

Γ.

S

r

1113814

COMPENDIUM
MORALIS
ACTUUM APOST.
EPISTOLARUM S. PAULI, EPISTOLA-
RUM CATHOLICARUM, ET
APOCALYPSEOS.
Morny SIVE *Seym*
CONSIDERATIONES
CHRISTIANÆ

SUPER TEXTUM ILLORUM LIBRORUM.

Quo ejus Lectio & Meditatio facilior reddatur
iis, qui illi se applicare incipiunt.

Impressum jussu

ILLUSTRISSIMI EPISCOPI ET COMITIS CATA-
LAUNENSIS, PARISI FRANCIE.

E Gallico Latine versum.

TOMUS PRIMUS;

Bayerische
Staatsbibliothek
München

Fuxta Exemplar Impressum

PARISIIS

Apud ANDREAM PRALARD, viâ Jacobæ,
ad insigne Occasionis. M. DC. XCVIII.

Cum Privilegio Regis.

Prostant LOVANI

Apud GUILIELMUM STRYCKWANT.

COMPENDIUM

MORALIS

ACTUUM APOST.

EPITOMEN & PAULI THEOLOGIA

RUM CATHOLICARUM

ALGALYTHOS

CONSIDERATIONES

CHRISTIANAE

Super Textum Theorum Theologorum

Quo sine Latio & Mediano Latio et reddatur

in quibus se applicare inquit

Latino

Epitomen Theorum Theologorum CATHOLICARUM

Latino & Latio reddatur

Latino & Latio reddatur

Latino & Latio reddatur

Bayrische
Bibliothek
München

Agad. & ... Jacobus

ad ...

...

...

...

T A B U L A
LECTIONUM, EPISTOLAR.
E T
EVANGELIORUM

Quæ leguntur in Ecclesia per Annum.

*Primus numerus denotat caput, duo sequen-
tes primum & ultimum versum.*

A D V E N T U S.

I. Dominica.

EPIST. Rom. 13.
II. 14.
EVANG. Luca
21. 25. 33.

II. Dominica.

Epist. Rom. 15. 4. 13.
Evang. Matth. 11. 2. 10.

III. Dominica.

Epist. Philip. 4. 4. 7.
Evang. Joan. 1. 19. 28.

Die Mercurii 4. Temp.

Lectio 1. Is. 2. 2. 5.
Lect. 2. Is. 7. 11. 15.
Evang. Luc. 1. 26. 38.

Die Vener. 4. Temp.

Lectio Is. 11. 1. 5.
Evang. Luc. 1. 39. 47.

Die Sabbat. 4. Temp.

Lectio 1. Is. 19. 20. 22.
Lectio 2. Is. 35. 1. 7.
Lectio 3. Is. 40. 9. 11.
Lectio 4. Is. 45. 1. 8.
Lectio 5. Dan. 3. 49. 51.
Epist. 2. Thess. 2. 1. 8.
Evang. Luc. 3. 1. 6.

IV. Dominica.

Epist. 1. Cor. 4. 1. 5.
Evang. Luc. 3. 1. 6.

In Vigil. nativ. Dom.

24. Decemb.

Epist. Rom. 1. 1. 6.
Evang. Matth. 1. 18. 21.

In Nativitate Domini.

25. Decemb.

Ad 1. Missam in nocte.

Epist. Tit. 2. 11. 15.

Evang. Luc. 2. 1. 14.

*

Ad

TABULA LECTIIONUM, &c

Ad 2. Missam in Aurora.
 Epist. *Tit.* 3. 4. 7.
 Evang. *Luc.* 2. 15. 20.
 Ad 3. Missam in die.
 Epist. *Heb.* 1. 1. 12.
 Evang. *Joan.* 1. 1. 14.
 S. Stephan. Proto-Mart.
 26. Decemb.
 Lect. *Act.* 6. 8. 10. & 7.
 54. 59.
 Evang. *Matth.* 23. 34. 39.
 S. Joan. Evang.
 27. Decemb.
 Lectio *Eccles.* 15. 1. 6.
 Evang. *Joan.* 21. 19. 24.
 SS. Innocentium.
 28. Decemb.
 Lectio *Apoc.* 14. 1. 5.
 Evang. *Matth.* 2. 13. 18.
 S. Thomæ Cantuar.
 29. Decemb.
 Epist. *Heb.* 5. 1. 6.
 Evang. *Joan.* 10. 11. 16.
 Dom. int. Oct. Nat. Dom.
 Epist. *Gal.* 4. 1. 7.
 Evang. *Luc.* 2. 33. 40.
 Octav. Nat. Domini.
 Epist. *Tit.* 3. 4. 8.
 Evang. *Luc.* 2. 15. 20.
 Sancti Sylvestri Papæ.
 31. Decemb.
 Epist. 2. *Tim.* 4. 1. 8.
 Evang. *Luc.* 12. 35. 40.
 Circumcisio Domini.
 1. Januarii.
 Epist. *Tit.* 2. 11. 15.
 Evang. *Luc.* 2. 21.
 In Vigilia Epiphaniæ.
 Epist. *Galat.* 4. 1. 7.
 Evang. *Matth.* 2. 19. 23.

In Epiphania Domini.
 Lectio *Is.* 60. 1. 6.
 Evang. *Matth.* 2. 1. 12.
 Dom. infra Oct. Epiph.
 Epist. *Rom.* 12. 1. 5.
 Evang. *Luc.* 2. 42. 52.
 In Octava Epiphaniæ.
 Lectio *Is.* 60. 1. 6.
 Evang. *Joan.* 1. 29. 34.
 Dom. 2. post Epiph.
 Epist. *Rom.* 12. 6. 16.
 Evang. *Joan.* 2. 1. 11.
 Dom. 3. post Epiph.
 Epist. *Rom.* 12. 16. 21.
 Evang. *Matth.* 8. 1. 13.
 Dom. 4. post Epiph.
 Epist. *Rom.* 13. 8. 10.
 Evang. *Matth.* 8. 23. 27.
 Dom. 5. post Epiph.
 Epist. *Col.* 3. 12. 17.
 Evang. *Matth.* 13. 24. 30.
 Dom. 6. post Epiph.
 Epist. 1. *Thess.* 1. 2. 10.
 Evang. *Matth.* 13. 31. 35.
 Do n. in Septuagesima.
 Epist. 1. *Cor.* 9. 24. 27.
 & 10. 1. 5.
 Evang. *Matth.* 20. 1. 16.
 Dom. in Sexagesima.
 Epist. 2. *Cor.* 11. 19. 33.
 Evang. *Luc.* 8. 4. 15.
 Dom. in Quinquages.
 Epist. 1. *Cor.* 13. 1. 13.
 Evang. *Luc.* 18. 31. 43.
 Feria 4. Cinerum.
 Lectio *Joel.* 2. 12. 19.
 Evang. *Matth.* 6. 16. 21.
 Feria quinta.
 Lectio *Is.* 38. 1. 6.
 Evang. *Matth.* 8. 5. 13.
 Feria

T A B U L A L E C T I O N U M, &c.

Feria sexta.

Lectio *Is.* 58. 1. 9.
Evang. *Matth.* 5. 43. us-
que ad 4. Cap. 6.

Sabbatho.

Lectio *Is.* 58. 9. 14.
Evang. *Marc.* 6. 47. 56.

Dom. 1. in Quadrag.

Epist. 2. *Cor.* 6. 1. 10.
Evang. *Matth.* 4. 1. 11.

Feria secunda.

Lectio *Ez.* 34. 11. 16.
Evang. *Matth.* 25. 31. 46.

Feria tertia.

Lectio *Is.* 55. 6. 12.
Evang. *Matth.* 21. 10. 17.

Fer. 4. Quat. temp.

Lectio 1. *Ex.* 24. 12. 18.

Lectio 2. 3. *Reg.* 19. 3. 8.

Evang. *Matth.* 12. 38. 50.

Feria quinta.

Lectio *Ez.* 18. 1. 9.

Evang. *Matth.* 15. 21. 28.

Fer. 6. Quat. temp. Quadr.

Lectio *Ez.* 18. 20. 28.

Evang. *Joan.* 5. 1. 15.

Sabb. Quat. temp. Quadr.

Lectio 1. *Deut.* 26. 12. 19.

Lectio 2. *Deut.* 11. 22. 25.

Lect. 3. 2. *Mach.* 1. 23. 27.

Lect. 4. *Eccli.* 36. 1. 10.

Lectio 5. *Dan.* 3. 49. 51.

Epist. 1. *Thess.* 5. 14. 23.

Evang. *Matth.* 17. 1. 9.

Dom. 2. in Quadrag.

Epist. 1. *Thess.* 4. 1. 7.

Evang. *Matth.* 17. 1. 9.

Feria secunda.

Lectio *Dan.* 9. 15. 19.

Evang. *Joan.* 8. 21. 29.

Feria tertia.

Lectio 3. *Reg.* 17. 8. 16.

Evang. *Matth.* 23. 1. 12.

Feria quarta.

Lectio *Esth.* 13. 8. 17.

Evang. *Matth.* 20. 17. 28.

Feria quinta.

Lectio *Jer.* 17. 5. 10.

Evang. *Luc.* 16. 19. 31.

Feria sexta.

Lectio *Gen.* 37. 6. 22.

Evang. *Matth.* 21. 33. 46.

Sabbatho.

Lectio *Gen.* 27. 6. 40.

Evang. *Luc.* 15. 11. 32.

Dom. 3. in Quadrag.

Epist. *Ephes.* 5. 1. 9.

Evang. *Luc.* 11. 14. 26.

Feria secunda.

Lectio 4. *Reg.* 5. 1. 15.

Evang. *Luc.* 4. 23. 30.

Feria tertia.

Lectio 4. *Reg.* 4. 1. 7.

Evang. *Matth.* 18. 15. 22.

Feria quarta.

Lectio *Exo.* 20. 12. 24.

Evang. *Matth.* 15. 2. 20.

Feria quinta.

Lectio *Jer.* 7. 1. 7.

Evang. *Luc.* 4. 38. 44.

Feria sexta.

Lectio *Num.* 20. 2. 13.

Evang. *Joan.* 4. 5. 42.

Sabbatho.

Lectio *Dan.* 13. 1. 62.

Evang. *Joan.* 8. 1. 11.

Dom. 4. in Quadrag.

Epist. *Gal.* 4. 22. 31.

Evang. *Joan.* 6. 1. 15.

TABULA LECTIIONUM, &c.

Feria secunda.
 Lectio 3. *Reg.* 3. 16. 28.
 Evang. *Joan.* 2. 13. 25.
 Feria tertia.
 Lectio *Exo.* 32. 7. 14.
 Evang. *Joan.* 7. 14. 31.
 Feria quarta.
 Lectio 1. *Ex.* 36. 23. 28.
 Lectio 2. *Is.* 1. 16. 19.
 Evang. *Joan.* 9. 1. 38.
 Feria quinta.
 Lectio 4. *Reg.* 4. 23. 38.
 Evang. *Luc.* 11. 16.
 Feria sexta.
 Lect. 3. *Reg.* 17. 17. 24.
 Evang. *Joan.* 11. 1. 45.
 Sabbatho.
 Lectio *Is.* 49. 8. 15.
 Evang. *Joan.* 8. 12. 20.
 Dom. de Passione.
 Epist. *Heb.* 9. 11. 15.
 Evang. *Joan.* 8. 46. 59.
 Feria secunda.
 Lectio *Joan.* 3. 1. 10.
 Evang. *Joan.* 7. 32. 39.
 Feria tertia.
 Lectio *Dan.* 14. 27. 42.
 Evang. *Joan.* 7. 1. 13.
 Feria quarta.
 Lectio *Lev.* 19. 1. 2. &
 11. 19.
 Evang. *Joan.* 10. 22. 38.
 Feria quinta.
 Lectio *Dan.* 3. 34. 45.
 Evang. *Luc.* 7. 36. 50.
 Feria sexta.
 Lectio *Fer.* 17. 13. 18.
 Evang. *Joan.* 11. 47. 54.
 Sabbatho.
 Lectio *Fer.* 18. 18. 23.

Evang. *Joan.* 12. 10. 36.
 Domin. in Palmis
 Pro Benedict. Palmar.
 Lectio *Exo.* 15. 27. us-
 que ad 7. cap. 16.
 Evang. *Matth.* 21. 1. 9.
 Ad Missam
 Epist. *Phil.* 2. 5. 11.
 Passio, *Matth.* cap. 26.
 & 27.
 Feria 2. major. Hebdom.
 Lectio *Is.* 50. 5. 10.
 Evang. *Joan.* 12. 1. 9.
 Feria 3. major. Hebdom.
 Lectio *Fer.* 11. 18. 20.
 Passio, *Marc.* c. 14. & 15.
 Feria 4. major. Hebdom.
 Lectio 1. *Is.* 62. 11. 12.
 & 63. 1. 7.
 Lectio 2. *Is.* 53. 1. 12.
 Passio, *Luc.* cap. 22. us-
 que ad 53. cap. 23.
 Feria 5. in Coena Dom.
 Epist. 1. *Cor.* 11. 20. 32.
 Evang. *Joan.* 13. 1. 15.
 Feria 6. in Parasceve.
 Lectio 1. *Os.* 6. 1. 6.
 Lectio 2. *Exo.* 12. 1. 11.
 Passio, *Joan.* 18. & 19.
 Sabbatho Sancto.
 Epist. *Col.* 3. 1. 4.
 Evang. *Matth.* 28. 1. 7.
 Dom. Resurrectionis.
 Epist. 1. *Cor.* 5. 7. 8.
 Evang. *Marc.* 16. 1. 7.
 Feria secunda.
 Lectio *Act.* 10. 37. 43.
 Evang. *Luc.* 24. 13. 35.
 Feria tertia.
 Lectio *Act.* 13. 26. 33.
 Evang.

TABULA LECTIIONUM, &c.

Evang. *Luc.* 24. 36. 47.
 Feria quarta
 Lectio *Act.* 3. 13. 19.
 Evang. *Joan.* 21. 1. 14.
 Feria quinta.
 Lectio *Act.* 8. 26. 40.
 Evang. *Joan.* 20. 11. 18.
 Feria sexta.
 Epist. *1. Pet.* 3. 18. 22.
 Evang. *Matth.* 28. 16. 20.
 Sabbatho in Albis.
 Epist. *1. Pet.* 2. 1. 10.
 Evang. *Joan.* 20. 1. 9.
 Dom. in Alb. in Oct. Pas.
 Epist. *1. Joan.* 5. 4. 10.
 Evang. *Joan.* 20. 19. 31.
 Dom. 2. post Pascha.
 Epist. *1. Pet.* 2. 21. 25.
 Evang. *Joan.* 10. 11. 16.
 Dom. 3. post Pascha.
 Epist. *1. Pet.* 2. 11. 18.
 Evang. *Joan.* 16. 16. 22.
 Dom. 4. post Pascha.
 Epist. *Jac.* 1. 17. 21.
 Evang. *Joan.* 16. 5. 14.
 Dom. 5. post Pascha.
 Epist. *Jac.* 1. 22. 27.
 Evang. *Joan.* 16. 23. 30.
 In Rogationibus.
 Epist. *Jac.* 5. 16. 20.
 Evang. *Luc.* 11. 5. 13.
 In Vigilia Ascensionis.
 Epist. *Eph.* 4. 7. 13.
 Evang. *Joan.* 17. 1. 11.
 In die Ascens. Domini.
 Lectio *Act.* 1. 1. 11.
 Evang. *Marc.* 16. 14. 20.
 Dom. inf. Oct. Ascens.
 Epist. *1. Pet.* 4. 7. 11.
 Evang. *Joan.* 15. 26. us-

que ad 4. cap. 16.
 Sabb. in Vigil. Pentec.
 Lectio *Act.* 19. 1. 8.
 Evang. *Joan.* 14. 15. 21.
 In Dom. Pentecost.
 Lectio *Act.* 2. 1. 11.
 Evang. *Joan.* 14. 23. 31.
 Feria secunda.
 Lectio *Act.* 10. 42. 48.
 Evang. *Joan.* 3. 16. 21.
 Feria tertia.
 Lectio *Act.* 8. 14. 17.
 Evang. *Joan.* 10. 1. 10.
 Fer. 4. Quat. temp.
 Lectio 1. *Act.* 2. 14. 21.
 Lectio 2. *Act.* 5. 12. 16.
 Evang. *Joan.* 6. 44. 52.
 Feria quinta.
 Lectio *Act.* 8. 5. 9.
 Evang. *Luc.* 9. 1. 6.
 Fer. 6. Quat. temp.
 Lectio *Joel.* 2. 23. 27.
 Evang. *Luc.* 5. 17. 26.
 Sabb. Quat. temp.
 Lectio 1. *Joel.* 2. 8. 32.
 Lectio 2. *Lev.* 23. 10. 11.
 & 15. 17. & 21. 22.
 Lectio 3. *Deut.* 26. 1. 11.
 Lectio 4. *Lev.* 26. 3. 12.
 Lectio 5. *Dan.* 3. 49. 51.
 Epist. *Rom.* 5. 8. 5.
 Evang. *Luc.* 4. 38. 44.
 In Festo SS. Trinitatis.
 Epist. *Rom.* 11. 33. 36.
 Evang. *Matth.* 28. 18. 20.
 Dom. 1. post Pentec.
 Epist. *1. Joan.* 4. 8. 21.
 Evang. *Luc.* 6. 36. 42.
 In Fest. Corp. Christi.
 Epist. *1. Cor.* 11. 24. 29.
 Evang.

TABULA LECTIIONUM, &c.

Evang. *Joan.* 6. 55. 59.
 Dom. 2. post Pent. quæ
 est infra Oct. Corp. Ch.
 Epist. 1. *Joan.* 3. 13. 18.
 Evang. *Luc.* 14. 16. 24.
 In Oct. Corp. Christ. sicut
 in die Festi.

Dom. 3. post Pent.
 Epist. 1. *Pet.* 5. 6. 11.
 Evang. *Luc.* 15. 1. 10.
 Dom. 4. post Pent.
 Epist. *Rom.* 8. 18. 23.
 Evang. *Luc.* 5. 1. 11.
 Dom. 5. post Pent.
 Epist. 1. *Pet.* 3. 8. 15.
 Evang. *Matth.* 5. 20. 24.

Dom. 6. post Pent.
 Epist. *Rom.* 6. 3. 11.
 Evang. *Marc.* 8. 1. 9.
 Dom. 7. post Pent.
 Epist. *Rom.* 6. 19. 23.
 Evang. *Matth.* 7. 15. 21.

Dom. 8. post Pent.
 Epist. *Rom.* 8. 12. 17.
 Evang. *Luc.* 16. 1. 9.
 Dom. 9. post Pent.
 Epist. 1. *Cor.* 10. 6. 13.
 Evang. *Luc.* 19. 41. 47.

Dom. 10. post Pent.
 Epist. 1. *Cor.* 12. 2. 11.
 Evang. *Luc.* 18. 9. 14.
 Dom. 11. post Pent.
 Epist. 1. *Cor.* 15. 1. 10.
 Evang. *Marc.* 7. 31. 37.

Dom. 12. post Pent.
 Epist. 2. *Cor.* 3. 4. 9.
 Evang. *Luc.* 10. 23. 37.
 Dom. 13. post Pent.
 Epist. *Gal.* 3. 16. 22.
 Evang. *Luc.* 17. 11. 19.

Dom. 14. post Pent.
 Epist. *Gal.* 5. 16. 24.
 Evang. *Matth.* 6. 24. 33.

Dom. 15. post Pent.
 Epist. *Gal.* 5. 25. 26.
 usque ad 10. cap. 6.
 Evang. *Luc.* 7. 11. 16.

Dom. 16. post Pent.
 Epist. *Eph.* 3. 13. 21.
 Evang. *Luc.* 14. 1. 11.
 Dom. 17. post Pent.

Epist. *Eph.* 4. 1. 6.
 Evang. *Matth.* 22. 35. 45.
 Feria quarta

Quat. Temp. Septemb.
 Lectio 1. *Am.* 9. 13. 15.
 Lectio 2. 2. *Esd.* 8. 1. 10.
 Evang. *Marc.* 9. 16. 28.

Feria sexta
 Quat. Temp. Septemb.
 Lectio *Os.* 14. 2. 10.
 Evang. *Luc.* 7. 36. 50.

Sabb. Quat. temp. Sept.
 Lectio 1. *Lev.* 23. 27. 32.
 Lectio 2. *Lev.* 23. 39. 43.
 Lectio 3. *Mich.* 7. 14. 20.
 Lectio 4. *Zach.* 8. 14. 20.
 Lectio 5. *Dan.* 3. 49. 51.
 Epist. *Heb.* 9. 2. 12.

Evang. *Iuo.* 13. 6. 17.
 Dom. 18. post Pentec.
 Epist. 1. *Cor.* 1. 4. 8.
 Evang. *Matth.* 9. 1. 8.

Dom. 19. post Pentec.
 Epist. *Eph.* 4. 23. 28.
 Evang. *Matth.* 12. 1. 14.

Dom. 20. post Pentec.
 Epist. *Eph.* 5. 15. 21.
 Evang. *Joan.* 4. 46. 53.

Dom.

TABULA LECTIIONUM, &c.

Dom. 21. post Pent.
Epist. Eph. 6. 10. 17.

Evang. Matth. 18. 25. 35.

Dom. 22. post Pentec.
Epist. Phil. 1. 6. 11.

Evang. Matth. 22. 15. 21.

Dom. 23. post Pent.

Epist. Phil. 3. 17. 21.

Evang. Matth. 9. 18. 26.

Dom. 24. & ult. post
Pentec.

Epist. Col. 1. 9. 14.

Evang. Matth. 24. 15. 35.

PROPRIUM SANCTOR.

Novemb.

29. In vigil S. Andr.
Apost.

Lectio Eccles. 44. 26.
usque ad 10. cap. 45.

Evang. Joan. 1. 35. 51.

30. In Fest. S. Andr.

Epist. Rom. 10. 10. 18.

Evang. Matth. 4. 18. 22.

Decemb.

2. In Fest. S. Bibian. Virg.
& Mart.

Lectio Eccli. 51. 13. 17.

Evang. Matth. 13. 44. 52.

3. In Fest. S. Francisci
Xaverii Conf.

Lectio Eccli. 31. 8. 11.

Evang. Luc. 12. 35. 40.

6. In Fest. S. Nicolai
Episcopi.

Epist. Heb. 13. 7. 17.

Evang. Matth. 25. 14. 32.

7. In Fest. S. Ambros.
Episc. & Doct.

Epist. 2. Tim. 4. 11. 8.

Evang. Matth. 5. 13. 19.

8. In Concep. B. Ma-
riae Virg.

Lectio Prov. 8. 22. 35.

Evang. Matth. 1. 1. 16.

11. S. Damasi Pap.

Epist. Heb. 7. 23. 27.

Evang. Matth. 24. 42. 47.

13. In Fest. S. Luciae
Virg. & Mart.

Epist. 2. Cor. 10. 17. us-
que ad 2. cap. 11.

Evang. Matth. 13. 44. 52.

20. In Vigil. S. Thom.
Apost.

Lectio Eccli. 44. 26.

usque ad 10. cap. 45.

Evang. Joan. 15. 12. 16.

21. In Fest. S. Thom. Apo.

Epist. Eph. 2. 19. 22.

Evang. Joan. 20. 24. 29.

Lect. Epist & Evang. pro
Nativ. Dom. & reliq.
mens. sunt initio huj. tab.

Januar.

14. In Fest. S. Hilar. Episc.

Epist. 2. Tim. 4. 1. 3.

Evang. Matth. 5. 13. 19.

15. In Convers. S. Pau. Ap.

Epist. Phil. 3. 7. 12.

Evang. Matth. 11. 25. 30.

16. In Fest. S. Marcel.

Pap. & Mart.

Epist. 2. Cor. 1. 3. 7.

Evang. Matth. 16. 24. 27.

17. In Fest. S. Antonii.

Lectio Eccli. 45. 1. 16.

Evang. Luc. 12. 35. 40.

18. Cath. S. Petri Rom.

Epist. 1. Pet. 1. 1. 7.

Evang. Matth. 16. 13. 19.

TABULA L E C T I O N U M , & C.

20. SS. Fabian. & Se-
bast. Mart.
Epist. *Heb.* 11. 33. 39.
Evang. *Luc.* 6. 17. 23.
21. In Fest. S. Agnet.
Virg. & Mart.
Lect. *Eccli.* 51.1. 8. & 12.
Evang. *Matth.* 25. 1. 13.
22. In Fest. S. Vincent.
& S. Athanas. Mart.
Lectio *Sag.* 3. 1. .
Evang. *Luc.* 21. 9. 19.
23. In Fest. S. Raymond.
de Peñafort Confess.
Lect. *Eccli.* 31. 8. 11.
Evang. *Luc.* 12. 35. 40.
24. In Fest. S. Timoth.
Episc. & Mart.
Lect. 1. *Tim.* 6. 11. 16.
Evang. *Luc.* 14. 26. 35.
25. In Conversione
S. Pauli Apost.
Lect. *Act.* 9. 1. 22.
Evang. *Matth.* 19. 27. 29.
26. In Fest. S. Polycarp.
Episc. & Mart.
Epist. 1. *Joan.* 3. 10. 16.
Evang. *Matth.* 10. 26. 33.
27. In Fest. S. Joan.
Chrysoft. Episc.
Epist. 2. *Tim.* 4. 1. 8.
Evang. *Matth.* 5. 13. 19.
28. In Fest. S. Agnet. Virg.
& Mart. bis.
Epist. 2. *Cor.* 10. 17. us-
que ad 2. cap. 11.
Evang. *Matth.* 13. 44. 52.
29. In Fest. S. Francis.
de Sales Episc.
Lectio *Eccli.* 44. & 45.
Evang. *Matth.* 25. 14. 23.
30. In Fest. S. Martinæ
Virg. & Mart.
Lectio *Eccli.* 51.1. 8. & 12.
Evang. *Matth.* 25. 1. 13.
31. In Fest. S. Petri
Nolas. Conf.
Epist. 1. *Cor.* 4. 9. 14.
Evang. *Luc.* 12. 32. 34.
Februar.
1. In Fest. S. Ignatii
Episc. & Mart.
Epist. *Rom.* 8. 35. 39.
Evang. *Joan.* 12. 24. 26.
2. In Fest. Purif. B. M. V.
Lectio *Mal.* 3. 1. 4.
Evang. *Luc.* 2. 22. 32.
3. In Fest. S. Blas. Episc.
& Mart.
Epist. 2. *Cor.* 1. 3. 7.
Evang. *Matth.* 16. 24. 27.
5. In Fest. S. Agathæ
Virg. & Mart.
Epist. 1. *Cor.* 1. 26. 31.
Evang. *Matth.* 19. 3. 12.
6. In Fest. S. Dorotheæ
Virg. & Mart.
Lectio *Eccli.* 51. 13. 17.
Evang. *Matth.* 13. 44. 52.
7. S. Romuald. Ab.
Lectio *Eccli.* 45. 1. 6.
Evang. *Matth.* 19. 27. 29.
9. In Fest. Apolloniæ
Virg. & Mart.
Lectio *Eccli.* 51. 1.
8. & 12.
Evang. *Matth.* 25. 1. 13.
14. In Fest. S. Valentin,
Sacerd. & Mart.
Lectio *Sag.* 10. 10. 14.
Evang.

T A B U L A L E C T I O N U M, &c.

Evang. *Matth.* 10. 34. 42.
 15. In Fest. S. Faustini.
 & S. Joviti. Mart.
 Epist. *Heb.* 10. 32. 38.
 Evang. *Matth.* 24. 3. 13.
 18. In Fest. S. Simeon.
 Episc. & Mart.
 Epist. *S. Jac.* 1. 12. 18.
 Evang. *Luc.* 14. 26. 33.
 22. Cathedra S. Pe-
 tri Antioch.
 Epist. 1. *Pet.* 1. 1. 7.
 Evang. *Matth.* 16. 13. 19.
 23. vel 24. Vigil. S.
 Mathiæ Apost.
 Lectio *Eccli.* 44. 26. us-
 que ad 10. cap. 45.
 Evang. *Joan.* 15. 12. 16.
 24. vel 25. In Fest.
 S. Mathiæ Apo.
 Lectio *Act.* 1. 15. 26.
 Evang. *Matth.* 11. 25. 30.
 Mart.
 4. In Fest. S. Casimiri
 Confess.
 Lectio *Eccli.* 31. 8. 11.
 Evang. *Luc.* 12. 35. 40.
 7. In Fest. S. Thom.
 Aquin. Conf.
 Lectio *Sap.* 7. 7. 14.
 Evang. *Matth.* 5. 13. 19.
 9. In Fest. S. Franc. Vid.
 Lectio *Prov.* 31. 10. 31.
 Evang. *Matth.* 13. 44. 52.
 10. In Fest. 40. Mart.
 Epist. *Heb.* 11. 33. 39.
 Evang. *Luc.* 6. 17. 23.
 12. In Fest. Gregor.
 I. Pap. & Doct.
 Epist. 2. *Tim.* 4. 1. 8.

Evang. *Matth.* 5. 13. 19.
 17. In Fest. S. Patric.
 Episc.
 Lectio *Eccli.* 44. & 45.
 Evang. *Matth.* 25. 14. 23.
 19. In Fest. S. Joseph.
 Lectio *Eccli.* 45. 1. 6.
 Evang. *Matth.* 1. 18. 21.
 20. In Fest. S. Joa-
 chim,
 Lectio *Eccli.* 31. 8. 11.
 Evang. *Matth.* 1. 1. 16.
 21. In Fest. S. Bene-
 dict. Ab.
 Lectio *Eccli.* 45. 1. 6.
 Evang. *Matth.* 19. 27. 29.
 25. In Fest. Annun-
 tiat. B. M. V.
 Lectio *Is.* 7. 10. 15.
 Evang. *Luc.* 1. 26. 38.
April.
 2. In Fest. S. Fran. de
 Paula Conf.
 Epist. *Phil.* 3. 7. 12.
 Evang. *Luc.* 12. 32. 34.
 11. In Fest. S. Leon. Pap.
 Lectio *Eccli.* 44. & 45.
 Evang. *Matth.* 16. 13. 19.
 13. In Fest. S. Hor-
 menegild. Mart.
 Lectio *Sap.* 10. 10. 14.
 Evang. *Luc.* 14. 26. 33.
 14. SS. Tibur. Valer.
 &c. Mart.
 Epist. 1. *Pet.* 1. 3. 7.
 Evang. *Joan.* 15. 1. 7.
 17. In Fest. Anicet.
 Pap. & Mart.
 Epist. *S. Jac.* 1. 12. 18.
 Evang. *Joan.* 16. 20. 22.
 * * 22. In

TABULA LECTIONUM, &c.

22. In Fest. S. Soter. &
S. Caii Pap. Mart.
Lectio *Apo.* 19. 1. 9.
Evang. *Joan.* 15. 5. 11.
23. In Fest. S. Georg.
Mart.
Epist. 2. *Tim.* 2. 8. 10.
& 3. 10. 12.
Evang. *Joan.* 15. 1. 7.
25. In Fest. S. Marci
Evang.
Lectio *Ez.* 1. 10. 15.
Evang. *Luc.* 10. 1. 9.
26. In Fest. S. Clet. &
S. Marcellin. Pap.
& Mart.
Epist. 1. *Pet.* 1. 3. 7.
Evang. *Joan.* 15. 5. 11.
28. In Fest. S. Vital.
Mart.
Lectio *Sap.* 5. 1. 5.
Evang. *Joan.* 15. 1. 7.
29. In Fest. S. Pet. Mar.
Epist. 2. *Tim.* 2. 8. 10.
& 3. 10. 12.
Evang. *Joan.* 15. 1. 7.
30. In Fest. S. Catha-
rinæ Senen.
Epist. 2. *Cor.* 10. 17. us-
que ad 2. cap. 11.
Evang. *Matth.* 25. 1. 13.
Maii.
1. In Fest. S. Jacob. &
S. Philip. Apo.
Lectio *Sap.* 5. 1. 5.
Evang. *Joan.* 14. 1. 13.
2. In Fest. S. Athanas.
Episcop.
Epist. 2. *Cor.* 4. 5. 14.
Evang. *Matth.* 10. 23. 18.

3. In Fest. Inventionis
S. Crucis.
Epist. *Philip.* 2. 5. 11.
Evang. *Joan.* 3. 1. 15.
4. In Fest. S. Monica
Viduæ.
Epist. 1. *Tim.* 5. 3. 10.
Evang. *Luc.* 7. 11. 16.
6. In Fest. S. Joan.
ante Port. Latin.
Lectio *Sap.* 5. 1. 5.
Evang. *Matth.* 20. 20. 23.
7. In Fest. S. Stanislai
Episc. & Mart.
Lectio *Sap.* 5. 1. 5.
Evang. *Joan.* 15. 1. 7.
8. In Fest. Apparit.
S. Michael. Archau.
Lectio *Apo.* 1. 1. 5.
Evang. *Matth.* 18. 1. 10.
9. In Fest. S. Gregor.
Nazianz. Episc.
Lectio *Eccli.* 39. 6. 14.
Evang. *Matth.* 5. 13. 19.
10. In Fest. S. Gor-
dian. & S. Epimac.
Mart.
Lectio *Apo.* 19. 1. 9.
Evang. *Joan.* 15. 5. 11.
12. In Fest. S. Ner. S.
Achil. S. Domitil. Virg.
& S. Pancrac. Mart.
Lectio *Sap.* 5. 1. 5.
Evang. *Joan.* 4. 46. 53.
14. In Fest. S. Bonifa.
Mart.
Lectio *Sap.* 5. 1. 5.
Evang. *Joan.* 15. 1. 7.
16. In Fest. S. Ubal di
Mart.

Lectio

TABULA L E C T I O N U M , &c.

Lectio *Eccli.* 44. 45.

Evang. *Matth.* 25. 14. 23.

18. In Fest. S. Venant.
Mart.

Lectio *Sap.* 5. 1. 5.

Evang. *Luc.* 14. 26. 33.

19. In Fest. S. Pet. Ca-
lestini Pap.

Lectio *Sap.* 5. 1. 5.

Evang. *Matth.* 19. 27. 29.

20. In Fest. S. Bernar-
dini Conf.

Lectio *Eccli.* 31. 8. 11.

Evang. *Matth.* 19. 27. 29.

25. In Fest. S. Magdal.
de Pazzi Virg.

Epist. 2. *Cor.* 10. 17. us-
que ad 2. cap. 11.

Evang. *Matth.* 25. 1. 13.

26. In Fest. S. Philip.

Nerii Conf.

Epist. *Phil.* 3. 7. 12.

Evang. *Luc.* 12. 35. 40.

27. In Fest. S. Joan.

Pap. & Mart.

Lectio *Sap.* 5. 1. 5.

Evang. *Matth.* 16. 24. 27.

30. In Fest. S. Felicis

Pap. & Mart.

Lectio *Sap.* 5. 1. 5.

Evang. *Luc.* 14. 26. 33.

31. In Fest. S. Petro-

nil. Virg. & Mart.

Epist. 1. *Cor.* 7. 25. 34.

Evang. *Matth.* 13. 44. 52.

Funt.

2. In Fest. SS Marcellini

Pet. & Eras. Mart.

Epist. *Rom.* 8. 18. 23.

Evang. *Luc.* 21. 9. 19.

6. In Fest. S. Norberti
Episc.

Lectio *Eccli.* 44. 45.

Evang. *Matth.* 25. 14. 23.

9. In Fest. S. Primi &
S. Feliciani Mart.

Lectio *Sap.* 5. 16. 20.

Evang. *Matth.* 11. 25. 30.

11. In Fest. S. Barnabæ

Apost.

Lectio *Act.* 11. 21. 26.

& 13. 1. 3.

Evang. *Matth.* 10. 16. 22.

12. In Fest. SS Basilidis

Cyrini, Naboris &

Nazar. Mart.

Epist. *Heb.* 10. 32. 38.

Evang. *Matth.* 24. 3. 13.

13. In Fest. S. Antonii

de Padua.

Epist. 1. *Cor.* 4. 9. 14.

Evang. *Luc.* 12. 35. 40.

14. In Fest. S. Basilii

Mag. Episc.

Epist. 2. *Tim.* 4. 1. 8.

Evang. *Luc.* 14. 26. 33.

15. In Fest. SS. Viti,

Modesti, & Cres-

cen. Mart.

Lectio *Sap.* 3. 1. 8.

Evang. *Luc.* 10. 16. 20.

18. In Fest. S. Marci &

S. Marcellini Mart.

Epist. *Rom.* 5. 1. 5.

Evang. *Luc.* 11. 47. 51.

19. In Fest. S. Servatii

& Protasii Mart.

Epist. 1. *Pet.* 4. 13. 18.

Evang. *Luc.* 6. 17. 23.

20. In

TABULA LECTIONUM, &c.

20 In Fest. S. Silverii Pap. & Mart.	Evang. <i>Luc.</i> 1. 39. 47.
Epist. S. <i>Juda</i> 17. 21.	3. De Octava Apost. Petri & Pauli.
Evang. <i>Luc.</i> 14. 26. 33.	Lectio <i>Act.</i> 5. 12. 16.
22. In Fest. S. Paulini Episc.	Evang. <i>Matth.</i> 19. 27. 29.
Epist. 2. <i>Cor.</i> 8. 9. 15.	6. Oct. Apost. S. Pet. & S. Paul.
Evang. <i>Luc.</i> 12. 32. 34.	Lectio <i>Ecclesi.</i> 44. 10. 15.
23. In Vigil. S. Joan. Baptistæ.	Evang. <i>Matth.</i> 14. 22. 23.
Lectio <i>Jer.</i> 1. 4. 10.	10. In Fest. 7. Frat. Mart & SS. Rufin. ac Secund. Virg. & Mart.
Evang. <i>Luc.</i> 1. 5. 17.	Lectio <i>Prov.</i> 31. 10. 31.
24. In Fest. S. Joan. Baptistæ.	Evang. <i>Matth.</i> 12. 46. 50.
Lectio <i>Is.</i> 49. 1. 7.	11. In Fest. S. Pii I. Pap. & Mart.
Evang. <i>Luc.</i> 1. 57. 68.	Epist. <i>1. Jac.</i> 1. 12. 18.
26. In Fest. S. Joan. & Paul. Mart.	Evang. <i>Luc.</i> 14. 26. 33.
Epist. <i>Ecclesi.</i> 44. 10. 15.	12. In Fest. S. Joan. Gualberti Ab.
Evang. <i>Luc.</i> 12. 1. 8.	Lectio <i>Ecclesi.</i> 45. 1. 6,
28. In Fest. S. Leon. II. Pap.	Evang. <i>Matth.</i> 5. 43. 48.
Epist. <i>Heb.</i> 7. 23. 27.	13. In Fest. S. Anacleti Pap. & Mart.
Evang. <i>Matth.</i> 15. 14. 23.	Epist. 2. <i>Cor.</i> 1. 3. 7.
In Vigil. S. Petri & Pauli. Apost.	Evang. <i>Luc.</i> 14. 26. 33.
Lectio <i>Act.</i> 3. 1. 10.	14. In Fest. S. Bona- ventura Episc.
Evang. <i>Joan</i> 21. 15. 19.	Epist. 2. <i>Tim.</i> 4. 1. 8.
29. In Fest. S. Petri & & Pauli Mart. Apo.	Evang. <i>Matth.</i> 5. 13. 19.
Lectio <i>Act.</i> 12. 1. 11.	15. In Fest. S. Henrici Imp. Conf.
Evang. <i>Matth.</i> 16. 13. 19.	Lectio <i>Ecclesi.</i> 31. 8. 11.
30. Commemoratio S. Pauli Apost.	Evang. <i>Luc.</i> 12. 35. 40.
Epist. <i>Gal.</i> 1. 11. 20.	17. In Fest. S. Alexii Confess.
Evang. <i>Matth.</i> 10. 16. 22.	Epist. 1. <i>Tim.</i> 6. 6. 12.
<i>Julii.</i>	Evang. <i>Matth.</i> 19. 27. 29.
2. In Fest. Visitationis B. Mariæ Virg.	18. In Fest. S. Symphor. cum 7. filiis Mart.
Lectio <i>Cant.</i> 2. 8. 14.	Epist.

TABULA LECTI ONUM, &c.

Epist. *Heb.* 11. 33. 39.

Evang. *Luc.* 12. 1. 8.

20. In Fest. S. Margari.
Virg. & Mart.

Lectio *Eccli.* 51. 13. 17.

Evang. *Matth.* 13. 44. 52.

21. In Fest. S. Praxed.
Virg.

Epist. 1. *Cor.* 7. 25. 34.

Evang. *Matth.* 13. 44. 52.

22. In Fest. S. Mariæ
Magdalenæ.

Lectio *Cant.* 3. 2. 5. &
8. 6. 7.

Evang. *Luc.* 7. 36. 50.

23. In Fest. S. Apol-
lonar. Episc. & Mart.

Epist. 1. *Pet.* 5. 1. 11.

Evang. *Luc.* 22. 24. 30.

24. In Vigil. S. Jacobi
Apost.

Lectio *Eccli.* 44. 26. us-
que ad 10. cap. 45.

Evang. *Joan.* 15. 12. 16.

25. In Fest. S. Jacobi
Apost.

Epist. 1. *Cor.* 4. 9. 16.

Evang. *Matth.* 20. 20. 23.

26. In Fest. S. Annæ.

Lectio *Prov.* 3. 10. 31.

Evang. *Matth.* 13. 44. 52.

27. S. Pantaleon. Mart.

Epist. 2. *Tim.* 2. 8. 10. &
3. 10. 12.

Evang. *Matth.* 10. 26. 33.

28. S. Nazarii, Celsi,
& Victoris Mart. &
Innoeen. Pap.

Lectio *Sap.* 10. 17. 20.

Evang. *Luc.* 21. 9. 19.

29. In Fest. S. Marthæ.
Virg.

Epist. 2. *Cor.* 17. 18. & 11. 2.

Evang. *Luc.* 10. 38. 42.

30. In Fest. S. Abdon,
& S. Sennen Mart.

Epist. 2. *Cor.* 6. 2. 10.

Evang. *Matth.* 5. 1. 12.

31. In Fest. S. Ignatii
Confess.

Epist. 2. *Tim.* 2. 3. 10. &
3. 10. 12.

Evang. *Luc.* 10. 1. 9.
Augusti.

1. Petri ad Vincula.

Lectio *Act.* 12. 1. 11.

Evang. *Matth.* 16. 13. 19.

2. In Fest. S. Stephani
Pap. & Mart.

Lectio *Act.* 20. 17. 21.

Evang. *Matth.* 16. 24. 27.

Inventio S. Stephani
Protomart.

Lectio *Act.* 6. 8. 10. &
7. 54. 59.

Evang. *Matth.* 23. 34. 39.

4. In Fest. S. Dominici
Confess.

Epist. 2. *Tim.* 4. 1. 8.

Evang. *Luc.* 12. 35. 40.

5. Dedicatio S. Ma-
riæ ad Niv.

Lectio *Eccli.* 24. 14. 16.

Evang. *Luc.* 11. 27. 28.

6. Transfiguratio
Domini.

Epist. 2. *Pet.* 1. 16. 19.

Evang. *Matth.* 17. 1. 9.

7. In Fest. S. Cajetan.
Confess.

Lectio

TABULA LECTIIONUM, &c.

Lectio *Eccli.* 31. 8. 11.
 Evang. *Matth.* 6. 24. 33.
 8. In Fest. SS. Cyriaci
 Largi & Smaragdi Mart.
 Epist. 1. *Theff.* 2. 13. 16.
 Evang. *Marc.* 16. 15. 18.
 9. Vigil. S. Laur. Mart.
 Lectio *Eccli.* 51. 1. 8.
 & 12.
 Evang. *Matth.* 16. 24. 27.
 10. In Fest. S. Laurent.
 Mart.
 Epist. 2. *Cor.* 9. 6. 10.
 Evang. *Joan.* 12. 24. 26.
 12. In Fest. S. Claræ
 Virg.
 Epist. 2. *Cor.* 10. 17. us-
 que ad 2. cap. 11.
 Evang. *Matth.* 25. 1. 13.
 14. In Vigil. Assumpt.
 B. Mariæ Virg.
 Lectio *Eccli.* 24. 23. 31.
 Evang. *Luc.* 11. 27. 28.
 15. Assumptio B. M. V.
 Lectio *Eccli.* 24. 11. 13.
 & 15. 20.
 Evang. *Luc.* 10. 38. 42.
 16. In Fest. Hyacinthi
 Conf.
 Lectio *Eccli.* 31. 8. 11.
 Evang. *Luc.* 12. 35. 40.
 20. In Fest. S. Bernardi
 Abb.
 Lectio *Eccli.* 39. 6. 14.
 Evang. *Matth.* 19. 27. 29.
 23. In vigil. S. Barthol.
 Apost.
 Lectio *Eccli.* 44. 26. us-
 que ad 10. cap. 45.
 Evang. *Joan.* 15. 12. 16.

24. In Fest. S. Barthol.
 Apost.
 Epist. 1. *Cor.* 12. 27. 31.
 Evang. *Luc.* 6. 12. 19.
 25. In Fest. S. Ludov.
 Reg. & Confess.
 Lectio *Sap.* 10. 10. 16.
 Evang. *Luc.* 19. 12. 26.
 26. In Fest. S. Zepheri.
 Pap. & Mart.
 Epist. 2. *Cor.* 1. 3. 7.
 Evang. *Matth.* 16. 24. 27.
 28. In Fest. S. Augustini
 Epis. & Doct.
 Epist. 2. *Tim.* 4. 1. 8.
 Evang. *Matth.* 5. 13. 19.
 29. Decollatio S. Joan-
 nis Baptistæ.
 Lectio *Jer.* 1. 17. 19.
 Evang. *Marc.* 6. 17. 29.
 30. In Fest. S. Felicis &
 Adaucti Mart.
 Lectio *Sap.* 10. 17. 20.
 Evang. *Luc.* 10. 16. 20.
 31. In Fest. S. Rai-
 mund. Nonnat. Conf.
 Lectio *Eccli.* 31. 8. 11.
 Evang. *Luc.* 12. 35. 40.
Septemb.
 1. In Fest. S. Ægidii
 Abb.
 Lectio *Eccli.* 45. 1. 6.
 Evang. *Matth.* 19. 27. 29.
 2. In Fest. S. Stephan.
 Reg. & Confess.
 Lectio *Eccli.* 31. 8. 11.
 Evang. *Luc.* 12. 35. 40.
 8. Nativitas B. M. V.
 Lectio *Prov.* 8. 22. 35.
 Evang. *Matth.* 1. 1. 16.
 Dom.

TABULA LECTIIONUM, &c.

Dom. intra Octav. S.
 Nom. Mariæ.
 Lectio *Eccli.* 24. 23. 31.
 Evang. *Luc.* 1. 26. 38.
 10. In Fest. S. Nicolai
 Tolentin. Conf.
 Epist. 1. *Cor.* 4. 9. 14.
 Evang. *Luc.* 12. 31. 34.
 14. Exaltatio S. Crucis.
 Epist. *Phl.* 2. 5. 11.
 Evang. *Joan.* 12. 31. 36.
 16. In Fest. S. Cornel.
 & Cyprian. Epist.
 & Mart.
 Lectio *Sap.* 3. 1. 8.
 Evang. *Luc.* 21. 9. 19.
 17. Impressio Stigm.
 in corpore B.
 Francisci
 Epist. *Gal.* 6. 14. 18.
 Evang. *Matth.* 16. 24. 27.
 19. In Fest. S. Januar.
 Epist. & soc. Mart.
 Epist. *Heb.* 10. 32. 38.
 Evang. *Matth.* 24. 3. 13.
 28. In Fest. S. Eustach.
 & soc. Mart.
 Lectio *Sap.* 5. 16. 20.
 Evang. *Luc.* 6. 17. 23.
 In Vigil. S. Matthæi
 Apost. & Evang.
 Lectio *Eccli.* 44. 26. us-
 ad 2. cap. 45.
 Evang. *Luc.* 5. 27. 32.
 21. In Fest. S. Matthæi
 Apost. & Evang.
 Lectio *Exo.* 1. 10. 15.
 Evang. *Matth.* 9. 9. 13.
 22. In Fest. S. Mauriti
 & Soc. Mart.

Lectio *ps.* 7. 13. 17.
 Evang. *Luc.* 21. 9. 19.
 23. In Fest. S. Lini
 Pap. & Mart.
 Epist. S. *Jacobi* 1. 12. 18.
 Evang. *Luc.* 14. 26. 33.
 26. In Fest. S. Cypriani
 & Justinæ Mart.
 Epist. *Heb.* 10. 32. 38.
 Evang. *Matth.* 24. 3. 13.
 27. In Fest. S. Cosmæ
 & S. Damian. Mart.
 Lectio *Sip.* 5. 16. 20.
 Evang. *Luc.* 6. 17. 23.
 29. Dedicatio S.
 Mich. Archang.
 Lectio *Apo.* 1. 1. 5.
 Evang. *Matth.* 18. 1. 10.
 30. S. Hieronymi
 Conf. & Doct.
 Epist. 2. *Tim.* 4. 1. 8.
 Evang. *Matth.* 5. 13. 19.
Octobris.
 1. In Fest. S. Remigii
 Episc.
 Lectio *Eccli.* 44. & 45.
 Evang. *Matth.* 25. 14. 23.
 2. In Fest. SS. Angelo-
 rum Custod.
 Lectio *Exo.* 23. 20. 23.
 Evang. *Matth.* 13. 1. 10.
 4. In Fest. S. Francisci
 Confess.
 Epist. *Gal.* 6. 14. 18.
 Evang. *Matth.* 11. 25. 30.
 5. In Fest. S. Placidi
 & Soc. Mart.
 Epist. *Heb.* 10. 32. 38.
 Evang. *Matth.* 24. 3. 13.

TABULA LECTIIONUM, &c.

6. In Fest. S. Bruno. Confess.	Evang. <i>Luc.</i> 12. 32. 34.
Lectio <i>Eccl.</i> 31. 8. 11.	21. In Fest. S. Hilari- onis Abb.
Evang. <i>Luc.</i> 12. 35. 40.	Lectio <i>Eccl.</i> 45. 1. 6.
7. In Fest. S. Marci Pap. & Conf.	Evang. <i>Matth.</i> 19. 27. 29.
Epist. <i>Heb.</i> 7. 23. 27.	25. In Fest. S. Chry- santhi & Dariæ
Evang. <i>Matth.</i> 24. 42. 47.	Mart.
8. In Fest. S. Birgit. Vidux.	Epist. 2. <i>Cor.</i> 6. 4. 10.
Epist. 1. <i>Tim.</i> 5. 3. 10.	Evang. <i>Luc.</i> 11. 47. 51.
Evang. <i>Matth.</i> 13. 44. 52.	26. In Fest. S. Evaristi Pap. & Mart.
9. In Fest. SS. Dionysii & Soc. mart.	Epist. <i>Jacob.</i> 1. 12. 18.
Lectio <i>Act.</i> 17. 22. 34.	Evang. <i>Luc.</i> 14. 26. 33.
Evang. <i>Luc.</i> 12. 1. 8.	27. Vigilia S. Simon. & S. Judæ Apost.
10. In Fest. S. Francis. de Borgia Conf.	Epist. 1. <i>Cor.</i> 4. 9. 14.
Lectio <i>Eccl.</i> 45. 1. 6.	Evang. <i>Joan.</i> 15. 1. 7.
Evang. <i>Matth.</i> 19. 27. 29.	28. In Fest. S. Simon. & Judæ Apost.
13. In Fest. S. Eduardi Reg. & Conf.	Epist. <i>Eph.</i> 7. 4. 13.
Lectio <i>Eccl.</i> 31. 8. 11.	Evang. <i>Joan.</i> 15. 17. 25.
Evang. <i>Luc.</i> 12. 35. 40.	31. In Vigil. omnium Sanctorum.
14. In Fest. S. Callisti Pap. & Mart.	Lectio <i>Apoc.</i> 5. 6. 12.
Epist. <i>Heb.</i> 5. 1. 4.	Evang. <i>Luc.</i> 6. 17. 23.
Evang. <i>Matth.</i> 10. 26. 32.	Novemb.
15. In Fest. S. Terefiæ Virg.	1. In Fest. omnium Sanctorum.
Epist. 2. <i>Cor.</i> 10. 17. 18. & 11. 1. 2.	Lectio <i>Apoc.</i> 7. 2. 12.
Evang. <i>Matth.</i> 25. 1. 13.	Evang. <i>Matth.</i> 5. 1. 12.
18. In Fest. S. Lucæ Evangelist.	2. Commemoratio Om- nium Fid. Defunct.
Epist. 2. <i>Cor.</i> 8. 16. 24.	Epist. 1. <i>Cor.</i> 15. 51. 57.
Evang. <i>Luc.</i> 10. 1. 9.	Evang. <i>Joan.</i> 5. 25. 29.
19. In Fest. S. Petri de Alcantara Conf.	4. In Fest. S. Caroli Borrom. Epif.
1. Epist. <i>Phil.</i> 3. 7. 12.	Lectio <i>Eccl.</i> 44. & 45.
	Evang. <i>Matth.</i> 25. 14. 23.

TABULA LECTIIONUM, &c.

9. Dedicatio Basilicæ Salvatoris.

Lectio *Apoc.* 21. 2. 5.

Evang. *Luc.* 19. 1. 10.

10. In Fest. SS. Triphonis,
Respicii, & Nym-
phæ Virg. & Mart.

Epist. *Rom.* 8. 18. 23.

Evang. *Luc.* 12. 1. 8.

11. In Fest. S. Martini
Episc. & Conf.

Lectio *Eccli.* 44. & 45.

Evang. *Luc.* 11. 33. 36.

12. In Fest. S. Martini
Pap. & Mart.

Epist. 1. *Pet.* 4. 13. 19.

Evang. *Luc.* 14. 26. 33.

13. In Festo S. Didaci
Conf.

Epist. 1. *Cor.* 4. 9. 14.

Evang. *Luc.* 12. 32. 34.

17. In Fest. S. Gregorii
Thaumaturgi Episc.
& Conf.

Lectio *Eccli.* 44. & 45.

Evang. *Marc.* 11. 22. 24.

18. Dedicatio Basilicæ
SS. Petri & Pauli.

Lectio *Apoc.* 21. 2. 5.

Evang. *Luc.* 19. 1. 10.

19. In Fest. S. Elisabeth
Hung. Viduæ.

Epist. 1. *Tim.* 5. 3. 10.

Evang. *Matth.* 13. 44. 52.

21. In Fest. Præsentat.
B. Mariæ Virg.

Lectio *Eccli.* 24. 14. 16.

Evang. *Luc.* 11. 27. 28.

22. In Fest. S. Cæciliæ
Virg. & Mart.

Lectio *Eccli.* 51. 13. 17.

Evang. *Matth.* 25. 1. 13.

23. In Fest. S. Clemen-
tis Pap. & Mart.

Epist. *Philip.* 3. 17. 21. &
4. 1. 3.

Ev. *Matth.* 24. 42. 47.

24. In Fest. S. Chryso-
goni Mart.

Lectio *Sap.* 10. 10. 14.

Evang. *Matth.* 10. 34. 42.

25. In Fest. S. Cathari-
næ Virg. & Mart.

Lectio *Eccli.* 51. 1. 8.
& 12.

Evang. *Matth.* 25. 1. 13.

26. In Fest. S. Petri A-
lexan. Episc. & Mart.

Epist. *Jac.* 1. 12. 18.

Evang. *Luc.* 14. 26. 33.

COMMUNE SANCTOR.

In natali Apostolor.

Lectio *Eccli.* 44. 26. us-
que ad 10. cap. 45.

Evang. *Joan.* 15. 12. 16.

In natali unius Mart.

Pontificis.

Epist. *Jac.* 1. 12. 18.

Alia Epist. 2. *Cor.* 1. 3. 7.

Evang. *Luc.* 14. 26. 33.

Aliud Evang. *Matth.* 16.

24. 27.

In natali unius Mart.

non Pontificis.

Lectio *Sap.* 10. 10. 14.

Epist. 2. *Tim.* 2. 8. 10.

& 3. 10. 12.

Alia Epist. *Jac.* 1. 2. 12.

Alia Epist. 1. *Pet.* 4. 13. 19.

Evang. *Matth.* 10. 26. 32.

Aliud

TABULA LECTIIONUM, &c.

Aliud Evang. <i>Matth.</i> 10. 34. 42.	Aliud Evang. <i>Marc.</i> 13. 33. 37.
Aliud Ev. <i>Joan.</i> 12. 24. 26.	Aliud Ev. <i>Luc.</i> 11. 33. 36.
De uno Mart. temp. Paschali.	Commune Doctorum.
Lectio <i>Sap.</i> 5. 1. 5.	Lectio <i>Eccli.</i> 39. 6. 14.
Evang. <i>Joan.</i> 15. 1. 7.	Epist. 2. <i>Tim.</i> 4. 1. 8.
De pluribus Martyrib. temp. Paschali.	Evang. <i>Matth.</i> 5. 13. 19.
Epist. 1. <i>Pet.</i> 1. 3. 7.	Commune Confess. non Pontificis.
Alia Epist. <i>Apoc.</i> 19. 1. 9.	Lectio <i>Eccli.</i> 31. 8. 11.
Evang. <i>Joan.</i> 15. 5. 11.	Epist. 1. <i>Cor.</i> 4. 9. 14.
Aliud Ev. <i>Joan.</i> 16. 20. 22.	Alia Epist. <i>Phil.</i> 3. 7. 12.
Communi plurim. Mart. extra temp. Paschale.	Evang. <i>Luc.</i> 12. 32. 34.
Lectio <i>Sap.</i> 3. 1. 8.	Aliud Ev. <i>Luc.</i> 12. 35. 40.
Alia Lectio <i>Sap.</i> 5. 16. 20.	Aliud Ev. <i>Luc.</i> 19. 12. 26.
Alia Lect. <i>Sap.</i> 10. 17. 20.	Commune Abbatum.
Epist. <i>Rom.</i> 5. 1. 5.	Lectio <i>Eccli.</i> 45. 1. 6.
Alia Epist. <i>Rom.</i> 18. 23.	Evang. <i>Matth.</i> 19. 27. 29.
Alia Epist. 2. <i>Cor.</i> 6. 4. 10.	Commune Virginis & Martyris.
Alia Ep. <i>Heb.</i> 10. 32. 38.	Lectio <i>Eccli.</i> 51. 1. 8. & 12.
Alia Ep. <i>Heb.</i> 11. 33. 39.	Alia Lectio <i>Eccli.</i> 51. 13. 17.
Alia Lect. <i>Apoc.</i> 7. 13. 17.	Evang. <i>Matth.</i> 13. 44. 52.
Evang. <i>Luc.</i> 21. 9. 19.	Aliud Ev. <i>Mat.</i> 25. 1. 13.
Aliud Ev. <i>Matth.</i> 24. 3. 13.	Commune Virginis non Martyris.
Aliud Ev. <i>Matth.</i> 5. 1. 12.	Epist. 2. <i>Cor.</i> 10. 17. us- que ad 2. cap. 11.
Aliud Ev. <i>Luc.</i> 10. 16. 20.	Alia Ep. 1. <i>Cor.</i> 7. 25. 34.
Aliud Ev. <i>Luc.</i> 11. 47. 51.	Evang. idem quod de Virg. & Mart.
Aliud Ev. <i>Luc.</i> 12. 1. 8.	Commune Martyris non Virginis.
Commune Confess. Pontificis.	Lectio <i>Eccli.</i> 51. 1. 8.
Lectio <i>Eccli.</i> 44. & 45.	Evang. <i>Matth.</i> 13. 44. 52.
Epist. <i>Heb.</i> 5. 1. 4.	Pio Sancta nec Virg. nec Mart.
Alia Ep. <i>Heb.</i> 7. 23. 27.	Lectio <i>Prov.</i> 31. 10. 31.
Alia Epist. 13. 7. 17.	Epist. 1. <i>Tim.</i> 5. 3. 10.
Evang. <i>Matth.</i> 24. 42. 47.	Evang.
Aliud Evang. <i>Matth.</i> 25. 14. 23.	

TABULA LECTIIONUM, &c.

Evang. <i>Matth.</i> 13. 44. 52.	Lectio <i>Ecclesi.</i> 24. 14. 16.
In Dedicat. Ecclesiæ.	Evang. <i>Luc.</i> 11. 27. 28.
Lectio <i>Apoc.</i> 21. 2. 5.	A Paschate usque ad
Evang. <i>Luc.</i> 19. 1. 10.	Pentecosten.
MISSÆ VOTIVÆ.	Lectio <i>Ecclesi.</i> 24. 14. 16.
De SS. Trinitate.	Evang. <i>Joan.</i> 19. 25. 27.
Epist. 2. <i>Cor.</i> 13. 11. 13.	A Pentecost. usque
Evang. <i>Joan.</i> 15. 26. 27.	ad Adventum.
& 16. 1. 4.	Lectio <i>Ecclesi.</i> 24. 14. 16.
De Angelis.	Evang. <i>Luc.</i> 11. 27. 28.
Lectio <i>Apoc.</i> 5. 11. 14.	Pro eligendo sum-
Evang. <i>Joan.</i> 1. 47. 51.	mo Pontifice.
De SS. Petro &	Epist. <i>Heb.</i> 4. 16. & 5. 7.
Paulo Apost.	Evang. <i>Joan.</i> 14. 15. 21.
Lectio <i>Act.</i> 5. 12. 16.	In die & Anniversario
Evang. <i>Matth.</i> 19. 27. 29.	Creationis, & Co-
De Spiritu Sancto.	ronationis Papæ.
Lectio <i>Act.</i> 8. 12. 17.	Epist. 1. <i>Pet.</i> 1. 1. 7.
Evang. <i>Joan.</i> 14. 23. 31.	Evang. <i>Matth.</i> 16. 13. 19.
De Venerabili Sa-	In Anniversario Ele-
cramento.	ctionis, seu conse-
Epist. 1. <i>Cor.</i> 11. 23. 29.	crat. Episcopi.
Evang. <i>Joan.</i> 6. 56. 59.	Epist. <i>Heb.</i> 5. 1. 4.
De Sancta Cruce.	Evang. <i>Marc.</i> 13. 33. 37.
Epist. <i>Philipp.</i> 2. 8. 11.	Ad tollendum schisma.
Evang. <i>Matth.</i> 20. 17. 19.	Ep. <i>Eph.</i> 4. 1. 7. & 13. 21.
De Passione Domini.	Evang. <i>Joan.</i> 17. 11. 23.
Lectio <i>Zach.</i> 12. 10. 11.	Pro quacumque ne-
& 13. 6. 7.	cessitate.
Evang. <i>Joan.</i> 19. 28. 35.	Lectio <i>Jer.</i> 14. 7. 9.
De S. Maria, ab Adv.	Evang. <i>Marc.</i> 11. 22. 26.
usque ad Nat. Dom.	Pro remissione pec-
Lectio <i>Isa.</i> 7. 10. 15.	catorum.
Evang. <i>Luc.</i> 1. 26. 38.	Epist. <i>Rom.</i> 7. 22. 25.
A Nativ. Dom. usque	Evang. <i>Luc.</i> 11. 9. 13.
ad Purificationem.	Contra Paganos.
Epist. <i>Tit.</i> 3. 4. 7.	Lectio <i>Esth.</i> 13. 8. 17.
Evang. <i>Luc.</i> 2. 15. 20.	Evang. <i>Luc.</i> 11. 5. 13.
A Purificatione us-	Tempore belli.
que ad Pascha.	Lectio <i>Jer.</i> 42. 1. 12.
	Evang.

TABULA LECTIIONUM, &c.

Evang. *Matth.* 24. 3. 8.
 Pro Pace.
 Lectio 2. *Mach.* 1. 1. 5.
 Evang. *Joan.* 20. 19. 23.
 Pro vitanda mortalitate,
 vel tempore pestis.
 Lectio 2. *Reg.* 24. 15. 19.
 & 25.
 Evang. *Luc.* 4. 38. 44.
 Pro infirmis.
 Epist. *Jac.* 5. 13. 16.
 Evang. *Matth.* 8. 5. 13.
 Pro peregrinantibus,
 vel iter agentibus.
 Lectio *Gen.* 28. 10. 22.
 Evang. *Matth.* 10. 7. 14.
 Pro Matrim. aut
 Sponsalibus.
 Epist. *Eph.* 5. 22. 33.
 Evang. *Matth.* 19. 3. 6.
 Pro gravidis aut
 puerperis.
 Lectio *Gen.* 3. 11. 19.
 Evang. *Joan.* 16. 21. 24.
 In die Obitus.
 Epist. 1. *Thess.* 4. 13. 18.
 Evang. *Joan.* 11. 21. 27.
 In Anniversario.
 Lect. 2. *Mach.* 12. 43. 46.
 Evang. *Joan.* 6. 37. 40.
 Commune pro
 Defunctis.
 Lectio *Apoc.* 14. 13.
 Evang. *Joan.* 6. 51. 55.
 23. *Augusti* S. Philip.
 Benit.
 Lectio 1. *Cor.* 4. 9. 14.
 Evang. *Luc.* 12. 32. 34.
 Pro Missis propriis Sancto-
 rum, quæ pro devotione

Sacerdotum, Missalium
Romano utentium, ce-
lebrari possunt.
 19. *Januar.* S. Canuti
 Reg. & Mart.
 Epist. *Heb.* 10. 32. 38.
 Evang. *Matth.* 16. 24. 27.
 4. *Februar.* S. Andreæ
 Corsin. Episc.
 Lectio *Eccli.* 44. & 45.
 Evang. *Matth.* 25. 14. 23.
 5. *April.* S. Vincent.
 Ferrer. Conf.
 Lectio *Eccli.* 31. 8. 11.
 Evang. *Luc.* 12. 35. 40.
 21. *April.* S. Anselmi
 Episc.
 Epist. 2. *Tim.* 4. 1. 8
 Evang. *Matth.* 5. 13. 19.
 10. *Maii.* S. Antonini
 Episc.
 Lectio *Eccli.* 44. & 45.
 Evang. *Matth.* 25. 14. 23.
 4. *Julii.* S. Elizabeth.
 Reg. & Vid.
 Epist. 1. *Tim.* 5. 3. 10.
 Evang. *Matth.* 13. 44. 52.
 8. *Julii.* S. Margarit.
 Reg.
 Lectio *Prov.* 31. 10. 31.
 Evang. *Matth.* 13. 44. 52.
 18. *Septemb.* S. Thom.
 de Villa-nov. Ep.
 Lectio *Eccli.* 44. & 45.
 Evang. *Matth.* 25. 14. 23.
 28. *Septemb.* S. Wen-
 cesslai Mart.
 Lectio *Sap.* 10. 10. 14.
 Evang. *Matth.* 10. 34. 42.
 17.

T A B U L A L E C T I O N U M, &c.

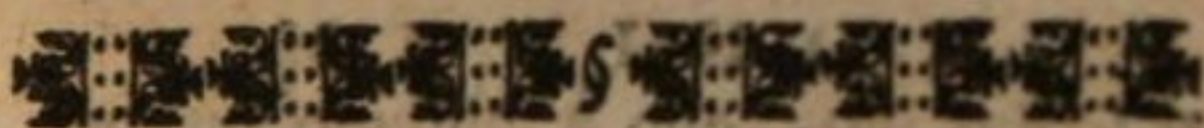
17. Octob. S. Hedwig.
Vidua.
Epist. 1. Tim. 5. 3. 10.
Evang. Matth. 13. 44. 52.
Pro propriis Sanctorum particularium in Regnis & Provinciis Casarea & Catholica Majestati subiectis.
14. Januar. SS. Nom.
J E S U.
Lectio Act. 4. 8. 12.
Evang. Matth. 1. 20. 23.
23. Januar. Desponsat. S. M. V. cum S. Josepho.
Lectio Prov 8. 22. 35.
Evang. Matth. 18. 21.
8. Februar. S. Joan. de Matha Conf.
Lectio Eccli. 31. 8. 11.
Evang. Luc. 12. 35. 40.
Fer. 6. post Domin. Passionis.
Septem Dolor. B. M. V.
Lectio Jud. 13. 22. 25.
Evang. Joan. 19. 25. 27.
Imp. 24. Mart. S. Ga.
Hisp. 18. br. Archang.
Lectio Dan. 9. 21. 26.
Evang. Luc. 1. 26. 38.
Hisp. 30. Maii S. Ferdinand. Rex & Conf.
Epist. 1. Cor. 4. 9. 14.
Evang. Luc. 12. 31. 34.
16. Julii. Commem. S. M. V. de Monte Carmeli.
Lectio Eccli. 24. 14. 16.

Evang. Luc. 11. 27. 28.
Hisp. 9. Julii SS. Mart. Gorcom.
Lectio Sap. 3. 1. 8.
Evang. Luc. 21. 9. 19.
Hisp. Dominica proxima 1. Augusti.
B. Maria de mercede.
Lectio Eccli. 24. 14. 16.
Evang. Luc. 11. 27. 28.
Hisp. 30. Augusti S. Rosa Virg.
Epist. 2. Cor. 10. 17. usque ad 2. cap. 11.
Evang. Matth. 25. 1. 13.
Hisp. 1. Dom. Octobris.
Solemnitas S. Rosarii.
Lectio Eccli. 24. 14. 16.
Evang. Luc. 11. 27. 28.
Hisp. 24. Octob. S. Raphaël Archang.
Lectio Tob. 12. 7. 15.
Evang. Joan. 5. 1. 4.
Imp. 31. Octob. S. Wolfgang. Episc.
Epist. Heb. 7. 23. 27.
Evang. Matth. 24. 42. 47.
Hisp. Die Dominica Novembris ab Ordinario loci designanda.
Festum Patrocinii B. Mariæ V.
Lectio Eccli. 24. 14. 16.
Evang. Luc. 11. 27. 28.
20. Novemb. S. Felix de Valois Conf.
Epist. 1. Cor. 4. 9. 14.
Evang. Luc. 12. 32. 34.

F I N I S.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

21717

M O N I T U M.

PAUCA sunt, Lector Benevole, quæ circa operis hujus translationem atque ipsum opus moneri te convenit.

Primum est de punctis hujusmodi..se mutuo immediate subsequenter. Quoties ea occurrent, toties reflexionem alterius naturæ & super alteram partem textûs subsequi designatur.

2. Posita sunt nonnunquam verba quædam in infinitivo, ubi ad perfectum sensus complementum addendum foret unum *capit*, aut *debet*, aut *fas est* &c. Verum illud in meditationibus solet esse non infrequens.

Quod ipsam spectat versionem, humilis quidem ea est ad majus etiam mediocrium Lectorum commodum; sed tamen aperta, nec abjecta penitus.

Id quoque in libri hujus lectione observandum, ne protractâ & coactâ nimium lectione cerebrum obruas: quippe non patitur id docta reflexionum soliditas.

Legendæ itaque reflexiones hæ non cursitanter, non phalerati ratiocinii, non compti sermonis, non contentionis studio; sed attentè atque amore veritatis,
&

M O N I T U M.

& spiritu illo, quo à piissimo authore sunt eructatæ, qui est spiritus *parvuli* in Christo.

Denique quemadmodum vino vendibili opus suspensâ hederâ non est; ita elegantissimus & correctissimus typus, quo opus hoc Latinè excusum modo est, commendatione eget nulla. Paucula tamen menda, dum etiam oculatissimum correctorem nonnunquam effugiunt, suo loco Lector invenies.

P R Æ.

P R Æ F A T I O.

Um luci publicæ datum est *Compendium Moralis Evangelicæ*, nil simile in Epistolas S. Pauli, aut reliquas Novi Testamenti partes meditabamur; quin & refugiebat animus ad illud opus suscipiendum se adstrictum videre, eò quod difficile appareret id cum successu perficere. Vitari interim non potuit quod timebatur. Benedictio, quâ Deo placuit cumulare laborem nostrum in quatuor Evangelia, desiderium excitavit reliquorum; atque hoc desiderium lex fuit, cui refragari non licuit.

Non sic tamen evanescebat difficultas, quæ primum terruerat. Contrà quò magis expendebatur argumentum, cui incumbendum erat, eò magis splendor illius & vis luminis mentis aciem perstringebat deterrebatque. Fidelium Vulgo magis quodammodo accommodatum est Evangelium. Veritates maximè sublimes in eo docet Filius Dei modo quodam magis simplici, familiari, demisso, & qui respondeat statui Verbi Incarnati, quod eò se demisit, ut ex eadem terra, ex qua formati sumus nos, corpus sibi assumpserit. Verum post Resurrectionem, ut ipse lumine & virtute indutus est, ita indutum videtur & verbum ipsius. Dotes præfert statûs triumphantis Hominis-Dei, nec legi in S. Paulo potest, quin ad veritas eum illic loqui ut Apostolum J. Christi
A glo

Joan. 14
12.

glorificati, & ad Patris sinum evecti. Vel tunc, cum Magnus ille Doctor profitetur se omnem humanæ eloquentiæ vim & ad persuadendum efficaciam respuere, non potest non fateri, sermones suos spiritu & Virtute Dei plenos esse; Perfectis prædicare se, quod prædicat; & quidquid in Divinæ Sapientiæ Arcanis magnum & sublime est, id se annuntiare. Hoc sensu S. Joannes Chrysostomus, alludens ad id quod Apostolis suis Christus prædixerat: *Qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipse faciet, & majora horum faciet*: dicere non est veritus, Filium Dei majora quodammodo detexisse per os S. Pauli, quam per se ipse docuerat.

Sed quam Paulus in doctrina Mysteriorum & aliis Religionis Veritatibus sublimis est, tam in præceptis pietatis & Moralis Evangelicæ regulis est simplex. Omnia illic magna, omnia sancta, viva omnia & energica; simul tamen perspicua omnia, omnia accommodata ad intelligendum, omnia vel mediocribus etiam ingeniis attemperata. Si Aquilæ adinstar sapè se ad cælum elevet, ut reconditiora quæque Mysteria nobis detegat, explicetque altiores quasque & sublimiores Religionis Veritates; mox Aquilam illam videas demittentem se ad terram, quasi ut parvulos suos illic quærat, colligatque sub alas; hoc est, ut modo loquendi maximè familiari & usitato necessaria doceat vel maximè infirmos.

Duæ istæ considerationes difficiliter reddebant id quod facere desiderabamus, quam quod jam factum fuerat. Etenim cum Evangelium contineat vitam & Prædicationes Jesu Christi, status ipsius diversos & Mysteria, itinera, Miracula, præcepta admodum brevia, & comparationibus ac parabolis multum involuta; non adeò difficile erat, ex Mysteriorum illorum circumstantiis cuiusvis generis instructiones elicere, quæ comparationibus & parabolis clausæ erant evolvere, regulas ipsius extendere & explicare, applicare

cas

eas utiliter, atque in vita ipsius prorsus sancta ac divina omne genus virtutum exhibere. Non sic in Paulo. Nam hinc quidem Myfteriorum, quæ perfectos docet, profunditas terret animum & dejicit; inde verò simplicitas, abundantia, & extensio instructionum, nitor item, vivacitas, & energia sermonis efficiunt, ut qui non commentarios prolixos & litterales scribunt, sed reflexiones tantum morales & concisas, videantur nil posse textui adjicere, aut afferre aliquid quod ob unctionem, claritatem, & vim, non infinito infra sit.

Quid ergo, ubi premebat obediendi necessitas? Nisi ut Deo, qui exiguum hunc laborem postulare videbatur, nos committeremus, opus executuri quam utilissimè fieri posset ad Animarum salutem, prioris partis brevitatem ac modum, quantum liceret, in explicatione S. Pauli assequendo, & quoad alios Novi Testamenti libros eandem ferè mensuram servando. Fieri tamen non potuit ut tam breves essemus, nè essemus obscuri.

Nemo miretur non inveniri hic expositionem litteralem textus S. Pauli vel aliorum Apostolorum. Non hic fuit scopus operis. Consilium fuit, juvare Animas pias, ut divinos hosce libros cum reflexione & modo utili perlegerent, & exhibere iis, quibus opus foret, exempla quædam, quibus assuescerent è sacro textu per se ipsos elicere instructiones, quæ illic clausæ sunt, nec primo semper intuitu apparent.

Propositum fuit, ostendere illis aut methodum colligendi regulas speciales, quæ in principiis generalibus absconduntur, aut ascendendi ex conclusionibus specialibus ad isthæc principia; applicandi Scripturam suis opportunitatibus, ex quo fructus lectionis & meditationis librorum sacrorum ferè dependet: ac tandem monstrare, quo modo ex quavis veritate sumi possit occasio mentem in Deum elevandi, adorandi eum in suis perfectionibus,

nibus, in sua gubernandi ratione, in sua veritate; exhibendi ei reliqua omnia Religionis exercitia, juxta varia, quæ obvia sunt, argumenta; aut convertendi id, quod legitur, in alios usus pietatis, quos Animabus sibi devotis inspirare potest Dei Spiritus, dum in verbi ipsius lectione veritati se attentas præbent, & cum humilitate cor illi suum aperiunt.

Anima, quæ cum sancta quadam charitatis libertate ita se veritate nutrit, ædificatur ex omnibus, nec libros sacros legit umquam, nisi cum fructu. Dum hoc sanctuarium illi apertum est, intratque in sensum naturalem verbi quod legit, consolatio ipsi est quæ verbis exprimi non potest, materia actionis gratiarum continuæ, & fons inexhaustus luminum quibus in via Dei se dirigat. Si supremæ illi sapientiæ visum fuerit pulsanti portam Animæ non aperire, repulsa ista occasio illi est redeundi in se, consideratâ indignitate suâ se humiliandi, ingeminandi preces, & dum puritatem sanctitatis Dei in verbo suo considerat adoratque, cor suum mundandi. Denique, si quando Verbum illud divinum accipiat sensu, juxta Scriptoris sacri intentionem, minus proprio, hoc semper solatii refert, quod à sensu verò non prorsus aberraverit, si is quem invênit nihil habeat veritati contrarium, atque ad ædificandam nutriendamque charitatem conducat. Credi enim potest, juxta S. Augustinum, Authores sacros omnes in mente habuisse omnes sensus veros, quorum verba ipsorum capacia sunt; & Deum sic calamum ipsorum direxisse ut verba ipsorum exprimerent omnes istas ac varias veritates, quas quisque in iis videt. Et quamquam certum sit, reliquis omnibus præferendum esse sensum illum, quem præcipuè Spiritus Sanctus intendit; non tamen certum est, sensum maximè litteralem ab adorando isto Spiritu præcipuè semper intentum fuisse: quemadmodum ipse Paulus nobis significat, dum verba hæc Legis, *Non alligabis os bovi*

*Confes.
lib. 12.
cap. 32.*

*1. Cor. 9.
10.*

bovi trituranti, applicans Ecclesiæ, quæ sustentationem debet suis Ministris, adjungit: *Numquid de bobus cura est Deo? An non propter nos utique hoc dicit? Nam propter nos scripta sunt.*

Observatio hæc speciatim utilis est in lectione Apocalypseo & Considerationum, quas illic fecimus. Absit ut jactemus sensum illius litteralem nos invenisse. Ne id quidem in hac occasione tentavimus, saltem quoad arcanum Mysteriorum, quæ Joanni revelata sunt. Sanctam ipsius obscuritatem & abyssum inscrutabilem venerati sumus, satisque nobis fuit adjicere considerationes, quæ ad ædificandum proximum moresque ejus reformandos præ cæteris aptæ videbantur, nec aliundè prorsus alienæ à sensibus spiritualibus, quos potuerat Deus sub velis istis mysticis voluisse abscondere. Hic liber, ut inter reliquos Novi Testamenti libros maximè obscurus est, ita sanè nec accommodatus est omnibus; neque temeritatis periculo careret, si idiotæ, quorum lumen & virtus admodum mediocria forent, lectioni illius sese ingererent, quod fortè non nisi ad eos involvendum valeret. Porro humiles & intelligentes, qui Deum & Jesum Christum adorare voluerint in nubibus istis obscuris, ubi se abscondit, etsi in iis non minus præsens sit, quàm in libris Scripturarum maximè ad intelligendum accommodatis; illi, inquam, in sacris istis tenebris fide & pietate suâ dirigentur, quibus fiet fortassis, ut plus illic luminis & consolationis inveniant, quàm alii in libris minimè figuratis & ænigmati-
cis.

Habet & S. Paulus locis variis, ut jam observavimus, obscuritates suas & tenèbras, sed non ex eadem causa procedunt. Nec passim habet stylum figuratum Prophetarum, nec modum loquendi per sententias usitatum libris Salomonis, nec obscuritatem Parabolarum Evangelii, nec delineationes ænigmaticas Apocalypseo.

I. Obscuritas ipsius partim oritur ex sublimitate

te Myfteriorum & Veritatum, quæ tractat; partim ex distantia fumma verborum, quibus ad ea explicanda uti cogitur. De rebus loquitur planè cælestibus ac divinis; nec habet nisi verba humana. Sapiëntiam prædicat quæ non est hujus mundi, & ad eam exprimendam verba non habet, nisi quæ per usum hujus mundi determinata sunt ad usitatum terrenorum hominum commercium.

2. Stylus ipsius stylus est totus igneus, qui exundanti suo lumine perstringit, & quem ob rapiditatem suam & elevationem assequi vix licet. Homo est qui in terra loquitur, sed qui de cælo magis quàm de terra est: Homo cujus lingua, si post S. Chrysostomum fas est dicere, Cherubinus erat terrestris, super quem. J. Christus quiescebat, quemadmodum Deus, juxta Scripturam, sedet super Cherubinos cœlestes; quique Seraphini ad instar tollebat se ad id, quod in scientia Dei maximè elevatum est & maximè sublime.

3. Sed genus quoddam obscuritatis est in S. Paulo, perindè ac in cæteris Scripturis, cujus origo in nobis est, nec aliundè quàm ex cordis nostri tenebris proficiscitur; *Nam quæ Dei sunt, nemo cognovit nisi Spiritus Dei. Nos autem non spiritum hujus mundi accepimus, sed spiritum qui ex Deo est, ut sciamus quæ à Deo donata sunt nobis.* Illi itaque qui possidentur spiritu mundi, qui lumen ipsius sequuntur, qui juxta regulas ipsius vivunt, qui amant quod amat, qui de omnibus judicant ut judicat ipse; hi profectò procul absunt ut in verbo Dei inveniant lumen illud vitæ quod offendere non volunt. *Animalis autem homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei: stultitia enim est illi, & non potest intelligere: quia spiritualiter examinatur.* Hoc porrò genus obscuritatis, quod tenebræ cordis nostri verbo Dei quoad nos offundunt, varios habet gradus, pro variis gradibus tenebrarum, quas in nobis gerimus. Nam etsi adlectionem illam non afferamus cor, tenebris omninò, instar terræ Ægypti, coopertum, cor, inquam, mor-

1. Cor. 2.
11. & 12.

Ibid. v.
14.

mortuum & per peccatum amoremque peccati corruptum, afferre tamen possumus cor quod satis à spiritu mundi purum non sit, quod aliquem ipsius amorem adhuc servet, quod parvis cupiditatibus quibus obedit plenum sit, nullo ad eas vincendum studio adhibito, quod oculum satis purum non habet, tum in toto actionum corpore, tum in veritate per Scripturam investiganda. Deus non rarò ejusmodi hominibus se abscondit, & defectus isti, vel alii similes, velum ipsis sunt, quo pars luminis divinorum istorum librorum ipsis eripitur.

Postremò in verbo Dei, ac præcipuè in S. Paulo, tenebræ sunt quibusdam ingeniis, quæ ex abusu ipso luminis verbi illius nascuntur. Nam accidit Christianis, quibus liber Scripturarum apertus fuerat, (& utinam rarius foret hoc malum!) accidit, inquam, ipsis circa Evangelium & Pauli Epistolas, quod accidisse nos docet Paulus sapientibus gentilium circa opera Creatoris & pulchritudinem cœli & terræ, quæ sunt veluti Evangelium Dei naturale, & Scriptura manu ipsius formata, ut visibiles hominibus redderet magnitudines suas invisibiles, suamque illis omnipotentiam & Divinitatem manifestaret. Christiani illi postquam in Evangelio & scriptis Apostolorum cognoverunt Jesum Christum Hominem-Deum, *non sicut Rom. 21. Deum*, & sicut Salvatorem, glorificaverunt aut gratias egerunt; sed evanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum. Ignari & cæci facti sunt in Scripturis per ipsas Scripturas, dicentes se esse sapientes. Non amplius in illis viderunt, quod in illis aliquando viderant: non amplius in illis invenerunt nisi imaginationes cordis sui: & quoniam veritatem Dei sic in injustitia detinuerant, jufferantque eam servire suis cupiditatibus, suæ quieti, suæ fortunæ, veritate destituti sunt, errori traditi, & propriæ mentis illusionibus relictæ.

Cum ultimas hæc tenebras producat superbia,

necesse est ad eas propulsandas ac prævvertendas Verbum Dei legere cum profunda humilitate, nec ad illud accedere, nisi in spiritu adorationis & precum, instar pauperis, qui in eo quæsitum venit panem animæ suæ, quo se indignum reddidit. Meminisse oportet, librum illum esse rem
Conf. l. 3. non compertam superbis, ut loquitur Augustinus, ne-
cap. 5. que nudatam pueris; sed incessu humilem, successu
excelsam & velatam Mysteris.... Verumtamen....
quæ cresceret cum parvulis. Humilitate etiam & precibus conservatur quidquid scientiæ per duas istas virtutes acquisitum est. Sed quemadmodum vera superbia est, ad nos ipsos scientiam referre, atque inde sibi apud homines nomen ambire; ita & falsa humilitas est, eam sine fructu relinquere, dum vel status noster, vel divinæ providentiæ dispositio, vel charitatis necessitas nos vocat ad eam proximo impertiendam. Quoniam veritas nec mea est, nec illius aut illius, sed omnium nostrum quos ad eam communionem publicè vocas, terribiliter admonens nos, ut nolimus eam habere privatam, ne privemur eâ. Nam quisquis id quod tu omnibus ad fructum proponis, sibi proprium vindicat, & suum vult esse quod omnium est, à communi propellitur ad sua, hæc est, à veritate ad mendacium. Qui enim loquitur mendacium, de suo loquitur.

Obscuritas, quam in S. Paulo & in scriptura reliqua pariunt nobis quotidiani nostri defectus, admonent & compellunt nos ut per morum puritatem lumen Dei mereri studeamus. Vita Christiana & Evangelica clavis est Evangelii J. Christi. In scripturarum intelligentiam intratur per pietatem: & scientia Jesu Christi ac Regularum ipsius, quæ substantia ipsius & fundus sunt, non tam est res mentis quam cordis. Postremò obscuritas, quæ ex idiomate & stylo nascitur, vinci potest lectione frequenti & assiduâ. Quantumvis ignotum sit idioma, frequentando tamen eos, qui illo utuntur, & familiariter cum iis agendo tandem discitur. Ita dum familiarem nobis reddemus

demus S. Paulum, idioma ipsius discemus. Phrases ipsius non amplius erunt nobis ignotæ. Habebimus eas semper menti præsentēs, & memoriæ impressas; simulque adjuti instructionibus Ecclesiæ, quæ occasionibus variis illustrat ea quæ in Epistolis Pauli difficilia esse S. Petrus observaverat, poterimus in ipso Paulo, principiis ipsius insisterendo, fidelem verborum & cogitationum Pauli Interpretem invenire. Hæc absque dubio via optima est, quâ Magni illius Doctoris sensus ritè capiatur, discaturque sublimis illa Theologia, quam docet perfectos, non persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, sed iis quæ in Schola S. Spiritus ipse didicerat. Et sanè, quantulumcumque quis se lectioni Epistolarum S. Pauli applicet, quos illic thesauros! quas divitias! quæ mira non detegit? Ad ima usque cordis penetrare sentit Magnitudinem ac Majestatem Dei, de quo loquitur tam dignè & tam magnificè. Eximia Charitas J. Christi erga peccatores illic picta invenitur lineamentis & penicillo ipsius charitatis: omnesque ejus status & varia Mysteria, Thesauri sapientiæ & scientiæ ipsius, virtus crucis & vis gratiæ ipsius illic explicantur modo tam illustri & sublimi, tam vivo ac penetrabili, ut & mens hominum mortalis tot luminibus recipiendis minor sit, & cor affectionibus, quæ in eo excitantur, motibusque, quibus impellitur, non sufficiat. At quantam inspirant Religionis Christianæ æstimationem ac venerationem! Quem amorem erga Ecclesiam! Quem zelum pro veritate! Quantum rerum terrenarum contemptum! Quantum ardorem cœlestium! Quam ad Jesum Christum crucifixum adhesionem! Quod ut cum illo simus desiderium! Quantum odium peccati! Quantam venerationem virtutis! Quam de gratia baptismi ideam! Quam fidem de sacrificio & Sacramentis Ecclesiæ! Quam gratitudinem erga divinam misericordiam! Quam in meritis & gratia J. Christi fiduciam! Quam de se ipso & suis

operibus diffidentiam! Quem in Dei Verbo gustum! Quod in communicatione Passionum Salvatoris gaudium! Verbo, quam æstimationem & quem amorem earum rerum omnium, quæ ad vitam, quæ ad fidem, quæ ad spiritum Christianismi, quæ ad omnia, quæ Dei sunt, pertinent!

Confes. l.
7. cap.
21.

Ibid. lib.
2. cap. 1.

Itaque minimè mirandum, si Apostoli hujus magni Epistolæ maximorum in Ecclesia Doctorum negotium fuerint & delicia. S. Chrysostomus nec deponere eas de manibus poterat, nec iis satiari. S. Augustinus per illas coepit sacras literas gustare, cum Deo visum fuit earum sensum illi aperire. Per illas capit detegere & admirari altitudinem consilii divini super salutem generis humani, & profundam, quam imprimunt, venerationem experiri. Per illas Dominus *undique circumvallabat* & concutiebat cor illud, quod adhuc se adversus gratiam tuebatur. Per illas tandem gratia ista triumphabat de omnibus, quæ adhuc in Augustino resistebant. Ut quemadmodum Paulum Ecclesiæ acquisivit oratio Stephani, ita dicere liceat, quod lectio S. Pauli dederit Ecclesiæ S. Augustinum; ipsique Paulo dederit discipulum inter discipulos ipsius maximè humilem & fidelem, inter ipsius Interpretes maximè doctum & intelligentem, inter doctrinæ ipsius defensores maxime zelosum & fervidum.

Minus difficile fuit in Epistolas Canonicas considerationes morales texere, eo quod illarum Epistolarum argumentum totum morale sit. Scopus enim præcipuus Apostolorum, qui eas scripsere, ut observat S. Augustinus, fuit, stabilire hanc veritatem, quod fides sine operibus inutilis sit, nec salvare nos possit, nisi fidei adjungatur charitas & præceptorum observatio. Eam ob causam collegerunt in iis præcipuas quasque vitæ & pietatis Christianæ regulas & instructiones. Adeo ut habendæ sint velut compendium quoddam Doctrinæ moralis, quod considerationibus nostris conati fuimus extendere & explicare. Li-

Liber Actuum Apostolorum captui quidem omnium fidelium magis accommodatus est ; sed non minus quam ceteri utilis , nec minus ad instruendum compositus. Ecclesiæ nascentis historia , prodigiosi Sancti Spiritus effectus , Apostolorum Constantia , primorum Christianorum Sanctitas , objecta sensibilia sunt , quæ mentem feriunt , quæ cor tangunt , & homines ad proximam virtutum Christianarum impellunt. Quis enim non expavescat , dum legit terribilem Ananiæ & Saphiræ punitionem ? Quis non animetur spiritu fortitudinis , dum intelligit zelum & fiduciam Apostolorum , qui ibant gaudentes à conspectu Concilii , quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati ? Quis non contemptum rerum hujus mundi concipiat , dum magnanimitatem considerat , quâ primi Christiani vendebant omnia , ut ea in commune conferrent ? Quis non amabit orationem , ubi discet assiduitatem ac fervorem , quibus Apostoli & Discipuli perseverabant in Oratione continua ? Quis non impleatur spiritu charitatis , ubi videbit ipsos esse cor unum & animam unam ? Postremò quis consideret simplicem illam ac naturalem , quam S. Lucas in primis Christianis exhibet , morum & virtutum delineationem , nec se vehementer incitari sentiat , ut ipsos imitetur ? Hoc est , quod Sanctum Hieronymum impulit ut diceret , Verba omnia Sancti Luca in Actis , totidem esse animæ languescantis & ægræ remedia. Hoc animo in textum illius libri considerationes aliquas morales concinnavimus , ut juvemus rudiores , & remedium illorum usum atque applicationem ipsos doceamus. Neque enim aliis fere has in textum Novi Testamenti observationes morales seu Christianas damus , quam infirmis & incipientibus. Non Aquilis scribimus , hoc est , mentibus istis elevationibus & sublimioribus , quæ maximas quasque & profundissimas S. Scripturæ veritates , cum auxilio Spiritus Sancti pervadunt : sed potius ,

tius, ut phrasi S. Augustini utar, pullis istis parvulis, qui recens exclusi sunt, & qui, dum nondum plumas habent, alis portari debent, ut in coelum tollantur. Quamobrem hæc considerationes utilissimæ esse poterunt iis, quos Deus per gratiam suam in Ecclesiam reduxit, ut illic à benigna ista Matre scientiam & intelligentiam Scripturarum addiscant. Conferre poterunt, ut S. Litteras legant, in spiritu submissionis; & non, ut antè solebant, cum spiritu superbiæ atque independentiæ. Eo etiam facient, ut animus attendat ad multas veritates sacris litteris contentas, ad quas, dum textus legitur, aut ob ignorantiam aut ob attentionis defectum non advertitur. Denique subministrare poterunt materiem plurium meditationum super præcipuis Moralis J. Christi capitibus, & maximis Vitæ Christianæ officiis.

Non superest nisi ut moneam, in versione gallicâ textus Scripturæ Sacræ, quem Considerationibus (*gallicis*) addere oportuit, secutos nos esse Versionem Vulgatam, quam Concilium Tridentinum cæteris versionibus latinis merito prætulit.

Dignare, Domine, in sacrificium accipere exiguum hoc obsequium, quod præstare conatus sum fratribus meis, quibus utilis ut essem optare me charitas jussit: at utilis præcipuè Animabus, quas filius tuus unicus intuitus est, dum tibi confitebatur, Domine coeli & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & revelasti ea parvulis. Jubes ut illis serviam in omnibus, quæ in potestate mea sita esse possunt, si tecum & de Te æternum vivere desiderem. Sed, Domine, quod in hoc cibo, quem illis offero, boni est, non potest esse nisi à Te; nec potest ad os cordis eorum deferri, nisi per manum supremam illius, qui ipsum formavit; nec potest eos nutrire nisi per benedictionem, quam illi impertiri volueris. Benedic ergo, ò Magne Deus, tua ipsius dona per Jesum Christum Filium tuum, qui est dextera tua, per Spiritum Sanctum qui est amor
tuus,

tuus, & fac per bonitatem tuam, ut veritates, quas Apostolorum tuorum ministerio Ecclesiam docuisti, adhuc hodie nutrant Ecclesiae filios, adjuvantibus orationibus primorum illorum gregis tui Pastorum, sub Authoritate & cum benedictione Episcoporum qui ipsis successere, quique sunt sacrorum librorum depositarii, Verbi tui tuarumque Veritatum Interpretes, Mysteriorum tuorum, & omnium piritualium divitiarum sponsae tuae Dispensatores.

APPROBATIONES

Doctorem Theologorum Facultatis Parisiensis.

Non infra-scripti Doctores Theologi Facultatis Parisiensis, & Domus ac Societatis Navarrae, legimus hasce Notas & Considerationes Morales in *Acta Apostolorum*, *Epistolas Pauli*, *Epistolas Canonicas*, & *Apocalypsim*: Invenimus eas nihil continere, quod conforme non sit fidei Catholicae, Apostolicae & Romanae; esse eas aptissimas, ut modo facillimo & simul solidissimo Regulas & Veritates Evangelicas, quae ad mores pertinent atque in his scriptis Apostolicis sparsae sunt, persuadeant. Existimamus opus hoc non posse non esse publico utile. Hoc nostrum est de eo iudicium. Datum Parisiis hac 25. Februarii 1687.

DE LAMET Pastor S. Eustacii.
VARET.

APPROBATIONES

Alia Doctorem Theologorum Facultatis Parisiensis.

Quemadmodum publicum non poterat melius suam de libro qui inscribitur, *Compendium Moralis Evangelicae*, existimationem testari, quam deli-

desiderando ut is, cui illud debebat, suas etiam considerationes in alios Novi Testamenti libros non gravaretur adjicere; ita pro utilitate publica zelum suum melius comprobare non poterat hic Author, quam dum ab aliis suis negotiis se avellit, ut faceret satis impatientiæ, quæ tum ad gloriam Dei, tum ad salutem Animarum æquè conferre videbatur. Id præstitit in hoc opere; ubi non hærendo nimis in littera, cujus tamen rationem nunquam non habet, occasiones captat insinuandi magnas veritates propè innumeras ad instruendum simul & ædificandum accommodatas: Difficultates, quæ remorari possent illos, qui ex seipsis intelligentiam fideli addere non possunt, complanat: docet artem felicem, quâ veritates quæ intelliguntur, & Mysteria quæ sine intellectu adoranda sunt, servire jubentur pietati; stabilitque principia, & figit regulas vitæ eò magis Christianæ, quod tota in oraculis S. Spiritus & Sanctorum Patrum Interpretatione fundetur. Et si non sciretur aliundè, nihil esse in doctrina Ecclesiastica quod præstans Autoris ingenium, quod vastam ipsius scientiam, quod acre illius judicium effugiat: hæ tamen Considerationes sufficerent, ut deberent eum omnes tamquam magnum in morali J. Christi magistrum suspicere. Ardor, quo plenæ sunt, numquam à lumine disjungitur; cor illic mentem non abripit; mens cordi non illudit; ubique conspirant; mutuum sibi præstant auxilium: & in quocumque statu divina Providentia constituerit eos qui hoc opus legent, spes est fore, ut cum rationem adimplendi munia sua, quæ non cognoscere non poterunt, addiscent, actiones suas secundum officia sua instituant, & officia sua ex lege J. Christi dirigant. Actum hæc 21. Februarii 1687.

BLAMPIGNON, Pastor S. Mederici.

L. HIDEUX, Pastor S.S. Innocentium.

L. ELIAS DU PIN.

A C.

ACTUS APOSTOLORUM.

CAPUT I.

§. 1. J. CHRISTUS PROMITTIT SPIRITUM
SANCTUM, ET IN CŒLUM ASCENDIT.

1†

P R I M U M quidem sermonem fe- † Ascen-
ci de omnibus, ô Theophile, qua lio,
cepit J.esus facere, & docere.

Scientia Christiani incipit
per cognitionem J. Christi, at-
que hæc cognitio incipit per ea
quæ pro nobis fecit & passus
est. Exemplum ipsius viam sternit ad ipsius do-
ctrinam: & per ea, quæ in persona ipsius visibilia
sunt, trahere nos vult ad cognitionem & amorem
bonorum invisibilium, ac regularum quæ eò
conducunt. *Facere & docere*, hæc demum tota vita
Pastoris est, ad exemplum Principis pastorum.
Prædicare Evangelium prius quam in praxim
deductum sit, est ordinem invertere, ædificare
absque fundamento, & malè J. Christum imi-
tari.

2. *Usque in diem, qua præcipiens Apostolis per
Spiritus sanctum, quos elegit, assumptus est:*

In Vita J. Christi ab Incarnatione ad Ascensio-
nem usque nil vacuum. Omnia illic praxis sunt &
instructio. Qui eum imitari vult Episcopus, ma-
gnam gerere curam debet instruendi eos, quos
eligit ad regimen Animarum. Filius Dei non nisi
per Spiritum Dei Apostolos suos instruit: & suas
ipsorum cogitationes docebunt homines? Per
Spiritus Sanctum docet, qui nil docet, nisi quod
per

per Scripturam Sacram & Traditionem Ecclesia ab ipso accepit.

3 Quibus & præbuit seipsum vivum post Passionem suam in multis argumentis, per dies quadraginta apparens eis, & loquens de regno Dei.

Imago charitatis Pastoris boni, qui Oves suas quærit, cum sciat quod ex seipsis ad se reverti non possint.. Gaudium Resurrectionis non contingit nisi illis, qui dolori passionis communicaverunt.. Charitas vulgaris conatibus quibusdam contenta est; zelus Pastoralis, nullâ re deterritus, impendit se, ut probationum vi incredulitatem infirmorum superet. Quam violentiam statui gloriæ & immortalitatis non infert J. Christus, ut tanto post Resurrectionem tempore in terra moreretur? Cui ergo rei non debet, exemplo ipsius, renuntiare Pastor in bonum Ecclesiæ? Non sufficit gregi suo se ostendere per apparitiones raras, breves, & mutas; Vitâ totâ, cujus in S. Litteris quadragenarius numerus figura est, illi loqui eumque instruere oportet. Nobis Apostolos suos instruit, nos pro eo gratos illi esse oportet.. Sancta ista Quadragesima Traditionum Apostolicarum origo est. Chara esse debet Christiano illius recordatio. Debet eam per vitam Sanctam honorare.

Luc. 24. 49. Et convalescens, præcepit eis ab Hierosolymis ne discederent, sed expectarent promissionem Patris, quam audistis (inquit) per os meum:

Joan. 14. 26. Qui adhuc infirmus est, intra solitudinem se

Mat. 3. 11. contineat, atque illic virtutem ex alto expectet..

Marc. 1. 8. Promissionum hæres est J. Christus; ipse est, esse earum Apostolum & Evangelistam. Omnes

Luc. 3. 16. conclusæ sunt in domo Spiritus Sancti, qui est earum sigillum, veritas, & adimpletio.. Vult

Joan. 1. 26. Deus ut dona ipsius expectemus, quemadmodum expectatus fuit J. Christus & Spiritus Sanctus, qui dona ipsius sunt per excellentiam, & cæterorum donorum origo.

5 Quia Joannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu sancto non post multos hos dies.

Baptismus poenitentiae preparatio est ad baptismum interiore Sancti Spiritus. Non nisi semel sub signo aquae recipitur; potest, si Deus voluerit, momenti singulis absque ullo signo sensibili corda nostra mundare.. Baptismus admirabilis! qui homines prorsus novos & prorsus igneos facit ex discipulis istis timidis & imperfectis, quique illis pro Sacramento Confirmationis est.. Uncti sunt Spiritu Sancto tamquam novi Athletae, qui timorem mortis oppugnent, vincantque tam quod in seculo blanditur, quam quod terret.. Eandem nos unctionem, eundemque spiritum per Sacramentum Confirmationis accepimus: At multumne in vita nostra apparet, quod spiritus iste adhuc in nobis sit, vel quod sit id omne in nobis, quod esse debet?

6 Igitur qui convenerant, interrogabant eum, dicentes: Domine, si in tempore hoc restitues regnum Israel?

Semper humani ingenii curiositas penetrare vult divina consilia: Verum non nisi abjecta & carnalia cogitat, donec à Spiritu Dei illuminetur.. Carnalis homo semper regnum terrenum & carnale cogitat; fide opus est, ut non cogitetur nisi coelum & aeternitas.

7 Dixit autem eis: Non est vestrum nosse tempora vel momenta, quae Pater posuit in sua potestate:

Hominis non est scire Dei momenta, sed preparare se ad ea per gratiam, eaque expectare. Ipsius est, paratum semper esse ad omnia, nec in curiosa consiliorum ipsius investigatione tempus consumere; ipsius est, sinere Deum agere, & se omnipotentiae illius permittere, dum interim praestant ea quae de ipsius voluntate cognoscit. Hanc quo simplicius & perfectius quis adimplet, eò se illi Deus amplius manifestat.

1. fr. 2. 2. 8 *Sed accipietis virtutem supervenientis Spiritus
Luc. 24. sancti in vos, & eritis mihi testes in Jerusalem,
48. & in omni Judæa, & Samaria, & usque ad ulti-
mum terræ.*

Quid non valet homo; dum Spiritus Sanctus cor illius occupavit? Quod discrimen inter Apostolos sibi relictos, Christumque in sua Passione relinquentes; & Apostolos gratiâ repletos ac possessos, nomenque J. Christi ubique circumferentes? Regnet in me, Domine, hæc gratia, & te semper in me regnare faciat.

9 *Et cum hac dixisset, videntibus illis, elevatus est: & nubes suscepit eum ab oculis eorum.*

Quam recordatione ac veneratione nostrâ dignum est momentum istud, quod J. Christum ad dextram Dei collocat, & in omnium prærogativarum suarum possessionem mittit! Sit tantò oculis fidei nostræ præsentius, quantò est ab oculis carnis nostræ remotius! . Beati illi, qui testes fuere Mysterii, quod humiliationibus J. Christi finem imponit! Beatiores illi, qui ipsum sequuntur in Cœlum, tum cordis sui desideriis, tum insistendo vestigiis ejus in via humiliationum ipsius & Crucis!

10 *Cumque intuerentur in calum euntem illum, ecce duo viri astiterunt juxta illos in vestibus albis,*

Cordis nostri in Deum elevatio, atque ad Mysteria J. Christi attentio, solent in nos gratias & consolationes cœlestes provocare. Terram illi respiciant, qui thesaurum suum habent in terra. thesaurus noster & vita cordis nostri in Cœlo est; eò debet suspicere, eò tendere.

11 *Qui & dixerunt: Viri Galilæi, quid statis afficientes in calum? Hic Jesus, qui assumptus est à vobis in calum, sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in calum.*

Inutile est, tempus perdere desiderando præsentiam J. Christi sensibilem in terra; impendere illud oportet ad secundum ipsius Adventum se præparando. Non oculis sequendus est, sed corde.

Quid

Quid totâ nobis vitâ agendum, nisi ut illum expectemus, & sic nos componamus, ut cum fiducia illi occurrere liceat? Christianorum vulgus non satis exercet nec satis excitat fidem suam super hoc Myſterio, in quo præſentis Eccleſiæ expectatio ſita eſt; quam mirum, quod vitæ mortali & terræ ſic affixum ſit?

§. 2. MATTHIAS IN LOCUM JUDÆ ELECTUS.

12 Tunc reſerſi ſunt Jeruſolymam, à monte qui vocatur Oliveti, qui eſt juxta Jeruſalem, ſabbati habens iter.

Rerum cœleſtium contemplationem relinquere ex obedientia, utiliſſimum eſt ipſâ contemplatione. Primus Aſcenſionis Filii Dei in Apoſtoliſ effectus, eſt reddere eos ad vocem cœli magis dociles ac obedientes.

13 Et cùm introiſſent in cœnaculum, aſcenderunt ubi manebant Petrus & Joannes, Jacobus & Andreas, Philippus & Thomas, Bartholomæus & Matthæus, Jacobus Alphai, & Simon Zelotes, & Judas Jacobi.

Eſt hic cœtus ſanctiſſimus & Deo cariſſimus, quem terra nunquam viderit; ſed mundo incognitus. Nondum dignus eſt eos cognoscere, qui ad ipſum J. Chriſto lucrandum deſtinantur. Cellula, granarium, foramen, hominibus incognitum, claudit nonnumquam id, quo nil coram oculis Dei majus eſt.

14 Hi omnes erant perfeverantes unanimiter in oratione cum mulieribus, & Maria Matre Jeſu, & fratribus ejus.

En igitur hic Eccleſiam totam in ſeceſſu, in Oratione, in unitate, in fide, in charitate, in Spiritu Sancti & promiſſorum, Divinorum expectatione. Primum illiſ authoritatis locum tenent Apoſtoli; primum gratiæ & ſanctitatis, Beata Virgo. Omne regimen exterius ſpectat ad Apoſtolos; gaudium, conſolatio, & fiducia præcipua in abſentia ſponſi & in expectatione ſpiritus
ipſius

ipſius, Maria eſt Mater Jeſu. Hæc imago ſtatus Eccleſiæ eſt omnibus ſæculis.

† S. Mat-
thias.

15 *In diebus illis exurgens Petrus in medio fratrum dixit (erat autem turba hominum ſimul, ferè centum viginti.)*

Hic primus uſus dici poteſt Primatûs S. Petri in Collegio Apoſtolico. Omnia illic agit abſque imperio, nil abſque fratrum conſilio. Prima ejus cura eſt, vacantem in ipſis locum replere, ne expectato quidem Spiritus Sancti deſcenſu: ut duodecim, numerus ille perfectionis & unitatis, eum ſimul omnes recipiant, atque ex illis formet veluti cor unum, unum Episcopum, unum Apoſtolum.. Docet etiam, electioni Paſtorum providendum eſſe quantocyus, dum ea nobis cura incumbit.

Pſ. 40. 10

Joan. 13.

16 *Viri fratres, oportet impleri Scripturam, quam prædixit Spiritus ſanctus per os David de Juda, qui fuit dux eorum, qui comprehenderunt Jeſum:*

Scriptura Sacra regula eſt, quæ Apoſtolos eorumque ſucceſſores dirigit.. Mali Paſtoris Apoſtata imago terribilis. Utile eſt, tum iis qui eligunt, tum iis qui eliguntur ad miniſterium, ritè expendere antè electionem, quantum malum ſit homo malus in ſtatu tam ſancto.. Ex duce gregis J. Chriſti, ducem fieri eorum qui ipſum comprehendunt & ſuis ipſum tradunt inimicis: quæ mutatio! Utinam non accidiffet niſi ſemel; & Traditor ille ac Apoſtata numquam habuiſſet ſucceſſores!

17 *Qui connumeratus erat in nobis, & ſortitus eſt ſortem miniſterii hujus.*

Miniſtri vel maximè indigni ſervant auctoritatis & veritatis miniſterium: Deo nolente ut ſalus Animarum ab hominis voluntate pendeat, & mille dubiis Sacramentorum effectus exponantur.. Miniſterium eſt, hoc eſt, ſtatus ſervitutis, non dominationis.. Vocatio legitima quaſi ſorte obtingit, & à ſola Dei voluntate dependet. Sola non ſufficit, ut quis in ea ſalvetur: fidelem in ejus muniis obeundis eſſe oportet.

18 Et hic quidem possedit agrum de mercede iniquitatis, & suspensus crepuit medius: & diffusa sunt omnia viscera ejus. Matth. 27. 7.

Exemplum terribile judiciorum Dei super Ecclesiasticos, qui cum detrimento Jesu Christi & ex patrimonio pauperum atque Ecclesiae ditare se student. Quod in punitione Judae visibile est, non illud est maxime omnium terribile. Quanto Deus in hoc mundo iram suam in Ecclesiasticos avatos, aut J. Christi in Ecclesia Traditores & Venditores, minus demonstrat; tanto magis ea ipsis metuenda est.

19 Et notum factum est omnibus habitantibus Jerusalem, ita ut appellaretur ager ille lingua eorum, Haceldama, hoc est, ager sanguinis.

Vae successoribus Judae, qui se aut suas familias ditant, atque ex substantia & sanguine pauperum quaestum faciunt! Maledictio manifesta in ejus generis bona. Non semper absconditae erunt avarorum Ecclesiasticorum injustitia & Hypocrisis: erit aliquando, Icum Deus mysteria ista tenebratum, & palliatas tot artibus negotiationes iniquitatis, publicae luci exponat.

20 Scriptum est enim in libro Psalmorum: Fiat Psal. 68. commoratio eorum deserta, & non sit qui inhabitet in ea: & episcopatum ejus accipiat alter. 26.

Apostoli, & Apostolorum successores sunt Scripturae Sacrae Interpretes. Plures sensus habet; Ecclesiae est, de iis judicare per Pastores; Pastorum vero, in Traditione illos quaerere. Episcopatus successio, & origo nominis ipsius in Ecclesia, hic nobis per Spiritum Sanctum designata sunt.

21 Oportet ergo ex his viris, qui nobiscum sunt Ps 106. 8 congregati in omni tempore, quo intravit & exivit inter nos Dominus Jesus,

Ipsi Apostoli ad Apostolatam eligere non audent quemquam, qui perfectam J. Christi notitiam non habeat, atque ab ipso Christo instructus non fuerit. Quales ergo esse debent illi, qui eliguntur ad succedendum Apostolis, & quam debent

debent fundum religionis ac scientiæ J. Christi penetrare?

22 *Incipiens à baptismo Joannis usque in diem quâ assumptus est a nobis, testem resurrectionis ejus nobiscum fieri unum ex istis.*

Qui docent in Ecclesia, non nisi testes sunt eorum, quæ J. Christus fecit & docuit. Sponsa non intelligit nisi vocem sponsi, & fidem novam ignorat.. Prædicare non debebant Apostoli, nisi quod in J. Christo viderant aut ab ipso didicerant: prædicare non debet Episcopus nisi quod invenit in S. Litteris & Traditione, quæ visibilem J. Christi præsentiam suppleant.. Fundamentale Christianismi & prædicationis Evangelicæ Mysterium est, Christi Resurrectio.

23 *Et statuerunt duos, Joseph, qui vocabatur Barsabas, qui cognominatus est Justus, & Matthiam.*

Admiremur magnam illam Ecclesiæ in utenda, quam à Deo accepit, potestate moderationem. Duos proponit, alterutrius electionem Deo relinquit. Neutrum indignum putat; sed uter dignior sit, pronuntiare non audet.

24 *Et orantes dixerunt: Tu Domine, qui corda nosti omnium, ostende, quem elegeris ex his duobus unum,*

Multum orandus est Deus ante Ministrorum aut Superiorum Ecclesiasticorum electionem: quia Dei est, ipsos eligere. Vocationem ipsius sequi debet vocatio hominum.. Si cor cognoscendum est, ut eligatur dignior; profectò cor est præcipuum, quo quis ministerio Ecclesiastico dignus vel indignus est. Deus illud intuetur apertum; homines non nisi ex operibus illud cognoscunt.. Contremis- cite Patroni, Electores, Collatores, &c. dum incertos & trementes videtis Apostolos, totam- que hanc Ecclesiam tam Sanctam, in unius Electione Ministri.

25 *Accipere locum ministerii hujus, & Apostolatus, de quo prævaricatus est Judas ut abiret in locum suum,*

APOSTOLORUM. CAP. I.

Væ illi, qui in statu, quem ipsa nomina significant esse ministerium vigilantiae, laboris, & humilitatis, vivit in ignavia & otio, superbamque dominationem exercet.. Quis locus quadrat ei, qui per suam infidelitatem Judæ imitatore se facit, nisi locus ministrorum infidelium, quo Judas eum præcessit?

26 *Et dederunt sortes eis, & cecidit fors super Matthiam, & annumeratus est cum undecim Apostolis.* ¶

Non deerit Deus suam voluntatem manifestare, dum petitur sincerè, & non nisi gloria ipsius quæritur. Quis non credidisset præferendum Barfabam, cui sanctitatis suæ existimatio dederat cognomen Justî? Aliter Deus: ut intelligamus, à lumine & voluntate ipsius vocationem pendere.. Quod solatium, dicere posse, quod in ministerium sacrum ingressi simus eâ electione, quæ non potest esse nisi à Deo! At quis de eo securus est? Quis tremere non debeat? Quis in eo permaneat, dum scit in illud se ingressum non esse, nisi per electionem prorsus humanam & carnalem, & contra mentem Ecclesiæ & Spiritus Dei?

CAPUT. II.

§. I. DESCENSUS SPIRITUS SANCTI. DONUM LINGUARUM.

1 **†** *ET* cum complerentur dies Pentecostes, erant omnes pariter in eodem loco:

Jungit Deus & succedere facit veritatem figuræ, dum insculpit cordi legem amoris per Spiritum Sanctum, ipso die quo lex timoris insculpta fuerat lapidi Judæis.. Non invenitur Spiritus Sanctus nisi in Ecclesia. Spiritus Veritatis non datur nisi domui unitatis.

2 *Et factus est repente de Cælo sonus, tamquam advenientis spiritus vehementis, & replevit totam domum ubi erant sedentes.*

Deus ad dona sua attentos facit homines per
signum

† Pentecostes.

Matth. 3.

11.

Marc. 1.

8.

Luc. 3. 16

Joan. 7.

39.

Sap. 1. 8.

Ist. 11.

15. &

19. 6.

pena : pena
pena : pena

pena : pena
pena : pena

signum aliquod illustre : amor cor præparat per timorem. Per id, quod agitur exterius, designat operationem divinam, interiorē, promptam, & omnipotentem Spiritus Sancti, qui instar venti spiritualis movet & agitat cor, penetrat, refrigerat, purgat, in cælum elevat, replet, & in eo pacem, veramque quietem producit.

3 *Et apparuerunt illis dispersitæ lingua tamquam ignis, seditque supra singulos eorum:*

Ignis divinus est Spiritus Sanctus, qui cor purificat, accendit, peccatum omne in eo consumit, ad Deum effert, Deo consecrat, Deo sacrificat. Sub figura linguarum apparet, ut designet se esse qui per Prophetas & Apostolos locutus est; suum esse, ad cor loqui, de sua plenitudine loqui debere Ministrum & Dei Filium.

4 *Et repleti sunt omnes Spiritu sancto, & cœperunt loqui variis linguis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis.*

Cor hominis vacuum esse non potest. Quantum se studet per secessum, orationem, renuntiationem, vacuare seipso aliisque rebus creatis; tantum illud spiritu suo replet Deus. Plenitudo Spiritus Sancti in Apostolis eorumque successoribus, non est plenitudo muta & otiosa. Ut primum repleti sunt, J. Christum prædicant, instruunt populos, veritati testimonium perhibent. O plenitudo desideranda, quæ adeo animam non onerat & aggravat, ut eam elevet, portet, & ad Deum compellat! Reple nos, Spiritus Sancte, ut discamus à Te, & loqui & tacere, dum gloria tua, bonum Ecclesiæ tuæ, nostraque professio id postulerint.

5 *Erant autem in Jerusalem habitantes Judæi, viri religiosi ex omni natione quæ sub Cælo est.*

Deus suis consiliis servire facit omnia. Ex omni mundi regione Judæos congregat, ut testes eos faciat gloriæ filii sui, Religionis Judaicæ collapsæ, Ecclesiæ Christianæ constituendæ, atque ut hoc nuntium ubique circumferant.

6. *Facta*

6 Facta autem hac voce, convenit multitudo, & mente confusa est, quoniam audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes.

Tantam hominum multitudinem Deus colligit propter exiguum numerum Electorum qui illis permixti sunt: nam omnia propter Electos. Prodigia tua, Deus meus, multos obstupesciunt; sed quibus poterunt esse utilia, si Spiritus tuus non operetur in corde? Fac, Domine, ut me doceant adorare Te, amare Te, laudare Te, servire Tibi.

7 Stupebant autem omnes, & mirabantur, dicentes: Nonne ecce omnes isti, qui loquuntur, Galilaei sunt,

Estne quod admiretur homo, Spiritum Dei facere posse, quæ spiritus humanus comprehendere non potest? Qui sollicitus est, fidem suam sapè exercere circa magnitudinem & potentiam Dei, numquam stupet ad prodigia quæ operatur. Quidquid in terra operatur Deus, infinitò semper minus est eo quod facere potest, si Mysterium Hominis-Dei & Ecclesiæ exceperis.

8 Et quomodo nos audivimus unusquisque linguam nostram, in qua nati sumus?

9 Parthi, & Medi, & Ælamitæ, & qui habitant Mesopotamiam, Judæam, & Cappadociam, Pontum, & Asiam,

10 Phrygiam, & Pamphyliam, Egyptum, & partes Libyæ, quæ est circa Cyrenen, & advena Romani,

11 Judæi quoque, & Preselyti, Cretes, & Arabes: audivimus eos loquentes nostris linguis magnalia Dei.

Quam justum est, Domine, ut omnis lingua debitum tibi obsequium reddat eo die, quo formas tibi Ecclesiam. Fuit aliquando, cum linguarum multiplicatio humanam superbiam confunderet, consilia ipsorum in ædificanda Babel dissiparet, & filios Babylonis inter sese divideret; sed nunc in ore Apostolorum multiplicatae sunt, ut homines ad fidem, ad humilitatem, atque ad unitatem Corporis J. Christi adducerentur.

rentur. . Lingua spiritui humano relicta, instrumentum iniquitatis est; spiritu Dei animata, bonorum & prodigiorum scaturigo.

12 *Stupebant autem omnes, & mirabantur ad invicem dicentes: Quidnam vult hoc esse?*

Frustra homo per se ipsum penetrare vult effectus Spiritus Divini. Frustra homo hominem consulit; ad Deum accedendum est, ut ab eo & intelligentia illorum & usus accipiatur. In quovis grandi eventu deberent homines sibi & aliis dicere: *Quidnam vult hoc esse?* Nam Deus illic nobis loquitur, & ad instructionem nostram aliquid nobis insinuat.

13 *Alii autem irridentes dicebant: Quia musto pleni sunt isti.*

Nil tam sacrum, quod sacrilegio expositum non sit. Tam Religio Christiana incredibilis apparet falso Judæo, aut homini libertino suis tenebris relicto, quam sancta & admiranda est iis, quos Spiritus Dei illuminat. Cæcitas & irreligiositas in Deum, comitem habere solent contemptum & calumnias in Dei servos ac Ministros. . Uno sensu verum dicunt, sed nescientes. Est hic sancta quædam ebrietas, quam ignorant. Nam visitasti terram tuam, Domine, & inebriasti eam (Psalm. 64. 10.) sed Spiritu tuo, vino illo quod germinat Virgines, & quogentes omnes inebriandas prædixisti. Zachar. 9. 15. & 17.

§. 2. PRIMA S. PETRI PRÆDICATIO.

† Fer. 4.
Quat.
Temp.
Pentec.
1. Epist.

14† *Stans autem Petrus cum undecim, levavit vocem suam, & locutus est eis: Viri Judai, & qui habitatus Jerusalem universi, hoc vobis notum sit, & auribus percipite verba mea.*

Quod discrimen inter Petrum dum ad vocem unius ancillæ J. Christum negat, & Petrum dum iis, qui J. Christum crucifixerunt, & omnibus terræ populis in Jerusalem congregatis, gloriam J. Christi annuntiat! Opus est dexterae tuæ, ô Deus meus!

meus, ab illâ conversionem cordis mei expecto.

15 *Non enim, sicut vos astumatis, hi ebris sunt, cum sit hora diei tertia:*

Laudabilis humilitas est, ferre in silentio calumnias, dum res nostra privata tantum agitur; Officium prudentiæ & charitatis est, à calumniis se cum modestia expurgare, dum honor Dei & Ecclesiæ simul per illas impetitur. Hora tertia (seu nona matutina) semper in Ecclesiâ consecrata fuit per Orationem publicam & solemnem sacrificii celebrationem, in memoriam descensus Spiritus Sancti, & formationis Ecclesiæ. Timendum vehementer, nè non multi sint qui ad hoc attendant, & spiritum Ecclesiæ in hoc fideliter sequantur.

16 *Sed hoc est, quod dictum est per Prophetam Joel: Joel 2.*

17 *Et erit in novissimis diebus (dicit Dominus) 28. effundam de Spiritu meo super omnem carnem: & Isa. 44. prophetabunt filii vestri, & filia vestra: & juvenes 3. vestri visiones videbunt, & seniores vestri somnia somniabunt.*

Maxima quæque Mysteria ignorantur & blasphemii petuntur, eò quod sacrarum litterarum studio non incumbatur. Novissimi diēs sunt sæcula omnia a J. Christo usque ad ipsius adventum. Ad hunc usque missio & effusio Spiritus Sancti impletur. Eligit Deus quos vult secundum suam sapientiam; sed in distributione gratiarum Spiritus sui, nec ætatem ullam respicit, nec conditionem. Verbum carnem fieri oportebat, ut super omnem carnem Spiritus Sanctus se effunderet, & ex carnalibus nos spirituales efficeret.

18 *Et quidem super servos meos, & super ancillas meas, in diebus illis effundam de Spiritu meo, & prophetabunt:*

Deus exhaurit se, ut ita dicam, in favorem hominum. Postquam misit Filium suum, effundit etiam suum Spiritum. Quis duorum istorum donorum magnitudinem comprehendat? Quis

aliquid Deo deneget, postquam Deus omnia ipsi donavit? Filius ipsius, & spiritus ipsius, hæ tandem omnes ipsius Divitiæ sunt.

19 *Et dabo prodigia in cælo sursum, & signa in terra deorsum, sanguinem, & ignem, & vaporem fumi.*

20 *Sol convertetur in tenebras, & Luna in sanguinem, antequam veniat dies Domini magnus & manifestus.*

Missio S. Spiritus & Judicium extremum in S. Litteris junguntur; quia tunc continget Judicium, cum finita erit ista Missio, ultimo J. Christi membro sanctificato; cum Spiritus ille absolvet formare Ecclesiam; cum Deus per Spiritum suum ultimum miraculum patraverit. . Quam extrema illa dies terribilis est, ubi ratio reddenda erit de omni sanguine Filii ipsius, & de omnibus gratiis Spiritus ipsius!

Rom. 10.

13.

21 *Erit: omnis quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit.*

Vera Religio non amplius uni populo affixa est. Religio Universalis est Christianismus. . Invocare Dominum, non aliud est, quam in ipso solo spem omnem ponere, & non nisi ab ipso gratiam faciendi ejus voluntatem expectare. Quæ Dei bonitas, sic in compendium redegissemus viam salutis, fide & oratione concludendo omnia.

22 *Viri Israelitæ, audite verba hæc: Jesum Nazarenum, virum approbatum à Deo in vobis, virtutibus, & prodigiis, & signis, quæ fecit Deus per illum in medio vestri, sicut & vos scitis:*

Princeps Apostolorum prædicationem suam inchoat, miraculis irrefragabilibus & agnitis demonstrando vocationem suam sui que Magistri; quamquam ea in Scripturis clara foret. Ab iisdem incipere necesse est omnes, qui se extraordinariè à Deo missos esse persuadere desiderant. . J. Christus ut Homo, non nisi instrumentum Divinitatis est ad operandum miracula: & Primus Apostolorum, cum in prima sua prædicatione dicit,

dicit, *quæ Deus fecit per illum*, docet nos accurate loqui de miraculis, quæ Deus facit per intercessionem Sanctorum.

23 *Hunc definito consilio & præscientia Dei traditum, per manus iniquorum affligentes interemistis:*

Impii dum se voluntati Divinæ opponunt, quid agunt, nisi ut imprudentes & inviti illam adimpleant? Voluntates vel maximè depravatæ semper in manu Dei sunt, ut non tam quod ipsæ, sed quod ille vult, faciant. In Passione J. Christi nihil est, quod Deus secundum consilia sua non disposuerit. Quam id quod horrorem nobis incutit, dum aspicitur in corde & manu impii, sanctum & amabile est, dum consideratur in corde & manu Dei! Adoremus J. Christum in Cruce interemptum, ab hominibus quidem per exundantiam odii, à Deo vero per exundantiam amoris. In quatuor istis humiliationum J. Christi gradibus objecta quatuor diversa habet nostra pietas. Mors, Crux, populi sui qui eum tradit perfidia, Adoratorum Dæmonis qui ipsum Cruci affigunt impietas, totidem sunt Salvatori humiliationes diversæ.

24 *Quem Deus suscitavit, solutis doloribus inferni, juxta quod impossibile erat teneri illum ab eo.*

Deus in tertia Filii sui Nativitate ex sepulchro, tam est Pater & principium Vitæ ipsius, quam in Nativitate æterna in sinu Patris, & in Nativitate ex sinu Virginis. Æternum benedictus sis, Deus meus, quod æternum salvando Filium tuum à morte, & humiliatione sepulchri, spem nostram firmaveris; ac volueris ut nobis esset immortalitatis principium, quod incipit vel in ipsis inferis operari. Voluit etiam, dum eò descendit, gratiam nobis, nè umquam eò descendamus, promereri.

25 *David enim dicit in eum: Providebam Dominum in conspectu meo semper: quoniam à dextris est mihi ne commovear:*

*Psalm.
15. 8.*

Inter propheticas de J. Christo scripturas,

Psalmi nobis sanctas cordis ipsius dispositiones exhibent: si imitari illum volumus, curemus sollicitè in afflictione, ut in præsentia Dei & veluti sub oculis Dei vivamus; ut ipsius circa nos consilia & voluntatem studiosè investigemus; ut numquam extra conspectum nostrum sit lex ipsius; ut per fiduciam filialem de protectione ipsius, & per fidem vivam de ipsius circa nos vigilantia certi simus.. Etsi deprehendamus nos veluti malitiæ hominum traditos, & furori ipsorum derelictos, Deus semper à dextris nobis est, ut eos juxta consilia & voluntatem suam compescat.

26 *Propter hoc latatum est cor meum, & exultavit lingua mea, insuper & caro mea requiescet in spe:*

Nihil ita solatio est, nihil ita gratitudinem excitat, aut spem sæculi futuri nutrit, quam Deum semper præsentem habere; soli providentiæ ipsius inniti, & fide vivâ supremam ipsius in creaturas potestatem credere.. Jesus inter dolores mortis medios gaudio cumulabatur, dum videbat corpus suum mox ingressurum in requiem Dei, & gloriosum egressurum sepulchro. Spes ipsius spem nostram excitet & animet.

27 *Quoniam non derelinques animam meam in inferno, nec dabis Sanctum tuum videre corruptionem.*

Descensus Animæ J. Christi ad inferos, mysterium est adoratione sanè dignissimum; sed non parum oblivioni traditum. Ut perfecta esset ipsius victoria, ad inferos eam descendere oportebat; ut triumpharet, decebat eam promptè egredi.. Sepultus fuit, quia homo est; fuit à corruptione immunis, quia Deus est & Sanctus Dei. Sanctus Dei est & incorruptibilis, tamquam natus absque peccato, per conceptionis suæ puritatem; tamquam homo-Deus virtute suæ unionis; tamquam Dei victima de novo per sacrificium sanctificata & consecrata. Hæc mysteria ut
fig

figurarentur, prohibitum erat nè caro victimarum oblatarum Deo, ac præcipuè Agni Paschalis, sineretur corrumpi.

28 *Notas mihi facisti vias vitæ: & replebis me jucunditate cum facie tua.*

Duplex peccati pœna, per J. Christum in suâ Passione tolerata, tum ipsi tum nobis fuit semen immortalitatis & gloriæ. Corpore ipsius tradito in mortem, & Animâ ipsius in tristitiam, vita & jucunditas supremæ, quæ in ipso residebant, se veluti per eclipsum illi subduxerant: in statum suum naturalem restituitur per resurrectionem.

29 *Viri fratres, liceat audenter dicere ad vos de 3. Reg. patriarcha David, quoniam defunctus est, & sepul- 2. 10. tus: & sepulchrum ejus est apud nos usque in hodiernum diem.*

En quò omnis Regum terrenorum magnitudo tandem recidit, mors & sepulchrum. Frustra ex tumulo, qui cineres eorum claudit, magnitudinis ipsorum monumentum molita est vanitas. Non est nisi triste argumentum & monitum salutare de corruptione & nihilo, in quod tendit & desinit, postquam hîc momentis aliquot oculos hominum perstrinxit.

30 *Propheta igitur cum esset, & sciret quia jure- Ps. 131. jurando jurasset illi Deus de fructu lumbi ejus sedere 11. super sedem ejus:*

Ex S. Petro hic discamus, quid in terræ Magnatibus laudandum sit. Non laudat in Davide, nisi dotes spirituales Patriarchæ, Prophetæ, promissorum hæredis, & Patris J. Christi. Verè magnus est Rex, cum magnitudinis suæ humanæ obliviscitur, ut non æstimet nisi id quod est relatus ad J. Christum, ut cognitione ipsius se repleat, ut non nisi bona quæ promittit ambiat, ut suspiret ad regnum ipsius, suæque potestatis usum eò referat.

31 *Providens locutus est de resurrectione Christi, Ps. 15. quia neque derelictus est in inferno, neque caro ejus 10. vidit corruptionem. Infr. 13. 35.*

Cognitio J. Christi & Myfteriorum ipsius anticipata, tota erat illorum, qui sub veteri Testamento vivebant, felicitas: quantò magis nunc ea esse deberent Christianorum occupatio & delicia:

32 *Hunc Jesum resuscitavit Deus, cujus omnes nos testes sumus.*

Patri tribuitur J. Christi Resurrectio, ut discamus non ipsos nos ad statum illustrem & honoratum evehere. J. Christus ignavia suorum Discipulorum obliviscitur, solius ipsorum indigentia memor: Corpus suum gloriosum ostendit illis, quibus animus non fuerat ut illum in Cruce aspicerent. J. Christum imitemur, quærendo ad exemplum ipsius occasionem consolandi in suis afflictionibus vel illos ipsos, qui in nostris nos afflictionibus deseruere, vel eas nobis intulere.

33 *Dexterâ igitur Dei exaltatus, & promissione Spiritus sancti acceptâ à Patre, effudit hunc, quem vos videtis, & auditis.*

Per quot humiliations & dolorum perpeffiones emit J. Christus hanc gloriæ & potestatis suæ plenitudinem? Effusione planè gratuitâ profundit quod ipsi constat tam carò; & vix id cogitatur. A primo illo die implet quod promiserat, fore ut Spiritus Patris sui loqueretur in illis. Dignare, ô Jesu, sic spiritu tuo corda nostra implere, ut ipse conspiciatur in nostris actionibus, & audiatur in verbis.

*Pf. 109.
1.*

34 *Non enim David ascendit in calum: dixit autem ipse: Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis,*

Æqualitas perfecta Filii cum Patre secundum Divinitatem, & requies Filii in Patre, post labores humanitatis, per sessionem Filii ad dextram designantur. Dicere Dei, si ad verbum ipsius referatur in æternitate, est ipsum tamquam filium suum & Verbum suum æternum generare; si ad Humanitatem ipsius, est ipsam in possessionem mittere prærogativarum omnium Personæ

sonæ Verbi, in quo subsistit, eique gloriam Filii Patris Unigeniti communicare.

35 *Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.*

Inimicos non habet J. Christus, nisi qui sunt inimici legis Patris ipsius. Perfectè de illis non triumphabit nisi in fine mundi. Nè sim, Domine, aliquando scabellum pedum tuorum per iram tuam; sim illud nunc per subjectionem amoris.

36 *Certissime sciat ergo omnis domus Israel, quia & Dominum eum, & Christum fecit Deus, hunc Jesum, quem vos crucifixistis.*

Resurrectio, status est potestatis consummata & consecrationis perfecta, qui J. Christum in possessionem mittit prerogativarum Regni sui & Sacerdotii, & *Dominum* illum esse ostendit. O! cæcum & obduratum, cui potestas statûs ipsius prorsus divini & Dei Filio digni, dominium gratiæ ipsius in corda, Judæorum Conversio, Obedientia Gentium, Apostolorum Miracula, Constitutio Regni ipsius in Ecclesia, non sufficiunt ut convincatur. Est etiam declaratus ut *Christus*, hoc est, Unctus, per effusionem gloriæ Divinitatis suæ in Corpus suum naturale, & per effusionem Spiritûs sui in Corpus suum Mysticum, quod est Ecclesia: Unctus, tamquam Rex justitiæ & pacis, Caput populi novi, Sacerdos Altissimi, Princeps Pastorum, & Episcopus Animarum nostrarum, qui illis benedicat, qui Deo illas offerat & consecret.

37 *His autem auditis, compuncti sunt corde, & dixerunt ad Petrum, & ad reliquos Apostolos: Quid faciemus, viri fratres?*

Veræ Conversionis condiciones quatuor. 1. Legendo vel audiendo Verbum Dei Veritatibus Evangelii se informare. 2. Corde commoveri & compungi. 3. Ad Pastorem suum, vel alium qui vices ejus supplet, recurrere. 4. Directioni illorum cum submissione filiali & fiducia fraternâ sese subicere. Non semper in Tribunali Pœni-

tentiæ talis in peccatoribus submissio invenitur, & non rarò magis dispositi sunt, ut Judici suo legem præscribant, quam ut ab Ecclesia per os ipsius legem accipiant.

38 *Petrus vero ad illos: Pœnitentiam (inquit) agite, & baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi, in remissionem peccatorum vestrorum: & accipietis donum Spiritus sancti.*

Quatuor sunt quæ reconciliationem constituunt. 1. Mutatio cordis & vitæ, quæ designatur per fructus dignos pœnitentiæ. 2. Sacramentorum Ecclesiæ participatio, cum fiducia in autoritate, potestate, & meritis J. Christi. 3. Justificatio & destructio peccati, in nomine Salvatoris & per applicationem Mortis ipsius. 4. Sanctificatio per participationem vitæ ipsius resuscitæ, & doni Sancti Spiritus effusionem.

39 *Vobis enim est repromissio, & filiis vestris, & omnibus qui longè sunt, quoscunque advocaverit Dominus Deus noster.*

Igitur ad donum Spiritus Sancti referuntur promissa omnia, nam ipse bonam voluntatem efformat, & Deum in possessionem cordis humani reducit, in quo veritas & promissionum adimplerio consistit.. Cum prudentia veritates invidiosæ prædicandæ sunt, ut facit S. Petrus quoad vocationem Gentium, de quâ loquitur modicè, cum prudentia, & sermonem Judæis attemperando.. Efficax vocatio, effectus est & sequela promissionis, ac salutis fundamentum.. Quantumcumque à Te cor remotum sit, tua vox, Domine, facit ut ab eo intelligatur. Loquere ergo, & veniam ad Te.

40 *Aliis etiam verbis plurimis testificatus est, & exhortabatur eos, dicens: Salvamini a generatione ista prava.*

Illuminare & instruere prius debet Prædicator, quam exhortetur & premat.. Omnis ad Deum conversio averfionem à creaturis postulat; neque enim avertimur aut sepatamur à Deo, nisi

nisi dum nos ad creaturam convertimus.. Fugiamus consortia periculosa & corrupta, quantumvis chara & grata, si velimus corruptionem fugere.

§. 3. TER MILLE CONVERSI. VITA PRIMORUM CHRISTIANORUM.

41 *Qui ergo receperunt sermonem ejus, baptizati sunt: & apposita sunt in die illa animae circiter tria millia.*

Ab unâ sæpè concione vel instructione receptâ aut neglectâ pendet salus vel damnatio æterna. Quam benè, ô Deus meus, ex hujus prædicationis fructu patet, cor hominis esse in manu tua, tuâque benedictione interiori, quam verbo tuo impertis, fieri, ut ad salutem nostram sit utile & efficax! Aperi, Domine, cor meum gratiâ tuâ, ut verbum tuum in illud subintret.

42 *Erant autem perseverantes in doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus.*

Ecclesiæ Christianæ ædificium in fide prædicationis Apostolicæ fundatur, per spem in oratione erigitur, & perficitur per charitatem, cujus sigillum & coagmentatio sunt Sacrificium & communio Eucharistica.. Indivulsè semper adhærendum doctrinæ Apostolorum, quam acceperunt à J. Christo; quemadmodum eam J. Christus accepit à Patre. Doctrina omnis ad Religionem pertinens, quæ inde originem non trahit, trahere non potest nisi à mendacio.

43 *Fiebat autem omni anima timor: multa quoque prodigia & signa per Apostolos in Jerusalem fiebant, & metus erat magnus in universis.*

Christianorum Sanctitas venerationem hominum in Ecclesiam provocat, & suis eam inimicis terribilem facit.. Quidquid Deus fecit initio Ecclesiæ, id nunc tantum valere debet apud eos qui fidem habent, quantum valuisset tunc; eos

vero, qui fidem non habent, debet compellere, ut tot prodigiis & tot argumentis se dedant.

44 *Omnes etiam qui credebant, erant pariter, & habebant omnia communia.*

Nullum vinculum fortius vinculo fidei. Unitas, pax, & charitas, præ cæteris ostendunt, opus Dei esse Ecclesiam. Quomodo qui ejusdem corporis membra sunt, possunt non esse uniti? Quid, nonne omnia communia sunt inter eos, quorum idem Pater est, idem Salvator, idem Spiritus, & qui ejusdem Naturæ unitatem in societate trium Divinarum Personarum adorant?

45 *Possessiones & substantias vendebant, & dividebant illa omnibus, prout cuique opus erat.*

Bona terrena, res exiguae sunt iis, qui fidem vivam habent bonorum coelestium. Naturæ nil horribilius, quam paupertas, dum involuntaria est; in deliciis habetur, dum Amor J. Christi & pauperum facit eam diligi. Eò procedit cupiditas, ut velit cum detrimento alieno ditescere; eò Charitas, ut propter proximum velit se ad paupertatem redigere. Pauperibus dandum est, non quod desiderant, sed quo indigent.

46 *Quotidie quoque perdurantes unanimiter in templo, & frangentes circa domos panem, sumebant cibum cum exultatione, & simplicitate cordis,*

Sacrificium laudis & precum tale non est, quale esse debet, nisi cum illi unitas & pax Christiana conjungitur. Neque ciborum abundantia, neque cupedia, sed suavitas Charitatis, convivii Christiani jucunditatem constituit. Simplicitas vel in maxima affluentia moderata est, in maxima egestate contenta.

47 *Collaudantes Deum, & habentes gratiam ad omnem plebem. Dominus autem augebat qui salvæ fierent quotidie in idipsum.*

Magis ad probandum bonum & opera Dei agnoscenda dispositus est populus, quam mundi Magnates, quia paucioribus rebus terræ adheret. Non sinit se Deus vinci liberalitate: quò plus

plus illi per laudem & gratiarum actionem redditur, eò plus gratiæ & consolationis effundit. Majus gaudium Discipuli Veritatis non habent, quam si videant numerum illorum augeri. Hâc consolatione Deus Ministrorum suorum zelum initio accendit.

CAPUT III.

§. I. CLAUDUS SANATUS AD PORTAM
TEMPLI.

1. † **P**etrus autem & Joannes ascendebant
in templum, ad horam orationis nonam.

† Vigilia
S. Petri &
S. Pauli,

Debet Christianus, Apostolorum exemplo, amare ac frequentare Orationem publicam. Ipsi infirmi fortes fiunt, dum se ad orandum conjungunt. Nîl melius, quam tempus constitutum ab Ecclesia sequi simpliciter. Hora nona, seu tertia pomeridiana, orationi & sacrificio destinata erat apud Judæos, quia hora futura erat Magnæ Orationis & Magni Sacrificii J. Christi; pergit autem Ecclesia Christiana eâ horâ orare, ut magnum istud salutis nostræ Mysterium honoret. Fidelitas in sequendo spiritu illius exigit, ut ad horam quamlibet memores simus Mysteriorum quæ tunc peracta sunt.

2 *Et quidam vir, qui erat claudus ex utero matris suæ, bajulabatur: quem ponebant quotidie ad portam templi, qua dicitur Speciosa, ut peteret elemosynam ab introeuntibus in templum.*

Impotentia & indigentia, in qua nascimur, Imago. Utinam pro Anima fieret, quod facit hic mendicus pro Corpore. Sic olim peccatores erant ad portam Ecclesiæ, illic se ad fidelium pedes prosternebant, precum illorem subsidium implorabant, ambiebant illorum suffragia ut ad beneficium agendi poenitentiam publicam admitterentur. Ut minus ad portam Veri Templi Dei, quæ est J. Christus, eundum est, & eundum perseveranter; confugiendum ad manum & ad
crume-

crumenam aliorum, hoc est, ad zelum, ad bona opera, ad charitatem proximi.

3 *Is cum vidisset Petrum & Joannem incipientes introire in templum, rogabat ut eleemosynam acciperet.*

Debet Pœnitens pro salute sua committere se iis, qui auctoritatem habent, lumen, & charitatem Apostolicam. . Pauperes ad portam templi nos admonent, eò nobis intrandum esse ut Dei pauperibus. . Sunt illic, tamquam conductores & receptores eorum quæ debentur Deo: Caveamus, nè avaritiæ nostræ vitio illos fraudemus. Si illic non sunt, ibi quærendi sunt, ubi sunt, aut ibi illos pro nobis quærant nostræ Eleëmodynæ.

4 *Intuens autem in eum Petrus cum Joanne, dixit: Respice in nos.*

Apostolos respice, & bonis terrenis divites illos non esse cognosces. . Non hoc verbum vanitatis vel ostentationis est, sed charitatis, humilitatis, & prudentiæ, quodque præparat mendicum illum ad bonum quod accepturus est.

5 *At ille intendebat in eos, sperans se aliquid accepturum ab eis.*

Quam attenti & prompti sumus ad obediendum, ubi de subsidio aliquo temporali quæstio est!. Quot gratiæ amittuntur, eò quod fideles non simus in respiciendo oculis fidei J. Christo, ut nobis præcipit! Equidem sumus mendici ipsius, atque ab ipso eleëmodynâ, quæ ad vitam æternam necessaria est, expectamus.

6 *Petrus autem dixit: Argentum & aurum non est mihi: quod autem habeo, hoc tibi do: In nomine Jesu Christi Nazareni surge, & ambula.*

Magnus thesaurus est paupertas Apostolica. . Vel hoc, vel illo modo, in manu Apostolorum & successorum illorum est J. Christi potestas. . Dic mihi, ô Jesu, quod pauperi isti claudodixerunt tui Apostoli: manda cordi meo, ut se de terrâ erigat ac in viis tuis ambulet; & Tibi obedietur.

7 Et apprehensa manu ejus dextera, allevavit eum, & protinus consolidata sunt bases ejus & planta.

Sic animabus serviendum est, non verbo solum, sed opere; & veluti manu apprehendenda, ut educantur ex ignavia & doceantur ambulare. Qui solus vires addere potest nostræ impotentia. solet gratiam suam verbo Pastorum, diligentia eorum, aliisque ministerii ipsorum adminiculis annectere.

8 Et exiliens stetit, & ambulabat: & intra-
vit cum illis in templum ambulans, & exiliens, &
laudans Deum.

Gratitudo & gaudium pro beneficiis acceptis, ac præcipuè pro beneficio reconciliationis & confirmationis in bono, debent in nostra agendi ratione elucescere. A Deo illa profecta sunt, debet & illorum usus Deo servire. Jis debemus nos jungere, per quos ista accepimus, & per quos sæpè Deus vult ea servare & augere.

9. Et vidit omnis populus eum ambulantem, & laudantem Deum.

Qui testes fuerunt infirmitatum nostrarum, debent & testes esse nostræ mutationis & gratitudinis. Gratitudo falsa est, nisi illi comes sit vita bona; vita autem bona non durabit diu, si gratitudo pro gratia, quæ nos liberavit, elanguescat.

10 Cognoscebant autem illum, quod ipse erat, qui ad eleemosynam sedebat ad Speciosam portam templi: & impleti sunt stupore & extasi, in eo quod contigerat illi.

Quantò magis admirandæ sunt mutationes, quas operatur Deus in cordibus!. Cogit nos Deus per miracula externa & visibilia, ut petamus ab eo invisibilia & interna. Omnia eò conspirant, ut convincamur de nostra impotentia, & de suprema Dei in cor hominis potestate.

11 Cum teneret autem Petrum & Joannem, cucurrit omnis populus ad eos, ad porticum qua appellatur Salomonis, stupentes.

Quod Deus toties per Ministros suos in nobis operatus

operatus est, id nos debet ipsi addictos reddere. . Miracula ad excitandos populos, atque ad attentionem ipsorum in Deum convertendam utilia sunt. Aliis Divinae potentiae miraculis plena sunt omnia, nec ad ea attenditur, quia semper oculis nostris exposita sunt.

§. 2. SECUNDA S. PETRI PRÆDICATIO.

12 *Videns autem Petrus, respondit ad populum: Viri Israelita, quid miramini in hoc, aut nos quid intuemini, quasi nostra virtute aut potestate fecerimus hunc ambulare?*

Ad miracula nova curritur, & hæc admirationi sunt; vetera traduntur oblivioni, ut fecerunt Judæi, & nullus eorum est usus. . Judæorum more spectantur Dei prodigia, dum exteriori illorum cortici inhæretur, nec penetratur in illorum spiritum & finem; dum adhæretur iis, qui non nisi illorum instrumenta sunt, ubi animus erigendus foret in Deum, qui illorum author est, ubi adoranda in iis foret ipsius potentia, amanda bonitas, & vox audienda. En jam vice alterâ hoc nos admonet S. Petrus; & quoniam ad monitum ipsius non attenditur, ideò tot Christiani magis Sanctis, quam Deo & Jesu Christo addicti sunt.

Feria 3. 13 *Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Jacob, Deus patrum nostrorum, glorificavit filium suum Jesum, quem vos quidem tradidistis, & negastis antefaciem Pilati, judicante illo dimitti.*

Exemplum ingratitude & cæcitate tam terribile nos in humilitate contineat, doceatque quorum criminum capaces simus. . Deus solus opus suum reparare potest, & quidem cum fœnore. . Non potuerunt homines J. Christo auferre nisi vitam mortalem; Deus Pater ipsi reddit vitam immortalem & gloriosam. . Resurrectio ipse, impletio est promissionum, quæ factæ sunt Abraham; Veritas est figurata in Isaac qui suo

suo Sacrificio supervixit; & principium est generationis spiritualis populi Dei ac translationis ipsius in terram promissam, quæ designata fuit in posteritate Jacob, qui caput fuit decem Tribuum, exemplar Electorum, benedictionum hæres & origo.

14 *Vos autem sanctum & iustum negastis, & per-* Matth. 27. 20.
istis virum homicidam donatis vobis:

En quod potest homo, & ille homo, qui à Marc. 11.
Deo instructus est & scripturarum plenus, dum Luc. 23.
per Spiritum Dei non regitur; en quod reipsa fa- 18.
cit, dum mundum J. Christo proponit. Nimis Joan. 18.
sæpè, post diu desideratas, post expetitas, post 40.
expectatas à Deo gratias, dum gratiæ offerun-
tur, gratiæ vel rejiciuntur vel contemnuntur,
quemadmodum Messiam rejecerunt & contemp-
serunt Judæi.

15 *Auctorem verò vite interfecistis, quem Deus*
suscitavit à mortuis, cujus nos testes sumus.

Bona Dei & gratiæ in manibus hominum sunt id quod in manibus Judæorum fuit J. Christus. Non valet homo nisi ad ea destruenda: Deus solus ea potest conservare vel resuscitare. Judæi mortem Christo inferendo consilia Dei impedire non potuere; cum per ipsam illam mortem consilia ipsius impleta sint.

16 *Et in fide nominis ejus, hunc, quem vos vidi-*
stis, & nostis, confirmavit nomen ejus: & fides, qua
per eum est, dedit integram sanitatem istam in con-
spectu omnium vestrum.

Omnia à Deo obtinet fides; sed undè fides nisi ab ipso Deo? O Jesu, quid non potes & quid non vis pro animæ meæ salute per fidem in nomine tuo, tu qui in corpore, quod corrumpi debet, prodigiata magna operaris? Nomen istud adorandum maledictionis objectum est Judæis, objectum benedictionis Christianis. Quæ discrimina in usu rei ejusdem non ponit fides?

17 *Et nunc fratres scio quia per ignorantiam feci-*
stis, sicut & principes vestri.

Igno-

Ignorantia, quæ ex corruptione & cæcitate cordis procedit, esse potest peccatum, effectus peccati, & principium peccati; tantum abest ut peccatum excuset. Peccatori insultandum non est; sed, non extenuando peccatum, animus ei addendus & consolatio adhibenda, ostenso bono, quod potest inde Deus elicere.

18 *Deus autem, quæ prænuntiavit per os omnium prophetarum, pati Christum suum, sic implevit.*

Deus adimpletioni voluntatis suæ sanctæ subservire facit malam voluntatem peccatorum.

Peccati prædictio nullam peccandi necessitatem peccatori imponit; sed & ostendit, nihil facere peccatorem, nisi quod Deus permittit. Implet Deus quidquid prævidet & prædicat; bonum quidem, faciendo; malum, in ordinem redigendo.

19 *Pœnitemini igitur, & convertimini, ut deleantur peccata vestra:*

Si omnium criminum maximum deleri possit per pœnitentiam, quis peccator misericordiam non speret? Conversio cordis & opera pœnitentiæ distinguuntur; & utraque necessaria sunt ad misericordiam obtinendam. Ipse Petrus, Apostolorum primus, remissionis & indulgentiæ spem non præbet, nisi per conversionem sinceram, & veram pœnitentiam.

20 *ut cum venerint tempora refrigerii à conspectu Domini, & miserit eum, qui prædicatus est vobis, Jesum Christum,*

Tota ergo vita præsens tempus est laboris & tolerantiae, cum tempus adventûs J. Christi futurum sit tempus refrigerii & quietis. Et quomodo aspirare eò possint, quorum vita non nisi molities est & otiositas? Quam dulcis sit pœnitentia vel maximè rigida, dum quies æterna, in quam desinit, spectatur!. Cura adhibenda est, ut amabilis reddatur peccatori, fructus ostendendo qui è pœnitentia nascuntur. Nihil aprius ad persuadendam agenda pœnitentiæ, & sine mora agenda, necessitatem, quam judicii extremi intuitus.

21 *Quem*

21 *Quem oportet quidem cælum suscipere usque in tempora restitutionis omnium, quæ locutus est Deus per os sanctorum suorum à sæculo prophetarum.*

Pastor charitate plenus occupatur, ut omnes ovium suarum difficultates præventat & tollat. Judæi cum duos Salvatoris adventus confunderent, confundebant etiam ea quæ juxta Prophetas debebant adventus præcedere: cumque non viderent ea omnia adimpleta esse, recusabant illum pro Messia accipere. Docet eos Petrus, esse adventum secundum, ante quem implendum est, quod antè primum impletum non fuit. Ad illum usque non nisi in cælo, modo visibili, in statu suo naturali, & qualis ad cælum ascendit, est J. Christus; quamquam in Eucharistia præsens sit modo invisibili & miraculoso; modo, qui congruus esset consilio, quo ad nostrum illic cibum destinabatur. Spiritus contradictionis exæcat Hæreticos, ut inter duos istos modos præsentia J. Christi contradictionem inveniant. Fides simplex & submissa non invenit illic nisi materiam amoris & gratitudinis.

22 *Moyse quidem dixit: Quoniam prophetam Deut. 18. suscitabit vobis Dominus Deus vester de fratribus vestris, tamquam me, ipsum audietis juxta omnia quaecumque locutus fuerit vobis.* 15.

Moyse J. Christi Propheta est & figura: J. Christi, inquam, ut verorum Israëlitarum Caput est, ut Verbum Dei defert ad homines, ut veri fœderis Mediator est, & veluti futurorum bonorum Propheta: similis Moyse, ut homo; infinitò superior Moyse, ut filius Dei. Audire J. Christum in omnibus, hoc tandem ipsi credere est, illi obedire, ipsum sequi ac imitari.

23 *Erit autem: omnis anima, quæ non audierit prophetam illum, exterminabitur de plebe.*

Populus Judaicus figura erat populi electi, cujus Caput est J. Christus. Excommunicatio maxime terribilis hæc est, ex illo populo non esse, & J. Christo non participare; perindè autem ab eo rescin-

rescindimur non vivendo secundum Evangelium, ac non credendo Evangelio. . Docilitas, obedientia, fidelitas, legi Evangelii exhibita, prædestinationis character est: quemadmodum resistentia contra veritates salutis præjudicium funestum est pro æternitate.

24 *Et omnes propheta à Samuel, & deinceps, qui locuti sunt, annuntiaverunt dies istos.*

Prophetiæ mysteriorum Religionis, argumentum irrefragabile sunt quo probatur illius veritas. . Antè J. Christum Traditio Prophetica erat non interrupta de Messia, quæ Theologiam Synagogæ constituebat; quemadmodum post Christi adventum Traditio est testificans, quæ fundamentum est Theologiæ Ecclesiæ.

Gen. 21.3

25 *Vos estis filii prophetarum, & testamenti, quod disposuit Deus ad patres nostros, dicens ad Abraham: Et in semine tuo benedicentur omnes familiae terræ.*

Christianus verè est filius testamenti divini in J. Christo, verarum promissionum hæres, & in J. Christo benedictione cœlesti & æternâ benedictus. . Traditio fidei confirmata est, & probata testimoniis Prophetarum, Apostolorum, ac Martyrum, qui sunt nobis Patres. Fidem nostram illis debemus; nos ex illorum laboribus & sanguine fructum capimus: Illis ingratus est, qui illos non honorat. Sibi deest, qui illos non invocat. . Eos imitemur, quorum filii sumus. . Si fœdus servare volumus, conditiones fœderis legem Dei servando impleamus.

26 *Vobis primum Deus suscitans Filium suum, misit eum benedicientem vobis: ut convertat se unusquisque à nequitia sua.*

Nil magis animum peccatoris, criminum suorum consideratione obruti, sublevari, quam si ipsi exhibeatur, quid Deus illi præstiterit, tot aliis postpositis. . Pro peccatoribus omnibus venit J. Christus; primum quidem pro Judæis, quibus promissus erat; ac deindè pro gentibus. .

Bene-

Benedicit nobis, dum nos per gratiam suam à maledictione peccati & legis liberat: atque hæc gratia Incarnationis ipsius fructus est. . Conversio cordis merces est, quam ex sua Passione & sanguine expectat: sed cum illius finis sit, fructum etiam illius esse oportet.

CAPUT IV.

§. I. QUINQUE HOMINUM MILLIA CONVERSA.
PETRUS ET JOANNES MISSI IN CAR-
CEREM; SISTUNTUR JUDÆIS; J.
CHRISTUM CONFITENTUR.

I Loquentibus autem illis ad populum, supervenerunt sacerdotes, & magistratus templi, & Sadducei,

Numquam non Ecclesiastici invidi aut corrupti se duces præbuere inimicis J. Christi & Ecclesiæ. Omnes ad veritatem virtutemque opprimendam viæ ipsis probantur, ubi semel illud negotium susceperunt. Sine scrupulo vis impenditur, & cum impiis ad hoc conspiratur.

2 Dolentes quod docerent populum, & annuntiarent in Jesu resurrectionem ex mortuis:

Falsus Pastor & veritatem & populi salutem suis cupiditatibus sine difficultate immolat. . Serio res expendenda est; priusquam sanctis concionatoribus os occludatur. Crimen hoc terribile est, & mala innumera, pro quibus respondendum erit, post se trahit. . Quam invidia timenda est, quæ aut veritates odiosas reddit ob personas, aut personas ob veritates.

3 Et injecerunt in eos manus, & posuerunt eos in custodiam in crastinum: erat enim jam vespera.

Non est quod quietem expectes, si prædices veritatem. . Merces Prædicatoris in hoc mundo & sigillum verbi sunt, pati. Felix captivitas, quæ tot animarum libertati cooperatur!

4 Multi autem eorum, qui audierant verbum, crediderunt: & factus est numerus virorum quinque millia.

Secunda

Secunda S. Petri prædicatio foecundior fuit primâ, eò quod in illa prædicator plus passus sit.. Pastores, qui persecutionem patiuntur, consolatur Deus gregem multiplicando; Gregem autem per constantiam Pastorum confirmat.

5 *Factum est autem in crastinum, ut congregarentur principes eorum, & seniores, & Scribae in Ierusalem;*

6 *Et Annas princeps sacerdotum, & Caiphas, & Joannes, & Alexander, & quotquot erant de genere sacerdotali.*

Adversus Ecclesiam & Apostolos, perindè ac adversus J. Christum, conspirant omnia, Ecclesiastici & sæculares.. Consolatio ministrorum J. Christi, qui nusquam in hominibus auxilium inveniunt, hæc est, quod & ipse & ipsius Apostoli ab omnibus etiam hominibus derelicti fuerint, quodque hoc ipsum sit cur amplius à Deo sperare debeant.

7 *Et statuentes eos in medio, interrogabant: In qua virtute, aut in quo nomine fecistis hoc vos?*

Patitur Deus opera sua examinari & judicari à mundo: patiamur & nos examinari & judicari nostra.. Quantumvis visibilis sit digitus Dei, oculos non habet mundus ut illum cognoscat.. Vitium illorum non erat, Apostolos rationemque illorum agendi examinare; sed examinare perversè, & veritati ac argumentis irrefragabilibus non se dedere.

8 *Tunc repletus Spiritu sancto Petrus, dixit ad eos: Principes populi, & seniores audite:*

Quam hæc S. Petri coram isto tribunali firmas benè probat, vel maximè infirmos columnas fieri, dum Spiritus Dei corda replet & sustentat!. Quis credat hunc esse Petrum, primo iclu, nondum à duobus mensibus, voce famuli & ancillæ prostratum?

9 *Si nos hodie dijudicamur in beneficio hominis infirmi, in quo iste salvus factus est,*

Sæpè in summa pace dominari sinitur vitium &

& crimen, zelusque omnis adversus bonum & eos qui benefaciunt, convertitur. Inquirere de bono, ut illud honoremus & imitemur, curiositas sancta, & utilis est; ut illud destruamus, malitia damnabilis & diabolica.

10 Notum sit omnibus vobis, & omni plebi Israël: quia in nomine Domini nostri Jesu Christi Nazareni, quem vos crucifixistis, quem Deus suscitavit a mortuis, in hoc iste astat coram vobis sanus.

Felix qui, ut Petrus, primâ opportunitate oblata, fidelis est in sua infidelitate reparanda: solvit veluti fœnus infirmitatis suæ præteritæ, cum palam & coram iis, qui vitæ ipsius Domini sunt, reddit Deo honorem, quem illi occultè & ad ancillæ vocem abstulerat. Novit Deus se in Electis suis immunem facere à damno peccatorum in quæ eos labi permisit.

11 Hæc est lapis, qui reprobatus est à vobis adificanti- Ps. 117.
bus, qui factus est in caput anguli: 22.

J. Christus Ecclesiæ suæ Fundamentum, Ca- Matth.
put, & Vinculum, in corpore suo unit & Ju- 21. 24.
dæos qui ipsum à suo corpore rejecerunt, & Gen- Marc. 12
tiles qui ipsum crucifixerunt. Quò magis à mun- 10.
do reprobaris, contemneris, & persecutione Luc. 20.
premeris; eò magis ad opera Dei aptus es. Quam 17.
sæpè contingit, ut membra sanctissimè & arctis- Isai. 28.
simè Ecclesiæ conjuncta, spectentur & habeantur 16.
veluti indigna, quæ in Ecclesia sint, aut veluti 1. Petri 2.
jam indè ab ea separata! sed justus vivit ex fide 7.
Dei, & non ex opinione hominum. Rom. 9.

12 Et non est in alio aliquo salus. Nec enim aliud nomen est sub calo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri. 38.

Nulla salus nisi per J. Christum: nullum bonum nisi per ipsius gratiam: nulla gratia nisi per ipsius merita. Cui ergo debemus omnem nostrum amorem, omnem nostram fiduciam, omnem nostram gratitudinem, nisi Salvatori nostro unico? Bona, sancta & utilis est devotio erga Sanctos; sed devotio erga J. Christum
tam

tam essentialis est, tam necessaria, tam indispensabilis Christiano, quam ipse Christus est saluti.

13 *Videntes autem Petri constantiam & Joannis, comperto quod homines essent sine litteris, & idio-
ta, admirabantur, & cognoscebant eos quoniam
cum Jesu fuerant:*

Admiramur mutationem claudi perfectè sanati, & non admiramur mutationem cordis Petri, quod antea infirmum erat instar arundinis, nunc autem firmum instar rupis.. Hic est triumphus infirmitatis, ignorantiae, paupertatis, de mundi potentia, sapientia, & magnitudine. At præcipuè triumphus est gratiae: Per hanc, ô Deus meus, fore expecto ut triumphes de re omni, quæ in me tuo Spiritui adversatur.

14 *Hominem quoque videntes stantem cum eis, qui curatus fuerat, nihil poterant contradicere.*

Possunt miracula maxima obstinatissimos quosque confundere & ad silentium redigere: sed, nisi Deus simul cor tangat, convertere non possunt. En mala funesta, quæ consequuntur odium & invidiam, postquam iis se homo implicuit. Quis status, quæ dispositio, & fortè plus quam creditur communis, neque posse quidquam opponere, neque posse veritati se subdere!

9. 2. SILENTIUM APOSTOLIS IMPOSITUM. OBEDIENDUM DEO MAGIS, QUAM HOMINIBUS.

15 *Fusserunt autem eos foras: extra concilium secedere: & conferebant ad invicem.*

Sapientia mundi eludere & extinguere molitur vocem prodigiorum Dei: quæ temeritas! Homo consilia inquit contra Deum: quæ stultitia!

16 *Dicentes: Quid faciemus hominibus istis? quoniam quidem notum signum factum est per eos, omnibus habitantibus Jerusalem: manifestum est, & non possumus negare.*

Dispositio mirabilis, ut nec resistere valeas
eviden-

evidentiæ argumentorum, quibus te convincit miraculum agnitum ab omnibus, nec tamen desinas oppugnare veritates & homines, quorum Deus auctoritatem hâc viâ firmare decrevit: Hæc mentis perversio ejusmodi est, ut ei nil æquiparari possit, nisi ipsa, unde proficiscitur, cordis corruptio & induratio. Deus meus, à tali cordis induratione nos libera: fac nos amare bonum omne, quod nos facis cognoscere, à quocumque demum id fiat.

17 *Sed ne amplius divulgetur in populum, comminemur eis, ne ultra loquantur in nomine hoc ulli hominum.*

Politicus cæcus & insipiens, qui credit prævalere se posse adversus Deum. Ignorantia veritatis in Sacerdote inexcusabilis est: sed eam oppugnare, dum cognoscitur, malitia est demonis.

18 *Et vocantes eos, denuntiaverunt ne omnino loquerentur, neque docerent in nomine Jesu.*

Impedire quominus diffundatur Veritatum Christianarum cognitio, impedire est, quominus prædicetur J. Christus. Tum hoc, tum illud, crimen horrendum est. Zelus falsus, ignorantia legis & spiritûs illius, accusatio male fundata de novitate, non excusarunt Judæos: an excusabunt Christianos?

19 *Petrus verò & Joannes respondentes, dixerunt ad eos: Si justum est in conspectu Dei, vos potius audire quam Deum, judicate:*

Quam rara est, ô Deus meus, dispositio ista sancta, libertas illa Apostolica, quæ humanis rationibus superior est! Ad obediendum Deo potius quam hominibus, necesse est, ut nec speres bona, nec timeas mala, nisi quæ talia sunt coram Deo. Fides id facit; sed rara est.

20 *Non enim possumus quæ vidimus & audivimus non loqui.*

Fieri potest ut de J. Christo & mysteriis ipsius taceatur, dum cor illis plenum est, dum lo-

qui de illis Deus mandat? Apostoli & Pastores testes juridici sunt J. Christi & Veritatis ipsius. Va illis, qui captivam eam detinent, notitiam ipsius non diffundendo, sive pigritiâ, sive timiditate, dum eorum officium id exigit.

21 *At illi comminantes dimiserunt eos: non in-
venientes quomodo punirent eos, propter populum,
quia omnes clarificabant id quod factum fuerat in eo
quod acciderat.*

22 *Annorum enim erat amplius quadraginta ho-
mo, in quo factum fuerat signum istud sanitatis.*

Populus magis, quam Magnates, veritati ap-
pertus est, magisque promptus ad Deum in suis
miraculis agnoscendum. Deum pro illis benedi-
cit & glorificat, dum Senatores, Magistratus,
totusque Sacerdotum ordo non nisi indignatio-
nem & amaritudinem inde concipiunt. Digni-
tas & potentia, magna esse solent salutis obsta-
cula. Misericordia Dei est, paucis cognita,
quod sæpè pravis illorum consiliis impedimenta
objiciat. Quamquam ea jam in corde & coram
Deo consummata sint; multum est tamen, effe-
ctus & mala, quæ secutura erant, in se non trax-
isse.

§. 3. ORATIO TOTIUS ECCLESIAE. NOVA SPIRITUS SANCTI EFFUSIO.

23 *Dimissi autem venerunt ad suos: & annun-
verunt eis, quanta ad eos principes sacerdotum & se-
niores dixissent.*

Utile est, mala Ecclesiae & veritatis pericula
fidelibus ostendere, ut coram Deo iis ingemif-
cant, & pro ea pugnent per orationem. Omnia
in commune conferenda sunt, bona & mala, in-
ter eos quorum est cor unum & anima una.

24 *Qui cum audissent, unanimiter levaverunt
vocem ad Deum, & dixerunt: Domine, tu es qui
fecisti calum, & terram, mare, & omnia quæ in
eis sunt:*

Arma

Arma Ecclesiæ, & hominis Christiani refugium, est Oratio.. Nihil illam efficaciorē reddit, quam unio cordis ac vocis, & in potentia Dei fiducia.. Miraculum hoc visibile, quo Deus in fidelium omnium corde & ore eandem orationem ponebat, imago est miraculi invisibilis, quo Spiritus Sanctus orationem format in corde omnium, qui orant sicut oportet.

25 *Qui Spiritu sancto per os patris nostri David, Psal. 2. 1. pueri tui, dixisti: quare fremuerunt Gentes, & populi meditati sunt inania?*

Verus psalmo um Autor est Spiritus Sanctus.. Psalmi semper Ecclesiæ persecutionibus pressæ & pugnantis consolatio fuere.. Prophetici sunt de J. Christo & corpore ipsius mystico.. Magna fiducia materies est, quod disertè Scriptura certos nos reddat, nihil posse homines contra Deum, contra Ecclesiam, aut contra veritatem: id quod fidelis omnis jam cognoscit per solam Dei omnipotentis ideam.

26 *Astiterunt reges terra, & principes conveniunt in unum, adversus Dominum, & adversus Christum eius?*

Mundus semper Deo, I Christo, doctrinæ & operibus ipsius adversabitur.. Pacem & unitatem nescit, nisi dum contra veritatem & viros probos conspirandum est. Sed quid sunt potestates omnes terræ & inferni simul junctæ adversus eum, qui ipsas id quod sunt fecit?

27 *Convenerunt enim verè in civitate ista adversus sanctum puerum tuum Jesum, quem unxisti. Herodes, & Pontius Pilatus, cum Gentibus, & populo Israel,*

Quis mundum sibi contrarium esse & adversus se convenire queratur, post J. Christi exemplum? Humanitas sancta ipso Deo uncta est, & per substantialem suam cum Verbo & Divinitate unionem consecrata; Christianus unctus & per unionem gratiæ & per Spiritus ipsius participationem. Deus meus, ad quam dignitatem Crea-

turam tuam elevas; & vix id considerat! Persuasum saltem nobis sit, quod quicumque unctio-
nis J. Christi particeps est, is paratus esse debeat,
ut & odii mundi adversus J. Christum & passio-
nis ipsius sit particeps.

28 *facere quæ manus tua & consilium tuum de-
creverunt fieri.*

Principes, quantumvis potentes, non sunt
nisi consiliorum Dei executores.. Ipsius de Mor-
te Filii sui Decreta eò magis sancta sunt & ado-
randa, quod voluntates maximè depravatas &
sceleratas sanctificationi peccatorum & regno
Dei servire faciant.

29 *Et nunc Domine respice in minas eorum, & da
servis tuis cum omni fiducia loqui verbum tuum,*

Oratio sanctissima Ecclesiæ persecutionibus
pressæ. Non petit liberari à malis temporalibus:
satis ei est, quod statum ipsius & mala Deus co-
gnoscat. Sollicita non est, nisi de re sponsi sui;
nec quidquam timet magis, quam ne videat
ministros suos nimis mundum timere & propter
minas ipsius atque oppositiones refrigerare.

30 *In eo quod manum tuam extendas ad sanitan-
tes, & signa, & prodigia fieri per nomen sancti filii
tui Jesu.*

Quò magis J. Christum & veritatem ipsius
oppugnata videmus, eò magis desiderandum,
ut in gloria & honore illa videamus.. Decreve-
rat Deus Evangelium suum constituere per mira-
cula, idque Salvator noster Apostolis promise-
rat, & dederat illis miraculorum potestatem; sed
vult ea ab ipso postulari per Ecclesiam.. Nunc ea
rarius, quam olim, conspiciuntur; quia fides,
charitas, & zelus gloriæ Dei, quibus obtinen-
tur, refrixerunt.

31 *Et cum orassent, motus est locus, in quo erant
congregati: & repleti sunt omnes Spiritu sancto, &
loquebantur verbum Dei cum fiducia.*

Novam Spiritûs Sancti plenitudinem in nova
necessitate suis Deus largitur. Facit ut pro men-
sura

sura fiducia in ipso, & constantia in precibus, praesentia ipsius sentiatur. Precibus Ecclesiae adscribendus est animus & fidelitas Pastorum, debentque privati omnes cum illa preces jungere, pro ipsa & ministris ipsius orando. Praxis haec solida est, & nimis parum usitata.

§. 4. OMNES COR UNUM ET ANIMA UNA.
BONA COMMUNIA. BARNABAS.

32 *Multitudinis autem credentium erat cor unum, & anima una: nec quisquam eorum, quae possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illi omnia communia*

Damno aliorum omnia sibi vindicat cupiditas; quae unius sunt, communia omnibus facit charitas. Ubi semel Spiritus Dei ad unitatem suam corda redegit, nihili ipsis est amplius bonorum terrenorum multiplicitas. Omnia nihil sunt illi, cui Deus est omnia. Quam amabilis est talis Ecclesiae imago! Verè paradisus est in terra. Sed heu! quantulum duravit!

33 *Et virtute magna reddebant Apostoli testimonium resurrectionis Jesu Christi Domini nostri: & gratia magna erat in omnibus illis.*

Quae animi magnitudo, praedicare mysterium totum fidei, fidei inimicis! Quis pudor iis, qui erubescunt, aut timent, vel in ipsa Ecclesiae pace, veritates Christianas annuntiare Christianis! Tum demum Ecclesia fiet iterum in gratia & sanctitate Ecclesia primitiva, cum in ipsa inveniantur haec tria. 1. Tenera & fortis charitas inter fideles. 2. Perfecta bonorum terrenorum abrenuntiatio. 3. Fidelitas inconcussa in pastoribus, ut veritates Evangelii manifestent. Deus meus, Tu id potes.

34 *Neque enim quisquam egens erat inter illos. Quotquot enim possessores agrorum aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum quae vendebant,*

Non melius possumus respondere charitati illius, qui propter nos egenus factus est ut ipsius

inopiâ divites essemus, quam si egenos faciamus nos ipsos ut membra ipsius nutriamus. Paupertas voluntaria & bonorum illa temporum Apostolicorum Communio, non nisi in Ecclesia Catholica reperiuntur, & sunt societatibus hæreticis incognitæ, perindè ac alia consilia Evangelica: numquid hoc vehemens est adversus illas præjudicium?

35 *Et ponebant ante pedes Apostolorum. Dividebatur autem singulis prout cuique opus erat.*

Magnorum Ecclesiæ Christianæ Sacerdotum est, offerre Deo Sacrificium charitatis fidelium. Depositarii, æconomi, & distributores bonorum Ecclesiæ sunt Episcopi.

36 *Joseph autem, qui con-nominatus est Barnabas ab Apostoli (quod est interpretatum filius consolationis) Levites, Cyprius genere,*

Inter omnes Ecclesiæ ministros videntur datæ S. Barnabæ primitiæ gratiæ paupertatis Evangelicæ. Spiritus mundi laudat potentes mundi ob thesauros suos; Spiritus Dei meritum filiorum Dei metitur contemptu divitiarum. Ingens thesaurus & magna consolatio Ecclesiæ est, minister aliquis amore rerum terrenarum omnino solutus. Chara & preciosa est illi memoria primorum pietatis exemplorum: nos quoque singularem illis debemus reverentiam.

37 *Cum haberet agrum, vendidit eum, & attulit pretium, & posuit ante pedes Apostolorum*

Mirabile exemplar paupertatis Ecclesiasticæ. Non admodum aptus est operi Evangelico, qui alicui rei mundi hujus adhæret. Bona terrena per se admodum levia sunt: sed maximum illis momentum additur, cum Deo per charitatem consecrantur. Quantum discrimen inter eum, qui in ministerium Ecclesiasticum non intrat, nisi seipsum in pauperum gratiam exspoliando, & eos, qui illud non amplectuntur, nisi ut Ecclesiam, ut ita dicam, expilent, ex bonis ejus diteſcant, & impensis pauperum splendide vivant.

CAPUT V.

§. I. ANANIAS ET SAPHIRA.

I **V** Ir autem quidam nomine Ananias, cum Saphira uxore sua, vendidit agrum,

2 Et fraudavit de pretio agri, conscia uxore sua: & afferens partem quamdam, ad pedes Apostolorum posuit.

Utile esse prava exempla novisse, non minus, quam bona, Spiritus Sancti hanc nobis historiam referentis ratio ostendit. Cum Ecclesiis bonis & malis constet, habendum est, unde alii ædificentur, alii terreantur. Non vult Deus sacrificium ex reliquiis cupiditatis & hypocriseos. Solus Spiritus Dei valet cor à terrenis avellere. Homo homini est suspectus admodum consiliarius, cum de exuenda bonorum suorum possessione agitur.

3 Dixit autem Petrus: Anania, cur tentavisti satanas cor tuum, mentiri te Spiritui sancto, & fraudare de pretio agri?

Diabolus ad id semper sedulò attentus est, ut bona opera corrumpat, iis insinuando cupiditatem. Hic peccatoribus istis exprobratur tentatio, non minus quam peccatum ipsorum, quia rarum est, ut ei occasio non præbeatur per aliquam infidelitatem. Mendacium, hypocrisis, vanitas in operibus pietatis, peccata sunt in Spiritum Sanctum, quia Spiritus veritatis est. Sacrilegium est fraudare Deum eo, quod illi per intentionem & destinationem voluntatis semel datum est.

4 Nonne manens tibi manebat, & venundatum in tua erat potestate? Quare posuisti in corde tuo hanc rem? Non es mentitus hominibus, sed Deo.

Non bona nostra, sed cor nostrum postulat Deus. Minusne reus est hypocrita quilibet, quam Ananias? Minorisne pretii est fundus cordis nostri, quam agri? Væ illi, qui illud Deo

consecrare simulat, & interim clam consecrat cupiditati: furtum est & mendacium in ipsum Deum.. Deum vult decipere, qui Ecclesiam & ministros ejus, in quibus ipse per Spiritum & auctoritatem suam residet, decipere conatur.

5 *Audiens autem Ananias hac verba, cecidit & expiravit. Et factus est timor magnus super omnes qui audierunt.*

6 *Surgentes autem juvenes amoverunt eum, & efferentes sepelierunt.*

Terribile est hoc judicium, & hypocritis tremendum. At quis tandem ab hac labe purus est? Aliquando Deus misericorditer poenam temporalem infligit, qua justitiæ Divinæ satisfacit, ut peccatum in fonte suo reprimatur, multorum lapsus impediatur, & non imputentur ea quæ ex malo exemplo consequi possent.. Oculi carnis hærent attoniti, cum vident subito mortuum collabi corpus peccatoris; quanto magis id evenit oculis fidei, cum vident coram Deo emori animam, ipso temporis, quo peccat, momento.

7 *Factum est autem quasi horarum trium spatium, & uxor ipsius, nesciens quod factum fuerat, introivit.*

8 *Dixit autem ei Petrus: Dic mihi mulier, si tanti agrum vendidistis? At illa dixit: Etiam tanti.*

Mira peccatoris cæcitas, qui cum homines decipit non attendit se Deum non posse decipere.. Utilissimum est, sæpe fidem super hac veritate exercere, omnia nuda & aperta esse oculis ejus, & intima cordis nostri multò esse illi notiora, quam nobis ipsis.

9 *Petrus autem ad eam: Quid utique convenit vobis tentare Spiritum Domini? Ecce pedes eorum, qui sepelierunt virum tuum, ad ostium; & efferent te.*

Magnus abusus est conjunctionis conjugalis, quam Spiritus Sanctus formavit, ut ad sanctificationem & salutem conferret, ea uti ad impellendos se invicem in peccatum & perditionem.

Quis

Quis scit, an non ea poena sit profanationis huius Sacramenti, tum in susceptione, tum in usu? Peccatum dissimulationis deliberatae, & mutuo consilio susceptae abusus est luminis Spiritus Sancti, & blasphemiam in ipsum continet. Illa mortis sententia nobis demonstrat, quid nobis facere jure posset Deus, statim atque ipsum mortaliter offendimus. Quotiescumque nobis id non fecit, toties ipsi vitam & temporalem & aeternam debemus.

10 Confestim cecidit ante pedes eius, & expiravit. Intrantes autem juvenes, invenerunt illam mortuam, & extulerunt, & sepelierunt ad virum suum.

Non est excessus severitatis, sed veritas sapientiae & charitatis, praevenire totius corporis corruptionem & interitum, per unius membri abscissionem. Oportet in ipso fonte malum sistere & malum exemplum in una societate nascens severe puniendum. Justitia Divina non vetat ne extrema officia iis, quos punit, praestentur.

11 Et factus est timor magnus in universa Ecclesia, & in omnes qui audierunt haec.

Singulos Deus per gratiam convertit; per timorem multitudo in officio continetur. Deus ab exordio Ecclesiae puritatem consilii, & sanctitatem operis sui manifestat. Ecclesiae non est vel favere peccatis, vel impunitatem dare peccatoribus.

5. 2. MIRACULA APOSTOLORUM.
UMBRA PETRI.

† 12 Per manus autem Apostolorum fiebant signa & prodigia multa in plebe. Et erant unanimiter omnes in porticu Salomonis.

Dei est manifestare & protegere opus suum vel servos suos per signa extraordinaria potentiae suae; hominum est iis correspondere per unionem firmam, & charitatem universalem.

C 5

13 Ce-

† FERIA
Quat.
Temp.
Pent. 2.
Epist. I.
Oct. S. S.
Apost.
Petri &
Pauli.

Ce--5

Ce--2

13 *Ceterorum autem nemo aud:bat se conjungere illis: sed magnificabat eos populus.*

Pietas inspirat reverentiam, sed magis plebeculæ, quam potentibus sæculi. Dispositio quædam est ad virtutem, si quis illam amet & laudet, saltem in aliis, quamvis ipse nondum illam habeat.

14 *Magis autem augeb:tur credentium in Domino multitudo virorum, ac mulierum,*

Ecclesia arbor est, quam Deus ipse colit, cui dat incrementum, cujus ramos sua benedictione multiplicat, quamque, ubi ipsi ita videtur, persecutionibus exputat & rescindit.

15 *Ita ut in plateas ejicerent infirmos, & ponerent in lectulis ac grabatis, ut, veniente Petro, saltem umbra illius obumbraret quemquam illorum, & liberarentur ab infirmitatibus suis.*

Deus amore sanitatis & vitæ corporalis utitur, ut homines disponat ad eos audiendos, qui annuntiant sanitatem & vitam animæ. Deus compellendo homines venire ad se per temporalia mala, nos docet esse occasiones, quibus homines ipsius agendi rationem imitari debeant. Si Deus tantam tribuit virtutem umbræ hominis mortalis, quantam intercessioni & reliquiis Sanctorum secum regnantium? Quanto majorem etiam debemus habere fiduciam in J. Christo præsentem & operante per gratiam suam, per Eucharistiam, &c.

16 *Concurrebant autem & multitudo vicinarum civitatum Jerusalem, afferentes agros, & vexatos a spiritibus immundis: qui curabantur omnes.*

In paucis Christianis invenitur sollicitus pro salute animæ suæ ardor, qui cum hoc conferri possit. Beatus qui miseriæ suarum & temptationum hujus vitæ sensu compulsus elevat sæpe cor suum ad caelestem Jerusalem, ut inde curationis suæ gratiam attrahat. Non debet homo propterea patria sua excedere, debet tantum in cor suum regredi, errorem relinquere, & peccatum, prævios habitus animi, & passionem suas.

Catho-

Catholica Ecclesia, ipsa est Jerusalem, extra quam nec salus, nec reconciliatio, quia illi soli datum est sacrificium redemptionis, & Spiritus sanctificationis. Illic invenitur J. Christus, & salus quæ est opus ejus.

§. 3. APOSTOLI IN CUSTODIA POSITI; LIBERATI; ADDUCTI AD JUDZOS. CUM MAGNA FIDUCIA LOQUUNTUR.

17 *Exurgens autem princeps sacerdotum, & omnes qui cum illo erant (qua est navesis Sadducaorum) repleti sunt zelo:*

Sæpe iis quibus maxime cordi esse deberet causam Dei promovere, ei maxime adversi sunt. Qui se cupiditati regendos tradunt, non possunt nisi irritari de veritatis progressu. Hi sunt funesti effectus invidiæ, & animi iniquæ causæ male implicati.

18 *Et iniecerunt manus in Apostolos, & posuerunt eos in custodia publica.*

Talis carcer non conducit nisi purificandis Apostolis per tolerantiam, ædificandis populis per ipsorum patientiam, glorificando Deo per suam potentiam. Gloriola sunt vincula, & honorabiles catenæ, quando pro causa J. Christi feruntur. Ea ipse vincula honoravit, illustravit, sanctificavit, pro nobis ferendo; iis & nos gloriemur, si dignos iis pro ipso ferendis efficiat.

19 *Angelus autem Domini per noctem aperiens januas carceris, & educens eos, dixit:*

Pati oportet, & reliquum Deo permittere. Qui aperuit sepulchri carcerem, & inferorum claustra perfregit, multo magis hominum custodiam referare poterit. Hoc quandoque facit, quandoque non, juxta rationes consiliorum suorum super Ecclesia sua & servis suis. Horum est qualicumque Dei dispositioni hac in re acquiescere, quando utrolibet modo gloriam suam procurat.

20 *Ite, & stantes loquimini in templo plebi omnia verba vite hujus.*

Cum Deus vult nostra uti opera ad annuncian-
dum verbum suum, ei nos ministerio admove-
re potest invitis omnibus sæculi potestatibus.. Nul-
la unquam extitit illustrior vocatio, nec glorio-
rior missio eâ, qua ex tenebris carceris educti
sunt Apostoli, ut ad Templum prædicandæ veri-
tatis causâ mitterentur.

21 *Qui cum audissent, intraverunt diluculo in templum, & docebant. Adueniens autem princeps sacerdotum, & qui cum eo erant, convocaverunt concilium, & omnes seniores filiorum Israel: & miserunt ad carcerem ut adducerentur.*

Nulla pericula animum dejiciunt ministri E-
vangelii, qui amorem Dei, & fidem habet pro-
tectionis ejus. Nullatenus cunctandum est, ubi
de voluntate Dei ad ministerium nos vocantis
constat.. Deus videt consilia hominum.

22 *Cum autem venissent ministri, & aperto carcere non invenissent illos, reversi nuntiaverunt,*

23 *Dicentes: Carcerem quidem invenimus clausum cum omni diligentia, & custodes stantes ante januas: aperientes autem neminem intus invenimus.*

Contra consilium Dei nulla valet hominum
provisio: frustra illi obistere nituntur. Quidquid
adversus illud, quantumvis in speciem providè
machinentur, in id recidit, ut illustrius patef-
cat ejus sapientia & potentia, & consilia homi-
num confundantur.

24 *Ut autem audierunt hos sermones magistratus templi, & principes sacerdotum, ambigebant de illis quidnam fieret.*

Passim non implicantur homines difficultati-
bus super rebus religionis, aut negotiis iniquè
susceptis, nisi quia eò adduci non possunt, ut
errorem suum agnoscant. Pudet mutare senten-
tiam; piget fateri errorem & temerè suscepta
consilia; animo fluctuant; vitam deliberando
consumunt; & huic animi dispositioni immo-
riantur..

25 *Ad-*

25 *Adveniens autem quidam nuntiavit eis: Quia ecce viri, quos posuistis in carcere, sunt in templo stantes, & docentes populum.*

Opus Dei perficiendum est, quantumvis obfistentibus hominibus. Ubi, Deo ita volente, periculum erat, ibi nullum erit, si eadem placuerit. Omni tempore & casu Dominus est.

26 *Tunc abiit magistratus cum ministris, & adduxit illos sine vi: timebant enim populum ne lapidarentur.*

Ordinarie mundanorum hominum mansuetudo & comitas amoris proprii & timoris effectus est. . Alienum est ab Apostolorum mente & moribus auctoritati resistere, non utuntur potestate sibi à Deo data, ut se ex magistratum manibus eripiant. Deo curam permittunt de se suisque rebus, ut voluerit, disponendi, id unum curant, ut missionem suam expleant.

27 *Et cum adduxissent illos, statuerunt in concilio: Et interrogavit eos princeps sacerdotum,*

J. Christi exemplo optimo cuique honorificum est coram tribunalibus ut reum sisti. . Eo sponte sua non comparent Apostoli, quia humiles sunt & prudentes; sed adduci se sinunt sine metu, quia spiritus, quo pleni sunt, fortior est spiritu mundi.

28 *Dicens: Pracipiendo precepimus vobis ne doceretur in nomine isto: & ecce replestis Jerusalem doctrina vestra: & vultis inducere super nos sanguinem hominis istius.*

Ea est hominis arrogantia, ut sibi morem geri velit etiam tum, cum maximè Deo rebellis est. . Affectatus ille contemptus potentiae, quam agnoscere coguntur, est effectus obdurationis cordis. . Eo criminiosior est, quod non procedat ex plena coecitate, cum ipsi palam declarent mirabiles progressus, quos doctrina Evangelica fecit tam exiguo tempore per homines illitteratos ac minimè solertes. . Statim atque vindictæ desiderio satisfactum est, conscientiae stimuli poenæ
im-

imminentis timorem incutiant. Conantur homines quidquid ejus memoriam refricat in se penitus extinguere, sed frustra.

29 *Respondens autem Petrus, & Apostoli, dixerunt: Obedire oportet Deo magis, quam hominibus.*

Verbum dignum, quod omni loco, sed præsertim cordibus nostris insculptum appareat. Dei voluntas regula est, quam in omni vita sequamur. Cum huic adversatur humana voluntas, deliberandumne est, utram sequamur? Amor legis & voluntatis Divinæ cor abundantia pacis cumulat, sed non emollit, exterius vero modestam, sed intrepidam præbet libertatem.

30 *Deus patrum nostrorum suscitavit Jesum, quem vos interemistis, suspendentes in ligno.*

Ut quis magnatibus sua peccata annunciet, debet, quemadmodum Petrus, solum Deum & ejus legem habere præ oculis. Occurrunt casus, quibus peccata publica publicâ exprobratione argui debeant, sed sine insultatione. Cum Deus oppressam innocentiam justificavit, lex est, saltem ministris ejus, ut illi aperte faveant.

31 *Hunc principem & salvatorem Deus exaltavit dextera sua, ad dandam poenitentiam Israel, & remissionem peccatorum.*

Non est satis peccatori mala sua ostendere, sed insuper adducendus est ad notitiam medici & remedii J. Christi & poenitentiae. J. Christus nec princeps est, ut Moyses, nec Salvator, ut Josue. In corda dominatur; per poenitentiam salvat; per remissionem & destructionem peccatorum potentiam suam demonstrat. Poenitentia donum Dei est, & primum donum post donum fidei; ut illud hominibus conferat J. Christus princeps est & salvator.

32 *Ei nos sumus testes horum verborum, & Spiritus sanctus, quem dedit Deus omnibus obedientibus sibi.*

In oculis mundanorum hominum leve est testimonium ab hominibus tam contemptibilibus per-

perhibitum; sed in eo elucet Dei gloria, quod per tam infirma instrumenta magnitudinem nominis sui velit stabilire. Magnum & illustre indicium Spiritus Dei est magnus miraculorum numerus, intrepidus animus, & patientia omni tentatione major. Promissus est obedientia Spiritus sanctus, & ipse eam in cordibus operatur. Ipse est qui loquitur in iis, qui annuntiant J. Christum, ipse repellitur, cum illi non audiuntur, & testimonium operum ipsius rejicitur.

§. 4. CONSILIUM GAMALIELIS. APOSTOLI CONTUMELIAM PASSI ET GAUDENTES.

33. *Hæc cùm audissent, dissecabantur, & cogitabant interficere illos.*

Nisi Deus loquatur ad cor, ex ipsæ veritates, quæ hominum myriades converterunt, aliis sunt tantum lex indurans, irritans, & augens peccatum. Passio excæcat, & impedit ne videatur nobis esse cum Deo negotium, cum servos ejus impugnamus. O cæci & insensati pseudo-sapientes mundi! quasi qui modo eos ex ipsorum carceribus liberavit, ex ipsorum manibus non possit eripere.

34. *Surgens autem quidam in concilio Phariseus, nomine Gamaliel, legis doctor honorabilis universæ plebi, iussit foras ad breve homines fieri.*

Deus semper sibi in Corporibus etiam corruptissimis aliquem reservat, quo, ubi velit, utatur. Nescit ipse sæpe cur illic permaneat. Hoc Deus illi opportuno tempore manifestat.

35. *Dixitque ad illos: Viri Israelitæ, attendite vobis super hominibus istis quid acturi sitis.*

Non semper debet vir sapiens torrenti iniquitatis & factionis directè & adversa fronte se opponere. Ab eo debet exordiri, ut animos tranquillet, & disponat ad excipiendam, & percipiendam veritatem.

36. *Ante hos enim dies exstitit Theodas, dicens se esse*

esse aliquem, cui consensit numerus virorum circiter quadringentorum, qui occisus est: & omnes, qui credebant ei, dissipati sunt, & redacti ad nihilum.

37 Post hunc extitit Judas Galilaus in diebus professionis, & avertit populum post se, & ipse periit: & omnes, quotquot consenserunt ei, dispersi sunt.

Utile est considerare humanarum rerum even-
ta, eorum exortum, progressum, consequen-
tia, finem, & in iis Dei hominumque consilia
pernoscere. Diabolus adventum Messiae per
prophetias edoctus, eum per emissarios suos imi-
tando praevenire conatus est. Opera Dei per col-
lusionem pervertere semper studet.

38 Et nunc itaque dico vobis, discedite ab homi-
nibus istis, & sinire illos: quoniam si est ex homini-
bus consilium hoc, aut opus, dissolvetur:

Quod religio omnibus naturae inclinationibus
adversa stabilita sit, & undequaque diffusa sine
ullo praesidio humano, sine solertia, sine vi,
frustratis omnibus conatibus omnium potesta-
tum terrenarum & infernalium, est infallibilis
nota veritatis ejus. Religio est negotium Dei.

39 Si vero ex Deo est, non poteritis dissolvere il-
lud, ne forte & Deo repugnare inveniamini. Con-
senserunt autem illi.

Vir bonus, qui se membrum videt corrupti
corporis, non semper debet propterea ab eo dis-
cedere. Saepe unus iudex integer potest ad sanio-
ra consilia alios omnes reducere. Quando quis se
solum inveniret, debet officium suum facere, &
conscientiam suam sequi, Deo curam successus
permittendo. Fides omnipotentiae Dei, & ti-
mor ne consiliis ejus adversetur, apta est dispo-
sitio animi, ut ad veritatis notitiam perveniatur.
Nullus sapiens mundi ausus fuisset Gamalieli
suadere, ut hac occasione loqueretur. Locutus
est, & Deus verba ipsius benedictione sua & felici
successu prosecutus est.

40 Et convocantes Apostolos, caesis denuntiave-
runt ne omnino loquerentur in nomine Jesu, & dimi-
serunt eos.

De

De quo loquerentur Apostoli, nisi de eo, quo pleni sunt? Qui illis loquitur ad cor, ut J. Christum annunciare compellat, fortior est iis, qui idipsum prohibent, loquendo tantum ad aures corporis.

41 *Et illi quidem ibant gaudentes à conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati.*

Qui non amat J. Christum, nunquam intelliget qui fieri possit, ut amentur passionibus ejus. Gustus fidei multum differt à gustu rationis corruptæ. Hæc adversus omnia humiliantia rebelat, illa, hæc ipsa pro deliciis habet & gloriæ suæ materia. Gratia Apostolica est, confusionem accipere cum J. Christo & in nomine ipsius, velut honorem, quo non satis sit dignus homo.

42 *Omni autem die non cessabant, in templo & circa domos docentes, & evangelizantes Christum Jesum.*

Persecutiones infirmos debilitant, fortes roborant; mediocres animos confrangunt, & novum inspirant pro veritate ardorem iis, qui in charitate altè radicati sunt. Duplex est materia gaudii homini Apostolico, cum J. Christum annunciat, & occasionem nactus est pro eo patiendi.

CAPUT VI.

§. I. ELECTIO SEPTEM DIACONORUM.

I **I**N diebus autem illis, crescente numero discipulorum, factum est murmur Græcorum adversus Hebræos, eo quòd despicerentur in ministerio quotidiano vidua eorum.

Quo magis crescit numerus, eo magis decrescit perfectio: cum quisque sua vitia afferat, atque aliis communicet. Perficit Diabolus, ut ex ipsis charitatis operibus divisio nascatur. Ubi humilitas, ibi pax. Superbia producit invidiam; invidia, suspensiones; suspensiones, murmur; & murmur charitatem imminuit. Hæc omnia præveniri

veniri possunt, magnam servando in omnes æquitatem.

2 *Convocantes autem duodecim multitudinem discipulorum, dixerunt: Non est æquum nos derelinquere verbum Dei, & ministrare mensis.*

Optimæ plerumquæ institutiones ab aliqua morum corruptela, aut imperfectione humana ortum habent. Tota Ecclesia gubernabatur, ea convocata fuit ab Apostolis in commune & indivisum: adeo id temporis regnabat in cordibus pastorum spiritus unitatis, charitatis & humilitatis. Ea est sapiens, humilis, pacifica pastorum agendi ratio, nullam alicujus momenti mutationem in Ecclesia facere contra ejus spiritum & inclinationem. Nulla est iis majoris momenti instructio quam hæc, ne spirituale propter temporale dimittant. Ministerium prædicationis, principalis functio est Apostolorum, Episcoporum, & universorum pastorum: in eo debet esse sita præcipua eorum sollicitudo.

3 *Considerate ergo fratres, viros ex vobis boni testimonii septem, plenos Spiritu sancto, & sapientia, quos constituamus super hoc opus.*

Compendium totius disciplinæ ordinationum Ecclesiasticarum. Ecclesiæ est præsentare ministros altaris, pastorum verò, eos ordinare. Conditiones necessariae sunt. 1. Examen & discrimen in electione. 2. Eligere non pueros sed viros maturitate ingenii, soliditate iudicii, virtute, experientia, &c. 3. Non ignotos, vagos, &c. sed ex vobis, ex ipso sinu Ecclesiæ, & quorum genus & vita nota sint. 4. Non homines scandalosos, sed sanæ & integræ famæ. 5. Qui prædicti sint eminenti pietate per quandam plenitudinem Spiritus sancti, quæ velut visibilis reddatur per vitam undequaque sanctam. 6. Non sufficit pietas; donum sapientiæ & prudentiæ necessarium est ad directionem animarum. 7. Per legitimam & Apostolicam auctoritatem in eo munere constitui. 8. Illud non assumere nisi ad serviendum & laborandum: opus.

4 Nos verò orationi, & ministerio verbi instantes erimus.

Non dedignantur Apostoli reddere rationem Ecclesiæ suarum occupationum. . Ministri Ecclesiæ sunt veluti mediatores fidelium, ut offerant Deo eorum officia, desideria, & sacrificium per orationem; & ut deferant fidelibus voluntates, gratias & beneficia Dei per ministerium verbi & sacramentorum. Accipe paucis vitam veri pastoris, totum esse in oratione & in ministerio. Exigit ab eo fidelitas, ut interdicit sibi omni eo quod cum hac duplici obligatione incompatibile est, & omne id requirat atque adhibeat quod ad eam explendam conducit.

5 Et placuit sermo coram omni multitudine. Et elegerunt Stephanum, virum plenum fide & Spiritu sancto, & Philippum, & Prochorum, & Nicanorem, & Timonem, & Parmenam, & Nicolaum adversariam Antiochenum.

Concordia inter pastores & fideles est effectus sapientiæ & moderationis pastorum. Si quaesito subditorum consensu, & sine dominatu agat Episcopus, quidquid proposuerit gratum & acceptum erit fidelibus. . Primitiæ Diaconatus benedicuntur in S. Stephano per plenitudinem fidei & Spiritûs sancti. Quo propius ad eam plenitudinem acceditur, eo plura habentur vocationis signa. . Hic satis patet primatum istius ministerii non favori, sed fidei & pietati tribui.

6 Hos statuerunt ante conspectum Apostolorum: & orantes imposuerunt eis manus.

Antiquus Ecclesiæ usus in ordinatione. Oratio & impositio manuum hic ad omnia adhibentur. . Laici partem aliquam habere possunt in præsentatione, & postulatione; consecratio ad solos Episcopos pertinet. . Dei est, formare ministros per Spiritum suum; Ecclesiæ & præsertim Pastorum, eum suis orationibus iis impetrare.

7 Et verbum Domini crescebat, & multiplicabatur numerus discipulorum in Jerusalem valde: multa etiam turba sacerdotum obediebat fidei. De

De nemine desperemus, quandoquidem qui J. Christo inimicissimi erant convertantur, & qui Apostolos ad mortem deposcebant, eorum discipuli efficiantur. . Obedientia fidei istorum Sacerdotum argumentum est operationis & supremæ potestatis Spiritûs fidei, & effectus orationis J. Christi in cruce: *Dimitte illis &c.*

§. 2. STEPHANUS PLENUS FIDE, FACIT
SIGNA MAGNA, FICTIS CAUSIS
ACCUSATUR.

S. Ste-
phan.
Proto-
Mart.

8 † *Stephanus autem plenus gratiâ & fortitudine, faciebat prodigia & signa magna in populo.*

Vel unus minister plenus gratia & unctione, & spiritu ministerii sui animatus plus præstat in Ecclesia, quam alii centum. Hujusmodi ministris, plenis gratia & fortitudine reple illam. Domine: gratiâ, ad commovenda corda electorum tuorum; fortitudine, ut non formident à facie inimicorum tuorum. . Semper in populo majores existunt Evangelii progressûs.

9 *Surrexerunt autem quidam de synagoga, quæ appellatur Libertinorum, & Cyrenensium, & Alexandrinorum, & eorum qui erant à Cilicia, & Asia, disputantes cum Stephano:*

Adversantium hominum injurias nunquam non patietur is, cui suum officium cordi est. . Quo plus de fide disputant homines, eo ad eam minus disponuntur. Credendum est, non disceptandum.

10 *Et non poterant resistere sapientia, & Spiritui, qui loquebatur.*

Beata Ecclesia in qua Spiritûs sanctus loquitur, & sapientia ipsa agit per ministros ejus! Væ illi qui conatur resistere!. Ministerium verbi creditum erat primis Diaconis ab exordio Ecclesiæ.

11 *Tunc summisserunt viros, qui dicerent se audivisse eum dicentem verba blasphemiæ in Moysen, & in Deum.*

12 *Commoventur itaque plebem, & seniores, & Scribas: & concurrentes rapuerunt eum, & adduxerunt in concilium.*

Spiritus mundi nihil aliud unquam Sanctis opposuit, nisi fraudes, violentias, calumnias. Nondum didicerunt homines iis diffidere, aut assensum negare. Hodiedum calumnia vim & auctoritatem habet eandem, ac si nunquam confutata & pudore confusa fuisset. Ejus victimæ, Sancti sunt; sed vicissim erunt calumniatores victimæ justitiæ Dei.

13 *Et statuerunt falsos testes, qui dicerent: Homo iste non cessat loqui verba adversus locum sanctum, & legem.*

Quantum malorum, & quantum cæcitatibus cordibus, abusus rerum sacrarum, & ignorantia legis Dei!

14 *Audivimus enim eum dicentem: Quoniam Jesus Nazarenus hic, destruet locum istum, & mutabit traditiones, quas tradidit nobis Moyses.*

Ita sanctissimæ veritates plerumque pro blasphemis habentur. Quandoque homines oculos avertunt à viis & consiliis Dei, per quandam inordinatam adhæSIONEM ad dona Dei ipsius, quem admodum Judæi ad legem, templum, &c.

15 *Et intuentes eum omnes, qui sedebant in concilio, viderunt faciem ejus tamquam faciem Angeli.*

Qualis esse debet interior qui accedit ad altare minister sacrorum mysteriorum, nisi qualis exterius apparuit S. Stephanus; Angelus puritate, à terrenis rebus animi abstractione, obedientia erga Deum, zelo pro veritate, & causa ejus, &c. Vident eum universi tamquam Angelum; & illum mox universi tractaturi sunt tamquam hominem à dæmonio blasphemiae possessum. Sæpe, ô Deus! Ecclesiæ tuæ das Angelos; sed plerumque pauci sunt qui oculos habeant ad eos cognoscendos, multi vero ad eos lapidandos parati.

CAPUT VII.

§. I. SERMO STEPHANI IN CONCILIO
JUDÆORUM.

1 **D**ixit autem princeps sacerdotum: Si hæc ita
se habent?

2 **U**t ait: Viri fratres, & patres, audite: Deus
gloriæ apparuit patri nostro Abraham cum esset in Me-
sopotamia, prius quam moraretur in Charan,

Docet nos S. Stephanus dignitatem & aucto-
ritatem revereri, etiam in iis, qui eâ maximè
sunt indigni. Exemplo hujus Sancti, debet mini-
ster Dei in hoc magis animum intendere, ut con-
siliū Dei, quam suū iustificet; magis ad sa-
lutem proximi procurandam, quam vitam pro-
priam procurandam attentus. Apparitiones istæ,
quibus Deus gloriæ se hominibus peccatoribus
manifestavit, erant velut præludium & speci-
men Incarnationis ejus, & descensûs è cælo.

nes. **E**t dixit ad illum: Exi de terra tua, & de cog-
. I. natione tua, & veni in terram, quam monstravero tibi.

Hic iterum habemus specimen abnegationis
Evangelicæ, quæ fundamentum esse debebat
christianæ perfectionis. Ea omnium temporum
est, & Christianus erat Abraham in lege naturæ.
Magna fide opus est, ut omnia relinquamus, in-
certi quid simus inventuri. Sic Deus per magnam
omnium rerum abnegationem eos præparat,
quos ad opera sua adhibere vult. Imago etiam
est Abraham hominis Christiani velut peregrini
super terram.

4 **T**unc exiit de terra Chaldaeorum, & habitavit
in Charan. Et inde, postquam mortuus est pater ejus,
transtulit illum in terram istam, in qua nunc vos
habitis.

Terra promissa & data Abrahamæ figura erat cæli
Christianis promissi. Eo transferri nemo potest,
nisi reliquerit mundum seu cupiditates suas, &
abnegaverit quidquid est ex corruptione primæ
nativitatis.

5 **E**t

5 Et non dedit illi hereditatem in ea, nec passum pedis: sed repromisit dare illi eam in possessionem, & semini ejus post ipsum, cum non haberet filium.

Terra non est hæreditas filiorum Dei: in ea tantum versantur ut hospites & advenæ. Promissam sibi hæreditatem ipse tantum possident. Deo promittenti tuto credimus, etiam non discussis adimplendæ promissionis viis.

6 Locutus est autem ei Deus: Quia erit semen Gen. 15. ejus accola in terra aliena, & servituti eos subi- 13. cient, & male tractabunt eos annis quadringentis:

Ægyptus est figura mundi. Servitus peccati per servitutem Ægyptiacam representata omnium durissima est. Qui se illi subicit, fit peregrinus in oculis Dei, elongat se à patria cœlesti, & ex propria conscientia tortorem sibi & infernum facit.

7 Et gentem cui servierint, judicabo ego, dicit Dominus, & post hoc exhibunt, & servient mihi in loco isto.

Deus utitur peccatoribus, eorumque passionibus ad puniendum & purificandum populum suum; sed & eos vicissim deinde punit. Non liberat suos ab inimicis seu visibilibus seu invisibilibus, nisi ut suo illos reddat dignos obsequio. Sua habet in eum finem tempora & momenta: ea expectanda sunt, & interea orandum ac sperandum.

8 Et dedit illi testamentum circumcisionis: & sic Genes. genuit Isaac, & circumcidit eum die octava: & 17. 19. Isaac, Jacob: & Jacob, duodecim Patriarchas. Gen. 21.

Religionis compendium in figuris. Verum 2. 4. foedus est Evangelium, cujus sigillum est cir- Gen. 25. cumcisio cordis, facta per charitatem, quæ illi 25. propria est, & donum Dei. Foedus perfectæ Genes. circumcisionis cordis & carnis non est hujus vi- 29. 32. & tæ: ea perficietur in resurrectione figurata per 35. 22. diem octavum. Abraham tradens filium suum Genes. unigenitum figura est Patris: Isaac sacrificatus 37. 28. & suo sacrificio superstes, est figura Filii; Ja- Genes. cob, figura Spiritus sancti, de quo nati sunt duo- 41. 37. decim

decim Apostoli seu Patriarchæ novæ legis, omnes gentes, omnes electi, quorum Jacob, electus per amorem, characterem portat.

9 Et Patriarchæ æmulantes, Joseph vendiderunt in Ægyptum. Et erat Deus cum eo:

10 Ei eripuit eum ex omnibus tribulationibus ejus: & dedit ei gratiam & sapientiam in conspectu Pharaonis regis Ægypti, & constituit eum præpositum super Ægyptum, & super omnem domum suam.

Quis est homo iste univus Deo, venditus à fratribus suis, per æmulationem traditus gentilibus à populo suo, nisi J. Christus noster Emmanuel, verus Joseph, liberatus per resurrectionem à morte & omnibus afflictionibus vitæ mortalis, solus in omnibus gratiam inveniens in oculis regis cælorum, donatus plenitudine Spiritus sapientiæ & amoris pro tota Ecclesia? Hæc est regnum & domus Dei, cujus caput constitutus est J. Christus cum auctoritate, non servi, sed filii unigeniti Dei.. Invidia fratrum semper fuit origo omnium persecutionum, quas passi sunt Sancti; sed & eos semper Deus ab iis liberavit.

11 Venit autem fames in universam Ægyptum & Chanaan, & tribulatio magna: & non inveniebant cibos patres nostri.

Hoc significat, famem & inopiam veri panis grassari, ubicumque non est J. Christus qui est verus Joseph, Ipse enim est verus panis; solus ipse seipso vivificat & pascit corda.

Genes. 42. 1. 12 Cùm audisset autem Jacob esse frumentum in Ægypto: misit patres nostros primum:

Genes. 45. 4. 13 Et in secundo cognitus est Joseph à fratribus suis, & manifestatum est Pharaoni genus ejus.

Frumentum in Ægypto, est J. Christus granum frumenti, frumentum electorum, incarnatus in mundo, & cognitus per fidem quæ est ex auditu. Judæi filii Jacob, primi per Apostolos invitati ut irent ad J. Christum, oculis carent quibus eum cognoscant: cognoscent autem in fine mundi, cum iterum illis annuntiabitur, cum plenitudo gen-

gentium figurata per Pharaonem venerit in notitiam Salvatoris mundi.

14 Mittens autem Joseph accessit Jacob patrem suum, & omnem cognationem suam in animabus septuagintaquinque.

J. Christus constitutus in gloria trahet ad se familiam suam, & populum suum secundum carnem, quem non convertit prædicans super terram, & introducet eos in Ecclesiam, veram familiam suam & populum suum per fidem. Non sunt abjiciendi ne quidem obduratissimi; sed annuncianda illis salus, quamvis eam repulerint.

15 Et descendit Jacob in Aegyptum, & defunctus est ipse, & patres nostri. Genes. 46. 5.

16 Et translati sunt in Sichem, & positi sunt in sepulchro, quod emit Abraham pretio argenti a filiis Hemor filii Sichem. Genes. 49. 12.

Ipsa Sanctorum sepultura gerit notas fidei & spei ipsorum, non divitiarum & vanitatis Aegypti. Corpora Jacob & filiorum ejus extra Aegyptum sepulta & in terra promissionis, quiescunt in sepulchro Abraham, quia quiescebant eorum animæ in fide, in obedientia ipsius, in expectatione promissorum æternorum. Genes. 23. 16. & 50. 7. Jos. 24. 32. Exod. 1. 7

17 Cum autem appropinquaret tempus promissionis, quam confessus erat Deus Abraham, crevit populus, & multiplicatus est in Aegypto,

Quæ in mundo eveniunt disponit Deus aptando consiliis suis. Formatio populi ejus, Ecclesiæ, corporis electorum, caput est ad quod omnia referuntur. Fœcunditas & multiplicatio Hebræorum commensurata fuit tempori promissionum; multo magis fœcunditas & vocatio Christianorum commensurantur multitudini, quæ necessaria est complendo numero electorum, & multiplicandis cæli civibus.

18 Quoadusque surrexit alius rex in Aegypto, qui non sciebat Joseph.

Quod protectio potestatum sæculi desit hominibus optimis, infortunium & tentatio est iis
D
qui

qui modicæ sunt fidei: sed iis qui fidem vivam habent, pignus est protectionis Divinæ, & faustum præfagium propinquæ liberationis.

19 *Hic circumveniens genus nostrum, afflixit patres nostros, ut exponerent infantes suos ne vivificarentur.*

Technæ & violentia ordinariè adhibentur adversus Ecclesiam, veritatem, & ejus defensores.. Deus partim multiplicat populum suum, ut persecutionem patiatur; permittit eum pati à mundo, ut mundi amorem exuat, ut sanctificetur, & præparetur ad fruitionem promissorum æternorum.. Quo magis homines conantur destruere opera Dei, eo magis speranda est eorum adimpletio: cum ea sit via Sanctorum.

Exod. 2. 2. 20. Eodem tempore natus est Moyses, & fuit gratus Deo, qui nutritus est tribus mensibus in domo patris sui.

Moyses, ut figura J. Christi natus est in terra aliena, in tempore magnæ necessitatis, propter adimpletionem promissorum. Ideo à die natiuitatis suæ persecutionem ab hominibus passus est, quia erat gratus Deo: ea est sors Electorum.

21 *Exposito autem illo, sustulit eum filia Pharaonis, & nutrit eum sibi in filium.*

In J. Christo homo unitus est sapientiæ æternæ filia Regis magni. Per hanc nutritur, fovetur, sanctificatur & dirigitur in omnibus.. Quis in Deum non speret in statu etiam desperatissimo, dum paternam Dei providentiam Moyse assistentem intuetur? Quis ejus providentiæ diffidat in maximis etiam necessitatibus?

22 *Et eruditus est Moyses omni sapientia Ægyptiorum, & erat potens in verbis, & in operibus suis.*

Hic habemus lineamentum aliquod plenitudinis omnium thesaurorum sapientiæ & scientiæ Dei, quæ est in J. Christo, & virtutis quæ inest verbo ejus, & potentiæ quæ inest operibus. Ad illum per hæc omnia elevati debemus. Hic etiam docemur, eos, quibus incumbit populum Dei dirigere, de-
bere

bere esse omnibus in rebus illuminatos. . Scientiæ profanæ & notitia mundi fidei servire debent, non debent esse pro regula.

23 *Cum autem impleretur ei quadraginta annorum tempus, ascendit in cor ejus ut visitaret fratres suos filios Israel.*

Hic iterum occasionem sumamus cum grati animi sensu recogitandi adorandum consilium Sapientiæ aternæ, quo mundum visitare voluit dum homo factus est & fratribus similis. . Quanta charitas, propter charitatem fratrum suorum relinquere omnia aulae Pharaonis commoda & decora, & dignitatem nepotis Regii ! Sed ea umbra tantum est charitatis Filii Dei descendente de cælo propter hominum salutem.

24 *Et cum vidisset quendam injuriam patientem, vindicavit illum: & fecit ultionem ei qui injuriam sustinebat, percussio Aegyptio.* Exodi 2. 12.

Venit J. Christus ut repararet injuriam à Diabolo factam homini, & ab homine, Deo per peccatum, & ut destrueret peccatum ipsum & imperium Diaboli, figuratum per Aegyptium.

25 *Existimabat autem intelligere fratres, quoniam Deus per manum ipsius daret salutem illis: at illi non intellexerunt.*

Quam verum illud est, Domine, te venisse ut visitares fratres tuos, & te à fratribus tuis non esse receptum ! Ah semper agnoscant, mi Salvator, & nunquam repellant manum istam liberatricem, quam toties super me dignatus es extendere, & quam toties non cognovi !

26 *Sequenti verò die apparuit illis litigantibus: & reconciliabat eos in pace, dicens: Viri, fratres estis, ut quid nocetis alterutrum ?* Exodi 2. 13.

Consilium J. Christi venientis in mundum est inferre charitatem, pacem constituere, nosque omnes velut unius familiæ fratres & unius corporis membra unire. Domine, qui dignaris esse pax nostra, quam male respondent homines consiliis tuis !

27 *Qui autem injuriam faciebat proximo, repulit eum, dicens: Quis te constituit principem & iudicem super nos?*

Metuamus funestum istum statum, in quo ægrotus medicum suum non vult agnoscere; subditus, principem; reus, iudicem; servus, liberatorem. Super hæc omnia cæcitatibus malo laborat, qui se in his imaginibus non agnoscit.

28 *Numquid interficere me tu vis, quemadmodum interfecisti heri Egyptium?*

Quantum auctor vitæ differt à Moyse! Venit tantum ut peccato, non ut peccatori mortem afferret. Non nisi vita est, & vita abundans, æterna & tota divina iis, qui sunt ejus. Ad hoc animo comparatus esse debet Pastor animarum, ut exemplo J. Christi & Sanctorum hinc pro omni charitate, quam erga proximum exercet, non recipiat nisi ingratitude, calumnias, & persecutiones.

29 *Fugit autem Moyses in verbo isto: & factus est advena in terra Madian, ubi generavit filios duos.*

Rectè tacit, qui se improborum furori fugâ subtrahit. Hoc à J. Christo factum est, & à Sanctis, qui eum præcesserunt aut secuti sunt. In eo figurabat Moyses J. Christum & membra ejus peregrina super terram & de mundo fugitiva. Malitia hominum non est ordinariè nisi occasio, quæ servos Dei compellit in fugam; sed aliæ istius fugæ sunt causæ in consiliis Providentiæ Divinæ, seu ad ipsorum sanctificationem, seu ad Ecclesiæ bonum.

Exod. 3. 2 30 *Et expletis annis quadraginta, apparuit illi in deserto montis Sina Angelus in igne flammæ rubi.*

Angelus est qui apparet, sed Deum repræsentans, & eam ab causam in persona ejus loquens. Nihil est immoderatum, nihil præceptum in dispensatione Dei. Quadraginta anni studio & instructioni, quadraginta anni secessui dati, pro quadraginta annis laboris: idque ad præparandum se ad directionem unius populi, qui non nisi fi-
gura

gura erat Ecclesiæ, quemadmodum figura erat Moyses Pastorum ejus. In secessu Deus loquitur, unit se, & consilia sua revelat hominibus, eosque præparat ut sint eorum ministri.

31 *Moyſes autem videns, admiratus est viſum, & accedente illo ut conſideraret, facta eſt ad eum vox Domini, dicens:*

Exemplar attentionis & applicationis animi, quæ debetur mirabilibus Hominiſ-Dei, in quo Divinitas, velut ignis rubum inflammans, unita eſt carni, quæ ſimilitudinem gerit ſpinarum peccati, quæque tota velut penetrata & incenſa eſt Divinitate, nec tamen conſumitur. Forſitan etiam imago eſt I Chriſti glorioſi, converſantis ſuper terram poſt reſurrectionem ſuam, & formantis Apoſtolos ſuos, veluti totidem Moyſes mittendos, ut populi Dei liberationi dent operam.

32 *Ego ſum Deus patrum tuorum, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Jacob. Tremefactus autem Moyſes, non audebat conſiderare.*

Magis eo nomine gloriatur Deus, quod ſit Deus exigui numeri bonorum, quam omnium nationum terræ. Deus fidei in Abrahamo patre credentium; Deus ſpei in Isaac, figurâ reſurrectionis; Deus charitatis in Jacob exemplari amoris paterni, & benedictionibus fœcundi. Timor, diſcretio, modestia debentur rebus divinis.

33 *Dixit autem illi Dominus: Solve calceamentum pedum tuorum: locus enim in quo ſtas, terra ſancta eſt.*

Debemus ubique magnam reverentiam præſentiæ Dei, quamvis non adſit ſub aliis ſignis ſenſibilibus, quam creaturarum ſuarum. Sunt certa loca, ubi cum ſenſibilius operetur, vult etiam magis honorari. Quanta igitur eſt ſanctitas templorum noſtrorum, in quibus I Chriſtus reſidet? Quanta illis debetur reverentia ob ejus præſentiam? Quanto etiam ſanctius, & magis adorandum corpus iſtud, iſta terræ portio, quam

sibi per Incarnationem univit? Debet se homo extricare terrenis affectibus ut accedat ad Deum, ut eum audiat, ut ei loquatur.

34 *Videns vidi afflictionem populi mei, qui est in Aegypto, & gemitum eorum audiui, & descendi liberare eos. Et nunc veni, & mittam te in Aegyptum.*

Imago interioris miseriae hominis, & gemituum Patriarcharum, qui de caelo deduxerunt verum liberatorem, cujus Incarnationem secuta est missio Apostolorum ad gentiles. Gemitus cordis Deum reddit attentum ad necessitates nostras. Has qui bene sentit, bene orare novit, & indefinenter anhelat ad liberatorem suum.

35 *Hunc Moysen, quem negaverunt, dicentes: Quis te constituit principem & iudicem? hunc Deus principem & reamporem misit, cum manu Angeli, qui apparuit illi in rubo.*

J. Christus rejectus à Judæis cum viveret, per resurrectionem suam constitutus est in suprema potestate, ut sit caput & liberator Ecclesiae suae. Sic assuevit Deus eos preparare per humiliationem & repulsas, quibus vult uti ad perficienda opera sua.

Exod. 7. 36 Hic eduxit illos, faciens prodigia & signa in terra Aegypti, & in rubro mari, & in deserto annis 40. 9. & 10. 11. 14 quadraginta.

Deut. 18. 15. Quis capiat magnalia redemptionis nostrae per J. Christum? Quot invisibilia miracula vel in una anima, ut ab Aegypto peccati liberetur, ut sanctificetur in mari rubro sanguinis J. Christi, & deducatur per desertum hujus mundi ad veram terram promissam? Hujus rei umbram tantum hic videmus.

37 *Hic est Moyses, qui dixit filiis Israel: Prophetam suscitabit vobis Deus de fratribus vestris, tamquam me, ipsum audietis?*

S. Stephanus S. Petri vestigia sequitur, (sup. 3. 22.) praedicatores in instructione populorum suorum Episcopis se conformare debent. Moyses figura est, & Propheta J. Christi verè hominis,

nis, sed nequaquam per hominis operationem concepti, nec per hominem luscitati. Magister est & doctor Christianorum, sed ad cor loquitur. Indè peccatorum oritur infelicitas, quod malint inclinationes suas audire, quam J. Christum. Tuum est, Domine, nobis aures dare, ut te audiamus, & tibi obediamus.

38 *Hic est, qui fuit in Ecclesia in solitudine cum Exod. Angelo, qui loquebatur ei in monte Sina, & cum 19. 2. patribus nostris: qui accepit verba vitæ dare nobis.*

Hæc est imago J. Christi per statum suum divinum semper a terra elevati, semper uniti & attenti Deo Patri suo per orationem, semper accipientis ab eo verba vitæ æternæ quæ dat hominibus. Da nobis, Salvator, hæc verba vitæ, sed da modo tibi proprio, inspirando nobis eorum amorem, & insculpendo ea cordibus nostris.

39 *Cui noluerunt obedire patres nostri: sed repulerunt, & averſi sunt cordibus suis in Ægyptum.*

Quis hic non videt inobedientiam, qua Judæi verba J. Christi rejecerunt? Sed quis itidem non videt speciem quandam apostasiæ interioris multorum Christianorum, Religiosorum, Sacerdotum, qui revertuntur sæpe cordibus suis in Ægyptum. Corde aut Dei sumus per charitatem, aut mundi per cupiditatem. Quam corruptus est gustus cordis, cum postquam Deum gustavit, fastidiens ad creaturam revertitur!

40 *Dicentes ad Aaron: Fac nobis deos, qui præcedant nos: Moyses enim hic, qui eduxit nos de terra Ægypti, nescimus quid factum sit ei.* Exod. 32. 1.

Stupenda infidelitas, credere Deum, ut nobis succurrat, dependere ab homine! Extrema cæcitas, persuadere sibi, opus hominis Deum esse posse! Mira oblivio & ingratitude, post tot prodigia in gratiam eorum edita! Sed numquid hic imaginem videmus innumerorum Christianorum? Quisque propensiones suas pro Deo colit. Quod amamus, adoramus. Servi sumus ejus, cujus voluntatem facimus.

41 *Et vitulum fecerunt in diebus illis, & obtulerunt hostiam simulachro, & latabantur in operibus manuum suarum.*

Quousque potest cordis aberratio & peccati stultitia progredi! Verum quantus est eorum numerus, qui brutali desiderio ac passioni dant id quod cæci isti idolo suo, dum passionem suam loco Dei habent, omniaque sua illi sacrificant?

Amos 5. 25. Convertit autem Deus, & tradidit eos servire militie calii, sicut scriptum est in Libro Prophetarum: Numquid victimas & hostias obtulistis mihi annis quadraginta in deserto, domus Israel?

Sæpe vel unum crimen, multis aliis sequentibus criminibus punitur. Non minus inter peccata, quam inter virtutes, quædam sunt ex aliis profluentia. Cum semel à corde hominis avertit se Deus, quò tandem prolabitur, cui se vitio non tradit? Deus non indiget sacrificiis rerum merè externarum & terrenarum. Populus, qui in assidua murmuratione & ingratitude versatur indignus est qui Deo sacrificium offerat. Solum Deus postulat cordis & spiritus sacrificium.

43 *Et suscepistis tabernaculum Moloch, & sidus Dei vestri Rempham, figuras, quas fecistis, adorare eas. Et transferam vos trans Babylonem.*

Homo corruptus obnoxius est idololatriæ. Satis sentit sibi non inesse unde sit beatus: id autem cum in Deo non quærit, quærit extra illum. Cum Diabolus ex hominis mente evellere non possit sensum Dei & religionis, alterum tantum lucratur persuadendo illi, ut sibi ipsi Deum aliquem & religionem fingat. Deus ipsis idololatriis usus est, ut Judæorum puniret idololatriam.

Exodi 25. 40. Tabernaculum testimonii fuit cum patribus nostris in deserto, sicut disposuit illis Deus, loquens ad Moysen, ut faceret illud secundum formam quam viderat.

Jos. 3. 14. 45 Quod & induxerunt, suscipientes patres nostri cum Jesu in possessionem Gentium, quas expulit Deus a facie patrum nostrorum, usque in diebus David, Solius

Solius Dei est constituere religionem qua velit & debeat coli.. Religionem terrestrem format ad normam cælestis, cujus rudis tantum est delineatio.. Cum ceremoniæ legis Judaicæ figurativæ essent, solius Dei erat eas instituere, quia solus poterat eas proportionare & conformare mysteriis, quæ in nova lege volebat adimplere.

46 Qui invenit gratiam ante Deum, & petiit ut inveniret tabernaculum Deo Jacob. 1. Reg. 16, 13.

47 Salomon autem edificavit illi domum. Ps. 131.

David bellator figura erat J. Christi mortalis, qui per certamina vitæ & mortis suæ collegit thesauros omnes gratiæ & meritorum ad formandam Ecclesiam suam. Salomon per abundantiam, magnificentiam & pacem regni sui figura erat J. Christi redivi, qui regnans in cælis Ecclesiæ suæ ædificium format super terram ex eo, quod acquisivit sanguine suo.. Is effectus est orationis & sacrificii ipsius. Solus ille invenit ipsi gratiam & misericordiam coram Deo patre suo; cum sit solus mediator per sanguinem suum. 3. Reg. 6. 1. 1. Par. 17. 12. Infr. 17. 24. Isai. 66. 1.

48 Sed non excelsus in manufactu habitat, sicut Propheta dicit:

49 Calum mihi sedes est: terra autem scabellum pedum meorum. Quam domum edificabitis mihi, dicit Dominus? aut quis locus requietionis mea est?

Nihil capit eum, qui infinitus est. Deus nullum potest invenire templum dignum se, nisi se ipsum, & per ipsum, corpus naturale & corpus mysticum filii sui, & cor hominis expurgati per sanguinem J. Christi, & sanctificati per spiritum ejus, & per unctionem divinam consecrati.

50 Nonne manus mea fecit hæc omnia?

Deus in opere suo acquiescere non potest. Solus ipse sua sibi perfectio est, suus finis, sua requies per essentiam, quemadmodum suæ creaturæ est per misericordiam & bonitatem.

§. 2. S. STEPHANI IN JUDÆOS INVECTIVA,
MARTYRUM, CHARITAS.

§1 *Dura cervice, & incircumcisis cordibus & auribus, vos semper Spiritui sancto resistitis, sicut patres vestri, ita & vos.*

Stylus acer & mordax non est incompatibilis cum suavitate Spiritus Dei. Charitas & zelus veritatis suum aculeum habent, vel ad excitandos ejus Discipulos, vel ad humiliandos ejus inimicos. Nisi ipse Spiritus sanctus adaperiat ad vocem suam aures, mentes & corda nostra, & veritatis nobis amorem infundat, quā alii erimus, quam Judæi fuerunt, hoc est duræ & inflexibilis cervicis? Difficile est patrum suorum exempla non sequi. Magnum est gratiæ donum ex bonis & catholicis ortum esse, aut liberum esse à præjudiciis nativitatis & exempli paterni.

§2 *Quem Prophetarum non sunt persecuti patres vestri? Et occiderunt eos, qui prænuntiabant de adventu Justitiae, cujus vos nunc proditores & homicidæ fuistis:*

Quemadmodum est quoddam corpus sanctorum per omnia sæcula persecutionem patiens, ita quoddam corpus est eorum qui sanctos persequuntur, & veritatis inimicorum, diffusum per omnia tempora, eodem animatum spiritu, & in eundem finem conspirans. Caveamus ne falso zelo eorum participes efficiamur, per præventionem veritati aures occludamus, aut vana animi obfirmatione adversus eam tendamus. S. Stephanus nescit blandiri peccatoribus, aut peccata dictis extenuare. Id hic agitur, ut istorum hominum corda è sopore suo excitentur, non ut magis consopiantur.

§3 *Qui accepistis legem in dispositione Angelorum, & non custodistis.*

Quantò majus est accepisse Evangelium J. Christi, sanguinem, spiritum, mysteria ipsius, &c.
&c.

& iis infideles inveniri? . Sape gloriantur homines excellentia & sanctitate funditoris, institutoris, aut directoris sui, à quò regulas & instructiones pietatis acceperunt; & tamen hoc ad maiorem tantum serviet illis damnationem, nisi eas regulas & instructiones sequantur.

54 *Audientes autem hac dissecabantur cordibus suis, & stridebant dentibus in eum.*

Neminem scandalisari oportet apparente Doctorum Ecclesiæ acerbitate atque asperitate, ne Spiritum Dei condemnet. Quis S. Stephanum imprudentiæ & acerbitalis non accusaret, quod inimicos suos exacerbaverit, non vero salutis ipsorum intuitu mollius tractaverit, & quod persecutioni Ecclesiæ locum dederit, nisi eum iustificasset Deus martyrii palmâ donando, & primitiis gratiæ istius singularis?

55 *Cum autem esset plenus Spiritu sancto: intendens in caelum, vidit gloriam Dei, & Jesum stantem à dextris Dei. Et ait: Ecce video calos apertos, & Filium hominis stantem à dextris Dei.*

Deus suos animat nova Spiritus sancti plenitudine in occasionibus periculosioribus, eisque præsentem se exhibet modo quodam consolationis pleno, iisque confirmandis accomodato. . Studeamus nos ad eum per orationem elevare, gloriam quæ nos manet præ oculis habere, aspicere oculis fidei J. Christum ad sustinendos nos paratum; sic iram hominum non timebimus. . Fortitudo & zelus, quo veritati testimonium perhibetur, magna gratiarum dona & singulares Dei favores super nos attrahunt.

56 *Exclamantes autem voce magnâ continuaverunt aures suas, & impetum fecerunt unanimiter in eum.*

Ira, superbia, & aliæ passionες peccatorem excæcant. . Dona Dei in aliis, intolerabilia sunt oculis invidia. . Quidlibet irritat inimicum, vindictæ cupiditate incensum. . Præoccupatio corrumpit iudicium: & cum sic animo comparatus non possit quid quam audire vel examinare, inep-

tus est ad omnem rectam rerum æstimationem, & ad omnem violentiam dispositus.

57 *Eteicientes eum extra civitatem lapidabant: & testes deposuerunt vestimenta sua, secus pedes adolescentis, qui vocabatur Saulus.*

Fidelitas S. Stephani in primatu Diaconatus coronata est primatu martyrii. Rari sunt qui hujusmodi coronas ambiant. Magna fide opus est, ut earum pretium cognoscatur. Saul particeps necis ejus, ejusdem testis est, ut aliquando eo exemplo proficiat, ejusque testimonium perhibeat Christianis ex gentilitate vocatis, & ipse obiectum sit compassionis & orationis Proto-martyris. Sic per misericordiam Dei electis omnia cooperantur in bonum.

58 *Et lapidabant Stephanum invocantem, & dicentem: Domine Jesu suscipe spiritum meum.*

Sacrificium S. Stephani inter orationem offertur, quemadmodum sacrificium J. Christi. Ut posset spiritum suum J. Christo in hora mortis offerre cum fiducia, debuit seipsum vitæ tempore per Spiritum J. Christi sacrificasse. Dignum in primis oculis Dei est spectaculum, homo dum patitur solo J. Christo occupatus. Beatus, quem hora ista ad omnia paratum deprehendit, quique corpus suum hominibus tradens, id unum curat ut spiritum suum in manus Dei commendet!

59 *Positus autem genibus, clamavit voce magnâ, dicens: Domine ne statuas illis hoc peccatum. Et cum hoc dixisset, obdormiuit in Domino. Saulus autem erat consentiens neci ejus.*

Nec saxorum grando, nec mors præsens veram charitatem impedit, ne proximi necessitatibus se applicet. Oratio S. Stephani pro inimicis suis humilis est, fervens, valida, & conformis orationi J. Christi in cruce. Numquid talis oratio effectu carere posset? Quanto amore velit Deus diligere à nobis persecutores nostros hinc existimari potest, quod tanta dilectionis istius exempla nobis præbeat in morte J. Christi, &

primi

primi ejus imitatoris. . Mors Sanctorum est ipsis somnus & requies, sacrificium Deo, & semen Ecclesiae. Saulus est primus fructus istius seminis in primo martyre.

CAPUT VIII.

§. I. SAULUS PERSEQUITUR ECCLESIAM.

I *Acta est autem in illa die persecutio magna in Ecclesia, quæ erat Hierosolymis, & omnes dispersi sunt per regiones Judææ & Samaria, præter Apostolos.*

Nec pax cum mundo, nec prosperitas temporalis bona sunt quæ Deus hic in terra Sponsæ suæ tribuit. Quos Deus diligit ad beatam æternitatem, cito ablaetatur à suavitatibus vitæ præsentis. . Qui sunt J. Christi non possunt diu bene convenire cum hominibus carnalibus. . Omnia promovent consilia Dei. Alii disperguntur, ut propriam fidem conservent, purificent, perficiant, aut alio perferant ejus exemplum & semen: alii manent ut Pastores doceant non semper fugere in persecutione, & ut Ecclesiam in certamine tueantur.

2 Curaverunt autem Stephanum viri timorati, & fecerunt planctum magnum super eum.

Deus, qui Sanctos & eorum reliquias honorari vult, inspirat curam eas conservandi. . Videmus hic ceremonias funebres in primi martyris funere comprobatas.

Saulus autem devastabat Ecclesiam, per domos intrans, & trahens viros ac mulieres, tradebat in custodiam.

Nullius salus desperanda est. Ille lupus rapax brevi in agnum & in pastorem mutabitur. . Deus quandoque maximas misericordias suas iis reservat, quos videmus in maxima crimina traditos. Tantum abest ut iis irasci debeamus, ut potius oporteat pro ipsis orare & adorare Dei super ipsis consilia.

4 *Igitur qui dispersi erant pertransibant, evangelizantes verbum Dei.*

Deus sæpe sub velo persecutionis & fugæ occultat missionem suam, ad fallendum & confundendum mundum & dæmonem. Deus plures habet in dispensatione sua fines: & sæpe is quem homines se clare perspicere existimant, aut omnino à Deo non intenditur, aut non principaliter. In Discipulis suis fugitivis jungit meritum fidelitatis & humilitatis merito zeli, laboris, prædicationis, & gratitudinis pro facto progressu. Eorum, qui ipsos suscipiunt, charitatem remunerat gratiâ prædicationis, fidei, & conversionis regionis ipsorum.

§. 2. PHILIPPUS PRÆDICAT SAMARIÆ. SIMON MAGUS BAPTIZATUR.

† FERIA
5. post.
Pent.

† 5 *Philippus autem descendens in civitatem Samariæ, prædicabat illis Christum.*

Diaconatus non erat officium temporale, ut contendunt hæretici; cum S. Philippus & S. Stephanus Diaconi ministri sint ordinarii Evangelii & baptismi. Iis primo succurrendum est, qui magis indigent, & quos Deus cæteris prætulisse videtur & ipsemet præparasse, quales erant Samaritani, quibus J. Christus magno cum fructu prædicaverat.

6 *Intendebant autem turba his quæ à Philippo dicebantur, unanimiter audientes, & videntes signa quæ faciebat.*

Nulla missio extraordinaria sine miraculis: ea necessaria sunt ut discernantur impostores ab Apostolis. Numquid merito credendum est, eam attentionem & ardorem fructum esse seminis istius quod J. Christus in ista civitate sparserat à primo suæ prædicationis anno?

7 *Multi enim eorum, qui habebant spiritus imundos, clamantes voce magnâ exhibant.*

Deus per exteriores possessiones demonstrat
statum.

statum interiorem generis humani à Diabolo possessi: exhibet item interiorem liberationem quam annunciat per exteriorē, quam operatur. Magni illi clamores declarant vim quam patiuntur, & simul eam quam debet sibi inferre peccator, ut ad Deum convertatur.

8 *Multi autem paralytici & claudi curati sunt.*

Quid sunt hæ infirmitates si comparentur inordinationi voluntatis, & impotentiae ejus ad omne bonum, quam nobis significant? His potissimum malis commoveri debemus. Ut ab iis liberemur, ingemiscere oportet: & ut in ea non amplius relabamur, exhibere gratum animum ob receptam sanitatem.

9 *Factum est ergo gaudium magnum in illa civitate. Vir autem quidam nomine Simon, qui antè fuerat in civitate magus, seducens gentem Samaria, dicens se esse aliquem magnum:*

Deus sæpe tradit spiritui erroris eos, qui impugnarunt, rejecerunt, aut dereliquerunt veritatem. Terribili judicio permittit, ut cor illud diabolo dedant homines, quod Deo consecrare recusarunt. Ah! Domine, quamlibet aliam potius mihi poenam inflige, quam eam quæ tibi cor meum raperet, aut te cordi meo!

10 *Cui auscultabant omnes à minimo usque ad maximum, dicentes: Hic est virtus Dei, quæ vocatur magna.*

Deus quandoque totas civitates percutit cæcitate, ut ulciscatur veritatem & religionem suam, ab earum civibus contemptam adhærendo falsis doctoribus & perversis doctrinis. Perpendere quisque debet quatenus istius contemptus sit particeps, atque inde sese humiliare.

11 *Attendebant autem eum, propter quod multo tempore magis suis dementasset eos.*

Quanti refert statim repellere seductorem aliquem, nec aurem præbere præstigiis erroris & mendacii! cum semel aberrarunt homines à via, in quam illos Deus induxerat, prout contigerat
istis.

istis schismaticis, nullæ sunt illusionis viæ, quas non facile ingrediantur. . J. Christum ut *Salvatore* mundi susceperant (Joan. 4. 42.) modo impostorem pro *magna virtute Dei* suscipiunt. Quanta animorum mutatio ! Et quis hoc exemplo non contremiscet ?

12 *Cum verò credidissent Philippo evangelizanti de regno Dei, in nomine Jesu Christi baptizabantur viri ac mulieres.*

Adoremus potentiam Spiritus fidei omnem illusionem dissipantis ; efficaciam gratiæ J. Christi omnem salutis obicem percurrentis ; virtutem baptismi omnes præstigias destruentis. . Nulla est vis magica, quæ viribus gratiæ non cedat ; quia omnipotenti nil resistit. Omnis dolus, omnis potestas inferni coram eo colliquescit, velut cera igni admota.

13 *Tunc Simon & ipse credidit : & cum baptizatus esset, adhærebat Philippo. Videns etiam signa & virtutes maximas fieri, stupens admirabatur.*

Non solos electos videmus credere in J. Christum, suscipere ejus Sacramenta, auctoritati ministrorum Ecclesiæ adhærescere, Dei omnipotentiam admirari : hæ gratiæ quandoque etiam indignissimis & reprobis dantur, ut pateat eas semper gratis dari. Hoc etiam ideo fit, ut electi in humilitate, & diffidentia sui, ac timore insitæ sibi pravitatis contineantur.

§.3. PETRUS ET JOANNES DANT SPIRITUM S. SAMARITANIS. EAM POTESTATEM EMERERE VULT SIMON MAGUS ; MALEDICITUR A PETRO.

† Feria
3. post.
Pent.

† 14 *Cum autem audissent Apostoli, qui erant Hierosolymis, quod recepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum & Joannem.*

Persecutio verorum Pastorum zelum & sollicitudinem reprimere non potest. . Apostoli semper in commune agunt pro Ecclesiæ bono. . Primus &

& caput ceterorum non dedignatur ab omnibus accipere missionem. . Auctoritas & charitas in his duobus Apostolis figuratæ inseparabiles esse debent in veris J. Christi ministris, hæc est omnis Apostolicæ missionis anima.

15 *Qui cum venissent, oraverunt pro ipsis ut acciperent Spiritum sanctum:*

Tanta est Sacramenti Confirmationis excellentia, ut sit Episcopis reservatum, tanquam solis qui plenitudinem habeant Sacerdotii, ad conferendam Sanctificationis Christianæ plenitudinem. Forma ejus est oratio Sacramentalis, impositione manuum comitata. Ejus effectus est conferre cum nova effusione charitatis & fortitudinis ipsam Spiritus sancti personam, ut cor inhabitet substantialiter tanquam templum suum, & defendat illud adversus impugnationes mundi & inferni.

16 *Nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine Domini Jesu.*

Baptismus confertur in nomine, hoc est per auctoritatem, merita, & operationem J. Christi & per impressionem & communionem mortis & resurrectionis ejus. . Confirmatio, quæ est perfectio baptismi, sæpe id temporis manifestabatur per signa exteriora. Descendebat visibiliter Spiritus sanctus in fideles, ut sciremus eum invisibiliter in corda descendere eorum quos confirmat Episcopus.

17 *Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum.*

Impositio manuum significat nobis Deum novam capere creaturæ suæ possessionem; eamque sanctificare per inhabitationem invisibilem, & sibi consecrare per unctionem suam interiorem; sibi unire per Spiritum suum, sibi subicere per potentiam gratiæ suæ, & in manu sua tenere, ut consilia sua in ea adimpleat. Quî fieri potest, ut Christiani tantam gratiam recipere, aut Episcopi eam conferre negligant?

18 *Cum vidisset autem Simon, quia per impositionem manus Apostolorum daretur Spiritus sanctus, obtulit eis pecuniam,*

19 *Dicens: Date & mihi hanc potestatem, ut cuicumque imposuero manus, accipiat Spiritum sanctum. Petrus autem dixit ad eum:*

Simon eorum caput est qui per ambitionem, cupiditatem, commercium profanum, & sacrilegium, ministerium usurpare volunt. Facile est capi splendore dignitatum ecclesiasticarum. Horrendus est abusus, & frequentior quam putetur, abuti Spiritu sancto ad suas cupiditates. Domine, hac labe expurga Ecclesiam tuam. Demonstra mihi si quid illius fortè latet in intimis cordis mei recessibus.

20 *Pecunia tua tecum sit in perditionem: quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri.*

Solus ipse animus emendi res spirituales damnable crimen est. Imo etiam peccatum est credere hoc licere; quanto magis id ipsum homines docere, & variis artibus & commentis crimen istud palliare, ut imponè committatur? Spiritus sanctus est eminenti ratione donum Dei, quia est charitas substantialis, & quod amplius est principium & finis omnium aliorum donorum, primum in intentione Dei, fructus omnium mysteriorum J. Christi: denique donum est, sine quo ceteris omnibus homines abutuntur.

21 *Non est tibi pars, neque sors in sermone isto: Cor enim tuum non est rectum coram Deo.*

Cor hac in parte rectum illud est, quod in negotio Dei, solam Dei voluntatem & causam promoveri satagit. Sed tunc tantum verè tale est, cum in oculis Dei tale est. Cor peccato vel pravis intentionibus corruptum, est indignum ministerio Ecclesiastico. Duæ conditiones necessariae ad legitimum in Ecclesiastica munia ingressum; pietas, ad illa disponens animum, & voluntas Dei gratis & velut sorte vocans.

22 *Pœnitentiam itaque age ab hac nequitia tua:*

✠

& roga Deum, si forte remittatur tibi hac cogitatio cordis tui.

Deus remittere non potest peccatum, de quo non est conceptus dolor & reparandi ejus voluntas; & nihil rarius est, quam conversio hominis, qui simoniæ vitium proficitur, quia tali parum admodum religionis inest. . Pœnitentia & oratio duo sunt maximorum peccatorum perfugia. . Sunt quædam peccata cogitationis, quæ mortifera esse possunt, & imprimis damnanda. . Princeps ipse Pastorum potest imperare pœnitentiam, sed non dare securitatem Stupenda temeritas est, plus præsumere, quam ipse ausit.

23 *In felle enim amaritudinis, & obligatione iniquitatis video te esse.*

Ambitiosus proposito suo pertinaciter inhaerens, & hypocrita apertus, sola indignatione, odio & ira ducuntur. Difficile est homini arroganti repulsam concoquere. . Peccator, ac potissimum consuetudinarius, servus est; pro domino Diabolum habet; pro vinculis, peccatum suum; pro carcere, conscientiam; Solus liberator ejus J. Christus est.

24 *Respondens autem Simon, dixit: Precamini vos pro me ad Dominum, ut nihil veniat super me horum qua dixistis.*

Falsa pœnitentia hominis scelerati & ambitiosi impotentis ad hoc solum conducit, ut coram Deo criminiosior efficiatur. Timet pœnam, ut Simon; sed peccatum suum non odit, uti nec ipse. . Hypocrita fucum suum detectum cernens, obvelat se falsa specie humilitatis, ut, si possit, veram vitet humiliationem. . Qui ideo tantum peccatum suum fateatur, quia occultare ultra non potest, superbus est mutans vultum, non animum. . Nihil facilius aut frequentius est, quam orandi curam omittere, & in alios rejicere: ea nota est duri & impœnitentis animi, qui non animæ salutem quarit, sed simulatam pœnitentiæ speciem.

25 *Et illi quidem testificati & locuti verbum Domini, redibant Hierosolimam, & multis regionibus Samaritanorum evangelizabant.*

Quanto afficitur gaudio pastoris animus, ubi jam J. Christo testimonium perhibuit, & gregem ejus adauxit!. Triplex illa S. S. Petri & Joannis victoria, de Judaica legis observandæ pertinacia, de Samaritana superstitione, de illusionem magica, fructus est mortis S. Stephani, & primæ Apostolorum missionis extra Jerusalem. Verbum Dei media in persecutione prædicatum, rigatum sanguine martyrum, & eorum orationibus adjutum, his subsidiis magis efficax & fecundum redditur.

9. 4. EUNUCHUS BAPTIZATUS A PHILIPPO.

† Feria
5. post.
Pascha.

26 † *Angelus autem Domini locutus est ad Philip-
pum, dicens: Surge, & vade contra meridianum,
ad viam qua descendit ab Hierusalem in Gazam: hæc
est deserta.*

Nihil omittit Deus, ut ad se trahat quos elegit. Mittet Angelum, si necessarius sit. Id modo sensibili semel facit, ut nobis demonstret quid invisibiliter faciat super electis & pro electis suis per seipsum, per Angelos, & per ministros suos.

27 *Et surgens abiit. Et ecce vir Ethiops, eunu-
chus, potens Candacis regina Ethiopum, qui erat
super omnes gazas ejus, venerat adorare in Hierusa-
lem:*

Exacta obedientia, quam hic minister exhibet cælesti spiritui, exemplar est obedientiæ quam Episcopis debemus quoad functiones Evangelicas. Homo iste est velut primitiæ vocationis hominum divitum & potentium: nulla enim conditio à salute excluditur. Fidelitas in exequendis religionis officiis in ipso remunerata est, ut cognoscant ejusdem conditionis homines ejusdem se fidelitatis exempla populis præbere debere. Pietas non est incompatibilis cum magnis muniis, quamvis raro & difficulter consociantur.

28 *Et revertebatur sedens super currum suum, legensque Isaiam prophetam.*

Sic pijs lectionibus itinera sanctificantur. Scripturæ sacræ lectio ab homine negotioso & ararii præfecto adhibita satis demonstrat eam ad omnes pertinere. Ea lectio peculiarem secum importat benedictionem, magnasque confert gratias. Nihil magis idoneum est ad fovendos pietatis sensus, quos ab oratione publica domum referimus.

29 *Dixit autem Spiritus Philippo: Accede, & adijunge te ad currum istum.*

Deus ministros vult à Spiritu suo admodum dependentes. Velut per gradus sua illis mandata significat. Philippus eo inscius venit: ad ignotum hominem accedit, ignarus quid agere, quid dicere debeat.

30 *Accurrens autem Philippus, audiuit eum legentem Isaiam Prophetam, & dixit: Putasne intelligis quæ legi?*

Deus sæpe ipso momento inspirat iis quos mittit, quid dicant ad eos, ad quos missi sunt. Dispositio & occupatio præsens eorum aperit quandoque mentem ejus, qui iis locuturus est. Magna cura perspicendiæ sunt dispositiones & operatio Spiritûs Dei in iis quos dirigere debemus, aut quibus loquendum est nomine Dei.

31 *Qui ait: Et quomodo possum, si non aliquis ostenderit mihi? Rogavitque Philippum ut ascenderet, & sederet secum.*

Sancta obscuritas Verbi Dei non est laicis sufficiens ratio cur illius lectionem omittant. Stupenda præsumptio est, si quis existimet se posse proprio ingenio illam intelligere sine subsidio Doctorum Ecclesiæ. Eam Deus condemnare voluit ab exordio Ecclesiæ in occasione miraculosa, ad confundendam ingenii humani superbiam. Deus homines instruere vult per homines. Interpretem & Evangelistam mittit miraculo hominum oculis abscondito, sub specie occursum inopinatum & me-
re

rè fortuiti. Quam multa eveniunt similia, quæ homines non agnoscunt.

Isai. 53.7 32 *Locus autem Scriptura, quam legebat, erat hic: Tamquam ovis ad occisionem ductus est: & sicut agnus coram tondente se, sine voce, sic non aperuit os suum.*

J. Christus, adoranda victima nostra, in silentio, mansuetudine & humilitate immolatus est. Numquid ab illo discere recusabimus pati sine murmuratione, in pace & humiliatione cordis Deum adorando?

33 *In humilitate iudicium ejus sublatum est. Generationem ejus quis enarrabit, quoniam tolletur de terra vita ejus?*

J. Christus humiliatus usque ad ignominiosissimam mortem, ab ea sublatus est modo omnium maximè glorioso. Ouis comprehendat æternam ejus nativitatem in sinu Patris, nativitatem Divinam in humilitate carnis nostræ, nativitatem gloriosam è tenebris sepulchri, nativitatem Sacramentalem in sacris Altaribus, nativitatem spirituales in animabus. Electi formant posteritatem, seu generationem mysticam, spirituales, innumerabilem, quæ J. Christo data est, tanquam fructus & merces mortis ejus. Tanto nos sibi pretio emit; & vellemus ut ne tantulo quidem impendio nos illius essemus.

34 *Respondens autem Eunuchus Philippo, dixit: Obsecro te, de quo Propheta dicit hoc? de se, an de alio aliquo?*

Ratio proficiendi ex lectione verbi Dei est petere aut quærere humiliter ejus intelligentiam; ignorantiam nostram ingenuè confiteri; eos consulere quos Deus nobis dedit ut nos instruant. Qui facit, quod in Scripturis cognoscit, lumen à Deo accipiet ut cognoscat amplius.

35 *Aperiens autem Philippus os suum, & incipiens à Scriptura ista, evangelizavit illi Jesum.*

J. Christus absconditus est in veteri testamento, ipse est clavis omnium Scripturarum. Ipse est quem

quem semper in ejus lectione præ oculis & in corde habere debemus.. Deus sæpe illuminat eos qui instruunt, propter humilitatem eorum qui petunt & audiunt.. Annunciare J. Christum est docere quidquid credere, sperare, & per gratiam ejus facere oportet. Scientia Salvatoris totam salutis scientiam continet. O utinam unica illa vigeret in mundo scientia!

36 *Et dum irent per viam, venerunt ad quamdam aquam: & ait Eunuchus: Ecce aqua, quid prohibet me baptizari?*

Sancta illa impatientia qua festinat J. Christo initiari, satis demonstrat illum jam inde animo illius esse. Cui potest illum cognoscere & virtutem sanguinis ipsius, quin statim desideret eo lavari, & expurgari, ut illi placeat!

37 *Dixit autem Philippus: Si credis ex toto corde, licet. Et respondens ait: Credo, Filium Dei esse Jesum Christum.*

Hæc est imago catechumenatus, & compendiosa ac perfecta fidei confessio.. Fides cordis, & totius cordis, est fides per amorem & quidem dominantem animata.. Is solus potest subicere cor jugo fidei, & omnia ejus obstacula superare. Ista dispositio necessaria est ad reconciliationem; sed & illa donum est ejus, qui nos reconciliat sibi.. Deus totum cor postulat: numquid nimium illud est ei, qui nobis omnia in Christo donavit? J. Christus enim omnia continet ex parte Dei; quemadmodum cor omnia ex parte hominis.

38 *Et iussit stare currum: & descenderunt uterque in aquam, Philippus, & Eunuchus, & baptizavit eum.*

Hic nobis persuadeamus nullam esse faciendam moram, ut nos Deo dedamus. Occasiones quas nobis offert, occupemus, ne nobis in perpetuum elabantur.. Is modus baptizandi per immersionem, postea ab Ecclesia mutatus est. Hinc discamus, quæ sit Ecclesiæ potestas in iis, quæ
ad

ad Sacramenta, aliaque pertinent; esse quasdam consuetudines & praxes, quas J. Christus non ordinavit aut instituit absolute & indispensabiliter quoad omnes aut in perpetuum; & concessisse eam Apostolis & Ecclesiae potestatem ut de earum utilitate judicet, quasdam earum etiam immutet, ubi postulat Ecclesiae bonum.

39 *Cum autem ascendissent de aqua, Spiritus Domini rapuit Philippum, & amplius non vidit eum Eunuchus. Ibat autem per viam suam gaudens.*

Cum quis ministerium suum aliquo loco implevit, inde discedat oportet, ut vanam vitet occupationem, & laudes atque applausus hominum. Cum ad hominem Spiritu Dei plenum directi sumus curam adhibere debemus, ut ex ejus praesentia proficiamus, antequam nobis rapiatur; debemus item illum sine adhaesione animi possidere; ejus separationem pati tranquillo animo; & monita ejus exequi sine intermissione. Gaudium ex eo natum quod veritates divinas cognoverimus, didicerimus J. Christum, acceperimus gratiam & Spiritum ejus, adjunctam habere debet gratitudinem, donorum ipsius aestimationem debitam, & contemptum omnium rerum terrenarum.

40 *Philippus autem inventus est in Azoto, & pertransiens evangelizabat civitatibus cunctis, donec veniret Caesaream.*

Deus ministros suos docet nec locis nec personis animo adherere. Quis comprehendat causam electionis istius regionum & civitatum, uti & personarum? Deum adoremus, nec profundum consiliorum ejus indagare nitamur. Spiritum ejus & ductum sequitur, qui quas offert providentia occasiones amplectitur laborandi in opere ejus. Itinera Sanctorum semper utilia sunt, Nusquam pedem movent, quin bonum odorem J. Christi spargant. Eos imitari conemur, seu verbo, seu exemplo: quisque secundum statum & facultatem suam.

CAPUT IX.

§. I. CONVERSIO SAULI.

† I **S**aulus autem adhuc spirans minarum, & † Con-
 cadis in discipulo Domini, accessit ad versio
 Principem sacerdotum, S. Pauli.
 Gal. 1. 13

Quo tandem abripit caco-zelus unius ex reli-
 giosissimis Judæorum, Principis Sacerdotum
 auctoritate armati? Nunquamne discent homi-
 nes zelo suo diffidere? Deus hominem finit
 ruere, quousque eum abripere passio sua potest,
 ut aliquando pateat unde sua eum gratia redux-
 erit.

2 Et petiit ab eo epistolas in Damascum ad syna-
 gogas: ut si quos invenisset hujus via viros, ac mu-
 lieres, vinctos perduceret in Jerusalem.

Admirabilis Dei sapientia, quæ consilia ini-
 micorum suorum ad sua perficienda detorquet!
 Saulum ad missionem suam deducit per sacrile-
 gam missionem, quam Saulus petit à Principe
 Sacerdotum.. Apparatus immanis cujusdam per-
 secutionis secundum consilia hominum, disposi-
 tione divina fiunt apparatus ad consolandam &
 stabiliendam Ecclesiam.

3 Et cum iter faceret, contigit ut appropinquaret Infr. 22. 6
 Damasco: & subito circumfulsit eum lux de calo. 1. Cor.
 Quam bonum est totam fiduciam suam in Deo 15. 8.
 collocare! Eo ipso temporis articulo, quo de 2. Cor.
 Damascena Ecclesia actum putatur, eam liberat, 12. 2.
 ut doceat nos ne de ipsius auxilio unquam despe-
 remus.. Lux, quæ Saulum exterius circumful-
 get, figura est lucis, qua Deus mox cor ipsius
 penetraturus est: Lucis prævenientis, quæ Sau-
 lum non expectat, sed anteit; quæ ex parte Sau-
 li nullo desiderio, nullo conatu aut labore, nulla
 vigilantia, nulla oratione, applicatione, inqui-
 sitione, aut alia hujusmodi anticipatione attra-
 hitur, sed prævenit omnem motum voluntatis
 ejus per suam infusionem & omnipotentem ope-

rationem, & in eo quidquid boni desiderat, operatur.

4 *Et cadens in terram audivit vocem dicentem sibi: Saule, Saule, quid me persequeris?*

Debet peccator humiliari ac velut in terram deturbari, ut audiendæ voci Dei reddatur idoneus. Id maximè omnium fugit, quod tamen maximè illi necessarium est. Cum caput quod in cælo est, & membra, quæ sunt super terram, unum corpus constituent, J. Christum persequuntur, qui Ecclesiam affligunt in filiis aut ministris suis. O passionēs amabiles, quas J. Christus jam gloriosus non dedignatur sibi appropriare! Id ipsum quod dignitatem meriti ipsis addit in iis, qui persecutionem patiuntur, facit & magnitudinem criminis in persecutoribus.

5 *Qui dixit: Quis es Domine? Et ille: Ego sum Iesus, quem tu persequeris. durum est tibi contra stimulum calcitrare*

Diversi gradus conversionis peccatoris. 1. Initium ab eo ducit, ut jam non sit surdus stimulis conscientiaæ suæ, & Dei percutientis. 2. Quærit cognoscere J. Christum verum mediatorem. 3. Proprium peccatum agnoscit. 4. Incipit timere. Cum enim Deus ipse sit, quem offendit, & Salvator, quem persequitur; quid non merito timeat? At cum misericordia Dei infinita sit, & gratia salvatoris omnipotens, quid merito non speret?

6 *Et tremens, ac stupens dixit: Domine, quid me vis facere?*

6. Timor judiciorum Dei augefcit & mox dominatur in peccatore illuminato & jam à Deo tacto. Qui hoc timore non commovetur nec Deum nec peccatum satis novit. 7. Fons omnium peccatorum nostrorum est corrupta voluntas nostra; huic renunciandum est. Fons sanctificationis nostræ est voluntas Dei; huic nos committamus. 8. Præcipua pœnitentis occupatio est oratio. Excellens quædam pœnitentiam agendi ratio est, seipsum

seipsum Divinæ voluntati immolare. Quo longius ab ea recessum est, eo deinceps magis est requirenda & amanda.

7 *Et Dominus ad eum: Surge, & ingredere civitatem, & ibi dicetur tibi quid te oporteat facere. Viri autem illi, qui comitabantur cum eo, statim stupefacti, audientes quidem vocem, neminem autem videntes.*

9. Verus pœnitens in humiliatione permanet, donec inde Deus illum revocet. S. Paulus, cui Deus per seipsum missionem contulit, & tot mysteria revelavit ad conversionem mundi, nihilominus remittitur ad Ecclesiam, propriæ conversionis & perficiendæ Sanctificationis gratiâ. Debent homines ab hominibus dependere, ut ad Deum tendant; is est ordo constitutus adtribuendum aliis humilitatis, aliis charitatis meritum. Dei favores non ad omnes pertinent: eos ipse pro beneplacito suo dispensat.

8 *Surrexi: autem Saulus de terra, apertisq; oculis nihil videbat. Ad manus autem illum traentes, introduxerunt Damascum.*

Optabilis excæcacio, quæ ad oculos mentis aperiendos confert! Deus illum per hunc statum suum docet, ad ineundam salutis viam, proprio lumini & ductui renunciare.

9 *Et erat ibi tribus diebus non videns, & non manducavit, neque bibit.*

Deus ipse supremus director & medicus animarum nihil in reconciliatione S. Pauli, quantumvis miraculosâ, præpropere agit. Triduum illud austeri jejunii, orationis assiduæ (v. 11.) & Status cæcitatis, humiliationis & pœnitentiæ, nos docet, quid in pœnitentia, servata proportionem, agere oporteat. Ea est agendi ratio plena sapientiæ, luminis & charitatis, cum animabus spatium datur humiliter ferendi & sentiendi statum peccati; postulandi spiritum pœnitentiæ & contritionis, & saltem incipiendi satisfacere justitiæ Dei, antequam reconcilientur.

10 *Erat autem quidam discipulus Damasci, nomine Ananias: & dixit ad illum in visu Dominus: Anania. At ille ait: Ecce ego, Domine.*

Cum quis se Deo mancipare vult, ab eo principium ducere debet, ut instanter à Deo directorem petat ab ipso electum & secundum cor suum. Vocatio ad istud ministerium sæpe supplet defectum eminentium talentorum. Magnum certè illud talentum est, præsto esse Deo ad omnia quæ postulat, nec se in quidquam proprio motu ingerere.

11 *Et Dominus ad eum: Surge, & vade in vicum, qui vocatur rectus: & quare in domo Judæ Saulum nomine Tarsensem: ecce enim orat,*

Pastoris munus est obviam ire peccatoribus, & oves errantes requirere. Qui non sunt Pastores ordinarii, indigent speciali vocatione. Deus servis suis inspirat ut quærant eos, qui ipsum per orationem quærunt. Specialiter Pastorum curam intentam facit Deus in eas animas, quæ intentius ipsi animum applicant.

12 *(Et vidit virum Ananiam nomine, intrantem, & imponentem sibi manus ut visum recipiat.)*

Cum Deus dona sua differt electis suis, eorum ipsis intuitum & spem præbet, qua omnis pellitur ex ipsorum animis inquietudo.

16 *Respondit autem Ananias: Domine, audi vi à multis de viro hoc, quanta mala fecerit sanctis tuis in Jerusalem:*

Sapientiæ & prudentiæ est non statim fidem præbere revelationibus & viis extraordinariis. Qui sic agit, non Spiritum Sanctum earum auctorem inhonorat, sed obedit potius illi, non conjiciendo se in periculum capiendi spiritum tenebrarum pro Spiritu lucis. Magnum præbet nobis Deus veritatis religionis suæ argumentum, assignando illi pro Apostolo ardentissimum illius persecutorem. Non enim, nisi esset Dominus cordis ejus, mutare illud poterat; nec dominus esse illius poterat, nisi esset Deus. Solius Dei
est

est ex ipsa afflictione elicere consolationem, quam suis impertiri vult.

14 *Et hic habet potestatem à principibus sacerdotum alligandi omnes, qui invocant nomen tuum.*

Missio veri Principis Sacerdotum, per seipsum deducentis Paulum Damascum, potentior est missione Pontificis Judæorum. Unde & Saulus ipse captivus est J. Christi, antequam possit in servos ejus manum injicere.

15 *Dixit autem ad eum Dominus: Vade, quoniam vas electionis est mihi iste, ut portet nomen meum coram gentibus, & regibus, & filiis Israel.*

Deus in electione sua falli non potest, quia ipse est, qui creaturæ suæ bonum confert, quod est electionis ejus fundamentum. Missio S. Pauli missio universalis est. Incumbit illi oppugnare tenebras paganismi, inflexibilem falsorum Judæorum pertinaciam, & superbiam humanæ celsitudinis. Quanta fide, quanta gratia, quanta humilitate armatus esse debuit, ut omnia illa monstra debellaret!

16 *Ego enim ostendam illi, quanta oporteat eum pro nomine meo pati.*

Missio ad ministerium, & sub passionibus subiectio inseparabiles sunt. Homo ad se hominem non allicit nisi spe aut suavitate; Deus supremam suam in corda hominum potestatem manifestat, attrahendo eos intuitu passionum & mortis. Quo plus gratiarum homini præparat Deus, eò plus ei præparat & passionum.

17 *Et abiit Ananias, & introivit in domum: & imponens ei manus; dixit: Saule frater, Dominus misit me Jesus, qui apparuit tibi in via qua veniebas, ut videas, & implearis Spiritu sancto.*

Ergo J. Christus, quod gestum erat, Ananiæ revelaverat, ad confirmandam veritatem visionis & missionis ejus. Impositio manuum ex mandato & cum benedictione Dei facta, virtutem & efficaciam habet singularem non minus in corporis mala, quam in morbos animi. Sic

Deus thesauros gratiarum suarum & Spiritus sui occultat sub signis admodum simplicibus.

18 *Et confestim ceciderunt ab oculis ejus tamquam squama, & visum recepit: & surgens baptizatus est.*

19 *Et cum accepisset cibum, confortatus est. Fuit autem cum discipulis, qui erant Damasci, per dies aliquot.*

Hæ squamæ à quibus S. Paulus curatur, figurabant Judaicam cæcitatem. . Visum recipit antequàm baptizetur, ut hoc miraculo auctâ fide & fiduciâ ipsius, ad recipiendam gratiam Christianam magis esset dispositus. Denique S. Paulus Sacramentum regenerationis accipit, & suæ reconciliationis signaculum, mente & corde mutatur, fit membrum J. Christi & filius ejus Ecclesiæ, quam persecutus est. . Hoc nomine Deum laudemus, quia id ad salutem nostram contigit.

**§. 2. PAULUS PRÆDICAT DAMASCI; VITAT
INSIDIAS JUDÆURUM; IT JEROSOLY-
MAM ET THARSUM.**

20 *Et continuò in synagogis predicabat Jesum, quoniam hic est Filius Dei.*

Novo Apostolo os aperiunt gratitudo, ardor Spiritus novi quo plenus est, zelus salutis fratrum, desiderium reparandi detrimentum, quod Ecclesiæ intulit, & fidelitas missioni suæ debita. Quis potest cognoscere & amare J. Christum, nec conniti ut alios in ejus notitiam adducat? Da, Domine, ut id faciam, & vitæ tenore secundum te exactæ, & omnibus modis statui meo convenientibus, & omni occasione, quam mihi providentia tua offeret.

21 *Stupebant autem omnes qui audiebant, & dicebant: Nonne hic est, qui expugnabat in Jerusalem eos, qui invocabant nomen istud: & huc ad hoc venit, ut vinctos illos duceret ad principes sacerdotum?*

Muta-

Mutationem Sauli non mirabitur, qui novet quid possit gratia Jesu Christi in cor hominis. Hinc occasionem sumet anima fidelis fiduciam suam collocandi in gratia ipsius, & gratias ei agendi de eo quod propter nos in Apostolo nostro patravit, & in omnibus illis, qui nos docent servire Deo. . Post persecutoris hujus conversionem quis tandem erit, de cujus conversione desperari possit? Subinde vix dignantur homines pro talibus orare, & forsitan ab horum conversione pendet ipsorum salus.

22 *Saulus autem multo magis convalescebat, & confundebat Judaeos, qui habitabant Damasci, affirmans quoniam hic est Christus.*

Quo magis pro J. Christo laboratur, eo magis in corde crescit & roboratur gratia. . Deus in eo gloriam suam invenit, ut per eos ædificet Ecclesiam suam, qui illam destructuri erant; quia amat confundere humanam sapientiam, & manifestare illustrius Divinam gratiam suam.

23 *Cum autem implerentur dies multi, consilium fecerunt in unum Judaei ut eum interficerent.*

Non potest non habere mundum sibi contrarium, qui J. Christi causam propugnat. Tantum autem abest, ut id Sanctos ab eo separet, ut potius eos illi tenacius conciliet.

24 *Nota autem facta sunt Saulo insidia eorum. 2. Cor. Custodiebant autem & portas die ac nocte, ut eum II. 32. interficerent.*

25 *Accipientes autem eum discipuli nocte, per murum dimiserunt eum, submittentibus in porta.*

Etsi S. Paulo per revelationem constet de Dei super se consiliis, nihilominus humana media, etiam extraordinaria adhibet, ut vitæ suæ consulat. . Latet sæpe Divina protectio sub iis, quæ inspirat, etiam humiliantibus subsidiis. Ea negligere & otiosa quadam fiducia niti, Deum tentare est.

26 *Cum autem venisset in Jerusalem, tentabat*

se iungere discipulis, & omnes timebant eum, non credentes quod esset discipulus.

Deus etiam à maximis Sanctorum removet tentationes vanitatis. Utile est, in amicis nostris non invenire eam comitatem & officiosam humanitatem, quam ab iis expectabamus. Beatus est, qui velut cogitur adherere uni Deo, & in eo solo quærere consolationem.

27 Barnabas autem apprehensum illum duxit ad Apostolos: & narravit illis quomodo in via vidisset Dominum, & quia locutus est ei, & quomodo in Damasco fiducialiter egerit in nomine Jesu.

Deus relinquit Sanctos in viis communibus, quando extraordinarias nulla necessitas postulat. Paulus indiget homine cujus opera noscatur & agnoscat ab Apostolis, & talem illi commonstrat Deus. Occasiones objicit, quibus necessitas magnalia ejus publicandi, locum dat ea manifestandi, atque iis Ecclesiam ædificandi.

28 Et erat cum illis intrans & exiens in Jerusalem, & fiducialiter agens in nomine Domini.

Oportet, ubi fieri potest, delicta iis locis reparare, in quibus commissa sunt, atque ita eos ædificare, qui inde scandalizati sunt, operam dare iis convertendis, qui à via virtutis aut veritatis per ea averfi sunt. Vir fortis, in periculo sola virtute sua nititur; minister J. Christi in rebus arduis in ipso solo fiduciam suam collocat. Quem animum in functionibus ministerii non suggerit ea cogitatio, qua meminimus nos laborare in nomine ac persona, per Spiritum & pro causa J. Christi.

29 Loquebatur quoque Gentibus, & disputabatur cum Grecis: illi autem querebant occidere eum.

Cum quis in prædicatione eo modo ab hominibus, quo J. Christus tractatur, solet esse signum, eum prædicare in Spiritu ipsius, imo illud est quoddam mercedis initium. Minus est quod timeat sibi prædicator Evangelii ab injuriis & acerbitatibus, quam ab applausu & laudibus hominum.

30 Quod cum cognovissent fratres, deduxerunt eum Caesaream, & dimiserunt Tarsum.

Verus J. Christi discipulus, homo Evangelicus non multum per seipsum cogitat de fugiendo imminente periculo, quando alicubi operi Dei utilis est. Quo magis ipse sui ipsius obliviscitur, eo major ab aliis cura ejus haberi debet. Non illum caro & sanguis, sed charitas fratrum deducit in patriam suam.

§. 3. PETRUS AENEAM SANAT; TABITHAM RESUSCITAT.

31 Ecclesia quidem per totam Judaeam, & Galileam, & Samariam, habebat pacem, & edificabatur ambulans in timore Domini, & consolatione sancti Spiritus replebatur.

Si Deus arbiter est pacis ac belli regnorum, ipse etiam est qui secundum consilia sua ordinat persecutionem aut dat pacem Ecclesiae. Utramque refert pro beneplacito suo ad justificationem & multiplicationem Ecclesiae suae. Ex modis in perfectione proficiendi unus est, nihil timere, nisi quod Deus à nobis timeri vult, ac illud potissimum, ne illius amorem perdamus; & nullam nisi Spiritus ejus quærere consolationem.

32. Factum est autem, ut Petrus dum pertransiret universos, deveniret ad sanctos, qui habitabant Lydda.

Primum istud exemplum visitationum Episcoporum & Apostolicarum, à Principe Apostolorum & Episcoporum praebitum ostendit, eos, qui auctoritate praeminent, etiam primos esse debere in adimplendo munere suo, & praebendo aliis hac in re exemplo. Visitat universos, quia universi oves ipsius sunt, non minus pauperes, quam divites. Nec quaestus, nec ostentationis studio visitationes suas instituit, sed charitate ejus, qui Discipulos & Sanctos suos illi credidit. Illa duo nomina nos docent, Christianos, cum Jesum

Christum pro magistro & exemplari suo agnoscant, ipsius doctrinæ & regulis percipiendis operam dare debere, & vitam ac virtutes imitari. Illud etiam est objectum visitationum Pastoralium, doctrinæ & moribus invigilare; fidem & pietatem fovere; instructioni & ædificationi populorum prospicere; & inquirere quid alterutri desit.

33 *Invenit autem ibi hominem quendam, nomine Aneam, ab annis octo jacentem in grabato, qui erat paralyticus.*

34 *Et ait illi Petrus: Anea, sanat te Dominus Iesus Christus: surge, & sterne tibi. Et continuo surrexit.*

S. Petrus id semper habet cordi, ut nos Jesu Christo applicet, velut ei, qui omnia in Ecclesia operatur. Debemus ejus exemplo id sedulo curare, ut gloriam & honorem operum Dei nobis non adscribamus. J. Christus supremus est medicus corporum non minus, quam animorum, hinc solus glorificandus est.

35 *Et viderunt eum omnes, qui habitabant Lyda, & Saronæ: qui conversi sunt ad Dominum.*

Res nimis exilis est sanitas, quam ut sola miraculis digna sit. Ea propriæ suæ gloriæ tribuit Deus, ad multorum salutem ordinando vel unam corporis curationem.

36 *In Joppe autem fuit quædam discipula, nomine Tabitha, quæ interpretata dicitur Dorcas. Hæc erat plena operibus bonis, & eleemosynis, quas faciebat.*

Eleemosyna inopiam non affert. Evacuat manum, sed cor implet. Quantus in cælo thesaurus vita plena operibus bonis! Una bona vidua, quæ sic pro Deo vitam suam exigit, judicabit eos, quorum vita magnum quoddam est inane, qui que nihil æternitatis intuitu faciunt.

37 *Factum est autem in diebus illis, ut infirmata moreretur. Quam cum lavissent, posuerunt eam in cœnaculo.*

Beata anima, quam mors invenit divitem, non
auro,

auro, supellestile, scientiâ, famâ, aut sterilibus desideriiis, sed operibus bonis :

38 Cum autem propè esset Lydda ad Joppen, discipuli audientes quia Petrus esset in ea, miserunt duos viros ad eum, rogantes : Ne pigrueris venire usque ad nos.

39 Exurgens autem Petrus venit cum illis. Et cum advenisset, duxerunt illum in cœnaculum : & circumsteterunt illum omnes vidua flentes, & ostendentes ei tunicas & vestes, quas faciebat illis Dorcas.

Primorum Christianorum simplicitas & in Pastoribus suis fiducia ex æquo respondebat magnitudini charitatis Principis Apostolorum erga fideles. Sic solet amor ovium respondere amorì Pastorum.. Nihil eloquentius prædicat merita hominis Christiani post mortem, quam lacrymæ pauperum, & eleëmodynæ, quibus eos cumulavit.. Illa, quæ manus suas sanctificat per seipsam pro pauperibus laborando, velut pro J. Christo, simul facit opus religionis erga illum, charitatis erga proximum, humilitatis, pœnitentiæ, &c. erga seipsam.

40 Ejectis autem omnibus foras, Petrus ponens genua oravit : & conversus ad corpus, dixit : Tabitha, surge. At illa aperuit oculos suos : & viso Petro, resedit.

Nihil est quod à Deo impetrare non possint humilitas & charitas, secretum secessûs à turba, & oratio lacrymis pauperum conjuncta.. Deus in eo sibi complacet, ut demonstret efficaciam intercessionis Sanctorum, & nobis per eorum canalem beneficia tribuat, ut sanctitatem eorum comprobeat & cultum promoveat. Utile est eorum postulare & apud Deum adhibere intercessionem ; hoc probat Deus, cum illos exaudiat, quidquid hæretici contradicant

41 Dans autem illi manum, erexit eam. Et cum vocasset sanctos, & viduas, assignavit eam vitam.

Deus audit desideria Ecclesiæ suæ, preces San-

ctorum, & necessitates pauperum. . Mulier benefica thesaurus est in una civitate. Numquam id melius cognoscitur, quam cum morte erepta est. Eleëmofyna, quam etiam pauperrimi facere possint, est ut à Deo instantè postulent prolongationem vitæ ejus, à qua, Deo ita volente, pendet vita pauperum.

42 *Notum autem factum est per universam Joppen: & crediderunt multi in Domino.*

Unicum miraculum tot animas convertit, & tot miracula tum visibilia, tum invisibilia omnium sæculorum vincere non poterunt incredulitatem hominis qui religionem contemnit. Vi opus est majore, quam miraculorum. Ea per gratiam utilia & proficua redduntur.

43 *Factum est autem, ut dies multos moraretur in Joppe, apud Simonem quemdam coriarium.*

Magnates indigni sunt, qui Apostolos & servos Dei hospitio excipiant, ea bono opifici reservata est gratia. Quo indignior primo Ecclesiæ Episcopo oculis carnalibus videtur ea habitatio, eo dignior est vicario J. Christi & humilitate ipsius. . S. Petrus illic commoratur, ad colligendum fructum miraculi, non ex laudibus hominum, sed ex conversione peccatorum.

C A P U T X.

§. I. ANGELUS CORNELIO APPARET.

1 **V***ir autem quidam erat in Casarea, nomine Cornelius, Centurio cohortis qua dicitur Italica, Deus ubique habet sibi aliquos servos, in omni regione, etiam in medio idololatrarum. . Hic est præludium aliquod universalitatis Ecclesiæ, & electionis gentilium.*

2 *Religiosus, ac timens Deum cum omni domo sua, faciens eleëmofynas multas plebi, & deprecans Deum semper:*

Etiam in militia Deo fideles esse possunt homines. Hic quidem condemnabit eos, qui erubescunt

bescunt in medio Ecclesiæ & in oculis Christianorum facere, quod ipse facit vivens inter ethnicos, & homines militares. . Oratio & eleemosyna apud Deum multum valent. Altera alteram juvat. . Eleemosyna alas addit orationi, ut ad Deum citius perveniat; oratio addit eleemosynæ vires, ut se præeuntem sequatur.

3 *Is vidit in visum manifestè, quasi hora diei nona, Angelum Dei introeuntem ad se, & dicentem sibi, Cornelis.*

Novit Deus electos suos. Invenit illos & trahit ad se, ubicumque locorum sint. Hanc gratiam recipit Cornelius unâ ex horis orationi consecratis, ut iis annexa benedictio cognoscatur. . Ministri salutis electorum sunt Angeli. Si ii honorantur qui aliquid ad illam visibiliter conferunt, cur minus ii, qui invisibiliter?

4 *At ille intuens eum, timore correptus, dixit: Quid est, Domine? Dixit autem illi: Orationes tue, & eleemosyna tua, ascenderunt in memoriam in conspectu Dei.*

Angeli secum ferunt impressionem quandam majestatis Dei, eâque eos afficiunt, quos ejus nomine visitant. . Tunc homo ad omnem Dei voluntatem promptus est, eamque cognoscere unicè desiderat, cum in corde vivum ejus amorem habet. . Oratio & eleemosyna ascendunt usque ad Deum, quando in hominem, ad eas operandas, sanctificandas & elevandas, descenderunt charitas & Spiritus Dei. . Nihil ascendit ad Deum, nisi quod à Deo descendit, & fit propter Deum. . Nihil potentius ejus misericordiam attrahit, quam charitas eleemosynæ & humilitas orationis.

5 *Et nunc mitte viros in Toppem, & accersi Simonem quemdam, qui cognominatur Petrus.*

Deus Angelum mittit, non ut Cornelium eximat à via communi & dependentia à Pastoribus ordinariis, sed ut illum in eam inducat ac in ea stabiliat. Quidquid nos inde abstrahit, suspectum nobis

bis esse oportet. . Deus non mittit Cornelium ad S. Petrum , sed S. Petrum ad Cornelium venire jubet , tum ne hunc ex eo loco abstrahat , quo officii sui ratione attinebatur , tum ut ea benedictio in cognatos & amicos ipsius diffundatur.

6 *Hic hospitatur apud Simonem quemdam coriarium , cuius est domus juxta mare : hic dicet tibi quid te oporteat facere.*

Nec apud Doctores legis , nec apud Sacerdotes , nec apud Phariseos aut potentes sæculi receptaculum habent veritatis ministri. Sæpe artifex aliquis majori zelo & charitate præditus est , quia plus habet humilitatis & simplicitatis , & minus rerum terrenarum studio ducitur. . Ex subsidiis , quæ nobis afferre possunt Angeli invisibiles , unum est , ut ejus de quo hic agitur exemplo , nobis procurent visibilem Angelum , qui nos viam cæli doceat.

7 *Et cum discessisset Angelus , qui loquebatur illi , vocavit duos domesticos suos , & militem metuentem Dominum , ex his qui illi parebant.*

Herus Deo fidelis invenit aut format servos similes sibi. . Deus mirabilis est in consiliis super electis suis. Plures subinde inter se unit , ut se invicem fulciant & adjuvent. . Miles Gentilis inter superstitionem judaicam & idololatriam paganicam , neutri se parti adjungendo viam invenit , qua ad Deum tendat , adeo potens est , & certus consiliorum suorum.

8 *Quibus cum narrasset omnia , misit illos in Toppem.*

Pietas inter herum & domesticos tantam conciliat fiduciam , & animi sensuum communicationem , quantam nulla possit res alia.

§. 2. VISIO PETRI.

9 *Postera autem die iter illis facientibus , & appropinquantibus civitati , ascendit Petrus in superiora ut oraret circa horam sextam ,*

10 *Et cum esuriret, voluit gustare. Parantibus autem illis, cecidit super eum mentis excessus:*

Tempus orationis tempus est communicationis cum Deo; hic Deus consilia sua homini manifestat, diffundit gratias, animum à terrenis rebus abstrahit. Inter Judæos hora meridiana hora orationis est, eadem christianis propter crucifixionem J. Christi debet esse venerabilis. Huic in Ecclesia respondet officium Sextæ ante refectionem.

11 *Et vidit calum apertum, & descendens vas quoddam, velut linteum magnum, quatuor initiis submitti de celo in terram,*

Veritas, quæ hac visione representatur, sunt omnes gentes ab extremis terræ vocatæ ad formandam Ecclesiam. Hæc Ecclesia tota cælestis est, ex Deo nata per Spiritum Sanctum, & in J. Christo, capite & Salvatore suo subsistens.

12 *In quo erant omnia quadrupedia, & serpentina terra, & volatilia cali.*

Imago gentium sine lege & sine gratia, traditarum passionibus etiam maxime brutalibus. Homo fit quodammodo id quod adorat. Idololatæ, qui omnia bestiarum genera adorabant, earum nomine in Scriptura intelliguntur, & similitudinem gerunt, atque in moribus propensiones.

13 *Et facta est vox ad eum: Surge Petre, occide, & manduca.*

Sancta & optabilis occisio, qua solum peccatum in peccatoribus occiditur, ut ii compellantur intrare in corpus Ecclesiæ & vivere in J. Christo. Primitiæ gentilitatis, uti & Judæorum, primo Apostolorum dantur veluti jure prærogativo.

14 *Ait autem Petrus: Absit Domine, quia numquam manducaui omne commune & immundum.*

Mira illa S. Petri in observanda lege fidelitas nos ædificat. Hanc esse satis cognitam oportuit, ut non putaretur legem condemnare eundo ad gentiles. Quisquis ex amore Dei in statu minus

perfecto officium suum studiosè implet, merito spe et altius evehi.

15 *Et vox iterùm secundo ad eum: Quod Deus purificavit, tu commune ne dixeris.*

Id quod certis animalibus inerat impuri secundum legem, significabat peccatori vitia cordis sui, quibus impurus coram Deo redditur. J. Christus omnia purificavit per sanguinem suum. Nulla est amplius distinctio Judæi & gentilis, quando in Christo omnes vocati sunt, ut unum corpus constituent.

16 *Hoc autem factum est per ter: & statim receptum est vas in calum.*

Ecclesia è cælo originem trahit, & ad cælum, ad quod facta est, redibit. Non versatur super terram, nisi ut purificetur, & digna reddatur, quæ à sponso suo suscipiatur.

17 *Et dum intra se hasitaret Petrus, quidnam esset visio, quam vidiſſet: ecce viri, qui missi erant à Cornelio, inquirentes domum Simonis, astiterunt ad januam.*

18 *Et cùm vocassent, interrogabant, si Simon, qui cognominatur Petrus, illic haberet hospitium.*

Deus quandoque sanctos in obscuritate & incertitudine relinquit, ut magis accendat eorum desideria & studiùm orandi, atque ita in illis operetur meritum cognoscendæ voluntatis Dei.

§. 3. PETRUS CORNELIUM ADDIT, ET PRÆDICAT ILLI J. CHRISTUM.

19 *Petro autem cogitante de visione, dixit Spiritus ei: Ecce viri tres quarunt te.*

Quando Deus voluntatibus suis servorum suorum mentes adaperire vult, novit efficere, ut illi vocem ipsius intelligant. Lumen ei datur, qui habet cor rectum, & in simplicitate cordis sui Deum quærit.

20 *Surge itaque, descende, & vade cum eis nihil dubitans: quia ego misi illos.*

Timor

Timor Deum offendendi quandoque Sanctos suspensos tenet. Sed Deus verbo suo, timore depulso, illos confirmat.. Non nisi accepto cælitus mandato expresse dimovetur S. Petrus ex eo loco, ubi fructum faciebat, & ubi Deus com-morationem & laborem ejus miraculo & tot ani-marum conversione comprobaverat. Noverat eam esse unam ex fallaciis Diaboli, ut nos impel-lat ad relinquendum bonum præsens & certum, propter apparentiam boni incerti.

21 *Descendens autem Petrus ad viros, dixit: Ecce ego sum, quem quaritis: quæ causa est, propter quam venistis?*

Deus lumen suum non nisi ad mensuram & per gradus confert, ut hominem semper à se de-pendentem habeat.. Ut eadem ipsi proportionem respondeamus, oportet semper in id incumbere ut in cognitione voluntatis ejus progressum fa-ciamus.

22 *Qui dixerunt: Cornelius Centurio, vir justus, & timens Deum, & testimonium habens ab universâ gente Judæorum, responsum accepit ab Angelo san-cto, accersire te in domum suam, & audire verba abs te.*

Pietas etiam eorum, qui maximè alieni sunt, mentes allicit. Inimicorum testimonium susce-ptum esse non potest, Sanctorum visitatio merces charitatis est.. Prima instructio Cornelio cæli-tus data, est ut accedat ad ministros Domini, eosque audiat.

23 *Introducens ergo eos, recepit hospitio. Sequenti autem die surgens profectus est cum illis: & quidam ex fratribus ab Joppe comitati sunt eum.*

S. Petrus, etsi pauper, hospitalitatem exercet.. Ejus ad obediendum promptitudo demonstrat eum ab adoranda Dei voluntate unicè pendere.. Honor ipsi à fidelibus exhibitus procul est ab om-ni fastu, at sincerus est.

24 *Altera autem die introiit Casaream. Cornelius vero expectabat illos, convocatis cognatis suis, & ne-cessariis amicis.* Qui

Qui bona terrena cum alio partitur, hoc ipso iis imminuitur; quo amplius ex charitate communicat aliis fidei & gratiæ bona, eo magis ipse iis impletur. In eo consistit vera amicitia, ut quis amicis suis vera bona optet & procuret: atque hinc patet Cornelium jam habere Spiritum Christianismi, antequam Sacramentum ejus acciperet.

25 *Et factum est cum introisset Petrus, obviavit ei Cornelius, & procidens ad pedes ejus adoravit.*

Paupertas & simplicitas principis Apostolorum non impedit, quin verus fidelis in eo agnoscat Dei auctoritatem & Spiritum. Idem semper in successoribus ejus locum habebit. Fastum & magnificentiam dignitati Episcopali esse necessaria persuasit eorum amor. Zelus & humilitas Cornelii idonea erat ad baptismum præparatio. Pedes evangelizantium de cælo pacem verè speciosi & veneratione digni sunt.

26 *Petrus verò elevavit eum, dicens: Surge, & ego ipse homo sum.*

Quantacumque quis in Ecclesia fulgeat dignitate, debet cum S. Petro agnoscere se hominem esse & humanis defectibus obnoxium. Majus quam vulgo putetur peccatum est permittere se ab aliis supra humanam conditionem extolli, per attributionem prærogativarum & honorum, qui nobis convenire non possunt.

27 *Et loquens cum illo intravit, & invenit multos qui convenerant:*

28 *dixitque ad illos: Vos scitis quomodo abominatum sit viro Judæo, conjungi aut accedere ad alienigenam: sed mihi ostendit Deus, neminem communem aut immundum dicere hominem.*

Minister J. Christi suam agendi rationem justificare debet in novis aut extraordinariis casibus, & qui scandalo esse possunt. Verbum Dei & voluntas ejus cognita, regula sunt quam sequitur servus fidelis, cumque abunde defendunt.

29 *Propter*

29 Propter quod sine dubitatione veni accersitus. Interrogo ergo, quam ob causam accersistis me?

Pertinet ad fidelitatem, quam quis ministerio suo debet, negotio Dei statim applicare animum, nec tempus inutilibus sermonibus terere. Preciosum tempus est, cum de salute agitur.

30 Et Cornelius ait: A nudiusquarta die usque ad hanc horam, orans eram hora nona in domo mea, & ecce vir stetit ante me in veste candida, & ait:

Præter publicas orationes, expedit orare in secreto domus suæ, ut ne quis nimium oculos hominum in se convertat, & ut domesticos suos ædificet. Angeli in apparitionibus suis notas gerunt ac velut symbola puritatis & candoris sui.

31 Cornelius, exaudita est oratio tua, & elemosynæ tuæ commemorata sunt in conspectu Dei.

Tunc oratio efficax est, cum manat ex fonte fidei, & ardore charitatis fervet. Quilibet misericordiam in homines exercet, à Deo recipiet. Donum quod Deus accipit per manum pauperis oblivioni tradi non potest; sed ut id recte fiat, oportet à Deo accepisse donum charitatis pretiosius omnibus rerum terrenarum thesauris. Nisi id verum esset & in Cornelio etiam locum haberet ante baptismum, haberet unde gloriaretur. Exaudita est ejus oratio, sed eam præcesserat fides, quam nec postulaverat, nec meritus erat.

32 Mitte ergo in Joppen, & accersi Simonem, qui cognominatur Petrus: hic hospitatur in domo Simonis coriarii juxta mare.

33 Confestim ergo misi ad te: & tu benefecisti veniendo. Nunc ergo omnes nos in conspectu tuo assumus, audire omnia quaecumque tibi præcepta sunt à Domino.

Deus præparat animos ad speciales gratias, per dispositionem quandam generalem submissionis animi ad omnem voluntatem ejus. Una ratio proficiendi ex verbo Dei per Pastores annuntiato est illos considerare ut ab eo missos, & ejus nomine loquentes.

Deut. 34 *Aperiens autem Petrus os suum, dixit: In*
10. 17. veritate comperi, quia non est personarum acceptor
2. Par. Deus:

19. 7. Deus alterum præ altero eligit; sed illius præ-
Job. 34. electionis ratio in ipso est, non in eo quem eligit,
19. nec in dotibus quibus redditur præferendus..

Sap. 6. 8. Ministri Domini Spiritum ejus sequi debent, o-
Ecclesiast. peram suam sine discrimine omnibus adhibendo.
35. 5. Omnes animæ illis æqualiter charæ esse debent..

Rom. 2. 11 Cum omne hominum genus ad salutem vocetur,
Gal 2. 6. omnibus debetur cura & applicatio.

Eph. 6. 9. 35 *Sed in omni gente, qui timet eum, & opera-*
Col. 3. 25. tur iustitiam, acceptus est illi.

1. Petr. Nec generis nobilitas, nec potentia, nec qua-
1. 17. litates exteriores Deo gratum hominem efficiunt;
 sed dispositio cordis & vitæ sanctitas: & horum
 nihil illi placere potest, nisi quatenus illius prin-
 cipium & finis est. Solus amor Dei Deo gratum
 facit, & amor iste per opera manifestatur.

36 *Verbum misit Deus filius Israël, annuntians*
pacem per Jesum Christum: (hic est omnium Domi-
nus.)

Christiana religio pro omnibus ab omnium
 Domino stabilita est.. Pax, quam annuntiat
 Deus per J. Christum, non potest esse nisi pax
 celestis & æterna: Cum ille Sacerdos, qui eam
 nobis sacrificio suo acquisivit, sit Sacerdos cele-
 stis & æternus.. Non solum evangelista reconcili-
 ationis est per verbum suum; sed etiam victima
 ejusdem est per mortem suam, & consummator
 per Spiritum suum.. Qui hic J. Christi Divinita-
 tem non agnoscit in suo dominio supremo, vela-
 men, ut Judæi, habet super cor suum.

† *Feria* 37 *Vos scitis quod factum est verbum per uni-*
2. post versam Judæam: incipiens enim a Galilæa, post
Pascha. baptismum quod prædicavit Joannes,

S. Joannes vinculum est utriusque foederis.
 Ubi desinit ille, ibi J. Christus incipit. Prædicat
 baptismum pœnitentiæ, sed J. Christi est ejus Spi-
 ritum & veritatem donare.

38 *Iesum à Nazareth: quomodo unxit eum Deus Spiritu sancto, & virtute, qui pertransiit benefaciendo & sanando omnes oppressos a diabolo, quoniam Deus erat cum illo.*

Nomen *Christi*, *unctum* significat, quæ nota est non effusionis externi balsami, ut in sacerdotibus & regibus, qui illum figurabant; sed unionis substantialis ipsius divinitatis cum sancta humanitate per Incarnationem Verbi; & infusionis Spiritûs Sancti cum plenitudine donorum ejus in animam J. Christi Hominis-Dei. Ea unctio Spiritui Sancto attribuitur, quia est fons omnium effectuum, quos gratiæ, sanctitatis & amor in J. Christo ejusque Ecclesia operantur; quemadmodum omnes effectus auctoritatis, potentiae & fortitudinis Patri attribuuntur. Nemo Christianus est, nisi per hujus unctionis & divinæ consecrationis participationem. Illa nos reges & Sacerdotes facit in Christo. Eo nos Sacerdotio fungimur, nos ipsos Deo consecrando & sacrificando; eam exercemus regiam dignitatem, illi quidquid in nobis est subjiendo. Dæmones corporibus expellendo patefacit J. Christus quid in animabus facturum sit. Modus quo illos expellit argumentum est Divinitatis ejus.

39 *Et nos testes sumus omnium, quæ fecit in regione Judæarum, & Jerusalem, quem occiderunt suspendentes in ligno.*

40 *Hunc Deus suscitavit tertia die, & dedit eum manifestum fieri,*

Non alium sibi titulum assumunt Apostoli, quam testium doctrinæ, actionum, passionum, mortis & resurrectionis J. Christi. Simplicitas, qua id testimonium reddunt satis ostendit, non à persuasibilibus sapientiæ & eloquentiæ verbis expectandam conversionem animarum. Idem testimonium reddere debet quilibet Christianus fide & moribus suis.

41 *Non omni populo, sed testibus præordinatis à Deo: nobis, qui manducavimus & bibimus cum illa, postquam resurrexit à mortuis.* Mun-

Mundus J. Christi persecutor indignus est qui sit testis mysterii resurrectionis eius.. Aeterna & gratuita electio ad munus Apostolatus & ad gratiam vitae resuscitatae & gloriosae nos docet, non revera fortuitos esse in eorum vocatione eventus, qui tales videntur.. Quantam illi gratitudinem debent qui in hoc ministerio & gratia successerunt?

42. *Et praecepit nobis predicare populo, & testificari, quia ipse est, qui constitutus est a Deo iudex vivorum & mortuorum.*

Non minus praedicanda sunt mysteria quae timorem, quam quae fiduciam ingerunt.. Jesu Christo non minus competit esse iudicem nostrum, quam esse Salvatorem.. In manu iudicis istius est in aeternum futura sortis nostra, nec eum offendere pertimescimus!. Ad officium hominis Christiani pertinet illum adorare, illi se submittere, immo illum vel eo nomine amare; sed ita ut simul se ad ejus iudicium praepararet.

Jer. 31. 43 Huic omnes Prophetae testimonium perhibent, remissionem peccatorum accipere per nomen ejus omnes, qui credunt in eum.

34.

Mich. 7.

18,

Tota Scriptura Sacra non aliud est, quam pictura quaedam & prophetia de J. Christo. Quemadmodum ejus intelligentiam per fidem mere-mur, ita ad eam per humilitatem & puritatem cordis praeparamus.. Nemo Deo reconciliatur, nisi in nomine J. Christi, hoc est per merita, gratiam & auctoritatem ipsius; & fides per quam nobis merita ejus applicantur & gratia ipsa effectus ejus est. Reliqua omnia salutis subsidia in fide velut semine & germine suo continentur; fidem intel-lige amore & fiducia nequaquam destitutam.

9. 4. EFFUSIO SPIRITUS SANCTI IN GENTI- LES, EORUMQUE BAPTISMUS.

44. *Adhuc loquente Petro verba hac, cecidit Spi-ritus sanctus super omnes qui audiebant verbum.*

Deus

Deus Ecclesiæ ministerium sæpe prævenit, ut ostendat supremam suam potestatem & independentiam. . Qui corda ad accipiendas gratias suas ipse disponit, effundit eas quando & prout vult. . Fructus Verbi Dei pendet à dispositione quadam, quam ipse format in cordibus, quæque ab ipso humiliter postulanda est.

45 *Et obstupuerunt ex circumcissione fideles, qui venerant cum Petro: quia & in nationes gratia Spiritus sancti effusa est.*

Incredibilia pæne reddit consilia & misericordias Dei super peccatoribus harum magnitudo & istorum ignorantia. . Malè de hominibus judicatur, quando eorum tantum exterior status consideratur. . Deus solus fundum cordium cognoscit, & quid in iis velit operari; ejusce rei arbitrium illi permittendum est.

46 *Audiebant enim illos loquentes linguis, & magnificantes Deum.*

Sæpe ad augendam & confirmandam in bonis humilitatem, Deus illis per extraordinarios aliquos effectus manifestat aut virtutem aliquam occultam in statu contemptibili, aut gratias quas contulit iis, quos judicant homines maximè illis indignos.

47 *Tunc respondit Petrus: Numquid aquam qui prohibere potest, ut non baptizentur hi, qui Spiritum sanctum acceperunt sicut & nos?*

Cum semel cognitum est Spiritum Sanctum in homine jam dominati, nihil esse potest quod ejus reconciliationem retardare possit. . Sacramenta primam gratiam conferentia etiam jam justificatis necessaria vel utilia sunt. Quod per vias extraordinarias operatur non impedit quin Ecclesia præscriptum sibi ordinem servet.

48 *Et iussit eos baptizari in nomine Domini Jesu Christi. Tunc rogaverunt eum ut maneret apud eos aliquot diebus.*

S. Petrus illos per se instruit, quia volebat Deus ut ipse portam salutis gentilibus referaret,
ad

ad honorandum ipsius primatum. Sed videtur illos aliis committere baptizandos, & ad accipienda Sacramenta ad Pastores ordinarios remittere, ut horum auctoritatem confirmet. Quid est baptizari in nomine Jesu Christi, nisi baptizari in sanguine, quem fudit, in fide, quam prædicavit, & eo modo, quem instituit & præscripsit. Unus est ex effectibus accepti Spiritus Sancti, Panem Verbi Dei esurire, eumque à Pastoribus petere.

C A P U T X I.

§. I. PETRUS REPREHENSUS FACTI SUI RATIONEM REDDIT.

Audierunt autem Apostoli, & fratres, qui erant in Judæa: quoniam & Gentes receperunt verbum Dei.

Vocatio gentilium manifestatur Judæis conversis & toti Ecclesiæ, ut omnes unanimiter dent gloriam Deo ob hunc animarum quæstum & Evangelii progressum. Vel una familia Christiana quandoque latè spargit bonum odorem Jesu Christi.

2 Cum autem ascendisset Petrus Jerosolymam, disceptabant adversus illum, qui erant ex circumcisione,

Id pastor animarum sibi persuaderedebet, futurum ut sua agendi ratio vituperetur, & contradictionem patiatur. Hoc quandoque necessarium est, ut gaudium moderetur ex bono successu acceptum. Minus periculosum est, cogi ad refellendam injustam aliquam accusationem, quam ad defendendum se à veneno laudum & applausus.

3 Dicentes: Quare introisti ad viros præputium habentes, & manducaisti cum illis?

Ista murmuratio orta ex judicio temerario, fundata est in pravo intellectu S. Scripturæ, & ignorantia mysterii vocationis gentium, & mandati S. Petro dati. Falsus zelus impellit sæpe homi-
nes

nes ad damnandam in superioribus Dei dispensationem, & opera Spiritus Sancti.

4 *Incipiens autem Petrus exponebat illis ordinem, dicens:*

Plena ædificationis humilitas Principis Apostolorum, qui uni Ecclesiæ parti non dedignatur facti sui rationem reddere; tantum abest ut de illa sibi facta oppositione queratur, aut dignitatis suæ prærogativas opponat. Majus semper periculum est ne in eminenti dignitate constituti nimis extollamur, quam ne plus justo nos deprimamus. Plus proficitur simpliciter & humiliter subditis suis actionum suarum rationem exponendo, quam arroganter illis resistendo. Ad officium Pastoris pertinet auctoritatem charitate temperare.

5 *Ego eram in civitate Joppe orans, & vidi in excessu mentis visionem, descendens vas quoddam velut linteum magnum quatuor initiis summitti de caelo, & venit usque ad me.*

Imprudentiæ & levitatis est omni visioni & extasi fidem adhibere; temeritatis & ignorantia, omnem rejicere. Illæ, quæ contingunt pastoribus illuminatis, & ad totam Ecclesiam pertinent, minimè omnium suspectæ sunt. Duo sunt excessus æquè vituperandi, omnes habere pro veris, quia aliquæ sunt; & nullas veras putare, quia multæ falsæ sunt.

6 *In quod intuens considerabam, & vidi quadrupedia terra, & bestias, & reptilia, & volatilia cali.*

Peccatores bestiis similes facti sunt: toti terreni per carnales inclinationes; sibi invicem feri per invidiam, iram, odium &c. reptantes super terram, per avaritiam; in sublime volantes per superbiam & ambitionem. Ethnicici hæc omnia animalium genera adorando, infra illa depressi sunt, & eorum nominibus designari in Scripturis sunt promeriti.

7 *Audiui autem & vocem dicentem mihi: Surge Petre, occide, & manduca.*

F

Quod

Quod in figura occisio est, in figurato est Sacrificium spirituale justificationis & sanctificationis peccatoris, in quo vitam amittit brutalem & criminofam, ut alteram accipiat sanctam & Christianam; in quo Spiritus immolatur Deo per fidem, voluntas per obedientiam, corpus per mortificationem; in quo peccata consumuntur per ignem Spiritus sancti, & victima immutata & purificata transit in corpus J. Christi per ministerium eorum, qui sub ipso sunt ejus principes, Pastores & Sacerdotes.

8 *Dixi autem: Nequaquam Domine: quia commune aut immundum numquam introivit in os meum.*

Sermo ille parabolicus, quem nondum capit S. Petrus, docet nos fidelitatem fidei ipsius.. Quod Judæo est os, id est cor Christiano; nihil immundum debet in illud introire. Fidelitas illa, quam homo Judæus exhibet jugo isti importabili observantiarum judaicarum confundet Christianum puritatem veram & interiorem professum, nisi professioni suæ fidelem se præbeat.

9 *Respondit autem vox secundò de calo: Quia Deus mundavit, tu ne commune dixeris:*

Sola gratia J. Christi hominem aptat sacrificio fidei: sine hac nihil nisi impurum, nihil nisi indignum. Sacrificium ipsius totum mundum purificavit, & immunditiam peccati abstulit, quæ peccatores reddebat indignos qui Deo immolarentur.

10 *Hoc autem factum est per eos: & recepta sunt omnia rursus in calum.*

Deus non vult leviter credi. Toties loquitur, quoties necesse est ut voci suæ mentes nostras attentas reddat,. Numerus ternarius in Christiana religione sacer est. Expedi recordationem Trinitatis, quam adoramus, omni modo & per objecta omnia in nobis renovari.

11 *Et ecce viri tres confestim astiterunt in domo, in qua eram, missi à Caesarea ad me.*

12 *Dixit*

12 Dixit autem Spiritus mihi, ut irem cum illis, nihil hesitans. Venerunt autem mecum & sex fratres isti, & ingressi sumus in domum viri.

Cum Spiritus loquitur, parendum est; sed ante discernendi sunt spiritus. . Regula fidei, lumen Apostolicum, & oratio sunt adversus illusionem antidota. . Ad ministrorum Ecclesiae sapientiam & prudentiam pertinet, semper habere conversationis suae testes, ad imitationem Apostoli; & secundum Spiritum Ecclesiae, ad imitationem Sanctorum.

13 Narravit autem nobis, quomodo vidisset Angelum in domo sua, stantem & dicentem sibi: Mitte eni Joppen, & accersi Simonem, qui cognominatur Petrus,

14 qui loquetur tibi verba, in quibus salvus eris tu, & universa domus tua.

Beatus, quem Deus ad hominem dirigit, qui possit ei loqui verba salutis! . Lingua per corruptionem cordis facta est fons inexhaustus iniquitatis; per Spiritum Dei, canalis omnium gratiarum, instrumentum fidei, & fons salutis. . Caput unius familiae Deo fidele, benedictionem Dei in eam trahit.

15 Cum autem cepissem loqui, cecidit Spiritus sanctus super eos, sicut & in nos in initio.

Deus aequat primitias gentilium primitiis Judaeorum, ut hos humiliet, illos consoletur, & significet unitatem corporis, quod indiscriminatum componere debent. Hic est veluti Pentecoste gentilium, initium adimplerionis promissionum respectu nostri, & primus ingressus noster in corpus J. Christi. Anne igitur potest quis istius mysterii velut rei indifferentis nullam habere rationem?

16 Recordatus sum autem verbi Domini, sicut Sup. I. 5^a dicebat: Joannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu sancto. Matth. 3. 11.

Verba ergo ista, quae ad solos apostolos dirigi videbantur, ad nos omnes pertinebant. Sic rerum Marc. 1. 8
Luc. 3. 6,

Joan. 1.
26.
Infr. 19.4

eventus explicant prophetias. . Promissiones non minus gentiles, quam Judæos spectant. . Nova in J. Christo nativitas per baptismum Spiritus sancti omnes alias gratias continet, velut earum semen & germen sacrum. Ideo J. Christus promittendo baptismum Spiritus sancti, omnia promisit.

17 *Si ergo eandem gratiam dedit illis Deus, sicut & nobis, qui credidimus in Dominum Jesum Christum, ego quis eram, qui possem prohibere Deum?*

Deus gratiarum suarum Dominus est: non est ministri, œconomiam illarum & distributionem ordinare. Ad illum spectat, cursum illarum in animabus sedulo perspicere, & sequi: velle illum immutare, invidia est, ignorantia, conatus inanis.

18 *His auditis tacuerunt, & glorificaverunt Deum, dicentes: Ergo & Gentibus pœnitentiam dedit Deus ad vitam.*

Si Deum, non nos ipsos, amamus, gaudeamus quod honoretur in aliis, quasi id in nobis ipsis fieret. . Qui Ecclesiam amat, amat ejus unitatem & perfectionem. Id debet esse objectum orationum nostrarum & gratiarum actionum: & magnæ infidelitatis est, ea re non moveri, velut indifferenti. . Mortificatio pœnitentiæ quædam species mortis est; sed consolamini, animæ pœnitentes, mors ista ducit ad vitam. Utrumque illud donum Dei est.

2. FIDELES DISPERSI; PRÆDICANT JU-
DÆIS, DEINDE GENTILIBUS. BARNA-
BAS ET PAULUS PRÆDICANT AN-
TIOCHIÆ. DISCIPULI VOCA-
TI CHRISTIANI.

19 *Et illi quidem, qui dispersi fuerant à tribulatione, qua facta fuerat sub Stephano, perambulaverunt usque Phœnicen, & Cyprum & Antiochiam, loquentes verbum, nisi solus Judæus,*

Pro

Profunt Ecclesiæ persecutiones. Inde incrementum capit, unde illius inimici existimant proventuram ipsius ruinam. Dei est aperire viam Evangelio: nostrum, expectare ejus mandata, iisque nos præbere fideles. Non frangit persecutio veri Christiani animum. Ibi patriam suam invenit, ubi licet illi Deum amare, & Ecclesiæ servire. Non potest in terra exilium pati, cum totus mundus sit ipsi exilii locus in quo natus est.

20 Erant autem quidam ex eis viri Cyprii, & Cyrenæi, qui cum introissent Antiochiam, loquebantur & ad Græcos, annuntiantes Dominum Jesum.

Deus in promptu habet plurimas vias differentes ad salvandos electos suos. Utitur quandoque zelo privatorum aliquot hominum ad jacienda novæ Ecclesiæ fundamenta. Miseri aliquot fugitivi, opprobrium & abjectio mundi, fiunt istis sæculi sapientibus Apostoli salutis, & veræ sapientiæ magistri. Quantum, Deus meus, viæ tuæ à nostris differunt!

21 Et erat manus Domini cum eis: † multusque † S. Barnabas.
numerus credentium conversus est ad Dominum.

Semen verbi, manu Dei irrigatum, semper fert fructum. Fides & conversio cordis sunt opus virtutis gratiæ salutaris & medicinalis ejus. Aplica, Domine, cordi meo manum istam omnipotentem, adalige fidem meam, perfice conversionem.

22 Pervenit autem sermo ad aures Ecclesiæ, quæ erat Jerosolymis, super istis: & miserunt Barnabam usque ad Antiochiam.

Ecclesiæ mater Jerosolymis semper intenta est bono novarum Ecclesiarum. Potestas missionis attribuitur Ecclesiæ tanquam depositariæ auctoritatis Apostolicæ: huic totum datum est: Unitati, non uni.

23 Qui cum pervenisset, & vidisset gratiam Dei, gavisus est: & hortabatur omnes in proposito cordis permanere in Domino:

Ne notum quidem esse debet inter operarios evangelicos invidia nomen : sed tantum ex alienorum , quantum ex suorum laborum successu gaudium capere debent. Nihil plus affert consolationis animæ Deum amanti , quam dilatatio regni ejus. . Quantum sit Sanctorum gaudium super conversione peccatoris, is demum verè intelligit, qui ad Deum conversus est post aversionem. . Sola perseverantia coronatur. Necessitatis & incertitudinis ejus notitia ab initio ingerenda est , ut homines in humilitate , oratione , & fidelitate contineantur.

24 Quia erat vir bonus , & plenus Spiritu sancto, & fide. Et apposita est multa turba Domino.

Laus , quæ ab ipso Spiritu Sancto proficiscitur, suspecta non est. Ejus solius est laudare Sanctos , qui eos sanctificat. Solus ipse cor bonum creat . solus ejus pretium novit.

25 Profectus est autem Barnabas Tarsum, ut quæreretur Saulum : quem cum invenisset, perduxit Antiochiam.

Qui non quærit nisi gloriam Domini sui , ad eam promovendam omnes lubenter creaturas adhiberet. . Is non timet partiri honorem laboris , qui verâ charitate bonus est , qui plenus est zelo Spiritûs Dei , cui contemptum æstimationis humanæ fides inspirat.

26 Et annum totum conversati sunt ibi in Ecclesia: & docuerunt turbam multam, ita ut cognominarentur primam Antiochia discipuli , CHRISTIANI. *

* Reliquum
huius Epistolæ
habes c.
13. v. 1.
2. 3.

Epocha memorabilis , seu nativitas nominis Christiani. Qui illud gerit, ejus debet explere significationem. Christianum esse est profiteri se sequi maximas J. Christi , amare quod amavit , contemnere quod contempsit , nec desiderare bona nisi ab ipso promissa. . Hodie facile est nomen gerere , quod nil habet nisi honorificum. Id maximè nascentis istius Ecclesiæ sanctitatem demonstrat, quod in ea non erubuerint nomen Christiani.

Christianum, cum erat odiosum, & vitæ periculum afferebat. De isto nomine, & officiis, quæ continet, judicabimur: scribò igitur iis implendis incumbamus.

§. 3. PROPHECIA AGABI. ELEEMOSYNÆ PRO CHRISTIANIS JUDÆÆ.

27 *In his autem diebus supervenerunt ab Hierosolymis propheta Antiochiam:*

Bonus odor pietatis unius Ecclesiæ eo trahit servos Dei.

28 *Et surgens unus ex eis nomine Agabæ, significabat per spiritum famem magnam futuram in universo orbe terrarum, qua facta est sub Claudio.*

Tanta Deus bonitate castigat, ut annunciet prius flagella, ut vitentur. Istarum præmonitionum usus est, ut homines ad Deum se convertant ad exarmandam ejus justitiam. Solo peccato ad iracundiam provocatur, solâ poenitentia placatur.

29 *Discipuli autem, prout quis habebat, proposuerunt singuli in ministerium mittere habitantibus in Judæa fratribus:*

Charitas compatiens & adiutrix primorum fidelium demonstrat eos non frustra suscepisse nomen Christianorum. Metus famis homines mundanos avariores efficit, aperit cor & marsupium Discipulorum J. Christi. Eleëmofyna proportionata esse debet bonis quæ quis possidet, voluntaria, latè patens, &c. Solorum Christianorum est se invicem amare, & adjuvare etiam ignotos. Id nosse satis est, esse membra J. Christi, ut cum iis omnia sua partiantur.

30 *Quod & fecerunt, mittentes ad seniores per manus Barnabæ & Sauli.*

Sacrificium Christianæ charitatis omnino dignum est, ut manibus Apostolorum & Presbyterorum Deo offeratur. Primi Apostoli non contemnunt curam eleëmofynarum: tum ut eam

curam fidelibus commendent, tum quia ipsi sunt patres pauperum. Ei curæ intendere nunquam Episcopo dedecori vertetur. Prudentiæ est, eas non committere nisi personis probatæ fidei. Vera charitas non circumscribitur particulari aliquo loco, ad omnia loca se extendit, ubi ejus subsidio opus est.

CAPUT XII.

§. I. MARTYRIUM S. JACOBI. CAPTIVITAS
ET LIBERATIO S. PETRI.

† S. Petri
& S. Pau.

† **E**odem autem tempore misit Herodes rex manus, ut affligeret quosdam de Ecclesia.

Magnum malum est abuti contra Deum potestate ab eo accepta. Celsitudo & potentia humana non multum disponit homines ad amplectendam religionem in infirmitate & humilitate Dei fundatam. Conversio Imperatorum & Regum obtineri non potuit nisi precibus & sanguine martyrum trium sæculorum.

2 *Occidit autem Jacobum fratrem Joannis gladio.*

Inter Apostolos S. Jacobus martyrii primatum habuit; primatum certe meliorem eo, quem à Domino petebat. Deus desideria suorum corrigit, eosque exaudit illis melius aliquid dando, quam quod petunt.

3 *Videns autem quia placeret Judæis, apposuit ut apprehenderet & Petrum. Erant autem dies Axy-morum.*

Maximis etiam criminibus assuescunt homines, cum semel se iis permiserunt. Principiis obstandum est. Nil pensi habet homo ambitiosus, promovendis consiliis suis indiscriminatim impendit & vitam hominum & quidquid etiam sacratissimum est. Pro ludo & oblectatione animi habet etiam sanctissimorum mortes. Mors S. Jacobi pretium est adulationis, qua populus isti Regi impio assentatur, & fructus officiosæ indulgen-

gentiæ quam Rex iste populo suo rependit. Atque ita malus Princeps & malus populus mutuam corruptionem consummant. . Appropinquante festo Paschæ Diabolus rabiem suam intendit, memor scilicet eo tempore se per sacrificium crucis spoliatum fuisse omnibus, quæ possidebat; & J. Christus ejus malitia utitur ad honorandum istud sacrificium, & anniversariam ejus memoriam celebrandam per martyrium & sacrificium unius ex Apostolis suis.

4 *Quem cum apprehendisset, misit in carcerem, tradens quatuor quaternis omnibus militum custodiendum, volens post Pascha producere eum populo.*

Quò magis præcavet prudentia humana adversus consilia Dei, eo plus confert ad demonstrandam ejus potentiam. . Indicium est cordis admodum corrupti, velle crudeli assentatione perdere eos, qui nemini nocebant, quosque Deus per tot evidentia miracula approbabat.

5 *Et Petrus quidem servabatur in carcere. Oratio autem fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro eo.*

Unum superest afflictæ Ecclesiæ perfugium, oratio. In eo situm est quidquid habet artis, industriæ, armorum, procurationis, & virium. Hanc unam scit viam defendendi ministros suos oppressos, eos nimirum indefinenter ei offerre, à quo illos accepit.

6 *Cum autem producturus eum esset Herodes, in ipsa nocte erat Petrus dormiens inter duos milites, vinctus catenis duabus: & custodes ante ostium custodiebant carcerem.*

Deus expectat dum necessitas evidens sit & extrema, ut demonstret vigilantium fidelitatem & potentiam suam. . Quo magis vir bonus pro scelera- to traducitur, eo magis gaudere debet, quod insignia gerat J. Christi sub injustitia hominum humiliati. . Qui huic statui indormire potest, ostendit quanta sit tranquillitas & pax animæ suæ in periculis etiam maximis, quantus contemptus viæ & fiducia in Deo.

7 *Et ecce Angelus Domini astitit: & lumen refulsit in habitaculo: percussit latere Petri, excitavit eum, dicens: Surge velociter. Et ceciderunt catenae de manibus ejus.*

Deus servorum suorum preces exaudit, sed temporibus opportunis. Spes quæ in eo reponitur, non est fallax. Quod hic geritur considerari potest velut imago auxilii quod Deus dat vel per gratiam suam, vel per Angelum custodem animæ consopitæ in tenebris & vinculis peccati ac sub potestate Diaboli. Illuminat eam, excitat & urget ut somnum excutiat. Eximit catenas è manibus ejus; quibus impeditur ne eas elevet ad cælum per orationem, extendat ad pauperes per eleëmofynam, opera exerceat pœnitentiæ, humilitatis, charitatis &c.

8 *Dixit autem Angelus ad eum: Præcingere, & calceate caligas tuas. Et fecit sic. Et dixit illi: Circumdanda tibi vestimentum tuum, & sequere me.*

Aptat eam ad ambulandum in via mandatorum Dei, & resumendam togam charitatis. Ducem se illi præbet & comitem in via salutis.

9 *Et exiens sequebatur eum, & nesciebat quia verum est, quod fiebat per Angelum: existimabat autem se visum videre.*

Facilitas, quam gratia quandoque affert peccatori in conversione & adipiscenda libertate ab inclinationibus corruptis, facit ut iis qui eam experiuntur velut somnium videatur. Imperceptibilia sunt Sanctorum Angelorum auxilia. Ne expectemus donec ea singulatim agnoscamus, ut eis inde gratum animum exhibeamus & Deum colaudemus.

10 *Transeuntes autem primam & secundam custodiam, venerunt ad portam ferream, qua ducit ad civitatem: qua utirò aperta est eis. Et exeuntes processerunt vicum unum: & continuo discessit Angelus ab eo.*

Sæpe iis omnia ardua plana fiunt, qui peccatum ejusque occasiones reliquerunt. Qui veram
in

in Deo habent fiduciam semper paratum invenient ad protegendos se aliquo tandem modo. Ipse est qui salvat non minus viis ordinariis & insensibilibus, quam miraculis etiam maxime illustribus. Sed hominum animi non multum afficiuntur, nisi mediis extraordinariis & miraculosis. His Deus uti desinit, ubi cessat necessitas.

11 Et Petrus ad se reversus, dixit: Nunc scio verè, quia misit Dominus Angelum suum, & eripuit me de manu Herodis, & de omni expectatione plebis Judæorum. ¶

Qui attendit quibus viis & modis Deus conversionem suam operatus sit, detegit & admiratur, quæ tum ipsum latebant. Agnoscit se adductum ut ea faceret, quæ per se nunquam ipse fecisset, & difficultates, quibus deterritus fuisset, sibi tum à Deo fuisse occultatas. Potentior est Dei manus omnibus mundi & inferni potestatibus. Qui ea nititur, nihil est quod metuat.

12 Consideransq; venit ad domum Mariae matris Joannis, qui cognominatus est Marcus, ubi erant multi congregati, & orantes.

Quid tandem est quod à Deo impetrare non possint vigiliæ, orationes, & unius Ecclesiæ sanctæ unio? Dum S. Petrus hanc præ cæteris domum eligit, facto suo pietatem inhabitantium multum commendat. Gaudium, quo afficiuntur, qui primi Apostolum liberatum vident, est merces fidelitatis in oratione, zeli pro Ecclesia, charitatis in ministros ejus quam scilicet exhibuit sancta ista congregatio, quæ noctem exegerat in vigiliis & orationibus pro libertate pastoris sui obtinenda.

13 Pulsante autem eo ostium janua, processit puella ad audiendum, nomine Rhode.

14 Et ut cognovit vocem Petri, præ gaudio non apernit januam, sed intro currens nuntiavit stare Petrum ante januam.

Vigilantia, gaudium, fidelitas, zelus & simplici-

plicitas puellæ unius digna inventa sunt, quæ à Spiritu sancto referrentur. Deus relinquit in oblivione magnorum bellatorum nomina, & conservat Ecclesiæ omnium sæculorum nomen unius pauperculæ puellæ. Ita nos docet, bonum æstimare ubicumque reperiat, nulla habita conditionis ratione.

15 *At illi dixerunt ad eam: Insanis. Illa autem affirmabat sic se habere. Illi autem dicebant: Angelus ejus est.*

Hinc pro Angelorum custodia argumentum sumere licet. Debuit certe jam inde ea doctrina esse constituta & pervulgata inter fideles, immo etiam inter Judæos, quandoquidem sine hæsitacione supponant Petro affuisse Angelum personæ ipsius attributum.

16 *Petrus autem perseverabat pulsans. Cùm autem aperuissent, viderunt eum, & obstupuerunt.*

Gaudium insperatum est fructus spei & orationis Christianæ. Admiratio demonstrat orationem ipsorum fuisse sine præsumptione, etsi non sine fiducia. Deus in eo sibi complacet ut etiam ultra servorum suorum vota tendat, & plus tribuat, quam petere ipsi ausi fuissent.

17 *Annuens autem eis manu ut tacerent, narravit quomodo Dominus eduxisset eum de carcere, dixitque: Nuntiate Jacobo & fratribus hæc. Et egressus abiit in alium locum.*

Princeps Apostolorum non dedignatur ea narrare fidelibus, quæ in se operatus esset Deus. S. Jacobus minor, consanguineus Domini, Episcopus Hierosolymitanus, peculiariter moneatur, tanquam loci Episcopus. Humilis & prudens est agendi ratio, ab ipsis Apostolis usurpata ipsius Dei jussu, subtrahere se furori persecutorum.

18 *Factâ autem die, erat non parva turbatio inter milites, quidnam factum esset de Petro.*

Perturbantur homines, cum potius Dei manum agnoscere deberent. Id sæpe contigit. Cogitant

gitant qua ratione hominibus satis faciant, non qua animam suam salvent, Deo auscultando per istud miraculum loquenti. Ea quæ patrauerat in gratiam aliorum per ministerium S. Petri, argumento esse poterant eum unum etiam patrasse in gratiam istius Apostoli. Sed mentem omnibus reflexionibus occludit passio & proprii commodi ratio. Non Deum, sed se ipsos unice præ oculis habent.

§. 2. HERODES AGRIPPA A DEO PERCUSSUS.

19 *Herodes autem cum requisisset eum, & non invenisset, inquisitione facta de custodibus, iussit eos duci: descendensq. à Judæa in Casaream, ibi commoratus est.*

Furit impius quod pravam intentionem suam non sit executus, cum potius Deo gratias agere deberet quod criminis istius adimplendi potestatem illi ademerit. . Miracula etiam evidentissima reprobos tantum indurant, dum interim electis occasionem dant collaudandi bonitatem Dei, eumque adorandi velut patronum veritatis, justitiæ & innocentiae. Deus crudelitate tyranni utitur, vel ad purificandos justos, vel ad puniendos peccatores, & permittendum illis ut impleant mensuram criminum suorum.

20 *Erat autem iratus Tyriis, & Sidoniis. At illi unanimes venerunt ad eum, & persuaso Blasto, qui erat super cubiculum regis, postulabant pacem, eo quod alerentur regiones eorum ab illo.*

21 *Statuto autem die, Herodes vestitus veste regia, sedit pro tribunali, & concionabatur ad eos.*

Sic nonnunquam qui putat tribunal suum conscendere, ut alios judicet, scandit pegma supplicii sui. Qui hac se cogitatione munit iudex, multum alienus erit ab ulla admittenda injustitia. Rex iste diem statuit, ut palam faciat magnitudinem & magnificentiam suam. Sed eandem statuit rex regum, ut superbiam eius deprimat. Ecclesiam & Sanctos

Sanctos suos ulciscatur, & in persona ipsius omnes reges doceat, ipsos nihil esse nisi ex ipso, & pro ipso, & serius aut citius comparituros coram ipso, ut de ipsis sententia feratur.

22 *Populus autem acclamabat: Dei voces, & non hominis*

Mensura quandoque completur per unam assentationem plenam blasphemiae, quam furor extorsit, quæque alimentum præbuit superbiae. Nihil magis debet Princeps Christianus timere, quam ne conciliet sibi aut patiatur laudes huiusmodi soli Deo debitas. Qui principes sic laudant, eos cum Deo gloriæ suæ zelatore committunt.

23 *Confestim autem percussit eum Angelus Domini, eo quod non dedisset honorem Deo: & consumptus à vermibus, expiravit.*

S. Petrus catenatus, sub oculis custodientium, mox interficiendus, liberatur; Herodes in throno suo, à populo suo Dei loco habitus, aulicorum corona stipatus iudicatur & morte percutitur. Quis non adoret consilium Dei super utroque? Multorum hoc peccato vita plena est, ut gloriam potentiae, auctoritatis vel talentorum quæ à Deo acceperunt, ad eum non referant. Id seriam postulat cuiuslibet hominis super se reflexionem. Homo ambiciosus, qui incensum accipit velut Deus, & videt se momento temporis prædam vermium factum, docet potentes sæculi humiliare se sub potenti manu Dei. Homo qui idoneus sit docere reges humiliare se & vere reddere Deo gloriam, illis summè necessarius est, & is maxime deesse illis solet.

24 *Verbum autem Domini crescebat. & multiplicabatur.*

Verbum Dei semper id omne operatur, quod Deus vult illud operari, quæcumque ei obstacula homines opponant: quia novit ex obstaculis ipsis facere media ad finem suum, & omnes inimicorum suorum conatus ad executionem consiliorum suorum detorquere.

35 *Bar:*

25 Barnabas autem & Saulus reversi sunt ab *Je. Sup. 11.* Ierosolymis expleto ministerio, assumpto Joanne, qui 29. cognominatus est Marcus.

Redeunt Apostoli ad locum residentiae suae, ubi charitati quae eos inde abstraxerat, satisfecerunt. Debet Ecclesiae sibi invicem subvenire. Antiochena misit eleemosynas ad Ierosolymitanam, haec ad istam vicissim mittit subsidium novi operarii, qui, uti alii duo, exemplo protectionis Dei super S. Petro & Ecclesia sua confirmatus est.

CAPUT XIII.

§. I. PAULUS ET BARNABAS MISSI A SPIRITU SANCTO AD GENTES.

1 **E**rant autem in Ecclesia, quae erat Antiochia, prophetae, & doctores, in quibus Barnabas, & Simon, qui vocabatur Niger, & Lucius Cyrenensis, & Manahen, qui erat Herodi Tetrarchae collactaneus, & Saulus.

Florens status Ecclesiae Antiochenae. Predicatores & catechistae, qui donum habent explicandi Scripturam & mysteria salutis jam adimpleta. Prophetae sunt novi Testamenti; quia docent homines consilia & voluntates Dei, exhortando illos ad poenitentiam, & annunciando eis iudicium, quod aliquando de vivis & mortuis peracturus est.

2 Ministrantibus autem illis Domino, & jejunantibus, dixit illis Spiritus sanctus: Segregate mihi Saulum & Barnabam, in opus ad quod assumpsi eos.

Etiam maximi inter Apostolos subjecti sunt viae ordinariae impositionis manuum ministrorum Ecclesiae. Quo plus quis habet de Spiritu Dei, minus eximit se à regulis Ecclesiae & oeconomia ejus ordinaria. Quando spiritus est humiliatus & elevatus ad Deum per orationem, corpus mortificatum per jejunium, & omnia merita J. Christi Deo oblata per sacrificium corporis & sanguinis

nis victimæ ipsius; tum vero Spiritus Sanctus communicat se & manifestat voluntatem suam hominibus. . . Nisi ad ministerium ipse vocet, non nisi in perniciem suam potest quis illud capeffere. . . Consuetudo ordinandi ministros Ecclesiæ inter mysteriorum sacrorum solemniam ab Apostolis profluxit, eam originis suæ notam semper conservat Ecclesia Catholica & Apostolica.

3 *Tunc jejunantes, & orantes, imponentesq; eis manus, dimiserunt illos.*

Origo jejuniorum & precum quas Ecclesia adhibet in ordinationibus. Si hoc adhibitum est in missione unius Apostoli modo tam miraculoso à J. Christo vocati, quid est quod facere non oporteat pro electione ministrorum, quorum cor & vocatio adeo occulta sunt? . . . Omnium fidelium res agitur, omnes orare & jejunare debent, ut Pastores habeant fideles. . . Magnificianda est omnis praxis Apostolica, velut ab ipso J. Christo profluens. . . Cum Dei voluntas cognita est, fidelitatis est ne ad momentum quidem ejus executionem differre.

4 *Et ipsi quidem missi à Spiritu sancto abierunt Seleuciam; & inde navigaverunt Cyprum.*

5 *Et cum venissent Salaminam, prædicabant verbum Dei in synagogis Judæorum. Hæbant autem & Joannem in ministerio.*

Hi Apostoli non sunt similes eis, qui ministerii honore contenti, labores & molestias ejus suscipere detrectant. Nemo militiæ nomen dat, ut à pugna se eximat. Nemo operam suam alicui elocat, ut in domo ejus otietur. . . Qui ab Ecclesia illuminata & directa per Spiritum Sanctum vocatur & mittitur, is ab ipso Spiritu Sancto mittitur. . . Id porro caput est, ut sanctitati missionis istius respondeatur perfectâ fidelitate in annunciendo J. Christo, & animabus serviendo.

§. 2. ELYMAS EXCÆCATUS: PAULUS PRO-
CONSUL CONVERSUS.

6 Et cum perambulassent universam insulam us-
que Paphum, invenerunt quemdam virum magum
pseudoprophetam, Judæum, cui nomen erat Bar-
jesu,

7 Qui erat cum Proconsule Sergio Paulo viro pru-
dente. Hic, accersitis Barnabam & Saulo, desidera-
bat audire verbum Dei.

Prudentia naturalis ad conversionem aliquid
conferre potest, quamvis nihil naturale illam
possit mereri.. Desiderium audiendi Verbum Dei
primus ad fidem gradus est. Illud à Deo est; ipse
quoque est qui nos impellit, ut magis ac magis
desiderium istud per orationem, attentionem,
&c. inflammemus.

8 Resistebat autem illis Elymas magus, (sic enim
interpretatur nomen ejus) quarens avertere Proconsu-
lem à fide.

Diabolus per ministros suos laborat eodem
tempore, quo J. Christus laborat per suos.. Sape
Diabolus infidet linguæ unius adulatoris aut se-
ductoris, dum interim Spiritus Sanctus aperit os,
& linguam movet prædicatoris.. Magnates sunt
semper circumdati hominibus, qui eos à bono
avertant, & iis malum inspirent, nec semper
sunt illis in promptu Apostoli, qui eos inde eri-
pant. Non potest sola humana prudentia id ma-
lum ab illis arcere: sed Deus pro electis suis sup-
plet unus omnia.

9 Saulus autem, qui & Paulus, repletus Spiritu
sancto, intuens in eum,

In defectu Apostolorum quærendi sunt homi-
nes Spiritu Dei pleni, qui nos tueantur adversus
fallaciam & illusionem. Scripta Apostolorum
nobis præsentiam illorum suppleant, junctaque
oratione, quæ lumen & gratiam Spiritus san-
cti conciliat, defectum hominum supplere pos-
sunt.

15 Dix-

10 *Dixit: O plene omni dolo, & omni fallacia, fili diaboli, inimice omnis justitiæ, non desinis subvertere vias Domini rectas.*

Falsi Doctores non sunt digni qui mitius tractentur. Ea ratio & regula est Apostolica, illos dure increpare, vel ut confundantur, vel ut convertantur, vel ut nocere prohibeantur. Amor veritatis minus sanctus & minus utilis esset, si minus esset vehemens adversus eos qui ex officio seductores & professione calumniatores sunt.. Ad prudentiam & charitatem pertinet eos mundo tales exhibere, quales re ipsa sunt.

11 *Et nunc ecce manus Domini super te, & eris cæcus, non videns solem usque ad tempus. Et confestim cecidit in eum caligo, & tenebra, & circumiens quærebat qui ei manum daret.*

Major poena est hominem aliquem quietè relinquare in cœcitate cordis, quam illum inde excitare per cœcitatem exteriorem.. Quam funestus est ille status, Deus meus! cum poenales tenebræ cor hominis occupant, oculi ejus obscurantur, sol justitiæ se illi subtrahit, cum huc illuc circumagitur, & velut prætentans manibus ingreditur nesciens quo tendat!. Amabilis illa violentia est, qua mentis oculi aperiuntur veritati, & progressus erroris ac malitiæ sistitur. Beatus ille cæcus, si verum lumen desiderasset, & manum Pauli poposcisset, ut ad Deum deduceretur!

12 *Tunc Proconsul cum vidisset factum, credidit admirans super doctrina Domini.*

Idem miraculum convertit spectantem, non convertit sentientem; quia invisibile miraculum operatur Deus in corde Proconsulis, non vero in corde magi.. Persona nobilis quæ duplici miraculo indiget, ut ad Deum trahatur, duplum etiam orare & genere debet. Admodum singulare beneficium est, cum non tantum fidei subjicitur mens, sed etiam aperit se pulchritudini veritatum religionis, & subito cor ipsius illecebris doctrinæ Domini captum se sentit.

13 Et cum à Papho navigassent Paulus & qui cum eo erant, venerunt Pergen Pamphylia. Joannes autem discedens ab eis, reversus est Hierosolymam.

Pauci operarii fideliter tolerare perseverant labores & molestias ministerii Apostolici. Suavitas consortii S. Pauli non satis potest eum retinere, quem Deus suo fastidio & infirmitati tradit. Sed parva ista derelictio transitoria tantum ad ipsius instructionem servit, & in bonum illi convertetur.

§. 3. PRÆDICATIO S. PAULI ANTIOCHIAE
IN PISIDIA.

14 Illi verò pertransseuntes Pergen, venerunt Antiochiam Pisidia: & ingressi synagogam die sabbatorum, sederunt.

Infirmitas unius ministri Evangelii non debet aliorum animos deicere. Hi ad Synagogam istam tendunt, ut in ea quærant animas, quas Deo lucrentur. Non invenient quidem; sed tamen testimonium J. Christo perhibebunt, & hoc est quod ab ipsis requirit.

15 Post lectionem autem legis, & Prophetarum, miserunt principes synagoga ad eos, dicentes: Viri fratres, si quis est in vobis sermo exhortationis ad plebem, dicite.

16 Surgens autem Paulus, & manu silentium indicens, ait: Viri Israelita, & qui timetis Deum, audite:

Fiducia S. Pauli est effectus fidei ipsius. Quisquis sine spe humana & sine metu J. Christum annunciat, vi & auctoritate ejus, qui in ipso loquitur illum annunciat.

17 Deus plebi Israël elegit patres nostros, & plebem exaltavit cum essent incolæ in terra Egypti, & in brachio excelsio eduxit eos ex ea, Exod. 1. 1
Exod. 13
21. 22.

Gratiæ, quæ in liberis operantur, sæpe ex iis profluunt quæ parentibus collatæ sunt. Ad has parum attenditur, & hoc ingratitude est. Exod. 16. 5.
Jos. 14. 2
jores

jores sancti sunt quidam canalis per quem lex & beneficia Dei velut hæreditate in nos promanant: hoc titulo honorandi sunt, & laudandus Deus ob bona quæ illis contulit.

18 *Et per quadraginta annorum tempus mores eorum sustinuit in deserto.*

Nisi Deus patienter & misericorditer sustinuis-
set patres nostros, nos forsitan numquam fuisset-
mus, aut tantum fuisset vasa iræ. Quadra-
ginta isti anni in deserto peracti imago sunt vitæ
præsentis. Quamdiu in ea sumus, longanimi Dei
patientia indigemus.

19 *Et destruens gentes septem in terra Chanaan, sorte distribuit eis terram eorum,*

Jud. 3. 9. 20 *Quasi post quadringentos & quinquaginta an-
nos: & post hæc dedit iudices usque ad Samuel Prophe-
tam.*

Deus mundi Dominus est; pro beneplacito suo
illum administrat. Idem potentes docet per ex-
traordinarias quasdam revolutiones, ipsos ex ejus
manu omnia accepisse, omnemque potentiam &
omnia jura regnorum semper ejus supremæ sub-
jecta potestati permanere. Inducendo populum
suum in terram Chanaan plura simul consilia exe-
quitur: punit peccatores, remuneratur justos,
fidem suam præstat, implet promissa, destruit
idololatriam, proprium suum cultum stabilit,
præparat omnia ad adventum filii sui in mundum,
ad constitutionem Ecclesiæ suæ, & ad salutem
electorum suorum.

1. Reg. 8. 5, & 9. 16 & 10. 1. 21 *Et exinde postulaverunt regem: & dedit illis
Deus Saul filium Cui, virum de tribu Benjamin, an-
nis quadraginta.*

3. Reg. 16. 13. Isai. 8. 8. 21. Beneest nobis, cum in manu Dei sumus. Cum
inquietudo, cæcitas & superbia nos inde dimo-
vent, non possumus nisi in modum agendi planè
humanum incidere.

22 *Et amoto illo, suscitavit illis David regem:
cui testimonium perhibens, dixit: Inveni David fi-
lium Jesse, virum secundum cor meum, qui faciet
omnes voluntates meas.*

Pri-

Primus Rex à Deo datus hominibus, per justitiam datus est secundum cor hominum illum exposcentium; secundus per misericordiam datus est secundum cor Dei illum eligentis. . Non est alia ratio, qua finis secundum cor Dei, nisi ut in omnibus voluntatem ejus faciamus. . Qui non facit eam in omnibus, uti Saul, timere debet ne, uti ille, rejiciatur.

23 *Hujus Deus ex semine secundum promissionem Isai. 11.1 eduxit Israel Salvatorem Jesum,*

Promissio & prærogativa veteris testamenti erat, Salvatori nativitatem dare; prærogativa novi est, à Christo & in Christo accipere nativitatem per Spiritum ejus. Si hanc gratiam antequam acciperemus desiderare non potuimus, ejus saltem perfectionem desideremus, & ad illam omnibus viribus contendamus. . Verus Israëlita, cujus Jesus est Salvator, Ecclesia ejus est, extra quam non est salus.

24 *Prædicante Joanne ante faciem adventus ejus baptisum pœnitentia omni populo Israel.* Matth. 3. 1.

Pœnitentia semper fuit vera præparatio ad accipiendum J. Christum. Prædicatur omnibus, exercetur à paucis: Simus nos ex paucorum istorum numero. Nondum enim adventus ejus in nobis omnino impletus est, nec erit perfecte, nisi cum nihil supererit in nobis corruptionis Adæ. Marc. 1. 2. Luc. 33. Matth. 5. 11. Marc. 1. 7.

25 *Cum impleret autem Joannes cursum suum, dicebat: Quem me arbitramini esse, non sum ego, sed ecce venit post me, cujus non sum dignus calcamenta pedum solvere.* Joan. 1. 27.

Beatus, qui quemadmodum S. Joannes, implet cursum suum J. Christo testimonium reddendo verbis suis & vita sua, seipsum semper annihilando. . Nihil est humili J. Christi ministro intolerabilius, quam ubi videt honorari se cum detrimento honoris Domini sui. . Accuratè semper distinguamus quod in nobis est per nos ipsos, ab eo quod in nobis posuit misericordia Dei; & non erit nobis superbiendi materia. Sic S. Joan-

nes

nes semper invenit modum quo semper parvus sit in oculis suis.

† Feria
3. post
Pascha.

Matth.

27. 20.

23.

Marc.

15. 3.

Luc. 22.

20. 23.

Joan.

19. 15.

Matth.

23. 6.

Marc.

16. 6.

Luc.

24. 6.

Joan.

20. 9.

26 † Viri fratres, filii generis Abraham, & qui in vobis timent Deum, vobis verbum salutis hujus missum est.

Illi propter quos primum venit J. Christus in vim promissionum, soli sunt qui eum nolunt recipere. Credamus Deum nobis semper loqui, si volumus ex verbo ejus fructum capere. Quoties, Domine, rejeci verba salutis à te per ministros tuos & Scripturas tuas ad me directà? Fac per gratiam tuam ut posthac ea fidelius suscipiam.

27 Qui enim habitabant Jerusalem, & principes ejus, hunc ignorantes, & voces prophetarum, quæ per omne sabbatum leguntur, judicantes impleverunt:

Judæi defectu scientiæ Scripturarum J. Christum non cognoverunt, immo crucifixerunt. Heu! quam multi sunt quos eadem ignorantia eo adducit, ut eum per peccatum crucifigant! Oportet legere Evangelium spiritu Christiano, non judaico, corde nimirum obvelato. Tuum est, Domine, velum istud auferre. Obsecro fac per misericordiam tuam, ut Prophetias impleam non te rejiciendo, sed tibi obediendo.

28 Et nullam causam mortis inventientes in eo, petierunt à Pilato, ut interficerent eum.

Judices mortales peccatum in J. Christo invenire non potuerunt, sed alium habebat judicem, qui oneratum illum invēnit peccatis omnium hominum. Judæi & gentiles conspirant adversus J. Christum, & ipse per eam ipsorum infidelitatem novum jus in utrosque acquirit.

29 Cumq; consummassent omnia, quæ de ipso scripta erant, deponentes eum de ligno, posuerunt eum in monumento.

J. Christus non tradidit se in manus hominum, nisi ut obediret Deo Patri suo: nec inde se eripit, nisi consummata obedientia sua. Discamus ex illo non ex parte tantum obedire, etiam cum vitæ dispendio.

30 Deus verò suscitavit eum à mortuis tertiam diem :
qui visus est per dies multos his,

Resurrectio humanitatis J. Christi invictum est argumentum divinitatis ejus, veritatis religionis & evangelii, totiusque doctrinae ejus : cum eam promississet & annuntiasset velut signum Jonæ, & velut signaculum omnium veritatum quas prædicaverat.

31 Qui simul ascenderant cum eo de Galilæa in Jerusalem : qui usque nunc sunt testes ejus ad plebem.

Testimonium quod à nobis omnibus postulat J. Christus à mortuis suscitatus, est ut vivamus in Spiritu vitæ ejus resuscitata, contemnendo res terrenas, & quærendo cælestes, eorumque saporì inhærendo: Frustra enim cælo adipiscendo laborem nostrum impendimus, omnia desideria nostra eo dirigendo, nisi illic sit J. Christus in gloria sua.

32 Et nos vobis annuntiamus eam, quæ ad patres nostros repromissio facta est :

Omnes promissiones in J. Christo continentur. Adimplentur in ipso per adimplentionem mysteriorum ejus, atque imprimis resurrectionis ipsius ; in nobis autem per fidem & participationem gratiæ & spiritûs ipsorum : in baptismo mors & resurrectio ipsius nobis imprimuntur, & velut appropriantur, & in nobis iensim adimplentur in reliqua vita nostra.

33 Quoniam hanc Deum adimplevit filius nostrus, resuscitans Jesum, sicut & in Psalmo secundo scriptum est : Filius meus es tu, ego hodie genui te.

Psal. 2. 7.

Resurrectio J. Christi signaculum est fidelitatis Dei in promissis suis, & fons fidelitatis hominum in colligendis effectibus eorum. Ipsi terra est nativitas, & principium nativitatis nostræ qua cælo nascimur, quæ est adoptio perfecta.

34 Quod autem suscitavit eum à mortuis, ampliùs jam non reversurum in corruptionem, ita dicit : Quia Isai. 55. 3. dabo vobis sancta David fidelia.

Solus

Solus J. Christus ejusque Ecclesia fructum percipiunt promissionum antiquarum per resurrectionem. Per hoc mysterium gloriosum habemus victimam sanctam, incorruptibilem & æternam, & ipsi aliquando per illud talis victima erimus. Uti ipse ad sepulcrum suum non rediit amplius, ita nec nos redeamus.

35 *Ideoq; & alias dicit: Non dabis Sanctum tuum videre corruptionem.*

Omnes sancti sunt sancti Dei, quia non nisi per participationem sanctitatis ejus tales sunt. Sed J. Christus est singulariter Sanctus Dei per communicationem plenitudinis sanctitatis & divinitatis ipsius, quæ est sanctitas essentialis & substantialis. Tantum abest ut corpus J. Christi sit obnoxium corruptioni, ut etiam sit remedium corruptionis Adami & semen incorruptibilitatis Christianorum, & germen immortalitatis eorum.

3. Reg. 2. 16. 36 *David enim in sua generatione cum administrasset, voluntati Dei dormivit: & appositus est ad patres suos, & vidit corruptionem.*

David nihil fuit, nisi per relationem ad consilia Dei super J. Christo Filio suo. Vita ejus, regnum, prælia, rudis quædam sunt delineatio vitæ, regni & certaminum Salvatoris. Principes etiam maximi in hoc tantum sunt positi ut serviant consiliis Dei. Beati, si eam veritatem capiant, eique sint fideles! Miseri, si se loco Dei constituent, omnia, & ipsum Deum, ad propria consilia detorquendo! Debet homo Christianus esse exemplar quoddam ex J. Christo Homine-Deo perfecto & absoluto prototypo expressum. In hoc unum debet allaborare, ut consiliis Dei in generatione sua subserviat: sed heu! generatio (id est vita ejus) sæpe non est occupata & plena, nisi consiliis propriis.

37 *Quem verò Deus suscitavit à mortuis, non vidit corruptionem.*

Operare, ô Deus meus, in corde meo quod in J. Christo semel operatus es. Resuscita illud assidue,

duè, ut destruas vel prævenias in eo corruptionem peccati.

38 Notum igitur sit vobis viri fratres, quia per hunc vobis remissio peccatorum annuntiatur, & ab omnibus, quibus non potuistis in lege Moyfi justificari,

Ne in nobis aut alibi quæramus, quod non possumus nisi in J. Christo invenire. Adeamus ad eum cum fiducia, sed obediendo legi ipsius. Ipse solus est, qui peccata dimittit; solus ea prævenit per gratiam suam, eorumque radices evellit.

39 In hoc omnis, qui credit, justificatur.

Fides justificat quando operatur, sed non operatur nisi per charitatem. Id quod in cor ipsum non agit, veluti lex, & quidquid externum tantum est, non potest sanctificationem & salutem nostram operari. Ad hanc conducit lex ostendendo nobis J. Christum, sed debet ipse nos ad se trahere, ut ad ipsum accedamus.

40 Videte ergo ne superveniat vobis quod dictum est in Prophetis:

Ne ad hanc vocem salutarem, nos ad poenitentiam vocantem, obsurdescamus. Prophe-
tiæ vel misericordiam vel iudicium annunciant. Quisquis eas non vult implere recurrendo ad misericordiam Dei, implebit sentiendo rigorem justitiæ. Videre, hic est vigilare, orare, uti tempore nobis à Deo dato dum habemus, ne auferatur à nobis.

41 Videte contemptores, & admiramini, & disperdimini: quia opus operor ego in diebus vestris, opus quod non credetis, si quis enarraverit vobis. Hab. 1. 5

Derelictio Judæorum & electio gentilium iudicium est, quod Judæi nondum capere potuerunt. Pars cæcitatis & derelictionis impiorum in eo consistit quod statum suum non cognoscant, nec consilium justitiæ Dei super se. Contemptus Verbi & beneficiorum Dei non semper punitur poenis visibilibus, ut in Judæis contigit: sed num-
quid poenæ invisibiles, quæ vitari non possunt.

minus sunt terribiles, quam visibiles? Domine, quanta est cordis humani durities, cui opus est excitari à te ut ad intuitum iudiciorum tuorum contremiscat!

42 *Exeuntibus autem illis, rogabant ut sequenti sabbato loquerentur sibi verba hæc.*

Hoc ad salutem accedere est, lubenter audire verba salutis; sed non est subsistendum in via, ut Judæi fecerunt. Da nobis, Domine, amorem veritatum Christianarum, cor docile, voluntatem plenam & perseverantem in obsequio tuo.

43 *Cumq; dimissa esset synagoga, secuti sunt multi Judæorum, & colentium advenarum, Paulum & Barnabam: qui loquentes suadebant eis ut permanerent in gratia Dei.*

Non est satis in hoc laborasse, ut animæ convertantur, easque commovisse; oportet etiam in hoc incumbere, ut ulterius progrediantur & perseverent in bonis propositis.

§. 4. JUDÆI OBDURATI ET DERELICTI. GENTILES CONVERSI.

44 *Sequenti verò sabbato panè universa civitas convenit audire verbum Dei.*

Verbum Dei potens est illecebra. Ita oportet instruere homines, ut desiderium illis ingeramus amplioris instructionis. Vehemens illud audiendi studium laudabile est; sed à Deo expectandum est, ut illi benedicat, & fructum ex illo eliciat ad gloriam suam & bonum nostrum: quis non obstupescat, videns ardorem istum hominum oppositione inutilem Judæis redditum?

45 *Videntes autem turbas Judæi, repleti sunt zelo, & contradicebant his, quæ a Paulo dicebantur, blasphemantes.*

Sæpe contingit, ut nullibi infensiores inimicos Deus inveniat, quam inter eos, quos profusissimè suis favoribus cumulavit. Judæi divinarum veritatum depositarii, maxima objiciunt iis
stabi-

stabiliendis obstacula. Quam terribile iudicium, & quam multis adhuc metuendum!

46 Tunc constanter Paulus & Barnabas dixerunt: Vobis oportebat primum loqui verbum Dei: sed quoniam repellitis illud, & indignos vos iudicatis aeterna vita, ecce convertimur ad Gentes.

Timeamus, ne gratia Verbi Dei auferatur à nobis, & ad alios transferatur. Terribilis res est sibi ipsi viam salutis occludere per contemptum verbi istius. Privatorum peccata unius populi mensuram implent. Caveamus ne peccatis nostris id contingat.

47 Sic enim praecepit nobis Dominus: Posuite te in Isai. 49. 6 lucem Gentium, ut sis in salutem usque ad extremum terra.

Quòd aliis Deus aufert iuste, dat aliis misericorditer. Non esset J. Christus mentium nostrarum lumen, nisi ad condemnationem nostram, ut fuit Judæis, nisi esset salus cordis nostri per gratiam suam. Duplicem gratitudinis sensum reposcit duplex ista gratia.

48 Audientes autem Gentes gavisa sunt, & glorificabant verbum Domini: & crediderunt quotquot erant praedesignati ad vitam aeternam.

Quis potest audire, quis cogitare sine magno gaudii sensu, J. Christum esse sibi datum, & datum salvatorem? Hinc incipiendum, ut verbum Dei cum reverentia & grati animi affectu recipiatur. Fides electorum est effectus praedestinationis eorum ad vitam aeternam. Quod Deus vult absoluta voluntate, id vult efficaciter. Da, Domine, ut per fidelem usum fidei meae inveniar in numero turbæ istius electæ, quam adeo efficaciter ad te trahis.

49 Disseminabatur autem verbum Domini per universam regionem.

Persecutio sequitur verbum Dei per malitiam hominum: & fructus Verbi Dei sequitur persecutionem per misericordiam Dei.

50 Iudei autem concitaverunt mulieres religio-

fas, & honestas, & primas civitatis, & excitaverunt persecutionem in Paulum & Barnabam: & eiecerunt eos de sinibus suis.

Impii sæpe in seipsum exequentur decreta justitiæ Dei. Excommunicant seipsum rejiciendo e medio sui ipsorum servos Dei. Hoc exemplo docentur mulieres religiosæ sibi cavere ne se magnis peccatis implicent falso zelo & nimia credulitate abreptæ. Merito contremiscunt homines cum vident justos & fideles Domini ministros ex ea regione expulsos, cujus forte sunt sal & lux.

Matth.

20. 14.

Marc.

6. 11.

Luc. 9. 5.

§ 1 *At illi, excusso pulvere pedum in eos, venerunt Iconium.*

Quam funestus est status gregis à proprio Pastore Dei jussu derelicti? Species quædam est derelictionis magis ordinariæ, sed invisibilis, cum Deus benedictionem suam subtrahit verbis eorum & curis ipsorum respectu animarum quæ se illis indignas reddiderunt.

§ 2 *Discipuli quoque replebantur gaudio, & Spiritu sancto.*

Quis potest, Domine, non repleri gaudio in media persecutione, cum plenus est Spiritu tuo? Quam suspectum & periculosum est omne gaudium, cum ex ista plenitudine non profluit? Ea est fons gaudii discipulorum J. Christi. Ex eo numero sit oportet, qui in eo gaudio partem habeat, ex eo autem numero non est, nisi qui amat, studiosè inquirat, & exercet maximas ejus,

C A P U T X I V.

§. I. MIRACULA PAULI ET BARNABÆ.

ICONIO EJICIUNTUR.

I **F** Actum est autem Iconii, ut simul introirent in synagogam Judæorum, & loquerentur, ita ut crederet Judæorum & Græcorum copiosa multitudo.

Conversio est ordinariè annexa verbo; sed vis ejus à sola unctione provenit quam Spiritus Sanctus affundit. Cum legimus historiam successuam

suum ejus, deberemus eodem affici gaudio, quo affecti fuissetus eo tempore, quo Evangelium eos progressus fecit.. Forsitan fidem accepimus traditam per manus ab iis, quorum conversionem legimus.

2 *Qui verò increduli fuerunt Judai, suscitaverunt, & ad iracundiam concitaverunt animas Gentium adversus fratres.*

Qui eo miseriae devenit, ut veritati non obediat, ad hoc etiam est animo admodum comparatus, ut ab ea alios avertat, eique susciter inimicos: & hujusmodi haud levia peccata sunt.. Qui semel à via Dei aberravit, facile de peccato in peccatum prolabitur.

3 *Multo igitur tempore demorati sunt, fiducialiter agentes in Domino, testimonium perhibente verbo gratiae suae, dante signa & prodigia fieri per manus eorum.*

Ut in mediis periculis hæc libertas teneatur, oportet animo nulli rei terrenæ adhærescere.. Ea non debet proficisci ex præsumptione, vel magnanimitate humana, sed ex zelo gloriæ Dei, & vera in illo fiducia. Non derelinquit eos, qui pro causa ejus nihil refugiunt: & sæpe extraordinariis protectionis suæ effectibus iis testimonium perhibet, qui ipsi verbo veritatis testimonium perhibent.

4 *Divisa est autem multitudo civitatis: & quidam quidem erant cum Judais, quidam verò cum Apostolis.*

Homines semper erunt divisi inter J. Christum & mundum. Eam humiliationem patitur in ministris suis & in verbo suo usque ad finem sæculi. Ah, Domine, ne quæso sim ex eorum numero, qui te humiliant & derelinquunt; sed eorum, qui doctrinam tuam complectuntur!

5 *Cum autem factus esset impetus Gentilium & Judaeorum cum principibus suis, ut contumeliosius afficerent, & lapidarent eos,*

6 *Intelligentes confugerunt ad civitates Lycaonia.*

Lystram & Derben, & universam in circuitu regionem, & ibi evangelizantes erant.

Apostolorum fuga aliis in detrimentum, aliis in lucrum cedit. Non debemus semper manere expositi insultibus & injuriis, sed ad Spiritum Dei pertinet nos docere in occasionibus quid magis ad ipsius gloriam spectet.

**§. 2. CLAUDUM LYSTRIS SANANT: VOLUNT
IPSIS LYSTRENSES SACRIFICARE;
LAPIDANTUR.**

7 Et quidam vir Lystris infirmus pedibus sedebat, claudus ex utero matris sue, qui numquam ambulaverat.

Qui ab his infirmitatibus immunes sunt, hoc nomine Deum laudent. Qui iis afflicti sunt, utantur illis, ut ad Deum vel sic progrediantur. Omnes in illis conspiciant depictam inordinationem voluntatis, & impotentiam quam nobis peccatum attulit.

8 Hic audiuit Paulum loquentem. Qui intuitum eum, & videns quia fidem haberet ut salvus fieret,

Bonum est in consortio Sanctorum inveniri, & eorum se aspectibus exponere. Verbum Dei cum æstimatione & reverentia auditum excitat & alit fidem, fides alia dona attrahit, & quandoque etiam gratias temporales.

9 Dixit magnâ voce: Surge super pedes tuos rectus. Et exiit, & ambulabat.

Qui propter necessitates animæ suæ Deum quærit, sæpe etiam corporis sanitatem invenit. Quid meritò non expectemus in salutem nostram ab eo, qui est Apostolus in bonum animæ, non corporis, quando ad illum recurremus pro negotiis salutis nostræ, quam tanto ardore desiderat? Conjice in me unum ex istis aspectibus, Magne Sancte: dic super cor meum unum ex verbis istis virtute J. Christi plenis.

10 Turba autem circum vidisset quod fecerat Paulus,

*Ius, levaverunt vocem suam, Lycaonice dicentes:
Dii similes facti hominibus, descenderunt ad nos.*

11 *Et vocabant Barnabam Jovem, Paulum verò Mercurium: quoniam ipse erat dux verbi.*

Sic saepe deprimuntur & viles redduntur res Divinae admiscendo hallucinationes & illusiones humanas fidei potentiae divinae.. Quem animi sensum excitat unum miraculum erga homines, qui ejus tantum instrumenta sunt? Quam remissus gratitudinis affectus, quanta insensibilitas hominum pro tot beneficiis à solo Deo profectis!

12 *Sacerdos quoque Jovis, qui erat ante civitatem, tauros & coronas ante januas afferens, cum populus volebat sacrificare.*

13 *Quod ubi audierunt Apostoli, Barnabas & Paulus, conscissis tunicis suis exilierunt in turbas, clamantes*

Rarum est, ut non partem saltem gloriae, quae nobis offertur, accipiamus. Hic lapis Lydius ad quem exploratur fidelitas unius ministri J. Christi. Honori sibi ducunt homines rejicere à se laudes impolitas & assentationes exorbitantes, quia ridiculos se reddere nolunt. Sed quam rarum est ut non deliniri se sinant elogiis subtilibus ac delicatis, aut laudum incensum arte praeparatum rejiciant!

14 *Et dicentes: Viri, quid hac facitis? & nos mortales sumus, similes vobis homines, annuntiantes vobis ab his vanis converti ad Deum vivum, qui Gen. 1.1. fecit calum, & terram, & mare, & omnia quae in Psalms. 145. 6. eis sunt:*

Non est satis rejicere à se honorem soli Deo Apoc. 14. 7. debitum, oportet insuper cum horrore & indignatione spectare partem ejus nobis oblatam.. Id sollicitè cavendum est, ne dum laboramus ut destruantur idola exteriora, nos ipsos sensim in eorum locum substituamus.. Miseriarum & infirmitatum nostrarum recordatio praesentissimum est antidotum adversus venenum superbiae. S. Paulus armat se insuper cogitatione omnipotentiae

sentia Dei. Novit nimirum Creatorem illius esse zelotem, nec unquam passurum, ut sibi quidquam detrahatur, quo creatura sua ornatur.

15 *Qui in praeeritis generationibus dimisit omnes gentes ingredi vias suas.*

Heu! Deus meus, quid nobis fiet, si nos permittas ingredi vias nostras? Nisi Spiritus Jesu nos inducat in vias veritatis & vitae, atque in iis ambulare & perseverare faciat, quo tandem nos Spiritus noster ducet, nisi in vias erroris & mortis?

16 *Et quidem non sine testimonio semetipsum reliquit, benefaciens de caelo, dans pluvias & tempora fructifera, implens cibo & letitia corda nostra*

Mundus est evangelium quoddam naturale, annuncians Dei magnitudinem & testificans providentiam: sed surdis loquitur, nisi Deus det aures audiendi. Quanta bonitas quod perrexerit post peccatum subministrare hominibus inimicis suis jam factis bona terrae, & pluviam de caelo, nec tradiderit illos tristitiae, desperationi, ultimae caecitati!

17 *Ei hac dicentes, vix sedaverunt turbas ne sibi immolarent.*

Quantum laboris infumendum est, ut homines perducantur ad cultum veri Dei! Quanta propensio misere inclinans hominum animos ad idololatriam & superstitionem! Res pudenda est inter Christianos, quod toleretur ut publice adhibeantur nomina sacrificii, altaris, templi, adorationis, omnipotentiae, &c. ad laudes hominum concinnandas; nec ulla supersint verba soli Deo reservata, ne ipsum quidem nomen Dei.

18 *Supervenerunt autem quidam ab Antiochia & Iconio Judaei: & persuasis turbis, lapidantesque Paulum, traxerunt extra civitatem, existimantes eum mortuum esse.*

Vide hominis inconstantiam immolantis furori suo eum, cui paulò ante immolare volebat

bat tamquam Deo! . Deus non derelinquit servos suos, cum eos pati sinit; sed sanctificat eos velut victimas, consecrat denno velut sacerdotes suos, implet magis ac magis Spiritu sacrificii, illis occasionem suggerendo qua se sæpius ipsi immolent.

19 *Circumdantibus autem eum discipulis, surgens intravit civitatem, & postera die profectus est cum Barnaba in Derben.*

Exemplum magnanimitatis S. Pauli reddit discipulos animosiores. Sæpe etiam hic in terris percipimus fructum boni exempli aliis præbiti. . Temeritatis est; non magnanimitatis, sponte & nullo fructu hære in periculo. Oportet cedere torrenti multitudinis, & subtrahere se; nisi operi Dei sit necessarius Pastor gregi alicui alligatus.

§. I. VISITANT FIDELES; CONFIRMANT EOS; REVERTUNTUR ANTIOCHIAM.

20 *Cumq; evangelizassent civitati illi, & conversissent multos, reversi sunt Lysiam, & Iconium, & Antiochiam,*

Nescit homo Christianus cessare benefacere inimicis suis, nec Apostolus derelinquere animas timore periculi.

21 *Confirmantes animas discipulorum, exhortantesq; ut permanerent in fide: & quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.*

Quo violentior est persecutio, eo magis opus est pastoribus, qui consolentur fortes, & sustentent infirmos. . Nulla nunc salus, nisi per crucem. Homo innocens ad Deum tendebat per viam quietis, voluptatis & excellentiæ; homini peccatori non alia superest salutis adipiscendæ via, quam laboris, passionis & annihilationis. . saltem in præparatione cordis. Hæc est una veritas fundamentalis, ad quam tota vita exigenda est. Beatus qui eam habet cordi aliè impressam!

22 *Et cum constituissem illis per singulas ecclesias*

presbyteros, & orassent cum jejunationibus, ~~commen-~~
daverunt eos Domino, in quem crediderunt.

Semper in Ecclesia Catholica preces & jejunia
præparationes fuerunt ad ordinationem. In ea
semper creditum est explorandam Dei volunta-
tem super electione Pastorum per orationem; &
orationem per jejunium confirmandam.. Ea ele-
ctio ad omnes spectat; omnes in id conspirare
debent ut bona fiat.

23 *Transseuntesq; Pisidiam, venerunt in Pam-
phyliam,*

24 *Et loquentes verbum Domini in Perge, descen-
derunt in Attaliam:*

25 *Et inde navigaverunt Antiochiam, unde erant
traditi gratia Dei, in opus quod compleverunt.*

Hi Apostoli ad locum redeunt unde incepit eo-
rum missio, ut eos qui pro successu operum Dei
orarunt, ad agendas eo nomine illi gratias, ve-
lut inducant, successum illum ipsis aperiendo.

26 *Cum autem venissent, & congregassent Eccle-
siam, retulerunt quanta fecisset Deus cum illis, & quia
aperuisset Gentibus ostium fidei.*

Non timet S. Paulus ne quod detrimentum di-
gnitati suæ afferat, dum Ecclesiæ Antiochenæ ra-
tionem reddit eorum quæ fecerat.. Deus est,
qui per ministerium operatorum evangelicorum
bonum operatur, ei gloria referenda.. Occasio
præbetur fidelibus Deum ob id bonum benedicen-
di, cum eis exponitur benedictio quam labori-
bus affudit ministrorum suorum.

27 *Morati sunt autem tempus non modicum cum
discipulis.*

Ipsa Sanctorum quies inutilis non est, nec est
aliud quam laboris mutatio: nec minus hono-
randa quam clarissimi eorum & maximè ardui
labores.

CAPUT XV.

§. I. CONCILIUM JEROSOLYMITANUM SUPER
OBSERVANTIIS LEGALIBUS.

ET quidam descendentes de Judæa, docebant Gal. 5. 2.
fratres: Quia nisi circumcidamini secun-
dum morem Moysi, non potestis salvari.

Doctrina Ecclesiæ ab initio oppugnata ab ipsis
ejus filiis demonstrat eam non minus quam spon-
sum suum in laboribus fuisse a juventute sua. In-
ordinata adhesio erga exercitia quædam religio-
nis exteriora per se indifferentia, & justo minor
æstimatio potentia gratia J. Christi fons extite-
runt istarum perturbationum inter fideles.

2 Facta ergo seditione non minima Paulo & Bar-
nabæ adversus illos, statuerunt ut ascenderent Paulus
& Barnabas, & quidam alii ex aliis, ad Apostolos
& presbyteros in Jerusalem, super hac quaestione.

Indulgentia erga aliorum voluntates non eo us-
que progredi debet, ut per eam enerventur veri-
tates fidei. Hanc quandoque prodit, qui non de-
fendit fortiter. Ad Ecclesiam pertinet super ve-
ritatibus fidei ferre sententiam. Eam ipse S. Pau-
lus consulit, & venit exquirere decisiones ejus.

3 Illi ergo deducti ab Ecclesia, pertransibant Phe-
nicem & Samariam, narrantes conversionem Gen-
tium: & faciebant gaudium magnum omnibus fra-
tribus.

Vera charitas progressu veritatis lætatur. Con-
versio peccatorum non potest esse indifferens Ec-
clesiam amantibus, nec progressus regni J. Chri-
sti iis qui illud desiderant & petunt quotidie in
oratione.

4 Cum autem venissent Jerusalem, suscepti
sunt ab Ecclesia, & ab Apostolis, & senioribus, an-
nuntiantes quanta Deus fecisset cum illis.

Praxis utilis est & Apostolica inter Episcopos
& Pastores, sibi invicem communicare bonum,
quod Deus per ipsorum ministerium operatur, &

simul consultare de mediis opportunis promovendi opus Dei. S. Lucas videtur hic nobis subindicare tria corpora diversa, corpus Ecclesiæ, corpus Episcoporum, & corpus Cleri subalterni.

5 Surrexerunt autem quidam de heresi Phariseorum, qui crediderunt, dicentes: Quia oportet circumcidere eos, precipere quoque servare legem Moysi.

Non semper fides auferit omnes tenebras, nec sufficit ad sanandum timorem cordis. Ægre vident homines negligi quod superbe amaverunt, ægre adducuntur ut nolint subicere alios iugo, quod ipsi portaverunt. Libera nos, ô divina veritas, ab omnibus humanis affectibus, qui te inhonorant.

6 Conveneruntque Apostoli & seniores videre de verbo hoc.

Primum Concilium Ecclesiæ Christianæ ex Apostolis & Presbyteris seu Episcopis.. Deus permittit dubitationes inter ministros Ecclesiæ nascentis, ut eorum successores doceat propriæ menti diffidere. Promissio Apostolis facta, fore ut J. Christus cum illis semper foret, & Spiritus sanctus doceret illos omnem veritatem non eximit illos onere veritates ipsas discutiendi, & adhibendi ad eas detegendas humana media.

Sup. 10.
20. 7 Cum autem magna conquisitio fieret, surgens Petrus dixit ad eos: Viri fratres, vos scitis quoniam ab antiquis diebus Deus in nobis elegit, per os meum audire Gentes verbum Evangelii, & credere.

Primus Apostolorum aperit primum Concilium, quod considerari potest tanquam exemplar cæterorum.. In iis per inquisitionem, discussionem, collationem, cum assistentia Spiritus Sancti veritas invenitur, non per novam revelationem. Antiquitas seu traditio & verbum Dei fundamenta sunt istarum decisionum: Ea enim sunt velut archiva Ecclesiæ, unde depromit omnes veritates, quas debet proponere fidei fidelium,

8 Et qui novit corda Deus, testimonium perhibuit, dans illis Spiritum sanctum, sicut & nobis, Sup. 10.
45.

Qui corda amore suo replet solus potest de illis testimonium certum perhibere. Ut de conversione peccatoris judicetur oportet in eo videre effectus & opera Spiritus Sancti. Deus illa hic supplet per testimonium visibile & extraordinarium, à quo solo Apostoli suæ dispensationis justificationem deducunt.

9 Et nihil discrevit inter nos & illos, fide purificans corda eorum.

Nulla est alicujus momenti differentia inter corda hominum, nisi quam gratia facit. Justificatio fidei attribuitur, quia fides est ejus initium, principium & fundamentum, & quia supponitur charitate esse animata.

10 Nunc ergo quid tentatis Deum, imponere jugum super cervicem discipulorum, quod neque patres nostri, neque nos portare poterimus?

Omne jugum importabile est naturæ gratia J. Christi destitutæ. Lex, si sola est, onus est hominem opprimens, non sublevans; humilians superbiam non destruens; ostendens officium, non ingerens ejus amorem; occasionem præbens peccati, maledictionis & mortis, multo minus ab eis liberans. Quid non debemus J. Christo, per quem charitas, quæ omnis subjectionis amorem infundit, & adimplet omnem legem, diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, postquam illam nobis promeritus est per crucem suam.

11 Sed per gratiam Domini Jesu Christi credimus salvari, quemadmodum & illi.

Prima veritas decisa à primis Episcopis in primo Concilio Ecclesiæ adversus primos inimicos gratiæ J. Christi: Eam solam esse quæ hominem salvet in omni tempore, statu & conditione. Absque illa nihil est utile ad salutem, & omnia possunt esse saluti contraria.

12 Tacuit autem omnis multitudo: & audiebant Barnabam.

Barnabam & Paulum, narrantes quanta Deus fecisset signa & prodigia in Gentibus per eos.

Conversio gentilium facta independentem à lege probat, à gratia, non à lege, expectandam salutem. Extraordinariæ in religione molitiones semper miraculis confirmandæ sunt. Cum autem dupliciter extraordinaria sit missio ad gentiles, congeminat etiam & extraordinario modo multiplicat Deus miracula in favorem Pauli & Barnabæ, qui gentilium sunt Apostoli.

13 *Et postquam tacuerunt, respondit Jacobus, dicens: Viri fratres, audite me.*

14 *Simon narravit quemadmodum primum Deus visitavit sumere ex Gentibus populum nomini suo.*

Homo Christianus totus consecratus est nomini, id est majestati, sanctitati, voluntati, cultui & gloriæ Dei. Si isti consecrationi vita & qualibet ejus actio non respondet, species quædam est furti & sacrilegii. Pauci Christianorum satis capiunt quousque se extendant obligationes consecrationis Christianæ; imo pauci id capere volunt.

15 *Et huic concordant verba Prophetarum, sicut scriptum est:*

Ecclesiæ Pastores debent discutere doctrinam, & suam agendi rationem conformare Scripturis per Ecclesiam explicatis. Perfecta semper est consonantia inter vera miracula & Scripturas: nec unquam potest unum illorum alteri contrarium testimonium perhibere.

*Amos 7.
21.*

16 *Post hæc revertar, & reedificabo tabernaculum David, quod decedit; & diruta ejus reedificabo, & erigam illud:*

David & domus ejus figuræ erant J. Christi & Ecclesiæ ejus. Hujus ipse Deus architectus est, nos lapides sumus. Domine cæde me, ut vivum lapidem, secundum voluntatem tuam; nihil recusando, dum ab ædificio tuo non rejiciar.

17 *Ut requirant ceteri hominum Dominum, & omnes gentes, super quas invocatum est nomen meum, dicit Dominus faciens hæc, Sic*

Sic est, Domine, tu es qui omnia operaris in electis tuis; qui facis te requiri & diligere ab iis omnibus qui te requirunt & diligunt.. Aequum est, ut nomen tuum geramus, cum simus opus tuum. Illud nomen est, in quo est omnis sanctificatio & gloria nostra, ad illud omnia referre debemus: debet nos velut devorare zelus sanctificationis & gloriæ ejus.

18 *Notum a saculo est Domino opus suum.*

Opus Dei antonomastice sic dictum, est ipsius Ecclesia. Ad hanc omnia alia ordinat. Debemus & nos conspirare & cooperari ei ad eius perfectionem. Illius partes omnes cognoscit, disponit & ordinat. Quod in ea bonum exercetur in tempore, est effectus amoris & voluntatum ipsius æternarum. In ea sequi oportet consilia ejus, & dirigendum se permittere Spiritui ipsius, supremo ordinatori operis sui.. Quid est homo, ut velit se extollere supra cogitationes & consilia Sapientiæ Divinæ, & mutare vias ad sanctificationem operis ejus ordinatas, quas nobis manifestate dignatus est in Scripturis suis & traditione Apostolica.

19 *Propter quod ego iudico, non inquietari eos qui ex Gentibus convertuntur ad Deum,*

Non oportet recens conversos nimium onerare exterioribus exercitiis, quamvis bonis, nec iis hac ratione occasionem præbere in illis ponendi fiduciam.. Unitas Dei postulat unitatem & simplicitatem cultus; quantum id humana infirmitas pati potest. Ab ea unitate & simplicitate quam minimum fieri potest, recedendum est.

20 *Sed scribere ad eos ut abstineant se à contaminationibus simulachrorum, & fornicatione, & suffocatione, & sanguine.*

Hominis Christiani proprium est dulcedo charitatis; fugiat oportet quidquid huic contrarium videri potest.. Quandoque postulat charitas, aliquibus iugum imponi, ut aliorum animis & infirmitati serviat, velut est hæc abstinencia à
sanc

sanguine, per cuius præscriptionem prudenter consulitur infirmitati judæorum. At etiam tollendum est hoc jugum, cum non est amplius necessarium.

21 *Moyſes enim à temporibus antiquis habet in ſingulis civitatibus qui eum prædicent in ſynagogis, ubi per omne ſabbatum legitur.*

Fidelitas Judæorum in lectione Verbi Dei, Paſtores & Chriſtianos, qui illam negligunt, confundit. . Dies Dominica, quæ ſabbatho ſucceſſit debet ſanctificari per pias lectiones, & maxime Scripturarum ſacrarum. Illud eſt lac hominis Chriſtiani, quod Deus, qui novit bonum operis ſui, illi ſuppeditavit. Illum ab eo ablactare velle periculofum eſt.

§. 2. EPISTOLA CONCILII AD ECCLESIAS GENTILIUM.

22 *Tunc placuit Apoſtoliſ, & ſenioribus cum omni Eccleſia, eligere viros ex eis, & mittere Antiochiam cum Paulo & Barnaba, Judam, qui cognominabatur Barſabas, & Silam, viros primos in fratribus.*

Prudentia, vigilantia, charitas Apoſtolorum erga infirmos, in tota ipſorum agendi ratione eluſcunt. . Membra Eccleſiæ mutuo bono ſtudentia, Eccleſiam inimicis ſuis amabilem reddebant. . . Ea ſemper regnet, mi Salvator, & in fidelibus & in paſtoribus, ea, inquam, charitas, quæ eſt fructus ſanguinis tui, & anima pietatis Chriſtianæ.

23 *Scribentes per manus eorum. APOSTOLI & ſeniores fratres, hiſ, qui ſunt Antiochia, & Syria, & Cilicia, fratribus ex Gentibus, ſalutem.*

24 *Quoniam audivimus, quia quidam ex nobis exeuntes, turbaverunt vos verbis, evertentes animas veſtras, quibus non mandavimus:*

Novis quandoque turbis & periculofioribus erroribus præbetur occaſio, irritando quorundam
animo

animos male dispositos, quando istam Apostolorum dissimulationem imitari omittimus, qua ipsi auctores turbarum & erroris non illico nominant. . . Æquitatis etiam & prudentiæ est, ut huiusmodi hominum facta improbemus, etiam si ex eadem forte simus cum ipsis Ecclesia. . . Quantum mali ex falso & cæco zelo oriri potest! nihil est quod reparare illud possit, nisi illuminata charitas.

25 *Placuit nobis collectis in unum, eligere viros, & mittere ad vos, cum charissimis nostris Barnaba & Paulo,*

Beata Ecclesia, quando Pastores omnes sic uniti in eodem spiritu conspirant ad conservationem thesauri veritatis & vinculi charitatis! Nemo hic sibi tribuit gloriam decisionis. Omnes in hoc intenti sunt, ut eam eo modo faciant, qui pacem Ecclesiæ reddat: quia omnes unicè amant Ecclesiam & pacem, & solam J. Christi causam præ oculis habent.

26 *Hominibus, qui tradiderunt animas suas pro nomine Domini nostri Jesu Christi.*

Pulcherrimum elogium, quod Concilium ex Apostolis & sanctis compositum tribuere possit ministris Ecclesiæ, illud est, quod pro J. Christo omnibus se malis exposuerint. Et certe indignus est qui J. Christo serviat minister, qui pro ipso ejusque Ecclesia vitam suam non contemnit.

27 *Misimus ergo Judam & Silam, qui & ipsi vobis verbis referent eadem.*

Magnæ sanctitatis indicium est, electum esse inter tot sanctos ab Apostolis & sanctis.

28 *Visum est enim Spiritui sancto, & nobis, nihil ultra imponere vobis oneris quam hæc necessaria:*

Ubi Ecclesia loquitur, Spiritus sanctus loquitur. . . In eo stupenda hæreticorum præsumptio est, quod illorum quisque sibi tribuat eandem prærogativam cum sponsa J. Christi, aut ejus mandatis reverentiam & submissionem non exhibeat. Ea est modò, quæ tunc fuit Ecclesia, & per
cam

eam omnibus temporibus Spiritus sanctus docet nos veritates suas, & mores nostros dirigit.

29 *Ut abstineatis vos ab immolatis simulachrorum, & sanguine, & suffocato, & fornicatione: à quibus custodientes vos, benè agetis. Valete.*

Quod Spiritus sanctus prudenti dispensatione ordinavit adversus manducationem sanguinis, Ecclesia sustulit, quando id postulavit ratio. Honoratur lex & Judæorum infirmitati consulitur eam ordinationem retinendo. Revocatio istius ordinationis postea facta auctoritatem Evangelio conciliavit, conservavit Christianis suam libertatem, & Ecclesiæ potestatem demonstravit.

30 *Illi ergo dimissi, descenderunt Antiochiam: & congregata multitudine tradiderunt epistolam.*

31 *Quam cum legissent, gavisissimi sunt super consolatione.*

Si vel una tam brevis epistola Apostolorum tantum gaudii & consolationis præbuit, quantum expectandum est ex lectione totæ epistolarum tam divinarum, quot Spiritus sanctus ipsis inspiravit! quantum ex tota Scriptura sacra, quæ est velut epistola Dei ad homines?

§. 3. JUDAS ET SILAS PROPHETÆ. PAULUS ET BARNABAS SEPARANTUR.

32 *Judas autem & Silas, & ipsi cum essent Propheta, verbo plurimo consolati sunt fratres, & confirmaverunt.*

Qui unctionem habent Spiritûs sancti, sunt fontes consolationis, luminis & roboris pro Ecclesia. Postulare à Deo debemus, ut det illi multos prædicatores hac unctione plenos: & cum tales dat oportet ei gratias agere, ac id studiosè agere ut inde proficiamus.

33 *Facto autem ibi aliquanto tempore, dimissi sunt cum pace à fratribus, ad eos qui miserant illos.*

34 *Visum est autem Silæ ibi remanere: Judas autem solus abiit Jerusalem.*

Deus

Deus sanctam permittit viris Apostolicis libertatem. Servos suos ad certa loca, aut certas animas illecebris quibusdam attrahit. Nihil fit Spiritui Dei contrarium sequendo huiusmodi instinctus, quando in eo nihil est carnis & sanguinis, & nulla pars vocationis nostræ negligitur. Deus uno tempore separat, quos alio univerat. Omnia expediunt, cum Ecclesiæ bono fiunt.

35 Paulus autem & Barnabas demorabantur Antiochia, docentes, & evangelizantes cum aliis pluribus verbum Domini.

Qui verbo Dei pleni sunt & zelo gloriæ ipsius, non possunt non se effundere ex abundantia cordis sui. His reple nos, Domine, ut iis conversationes nostræ plenæ sint, & nullam in iis partem mundus habeat.

36 Post aliquot autem dies, dixit ad Barnabam Paulus: Revertentes visitemus fratres per universas civitates, in quibus predicavimus verbum Domini, quomodo se habeant.

Non possunt esse nisi utilissimæ visitationes Episcopales, generales, sæpius iteratæ. Harum necessitatem noverat S. Paulus, & sciebat oculum Pastoris salutem esse gregis. Necessaria sunt ad confirmandos fideles, & conservandum bonum inter eos constitutum. Debet Episcopus per seipsum cognoscere statum suæ diocesis, nec id potest nisi per visitationes.

37 Barnabas autem volebat secum assumere & Joannem qui cognominabatur Marcus. Colos. 4. 10.

38 Paulus autem rogabat eum (ut qui discessisset ab eis de Pamphylia, & non esset cum eis in opus) non debere recipi. Sap. 13. 13.

Neceffe est, ut Episcopo in visitationibus suis adsint comites: sed magni refert ut nullos secum ducat nisi irreprehensibiles operarios. Idem Spiritus Sanctus inspirat S. Paulo, ut Marco culpæ suæ sensum ingerat, illumque ob ignaviam suam humiliet; & S. Barnabæ inspirat ut illum consoletur, & sua indulgentia animum ejus confirmet.

5 *Et Ecclesiæ quidem confirmabantur fide, & abundabant numero quotidie.*

Semper erunt florentes Ecclesiæ, cum Pastores habebunt imitatores fidei, prudentiæ, zeli, charitatis & indulgentiæ Apostolorum.

§. 2. SPIRITUS SANCTUS VETAT PRÆDICARI
IN ASIA ET BITHYNIA. VISIO QUÆ
IN MACEDONIAM MITTI-
TUR S. PAULUS.

6 *Transseuntes autem Phrygiam, & Galatiæ regionem, vetati sunt à Spiritu Sancto loqui verbum Dei in Asia.*

Deus gratiarum & verbi sui Dominus, ordinat & sistit eorum cursum pro sua voluntate & consiliis suis super electis. Quid hac in re agamus, nisi adoremus propositum voluntatis ejus, non penetrare velimus. Hac ratione vult Deus docere nos recipere gratiam suam grato animo tanquam purum donum, & timere ne lumen veritatis à nobis auferatur, si meritis nostris illud tribuamus.

7 *Cum venissent autem in Mysiam, tentabant ire in Bithyniam: & non permisit eos Spiritus Jesu.*

Quod respectu populorum geritur, etiam geritur respectu singularum animarum. Has Deus non eligit stultæ mentis suæ, sed ratione summè sapienti; quamvis ratio præferentiæ in electione aliquarum sit arcanum soli Spiritui eligenti cognitum. Apostoli sequuntur in usu ministerii sui non propriam inclinationem, sed motum Spiritus Sancti, sine hæsitazione & disceptatione. Quandoque quis sentit se propensione aliqua ferri, ut certis animabus obsequium suum impendat, & Deus obstare videtur: judicium illud adorandum est: ei se conformare oportet, non illud investigare.

8 *Cum autem pertransissent Mysiam, descendunt Troadem:*

9 *Et visio per noctem Paulo ostensa est: Vir Macedo quidam erat stans, & deprecans eum, & dicens: Transiens in Macedoniam, adiuva nos.*

Novit Deus, qua ratione voluntatem suam iis manifestet, qui illam cum simplicitate quærunt, nec ullo alio, quam gloriæ ipsius intuitu. . Probat submissionem & dependentiam servorum suorum opponendo se desideriis eorum; & tum portam aperit eorum zelo & laboribus, iis benedictionem suam impertiendo.

10 *Ut autem visum vidit, statim quasi vimus proficisci in Macedoniam, certi facti quod vocasset nos Deus evangelizare ei.*

Cum quis cognoscit Domini sui voluntatem, eam sine mora amplecti debet. . Hæc patet S. Lucam vocatum fuisse ad laborandum cum S. Paulo in vinea Domini. Frustra, Domine, vocas ad laborem, nisi laboris inspires amorem. Frustra iubes, nisi ipse des quod iubes.

11 *Navigantes autem a Troade, recto cursu venimus Samothraciam, & sequenti die Neapolim;*

12 *Et inde Philppos, quæ est prima partis Macedonia civitas, colonia. Eramus autem in hac Urbe diebus aliquot, conferentes.*

Eorum populorum felicitatem magnificiamus, qui Paulum audierunt loquentem; sed & nos eum audiamus loquentem in epistolis suis; quæ totæ divinæ sunt. Frustra quis dolet quod ex eius ore non exceperit veritates, quibus scripta ejus plena sunt, & quibus omni tempore potest nutrire animam suam.

5. 3. CONVERSIO LYDIÆ. PYTHONISSA LIBERATA.

13 *Die autem sabbatorum egressi sumus foras portam iuxta flumen, ubi videbatur oratio esse: & sedentes loquebamur mulieribus, quæ convenerant.*

Operarius zelosus nullam prætermittit occasione[m] annunciandi J. Christum & exercendi
mini-

Nisi sedulò adversus avaritiam depugnemus, ad maximos excessus & omne genus criminum ducit. Qui ea possessus est, nihil eis, qui se ipsi opponunt, condonat. Calumnia semper præsto est, ut vindictæ subsidio veniat, & optimas actiones veneno suo alpergat, atque criminis opinione infamet. Qui malam peccatorum pacem turbant, semper habebuntur perturbatores quietis publicæ. Nunquam impune impetitur vitium, quando præpollet.

21 *Et annuntiant morem, quem non licet nobis suscipere, neque facere, cum simus Romani.*

Nunquam desunt prætextus ad calumniandum servos Dei, nec pravæ rationes, ut quis se eximat ab amplectenda vera religione vel pietate. Quam sæpe iniquitas religionis velo tegitur! Deus id patitur, sed tempus iræ adveniet. Hic nomine & potentia Romanorum utuntur ad regendam malitiam suam; & Deus aliquando eadem utetur ad eam puniendam.

2. Cor.

II. 25.

Philip.

I. 13.

I. Thes.

2. 2.

22 *Et cucurrit plebs adversus eos: & magistratus, scissis tunicis eorum, jusserunt eos virgis cadi.*

Sæpe magistratus instrumentum eunt vindictæ impiorum, nisi sibi sollicitè caveant. Omnia discutienda sunt, nihil præcipitandum, nisi volumus nos injustitiis committendis exponere. Quod Deus permittit Apostolum suum pati, non videbatur id temporis multum aptum promovendæ causæ religionis ejus. Nunc notum est, his mediis conversum esse mundum.

23 *Et cum multas plagas eis imposuissent, miserunt eos in carcerem, præcipientes custodi ut diligenter custodiret eos.*

Passiones ubique comitantur veros J. Christi ministros. Huic rei voluit Deus annectere progressum Evangelii & veritatis stabilitionem. Multis semper falsis ac temerariis judiciis nos exponemus, nisi id pro regula sumamus, nunquam ex eo quod quis male tractetur ab hominibus, judicare de ipsius fide, probitate, vel causa.

24 *Qui*

24 *Qui cum tale praeceptum accepisset, misit eos in interiorum carcerem, & pedes eorum strinxit ligno.*

Gloriosum est inter sceeratos pro J. Christo reputari, postquam inter illos ipse J. Christus reputatus est. Nunquam speciosiores sunt pedes pacem Evangelicam annuntiantium, nec venerabiliores, quam dum pro J. Christo compedibus constricti sunt, nec eorum lumen illustrius, quam in tenebris carceris.

25 *Media autem nocte, Paulus & Silas orantes, laudabant Deum: & audiebant eos, qui in custodia erant.*

Locis non sanctificantur personae, sed loca personis. Carcer fit templum, cum in eo reperiuntur veri servi Dei, qui illic ipsum laudent & adorent. Oportet ut simus veri Discipuli Christi patientis, ut non aliam quaeramus requiem, quam in passionibus, in oratione, & laude Dei. S. Paulus bono exemplo aedificat eos, quibus alia ratione utilis esse non potest. Nihil magis demonstrabat magnitudinem Dei, quem praedicabat, quam iste cantus laetitiae & laudis in medio humiliationis, passionum & carceris.

26 *Subito vero terra motus factus est magnus, ita ut moverentur fundamenta carceris. Et statim aperta sunt omnia ostia: & universorum vincula soluta sunt.*

Quantam affert consolationem iis quos mundus opprimit, scire carceres etiam profundissimos non esse provinentiae & potentiae Dei inaccessiblelos! Quae vincula solvere non possit, cum iubet, is, cui nihil resistit?

27 *Experges factus autem custos carceris, & videns portas apertas carceris, evaginato gladio volebat se interficere, astimans fugisse viatos.*

Dæmon ex nostris perturbationibus & timoribus occasionem arripit nos tentandi. Ideo conari oportet in eo statu ne a Deo oculos avertamus, & ut ad illum recurramus. Qui non collocat in Deo fiduciam suam, nullum habet in malis remedium, nisi desperationem.

28 *Clamavit autem Paulus voce magna, dicens: Nihil tibi mali feceris: universi enim hic sumus.*

Per quot miracula, Deus meus, te ipsum in servis tuis glorificas! S. Paulus è fundo carceris & in tenebris custodem videt, vincti januis apertis de fuga non cogitant, terra tremat, carcer aperitur, vincula confringuntur, &c.

29 *Petitoque lumine, introgressus est: & tremefactus proci dit Paulo & Silæ ad pedes:*

Quot miracula in gratiam unius familiæ contemptibilis in oculis hominum, sed à Deo electæ! Quanta misericordia! Gratia Dei triumphat de eo quod ordinarie maximè est immiseri- cors, & durum, & novum nobis exhibet miraculum cæteris magis stupendum. Deus vincula & passiones servorum suorum remuneratur, iis utendo ad salutem aliquorum ex electis suis. Tales ubique sunt, & ex omni conditione, & omni- genis modis illos ad se attrahit. Quam adorabilis es, Deus meus, in omnibus viis tuis super illis!

30 *Et producens eos foras, ait: Domini, quid me oportet facere, ut salvus fiam?*

Quam illud verum est, ô Jesu, tibi omnipo- tentem esse facilitatem, qua tibi subicias volun- tates etiam tuæ veritati maximè adversas! Eam secundum consiliatua in omnes illos exerce, qui eam impugnant aut ei resistunt, eosque ad te converte.

31 *At illi dixerant: Crede in Dominum Jesum: & salvus eris tu, & domus tua.*

Salus unius familiæ ordinariè annexa est salutì capitis ejus. Fides nos ad J. Christum ducit; sed unde hæc fides promanat, nisi à J. Christo? Quæ autem merita in iis invenit, quibus eam do- nat, nisi ipsam indignitatem?

32 *Et locuti sunt et verbum Domini, cum omni- bus qui erant in domo ejus.*

Maximam id affert captivo J. Christi conso- lationem, si illi discipulos conciliet in vinculis verbo & bono exemplo. Domine, etiam hoc

tem-

tempore habes huiusmodi ministros fideles, qui pro causa tua in vinculis sunt. Eos consolare, confirma, Ecclesiae tuae utiles redde, reple eos unctione & vi Spiritus tui, ut consolationem hanc percipiant quod in eo statu tibi animas lucrentur.

33 *Et tollens eos in illa hora noctis, lavit plagas eorum: & baptizatus est ipse, & omnis domus ejus continuo.*

Baptismus, seu balneum charitatis, digna est preparatio ad baptismum J. Christi. Sic Deus confundit inimicos suos, sic per ipsos crescit regnum J. Christi, cum volunt illud destruere. Custos curam carceris sui impeditus non poterat ire, ut alii, ad excipiendum ex ore Apostolorum verbum salutis: & Deus qui omnia propter electos suos operatur, ad eum mittit Apostolos, & facit, ut fidei lumen usque in tenebras carceris ejus deferatur. O amor! O admirabilis dispensatio Dei super iis quos elegit!

34 *Cumq; perduxisset eos in domum suam, apposit eis mensam, & latatus est cum omni domo sua credens Deo.*

Oportebat S. Paulum pati, ut ferret gaudium fidei in istam domum lustrus, & libertas familiae istius esset merces vinculorum ejus. Materia consolationis est ministris J. Christi, qui ab infidelibus persecutionem patiuntur, sperare fore, ut Deus ipsos conversione animae alicujus consoletur.

35 *Et cum dies factus esset, miserunt magistratus liatores, dicentes: Dimitte homines illos.*

36 *Nuntiavit autem custos carceris verba haec Paulo: Quia miserunt magistratus ut dimittamini: nunc igitur exeuntes, ite in pace.*

Nunc igitur exeuntes ite; quasi diceret: Itate nunc, quandoquidem, cum ego libertatem obtuli, ire nolueritis. S. Paulus custodem carceris fidelitatem docet, cum non utitur oblata sibi potestate fugiendi, sed magistratum mandatum expectat.

37 *Paulus autem dixit eis: Casos nos publice, in-*

presbyteros, & orassent cum jejunationibus, commenda-
verunt eos Domino, in quem crediderunt.

Semper in Ecclesia Catholica preces & jejunia
præparationes fuerunt ad ordinationem. In ea
semper creditum est explorandam Dei volunta-
tem super electione Pastorum per orationem; &
orationem per jejunium confirmandam.. Ea ele-
ctio ad omnes spectat; omnes in id conspirare
debent ut bona fiat.

23 *Transseuntesq; Pisidiam, venerunt in Pam-
phyliam,*

24 *Et loquentes verbum Domini in Perge, descen-
derunt in Attaliam:*

25 *Et inde navigaverunt Antiochiam, unde erant
eraditi gratia Dei, in opus quod compleverunt.*

Hi Apostoli ad locum redeunt unde incepit eo-
rum missio, ut eos qui pro successu operum Dei
orarunt, ad agendas eo nomine illi gratias, ve-
lut inducant, successum illum ipsis aperiendo.

26 *Cum autem venissent, & congregassent Eccle-
siam, retulerunt quanta fecisset Deus cum illis, & quia
aperuisset Gentibus ostium fidei.*

Non timeret S. Paulus ne quod detrimentum di-
gnitati suæ afferat, dum Ecclesiæ Antiochenæ ra-
tionem reddit eorum quæ fecerat. Deus est,
qui per ministerium operatorum evangelicorum
bonum operatur, ei gloria referenda.. Occasio
præbetur fidelibus Deum ob id bonum benedicen-
di, cum eis exponitur benedictio quam labori-
bus affudit ministrorum suorum.

27 *Morati sunt autem tempus non modicum cum
discipulis.*

Ipsa Sanctorum quies inutilis non est, nec est
aliud quam laboris mutatio: nec minus hono-
randa quam clarissimi eorum & maximè ardui
labores.

CAPUT XV.

§. I. CONCILIUM JEROSOLYMITANUM SUPER
OBSERVANTIIS LEGALIBUS.

1 **E** T quidam descendentes de Judæa, docebant Gal. 5. 2.
fratres: Quia nisi circumcidamini secundum morem Moysi, non potestis salvari.

Doctrina Ecclesiæ ab initio oppugnata ab ipsis
ejus filiis demonstrat eam non minus quam spon-
sum suum in laboribus fuisse a juventute sua. In-
ordinata adhæsiō erga exercitia quædam religio-
nis exteriora per se indifferentia, & justo minor
æstimatio potentiæ gratiæ J. Christi fons extite-
runt istarum perturbationum inter fideles.

2 *Fæta ergo seditione non minima Paulo & Bar-
naba adversus illos, statuerunt ut ascenderent Paulus
& Barnabas, & quidam alii ex aliis, ad Apostolos
& presbyteros in Jerusalem, super hac quæstione.*

Indulgentia erga aliorum voluntates non eo us-
que progredi debet, ut per eam enerventur veri-
tates fidei. Hanc quandoque prodit, qui non de-
fendit fortiter. Ad Ecclesiam pertinet super ve-
ritatibus fidei ferre sententiam. Eam ipse S. Pau-
lus consulit, & venit exquisitum decisiones ejus.

3 *Illi ergo deducti ab Ecclesia, pertransibant Phœ-
nicem & Samariam, narrante conversionem Gen-
tium: & faciebant gaudium magnum omnibus fra-
tribus.*

Vera charitas progressu veritatis lætatur. Con-
versio peccatorum non potest esse indifferens Ec-
clesiam amantibus, nec progressus regni J. Chri-
sti iis qui illud desiderant & petunt quotidie in
oratione.

4 *Cum autem venissent Jerusalem, suscepti
sunt ab Ecclesia, & ab Apostolis, & senioribus, an-
nuntiantes quanta Deus fecisset cum illis.*

Praxis utilis est & Apostolica inter Episcopos
& Pastores, sibi invicem communicare bonum,
quod Deus per ipsorum ministerium operatur, &

finul consultare de mediis opportunis promovendi opus Dei. S. Lucas videtur hic nobis subindicare tria corpora diversa, corpus Ecclesiæ, corpus Episcoporum, & corpus Cleri subalterni.

5 Surrexerunt autem quidam de heresi Phariseorum, qui crediderunt, dicentes: Quia oportet circumcidere eos, præcipere quoque servare legem Moysi.

Non semper fides aufert omnes tenebras, nec sufficit ad sanandum timorem cordis. Ægre vident homines negligi quod superbe amaverunt, ægrè adducuntur ut nolint subicere alios iugo, quod ipsi portaverunt. Libera nos, ô divina veritas, ab omnibus humanis affectibus, qui te inhonorant.

6 Conveneruntque Apostoli & seniores videre de verbo hoc.

Primum Concilium Ecclesiæ Christianæ ex Apostolis & Presbyteris seu Episcopis. Deus permittit dubitationes inter ministros Ecclesiæ nascentis, ut eorum successores doceat propriæ menti diffidere. Promissio Apostolis facta, fore ut J. Christus cum illis semper foret, & Spiritus sanctus doceret illos omnem veritatem non eximit illos onere veritates ipsas discutiendi, & adhibendi ad eas detegendas humana media.

Sup. 10.
20.

7 Cum autem magna acquisitio fieret, surgens Petrus dixit ad eos: Viri fratres, vos scitis quoniam ab antiquis diebus Deus in nobis elegit, per os meum audire Gentes verbum Evangelii, & credere.

Primus Apostolorum aperit primum Concilium, quod considerari potest tanquam exemplar cæterorum. In iis per inquisitionem, discussionem, collationem, cum assistentia Spiritus Sancti veritas invenitur, non per novam revelationem. Antiquitas seu traditio & verbum Dei fundamenta sunt istarum decisionum: Ea enim sunt velut archiva Ecclesiæ, unde depromit omnes veritates, quas debet proponere fidei fidelium,

8 Et qui novit corda Deus, testimonium perhibuit, dans illis Spiritum sanctum, sicut & nobis, Sup. 104.
45.

Qui corda amore suo replet solus potest de illis testimonium certum perhibere. Ut de conversione peccatoris judicetur oportet in eo videre effectus & opera Spiritus Sancti. Deus illa hic supplet per testimonium visibile & extraordinarium, à quo solo Apostoli suæ dispensationis justificationem deducunt.

9 Et nihil discrevit inter nos & illos, fide purificans corda eorum.

Nulla est alicujus momenti differentia inter corda hominum, nisi quam gratia facit. Justificatio fidei attribuitur, quia fides est ejus initium, principium & fundamentum, & quia supponitur charitate esse animata.

10 Nunc ergo quid tentatis Deum, imponere jugum super cervicem discipulorum, quod neque patres nostri, neque nos portare posuimus?

Omne jugum importabile est naturæ gratia J. Christi destitutæ. Lex, si sola est, onus est hominem opprimens, non sublevans; humilians superbiam non destruens; ostendens officium, non ingerens ejus amorem; occasionem præbens peccati, maledictionis & mortis, multo minus ab eis liberans. Quid non debemus J. Christo, per quem charitas, quæ omnis subjectionis amorem infundit, & adimplet omnem legem, diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, postquam illam nobis promeritus est per crucem suam.

11 Sed per gratiam Domini Jesu Christi credimus salvari, quemadmodum & illi.

Prima veritas decisa à primis Episcopis in primo Concilio Ecclesiæ adversus primos inimicos gratiæ J. Christi: Eam solam esse quæ hominem salvet in omni tempore, statu & conditione. Absque illa nihil est utile ad salutem, & omnia possunt esse salutis contraria.

12 Tacuit autem omnis multitudo: & audiebant Barnabam.

Barnabam & Paulum, narrantes quanta Deus fecisset signa & prodigia in Gentibus per eos.

Conversio gentilium facta independenter à lege probat, à gratia, non à lege, expectandam salutem. Extraordinariæ in religione molitiones semper miraculis confirmandæ sunt. Cum autem dupliciter extraordinaria sit missio ad gentiles, congeminat etiam & extraordinario modo multiplicat Deus miracula in favorem Pauli & Barnabæ, qui gentilium sunt Apostoli.

13 *Et postquam tacuerunt, respondit Jacobus, dicens: Viri fratres, audite me.*

14 *Simon narravit quomodo primum Deus visitavit sumere ex Gentibus populum nomini suo.*

Homo Christianus totus consecratus est nomini, id est majestati, sanctitati, voluntati, cultui & gloriæ Dei. Si isti consecrationi vita & qualibet ejus actio non responderet, species quædam est furti & sacrilegii. Pauci Christianorum satis capiunt quousque se extendant obligationes consecrationis Christianæ; imo pauci id capere volunt.

15 *Et huic concordant verba Prophetarum, sicut scriptum est:*

Ecclesiæ Pastores debent discutere doctrinam, & suam agendi rationem conformare Scripturis per Ecclesiam explicatis. Perfecta semper est consonantia inter vera miracula & Scripturas: nec unquam potest unum illorum alteri contrarium testimonium perhibere.

Amos 7. 16 Post hæc revertar, & reedificabo tabernaculum David, quod decedit; & diruta ejus reedificabo, & erigam illud:

David & domus ejus figuræ erant J. Christi & Ecclesiæ ejus. Hujus ipse Deus architectus est, nos lapides sumus. Domine cæde me, ut vivum lapidem, secundum voluntatem tuam; nihil recusando, dum ab ædificio tuo non rejiciar.

17 *Ut requirant ceteri hominum Dominum, & omnes gentes, super quas invocatum est nomen meum, dicit Dominus faciens hæc.* Sic

Sic est, Domine, tu es qui omnia operaris in electis tuis; qui facis te requiri & diligere ab iis omnibus qui te requirunt & diligunt.. Æquum est, ut nomen tuum geramus, cum simus opus tuum. Illud nomen est, in quo est omnis sanctificatio & gloria nostra, ad illud omnia referre debemus: debet nos velut devorare zelus sanctificationis & gloriæ ejus.

18 *Notum a saculo est Domino opus suum.*

Opus Dei antonomastice sic dictum, est ipsius Ecclesia. Ad hanc omnia alia ordinat. Debemus & nos conspirare & cooperari ei ad eius perfectionem. Illius partes omnes cognoscit, disponit & ordinat. Quod in ea bonum exercetur in tempore, est effectus amoris & voluntatum ipsius æternarum. In ea sequi oportet consilia ejus, & dirigendum se permittere Spiritui ipsius, supremo ordinatori operis sui.. Quid est homo, ut velit se extollere supra cogitationes & consilia Sapientiæ Divinæ, & mutare vias ad sanctificationem operis ejus ordinatas, quas nobis manifestare dignatus est in Scripturis suis & traditione Apostolica.

19 *Propter quod ego iudico, non inquietari eos qui ex Gentibus convertuntur ad Deum,*

Non oportet recens conversos nimium onerare exterioribus exercitiis, quamvis bonis, nec iis hac ratione occasionem præbere in illis ponendi fiduciam.. Unitas Dei postulat unitatem & simplicitatem cultûs; quantum id humana infirmitas pati potest. Ab ea unitate & simplicitate quam minimum fieri potest, recedendum est.

20 *Sed scribere ad eos ut abstineant se à contaminationibus simulachrorum, & fornicatione, & suffocatis, & sanguine.*

Hominis Christiani proprium est dulcedo charitatis; fugiat oportet quidquid huic contrarium videri potest.. Quandoque postulat charitas, aliquibus iugum imponi, ut aliorum animis & infirmitati serviat, velut est hæc abstinencia à
san

sanguine, per cuius præscriptionem prudenter consulitur infirmitati judæorum. At etiam tollendum est hoc iugum, cum non est amplius necessarium.

21 *Moyſes enim à temporibus antiquis habet in ſingulis civitatibus qui eum prædicent in ſynagogis, ubi per omne ſabbatum legitur.*

Fidelitas Judæorum in lectione Verbi Dei, Paſtores & Chriſtianos, qui illam negligunt, confundit. . Dies Dominica, quæ ſabbatho ſucceſſit debet ſanctificari per pias lectiones, & maxime Scripturarum ſacrarum. Illud eſt lac hominis Chriſtiani, quod Deus, qui novit bonum operis ſui, illi ſuppeditavit. Illum ab eo ablactare velle periculofum eſt.

§. 2. EPISTOLA CONCILII AD ECCLESIAS GENTILIUM.

22 *Tunc placuit Apoſtoliſ, & ſenioribus cum omni Eccleſia, eligere viros ex eis, & mittere Antiochiam cum Paulo & Barnaba, Judam, qui cognominabatur Barſabas, & Silam, viros primos in fratribus.*

Prudentia, vigilantia, charitas Apoſtolorum erga infirmos, in tota ipſorum agendi ratione eluceſcunt. . Membra Eccleſiæ mutuo bono ſtudentia, Eccleſiam inimicis ſuis amabilem reddebant. . Ea ſemper regnet, mi Salvator, & in fidelibus & in paſtoribus, ea, inquam, charitas, quæ eſt fructus ſanguinis tui, & anima pietatis Chriſtianæ.

23 *Scribentes per manus eorum. APOSTOLI & ſeniores fratres, hiſ, qui ſunt Antiochia, & Syria, & Cilicia, fratribus ex Gentibus, ſalutem.*

24 *Quoniam audivimus, quia quidam ex nobis exeuntes, turbaverunt vos verbis, evertentes animas veſtras, quibus non mandavimus:*

Novis quandoque turbis & periculofioribus erroribus præbetur occaſio, irritando quorundam
animo

animos male dispositos, quando istam Apostolorum dissimulationem imitari omittimus, qua ipsi auctores turbatum & erroris non illic nominant. . . Aequitatis etiam & prudentiae est, ut huiusmodi hominum facta improbemus, etiam si ex eadem forte simus cum ipsis Ecclesia. . . Quantum mali ex falso & caeco zelo oriri potest! nihil est quod reparare illud possit, nisi illuminata charitas.

25 *Placuit nobis collectis in unum, eligere viros, & mittere ad vos, cum charissimis nostris Barnaba & Paulo,*

Beata Ecclesia, quando Pastores omnes sic uniti in eodem spiritu conspirant ad conservationem thesauri veritatis & vinculi charitatis! Nemo hic sibi tribuit gloriam decisionis. Omnes in hoc intenti sunt, ut eam eo modo faciant, qui pacem Ecclesiae reddat: quia omnes unicè amant Ecclesiam & pacem, & solam J. Christi causam prae oculis habent.

26 *Hominibus, qui tradiderunt animas suas pro nomine Domini nostri Jesu Christi.*

Pulcherrimum elogium, quod Concilium ex Apostolis & sanctis compositum tribuere possit ministris Ecclesiae, illud est, quod pro J. Christo omnibus se malis exposuerint. Et certe indignus est qui J. Christo serviat minister, qui pro ipso ejusque Ecclesia vitam suam non contemnit.

27 *Misimus ergo Judam & Silam, qui & ipsi vobis verbis referent eadem.*

Magnae sanctitatis indicium est, electum esse inter tot sanctos ab Apostolis & sanctis.

28 *Visum est enim Spiritui sancto, & nobis, nihil ultra imponere vobis oneris quam haec necessaria:*

Ubi Ecclesia loquitur, Spiritus sanctus loquitur. . . In eo stupenda haereticorum praesumptio est, quod illorum quisque sibi tribuat eandem praerogativam cum sponsa J. Christi, aut ejus mandatis reverentiam & submissionem non exhibeat. Ea est modò, quae tunc fuit Ecclesia, & per

cam

eam omnibus temporibus Spiritus sanctus docet nos veritates suas, & mores nostros dirigit.

29 *Ut abstineatis vos ab immolatis simulachrorum, & sanguine, & suffocato, & fornicatione: à quibus custodientes vos, benè agetis. Valete.*

Quod Spiritus sanctus prudenti dispensatione ordinavit adversus manducationem sanguinis, Ecclesia sustulit, quando id postulavit ratio. Honoratur lex & Judæorum infirmitati consulitur eam ordinationem retinendo. Revocatio istius ordinationis postea facta auctoritatem Evangelio conciliavit, conservavit Christianis suam libertatem, & Ecclesiæ potestatem demonstravit.

30 *Illi ergo dimissi, descenderunt Antiochiam: & congregata multitudine tradiderunt epistolam.*

31 *Quam cum legissent, gavisissimi sunt consolatione.*

Si vel una tam brevis epistola Apostolorum tantum gaudii & consolationis præbuit, quantum expectandum est ex lectione totæ epistolarum tam divinarum, quot Spiritus sanctus ipsis inspiravit! quantum ex tota Scriptura sacra, quæ est velut epistola Dei ad homines?

5. 3. JUDAS ET SILAS PROPHETÆ. PAULUS ET BARNABAS SEPARANTUR.

32 *Judas autem & Silas, & ipsi cum essent Propheta, verbo plurimo consolati sunt fratres, & confirmaverunt.*

Qui unctionem habent Spiritûs sancti, sunt fontes consolationis, luminis & roboris pro Ecclesia. Postulare à Deo debemus, ut det illi multos prædicatores hac unctione plenos: & cum tales dat oportet ei gratias agere, ac id studiosè agere ut inde proficiamus.

33 *Facto autem ibi aliquanto tempore, dimissi sunt cum pace à fratribus, ad eos qui miserant illos.*

34 *Visum est autem Silæ ibi remanere: Judas autem solus abiit Jerusalem.*

Deus

Deus sanctam permittit viris Apostolicis libertatem. Servos suos ad certa loca, aut certas animas illecebris quibusdam attrahit. Nihil fit Spiritui Dei contrarium sequendo huiusmodi instinctus, quando in eo nihil est carnis & sanguinis, & nulla pars vocationis nostræ negligitur. Deus uno tempore separat, quos alio univerat. Omnia expediunt, cum Ecclesiæ bono fiunt.

35 Paulus autem & Barnabas demorabantur Antiochia, docentes, & evangelizantes cum aliis pluribus verbum Domini.

Qui verbo Dei pleni sunt & zelo gloriæ ipsius, non possunt non se effundere ex abundantia cordis sui. His reple nos, Domine, ut iis conversationes nostræ plenæ sint, & nullam in iis partem mundus habeat.

36 Post aliquot autem dies, dixit ad Barnabam Paulus: Revertentes visitemus fratres per universas civitates, in quibus predicavimus verbum Domini, quomodo se habeant.

Non possunt esse nisi utilissimæ visitationes Episcopales, generales, sæpius iteratæ. Harum necessitatem noverat S. Paulus, & sciebat oculum Pastoris salutem esse gregis. Necessaria sunt ad confirmandos fideles, & conservandum bonum inter eos constitutum. Debet Episcopus per seipsum cognoscere statum suæ diocesis, nec id potest nisi per visitationes.

37 Barnabas autem volebat secum assumere & Joannem qui cognominabatur Marcus. Colos. 4. 10.

38 Paulus autem rogabat eum (ut qui discessisset ab eis de Pamphylia, & non esset cum eis in opus) non debere recipi. Sap. 13. 13.

Necesse est, ut Episcopo in visitationibus suis adsint comites: sed magni refert ut nullos secum ducat nisi irreprehensibiles operarios. Idem Spiritus Sanctus inspirat S. Paulo, ut Marco culpæ suæ sensum ingerat, illumque ob ignaviam suam humiliet; & S. Barnabæ inspirat ut illum confoletur, & sua indulgentia animum ejus confirmet.

met. Amboviis oppositis adimplent consilia Dei super eadem persona.

39 *Facta est autem dissensio, ita ut discederent ab invicem, & Barnabas quidem assumpto Marco navigaret Cyprum.*

Accidunt etiam inter sanctissimos innocuæ dissensiones. Deus illas permittit, ut homines esse noscantur, & ut adimpleat varia consilia sua super Ecclesia & electis suis. Fructus quem Deus ex hac disceptatione ducit sunt duæ missiones & duæ visitationes pro una.

40 *Paulus vero electo Sila profectus est, traditus gratia Dei a fratribus.*

Praxis sancta est Episcopi, valedicere populo suo, antequam ad obeundam visitationem suam discedat, illique benedictionem suam impertiri: & populi ipsius officium est, in hujusmodi occasionibus exhibere illi affectûs sui & reverentiæ signa, & votis ac precibus suis attrahere benedictionem cælestem super visitationem ipsius. Cum Pastor se verum patrem exhibet, invenit veros filios.

41 *Perambulabat autem Syriam, & Ciliciam, confirmans Ecclesiæ: præcipiens custodire præcepta Apostolorum & seniorum.*

Functiones visitationis Episcopalis sunt confirmare bonum jam stabilitum, stabilire quod deest; publicare decreta synodalia, & ordinationes Apostolicas; earumque observationem instanter commendare. Quandoque studiosè incumbimus condendis novis statutis, novisque ordinationibus; cum potius exemplo S. Pauli insistendum esset urgendæ observationi antiquarum. Non ultra tendit Apostolus, & nihil est quod in visitationibus majore cum fructu fieri possit.

CAPUT XVI.

§. I. PAULUS CIRCUMCIDIT TIMOTHEUM;
VISITAT ECCLESIAS.

Pervenit autem Derben, & Lystram. Et ecce discipulus quidam erat ibi nomine Timotheus, filius mulieris Judaeae fidelis, patris Gentili.

Mater Christiana recipit in pietate filiorum suorum fructum curarum, quas suscepit in eorum educatione.

2 Huic testimonium bonum reddebant, qui in Lystris erant & Iconio fratres.

Nemo nisi Christianus dignè potest in aliis laudare virtutem; quia sola fides ejus pretium novit & sola charitas eam sine invidia in proximo conspicit.

3 Hunc voluit Paulus secum proficisci: & assumens circumcidit eum, propter Judaeos qui erant in illis locis. Sciebant enim omnes quod pater ejus erat Gentilis.

Bonus Episcopus, zelosus Pastor non committet, ut sibi elabi sinat fidelem aliquem cooperatorem, quando talem ei offert providentia. Magnae prudentiae est tollere omnia obstacula fiduciae populorum, etiam in rebus non necessariis. Aliud est sponte se subicere legi, tanquam non malae: aliud ad illam ceteros cogere, tanquam necessariam. S. Paulus prius facit prudenti dispensatione. Damnat & impedit alterum, juxta decretum Concilii Ierosolymitani.

4 Cum autem pertransirent civitates, tradebant eis custodire dogmata, quae erant decreta ab Apostolis & senioribus, qui erant Ierosolymis.

Oportet exemplo S. Pauli instruere fideles doctrina Apostolorum; efficacissimum est illud adversus errores & novitates antidotum. Tantum abest ut Apostoli invideant inferioribus partem, quam habere debent in decisionibus & Ecclesiae regimine, ut etiam illos associant sibi.

5 *Et Ecclesia quidem confirmabantur fide, & abundabant numero quotidie.*

Semper erunt florentes Ecclesiae, cum Pastores habebunt imitatores fidei, prudentiae, zeli, charitatis & indulgentiae Apostolorum.

§. 2. SPIRITUS SANCTUS VETAT PRÆDICARI
IN ASIA ET BITHYNIA. VISIO QUAE
IN MACEDONIAM MITTITUR S. PAULUS.

6 *Transcuntes autem Phrygiam, & Galatiae regionem, vetati sunt à Spiritu Sancto loqui verbum Dei in Asia.*

Deus gratiarum & verbi sui Dominus, ordinat & sistit eorum cursum pro sua voluntate & consiliis suis super electis. Quid hac in re agamus, nisi adoremus propositum voluntatis ejus, non penetrare velimus. Hac ratione vult Deus docere nos recipere gratiam suam grato animo tanquam purum donum, & timere ne lumen veritatis à nobis auferatur, si meritis nostris illud tribuamus.

7 *Cum venissent autem in Mysiam, tentabant ire in Bithyniam: & non permisit eos Spiritus Jesu.*

Quod respectu populorum geritur, etiam geritur respectu singularum animarum. Has Deus non eligit stultae mentis suae, sed ratione summe sapienti; quamvis ratio praefereantiae in electione aliquarum sit arcanum soli Spiritui eligenti cognitum. Apostoli sequuntur in usu ministerii sui non propriam inclinationem, sed motum Spiritus Sancti, sine haesitatione & disceptatione. Quandoque quis sentit se propensione aliqua ferri, ut certis animabus obsequium suum impendat, & Deus obstare videtur: judicium illud adorandum est: ei se conformare oportet, non illud investigare.

8 *Cum autem pertransissent Mysiam, descendunt Troadem:*

9 *Et*

9 *Et visio per noctem Paulo ostensa est: Vir Macedo quidam erat stans, & deprecans eum, & dicens: Transiens in Macedoniam, adiuva nos.*

Novit Deus, qua ratione voluntatem suam iis manifestet, qui illam cum simplicitate quærunt, nec ullo alio, quam gloriæ ipsius intuitu. Probat submissionem & dependentiam servorum suorum opponendo se desideriis eorum; & tum portam aperit eorum zelo & laboribus, iis benedictionem suam impertiendo.

10 *Ut autem visum vidit, statim quasi vimus proficisci in Macedoniam, certi facti quòd vocasset nos Deus evangelizare eu.*

Cum quis cognoscit Domini sui voluntatem, eam sine mora amplecti debet. Hæc patet S. Lucam vocatum fuisse ad laborandum cum S. Paulo in vinea Domini. Frustra, Domine, vocas ad laborem, nisi laboris inspires amorem. Frustra iubes, nisi ipse des quod iubes.

11 *Navigantes autem à Troade, recto cursu venimus Samothraciam, & sequenti die Neapolim;*

12 *Et inde Phil ppos., quæ est prima partis Macedonia civitas, colonia. Eramus autem in hac Urbe diebus aliquot, conferentes.*

Eorum populorum felicitatem magnificiamus, qui Paulum audierunt loquentem; sed & nos eum audiamus loquentem in epistolis suis; quæ totæ divinæ sunt. Frustra quis dolet quod ex eius ore non exceperit veritates, quibus scripta ejus plena sunt, & quibus omni tempore potest nutrire animam suam.

§. 3. CONVERSIO LYDIÆ. PYTHONISSA LIBERATA.

13 *Die autem sabbatorum egressi sumus foras portam juxta flumen, ubi videbatur oratio esse: & sedentes loquebamur mulieribus, quæ convenerant.*

Operarius zelosus nullam prætermittit occasionem annunciandi J. Christum & exercendi
mini-

ministerium suum. Deus mulieres eximendo a gerendis muneribus civilibus, plus eis temporis concedit ad vacandum orationi & sanctæ lectioni, easque ad hoc specialiter vocare videtur. Hæ quidem ei vocationi fideles extiterunt, & eam felicitatem consecutæ sunt, ut S. Paulum illic invenerint & primæ audiverint.

14 *Et quædam mulier nomine Lydia, purpuraria civitatis Thyatirenorum, colens Deum, audivit: cujus Dominus aperuit cor intendere his quæ dicebantur à Paulo.*

Qui Deo seriò servit in statu suo, sperare debet fore ut Deus illi manifestet, quid ipsi desit. Homo auribus corporis loquitur; sed Dei est aperire cor, & dare illi aures audiendi. Singularis gratiæ effectus sunt attentio & reflexiones super veritatibus Divinis. Ad eas hæc mulier modò cor suum per orationem præparavit; sed non nisi per aliam Dei gratiam bene oravit.

15 *Cùm autem baptizata esset, & domus ejus, deprecata est, dicens: Si judicastis me fidelem Domino esse, introite in domum meam, & manete. Et coegit nos.*

Fides grati animi sensum imprimit. Deus servis suis in necessitate perfugia suppeditat, & familias aliquas hac benedictione dignas reddit. Operarius evangelicus non debet sibi procurare aditum in domos, nec nisi violentiæ charitatis cedere debet. Ad honorem pertinet ministerii ipsius, non hospitari, nisi apud personas boni odoris.

16 *Factum est autem euntibus nobis ad orationem, puellam quamdam habentem spiritum pythænem obviare nobis, quæ quæstum magnum præstabat dominis suis divinando.*

S. Paulus amat orare in communi & in locis orationi destinatis. Docet nos non negligere bonum exemplum orationis publicæ. Diabolus sæpe se passionibus hominum immiscet. Avaritia, quæ species quædam est idololatriæ, illum attra-

hit

hit magis quam aliarum, & inducit homines in laqueos ejus.

17 Hac subsecuta Paulum, & nos, clamabat dicens: Isti homines servi Dei excelsi sunt, qui annuntiant vobis viam salutis.

Laus boni in ore hominis impii est aut coacta, aut doli & pravarum intentionis suspecta. Omnis laus fieri potest laqueus daemonis, vel ad perdendos bonos per invidiam malorum, aut adimendam illis humilitatem per æstimationem bonorum.

18 Hoc autem faciebat multis diebus. Dolens autem Paulus, & conversus, spiritus dixit: Precipio tibi in nomine Jesu Christi exire ab ea. Et exiit eadem hora.

Laudare impios, aut ab iis laudes recipere, duæ sunt res quandoque æquè periculosæ. Sic initur quodammodo commercium aliquod gratitudinis & æstimationis reciprocarum, & tamen nullum cum dæmone vel commercium vel induciarum iniri debent. S. Paulus puellam hanc à dæmone liberando, seipsum liberat à tentatione laudum. Injuriam, quas prævidebat sibi absque dubio inferendas, si spiritum istum divinatorem ejiceret, non impediunt illum quo minus faciat; & Magistratus Christiani sinunt exerceri impune & quasi publice artem divinatoriam in mediis urbibus, quantumvis nullo impendio possent istam impietatem impedire. Ubi nunc religio?

5. 4. PAULUS ET SILAS FLAGELLATI, CONJECTI IN CARCEREM; CONVERTUNT CUSTODEM CARCERIS; LIBERANTUR.

19 Videntes autem domini ejus quia exivit spes quæstus eorum, apprehendentes Paulum & Silam perduxerunt in forum ad principes.

20 Et offerentes eos magistratibus, dixerunt: Hi homines conturbant civitatem nostram, cum sint Judæi.

Nisi sedulò adversus avaritiam depugnemus, ad maximos excessus & omne genus criminum ducit. Qui ea possessus est, nihil eis, qui se ipsi opponunt, condonat. Calumnia semper præsto est, ut vindictæ subsidio veniat, & optimas actiones veneno suo alpergat, atque criminis opinione infamet. Qui malam peccatorum pacem turbant, semper habebuntur perturbatores quietis publicæ. Nunquam impune impetitur vitium, quando præpollet.

21 *Et annuntiant morem, quem non licet nobis suscipere, neque facere, cum simus Romani.*

Nunquam desunt prætextus ad calumniandum servos Dei, nec pravæ rationes, ut quis se eximat ab amplectenda vera religione vel pietate. Quam sæpe iniquitas religionis velo tegitur! Deus id patitur, sed tempus iræ adveniet. Hic nomine & potentia Romanorum utuntur ad tegendam malitiam suam; & Deus aliquando eadem utetur ad eam puniendam.

2. Cor.

II. 25.

Philip.

I. 13.

I. Thes.

2. 2.

22 *Et cucurrit plebs adversus eos: & magistratus, scissis tunicis eorum, jusserunt eos virgis cadi.*

Sæpe magistratus instrumentum eunt vindictæ impiorum, nisi sibi sollicitè caveant. Omnia discutienda sunt, nihil præcipitandum, nisi volumus nos injustitiis committendis exponere. Quod Deus permittit Apostolum suum pati, non videbatur id temporis multum aptum promovendæ causæ religionis ejus. Nunc notum est, his mediis conversum esse mundum.

23 *Et cum multas plagas eis imposuissent, miserunt eos in carcerem, præcipientes custodi ut diligenter custodiret eos.*

Passiones ubique comitantur veros J. Christi ministros. Huic rei voluit Deus annectere progressum Evangelii & veritatis stabilitionem. Multis semper falsis ac temerariis judiciis nos exponemus, nisi id pro regula sumamus, numquam ex eo quod quis male tractetur ab hominibus, judicare de ipsius fide, probitate, vel causa.

24 Qui cum tale praeceptum accepisset, misit eos in interiorē carcerem, & pedes eorum strinxit ligno.

Gloriosum est inter sceeratos pro J. Christo reputari, postquam inter illos ipse J. Christus reputatus est. Nunquam speciosiores sunt pedes pacem Evangelicam annuntiantium, nec venerabiliores, quam dum pro J. Christo compedibus constricti sunt, nec eorum lumen illustrius, quam in tenebris carceris.

25 Media autem nocte, Paulus & Silas orantes, laudabant Deum: & audiebant eos, qui in custodia erant.

Locis non sanctificantur personae, sed loca personis. Carcer sit templum, cum in eo reperiuntur veri servi Dei, qui illic ipsum laudent & adorent. Oportet ut simus veri Discipuli Christi patientis, ut non aliam quæramus requiem, quam in passionibus, in oratione, & laude Dei. S. Paulus bono exemplo aedificat eos, quibus alia ratione utilis esse non potest. Nihil magis demonstrabat magnitudinem Dei, quem prædica- bat, quam iste cantus lætitiæ & laudis in medio humiliationis, passionum & carceris.

26 Subito verò terra motus factus est magnus, ita ut moverentur fundamenta carceris. Et statim aperta sunt omnia ostia: & universorum vincula soluta sunt.

Quantam affert consolationem iis quos mundus opprimit, scire carceres etiam profundissimos non esse provinentiæ & potentiæ Dei inaccessos! Quæ vincula solvere non possit, cum iubet, is, cui nihil resistit?

27 Expergefactus autem custos carceris, & videns portas apertas carceris, evaginato gladio volebat se interficere, aestimans fugisse vinctos.

Dæmon ex nostris perturbationibus & timoribus occasionem arripit nos tentandi. Ideo conari oportet in eo statu ne à Deo oculos avertamus, & ut ad illum recurramus. Qui non collocat in Deo fiduciam suam, nullum habet in malis remedium, nisi desperationem.

28 *Clamavit autem Paulus voce magna, dicens: Nihil tibi mali feceris: universi enim hic sumus.*

Per quot miracula, Deus meus, te ipsum in servis tuis glorificas! S. Paulus è fundo carceris & in tenebris custodem videt, vincti januis apertis de fuga non cogitant, terra tremit, carcer aperitur, vincula confringuntur, &c.

29 *Petitoque lumine, introgressus est: & tremefactus prostravit Paulo & Silæ ad pedes:*

Quot miracula in gratiam unius familiæ contemptibilis in oculis hominum, sed à Deo electæ! Quanta misericordia!. Gratia Dei triumphat de eo quod ordinarie maximè est immisericors, & durum, & novum nobis exhibet miraculum cæteris magis stupendum.. Deus vincula & passionem servorum suorum remuneratur, iis utendo ad salutem aliquorum ex electis suis. Tales ubique sunt, & ex omni conditione, & omni-genis modis illos ad se attrahit. Quam adorabilis es, Deus meus, in omnibus viis tuis super illis!

30 *Et producens eos foras, ait: Domini, quid me oportet facere, ut salvus fiam?*

Quam illud verum est, ô Jesu, tibi omnipotentem esse facilitatem, qua tibi subicias voluntates etiam tuæ veritati maximè adversas! Eam secundum consiliatua in omnes illos exerce, qui eam impugnant aut ei resistunt, eosque ad te converte.

31 *At illi dixerunt: Crede in Dominum Jesum: & salvus eris tu, & domus tua.*

Salus unius familiæ ordinariè annexa est salutem capitis ejus.. Fides nos ad J. Christum ducit; sed unde hæc fides promanat, nisi à J. Christo? Quæ autem merita in iis invenit, quibus eam donat, nisi ipsam indignitatem?

32 *Ei locuti sunt et verbum Domini, cum omnibus qui erant in domo ejus.*

Maximam id affert captivo J. Christi consolationem, si illi discipulos conciliet in vinculis verbo & bono exemplo. Domine, etiam hoc

tem-

tempore habes hujusmodi ministros fideles, qui pro causa tua in vinculis sunt. Eos consolare, confirma, Ecclesiae tuae utiles redde, reple eos unctione & vi Spiritus tui, ut consolationem hanc percipiant quod in eo statu tibi animas lucrentur.

33 *Et tollens eos in illa hora noctis, lavit plagas eorum: & baptizatus est ipse, & omnis domus ejus continuo.*

Baptismus, seu balneum charitatis, digna est preparatio ad baptismum J. Christi. Sic Deus confundit inimicos suos, sic per ipsos crescit regnum J. Christi, cum volunt illud destruere. Custos curam carceris sui impeditus non poterat ire, ut alii, ad excipiendum ex ore Apostolorum verbum salutis: & Deus qui omnia propter electos suos operatur, ad eum mittit Apostolos, & facit, ut fidei lumen usque in tenebras carceris ejus deferatur. O amor! O admirabilis dispensatio Dei super iis quos elegit!

34 *Cumq; perduxisset eos in domum suam, apposit eis mensam, & latatus est cum omni domo sua credens Deo.*

Oportebat S. Paulum pati, ut ferret gaudium fidei in istam domum luctus, & libertas familiae istius esset merces vinculorum ejus. Materia consolationis est ministris J. Christi, qui ab infidelibus persecutionem patiuntur, sperare fore, ut Deus ipsos conversione animae alicujus consoletur.

35 *Et cum dies factus esset, miserunt magistratus liatores, dicentes: Dimitte homines illos.*

36 *Nuntiavit autem custos carceris verba haec Paulo: Quia miserunt magistratus ut dimittamini: nunc igitur exeuntes, ite in pace.*

Nunc igitur exeuntes ite; quasi diceret: Ite nunc, quandoquidem, cum ego libertatem obtuli, ire nolueritis. S. Paulus custodem carceris fidelitatem docet, cum non utitur oblata sibi potestate fugiendi, sed magistratum mandatum expectat.

37 *Paulus autem dixit eis: Casos nos publice in-*

damnatos, homines Romanos miserunt in carcerem, & nunc occulte nos ejiciunt? Non ita: sed veniant,

Prudentiæ & charitatis est quandoque audacius loqui iis, quos non nisi timore possumus à malo patrando revocare.. Possumus innocenter dotibus exterioribus & prærogativis temporalibus uti: immo id meritorie fit, quando fit ad Dei gloriam, uti id fecit S. Paulus.. Iis tantum utitur, cum suo ad patiendum amoris satisfecit. Oportet eum esse charitate heroica & corde Apostolico præditum, qui cum possit, non vitet injurias istas humiliantes & dolorosas.

38 *Et ipsi nos ejiciant. Nuntiauerunt autem magistratibus lictores verba hæc: Timueruntq; audito quod Romani essent:*

Infidelitas est, quæ multò minus magistratibus Christianis, quam iudicibus ethnicis condonari possit, timere ne nobis homines irascantur, & non timere injustitiam admittere.. Forsitan multi sunt, qui timeant displicere supremae potestati, & pro nihilo reputent, incognitâ causâ, innocentibus poenas sua sententia irrogare.

39 *Et venientes deprecari sunt eos, & educentes rogabant ut egrederentur de Urbe.*

Quantum contemptibilis est ista ex amore sui nata humiliatio, ignavis animis ordinaria, tantum ædificans est S. Pauli Christiana magnanimitas, qui injurias obliviscitur, & bonum reddit suis persecutoribus.

40 *Exeuntes autem de carcere, introierunt ad Lydiam: & visis fratribus consolati sunt eos, & profecti sunt.*

Boni illius Pastoris tribulationes efficere non possunt, ut vel Amicorum suorum necessitates obliviscatur, vel contra suos inimicos exacerbetur. His cedit; illos consolatur; omnes ædificat. Deus meus, da nobis cor tale, plenum dulcedine Christianâ, facile ad obliviscendum malum quod accepit, semper ad benefaciendum aliis dispositum.

CAPUT XVII.

9. I. PAULUS CONVERTIT THESSALONICENSES; A JUDÆIS PERSECUTIONEM PATITUR.

1 **C**Um autem perambulassent Amphipolim, & Apolloniam, venerunt Thessalonicam, ubi erat Synagoga Judæorum.

2 Se undum consuetudinem autem Paulus introivit ad eos, & per sabbata tria disserabat eis de Scripturis,

3 Adaperiens & insinuans quia Christum oportuit pati, & resurgere a mortuis: & quia hic est Jesus Christus, quem ego annuntio vobis. 1. Thes. 2,

J. Christi mors & resurrectio, prima mysteria sunt quæ annuntiat Apostolus; quia sunt mysteria fundamentalia Christianismi. S. Paulus humiliactiones Magistri sui adeo non erubescit, aut humanis quibusdam moderationibus tegit, ut contra altè illas prædicet iis, qui maxime inde scandalum accipiebant, easque ponat instructionum suarum initium ac fundamentum. Non absolute necessarium erat J. Christum pati; sed positis prophetiis & mandato patris, fieri non poterat ut non pateretur.

4 Et quidam ex eis crediderunt, & adjuncti sunt Paulo & Silæ, & de colentibus Gentilibus, multitudo magna, & muliere nobiles non pauca.

Gratia homines nobiles non præfert, sed nec rejicit. Honorem sibi conciliat, non ex illorum divitiis, sed ex divitiarum contemptu quem inspirat, & ex victoria quam de fastu illorum reportat.

5 Zelantes autem Judæi, assumptesq; de vulgo viros quosdam malos, & turba facta, concitaverunt civitatem: & assistentes domui Jasonis quærebant eos producere in populum.

Zelatores suos habet demon æquè ac J. Christus. Bonum nullum stabilitur absque contradictione.

ditione. Pro amico uno inimici centum, ubi Deo servire aggredieris, & regnum ipsius stabilire laboras. . Deus adversus omnes sufficit, & dum vult, novit servos suos protegere,

6 *Et cum non invenissent eos, trahebant Fasonem & quosdam fratres ad principes civitatis, clamantes: Quoniam hi, qui Urbem concitant, & huc venerunt,*

Solet mundus eos ut turbatores habere, qui mundo veritates, quas non amat, annuntiant. . Est quædam turbatio salutaris, & quæ veræ pacis origo est: sed homines carnales aut eam non cognoscunt, aut cum ea ipsis non convenit, aut eam odiosam efficiunt.

7 *Quos suscepit Fason, & hi omnes contra decreta Caesaris faciunt, regem alium dicentes esse, Jesum.*

Semper calumnia inimicis Ecclesiæ subsidio est, eosque qui Ecclesiæ serviunt numquam cessat potestatibus odiosos reddere. . Alium quidem regem prædicant; sed regem qui non regnat nisi per humilitatem & crucem. Per ipsum reges terræ regnant; qui & omnes servos suos reges facit, sed in cælo.

8 *Concitaverunt autem plebem, & principes civitatis audientes hæc.*

Permittit Deus, ut prædicatoribus veritatis adversentur potestates omnes, ut victoria ipsius tribui non possit nisi gratia. . Tam facile est mundum in servos Dei concitare, quam difficile est eum ipsis faventem reddere. . Gloria ipsorum est, mundum sibi inimicum habere, & non nisi per patientiam ab eo sese tueri.

9 *Et accepta satisfactione à Fasone, & à ceteris, dimiserunt eos.*

Sinit Deus homines cordium suorum desideria sequi, aut ad sua consilia ea inflectit: bene cum illo agitur, qui pro se habet eum, qui cordium dominus est. Ipse hosce Magistratus æquiores reddit, ut & ipse Philippensum injustitiam permit-
sit. (cap. 16. 22.)

§. 2. PAULUS BERCEÆ PRÆDICAT; DEDUCITUR ATHENAS.

10 *Fratres verò confestim per noctem dimiserunt Paulum & Silam in Berceam. Qui cum venissent, in synagogam Judæorum introierunt.*

Protectionis divinæ experimentum nec quemquam reddere debet negligentem, nec temerarium. . Amor patiendi ita dominari non debet, ut operi Dei detrimentum afferat. . Medium tenendum inter præsumptionem quæ timet nihil, & ignaviam quæ timet omnia : nec arrogantem esse oportet, nec timidum.

11 *Hi autem erant nobiliores eorum, qui sunt Theſſalonica, qui susceperunt verbum cum omni aviditate, quotidie scrutantes Scripturas, si hæc ita se haberent.*

Natura quæ fingi potest optima, nec meritum esse potest, nec dispositio sufficiens ad gratiam. Ipsius gratiæ est, in cor sese insinuare, & omne illic meritum facere. Fides bona, cognoscendæ veritatis desiderium, studium Scripturarum humile & sincerum, quantas dissipant nubes quibus veritas absconditur. . Obſtacula quæ adferre solet præoccupatio, præjudicia quæ oriuntur ex natalibus & consuetudine, illusiones & artificia quibus decipiunt falsi doctores, &c. evanescunt, dum audiendo & examinando datur opera : atque ad hoc gratia æquitatem naturalem & cordis rectitudinem, dum vult, impendit.

12 *Et multi quidem crediderunt ex eis, & mulierum Gentilium honestarum, & viri non pauci.*

Non semel S. Lucas notat conversionem mulierum nobilium, quasi quæ gratiæ Salvatoris plus decoris afferant ; sexus & nobilitas duo obſtacula sunt simul juncta in mulieribus. Sexus, quia cum minus studii habeant, & ad disputationes Theologicas minus exerceatæ sint, magis diffidunt, magisque timent ne captentur vel decipiantur.

Nobilitas, quia mulieres nobiles magis adhærent mundo & mundi vanitatibus, magis illis intricata sunt, magisque ab iis dependent quam Viri. Sed hæc omnia cedunt gratiæ.

13 *Cum autem cognovissent in Thessalonica Judæi quia & Berææ prædicatum est a Paulo verbum Dei, venerunt & illuc commoventes & turbantes multitudinem.*

Pertinacia juncta proprio commodo insuperabilis est in pseudo-zelatoribus. Nulli rei parcunt, ut quod semel susceperunt ad finem perducant. Rarum est, tantum fieri ad veritatem diffundendam, quantum faciunt alii ad eam opprimendam. Alii semper inveniunt, quod falso zelo suo prætexant; alii, quo ignaviam suam excusent, præsertim ubi auctoritas partem suscepit.

14 *Statimque tunc Paulum dimiserunt fratres, ut iret usque ad mare: Silas autem & Timotheus remanserunt ibi.*

Inter characteres charitatis hic unus est, nec arrogans, nec indiscretus: velle facile cedere violentiæ, persecutioni sese substrahere, & parere inimicis veritatis nè in crimina & laqueos incidant.

15 *Qui autem deducebant Paulum, perduxerunt eum usque Athenas, & accepto mandato ab eo ad Silam & Timotheum, ut quam celeriter venirent ad illum, profecti sunt.*

Superbus credit se unum sufficere ad omnia; & homines invidi aut qui suis commodis serviunt, ubique soli esse desiderant. Sed minister humilis, & non quærens quæ sua sunt, etsi Paulus foret, semper se credit indigere subsidio, nec umquam satis cooperatorum habet pro suo desiderio.

§. 3. PRÆDICATIO PAULI IN AREOPAGO.

16 *Paulus autem cum Athenis eos expectaret, incitabatur spiritus ejus in ipso, videns idololatriæ detestabilem civitatem.*

Fierine

Fierine potest, ut regnare videamus errorem pro veritate, & Dæmonem pro Deo; nec cor nobis laceretur dolore, aut zelo absumatur? Alia est in mundi amatoribus idololatria, nec minus scelerata, nec minus deploranda; sed quæ indifferenter aspicitur, nec satis horrore habetur. Ingemiscendum hic saltem est, si aliud non possumus,

17 *Disputabat igitur in synagoga cum Judæis, & colentibus, & in foro, per omnes dies, ad eos qui aderant.*

Zelus S. Pauli otiosus esse non potest. Non excitabit is zelum tot Ministrorum J. Christi, qui in otio & vanis mundi hujus nugis sopiti ac sepulti sunt? Dum opus Dei cordi habetur, omni tempore & loco in eo laboratur: nec minus in locis publicis, ac in templis. Mundus totus esse debet templum Veritatis.

18 *Quidam autem Epicurei, & Stoici philosophi disserebant cum eo, & quidam dicebant: Quid vult seminare verbi hic dicere? Alii vero: Novorum dæmoniorum videtur annuntiator esse: quia Jesum, & resurrectionem annuntiabat eis.*

Fastui Philo sophico parum convenit cum humilitate Evangelica & crucis opprobrio. Qui omnia ingenii sui inventa, omnesque imaginationum suarum illusiones adorare consueverunt, hi ferè veritati maximè adversantur. Genus istud hominum quod proficitur audire se ipsos & audiri ab aliis, parum dispositum est ad audiendum Deum aut veritatem ipsius recipiendam.

19 *Et apprehensum eum ad Areopagum duxerunt, dicentes: Possumus scire quæ est hæc nova, quæ à te dicitur, doctrina?*

20 *Nova enim quedam infer auribus nostris: Volumus ergo scire quidnam velint hæc esse.*

Spiritus curiositatis solet esse obitaculum veritati; sed Deus aliquando ad introducendam in corda veritatem eo utitur. Quam foret curiositas ista laudabilis, quam utilis, si nos creaturis non

applicaret, nisi ut in iis quæreremus vestigia Creatoris, & miracula sapientiæ ipsius admiraremur. At quam multæ res inutiles mentem nostram occupant, totamque ipsius attentionem implent? Quot nugarum, memoria, imaginatio, & cor nostrum, fiunt receptaculum & Apotheca?

21 (*Athenienses autem omnes, & advena hospites, ad nihil aliud vacabant, nisi aut dicere, aut audire aliquid novi.*)

Non frustra Spiritus Dei observari jubet otiositatem Atheniensium. Qui sub nomine isto hic depinguntur, coram Deo expendant, an ad impendendum inutiliter concessa ipsis sit vita, tempus, & talenta ab eo, qui nil potest facere nisi ad gloriam suam. Nova non aliud quam mentem dissipant, cor occupant, otiositatem ipsis foveant; solæ veritates Christianæ possunt illud implere & ad Deum erigere.

† S. Dionysii.

22 † *Stans autem Paulus in medio Areopagi, ait: Viri Athenienses per omnia quasi supersticiosiores vos video.*

S. Paulus sapientiam humanam veluti in Arce sua aggreditur. Timeri non potest Spiritus mundi ab eo, qui animatus est Spiritu J. Christi.

23 *Præteriens enim, & videns simulacra vestra, inveni & aram, in qua scriptum erat: IGNOTO DEO. Quod ergo ignorantes colitis, hoc ego annuntio vobis.*

Hoc exordium tam eloquens & tam aptè sumptum, ostendit eloquentiam Prædicatori Evangelico prohibitam non esse. Non debet Verbum Dei servum reddi eloquentiæ humanæ; sed eloquentia humana Verbo Dei subjicienda est. Debent & investigari mores, consuetudines, & propensiones eorum, quos persuadere volumus, ut sic mens illorum veritati aperiatur.

Gen. I. I.
Sup. 7.
48.

24 *Deus, qui fecit mundum, & omnia quæ in eo sunt, hic cali & terra cum sit Dominus, non in manufactis templis habitat,*

Sapientis prædicatoris est, sermonem suum attemperare captui illorum, quibus loquitur: Ratio.

Ratio cinandi vim impendere, apud Philosophos: Autoritatem prophetiarum, apud Judæos: Autoritatem Evangelii & Apostolorum, apud Christianos. . Ubique præsens est Deus, nec usquam concluditur. Qui fecit omnia, esse non potest nisi in seipso, ubi erat priusquam crearet omnia. Ipse suus sibi locus est & suus mundus, & ipse solus est. . Numquam Deus in terra habuit nisi templum unicum ubi habitavit personaliter; Humanitatem sanctam repletam substantialiter omni plenitudine Divinitatis. . In templis nostris est per communicationem suæ sanctitatis, per operationem suæ gratiæ, & per præsentiam sacramentalem Jesu Christi Dei simul & Hominis. In ipso adoratur Deus tamquam in templo verè sancto & verè adorando.

25 *Nec manibus humanis colitur indigens aliquo, cum ipse det omnibus vitam, & inspirationem, & omnia.*

Creator honorari non potest nisi per id quod ipse de suis perfectionibus creaturæ communicat, nec recipere potest nisi id quod ipse donat. Homo accipit per necessitatem & indigentiam; Deus accipit per magnitudinem & bonitatem, tamquam obsequium supremæ ipsius perfectioni & omnipotentia debitum, & veluti recognitionem quâ profiteamur eum sibi solum sufficere, & de sua plenitudine in creaturas suas effundere. . Neque oblivisci possumus, accepisse nos à Deo vitam & omnia, sine turpi ingratitude; neque de his absque illo disponere, sine injustitia summa; neque renuere hæc illi consecrare, sine specie quadam furti & sacrilegii: Quid igitur erit, hæc contra ipsum omne peccati genus committendo impendere, nisi facinus incomprehensibile?

26 *Fecitque ex uno omne genus hominum inhabitare super universam faciem terræ, definiens statuta tempora, & terminos habitationis eorum,*

Homines omnes veniunt ab Adamo. Deus illos per terram universam partitus est, qui & omnes

omnes ipsorum motus, durationem, & quidquid ad eos spectat, moderatur. . Omnia nos debent ad Deum erigere, cum Deus disponat & ordinet omnia. Nec fatum est, nec casus in regno Providentiæ; sed dispositio undequaque sapiens & omnipotens, quæ impellere nos debet ut divinam in omnibus gubernationem adoremus.

27 *Quarere Deum, si forte attrectent eum, aut inventiant, quamvis non longe sit ab unoquoque nostrum.*

Utinam verbum hoc omnium cordibus insculptum foret: Non esse nos in terra nisi ad Deum quarendum! Magna mundi pars prorsus agit aliud: Alia prorsus contrarium. . Duæ sunt Viæ Deum quarendi. 1. In nobis. 2. In rebus creatis quæ sunt extra nos. Has vias in impedimenta vertit peccatum. Hæretur in creaturis atque in seipso, & oblivioni traditur Deus, ubi in præsentia ipsius vivendum foret; amittitur ubi inveniri deberet. Non amplius nisi in J. Christo & per J. Christum invenitur, & cum ipso omnia.

28 *In ipso enim vivimus, & movemur, & sumus: sicut & quidam vestrorum Poetarum dixerunt: Ipsius enim & genus sumus.*

Nonne æquum est, dependere à Deo in usu vitæ quam ab illo haurimus; referre in ipsum motus omnes quos per illum accipimus; amare Deum ex toto esse nostro quod in ipso habemus? . Alterâ vice creati sumus in Christo Jesu Homine-Deo: & in ipso ac per ipsum verè sumus filii & genus Dei, modo quodam singulari, quem nec poëta iste cognoscere poterat, nec ratio humana potest comprehendere. Non nisi in ipso habemus novum esse fidei, motum spei, & vitam charitatis.

29 *Genus ergo cum simus Dei, non debemus aestimare, auro, aut argento, an lapidi, sculptura artis & cogitationis hominis, Divinum esse simile.*

Nihil est quod adeò demonstret corruptionem homi-

hominis per peccatum, & de gradu suo dejectionem, quam quod res terrenas & inanimas pro Deo suo amplectatur. . Judicium iustissimum est, sed terribile, in animam infelicem, quæ jugum Esse supremi, quod solum supra ipsam erat, excussit, videre se subditam iis omnibus quæ infra ipsam sunt, usque adeo ut etiam pro Deo suo illa habeat.

30 *Et tempora quidem hujus ignorantia despicens Deus, nunc annuntiat hominibus ut omnes ubique pœnitentiam agant,*

Numquid est esse adhuc in temporibus ignorantia, & aurum, argentum, ac lapidem pro Deo habere; quando in divitiis, gemmis, ædificiis superbis, honoribus ac voluptatibus felicitas constituitur? . Vera pœnitentia non est, nisi contemnantur hæc omnia, & cor ab iis aver-
tatur.

31 *E quod statuit diem, in quo judicaturus est orbem in æuitate, in viro, in quo statuit, finem præbens omnibus, suscitans eum a mortuis.*

Præveniamus diem istum per conversionem veram. Non nobis parcamus ipsi nunc, ut tunc nobis parcat divina iustitia. Dies iste iudicii tam fixus & tam certus, quoad nos incertus est; nec voluit Deus illum nobis designare, ut nullus dies sit vitæ nostræ, quo parati non simus tribunali ipsius nos sistere. . J. Christus salvavit nos per infirmitatem suam & gratiam; judicabit nos per suam potentiam & iustitiam. Hanc qui non formidat, fidem non habet. . Prophetiæ de resurrectione J. Christi jam completæ certissimè spondent implendas prophetias de iudicio. J. Christus ipse illius præco fuit & propheta, figuratus per Jonam.

32 *Cum audissent autem resurrectionem mortuorum, quidam quidem irridebant, quidam vero dicebant: Audiemus te de hoc iterum.*

Veritates religionis semper erunt stultitia mundi sapientibus. Non expectemus horum appro-

latio.

bationem, ut eas credamus : credibiles non essent, & ab hominibus carnalibus comprehenderentur & amarentur. Negotium salutis, semper alterius temporis negotium est mundi amatoribus: non secus ac si de vita, de occasione, de gratia &c. securus foret peccator.. Mundus fete totus in duo hæc peccatorum genera dividitur : Alii veritates salutis explodunt; Alii de die in diem differunt in usum eas redigere.

33 *Sic Paulus exivit de medio eorum.*

Sic, dum deliberatur, occasiones salutis elaborantur. Negligimus ex consiliis & præsentia hominis missi divinitus proficere: nobis eripitur: non redit amplius: & morimur priusquam sic disposuerimus conscientiam, ut coram Deo sistamus.

34 *Quidam verò viri adhærentes ei, crediderunt: in quibus & Dionysius Areopagita, & mulier nomine Damaris, & alii cum eis.*

Unus solus est corpore tam numeroso & tam sapienti! Nimirum plusquam miraculo opus est, ut ad humilitatem crucis convertatur sapiens sæculi.. Deus semper Prædicatorem Apostolicum quarundam Animarum acquisitione consolatur. Exiguus numerus ritè conversus, est ipsi instar mundi integri. S. Paulus Athenas convertit, dum convertit Dionysium Areopagitam, quem constituere debebat Atheniensem Episcopum, quique formavit hanc Ecclesiam, & sanguine suo per Martyrium asperxit.

C A P U T X V I I I.

§. I. PAULUS CORINTHUM VENIT: MANIBUS
ILLIC SUIIS CUM AQUILA ET PRISCIL-
LA LABORAT: MULTOS
CONVERTIT.

1 **P**ost hæc egressus ab Athenis, venit Corinthum:

2 Et inveniens quemdam Judæum nomine Aquila,

lam, Ponticum genere, qui nuper venerat ab Italia, & Priscillam uxorem ejus, (eo quod praecepisset Claudius discedere omnes Judaeos a Roma) accessit ad eos.

Deus semper in bonitatis suae thesauris consolationes repositas habet iis qui patiuntur, & ad ipsum recurrunt. Quanta isthac consolatio est, invenire societatem Apostoli, societatem Pauli! Felix exilium, quod facit ut incidant in hominem Dei!

3 Et quia ejusdem erat artis, manebat apud eos, & operabatur: (erant autem scenofactoria artis.)

Quanto plus Apostolus in tertium usque Coelum elevatus se dimittit manibus suis victum quaerendo, tantò magis nobis venerationi sit oportet. In sudore vultus sui comedere panem suum, non est nobilitati ministerii Ecclesiastici derogare. Semper magnum quid est, J. Christum & ejus Apostolos imitari.

4 Et disputabat in synagoga per omne sabbatum, interponens nomen Domini Jesu, suadebatque Judaeis, & Graecis.

Affiduitas Pauli in suo Ministerio, absque ullo, quod inde percipiat, subsidio temporali, mirè condemnat eos qui ex bonis Ecclesiae se impinguant, dum nihil, aut fermè nihil ministerii in ea praestant. Zelus ipsius ad diffundendam J. Christi cognitionem, & latitudo charitatis ipsius quæ nullum negligit, Pastoribus omnibus exemplaria sunt, quæ sæpè intueri debent.

5 Cum venissent autem de Macedonia Silas & Timotheus, instabat verbo Paulus, testificans Judaeis esse Christum Jesum.

Plures operarii Evangelici inter se benè uniti ad laborem se mutuo accendunt. Societas Ecclesiastica operi Dei utilis est, multumque in ea adminiculi invenitur ad serviendum fructuosius Ecclesiae. Minister ignavus & piger laborem in alios lubens conjicit; S. Paulus de cooperatoribus non cogitat, nisi ut ferventius laborem amplectatur.

6 Contradicientibus autem eis, & blasphemantibus, excutiens vestimenta sua, dixit ad eos: Sanguis vester super caput vestrum: mundus ego, ex hoc ad Gentes vadam.

Verbum Dei recipere cum spiritu contradictionis, est illud recipere judaï è. . Dum eò venit quis, ut Verbum Dei & veritatem blasphemet, tum demum in reprobum sensum traditus est. . Abusus verbi illius perseverans, tandem per defectionem exteriori vel interiori punitur. . Non est hæc verbi Evangelici gemma porcorum qui illam conculant pedibus. Non est ea exponenda ut inhonoretur.

7 Et migrans inde, intravit in domum cujusdam, nomine Titi Justi, colentis Deum, cujus domus erat conjuncta synagoga.

I. Cor. 1. 14. 8 Crispus autem archisynagogus credidit Domino cum omni domo sua: & multi Corinthiorum audientes credebant, & baptizabantur.

Deus quandoque utitur secessu Prædicatoris Evangelici, ut ad cor redire faciat eos quos deserit, & eos, ad quos gratiam verbi transfert, convertat.

9 Dixit autem Dominus nocte per visionem Paulo: Nolitimere, sed loquere, & ne taceas:

Qui videt ima cordium, videbat cor Pauli, & quam consolatione & viribus indigeret probè noverat. . Numquam deest illis, qui emel se in manus ipsius conjecerunt, totosque se ipsius obsequiis consecrarunt. . Quod hic per visionem facit, id facit quotidie aliis viis absconditis, quibus operarios Ecclesiæ consolatur & animat, aut reddendo eos de sua protectione securos, aut laborum suorum fructum eis promittendo.

10 Propter quod ego sum tecum: & nemo apponetur tibi ut noceat te: quoniam populus est mihi multus in hac civitate.

11 Sedit autem ibi annum & sex menses, docens apud eos verbum Dei.

Sæpe dererret nos populi alicujus dures; & forte

fortè is est, apud quem plurimos Electos habet Deus. . . Multum precum, multum patientiæ, magna in divina protectione fiducia, magna ad laborem applicatio: hæc demum sunt adminicula quibus res Dei promoveantur.

§. 2. PAULUS CORAM GALLIONE ACCU-
SATUS; IN SYRIAM PROFICIS-
CITUR, EPHESUM &c.

12 Gallione autem proconsule Achaia, insurrexerunt uno animo Judæi in Paulum, & adduxerunt eum ad tribunal,

Est undè deiciatur animus Episcopi, qui nesciret tam Deum potentem esse adversus omnes, quam adversus unum, dum omnes adversus se conspirantes videt. Sed qui fidem habet, nihilò minus propterea imperturbatus est in officio suo peragendo. . . Judæi Paulum sistunt tribunalibus tamquam reum, sed Deus ipsum eò dirigit, ut de filio suo testimonium perhibeat, & de infidelitate sua Judæos convincat.

13 Dicentes: Quia contra legem hic persuadet hominibus colere Deum.

Ignorantia & passio efficiunt, ut accipiat tamquam Religioni contrarium id, quod ipsissimus est Religionis spiritus. Ita se habebit res usque ad sæculi consummationem; sed exemplo J. Christi & Apostolorum ipsius nos consolemur. Facile nobis persuademus, id quod propensionibus nostris adversum est, legi divini adversari: nec rarò pro humanæ malitiæ & pertinaciæ velo causa Dei prætexitur.

14 Incipiente autem Paulo aperire os, dixit Gallio ad Judæos: Si quidem esset iniquum aliquid, aut facinus pessimum, o viri Judæi, rectè vos sustinerem.

15 Si verò quæstiones sunt de verbo, & nominibus, & lege vestra, vos ipsi videritis: Judex ego horum nolo esse.

Est

Est aliquid, Magistratum nolle se in negotio Religionis judicem constituere, modò id non fiat ex morositate, ex amore quietis, aut quadam circa ipsam Religionem indifferentia; sed ex reverentia & submissione erga ordinationem divinam.

16 *Et minavit eos à tribunali.*

17 *Apprehendentes autem omnes Sosthenem principem synagoga, percutiebant eum ante tribunal: & nihil eorum Gallioni curæ erat.*

Reus quis efficitur mali quod impedire potest, nec impedit. . Hæc judicis istius pro justitia indifferentia, ostendit & cor ipsius, & falsitatem zeli, quo mox sibi decus quærebat. Dum Magistratus impedit violentiam quæ falso Religionis zelo committitur, non jus alienum violat, sed suo officio fungitur.

18 *Paulus verò cum adhuc sustinisset dies multos, fratribus valefaciens, navigavit in Syriam, (& cum eo Priscilla, & Aquila) qui sibi totonderat in Cenchris caput: habebat enim votum.*

Num.

6. 28.

Infr. 21.

24.

Non ex hypocrisi, non ex adhæsiōe nimia, sed prudentiâ & charitate erga infirmos, ceremonias istas indifferentes & adhuc amore pacis toleratas adhibet S. Paulus. Potest Pastor per accommodationes innocuas sibi conciliare auctoritatem; sed praxes superstitiosas & manifestè malas oppugnare debet semper & dissimulare numquam.

19 *Devenitq; Ephesum, & illos ibi reliquit. Ipse verò ingressus synagogam, disputabat cum Judæis.*

20 *Rogantibus autem eis ut ampliori tempore maneret, non consensit,*

Sancti agunt secundum rationes, quæ honestate mundi & propensionibus naturæ superiores sunt. Deus sæpe in cor ipsis immittit rationem agendi, cujus causam ignoramus, & ipsi fortassis ad tempus ignorant.

21 *Sed valefaciens, & dicens: Iterum revertar ad vos Deo volente, profectus est ab Epheso.*

Novit

Novit charitas Apostoli honestate verborum emollire dolorem quem reculatione necessariâ excitabat.. Nihil nisi cum dependentia ab ordinatione & voluntate divina promittendum est.. Debet minister ire quò Deus vocat in tempore, de cætero se illi committere. Non debet servus alia quam Magistri sui agitare consilia.

22 *Et descendens Casaream, ascendit, & salutavit Ecclesiam, & descendit Antiochiam.*

Iter pietatis. Observatio festorum per Apostolos.. Devotie celebrandi magna Mysteria iis locis quibus completa sunt, dum fieri potest, devotio est Apostolica.. Non cogit pietas officia amicitia Christianæ & honestatis negligere.

23 *Et factò ibi aliquanto tempore profectus est, perambulans ex ordine Galaticam regionem, & Phrygiam, confirmans omnes discipulos.*

Omnis agendi ratio, quam tenet Apostolus, docet Pastores, speciatim intendere iis quos instruxerunt, frequenti & accuratâ visitatione bonum fovere, & rationem habere infirmorum, quibus identidem animus addendus est. Labor non est quem Pastoralis charitas non suscipiat, tantorumque itinerum molestias nihili facit. Quæ Apostolorum successoribus exempla!

§. 3. APOLLO PER PRISCILLAM ET AQUILAM INSTRUCTUS.

24 *Judaus autem quidam, Apollo nomine, Alexandrinus genere, vir eloquens, devenit Ephesum, potens in Scripturis.*

25 *Hic erat edoctus viam Domini: & servens spiritu loquebatur, & docebat diligenter ea quæ sunt Jesu, sciens tantum baptisma Joannis.*

Dum quis idoneus est ad manifestandum J. Christum ejusque Veritatem, simulque opportunitas id præstandi offertur, talentum ipsius & zelus vocationem ipsius sat probant, etsi tantum laicus foret & Catechumenus, quemadmodum
Apollo,

Apollo. Deus quandoque tales suscitavit in Ecclesia, ut eorum, qui magis ad serviendum Ecclesiae obstricti sunt, ignaviam & infidelitatem confundat. In hoc exemplo patet, quam studium verbi divini sit utile.

26 *Hic ergo cepit fiducialiter agere in synagoga. Quem cum audissent Irsilla & Aquila, assumpserunt eum, & diligentius exposuerunt ei viam Domini.*

27 *Cum autem vellet ire Achaiam, exhortati fratres, scripserunt discipulis ut susciperent eum. Qui cum venisset, contulit multum his qui crediderant.*

Apollo per zelum duorum laicorum conjugatorum penitus instruitur de mysteriis & scientia Christianismi, accipit baptismum, & Ecclesiae offertur. Potest ergo absque characteris ministerii sacri obsequium non exiguum illi praestari. Omnium statuum est, sollicitudo pro re Ecclesiae, & applicatio ad ea quae gloriam Dei spectant. Zelum & spiritum Sacerdotii habere sine characteris Sacerdotii nil vetat.

28 *Vehementer enim Iudaeos revincebat publice, ostendens per Scripturas, esse Christum Jesum.*

Neophytus iste minus agit officium Praedicatoris Ecclesiae Christianae, quam Controvertistae in Synagoga Iudaea. Etsi instruxisset Christianos in suis coetibus, quod Apostoli per dispensationem tolerassent ante formatam Ecclesiae disciplinam, id tamen in exemplum trahi non deberet ab iis, qui in via communi & ordinaria constituti sunt. Spiritus Dei, quos vult, adversus errorem & vitium armat. Beatus qui humilis est & fidelis in sequendo motus ipsius, & consiliis ipsius serviendo.

CAPUT XIX.

§. I. DISCIPULI, QUI NON ACCEPERANT
NISI BAPTISMUM JOANNIS, BAP-
TIZATI A PAULO.

I + **F** Actum est autem, cum Apollos esset Co + Vigilia
rinthi, ut Paulus peragratis superioribus Pentec.
partibus veniret Ephesum, & inveniret quosdam dis-
cipulos:

Sat repeti non potest, quod labores S. Pauli,
itinera, activitas, & latitudo zeli ipsius, plu-
rium Pastorum ign. viam & otium condem-
nent.

2 Dixitq; ad eos: Si Spiritum sanctum accepistis
credentes? At illi dixerunt ad eum: Sed neque si Spi-
ritus sanctus est, audivimus.

3 Ille vero ait: In quo er'o baptizati estis? Qui
dixerunt: In Joannu baptismo.

Quam multi sunt Christiani, qui vix Spiritum
Sanctum cognoscunt! Quam multi, qui operi-
bus suis dicunt idem quod hi discipuli Ephesii!
Non illum cognoscit, qui ignorat eum nobis
datum esse, ut sit actionum nostrarum principium;
sine ipso nihil nos posse; & assidue illum à nobis
invocandum.

4 Dixit autem Paulus: Joannes baptizavit bap Matth.
tismo pœnitentiæ populum, dicen: In eum, qui 3. 11.
venturus esset post ipsum, ut crederent, hoc est, in Marc.
Jesum. 1. 8.

Baptismus Joannis Sacramentum erat signifi- Luc. 3.
cativum fidei Messiae venturi, & baptismi Chri- 16.
stiani; Baptismus Ecclesiæ, Sacramentum est Joan.
quod fidem dat, quod ad sequendum toto corde 1. 26.
Evangelium obstringit, quod mortem & resur- Sup. 1.
rectionem J. Christi repræsentat & applicat. 5. &

5 His auditis, baptizati sunt in nomine Domini Jesu. 11. 16.

Nomen adorandum & salutare, quam citò
traduntur oblivioni res miræ, quas per hoc Sa-
cra-

cramentum in animabus operaris! Nomen est Salvatoris & salutis; sed & nomen est exemplaris nostri & iudicis. Non salvat nisi eos qui ipsum imitantur. Judicat eos qui nomen ipsius inhonorant per vitam, quæ nomini non respondet.

6 *Et cum imposuisset illis manus Paulus, venit Spiritus sanctus super eos, & loquebantur linguis, & prophetabant.*

7 *Erant autem omnes viri fere duodecim.*

Imperfecta sanè est fides, si non pluris fiant effectus invisibiles, quos Spiritus Sanctus etiamnum in animabus operatur, quam dona ista exteriora quæ tunc erant visibilia effectuum illorum indicia. Manus Episcoporum tam efficax est hodie ad dandum Spiritum Sanctum in Confirmatione, quam efficax erat manus S. Pauli initio Ecclesiæ: sed corda à cordibus primorum fidelium multum diversa sunt.

6. 2. PAULUS PRÆDICAT EPHESI BIENNIO. ET MAGNA ILLIC PATRAT MIRACULA.

8 *Introgressus autem synagogam, cum fiducia loquebatur per tres menses, disputans, & suadens de regno Dei.*

Quis impedire posset libertatem ministri Evangelici, qui in sæculo hoc nil sperat, & mortem intuetur tamquam felicem transitum ad sæculum futurum. Quisquis cor habuerit tam ab omni re liberum, & tam ad omnia dispositum, is eandem libertatem habebit.

9 *Cum autem quidam indurarentur, & non crederent, maledicentes viam Domini coram multitudine, discedens ab eis, segregavit discipulos, quotidie disputans in schola tyranni cujusdam.*

Prudentiæ est, cessare à loquendo apud induratos, ut non indurentur magis, ut parcatur ipsis ne peccent, ut non impleatur mensura ipsorum,

ut

ut Deus adversus ipsos non irritetur, ut verbum ipsius & veritas non exponatur opprobrio.. Tene-ritudo Patris non patitur, ut filios suos adhuc infirmos sinat absque auxilio expositos sollicitationibus & seductionibus inimicorum fidei, aut furori ipsorum.

10 *Hoc autem factum est per biennium, ita ut omnes, qui habitabant in Asia, audirent verbum Domini, Judæi atque Gentiles.*

Operarii Evangelici inter medias contradictiones perseverantia, hoc tandem solatii ipsi adfert, quod erga omnes, quibus missus fuerat, ministerium suum impleverit.. Nihil os occludere potest prædicatori, qui obligationes & officium suum penitus intelligit. Verbum Domini captivum detinere non potest.

11 *Virtutesq; non quaslibet faciebat Deus per manum Pauli:*

Missio extraordinaria nec vera est, nec recipienda, sine miraculorum testimonio: atque hæc sola ratione indigni sunt Hæretici qui audiantur. Nullus homo loqui debet homini ex parte Dei, nisi auctoritate acceptâ, vel ab ipso Deo, vel ab iis qui ad hoc per successionem legitimam à Deo auctoritatem accepere.. Toties hoc observandum est, quoties occasionem id observandi præbet Verbum Dei, quia adversus Novatores Schismaticos brevis hæc & decisiva probatio est.

12 *Ita ut etiam super languidos deferrentur à corpore ejus sudaria, & semicinctia, & recedebant ab eis languores, & spiritus nequam egrediebantur.*

Hic sola corda excæcata & obdurata vim miraculosam & usum Reliquiarum non vident. Deus illis auctoritatem tribuit per miracula visibilia; Virtuti illarum cedunt dæmones: soli homines pertinaciter illas oppugnant, hoc prætextu, nè dent creaturæ quod soli Deo debetur. Hoc Deo honorem, quem in servis suis sibi vult tribui, verè negare est, potestati ipsius limites ponere, & partem quam in honore isto servis suis dare voluit, impedire.

presbyteros, & orassent cum jejunationibus, commendaverunt eos Domino, in quem crediderunt.

Semper in Ecclesia Catholica preces & jejunia præparationes fuerunt ad ordinationem. In ea semper creditum est explorandam Dei voluntatem super electione Pastorum per orationem; & orationem per jejunium confirmandam.. Ea electio ad omnes spectat; omnes in id conspirare debent ut bona fiat.

23 *Transseuntesque Pisidiam, venerunt in Pamphyliam,*

24 *Et loquentes verbum Domini in Perge, descenderunt in Attaliam:*

25 *Et inde navigaverunt Antiochiam, unde erant traditi gratia Dei, in opus quod compleverunt.*

Hi Apostoli ad locum redeunt unde incepit eorum missio, ut eos qui pro successu operum Dei orarunt, ad agendas eo nomine illi gratias, velut inducant, successum illum ipsis aperiendo.

26 *Cum autem venissent, & congregassent Ecclesiam, retulerunt quanta fecisset Deus cum illis, & quia aperuisset Gentibus ostium fidei.*

Non timeret S. Paulus ne quod detrimentum dignitati suæ afferat, dum Ecclesiæ Antiochenæ rationem reddit eorum quæ fecerat. . Deus est, qui per ministerium operatorum evangelicorum bonum operatur, ei gloria referenda. . Occasio præbetur fidelibus Deum ob id bonum benedicendi, cum eis exponitur benedictio quam laboribus affudit ministrorum suorum.

27 *Morati sunt autem tempus non modicum cum discipulis.*

Ipsa Sanctorum quies inutilis non est, nec est aliud quam laboris mutatio: nec minus honoranda quam clarissimi eorum & maximè ardui labores.

CAPUT XV.

§. I. CONCILIUM JEROSOLYMITANUM SUPER
OBSERVANTIIS LEGALIBUS.

1 *E* T quidam descendentes de Judaea, docebant Gal. 3.2
fratres: Quia nisi circumcidamini secun-
dum morem Moysi, non potestis salvari.

Doctrina Ecclesiae ab initio oppugnata ab ipsis
ejus filiis demonstrat eam non minus quam spon-
sum suum in laboribus fuisse a juventute sua. In-
ordinata adhæsiō erga exercitia quædam religio-
nis exteriora per se indifferentia, & justo minor
æstimatio potentiae gratiae J. Christi fons exite-
runt istarum perturbationum inter fideles.

2 *F*asta ergo seditione non minima Paulo & Bar-
naba adversus illos, statuerunt ut ascenderent Paulus
& Barnabas, & quidam alii ex aliis, ad Apostolos
& presbyteros in Jerusalem, super hac questione.

Indulgentia erga aliorum voluntates non eo us-
que progredi debet, ut per eam enerventur veri-
tates fidei. Hanc quandoque prodit, qui non de-
fendit fortiter. Ad Ecclesiam pertinet super ve-
ritatibus fidei ferre sententiam. Eam ipse S. Pau-
lus consulit, & venit exquisitum decisiones ejus.

3 *I*lli ergo deducti ab Ecclesia, pertransibant Phœ-
nicem & Samariam, narrantes conversionem Gen-
tium: & faciebant gaudium magnum omnibus fra-
tribus.

Vera charitas progressu veritatis lætatur. Con-
versio peccatorum non potest esse indifferens Ec-
clesiam amantibus, nec progressus regni J. Chri-
sti iis qui illud desiderant & petunt quotidie in
oratione.

4 *C*um autem venissent Jerusalem, suscepti
sunt ab Ecclesia, & ab Apostolis, & senioribus, an-
nuntiantes quanta Deus fecisset cum illis.

Praxis utilis est & Apostolica inter Episcopos
& Pastores, sibi invicem communicare bonum,
quod Deus per ipsorum ministerium operatur, &

simul consultare de mediis opportunis promovendi opus Dei. S. Lucas videtur hic nobis subindicare tria corpora diversa, corpus Ecclesiæ, corpus Episcoporum, & corpus Cleri subalterni.

5 Surrexerunt autem quidam de hæresi Phariseorum, qui crediderunt, dicentes: Quia oportet circumcidere eos, præcipere quoque servare legem Moysi.

Non semper fides aufert omnes tenebras, nec sufficit ad sanandum timorem cordis. Ægre vident homines negligi quod superbe amaverunt, ægrè adducuntur ut nolint subicere alios iugo, quod ipsi portaverunt. Libera nos, ô divina veritas, ab omnibus humanis affectibus, qui te inhonorant.

6 Conveneruntque Apostoli & seniores videre de verbo hoc.

Primum Concilium Ecclesiæ Christianæ ex Apostolis & Presbyteris seu Episcopis.. Deus permittit dubitationes inter ministros Ecclesiæ nascentis, ut eorum successores doceat propriæ menti diffidere. Promissio Apostolis facta, fore ut J. Christus cum illis semper foret, & Spiritus sanctus doceret illos omnem veritatem non eximit illos onere veritates ipsas discutiendi, & adhibendi ad eas detegendas humana media.

7 Cum autem magna conquisitio fieret, surgens Petrus dixit ad eos: Viri fratres, vos scitis quoniam ab antiquis diebus Deus in nobis elegit, per os meum audire Gentes verbum Evangelii, & credere.

Primus Apostolorum aperit primum Concilium, quod considerari potest tanquam exemplar cæterorum.. In iis per inquisitionem, discussionem, collationem, cum assistentia Spiritus Sancti veritas invenitur, non per novam revelationem. Antiquitas seu traditio & verbum Dei fundamenta sunt istarum decisionum: Ea enim sunt velut archiva Ecclesiæ, unde depromit omnes veritates, quas debet proponere fidei fidelium,

Sup. 10.
20.

8 Et qui novit corda Deus, testimonium perhibuit, dans illis Spiritum sanctum, sicut & nobis, Sup. 10.
45.

Qui corda amore suo replet solus potest de illis testimonium certum perhibere. Ut de conversione peccatoris judicetur oportet in eo videre effectus & opera Spiritus Sancti. Deus illa hic supplet per testimonium visibile & extraordinarium, à quo solo Apostoli suæ dispensationis justificationem deducunt.

9 Et nihil discrevit inter nos & illos, fide purificans corda eorum.

Nulla est alicujus momenti differentia inter corda hominum, nisi quam gratia facit. Justificatio fidei attribuitur, quia fides est ejus initium, principium & fundamentum, & quia supponitur charitate esse animata.

10 Nunc ergo quid tentatis Deum, imponere jugum super cervicem discipulorum, quod neque patres nostri, neque nos portare possumus?

Omne jugum importabile est naturæ gratia J. Christi destitutæ. Lex, si sola est, onus est hominem opprimens, non sublevans; humilians superbiam non destruens; ostendens officium, non ingerens ejus amorem; occasionem præbens peccati, maledictionis & mortis, multo minus ab eis liberans. Quid non debemus J. Christo, per quem charitas, quæ omnis subjectionis amorem infundit, & adimplet omnem legem, diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, postquam illam nobis promeritus est per crucem suam.

11 Sed per gratiam Domini Jesu Christi credimus salvari, quemadmodum & illi.

Prima veritas decisa à primis Episcopis in primo Concilio Ecclesiæ adversus primos inimicos gratiæ J. Christi: Eam solam esse quæ hominem salvet in omni tempore, statu & conditione. Absque illa nihil est utile ad salutem, & omnia possunt esse salutis contraria.

12 Tacuit autem omnis multitudo: & audiebant Barnabam.

Barnabam & Paulum, narrantes quanta Deus fecisset signa & prodigia in Gentibus per eos.

Conversio gentilium facta independenter à lege probat, à gratia, non à lege, expectandam salutem. Extraordinariæ in religione molitiones semper miraculis confirmandæ sunt. Cum autem dupliciter extraordinaria sit missio ad gentiles, congeminat etiam & extraordinario modo multiplicat Deus miracula in favorem Pauli & Barnabæ, qui gentilium sunt Apostoli.

13 *Et postquam tacuerunt, respondit Jacobus, dicens: Viri fratres, audite me.*

14 *Simon narravit quemadmodum primum Deus visitavit sumere ex Gentibus populum nomini suo.*

Homo Christianus totus consecratus est nomini, id est majestati, sanctitati, voluntati, cultui & gloriæ Dei. Si isti consecrationi vita & qualibet ejus actio non respondet, species quædam est furti & sacrilegii. Pauci Christianorum satis capiunt quousque se extendant obligationes consecrationis Christianæ; imo pauci id capere volunt.

15 *Et huic concordant verba Prophetarum, sicut scriptum est:*

Ecclesiæ Pastores debent discutere doctrinam, & suam agendi rationem conformare Scripturis per Ecclesiam explicatis. Perfecta semper est consonantia inter vera miracula & Scripturas: nec unquam potest unum illorum alteri contrarium testimonium perhibere.

Amos 7. 21. Post hæc revertar, & readificabo tabernaculum David, quod decedit; & diruta ejus readificabo, & erigam illud:

David & domus ejus figuræ erant J. Christi & Ecclesiæ ejus. Hujus ipse Deus architectus est, nos lapides sumus. Domine cæde me, ut vivum lapidem, secundum voluntatem tuam; nihil recusato, dum ab ædificio tuo non rejiciar.

17 *Ut requirant ceteri hominum Dominum, & omnes gentes, super quas invocatum est nomen meum, dicit Dominus faciens hæc.* Sic

Sic est, Domine, tu es qui omnia operaris in electis tuis; qui facis te requiri & diligere ab iis omnibus qui te requirunt & diligunt. . . Equum est, ut nomen tuum geramus, cum simus opus tuum. Illud nomen est, in quo est omnis sanctificatio & gloria nostra, ad illud omnia referre debemus: debet nos velut devorare zelus sanctificationis & gloriæ ejus.

18 *Notum a saculo est Domino opus suum.*

Opus Dei antonomastice sic dictum, est ipsius Ecclesia. Ad hanc omnia alia ordinat. Debemus & nos conspirare & cooperari ei ad eius perfectionem. Illius partes omnes cognoscit, disponit & ordinat. Quod in ea bonum exercetur in tempore, est effectus amoris & voluntatum ipsius æternarum. In ea sequi oportet consilia ejus, & dirigendum se permittere Spiritui ipsius, supremo ordinatori operis sui. . . Quid est homo, ut velit se extollere supra cogitationes & consilia Sapientiæ Divinæ, & mutare vias ad sanctificationem operis ejus ordinatas, quas nobis manifestate dignatus est in Scripturis suis & traditione Apostolica.

19 *Propter quod ego iudico, non inquietari eos qui ex Gentibus convertuntur ad Deum,*

Non oportet recens conversos nimium onerare exterioribus exercitiis, quamvis bonis, nec iis hac ratione occasionem præbere in illis ponendi fiduciam. . . Unitas Dei postulat unitatem & simplicitatem cultus; quantum id humana infirmitas pati potest. Ab ea unitate & simplicitate quam minimum fieri potest, recedendum est.

20 *Sed scribere ad eos ut abstineant se à contaminationibus simulachrorum, & fornicatione, & suffocatis, & sanguine.*

Hominis Christiani proprium est dulcedo charitatis; fugiat oportet quidquid huic contrarium videri potest. . . Quandoque postulat charitas, aliquibus iugum imponi, ut aliorum animis & infirmitati serviat, velut est hæc abstinencia à
san

sanguine, per cuius præscriptionem prudenter consulitur infirmitati judæorum. At etiam tollendum est hoc iugum, cum non est amplius necessarium.

21 *Moyſes enim à temporibus antiquis habet in ſingulis civitatibus qui eum prædicent in ſynagogis, ubi per omne ſabbatum legitur.*

Fidelitas Judæorum in lectione Verbi Dei, Paſtores & Chriſtianos, qui illam negligunt, confundit. . Dies Dominica, quæ ſabbatho ſucceſſit debet ſanctificari per pias lectiones, & maxime Scripturarum ſacrarum. Illud eſt lac hominis Chriſtiani, quod Deus, qui novit bonum operis fui, illi ſuppeditavit. Illum ab eo ablactare velle periculofum eſt.

§. 2. EPISTOLA CONCILII AD ECCLESIAS GENTILIUM.

22 *Tunc placuit Apoſtoliſ, & ſenioribus cum omni Eccleſia, eligere viros ex eis, & mittere Antiochiam cum Paulo & Barnaba, Judam, qui cognominabatur Barſabas, & Silam, viros primos in fratribus.*

Prudentia, vigilantia, charitas Apoſtolorum erga infirmos, in tota ipſorum agendi ratione eluceſcunt. . Membra Eccleſiæ mutuo bono ſtudentia, Eccleſiam inimicis ſuis amabilem reddebant. . Ea ſemper regnet, mi Salvator, & in fidelibus & in paſtoribus, ea, inquam, charitas, quæ eſt fructus ſanguinis tui, & anima pietatis Chriſtianæ.

23 *Scribentes per manus eorum. APOSTOLI & ſeniores fratres, hiſ, qui ſunt Antiochia, & Syria, & Cilicia, fratribus ex Gentibus, ſalutem.*

24 *Quoniam audivimus, quia quidam ex nobis exeuntes, turbaverunt vos verbis, evertentes animas veſtras, quibus non mandavimus:*

Novis quandoque turbis & periculofioribus erroribus præbetur occaſio, irritando quorundam
animo

animos male dispositos, quando istam Apostolorum dissimulationem imitari omittimus, qua ipsi auctores turbarum & erroris non illic nominant. . . Æquitatis etiam & prudentiæ est, ut hujusmodi hominum facta improbemus, etiam si ex eadem forte simus cum ipsis Ecclesia. . . Quantum mali ex falso & cæco zelo oriri potest! nihil est quod reparare illud possit, nisi illuminata charitas.

25 *Placuit nobis collectis in unum, eligere viros, & mittere ad vos, cum charissimis nostris Barnaba & Paulo,*

Beata Ecclesia, quando Pastores omnes sic uniti in eodem spiritu conspirant ad conservationem thesauri veritatis & vinculi charitatis! Nemo hic sibi tribuit gloriam decisionis. Omnes in hoc intenti sunt, ut eam eo modo faciant, qui pacem Ecclesiæ reddat: quia omnes unicè amant Ecclesiam & pacem, & solam J. Christi causam præ oculis habent.

26 *Hominibus, qui tradiderunt animas suas pro nomine Domini nostri Jesu Christi.*

Pulcherrimum elogium, quod Concilium ex Apostolis & sanctis compositum tribuere possit ministris Ecclesiæ, illud est, quod pro J. Christo omnibus se malis exposuerint. Et certe indignus est qui J. Christo serviat minister, qui pro ipso ejusque Ecclesia vitam suam non contemnit.

27 *Misimus ergo Judam & Silam, qui & ipsi vobis verbis referent eadem*

Magnæ sanctitatis indicium est, electum esse inter tot sanctos ab Apostolis & sanctis.

28 *Vrsus est enim Spiritui sancto, & nobis, nihil ultra imponere vobis oneris quam hæc necessaria:*

Ubi Ecclesia loquitur, Spiritus sanctus loquitur. . . In eo stupenda hæreticorum præsumptio est, quod illorum quisque sibi tribuat eandem prærogativam cum sponsa J. Christi, aut ejus mandatis reverentiam & submissionem non exhibeat. Ea est modò, quæ tunc fuit Ecclesia, & per
cam

eam omnibus temporibus Spiritus sanctus docet nos veritates suas, & mores nostros dirigit.

29 *Ut abstineatis vos ab immolatis simulachrum, & sanguine, & suffocato, & fornicatione: à quibus custodientes vos, benè agetis. Valete.*

Quod Spiritus sanctus prudenti dispensatione ordinavit adversus manducationem sanguinis, Ecclesia sustulit, quando id postulavit ratio. Honoratur lex & Judæorum infirmitati consulitur eam ordinationem retinendo. Revocatio istius ordinationis postea facta auctoritatem Evangelio conciliavit, conservavit Christianis suam libertatem, & Ecclesiæ potestatem demonstravit.

30 *Illi ergo dimissi, descenderunt Antiochiam: & congregata multitudine tradiderunt epistolam.*

31 *Quam cum legissent, gavisissimi sunt super consolatione.*

Si vel una tam brevis epistola Apostolorum tantum gaudii & consolationis præbuit, quantum expectandum est ex lectione totæ epistolarum tam divinarum, quot Spiritus sanctus ipsis inspiravit! quantum ex tota Scriptura sacra, quæ est velut epistola Dei ad homines?

5. 3. JUDAS ET SILAS PROPHETÆ. PAULUS ET BARNABAS SEPARANTUR.

32 *Judas autem & Silas, & ipsi cum essent Propheta, verbo plurimo consolati sunt fratres, & confirmaverunt.*

Qui unctionem habent Spiritus sancti, sunt fontes consolationis, luminis & roboris pro Ecclesia. Postulare à Deo debemus, ut det illi multos prædicatores hac unctione plenos: & cum tales dat oportet ei gratias agere, ac id studiosè agere ut inde proficiamus.

33 *Facto autem ibi aliquanto tempore, dimissi sunt cum pace à fratribus, ad eos qui miserant illos.*

34 *Visum est autem Silæ ibi remanere: Judas autem solus abiit Jerusalem.*

Deus

Deus sanctam permittit viris Apostolicis libertatem. Servos suos ad certa loca, aut certas animas illecebris quibusdam attrahit. Nihil fit Spiritui Dei contrarium sequendo huiusmodi instinctus, quando in eo nihil est carnis & sanguinis, & nulla pars vocationis nostræ negligitur. Deus uno tempore separat, quos alio univerat. Omnia expediunt, cum Ecclesiæ bono fiunt.

35 Paulus autem & Barnabas demorabantur Antiochia, docentes, & evangelizantes cum aliis pluribus verbum Domini.

Qui verbo Dei pleni sunt & zelo gloriæ ipsius, non possunt non se effundere ex abundantia cordis sui. His reple nos, Domine, ut iis conversationes nostræ plenæ sint, & nullam in iis partem mundus habeat.

36 Post aliquot autem dies, dixit ad Barnabam Paulus: Revertentes visitemus fratres per universas civitates, in quibus predicavimus verbum Domini, quomodo se habeant.

Non possunt esse nisi utilissimæ visitationes Episcopales, generales, sæpius iteratæ. Harum necessitatem noverat S. Paulus, & sciebat oculum Pastoris salutem esse gregis. Necessaria sunt ad confirmandos fideles, & conservandum bonum inter eos constitutum. Debet Episcopus per seipsum cognoscere statum suæ diocesis, nec id potest nisi per visitationes.

37 Barnabas autem volebat secum assumere & Joannem qui cognominabatur Marcus. Colos. 4. 10.

38 Paulus autem rogabat eum (ut qui discessisset ab eis de Pamphylia, & non esset cum eis in opus) non debere recipi. Sap. 13. 13.

Necesse est, ut Episcopo in visitationibus suis adsint comites: sed magni refert ut nullos secum ducat nisi irreprehensibiles operarios. Idem Spiritus Sanctus inspirat S. Paulo, ut Marco culpæ suæ sensum ingerat, illumque ob ignaviam suam humiliet; & S. Barnabæ inspirat ut illum consoletur, & sua indulgentia animum ejus confirmet.

met. Amboviis oppositis adimplent consilia Dei super eadem persona.

39 *Facta est autem dissensio, ita ut discederent ab invicem, & Barnabas quidem assumpto Marco navigaret Cyprum.*

Accidunt etiam inter sanctissimos innocuæ dissensiones. Deus illas permittit, ut homines esse noscantur, & ut adimpleat varia consilia sua super Ecclesia & electis suis. Fructus quem Deus ex hac disceptatione ducit sunt duæ missiones & duæ visitationes pro una.

40 *Paulus vero electo Sila profectus est, traditus gratia Dei a fratribus.*

Praxis sancta est Episcopi, valedicere populo suo, antequam ad obeundam visitationem suam discedat, illique benedictionem suam impertiri: & populi ipsius officium est, in hujusmodi occasionibus exhibere illi affectus sui & reverentiæ signa, & votis ac precibus suis attrahere benedictionem cælestem super visitationem ipsius. Cum Pastor se verum patrem exhibet, invenit veros filios.

41 *Perambulabat autem Syriam, & Ciliciam, confirmans Ecclesias: precipiens custodire precepta Apostolorum & seniorum.*

Functiones visitationis Episcopalis sunt confirmare bonum jam stabilitum, stabilire quod deest; publicare decreta synodalia, & ordinationes Apostolicas; earumque observationem instanter commendare. Quandoque studiosè incumbimus condendis novis statutis, novisque ordinationibus; cum potius exemplo S. Pauli insistendum esset urgendæ observationi antiquarum. Non ultra tendit Apostolus, & nihil est quod in visitationibus majore cum fructu fieri possit.

CAPUT XVI.

§. I. PAULUS CIRCUMCIDIT TIMOTHEUM;
VISITAT ECCLESIAS.

Pervenit autem Derben, & Lystram. Et ecce discipulus quidam erat ibi nomine Timotheus, filius mulieris Judaeae fidelis, patris Gentili.

Mater Christiana recipit in pietate filiorum suorum fructum curarum, quas suscepit in eorum educatione.

2 Huic testimonium bonum reddebant, qui in Lystris erant & Iconio fratres.

Nemo nisi Christianus dignè potest in aliis laudare virtutem; quia sola fides ejus pretium novit & sola charitas eam sine invidia in proximo conspicit.

3 Hunc voluit Paulus secum proficisci: & assumens circumcidit eum, propter Judaeos qui erant in illis locis. Sciebant enim omnes quod pater ejus erat Gentilis.

Bonus Episcopus, zelosus Pastor non committet, ut sibi elabi sinat fidelem aliquem cooperatorem, quando talem ei offert providentia. Magnae prudentiae est tollere omnia obstacula fiduciae populorum, etiam in rebus non necessariis. Aliud est sponte se subicere legi, tanquam non malae: aliud ad illam ceteros cogere, tanquam necessariam. S. Paulus prius facit prudenti dispensatione. Damnat & impedit alterum, juxta decretum Concilii Ierosolymitani.

4 Cum autem pertransirent civitates, tradebant eis custodire dogmata, quae erant decreta ab Apostolis & senioribus, qui erant Ierosolymis.

Oportet exemplo S. Pauli instruere fideles doctrina Apostolorum; efficacissimum est illud adversus errores & novitates antidotum. Tantum abest ut Apostoli invideant inferioribus partem, quam habere debent in decisionibus & Ecclesiae regimine, ut etiam illos associant sibi.

5 *Et Ecclesiæ quidem confirmabantur fide, & abundabant numero quotidie.*

Semper erunt florentes Ecclesiæ, cum Pastores habebunt imitatores fidei, prudentiæ, zeli, charitatis & indulgentiæ Apostolorum.

§. 2. SPIRITUS SANCTUS VETAT PRÆDICARI
IN ASIA ET BITHYNIA. VISIO QUAE
IN MACEDONIAM MITTITUR
S. PAULUS.

6 *Transseuntes autem Phrygiam, & Galatiæ regionem, vetati sunt à Spiritu Sancto loqui verbum Dei in Asia.*

Deus gratiarum & verbi sui Dominus, ordinat & sistit eorum cursum pro sua voluntate & consiliis suis super electis. Quid hæc in re agamus, nisi adoremus propositum voluntatis ejus, non penetrare velimus. Hac ratione vult Deus docere nos recipere gratiam suam grato animo tanquam purum donum, & timere ne lumen veritatis à nobis auferatur, si meritis nostris illud tribuamus.

7 *Cum venissent autem in Mysiam, tentabant ire in Bithyniam: & non permisit eos Spiritus Jesu.*

Quod respectu populorum geritur, etiam geritur respectu singularum animarum. Has Deus non eligit stultæ mentis suæ, sed ratione summè sapienti; quamvis ratio præferentiæ in electione aliquarum sit arcanum soli Spiritui eligenti cognitum. Apostoli sequuntur in usu ministerii sui non propriam inclinationem, sed motum Spiritus Sancti, sine hæsitazione & disceptatione. Quandoque quis sentit se propensione aliqua ferri, ut certis animabus obsequium suum impendat, & Deus obstare videtur: judicium illud adorandum est: ei se conformare oportet, non illud investigare.

8 *Cum autem pertransissent Mysiam, descendunt Troadem.*

9 *Et visio per noctem Paulo ostensa est: Vir Macedo quidam erat stans; & deprecans eum, & dicens: Transiens in Macedoniam, adiuva nos.*

Novit Deus, qua ratione voluntatem suam iis manifestet, qui illam cum simplicitate quærunt, nec ullo alio, quam gloriæ ipsius intuitu. . Probat submissionem & dependentiam servorum suorum opponendo se desideriis eorum; & tum portam aperit eorum zelo & laboribus, iis benedictionem suam impertiendo.

10 *Ut autem visum vidit, statim quasi vimus proficisci in Macedoniam, certi facti quod vocasset nos Deus evangelizare eis.*

Cum quis cognoscit Domini sui voluntatem, eam sine mora amplecti debet. . Hæc patet S. Lucam vocatum fuisse ad laborandum cum S. Paulo in vinea Domini. Frustra, Domine, vocas ad laborem, nisi laboris inspires amorem. Frustra iubes, nisi ipse des quod iubes.

11 *Navigantes autem à Troade, recto cursu venimus Samothraciam, & sequenti die Neapolim;*

12 *Et inde Philppos, quæ est prima partis Macedonia civitas, colonia. Eramus autem in hac Urbe diebus aliquot, conferebant.*

Eorum populorum felicitatem magnificiamus, qui Paulum audierunt loquentem; sed & nos eum audiamus loquentem in epistolis suis; quæ totæ divinæ sunt. Frustra quis dolet quod ex ejus ore non exceperit veritates, quibus scripta ejus plena sunt, & quibus omni tempore potest nutrire animam suam.

9. 3. CONVERSIO LYDIÆ. PYTHONISSA LIBERATA.

13 *Die autem sabbatorum egressi sumus foras portam juxta flumen, ubi videbatur oratio esse: & sedentes loquebamur mulieribus, quæ convenerant.*

Operarius zelosus nullam prætermittit occasionem annunciandi J. Christum & exercendi
mini-

ministerium suum. Deus mulieres eximendo à gerendis muneribus civilibus, plus eis temporis concedit ad vacandum orationi & sanctæ lectioni, easque ad hoc specialiter vocare videtur. Hæ quidem ei vocationi fideles extiterunt, & eam felicitatem consecutæ sunt, ut S. Paulum illic invenerint & primæ audiverint.

14 *Et quadam mulier nomine Lydia, purpuraria civitatis Thyatirenorum, colens Deum, audivit: cujus Dominus aperuit cor intendere his quæ dicebantur à Paulo.*

Qui Deo seriò servit in statu suo, sperare debet fore ut Deus illi manifestet, quid ipsi desit. Homo auribus corporis loquitur; sed Dei est aperire cor, & dare illi aures audiendi. Singularis gratiæ effectus sunt attentio & reflexiones super veritatibus Divinis. Ad eas hæc mulier modo cor suum per orationem præparavit; sed non nisi per aliam Dei gratiam bene oravit.

15 *Cum autem baptizata esset, & domus ejus, deprecata est, dicens: Si judicastis me fidelem Domino esse, introite in domum meam, & manete. Et coegit nos.*

Fides grati animi sensum imprimit. Deus servis suis in necessitate perfugia suppeditat, & familias aliquas hac benedictione dignas reddit. Operarius evangelicus non debet sibi procurare aditum in domos, nec nisi violentiæ charitatis cedere debet. Ad honorem pertinet ministerii ipsius, non hospitari, nisi apud personas boni odoris.

16 *Factum est autem euntibus nobis ad orationem, puellam quamdam habentem spiritum pythianem obviare nobis, quæ quæstum magnum præstabat dominis suis divinando.*

S. Paulus amat orare in communi & in locis orationi destinatis. Docet nos non negligere bonum exemplum orationis publicæ. Diabolus sæpese passionibus hominum immiscet. Avaritia, quæ species quædam est idololatriæ, illum attrahit

hit magis quam alia, & inducit homines in laqueos ejus.

17 Hac subsecuta Paulum, & nos, clamabat dicens: Isti homines servi Dei excelsi sunt, qui annuntiant vobis viam salutis.

Laus boni in ore hominis impii est aut coacta, aut doli & pravae intentionis suspecta. Omnis laus fieri potest laqueus daemonis, vel ad perdendos bonos per invidiam malorum, aut adimendam illis humilitatem per aestimationem bonorum.

18 Hoc autem faciebat multis diebus. Dolens autem Paulus, & conversus, spiritus dixit: Precipio tibi in nomine Jesu Christi exire ab ea. Et exiit eadem hora.

Laudare impios, aut ab iis laudes recipere, duae sunt res quandoque aequè periculosa. Sic initur quodammodo commercium aliquod gratitudinis & aestimationis reciprocae, & tamen nullum cum daemone vel commercium vel induciae iniri debent. S. Paulus puellam hanc à daemone liberando, seipsum liberat à tentatione laudum. Injuriae, quas praevidebat sibi absque dubio inferendas, si spiritum istum divinatorem ejiceret, non impediunt illum quo minus faciat; & Magistratus Christiani sinunt exerceri impune & quasi publice artem divinatoriam in mediis urbibus, quantumvis nullo impendio possent istam impietatem impedire. Ubi nunc religio?

5. 4. PAULUS ET SILAS FLAGELLATI, CONJECTI IN CARCEREM; CONVERTUNT CUSTODEM CARCERIS; LIBERANTUR.

19 Videntes autem domini ejus quia exivit spes quaestus eorum, apprehendentes Paulum & Silam perduxerunt in forum ad principes.

20 Et offerentes eos magistratibus, dixerunt: Hi homines conturbant civitatem nostram, cum sint Judaei.

Nisi sedulò adversus avaritiam depugnemus, ad maximos excessûs & omne genus criminum ducit.. Qui ea possessus est, nihil eis, qui se ipsi opponunt, condonat.. Calumnia semper præsto est, ut vindictæ subsidio veniat, & optimas actiones veneno suo aspergat, atque criminis opinione infamet.. Qui malam peccatorum pacem turbant, semper habebuntur perturbatores quietis publicæ. Nunquam impune impetitur vitium, quando præpollet.

21 *Et annuntiant morem, quem non licet nobis suscipere, neque facere, cùm simus Romani.*

Nunquam desunt prætextûs ad calumniandum servos Dei, nec pravæ rationes, ut quis se eximat ab amplectenda vera religione vel pietate.. Quam sæpe iniquitas religionis velo tegitur! Deus id patitur, sed tempus iræ adveniet.. Hic nomine & potentia Romanorum utuntur ad tegendam malitiam suam; & Deus aliquando eadem utetur ad eam puniendam.

2. Cor.

11. 25.

Philip.

1. 13.

1. Thes.

2. 2.

22 *Et cucurrit plebs adversus eos: & magistratus, scissis tunicis eorum, jusserunt eos virgis cadi.*

Sæpe magistratûs instrumentum eunt vindictæ impiorum, nisi sibi sollicitè caveant. Omnia discutienda sunt, nihil præcipitandum, nisi volumus nos injustitiis committendis exponere.. Quod Deus permittit Apostolum suum pati, non videbatur id temporis multum aptum promovendæ causæ religionis ejus. Nunc notum est, his mediis conversum esse mundum.

23 *Et cùm multas plagas eis imposuissent, miserunt eos in carcerem, præcipientes custodi ut diligenter custodiret eos.*

Passiones ubique comitantur veros J. Christi ministros. Huic rei voluit Deus annectere progressum Evangelii & veritatis stabilitionem.. Multis semper falsis ac temerariis judiciis nos exponemus, nisi id pro regula sumamus, numquam ex eo quod quis male tractetur ab hominibus, judicare de ipsius fide, probitate, vel causa.

24 *Qui*

24 Qui cum tale praeceptum accepisset, misit eos in interiorē carcerem, & pedes eorum strinxit ligno.

Gloriosum est inter sceeratos pro J. Christo reputari, postquam inter illos ipse J. Christus reputatus est. Nunquam speciosiores sunt pedes pacem Evangelicam annuntiantium, nec venerabiliores, quam dum pro J. Christo compedibus constricti sunt, nec eorum lumen illustrius, quam in tenebris carceris.

25 Media autem nocte, Paulus & Silas orantes, laudabant Deum: & audiebant eorum, qui in custodia erant.

Locis non sanctificantur personae, sed loca personis. Carcer fit templum, cum in eo reperiuntur veri servi Dei, qui illic ipsum laudent & adorent. Oportet ut simus veri Discipuli Christi patientis, ut non aliam quaeramus requiem, quam in passionibus, in oratione, & laude Dei. S. Paulus bono exemplo aedificat eos, quibus alia ratione utilis esse non potest. Nihil magis demonstrabat magnitudinem Dei, quem praedicabat, quam iste cantus laetitiae & laudis in medio humiliationis, passionum & carceris.

26 Subito verò terra motus factus est magnus, ita ut moverentur fundamenta carceris. Et statim aperta sunt omnia ostia: & universorum vincula soluta sunt.

Quantam affert consolationem iis quos mundus opprimit, scire carceres etiam profundissimos non esse providentiae & potentiae Dei inaccessos! Quae vincula solvere non possit, cum iubet, is, cui nihil resistit?

27 Experges factus autem custos carceris, & videns portas apertas carceris, evaginato gladio volebat se interficere, aestimans fugisse vinctos.

Dæmon ex nostris perturbationibus & timoribus occasionem arripit nos tentandi. Ideo conari oportet in eo statu ne à Deo oculos avertamus, & ut ad illum recurramus. Qui non collocat in Deo fiduciam suam, nullum habet in malis remedium, nisi desperationem.

28 *Clamavit autem Paulus voce magna, dicens: Nihil tibi mali feceris: universi enim hic sumus.*

Per quot miracula, Deus meus, te ipsum in servis tuis glorificas! S. Paulus è fundo carceris & in tenebris custodem videt, vincti januis apertis de fuga non cogitant, terra tremit, carcer aperitur, vincula confringuntur, &c.

29 *Petitoque lumine, introgressus est: & tremefactus proci dit Paulo & Silæ ad pedes:*

Quot miracula in gratiam unius familiæ contemptibilis in oculis hominum, sed à Deo electæ! Quanta misericordia!. Gratia Dei triumphat de eo quod ordinarie maximè est immiseri- cors, & durum, & novum nobis exhibet miraculum cæteris magis stupendum.. Deus vincula & passionem servorum suorum remuneratur, iis utendo ad salutem aliquorum ex electis suis. Tales ubique sunt, & ex omni conditione, & omni- genis modis illos ad se attrahit. Quam adorabilis es, Deus meus, in omnibus viis tuis super illis!

30 *Et producens eos foras, ait: Domini, quid me oportet facere, ut salvus fiam?*

Quam illud verum est, ô Jesu, tibi omnipotentem esse facilitatem, qua tibi subjicias voluntates etiam tuæ veritati maximè adversas! Eam secundum consiliatua in omnes illos exerce, qui eam impugnant aut ei resistunt, eosque ad te converte.

31 *At illi dixerant: Crede in Dominum Jesum: & salvus eris tu, & domus tua.*

Salus unius familiæ ordinariè annexa est salutì capitis ejus.. Fides nos ad J. Christum ducit; sed unde hæc fides promanat, nisi à J. Christo? Quæ autem merita in iis invenit, quibus eam donat, nisi ipsam indignitatem?

32 *Ei locuti sunt et verbum Domini, cum omnibus qui erant in domo ejus.*

Maximam id affert captivo J. Christi consolationem, si illi discipulos conciliet in vinculis verbo & bono exemplo. Domine, etiam hoc

tem-

tempore habes huiusmodi ministros fideles, qui pro causa tua in vinculis sunt. Eos consolare, confirma, Ecclesiae tuae utiles redde, reple eos unctione & vi Spiritus tui, ut consolationem hanc percipiant quod in eo statu tibi animas lucrentur.

33 *Et tollens eos in illa hora noctis, lavit plagas eorum: & baptizatus est ipse, & omnis domus eius continuo.*

Baptismus, seu balneum charitatis, digna est preparatio ad baptismum J. Christi. Sic Deus confundit inimicos suos, sic per ipsos crescit regnum J. Christi, cum volunt illud destruere. Custos curam carceris sui impeditus non poterat ire, ut alii, ad excipiendum ex ore Apostolorum verbum salutis: & Deus qui omnia propter electos suos operatur, ad eum mittit Apostolos, & facit, ut fidei lumen usque in tenebras carceris eius deferatur. O amor! O admirabilis dispensatio Dei super iis quos elegit!

34 *Cumq; perduxisset eos in domum suam, apposit eis mensam, & latatus est cum omni domo sua credens Deo.*

Oportebat S. Paulum pati, ut ferret gaudium fidei in istam domum luctus, & libertas familiae istius esset merces vinculorum eius. Materia consolationis est ministris J. Christi, qui ab infidelibus persecutionem patiuntur, sperare fore, ut Deus ipsos conversione animae alicujus consoletur.

35 *Et cum dies factus esset, miserunt magistratus liatores, dicentes: Dimitte homines illos.*

36 *Nuntiavit autem custos carceris verba haec Paulo: Quia miserunt magistratus ut dimittamini: nunc igitur exeuntes, ite in pace.*

Nunc igitur exeuntes ite; quasi diceret: Ite nunc, quandoquidem, cum ego libertatem obtuli, ire nolueritis. S. Paulus custodem carceris fidelitatem docet, cum non utitur oblata sibi potestate fugiendi, sed magistratum mandatum expectat.

37 *Paulus autem dixit eis: Casos nos publice, in-*

demnatos, homines Romanos miserunt in carcerem, & nunc occulte nos ejiciunt? Non ita: sed veniant,

Prudentiæ & charitatis est quandoque audacius loqui iis, quos non nisi timore possumus à malo patrando revocare.. Possumus innocenter dotibus exterioribus & prærogativis temporalibus uti: immo id meritorie fit, quando fit ad Dei gloriam, uti id fecit S. Paulus.. Iis tantum utitur, cum suo ad patiendum amoris satisfacit. Oportet eum esse charitate heroica & corde Apostolico præditum, qui cum possit, non vitet injurias istas humiliantes & dolorosas.

38 *Et ipsi nos ejeciant. Nuntiaverunt autem magistratibus lictores verba hæc: Timueruntq; auditum quòd Romani essent:*

Infidelitas est, quæ multò minus magistratibus Christianis, quam judicibus ethnicis condonari possit, timere ne nobis homines irascantur, & non timere injustitiam admittere.. Forsitan multi sunt, qui timeant displicere supremæ potestati, & pro nihilo reputent, incognitâ causâ, innocentibus poenas sua sententia irrogare.

39 *Et venientes deprecati sunt eos, & educentes rogabant ut egrederentur de Urbe.*

Quantum contemptibilis est ista ex amore sui nata humiliatio, ignavis animis ordinaria, tantum ædificans est S. Pauli Christiana magnanimitas, qui injurias obliviscitur, & bonum reddit suis persecutoribus.

40 *Exeuntes autem de carcere, introierunt ad Lydiam: & visis fratribus consolati sunt eos, & profecti sunt.*

Boni illius Pastoris tribulationes efficer non possunt, ut vel Amicorum suorum necessitates obliviscatur, vel contra suos inimicos exacerbetur. His cedit; illos consolatur; omnes ædificat. Deus meus, da nobis cor tale, plenum dulcedine Christianâ, facile ad obliviscendum malum quod accepit, semper ad benefaciendum aliis dispositum.

CAPUT XVII.

6. 1. PAULUS CONVERTIT THESSALONICENSES; A JUDÆIS PERSECUTIONEM PATITUR.

1 **C**UM autem perambulassent Amphipolim, & Apolloniam, venerunt Thessalonicam, ubi erat Synagoga Judæorum.

2 Se undum consuetudinem autem Paulus introivit ad eos, & per sabbata tria disserabat eis de Scripturis,

3 Adaperiens & insinuans quia Christum oportuit pati, & resurgere a mortuis: & quia hic est Jesus Christus, quem ego annuntio vobis. 1. Thes. 2.

J. Christi mors & resurrectio, prima mysteria sunt quæ annuntiat Apostolus; quia sunt mysteria fundamentalia Christianismi. S. Paulus humiliactiones Magistri sui adeo non erubescit, aut humanis quibusdam moderationibus tegit, ut contra altè illas prædicet iis, qui maxime inde scandalum accipiebant, easque ponat instructionum suarum initium ac fundamentum. Non absolute necessarium erat J. Christum pati; sed positis prophetiis & mandato patris, fieri non poterat ut non pateretur.

4 Et quidam ex eis crediderunt, & adjuncti sunt Paulo & Sila, & de colentibus Gentilibusque multitudo magna, & muliere nobiles non pauca.

Gratia homines nobiles non præfert, sed nec rejicit. Honorem sibi conciliat, non ex illorum divitiis, sed ex divitiarum contemptu quem inspirat, & ex victoria quam de fastu illorum reportat.

5 Zelantes autem Judæi, assummentesque de vulgo viros quosdam malos, & turba facta, concitaverunt civitatem: & assistentes domui Jasonis quærebant eos producere in populum.

Zelatores suos habet daemon æquæ ac J. Christus. Bonum nullum stabilitur absque contradictione.

ditione. Pro amico uno inimici centum, ubi Deo servire aggredieris, & regnum ipsius stabilire laboras. . Deus adversus omnes sufficit, & dum vult, novit servos suos protegere,

6 *Et cum non inveniissent eos, trahebant Jasonem & quosdam fratres ad principes civitatis, clamantes: Quoniam hi, qui Urbem concitant, & huc venerunt,*

Solet mundus eos ut turbatores habere, qui mundo veritates, quas non amat, annuntiant. . Est quædam turbatio salutaris, & quæ veræ pacis origo est: sed homines carnales aut eam non cognoscunt, aut cum ea ipsis non convenit, aut eam odiosam efficiunt.

7 *Quos suscepit Jason, & hi omnes contra decreta Caesaris faciunt, regem alium dicentes esse, Jesum.*

Semper calumnia inimicis Ecclesiæ subsidio est, eosque qui Ecclesiæ serviunt numquam cessat potestatibus odiosos reddere. . Alium quidem regem prædicant; sed regem qui non regnat nisi per humilitatem & crucem. Per ipsum reges terræ regnant; qui & omnes servos suos reges facit, sed in cælo.

8 *Concitaverunt autem plebem, & principes civitatis audientes hæc.*

Permittit Deus, ut prædicatoribus veritatis adversentur potestates omnes, ut victoria ipsius tribui non possit nisi gratia. . Tam facile est mundum in servos Dei concitare, quam difficile est eum ipsis faventem reddere. . Gloria ipsorum est, mundum sibi inimicum habere, & non nisi per patientiam ab eo sese tueri.

9 *Et accepta satisfactione à Jason, & à ceteris, dimiserunt eos.*

Sinit Deus homines cordium suorum desideria sequi, aut ad sua consilia ea inflectit: bene cum illo agitur, qui pro se habet eum, qui cordium dominus est. Ipse hosce Magistratus æquiores reddit, ut & ipse Philippensium injustitiam permit-
sit. (cap. 16. 22.)

§. 2. PAULUS BEROE PRÆDICAT; DEDUCITUR ATHENAS.

10 *Fratres verò confestim per noctem dimiserunt Paulum & Silam in Berœam. Qui cum venissent, in synagogam Judæorum introierunt.*

Protectionis divinæ experimentum nec quemquam reddere debet negligentem, nec temerarium. . Amor patiendi ita dominari non debet, ut operi Dei detrimentum afferat. . Medium tenendum inter præsumptionem quæ timet nihil, & ignaviam quæ timet omnia : nec arrogantem esse oportet, nec timidum.

11 *Hi autem erant nobiliores eorum, qui sunt Theſſalonica, qui susceperunt verbum cum omni aviditate, quotidie scrutantes Scripturas, si hac ita se haberent.*

Natura quæ fingi potest optima, nec meritum esse potest, nec dispositio sufficiens ad gratiam. Ipsius gratiæ est, in cor sese insinuare, & omne illic meritum facere. Fides bona, cognoscendæ veritatis desiderium, studium Scripturarum humile & sincerum, quantas dissipant nubes quibus veritas absconditur. . Obstacula quæ adferre solet præoccupatio, præjudicia quæ oriuntur ex natalibus & consuetudine, illusiones & artificia quibus dicipiunt falsi doctores, &c. evanescunt, dum audiendo & examinando datur opera : atque ad hoc gratia æquitatem naturalem & cordis rectitudinem, dum vult, impendit.

12 *Et multi quidem crediderunt ex eis, & mulierum Gentilium honestarum, & viri non pauci.*

Non semel S. Lucas notat conversionem mulierum nobilium, quasi quæ gratiæ Salvatoris plus decoris afferant ; sexus & nobilitas duo obstacula sunt simul juncta in mulieribus. Sexus, quia cum minus studii habeant, & ad disputationes Theologicas minus exerceatæ sint, magis diffidunt, magisque timent ne captentur vel decipiantur.

Nobilitas, quia mulieres nobiles magis adhærent mundo & mundi vanitatibus, magis illis intricata sunt, magisque ab iis dependent quam Viri. Sed hæc omnia cedunt gratiæ.

13 *Cum autem cognovissent in Thessalonica Judæi quia & Bercæ prædicatum est a Paulo verbum Dei, venerunt & illuc commoventes & turbantes multitudinem.*

Perrinacia juncta proprio commodo in operabilis est in pseudo zelatoribus. Nulli rei parcunt, ut quod semel susceperunt ad finem perducant. Rarum est, tantum fieri ad veritatem diffundendam, quantum faciunt alii ad eam opprimendam. Alii semper inveniunt, quod falso zelo suo prætexant; alii, quo ignaviam suam excusent, præsertim: bi auctoritas partem suscepit.

14 *Statimque tunc Paulum dimiserunt fratres, ut iret usque ad mare: Silas autem & Timotheus remanserunt ibi.*

Inter characteres charitatis hic unus est, nec arrogans, nec indiscretus: velle facile cedere violentiæ, persecutioni sese substrahere, & parcere inimicis veritatis nè in crimina & laqueos incidant.

15 *Qui autem deducebant Paulum, perduxerunt eum usque Athenas, & accepto mandato ab eo ad Silam & Timotheum, ut quam celeriter venirent ad illum, profecti sunt.*

Superbus credit se unum sufficere ad omnia; & homines invidi aut qui suis commodis serviunt, ubique soli esse desiderant. Sed minister humilis, & non quærens quæ sua sunt, etsi Paulus foret, semper se credit indigere subsidio, nec umquam satis cooperatorum habet pro suo desiderio.

§. 3. PRÆDICATIO PAULI IN AREOPAGO.

16 *Paulus autem cum Athenis eos expectaret, incitabatur spiritus ejus in ipso, videns idololatria de-*
ditam civitatem.

Fierine

Fierine potest, ut regnare videamus errorem pro veritate, & Dæmonem pro Deo; nec cor nobis laceretur dolore, aut zelo absumatur? Alia est in mundi amatoribus idololatria, nec minus scelerata, nec minus deploranda; sed quæ indifferenter aspicitur, nec satis horrore habetur. Ingemiscendum hic saltem est, si aliud non possumus,

17 *Disputabat igitur in synagoga cum Judæis, & colentibus, & in foro, per omnes dies, ad eos qui aderant.*

Zelus S. Pauli otiosus esse non potest. Non excitabit is zelum tot Minorum J. Christi, qui in otio & vanis mundi hujus nugis sopiti ac sepulti sunt? Dum opus Dei cordi habetur, omni tempore & loco in eo laboratur: nec minus in locis publicis, ac in templis. Mundus totus esse debet templum Veritatis.

18 *Quidam autem Epicurei, & Stoici philosophi differebant cum eo, & quidam dicebant: Quid vult seminare verbis hic dicere? Alii vero: Novorum dæmoniorum videtur annuntiator esse: quia Jesum, & resurrectionem annuntiabat eis.*

Fastui Philo sophico parum convenit cum humilitate Evangelica & crucis opprobrio. Qui omnia ingenii sui inventa, omnesque imaginationum suarum illusiones adorare consueverunt, hi ferè veritati maximè adversantur. Genus istud hominum quod proficetur audire se ipsos & audiri ab aliis, parum dispositum est ad audiendum Deum aut veritatem ipsius recipiendam.

19 *Et apprehensum eum ad Areopagum duxerunt, dicentes: Possumus scire quæ est hæc nova, quæ à te dicitur, doctrina?*

20 *Nova enim quedam infer auribus nostris: Volumus ergo scire quidnam velint hæc esse.*

Spiritus curiositatis solet esse obitaculum veritati; sed Deus aliquando ad introducendam in corda veritatem eo utitur. Quam foret curiositas ista laudabilis, quam utilis, si nos creaturis non

applicaret, nisi ut in iis quæreremus vestigia Creatoris, & miracula sapientiæ ipsius admiraremur? At quam multæ res inutiles mentem nostram occupant, totamque ipsius attentionem implent? Quot nugarum, memoria, imaginatio, & cor nostrum, fiunt receptaculum & Apotheca?

21 (*Athenienses autem omnes, & advena hospites, ad nihil aliud vacabant, nisi aut dicere, aut audire aliquid novi.*)

Non frustra Spiritus Dei observari jubet otiositatem Atheniensium. Qui sub nomine isto hic depinguntur, coram Deo expendant, an ad impendendum inutiliter concessa ipsis sit vita, tempus, & talenta ab eo, qui nil potest facere nisi ad gloriam suam. Nova non aliud quam mentem dissipant, cor occupant, otiositatem ipsius foveant; solæ veritates Christianæ possunt illud implere & ad Deum erigere.

† S. Dionysii.

22 † *Stans autem Paulus in medio Arcopagi, ait: Viri Athenienses per omnia quasi supersticiosiores vos video.*

S. Paulus sapientiam humanam veluti in Arce sua aggreditur. Timeri non potest spiritus mundi ab eo, qui animatus est Spiritu J. Christi.

23 *Præteriens enim, & videns simulacra vestra, inveni & aram, in qua scriptum erat: IGNOTO DEO. Quod ergo ignorantes colitis, hoc ego annuntio vobis.*

Hoc exordium tam eloquens & tam aptè sumptum, ostendit eloquentiam Prædicatori Evangelico prohibitam non esse. Non debet Verbum Dei servum reddi eloquentiæ humanæ; sed eloquentia humana Verbo Dei subjicienda est. Debent & investigari mores, consuetudines, & propensiones eorum, quos persuadere volumus, ut sic mens illorum veritati aperiatur.

Gen. I. I.
Sup. 7.
48.

24 *Deus, qui fecit mundum, & omnia quæ in eo sunt, hic celi & terra cum sit Dominus, non in manufactis templis habitat,*

Sapientis prædicatoris est, sermonem suum attemperare captui illorum, quibus loquitur: Ratio.

Ratiocinandi vim impendere, apud Philosophos: Autoritatem prophetiarum, apud Judæos: Autoritatem Evangelii & Apostolorum, apud Christianos. . Ubique præseas est Deus, nec usquam concluditur. Qui fecit omnia, esse non potest nisi in seipso, ubi erat priusquam crearet omnia. Ipse suus sibi locus est & suus mundus, & ipse solus est. . Numquam Deus in terra habuit nisi templum unicum ubi habitavit personaliter; Humanitatem sanctam repletam substantialiter omni plenitudine Divinitatis. . In templis nostris est per communicationem suæ sanctitatis, per operationem suæ gratiæ, & per præsentiam sacramentalem Jesu Christi Dei simul & Hominis. In ipso adoratur Deus tamquam in templo verè sancto & verè adorando.

25 *Nec manibus humanis colitur indigens aliquo, cum ipse det omnibus vitam, & inspirationem, & omnia.*

Creator honorari non potest nisi per id quod ipse de suis perfectionibus creaturæ communicat, nec recipere potest nisi id quod ipse donat. Homo accipit per necessitatem & indigentiam; Deus accipit per magnitudinem & bonitatem, tamquam obsequium supremæ ipsius perfectioni & omnipotentia: debitum, & veluti recognitionem quâ profiteamur eum sibi solum sufficere, & de sua plenitudine in creaturas suas effundere. . Neque oblivisci possumus, accepisse nos à Deo vitam & omnia, sine turpi ingratitude; neque de his absque illo disponere, sine injustitia summa; neque renuere hæc illi consecrare, sine specie quadam furti & sacrilegii: Quid igitur erit, hæc contra ipsum omne peccati genus committendo impendere, nisi facinus incomprehensibile?

26 *Fecitque ex uno omne genus hominum inhabitare super universam faciem terra, definiens statuta tempora, & terminos habitationis eorum,*

Homines omnes veniunt ab Adamo. Deus illos per terram universam partitus est, qui & omnes

omnes ipsorum motus, durationem, & quidquid ad eos spectat, moderatur. . Omnia nos debent ad Deum erigere, cum Deus disponat & ordinet omnia. Nec fatum est, nec casus in regno Providentiæ; sed dispositio undequaque sapiens & omnipotens, quæ impellere nos debet ut divinam in omnibus gubernationem adoremus.

27 *Quarere Deum, si forte attrectent eum, aut inventiant, quamvis non longe sit ab unoquoque nostrum*

Utinam verbum hoc omnium cordibus insculptum foret: Non esse nos in terra nisi ad Deum quarendum! Magna mundi pars prorsus agit aliud: Alia prorsus contrarium. . Duæ sunt Viæ Deum quarendi. 1. In nobis. 2. In rebus creatis quæ sunt extra nos. Has vias in impedimenta vertit peccatum. Hæretur in creaturis atque in seipso, & oblivioni traditur Deus, ubi in præsentia ipsius vivendum foret; amittitur ubi inveniri deberet. Non amplius nisi in J. Christo & per J. Christum invenitur, & cum ipso omnia.

28 *In ipso enim vivimus, & movemur, & sumus: sicut & quidam vestrorum Poetarum dixerunt: Ipsius enim & genus sumus.*

Nonne æquum est, dependere à Deo in usu vitæ quam ab illo haurimus; referre in ipsum motus omnes quos per illum accipimus; amare Deum ex toto esse nostro quod in ipso habemus? . Alterâ vice creati sumus in Christo Jesu Homine-Deo: & in ipso ac per ipsum verè sumus filii & genus Dei, modo quodam singulari, quem nec poeta iste cognoscere poterat, nec ratio humana potest comprehendere. Non nisi in ipso habemus novum esse fidei, motum spei, & vitam charitatis.

29 *Genus ergo cum simus Dei, non debemus aestimare, auro, aut argento, aut lapidi, sculptura artium & cogitationis hominis, Divinum esse simile.*

Nihil est quod adeò demonstret corruptionem hominis.

hominis per peccatum, & de gradu suo dejectionem, quam quod res terrenas & inaniae pro Deo suo amplectatur. . Judicium iustissimum est, sed terribile, in animam infelicem, quæ jugum Esse supremi, quod solum supra ipsam erat, excussit, videre se subditam iis omnibus quæ infra ipsam sunt, usque adeo ut etiam pro Deo suo illa habeat.

30 *Et tempora quidem hujus ignorantia despicens Deus, nunc annuntiat hominibus ut omnes ubique pœnitentiam agant,*

Numquid est esse adhuc in temporibus ignorantia, & aurum, argentum, ac lapidem pro Deo habere; quando in divitiis, gemmis, ædificiis superbis, honoribus ac voluptatibus felicitas constituitur? . Vera pœnitentia non est, nisi contemnantur hæc omnia, & cor ab his aver-
tatur.

31 *E. quod statuit diem, in quo judicaturus est orbem in æuitate, in viro, in quo statuit, si eum præbens omnibus, suscitans eum a mortuis.*

Præveniamus diem istum per conversionem veram. Non nobis parcamus ipsi nunc, ut tunc nobis parcat divina iustitia. Dies iste iudicii tam fixus & tam certus, quoad nos incertus est; nec voluit Deus illum nobis designare, ut nullus dies sit vitæ nostræ, quo parati non simus tribunali ipsius nos sistere. . J. Christus salvavit nos per infirmitatem suam & gratiam; judicabit nos per suam potentiam & iustitiam. Hanc qui non formidat, fidem non habet. . Prophetiæ de resurrectione J. Christi jam completæ certissimè spondent implendas prophetias de iudicio. J. Christus ipse illius præco fuit & propheta, figuratus per Jonam.

32 *Cum audissent autem resurrectionem mortuorum, quidam quidem irridebant, quidam vero dicebant: Audiemus te de hoc iterum.*

Veritates religionis semper erunt stultitia mundi sapientibus. Non expectemus horum appro-
batio.

bationem, ut eas credamus : credibiles non essent; & ab hominibus carnalibus comprehenderentur & amarentur. Negotium salutis, semper alterius temporis negotium est mundi amatoribus: non secus ac si de vita, de occasione, de gratia &c. securus foret peccator. . Mundus fere totus in duobus hæc peccatorum genera dividitur : Alii veritates salutis explodunt; Alii de die in diem differunt in usum eas redigere.

33 *Sic Paulus exiit de medio eorum.*

Sic, dum deliberatur, occasiones salutis elabuntur. Negligimus ex consiliis & præsentia hominis missi divinitus proficere: nobis eripitur: non redit amplius: & morimur priusquam sic disposuerimus conscientiam, ut coram Deo sistamus.

34 *Quidam verò viri adhærentes ei, crediderunt: in quibus & Dionysius Areopagita, & mulier nomine Damaris, & alii cum eis.*

Unus solus est corpore tam numeroso & tam sapienti ! Nimirum plusquam miraculo opus est, ut ad humilitatem crucis convertatur sapiens sæculi. . Deus semper Prædicatorem Apostolicum quarundam Animarum acquisitione consolatur. Exiguus numerus ritè conversus, est ipsi instar mundi integri. S. Paulus Athenas convertit, dum convertit Dionysium Areopagitam, quem constituere debebat Atheniensem Episcopum, quique formavit hanc Ecclesiam, & sanguine suo per Martyrium aspersit.

C A P U T X V I I I.

§. I. PAULUS CORINTHUM VENIT: MANIBUS ILLIC SUIIS CUM AQUILA ET PRISCILLA LABORAT: MULTOS CONVERTIT.

1 **P**ost hac egressus ab Athenis, venit Corinthum:

2 Et inveniens quemdam Judæum nomine Aquilam,

lam, Ponticum genere, qui nuper venerat ab Italia, & Priscillam uxorem ejus, (cò quòd praecepisset Claudius discedere omnes Judaeos à Roma) accessit ad eos.

Deus semper in bonitatis suæ thesauris consolationes repositas habet iis qui patiuntur, & ad ipsum recurrunt. Quanta isthac consolatio est, invenire societatem Apostoli, societatem Pauli! Felix exilium, quod facit ut incidant in hominem Dei!

3 *Et quia ejusdem erat artis, manebat apud eos, & operabatur: (erant autem scenofactoria artis.)*

Quanto plus Apostolus in tertium usque Coelum elevatus se dimittit manibus suis victum quaerendo, tantò magis nobis venerationi sit oportet. In sudore vultus sui comedere panem suum, non est nobilitati ministerii Ecclesiastici derogare. Semper magnum quid est, J. Christum & ejus Apostolos imitari.

4 *Et disputabat in synagoga per omne sabbatum, interponens nomen Domini Jesu, suadebatque Judæis, & Græcis.*

Affiduitas Pauli in suo Ministerio, absque ullo, quod indè percipiat, subsidio temporali, mirè condemnat eos qui ex bonis Ecclesiæ se impinguant, dum nihil, aut fermè nihil ministerii in ea præstant. Zelus ipsius ad diffundendam J. Christi cognitionem, & latitudo charitatis ipsius quæ nullum negligit, Pastoribus omnibus exemplaria sunt, quæ sæpè intueri debent.

5 *Cùm venissent autem de Macedonia Silas & Timotheus, instabat verbo Paulus, testificans Judæis esse Christum Jesum.*

Plures operarii Evangelici inter se benè uniti ad laborem se mutuo accendunt. Societas Ecclesiastica operi Dei utilis est, multumque in ea adminiculi invenitur ad serviendum fructuosius Ecclesiæ. Minister ignavus & piger laborem in alios lubens conjicit; S. Paulus de cooperatoribus non cogitat, nisi ut, ferventius laborem amplectatur,

6 Contradicientibus autem eis, & blasphemantibus, excutiens vestimenta sua, dixit ad eos: Sanguis vester super caput vestrum: mundus ego, ex hoc ad Gentes vadam.

Verbum Dei recipere cum spiritu contradictionis, est illud recipere judaï è. - Dum eò venit quis, ut Verbum Dei & veritatem blasphemet, tum demum in reprobum sensum traditus est. Abusus verbi illius perseverans, tandem per desertionem exteriori vel interiori punitur. Non est hæc verbi Evangelici gemma porcorum qui illam conculcant pedibus. Non est ea exponenda ut inhonoretur.

7 Et migrans inde, intravit in domum cuiusdam, nomine Titi Justi, colentis Deum, cujus domus erat conjuncta synagoga.

I. Cor. I. 14. 8 Crispus autem archisynagogus credidit Domino cum omni domo sua: & multi Corinthiorum audientes credebant, & baptizabantur.

Deus quandoque utitur secessu Prædicatoris Evangelici, ut ad cor redire faciat eos quos deserit, & eos, ad quos gratiam verbi transfert, convertat.

9 Dixit autem Dominus nocte per visionem Paulo: Nolite timere, sed loquere, & ne taceas:

Qui videt ima cordium, videbat cor Pauli, & quam consolatione & viribus indigeret probè noverat. Numquam deest illis, qui emel se in manus ipsius conjecerant, totosque se ipsius obsequiis consecrarunt. Quod hic per visionem facit, id facit quotidie aliis viis absconditis, quibus operarios Ecclesiæ consolatur & animat, aut reddendo eos de sua protectione securos, aut laborum suorum fructum eis promittendo.

10 Propter quod ego sum tecum: & nemo apponetur tibi ut noceat te: quoniam populus est mihi multus in hac civitate.

11 Sedit autem ibi annum & sex menses, docens apud eos verbum Dei.

Sæpe deterret nos populi alicujus durities; & forte

fortè is est, apud quem plurimos Electos habet Deus. . . Multum precum, multum patientiæ, magna in divina protectione fiducia, magna ad laborem applicatio: hæc demum sunt adminicula quibus res Dei promoveantur.

§. 2. PAULUS CORAM GALLIONE ACCUSATUS; IN SYRIAM PROFICISCITUR, EPHESUM &c.

12 Gallione autem proconsule Achaia, insurrexerunt uno animo Judæi in Paulum, & adduxerunt eum ad tribunal,

Est undè deiciatur animus Episcopi, qui nesciret tam Deum potentem esse adversus omnes, quam adversus unum, dum omnes adversus se conspirantes videt. Sed qui fidem habet, nihilò minus propterea imperturbatus est in officio suo peragendo. . . Judæi Paulum sistunt tribunalibus tamquam reum, sed Deus ipsum eò dirigit, ut de filio suo testimonium perhibeat, & de infidelitate sua Judæos convincat.

13 Dicentes: Quia contra legem hic persuadet hominibus colere Deum.

Ignorantia & passio efficiunt, ut accipiat tamquam Religioni contrarium id, quod ipsissimus est Religionis spiritus. Ita se habebit res usque ad sæculi consummationem; sed exemplo J. Christi & Apostolorum ipsius nos consolemur. . . Facile nobis persuademus, id quod propensionibus nostris adversum est, legi divini adversari: nec rarò pro humanæ malitiæ & pertinaciæ velo causa Dei prætexitur.

14 Incipiente autem Paulo aperire os, dixit Gallio ad Judæos: Si quidem esset iniquum aliquid, aut facinus pessimum, ô viri Judæi, rectè vos sustinerem.

15 Si verò quæstiones sunt de verbo, & nominibus, & lege vestra, vos ipsi videritis: Judex ego horum nolo esse.

Est aliquid, Magistratum nolle se in negotio Religionis iudicem constituere, modò id non fiat ex morositate, ex amore quietis, aut quadam circa ipsam Religionem indifferentia; sed ex reverentia & submissione erga ordinationem divinam.

16 *Et minavit eos à tribunali.*

17 *Apprehendentes autem omnes Sosthenem principem synagoga, percutiebant eum ante tribunal: & nihil eorum Gallioni cura erat.*

Reus quis efficitur mali quod impedire potest, nec impedit. . Hæc iudicis istius pro iustitia indifferentia, ostendit & cor ipsius, & falsitatem zeli, quo mox sibi decus quærebat. Dum Magistratus impedit violentiam quæ falso Religionis zelo committitur, non jus alienum violat, sed suo officio fungitur.

18 *Paulus verò cum adhuc sustinisset dies multos, fratribus valefaciens, navigavit in Syriam, (& cum eo Priscilla, & Aquila) qui sibi totonderat in Cenchris caput: habebat enim votum.*

Num.

6. 28.

Infr. 21.

24.

Non ex hypocrisi, non ex adhesionem nimia, sed prudentiâ & charitate erga infirmos, ceremonias istas indifferentes & adhuc amore pacis toleratas adhibet S. Paulus. Potest Pastor per accommodationes innocuas sibi conciliare auctoritatem; sed praxes superstitiosas & manifestè malas oppugnare debet semper & dissimulare numquam.

19 *Devenitq; Ephesum, & illos ibi reliquit. Ipse verò ingressus synagogam, disputabat cum Judæis.*

20 *Rogantibus autem eis ut ampliori tempore maneret, non consensit,*

Sancti agunt secundum rationes, quæ honestate mundi & propensionibus naturæ superiores sunt. Deus sæpe in cor ipsis immittit rationem agendi, cujus causam ignoramus, & ipsi fortassis ad tempus ignorant.

21 *Sed valefaciens, & dicens: Iterum revertar ad vos Deo volente, profectus est ab Epheso.*

Novit

Novit charitas Apostoli honestate verborum emollire dolorem quem reculatione necessariâ excitabat.. Nihil nisi cum dependentia ab ordinatione & voluntate divina promittendum est.. Debet minister ire quò Deus vocat in tempore, de cætero se illi committere. Non debet servus alia quam Magistri sui agitare consilia.

22 *Et descendens Casaream, ascendit, & salutavit Ecclesiam, & descendit Antiochiam.*

Iter pietatis. Observatio festorum per Apostolos.. Devotio celebrandi magna Mysteria iis locis quibus completa sunt, dum fieri potest, devotio est Apostolica.. Non cogit pietas officia amicitia Christianæ & honestatis negligere.

23 *Et factò ibi aliquanto tempore profectus est, perambulans ex ordine Galaticam regionem, & Phrygiam, confirmans omnes discipulos.*

Omnis agendi ratio, quam tenet Apostolus, docet Pastores, speciatim intendere iis quos instruxerunt, frequenti & accuratâ visitatione bonum fovere, & rationem habere infirmorum, quibus identidem animus addendus est. Labor non est quem Pastoralis charitas non suscipiat, tantorumque itinerum molestias nihili facit. Quæ Apostolorum successoribus exempla!

§. 3. APOLLO PER PRISCILLAM ET AQUILAM INSTRUCTUS.

24 *Judaus autem quidam, Apollo nomine, Alexandrinus genere, vir eloquens, devenit Ephesum, potens in Scripturis.*

25 *Hic erat edoctus viam Domini: & fervens spiritu loquebatur, & docebat diligenter ea quæ sunt Jesu, sciens tantum baptisma Joannis.*

Dum quis idoneus est ad manifestandum J. Christum ejusque Veritatem, simulque opportunitas id præstandi offertur, talentum ipsius & zelus vocationem ipsius sat probant, etsi tantum laicus foret & Catechumenus, quemadmodum
Apollo,

Apollo. Deus quandoque tales suscitavit in Ecclesia, ut eorum, qui magis ad serviendum Ecclesiae obstinati sunt, ignaviam & infidelitatem confundat. In hoc exemplo patet, quam studium verbi divini sit utile.

26 *Hic ergo cepit fiducialiter agere in synagoga. Quem cum audissent Irsilla & Aquila, assumpserunt eum, & diligentius exposuerunt ei viam Domini.*

27 *Cum autem vellet ire Achaiam, exhortati fratres, scripserunt discipulis ut susciperent eum. Qui cum venisset, contulit multum his qui crederant.*

Apollo per zelum duorum laicorum conjugatorum penitus instruitur de mysteriis & scientia Christianismi, accipit baptismum, & Ecclesiae offertur. Potest ergo absque characteris ministerii sacri obsequium non exiguum illi praestari. Omnium statuum est, sollicitudo pro re Ecclesiae, & applicatio ad ea quae gloriam Dei spectant. Zelum & spiritum Sacerdotii habere sine characteris Sacerdotii nil vetat.

28 *Vehementer enim Judaeos revincebat publice, ostendens per Scripturas, esse Christum Jesum.*

Neophytus iste minus agit officium Praedicatoris Ecclesiae Christianae, quam Controvertista in Synagoga Iudaea. Etsi instruxisset Christianos in suis coetibus, quod Apostoli per dispensationem tolerassent ante formatam Ecclesiae disciplinam, id tamen in exemplum trahi non deberet ab iis, qui in via communi & ordinaria constituti sunt. Spiritus Dei, quos vult, adversus errorem & vitium armat. Beatus qui humilis est & fidelis in sequendo motus ipsius, & consiliis ipsius serviendo.

CAPUT XIX.

§. 1. DISCIPULI, QUI NON ACCEPERANT
NISI BAPTISMUM JOANNIS, BAP-
TIZATI A PAULO.

† **F** Actum est autem, cum Apollo esset Co- † Vigilia
rinthi. ut Paulus peragratis superioribus Pentec.
partibus veniret Ephesum, & inveniret quosdam dis-
cipulos:

Sat repeti non potest, quod labores S. Pauli,
itinera, activitas, & latitudo zeli ipsius, plu-
rium Pastorum ignavia & otium condem-
nent.

2 Dixitq; ad eos: Si Spiritum sanctum accepistis
credentes? At illi dixerunt ad eum: Sed neque si Spi-
ritus sanctus est, audivimus.

3 Ille vero ait: In quo er'o baptizati estis? Qui
dixerunt: In Joannis baptismo.

Quam multi sunt Christiani, qui vix Spiritum
Sanctum cognoscunt! Quam multi, qui operi-
bus suis dicunt idem quod hi discipuli Ephesii!
Non illum cognoscit, qui ignorat eum nobis
datum esse, ut sit actionum nostrarum principium;
sine ipso nihil nos posse; & assidue illum à nobis
invocandum.

4 Dixit autem Paulus: Joannes baptizavit bap- Matth.
tismo pœnitentiæ populum, dicens: In eum, qui 3. 11.
venturus esset post ipsum, ut crederent, hoc est, in Marc.
Jesum. 1. 8.

Baptismus Joannis Sacramentum erat signifi- Luc. 3.
cativum fidei Messiae venturi, & baptismi Chri- 16.
stiani; Baptismus Ecclesiæ, Sacramentum est Joan.
quod fidem dat, quod ad sequendum toto corde 1. 26.
Evangelium obstringit, quod mortem & resur- Sup. 1.
rectionem |. Christi repræsentat & applicat. 5. &

5 His auditu, baptizati sunt in nomine Domini I. 16.
Jesu.

Nomen adorandum & salutare, quam citò
traduntur oblivioni res miræ, quas per hoc Sa-
cra-

cramentum in animabus operaris! Nomen est Salvatoris & salutis; sed & nomen est exemplaris nostri & iudicis. Non salvat nisi eos qui ipsum imitantur. Judicat eos qui nomen ipsius inhonorant per vitam, quæ nomini non respondet.

6. Et cum imposuisset illis manus Paulus, venit Spiritus sanctus super eos, & loquebantur linguis, & prophetabant.

7. Erant autem omnes viri ferè duodecim.

Imperfecta sanè est fides, si non pluris fiant effectus invisibiles, quos Spiritus Sanctus etiamnum in animabus operatur, quam dona ista exteriora quæ tunc erant visibilia effectuum illorum indicia. Manus Episcoporum tam efficax est hodie ad dandum Spiritum Sanctum in Confirmatione, quam efficax erat manus S. Pauli initio Ecclesiæ: sed corda à cordibus primorum fidelium multum diversa sunt.

6. 2. PAULUS PRÆDICAT EPHESI BIENNIO. ET MAGNA ILLIC PATRAT MIRACULA.

8. Introgressus autem synagogam, cum fiducia loquebatur per tres menses, disputans, & suadens de regno Dei.

Quis impedire posset libertatem ministri Evangelici, qui in sæculo hoc nil sperat, & mortem intuetur tamquam felicem transitum ad sæculum futurum. Qui quis cor habuerit tam ab omni re liberum, & tam ad omnia dispositum, is eandem libertatem habebit.

9. Cum autem quidam indurarentur, & non crederent, maledicentes viam Domini coram multitudine, discedens ab eis, segregavit discipulos, quotidie disputans in schola tyranni cuiusdam.

Prudentiæ est, cessare à loquendo apud induratos, ut non indurentur magis, ut parcatur ipsis ne peccent, ut non impleatur mensura ipsorum,

ut Deus adversus ipsos non irritetur, ut verbum ipsius & veritas non exponatur opprobrio.. Teneritudo Patris non patitur, ut filios suos adhuc infirmos sinat absque auxilio expositos sollicitationibus & seductionibus inimicorum fidei, aut furori ipsorum.

10 *Hoc autem factum est per biennium, ita ut omnes, qui habitabant in Asia, audirent verbum Domini, Judæi atque Gentiles.*

Operarii Evangelici inter medias contradictiones perseverantia, hoc tandem solatii ipsi adfert, quod erga omnes, quibus missus fuerat, ministerium suum impleverit. Nihil os occludere potest prædicatori, qui obligationes & officium suum penitus intelligit. Verbum Domini captivum detinere non potest.

11 *Virtutesq; non quaslibet faciebat Deus per manum Pauli:*

Missio extraordinaria nec vera est, nec recipienda, sine miraculorum testimonio: atque hæc sola ratione indigni sunt Hæretici qui audiantur. Nullus homo loqui debet homini ex parte Dei, nisi auctoritate acceptâ, vel ab ipso Deo, vel ab iis qui ad hoc per successionem legitimam à Deo auctoritatem accepere.. Toties hoc observandum est, quoties occasionem id observandi præbet Verbum Dei, quia adversus Novatores Schismaticos brevis hæc & decisiva probatio est.

12 *Ita ut etiam super languidos deferrentur à corpore ejus sudaria, & semicinctia, & recedebant ab eis languores, & spiritus nequam egrediebantur.*

Hic sola corda excæcata & obdurata vim miraculosam & usum Reliquiarum non vident. Deus illis auctoritatem tribuit per miracula visibilia; Virtuti illarum cedunt dæmones: soli homines pertinaciter illas oppugnant, hoc prætextu, nè dent creaturæ quod soli Deo debetur. Hoc Deo honorem, quem in servis suis sibi vult tribui, verè negare est, potestati ipsius limites ponere, & partem quam in honore isto servis suis dare voluit, impedire.

9. 3. EXORCISTÆ JUDÆI A DÆMONIBUS VULNERATI. LIBRI COMBUSTI.

13 Tentaverunt autem quidam & de circumcensibus Judæis exorcistis, invocare super eos, qui habebant spiritus malos, nomen Domini Jesu, dicens: Adjuro vos per Jesum, quem Paulus predicat.

Tantum valet nomen Jesu, quantum illud virtute suâ & Spiritu Jesus comitatur. Fides & religio est servus ipsius, suam in eo fiduciam collocare, & adversus inimicos ipsius illud impendere; abusus est, irreverentia, & usurpatio in iis, qui ipsius non sunt. Quemadmodum potestatem in Dæmones J. Christus contulit Ecclesiæ, ita in Ecclesia & per ministros Ecclesiæ ea potestas exercetur, cæteraque Spiritus sancti dona diffunduntur & communicantur.

14 Erant autem quidam Judæi Scevæ principis Sacerdotum septem filii, qui hoc faciebant.

15 Respondens autem spiritus nequam dixit eis: Jesum novi, & Paulum scio: vos autem qui estis?

Dæmonem timere non debet verus Christianus, cum dæmon Magistro ipsius servus sit: sed peccator eum ut justitiæ divinæ ministrum consideret. Docet nos ipse dæmon, quo loco habendi sint qui absque missione auctoritatem Ecclesiæ usurpant. Extra illius sinum, nec miracula sunt nec potestas in dæmonem; quia regnum J. Christi sola Ecclesia est, & ibi regnat dæmon, ubi J. Christus non regnat.

16 Et insiliens in eos homo, in quo erat dæmonium pessimum, & dominatus amborum, invaluit contra eos, ita ut nudi & vulnerati effugerent de domo illa.

Non semper rerum sacrarum abusus poenas provocat hiisce similes: sed vel ideò punietur terribilius. Exorcistæ legis veteris potestatem non habebant in Dæmonem, nisi in virtute Messiae venturi. Postquam hic Incarnatus est, potestas illa

non

non datur amplius nisi iis, quibus ipse suam, quam in infernum victoriâ suâ acquisivit, potestatem communicat.

17 Hoc autem notum factum est omnibus Judæis, atque Gentilibus, qui habitabant Ephesæ: & cecidit timor super omnes illos, & magnificabatur nomen Domini Jesu.

Deus infideles & dæmones ipsos gloriæ filii sui & inimicorum ipsius confusioni servire jubet. Fac, Domine, ut prodigiosi potentiz tuæ effectus timore salutarî me concutiant, fidelemque faciant ut te inde glorificem.

18 Multa credentium veniebant, confitentes & annuntiantes actus suos.

Confessio publica, sed voluntaria. Spiritus gratiæ eò semper inclinât, ut humiliemus nos de peccatis; Lex verò Dei, ut id fiat sub ipsius ministris.

19 Multi autem ex eis, qui fuerant curiosa sectati, contulerunt libros, & combusserunt coram omnibus: & computatis pretiis illorum, invenerunt pecuniam denariorum quinquaginta millium.

Quisquis criminum suorum dolore verè tangitur, ea horret, & quidquid illorum instrumentum fuit cum gaudio immolat. Dæmon & dæmonis affectu specioso illo curiosarum artium nomine artificiosè texerunt artes nigerrimas & damnatissimas, superstitiones sacrilegas, & perniciosissimas quæque cum humani generis hoste commercia: & sunt inter Christianos, qui hisce illecebris capi se sinant. Qualiscumque pretii sint libri perversi, picturæ inhonestæ, aliave instrumenta peccati &c. mundus ab iis expediendus est. Opera poenitentiz re præstita, & fuga occasionis proximæ, hæc demum sunt conversionis sigillum & probatio.

20 Ita fortiter crescebat verbum Dei, & confirmabatur.

Quantum abstinetur à lectione periculosa, quantum objecta & instrumenta cupiditatum im-

molantur, quantum renuntiatur artibus aut statibus salutis contrariis; tantum gustus & fructus Verbi Dei accrescunt. Quod tunc debuerat nos gaudio cumulare, id nunc nihil nos moveat? Occasionem saltem inde sumamus Deum precandi, ut verbum ipsius diffundatur & invaleseat potenter in iis regionibus ubi adhuc Idololatria & ignorantia Dei grassantur, digneturque eò mittere Apostolos Spiritu ipsius accensos.

21 *His autem expletis, proposuit Paulus in Spiritu, transire a Macedoniâ & Achaiâ ire Ierosolymam, dicens: Quoniam postquam fuero ibi, oportet me & Romam videre.*

Numquam inconsulto sancto Spiritu, consilia capit servus J. Christi. Ipsius est, de vita cujusque Christiani disponere; quanto magis de vita ministri Ecclesiæ? Vita hæc consecrata est, tota Dei est, tota ipsius gloriæ impendenda est.

22 *Mittens autem in Macedoniam duos ex ministrantibus sibi, Timotheum & Erastum, ipse remansit ad tempus in Asia.*

Verus Pastor variis gregis Dei necessitatibus attentus est. Ex his sua itinera, suamque in locis singulis moram disponit. Quæ pax, quæ consolatio talem dispositionem non comitatur?

§. 4. SEDITIO EPHESI CONTRA S. PAULUM.

23 *Facta est autem illo tempore turbatio non minima de via Domini.*

Pax cum mundo diuturna esse non potest.. Via Domini semper oppugnabitur ab iis, qui amant vias proprias.. Quo major est adversus bonum oppositio, eò constantius bono adhærendum.

24 *Demetrius enim quidam nomine, argentarius, faciens ædes argenteas Dianæ; præstabat artificibus non modicum quæstum:*

25 *Quos convocans, & eos qui hujusmodi erant opifices, dixit: Viri, scitis quia de hoc artificio est nobis acquisitio:*

Proprium

Proprium hominum carnalium commodum semper se miscet, & non raro dominatur in Religionis negotio. . Nimis ah! sæpè accidit, ut expendatur, non an justum sit quod agitur, sed an cupiditatibus & rebus nostris conveniat. . Imperium suum non sustentat Dæmon, nisi per passionem hominum, ac præcipuè per bonorum terrenorum cupiditatem; Imperium suum non stabilis J. Christus, nisi passionem hominum, atque imprimis amorem bonorum, quæ pereunt, destruendo.

26 Et viditis, & auditu, quia non solum Ephesi, sed pene totius Asia, Paulus hic suadens avertit multam turbam, dicens: Quoniam non sunt dii, qui manibus fiunt.

Inversio ordinis est irreligiositate plena, religionem suis consiliis & cupiditatibus subicere, & ut serviat facere: sed omnium sæculorum hoc vitium est. . Sua quisque idola habet quæ amat; hic opus manuum suarum, ille opera ingenii; alius lucrum, alius gloriam. . Lucri ferax non redditur religio, nisi per aliquid sui exterius. Atque indè fit ut exterius istud crescat semper, nec tangi possit nisi ingens excitetur tempestas; dum e contra interius decrescit, nec ullus propè de eo laborat.

27 Non solum autem hac periclitabitur nobis pars in redargutionem venire, sed & magna Diana templum in nihilum reputabitur, sed & destrui incipiet majestas ejus, quam tota Asia, & orbis colit.

Quam benè sub larvâ pietatis desideria sua inordinata tegit hypocrita! Sæpè fallimus nos ipsos, dum non nisi zelo gloriæ Dei nos agere credimus. Et quò falsus ille zelus nos non abripit?

28 His auditis, repleti sunt irâ, & exclamarunt dicentes: Magna Diana Ephesiorum.

29 Et impleta est civitas confusione, & impetum fecerunt uno animo in theatrum, rapto Gaio & Aristarcho Macedonibus, comitibus Pauli.

Nihil ad movendas hominum passiones effica-

eius, quam proprii commodi ratio & falsus zelus religionis, simul juncta. Id summâ curâ sanandum est. Tum statûs, tum Ecclesiæ interest, quidquid ea fovere potest dissipare.

30 *Paulo autem volente intrare in populum, non permiserunt discipuli.*

Qui vel maximè in manu Dei sunt, & per spiritum ipsius diriguntur, debent quandoque ab hominibus retineri. Servi Dei periculis aut zelo suo permittendi non sunt. Officio suo fungitur Pastor, dum paratus est ad omnia: sed officio suo fungi debent oves, impediendo nè se absque necessitate exponat.

31 *Quidam autem & de Asia principibus, quæ erant amici ejus, miserunt ad eum rogantes ne se daret in theatrum:*

Agendi ratio istorum Principum Asiæ, qui erant Sacerdotes gentiles, ostendit inveniri ubique æquitatem, quemadmodum ubique invenitur obstinatio. Providentia ad consilia sua exequenda omni instrumentorum genere utitur. Amicitia Sancti Pauli cum gentilibus istis fortè scandalo foret iis, qui non noverunt vias veritatis, quæ omnibus omnia se facit, ut omnes lucrifaciat.

32 *Alii autem aliud clamabant. Erat enim Ecclesia confusa: & plures nesciebant qua ex causa convenissent.*

Quocumque colore se regat cupiditas, semper per effectus suos se prodit. Qualis potest esse coetus cui præsidet, non Spiritus Dei, sed spiritus vindictæ & furoris, nisi coetus confusionis & perturbationis?

33 *De turba autem detraxerunt Alexandrum, propellentibus eum Judæis. Alexander autem manu silentio postulato, volebat reddere rationem populo.*

34 *Quem ut cognoverunt Judæum esse, vox facta una est omnium, quasi per horas duas clamantium: Magna Diana Ephesiorum.*

Præventio & obstinatio rationem extinguunt &

& aures occludunt. Quam periculosum est, in ea labi! . Prudentiæ est, plebi concitatae non offerre nisi homines gratos . Per sensus sistendi sunt, qui ratione contineri non possunt.

35 Et cum sedasset scriba turbas, dixit: Viri Ephesii, quis enim est hominum, qui nesciat Ephesiorum civitatem cultricem esse magnæ Dianæ, Jovisq; prolis?

Frustra plebi tumultuanti obstititur. Initio ei cedendum est, ut subiciatur postea.

36 Cum ergo his contradici non possit, oportet vos sedatos esse, & nihil temere agere.

37 Adduxistis enim homines istos, neque sacrilegos, neque blasphemantes deam vestram.

Hæc administri gentilis erga alterius religionis homines æquitas, haud indigna est, quam Christiani imitentur. . Bonus sensus & probitas ipsa nota humana, nos docent, accusationibus calumniosis nunquam, quovis prætextu, manum præbere. . Fortè inter Christianos multi sunt, in quibus eam animi firmitatem ad obstandum injustitiæ, ubi res postulat, desideres.

38 Quod si Demeirius, & qui cum eo sunt artifices, habent adversus aliquem causam, conventus forenses aguntur, & proconsules sunt, accusent invicem.

39 Si quid autem alterius rei queritis: in legitima Ecclesia poterit absolvi.

Declinantur semper viæ iustitiæ ordinatæ, dum vi opprimi possunt illi qui condemnari non possent per iustitiam. Hæc via foret cognoscendi, cujus causa justa sit; sed hoc cognoscere nonlibet.

40 Nam & periclitamur argui seditionis hodiernæ: cum nullus obnoxius sit (de quo possimus reddere rationem) concursus istius. Et cum hæc dixisset, dimisit Ecclesiam.

Multum valet Magistratus sapiens, dum suâ & Principis sui autoritate opportunè utitur. Quanto plus valet, dum habet sibi propositum Deum,

fuisque precibus spiritum & protectionem ipsius in se provocat? . Privatos ratione vinces; multitudinem non facile superabis, nisi eam capias ratione commodi proprii & poenarum timore.

C A P U T X X.

§. I. PAULUS PROFICISCITUR IN MACEDONIAM; PRÆDICAT TROADE. MORS ET RESUSCITATIO EUTYCHI.

Postquam autem cessavit tumultus, vocatis Paulus discipulis, & exhortatus eos, valedixit, & profectus est ut iret in Macedoniam.

Prudentia Christiana & bonum Evangelii postulant ut tempestatice datur. . Deus unius populi malitiâ utitur, ut misericordiam suam exerceat in alium. . Quod oculis carnis non videtur nisi fuga necessaria, id oculis fidei est missio per Spiritum Sanctum ordinata.

2 Cum autem perambulasset partes illas, & exhortatus eos fuisset multo sermone, venit ad Graciam:

3 Ubi cum fecisset menses tres, facta sunt illi insidia a Judæis navigaturo in Syriam: habuitque consilium ut reverteretur per Macedoniam.

Fiducia in Deo non impedit quo minus prudentiâ naturali utamur. . Non honorat, sed tentat divinam Providentiam, qui præfidenti quâdam otiositate protectionem illius expectat. . Quis credidisset umquam fore, ut populus Dei studio tam obstinato se regno Dei opponeret? Sed in causa est, quod semper futurum sit corpus, ubi superbia, invidia, & amor commodi proprii dominantur.

4 Comitatus est autem eum Sopater Pyrrhi Beræensis, Thessalonicensium verò Aristarchus, & Secundus, & Gaius Derbeus, & Timotheus: Asiani verò Tychicus & Trophimus.

5 Hi cum præcessissent, sustinuerunt nos Troade: Quinque aut sex viri probi, simul uniti, exercitum componunt formidabilem dæmoni: præseruim

fertim cum ducem habent Paulum aliquem, caput aliquod ipsius zelo, lumine, & animo privata compendia non spectante repletum. Da, Domine, converſis necdum gentilibus, tales miſſionarios, eoſque per tuum unitatis ac charitatis ſpiritum conjunge, ut in opus tuum uno animo incumbant.

6 *Nos vero navigavimus poſt dies azymorum à Philippiſ, & venimus ad eos Troadem in diebus quinque, ubi demorati ſumus diebus ſeptem.*

Discamus ex S. Paulo magnos dies feſtos ſanctificare, tranſigendo eoſ in ſancta quadam quiete & non in itineribus, nedum in deambulationibus, vel in vanis oblectamentis. Immanis eſt intemperantiæ, eoſ dies conſecrare ſuis voluptatibus quos cultui ſuo, noſtræque ſanctificationi conſecravit Deus.

7 *Unâ autem Sabbati cum conveniſſemus ad frangendum panem, Paulus diſputabat cum eiſ, proſecturus in craſtinum, protraxitq; ſermonem uſque in mediam noctem.*

Eſt itaque dies dominica à temporibus Apoſtolorum conſecrata conventibus Chriſtianorum ad celebranda myſteria ſancta & prædicandum Verbum Dei. Ex horum duorum panum fractione cognoscitur veri Paſtoris zelus: Et ex utriuſque fame, veri Chriſtiani pietas.

8 *Erant autem lampades copioſæ in cœnaculo, ubi eramus congregati.*

Non eſt hæc deſcriptio quædam inutilis, ſed effectus charitatis S. Lucæ, qui ſomnum Eutychi noluit adſcribi vel inertię vel faſtidio audienti Verbi Dei, ſed multarum lampadum fumo, conjuncto cum longitudine ſermonis. Discamus excuſare proximum.

9 *Sedens autem quidam adoleſcens nomine Eutychas ſuper fenêſtram, cum mergeretur ſomno gravi, diſputante diu Paulo, duſtus ſomno cecidit de tertio cœnaculo deorſum, & ſublatus eſt mortuus.*

Admiremur indefeſſum S. Pauli zelum, Chriſti-

Christianorum amorem pro Verbo Evangelico. . Sua Deus vice concionatur, substituitque mortuum qui loquitur eloquentius prædicatoribus vivis. . Ecclesiæ vigiliæ sunt ferè tam antiquæ quam sit ipsa Ecclesiæ. Felices qui noctis quiete ac silentio bene noverunt uti, ad majori cum attentione majorique fervore laudandum & orandum Deum.

10 *Ad quem cum descendisset Paulus, incubuit super eum: & complexus dixit: Nolite turbari, anima enim ipsius in ipso est.*

Incertitudo horæ mortis, & certitudo fidei resurrectionis, uno eodemque tempore probata sunt in persona istius adolescentis. . Quid aliud nobis agendum est, nisi ut ad mortem nos comparemus, & resurrectionem expectemus ac speremus? . Exemplar eorum quæ pastor aliquis tenetur facere pro animabus per peccatum mortuis. Debet eas quærere, easque per verum zelum adire; se dimittere, earumque necessitatibus prudenti quadam submissione obsecundare; iis se occupare per instructionem & orationem; ostendere sinceram erga ipsas charitatem.

11 *Ascendens autem, frangensq; panem, & gustans, satisq; allocutus usque in lucem, sic profectus est.*

Debet panis Verbi Dei eò conducere ut nobis reddatur utilis panis Eucharistiæ: sicut panis Eucharisticus debet efficere amplius ut esuriamus panem Verbi Dei. Debet hoc verbum præcedere sacrificium & communionem ut ad ea præparet animas; & sequi debet ut eorum sancto usu proficiamus. . Modus ille verè pastoralis petendi à suo grege abeundi veniam, est benè dignus Apostolo, potestque exemplo esse pastoribus.

12 *Adduxerunt autem puerum viventem, & consolati sunt non minime.*

Si mortuus resuscitatus sit prædicationis S. Pauli sigillum, Ecclesiæque alicujus consolatio, quanto magis resurrectio J. Christi confirmat ipsius Evangelium, verosque fideles consolatur!

13 *Nes*

13 Nos autem ascendentes navem, navigavimus in Asson, inde suscepturi Paulum: sic enim disposuerat ipse per terram iter facturus.

Vel ut plus fatigationis perferret, vel ut occasionem haberet visitandi Ecclesiam aliquam per viam, animasque aliquot lucrandi J. Christo. Ita minister zelo plenus, omnia vertit in commodum, & ex itineribus suis duplum suo Domino reportat lucrum.

14 Cum autem convenisset nos in Asson, assumpto eo, venimus Mitylenen.

15 Et inde navigantes se uenti die venimus contra Chium, & aliam applicuimus Samum, & sequenti die venimus Miletum.

16 Proposuerat enim Paulus transnavigare Ephesum, ne qua mora illi fieret in Asia. Festinabat enim, si possibile sibi esset, ut diem Pentecostes faceret Hierosolymis.

Id sine dubio faciebat ut celebraret festum Spiritus sancti in eo loco in quem primam vice descenderat; ut occasionem acciperet J. Christum annuntiandi populis qui Hierosolymam undique confluebant; ut Judæos lucrifaceret per observationem legis; utque destrueret calumniam quæ ipsum traducebat legis esse inimicum. Sic per omnia elucent Religio, zelus, & Sapientia Apostoli.

§. 2. SERMO S. PAULI HABITUS MILETI.

† 17 A Mileto autem mittens Ephesum, vocavit † S. Silv.,
Majores natu Ecclesie. Pap. &

Pastor superior debet habere curam prorsus Mart.,
singularem aliorum Pastorum. Totus instruitur
populus, cum instruitur minister aliquis Eccle-
siae. Est semen quod profert fructum centesi-
mum.

18 Qui cum venissent ad eum, & simul essent,
dixit eis: Vos scitis, a prima die, qua ingressus sum
in Asiam, qualiter vobiscum per omne tempus fue-
rim;

Vita ab initio sibi semper in bono consentiens, est satis rara. . . Eo modo vivendum est in officio Pastoralis, ut proximi oculis simus irreprehensibiles. . . Insignis est fructus eâ se ratione in eo gessisse, ut cum fiducia quis possit quoslibet vocare in testes suæ conversationis, tamquam rei notoriæ.

19 *Serviens Domino cum omni humilitate, & lacrymis, & tentationibus, quæ mihi acciderunt ex insidiis Judæorum:*

Pastorum etiam primariorum vita ab omni fastu debet semper esse longè remotissima. . . Necessitas in ea humilitate formandi Pastores compellit interdum Episcopos modestissimos vitæ suæ ordinem proponere in exemplum. . . Fortitudo quam servis suis largitur Spiritus Sanctus non prohibet quo minus vivaciter sentiant, & subinde ad lacrymas usque, labores & adversitates. Calamitates nihil sunt: sed videre opus Dei impediri & per falsorum fratrum factionem Evangelii progressum listi, hoc est quod oculis Sancti Pauli excutit lacrymas, quodque omnes veros Dei servos in similibus occasionibus debet excitare ad gemitus. . . Possunt hæ ærumnæ ipsos affligere, sed nec possunt impedire quo minus laborent, nec efficere ut amittant fiduciam.

20. *Quomodo nihil subtraxerim utilium, quò minus annuntiarem vobis, & docerem vos publicè, & per domos,*

Instructio est unum è præcipuis muniis Pastorum. . . Quis possit dicere, sicut S. Paulus, exactè se eo officio defunctum. . . Postulat fidelitas ne in solis hæreamus necessariis, sed ut nihil subtrahamus utilium. . . Majorem faciunt impressionem instructiones particulares, & frequenter sunt necessariae.

21 *Testificans Judæis atque Gentilibus in Deum pœnitentiam, & fidem in Dominum nostrum Jesum Christum.*

Necessitas pœnitentiæ, necessitas item meritum

torum & gratiæ J. Christi ut cum Deo reconciliemur, sunt duæ præcipuæ salutis veritates quæ omnes alias complectuntur. Debet Episcopus eas diligenter docere Pastores; & hi docere fideles.

22 *Et nunc ecce alligatus ego spiritu, vado in Jerusalem; quæ in ea ventura sint mihi, ignorans:*

Administer veritatis inter inimicorum suorum manus, inque medio periculorum, debet se tradere Spiritui Dei ut eum in omnibus sequatur, ejusque se directioni committere sepositâ solitudine investigandi quæ secutura sunt. . Prævisio quam suis dat Spiritus sanctus, præparatorum ipsis malorum, adeo eos non dejicit ut erigat potius; quia pretium eorum fructumque cognoscunt.

23 *Nisi quod Spiritus sanctus per omnes civitates mihi protestatur, dicens: quoniam vincula & tribulationes Jerusalemis me manent.*

Spiritus Sanctus, sit licet consolator optimus, non prætermittit denuntiare cruces & afflictiones, ut ad eas nos per orationem disponamus: sed & ipse est qui ad eas præparat cor, quique illud facit orare. . Non nisi in religione prorsus divina inveniri possunt homines qui cum gaudio se sacrificant invisibili Deo quem adorant, nihil hic in terris exspectantes, præter calamitates; quia hoc ut fiat, oportet Deum illum esse Dominum cordis, posseque eos facere amare quidquid voluerit, quantumcumque sit naturæ contrarium. Nihil melius probat veritatem religionis Christianæ, quam quod in ea videantur milliones omnis sexus & ætatis, qui se ad mortem tradiderunt propter solam spem bonorum invisibilium venturi sæculi.

24 *Sed nihil horum vereor: nec facio animam meam pretiosiores quam me, dummodo consummem cursum meum, & ministerium verbi, quod accepi à Domino Jesu, testificari Evangelium gratia Dei.*

Num ei possumus denegare vitam cui debemus totum? Vita æstimabilis non est, nisi quod

con-

conducere possit emendo Coelo ; quod possit esse pretium gloriæ infinitæ ; materia sacrificii accepti Deo ; medium comprobandi ipsi nostram fidelitatem & obedientiam , ipsique lucrandi animas & integra regna. . Servus Dei non considerat nisi suum officium , securus periculi. Et maxima hominum pars nil præter periculum expendit , de officio suo vix cogitans.

25 *Et nunc ecce ego scio, quia ampliùs non videbitis faciem meam vos omnes, per quos transivi prædicans regnum Dei.*

Pastor tantâ fervens charitate quantâ S. Paulus, potest quidem corpore abesse à suis ovibus, sed non potest spiritu & corde.

26 *Quapropter contestor vos hodierna die, quia mundus sum à sanguine omnium.*

Tam ingens fiducia nequit esse aliud quam exactæ circa sua munia fidelitatis merces. . Magna est Pastori consolatio in hora mortis posse loqui instar Pauli. Sed quis hoc potest ?

27 *Non enim subterfugi, quò minus annuntiarem omne consilium Dei vobis.*

Quid igitur è converso non debent timere illi qui per ignorantiam, ignaviam, timiditatem, respectum humanum, aut aliter, supprimunt veritates Christianas, relinquuntque homines in ignorantia, aut omnium suarum obligationum, aut partis ? . Quæ perturbationes, qui ultimo momento tumultus imminentiis, qui in præjudicium salutis animarum, veritatis, quietis ac libertatis servorum Dei, & in fraudem boni totius Ecclesiæ, suam quietem emerint.

28 *Attendite vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit episcopos, regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo.*

Duo defectus quos vitare debet pastor, vel plus æquo se occupare circa seipsum & gregem suum negligere, vel ita se mancipare gregi ut obli-
viscat quæ debet suæ animæ. . Incubuisse oportet in suam ipsius salutem, antequam animus adjicia-

tur ad salutem aliorum. . Tenetur Pastor vigilare, non circa aliquas oves, sed circa totum gregem, cum totius gregis sit ei cura demandata. . Est veritas revelata quod Episcopi sint institutionis divinæ quodque auctoritatem suam accipiant à Spiritu sancto. . Si meminerit Episcopus gregem suum esse Ecclesiam Dei, ipsius sanguine redemptam, & per Spiritum Sanctum ipsius sollicitudini concreditam, quid non pro ea faciat? Quid non sibi ipsi timebit, si non sit fidelis? Veritates hæ nimis parum considerantur.

29 *Ego scio quoniam intrabunt post discessionem meam lupi rapaces in vos, non parcentes gregi.*

Quantus dolor alicui patri, filiorum suorum prævidere desolationem! Mavult Deus ut consideratione malorum quæ Ecclesiæ accident Pastores discrucientur, quam ut per lætitiā boni quod in ea faciunt, tententur. . Prædicat Deus adversitates, ut iis per pœnitentiam obviam eamus. . Cognoscere oportet ipsius iram, ut per orationem ac humiliationem illam exarmemus.

30 *Et ex vobis ipsis exurgent viri loquentes perversa, ut abducant discipulos post se.*

Potest Ecclesia quæque sanctissima habere in sinu suo sanæ doctrinæ inimicos. . Cum animus est facere sectam, factionem, & quærere doctrinam quæ apta sit multos ad se trahere, fieri non potest quin à veritate doctrinæ & à sanctitate moralis Christianæ aberretur. Quæ est origo maximæ partis hæreseon, nisi libido faciendi sibi sectatores ac discipulos? Ita corruptio mentis procedit à corruptione cordis. . Non fit quis magister erroris per hæreses, nisi postquam fuit discipulus dæmonis per superbiam & arrogantiam.

31 *Propter quod vigilate, memoriâ retinente, quoniam per triennium nocte & die non cessavi, cum lacrymis monens unumquemque vestrum.*

Nihil conducibilius est excitando zelo Pastorum subalternorum, quam exemplum vel recordatio laborum ac teneritudinis Pastoralis alicujus boni.

boni Episcopi. . Non cognosceremus lacrymas S. Pauli, si ejus charitas, ut nobis eas detegeret, non prodidisset ejus humilitatem. . Contendamus imitari extensionem, teneritudinem, applicationem & vigilantiam istius zeli Apostolici, secundum suum quisque donum ac statum.

32 *Et nunc commendo vos Deo, & verbo gratia ipsius, qui potens est edificare, & dare hereditatem in sanctificatione omnibus.*

Pastor illuminatus laborum suorum successum non expectat nisi à gratia Dei. . Est ipsi solatio inter manus sumnu Pastoris relinquere oves quas ministerio suo conduxit. . Nihil non potest Deus in cor hominis: Est hoc magnum illud principium Theologiæ moralis S. Pauli, ipsiusque pro Ecclesia spei fundamentum. . Ipsius est, qui per suos ministros omnia facit in fidelibus, remunerare & fideles & ministros.

33 *Argentum & aurum, aut vestem nullius concupivi, sicut*

Exemplar animi pastoralis privata commoda negligentis. Multum est non fuisse usum, vel in ipsa necessitate, filiorum suorum spiritualium divitiis: amplius est ne concupivisse quidem eas. Sed adhuc majus, etiam laborasse ut eorum indigentia subveniret.

Y. Cor. 4. 34 *Ipsi scitis: quoniam ad ea, quæ mihi opus erant, & his, qui mecum sunt, ministraverunt manus istæ.*

2. Thes. 3. 8. Debet minister Evangelii libertatem suam & existimationem servare integram, potiusque in sudore vultus sui comparare sibi victum, quam præbere aliis ansam suspicandi quod privatis studeat emolumentis. . Qui non valet hoc exemplum imitari, debet ut minus spiritum ejus exercere & sequi in aliquo, & quantum vires ipsius statusque permittunt.

35 *Omnia ostendi vobis, quoniam sic laborantes, oportet suscipere infirmos, ac meminisse verbi Domini Jesu, quoniam ipse dixit: Beatius est magis dare, quam accipere.*

Plus

Plus agendum est quam tenemur, cum agitur de tollenda infirmis occasione vel male agendi, vel nos considerandi tanquam qui nostra ipsorum commoda spectemus. . Verbum illud J. Christi non scriptum alibi, sed per S. Paulum ex traditione acceptum, debet nobis esse pretiosum. . Felicitatem istam comprehendere nequit nisi charitas quædam Apostolica. . Potest mundus gloriari nihil se accipere, cum nihil deest: se dare, cum abundè ipsi suppetit: Solum Evangelium ostendit secretum liberalitatem exercendi in maxima paupertate, illicque inveniendi fundum aliquem ac thesaurum tum pro se tum pro aliis.

36 *Et cum hæc dixisset, positis genibus suis oravit cum omnibus illis.*

Vale istud vere dignum est Apostolo. . Humilitas & oratio dant verbis Pastoris vim prorsus divinam. . Arctius in Deo unimur cum amicis nostris, quando ab invicem discedimus propter ipsum.

37 *Magnus autem fletus factus est omnium: & procumbentes super collum Pauli, osculabantur eum.*

Teneritudo non est prohibita Sanctis. Quis eam magis meretur quam cor aliquod simile pectori S. Pauli? Veri Pastores nihil habent gravitatis istius superciliosæ quæ est in Superioribus spiritu mundi turgidis. . Pater aliquis verè pater numquam non benignè & ex imo pectore accipit amicitiae argumenta minimorum quorumcumque suorum filiorum.

38 *Dolentes maximè in verbo, quod dixerat, quoniam amplius faciem ejus non essent visuri. Et ducebant eum ad navem.*

Qui non movetur boni Episcopi, vel benevoli Pastoris jactura, non percipit quam sint rari, quam sint necessarii. Conserva, Domine, Ecclesiæ tuæ quos ei dedisti: semperque ei da ejusmodi qui zelo, charitate, fidelitate sint Pauli.

CAPUT XXI.

§. I. PAULUS VADIT JEROSOLYMAM. FILIÆ
PHILIPPI PROFHETANTES.

1 **C**Um autem factum esset ut navigaremus ab-
stracti ab eis, recto cursu venimus Coum, &
sequenti die Rhodum, & inde Pataram.

2 Et cum invenissemus navem transietantem in
Phœnicen, ascendentes navigavimus.

3 Cum apparuissemus autem Cypri, relinquentes
eam ad sinistram, navigavimus in Syriam, & ve-
nimus Tyrum: ibi enim navis expositura erat onus.

Amicitia, quas format gratia, non nisi ab iis pro-
bè cognoscuntur qui eas experiuntur. Cum do-
lore separantur quia verè diligunt; verum separan-
tur sine animi fluctuatione quia magis quærunt
Deum ejusque voluntatem quam rem quamcum-
que aliam.

4 Invenitis autem discipulis, mansimus ibi diebus
septem: qui Paulo dicebant per Spiritum ne ascenderet
Jerusalem.

Curat Deus ut S. Paulus semper attendat ad im-
minentes sibi calamitates. Animas communes
mitius tractat Spiritus Sanctus; ubique locorum
ostentat crucem iis quibus dedit crucis vivacem
amorem. Homines mundani non tolerant nisi
id quod nec prævenire possunt nec evitare: Sancti
ærumnis procedunt obviam. Quod præviam
earum notitiam largiatur Deus, attis prorsus di-
vinæ est, quæque non alio tendit quam ad mul-
tiplicandum ejusdem tolerantia meriti, nec
non ad faciendum sæpius offerri ejusdem sacri-
ficii per acceptationem plenam fide ac chari-
tate.

5 Et expletis diebus profecti ibamus, deducantibus
nos omnibus cum uxoribus & filiis usque foras civita-
tem: & positis genibus in littore, oravimus.

Non nisi fides potest formare tam arcta tamque
tenera vincula inter incognitos idque tam modi-

eo tempore. . Quod Templum augustius & oculis fidei magnificentius, isto frusto terræ exposito conspectui cœli, quod Spiritus ac fides Apostolica, conjuncta cum oratione ac charitate istius parvæ Ecclesiæ, consecrant per pietatem adeo simplicem & adeo magnam!

6 *Et cum valescissimus invicem, ascendimus navem: illi autem redierunt in sua.*

Non nisi in religione Christiana invenitur illud tam arctum tamque tenerum cordium vinculum propter Deum. Nimirum ipsa sola possidet ejus veritatem ac verbum quod vinculum istud format, quodque penetrat ad cor usque per unctionem Spiritus Sancti.

7 *Nos verbò navigatione expleta à Tyro descendimus Ptolemaidam: & salutatis fratribus, mansimus die unâ apud illos.*

Omnis verorum servorum Dei in itineribus curiositas & satisfactio, sita est in hoc quod illic offendant & vident alios qui cum fidelitate veroque religionis spiritu serviunt Deo. In Deo reperiunt quietem, refectioem, novasque vires.

8 *Aliâ autem die profecti venimus Cæsaream. Et intrantes domum Philippi Evangelistæ, qui erat unus de septem: mansimus apud eum.*

9 *Huc autem erant quatuor filiae virgines prophetantes.* Sup. 6. §
& 8. §

Domesticum illud Virginum Christianarum Monasterium, est fructus sanctæ educationis patris Christiani. . Donat interdum Deus filiabus humilibus, fidelibus, propria commoda non sectantibus, sibi consecratis per cordis corporisque puritatem, animatis amore ac zelo pro J. Christo, pro ejus Verbo, pro ejus Ecclesia, lumen quod non dat sacerdotibus & doctoribus.

§. I. VINCU LA S. PAULI PRÆDICIT AGABUS,
LACRYMÆ DISCIPULORUM; CON-
STANTIA S. PAULI.

10 *Et cum moraremur per dies aliquot, supervenit.*

nit quidam à Judea propheta, nomine Agabus.

11 *I. cum venisset ad nos, tulit zonam Pauli: & alligans sibi pedes & manus, dixit: Hac die Spiritus sanctus: Virum, cuius est zona hæc, sic alligabunt in Jerusalem Judæi, & tradent in manus Gentium.*

Quo S. Paulus propinquius accedit ad tempus & locum suarum calamitatum, hoc Spiritus sanctus eas ipsi clarius detegit. . Honorificum est discipulo quod tractetur sicut suus Magister, quod propter ipsum amittat suam libertatem, qui pro illo amisit suam, quodque non secus ac ipse tradatur gentilibus, quorum erat Apostolus. An ergo crimini vertetur eas honorare catenas quæ servierunt acquirendæ nobis libertati filiorum Dei? Catenæ beatiores triumphante de suis inimicis libertate

12 *Quod cum audissemus, rogabamus nos, & qui loci illius erant, ne ascenderet Jerusalem.*

Cautelis uti adversus mala prædicta, non est se opponere consiliis Dei; quia vel ideo prædicat interdum ea Deus, ut faciat evitari.

13 *Tunc respondit Paulus, & dixit: Quid facitis flentes, & affligentes cor meum? Ego enim non solum alligari, sed & mori in Jerusalem paratus sum, propter nomen Domini Jesu.*

Viri quique probissimi armare se debent adversus amicorum suorum teneritudinem, & diffidere etiam teneritudini proprii cordis. Ubi semel cognoscimus voluntatem Dei, nihil debet nos sistere. . Pectus ali quod jam tum per tot calamitates probatum, quodque nihil sibi ex seipso promittit, loqui potest ea cum fiducia. . Occasio dandi suam vitam pro illo qui nobis dedit suam, pretiosior est illi qui Martyrii cognoscit pretium, quique amat Deum, quam ut eam sinat elabi. Dat eam pro Jesu Christo, nil dici potest amplius.

14 *Et cum ei suadere non possemus, quievimus, dicentes: Domini voluntas fiat,*

Debet

Debet amor fidelium erga suum Pastorem cedere amoris Pastoris erga J. Christum. . Revereri oportet consilia Dei gratiaque ipsius operationem in animabus, non resistendo iis quæ illa nobis inspirat. . Per considerationem voluntatis Dei ex omnibus recreamur, quando nihil aliud quærimus. In hac reperimus nostram quietem, quando sine ulla exceptione nos ei committimus. . Manifestat Deus quid exigat ab iis qui toti sunt ipsius, per constantiam quam eis largitur ut ne aliorum sententiis cedant.

15 *Post dies autem istos preparati, ascendebamus in Jerusalem.*

16 *Venerunt autem & ex discipulis à Caesarea nobiscum, adducentes secum apud quem hospitaremur Muasonem quemdam Cyprium, antiquum discipulum.*

Constantia S. Pauli amicos veritatis simul & ipsius corroborat. . Temporibus malignis timiditas est malum quoddam contagiosum, cuius nequit reprimi cursus nisi per eminentia constantiae ac magnanimitatis exempla. . Non cognoscebatur bonus ille discipulus, nisi per felicitatem quæ ipsi obtigit apud se excipiendi Apostolum persecutionibus exagitatum, dandi perfugium veritati in ipsius persona, hospitio recipiendi, ut ita loquamur, in suis ædibus totam Ecclesiam gentilium quam S. Paulus portabat in suo corde. Fuit hoc velut privilegium antiquitatis ipsius in confessione nominis J. Christi, merces fidelitatis ipsius explorata per omnes adversitates quæ Ecclesiae acciderunt, & forsan sigillum perseverantiae ipsius, ultimumque medium exterius prædestinationis ipsius & salutis.

§. 3. CONSILIUM JACOBI DATUM PAULO, QUI SE IN TEMPLO PURIFICAT.

17 *Et cum venissemus Jerusalem, libenter exceperunt nos fratres.*

18 *Sequenti autem die introibat Paulus nobiscum ad Jacobum, omnesque collecti sunt seniores.*

19 *Euos cum salutasset, narrabat per singula, quæ Deus fecisset in Gentibus per ministerium ipsius.*

Ita cleri Hierosolomytani apud S. Jacobum suum Episcopum congregatio, est velut prima Synodus Episcopalis, vel Diocœsana. Nondum tum temporis noverat Episcopus, solus totum facere, nec cum cooperatoribus suis consulere de omnibus quæ tangerent ædificationem Ecclesiæ ac salutem animarum.. Rationem illic reddit S. Paulus missionis ad gentiles.. Ingens intercedit discrimen inter narrationem aliquam, quam ex ore mercenarii elicit vanitas, & eam ad quam faciendam reverentia & humilitas movent Apostolum.

20 *At illicum audissent, magnificabant Deum, dixeruntque ei: Vides frater, quæ millia sunt in Judæis, qui crediderunt, & omnes æmulatores sunt legis.*

Numquam audimus sermonem de mirabilibus quæ in cordibus hominum operatur Deus, nisi simul propter ea ipsum laudemus, cum gloriæ ipsius honorem cordi habemus.. Haud facile vincuntur nativitatis & consuetudinis præjudicia. Debet quisque gratias agere Deo, quod vel iis implicitus non fuerit, vel quod ipsius gratiâ sit ab iis liberatus.

21 *Audierunt autem de te, quia discessionem doceas à Moyse eorum, qui per Gentes sunt, Judæorum: dicens non debere eos circumcidere filios suos, neque secundum consuetudinem ingredi.*

Pleræque disputationes religionis inter Ecclesiæ filios, proveniunt vel ab adhæsiōe erga res indifferentes minimèque necessarias, vel ex eo quod alter alterius opiniones malè intelligat. Est dispositio valde mala, nec ab istarum amore animum suum avertere, nec harum clariorem notitiam sibi quærere. Quæ mala non attulit isthæc dispositio S. Paulo? Quas turbas Ecclesiæ? Quale
imcom-

incommodum non adferet semper negotiis Dei, illisque qui in ea incumbunt?

22 Quid ergo est? utique oportet convenire multitudinem: audient enim te supervenisse.

Quodcumque habeamus lumen, debemus lubenter audire consilium, ut audivit S. Paulus. Mutuam hanc dependentiam vult Deus, ad jungenda inter se operariorum Evangelicorum corda.

23 Hoc ergo fac quod tibi dicimus: Sunt nobis viri quatuor, votum habentes super se.

24 His assumptis: sanctifica te cum illis: & im- Num. 6.
pende in illis ut radant capita: & scient omnes quia 18.
qua de te audierunt, falsa sunt, sed ambulas & ipse Sup. 18.
custodiens legem. 18.

25 De his autem, qui crediderunt ex Gentibus, Sup. 15.
nos scripsimus, iudicantes ut abstineant se ab idolis, 20. 29.
immolato, & sanguine, & suffocato, & fornicatione.

Postulat zelus, nihil ut omittamus vel ad sanandos ignorantes, vel ad personas prævencas lucrificiendas: postulat prudentia, ut impactam nobis criminationem diluamus, cum id exigit Ecclesiae utilitas; postulat humilitas, ut ne pertinaciam ac malignitatem inimicorum nostrorum exacerbe- mus per nimium rigorem.

26 Tunc Paulus, assumptis viris, postera die pu- rificatus cum illis intra vit in templum, annuntians expletionem dierum purificationis, donec offerretur pro unoquoque eorum oblatio.

S. Pauli humilitas facit ipsum promptè cedere consilio cleri Ierosolymitani. Ipsi charitas facit eum Judæorum inclinationibus obsecundare. Satis demonstrârat legem non esse amplius necessariam, hîc ostendit eam non esse malam. Suum quæ- que res habet tempus: per lumen Dei cognosci- mus quandonam quoad exteriora mutare oporteat agendi modum propter bonum & conformiter ad Ecclesiae necessitatem, sicut interim nec spiritum nostrum mutemus nec fidem.

§. 4. PAULUS MALE ACCEPTUS PER JUDÆOS :
LIBERATUS PER LYCIAM.

27 *Dum autem septem dies consummarentur, hi qui de Asia erant Judæi, cum vidissent eum in temp'o, concitaverunt omnem populum, & iniecerunt ei manus, clamantes:*

Superstitiosi alicujus populi pervicacia quibuscumque accommodationibus frequenter prævalet., Facti & malitia vel ingeniosissimam maximèque obsequentem charitatem reddunt inutilem. Non oportet abjicere animum: charitati nihil umquam deperit.

28 *Viri Israelitæ, adjuvate: hic est homo, qui adversus populum, & legem, & locum hunc, omnes ubique docens, insuper & Gentiles induxit in templum, & violavit sanctum locum istum.*

Judæorum præoccupaciones innitebantur & legi quam acceperant à Deo, & curæ quam de iis gesserat. Possunt nè præjudicia pretensè Reformatorum conferri cum istis? Judæis absolum videbatur credere quod pugillum aliquem Judæorum nixtum gentilibus, pauperem & ubique persecutionibus vexatum, oporteret præferre toti societati electi à Deo populi; Evangelium datum ab aliquo crucifixo, legi digito Dei scriptæ, & modo tam glorioso latæ; & religionem sine templo sine apparatu, magnifico Templo per Dei mandatum exstructo, & religioni cujus ipse est auctor: Verum hæc omnia præjudicia evertabant Prophetiæ ac Miracula J. Christi & Apostolorum. Mutatio religionis quæ nihil illorum omnium habuit, procul abest ut sit à Deo.

29 *Viderant enim Trophimum Ephesium in civitate cum ipso, quem æstimaverunt quoniam in templum introduxisset Paulus.*

30 *Commotaque est civitas tota, & facta est concursio populi. Et apprehendentes Paulum, traherant eum extra templum: & statim clausæ sunt januæ.*

Qualis

Qualis religio, sibi persuadere quod honoret quis Deum affricando aliis falsa crimina, cum ipse committit vera. Nonne plenus est mundus ejusmodi hominibus, qui malæ suæ conscientie considerationem negligunt, dum interea calumniis suis alios opprimunt?

31 *Quarentibus autem eum occidere, nuntiatum est tribuno cohortis: Quia tota confunditur Jerusale-*

Necdum venerat Sacrificii S. Pauli hora. Deus illius est Dominus, deque ea secundum sua consilia disponit. Sed quoad ipsum, paratum erat sacrificium, & quoad nos debet semper esse paratum.

32 *Qui statim assumptis militibus, & centurionibus, decurrit ad illos. Qui cum vidissent tribunal, & milites, cessaverunt percutere Paulum.*

Istiusmodi auxilia, quæ apparent prorsus humana, suscitabantur & ordinabantur per imperium illius qui alia ineditabatur circa vitam S. Pauli. . Iste Paulus, quem furis agitata turba excipit tamquam sceleratum quemdam & sacrilegum, est in oculis Dei victima sancta, qui in suo se corde offert pro iis qui ipsum volunt immolare.

33 *Tunc accedens tribunus apprehendit eum, & Inst. 22. iussit eum alligari catenis duabus: & interrogabat 27. quis esset, & quid fecisset.*

34 *Alii autem aliud clamabant in turba. Et cum non posset certum cognoscere præ tumultu, iussit duci eum in castra.*

En tandem prophetiam impletam: Paulus traditus gentilibus à Judæis sicut ipsius Magister, & gravis catenis in quibus gloriabitur tamquam captivus J. Christi.

35 *Et cum venisset ad gradus, contigit ut portaretur à militibus propter vim populi.*

36 *Sequebatur enim multitudo populi, clamans: Tolle eum.*

Quam tu es incomprehensibilis, ô Deus meus, in servorum tuorum gubernatione, & in Eccle-

ſiæ tuæ formatione! Quis S. Paulum in eo ſtatu reputaret tamquam unum ex primis miniſtris omnipotentis Dei, tamquam unum ex precipuis gregis ejus Paſtoribus, tamquam eum per quem vult convertere totum mundum? Numquã ergo in ſimili caſu de perſonis judicemus ſecundum exteriora vel ſecundum opinionem hominum.

37 *Et cùm cœpiſſet induci in caſtra Paulus, dicit tribuno: Si licet mihi loqui aliquid ad te? Qui dixit: Gracè noſti?*

38 *Nõne tu es Egyptius, qui ante hos dies tumultum concitaſti, & eduxiſti in deſertum quattuor millia virorum ſicariorum?*

Glorioſum eſt Diſcipulo traduci, inſtar ſui magiſtri, tamquam ſeditioſum publicæque quietis perturbatorem. Quis hocce exemplo in ſimilibus occaſionibus non ſe conſoletur?

39 *Et dixit ad eum Paulus: Ego homo ſum quidẽm Judæus a Tarſo Cilicia, non ignota civitatis municeps. Rogo autem te, permitte mihi loqui ad populum.*

Non frangitur adverſis miniſter Domini. Qui ipſum animat ſpiritus, omnibus quæ affligere poſſent eſt fortior.

40 *Et cùm ille permiſiſſet, Paulus ſtans in gradibus, annuit manu ad plebem, & magno ſilentio facto, allocutus eſt lingua Hebræa, dicens:*

Numquã ſumus digniores portare verbum Dei, nomine J. Chriſti, niſi cum in proprio corpore portamus ejus inſignia per crucem & ærumnas. Tum verè eſt Verbum J. Chriſti crucifixi: quia non niſi ejus ſpiritus poteſt in tanto tumultu dare & libertatem & verba digna Deo ipſiusque veritatibus.

C A P U T X X I I.

§. I. ORATIO S. PAULI AD JUDÆOS.

1 **V** *Iri fratres, & patres, audite quã ad vos nunc redde rationem.*

2 *Cùm*

2 *Cum audissent autem quia Hebraeâ linguâ loqueretur ad illos, magis praestiterunt silentium.*

3 *Et dicit: Ego sum vir Judaeus, natus in Tarso Cilicia, nutritus autem in ista civitate, servus pedes Gamaliel eruditus juxta veritatem paternae legis, amulator legis, sicut & vos omnes estis hodie:*

Oportebat Doctorem nationum esse Judaeum, perfectè instructum in lege, & zelosum pro ejus exacta observantia; ut salus ipsis proveniret à Judæis, utque doctrina ejus quoad inutilitatem caeremoniarum legalium nec attribui posset praerogationi, nec ignorantiae, nec indifferentiae. Admirabilis providentia Dei qui sensim praeparat quos operibus suis vult admoveere.

4 *Qui hanc viam persecutus sum usque ad mortem, Sup. 8.3. alligans & tradens in custodias viros ac mulieres,*

5 *Sicut princeps sacerdotum mihi testimonium reddidit, & omnes majores natu, à quibus & epistolas accipiens, ad fratres Damascum pergebam, ut adducerem inde vinctos in Jerusalem ut punirentur. Sup. 9.2.*

Peccata sua praeterita vertit S. Paulus ad gloriam Dei fratrumque suorum salutem: id quod ipsius exemplo debet conari facere omnis peccator.. Talis homo suspectus esse non poterat quod per amorem in Christianos fuisset excoecatus. Hoc pacto praevenit per sapientiam suam Deus quidquid sapientia hominum ipsius consiliis potest opponere.

6 *Factum est autem, cuncte me, & appropinquante Damasco media die, subito de caelo circumfusa me lux copiosa:*

Lux quæ media die excoecat Saulum, facit ipsum cognoscere Judaeorum & suam coecitatem quæ resistebat & lumini legis quam acceperant, & Evangelii quod rejiciebant.

7 *Et decidens in terram audi vi vocem dicentem mihi: Saule, Saule, quid me persequeris?*

Imago remorsuum interiorum unde Deus incipit conversionem: ingens est infelicitas conari eos extinguere, & conatus sui optatum assequi

exitum. . . Paulus non est solus, qui existimans persequi inimicos Dei, persequitur Dei filium in suis membris. . . Nihil non impendit J. Christus ad mutandum Saulum; lumen suum quod ipsum excoecat, ad illuminandum; manum suam quæ ipsum prostermit, ad elevandum; vocem suam quæ ipsi exprobrationem facit, ad eum trahendum. Felix qui, sicut S. Paulus, lumen illud non repudiat, manum illam non repellit, vocem illam non excipit surdâ aure!

8 *Ego autem respondi: Quis es Domine? Dixitque ad me: Ego sum Jesus Nazarenus, quem tu persequeris.*

Omnis peccator est persecutor J. Christi ejusque Spiritus. . . Affligimus ipsum, ex corde deturbamus, occidimus, cum illic extinguimus ejus gratiam per peccatum, per scandalum; aut malum exemplum.

9 *Et qui mecum erant, lumen quidem viderunt, vocem autem non audierunt ejus, qui loquebatur mecum.*

Ostendit hac partitione Deus, sua se dona dispensare juxta rationes & quamdam Sapientiam quam nostra sapientia nequeat assequi. Alios non aliud istius miraculi permittit cognoscere, quam quantum iis opus est ut videant hîc esse digitum Dei. Reliqua sunt pro uno Paulo.

10 *Et dixi: Quid faciam, Domine? Dominus autem dixit ad me: Surgens vade Damascum: & ibi tibi dicetur de omnibus quæ te oporteat facere.*

Alia erat voce opus quam ea quæ pulsat aures Pauli, ad eliciendum ex ejus voluntate tam promptam tamque absolutam resignationem in voluntatem Dei. . . Eamus quo ipse J. Christus nos mittit, id est, ad Ecclesiam ejusque ministros, ut cognoscamus voluntatem & consilia Dei: per ipsos loquitur.

11 *Et cum non viderem præ claritate luminis illius, ad manum deductus à comitibus, veni Damascum.*

Sic

Sic non rarò luminis exterioris abundantia non servit nisi magis excoecandis iis quos necdum illuminat lumen gratiæ. . Imago peccatoris qui indiget duce ut vadat ad Deum.

12 *Ananias autem quidam, vir secundum legem testimonium habens ab omnibus cohabitantibus Judæis,*

Reservat Deus ingentes consolationes suis fidelibus servis, quando ab iis existimant se remotissimos. Tum est tempus Dei. . Oportebat miraculosam Sauli mutationem habere testem à Judæis probatum; ut nihil vel in ejus conversione vel in missione foret quod posset ipsis esse suspectum.

13 *Veniens ad me, & astans dixit mihi: Saule frater respice. Et ego eadem hora respexi in eum.*

Efficax est Verbum Dei in ministrorum suorum ore, cum illud ex præscripto & secundum ejus consilia tractant. Ipse est qui interius operatur in cordibus per eos quibus promisit futurum se cum eis usque ad consummationem sæculorum.

14 *At ille dixit: Deus patrum nostrorum præordinavit te, ut cognosceres voluntatem ejus, & videres justum, & audires vocem ex ore ejus:*

Nihil contingit hic in terris quod non fuerit dispositum per sapientiam Dei. . Quæ merita reperit in S. Paulo Deus ad eum prædestinandum ad tantas gratias, & præcipuè ad gratiam conversionis ipsius ac missionis? Prædestinat Deus bona quæ vult in nobis facere. Ejus prædestinatio, est donorum ipsius præparatio.

15 *Quia eris testis illius ad omnes homines, eorum quæ vidisti & audisti.*

Gratias suas non dat ministris suis Deus nisi pro sua Ecclesia. Est quoddam furtum, iis non uti ad eam ædificandam, & ad propagandam in ea notitiam J. Christi. Quam paucos reperias qui sint bene fideles ut eam faciant cognosci! In hoc tamen consistit vita æterna.

16 *Et nunc quid moraris? Exurge, & baptizare, & ablue peccata tua, invocato nomine ipsius.*

Officium poenitentis est permanere in humiliatione usque dum indè revocetur: officium boni Pastoris est ipsum erigere, consolari, & animare. Non possunt plus nimio urgeri peccatores ut se convertant ad Deum, intrentque in Ecclesiam. Nihil periculi est in ipsorum reconciliatione acceleranda, cum voluntas Dei & fundus cordis ipsorum sunt nota. Quam alienus est S. Paulus ab illorum dispositione qui cum arrogantia petunt Sacramenta, quique violentiam inferunt ut ea extorqueant! Hoc satis est ut quis reddatur eis indignus.

17 *Factum est autem revertenti mihi in Jerusalem, & oranti in templo, fieri me in stupore mentis,*

Est singularis quædam benedictio orare Deum in orationis domo. In eo loco & in eo exercitio consuevit Deus amplius se communicare.

18 *Et videre illum dicentem mihi: Festina, & exi velociter ex Jerusalem: quoniam non recipient testimonium tuum de me.*

Suæ id quisque debet timere animæ quod accidit ingratae isti civitati. Retrahit Deus ministros suos, verbum, lumen, ab hominibus qui iis non prout oportet utuntur. Quo in statu sumus cum Deum cogimus ut se retrahat? Cogamus ipsum potius per nostras lacrymas perque nostras orationes, ut numquam se retrahat, utque cordis nostri duritiem quæ ipsum repellit, frangamus.

Sup. 8.3. 19 *Et ego dixi: Domine ipsi sciunt quia ego eram concludens in carcerem, & cadens per synagogas eos qui credebant in te:*

Videt Deus amatque in peccato bonum quod indè vult elicere: hoc nisi esset, numquam illud permetteret. Sinit aliquando magnos peccatores fordescere in crimine, ut eorum conversio serviat aliis animandis & convertendis, aliis convin-
cendis condemnandisque.

Sup. 7.58 20 *Et cum funderetur sanguis Stephani testis tui,*

ego astabam, & consentiebam, & custodiebam vestimenta interficientium illum.

Tribus modis possumus cooperari persecutio-
ni, sicut fecerat S. Paulus: lato animo eam vi-
dendo, consensu suo vel silentio eam approban-
do, & in aliquo persecutores adjuvando. . Pauci
sunt qui instar S. Pauli, reparent partem quam
habuerunt in oppressione proximi. Præclare nos
plerumque eo officio defunctos existimamus, si
cooperari cesserimus; & vix eò adducimur cum
semel sumus implicati.

21 *Et dixit ad me: Vade, quoniam ego in natio-
nes longè mittam te.*

Ablatus fuit Paulus Judæis, & datus gentili-
bus, ut illi propter suam ingratitude puniren-
tur, & circa hos perficerentur consilia misericor-
diæ divinæ. . Nec timor nec respectus humanus
ipsum prohibent à dicendis ingratis quibus-
que veritatibus. Voluntas Dei est ipsi lex supre-
ma: nihil ipsi sunt iudicia & malæ hominum
tractationes.

§. 2. JUDÆORUM FUROR CONTRA S. PAULUM.
JUBETUR VIRGIS CÆDI; DECLARAT
SE CIVEM ROMANUM.

22 *Audiebant autem eum usque ad hoc verbum,
& levaverunt vocem suam dicentes: Tolle de terra
hujusmodi: non enim fas est eum vivere.*

Invidia claudit cor & aures Verbo Dei. Tran-
quille illud auditur usque dum passiones propriæ-
que inclinationes tanguntur. . Omnia in homi-
nibus mundanistumultuantur, simul atque propo-
nuntur veritates quæ non alia de causa ipsis dif-
plicent nisi quod peccatum placeat.

23 *Vociferantibus autem eis, & projicientibus vo-
stimenta sua, & pulverem jactantibus in aerem,*

24 *Fussit tribunus induci eum in castra, & flagel-
lis cadi, & torqueri eum, ut sciret propter quam cau-
sam sic acclamarent ei.*

Valde parum auxilii est expectandum ab hominibus in publicis persecutionibus. Qui maximè eas sistere tenentur, hi non infrequenter iis cooperantur per suam injustitiam. Qualis agendi modus, incipere per suppositionem quod homines sint rei, quia malè tractantur! An hoc non est agere & contra rationem & contra experientiam?

25 *Et cum astrinxissent eum loris, dicit astanti sibi Centurioni Paulus: Si hominem Romanum & indemnatum licet vobis flagellare?*

Non unâ via servos suos conducit Spiritus Dei, nunc ut persecutiones ferant, nunc ut eas evitent. . Prudentiæ ac sapientiæ est, indicare & impendere prærogativas humanas ac temporales, cum illud gloriæ Dei & bono Ecclesiæ prodest.

26 *Quo audito, Centurio accessit ad tribunum, & nuntiavit ei, dicens: Quid acturus es? hic enim homo civis Romanus est.*

27 *Accedens autem tribunus, dixit illi: Dic mihi si tu Romanus es? At ille dixit: Etiam.*

28 *Et respondit tribunus: ego multâ summâ civilitatem hanc consecutus sum. Et Paulus ait: Ego autem & natus sum.*

29 Protinus ergo disceperunt ab illo, qui eum torturerant. Tribunus quoque timuit postquam rescivit, quia civis Romanus esset, & quia alligasset eum.

Istiusmodi homines satis timent displicere hominibus; & in eorum incurrere offensionem; sed considerantne plerumque num offendatur Deus, & componuntne se ad effugiendam ipsius justitiam? . Nihil minus cupit S. Paulus quam trahere gloriam ex nativitatibus suæ prærogativis: sed existimat muneris sui esse tribuno significare, quod cum jus civitatis Romanæ accepisset à suo patre, non expetiisset illud per ambitionem.

30 *Posterâ autem die volens scire diligentius, quæ ex causa accusaretur a Judæis, solvit eum, & iussit sacerdotes convenire, & omne concilium, & producens Paulum, statuit inter illos.*

Re-

Respectus humanus & consideratio alicujus qualitatis exterioris mundi, permovet politicum ut faciat quod amor justitiæ non valuerat ipsi persuadere.

CAPUT XXIII.

9. 1. PAULUS VOCAT SUMMUM SACERDOTEM
PARIETEM DEALBATUM. COMMITTIT
PHARISÆOS CUM SADDUCÆIS.

1 **I**Ntendens autem in concilium Paulus ait: Viri
fratres, ego omni conscientia bona conversatus
sum ante Deum usque in hodiernum diem.

Cum illuminata est conscientia, actionum humanarum regula est; cum versatur in errore, dux est cæcus. Ignorantiæ suæ tempore secutus fuerat hunc ducem Paulus, deque eo doluit; adeo non credidit conscientiam erroneam posse bene dirigere inordinatam suam voluntatem, vel malas suas actiones excusare.

2 Princeps autem sacerdotum Ananias precepit
astantibus sibi percutere os ejus.

Cum homo aliquis est extra viam Dei, non oportet amplius ab ipso expectare vel moderationem vel justitiam. Ipsius iracundia facit S. Paulum acquirere novam speciem similitudinis cum J. Christo.

3 Tunc Paulus dixit ad eum: Percutiet te Deus,
paries dealbate. Et tu sedens judicas me secundum
legem, & contra legem jubes me percuti?

Minister Domini novit & quid tamquam Christianus debeat patientiæ, & quid tamquam Apostolus debeat ministerii sui honori. Non hic est spiritus superbiæ qui exacerbatur, sed zelus hominis Dei, qui instar fratris monet, & Prophetæ instar minatur. Non nunc primum invenias qui affectent esse zelatores legis, cum interim impune eam violant; est hæc intoleranda hypocrisis, & inde est quis paries dealbatus.

4 Et qui astabant dixerunt: Summum sacerdotem
Dei maledicis?

Exod. 22. 28. 5 Dixit autem Paulus: Nesciebam fratres quia princeps est Sacerdotum. Scriptum est enim: Principem populi tui non maledices.

Numquam permissum est non revereri institutas à Deo dignitates etiam in illis qui eas non merentur. . Ab ipso venit omnis auctoritas, numquam sua jura amittit in iis quibus eam contulit.

Philip. 3. 5.

6 Sciens autem Paulus, quia una pars esset Sadducæorum, & altera Phariseorum, exclamavit in concilio: Viri fratres, ego Phariseus sum, filius Phariseorum, de spe & resurrectione mortuorum ego iudicor.

7 Et cum hac dixisset, facta est dissensio inter Phariseos & Sadducæos, & soluta est multitudo.

Potest quis commodum captare ex dispositionibus & sententiis suorum auditorum sic ut eos non decipiat, & schisma facere inter inimicos veritatis sic ut eam non lædat: Est hæc solertia quædam innocens qua pulchrè novit uti Apostolus.

Matth. 22. 23.

8 Sadducæi enim dicunt, non esse resurrectionem, neque Angelum, neque Spiritum: Pharisei autem utraque confitentur.

Utile est convertere in rem veritatis quæ de dogmatibus catholicis conservarunt hæretici, estque hoc imitari S. Paulum. . Periculosior est status minus habere errorum & plus superbiæ, sicut Pharisei, quam minus esse superbum cum pluribus erroribus. Potest humilitas facere ut rursus inveniatur via veritatis; superbia nihil aliud quam magis potest excoecare, novasque causare aberrationes.

9 Factus est autem clamor magnus. Et surgentes quidam Phariseorum, pugnabant, dicentes: Nihil mali invenimus in homine isto: quid si Spiritus locutus est ei, aut Angelus?

Suscitat non raro Deus veritatis defensoribus suppetias ex medio eorum qui maximè illi erant infesti, vel qui minus ad hoc erant dispositi. .

Parum

Parum sunt S. Paulo auxilia hominum. Præparat ipsi Deus auxilia majorem adferentia consolationem, magisque ipso digna.

10 *Et cum magna dissensio facta esset, timens tribunus ne discerperetur Paulus ab ipsis, iussit milites descendere, & rapere eum de medio eorum, ac deducere eum in castra.*

Non liberatur S. Paulus, quia per mandatum superius voluntate hominum detinetur. Est captivus J. Christi; & in hoc sita est ipsius gloria.

§. 2. JESUS CHRISTUS APPARET PAULO.
DEVOENT SE JUDÆI AD IPSUM
OCCIDENDUM.

11 *Sequenti autem nocte assistens ei Dominus, ait: Constans esto: sicut enim testificatus es de me in Jerusalem, sic te oportet & Romæ testificari.*

Vocatio & particularis S. Pauli missio pro Ecclesia quæ Romæ erat, videtur esse fructus novarum ipsius afflictionum, & merces vinculorum.. J. Christus consolatur suos extraordinariè in ipsorum necessitatibus extraordinariis.. Non apparet neque eo modo omnibus suis servis loquitur ut eis addat animos: Sed numquam non est præsens in Sacra Eucharistia, & præsens est alio quodam modo per suam gratiam, per verbum, perque protectionem suam, ut sit ipsorum lumen, consolatio, & fortitudo.

12 *Facta autem die collegerunt se quidam ex Judæis, & devoverunt se dicentes, neque manducaturos, neque bibituros, donec occiderent Paulum.*

Exotica religio, quam homines illi per homicidium & impietatem cupiunt tueri! Quantum interest autoritatem non addere zelatoribus ignorantibus vel præfractis, & benè percipere quo usque possit ire cæcus zelus & obstinatio religionis.

13 *Erant autem plus quam quadraginta viri, qui hanc conjurationem fecerant:*

14 *Qui accesserunt ad principes sacerdotum, &*

seniores, & dixerunt: Devotione devovimus nos nihil gustaturos, donec occidamus Paulum.

15 Nunc ergo vos notum facite tribuno cum concilio, ut producat illum ad vos, tamquam aliquid certius cognituri de eo. Nos vero prius quam appropiet, parati sumus interficere illum.

Usurpatio sacerdotii Sanctarumque rerum abusus perduxerunt Judæos ad omnia criminum genera. Est judicium terribile super aliquam Ecclesiam, cum non amplius ad aliud valent pastores præterquam ad oves suas obfirmandas in impietate; atque ad roborandum sua auctoritate palliandumque eorum crimina: nec ad aliud valent oves, nisi ut pastores suos faciant participes & complices suorum peccatorum.

16 Quod cum audisset filius sororis Pauli insidias, venit, & intravit in castra, nuntiavitque Paulo.

17 Vocans autem Paulus ad se unum ex Centurionibus, ait: Adolescentem hunc perduc ad tribunal, habet enim aliquid indicare illi.

Bene inter se conveniunt prudentia & spiritus Apostolicus. Est tentare & inhonorare Deum, negligere media naturalia quæ offert nobis ejus providentia. Postquam certò constabat Paulo ex ore J. Christi, quod testificari de ipso deberet Romæ, nihil aliud agere debere videbatur, quam placidè quiescere. Verum sciebat consilia Dei plerumque impleri per media humana.

18 Et ille quidem assumens eum duxit ad tribunal, & ait: Vincit Paulus rogavit me hunc adolescentem perducere ad te, habentem aliquid loqui tibi.

19 Apprehendens autem tribunus manum illius, secessit cum eo seorsum, & interrogavit illum: Quid est, quod habes indicare mihi?

20 Ille autem dixit: Judæi convenit rogare te, ut crastinâ die producas Paulum in concilium, quasi aliquid certius inquisituri sint de illo:

21 Tu verò ne credideris illis, insidiantur enim ei ex eis viri amplius quam quadraginta, qui se devove-

runt non manducare, neque bibere, donec interficiant eum: & nunc parati sunt, expectantes promissum suum.

Est stratagema dæmonis, pietatis quadam similitudine maxima quæque crimina fuscare, inque ea pellicere per falsum aliquod principium religionis. Duplum reportat lucrum, quando aliis peccatis potest adjungere sacrilegia.

§. 3. LYSIAS MITTIT S. PAULUM CÆSAREAM.

22 *Tribunu igitur dimisit adolescentem, precipiens ne cui loqueretur, quoniam hæc nota sibi fecisset.*

23 *Et vocatis duobus Centurionibus, dixit illis: Parate milites ducentos, ut eant usque Cæsaream, & equites septuaginta, & lancearios ducentos, à tertia hora noctis:*

24 *Et jumenta preparate, ut imponentes Paulum, saluum perducerent ad Felicem præsidem.*

25 *(Timuit enim ne forte raperent eum Judæi, & occiderent, & ipse postea calumniam sustineret, tamquam accepturus pecuniam)*

Vix secernimus consilia Dei à consiliis hominum, in plerisque eventibus humanis. Consilium Lysiae est, servando Paulum, suam ipsius agendi rationem ponere in tuto; consilium Dei est facere Paulum duci Romam ut ibidem oppugnet idololatriam in sua arce, stabiliatque fidem Christianam.

26 *Scribens epistolam continentem hæc: CLAUDIUS Lysias optimo præsidi, Felici, salutem.*

27 *Virum hunc comprehensum à Judæis, & incipientem interfici ab eis, superveniens cum exercitu eripui, cognito quia Romanus est:*

Ista qualitas civilis & exterior amplius valet in animos hominum mundanorum, quam rationes religionis & justitiæ. Sed consiliis Dei serviunt omnia; vel ipsæ hominum imperfectiones.

28 *Volensque scire causam, quam objiciebant illi, deduxi eum in concilium eorum,*

29 *Quem*

29 *Quem inveni accusari de quaestionibus legis ipsorum, nihil verò dignum morte aut vinculis habentem criminis.*

Facile est cognoscere innocentiam, cum non sumus praecipuati. Sed magis rei sumus, quando innocentiae cognoscendae non intendimus animum, vel quando agendo contra nostrum lumen, non eam quantum tenemur protegimus.

30 *Et cum mihi perlatum esset de insidiis, quas paraverant illi, misi eum ad te, denuntians & accusatoribus ut dicant apud te. Vale.*

31 *Milites ergo, secundum praeceptum sibi, assumptes Paulum, duxerunt per noctem in Antipatri-dem.*

32 *Et postera die dimissis equitibus ut cum eo irent, reversi sunt ad castra.*

33 *Qui cum venissent Casaream, & tradidissent epistolam praefidi, statuerunt ante illum & Paulum.*

34 *Cum legisset autem, & interrogasset de qua provincia esset: & cognoscens quia de Cilicia,*

35 *Audiam te, inquit, cum accusatores tui venerint. Fuitque in praetorio Herodis custodiri eum.*

Quot Iudicia temeraria, quot calumnias evitaremus, si non crederemus nisi probationibus, & accusatores cum accusatis componeremus!. Non est aliud medium quod valeat frænare malignas linguas, quam eas adigere ad probandum. Alia omnia eluduntur, quin & vertuntur ad securius opprimendam innocentiam.

C A P U T X X I V.

§. I. S. PAULUS ACCUSATUS, DEFENDIT SE
CORAM FELICE.

1 **P**ost quinque autem dies descendit princeps sacerdotum, Ananias, cum senioribus quibusdam, & Tertullo quodam oratore, qui adierunt praefidem adversus Paulum.

Invidia est infatigabilis. Nihil non aggrediuntur homines, suae ut passioni & perversitatis satisfaciant.

ciant. Cum videmus principem Sacerdotum deferere civitatem sanctam functionesque religionis ut accusatoris partes agat adversus innocentem; profectò is effectus est derelictionis horrendæ, & pœna abusus rerum sacrarum.

2 Et citato Paulo cœpit accusare Tertullus, dicens: Cum in multa pace agamus per te, & multa corrigantur per tuam providentiam;

3 Semper & ubique suscipimus, optime Felix, cum omni gratiarum actione.

4 Ne diutius autem te protraham, oro, breviter audias nos pro tua clementia.

Præparat communiter adulatio vias calumniæ. Æquus iudex debet assentationis esse inimicus, nec aures præbere laudantibus, si nolit decipi. Numquam splendidiori cum apparatu nomen pacis usurpatur à malis, quam ubi insidias paci strunt ad eam extinguendam. Et numquam majori affectatione laudant zelum alicujus magistratus pro bono regimine, quam cum circumvenire student ipsius religionem ut ubique confusione ac tumultu misceant omnia. Iudex, magistratus, princeps, diffidere debent omnibus qui ipsos demulcent.

5 Invenimus hunc hominem pestiferum, & concitantem seditiones omnibus Judæis in universo orbe, & auctorem seditionis sectæ Nazarenorum:

Sic tractatus fuit J. Christus, cum nihil haberet in corde & in ore nisi verba vitæ, pacis ac obedientiæ. Hoc est quod fidelissimi ejus discipuli credere debent sibi posse contingere.

6 Qui etiam templum violare conatus est, quem & apprehensum volumus secundum legem nostram judicare.

Illi ipsi sunt qui occidendo J. Christum violaverunt ac destruxerunt templum Dei, quique criminibus suis ac persecutione conantur evertere Ecclesiam quæ est domus Dei. Invidia facit nos in alienis erratis imaginariis perspicaces, dum in propriis iisque veris facit cæcos.

7 *Supervenient autem tribunus Lysias, cum vi magna eripuit eum de manibus nostris,*

8 *Subens accusatores ejus ad te venire: à quo poteris ipse iudicans, de omnibus istis cognoscere, de quibus nos accusamus eum.*

9 *Adjecerunt autem & Judai, dicentes hac ita se habere.*

Salutaris infertur violentia malis cum aufertur eis potestas faciendi malum. . Injusti sumus & violenti ipsorum sententiâ, quando impedimus quo minus illi ipsi sint tales. . Cum uniuntur inter se auctoritas & justitia, tum res sunt ordinatæ, nec ulla timenda violentia est.

10 *Respondit autem Paulus, (annuente sibi Præfide dicere:) Ex multis annis te esse judicem genti huic sciens, bono animo pro me satisfaciam.*

Simplicitas est unum ex præcipuis veritatis & justitiæ ornamentis. Hæc est S. Pauli eloquentia.

Sup 21. 26. *11 Potes enim cognoscere, quia non plus sunt mihi dies, quàm duodecim, ex quo ascendi adorare in Jerusalem:*

12 *Et neque in templo invenerunt me cum aliquo disputantem, aut concursum facientem turbæ: neque in synagogis,*

Num hoc pietatis iter factum à S. Paulo ad templum figurativum, non asserit itinera quæ fidelibus inspirat pietas? Nec captivitatis ipsius prædictio, nec evidens periculum impedire eum valent quo minus sequatur religionis, suæ motum, ejusque præstet officia. Quam minoribus de causis ea omittimus.

13 *Neque in civitate: neque probare possunt tibi de quibus nunc me accusant.*

Huc adigere oportet inimicos veritatis ac propugnatorum ejus, ut cogantur probare: Illud est medium eos confundendi, cum res peraguntur ordinatè. Sed nil profunt omnia, quando innocentia non auditur.

14 *Confiteor autem hoc tibi, quod secundum sectam, quam dicunt hæresim, sic deservio Patri & Deo meo, credens*

credens omnibus, quæ in Lege & Prophetis scripta sunt.

Quocumque in statu simus, oportet aperte fidem suam profiteri. . Nemo verius sequitur legem ac prophetas, quàm qui credit in J. Christum, quia hic est spiritus eorum, finis & complementum.

15 *Spem habens in Deum, quam & hi ipsi expectant, resurrectionem futuram iustorum, & iniquorum.*

Veterum Judæorum sicut & Christianorum spes respicit bonam vitam futuram. . Fides resurrectionis in istis Judæis est argumentum traditionis, vel inter eos, quos lex veritatem istam non docebat.

16 *In hoc & ipse studeo sine offensus conscientiam habere ad Deum, & ad homines semper.*

Cum fides est viva, & spes vera, tum opera earum perficit charitas. Quatuor qualitates habet charitas S. Pauli. 1. Est operativa. 2. In labore indefessa. 3. Exacta coram Deo. 4. Virtutis præbens exempla in oculis hominum. . Bona conscientia est consolationis & fiduciæ fundus inexhaustus. Adnitamur, sicut S. Paulus, talem nobis fundum comparare, qui cunctis mundi thesauris est præferendus.

17 *Post annos autem plures, eleemosynas factururus in gentem meam, veni, & oblationes, & vota.*

Sanctæ sunt peregrinationes, cum charitas erga proximum, & religio in Deum sunt ipsius anima & motivum, prout in S. Paulo. Quemadmodum verbo suo declaraverat Deus, in templo Jerosolymitano velle se adorari: ita miraculis interdum manifestat gratum sibi esse quod certis locis honoretur & invocetur: Nec reprehendi possunt qui, ubi hæc interveniunt, eò se confecerunt facturi sua vota.

18 *In quibus invenerunt me purificatum in templo; Sup. 21, non cum turba, neque cum tumultu. 26.*

19 *Quidam autem ex Asia Judæi, quos oportebat*

bat apud te præsto esse, & accusare si quid haberent adversum me:

Crassa est calumnia, S. Paulum accusare violata legis, & prophanati templi, cum reipsa est occupatus observando legem ac honorando templum. Verum ubi accusatio non nisi invidiam habet pro fundamento, non alia possunt illius haberi argumenta quam mendacium. Nota cœcitatis in istis & credulitatis in aliis, quarum non nisi nimis multa quotidie conspiciuntur exempla.

20 *Aut hi ipsi dicant si quid invenerunt in me iniquitatis, cum stem in concilio,*

Nullam suarum prærogativarum negligit S. Paulus. Gratia aperit ingenium, applicatque mediis se defendendi eum, cujus causa est causa Dei. Tam plena fiducia provocatio nequit esse species captionis, quando fit in præsentia accusatorum sui que judicis.

Sup. 23. 6 21 *Nisi de una hac solummodo voce, qua clamavi inter eos stans: Quoniam de resurrectione mortuorum ego iudicor hodie à vobis.*

Fides resurrectionis est crimen S. Pauli, quia est fides Christianorum; est compendium religionis; hanc cogitare, hanc appetere debet cor nostrum.

22 *Distulit autem illos Felix, certissime sciens de via hac, dicens: Cum tribunus Lysias descenderit, audiam vos.*

Prudenter agit Judex cum nihil præcipitat, omnesque exspectat elucidationes quibus indiget.

23 *Fussitque Centurioni custodire eum, & habere requiem, nec quemquam de suis prohibere ministrare ei.*

Justitiæ pars est, humaniter accipere captivum, adversus quem necdum sunt argumenta. Esset hoc signum æquitatis in Felice, nisi benignitatem ipsius suspectam redderet avaritia.

§. 2. FELIX TERRITUS PER S. PAULUM; EX-
SPECTAT AB IP SO PECUNIAM; LIN-
QUIT IN CARCERE.

24 Post aliquot autem dies veniens Felix cum
Drusilla uxore sua, quæ erat Judæa, vocavit Pau-
lum, & audiuit ab eo fidem, quæ est in Christum Je-
sum.

25 Disputante autem illo de justitia, & castitate,
& de iudicio futuro, tremefactus Felix respondit:
Quod nunc attinet, vade: tempore autem opportuno
accersam te.

Privata sua compendia facile obli viscitur zelo-
sus J. Christi minister propter commodum sui
Domini. . Amplectendæ sunt omnis generis oc-
casiones ad instruendum proximum. Instruit hic
judicem suum S. Paulus de tribus veritatibus;
quibus maximè oportet magistratum cor sibi im-
plere. 1. Obligatio administrandi justitiam pu-
blicam. 2. Præstandi eam suæ sponsæ per eam
quàm ipsi debet fidelitatem. . Judex qui se per-
mittit seduci à femina extranea, ad hujus solici-
tationes facile patietur se vinci contra justitiam. .
Maxima injustitiarum pars ex impuro isto fonte
scaturit. . 3. Obligatio meditandi & præstolandi
supremi judicis iudicium, & ad illud se præpa-
randi. . Non valde nos delectat de eo cogitare;
sed non propterea veniet tardius, nec erit ideo se-
verius ac terribilius.

26 Simul & sperans, quòd pecunia ei daretur à
Paulo; propter quòd & frequenter accersens eum, loqu-
batur cum eo.

Instructiones quasque sanctissimas inutiles red-
dit avaritia. Judex qui studet divitias accumulare,
semper est dispositus vel ad committendam inju-
stitiam, vel ad vendendam justitiam.

27 Biennio autem expleto, accepit successorem
Felix Portium Festum. Volens autem gratiam præstare
Judæis Felix, reliquit Paulum vincitum.

Judex

bat apud te præstò esse, & accusare si quid haberent adversum me:

Craffa est calumnia, S. Paulum accusare violatæ legis, & prophanati templi, cum reipsa est occupatus observando legem ac honorando templum. Verum ubi accusatio non nisi invidiam habet pro fundamento, non alia possunt illius haberi argumenta quam mendacium. Nota cœcitatis in istis & credulitatis in aliis, quarum non nisi nimis multa quotidie conspiciuntur exempla.

20 *Aut hi ipsi dicant si quid invenerunt in me iniquitatis, cum stem in concilio,*

Nullam suarum prærogativarum negligit S. Paulus. Gratia aperit ingenium, applicatque mediis se defendendi eum, cujus causa est causa Dei. Tam plena fiducia provocatio nequit esse species captionis, quando fit in præsentia accusatorum sui que judicis.

Sup. 23. 6 21 *Nisi de una hac solummodo voce, qua clamavi inter eos stans: Quoniam de resurrectione mortuorum ego judicor hodie à vobis.*

Fides resurrectionis est crimen S. Pauli, quia est fides Christianorum; est compendium religionis; hanc cogitare, hanc appetere debet cor nostrum.

22 *Distulit autem illos Felix, certissime sciens de via hac, dicens: Cum tribunus Lysias descenderit, audiam vos.*

Prudenter agit Judex cum nihil præcipitat, omnesque expectat elucidationes quibus indiget.

23 *Fussitque Centurioni custodire eum, & habere requiem, nec quemquam de suis prohibere ministrare ei.*

Justitiæ pars est, humaniter accipere captivum, adversus quem necdum sunt argumenta. Esset hoc signum æquitatis in Felice, nisi benignitatem ipsius suspectam redderet avaritia.

§. 2. FELIX TERRITUS PER S. PAULUM; EX-
SPECTAT AB IPSO PECUNIAM; LIN-
QUIT IN CARCERE.

24 Post aliquot autem dies veniens Felix cum
Drusilla uxore sua, quæ erat Judæa, vocavit Pau-
lum, & audivit ab eo fidem, quæ est in Christum Je-
sum.

25 Disputante autem illo de justitia, & castitate,
& de judicio futuro, tremefactus Felix respondit:
Quod nunc attinet, vade: tempore autem opportuno
accersam te.

Privata sua compendia facile obli viscitur zelo-
sus J. Christi minister propter commodum sui
Domini.. Amplectendæ sunt omnis generis oc-
casiones ad instruendum proximum. Instruit hic
judicem suum S. Paulus de tribus veritatibus;
quibus maximè oportet magistratum cor sibi im-
plere. 1. Obligatio administrandi justitiam pu-
blicam. 2. Præstandi eam suæ sponsæ per eam
quàm ipsi debet fidelitatem.. Judex qui se per-
mittit seduci à femina extranea, ad hujus solici-
tationes facile patietur se vinci contra justitiam..
Maxima injustitiarum pars ex impuro isto fontè
scaturit.. 3. Obligatio meditandi & præstolandi
supremi judicis judicium, & ad illud se præpa-
randi.. Non valde nos delectat de eo cogitare;
sed non propterea veniet tardius, nec erit ideo se-
verius ac terribilius.

26 Simul & sperans, quòd pecunia ei daretur à
Paulo; propter quòd & frequenter accersens eum, loqu-
batur cum eo.

Instructiones quasque sanctissimas inutiles red-
dit avaritia. Judex qui studet divitias accumulare,
semper est dispositus vel ad committendam inju-
stitiam, vel ad vendendam justitiam.

27 Biennio autem expleto, accepit successorem
Felix Portium Festum. Volens autem gratiam præstare
Judæis Felix, reliquit Paulum vinctum.

Judex

Judex corruptus qui repetundarum crimine timeret accusari, amicos sibi comparat justitiæ ac innocentie damno. . Nihili ducuntur & diuturna Sancti Viri captivitas, & sequelæ quas potest habere; interea de omnibus erit respondendum, & horribile expectandum judicium. . Nihil non applicatur ad negotiationem, ipsaque adeo libertas & vita virorum quorumque pietate præstantissimorum, cum in corde alicujus principem semel locum obtinuit avaritia, adulatio, ambitio.

CAPUT XXV.

§. 1. S. PAULUS DEFENDIT SE CORAM FESTO; CÆSAREM APPELLAT.

1 **F**estus ergo cum venisset in provinciam, post triduum ascendit Jerosolymam à Casarea.

2 Adieruntque eum principes sacerdotum, & primi Judæorum, adversus Paulum: & rogabant eum,

Quam misera dispositio pro sacerdotibus, non aliud cogitare quam perdere innocentem! Huc ducere possunt illegitimus in sacerdotium introitus, avaritia, invidia, superbia, &c.

3 Postulantes gratiam adversus eum, ut juberet perducere eum in Jerusalem, insidias tendentes ut interficerent eum in via.

Injustitia, violentia, & proditio, sunt opera per quæ citra temeritatem judicare licet de illorum sacerdotum cordibus. Tam consummata malitia potest non nisi à parvis rebus initium cepisse.

4 Festus autem respondit, servari Paulum in Casarea: se autem maturius profecturum.

5 Qui ergo in vobis (ait) potentes sunt, descendentes simul, siquod est in viro crimen, accusent eum.

6 Demoratus autem inter eos dies non amplius quam octo, aut decem, descendit Casaream, & altera die sedit pro tribunali, & jussit Paulum adduci.

7 Qui cum perductus esset, circumsteterunt eum,
qui

qui ab Hierosolyma descenderant Judaei, multas & graves causas objicientes, quas non poterant probare.

Mundus judicat sanctos, sicut judicavit J. Christum, sed erit aliquando cum & sua ipsi vice judicabunt mundum.

8 Paulo rationem reddente: Quoniam neque in legem Judaeorum, neque in templum, neque in Caesarem quidquam peccavi.

Quo simplicior est defensio & quo magis destituta eloquentiae ornamentis, eo conformior est spiritui & praxi J. Christi.

9 Festus autem volens gratiam prestare Judaeis, respondens Paulo, dixit: Vis Hierosolyman ascendere, & ibi de his judicari apud me?

Est genius & consuetudo politicorum ac ambitiosorum, justitiam, innocentiam, religionem pro ludo habere.. Quanta infelicitas habere fortunam in capite! Nihil est quod non ipsi sacrificetur.

10 Dixit autem Paulus: Ad tribunal Caesaris sto, ibi me oportet judicari: Judaeis non nocui, sicut tu melius nosti.

11 Si enim nocui, aut dignum morte aliquid feci, non recusomori: Si verò nihil est eorum, quae hi accusant me, nemo potest me illis donare. Caesarem appello.

Suo nos agendi modo docet S. Paulus permisum esse in necessitate Ecclesiasticis tribunal saeculare.. Praestaret esse inter manus paganorum, quàm eorum qui profitentes se nosse Deum, odio tabescunt, falsoque religionis zelo turgescunt.. Fiducia & libertas quam dat coram iudicibus innocentia, depellit quidquid impudentiae & audaciae inspirare potest odium & invidia.

12 Tunc Festus cum concilio locutus, respondit: Caesarem appellasti? ad Caesarem ibis.

Est mandatum aliquod superius mandato Festi, quod S. Paulum mittit Romam: servitque illi Festus, nec tamen cognoscit.. Videmus eventus humanos: sed non videmus occulta iudicia providentiae

videntiæ quæ illos ordinat, iisque utitur ad perficienda sua consilia. . Deesse non possumus quin semper adoremus consilia Dei latentia sub consiliis hominum.

§. 2. AGRIPPA CUPIT VIDERE S. PAULUM;
ADDUCITUR CORAM IP SO.

13 *Et cum dies aliquot transacti essent, Agrippa rex & Bernice descenderunt Casarea ad salutandum Festum.*

14 *Et cum dies plures ibi demorarentur, Festus regi indicavit de Paulo, dicens: Vir quidam est derelictus a Felice vinctus,*

15 *De quo cum essem Ierosolymis, adierunt me principes sacerdotum, & seniores Iudæorum, postulantes adversus illum damnationem.*

16 *Ad quos respondi: Quia non est Romanis consuetudo damnare aliquem hominem, prius quam is qui accusatur, presentes habeat accusatores, locumq; defendendi accipiat ad abluenda crimina.*

Faxit Deus ut ista regula tam justa, tam sæpe post Felicem repetita, & tam sæpe violata, laminæ ac æri foret insculpta in aulis principum! Quot judicia injusta & præcipitata condemnabit illa lex Romanorum solo lumine naturali illustratorum. . Paganus exactè sequitur legem & consuetudinem; & Christianus aliquis non sequitur regulas veritatis, iustitiæ, charitatis, cum agitur de iudicando ipsius fratre? Condemnare accusatum non auditum, est facere officium carnificis potius quam iudicis.

17 *Cum ergo huc convenissent sine ulla dilatione, sequenti die sedens pro tribunali, iussi adduci virum.*

18 *De quo, cum stetissent accusatores, nullam causam deferebant, de quibus ego suspicabar malum:*

19 *Quæstiones verò quasdam de sua superstitione habebant adversus eum, & de quodam Iesu defuncto, quem affirmabat Paulus vivere.*

Judæorum incredulitas quoad resurrectionem
J. Christi.

J. Christi, est infidelitatis ipsorum principium. Quas errorum ac miseriarum sequelas post se trahit vel una fallacia, & quale iudicium impendet iis qui corrumpendo custodes, testes resurrectionis, totam penè nationem detinuerunt in infidelitate! Sic in mundo, unum malum consilium, unum solum mendacium, una calumnia semel stabilita, infinitorum est origo malorum. Quam sedulo hæc oportet cogitare!

20 *Hæsitans autem ego de huiusmodi questione, dicebam si vellet ire Ierosolymam, & ibi iudicari de istis.*

21 *Paulo autem appellante ut servaretur ad Augusti cognitionem, iussi servari eum, donec mittam eum ad Cæsarem.*

S. Paulus appellat: sed huc eum adigit iudicis iniustitia. Ita videmus in longum extrahi lites per primi alicujus iudicis iniquitatem. Supremi iudicis super corruptos istos iudices severitas est incomprehensibilis.

22 *Agrippa autem dixit ad Festum: Volebam & ipse hominem audire. Cras, inquit, audies eum.*

Si salutis suæ causâ quis desideraret quod non desiderat nisi ex pura curiositate, inveniret fortè suam beatitudinem, ubi non invenit nisi suam damnationem.

23 *Altera autem die, cum venisset Agrippa, & Bernice, cum multa ambitione, & introissent in auditorium cum tribunis, & viris principalibus civitatis, habente Festo, adductus est Paulus.*

Ista pompa fastusque non valde apta sunt quæ disponant ad audiendum aliquem Apostolum. Humilitas, quam verbum Dei postulat, ægre potest habitare in corde vanitatis trophæis onusto. . . Ingens est differentia inter splendorem quem postulat dignitas, quemque non condemnat Evangelium; & luxum quemdam exorbitantem, quem inspirat superbia, quemque tolerare nequit Deus.

24 *Et dicit Festus: Agrippa rex, & omnes, qui simul*

simul adestis nobiscum viri, videtis hunc, de quo omnis multitudo Judæorum interpellavit me Hierosolymis, petentes & acclamantes non oportere eum vivere amplius.

Spiritus sanctus qui in corde sanctorum per gemitus inenarrabiles, perque istum charitatis clamorem, quem non posset non exaudire Deus, vitam Pauli expetiit, fortior est spiritu invidiæ qui per os Judæorum expetiit ejus mortem.

25 *Ego verò comperi nihil dignum morte eum admisisse. Ipso autem hoc appellante ad Augustum, judicavi mittere.*

Novit Deus, vel invitis S. Pauli inimicis, ex judicis ore elicere publicum innocentia ipsius testimonium. Deus semper prævalet.

26 *De quo quid certum scribam domino, non habeo. Propter quod produxi eum ad vos, & maxime ad te rex Agrippa, ut interrogatione factâ habeam quid scribam.*

Non tam hîc est examen litis Pauli, quam instructio quædam & informatio quam contra ipsius inimicos facit judex, quantumcumque haberet desiderium eis favendi. Confessio quam facit innocentia sui captivi, rex ille quem constituit ejus judicem, totusque ille conventus, totidem erunt testes adversus ipsos coram tribunali Dei.

27 *Sine ratione enim mihi videtur mittere vinctum, & causas ejus non significare.*

Erat sane minor ratio & species justitiæ velle patrocinari Judæis contra istum captivum. Quanto eum reperit magis innocentem, tanto se ipse declarat magis reum, si non fuerit conatus ipsum liberare.

C A P U T X X V I.

§. I. PAULUS DEFENDIT SE CORAM AGRIPPA.

1- **A** Grippa verò ad Paulum ait: Permittitur tibi loqui pro temetipso. Tunc Paulus extenta manu cœpit rationem reddere.

Satis

Satis quidem purgatus est S. Paulus per sui iudicis confessionem; sed acceptat hanc permissionem ex reverentia erga potestatem regiam, utque occasionem habeat prædicandi J. Christum, aliosque adducendi in ejus cognitionem.

2 De omnibus, quibus accusor à judæis, rex Agrippa, æstimo me beatum, apud te cum sim defensusus me hodie,

3 Maxime te sciente omnia, & quæ apud Judæos sunt consuetudines, & quæstiones: propter quod obsecro patienter me audias.

Honor quem debemus magnatibus, licet à Deo alienatis, postulat ut modo eos submisso & accommodato ad eorum elevationem atque auctoritatem alloquamur.

4 Et quidem vitam meam à juventute, quæ ab initio fuit in gente mea in Jerosolymis, noverunt omnes Judæi:

5 Præscientes me ab initio (si velint testimonium perhibere) quoniam secundum certissimam sectam nostræ religionis vixi Phariseus.

Secta modicissime remota à veritate potest frequenter esse maxime corrupta quantum ad voluntatem. . Omnes istæ diversæ implicantes considerationes, nativitatis, antiquitatis religionis, excellentiæ sectæ supra alias, totidem sunt catenæ quas contrivit gratia ad S. Paulum convertendum.

6 Et nunc in spe, quæ ad patres nostros repromissionis facta est à Deo, sto iudicio subiectus:

Felix S. Paulus, Felix Christianus, qui non aliud habet crimen quam quod unice confidat promissis Dei, quodque spem suam non constituat nisi in J. Christo! quo amplius propter eam fidem & spem patimur, hoc majus habemus jus expectandi quod credimus & speramus.

7 In quam duodecim tribus nostræ, nocte ac die deservientes, sperant devenire. De qua spe accusor à Judæis, rex.

Veri Israëlita sub promissionibus carnalibus
L expecta-

expectabant bona spiritualia, & præcipuè, J. Christum qui illorum est fundamentum.. Veri Christiani non alia cognoscunt, non quærunt, non sperant præter ea quæ promisit, quæque sunt invisibilia.

8 *Quid incredibile judicatur apud vos, si Deus mortuos suscitatur?*

Qui creavit omnia ex nihilo Deus, potest facile vitam reddere ei qui illam amisit.. Qui firmus est in fide omnipotentia Divina nullum mysterium reputat impossibile.

9 *Ego quidem existima veram, me adversus nomen Jesu Nazareni debere multa contraria agere.*

Non posset S. Paulus se consolari quod oppugnasset J. Christum, nisi videret bonum quod exinde traxit Deus. Oportebat eum novisse quid posset falsus zelus, ut melius eum caveret, aliosque secum ab eo servaret.

Sup. 8. 3. 10 *Quod & feci Hieroselymis, & multos sanctorum ego in carceribus inclusi, a principibus sacerdotum potestate accepta: & cum occiderentur, detuli sententiam.*

Ratum est studere proficere, aliosque facere proficere ex suæ ipsius juventutis exorbitationibus, referendo eas vera cum humilitate ad proximum pertrahendum ad veritatem.

11 *Et per omnes synagogas frequenter puniens eos, compellebam blasphemare: & amplius insaniens in eos, persequabar usque in exteras civitates.*

Christianus qui cooperatus est perditioni aut infidelitati vel unius animæ, habet de quo gemit, seque reliquum suæ vitæ humiliet, magis quàm S. Paulus qui hoc fecit in ignorantia.. Excellens est medium reparandi commissa in proximum errata, se sacrificare, sicut S. Paulus, animarum saluti eo modo quo quis juxta suum statum potest.

Sup. 9. 2. 12 *In quibus dum irem Damascum cum potestate & permissu principum sacerdotum,*

13 *Die media in via, vidi, rex, de celo supra splen-*

splendorem solis circumfulsisse me lumen, & eos qui mecum simul erant.

Qui novit qua ex abyſſo extraxerit eum gratia, nullâ ejus commemoratione poteſt defatigari. Primus lucis radius qui converſionem noſtram inchoavit, memoria æternâ, infinitaque gratiarum actione eſt dignus.

14 *Omneſq; nos cum decidiffemus in terram, audivi vocem loquentem mihi Hebraica lingua: Saule, Saule, quid me perſequeris? durum eſt tibi contra ſtimulum colcitrare.*

Domine qui recordatus es & Sauli perſecutoris, & Eccleſiæ tuæ perſecutionem patientis, recordare etiamnum hodie & ejusdem iſtius Eccleſiæ, & eorum qui ab ea per hæreſim ſunt ſeparati, quive eam per ſchiſma dividunt, quive per diſſenſiones domeſticas eam conturbant. Si digneris eos illuminare atque tangere, quæ cordis durtities non cedit tuæ gratiæ?

15 *Ego autem dixi: Quis es Domine? Dominus autem dixit: Ego ſum Jeſus, quem tu perſequeris.*

Qui te non noverunt, petant, Domine, te cognoscere. Dic animæ meæ te eſſe ipſius Jeſum, ipſius Salvatorem, ipſius ſalutem; ſed dic tamquam Salvator & Deus, fortiterque eam ad amorem tuum pertrahendo.

16 *Sed exurge, & ſta ſuper pedes tuos: ad hoc enim apparui tibi, ut conſtituam te miniſtrum, & teſtem eorum quæ vidisti, & eorum quibus apparebo tibi,*

Æquè improvifa eſt & à regulis ordinariis independens miſſio S. Pauli, atque vocatio gentilium erat extraordinaria ac independens à vocatione Judæorum. Quam multa fuerunt ei illo momento revelata, cum deberet eſſe miniſter & teſtis eorum quæ viderat! Qualis bonitas! Qualis dulcedo homini à primo converſionis ſuæ inſtanti, novorum favorum promiſſis cumulare favores quorum jam habet ſupremum faſtigium!

17 *Eripiens te de populo, & gentibus, in quæ nunc ego mitto te,*

L 2

Quid

Quid aggredi posset homo qui est ipsa infirmitas, nisi certus foret de protectione omnipotentis Dei? Est hæc promissio pro iis omnibus qui sperant in Deum, quibusque ejus opera sunt commissa. Indigni sumus qui circa ea occu-
mur, si ab ipso per spem vivam non omnia nobis promittamus.

18 *Aperire oculos eorum, ut convertantur à tenebris ad lucem, & de potestate satana ad Deum, ut accipiant remissionem peccatorum, & sortem inter sanctos, per fidem, quæ est in me.*

Peccatum mortale sicut & infidelitas est status tenebrarum & servitutis sub potestate Diaboli. Status gratiæ est status lucis ac libertatis sub manu Dei. Remissio peccatorum & gloria, sunt fructus fidei; sed fides & quidquid ex illa radice nascitur, est donum Dei de quo nullus debet gloriari nisi in J. Christo.

19 *Unde rex Agrippa, non fui incredulus celesti visioni:*

Inspirationes Dei sunt nobis loco visionis cœlestis: à fidelitate erga priores multæ dependent gratiæ, & frequenter salus.

Sup. 9.
20. *20 Sed his qui sunt Damasci primum, & Hierosolymis, & in omnem regionem Judææ, & Gentibus annuntiabam, ut pœnitentiam agerent, & converterentur ad Deum, digna pœnitentiæ opera facientes.*

Pœnitentia delictis proportionata est verum sinceræ conversionis signum. Ille fidelis est in ea facienda, sicut S. Paulus, qui non minus atque ipse fidelis est in prædicanda necessitate & conditionibus veræ conversionis perfectæque pœnitentiæ. Valde carò subinde cœlum nobis ipsis emimus, & vili pretio damus aliis.

Sup. 21.
31. *21 Hac ex causa me Judæi, cum essem in templo, comprehensum tentabant interficere.*

Debet quisque exemplo Apostoli sic esse animo comparatus ut Martyr velit esse omnium veritatum Christianarum, & præsertim earum quibus

bus ministerium ipsius tamquam fundamentis innititur; ut velit esse prædicator & confessor veritatum pœnitentiæ, prædicando eam sincerè quantumlibet obsistat mundus.. Decipi volunt homines circa hanc materiam; sed vix ministro ignavo ac infideli qui eos decipit & ad ipsorum inclinationes se permittit abripi, ubi deberet eas oppugnare vel quietis suæ vitæque periculo.

22 *Auxilio autem adjutus Dei, usque in hodiernum diem sto, testificans minori, atque majori, nihil extra dicens quam ea quæ Propheta locuti sunt futura esse, & Moyses,*

Mille modis aut visibilibus aut secretis conservat Deus suos ministros qui confidunt in ipso, quique veritatem non detinent captivam. Veritas est pro omnibus, oportet eam omnibus sine statuum vel personarum acceptione annuntiare. Intuto est concionator, cum eorum quæ concionatur auctorem habet Scripturam vel traditionem. Ex hiscè fontibus debet haurire, non ex cisternis lutosis & dissipatis eorum qui propria sua somnia venditant.

23 *Si passibilis Christus, si primus ex resurrectione mortuorum, lumen annuntiaturus est populo, & Gentibus.*

Tria primaria Christianismi puncta quæ complectuntur alia; mors J. Christi, resurrectio ipsius, & Judæorum Gentiliumque reconciliatio per fidem in ejus corpore.. Strenuè eas prædicat S. Paulus coram Judæis, licet prima sit ipsis scandalum, secunda eorum confusio, tertia invidentiæ ipsorum objectum.

§. 2. PAULUS VOCATUR INSANUS. ZELUS IPSIUS QUO TOTUM MUNDUM FACIAT CHRISTIANUM.

24 *Hæc loquente eo, & rationem reddente, Festus magnâ voce dixit: Insanis Paule: multa te littera ad insaniam convertunt.*

Quid aggredi posset homo qui est ipsa infirmitas, nisi certus foret de protectione omnipotentis Dei? Est hæc promissio pro iis omnibus qui sperant in Deum, quibusque ejus opera sunt commissa. Indigni sumus qui circa ea occu-
mur, si ab ipso per spem vivam non omnia nobis promittamus.

18 *Aperire oculos eorum, ut convertantur à tenebris ad lucem, & de potestate satana ad Deum, ut accipiant remissionem peccatorum, & sortem inter sanctos, per fidem, quæ est in me.*

Peccatum mortale sicut & infidelitas est status tenebrarum & servitutis sub potestate Diaboli. Status gratiæ est status lucis ac libertatis sub manu Dei. Remissio peccatorum & gloria, sunt fructus fidei; sed fides & quidquid ex illa radice nascitur, est donum Dei de quo nullus debet gloriari nisi in J. Christo.

19 *Vnde rex Agrippa, non fui incredulus celesti visioni:*

Inspirationes Dei sunt nobis loco visionis celestis: à fidelitate erga priores multæ dependent gratiæ, & frequenter salus.

Sup. 9.
20. *20 Sed his qui sunt Damasci primum, & Hierosolymis, & in omnem regionem Judææ, & Gentibus annuntiabam, ut pœnitentiam agerent, & converterentur ad Deum, digna pœnitentiæ opera facientes.*

Pœnitentia delictis proportionata est verum sinceræ conversionis signum. Ille fidelis est in ea facienda, sicut S. Paulus, qui non minus atque ipse fidelis est in prædicanda necessitate & conditionibus veræ conversionis perfectæque pœnitentiæ. Valde carò subinde cœlum nobis ipsis emimus, & vili pretio damus aliis.

Sup. 21.
31. *21 Hac ex causa me Judæi, cum essem in templo, comprehensum tentabant interficere.*

Debet quisque exemplo Apostoli sic esse animo comparatus ut Martyr velit esse omnium veritatum Christianarum, & præsertim earum quibus

bus ministerium ipsius tamquam fundamentis innititur; ut velit esse prædicator & confessor veritatum pœnitentiæ, prædicando eam sincerè quantumlibet obsistat mundus.. Decipi volunt homines circa hanc materiam; sed vix ministro ignavo ac infideli qui eos decipit & ad ipsorum inclinationes se permittit abripi, ubi deberet eas oppugnare vel quietis suæ vitæque periculo.

22 *Auxilio autem adjutus Dei, usque in hodiernum diem sto, testificans minori, atque majori, nihil extra dicens quam ea quæ Propheta locuti sunt futura esse, & Moyses,*

Mille modis aut visibilibus aut secretis conservat Deus suos ministros qui confidunt in ipso, qui que veritatem non detinent captivam. Veritas est pro omnibus, oportet eam omnibus sine statuum vel personarum acceptione annuntiare. In tuto est concionator, cum eorumque concionatur auctorem habet Scripturam vel traditionem. Ex hiscè fontibus debet haurire, non ex cisternis lutosis & dissipatis eorum qui propria sua somnia venditant.

23 *Si passibilis Christus, si primus ex resurrectione mortuorum, lumen annuntiaturus est populo, & Gentibus.*

Tria primaria Christianismi puncta quæ complectuntur alia; mors J. Christi, resurrectio ipsius, & Judæorum Gentiliumque reconciliatio per fidem in ejus corpore.. Strenuè eas prædicat S. Paulus coram Judæis, licet prima sit ipsis scandalum, secunda eorum confusio, tertia invidentiæ ipsorum objectum.

§. 2. PAULUS VOCATUR INSANUS. ZELUS IPSIUS QUO TOTUM MUNDUM FACIAT CHRISTIANUM.

24 *Hæc loquente eo, & rationem reddente, Festus magnâ voce dixit: Insanis Paule; multa te littera ad insaniam convertunt.*

Quo myſteria J. Chriſti crucifixi ejusque Evan-
gelii Veritates, magis apparent ſtultitia homini-
bus carnalibus, eo digniora honore & amore
habentur oculis fidei. . Quam ſapiens eſt ſtultitia
illa evangelica, quæ abſtrahit hominem à ſuo
proprio ſenſu ut eum intrare faciat in lumen Dei
& loqui illam linguam fidei quam ſapientes mun-
di non capiunt, quàmque explodunt tamquam
rem inſuſam.

25 *Et Paulus: non inſanio (inquit) optime Feſte,
ſed veritatis & ſobrietatis verba loquor.*

Cum moderatione quidem, ſed tamen etiam
cum vigore reſpondere oportet contumeliis quæ
doctrinam J. Chriſti impetunt. . Miniſter J. Chri-
ſti diſponere non valet de ſuo officio vel de veri-
tate, ut eam non ſuſcepta ejus deſenſione per-
mittat violari. . Humile ſilentium non omnium
temporum & occaſionum eſt virtus: ſed pauci
ſunt apti magnatibus loqui eo modo qui compo-
nat libertatem quam poſtulat cauſa Dei, cum re-
verentia quæ ſupremæ auctoritati debetur. Tum
valde opus eſt Spiritu Sancto.

26 *Scit enim de his rex, ad quem & conſtanter
loquor: latere enim eum nihil horum arbitror. Neque
enim in angulo quidquam horum geſtum eſt.*

Non habet Eccleſia myſteria quæ debeat eru-
beſcere. Nihil debet concionator prædicare, quod
non ſit paratus coram toto mundo profiteri.

27 *Credis rex Agrippa prophetis? Scio quia cre-
dis.*

28 *Agrippa autem ad Paulum: In modico ſua-
des me Chriſtianum fieri.*

Sermonibus de fide non multum capiuntur
principes terræ. In jocos vertunt quæ non intel-
ligunt, vel quæ intelligere nolunt.

29 *Et Paulus: Opto apud Deum, & in modico,
& in magno, non tantum te, ſed etiam omnes qui
audiunt, hodie fieri tales, qualis & ego ſum, excep-
tis vinculis hiſ.*

Quantumcumque æſtimemus toleratas pro J.
Chriſto

Christo ærumnas, nec est tamen charitatis eas optare illis qui nesciunt iis bene uti, nec prudentiæ, in hanc viam velle cogere illos quorum haud habemus perspectas vires, nec consilia Dei circa eos. Homines carnales lubentius audiunt desideria temporalia quam desideria bonorum invisibilium. Nihilominus non alia sunt vera.

30 *Et exurrexit rex, & præses, & Bernice, & qui assidebant eis.*

Ita exitur ex optimis quibusque concionibus, & nec usus interim sequitur veritatum, nec voluntas promovendi salutem. Totum dependet ab audiendi modo, & à dispositione cordis; sed gratia dat & applicationem, & cor, & orationem quæ gratiam impetrat.

31 *Et cum secessissent, loquebantur ad invicem, dicentes: Quia nihil morte, aut vinculus dignum quid fecit homo iste.*

32 *Agrippa autem Festo dixit: Dimitti poteras homo hic, si non appellasset Casarem.*

Innocentia S. Pauli undique accipit testimonia, sed parum efficacis auxilii. Hic est spiritus mundi. Oportet Paulum assimilari suo Domino, hoc est consilium Dei circa ipsum & veros suos servos.

CAPUT XXVII.

§. I. PAULUS IMPOSITUR NAVI UT PROFISCISCATUR ROMAM. ITINERIS IPSIUS DESCRIPTIO.

1 **U**T autem iudicatum est navigare eum in Italiam, & tradi Paulum cum reliquis custodiis centurioni nomine Julio cohortis Augustæ,

2 *Ascendentes navem Adrumetinam, incipientes navigare circa Asia loca, sustulimus, perseverante nobiscum Aristarcho Macedone Thessalonicensi.*

3 *Sequenti autem die devenimus Sidonem. Humane autem tractans Julius Paulum, permisit ad amicos ire, & curam sui agere.*

Deus est Dominus cordium. Prout cupit vel exercere vel consolari suos servos, aut humana corda suæ permittit inclinationi naturali, aut inclinât ea in benignitatem.. Ad ipsum oportet recurrere ut flectantur homines.

4 Et inde cùm sustulissemus, subnavigavimus Cyprum, propterea quod essent venti contrarii.

5 Et pelagus Ciliciæ & Pamphylia navigantes, venimus Lystram, quæ est Lycia:

6 Et ibi inveniens centurio navem Alexandrinam navigantem in Italiam, transposuit nos in eam.

7 Et cùm multis diebus tarde navigaremus, & vix devenissemus contra Gnidum, prohibente nos vento, adnavigavimus Creta, juxta Salmonem:

8 Et vix juxta navigantes, venimus in locum quemdam, qui vocatur Boniportus, cui juxta erat civitas Thalassa.

9 Multo autem tempore peracto, & cùm jam non esset tuta navigatio, eò quod & jejunium jam praterisset, consolabatur eos Paulus,

10 Dicens eis: Viri, video quoniam cum injuria & multo damno, non solum oneris & navis, sed etiam animarum nostrarum, incipit esse navigatio.

Semper ita procedit S. Paulus quasi non fuisset certò sibi significatum perventurum se Romam. Magis sollicitus pro fratribus suis est quàm pro se ipso.. Supernaturalis ordo consiliorum Dei non mutat ordinem naturalem & ordinarium rerum humanarum, optime enim novit Deus qua ratione hunc faciat subservire priori.

11 Centurio autem gubernatori & nauclero magis credebat, quàm his quæ à Paulo dicebantur.

Haud multum auscultatur infelix aliquis, qualis in oculis hominum erat S. Paulus; quasi sana mens individue comitaretur fortunam.. Non rarò artium magistros pudet accipere consilium ab homine qui artem non proficitur: Et Deus superbiam eorum confundit per infaustum propositorum ipsorum successum.

12 Et cùm aptus portus non esset ad hiemandum, plurimi

plurimi statuerunt consilium navigare inde, si quomodo possent, devenientes Phœnicen, hiemare, portum Creta respicientem ad Africum, & ad Corum.

13 Aspirante autem Austro, estimantes propositum se tenere, cum sustulissent de Asson, legebant Cretam.

Bonum est interesse consortio fervorum Dei; sed oportet ex eo scire proficere. Consolationes ipsorum & consilia proveniunt à Deo; at malè frequenter excipiuntur ab hominibus propter eorum peccata.

14 Non post multum autem misit se contra ipsam ventus Typhonicus, qui vocatur Euroaquilo.

15 Cumq; arrepta esset navis, & non posset conari in ventum, data nave flatibus, ferebamur.

16 In insulam autem quamdam decurrentes, quæ vocatur Cauda, potuimus vix obtinere scapham.

17 Quæ sublata, adiutorii utebantur, accingentes navem, timentes ne in Syrtim inciderent, summisso vase sic ferebantur.

In quæ pericula non se offerunt homines, vel ut commodam nanciscantur fortunam, vel ut vitæ suæ consulant, vel ut obediant hominibus? Quam pauci se in ea conjicerent propter Deum! Committunt se mari, vitam suam concedunt alicui nautæ, alicui tabulæ, & egrè frequenter confidunt providentiæ unius Dei, cujus lumen, bonitas, & potestas sunt infinita, & quorum tot habemus experimenta.

18 Validâ autem nobis tempestate iactatis, sequenti die iactum fecerunt;

19 Et tertiâ die suis manibus armamenta navis projecerunt.

Decernimus omnia perdere ut salvemus vitam aliquam quæ brevi debet finiri. Ad salvandam animam atque ad evitandam mortem quamdam sempiternam, quibus tandem rebus nos privamus? Pudeat talia in nos posse vitæ transitoriae amorem, cum interim ad promissiones vitæ æternæ beatæque sumus insensibiles. Quid equidem fecimus eam ut mereremur?

§. 2. DONAT DEUS S. PAULO OMNES QUI CUM IPSO ERANT. NAVIS IPSIUS CONFRINGITUR ; ET OMNES EVADUNT.

20 *Neque autem sole , neque sideribus apparentibus per plures dies , & tempestate non exigua imminente , jam ablata erat spes omnis salutis nostræ.*

Tam præsens periculum urget vel audacissimos cogitare de morte deque æternitate ; & non obstante certâ fide incertitudinis ultimi momenti , quod omni hora omnique loco potest nos inopinantes opprimere , nullâ adhibitâ cautelâ in utramque aurem otiosi stertimus. Præserva nos , Domine , à tali cœcitate , & libera quos illa occupavit.

21 *Et cum multa jejunatio fuisset , tunc stans Paulus in medio eorum , dixit : Oportebat quidem , ô viri , audito me , non tollere à creta , lucrig^æ facere injuriam hanc & jacturam.*

Numquam negliguntur impunè Sanctorum consilia. Lumen quod dat eis Deus extendit se non rarò ad temporalia : lumen illud contemnere , est divinam providentiam contemnere.

22 *Et nunc suadeo vobis bono animo esse : amissio enim nullius animæ erit ex vobis , præterquam navis.*

Ignorat verus Christianus quid sit insultare iis quibus male cessit non secutos fuisse sua consilia. Conatur potius acceptum inde luctum lenire ; adeo non cogitat de vindictâ. Implebitur brevi hæc S. Pauli prædictio ; & nemo revolvat mente. Frequenter accipiunt homines vel apertissima Dei beneficia ritu pecudum.

23 *Astitit enim mihi hac nocte Angelus Dei , cujus sum ego , & cui deservio ,*

Non modò protegit Deus suos , sed consolatur etiam , de sua eos protectione jam ante jubens esse securos. Quam digna est ipsius bonitate ista pro servorum suorum necessitatibus cura , & quantopere meretur nostram adorationem , amo-

rem & fiduciam!.. Honorantur ministri principum, quia illorum veniunt insigniti auctoritate. suntque canalis commercii ipsos inter & ipsorum populum: Et redarguemur quod honoremus Angelos insignitos auctoritate Dei, charitatis ipsius administratos, quique Verbum ejus perferunt ad homines?

24 *Dicens: Ne timeas Paule, Casari te oportet assistere: & ecce donavit tibi Deus omnes qui navigant tecum.*

Vel unus homo secundum cor Dei, est valida tutela, tutaque in navi, in familia, in civitate &c. protectio. Multorum salus aut vita hominum dependent aliquando ab unius probi viri pietate. Quod Deus particulari consilio facere decrevit, nec generalibus motuum regulis, nec causarum naturalium relinquitur effectibus.

25 *Propter quod bono animo estote viri: credo enim Deo, quia sic erit, quemadmodum dictum est mihi.*

Fiducia & magnanimitas viri pro quo Deus se declaravit, etiam dejectissimos quosque valet denudò erigere.

26 *In insulam autem quamdam oportet nos devenire.*

27 *Sed posteaquam quartadecima nox supervenit, navigantibus nobis in Adria circa mediam noctem: suspicabantur nauta apparere sibi aliquam regionem.*

28 *Qui & summittentes bolidem, invenerunt passus viginti: & pusillum inde separati, invenerunt passus quindecim.*

29 *Timentes autem ne in aspera loca incideremus de puppi mittentes anchoras quatuor, optabant diem fieri.*

30 *Nautis verò quærentibus fugere de navi, cum misissent scapham in mare, sub obtentu quasi inciperent à prora anchoras extendere,*

31 *Dixit Paulus Centurioni, & militibus: Nisi hi in navi manserint, vos salvi fieri non potestis.*

Quantumcumque de voluntate Dei certò constet, negligenda non sunt media humana. Vita om-

nium qui erant in navi donata fuit Paulo ; nec tamen idcirco adfuturum existimat visibile aliquod miraculum , sed benedictionem quam conatibus & studiis hominum daturus sit Deus.

32 *Tunc absciderunt milites funes schaphæ , & passi sunt eam excidere.*

33 *Et cum lux inciperet fieri , rogabat Paulus omnes sumere cibum , dicens : Quartadecimâ die hodie expectantes jejuni permanetis , nihil accipientes.*

Quis non miretur charitatem Apostoli , qui ad ipsas usque necessitates corporis curas suas profert ! Quantumlibet despecta fuerint ejus consilia , non omittit dare nova. Nescit charitas quid sit superbè agere , vel rem aliquam sentire , vel offendi.

34 *Propter quod rogo vos accipere cibum pro salute vestra : quia nullius vestrum capillus de capite peribit.*

Deus meus , quàm nullo negotio mutas conditionem hominum ! Captivus fit liberator eorum à quibus detinetur , quia tu vis ; & bis vitam reddit eis qui ipsum fortè judicant vita indignum.

35 *Et cum hæc dixisset , sumens panem , gratias egit Deo in conspectu omnium : & cum fregisset , cœpit manducare.*

Hæc S. Pauli fidelitas in sanctificando per orationem cibo cedit in probrum eorum qui cibum sumunt obliviscentes interim ejus qui illum largitur. . Pudet interdum Christianos illud facere coram aliis Christianis , quod S. Paulus hîc facit in præsentia idololatrarum.

36 *Anima quiore autem facti omnes , & ipsi sumpserunt cibum.*

37 *Eramus verò universa anima in navi ducenta septuaginta sex.*

38 *Et satiati cibo alleviabant navem , jactantes triticum in mare.*

Privamus nos absque merito rebus maximè necessariis ad vitam , ut reliquum languidæ alicujus vitæ salvemus , Quot res inutiles & superflue

fluæ, quarum sumus Idololatæ, possent esse pretium vitæ æternæ, si ex amore Dei daremus eas pauperibus?

39 Cum autem dies factus esset, terram non agnoscebant: sinum verò quemdam considerabant habentem littus in quem cogitabant, si possent, ejicere navem.

40 Et cum anchoras sustulissent, committebant se mari, simul laxantes juncturas gubernaculorum: & levato artemone secundum aura flatum tendebant ad littus.

41 Et cum incidissemus in locum dithalassum, impegerunt navem: & prora quidem fixa manebat immobilis, puppis verò solvebatur a vi maris.

42 Militum autem consilium fuit ut custodias occiderent: ne quis cum enatasset, effugeret.

Quàm cœci sunt homines & ingrati quod non agnoscant cui debeant vitam? Sine fide nec multum est veræ mansuetudinis, nec multum humanitatis, nec gratiarum actionis & justitiæ. Sed quantumcumquè maligna possint meditari homines, Deus magis habet in sua potestate eorum voluntates quàm habeant ipsi. Nihil est timendum ei qui est in manu Dei, quemque statuit servare, sive pro vita corporis, sive pro vita animæ.

43 Centurio autem volens servare Paulum, prohibuit fieri: iussitque eos, qui possent natare, emittere se primos, & evadere, & ad terram exire:

Jam tertio aliorum captivorum vitam ab interitu vindicat S. Paulus. Haud noverant quid esset captivum teneri in consortio S. Pauli, quodque foret prærogativa præponenda libertati. Felices si cognovissent eum multò verius æternæ cujusdam salutis esse administrum.

44 Et ceteros alios in tabulis ferebant: quosdam super ea, quæ de navi erant. Et sic factum est, ut omnes animæ evaderent ad terram.

Sic promissiones suas adimplet Deus, & sub mediis & conatibus qui apparent prorsus humani ac naturales suam abscondit omnipotentiam..

Intuitu

Intuitu S. Pauli evadunt omnes, sicut nomine Dei prædixerat; nec verbum tamen gratiarum actionis, aut S. Paulo, aut Deo.

C A P U T X X V I I I.

§. 1. S. PAULUS EJECTUS IN INSULAM MELITAM, MORDETUR A VIPERA; SANAT OMNES ÆGROS: PROSEQUITUR SUUM ITER.

ET cum evasissemus, tunc cognovimus quia Melita insula vocabatur. Barbari verò præstabant non modicam humanitatem nobis.

2 Accensâ enim pyrâ, resiciebant nos omnes, propter imbrem, qui imminebat, & frigus.

Dum populus Dei omni crudelitatum genere furit in ejus servos, succurrit eis Deus per ignotos & idololatrias quibus dat plenum humanitate animum.. Potest adhuc verè dici quod hoc faciat in gratiam sui Apostoli, quodque promissionis ipsius sit effectus.

3 Cum congregasset autem Paulus sarmentorum aliquantam multitudinem, & imposuisset super ignem, vipera à calore cum processisset, invasit manum ejus.

Præstat J. Christus quod Apostolis suis promisit, facturum se eos adversus animalia venenata invulnerabiles..

4 Ut verò viderunt Barbari pendentem bestiam de manu ejus, ad invicem dicebant: Utique homicida est homo hic, qui cum evaserit de mari, ultio non finit eum vivere.

Sunt Idololatræ qui sine alia instructione quàm falforum suorum sacerdotum, providentiæ divinæ sensum cordi suo gerunt impressum; persuasum habentes quod Deus de mundi eventibus, deque ipsis animantium motibus disponat secundum misericordiæ suæ vel justitiæ consilia.

5 Et ille quidem excutiens bestiam in ignem, nihil mali passus est.

Cum placet creatori, resumunt bestiae primæva

mævam suam pro homine submissionem, amissam per peccatum. . Timor quo nobis ab eis metuimus semper conjunctus esse debet cum magna fiducia potentiae ac bonitatis illius qui eas fecit.

6 *At illi existimabant eum in tumorem convertendum, & subito casurum, & mori. Diu autem illis expectantibus, & videntibus nihil mali in eo fieri, convertentes se, dicebant eum esse Deum.*

Facile homines ab uno extremo transeunt ad aliud. Barbari isti per immodicam in quam labuntur religionem confundent procul dubio & Judæos, tot miraculorum testes, & omnes qui honori sibi ducunt nullum miraculum credere.

7 *In locis autem illis erant pradia Principis insula, nomine Publii, qui nos suscipiens, triduo benigne exhibuit.*

Deus facit servos suos ubique reperire auxilia quibus indigent. non deest iis qui ipsi sunt fideles.

8 *Contigit autem, patrem Publii febribus & dysenteria vexatum jacere. Ad quem Paulus intravit: & cum orasset, & imposuisset ei manus, salvavit eum.*

Hospitalitas solo humanitatis sensu exercita, humanam etiam accipit mercedem. Sanctorum charitas est gratitudinis studiosa. Non præstantur eis beneficia quin majora recipiantur. . Deus qui inspirat humanitatem quæ servis ejus impenditur, largitur ipsis etiam unde illam remunerent.

9 *Quo facto, omnes, qui in insula habebant infirmitates, accedebant, & curabantur:*

S. Paulus solvit pro omnibus magistri sui sumptu. Ipse est qui omnes ei dedit (c. 27. v. 24.) & per ipsum etiam fit ut omnes memores se gratosque præbeant. . Cum omnes incolæ operam suam contulissent ad auxilium præstitum iis qui fuerant in navi, vult Deus ut omnes accipiant mercedem. . Servos suos ubique locorum reddit celebres, & hi nusquam non relinquunt argumenta magnificentiae Dei quem adorant.

10 *Qui etiam multis honoribus nos honoraverunt,*

Et navigantibus imposuerunt quae necessaria erant.

Sic Deus per naufragii infortunium perque alia accidentia omnia promoveret nominis sui magnitudinem.

11 *Post menses autem tres, navigavimus in navi Alexandrina, quae in insula hiemaverat, cui erat insigne Castorum.*

12 *Et cum venissemus Syracusam, mansimus ibi triduo.*

13 *Inde circumlegentes devenimus Rhegium: Et post unum diem flante Austro, secundâ die venimus Puteolos;*

14 *Ubi inventis fratribus rogati sumus manere apud eos dies septem: Et sic venimus Romam.*

Vix est alia magis sensibilis consolatio quam adesse veris servis Dei, & charitatis ipsorum intimam gustare teneritudinem. Non est quod existimemus S. Paulum septem illos dies transexisse in otio. Numquam obliviscebatur æque se esse Apostolum J. Christi atque ejus captivum, & Verbum Dei non posse esse alligatum.

§. 2. PAULUS VENIT ROMAM; PRÆDICAT J. CHRISTUM JUDÆIS; EXPROBRAT EIS SUAM OBURATIONEM; INSTRUIT OMNES QUI EUM VISUNT.

15 *Et inde cum audissent fratres, occurrerunt nobis usque ad Appii forum, ac tres Tabernas. Quos cum vidisset Paulus, gratias agens Deo, accepit fiduciam.*

Gaudium S. Pauli non tam procedit ex satisfactione ipsius particulari, quam ex eo quod videat primitias regni J. Christi in metropoli idololatriæ. Docet nos Apostolus Deo agere gratias de omnibus, Deus verò nova eum fiducia implendo, ostendit nobis quod animis gratis amplius plerumque fiduciæ inspiret.

16 *Cum autem venissemus Romam, permissum est Paulo manere sibi met. cum custodiente se milite.*

Introitus

Introitus S. Pauli onusti catenis in metropolim mundi, ut concurrat ad faciendum ex ea metropolim Ecclesiæ, gloriosior est magisque triumphans quam introitus Imperatorum Romanorum cum omni sua gloria, omnique pompa; sed oculis fidei.

17 *Post tertium autem diem convocavit primos Judæorum. Cumque convenissent, dicebat eis: Ego, viri fratres, nihil adversus plebem faciens, aut morem paternum, vinctus ab Hierosolymis traditus sum in manus Romanorum:*

18 *Qui cum interrogationem de me habuissent, voluerunt me dimittere, eo quod nulla esset causa mortis in me.*

Nec cor nec lingua S. Pauli captiva esse possunt vel inter medias catenas. Nullum perdit tempus. Nullâ interpositâ morâ incumbit in opus Dei. Minister J. Christi qui se videt traduci tamquam reum, non debet committere ut de sua innocentia suspicari incipiant alii. Operarii Evangelici fama debet esse sine macula.

19 *Contradicientibus autem Judæis, coactus sum appellare Casarem, non quasi gentem meam habens aliquid accusare.*

Spiritus hominis Christiani non est in vindictam pronus. Omnes injuriæ ac violentiæ quas à Judæis pertulit S. Paulus non sunt idoneæ quæ ipsum contra eos commoveant.

20 *Propter hanc igitur causam rogavi vos videre, & alloqui. Propter spem enim Israël catenâ hâc circumdatus sum.*

Catenæ venerabiles totique Ecclesiæ pretiosæ, quæque tot millionibus hominum sunt origo & instrumentum libertatis ac salutis, reveor vos & honoro tamquam monumentum amoris S. Pauli in J. Christum, nec non charitatis J. Christi erga Ecclesiam. Propter spem Israël patitur S. Paulus, & Israël hoc non percipit. Nos sumus pars aliqua veri Israël quem J. Christo acquisivit S. Paulus, per suas cum catenas & per mortem

mortem suam liberando à captivitate erroris. Tali beneficio gratitudo nostra respondeat.

21 *At illi dixerunt ad eum : Nos neque litteras accepimus de te a Judæa, neque adveniens aliquis fratrum, nuntiavit, aut locutus est quid de te malum.*

22 *Rogamus autem à te audire qua sentis : nam de seclis hac notum est nobis quia ubique ei contradicitur.*

Religionem oppugnatam, & cui ubique contradicitur, ubique gentium tam parvo tempore esse receptam, an hoc est parvum miraculum pro ea religione, quæ adeo nihil promittit quod allicere possit homines voluptarios, ut e contrario omnes ipsorum inclinationes impugnet? Omnes falsæ religiones nullo negotio sunt receptæ: sola religio Christiana ab ortus sui principio cunctorum principum terræ exposita est injuriis, & sola modico tempore per universum qua patet mundum propagata.

23 *Cum constituissent autem illi diem, venerunt ad eum in hospitium plurimi, quibus exponebat testificans regnum Dei, suadensque eis de Jesu ex Lege Moyse & Prophetis, à mane usque ad vesperam.*

Vera methodus agendi de religione cum Judæis, est adhibere testimonia legis & Prophetarum. Zelus S. Pauli tenet ipsum unicè occupatum negotiis regni Magistri sui J. Christi, facitque eum omnium aliorum oblivisci.

24 *Et quidam credebant his quæ dicebantur : quidam verò non credebant.*

Semper ostendis, ô Deus meus, & quid sit cor hominis adiutum tua gratia, & quid sit, sibi relictum: quid inibi faciat misericordia, quid relinquat justitia.

25 *Cumque invicem non essent consentientes, discedebant, dicente Paulo unum verbum: Quia bene Spiritus sanctus locutus est per Isaiam prophetam ad patres nostros,*

J. Christus est Scripturarum enodatio & clavis. Per ipsum solum omnia illic inter se conciliantur, fiuntque

fiuntque clara & luminosa: sine ipso omnia sunt tenebræ, implicatio, contradictio.

26 *Dicens: Vade ad populum istum, & dic ad Isai. 6.9. eos: Aure audietis, & non intelligetis: & videntes Matth. videbitis, & non perspicietis.* 13. 14.

Mitti ad populum aliquem ad ei exprobandam duritiem cordis, & annuntiandam suam reprobationem, est provincia quæ haud multum ambiatur: sed obediendum Deo est, quantumcumque ingratae sint veritates quas vult prædicari hominibus. . . Quam est metuendus ille status! Superbia & invidia eò perduxerunt Judæos, timeamus in eundem cadere eos imitando. Marc. 4. 12. Joan. 12. 40. Rom. 11. 8.

27 *Incassatum est enim cor populi huius, & auribus graviter audierunt, & oculos suos compresserunt: ne fortè videant oculis, & auribus audiant, & corde intelligant, & convertantur, & sanem eos.*

Estne multum differre à Judæis, quotidie per Verbum Dei intellectu præsentia conspicere veritates & mysteria religionis, & corde tam parum eis affici? . . . Divinum illud verbum est quoddam remedium: sed ad medicinalem J. Christi manum spectat illud applicare. . . Obduramur legendo Scripturam, dum Judæorum exemplo, vel non quærimus illic J. Christum, vel eum quærimus cum inclinationibus Adami, ut eam retorqueamus ad honores divitiasque temporales, vel sine sensu indigentia nostræ infinitæ, cui ipse ejusque gratia necessaria sit.

28 *Notum ergo sit vobis quoniam Gentibus missum est hoc salutare Dei, & ipsi audient.*

Nec timor Judæorum, nec favor qui ipsi posset esse usui, impellere valent S. Paulum ut Apostolatuum suum ad gentiles, eorumque vocationem ad fidem dissimulet. . . Fidelitas quam debemus nostro ministerio debet omnes respectus humanos, omniaque compendia temporalia despiciere.

29 *Et cum hac dixisset, exierunt ab eo Judæi, multam habentes inter se questionem.*

Quot disputationes terminat fides! Nulla pax nisi

nisi in recipiendo J. Christo, vera pace. . Prædicatoribus veritatis imputandæ non sunt contentiones quæ ipsius occasione per homines carnales nascuntur. Ipsa veritas Incarnata prædicare non potuit quin conturbaret peccatores, & quineos contra illam irritaret. Si Dominus non venerit pacem adferre, sed gladium divisionis, eandem sortem experturos se existiment ipsius ministri.

30 *Mansit autem biennio toto in suo conducto: & suscipiebat omnes, qui ingrediebantur ad eum,*

31 *Prædicans regnum Dei & docens quæ sunt de Domino Jesu Christo, cum omni fiducia, sine prohibitione.*

Recuperat Apostolus in metropoli Idololatriæ libertatem prædicandi J. Christum, quam amiserat in metropoli populi Dei. . Quidquid scimus de iis quæ per biennium Romæ commoratus gessit, consistit in eo quod ibidem prædicaverit & cognosci fecerit J. Christum, quodque sine intermissione institerit stabiliendo regno Dei, tum per Verbum, tum per Epistolas quas inde ad plures Ecclesias scribebat. Confundantur exemplo S. Pauli salutariter quos curiositas, ambitio, aliæque vitæ cupiditates illuc ducunt, illic retinent, & unicè occupant. . Et tu, Domine, fac per tuam gratiam ut Apostoli tui exemplum ipsius successores inflammet ardenti quodam gloriæ tuæ promovendæ zelo, amore puro & privata commoda negligente pro tua Ecclesia, & assiduo desiderio per vias tui spiritus stabiliendi regnum Dei Patris tui, cui honor gloria, & imperium in omnia sæcula sæculorum. Amen.

INDEX

ACTUUM

APOSTOLORUM.

CAPUT PRIMUM.

§. 1. <i>J. Christus promittit Spiritum Sanctum, & in Cælum ascendit.</i>	I
§. 2. <i>Matthias in locum Judæ electus.</i>	5
CAP. II. §. 1. <i>Descensus Spiritus Sancti. Donum linguarum.</i>	9
§. 2. <i>Prima S. Petri Prædicatio.</i>	12
§. 3. <i>Ter mille conversi. Vita primorum Christianorum.</i>	21
CAP. III. §. 1. <i>Claudus Sanatus ad Portam Templi</i>	23
§. 2. <i>Secunda S. Petri Prædicatio.</i>	26
CAP. IV. §. 1. <i>Quinque hominum millia conversa. Petrus & Joannes missi in carcerem; sistuntur Judæis; J. Christum consistentur.</i>	31
§. 2. <i>Silentium Apostolis impositum. Obediendum Deo magis, quam hominibus.</i>	34
§. 3. <i>Oratio totius Ecclesiæ. Nova Spiritus Sancti effusio.</i>	36
§. 4. <i>Omnes cor unum & anima una. Bona communia. Barnabas.</i>	39
CAP. V. §. 1. <i>Ananias & Saphira.</i>	41
§. 2. <i>Miracula Apostolorum. Umbra Petri.</i>	43
§. 3. <i>Apostoli in custodia positi; liberati; adducti ad Judæos. Cum magna fiducia loquuntur.</i>	45
§. 4. <i>Consilium Gamalielis. Apostoli contumeliam passi & gaudentes.</i>	49
CAP. VI. §. 1. <i>Electio septem Diaconorum.</i>	51
§. 2.	

nisi in recipiendo J. Christo, vera pace. . Prædicatoribus veritatis imputandæ non sunt contentiones quæ ipsius occasione per homines carnales nascuntur. Ipsa veritas Incarnata prædicare non potuit quin conturbaret peccatores, & quin eos contra illam irritaret. Si Dominus non venerit pacem adferre, sed gladium divisionis, eandem sortem experturos se existiment ipsius ministri.

30 *Mansit autem biennio toto in suo conducto: & suscipiebat omnes, qui ingrediebantur ad eum,*

31 *Prædicans regnum Dei & docens quæ sunt de Domino Jesu Christo, cum omni fiducia, sine prohibitione.*

Recuperat Apostolus in metropoli Idololatriæ libertatem prædicandi J. Christum, quam amiserat in metropoli populi Dei. . Quidquid scimus de iis quæ per biennium Romæ commoratus gessit, consistit in eo quod ibidem prædicaverit & cognosci fecerit J. Christum, quodque sine intermissione institerit stabiliendo regno Dei, tum per Verbum, tum per Epistolas quas inde ad plures Ecclesias scribebat. Confundantur exemplo S. Pauli salutariter quos curiositas, ambitio, aliæque vitæ cupiditates illuc ducunt, illic retinent, & unicè occupant. . Et tu, Domine, fac per tuam gratiam ut Apostoli tui exemplum ipsius successores inflammet ardenti quodam gloriæ tuæ promovendæ zelo, amore puro & privata commoda negligente pro tua Ecclesia, & assiduo desiderio per vias tui spiritus stabiliendi regnum Dei Patris tui, cui honor gloria, & imperium in omnia sæcula sæculorum. Amen.

INDEX

ACTUUM

APOSTOLORUM.

CAPUT PRIMUM.

- §. 1. **J.** Christus promittit Spiritum Sanctum, & in
Cælum ascendit. 1
- §. 2. Matthias in locum Judæ electus. 5
- CAP. II. §. 1. Descensus Spiritus Sancti. Donum
linguarum. 9
- §. 2. Prima S. Petri Prædicatio. 12
- §. 3. Ter mille conversi. Vita primorum Christiano-
rum. 21
- CAP. III. §. 1. Claudus Sanatus ad Portam Templi
23
- §. 2. Secunda S. Petri Prædicatio. 26
- CAP. IV. §. 1. Quinque hominum millia conversa.
Petrus & Joannes missi in carcerem; sistuntur Ju-
daeis; J. Christum consententur. 31
- §. 2. Silentium Apostolis impositum. Obediendum
Deo magis, quam hominibus. 34
- §. 3. Oratio totius Ecclesie. Nova Spiritus Sancti
effusio. 36
- §. 4. Omnes cor unum & anima una. Bona commu-
nia. Barnabas. 39
- CAP. V. §. 1. Ananias & Saphira. 41
- §. 2. Miracula Apostolorum. Umbra Petri. 43
- §. 3. Apostoli in custodia positi; liberati; adducti ad
Judæos. Cum magna fiducia loquuntur. 45
- §. 4. Consilium Gamalielis. Apostoli contumeliam
passi & gaudentes. 49
- CAP. VI. §. 1. Electio septem Diaconorum. 51
- §. 2. 52

I N D E X

§. 2. Stephanus plenus fide, facit signa magna, fidei causis accusatur.	54
CAP. VII. §. 1. Sermo Stephani in concilio Iudaeo- rum.	56
§. 2. S. Stephani in Iudaeis invectiva, Martyrium, Charitas.	68
CAP. VIII. §. 1. Saulus persequitur Ecclesiam.	71
§. 2. Philippus praedicat Samariae. Simon Magus bap- tizatur.	72
§. 3. Petrus & Joannes dant Spiritum Sanctum Sa- maritanis. Eam potestatem emere vult Simon ma- gus; maledicitur a Petro.	74
§. 4. Eunuchus Baptizatus a Philippo.	78
CAP. IX. §. 1. Conversio Sauli.	83
§. 2. Paulus praedicat Damasci; vitat insidias Iu- daeorum; in Ierosolymam & Tharsum.	88
§. 3. Petrus Aneam sanat; Thabitam resuscitat.	91
CAP. X. §. 1. Angelus Cornelio apparet.	94
§. 2. Visio Petri.	96
§. 3. Petrus Cornelium addit, & praedicat illi J. Christum.	98
§. 4. Effusio Spiritus Sancti in Gentiles, eorumque baptismus.	104
CAP. XI. §. 1. Petrus reprehensus facti sui rationem reddit.	106
§. 2. Fideles dispersi; praedicant Iudaeis, deinde gentilibus. Barnabus & Paulus praedicant An- tiochia. Discipuli vocati Christiani.	110
§. 3. Prophetia Agabi. Eleemosyna pro Christianis Iudaeis.	113
CAP. XII. §. 1. Martyrium S. Jacobi. Captivitas & liberatio S. Petri	114
§. 2. Herodes Agrippa a Deo percussus.	119
CAP. XIII. §. 1. Paulus & Barnabas missi a Spiritu Sancto ad gentes.	121
§. 2. Elymas excoecatus: Paulus proconsul conver- sus.	123
§. 3. Praedicatio S. Pauli Antiochia in Pisidia.	125
§. 4. Iudaei obdurati & derelicti. Gentiles conversi.	132
CAP.	

ACTUUM APOSTOLORUM.

CAP. XIV. §. 1. Miracula Pauli & Barnabæ. Ico- nio ejiciuntur.	124
§. 2. Claudum Lystri sanant: volunt ipsi Lystrenses sacrificare; lapidantur.	136
§. 3. Visitant fideles; confirmant eos, revertuntur Antiochiam.	139
CAP. XV. §. 1. Concilium Jerosolymitanum super observantia legalibus.	141
§. 2. Epistola concilii ad Ecclesias gentilium.	146
§. 3. Judas & Silas Propheta. Paulus & Barnabas separantur.	148
CAP. XVI. §. 1. Paulus circumcidit Timotheum; visitat Ecclesias.	151
§. 2. Spiritus Sanctus vetat predicari in Asia & Bithynia. Visio qua in Macedoniam mittitur S. Paulus.	152
§. 3. Conversio Lydia. Pythonissa liberata.	153
§. 4. Paulus & Silas flagellati, coniecti in carcerem; convertunt custodem carceris; liberantur.	155
CAP. XVII. §. 1. Paulus convertit Theſſalonicenses; à Judæis persecutionem patitur.	161
§. 2. Paulus Bercæ predicat, deducitur Athenas.	163
§. 3. Predicatio Pauli in Areopago.	164
CAP. XVIII. §. 1. Paulus Corinthum venit: ma- nibus illic suis cum Aquila & Priscilla laborat: multos convertit.	170
§. 2. Paulus coram Gallione accusatus; In Syriam proficiscitur, Ephesum &c.	173
§. 3. Apollo per Priscillam & Aquilam instructus	175.
CAP. XIX. §. 1. Discipuli, qui non acceperant nisi baptismum Joannis, baptizati à Paulo.	177
§. 2. Paulus predicat Ephesi biennio, & magna illic patrat miracula.	178
§. 3. Exorcista Judæi à Daemonibus vulnerati. Libri combusti	180
§. 4. Seditio Ephesi contra S. Paulum.	182
CAP. XX. §. 1. Paulus proficiscitur in Macedoniam; predicat Troade. Mors & resuscitatio Eutychi.	186
§. 2. Sermo S. Pauli habitus Mileti.	189
CAP.	

INDEX ACTUUM &c.

- CAP. XXI. §. 1.** Paulus vadit Jerosolymam. Filia Philippi Prophetantes. 196
- §. 2.** Vincula S. Pauli prædicit Agabus. Lacrymæ Discipulorum; constantia S. Pauli. 197
- §. 3.** Consilium Jacobi datum Paulo, qui se in Templo purificat. 199
- §. 4.** Paulus male acceptus per Judæos: liberatus per Lyciam. 202
- CAP. XXII. §. 1.** Oratio S. Pauli ad Judæos. 204
- §. 2.** Judæorum furor contra S. Paulum. Fubetur virgis caedi, declarat se civem Romanum. 206
- CAP. XXIII. §. 1.** Paulus vocat summum Sacerdotem parietem dealbatum. Committit Phariseos cum Saaducæis. 211
- §. 2.** Jesu Christus apparet Paulo. Devotent se Judæi ad ipsum occidendum. 213
- §. 3.** Lysias mittit S. Paulum Casream. 215
- CAP. XXIV. §. 1.** S. Paulus accusatus, defendit se coram Felice 216
- §. 2.** Felix territus per S. Paulum; expectat ab ipso pecuniam; linoquit in carcere. 221
- CAP. XXV. §. 1.** S. Paulus defendit se coram Festo; Casarem appellat. 222
- §. 2.** Agrippa cupit videre S. Paulum; adducitur coram ipso. 224
- CAP. XXVI. §. 1.** Paulus defendit se coram Agrippa, 226
- §. 2.** Paulus vocatur insanus. Zelus ipsius quo totum mundum faciat Christianum. 231
- CAP. XXVII. §. 1.** Paulus imponitur navi ut proficiscatur Romam. Itineris ipsius descriptio. 233
- §. 2.** Donat Deus S. Paulo omnes qui cum ipso erant. Navis ipsius confringitur; & omnes evadunt. 236
- CAP. XXVIII. §. 1.** S. Paulus ejectionis in insulam Melitam, mordetur a vipera; sanat omnes agrotos: prosequitur suum iter. 240
- §. 2.** Paulus venit Romam; prædicat Jesum Christum Judæis; exprobrat eis suam obdurationem; instruit omnes qui eum visunt. 242

F I N I S.

INDEX
MORALIUM

EPISTOLARUM

SANCTI PAULI

SIVE

CONSIDERATIONES

CHRISTIANAE

Super Testamento Veteri et Novi

Quo eius Legio & Medicus facit reddunt
is, cum in se applicat

Tomus secundus

Tomus secundus

Parisijs

PARISIJS

Apud A. M. de la Harpe, Libraire, Palais National, au Salon de Peinture.

Camille de la Harpe

LIBRARIUS

Apud E. de la Harpe, Libraire, Palais National, au Salon de Peinture.

**COMPENDIUM
MORALIS
EPISTOLARUM
SANCTI PAULI
SIVE
CONSIDERATIONES
CHRISTIANÆ**

SUPER TEXTUM EPISTOLARUM SANCTI PAULI.

**Quo ejus Lectio & Meditatio facilior reddatur
iis, qui illi se applicare incipiunt.**

E Gallico Latine versum.

TOMUS SECUNDUS.

Juxta Exemplar Impressum
PARISIIS

**Apud ANDREAM PRALARD, viâ Jacobæâ,
ad insigne Occasionis. M. DC. XCVIII.**

Cum Privilegio Regis.

Prostant LOVANII

Apud GUILIELMUM STRYCKWANT.

EPISTOLA BEATI PAULI APOSTOLI AD ROMANOS.

CAPUT PRIMUM.

6. 1. CHARITAS S. PAULI ERGA ROMANOS.
NON ERUBESCIT EVANGELIUM. JU-
STUS EX FIDE VIVIT.

†

AULUS, servus Jesu Chri-
sti, vocatus Apostolus, segrega-
tus in Evangelium Dei,

Dignitas Apostolica & Pa-
storalis est vera servitus. Ju-
bet ut quis totus vivat Deo &
Ecclesiæ.. Una è notis voca-

tionis certioribus hæc est, quod magni quis
æstimet, non vivere, non laborare, nil possidere
nisi J. Christo & Ecclesiæ. Destinatio divina solus
est titulus legitimus qui ad illam jus tribuit. Fi-
nis hujus ministerii & fundus est, docere E-
vangelium Dei, non imaginationes & inventio-
nes ingenii humani.

2 Quod antè promiserat per Prophetas suos in Scrip-
turis sanctis

Tom. II.

A

3 De

† Vigilia
Nativit.
Aëtor.
13. 2.

**COMPENDIUM
MORALIS
EPISTOLARUM
SANCTI PAULI
SIVE
CONSIDERATIONES
CHRISTIANÆ**

SUPER TEXTUM EPISTOLARUM SANCTI PAULI.

**Quo ejus Lectio & Meditatio facilior reddatur
iis, qui illi se applicare incipiunt.**

E Gallico Latine versum.

TOMUS SECUNDUS.

Juxta Exemplar Impressum
PARISIIS

**Apud ANDREAM PRALARD, viâ Jacobæâ,
ad insigne Occasionis. M. DC. XCVIII.**

Cum Privilegio Regis.

Prostant LOVANI

Apud GUILIELMUM STRYCKWANT.

EPISTOLA BEATI PAULI APOSTOLI AD ROMANOS.

CAPUT PRIMUM.

6. 1. CHARITAS S. PAULI ERGA ROMANOS.
NON ERUBESCIT EVANGELIUM. Ju-
STUS EX FIDE VIVIT.

†

AULUS, servus Jesu Chri-
sti, vocatus Apostolus, segrega-
tus in Evangelium Dei,

Dignitas Apostolica & Pa-
storalis est vera servitus. Ju-
bet ut quis totus vivat Deo &
Ecclesiae. . Una è notis voca-

tionis certioribus hæc est, quod magni quis
astimet, non vivere, non laborare, nil possidere
nisi J. Christo & Ecclesiae. Destinatio divina solus
est titulus legitimus qui ad illam jus tribuit. Fi-
nis hujus ministerii & fundus est, docere E-
vangelium Dei, non imaginationes & inventio-
nes ingenii humani.

2 Quod antè promiserat per Prophetas suos in Scrip-
turis sanctis

Tom. II.

A

3 De

† Vigilia
Nativit.
Aetor.
13. 2.

3 *De Filio suo, qui factus est ei ex semine David secundum carnem,*

Quæ novitas suspecta non sit in religione, si necesse fuerit Evangelium ipsum à promissis antiquis & Scripturarum testimonio auctoritatem accipere. . Non quidquid noviter apparet, novum est: Errores maximè antiqui semper novitates sunt; Veritates maximè novæ semper antiquæ sunt.

4 *Qui prædestinatus est Filius Dei in virtute secundum spiritum sanctificationis ex resurrectione mortuorum Jesu Christi Domini nostri:*

Prædestinatio J. Christi, prædestinatorum capitis, exemplar est prædestinationis membrorum. Tres habet natiuitates adorandas. Prima est divina & æterna, ex substantia & sinu Patris, ut cum illo producat amorem æternum & consubstantialem. Secunda humana & temporalis, ex substantia & sinu matris, ut patiatur, moriatur, & mundum redimat. Tertia ex sinu sepulchri, in gloria & immortalitate, per resurrectionem suam, ut constituat regnum Dei & Ecclesiam. Portemus ipsius exemplo, & in Spiritu ipsius, infirmitatem, humiliationem, & misérias vitæ præsentis, tamquam filii Adam, ut mereamur cum illo intrare in virtutem, gloriam, & statum spiritualem resurrectionis, quæ est perfecta filiorum Dei adoptio.

5 *Per quem accepimus gratiam, & Apostolatam, ad obediendum fidei in omnibus Gentibus pro nomine ejus,*

Gratia omnis venit nobis à Deo per J. Christum, tam quæ fideles nos facit & obediens divino lumini ad nostram ipsorum sanctificationem, quam quæ utiles nos reddit aliis ad illorum conversionem. . Nomen, merita, & Spiritus J. Christi omnia operantur in Ecclesia. Spiritus fidei non est spiritus disputationis, sed spiritus obedientiæ: nec est obedientia salutaris absque amore. . Fides non est operatio nec ratio-

cinatio intellectus humani, sed submissio & ad-
hæsiō voluntatis humanæ ad Verbum Dei. Obe-
dire fidei, non solum est illi subicere intellectum,
sed etiam est illi submittere voluntatem, & vitam
nostram illi conformare.

6 *In quibus estis & vos vocati Jesu Christi:*

Apostolatus S. Pauli durat usque ad sæculi con-
summationem. Nos sumus gentes illæ, quibus
prædicat per suas Epistolas & sui ministerii suc-
cessores. . . Quam non debemus J. Christo gra-
titudinem, qui non solum vocat nos per prædi-
cationem, sed & per gratiam suam ad se trahit,
quando tot alios relinquit in servitute idololatriæ
& peccati!

7 *Omibus qui sunt Roma, dilectis Dei, vocatis
sanctis. Gratia vobis & pax a Deo Patre nostro, &
Domino Jesu Christo.*

Vocatum esse ad Christianismum, & vocatum
esse ad sanctitatem, res eadem est. . . Vocat Deus
in tempore & Cælo sanctificat eos omnes quos
dilexit & ab æterno elegit in filio. . . Hæc saluta-
tio Apostolica compendium est religionis. Deus
qui est Pater, & Pater noster, & qui nos diligit
ut filios. Salvator qui est Deus, cum det gratiam
& pacem æquæ ac Pater; & qui noster Dominus
est, quia nos redemit sanguine suo, & Dominus
est cordium nostrorum per suum spiritum. . . Om-
nia Dei consilia, omnis Mysteriorum Salvatoris
œconomia, omnia desideria Christiani desinunt
in regnum J. Christi super terram per gratiam
victricem peccati, & in regnum Dei in pace cœ-
li per gloriam, destructo peccato.

8 *Primum quidem gratias ago Deo meo per Je-
sum Christum pro omnibus vobis; quia fides vestra an-
nuntiatur in universo mundo.*

Commercium omne, quod nos inter & Deum
religio constituit, in eo situm est, ut gratiam
ab eo recipiamus, & gloriam quæ indè manat
ei reddamus. . . Deus per J. Christum omne bo-
num operatur in nobis; & nos per J. Christum

EPISTOLA B. PAULI

omnia in Deum referre oportet. . Inter prima hominis Christiani officia, eaque maximè oblivioni tradita, est gratitudo. . Debent Pastores, exemplo S. Pauli, pro suis ovibus hunc neglectum supplere. . Fides Ecclesiæ Romanæ jam indè ab initio Ecclesiæ usque ad hoc tempus in mundo universo celebratur. Consolatio est Catholicis antiquis & novis, videre se in eadem doctrina junctos illi Ecclesiæ, ubi nec fidei, nec autoritatis Apostolicæ successio, umquam interrupta est, quæque per hoc merita est nomen suum dare Ecclesiæ Catholicæ.

9 *Testis enim mihi est Deus, cui servio in spiritu meo in Evangelio filii ejus, quòd sine intermissione memoriam vestri facio*

10 *Semper in orationibus meis: obsecrans, si quomodo tandem aliquando prosperum iter habeam in voluntate Dei veniendi ad vos.*

Licitum est juramentum, dum gloria Dei illud facit necessarium. . Pastoris boni est, imo & veri Christiani, portare Ecclesiam in corde, & sine intermissione pro illa orare. . Si semper exaudiri volumus, nihil umquam nisi cum submissione ad ipsius voluntatem, & juxta ordinationem ipsius petamus.

11 *Desidero enim videre vos, ut aliquid imperari vobis gratia spiritualis ad confirmandos vos:*

12 *Id est, simul consolari in vobis per eam quæ invicem est, fidem vestram atque meam.*

Teneritudo Patris Apostolici, preces, desideria, studium ad serviendum gregi quem Deus ipsi destinavit, in his Apostoli Verbis depicta sunt. Quantum abest ut prætextus quærat iter suum differendi! . In visitationibus ipsius neque nugis, neque vanis gaudiis locus est; disponit illas juxta Dei ordinationem; animat illas zelo perfectionis animarum; excitat oves suas, & vicissim excitatur ab ovibus ad bonum in spiritu fidei, nec nisi de successu rerum divinarum lætatur.

13 *Nolo autem vos ignorare fratres: quia sæpe proposui venire ad vos, (& prohibitus sum usque adhuc) ut aliquem fructum habeam & in vobis, sicut & in cæteris gentibus.*

Qui amat J. Christum, is studet eum manifestare. . Itinera & prædicationes Pastorum, æquæ ac Apostolorum, disponi debent, non curiositate, non casu, non voluntate humanâ, sed voluntate Dei, quæ aliquando per impedimenta innotescit. . Quisquis illam adorât, amat, & ab ea dependere vult in omnibus, is sollicitè studet illam cognoscere.

14 *Græcis ac Barbaris, sapientibus & insipientibus debitor sum:*

Totum se gregi suo debet Pastor. Multum capacitatis & humilitatis eum habere necesse est, ut de sublimibus veritatibus instruat sapientes; & multum patientiæ & assiduitatis, ut doceat rudes scientiam salutis. . Ad fidelitatem ipsius pertinet, nihil officii sui omittere, & nullam ovium suarum negligere. . Et hæc quidem erant in S. Paulo; sed ubi nunc ea invenias?

15 *Ita (quod in me) promptum est & vobis qui Romæ estis, evangelizare.*

Vult Deus Pastores, ad ministerium suum cum gaudio & animo exercendum semper promptos; non vult ignavos & pigros, quos discessus, pericula, & labores terreant. Quis cum Paulo potest dicere: Per me non stat, quominus populus de iis quæ officii sui sunt instructus sit?

16 *Non enim erubesco Evangelium. Virtus enim Dei est in salutem omni credenti, Judæo primum, & Græco.*

Quid? erubescat homo prædicare aut facere, quod dignatus est Deus docere & pro ipso pati? . Ad prædicandam, sine rubore, stultitiam crucis Romæ, quæ erat humanæ sapientiæ & eloquentiæ profanæ domicilium, ipsaque arx superstitionis gentilis, opus erat tanto amore humilia-
tionis J. Christi, quantum habuit Paulus. . Re-

spectus humani, pudor malus, malorum temporalium metus, indigna sunt eo qui scit Deum esse cui servit. . Efficaciam Spiritus sui, & gratiæ suæ virtutem Deus Verbo suo includit; hic ea orando quærenda sunt. . Evangelium salvat, non eum qui istud legit, audit, vel portat; sed qui recipit, amat, & fide vivâ ad praxim redigit.

Hab. 2. 4 17 *Justitia enim Dei in eo revelatur ex fide in*
Heb. 10. *fidem: sicut scriptum est: Justus autem ex fide vivit.*

38.

Gal. 3.

11.

Omnes viæ Dei vel misericordia sunt vel justitia. . Prima Evangelii pars, est ordo misericordiæ, quæ homines salvat per J. Christum, diffundendo per ipsum dona sanctificantia gratiæ, à fide Abel justus usque ad fidem ultimi Electorum. J. Christus solus est origo & perfectio veræ justitiæ, in veteri quidem lege absconditæ, in nova autem manifestatæ. . Homo animalis vivit & nutritur iis quæ feriunt & oblectant sensus; Philosophus, iis quæ suggerit ratio; Christianus, gratiâ præsentem quam fides illum invenire facit in J. Christo, & bonis futuris quæ eadem fides illi præsentia exhibet. Quot verbum hoc continet instructiones necessarias & utiles veritates: Justus ex fide vivit! Hic lapis lydius est & Christianorum, & operum ipsorum.

§. 2. INGRATITUDO ET IMPIETAS PHILOSOPHORUM. SAPIENTES INSIPIENTES.

DEUS PER EA, QUÆ FACTA
SUNT, VISIBILIS.

18 *Revelatur enim ira Dei de celo, super omnem impietatem & injustitiam hominum eorum, qui veritatem Dei in injustitia detinent:*

Secunda Evangelii pars, est ordo justitiæ, ubi Deus peccatores judicat per J. Christum, & per ipsum punit peccata omnia à peccato Cain usque ad peccatum ultimum. . Est undè omnes homines contremiscant, cum omnes, ille plus, ille minus, illius injustitiæ rei sint. . Quisquis Deum

Deum amat & glorificat, quantum Deum cognoscit, is veritatem ab intellectu suo transfert in suas actiones. . Veritate contra Dei consilium abutitur, & injustitiam adversus eum committit, qui non amat nisi luminis ipsius splendorem, nec eam pro regula vitæ suæ re ipsâ habet.

19 *Quia quod notum est Dei, manifestum est in illis. Deus enim illis manifestavit.*

Omnis Dei cognitio, etiam naturalis, in ipsis etiam Philosophis Gentilibus, venire non potest nisi à Deo. Sine gratia non producit nisi superbiam, nisi vanitatem, nisi adversus Deum ipsum rebellionem, cum deberet producere affectus adorationis, gratitudinis, & amoris.

20 *Invisibilia enim ipsius, à creatura mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta, conspiciuntur: sempiterna quoque ejus virtus, & divinitas: ita ut sint inexcusabiles*

Evangelium Philosophorum & gentilium sunt creaturæ. Debent Christiani in J. Christo, imagine Dei invisibili, perfectiones Evangelii oculo invisibili fidei scrutari. Si inexcusabiles sint gentiles, eò quod non audierint vocem creaturarum; quanto magis Christiani, qui verbo Evangelico creatoris, & voci miraculorum, Mysteriorum, & sanguinis J. Christi, aures occludunt?

21 *Quia cum cognovissent Deum, non sicut Deum Ephes. glorificaverunt, aut gratias egerunt: sed evanue- 4. 17. runt in cogitationibus suis, & obscuratum est inspiens cor eorum:*

Infidelitas est maximè communis, Deum cognoscere, & non adorare collocando in ipso uno fiduciam, & per gratiarum actionem omne bonum in eam referendo. Peccatum foret minus stupendum & magis tolerabile, si in solis gentilibus inveniretur. Quisquis eos in sua infidelitate imitatur, cum ipsis punietur. . Corruptam sanè esse oportet rationem, quæ postquam data est homini ad Deum quærendum, sapientissimis quibusque instrumentum fuit quo à

Deo recederent. Primus punitionis gradus est, lumen amittere, quo abutimur, & in tenebras ac cæcitatem cordis prolabi, eò usque ut nec Deum amplius cognoscamus.

22 *Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt.*

Secundus gradus: Non amplius cognoscere seipsum, nosque credere eò sapientiores, quo insipientiores sumus.. Quam vanitas & fastus Philosophiæ purè humanæ ridiculus est; & quam debet hominem humiliare!

23 *Et mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei, in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedem, & serpentium.*

Tertius gradus: Non amplius cognoscere creaturas reliquas, adeò ut illarum imagines accipiantur pro diis. Quartus: Adeò ut bestiis, maxime homini infestis, deferatur cultus debitus soli Deo, qui ipsa bonitas est & fons omnis boni.

§. 3. IMPIETAS PUNITA PER TRADITIONEM
IN PASSIONES IGNOMINIÆ ET
DESIDERIA CORDIS.

24 *Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum, in immunditiam: ut contumeliis afficiant corpora sua in semetipsis:*

25 *Qui commutaverunt veritatem Dei in mendacium: & coluerunt, & servierunt creaturæ potius quam Creatori, qui est benedictus in sæcula Amen.*

26 *Propterea tradidit illos Deus in passiones ignominie. Nam femina eorum immutaverunt naturalem usum, in eum usum qui est contra naturam.*

27 *Similiter autem & masculi, relicto naturali usu femina, exarserunt in desideriis suis in invicem, masculi in masculos turpitudinem operantes, & mercedem, quam oportuit, erroris sui in semetipsis recipientes.*

Quintus gradus: corruptio generalis, quæ à corde transit in corpus proprium, à corpore proprio

prio ad corpus alienum, & ab usu naturali ad brutalitatem & abominationem omnem. . Poena justissima est & peccato benè proportionata, nihil ut homini subditum sit, cum ipse non est subditus Deo; ut per immunditiam inhonorentur omnia in illo, qui per impietatem & idololatriam inhonorat Deum; ut qui bestias statuit loco Dei, se ipsum locet infra bestias per infanda, quæ nec in ipsis bestiis inveniat. Si sapientes, & philosophi tales fuerint, Deus meus, quæ est corruptio mentis & cordis humani, & quis tandem efficitur ille, quem tradis in illusiones rationis suæ, & voluntatis suæ desideria?

28 *Et sicut non probaverunt Deum habere in notitiâ: tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant ea quæ non conveniunt.*

Tria derelictionis genera. 1. In desideria cordis (v. 24.) per denegationem gratiæ. 2. In passionibus ignominia (v. 26.) quæ peccatorum cordis inordinati poenæ sunt. 3. In sensum reprobum, seu in everfionem rationis (v. 28,) quæ facit ut æstimetur & habeatur bonum malum, & malum bonum, ipsaque felicitas collocetur in eo quod maximè ignominiosum est. . Cum sapientes illi gentiles in abyssum istam impuritatis lapsi sint per superbiam & vanæ gloriæ amorem; intelligamus superbiam & vanitatem Deo infinitum displicere.

29 *Repletos omni iniquitate, malitiâ, fornicatione, avaritiâ, nequitia, plenos invidia, homicidio, contentione, dolo, malignitate, susurrones,*

Sextus gradus: Impius tandem labitur in plenitudinem iniquitatis, in malitiam consummatam, & in eam criminum exundationem, ut depravationem ipsius nîl effugiat. . Terribilior puniatio non est, quam sibi derelinqui. . Homo, Deum deserendo, experiri voluit, an sine ipso posset esse beatus; Deus, deserendo vicissim hominem, illum docuit in quas malorum abyssos labatur, dum manu ipsius non fulcitur.

30 *Detractores, Deodibiles, contumeliosos, superbos, elatos, inventores malorum, parentibus non obediētes,*

Pax & charitas opus Dei sunt; illarum custos est humilitas; ruina illarum, superbia. Qui falso relatu & calumniis molitur illas destruere, contra Deum se erigit, & illi se inimicum declarat. Cujus malignitatis capax non est cor hominis, cui crimina nota non sufficiunt, & quod mentem suam impendit ut nova inveniat! Argumentum evidens, non esse voluptatem carnalem quæ solida sit & idonea ad explendum hominem propter Deum factum. Qui Patri suo coelesti rebellis est, non facile se subjiciet Patri suo carnali, nisi ex cupiditate & proprii commodi ratione.

31 *Insipientes, incompósitos, sine affectione, absque fœdere, sine misericordia.*

Væ animis istis indifferentibus, quibus nil curæ est eorum quæ ad Deum, ad justitiam, ad charitatem pertinent, imò nec cordi est salus propria!

32 *Qui cūm justitiam Dei cognovissent, non intellexerunt quoniam qui talia agunt, digni sunt morte: & non solum qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus.*

Quæ stultitia & quam communis, Dei justitiam cognoscere, & sic tamquam justitia non esset vitam instituere! Ille se peccatis alienis onerat, qui illis consentit, ea approbat, ea dum potest non impedit, præcipuè si ad hoc obstringatur ex munere suo vel statu, ut obstringuntur Principes, Magistratus, Patres, Magistri, Pastores &c. Passio & infirmitas possunt, veluti invitum, in peccatum trahere peccantem; sola malitia consummata efficere potest ut peccatum ametur ab eo qui peccatum laudat & approbat in aliis. Dum satis constantiæ non habemus ad resistendum malis, fugienda nobis sunt consortia ubi esse, nisi malum approbando, non possumus.

CAPUT. II.

§. I. JUDÆI FACIENTES QUOD CONDEMNANT.
PATIENTIA DEI IMPŒNITENTIBUS
FORMIDABILIS.

Propter quod inexcusabilis es ô homo omnis, qui *Matth.*
judicas. In quo enim judicas alterum, te ip- *7. 2.*
sum condemnas: eadem enim agis quæ judicas.

Infelices Judices, Prædicatores, Magistri &c. qui dum litem movent aliis, movent sibi!. Nostra interest, parcos & lentos esse in judicandis aliis; quia sic nos judicat Deus, sicut nos judicamus alios.. Facile condemnamus vitium dum illud non videmus nisi in aliis: sed melius illud Deus videt in nobis, quam in illis nos.. Sæpè condemnamus proximum, ut purgemus nos ipsos coram hominibus; & hoc ipsum nos coram Deo magis reos constituit.

2 Scimus enim quoniam judicium Dei est secundum veritatem in eos qui talia agunt.

3 Existimas autem hoc ô homo, qui judicas eos qui talia agunt, & facis ea, quia tu effugies judicium Dei?

Perhorrescamus illud judicium, quod erit non secundum adulationem, mitigationes, timiditatem, cæcitatem, & corruptionem cordis humani; sed secundum veritatem luminis, sanctitatis, & justitiæ Dei inflexibilis.. Adversus nos ipsos signamus decretum, dum illud probamus adversus alios: cum Deus nec possit negare seipsum, nec cuiquam adulari.

4 An divitias bonitatis ejus, & patientia, & longanimitatis contemnitis? ignora quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit?

Si spectes, quæ patientia Dei abutatur peccator, nonne dicas eum aut impotentiam illam tribuere, aut tolerantiam ipsius pro indulgentia peccandi habere? Expectat Deus, quia bonus est & æternus; sed puniet quia sanctus est & justus.

5 *Secundum autem duritiam tuam, & impoenitens cor, thesaurizas tibi iram in die ira, & revelationis justi iudicii Dei,*

Nil certius, nil severius, nil inevitabilius, quam iudicium Dei; & sic vivitur, ac si foret res exigua, ac si posset evadi. . Qui aures claudit voci misericordiae dum vivit; ferre debebit, dum morietur, & misericordiam contemptam, & iustitiam irritatam. Ne finas, Domine, ut mutem mihi divitias bonitatis tuae in thesaurum irae; sed muta potius cor istud durum & rebelle in cor humiliatum, contritum, & poenitens.

6 *Qui reddet unicuique secundum opera eius:*

Merita vera: bonorum operum necessitas. Actiones nostrae bonae aut malae reddunt Dei iudicium mite aut severum. Reddit unicuique, non secundum dignitatem, scientiam, divitias, sed secundum cor, secundum opera.

7 *Iis quidem, qui secundum patientiam boni operis, gloriam, & honorem, & incorruptionem querunt, vitam aeternam:*

Vita aeterna perseverantiae annexa est, & perseverantia donum est quod Deus nulli debet, sed quod dat omnibus qui illud petunt ut petendum est, & bonis operibus in se provocant. . Merces aeterna non reservatur iis qui in otio & ignavia vivunt, sed iis quorum fides quaerit bona coelestia; quos spes facit obstacula omnia & difficultates per patientiam vincere; & quorum charitas bonorum operum fructus producit, humilitatem quae est semen gloriae, contemptum mundi qui ad honorem verum perducit, poenitentiam & mortificationem quae sunt germen immortalitatis.

8 *Iis autem, qui sunt ex contentione, & qui non acquiescunt veritati, credunt autem iniquitati, ira & indignatio.*

Per gradus ad peccatum & vitam licentio rem venit. Curiositas, passio, vel amor commodi proprii mentem aperiunt dubiis super religione

vel

vel lege Dei; inde contenditur & disputatur; tum recusat animus se illi submittere; tandem errori & peccato, quod prohibet, frænum laxatur. Spiritus contentionis in causa religionis periculosus est, & simplicitati fidei oppositus. Cor suum aperire oportet veritati, tamquam Magistræ & Reginae; non ut cum ipsa tamquam hoste de ingressu contendatur.

9 Tribulatio & angustia in omnem animam hominis operantis malum, Judæi primum, & Græci:

Qui capere potest quid sit ira Dei & indignatio, is capere poterit tribulationem & angustiam animæ damnatæ. Quid prodest lumen illi, qui eo non benè utitur, ut Judæus; nisi ut illum faciat condemnari primum, & judicium severius in eum provocet?

10 Gloria autem, & honor, & pax omni operanti bonum, Judæo primum, & Græco:

Felix portio Justi in æternitatem! Possitne quis seriò illam cogitare, nec tamen velle facere aliquid ut eâ aliquando fruatur? Infelix ille, qui gloriam, honorem, & pacem mundanam, præfert cælesti! Eligendum est: non relinquitur nobis nisi alterutrum.

§. 2. NON AUDIENDA LEX, NISI ET IN PRAXIM REDUCATUR. LEX SCRIPTA IN CORDIBUS.

11 Non enim est acceptio personarum apud Deum. Deuter.

Solius cordis rationem habet Deus in suis judiciis; non coronat nisi charitatem quæ illic regnat; non punit nisi cupiditatem quæ illic dominatur, nullâ ordinis vel dignitatis personarum ratione habitâ. 10. 17. 2. Par. 19. 7. Job. 34. 19.

12 Quicumque enim sine lege peccaverunt, sine lege peribunt: & quicumque in lege peccaverunt, per legem judicabuntur: Sap. 6. 8. Eccli. 35. 15.

Nemo sine lege est: Qui non habet illam insculptam lapidi, sculptam habet in conscientia. 34, 10.

A 7.

Ipsa

Gal. 2. 6.
Col. 3. 25.
Matth.
7. 21.
Jac. 1.
22.

Ipsa accusat, convincit, judicat, & condemnat peccatores omnes. Quod ergo iudicium super eos, qui cum habeant præterea legem Evangelii, & legem vitæ J. Christi, sic vivunt ac si nullam haberent!
13 *Non enim auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur.*

Quæ cæcitas peccatoris, de lumine accepto gloriari, cum humiliari deberet de neglecto! . Usus legis est, cum docilitate legem audire, memoriam illius servare cum gratitudine, meditari illam cum fide, cum fidelitate implere, diligere corde toto, & in deliciis habere: sed omne id opus gratiæ est in nobis, & hæc gratia, donum Dei quod petere oportet.

14 *Cum enim Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt, ejusmodi legem non habentes, ipsi sibi sunt lex:*

Bonum quod fit sine lege Moyſis, primum legis naturalis argumentum est. Facit hæc ut nec Judæus possit gloriari, nec gentilis se excusare: utrumque verò obligat ad vitandum malum & bonum faciendum.

15 *Qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium reddente illis conscientia ipsorum, & inter se invicem cogitationibus accusantibus, aut etiam defendentibus,*

Gaudium & pax quæ bonum producit in anima; timor, pudor & turbatio, quæ illic excitat malum: argumentum secundum. Deliberatio, incertitudo, & super actiones reflexio: argumentum tertium. Conscientia accusator est, quem repellere non possumus, quique adversus nos inchoat iudicium Dei. . Pax in corde inordinato esse non potest: pacem illic locat solus amor legis, quippè qui Creatori creaturam subijciendo ordinem illic restauret.

16 *In die, cum judicabit Deus occulta hominum, secundum Evangelium meum, per Jesum Christum.*
Non alium librum quam conscientia nostra & Evangelii in iudicio Deus aperiet. . Si Deus sibi
reservet

reservet judicare per J. Christum de eo quod absconditum est in corde; profecto prærogativam Dei & J. Christi invadit, qui vult de fratrum suorum intentionibus & corde judicare.

5. 3. JUDÆI ALIORUM DOCTORES, SEIPSO
NON DOCENT. QUIS VERUS JUDÆUS
ET QUÆ VERA CIRCUMCISIO.

17 *Si autem tu Judæus cognominaris, & requiescis in lege, & gloriaris in Deo,*

At vos ipsi qui Christiani cognominamini; qui requiescitis in Evangelio; qui gloriamini quod J. Christum, quod gratias ipsius, quod sanguinem, mysteria, & spiritum ipsius &c. acceperitis; ubi est vita eo nomine digna? Ubi Evangelii illius praxis? Ubi omnium illorum donorum usus? Ubi, qui tot gratiis respondeat?

18 *Et nosti voluntatem ejus, & probas utiliora, instructus per legem,*

Quid hæc omnia, si conferantur cum instructionibus & exemplis J. Christi? sed quò nobis vel hæc ipsa sine praxi, nisi ut terribilius sine comparatione accipiamus judicium?

19 *Confidis te ipsum esse ducem cæcorum, lumen eorum qui in tenebris sunt,*

Quam verum est, quod lumen solum non aliud quam inflet! Quam rarum est, doctum esse, nec tamen vanum! . Lumen, quod non prodest nisi aliis, nobis tenebræ sunt. . Si Pastores sint, qui gloriantur habere se multum populum cui præsunt; si Doctores, qui jactent onustos se magno numero animarum; ah, quam parum tanti oneris pondus cognoscunt!

20 *Eruditorem insipientium, magistrum infantium, habentem formam scientiæ & veritatis in lege,*

Infelix qui regulam scientiæ & veritatis habet, & eâ non utitur nisi ut Magistrum agat & super alios se elevet! Infelicior, cui præsumptio sua persuadet, quod sibi ad se illuminandum &

& dirigendum sufficiat ! Si vitium hoc timendum sit in iis, qui ordinante & vocante Deo alios instruunt & dirigunt; quantò magis in illis, qui per seipsum in hæc ministeria intrusi, vel ob id solum digni sunt, ut sibi ipsis relinquantur ?

21 *Qui ergo alium doces, te ipsum non doces : qui pradicas non furandum, furaris :*

Ah quam inordinatio ista communis est, & quam pauci sunt qui cordi suo applicent regulas & maximas, quibus & mens ipsorum repleta est, & quibus replent alios !. Quatuor errorum & aberrationum fontes, quibus conari debet Pastor remedium afferre : Cæcitas, vita improba, ignorantia, defectus intelligentiæ. v. 19. 20. 21.

22 *Qui dicis non mæchandum, mæcharis : qui abominaris idola, sacrilegium facis :*

Frustra se ab his criminibus expurgat coram hominibus, qui illorum se reum facit coram Deo, concupiscendo bona proximi, dignitates, officia, uxorem, fortunam, talenta &c. Quantò magis, qui gloriam Dei suam facit; qui cor, quod Dei est, per amorem creaturarum prostituit; qui seipsum adorat per superbiam? &c.

23 *Qui in lege gloriaris, per pravariationem legis Deum inhonoras.*

Portare nomen Christiani, & vitam pagani vivere, nil damnabilius, nil communius.. Deus meus, quantum interest inter mentem & cor, inter speculationem & praxim ! Mens undique lumine collustrata, plena exquisitissimis circa religionem, de qua gloriatur, ideis, sæpè non nisi tenebræ sunt in corde, & mera glacies pro lege Dei.

24 *(Nomen enim Dei per vos blasphematur inter Gentes, sicut scriptum est.)*

Isai.

52. 5.

Exech.

36, 20.

Pauci se discutunt super hoc genere blasphemiarum, quarum causa sunt, dum secundum sanctitatem Christianismi, status religiosi, sacerdotii &c. non vivunt. Vita bona laus est, quæ maximus honor Deo tribuitur; vita mala, in statu

statu qui de se sanctus est, quamdam blasphemix speciem includit, & blasphemandi ansam præbet aliis.

25 *Circumcisio quidem prodest, si legem observes: si autem pravaricator legis sis, circumcisio tua præputium facta est.*

Quid juvat per exteriorem Sacramentorum speciem & ceremoniarum discrimen à gentilibus & Judæis sejungi, si similes iis fuerimus corde & moribus? Caveamus, nè quod nostræ consecrationis debet esse sigillum, fiat condemnationis nostræ decretum.

26 *Si igitur præputium iustitias legis custodiat: nonne præputium illius in circumcisionem reputabitur?*

Illusio est, tam periculosa, quam stulta & insensata, ideò se sanctum putare, quod statum sanctum profiteamur. Sancti non sumus, nisi dum juxta status illius sanctitatem vivimus, & regulas illius servamus.

27 *Et iudicabit id quod ex natura est præputium, legem consummans, te, qui per litteram & circumcisionem pravaricator legis es?*

Christiani boni iudicabunt Angelos malos; sed Christiani mali ab ipsis gentilibus & Judæis condemnabuntur. Quanto præstat, legum & regularum spiritum & nucleum habere, quam non habere nisi jugum earum & corticem. Fuerunt inter gentiles veri Israëlita, qui dum non portabant in corpore circumcisionem Judaicam, cor manu Dei circumcissum gerebant. Quomodo absque hac circumcissione potuissent legem servare?

28 *Non enim qui in manifesto, Judæus est: neque quæ in manifesto, in carne, est circumcisio:*

Quam multi se Christianos putant, dum non sunt! Quid! species exterior, quæ non suffiebat tempore legis ut faceret verum Judæum, sufficiat tempore gratiæ ut faciat verum Christianum?

29 *Sed qui in abscondito, Judæus est: & circum-*
cisio

cisio cordis in spiritu, non littera: cujus laus non est hominibus, sed ex Deo est.

Verum est ergo, moralem totam & pietatem Christianismi sitam esse in charitate, quæ sola potest circumcidere cor, cupiditate, propensionibus, habitudinibus, & imperfectionibus re-
fessis. Hoc opus Dei est; ipse solus inde lau-
dandus. Nihil sumus Deo & pro Deo, nisi quod
sumus in corde.

CAPUT III.

§. I. PRÆROGATIVA JUDÆORUM PRÆ GENTI-
LIBUS. ERROR IMPUTATUS S. PAULO.

1 **Q**uid ergo amplius Judæo est? aut quæ utilitas
circumcisioni?

Homo carnalis & incircumcissus corde non percipit, quanta prærogativa sit Dei esse & legem ipsius accepisse. Percipit hoc fides, sed fides vi-
va, quæ numquam fatigari potest dicendo: Bea-
tus cujus est Dominus Deus ejus, & quem elegit hæreditatem sibi! Beatus, quem tu erudieris,
Domine, & de lege tua docueris eum. Malus
usus gratiarum in iis, per quos gratiæ ad nos di-
manant, nihil debet nostram erga Deum grati-
tudinem diminuere.

2 *Multum per omnem modum. Primum quidem quia credita sunt illis eloquia Dei.*

Si res tanta sit Judæis, accepisse eloquia Dei, etsi tot nubibus obscuris involuta, & quasi obli-
gnata & sigillata; quæ misericordia Christianis, accepisse & intelligentiam & effectum promissio-
num quas continent! Sed quod judicium, si illis non benè utantur! Gratitude & tremor non multum hic sejuncta sint oportet.

3 *Quid enim si quidam illorum non crediderunt? Numquid incredulitas illorum fidem Dei evacuabit? Absit.*

Ingratitudo hominum impedire non debet quominus in eis dona Dei revereamur. Fidelitas Dei ab infidelitate creaturarum pendere non potest.

2. Tim.

2. 13.

Joan.

3. 33.

Psal.

potest. . Ingens in hæreticis cæcitas est, præ- 115. 11.
textu inordinationis morum Ecclesiam deserere. Psal.

Fuit Deus in suis promissis fidelis societati Ju- 50. 6.
daica tam perversa; potestne non esse Ecclesie,
cujus illa non nisi figura erat, quantumcumque
corrupti sint Catholici? Tam perversus & mali-
gnus est homo, ut bonis Dei utatur malè. Tam
bonus & potens est Deus, ut ex malitia hominum
eliciat bonum. . Odio habeamus peccatum in
Ecclesie filiis: sed nostra ad ipsam Ecclesiam ad-
hæsiō inviolabilis sit.

4 *Est autem Deus verax: omnis autem homo men-
dax, sicut scriptum est: Ut justificeris in sermonibus
tuis: & vincas cum judicaris.*

Omnia in Deo sunt veritas: in peccatore omnia
mendacium. Decipit peccator alios per vitam
suam, per actiones, per verba: decipit seipsum per
aberrationes cogitationum suarum, per falsitatem
judiciorum, & desideriorum suorum inordinatio-
nem: decipere velle sibi videtur Deum per suam
hypocrisim & preces parum sinceras. . De verbo
Dei & promissis ipsius dubitare, veritatem ip-
sius judicare & condemnare est. Adversus judicia
vel maxime maligna inconcussa est ipsius fide-
litas.

5 *Si autem iniquitas nostra justitiam Dei com-
mendat, quid dicemus? Numquid iniquus est Deus,
qui infert iram?*

Eò progredi posse videtur peccatorum injusti-
tia & cæcitas, ut crimina sua coram Deo ven-
ditare velint tamquam merita, sub prætextu boni
quod inde elicit; & ut accusent ipsum injustitiæ,
dum illos punit. Partim illa permittit, ut pulchri-
tudinem ordinis suæ justitiæ admirari nos faciat;
sed ad pulchritudinem illam spectandam oculos
non habet peccator.

6 *(Secundum hominem dico.) Absit. alioquin
quomodo judicabit Deus hunc mundum?*

Nec Deus ipse, si injustus foret, posset esse
Judex mundi: & homo, qui non est nisi injusti-
tia, judicare vult de omnibus!

7 *Si enim veritas Dei in meo mendacio abundavit in gloriam ipsius : quid adhuc & ego tanquam peccator judicor ?*

Justitia Dei super impios, humiliat & terret electos; bonitas ipsius erga electos irritat & ad blasphemandum provocat impios.. Dei misericordia malitiam hominum non excusat, sed confundit.. Dupliciter ex peccato gloriam suam elicit, dum ostendit quam & fidelis sit sibi puniendo peccatorem, & quam fidelis suis electis utendo ista punitione ad implenda in ipsis sua promissa.

8 *Et non (sicut blasphemamur, & sicut aiunt quidam nos dicere) faciamus mala ut veniant bona: quorum damnatio iusta est.*

Numquam peccatum vel minimum committendum est ob bonum vel maximum.. Mira cordis humani corruptio! Ex bono, quod Deus elicit è malo, ipse ansam sumit. 1. Judicandi & condemnandi Deum (v. 5.) 2. Excusandi seipsum (v. 7.) 3. In malitia & peccato sese inducendi. (v. 8.) S. Paulus calumniis impetitus, iis solatio est qui calumniis impetuntur. Non debet nobis calumnia os occludere circa veritates divinas; hoc foret servas illas facere mendacio: sed efficere debet, ut circumspectè & prudenter de iis loquamur, nè iniustitiæ hominum exponantur. Hoc neque timiditas est, neque dissimulatio; est hoc spiritus divini sapientiam imitari.

§. 2. **JUDÆI ET GENTILES, OMNES SUB PECCATO, NEMO PER OPERA LEGIS JUSTIFICATUS.**

Gal. 3.
22.

9 *Quid ergo? precellimus eos? Nequaquam. Causati enim sumus, Judæos & Græcos omnes sub peccato esse;*

Generalis naturæ in omnibus hominibus per peccatum corruptio, magnum principium est, quod est veluti clavis totius hujus Epistolæ, & veritatum

veritatum de prædestinatione & gratia. . Quæ cæcitas, quod peccatores se alii aliis præferre cogitent, ubi deberent se invicem ad pœnitentiam & humiliationem excitare, ut parati coram communi suo Iudice se sisterent. . Debet se quisque judicare respiciendo Deum & seipsum, & non respiciendo alios, si velit seipsum rite cognoscere & humilitatem acquirere.

10 *Sicut scriptum est: Quia non est justus quisquam:* Psal. 13. 2

Deum hac super re consulamus potius, quam nostram superbiam, quam hoc verbum extinguat. . Primus peccati, dum in corde regnat, effectus est, nos justitiâ spoliare. Quæramus illam in J. Christo, in quo solo eam possumus iterum invenire. . Argumentum peccati originalis irrefragabile; cum nec justus nec sine peccato sit ullus in mundum veniens.

11 *Non est intelligens, non est requirens Deum.*

Secundus peccati effectus: Rationem corrumpit. Restauremus eam per fidem, quæ est ratio hominis novi. Tertius: Cor pervertit, aver- tendo illud à Deo. Ipsum precemur, ut primam suam propensionem illi reddat dando ei charita- tem, quæ est cor Christiani, quæque sola, ut oportet, Deum quærit.

12 *Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.*

Quartus: Facit illum bonum suum, gaudium & felicitatem quærere in rebus creatis. . Beatus qui ab illis intuitu & spe bonorum æternorum se expe- dit! Quintus: Inutilem & impotentem eum red- dit ad omne bonum. . Uniamus nos J. Christo, in quo possumus omnia. Sextus: Optimas quas- que actiones corrumpit, dum eas in Deum non refert. Gratia sola facit hoc facere: sine inter- missione eam petamus.

13 *Sepulchrum patens est guttur eorum, lingua sua dolosè agebant: Venenum aspidum sub labiis eorum: 11.* Psal. 51.

Septimus: Venenum cordis diffundit in lin- Psal.

guam, 139. 4.

guam, & facit eam universitatem iniquitatis. Expurgemus cor, & munda erit lingua. Octavus: Facit illam instrumentum fraudis per mendacium, perjurium, adulationem, & prava consilia. Regnent in corde nostro simplicitas, humilitas, & charitas, & semper loquemur veritatem. Nonus: Facit illam linguam aspidis, quæ mortem quidem non rarò infert corpori per accusationes falsas, falsa testimonia, falsos aut veros relatus; animæ verò per sermones malos & doctrinas periculosas. Si non nisi infideles & pagani linguas suas vitiis traderent, non adeò mirum id foret; sed quæ profanatio & infidelitas, dum iis se tradit lingua Christiani, quæ Deo consecrata est per sanguinem & Spiritum J. Christi, quæque non debet nisi charitati & necessitati servire!

Psalm. 9. 7. 14 Quorum os maledictione, & amaritudine plenum est:

Decimus: Ponit peccatum in ore peccatorum verba plurima impia & blasphema in Deum; verba autem odii, imprecationis, & amaritudinis in proximum. Sit charitas in corde, & dulcedo erit in lingua.

Isa. 59. 7. 15 Veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem:

Prov. 1. 16. Undecimus: Vindictæ cupidum instigat, ut non spiret nisi vindictam & sanguinem. Quam multi hunc effundunt per desideria, consilia, negligentiam, timiditatem, & approbationem. Fac, Domine, ut non minus saltem prompti simus ad benefaciendum proximo per Spiritus tui impulsus.

16 Contritio, & infelicitas in viis eorum:

Duodecimus: Quam magna & profunda miseria est, non meditari nisi ut alios facias miseros! Nil magis adversum J. Christo, qui vitam suam peregit benefaciendo omnibus. Sunt qui in deplorando hoc statu vivant, & qui felicitatem putent in eo vivere, & his quidem invidetur. Quæ cæcitas!

cæcitas! Quæ miseriarum æternarum origo!

17 *Et viam pacis non cognoverunt:*

Decimus-tertius: Lumen & cognitionem auferit legis & viarum Dei, quæ solæ ad veram pacem adducunt. Qui pacem Dei non habet, metuat nè proprii cordis inquietudini tradatur, fiatque deinceps aliis turbarum & malorum origo.

18 *Non est timor Dei ante oculos eorum.*

Psal. 35

Decimus-quartus: Postremò timorem Dei & religionem in corde non rarò extinguit. Ah! Domine, nè ergo nos aut nobis, aut peccato, aut inordinatis cordis nostri desideriis derelinquas.

19 *Scimus autem, quoniam quacumque lex loquitur, iis qui in lege sunt, loquitur: ut omne os obstruatur, & subditus fiat omnis mundus Deo:*

Gal. 2
16.

Omnia ergo legis moralis & Evangelii præcepta ad eos etiam qui sub Evangelio sunt diriguntur. Ut cum fructu legantur, debet sibi quisque eorum maximas applicare. Quisquis ea audire hodie ad suam sanctificationem reculat, audiet illa aliquando ad suam condemnationem. Primum religionis & pietatis principium quod illic discitur, generalis naturæ corruptio est; usus verò rectius illius principii hic est, ut eam cum humilitate agnoscamus; ut gemamus de illa in corde; ut mala quæ post se trahit, atque imprimis iudicia divina timeamus. Timor iste, Domine, servorum non sit, sed filiorum.

20 *Quia ex operibus legis non justificabitur omnis caro coram illo. Per legem enim cognitio peccati.*

Non expectemus à lege, quod solus dare potest J. Christus. Non aliud potest lex, quam dare nobis cognitionem peccati, & facere ut videamus indigere nos alio auxilio quam i. suis, ut à peccato liberemur. Opera quæ in nobis non facit J. Christus per gratiam, & quæ in Deum non referimus per amorem, opera sunt legis, & proinde ad salutem inutilia. Petamus ipsius spiritum, spiritum

spiritum illum vitæ, priusquam agere incipiamus, si opera vitæ facere desideremus.

21 *Nunc autem sine lege iustitia Dei manifestata est; testificata à lege & Prophetis.*

Gratia divina verè gratia est, utporè quæ data non sit meritis operum legis, hoc est naturæ agentis cum solâ cognitione agendorum & peccati, acquisitâ per legem aut naturalem aut scriptam. Lex figurat, prædicit, & promittit gratiam; gratia dat veritatem, effectum & adimplerionem legis, qui est J. Christus & charitas. Religio Christiana nova non est: promissa est ante legem, abscondita in lege, testificata per legem, annuntiata per Prophetas, manifestata per Evangelium, fundata per J. Christum, signata & coagmentata ipsius sanguine. Quid teci tibi, ô Deus meus, ut ad religionem istam vocarer, quando tot alii sunt in tenebris idololatriæ, & ignorantia officiorum suorum vel maximè essentialium.

§. 3. FIDES IN J. CHRISTUM JUSTIFICAT. LEGEM NON DESTRUIT, SED STATUIT.

22 *Iustitia aurem Dei per fidem Jesu Christi, in omnes & super omnes qui credunt in eum: non enim est distinctio:*

Si fides ista non sit fides viva & operans per charitatem, non sufficit ad iustitiam, sed iustitiæ radix est & initium. Debetne nobis aliquid esse hac radice pretiosius, undè nascitur fructus iustitiæ Christianæ & salutis æternæ? Quam bonus es, ô Deus meus, dum rationem instituis perveniendi ad veram iustitiam, non uni exiguo populo, sed quæ comparari possit per orbem universum, & ab omni genere peccatorum.

23 *Omnes enim peccaverunt, & egent gloriâ Dei.*

Quam cæcus est qui se inter peccatores non reputat, nec sentit quam indigeat Salvatore! Speremus omni tempore & in omni statu; in hoc enim

enim gloriam suam Deus collocat ut misericordiam faciat iis qui merentur minime. . . Felix necessitas, nihil esse posse, nihil mereri, nisi per gratiam, quæ cogit nos omnem meritorum nostrorum gloriam dare Deo!

24 *Iustificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem, quæ est in Christo Jesu,*

25 *Quem proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius, ad ostensionem justitiæ suæ, propter remissionem præcedentium delictorum.*

26 *Insustentatione Dei, ad ostensionem justitiæ ejus in hoc tempore: ut sit ipse justus, & justificans eum, qui est ex fide Jesu Christi.*

Catechismus justitiæ Christianæ. Quomodo Deus gloriatur in nobis, & nos in Deo? Per gratiam. Quid hæc operatur in nobis? Veram sanctitatem. Quo motivo? Quia ipsi placitum est. Per quem nobis eam donat? Per J. Christum. Quomodo eam nobis J. Christus acquisivit? Nos redimendo. Quod pretium dedit? Suum sanguinem. Quid facit sanguis ipsius? Nos Deo reconciliat. Quomodo applicatur? Per fidem charitate animatam. Quis nobis dat fidem istam? J. Christus ipse: quia & illa nobis applicat ipsius sanguinem, & tamen sanguinis ipsius fructus est. Quis dedit nobis istam reconciliationis victimam? Deus. Cur istas vias elegit? Ut falsam gentilium justitiam confunderet, ut figurativam justitiam Judæorum aboleret, & suam statueret. Quid facit hæc justitia? Cor à peccatis purificat. Quorum corda purificat? Omnium Nationum, quin & justorum omnium qui extiterunt per quatuor annorum millia quæ præcesserunt J. Christum. Cur expectavit tam diu ut suam justitiam ostenderet? Ut eam faceret æstimari pluris, ut in promissis suis adimplendis fidelitatem suam ostenderet, ut cognosci faceret virtutem sanguinis J. Christi, qui sæcula præsentia sanctificat, in sæcula præterita operatur, & prævenit futura. . . Adoratio, gratiarum actio, amor,

fiducia in J. Christo. Thesaurus noster in Christo est: debet illic & cor nostrum esse.

27 *Ubi est ergo gloriatio tua? Exclusa est. Per quam legem? Factorum? Non: sed per legem fidei.*

Quo plus fidei in anima est, eò minus illic est superbiæ. Fides hominem humiliat, dum illum docet, quod sine J. Christo nihil sit nisi mendacium & peccatum, quodque per merita & gratiam Salvatoris fiat, ut bonum incipiat, ut continuet, ut consummet. Lex operum, lex est exterior, quæ opera ad salutem necessaria tantum mandat: Lex fidei, lex est interior sive charitas quæ fructus est fidei in J. Christum, efficitque ut lex Dei ametur & in praxim redigatur. Sæpè hanc gratiam tam necessariam, & impensè petamus.

28 *Arbitramur enim justificari hominem per fidem sine operibus legis.*

Quisquis fiduciam suam collocat in operibus quæ in ipso non facit J. Christus, arundini innititur: nec ullum in ipso opus facit J. Christus, nisi per fidem. Quod lex præcipit, fides petit, spes expectat, & charitas implet. O Jesu, autor & consummator fidei, fac opus tuum in nobis.

29 *An Judæorum Deus tantum? nonne & Gentium? Immo & Gentium.*

Decebat magnitudinem Dei, ut nominis sui cognitionem exiguo terræ angulo non concluderet. Natura omnis per peccatum corrupta erat; erat natura omnis per fidem reparanda. Numquam se melius Deum nostrum probat Deus, quam dum fidem & charitatem in cordibus nostris operatur: cum agere in cor hominis immediatè possit solus Deus. Fac, ô magne Deus, ut hoc modo, qui tibi tam gloriosus est, cognoscamus te omnes.

30 *Quoniam quidem unus est Deus qui justificat circumcisionem ex fide, & præputium per fidem.*

Fides universale est justitiæ principium. Ipsa est quæ virtutem dat operibus legis in Judæo, & quæ

quæ sine operibus legis iustificat gentilem. . Tu, Domine, duplici titulo Deus noster es, qui & ex nihilo naturæ nos eduxeris per creationem, & ex nihilo peccati per fidem. Nos interim non habemus nisi cor unicum quod demus tibi. Hoc saltem integrum posside.

31 *Legem ergo destruimus per fidem? Absit: sed legem statuimus.*

Legis Spiritum & adimpletionem ostendere, legem statuere est. J. Christus solus fecit eam impleri, quia solus eam fecit per gratiam suam amari. Ut hæc obtineatur, debet oratio fidei semper lectionem & cognitionem legis comitari. At spiritum orationis à quò, nisi ab ipso J. Christo habemus?

CAPUT IV.

§. I. ABRAHAM JUSTIFICATUS NON PER SUA OPERA, SED PER SUAM FIDEM.

1 *Q*uid ergo dicemus invenisse Abraham patrem nostrum secundum carnem?

2 Si enim Abraham ex operibus iustificatus est, habet gloriam, sed non apud Deum.

Perversa cordis humani propensio est, in bonis suis operibus & propria sua voluntate quærere aliquid, quod à Deo non sit, & quod non debeat nisi sibi ipsi. Econtra Christianus gestit omnia Deo per J. Christum debere. Quisquis independenter ab ipso gloriari voluerit, non nisi confusionem inveniet. . Primus gratiæ & iustitiæ fidei antè legem testis, & veri fidelis exemplar est Abraham. Tota ejus vita imago est vitæ fidei, & vitæ Christianæ.

3 *Quid enim dicit Scriptura? Credidit Abraham Deo: & reputatum est illi ad iustitiam.*

Quis thesaurus fides viva, quæ omnium bonorum operum supplere potest vicem, dum opera fieri non possunt! Fides similis fidei Abraham, quæ pro fundamento & limite non habet nisi verita-

tem, fidelitatem, & omnipotentiam Dei, plus Deum honorat, quam quidquid ex fundo suo proprio dare potest homo.

4 *Ei autem qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum.*

Non salvat Deus nos gratis, si aliquid sit in nobis boni quod à gratia ipsius non veniat, vel quod possit eam mereri. Qui fiduciam suam collocat in eo quod ipsi debet Deus, non in alio eam collocat quam in sua ingratitude, cæcitate, & præsumptione.

5 *Ei vero qui non operatur, credenti autem in eum, qui justificat impium, reputatur fides ejus ad justitiam secundum propositum gratia Dei.*

Absit à nobis infelix ista in operibus propriis fiducia, quæ meritum & mercedem fidei destruit. Merita quæ Deus in nobis gloriâ suâ coronat, dantur nobis vi propositi gratuiti, quo Deus nos salvare constituit. Da nobis, Domine, fidem istam, cui omnia dare vis: neque enim dona tua possumus, nisi per alia dona tua, mereri.

6 *Sicut & David dicit beatitudinem hominis, cui Deus accepto fert justitiam sine operibus:*

David, secundus gratiæ & justitiæ gratuita fidei, tempore legis, testis. Hominis felicitas est non invenire nisi in Deo, & non in seipso, suam fortitudinem & justitiam: quia illic invenit undè se humiliet, nihil verò prorsus quo se inflat. Fides excludit meritum operum quæ ipsam præcedunt; sed fundamentum est meriti operum quæ ipsam comitantur & sequuntur.

Psal.

31. 1.

7 *Beati, quorum remissa sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata.*

Primus felicitatis gradus est, liberatum esse à peccatis per remissionem veram & gratiam, quæ verè justos nos facit. Sed quomodo ab illis liberati sumus, si tantum tecta sint? Quomodo justi sumus, si semper in corde vivit peccatum, quemadmodum dogmatizant hæretici? Non esse

esse & non apparere, idem est apud Deum: quia oculis illius, cui nihil potest esse absconditum, nihil tectum est, nisi dum esse definit.

8 *Beatus vir, cui non imputavit Dominus peccatum.*

Deus non imputat peccatum, dum maculam peccati delet, & peccati poenam, quæ est mors æterna, non irrogat. Dum irrogat poenam peccati temporalem, potius gratia & misericordia est, quam ira & iustitia. Non peto, Domine, in hac vita non pati, quæ reproborum oratio est: sed peto pati in spiritu poenitentiae & in tuo amore.

§. 2. ABRAHAM JUSTIFICATUS ANTE CIRCUMCISIONEM ET LEGEM. IGITUR NEQUE EX CIRCUMCISIONE NEQUE EX LEGE JUSTITIA.

9 *Beatitudo ergo hac in circumcissione tantum manet, an etiam in praputio? Dicimus enim quia reputata est Abrahæ fides ad iustitiam.*

Numquid nos sumus incircumcisi isti, quibus Deus tot peccata donavit, & tantam in J. Christo misericordiam fecit? Resuscitemus fidem nostram, ut iustitia nostra abundans sit, & cor nostrum gratum.

10 *Quomodo ergo reputata est? in circumcissione, an in praputio? Non in circumcissione, sed in praputio.*

Beatus quem sacramenta jam inveniunt fidei, amore, & iustitia plenum, quemadmodum Circumcisio invenit Abraham! Utinam, post nostram saltem circumcisionem spirituales, qui baptismus est, tam pleni essemus, quam ipse plenus fuit antè Circumcisionem carnis!

11 *Et signum accepit circumcissionis, signaculum iustitiæ fidei, quæ est in praputio: ut sit pater omnium credentium per praputium, ut reputetur & illis ad iustitiam:*

Solet verus fidelis exteriores Ecclesiæ ceremonias

nias spectare, tamquam signa dispositionis interioris cordis & fidei, quæ illarum anima est, & quam debent excitare in nobis. . Principes, Magistratus, Magistri, Patres, ac Matres, dando iis qui vobis subditi sunt exempla fidei, religionis, charitatis, justitiæ, aliarumque virtutum Christianarum, verè efficiemini eorum Patres, quemadmodum Abraham per fidem credentium Pater effectus est.

12 *Et sit pater circumcisionis, non iis tantum qui sunt ex circumcisione, sed & iis qui sectantur uestigia fidei, quæ est in præputio patris nostri Abraha.*

Quam frequenter pietatem & sanctitatem eorum, quibus aliquo modo conjuncti sumus, honori nobis ducimus; sed quam rarò illorum uestigia imitamur! Fides, quæ non disponit nos ad relinquendum propter Deum & ad immolandum voluntati ejus omnia, fides non est filii Abrahamæ.

13 *Non enim per legem promissio Abrahamæ, aut seminii ejus, ut heres esset mundi: sed per justitiam fidei.*

Promissio gratuita hæreditatis temporalis facta Abrahamæ ante legem, imago est prædestinationis gratuitæ ad hæreditatem æternam. Data est non meritis humanis legis, sed meritis divinis fidei; hoc est meritis quæ sunt Dei dona.. Aut promissis Evangelii renunciemus: aut secundum fidem Evangelii vivamus. Non fides sola, sed justitia fidei, seu vita fidei conformis, dat veris Abrahamæ filiis jus ad mundum novum, quæ est Ecclesia cœlestis.

14 *Si enim qui ex lege, heredes sunt: exinanita est fides, abolita est promissio.*

Fallit ergo seipsum & religionem evertit, qui in adimplerione exteriori litteræ ipsius Evangelii, quæ non nisi lex est, absque Evangelii spiritu qui amor Dei est, quiescit. Amor iste facit filios Dei, & non nisi illis datur hæreditas. . Si ad justificationem atque ad accipiendam hæreditatem sufficit timor, sufficiet ergo etiam lex quæ timorem

rem producit : & si sufficient lex & timor, frustra promissiones factæ sunt, frustra in J. Christo & per J. Christum impletæ sunt.

15 *Lex enim iram operatur. Ubi enim non est lex, nec pravaricatio.*

Quid prodest lex sine gratia, nisi ut iræ magis obnoxii reddamur; siquidem illuminat, nec adjuvat; cupiditatem proritat, nec dat charitatem; cor inflat, cum sanare deberet? Quam fors nostra beata est, quod nati non simus tempore regni legis, ubi tam rara erat gratia; sed reservati simus temporis regni gratiæ, ubi illam accipimus quasi jure hæreditario; ubi lex amoris diffusa in corde filii per baptismum prævenit, nè lege exteriori cupiditas abutatur.

**§. 3. MAGNITUDO FIDEI ABRAHÆ. IMITATO-
RES IPSIUS JUSTIFICANTUR UT IP-
SE. MORS ET RESURREC-
TIO J. CHRISTI.**

16 *Ideo ex fide, ut secundum gratiam firma sit promissio omni semini, non ei qui ex lege est solum, sed & ei qui ex fide est Abrahæ, qui pater est omnium nostrum*

Tres justitiæ fidei prærogativæ. 1. Effectus gratiæ & operationis Dei in nobis. Ergo fides est donum Dei gratuitum; alioquin non justificamur per fidem. 2. Immobilis est, & invariabilis, & semper in Ecclesia futura; cum status legis cessare deberet. 3. Non exiguo alicui populo, sed nationibus omnibus parata est. Hoc est vocationis nostræ fundamentum, Deum pro eo laudemus. Homo pendet à Deo solo, qui ipsi nil debet; sed executionem promissionum suarum debet Deus sibi ipsi. Non promittit nisi filiis fidei; sed ipse filios istos generat, fidem ipsam in eis formando.

17 *(Sicut scriptum est: Qui patrem multarum gentium posuit te) ante Deum, cui credidit, qui vivificat mortuos, & vocat ea quæ non sunt, tamquam ea quæ sunt.*

Cum Abraham sit pater gentium per fidem, fides certè gentium est quam Deus Abrahamæ promisit: & si ipse eam promiserit, ipsius est eam in nobis formare, & nos resuscitare, vitam fidei nobis dando. In fide Abrahamæ, cui promissa affixa erant, expressit ipse Deus nobis ideam, quam habere nos vult de omnipotenti gratiæ ipsius in cordibus nostris operatione, dum eam figurat per operationem quâ creaturas facit ex nihilo, & vitam mortuis restituit. Quocumque languore, miseriâ, sterilitate, & impotentiâ, anima nostra laboret, convertamus eam cum fiducia ad Deum, qui potest ei vitam, motum, & vires restituere. Esse vel non esse, mortuum esse vel esse vivum, sterilem vel fœcundum, nihil differunt apud Deum, dum vult misereri.

Gen.

15, 5.

18 *Qui contra spem in spem credidit, ut fieret pater multarum gentium, secundum quod dictum est ei: Sicerit semen tuum.*

Deus per spem divinam reddit animam victtricem omnium cogitationum & timorum humanorum, simulque supra præjudicia omnia & ea quæ in speciem contraria sunt elevat. Quisquis in seipso fiduciam collocat, potest desperare de omnibus in sua impotentia; qui non sperat nisi in Deo omnipotente, ex ipso suo nihilo vires & consolationem elicit. Magnitudo Dei est, non invenire in homine aliud fundamentum suæ misericordiæ, quam miseriam hominis; neque aliam dispositionem ad suam gratiam, quam adversus gratiam ipsam oppositionem.

19 *Et non infirmatus est fide, nec consideravit corpus suum emortuum cum iam ferè centum esset annorum, & emortuam vulvam Sara.*

Pro augmento vel diminutione fidei, augetur vel diminuitur spes: pari semper passu incedunt. Satis est profectò, Verbum Dei pro sponsore habere. Deus est Deus, hoc sufficit illi qui credit. Quisquis de promissis ipsius certus est, debet ei relinquere

quere electionem viarum, quibus cum vult ad promissa perducere. Viæ, quæ secundum cogitationes hominum videntur iis maximè contrariæ, non rarò præ cæteris aptæ sunt illi, qui vitam ex morte, & fœcunditatem ex ipsa sterilitate elicit.

20 *In repromissione etiam Dei non hæsitavit diffidentia, sed confortatus est fide, dans gloriam Deo:*

Verus Abrahamæ filius credere debet absque incertitudine, & sperare absque diffidentia, Hoc est verè dare gloriam veritati verbi ipsius; & ostendere, quod ea habeatur de omnipotentia ipsius idea, quæ habenda est. Deus dixit, Deus promisit: duo hæc verba sufficiunt ut resistatur ventis incredulitatis, & fluctus diffidentiae repellantur.

21 *Plenissimè sciens quia quacumque promisit, potens est & facere.*

Fides prompta ad res vel maxime difficiles; inter medias humani ratiocinii contradictiones tranquilla; usque ad immolandum omnia obediens; in asperrimis tentationibus perseverans; constans & fidelis, dum mundus reliquus infidelis est; hæc demum est plenitudo fidei Abrahamæ: studeamus eum imitari, ut simus veri Filii Dei, cujus ipse figura est. Credit Abraham Deo qui promittit ipsi filium; & nos eidem Deo non credimus, qui filium suum nobis dedit! Ita, Deus meus, credo posse te in cor meum omnia; & spero manu tua omnipotenti illic complendum quidquid bonitas tua suprema J. Christo, tum pro ipso, tum pro membris ipsius, promisit.

22 *Ideo & reputatum est illi ad iustitiam.*

Dici non potest quam utile sit, oblatâ occasione notabili se fidelem præbere. Plus id aliquando valet, quam anni multi in vita pœnitente & laboriosa traducti. Ab una actione fidei omnis sæpè vita gratiæ deinceps secutura dependet. Merito fidei generosæ & Deo soli adhaerentis comparari nāl potest.

23 *Non est autem scriptum tantum propter ipsum, quia reputatum est illi ad iustitiam:*

Virtutes Capitus Ecclesiæ, statuum, ordinum, & familiarum, non ipsis solis profunt; sed & iis quorum sunt Patres. Exemplum unum nonnumquam boni immensi semen & origo est.

24 *Sed & propter nos, quibus reputabitur credentibus in eum, qui suscitavit Jesum Christum Dominum nostrum à mortuis;*

Fides resurrectionis J. Christi complectitur omnia. Includit fidem Mysteriorum omnium & omnium veritatum; quia resurrectio Salvatoris sigillum est omnium quæ fecit, passus est, docuit & promisit. Exerceamus & petamus sæpè hanc fidem, cui Deus salutem affixit. Deus ad iustitiam imputat, dum coronat merita quæ sunt bonitatis ipsius dona, & dum rationem habere dignatur bonorum quæ in nobis per gratiam suam imple operatur.

25 *Qui traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter justificationem nostram.*

J. Christus in cruce victima expiationis est, J. Christus resuscitatus, victima sanctificationis. Illic reconciliationem nostram inchoat destruendo peccatum; hic eam consummat, diffundendo charitatem: Illic destruit mortem; hic vitam communicat. Meminerimus sæpè eum in his duobus mysteriis adorare; effectus illorum petere; gratiam & virtutem eorum in nos invocare; sæpè nobis ob oculos ponere baptismum nostrum, quod est sacramentum mortis & resurrectionis J. Christi, per quod in nobis operatus est mortem peccati & vitam novam gratiæ; laborare ut tum hæc tum illa in nobis perficiatur & consummetur. Hæ sunt devotiones solidæ hominis Christiani, & pietas essentialis Christianismi. Veni, Spiritus sanctificator, & operare in me quod requiris à me.

CAPUT V.

§. I. FIDUCIA IN DEO. CONSTANTIA ET
GAUDIUM IN TRIBULATIONIBUS.

CHARITAS ET S. SPIRITUS
IN CORDE.

† **I**ustificati ergo ex fide, pacem habeamus ad
Deum per Dominum nostrum Jesum Chri-
stum: † Sab. temp. Pent.

Pax Dei, est gaudium quod benè sit nobis cum Deo, eumque possideamus in corde; quemadmodum pax mundi gaudium est, quod favore hominum & falsis mundi bonis fruamur. Pax fidei non nisi eorum est qui secundum fidem vivunt & fidei regulas, omnemque suam fiduciam collocant in Deo per J. Christum. Gratia J. Christi operatur in nobis fidem; merita ipsius faciunt ut acceptetur; mediatio ipsius facit ut ea sit via continua pacis nostræ cum Deo. Nostra gratiarum actio finem non habeat. Nostra cum J. Christo unio non interrumpatur. Nostra in observando fidei lumine fidelitas mereatur nobis augmentum pacis, quæ est primus gratiæ effectus.

2 Per quem & habemus accessum, per fidem in gratiam illam, in qua stamus, & gloriamur in spe gloria filiorum Dei.

Effectus 2. Per ipsam illam pacem fideles nos & perseverantes reddere. 3. Cor nostrum à bonis terrenis avellere, & per spem illud affigere bonis cœlestibus. 4. Facere ut æstimemus unicè adoptionem nostram in J. Christo, & eam ad quam nobis jus confert hæreditatem. In hoc gloriantur filii sæculi, quod vitæ hujus tempore possideant bona sæculi præsentis; filii Dei gloriantur in hoc, quod expectent bona sæculi futuri. Quæ est gloria filiorum Regum, aut quæ gloria Regum ipsorum, si conferatur cum pretio gloriæ filiorum Dei? Quam ambitio hominum ambitio præpostera est!

3 *Non solum autem, sed & gloriamur in tribulationibus: scientes quod tribulatio patientiam operatur:*

Effectus quintus est, omne gaudium in hoc ponere, quod cum J. Christo patiamur. Hoc fidei opus præcipuum est, & gratiæ triumphus. Quidquid potest Philosophus hoc est, ut in malis patientiam ostendat. Christiano proprium est, mala ferre cum amore. Sed in iis gloriam suam ponere, hæc demum gratia Apostolica est. Tribulatio patientiam operatur; sed in iis qui tribulationem æstimant ut semen bonorum cœlestium. In iis verò, qui amant vitam præsentem, effectus ipsius sunt, impatientia, ægritudo animi, desperatio.

4 *Patientia autem probationem, probatio verò spem;*

Non cognoscimus verè quam Deo adhareamus, nisi dum consentimus lubenter ad perdendum omnia Deo excepto. Nihil magis consolatur, nihil magis spem auget, quam sentire Deum præsentem per tranquillitatem, quam inter medias tribulationes operatur in nobis.

5 *Spes autem non confundit: quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis.*

Verum est ergo, Deus meus, quod sic dilexeris homines, ut Spiritum tuum illis dederis, & quod spiritus iste origo sit charitatis nostræ in Te; & quod hæc charitas spei nostræ fundamentum sit. Ne cesses, Domine, donum istud nobis largiri; cum punctum temporis non sit, quo lethale nobis non foret eo carere. Amor mundi facit ut speremus omnia à mundo; & quem ea spes non fefellit? Amor Dei facit, ut nixi veritate verbi ipsius speremus omnia à Deo: & quis possit dicere, spem istam umquam, dum fuit vera & perseverans, vanam fuisse & deceptoriam;

5. 2. J. CHRISTUS MORTUUS PRO SUI IN-
MICIS. QUID PRO AMICIS SUI
FACTURUS?

6 *Ut quid enim Christus, cum adhuc infirmi esse-
mus, secundum tempus pro impiis mortuus est?* Hebr. 9.
14.

J. Christus resuscitatus dat nobis suum spiri- 1. Petr.
tum: quod donum! quis thesaurus! sed J. Chri- 3. 18.
stus mortalis dat vitam suam ut eum mereatur
peccatoribus: quis charitatis excessus! Quā
ratione, post tale exemplum, velit quis ob de-
fectus, injurias, & odium proximi, ab eo aman-
do se eximere?

7 *Vix enim pro iusto quis moritur: nam pro bono
forsitan quis audeat mori.*

8 *Commendat autem charitatem suam Deus in no-
bis: quoniam cum adhuc peccatores essemus, secun-
dum tempus*

Eò progreditur amor Dei, ut filium suum in
mortem tradat pro peccatoribus. Eò progreditur
ingratitude peccatorum, ut tantum amorem
contemnat. Fierine ergo potest, ut J. Christus
per amorem tam prodigiosum non postulet à no-
bis nisi amorem nostrum; & ut inveniatur cer-
adeò iniquum & durum, ut hunc illi neget? Ac-
cipe, ô Jesu, Tu ipse cor istud, & in eo amo-
rem tuum colloca, cum illius Dominus sis.

9 *Christus pro nobis mortuus est: multò igitur ma-
gis nunc iustificati in sanguine ipsius, salvi erimus ab
ira per ipsum.*

Quid ab eo non expectent illi, quos dignatus
est proprii filii sui sanguine lavare? Numquam
pronunciandum in nos à J. Christo iudicium
consideremus, nisi una iudicium quod ipse pro
nobis subiit intueamur. Non nisi J. Christum cru-
cifixum intueri necesse est, ut peccata nostra
horreamus, nec aliud intueri necesse est quam
peccata nostra, ut amore erga J. Christum pro
nobis crucifixum accendamus.

10 Si enim cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem filii ejus: multo magis reconciliati, salvi erimus in vita ipsius.

De re nulla desperemus, cum J. Christus in ortu sit pro nobis. Nil nobis tribuamus; cum inimici ipsius essemus, quando pro nobis mortuus est. Deum esse oportet, ut inimici, quibus nil debetur, à quibus nil expectatur, sic diligantur. Plusquam inimicum, imo dæmonem esse oportet, ut non diligatur Deus tam amabilis. Si mors J. Christi, quod est Mysterium humiliationis, impotentiae, & annihilationis, tam potens sit ut expiet & mori faciat in nobis peccatum; quid non expectemus à mysterio gloriae, immortalitatis, & omnipotentiae? Vita hæc resuscitata acquirit nobis & operatur in nobis vitam gratiae & gloriae; quemadmodum mors ipsius tollit vitæ illius obstacula, & ex indignitate nostra nos elevat. Animæ, quas per gratiam suam Deus è peccatis eduxit, dum in oblivione Dei viverent, possuntne diffidere de ipsius misericordia, dum eum quærunt, dum ipsius sunt, dum ipse illarum est?

11 Non solum autem: sed & gloriamur in Deo per Dominum nostrum Jesum Christum, per quem nunc reconciliationem accepimus.

Superbus gloriatur in seipso, quasi mereatur omnia; humilis omnem gloriam suam in hoc ponit, quod nihil sit, nihil possit, & nihil mereatur nisi in J. Christo. Multum est, cum Deo suo reconciliatum esse; plus est, sperare ab ipso salutem æternam; sed quanto adhuc amplius, portare jam inde in corde suo fundum pacis, fidei, & gaudii, quo Spiritus Sanctus testimonium nobis reddit, quod simus Dei per J. Christum in æternitatem. Hoc facit amor Dei & passionum J. Christi participatio. Hoc S. Paulus vocat, gloriari in Deo per Dominum nostrum J. Christum.

§. 3. PECCATUM ORIGINALE. J. CHRISTUS
FONS COPIOSIOR GRATIÆ, QUAM
ADAMUS PECCATI. EF-
FECTUS LEGIS.

12 *Propterea sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.*

Peccatum originale, funesta illa primi parentis nostri hæreditas, omnibus commune est. Et si in baptismo deletum sit, tamen nos semper justitiæ obnoxios reddit in vitæ hujus pœnalitatibus, in supplicio mortis &c.. Quomodo gustemus voluptates mundi, dum expectamus nostrum supplicium, cujus jam sententia pronuntiata est? Mirari non oportet, quod odium peccati sanctos faciat desiderare mortem: revera peccatum plus morte timendum est, cum mors non sit nisi effectus & pœna peccati, peccatumque expiando Deum honoret, & peccatorem puniendo hominem salvet.

13 *Usque ad legem enim peccatum erat in mundo: peccatum autem non imputabatur, cum lex non esset.*

Legis scriptæ ignorantia regnum peccati non impedit: quanto minus ignorantia affectata? Usque ad legem Moysis punitio hominum evitata est, quia lex exterior non erat quæ pœnas contra peccatum decerneret; sed nullum est ullo tempore peccatum, quod justitiæ Dei subjectum non sit. Videt Deus cor, scripsit in eo legem suam; & juxta hanc cordis legem judicat omnes qui justitiam hominum effugiunt.

14 *Sed regnavit mors ab Adam usque ad Moysen, etiam in eos, qui non peccaverunt in similitudinem pravaricationis Adæ, qui est forma futuri.*

15 *Sed non sicut delictum, ita & donum. si enim unus delicto multi mortui sunt: multo magis gratia Dei*

Dei & donum in gratia unius hominis Jesu Christi in plures abundavit.

Quis justitiam Dei non timeat, cum videt regnare mortem omni sæculo, etiam in illis qui peccatum propria voluntate non commiserunt, & in infantibus nondum peccati committendi capcibus? Non est fortè nisi punitio unius peccati hæreditarii & originalis, cum Deus punire non possit nisi peccatores.. Debet quisque dum peccat timere, nè Deus circa ipsum eandem rationem teneat, quam circa mundum tenuit, permittendo ut illic regnet peccatum.. Adam figura est J. Christi. Duo Capita sunt & duo principia, sed alterum peccati, alterum gratiæ; alterum mortis, alterum vitæ; alterum damnationis, alterum salutis & gloriæ.

16 Et non sicut per unum peccatum, ita & donum. nam iudicium quidem ex uno in condemnationem: gratia autem ex multis delictis in justificationem.

Quibuscumque peccatis onusti simus, in J. Christo ponamus fiduciam. Efficacior est & potentior ipsius gratia ad salvandum, quam peccatum ad perdendum.. Homo per seipsum non valet nisi ad Dei dona destruenda, quæ homo destruit, potest solus Deus reparare.. Peccatum in Adamo destruxit justitiam originalem: sed gratia J. Christi destruit hoc peccatum aliaque innumera, justitiam cum victoria & triumpho restituit, dat eam abundantius, facit ut in ea perseveretur, redditque illam gloriosam & immortalem in coelo.

17 Si enim unius delicto mors regnavit per unum: multò magis abundantiam gratiæ, & donationis, & justitiæ accipientes, in vita regnabunt per unum Jesum Christum.

Abundantiam, quæ summæ nostræ indigentiae respondeat; Gratia, quæ respondeat nostræ indignitati; Donationis, quæ nostræ impotentiae; Justitiæ, quæ nostris peccatis; Vita, quæ respondeat morti,
quæ

quæ peccati pœna est, & ex qua nos gratia resuscitat. Si tam abundans & tam dives sit gratia peccatoribus, quæ erit vita & quod regnum, quod Deus parat suis filiis? Infelix qui regno Christi præfert servitutem peccati!

18 *Igitur sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem: sic & per unius justitiam in omnes homines in justificationem vita.*

Nemo nascitur peccator, nisi per communicationem peccati Adami; nemo fit justus, nisi per participationem justitiæ & operationem gratiæ J. Christi. Numquam obliviscamur illius momenti, quo gratiam istam per baptismum accepimus. Conservemus illam per humilitatem & gratitudinem, aut illam per poenitentiam reparemus.

19 *Sicut enim per inobedientiam unius hominis, peccatores constituti sunt multi: ita & per unius obedientiam, justi constituentur multi.*

Quid! J. Christus ad expiandam suæ creaturæ inobedientiam, obediens fit usque ad mortem; & nos pro peccatis nostris propriis nulli nos rei submittemus? Quæ cæcitas! Quæ injustitia! Inobedientia est veluti peccatum universale, quod in cæteris peccatis omnibus invenitur; obedientia pariter inveniri debet in omnibus virtutibus, & esse veluti earum anima. Voluntas Dei, & voluntas propria hominis, regnum Dei aut regnum peccati, religionem aut idololatriam, felicitatem aut infelicitatem æternam constituunt.

20 *Lex autem subintravit ut abundaret delictum. Ubi autem abundavit delictum, superabundavit gratia.*

Ah, Deus meus! quis ex cognitione veritatis & legis Dei se inflat, cum hæc aliud non possit, quando sola est, nisi ut magis reos nos faciat? Quod malum superbia! Quàm difficile cognoscitur & sanatur! cum Deus abundantiam peccati permittat, ut superbus per lapsus suos humiliatus, peccatum suum confiteatur, quærat Medi-

cum,

cum, & sanetur.. Virtus suprema operationis medicinalis Salvatoris in voluntatem rebellem hominis in eo elucet, quod ex morbo maximo sanitatem perfectam eliciat.. Hoc est quod vel maximis peccatoribus consolationem afferat: sed ingratus, qui hinc ansam arripit Deum tentandi!

21 *Ut sicut regnavit peccatum in mortem: ita & gratia regnet per iustitiam in vitam aeternam, per Jesum Christum Dominum nostrum.*

Deus, gloriæ suæ zelator, finit crescere peccatum, ut gratia sua illud per Jesum Christum destruendo triumphet; & videtur voluntas humana velle cum ipso de hac victoria contendere, & honorem illius sibi tribuere.. Regnum cupiditatis tantum minuitur, quantum regnum charitatis augetur. Hoc charitatis regnum hic inchoatur, sed non nisi in cœlo perficitur. Nihil sic regno isti oponitur ac nostra præsumptio, & in viribus nostris meritisque fiducia. Gratia J. Christi regnet & triumphet, præsumptio autem humana semper humilietur & confundatur.. Quod cor suum hic gaudium & gratitudinem contineat? Quis amorem suum neget Salvatori, qui in cordibus nostris regnare non vult, nisi ut sanctos nos efficiat in vita hac, & beatos in altera?

CAPUT VI.

§. I. BAPTIZATUS PECCATO MORTUUS, NON DEBET ILLI ITERUM VIVERE.

VITA NOVA.

1 *Q*uid ergo dicemus? permanebimus in peccato ut gratia abundet?

Non dicit hoc lingua; sed dicit hoc plus satis peccatorum præsumptio & vita.. Doctrina gratiæ humiliat & ædificat filios gratiæ; sed nutrit superbiam & pigritiam filiorum Adam, dum eâ abutuntur, & consequentias falsas inde eliciunt..

Postulari

Postulari & recipi vult cum fide simplici. Rationis humanæ præsumptio quæ se judicem illius constituit, & amor peccati qui eam non habere timet, adeò illam non provocant abundantius, ut non possint nisi longius illam remove.

2 *Abst.* Qui enim mortui sumus peccato, quomodo adhuc vivemus in illo?

Sanctitas spiritus baptismi. Primus hujus gratiæ effectus est, facere ut moriamur peccato; ita ut mens, cor, sensus, non plus vitæ habeant quoad peccatum; quam sensus mortui quoad res mundi. Ah! quis est qui amoris laudum, qui omnibus voluptatibus, & omnibus cupiditatibus sæculi mortuus sit?

3 † *An ignoratis quia quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus?* † Dom. 6. post. Pent. 9.

Effectus secundus: Applicare nobis & propriam nobis facere mortem J. Christi, eamque nobis ad expianda peccata & separandum nos ab illis, efficaciorē & utiliorē reddere, quam si ipsi nos Deo immolati essemus & per mortem destructi. Quæ peccata lavare non possit balneum tam salutare? Quæ crimina expiare non possit sanguis talis victimæ?

4 *Co* sepultri enim sumus cum illo per baptismum in mortem: ut quomodo Christus surrexit à mortuis per gloriam patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus.

Eph. 4. 27

Hebr.

12. 1.

1. Petr.

2. 1.

Effectus & gradus tertius gratiæ baptismi: Vivere in oblivione terræ, & quasi sepulti essemus, à mundo per dispositionem cordis separatos degere. Christianus sepultus est ad moriendum; tum quod immersio baptismalis, quæ sepulturam Salvatoris repræsentabat, conferret ad applicandum baptizato meritum mortis & sepulturæ J. Christi, quod & facit baptismalis effusio; tum quod mors, quæ Christianus moritur peccato, nondum perfecta sit, sed crescere debeat quotidie. Effectus quartus: Nos resuscitare & facere ut vivamus, ambulemus, & agamus, tamquam homines prorsus

prorsus novi. . Vita Christiani est vita hominis resuscitati. . Ut cognoscamus an simus viventes Deo, videamus an simus mortui mundo.

5 *Si enim complantati facti sumus similitudini mortis ejus : simul & resurrectionis erimus.*

Effectus quintus : Nihil esse nisi quatenus referimur ad J. Christum, eique in sua morte & nova vita conformamur. . Necessitas indispensabilis est mori cum J. Christo, ut vivamus cum illo & in illo, tum secundum corpus tum secundum animam, in tempore & in æternitate. . Sumus per baptismum & sepulti tamquam mortui, ut absolvamus destruere corpus & corruptionem peccati ; & plantarum instar terræ insiti, ut novam vitam recipiamus.

6 *Hoc scientes, quia vetus homo noster simul crucifixus est, ut destruaturs corpus peccati, & ultra non serviamus peccato.*

Effectus sextus : Non sufficit crucifigere, interficere, & sepelire corpus peccati ; sed & oportet destruere, destruendo membra ipsius (col 3.) fornicationem, avaritiam, & alia vitia. . Omnes homines cum J. Christo erant in cruce, ibique cum illo mortui sunt, quia ipsorum illic vicem supplebat, tamquam eorum sponsor & victima. Hanc in nobis ipsis mortem & sacrificium continuemus & perficiamus. . Eum in nobis per imitationem virtutum ipsius portemus, qui nostris se iniquitatibus onerando nos in se portavit in cruce.

7 *Qui enim mortuus est, iustificatus est a peccato.*

Septimus : Liberare nos a peccato. . Quamdiu peccatum vivit & regnat in nobis, servi sumus peccati, & ipsius desideriis obedimus. Non est vera & perfecta libertas, nisi per inordinatarum nostrarum passionum mortificationem.

8 *Si autem mortui sumus cum CHRISTO : credimus quia simul etiam vivemus cum Christo :*

Octavus : Facere ut vivamus cum J. Christo & in J. Christo, per unionem cordis, per attentam
Mysterio-

Myfteriorum ipsius confiderationem, per imitationem vitæ ipsius, & per gloriæ ipsius participationem. Quot gradus vitæ, & vitæ tam desiderabilis! Nimis leviter prætereuntur hæc verba, *vivere cum Christo*. Quidquid desiderare possumus complectuntur.

9 *Scientes quod Christus resurgens ex mortuis iam non moritur, mors illi ultra non dominabitur.*

Nonus: Facere ut in vita resuscitata perseveremus, & impedire relapsus. Nihil amplius mortale, nihil insignium peccati, in J. Christo resuscitato; nihil etiam amplius mortis peccati sit in iis, qui per baptismum in ipso resuscitati sunt. Quid est permittere ut dominetur nobis peccatum, postquam ab eo per gratiam J. Christi liberati fuimus: nisi facere ut de ipso J. Christi gloriosi & resuscitati triumpho dæmon triumphet?

10 *Quod enim mortuus est peccato, mortuus est semel: quod autem vivit, vivit Deo.*

Decimus: Vivere Deo & pro Deo, ipsi vitam totam J. Christum imitando consecrare. Totus in Deo per resurrectionem suam consummatus est, non amplius subiectus est nisi Deo, nil amplius vitæ habet nisi in Deo, nil motûs nisi pro Deo; tamquam victima Dei in statu suo perfecto. Hæc lex est & exemplar perfectionis, quo tendere & aspirare debet Christianus. Quemadmodum non nisi una J. Christi mors est & una resurrectio; ita non est etiam nisi unus baptismus, qui duorum illorum myfteriorum virtute & applicatione faciat hominem novum, veteris hominis corruptionem destruendo.

11 *Ita & vos existimate, vos mortuos quidem esse peccato, viventes autem Deo, in Christo Jesu Domino nostro.*

Undecimus: Ut in praxim grandium illarum veritatum, quæ sanctitatem baptismi & fundum Christianismi constituunt, ingrediamur, oportet eas 1. coram Deo sæpè expendere 2. Dependere à J.

à J. Christo, sicut ramus pendet à radice, ædificium à fundamento, membra à capite. 3. Per charitatem & orationem se illi unire. Non aliud ad tentationes responsura, quam mortuos nos esse peccato, viventes autem Deo: debere quidquid agimus esse actiones vitæ, ideoque Deum pro fine & J. Christum pro principio habere: *Viventes Deo in Christo Jesu.*

§. 2. UT NON AMPLIUS REX NOSTER SIT PECCATUM; NEQUE NOS IPSIUS SERVI; NEQUE CORPORA NOSTRA IPSIUS ARMA.

12 *Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentiis ejus.* ¶

In maximis sanctis, dum vivunt, vivit lex peccati; quis non contremiscat, quis extollere se audeat? Non regnat nisi in eo qui illi cedit, & qui peccando servum se illi facit. Vigilemus & certemus, si vincere volumus. Qui semel illi obedit, periculo se exponit, ne semper illi obediat.

13 *Sed neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato: sed exhibete vos Deo, tamquam ex mortuis viventes: & membra vestra arma iustitiæ Deo.*

Quale est cor, talis est & usus corporis: servit corpus Domino quem cor sibi elegit. Lingua pro armis & instrumento est charitati vel cupiditati, pietati aut passioni, prout hæc vel illa dominatur in nobis. Idem esto de aliis membris & omnibus sensibus judicium. Quid est ea impendere ad peccandum, nisi dona Dei tradere ipsius inimico, & arma ei subministrare, quibus illi bellum inferat? Totum se Deo consecrat Christianus; cor, per charitatem; corpus, per opera bona, pœnitentiam &c.

14 *Peccatum enim vobis non dominabitur: non enim sub lege estis, sed sub gratia.*

Non

Non fallamus nos, peccatum dominatur in nobis, dum illud committimus, & quamdiu in eo manemus. Baptizatus adhuc sub lege est sicut Judæus, nisi legem impleat, aut si impleat solo timore. Sub gratia non sumus, nisi dum gratia dominatur, facitque ut mortificentur opera carnis, & secundam legem charitatis vivatur & agatur.

15 *Quid ergo? peccabimus, quoniam non sumus sub lege, sed sub gratia? Absit.*

Frustra blandimur nobis quasi libertate Christianâ fruamur, nec amplius simus sub lege, si amor legis cor nostrum non liberet à servitute peccati. Non sumus sub gratia, nisi quatenus gratia per amorem nos subicit legi Dei, & fideles efficit in passionibus nostris oppugnandis & superandis.

16 *Nescitis quoniam cui exhibetis vos servos ad Joân. obediendum, servi estis ejus cui obeditis, sive peccati 8. 34. ad mortem, sive obeditionis ad justitiam? 2. Petr.*

Committere non possumus id genus peccatorum, quæ uno ictu animam perimunt, nisi simul amemus peccatum, nisi faciamus voluntatem nostri inimici, nisi nostram ei voluntatem tradamus. Quid tandem voluntas nostra per habitum peccati efficitur, nisi catena ferrea, quæ nos peccato alligat, & illi servos nos facit? Pietas vita animæ est; peccatum, mors. Peccatum amare, seipsum odisse est.

17 *Gratias autem Deo, quod fuistis servi peccati, obedistis autem ex corde in eam formam doctrinæ, in quam traditi estis.*

18 *Liberati autem à peccato, servi facti estis justitiæ.*

Non fatigemur pro dono fidei & gratiæ baptismi grates Deo agere: numquam satis, numquam dignè id præstabimus. Si donum Dei non foret nostra obedientia, laudem illius Deo non tribueret Apostolus. Deus est qui loquitur, ipse est qui verbo suo obedire nos facit, Si illi obediā-
mus

mus in speciem & exterius, amor proprius sufficit. Si ex fundo cordis & propter Dei amorem, id opera ostendunt. . . Semper redeundum est ad Evangelium, quod professi sumus in baptismo, & ad promissa quæ illic Deo fecimus. . . Non nisi servitutem illic commutavimus: sed felix servitus justitiæ & charitatis, quæ veram filiorum Dei libertatem constituit.

6. 3. TRADERE SE QUIS DEBET TOTUM DEO,
QUEMADMODUM SE TRADIDIT INJUSTITIÆ. FRUCTUS PECCATI, ET GRATIÆ.

† Dom. 19 *Humanum dico, propter infirmitatem carnis*
7. post. *vestra: sicut enim exhibuistis membra vestra servire*
Pent. *immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem; ita*
nunc exhibete membra vestra servire justitiæ in sancti-
ficationem.

Secundum S. Paulum, hoc se humanæ infirmitati accommodare est, exigere solum ut tantum fiat pro Deo, quantum factum est pro peccato; tantum pro salute, quantum pro damnatione. Quis id facit? . . . Justitia quam Deo debemus exigit, ut poenitentiam nostram peccatis nostris proportionemus. . . Qui oculis, qui auribus, qui lingua &c. peccavit, ea mortificet, & poenitiæ ac salutis servire jubeat.

20 *Cum enim servi essetis peccati liberi fuistis justitiæ.*

21 *Quem ergo fructum habuistis tunc in illis, in quibus nunc erubescitis? Nam finis illorum mors est.*

Infelix & cæca libertas, quæ jugum grave peccati præferri facit jugo amabili J. Christi! Quis sine incantatione voluptatis amare posset peccatum, quod comitatur servitus animæ, quam sequitur erubescencia, & quæ in duplicem mortem definit? . . . Is verè sapit & prudens est, qui pudorem peccati mutare novit in pudorem poenitiæ & amoris.

22 *Nunc verò liberati à peccato, servi autem facti Deo, habetis fructum vestrum in sanctificationem, finem verò vitam æternam.*

Felix & amabilis servitus, quæ Dei nos esse facit, & in dependentia ab illius spiritu, atque in perfecta erga legem ipsius subiectione nos continet! Servitus hominum non facit nisi miseros; servitus Dei non facit nisi sanctos in tempore & reges in æternitate.

23 *Stipendia enim peccati, mors. Gratia autem Dei, vita æterna, in Christo Jesu Domino nostro.*

Peccator sub stipendio peccati est, atque hoc stipendium est mors. Qui aliud sibi deberi contendit, injustus est & fallit seipsum. Merces meritorum & bonorum operum est vita æterna, sed merita ista & bona opera sunt simul & actiones liberæ hominis, & dona Dei gratuita, & hæc dona fructus sanguinis J. Christi. Observemus circumspeditionem mirabilem Apostoli adversus superbiam humanam. Peccatum, quod ex fundo superbiæ nascitur, punitur per justitiam: sed merita, quæ sunt donum misericordiæ & gratiæ effectus, per gratiam & misericordiam remunerantur. Quæcumque merita homo acquisiverit, non habet nisi quod se humiliet, cum nihil habeat quod non acceperit.

CAPUT VII.

§ 1. *FIDELIS LEGI MORTUI NON VIVUNT AMPLIUS NISI DEO.*

I **A** N ignoratis fratres (scientibus enim legem legum) quia lex in homine dominatur, quanto tempore vivit?

Quamdiu ego sum qui vivo, & non J. Christus qui vivit in me; sum in servitute & sub maledictione legis, cum non possim eam implere sine ipsius gratia. Veni ergo, ô Jesu, veni, vive, & age in me per tuum spiritum.

2 *Nam quæ sub viro est mulier, vivente viro, al-*
Tom. II, C ligata

ligata est legi: si autem mortuus fuerit vir ejus, soluta est a lege viri.

Vinculum indissolubile est vinculum matrimonii. Mors sola solvere potest quod Deus ligavit. . . Mulier dependet à viro, eique subjecta est, ut homo legi: sed vir Christianus sic habere debet suam mulierem, ut gratia habet cor hominis, subjiciendo illam cum dominante quadam suavitate, & plenâ amoris fortitudine.

3 Igitur, vivente viro, vocabitur adultera si fuerit cum alio viro: si autem mortuus fuerit vir ejus, liberata est a lege viri: ut non sit adultera si fuerit cum alio viro.

Notanda moderatio Apostoli, qui secundas quidem nuptias declarat sceleratas non esse, sed cavet eas laudare. . . Modo suo loquendi significat Matrimonium, præsertim quâ mulierem spectat, esse quamdam speciem servitutis: nè quis leviter se illi implicet. . . Non multum amat libertatem, qui in vincula, undè semel liberatus fuerat, de novo se conjicit. Felix vidua, quæ saltem Deum ut secundum suum sponsum considerat!

4 Itaque fratres mei, & vos mortificati estis legi per corpus Christi: ut sitis alterius, qui ex mortuis resurrexit, ut fructificemus Deo.

Filius Adæ ubi baptizatus est, censetur mortuus morte J. Christi, & resurrectione ipsius resuscitatus; cum hæc mysteria propria illi facta sint per baptismum. Tota Adæ & litteræ occidentis vetustas mortua est in J. Christo in cruce. Omnia cum ipso nova fiunt. . . Novus homo, novus status, novum conjugium, cujus fructus sunt justitia & bona opera. . . Gratia, quæ à servitute legis liberat faciendo ut lex impleatur, eorum est qui ex Adamo translati in J. Christum, illi insiti sunt, fiunt illius membra, & partem corporis illius constituunt. . . Gratiâ Adamî & statum innocentia inter & gratiâ Christianâ discrimen essentialè est, quod illam acceptus

turus fuisset quisque in persona propria, hæc verò non accipiat nisi in persona J. Christi resuscitati, cui unimur. Statuamus, tamquam sponsæ fideles, communes nobis facere res & propensiones Jesu Christi resuscitati; non amare nisi quod amat; nihil acquirere nisi ipsi; & non fructificare bonis operibus nisi per ipsum & ipsi soli.

5 Cum enim essemus in carne, passionibus peccatorum, quæ per legem erant, operabantur in membris nostris, ut fructificarent morti.

Ecce quod sumus sine J. Christo & sub lege, quæ concupiscentiam excitat, cum sanare eam deberet: servi passionum nostrarum, & toti carnales. Discrimen inter filium Adæ & filium Dei. Ille, totus in natura corruptus, pro principio habens suas passionibus, nihil facit cælo, & laborat morti: hic naturæ divinæ particeps in J. Christo, & pro principio habens ipsius spiritum, nihil per hunc spiritum facit quod ipsum ad Deum non ducat.

6 Nunc autem soluti sumus à lege mortis, in qua detinebamur, ita ut serviamus in novitate spiritus, & non in vetustate litteræ.

Mirabiles gratiæ J. Christi effectus 1. Solvit à maledicto legis. 2. Liberat à morte. 3. Deo subjicit. 4. Replet suo spiritu. 5. Cor mutat & renovat. 6. Pellit timorem, & per amorem agere facit. Si cognoscere volumus, cui subjecti simus; videamus quis amor & qui habitus dominantur in nobis. Fac in me, ô divina Salvatoris mei gratia, quidquid illic facere debes pro Deo, & tu ipsa tibi me subijce.

§. 2. LEX PECCATI CONTRARIA LEGI GRATIÆ.

7 Quid ergo dicemus? lex peccatum est? Absit. Sed peccatum non cognovi, nisi per legem: nam concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret: Non concupisceas.

Exod.

20. 17.

Deut.

5. 21.

8 *Occasione autem accepta, peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam. Sine lege enim peccatum mortuum erat.*

Sic peccatum occupasse videtur locum naturæ, ut sapè in corde lateat, nec cognoscatur. Primus legis effectus est, illud detegere aut mentem illuminando, aut conscientiam terrendo. Lex, gratia est; sed gratia exterior, quæ per corruptionem nostram funesta nobis redditur, nisi eam interior J. Christi gratia comitetur. Necesse est ergo multum orare, & dicere frequenter: Da nobis, Domine, quod jubes. 2. Lex provocat concupiscentiam, quæ postquam repressa fuit, majori vehementia exundat. 3. Occasio est undè prava omnis generis desideria nascantur, dum ostendit & prohibet malum quod frænare non potest. Præverte in me, ô Deus meus, omnem, quem committere possem, legistuz sanctæ abusum.

9 *Ego autem vivebam sine lege aliquando. Sed cum venisset mandatum, peccatum revixit.*

10 *Ego autem mortuus sum: & inventum est mihi mandatum, quod erat ad vitam, hoc esse ad mortem.*

4 Suscitatur & quasi reviviscere facit peccatum. Ah! quam multi credunt vivere se coram Deo, quia nec vitam Christianam, nec mortem peccati cognoscunt! Deplorandus hominis per peccatum status: si legem ignoret; ignorantia ipsi est lapsus occasio: si cognoscat; cognitio, cum sola est, per corruptionem cordis ei infert mortem. Tuum est, ô Jesu, & tenebras meas illuminare, & cognitiones meas utiles reddere.

11 *Nam peccatum occasione accepta per mandatum, seduxit me, & per illud occidit.*

5. Lex, adèd pura & luminosa humilibus, occasio est seductionis & illusionis homini superbo, qui concupiscentiam sine gratia vincere se posse credit. Lex ostendit quod agendum est, sed peccatorem de sua infirmitate & miseria non convincit. Vani conatus naturæ, & funesti ipsius lapsus,

lapsus, hi sunt qui ipsum de sua impotentia convincunt. O lumen, ô virtus gratiæ J. Christi, quam mihi estis necessaria!

12 Itaque lex quidem sancta, & mandatum 1. Timoth.
sanctum, & iustum, & bonum. 1. 8.

Lex in seipſa sancta est, ordinans officia religionis erga Deum: *Iusta*, quoad proximum: *bona* & utilis, quoad nos ipsos. Lex, Incarnatio ipsa, omniaque mysteria, sunt gratiæ, sed gratiæ exteriores, quibus non abuti non possumus, nisi Spiritus Dei faciat ut illis bene utamur.

13 Quod ergo bonum est, mihi factum est mors? Absit. Sed peccatum, ut appareat peccatum, per bonum operatum est mihi mortem: ut fiat supra modum peccans peccatum per mandatum.

Quanto maior est cordis humani corruptio, quæ lumina vel maximè salutaria inficit; tantò admirabilior est virtus gratiæ J. Christi, quæ de tali corruptione triumphat. Humiliatio, diffidentia, odium, quoad nos ipsos; adoratio, amor, sui traditio, dependentia, quoad J. Christum.

§. 3. PAULUS NON QUOD VULT FACIT. LEX CARNIS, LEX SPIRITUS: PUGNA DUORUM.

14 Scimus enim quia lex spiritualis est: ego autem carnalis sum, venundatus sub peccato.

Talis Apostolus, totus ardens charitate, se humiliat, tremit, gemit sub lege concupiscentiæ; & nos, toti ex glacie, exponimus nos temerè & cum præſidentia iis omnibus quæ possint concupiscentiam provocare.

15 Quod enim operor, non intelligo. non enim quod volo bonum, hoc ago: sed quod odi malum, illud facio.

Rebellio carnis. Concupiscentia. Ah, quot verba, cogitationes, desideria, & motus indeliberatos ac involuntarios producit etiam in iis,

quorum voluntas sancta est ! Quot etiam defectus voluntarios, de quibus iusti ingemiscunt ! Et quis non ingemiscat si fidem habeat, dum se videt in infelici ista sibi ipsi contradicendi necessitate ? Quando erimus in felici illa necessitate, quâ fiet ut nîl spiritus nostri, nîl voluntatis nostræ, nîl actionum nostrarum odio habeamus !

16 *Si autem quod nolo, illud facio : consentio legi, quoniam bona est.*

Novit Deus efficere ut iustus tentatus legem ipsius, vel repugnante tumultu & violentiâ legis contrariæ, intelligat & probet. Quod in nobis peccato resistit, facit nos sanctitatem legis cognoscere ; quod resistit legi, facit nos sentire corruptionem peccati. Magna inter medias, quas sentimus, miserias consolatio est, sentire etiam quod legi Dei adhæreamus.

17 *Nunc autem jam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum.*

In singulis Christianis quasi duo homines sunt. J. Christus, qui illic habitat per fidem, & bonum operatur per gratiam ; & homo peccati, qui illic habitat per concupiscentiam, & agit per voluntatem carnalem. Contra hanc assidue per fidem, orationem, & amorem legis Dei pugnemus. Huic legi amabili consentiamus, & nobis ipsis consentientes erimus.

18 *Scio enim quia non habitat in me, hoc est in carne mea, bonum. Nam velle, adjacet mihi : perficere autem bonum, non invenio.*

Nulla ergo voluntas bona, nullus bonus motus venire potest à nobis, sed J. Christus operatur ea in nobis. Pugna voluntatis hominis carnalis adversus voluntatem hominis spiritualis, cupiditatis adversus charitatem, carnis adversus spiritum, concupiscentiæ adversus gratiam, iusta poena est homini, quod dereliquerit Deum & pacem suam ac bonum extra illum quæsierit. Discamus tandem bonum nostrum esse illi adhæ-
rere.

19 *Non enim quod volo bonum, hoc facio: sed quod nolo malum, hoc ago.*

Dum cupiditas in homine iusto contra legem se erigit, ah! in quo se statu deprehendit? Voluntas bona, quantumvis fortis, & tandem victrix, terribiles certè assultus patitur à voluntate carnali. Qui verò simul de viribus suis præfidentiam habet, is sanè aut vehementer cæcus est, aut vehementer obduratus. Conforta me, Deus meus, adversus me ipsum: nam hostem periculosiorem non habeo.

20 *Si autem quod nolo, illud facio: jam non ego operor illud, sed quod habitat in me, peccatum.*

Non ideò rei sumus, quia pugnam illam concupiscentiæ sentimus; sed nec ideò, quia non sentimus, iusti sumus. Qui vim illius non sentit, timeat nè jam indè ab eà victus sit. Qui eam sentit, ei resistit, de ea gemit, non ideò de victoria securus sit. Consolamini, animæ fideles, nihil inordinationum omnium, quæ in homine fiunt, ipsi imputatur, si non adhæreat illis voluntas, vel illis non consentiat.

21 *Invenio igitur legem volenti mihi facere bonum, quoniam mihi malum adjacet:*

Gratia Christiana, gratia est pugnae. Fallimur, si credimus sanctitatem consequi, non illatâ nobis violentiâ. Maximus hostis noster in medio nostri est, ad aliorum quidem exercitium, ad aliorum verò ruinam. Armemus nos fide, oratione, vigiliantia, animo, ad perseverandum. Sed tuum est, Domine, dare nobis arma ista, & gratiam illis utendi; à te hæc speramus.

22 *Condelector enim legi Dei secundum interiorem hominem:*

Homo interior est homo regeneratus, qui J. Christo insitus est, qui sanatus est, qui Spiritu Dei animatus: solus ille gustare potest legem Dei, quia ipse solus eam cordi per charitatem insculpsit. Forma, Domine, conserva, & efficacem rede in me legis tuæ amorem & gustum.

23 *Video autem aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meae, & captivantem me in lege peccati, quae est in membris meis.*

Quæ humiliatio filiis Dei, concupiscentiam sentire, violentiam illius pati, eique toto vitæ tempore subjici! . Quamvis caro sub lege peccati captiva sit; rectè tamen aguntur omnia, si voluntas dominetur, & per legem spiritus triumphet. . Quis tamen non timeat in pugna, cujus exitus incertus est, & ubi agitur de omnibus pro æternitate?

24 *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?*

Ars commutandi statum illum infelicem in felicitatem, in eo sita est, quod benè in spiritu poenitentiae feramus persecutionem interiorem illius hominis peccati qui in nobis est; quod totis viribus oppugnemus ipsius malignitatem, quod noverimus de servitute nostrâ sub lege illa peccati rectè ingemiscere, & quod sine intermissione liberatorem nostrum invocemus. Qui maximè de servitute illa ingemiscit, is minimè corporis illius peccati servus est. Quo magis infelicitatem suam deplorat, eò beatior est.

25 *Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum. Igitur ego ipse mente servo legi Dei; carne autem legi peccati.*

O deplorandum in Christiano schisma, quod non nisi, et pacem coeli finietur! . Spem suam in viribus propriis collocare, perire est. Fortitudo nostra in eo sita est, quod non speremus nisi in Deo, nihilque ab eo nisi per J. Christum expectemus. . Gloria Dei est & triumphus gratiae ipsius, hominem, frustra repugnante lege peccati, reddere peccati victorem, & facere ut inter vehementissimas ad malum inclinationes faciat bonum. Dignare, Domine, gloriam tuam in eo ponere, quod me legi tuæ subicias, & in me facias ut caro spiritui serviat,

CAPUT VIII.

9. 1. JUSTUS LIBERATUS A LEGE MORTIS,
VITA CARNIS, VITA SPIRITUS, CON-
TRARIÆ ET QUÆ CONJUNGI
NON POSSINT.

Nihil ergo nunc damnationis est iis, qui sunt
in Christo Jesu, qui non secundum carnem
ambulant.

Effectus gratiæ J. Christi & spiritus ipsius in
baptizatis. 1. Facit nos filios Dei in J. Christo,
& facit nos in ipso subsistere. 2. Sententiam con-
demnationis in filios Adæ pronuntiatam, destruit
quoad nos, dum merita sacrificii J. Christi &
virtutem mortis ac resurrectionis ipsius nobis ap-
plicat. 3. Facit nos vivere vitam sanctam & pec-
cato contrariam. Non satis est esse nos in J. Chri-
sto, & professos esse quod renunciemus pecca-
to; vivere secundum J. Christum oportet, & pec-
catum re ipsa odisse. Frustra portatur nomen Chri-
stiani, nisi & Christiani actiones fiant. Non est
gratia otiosa: ambulandum est, sed in viis Dei,
quæ sunt mandata ipsius.

2 *Lex enim spiritus vitæ in Christo Jesu liberavit
me a lege peccati & mortis.*

Effectus 4. A dominatu concupiscentiæ nos li-
berat. 5. Liberat à morte æterna corporis & ani-
mæ. Ingratus & insensatus, qui e corde suo
per peccatum pellit spiritum illum vivificantem,
ut illic constituat regnum concupiscentiæ & mor-
tis!

3 *Nam quod impossibile erat legi, in quo infirma-
batur per carnem: Deus filium suum mittens in simi-
litudinem carnis peccati, & de peccato damnavit pec-
catum in carne,*

4 *Ut justificatio legis impleretur in nobis, qui non
secundum carnem ambulamus, sed secundum spiritum.*

6. Gratia supplet impotentiam legis, & facien-
do ut eam impleamus, ab illius maledicto nos

C 5. liberat.,

liberat. . . Necessitatem Incarnationis & mortis J. Christi oppugnat, qui oppugnat necessitatem & virtutem gratiæ ipsius, quæ illarum finis & fructus est. . . Regnum peccati in carne facit ut impotens sit lex; quemadmodum imperium gratiæ in voluntatem facit ut lex impleatur. . . Mors, quia injustè subjecerat sibi J. Christum innocentem, potestatem amisit quam in omnes homines reos habebat. Quis victimam illam sanctam non amet! Passa est ipsa pro nobis, nos saltem patiamur cum illa.

5 *Qui enim secundum carnem sunt: quæ carnis sunt, sapiunt. qui verò secundum spiritum sunt: quæ sunt spiritus, sentiunt.*

Effectus 7. est, spirituales nos reddere, & à corruptione carnis separare. . . Gustus noster, amor noster est. Qualis est amor noster, talia sunt & opera nostra; quale est cor nostrum, talis & vita nostra. Indè licet discernere, an de cœlo simus an de terra, an Dei an mundi, an carnales an spirituales. Fide sincera nos discutiamus

6 *Nam prudentia carnis, mors est: prudentia autem spiritus, vita & pax.*

Credimusne quod hic dicit Spiritus Sanctus per suum Apostolum: Esse statum mortiferum, amare quæ carnis sunt, hoc est, voluptates, divitias, honores? . . . Male amantur res creatæ, dum amantur propter seipsas, sine relatione ad Deum, & ultra limites necessitatis. . . Nil nisi turbatio & mors, dum non amatur quod amandum est, & amatur quod odio habendum. Pax sine modo & limite illi, qui Deum & legem ipsius amat sine modo & limite.

7 *Quoniam sapientia carnis inimica est Deo: legi enim Dei non est subiecta: nec enim potest.*

Dicine potest quod ametur Deus, ubi Dei inimicus nutritur in corde? . . . Nil Deo contrarium est nisi amor proprius, qui rebus, quæ sensibus & superbiæ blandiuntur, nos affigit. Hic amor si possit

posset esse subiectus Deo, desineret esse quod est, cum inordinatus non sit, nisi quod non sit relatū in Deum, neque ex voluntate ipsius directus.

8 *Qui autem in carne sunt, Deo placere non possunt.*

Quasunque devotiones exerceas, Dei non es, si vivis iuxta propensiones tuas corruptas & Evangelio oppositas: in quo vita carnis sita est. Etsi caro nondum tota subiecta sit, possumus tamen illi non esse subiecti. Ut secundum carnem non vivatur, sufficit rebellionī ipsius & pravis desideriis non consentire.

9 *Vos autem in carne non estis, sed in spiritu: si tamen spiritus Dei habitat in vobis. Si quis autem Spiritum Christi non habet, hic non est ejus.*

Verbum terribile! Nam qui Spiritum Christi non habet, habere non potest nisi spiritum erroris & tenebrarum; & qui illum habet, habere se moribus & vitā ostendet. Qui Christi non est, cuius esse potest, nisi principis mundi? Octavus gratiæ effectus est, quod ipsa sit vitæ nostræ regula. Bonus: Quod faciat nos esse J. Christi, & pars corporis ipsius.

10 *Si autem Christus in vobis est: corpus quidem mortuum est propter peccatum, spiritus vero vivit propter justificationem.*

Regeneratio Christiani adhuc imperfecta est, & præcipuum illius exercitium in eo situm est, ut desideretur & postuletur illius perfectio. Mirum compositum est, quod conflatur ex corpore mortuo, & animā resuscitatā, quorum alterum conatur alterum in statum suum pertrahere. Exultemus, quod in anima nostra habeamus vitam spiritus Dei; sed contremiscamus, quod in corpore nostro portemus mortem peccati, hoc est, propensionem ad peccatum, quæ nos eò assidue inclināt. Effectus decimus: Gratia vel Spiritus Jesu est vita cordis, & spiritus nostri spiritus.

11 *Quod si spiritus ejus, qui suscitavit Jesum a mortuis, habitat in vobis: qui suscitavit Jesum Corin-*

ſum à mortuis, vivificabit & mortalia corpora veſtra, propter inhabitantem Spiritum ejus in vobis.

Undecimus : Eſt origo vitæ immortalis vel ipſi corpori. . Reſurrectio corporis, effectus eſt ex baptiſmo conſequens, eſt una è prærogativis noſtræ adoptionis, eſt effectus habitationis ſpiritus J. Chriſti in nobis, tamquam membris illius capitis, & templis illius ſpiritus. . Non ſatis magnitudo gratiæ baptiſmalis comprehenditur. Ger-
men eſt, quod vitam æternam & gratias omnes quæ eò ducunt, includit. Sed heu ! germen illud non rarò ſuffocatur. . Quo amplius de plenitudine ſpiritus illius qui in J. Chriſto eſt participaverit anima, eò amplius de plenitudine gloriæ ipſius participabit corpus. Quid ergo eſt quod petamus ſapius, & vehementius, quid conſervemus ſtudioſius, quam iſtum ſpiritum ?

§. 2. FILII DEI SPIRITU DEI ACTI, AMANT IPSUM UT PATREM; AD REDEMPTIONEM SUAM SUSPIRANT.

† Dom.
3. poſt
Pent.

12 † *Ergo fratres debitores ſumus non carni, ut ſecundum carnem vivamus.*

Quot prætextus inveniri ſolent ad accommodandum ſe naturæ corruptæ ! Facile perſuadet ſibi homo carnalis, debere ſe illi omnia; ſolvit illi lubens vigiliarum, divitiarum, & ſtudio-
rum ſuorum tributum, & vitam, quam non debet niſi Deo, illi conſecrat. . Non ſola intemperantia, fornicatio, aut alia corporis vitia, vitam carnis conſtituunt; ſed & ad hæſio ad rationem corruptam & voluntatem propriam, ſuperbia, ambitio, invidia &c. Exercitium veri Chriſtiani in hac vita eſt, propenſiones iſtas oppugnare aſſiduè.

13 *Si enim ſecundum carnem vixeritis, moriemini: ſi autem ſpiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis.*

Utri credimus, an mundo, qui dicit non vivere

verè eum, qui se oppugnat & sibi renunciat assidue; an Spiritui Dei, qui vitam in desideriorum omnium inordinatorum mortificatione consistere affirmat? Non nisi Spiritus Dei, hoc est, spiritus amoris, gratiæ J. Christi est, facere ut in corde moriatur peccatum, & vitam dæe. Effectus duodecimus.

14 *Quicumque enim spiritu Dei aguntur, ii sunt filii Dei.*

Effectus decimus tertius: Suâ virtute nos impellit, & facit nos agere. Tunc agimus ut filii Dei, cum agimus per ipsius spiritum. Tunc agimus ut filii Adæ, & ut servi peccati & legis, cum agimus per rationem corruptam & ex solo pœnæ timore. Quis est qui examinat, an Spiritus Dei sit qui ipsum ad officium aliquod, ad beneficium, ad matrimonium, ad statum Ecclesiasticum, aut conditionem aliam, ad temporis sui collocationem, ad talentorum suorum usum impellit? Patrem carnis suæ consulit filius, & propensiones ipsius sequitur; Patrem verò animæ suæ non consulit, nedum sequitur spiritum illius, nedum ab illo possidetur, aut motus suos omnes ab illo accipit. Cur ergo Christiani sumus?

15 *Non enim accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus: Abba (Pater.)*

1. Tim.

1. 7.

Gal. 4. 5.

Magnum discrimen montis Sina & Sion, testamenti veteris & novi, Judæorum & Christianorum, servorum & filiorum, legis & Evangelii, cordis lapidei & cordis carnei, discipulorum Moysis & discipulorum J. Christi, Synagogæ & Ecclesiæ, illud est: Timor & amor. O Deus, quot interim Judæi sub Christianorum nomine? Frustra ad Deum clamatur: Abba, Pater, nisi spiritus charitatis sit, qui clamat: Effectus decimus quartus. Non nisi Christiani adorant & orant Deum ut patrem, quia non nisi ipsi adoptati sunt in filios Dei in filio ipsius unico, non nisi ipsi jus habent ad ipsius spiritum, non nisi in ipsis ope-

ratur spiritus ille quod pater coelestis postulat ab ipsis. Spiritus religionis in oratione elucet.

16 *Ipse enim Spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quod sumus filii Dei.*

Si ritè in actionibus singulis discernamus spiritum quo illas facimus, cognoscimus quid simus, & quid pro illis expectare liceat, an poenam ut servis, an hæreditatem ut filiis. Fiducia, quod simus de numero isto, decimus quintus gratiæ effectus est. Nil magis securum reddit filium quod Patris sui sit, quam amor inter ipsos mutuus.

17 *Si autem filii, & heredes: heredes quidem Dei, coheredes autem Christi: ¶ si tamen comparimur, ut & conglorificemur.*

Meminerimus semper esse nos hæredes Dei viventis in cœlo, ut contemnamus terrena. (Effectus decimus sextus.) Sed & neminerimus esse nos cohæredes Dei mortui in Cruce, ut non recusemus mori cum ipso in cruce nostra. Pars nulla in hæreditate ipsius, ubi pars nulla in ipsius passionibus. Hæc foederis novi conditio est indispensabilis. Magnò hæc constat carni, sed sæpè majori non constat illi damnatio.

† Dom.

4. post.

Pentec.

plurr.

SS. Mart.

18 † *Existimo enim, quod non sunt condigna passionibus hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis.*

Cogitemus sæpè bona futura, & pro modico habebimus mala præsentia. (Effectus decimus septimus.) Potestne hesitari, dum comparatur momentum aternitati; mundus qui nos affligit, Deo qui nos coronat; poena levis mercedi quæ est ipse Deus? Est, vivit, regnat jam inde in Christiano, sed nondum illic seipsum glorificat. Non nisi in cœlo velum fidei auferetur, & gloria regni ipsius in cordibus nostris manifestabitur.

19 *Nam expectatio creatura, revelationem filiorum Dei expectat.*

Creaturæ omnes corruptionem hominis sentiunt,

tiunt, dum homo illis contra mentem Creatoris abutitur. Verus Christianus gemit, desiderat, & expectat restorationem ordinis, renovationem universi, & gratiæ Christianæ consummationem. Et quandoque molestum accidit, de hoc vel sermonem audire. Vita præsens non est tempus manifestationis electis: adhuc momentum, & quid sit Filius Dei cognoscemus. Beatus, qui momentum istud impendit Deum orando, de captivitate sua gemendo, plorando peccata, & ad liberationem suam suspirando!

20 *Vanitati enim creatura subiecta est non volens, sed propter eum qui subiecit eam in spe:*

Coelum & terra destinata erant ut hominem ad cognitionem & amorem supremæ veritatis attollerent, & homo illa vanitati suæ servire facit. Quæ perversio! Sic illis servire vult, ac si ipsa forent Deus ipsius, & sic de illis disponit, ac si ipse foret Deus illorum. Quæ contradictio! Instinctum & quasi inclinationem creaturarum sequitur, qui illarum usum refert in Deum; vim autem illis infert, qui eas refert ad seipsum. O divina charitas, tu sola Deo debitum reddis, omnia in ipsum referendo. Sine te homo usurpat & sua facit omnia.

21 *Quia & ipsa creatura liberabitur à servitute corruptionis, in libertatem gloria filiorum Dei.*

Magis est servitus nostra, quam creaturarum, dum illis abutimur. Nostrium est ergo, qui filii Dei sumus, expectare regnum Dei, & libertatem filiorum eius desiderare. Quomodo adventum liberatoris nostri extimescere, & appropinquante libertate nostrâ contremiscere possumus, si fidem habemus? Infelices, si servitutis nostræ duritiem non sentimus! Infeliciores, si amamus!

22 *Scimus enim quod omnis creatura ingemiscit, & parturit usque adhuc.*

Si creaturæ aliæ suo modo ingemiscant ad baptismum illum ignis, qui novam ipsis nativitatem
& novum

& novum esse conferet; nos quomodo mortem timemus? Quomodo non desideramus momentum illud, quod destruere in nobis debet regnum peccati, & quod est veluti ad vitam gloriæ parturitio.

23 *Non solum autem illa, sed & nos ipsi primitias spiritus habentes; & ipsi intra nos gemimus, adoptionem filiorum Dei expectantes, redemptionem corporis nostri.* ¶

Si Electorum character sit, & decimus octavus gratiæ Christianæ effectus, gemere, suspirare, & desiderare redemptionem illius corporis peccati; quid de illis cogitemus qui vitæ præsentis adhærent, & in gaudio atque oblectationibus illam transigunt? Gemamus saltem nos non gemere & gemendi gratiam petamus.. Quod in hac vita de spiritu Dei habemus, non est nisi initium & quasi primitiæ effusionis illius plenæ, perfectæ & consummatæ, quæ totum J. Christi corpus & singula corporis illius glorificati membra inundabit: quemadmodum etiam corporis illius & membrorum illorum adoptio & redemptio non nisi inchoata est. O adoptio perfecta, ô redemptio plena & integra, ô effusio Spiritus sancti consummata, quando in nobis compleberis? Si spiritus ille sanctus faciat ad cælum suspirare, (Effectus decimus nonus;) qui numquam ad patriam istam amabilem suspirat, meritò timet nè spiritus ille in ipso non sit.. Servum est ergo & miserum corpus istud quod ornas, quod demulces, quod adoras; & per hæc ipsa captivitatem ipsius & miseriam auges.

6. 3. SPE SALVI SUMUS. SPIRITUS SANCTUS
IN NOBIS. DEUS PRO NOBIS,
QUIS CONTRA NOS?

24 *Spe enim salvi facti sumus. Spes autem quæ videtur, non est spes: nam quod videt quis, quid sperat?*

Quantus

Quantus thesaurus est, spes Christiana! Fructum & meritum malorum præteritorum conservat; bona futura sistit præsentia; mala temporalia reddit dulcia; contemptum dulcedinis vitæ præsentis inspirat, & jam inde facit prægustare bona æternitatis. (Effectus vigesimus.) Tantò sanior, liberior, & perfectior est homo, quantò melius malum suum cognoscit, quantò magis de servitute corporis sui ingemiscit, & ad redemptionem atque ad adoptionem suam perfectam ardentius anhelat. Quam hi pauci sunt!

25 *Si autem quod non videmus, speramus: per patientiam expectamus.*

Vita expectationis & genitus est vita Christiana, sed iis qui fidem habent. Peccatores fruuntur vita cum gaudio, & non nisi inviti moriuntur: sancti vitam tolerant cum patientia, & cum gaudio mortem recipiunt. (Effectus vigesimus primus.)

26 *Similiter autem & Spiritus adjuvat infirmitatem nostram: nam quid oremus, sicut oportet, nescimus: sed ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus innarrabilibus.*

Effectus vigesimus secundus est, Infirmitatem voluntatis humanæ, quæ non nisi per cupiditatem infirma est, adjuvare, eique conferre virtutem divinam, quæ non nisi charitas est. Quæ miseria major, quam destitutum esse omnibus, nil postulare posse, nè scire quidem & indignum esse scire quomodo & quid postulandum sit! Tres quoad orationem impotentia, si spiritus orationis non detur. Hoc ergo est oratio: Gemitus cordis, suam miseriam, suam paupertatem, & suam impotentiam sentientis. Spiritus Sancti est facere ut sentiamus quod sumus, ut cognoscamus, desideremus, & petamus quod esse debemus, & hunc in nobis gemitum formare. Si charitas est quæ gemit & orat in nobis, potestne is, qui eam ad hoc donat, non eam audire? (Effectus vigesimus tertius.)

27 *Qui autem scrutatur corda, scit quid desideret Spiritus: quia secundum Deum postulat pro sanctis.*

Oratio, interpret desiderii est; & desiderium, primus fructus amoris: solus ergo amor bonus format desideria bona, & facit orationem bonam. Deus non nisi voluntatem suam & suum spiritum audit; sed dum nobis spiritum suum dat ad orandum, ferè signum est quod & dare velit id quod oramus. Quod spiritus ille præcipue petit, est adimpletio consiliorum Dei circa Electos per destructionem peccati & inclinationum peccati, & per charitatis inter media mala & vehementissimas tentationes perseverantiam.

28 *Scimus autem quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, iis, qui secundum propositum vocati sunt sancti.*

Rebus quibusque optimis malè utitur cupiditas, rebus quibusque pessimis benè utitur charitas, (Effectus vigesimus quartus) dum non adhæret nisi Deo, & non nisi Deum amat, siue castiget siue consoletur, siue exerceat siue coronet. Electos vel ex ipsis illorum peccatis agnoscimus, & peccata illorum cooperantur ipsis in bonum, dum ipsis prosunt ad cognoscendum & humiliandum seipsos, ad diffidendum de se ipsis, ad nitendum solo brachio Dei, atque ad salutem suam cum timore & tremore operandum. Vocatio & perseverantia dona sunt infallibiliter annexa decreto & consiliis Dei super Electos, tamquam media necessaria ad finem quem Deus sibi proposuit, qui est salus.

29 *Nam quos præscivit & prædestinavit conformes fieri imaginis Filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus.*

Certissimus prædestinationis ad gloriam J. Christi character est, Christi passionibus & humiliationibus conformari. (Effectus vigesimus quintus.) Prædestinatio filii Dei naturalis, exemplar est & causa prædestinationis fratrum ipsius adoptivorum, tum in fine tum in mediis.

Unicus

Unicus erat, & unicus manere non voluit. Quis amor! . Adoptioni divinæ renunciat, qui illum imitari recusat.

30 *Quos autem predestinavit, hos & vocavit: & quos vocavit, hos & justificavit: quos autem justificavit, illos & glorificavit.*

Gratia vocationis ad poenitentiam, & cordis conversio, indicium est admodum faustum prædestinationis; sed hic sistendum non est.. Deum adoremus, & humiliemus nos dum intuemur ordinem illum & concatenationem decretorum gratuitorum, efficacium, immobilium Dei, unde pendet nostra æternitas; absit ut murmuramus, aut impenetrabilem sapientiæ & judiciorum ipsius abyssum scrutari aut penetrare velimus.. Is confidat fortiter habere se partem in decreto primo & ultimo, cui jam inde divina misericordia partem dedit in duobus aliis: sed fiducia ipsius non nisi humiliorem, vigilantiorē & fideliorē illum efficiat.

31 *Quid ergo dicemus ad hæc? si Deus pro nobis, quis contra nos?*

Quæ consolatio iis, qui Electorum Dei characterem portant, dum patiuntur à mundo; habere à parte sua Deum, & alios non habere inimicos, quam Dei. Omnes terræ & Inferni potestates conspirent adversus nos, nihil agunt, quamdiu res nostræ junctæ erunt rebus Dei, & causa nostra erit causa ipsius.. Nil est quod magis ostendit Deum esse pro nobis, quam id quod operatur in nobis, ut nos, quovis pretio, à peccato separet.

32 *Qui etiam proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum: quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit?*

Quod pignus bonitatis divinæ erga nos pretiosius, quam Filii ipsius Incarnatio & Mors? Per J. Christum grati esse possumus pro dono, quod nobis per J. Christum factum est.. Ille nil timet à mundo, & sperat omnia à Deo, qui donum
illud

illud Dei ineffabile cognoscit, æstimat, & cou-
titur, ut debet. . Bonorum omnium hoc pri-
mum est, sine quo Deus nil amplius donare no-
bis potest. . Homo postquam dissipaverat quid-
quid gratiæ in seipso per suam creationem acce-
perat, nil amplius accipit gratiæ nisi in J. Chri-
sto per creationem novam.

33 *Quis accusabit adversus electos Dei? Deus qui
iustificat,*

34 *Quis est qui condemnet? Christus Jesus, qui
mortuus est, immò qui & resurrexit, qui est ad dex-
tram Dei, qui etiam interpellat pro nobis.*

Causam Electorum, suam facit Deus: num-
quam invaduntur impunè. . Mavult filium pro-
prium condemnare, quam eos justitiæ suæ re-
linquere, etsi illos non nisi propter Filium suum
diligat. O amor incomprehensibilis! . Post-
quam J. Christus vice nostra mortuus est, &
pro membris suis solvit, nil amplius debent justi-
tiæ divinæ, quamdiu manent in ipso, gratiam
baptismi conservando. . Quam fiduciam non
habeat, qui in persona J. Christi Deum habet pro
victima, in morte ipsius; pro Rege triumphan-
te, in resurrectione; pro mediatore & sacerdo-
te magno, in ascensione; & pro Advocato sem-
per apparente vultui Dei, in sessione ad dextram
Patris?

35 † *Quis ergo nos separabit a charitate Christi?
tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an
periculum? an persecutio? an gladius?*

Amor J. Christi erga electos, æternus, im-
mobilis, invictus est. Nihil eorum, quæ in
mundo sunt, potest illi eripere eos quos amat
pro æternitate. . Qui vicit infernum & mortem,
posset facile nos à malis hujus vitæ liberare; sed
ipsi gloriosius est, & nobis utilius, ut ea patiando
per gratiam ipsius de iis triumphemus. . Timor
malorum & amor bonorum adeò nos à J. Chri-
sto non separent, ut nos ad ipsum compellant;
cum in ipso inveniamus & contra mala omnia
asylum,

† S. I-
gnat.
Mart.

asylum, & bonorum omnium cumulum. . Quam via Dei admirabiles sunt! Quod reprobos à J. Christo separat, ipsum est quod elegit ut Electos suos magis sibi conjungat. Adoratio, amor, unio, & fidelitas, officia sunt quibus nos hic renovare debemus.

36 (*Sicut scriptum est: Quia propter te mortificamur tota die: estimati sumus sicut oves occisionis.*) Psal. 43. 22;

Pax & libertas, qua servimus Deo, fructus est sanguinis Apostolorum. Nihilò magis, quam ipsis, parceret mundus nobis; sitantum nos, quantum ipsi, Deum diligeremus. Si nimium nos sinat mundus quiescere & benignius habeat; timeamus nè non satis finis J. Christi.

37 *Sed in his omnibus superamus, propter eum qui dilexit nos.*

Multum est, de malis omnibus victorem esse: sed plus est, media inter mala omnia de peccato & de nobis ipsis triumphare. Hoc gratia J. Christi facit in nobis. Hominis interest, illi se cum fiducia tradere: ejusque erga Deum officium est, omnem inde gloriam in Deum referre. . Est ergo æternus Dei erga suos amor, fons perseverantiæ ipsorum, aliarumque omnium gratiarum, quæ faciunt ipsos peccatum vincere usque in finem.

38 *Certus sum enim, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo,*

39 *Neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo Jesu Domino nostro. ¶*

Vera pax spiritus non in eo sita est, quod salutem nostram in manibus nostris positam esse existimemus; sed quod Deum salutis nostræ Dominum esse lubenter velimus. . Amat nos, & in cor nostrum valet omnia, ut illud adversus tentationes omnes suffulciat: atque hoc debet spem nostram immotam reddere. . Nil prævalere

lere potest adversus charitatem, quâ amat illos, quos illi amare placuit in J. Christo pro æternitate. . Una, sed solida consolatio est. . Fiduciam habere oportet, quod ex eo numero simus; eoque majorem, quò magis sentimus nos à creaturis averfos, & majori erga J. Christum, ejusque Evangelium, amore accensos.

CAPUT. IX.

§. I. MYSTERIUM PRÆDESTINATIONIS.

1 **V**eritatem dico in Christo, non mentior, testimonium mihi perhibente conscientiam meam in Spiritu sancto:

J. Christus, Spiritus Sanctus, & Conscientia, tres sunt actionum nostrarum testes, qui de illis, aut pro nobis, aut contra nos, coram Deo testimonium perhibent. . Possumus, æquè ac S. Paulus, quibusdam occasionibus juramentum impendere: sed regula jurandi sit, necessitas, veritas, charitas.

2 Quoniam tristitia mihi magna est, & continuus dolor cordi meo.

Cor Patris & veri Pastoris viscera dolore lacerat animarum perditio. . Non nisi cum lachrymis & tremore de ea loquitur; atque hoc modo animi præparandi sunt ad audiendum veritates terribiles.

Act. 9. 2. 3 Optabam enim ego ipse anathema esse à Christo
1. Cor. pro fratribus meis, qui sunt cognati mei secundum carnem,
15. 13. nem,

En quo progredi possit charitas Pastoris, parati ad immolandum gloriæ Dei & saluti proximi omnia, ipsaque adeò desideria sua sanctissima. . Qui pro Deo & per spiritum ipsius unam salutis suæ viam periculo exponit, non nisi illam in aliam commutat. Nihil securius, quam quod pro charitate discrimini objicitur. Paulum imitari est, excommunicationem & anathema injustum in pæce tolerare potius, quam veritatem prodere; adeò

aded se contra auctoritatem erigere aut rumpere unitatem non licet. . Non est Pastorem esse, nil velle animarum saluti immolare. S. Pauli exemplum, ignavorum & mercenariorum pudor est coram hominibus, & condemnatio coram Deo. Parum est charitati & zelo Apostoli, non nisi malis vulgaribus ac solitis velle se pro Dei gloria & salute proximi exponere.

4 *Qui sunt Israelita, quorum adoptio est filiorum, & gloria, & testamentum, & legislatio, & obsequium & promissa:*

5 *Quorum patres, & ex quibus est Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.*

In postremis hisce verbis cum reverentia & dociliate accipiamus probationem Divinitatis J. Christi; in aliis verò cum gaudio intueamur delineationem propheticam prærogativarum Ecclesiæ Christianæ. Per suam in J. Christo adoptionem, habet in ipso plenitudinem divinitatis, pro gloria templi & Arcæ; testamentum æternum, pro temporali; spiritum vivificantem J. Christi, pro littera occidente legis; adorationem in spiritu & veritate, & adorandam Eucharistiam, pro cultu, signis, & ceremoniis merè externis; hæreditatem coelestem, non terrenam; adimplentionem verarum promissionum, pro umbris & figuris; Pro Patre, Deum Patriarcharum; pro fratre, J. Christum qui secundum humanitatem quidem est caro de carne ejus, & os de ossibus ejus; secundum divinitatem autem est omnium creaturarum principium & finis, est super omnes, & debet ab omnibus gloriam accipere. Quid faciet imminente morte, qui hæc prærogativas contempserit aut neglexerit?

6 *Non autem quod excederit Verbum Dei. Non enim omnes qui ex Israel sunt, si sunt Israelita:*

Filii Jacob, figura & probatio sunt prædestinationis Sanctorum. Pro his sunt Dei promissa, & in ipsis implentur ac verificantur quoad omnes
suas

¶ uas partes, tamquam in vero Israël, secundum spiritum & veritatem. . . Pauci Israëlitarum veri in tot filiis Israël; pauci electi & veri Christiani in tot baptizatis, qui Ecclesiam terræ constituunt. . . Ut de parvo numero simus, per angustam portam intrandum est, & per viam arctam incedendum; ut verò viam arctam cognoscamus, ubi parvus numerus sit, dispiciendum est.

Genes.

21. 12.

7 *Neque qui semen sunt Abraham, omnes filii: sed in Isaac vocabitur tibi semen:*

Deus in libro vitæ pro filiis suis non numerat nisi J. Christum, & eos quos prædestinavit & adoptavit in ipso; quemadmodum pro filiis Abraham non numerat nisi Isaac & qui ex Isaac nascerentur. Secunda figura & secunda probatio in filiis Abraham. . . Isaac, dignus est nomine filii, is scilicet, qui ipsius exemplo semper ad obediendum promptus est, qui voluntatem Dei plus amat quam vitam propriam, & qui quod habet charissimum ipsi immolare paratus est.

Gallat.

4. 28.

8 *Id est, non qui filii carnis, hi filii Dei; sed qui filii sunt promissionis, æstimantur in semine.*

Vitam ergo ducamus Christianam & ab omnibus desideriis carnalibus remotam, si confidere volumus esse nos filios Dei J. Christo promissos. Portemus in vita nostra electionis divinæ notas, quæ sunt virtutes Christianæ. . . Electio ista terribilis est, sed iusta, sancta, adoranda. Silcat sapientia humana & discat submittere se sapientiæ quam comprehendere non potest, quia ipse Deus est.

Genes.

18. 10.

9 *Promissionis enim verbum hoc est: Secundum hoc tempus veniam: & erit Sara filius.*

Isaac per miraculum conceptus ex Patre decrepito & matre sterili, figura est filii Dei incarnati, & filiorum Dei adoptivorum, qui tales facti non sunt nisi per supernaturalem, omnipotentem, & prorsus gratuitam Spiritus sancti operationem, & vi æterni decreti Dei, & promissionis factæ filio ipsius, quæ tempore suo executioni mandatur. O

Deus

Deus meus, cum jam inde veneris ad me, & tam potenter in corde meo operatus fueris; non sperare non possum quidquid adhuc promissorum tuorum in me complendum superest.

9. 2. ELECTIO DEI, NON SECUNDUM OPERA.
MISERICORDIAM FACIT CUI VULT.
VASA HONORIS ET VASA
IGNOMINIAE.

10 *Non solum autem illa : sed & Rebecca ex uno concubitu habens, Isaac patris nostri.*

Tertia praedestinationis imago & probatio in geminis filiis Isaac. Praelatio prorsus gratuita electorum non magis tribui potest, aut propriis ipsorum meritis, aut meritis patrum & matrum illorum, quam iis tribui possit praelatio Jacob praes Esau, qui simul ex eodem patre, ex eadem matre, & in eadem dispositione nati sunt. Quo minus meremur per nos ipsos, eo plus debemus Deo. De nullo gloriari posse, thesaurus est, quem in paupertate nostra invenimus, & fundus humilitatis Christianae ditissimus.

11 *Cum enim nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali, (ut secundum electionem propositum Dei maneret)*

12 *Non ex operibus, sed ex vocante dictum est ei :*

Quod hic consilium Apostoli, nisi confundere falsam sapientiam eorum qui in Electis quaerunt merita vel opera, priora aut posteriora, facta aut facienda, quae cum non sint dona Dei causa fuerint praedestinationis illorum aeternae & praelationis; stabilire item fidem electionis gratiae, & non meriti; electionis, quae in homine quod possit illius causa esse non invenit, sed ponit? S. Aug. Epist. ad Sixtum.

13 *Quia major serviet minori, sicut scriptum est : Genes. Jacob dilexi, Esau autem odio habui.*

Amor Dei aeternus & gratuitus causa est praedestinationis Sanctorum. Quid Deus diligebat

in Jacob, nisi gratuitum misericordiae suae donum? Et quid odio habebat in Esau, nisi peccatum in quo natus erat? In aliis ponit bonum, quod in ipsis vult diligere; sed in aliis invenit malum, quod in iis condemnat.. Adoremus æternum illum Dei erga electos suos amorem, tamquam qui omnium super illos misericordiarum ipsius fons sit & qui ipsos ab impiis discernat.

14 *Quid ergo dicemus? numquid iniquitas apud Deum? Absit.*

Eò tandem desinunt vani rationis humanæ conatus: vel ut velit judicia Dei comprehendere, præsumptione insolenti; vel ut iniustitiæ accuset quod non comprehendit, impietate sacrilegâ. Unum faciendum est, adorare Deum & sese humiliare.

Exod.
33.19.

15 *Moyse enim dicit: Miserebor cujus misereor: & misericordiam præstabo cujus miserebor.*

Non quæramus in nobis fundamentum gratiarum, quas Deus nobis largitur: sola ipsius misericordia illarum fons & causa est: misericordia in justificatione peccatorum; misericordia in coronatione justorum. . Probatio quarta, quam ex ore ipsius Dei Moyses didicit: Deum esse donorum suorum & gratiarum dominum; misericordiam non habere aliud fundamentum quam ipsam misericordiam; & divinæ hujus perfectionis naturam esse, non se ex meritis, ut facit iustitia, dirigere.

16 *Igitur non volentis, neque currentis, sed misericentis est Dei.*

Homo superbus nil debere vult Deo; verus humilis in eo gaudium omne collocat, quod Deo tribuat omnia, & nihil sibi. Ah! Deus meus, quid fundare possis super voluntatem quæ ipsa inconstantia est, super vires quæ non sunt nisi impotentia, super conatus qui non sunt nisi præsumptio, super fundum qui non est nisi indignitas?

Exod.
9.16.

17 *Dicit enim Scriptura Pharaoni: Quia in hoc ipsum*

*ipsum excitavi te, ut ostendam in te virtutem meam:
& ut annuntietur nomen meum in universa terra.*

Cum Deus cognoscere nos facit indurationem peccatoris, quod ipsius consilium est, quod nostrum officium, nisi ut nos sub potenti manu ipsius humiliemus, ut pro gratia ipsius gratitudine pleni simus, & potestatem illius supremam agnoscamus? . Pharaon figura est reproborum, in quibus Deus glorificatur per justitiam. . Figura & probatio quinta prædestinationis gratitæ, Moyses & populus Moysis, Pharaon & populus Pharaonis. . Ab hoc posteriori discamus, cur Deus impiorum elevationem, prosperitatem, & malitiam permittat, discamus ipsius solius esse, scire & eligere vias quibus glorificari vult.

18 Ergo cuius vult miseretur, & quem vult indurat.

Ita, Deus meus, verum est, esse te gratiarum tuarum dominum & dispensatorem supremum. Si misericordiam mihi facias, mera liberalitas est: si mihi me derelinquas, iustum iudicium est. . Non indurat Deus inspirando malitiam quæ duritia cordis est; sed hominem, juxta quod meretur, duritiæ suæ naturali relinquendo. Meritum gratiæ non nisi in J. Christo est, meritum indurationis in nobis ipsis. . Ut exhortationes & gratiæ exteriores nobis utiles sint, & nos non indurent, semper his jungamus orationem, quâ unctionem interioris gratiæ ipsius, quæ cor emollit, in nos provocemus. Benedictus sis, Deus meus, quod mecum non egeris ut justè agere poteras.

19 Dicis itaque mihi: Quid adhuc queritur? voluntati enim ejus quis resistit?

Horrenda cordis humani superbia, tribuere sibi bonum quod in ipso facit Deus, & in Deum malitiam propriam conjicere, perditionem, quæ ab ipso venit, Deo imputando. Deus peccatum non vult; e contra, illud non permittit nisi ut melius illud destruat & bonum ex eo eliciat.

20 O homo, tu quis es, qui respondeas Deo? Num. Sap. 15. 7.

Isai.

45. 9.

Jerem.

18. 6.

quid dicit figmentum ei, qui se finxit: Quid me fecisti sic?

In finem sæculi humana ratio cum iustitia divina contendet; sed ad eam confundendam hoc verbuni sufficit. Si aliud responsum invenimus, quam responsum Pauli, timeamus nè nobis à spiritu præsumptionis suggestum sit. Probatio sexta ab exemplo figuli desumpta. Vanas humani ingenii super arcanâ Dei œconomiâ rationationes ipsa ratio confundit.

21 *An non habet potestatem figulus luti, ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam?*

Quis conqueri possit, quod ex eadem generis humani massa, infectâ peccato originali, & ad mortem condemnatâ, Deus partem eripiat ut in ea ostendat gratiam suam, eam salvando; partem verò alteram in sua corruptione relinquat, ut ostendat in ea iustitiam suam, eam puniendo? An magis placeret nobis, si massam totam perire permetteret? Adeò non murmuremus, ut adoremus bonitatem Dei, qui salvat eos quos perdere poterat.

§. 3. JUSTITIA ET MISERICORDIA DEI CIRCA REPROBOS ET ELECTOS.

22 *Quod si Deus volens ostendere iram, & notam facere potentiam suam, sustinuit in multa patientia, vasa iræ, apta in interitum,*

23 *Ut ostenderet divitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quæ præparavit in gloriam.*

Ipsa reproborum punitio tota cedit in Dei gloriam & electorum salutem. Ostendit 1. Iram ipsius, & sic ipsius sanctitatem infinitamque adversus peccatum oppositionem. 2. Ipsius potentiam, quâ è malis maximis bonum elicit, & inordinationes vel maxime monstrosas in ordinem suum reducit. 3. Divitias gloriæ ipsius in electis, dum misericordiâ prorsus gratuitâ ex abyssu corrup-

corruptionis illos eripit, & secum regnare facit illos qui eadem cum reprobis malsâ involvebantur. 4. Patientiam ipsius circa reprobos majorem, quàm sit ipsius in iis puniendis severitas. Deus est qui hominem reddit dignum gloriâ; homo, qui Deum ad ipsum perdendum & damnum compellit. Septima probatio, sumpta à gloria Dei, & consilio ostendendi suam misericordiam & justitiam.

24 Quos & vocavit nos non solum ex Judais, sed etiam ex Gentibus.

Probatio octava, ab exemplo gentilium, prædestinatorum ad fidem Evangelii absque ullis meritis, quorum alii vocati sunt, alii relictî, etsi æqualiter peccatores. Consilia Dei super electos manifestare incipit vocatio, perseverantia illa consummat. Ex hoc versu manifestum est, scopum Apostoli in hoc capite non esse, Judæos comparare cum gentilibus, sed reprobos cum electis, qui ex utroque populo collecti sunt.

25 Sicut in Osee dicit: Vocabo non plebem meam, Osee. 2.
plebem meam: & non dilectam, dilectam; & non 24.
misericordiam consecutam, misericordiam consecutam. 1. Petr. 10.

26 Et erit: In loco, ubi dictum est eis: Non plebs mea vos: ibi vocabuntur filii Dei vivi. Osee. 1. 10.

Dei super electos misericordie gradus tres. 1. Manu suâ illos attrahit & ducit, ut suum populum. 2. Veritatem & arcana cordis sui illis detegit, ut suæ sponsæ. 3. Seipsum illis in hæreditatem dat, ut suis filiis. Rex obedientiam postulat & subjectionem; sponsus, fidem & amorem; Pater, gratitudinem & fiduciam.

27 Isaias autem clamat pro Israel: Si fuerit numerus filiorum Israel tanquam arena maris, reliquia Isai. 10.
falva fient. 22.

Probatio nona, ab exemplo Judæorum. Quis non contremiscat, dum in populo electo à Deo numerum videt tam exiguum? plura pro nobis, quam pro populo isto, prodigia fecit; sed hoc

non magis nos, quam illos, in tuto collocat. Fideles simus, & confidamus. . Maximus Judæorum numerus initio rejectus propter incredulitatem; & reliqui in fine mundi per misericordiam salvati, ostendunt Dei in minis & promissis veracitatem, & scripturarum veritatem confirmant. . Quantumvis numerosus sit populus aliquis, ordo, communitas, Deus non numerat nisi illos qui sui sunt; reliqui ipsi sunt nihil. . Quamdiu numerum, qui maximus est, sequimur, certi sumus nos in via salutis non esse.

28 *Verbum enim consummans, & abbrevians in aequitate: quia verbum brevium faciet Dominus super terram.*

Quantumvis eorum, quibus Deus facit misericordiam, numerus exiguus sit, nulli tamen injustitiam facit; cum omnes rei sint, & neminem, qui non mereatur, justitia ipsius puniat. . Contendamus esse de numero isto exiguo, viam arctam eligendo, antè diem terribilem abbreviationis & desolationis.

Isa. 1.9.

29 *Et sicut prædixit Isaias: Nisi Dominus sabaoth reliquisset nobis semen, sicut Sodoma facti essemus, & sicut Gomorra similes fuissetus.*

Incolæ Sodomæ & Gomorrhæ, corporis impiorum imago; Loth cum uxore & duabus prolibus, decima prædestinationis electorum & exigui illorum numeri figura ac probatio. . Quantumvis subita & universalis sit corruptio & perditio malorum, sciet Deus indè salvare & eripere eos quos sibi reservavit, etsi illis, ut Loth, Angelus mittendus foret è cælo.

30 *Quid ergo dicemus? Quod gentes, quæ non se habebantur justitiam, apprehenderunt justitiam: justitiam autem, quæ ex fide est.*

Novit J. Christus oves suas, nisi illas quærat & trahat, numquam ad ipsum ituræ sunt. Quære ergo, Domine, ovem hanc errantem, & trahere ad te. . Deus sæpè de illis cogitat, qui non cogitant de ipso; sed gratia est, quam omnibus
non

non præstat. O Judiciorum Dei abyssus ! Agnoscimus, Domine, ea iusta esse ; gratias tuas verè esse gratias ; & nullum nos à nobis ipsis meritum habere. Nullum est meritum nisi per fidem, & fides liberalitatis tuæ donum est.

31 *Israel verò sectando legem iustitia, in legem iustitia non pervenit.*

32 *Quare ? Quia non ex fide, sed quasi ex operibus : offenderunt enim in lapidem offensionis,*

Improbis non est qui salvari non possit, si deferendo peccatum ad J. Christum recurrat. Nemo bonorum operum plenus qui perire non possit, si in seipso & operibus suis fiduciam collocet. . Quam verum est, satis non esse Deum quærere; sed quæri oportere ibi & eo modo, ubi & quo modo vult, Christianè, per fidem & vias Evangelii ; & non solum Judaicè per solas devotiones exteriores & superficiales. Origo reprobationis eorum qui inter Judæos perierunt hæc est, quod ad Deum ire noluerint per J. Christum, quod noluerint necessitatem gratiæ ipsius ad salutem agnoscere, & quod in seipsis & lege fiduciam suam collocarint.

33 *Sicut scriptum est: Ecce pono in Sion lapidem offensionis, & petram scandali: & omnis, qui credit in eum, non confundetur.* Isai. 8.
14. 28.
16.

Væ mundo, cui J. Christus est petra scandali, 1. Petr. 2. 7, quia in humilitatem viarum ipsius ingredi recusat. . Superbia hominem excæcat, vel eum impedit oculos ad pedes dejicere, atque illic J. Christum abjectum & humiliatum videre ; videbit eum elevatum aliquando, sed ad suam ruinam & perditionem. . Non dejiciat nos sortis nostræ incertitudo. Perire non possumus, dum J. Christo per fidem vivam virtute gratiæ ipsius, perfectè nos ipsius gubernationi tradendo, & per veram in bonitate ipsius fiduciam adhæremus.

CAPUT X.

§. I. ZELUS JUDÆORUM SINE SCIENTIA.
NON SUBJICIUNT SE GRATIÆ QUÆ
JUSTIFICAT. JUSTITIA FI-
DEI ET LEGIS.

Fratres, voluntas quidem cordis mei, & obse-
cratio ad Deum, sit pro illis in salutem.

2. Testimonium enim perhibeo illis, quod a-
mulationem Dei habent, sed non secundum scien-
tiam.

Notæ charitatis & zeli verè pastoralis. 1. Por-
tare in corde suo Oves, vel maximè errantes. 2.
Deum pro illis vehementer orare. 3. Adeò non
insultare infirmitati illarum, ut quod in eis laude
dignum est, lauderetur. 4. Defectus illarum non
dissimulare. 5. Reprehensiones fortes suavitatè
miscere. Ah! Deus, quam zelus, qui non est se-
cundum scientiam, communis est in Ecclesia, &
quot illic malorum origo! Quo zelus major est,
eò periculosior, dum ei non respondet lumen,
nec eum dirigit. Zelus verus non ex sensu aut
cæco motu pietatis, sed secundum principia, cum
lumine, & æquitate agit.

3. Ignorantes enim justitiam Dei, & suam qua-
rentes statuere, justitiæ Dei non sunt subiecti.

Causæ zeli falsi. 1. Nimis parva consiliorum &
viarum Dei cognitio. 2. Vana de se oblectatio & in
se ipso fiducia. 3. Independentiæ ad bonum facien-
dum occultus amor. Numquamne ergo homo
intelliget, non debere illum in se ipso, sed in J.
Christo veram justitiam quærere? Semperne tam
stultus suorum operum amator erit, ut merita sua
gratiæ Dei accepta debere non velit? Absque illa
conatus omnis vanus est, omnis voluntas impo-
tens, omnis justitia falsa, omnis via periculosa.

4. Finis enim legis, Christus, ad justitiam omni
credenti.

Veri zeli fundamenta sunt. 1. J. Christo ejus-
que

que religioni cognoscendæ in S. Litteris incum-
bere. 2. Mandatorum & consiliorum ipsius sco-
pum, qui spiritus est & homo interior, semper
respicere. 3. Non alias vias aut alias regulas sibi
formare quam fidei, aut quæ iis conformes sint..
Finis legis est Christus, cum sit adimpletio & ve-
ritas promissionum legis, res & corpus figura-
rum & umbrarum legis in ceremoniis, victi-
ma quam omnia sacrificia prædicebant, Autor
fidei & gratiæ qui facit ut præceptum impleatur..
Via non vulgaris intrandi in scripturas veteres est,
J. Christum, qui illarum clavis est, semper præ-
oculis habere, Ipsius est, manifestare illic seip-
sum, & libri illius adorandi sigilla rumpere; no-
strum verò, illum inter legendum invocare..
Phantasma amatur, dum amantur observantiæ le-
gis, non spectando illic J. Christum, qui illarum
plenitudo & finis est.

5 *Moyſes enim ſcripſit, quoniam juſtitiam, qua Levit.
ex lege eſt, qui fecerit homo, vivet in ea.* 18. 5.

Non in poſſeſſione legis, ſed in praxi legis eſt Ezech.
vita. . Illuminat & præcipit lex, ſed dare non 20. 11.
potèſt niſi lumen quoddam otioſum, ſine fide Deut.
quæ impetrat & agit per charitatem. . Qui legi 30. 12.
innititur, non habet in ſua impotentia quo recur-
rat; fides viva ſupplet omnia, dum facit nos in-
venire J. Chriſtum.

6 *Quæ autem ex fide eſt juſtitia, ſic dicit: Ne
dixeris in corde tuo: quis aſcendet in calum? id eſt,
Chriſtum deducere:*

7 *Aut quis deſcendet in abyſſum? hoc eſt, Chriſtum
à mortuis revocare.*

Incarnatio, mors, & reſurrectio J. Chriſti,
ſunt objectum, origo, & meritum fidei Chriſtia-
næ. Non hoc agitur, ut illorum Myſteriorum
rationes penetrentur, ſed ut Verbo Dei creda-
tur. . Difficultate nullâ terretur fides, quia quo
difficultas major eſt, eò majus eſt ejus meri-
tum. . Quo res videntur magis incredibiles, eò
digniores ſunt quæ credantur, quando Deus lo-

quitur. . . Quò minus ingenio & potentia creaturæ proportionatæ sunt; eò magis proportionatæ sunt consilio Dei, volentis illam sub iugo fidei humiliare. . . Semel tandem ac seriò credamus, facere posse Deum quod concipere non potest homo, & cessabit rebellare ratio. . . Quot ratiocinationes falsas & timores frivolos præscindit fides, dum nos prorsus omnipotentia divina inniti jubet.

Deut.
30, 1.

8 *Sed quid dicit Scriptura? Propè est verbum in ore tuo, & in corde tuo: hoc est verbum fidei, quod prædicamus.*

Quam pretiosum donum & compendiosa lex est fides! Quot erant ceremoniæ, sacrificia, & præcepta in lege, tot linguas habebat Judæus ad fidem confitendam; non nisi corde uno ad credendum, & lingua una ad fidem confitendam, indiget Christianus: utrumque autem dat Deus ipse.

9 *Quia si confitearis in ore tuo Dominum Jesum, & in corde tuo credideris, quod illum Deus suscitavit à mortuis, salvus eris.*

J. Christo obedire, verè confiteri est, ipsum esse dominum; hoc si absit, non confitetur ipsum Christianus nisi ad suam damnationem. Cum ipso commori mundo, regulis mundi renuncians, & per charitatem Deo vivere, hoc demum est mortem ipsius & resurrectionem corde credere. Fidem, dum sincera est, opera sequuntur. . . Interiora omnia religionis officia comprehenduntur sub fide, quæ illorum fundamentum & radix est; exteriora, sub verbo quod illic semper impenditur.

§. 2. OS CONFITEATUR, QUOD CREDIT COR. PRÆDICATORES MISSI.

10 *Corde enim creditur ad justitiam: ore autem confessio fit ad salutem.*

Frustra de fide cordis blanditur sibi homo, si fidem neget linguâ, maximis, moribus: duo hæc

hæc media à Deo ad salutem instituta, cætera omnia complectuntur. Fides talis, qualem esse oportet, Deum honorat in corde: fidei confessio, coram hominibus. Illa, in peccatore destruit præsumptionem de viribus propriis ad bonum, dum eum facit in Deo solo confidere: hæc eum facit contemnere æstimationem & malitiam hominum, ut non æstimet nec timeat nisi Deum. Qui Dominum suum erubescit, dignus non est qui illi serviat: nedum qui cum illo regnet.

11 *Dicit enim Scriptura: Omnis, qui credit in illum, non confundetur.* Isai. 28. 16.

Umquamne cessare deberemus à petenda fide illa viva, quæ spei nostræ fundamentum est, fons omnis boni in nobis & salutis nostræ substantia?

12 *Non enim est distinctio Judæi & Græci: nam idem Dominus omnium, dives in omnes qui invocant illum.*

Quam dives est, qui novit rectè orare: cum bona Dei omnia in manibus ipsius ponat oratio! Non est personarum acceptio in Deo. Exteriora fidei media exposita sunt omnibus; sed donum fidei interius non omnibus contingit. Tam religioni essentialis est oratio, ut & nomen suum illi tribuat. Ritè illic aguntur omnia, cum Deus ritè oratur.

13 *Omnis enim, quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit.* Joël. 2. 32.

Spes & charitas orant; sed fides quæ orandum sit docet: atque ex his quatuor fontibus salus nascitur. Fides, orationis scaturigo est; & quantum fides tepida est aut fervens, tantum languet aut ardet oratio. Cultus omnis & omnia religionis officia veluti in oratione inclusa sunt, quia oratio est anima religionis, quia facit ut dependentia hominis à Deo magis cognoscatur, quia canalus est quo Deum inter & homines commercium exercetur.

14 *Quomodo ergo invocabunt, in quem non crediderunt? Aut quomodo credent ei, quem non audierunt?*

84 EPISTOLA B. PAULI

riunt? Quomodo autem audient sine pradicante?

15 *Quomodo verò pradicabunt nisi mittantur?*
Isai. 52.7 sicut scriptum est: Quam speciosi pedes evangelizan-
Nab. 1. tum pacem, evangelizantium bona!

16. Attente observemus, quod missio divina & Apostolica fundamentum sit & origo salutis hominum. . . Apostolus, tamquam bonus Pastor, non imperio, sed ratione sanare conatur Judæorum invidiam. Cogit eos per Scripturam agnoscere, fidem esse universale medium salutis omnibus nationibus, ac proinde verbum, quod fidei fundamentum est, illis nuntiari debere. . . Ministerium verbi maximè sanctum & maximè necessarium est Ecclesiæ: & faxit Deus, ut non sit maximè profanatum.

§. 3. ELECTIO GENTIUM. INCREDULITAS JUDÆORUM.

Isai. 52. 7. Sed non omnes obediunt Evangelio. Isaias enim dicit: Domine quis credidit auditui nostro?

Joan. 12. 38. Si vitam spectes maximæ partis Christianorum, possisne dicere multos esse qui obediunt Evangelio? Non tantum mysteriis, quantum morum regulis contradicatur; quia non tanti constat, illa credere, quanti has sequi.

17 *Ergo fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi.*

Duas gratias, ambas gratuitas, fides completitur: Instructionem exteriorē, & interiorē obedientiam: sine obedientia cognitio nos condemnabit. Frustrà vel ipsum J. Christi verbum corporis aures ferit, nisi aures cordis aperiat. . . Verène credimus Deum esse qui nobis loquitur, dum veritates illius nobis annuntiantur? Vitæ nostræ est, de fide nostra respondere.

Psal. 18. 5. 18 Sed dico: Numquid non audierunt? Et quidem in omnem terram exivit sonus eorum, & in fines orbis terra verba eorum.

Verbum istud J. Christi in omnes fines terræ resonat

resonat etiamnum: sed quam multi illud rejiciunt, aut recusando credere, aut recusando facere? Quin & quam multi, quibus verbum istud nondum allatum est: an nobis magis, quam ipsis, Deus illud debebat?

19 Sed dico: Numquid Israel non cognovit? Primus Moyses dicit: Ego ad amulationem vos adducam Deut 32. in non gentem: in gentem insipientem, in iram vos 21. mittam.

Sollicitè caveamus similes esse Judæis, agere ferendo fratres nostros fideliores esse nobis, & gratiæ alienæ invidendo. Sed & timeamus, ne in poenam infidelitatis nostræ gratia nostra transferatur ad alios.

20 Isaias autem audet, & dicit: Inventus sum à non quærentibus me: palam apparui iis, qui me non interrogabant. Isai. 65. 1

Quot modis & quot viis manifestavit nobis Deus seipsum & sua super nos consilia, propriam nostram indigentiam & nostrum erga ipsum debitum, tum cum de eo non cogitabamus, eumque fugiebamus! Quæramus illum vice nostrâ, dum inveniri potest, per fidem quam nobis largitus est. Non cessemus illum orare, dum adhuc per suam bonitatem prope est.

21 Ad Israel autem dicit: Tota die expandi manus meas ad populum non credentem, & contradicentem. Isai. 65. 2.

Manus Jesu crucifixi apertæ sunt & extentæ, ut sua in nos dona effundat, ut protegat nos suâ potentiâ, ut vias nobis suas ostendat, ut ipse nos dirigat, ut nos ad se vocet; & nos ipsi non reddemus nisi incredulitatem in corde, & contradictionem in vita & moribus? Petamus ab ipso docilitatem cordis, & spiritum fidei, ut verbum Dei, & vocem sanguinis J. Christi cum fructu audiamus. Non imitemur populum istum rebellem, si rejici cum illo non velimus.

CAPUT XI.

§. I. QUIDAM JUDÆI RESERVATI ET SALVATI PER GRATIAM. EXCÆCATIO ALIORUM.

I Dico ergo: Numquid Deus repulit populum suum? Absit. Nam & ego Israelita sum ex semine Abraham, de tribu Benjamin:

Vanitas non est, semetipsum proferre in exemplum, dum necessitas charitatis id jubet, & non nisi gratiam Dei in seipso quis laudat. . Esto perindè humilis ac S. Paulus, & eris pro misericordia Dei perindè gratus. . Dei in suis promissis fidelitas & verbi ipsius consiliorumque super populum suum immutabilitas, abundè constant in parvo numero quem per electionem gratiæ suæ indè salvat. . Anima una electa, populus totus est coram Deo: & mundum salvat, cum salvat suos Electos.

2 Non repulit Deus plebem suam, quam præsciuit. An nescitis in Elia quid dicit Scriptura: quemadmodum interpellat Deum adversum Israel?

Populus ille Dei non tam Judæorum corpus est, quam inter Judæos & gentiles illi quos ad salutem elegit. Nos ipsi sumus, si vocationi nostræ fideles fuerimus. Præscientia ipsa prædestinatio est; cum prædestinare in Deo, sit prævidere & ab æterno cognoscere eos quos sibi reservavit, & dona quæ largiri ipsis decrevit ut eos ad se trahat, eos sanctificet, perseverare eos faciat, eos coronet. Numquam de eo cogitemus, nisi unà Deum adorando, nostramque erga ipsum fiduciam exercendo.

3. Reg.
19. 10.

3 Domine, Prophetas tuos occiderunt, altaria tua suffoderunt: & ego relictus sum solus, & quarunt animam meam.

Sæpè Deus suis non relinquit nisi intuitum malorum & inordinationum quibus inhonoratur, ut
eos

eos exerceat, eos probet, & zelum eorum accendat. Exemplum consolatione plenum iis qui gemunt, dum vident exiguum numerum eorum qui se pro veritate & iustitia declarant; magis etiam iis, qui sic illas amant ut pro iis patiantur & se malis omnibus exponant, quique illas tuentur.

4 *Sed quid dicit illi divinum responsum? Reliqui 3. Reg. 19. 18. mihi septem millia virorum, qui non curvaverunt genua ante Baal.*

Non ipse se homo reservat, sed Deus reservat sibi quos vult, novitque quos sibi reservat ad se trahere & custodire. Electorum suorum zelator est, mundo eos & sæpè ipsis sanctis abscondit. Neminem judicare oportet, sed timere & sperare, adorare Deum & cum fiducia se illi tradere, ei servire uniendo se corde cum iis qui ipsius sunt, non ab alio quam ab ipso cogniti. O Magne Deus! audeo à te triplicem hanc gratiam postulare, ut sim de exiguo isto numero quem tibi reserves, quem hominibus abscondis, & quem tu ipse custodis.

5 *Sic ergo & in hoc tempore, reliquia secundum electionem gratia salva facta sunt.*

Non salvat Deus nisi suos electos: sed spes Christiana confidere nos jubet quod de exiguo isto numero simus dum vitam ducimus quæ spei isti respondet. Portemus in nobis characterem electorum, qui est non curvare genua sua ante idola mundi. Idola ista sunt, quidquid contra legem Dei diligimus, & quod locum Dei in corde nostro occupat. Deus electos suos eligit per meram gratiam: humiliemus nos. Numerus illorum exiguus est: ergo numerus hic exiguus is est, quem sequi oportet; & magnus is, quem non oportet imitari.

6 *Si autem gratia, jam non ex operibus: alioquin gratia jam non est gratia.*

Frustra quærimus in nobis bonum aliquod quod veniat à nobis, aut quod per nos ipsos si-

mus

mus meriti. Gratiam rejicit, qui totum illi non tribuit. . Omnes inimicorum gratiæ conatus eò tendunt ut persuadeant, gratiam dari meritis; Deus verò contra non laborat nisi ut convincat nos, quod simus gratiâ indigni, nec eam mere-ri possimus.

7 Quid ergo? quod quarebat Israël, hoc non est consecutus: electio autem consecuta est: ceteri verò excacati sunt:

Hoc tandem est velle Deum quærere in amore nostro proprio, juxta propensiones nostras, & per nos ipsos, ut eum quæsi verunt Judæi. Quod invenimus, id induratio & excæcatio est. Cum Deus nos eligit & quærit nos ut se quæri faciat, tum invenitur infallibiliter. Erravi sicut ovis quæ periit, quare, Deus meus, servum tuum, & trahe ad te.

Ifai. 6. 9. 8 Sicut scriptum est: dedit illis Deus spiritum compunctionis: oculos ut non videant, & aures ut non audiant, usque in hodiernum diem.

Pupitio superbi, qui, Judæorum exemplo, justus esse vult & in Deum tendere per seipsum.

1. Deus illum ferit, & sine sensu est instar hominis qui sopitus est. 2. Deus suum illi offert lumen, nec illud videt. 3. Deus illi loquitur, & nihil audit. Si statum istum rarum esse putemus in mundo, nec eum timeamus nobis, timeamus certè ne jam inde in eum lapsi simus.

9 Et Davia dicit: Fiat mensa eorum in laqueum, & in captivonem, & in scandalum, & in retributionem illis.

4. Panis vivus Verbi Dei fit ipsi, ob pravam illius dispositionem, venenum mortiferum. 5. Panis ille, quo abusus est peccando, novorum lapsuum fit occasio. 6. Noluit ex eo comparare sibi gaudium & gloriam: nunc ipsius condemnatio & supplicium est. . Nemo est qui timere non debeat, ne gratiarum divinarum abusum alia in ipso peccata sequantur. Hic abusus sæpè bona maxima vertit nobis in mala ingentia.

10 Obscu-

10 *Obscurentur oculi eorum ne videant : & dorsum eorum semper incurva.*

7. Verbum Dei tenebras ipsius auget, adeò illas non dissipat. 8. Non tantum cor illius ad cœlum non erigit, sed etiam magis ac magis ad terram illud incurvat, eique per pravam ipsius dispositionem affigit. . Justum est ut affixi maneamus illi quod amamus; Deo, cum amamus Deum; terræ cum amamus terram. Sed, Domine, nè secundum rigorem justitiæ tuæ trahes nos.

§. 2. JUDÆI, RAMI EXCISI EX OLIVA; GENTILES, RAMI OLEASTRI OLIVÆ INSITI.

11 *Dico ergo : Numquid sic offenderunt ut caderent ? Absit. Sed illorum delicto, salus est Gentibus ut illos amulentur.*

Deus malum tolerat ut majus indè bonum eliciat. . Multo lumine, gratia, & prudentia opus est, ut eum in hoc imitemur; sicut & ut maxima peccata saluti servire faciamus. . Lapsus justus prodest aliquando ad convertendum peccatorem, ut vicissim peccatoris conversio prosit ad justum à lapsu erigendum. . O altitudo adoranda œconomix Dei, qui nunc per vias simplices & directas ac manifestè proportionatas, nunc per compositas, indirectas, & in speciem contrarias, opera sua facit & consilia sua adimplet.

12 *Quod si delictum illorum divitiæ sunt mundi, & diminutio eorum divitiæ Gentium : quanto magis plenitudo eorum ?*

Quod oculis mundi videtur esse vel maximè consiliis Dei oppositum, id sæpè est medium quod elegit ad ea adimplenda; quin & per eam ipsam rem, quam homo contra ipsius voluntatem facit, voluntatem suam exequitur. Quis non admiretur, ô Deus meus, occultas sapientiæ tuæ rationes ? . Quam potens est exemplum bonum ! Væ illi, cui illud invidiam excitat; cum deberet ei zelum augere.

13 Vobis enim dico Gentibus: Quamdiu quidem ego sum Gentium Apostolus, ministerium meum honorificabo,

Ministerium Pastoris verè condecorat zelus stabiliendi J. Christum in animabus ipsi commissis, non prætermisiss aliis. Omne suum studium illis debet, sed absque adhæsiōe: suum zelum & teneritudinem, sed absque studio partium.

14 Si quomodo ad æmulandum provocem carnem meam, & salvos faciam aliquos ex illis.

Felix Christianus, qui in corde fratrum suorum aliam cupiditatē non excitat, quam quā J. Christi esse ambiunt! Christianus, & multo magis Ecclesiasticus, de consanguineis suis cogitare non debet nisi pro cœlo, nec aliam ipsis ambitionem aut æmulationem inspirare, quam pro salute.

15 Si enim amissio eorum, reconciliatio est mundi: qua assumptio, nisi vita ex mortuis?

Vera in calamitatibus & peccatis, etiam nostrorum, consolatio non est, nisi in submittendo nos ordinationibus & consiliis Dei, & bonum quod indè elicit intueno. Bonum magis intueamur cum relatione ad Ecclesiam & Corpus J. Christi, quam cum relatione ad nos ipsos & nostros.

16 Quod si delibatio sancta est, & massa: & si radix sancta, & rami.

Discamus de corporibus & de privatis sentire honorificè ex bono quod in iis videmus; non ob malum, quod illic offendimus, eos contemnere. In populo isto de gradu suo dejecto quaerit S. Paulus, quod illi possit æstimationem conciliare. Nihil illum magis elevat, quam quod in ortu suo radicem & stirpem habuerit tam sanctam ut sunt Patriarchæ, & quod in ipso suo occasu mundo dederit J. Christum, fundatores & primitias Ecclesiæ, Apostolos & primos Christianos.

27 Quod si aliqui ex ramis fracti sunt, tu autem cum oleaster esses, insertus es in illis, & socius radicis, & pinguedinis olivæ factus es,

18 *Noli gloriari adversus ramos. Quod si gloriaris: non tu radicem portas, sed radix te.*

Humiliemus nos in lapsu aliorum: nobis fortè illorum gratia data est, sed fortè etiam hæc ipsa gratia vel ad illos redibit, vel transibit ad alium.. Non insultemus Judæis: nos illis inserti sumus. Illi sunt radix nostra: ab illis fides & salus ad nos manavit. Timeamus nobis, & pro ipsis oremus.

19 *Dices ergo: Fracti sunt rami ut ego inserar.*

20 *Benè: propter incredulitatem fracti sunt. Tu autem fide stas: noli altum sapere, sed time.*

Non adhæremus J. Christo nisi per fidem & charitatem; sed hæc fides & hæc charitas ab ipso dependent.. Gratia fons est humilitatis, & gratiæ custos humilitas.. Qui ex superbia se erigit super illum qui ex superbiâ lapsus est, pœnâ dignior est quam ipse, cum ne exemplo quidem ipsius proficiat. Gratiitudo, humilitas, tremor.

21 *Sic enim Deus naturalibus ramis non pepercit: ne fortè nec tibi parcat.*

Quid non timeat peccator, imo & justus, dum considerat Dei consilia super Angelos, super Adam & posteritatem ipsius, super populum Judaicum, super tot Christianos qui ipso meliores erant, & tot fortè gratias non acceperant? . Salus nostra est, quod non parcat nobis in hoc mundo, ut parcere nobis possit in altero.

22 *Vide ergo bonitatem, & severitatem Dei: in eos quidem, qui ceciderunt, severitatem: in te autem bonitatem Dei, si permanseris in bonitate, alioquin & tu excideris.*

Tantum nos terrere debent misericordiæ Dei in nos, quantum illius severitas in alios.. Gratia in iudicium vertitur iis qui gratiâ abutuntur. Lapsus aliorum; magna nobis instructio est, & præceptum cui nos incumbere oportet frequenter, non ad insultandum proximo, sed ad condemnandum nos, & nos ipsos corrigendum.. Inter medias gratias contremiscamus; cum si non sequatur illas perseverantia, ad maiorem damnationem

nem futurae sint. Et quis ultimam hanc gratiam mereri possit?

23 Sed & illi, si non permanserint in incredulitate, inferentur: potens est enim Deus iterum inferere illos.

Peccator nullus dejiciatur animo: abyssus peccati non est, unde non possit illum Deus extrahere. Qui cum fide & fiducia ad illum revertitur, semper sinum ejus apertum sibi inveniet. Reversio peccatoris à S. Paulo non funditur nisi super omnipotentem Dei per J. Christum gratiam. Peccatoris malitia nihil Deo aut bonitatis aut potentiae detrahit.

24 Nam si tu ex naturali excisus es oleastro, & contra naturam insertus es in bonam olivam: quanto magis ii, qui secundum naturam inferentur suis olivae?

Si gratia, quam recepit Christianus, priusquam Deum desereret, causa illi sit formidandi Dei justitiam; est etiam ipsi pignus eorum quae expectare potest ab illius misericordia, si verè se ad ipsum convertat. Novorum mundorum conversio animos addere debet Christiano qui ad Deum reverti vult, & conversionem suam sincere postulat: cum illic videat quam dives sit Deus in misericordia.

§. 3. JUDAEI ALIQUANDO MISERICORDIAM
CONSEQUENTUR. ALTITUDO SA-
PIENTIAE ET JUDICIO-
RUM DEI.

25 Nolo enim vos ignorare fratres mysterium hoc, (ut non sitis vobis ipsis sapientes) quia cecitas ex parte contigit in Israel, donec plenitudo Gentium intraret.

Boni Pastoris prudentia in eo elucet, quod novit pro necessitate Ecclesiae & consolatione Electorum, mysteria aperire in tempore. Aperire in iis oportet, exemplo S. Pauli, non quod ad nutriendam humani ingenii curiositatem tantum faciat,

faciat, sed quod ad instruendum, consolandum, vel humiliandum continendumque in timore animi possit conferre. . Sua super electos consilia Deus implet, per ipsam improborum perditionem. . Benè rem suam agere novit Dei sapientia: populum induratum, eumque exiguum deserit, ut populum sibi absque numero acquirat. . Inter ruinas, quas patitur Ecclesia, consolationi est spes compensationis abundantis, cuius faciendæ rationes Deus facilè inveniet, si ad ipsum recurratur.

26 *Et sic omnis Israël salvus fieret, sicut scriptum est: Veniet ex Sion, qui eripiat, & avertat impietatem a Jacob.* Isai. 59. 20.

Omnis Israël salvatus est in exiguo numero, quem Deus sibi ex illo reservavit. Sis, ó Jesu, voluntatis meæ liberator, & quidquid tibi resistit, indè expelle. Quoties aut resistit bono, quod à me postulas; aut me inclinat ad malum, quod prohibes; toties eget ut liberator ipsius sis per tuam gratiam. . Reditus gratiæ mirabilis pro populo Judaïco: Conemur gratiam, quam accepimus, reddere procurando eam aliis; quemadmodum gentiles occasio erunt Judæis inveniendi Salvatorem, quem ab illis acceperunt.

27 *Et hoc illis à me testamentum, cum abstulerò peccata eorum.*

Quod, Deus meus, foedus Judaicum inter & foedus Christianum discrimen! Utrumque pro conditione habet abrenuntiationem peccati & legis tuæ adimplentionem: sed illic eam exigis à peccatore, in sua eum impotentia relinquendo; hic das ei quod jubes, per tuam illum gratiam purificando, in sculpendo legem tuam cordi ipsius, & eum tibi in filio tuo uniendo.

28 *Secundùm Evangelium quidem, inimici propter vos: secundùm electionem autem, charissimi propter patres.*

Populus Judaïcus magna ex parte reiectus, occasionem præbet adimplentioni prophetiarum, & divinae

divinæ erga gentiles misericordiæ: idem populus aliâ ex parte electus electione immobili, sed absconditâ & suo tempore apparitura, veritatem Dei in suis erga Judæos promissis confirmat. Aliorum induratio ad aliorum salutem permittitur. . . Nullum peccatorem contemnamus: magna aliquando consilia Deus habet super illos, qui nunc ipsi maximè adversi sunt. . . Gratia reformationis, ordini; pietatis, familiæ; conversionis, peccatori, non rarò conceditur ob sanctitatem unius fundatoris, unius è majoribus, unius patris. . . Utile admodum est ad eos recurrere, ut hæc gratia obtineatur: œconomia ista conformis est dependentiæ quam inter capita & membra Deus constituit.

29 *Sine pœnitentia enim sunt dona & vocatio Dei.*

Quæcumque infidelitates, mutationes aut revolutiones in mundo accidunt, adeò non consilia & voluntatem Dei immutant, ut ipsa voluntati illius æternæ & consiliis immotis subjecta sint, & ad ea adimplenda conferant. . . Media salutis, Dei dona sunt tam certa, efficacia, & infallibilia, quam decretum salutis absolutum est, certum, & immutabile: cum gratiæ respondeant prædestinationi, quæ gratiarum præparatio & basis est.

30 *Sicut enim aliquando & vos non credidistis Deo, nunc autem misericordiam consecuti estis propter incredulitatem illorum:*

31 *Ita & isti nunc non crediderunt in vestram misericordiam, ut & ipsi misericordiam consequantur.*

Non fatigemur adorando potentiam Dei incomprehensibilem, qui ex ipso peccato bona tam magna elicit, gloriam suam propriam, fidem incredulorum, & suorum super Ecclesiam consiliorum adimplerionem. Malum omne, Domine, quod in corde meo vides, muta in bonum, & fac illud gloriæ tuæ servire. Tu potes.

32 Conclufit enim Deus omnia in incredulitate: ut omnium misereatur.

Hic Apostolicæ de gratia doctrinæ clavis est. Permittit Deus peccatum omnium, ut quicumque salvantur, non nisi per misericordiam ipsius salventur; adeo gloriæ gratiæ suæ zelator est. Si consensus motui gratiæ præstitus non sit à gratia, meritum est quod gratiæ tribui non debet, & quod jus confert peccatori, conversionis & salutis suæ meritum sibi tribuendi. Referamus ergo ad Deum omnia, cum ab ipso veniant omnia. Necesse est Deum in facienda misericordia delectari, cum miseriarum omnium maximam, quæ peccatum est, ad hoc permittat.

33 O altitudo divitiarum sapientia, & scientia Dei: quam incomprehensibilia sunt judicia eius, & investigabiles viæ eius!

Superbia & præsumptio est, in doctrina prædestinationis & gratiæ scire velle omnia; sed omnia ignorare velle, ingratitude & infidelitas est. Apostolum in sacro hoc labyrintho sequamur; sed ubi sistit ille, sistamus, nisi errare velimus. Ingenii humani curiositas in admirationem mutetur, cum sua consilia & judicia Deus ipse non aperit. Non sunt destituta ratione, cum sint plena sapientiâ & scientiâ profundâ; sed tam rationes illæ, quam ipsius scientia & sapientia, incomprehensibiles sunt. Affuescamus occupare nos judiciis Dei considerandis cum fide & reverentia, cum timore & fiducia; ea meditemur, ea admiremur, & ingenium nostrum sub altitudine illorum infinitâ, & infinitè adorandâ humiliemus.

34 Quis enim cognovit sensum Domini? Aut quis consiliarius ejus fuit? Sap. 9. 13
Is. 40. 13

Judicia Dei hominibus abscondita sunt, ut sanctissimi quique sub manu ipsius contremiscant, ab illo dependeant, & non nisi in ipso glorientur. Quisquis consiliorum Dei enodationem se invenisse contendit, jactatque se ratiocinationibus suis docturum

docturum nos œconomia Dei arcanum, certissime non aliud nos quam propriam suam præfidentiam docebit.

35 *Aur quis prior dedit illi, & retribuetur ei?*

Is est, qui si prædestinatus sit, prædestinatum se esse contendit meritorum suorum intuitu; qui gratia J. Christi non dat omnia; qui se credit bonum aliquem voluntatis suæ usum facere posse, quem Deus non facit in ipso, quique gratia fundamentum sit; & qui præfudit efficacem reddere se posse gratiam per consensum, qui ipsius gratia effectus non sit. Serva me, Domine, ab omnibus istis superbix humanæ illusionibus. Nihil habeo à me quod dem tibi ut misericordiarum tuarum objectum sit, nisi fundum miseriarum propè infinitum.

36 *Quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia: ipsi gloria in sæcula. Amen.*

Postremo quis à Deo œconomia ipsius rationem jure postulet; à Deo, ad cujus voluntatem & gloriam referri debent omnia in Patre qui est principium æternum, à quo procedunt omnia, creata & increata; cui conformari debent omnia in Filio, tamquam lege & regula suprema, exemplari & arte divinâ, ex quo & per quem formata sunt omnia; in quo quiescere debent omnia, & in Spiritu sancto consummari, tamquam in amore, pace, requie, perfectione, centro & unitate rerum omnium. Cujus est gloriam suam quærere in omnibus, & facere eò servire omnia, nisi illius ex quo fluxerunt creaturæ omnes & omnes gratia, tamquam emanationes esse ipsius & effectus potentia ipsius, ex ipso; tamquam imagines & participationes perfectionum divinarum, per ipsum; & tamquam quæ placere non debeant nec subsistere possint nisi in ipso. Adoro, ô Trinitas æterna quæ Deus meus es, quidquid hic Spiritus sanctus de te cognoscere nos voluit; & me tibi tradendo, ut eo modo glorificem te, quo tibi placitum est à me glorificari.

CAPUT XII.

S. I. CORPORA NOSTRA HOSTIA VIVENS DEO.
 RENOVATIO SPIRITUS. NEMO MEN-
 SURAM DONI SUI EXCEDAT.

I † **O** Bsecro itaque vos fratres per misericordiam † Dom.
 Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam in Oct.
 viventem, sanctam, Deo placentem, rationabile ob- Epiph.
 sequium vestrum. Phil. 4.
 18.

Qualis est sanctificatio, talis est & cultus & sacrificium. Justitia fidei successit in locum justitiæ legis, ut Apostolus ostendit: sacrificia igitur fidei etiam sacrificiis legis succedant; pro victimis carnalibus corporum mortuorum animalium, quæ sanctificationem aut dare aut recipere, Deum honorare, vel illi placere capaces non erant, nos corpora nostra viventia, sanctificata & consecrata Deo per spiritum ipsius, quæque illi ut membra filii ipsius grata sunt, faciamus victimas Christianas & spirituales, quas fides viva per usum bonum & mortificationem sensuum illi sacrificat. . . Apostolus Dei misericordiâ, cujus grande mysterium jam exposuerat, plenus, nihil invenit aptius quo Christianum excitet ad Deo serviendum, totum quod est ipsi immolando.

2 Et nolite conformari huic sæculo, sed reformamini in novitate sensus vestri: ut probetis quæ sit voluntas Dei bona, & beneplacens, & perfecta. Eph. 5. 17
 1. Thes.
 4. 3.

S. Paulus à sacrificio corporis transit ad sacrificium cordis, cujus primus gradus est, corruptioni sæculi renunciare. . . Moralista tota verbis duobus: Non se conformare mundo per cupiditatem; transformare se in J. Christum per charitatem; renunciare maximis sæculi; amplecti regulas Evangelii. . . Cupiditas cæca est, & mundum excæcat. Quisquis super veritate religionis, super regulis doctrinæ moralis, super intelligentia legis & viarum Dei, mundi judicium consulit,
 Tom. II. E lit.

lit, non falli non potest.. Fides & charitas luminosæ sunt, & ex earum lumine religio scrutanda est, & voluntas Dei quærenda.. *Bona*, id est, religio & Myſteria J. Christi, quæ in ceremoniis legis fides detegit: *Beneplacens*, id est, Victimæ cujus spes & promiſſa data erant per legis ſacrificia: *Perfecta*, id est, adimpletio legis per charitatem, ad quam petendam & in J. Christo quærendam obligant nos legis præcepta.. Tres gratiæ gradus, infirmis, proveſtioribus, & perfectis.. In ſuo quemque gradu & ſecundum ſuam menſuram, in quærenda & facienda Dei voluntate fidelem eſſe oportet.

1. Cor. 12. 11. 3 Dico enim per gratiam quæ data eſt mihi, omnibus qui ſunt inter vos: Non plus ſapere quam oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem: & unicuique ſicut Deus diſpoſit menſuram fidei.

Debet Paſtor, exemplo S. Pauli, dum monet alios nè limites ſuos excedant, ipſe ſe intra limites ſuos continere.. Nec in Eccleſia facere, nec in corpore J. Christi aliud velle eſſe debemus, quam quod nos illic eſſe vult. Magnum eſt & non vulgare ſe ſupra talentum ſuum & gratiam ſuam non extollere; & ſecundum extensionem fidei ſuæ & intra limites vocationis ſuæ agere.

§. 2. OMNES NON NISI UNUM CORPUS SUNT. QUODVIS MEMBRUM FACIAT QUOD DEBET.

4 Sicut enim in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent:

5 Ita multi unum corpus ſumus in Chriſto, ſinguli autem alter alterius membra.

Quot conſeſſiones elici poſſunt ex magno illo totius religionis Chriſtianæ principio !. Includit diſcrimen eſſentiale à religione Judaica; claviſm Scripturarum, veritatum fidei, ordinis Hierarchici, regularum converſationis & charitatis
Chriſti.

Christianæ. Fideles sumus in adoratione, gratitudine, dependentia, debitis capiti quod nos facit in corporis sui unitatem intrare. Habeamus venerationem, teneritudinem, unionem perfectam, debitas membris, cum quibus unum corpus formamus. At quale caput, & quale corpus!

6 † *Habentes autem donationes secundum gratiam, quæ data est nobis, differentes; sive prophetiam secundum rationem fidei,* † Dom. 2. post. Epiphani,

Quid nobis in hoc mundo agendum incumbit, nisi ut quisque donum Dei agnoscamus in nobis, & eo pro ipso utamur. Debent prædicatores, qui legis novæ Prophetæ sunt, probe scire Religionem, regulis fidei pleni esse, analogiam & œconomiam illius, æque ac doctrinam moralem & disciplinam, perfectè intelligere. Hæc sunt, in quibus præcipuè studium suum collocare debent.

7 *Sive ministerium in ministrando, sive qui docet in doctrina,*

Væ illi, qui dum munere serviendi gregi J. Christi, eumque instruendi, onustus est, ministerium suum non implet. Aliorum fortè saluti sufficit, hæc munia obire exterius; at salus ministri à dispositione cordis dependet.

8 *Qui exhortatur in exhortando, qui tribuit in simplicitate, qui præest in sollicitudine, qui misereetur in hilaritate.*

Fides autoritate verbi stabilita, debet illius lumine illustrari in instructionibus, in exhortationibus vero illius virtute fulciri. Simplicitas in eleëmofynis, non discrimen rationabile circa indigentiam pauperum, sed timorem nimium dandi malè, reflexiones & oblectationes vanas, proprii commodi rationes, & personarum acceptionem excludit. Pastor sine cura & sollicitudine, idolum est, cui adoletur incensum, & non Pastor qui gregem suum nutrit. Misericordia duplex est, sublevare miseriam per eleëmofynam, & ipso modo, quo eleëmofyna fit,

miseros consolari.. Periculoso bonorum temporalium pondere exonerare se, æterna sibi & invisibilia acquirere, & quasi fratrum suorum Salvatorem esse, magna profectò gaudii causa est, si fidem habeamus.

§. 3. PRÆCIPUA VITÆ CHRISTIANÆ
OFFICIA.

9 *Dilectio sine simulatione. Odientes malum, Amos 5, adherentes bono:*

25.

Qui ritè percipit quid sit Deum habere pro Patre, & J. Christi membrum esse, is etiam intelligit quid mundanam amicitiam inter & charitatem fraternam, quam hic exigit S. Paulus, intersit.. Dotes & effectus charitatis Christianæ. 1. Sincera est, amans ex corde, omni tempore, nulla proprii commodi ratione habitâ, sine assentatione. 2. Odit malum, etiam in iis quos diligit, adeò illud non excusat. 3. Non adhæret nisi bono quod in illis est, illudque amat ubicumque invenitur.

Ephef.

4. 3.

1. Petr.

2. 17.

10 *Charitate fraternitatis invicem diligentes: Honore invicem prævenientes:*

4. Vel maximè incognitos, habet ut fratres, ut ejusdem Patris coelestis filios, ut ejusdem corporis membra. 5. Reverens & observans est, à levitatibus atque à familiaritatibus abjectis ac mundanis immunis, quia sancta est. 6. Præveniens, quia humilis.

11 *Sollicitudine non pigri: Spiritu ferventes: Domino servientes:*

7. Charitas & amicitia Christiana sanctam habet sollicitudinem, ut suis officiis non desit. 8. Non fatigatur umquam nec animo desicitur; sed eodem semper zelo agit. 9. Non nisi J. Christum in proximo considerat, fervoremque suum nutrit exhibendo sibi frequenter eum cui servit.

12 *Spe gaudentes: In tribulatione patientes: Orationibus instantes:*

10. Non in dulcedine amicitiarum, neque in huius

jus vitæ bonis, sed in spe bonorum futurorum consolationem suam collocat. 11 Inter labores, adversitates, & tribulationes inconcussa stat. 12. In orationibus sine intermissione gemit tam pro salute aliorum, quam pro sua; quia novit vitam hanc exilium esse & miseriarum abyssum.

13 *Necessitatibus sanctorum communicantes; Hospitalitatem sectantes.*

Hebr.

13 Pauperes inter & divites bona omnia facit communia, quia mens & cor communia sunt. Sancti, Christiani sunt, & societas gratiæ juncta societati naturæ alterum ipsis ad fratrum suorum bona in necessitate jus tribuit. 14. Neminem respicere aut habere potest ut peregrinum; quia novit peregrinos esse omnes nos quoad cælum, & peregrinum esse neminem quoad fratrem suum.

13. 2.

1. Petr.

4. 9.

14 *Benedicite persequentibus vos: benedicite, & nolite maledicere.*

15. Tantum abest ut malum velit suis inimicis, ut eos portet in corde, & maxima iis bona exoptet; quia novit J. Christum mortuum esse pro suis persecutoribus orando. Persecutores nostri, benefactores nostri sunt, cum novum jus ad regnum cælorum nobis procurent.

15 *Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus.*

16. Gaudium fratrum, gaudium ipsius fit, eorumque tribulationes & mala, facit sua. Toties id dicitur in mundo; sed extrema labia non transit. Charitas sola id præstat re, dum nec verbo id dicit.

16 *Id ipsum invicem sentientes: Non alta sapientes, sed humilibus consentientes. ¶ Nolite esse prudentes apud vosmetipsos.*

† Dom.
3. post.
Epiphan.

17. In eadem fide, & in eodem bonorum cœlestium gustu unit nos charitas. 18. Humilis est, omnes nos æquales facit, & pro fratribus nostris demittit nos usque ad abjectissima quæque & minima. 19. Facit nos renunciare libenter nostro sensui, opinioni, ac lumini, ut lumen alienum sequamur; quia omnibus se subjicit.

17 Nulli malum pro malo reddentes : providentes bona non tantum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus.

20. Nescit quid sit reddere malum, quia malum hic aliud non cognoscit nisi peccatum. 21. Dum ostentationem in bono evitat, non omittit quærere quo proximum ædificet; quia scit humilitatem esse non rectè ordinatam, velle semper bonum omne abscondere, scit amare se debere perfectionem proximi ut suam; nihil suum esse, quod non sit proximi; & unum è debitis charitatis esse exemplum bonum.

Heb. 12. 18 Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes :

14. Eccl. 28. 22. Charitas tranquilla est & pacifica, & quid-
2. 2. 3. quid veritatem vel justitiam non lædit, pro bono
Matth. pacis tolerat. Si cum omnibus hominibus, quantò
3. 39. magis cum Christianis, cum fratribus nostris,
Deus cum membris nostris ?

32. 35. 19 Non vosmetipsos defendentes charissimi, sed
Hebr. 10. date locum iræ. scriptum est enim : Mihi vindicta ;
30. ego retribuam, dicit Dominus.

23 Si accusetur, Deo justificationis suæ curam relinquit; & cum fide ac patientia expectat judicium ipsius; quia pro minimo ipsi est judicium hominum. 24. Motus iræ suæ extinguit, iram hominum tolerat, & iram Dei contra inimicos suos cavet prævenire; quia novit hanc esse rationem tutissimam quâ ipsa illam declinet, & effectus voluntatis malæ inimicorum suorum avertat.

Proverb. 20 Sed si esurierit inimicus tuus, ciba illum : si
35. 22. sitit, potum da illi. hoc enim faciens, carbones ignis congeres super caput ejus.

25. Non ostendit se inimicos habere, nisi plus boni ipsis quam aliis exhibendo, & præclare se vindicatam existimat, dum Deus illorum miseretur; quia sic ipsa misericordiam consequi desiderat. Occasiones serviendi inimicis pretiosæ sunt viro Christiano: non faciliè sinet illas elabi.

21 Noli vinci à malo, sed vince in bono malum. ¶

26. Po-

26. Postremò nullâ inimicorum vel maxime implacabilium malignitate vincitur, nec de illis triumphare vult nisi benefaciendo; quia novit sic se imitari Deum, & filiam se esse illius, qui est ipsa charitas. Vincere malum malo, est finire seipsum vinci propriâ suâ cupiditate & passione: Vincere malum bono, est vincere seipsum per charitatem, & de suo inimico cor ipsius vincendo triumphare. Domine, qui omni cordis inimicorum tuorum malignitate vinci non potuisti; tu solus potes in corde meo charitatis tuæ dulcedinem diffundere. Victoria tua, mea est: dignare mihi illius virtutem applicare.

CAPUT XIII.

S. I. POTESTATIBUS SUBDITUM ESSE. TRIBUTUM SOLVERE PRINCIPIBUS.

Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: Non est enim potestas nisi à Deo: quæ autem sunt, à Deo ordinatæ sunt.

Sap. 6, 4.
1. Petr.,
2. 13.

Doctrina Apostolica & divina de potestate legitima regum aliorumque Principum supremorum, contra Judæos libertinos, Christianos carnales, & Ecclesiasticos rebelles, qui sub prætextu religionis ipsam religionem violant, dum autoritatis, quæ à Deo venit & non nisi à Deo pende, jugum excutiunt. Primum officium subditorum: supremam principum potestatem agnoscere, autoritatem illorum in ipsorum ministris ac magistratibus, & debitam ipsis obedientiam. Utrumque juris divini est. *Omnis anima*, nullo excepto, id est, secundum S. Chrysostomum, Apostoli, Evangelistæ, Prophetæ, Episcopi, Sacerdotes, Monachi, & Religiosi. *Subdita*, non obedientiâ solum exteriori, sed subjectione voluntariâ & ex fundo cordis: secundum officium. *Potestatibus*: Reges compellantur sicut compellantur Angeli. Non vitia ipsorum personalia, quæ ab ipsis veniunt; sed potestatem ipsorum, quæ à Deo est

& semper bona est, in ipsis spectemus. *Sublimioribus*: Rex neminem habet in temporalibus superiorem, nisi Deum solum: *Omnibus maior, solo Deo minor*. Tertul. Majestas prima, Deus est; secunda, Rex. Ab omni potestate creata corona ipsius independens est: officium tertium est, hoc agnoscere. *A Deo*: Non omnis potestatis usus, nec omnis ad illam via à Deo est, quamquam omnis potestas ab illo sit: sed in ordine illius sunt omnia, & ordinis illius est, ut ordini illi subiecti simus amando quod ordinat, patiando quod permittit, & tolerando quod tolerat.

2 *Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt*:

Officium quartum est, numquam se contra illos erigere, qualescumque fuerint: hoc Deum invadere est. Velle ab obedientia illis debita eximi, est eximi velle à lege æterna, quæ in ordine Dei sita est. Ipse subditorum adversus reges rebellionem ulciscitur, quia imago ipsius sunt, & prærogativam illos judicandi sibi soli reservavit. Non alia contra ipsos arma, quam gemitus & oratio; non alia contra auctoritatem resistantia, quam per potentes lachrymas pietatis, per suaves conatus charitatis, per sanctam violentiam humilitatis.

3 *Nam principes non sunt timori boni operis, sed mali. Vis autem non timere potestatem? Bonum fac, & habebis laudem ex illa*:

Amabilis est princeps iis omnibus, qui ordinem Dei diligunt; terribilis non est nisi iis, qui amant inordinationes proprias. Si principes contemnant aut malè habeant viros probos, & æstiment vel auctoritate augeant improbos, ordinis Dei violatio est; sed vel ad ipsum illum ordinem spectat, id ferre patienter: Officium quintum. Lucrum duplex est, munere suo fungi, & ex eo nec mercedem nec laudem in hac vita recipere. Quod injustè retinent homines, centuplum

cuplum reddet Deus iis qui nil nisi ab ipso expectant.

4 *Dei enim minister est tibi in bonum. Si autem malum feceris, tamen non enim sine causa gladium portat. Dei enim minister est: vindex in iram ei, qui malum agit.*

Eminens & sacra qualitas est, Vicarium & ministrum Dei esse ad stabiliendum bonum, & impediendum malum. Felix princeps, qui illam cognoscit & implet. Minister Dei est ad exercendam Dei vindictam, non ad serviendum vindictæ aliorum. Non credat filius Dei gradu suo indignum, obedire homini: cum officium sextum sit, Deum ipsum in homine illo suspicere & reuereri. Sed & hominis illius est, eum regere ac habere secundum spiritum, scopum, & regulas gubernationis divinæ; cum amore, sapientia, libertate, iustitia, indulgentia, liberalitate &c. dum mente recolit, principes esse propter populum, & non populum propter principes.

5 *Ideo necessitate subditi estote, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam.*

Submissionem erga principes considerat Christianus, non tamquam opus supererogationis & tantum consilii; sed ut vinculum conscientia, & officium religionis indispensabile: officium septimum. Eo defungitur Christianus, non metu poenarum ut servus, sed amore legis & voluntatis Dei, & timore lædendi animam suam per peccatum.

6 *Ideo enim & tributa prastatis: ministri enim Dei sunt, in hoc ipsum servientes.*

Officium octavum est, tributum & alia jura persolvere. Tributum principibus debitum est jure divino, tamquam ministris & vicariis Dei, ad pacem publicam, bona temporalia, & vitam subditorum conservanda. Non nisi religio corda regibus verè submittit; quia ipsa sola illos ut Dei ministros respicit.

§. 2. REDDERE OMNIBUS DEBITA. AMOR
PROXIMI, COMPENDIUM LEGIS.

Matth. 22. 21. 7 Reddite ergo omnibus debita, cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal: cui timorem, timorem: cui honorem, honorem,

Debitum est, & non donum, solvere regibus & tributa ordinaria, & extraordinaria subsidia. Obligatio solvendi tributa, nonum officium est. Debet subditus erga principem habere, non malæ conscientiae terrorem, non submissionem hypocriticam, sed timorem filialem; cum Rex subditorum suorum pater sit, & subditi sint ipsius filii. Timere oportet, ne ipsum offendamus, ipsi displiceamus, eum iritemus, aut committamus aliquid reverentiæ ipsi debitæ adversum: officium decimum. Undecimum est, debitos ipsi, & iis qui ipsum repræsentant, honores exhibere. Duodecimum, honorem ipsius zelare; reverentiam & æstimationem, quam illi debent, inspirare aliis; ne inhonoretur, impedire; jura, prærogativas, existimationem ipsius, dum fieri potest, & res postulat, tueri.

† Dom. 4. post. Epiphan. vit. 8 † *Nemini quidquam debeatis, nisi ut invicem diligatis: qui enim diligit proximum, legem imple-*

Unum è primis Christiani erga proximum officiis est, debita accuratè solvere. Conforme id est, non solum rationi & legi Dei, sed & spiritui Christianismi, qui à bonis terrenis, quantumvis legitimè acquisitis, multoque magis ab iis quæ nostra non sunt, nos avocat. Charitas debitum est, quod omnibus semper solvere oportet, & quo solvi erga quemquam velle numquam debemus. Sola illa officia omnia erga Deum & proximum adimplet: sine illa nullum, ut oportet, impletur. Debitum amabile, quod dicit solventem, quodque possidetur eò perfectius, quo promptiores, fideiiores, & liberaliores sumus ad solvendum,

9 Nam:

9 Nam: Non adulterabis: Non occides: Non furaberis: Non falsum testimonium dices: Non concupisces: & si quod est aliud mandatum, in hoc verbo instauratur: Diliges proximum tuum sicut te ipsum.

Exod.

20. 14.

Deut.

5. 18.

Levit.

19. 18.

Math.

22. 39.

Marc.

12. 31.

Galat.

5. 14.

Jac. 2. 8.

Non nisi charitas honorem, vitam, bona, & existimationem proximi in tuto collocat: ipsa sola legi divinæ & legibus humanis verè submissa est. Sola virtutes omnes includit, & vitia omnia destruit. Nisi hæc totius nostræ cum proximo conversationis sit finis, regula, & principium, non enim diligimus sicut nos ipsos.

10 Dilectio proximi malum non operatur. Plenitudo ergo legis est dilectio. ¶

Malum, quod ad conservandam justitiam vel ad ipsam charitatem procurandam pati nos facit charitas, jam inde magnum bonum est. Lex charitatem illuminat; sed legem charitas adimpler. Beatus cui aliud negotium non est, quam per studium scripturarum lumine se divinæ legis implere; & per orationem se ardore charitatis accendere! Lex tota in corde scripta est, quando illic diffusa est charitas.

§. 3. AMBULANDUM QUASI IN DIE. VITIÆ FUGIENDA. J. CHRISTUS INDUENDUS.

11 Et hoc scientes tempus: quia † hora est iam nos † Dom. de somno surgere. Nunc enim propior est nostra salus, 1. post quam cum credidimus. Advent.

Magna scientia est, nosse tempus Dei. Quam multi Christiani sunt, qui nihilò melius, quam Judæi, cognoscunt tempus visitationis Domini & gratiæ ipsius! Dum merces nostros Maximis J. Christi conformamus, & amore Dei facimus omnia, tum denuum tempus legis & tempus gratiæ, statum serviutis servorum & statum amoris filiorum discernimus. Quò amplius crescit lumen, & veritates Evangelii magis illustrantur; eò magis ignavia nostra & sopor inexcusabiles sunt, tempus præterit, & æternitas appropinquat:

contemnamus bona quæ cum tempore prætereunt, & thesaurum nobis colligamus ex iis quæ manent in æternitate.. Expergiscamur ad vocem salutis, ne occupet nos tuba iudicii.

12 Nox præcessit, dies autem appropinquavit. Abjiciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis.

Luc. 21.

34.

13 Sicut in die honestè ambulemus; non in comessationibus, & ebrietatibus, non in cubilibus, & impudiciis, non in contentione, & amulatione;

Non excitatur operarius nisi ad laborandum, miles ad pugnandum, viator ad proficiscendum. Laboremus ergo ad construendum ædificium charitatis: oppugnemus propensiones cupiditatis: proficiscamur ad cælum & ad æternitatem, favente die Evangelii, & virtute gratiæ auxiliante.. Magnâ sollicitudine invigilandum est tribus istis vitiorum fontibus, voluptati oris, impuditiæ, & superbiæ, undè bonorum exteriorum, & interiorum bonorum corporis & animæ abusus nascitur. O magne Deus, serva nos ab illis per tuam gratiam, & ad ea oppugnanda vires nobis largire!

Gal. 5. 16

1. Petr.

2. 11.

14 Sed induimini Dominum Jesum Christum, & carnis curam ne feceritis in desiderium.

Fides, dies est Christiano; gratia, excitatio; J. Christus, vestis qua peccatorum suorum turpitudinem abscondit: Quid est induere J. Christum, nisi interius induere ipsius justitiam, & exterius non ostendere nisi vestem illam, hoc est, vitam ipsius, humilitatem, mansuetudinem, aliasque ipsius virtutes? . Hoc Deo obedire est, rationi & fidei satisfacere, dando corpori quod exigat necessitas, & ei negando quod postulat sensualitas: sed servum se facit peccati, qui corruptas cupiditatis, quæ in corpore regnat, propensiones sequitur.

CAPUT XIV.

§. I. NON CONTEMNENDI INFIRMI, NON
CONDEMNANDI FORTIORES. NEMO
VIVIT SIBI, SED DEO.

Infirmum autem in fide assumite, non in disceptationibus cogitationum.

Qui novit ex charitate cum infirmis infirmum se facere, is artem novit fortes illos reddendi. Qui meminerit se Patrem esse, non poterit umquam mansuetudinis oblivisci. Non disputandi ardore, sed dulcedine charitatis animas Deo lucratur. Multos sæpè hæreticos exacerbat, deterret, & indurat, paucos verò convertit disputatio: neque ea negligenda est, neque sola adhibenda, neque acerbitate aliquâ aut durtie odiosa reddenda.

2 *Alius enim credit se manducare omnia: qui autem infirmus est, alius manducet.*

In rebus ex se indifferentibus suæ quemque conscientia & lumini præstat relinquere, quam contentione inutili pacem turbare. Infirmus fortem sequi non potest; sed fortis potest & debet se infirmo accommodare.

3 *Is qui manducat, non manducantem non spernat: & qui non manducat, manducantem non judicet: Deus enim illum assumpsit.*

Vitium à quo pauci docti immunes sunt est, idiotas & rudes contemnere; sed & rudes vicissim nimis sæpè sibi sumunt eos, qui plus luminis habent, judicare & fidenter condemnare. Deus perinde suscipit dirigere rudes & infirmos, ac nutrire pauperes. Eò securius ambulant, quò magis de seipsis diffidunt, & quò major in ipsis est recurrendi ad Deum & se illi tradendi necessitas.

9. 2. INSTRUCTIO INFIRMIS QUI JUDICANT
ET CONDEMNANT ALIOS.

Fac. 4.
13.

4 Tu quis es, qui judicas alienum servum? Domino suo stat, aut cadit: stabit autem: potens est enim Deus statuere illum.

Quam periculosum est velle se conscientiae alienae iudicem constituere! 1. Cor sibi reservavit Deus: non est illud fori humani. 2. Jura Dei invadere est, qui omnium perinde Judex est ac Dominus. 3. Periculum est condemnandi eum quem Deus justificat. . Quod in homine ad eum confirmandum facit gratia, id omnipotentiae Dei Paulus attribuit; quia ex parte ipsius aliud non est gratia, quam voluntas ipsius omnipotens. Haec gratiae idea est, quam Deus ipse in omnibus scripturis nobis delineat.

5 Nam alius judicat diem inter diem: alius autem judicat omnem diem: unusquisque in suo sensu abundet.

4. Injustè condemnantur illi, qui agunt, & qui profectò agere debent secundum suam conscientiam in rebus indifferentibus. Dum non determinat nos in hisce rebus lumen aliquod superius, tutò lumen nostrum sequimur.

6 Qui sapit diem, Domino sapit. Et qui manducat, Domino manducat: gratias enim agit Deo. Et qui non manducat, Domino non manducat, & gratias agit Deo.

5. Aequaliter honorari potest Deus, tum per usum, tum per privationem quarundam rerum, dum aequaliter in iis Deo placere quærimus, & illæ nos ad Deum elevant eique uniunt. . Qui in praxi aliquâ indifferenti puram intentionem habet, fideliterque omnia in Deum refert, is nonnumquam plus illum in erratis bonæ fidei honorat, quam alii in actionibus quæ coram hominibus irreprehensibiles sunt.

7 Nemo enim nostrum sibi vivit, & nemo sibi moritur.

6, Potest

6. Potest Deus & debet honorari in omni statuum genere, & quovis genere viarum; nec licet homini ullum horum condemnare, cum Deus liberum omnium usum permittit. Vita & mors debent nobis in seipsis indifferentes esse. Nil in illis spectandum est, nisi Dei voluntas, & jus quod habet honorandi seipsum in nobis & per nos, ut ipsi placitum est, sive per vitam nostram, sive per mortem. Debitum referendi omnia in Deum satis ostendit nos nostri juris non esse: & hæc posterior veritas probat vicissim priorem.

8 *Sive enim vivimus, Domino vivimus: sive morimur, Domino morimur. Sive ergo vivimus, sive morimur, Domini sumus.*

7. Ah utinam verba hæc cordibus nostris altè insculpta forent! Numquam, numquam excidat, omnia vitæ nostræ momenta Dei esse, nihil à nobis fieri debere nisi propter ipsum. Dominium J. Christi invadere est, hic fidelem non esse. Deus Pater ipsius dedit ipsi homines in hæreditatem in Incarnatione.

9 *In hoc enim Christus mortuus est, & resurrexit: ut & mortuorum & vivorum dominetur.*

8. Est velle ipsi rapere eos, quos pretio sanguinis & mortis suæ acquisivit. 9. Est violare jura vitæ ipsius novæ & immortalis in resurrectione, quæ & ipsi tamquam Regi immortalis novam in homines potestatem confert eos regendi & ad Deum dirigendi; & tamquam Sacerdoti æterno jus tribuit eos immolandi & consecrandi omnes gloriæ suæ illis viis, quas illi visum fuerit eligere.

10 *Tu autem quid judicas fratrem tuum? aut tu quare spernis fratrem tuum? Omnes enim stabimus ante tribunal Christi.*

10. Est oblivisci, Deum esse omnium nostrum judicem; est judicium ipsius occupare & usurpare. 11. Quid alienam vitam scrutando distinemur, cum parare nos deberemus ad respondendum de vita propria apud judicem qui jam jam venturus

venturus est? Si hanc veritatem non credimus, infideles sumus: insipientes, si credimus neque eam tamen ad hunc usum transferamus.

Isai.

45. 24.

Phil. 2.

10.

11 *Scriptum est enim: Vivo ego, dicit Dominus, quoniam mihi flectetur omne genu: & omnis lingua confitebitur Deo.*

12. Nisi jam ex amore obediamus illi qui de fratribus nostris judicare nos prohibet, veniet brevi & suâ nos justitiâ subesse sibi compellet. Ergone juramentum adhibere debuit Deus, ut persuaderet nobis, esse se omnis creaturæ Dominum & Deum? Debit propter cordis nostri cæcitatem & duritiem. . . Lingua nostra facta est ad laudandum & glorificandum J. Christum, non ad inhonorandum fratres nostros acculationibus temerariis.

12 *Itaque unusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo.*

13. Mundus plenus est hominibus qui occupantur examinando & condemnando rationem agendi aliorum in rebus indifferentibus: pauci cogitant de ratione quam Deo reddituri sunt, fortè hodie, ab officio suo maximè essentiali usque ad verbum otiosum.

13 *Non ergo amplius invicem judicemus: sed hoc judicate magis, ne ponatis offendiculum fratri, vel scandalum.*

14. Potestne ferre charitas, ut fratrem tuum condemnando exponas eum tentationi condemnandi teipsum, suum erga te affectum remittendi, abijciendi animum suum, aut viam fidei vel pietatis relinquendi? . . Non satis nobis curæ est salus fratrum nostrorum: dum salus nostra curæ est Deo.

14 *Scio, & confido in Domino Jesu, quia nihil commune per ipsum nisi ei qui existimat quid commune esse, illi commune est.*

15. Postremò Loci Christianæ principium est, creaturas omnes bonas esse. . . Nulla nocere potest nisi illi qui eâ utitur aut contra suam conscientiam,

scientiam, aut contra ordinationem Dei & prohibitionem Ecclesiæ. . Grates J. Christo qui liberavit nos à servitute legis Judaicæ, ut omnes curas nostras & omnem animi nostri contentionem impendamus ad purificandum & Deo consecrandum cor nostrum.

5. 3. MONITA AD DOCTIORES QUI INFIRMOS CONTEMNUNT,

15 *Si enim propter cibum frater tuus contristatur: jam non secundum charitatem ambulas. Noli cibo tuo illum perdere, pro quo Christus mortuus est.* 1. Cor. 8. 11.

1. Malè profectò libertatem Evangelicam intelligit, & lumine fidei abutitur, qui eo utitur contra charitatis ordinem, contristando fratrem suum & conscientiam ipsius turbando. 2. Quidum non vult ulla in re seipsum constringere, nec se fratris sui infirmitati accommodare, fratrem suum æternæ damnationi exponit, parum admodum pretium sanguinis Dei cognoscit. . Quæ durities! Quæ cæcitas! Videre J. Christum pro salute vel inimicorum suorum morientem, & velle ut salus fratrum nostrorum nè minimâ quidem ad ipsorum infirmitatem accommodatione nobis constet! Hoc superiores expendant: se quisque discutiât.

16 *Non ergo blasphemetur bonum nostrum.*

3. Nihil Ecclesiæ inimicis pejorem de illa opinionem ingerit, quam quod illic videant damnatum exerceri supra fidem fidelium, & foveri schismata ob res quæ neque fidem neque mores lædunt. 4. Hoc est libertatem Evangelicam, tamquam libertinismum aut tamquam licentiam utendi sine discrimine omnibus, in mente infirmorum depingere.

17 *Non est enim regnum Dei, esca & potus: sed justitia, & pax, & gaudium in Spiritu sancto:*

5. Deus meus, quanto usui est hæc maxima! Quam necessarium est, eam ritè scrutari, totamque

tamque ipsius extensionem cognoscere! . Vera Ecclesiæ commoda malè cognoscit, qui per contentiones inutiles aut praxes indifferentes eam dividit, cum impendere sese deberet ad stabiliendam illic veram pietatem erga Deum, unitatem & pacem inter Christianos, & gaudium regni charitatis quæ supplet omnia.

18 *Qui enim in hoc servit Christo, placet Deo, & probatus est hominibus.*

6. Quid est quod turbentur & inquietæ redantur conscientia, quas vinculo charitatis Deo conjunctas esse videmus? . Nihil magis secundum cor Dei est, nihil æstimatione hominum dignius, quam Pastor qui pacem Ecclesiæ verè diligit.

19 *Itaque quæ pacis sunt, faciemur: & quæ adificationis sunt, in invicem custodiamus.*

7. En quod zelum Pastoris exercere debet: omnia divisionis semina rescindere, & bonum solidum eo modo, qui ædificet, stabilire. . Alter alterum respicere non debemus, nisi ut ex mutuis exemplis bonis proficiamus. Vt illis qui maledicentiâ suâ faciunt, ut non respiciant se invicem homines, nisi cum suspicionibus malis, cum diffidentia, vel ad judicandum invicem cum temeritate.

Tit. 1. 15

20 *Noli propter esicam destruere opus Dei. Omnia quidem sunt munda: sed malum est homini, qui per offendiculum manducat.*

8. Charitas, salus, & pax, verè sunt opus Dei, & eorum pretium est sanguis J. Christi: & nos per immobilem ad sensa nostra adhesionem, & indiscretum luminis nostri usum destruemus illud tam facile? . Res optima verti potest in grande malum, dum usum illius non dirigit charitas.

1. Cor.

8. 13.

21 *Bonum est non manducare carnem, & non bibere vinum, neque in quo frater tuus offenditur, aut scandalizatur, aut infirmatur.*

9. Charitati & saluti fratrum nostrorum cedere

re debent omnia. . Prudens & charitate plena ad hominum infirmitatem accommodatio lucrari potest infirmos, eosque idoneos reddere qui rationi se subjiciant; ratio agendi dura, flecti nefcia, & fastidiosa, non valet nisi ut ipsos deterreat, scrupulos ipsorum nutriat, & à lumine removeat.

22 *Tu fidem habes? penes te metipsum habes coram Deo: Beatus, qui non judicat semetipsum in eo quod probat.*

10. Non omnis veritas bona est quæ dicatur omnibus, & omni loco. Plus seipsum quam Ecclesiam amat, qui per vanam luminis sui & scientiæ ostentationem turbis illam exponit. Hoc est spiritum ipsius nec cognoscere nec habere. . Sæpè ob bonum pacis satis nobis esse debet, coram tribunali conscientiæ propriæ nos expurgare. . Priusquam contendere velimus, ut lumen nostrum sequantur alii, examinemus an ipsi illud sequamur in omnibus.

23 *Qui autem discernit, si manducaverit, damnatus est: quia non ex fide. Omne autem, quod non est ex fide, peccatum est.*

11. Magnum malum est, infirmos ad bonum non necessarium, quod bonum esse non agnoscunt, cogere velle dum ab instructione illorum ordiendum foret. . Bona fides quandoque plus valet infirmis, quam lumen in rebus indifferentibus. . In dubiis pars tutior eligenda est: aliter facere, Deum tentare est. Conscientia nostra primus Casuista est, quem in dubiis consulere debemus: sed conscientia hæc per fidem formanda est. Frustrà turbâ Doctorum & approbatione nitimur, si doctor iste interior, quem in nobis ipsis portamus, nos condemnet,

CAPUT XV.

§. 1. FIRMIORES IMBECILLITATES INFIRMORUM SUSTINEANT. CONSOLARI ET CONFORTARE NOS DEBEMUS PER S. SCRIPTURAS.

Debemus autem nos firmiores imbecillitates infirmorum sustinere, & non nobis placere.

12. Quod firmiores habent præ aliis, id habent non ut infirmos opprimant, sed ut eos adjuvent. Donis Dei abutitur, qui illis non utitur nisi ad satisfaciendum sibi. Eadem hujus boni, quæ divitiarum & aliorum talentorum, est ratio: Communicare nos illud oportet proximo, qui eo indiget, tamquam qui depositarii sumus partis quam in patrimonio communi habet.

2. Unusquisque vestrum proximo suo placeat in bonum, ad ædificationem.

13. Debet quisque rationem suam agendi exteriorem dirigere juxta id quod debet proximo. Ingens discrimen est inter obsequentiam quam erga homines inspirat spiritus mundi, & quam nobis præcipit Spiritus Dei: illa eò tendit ut ipsos perdat, adulando illis in malo; hæc, ut ipsos faciat, infirmitates eorum supponendo, & animos ipsis addendo ad bonum.

3. Etenim Christus non sibi placuit, sed sicut scriptum est: *Improperia impropertium tibi ceciderunt super me.*

Psalms.
68. 10.

14. Exemplum J. Christi debet nobis esse lex suprema charitatis & obsequiosæ accommodationis erga proximum. Ipse coram patre suo omnia peccata nostra & poenam quam merebantur portavit: & nos fratrum nostrorum infirmitatem portare detrectamus.

4. † Quaecumque enim scripta sunt: ad nostram doctrinam scripta sunt: ut per patientiam, & consolationem Scripturarum, spem habeamus.

† Dom.
2. Adv.

15. Patientiam à nobis præcipuè postulant S. Litteræ.

Litteræ. Patientiam, quâ Deum, gratiam Dei, & momenta ipsius expectemus; quâ supportemus proximum, & proximi inhrmitates ac defectus; quâ feramus id quod nobis interius vel exterius contingit: patientiam seu fidelitatem, quâ non tam consolationes humanas, quam consolationes verbi & promissorum divinorum quæramus; huc scriptura sacra tota reducitur, atque hoc est quod fundat spem Christianam. . Patientia, consolatio, spes, fortitudo, magnanimitas, fructus sunt lectionis Verbi Dei. Verbum Dei, & totum, & in omnibus suis partibus, vel fidem nostram instruit, vel spem nostram confirmat, vel charitatem nostram adauget: partem illius nullam negligamus; sic nobis applicemus omnes, ac si scriptæ non essent nisi nobis.

5 *Deus autem patientia & solatii, det vobis id. 1. Cor. ipsum sapere in alterutrum secundum Jesum Christi. 1. 10. sum:*

16. Quis se felicem non æstimet, quod occasionem habeat exercendi patientiam, cujus Deus origo est, creator, & Deus; cujus J. Christus regula est & exemplar; cujus Spiritus Sanctus sanctificatio est & vinculum? . Consolationem, pacem, & unitatem suam habet mundus; sed quæ secundum J. Christum est, & à Deo venit, sola Christiano digna est. . Deus, patientiæ & consolationis Deus est, quia ipse illas donat, & donat in Deo, dum eas veluti ipse creat & format in corde. Deus item illarum est, quia ipse charitas est, easque cum charitate in corde diffundit.

6 *Ut unanimes, uno ore honorificetis Deum, & patrem Domini nostri Jesu Christi.*

17. Finis & perfectio Christianismi est, ut omnes sint cor unum ad offerendum Deo per J. Christum laudem & sacrificium unitatis prorsus divinæ. . Unitas sacrificii laudis, est unitas fidei quam os confitetur, & charitas cordis. . Maxima Patris per Incarnationem gloria est, esse Deum

Deum filii sui. Maxima gloria filii sui est, habere Deum pro patre. Maxima gloria Christiani est, nominari & esse unum cum filio isto unico filium, & eundem cum illo Patrem habere.

7 Propter quod suscipite invicem, sicut & Christus suscepit vos in honorem Dei.

18. Ideo debemus nos proximo accommodare, quia incomprehensibiliter se nobis accommodavit Dei Filius, dum suscepit & personæ suæ inseruit naturam nostram, & omnes illius infirmitates per Incarnationem, ut stabiliret unitatem ejusdem spiritus, qui corpus illud animat, & omnes illic homines, Judæos & gentiles, liberos & servos, adunat. Quis, ut fratres suos diligat, & pro viribus concurrat ad conservandam unitatem charitatis in Ecclesia, non moveatur hisce rationibus: Quod Deum gloriam suam non inveniat nisi in unitate, quodque ut illam stabiliret perfectius & consecraret, voluerit Deum & hominem esse unam personam in proprio suo filio.

§. 2. BONITAS DEI ERGA GENTILES. PAX ET GAUDIUM IN SPIRITU SANCTO.

8 Dico enim Christum Jesum ministrum fuisse circumcisionis propter veritatem Dei, ad confirmandas promissiones patrum:

9 Gentes autem super misericordia honorare Deum, sicut scriptum est: Propterea confitebor tibi in Gentibus Domine, & nomini tuo cantabo.

Salus debetur nemini, cum peccatores sint omnes; debentque omnes hinc Deum glorificare, & humiliare seipsos. Nil Deus debebat Judæis aut gentilibus; sed debebat sibi ipsi adimplerionem promissi prorsus gratuiti facti Judæis, & gloriam misericordiæ omnino putæ, quam non promiserat gentilibus. Magnus honor Judæis est, ipsum J. Christum habuisse Apostolum & Evangelistam; sed honor iste in judicium vertetur

2. Reg.

22. 50.

Psalms.

17. 50.

tur

tur iis, quibus suo vitio inutilis factus est.

10 *Et iterum dicit: Latamini Gentes cum plebe eius.*

11 *Et iterum: Laudate omnes Gentes Dominum: Psalm. & magnificate eum omnes populi.* 116. 1.

In vocatione peccatoris semper adoranda & laudanda est veritas Dei & ejus liberalitas, adimpletio promissionum quas fecit filio suo de dandis ipsi suis electis, & misericordia quam fecit electis dando ipsos suo filio.

12 *Et rursus Isaias ait: Erit radix Jesse, & qui Isai. 11. exurget regere Gentes, in eum Gentes sperabunt.* 10.

Beatus, qui spem salutis suæ non fundat nisi in J. Christo! sed beatior qui sinit se per ipsum dirigi, eique tamquam regi suo subjectus est! Virtutes religionis tam colligatæ & essentielles sunt, ut religio nunc spei, nunc fidei, non rarò charitatis, & nunquam orationis, adorationis, & invocationis nomen assumat.

13 *Deus autem spei repleat vos omni gaudio & pace in credendo: ut abundetis in spe, & virtute Spiritus sancti.*

Deus, spei Christianæ Deus est; quia ipse solus eam format, eam sustinet, eam implet. Quænammodum spes fructus est fidei; ita est & veræ pacis & solidi gaudii scaturigo. Dives & potens est, qui non sperat nisi in Deo, & non desiderat nisi Deum. Prægustari se facit Deus per pacem & gaudium quæ in imo corde diffundit, & sentiri se facit per operationis suæ efficaciam.

14 *Certus sum autem fratre mei & ego ipse de vobis, quoniam & ipsi pleni estis dilectione, repleti omni scientia, ita ut possitis alterutrum monere.*

Verba multum remota à fastu & superbia mercenariorum, qui æmuli & invidi esse consueverunt. Ut sibi quis & aliis utilis sit, necessaria sunt charitas & lumen. Sine charitate oblivioni traditur & relinquitur proximus; sine lumine decipitur & in errorem ducitur.

§. 3. FRUCTUS PRÆDICATIONIS S. PAULI IN-
TER GENTILES. ELEEMOSYNÆ
ECCLESIA RUM.

15 *Audacius autem scripsi vobis fratres ex parte, tamquam in memoriam vos adducens: propter gratiam, qua data est mihi à Deo,*

16 *Ut sim minister Christi Jesu in gentibus: sanctificans Evangelium Dei, ut fiat oblatio Gentium accepta, & sanctificata in Spiritu sancto.*

Di. cite à S. Paulo, Pastores, & ministerium vestrum sancta quadam libertate honorare, & animos moderatione quadam honestatis permulcere. . . Munus Prædicatoris, gratia est; per vocationem & cum gratitudine eò intrandum. Ministerium est; cum humilitate ac fidelitate exercendum est. Functio est sacra & sacerdotalis: nè ergo illic quæras nisi Deum & animarum salutem; Spiritum sanctum in corda auditorum tuorum implora; lachrymis, sudoribus, pœnitentiis, eos tamquam victimam offerendam Deo per fidem divino illo igne inflammata, asperge.

17 *Habeo igitur gloriam in Christo Jesu ad Deum.*

Non nisi in Christo exultandum est de successu Evangelii, quemadmodum exultamus de sacrificio, ubi ipse est omnia, & quod totum pro Deo est. . . Non nisi ipse potest corjugo fidei subicere: ipsi soli hinc gloria debetur.

18 *Non enim audeo aliquid loqui eorum, quæ per me non efficit Christus in obedientiam Gentium, verbo & factis:*

19 *In virtute signorum & prodigiorum, in virtute Spiritus sancti: ita ut ab Jerusalem per circuitum usque ad Illyricum repleverim Evangelium Christi.*

Non nisi necessitate de successu prædicationis loquendum; non nisi grates agendo, & significando J. Christum esse, qui in ministris suis facit bonum omne quod per ipsos fit. . . Prudentiâ opus est, ut ritè loquamur de fructu qui fit per alios,
nisi

nisi manifestè major sit ; nè fortè occasio. detur alicui comparationi quæ amoris proprio blanditur. . Ad stabiliendam fidem , ex parte Prædicatoris opus est verbo quod exemplo bono fulcitur , at præcipuè oratione quæ gratiam attrahit , miracula obtinet , verbum & exemplum bonum animat : ex parte Dei , opus est miraculis exterioribus quæ per interiorem gratiæ operationem utilia reddantur. . Quod gaudium , tot locis annunciasse J. Christum ; & tam procul , tempore tam exiguo , regnum ipsius extendisse ! Gaudium sanè debitum illi , cui tot fatigationibus & laboribus illud constitit. Qui tantum fecerit quantum Paulus , is cum illo dicat : Gratia Dei in me vacua non fuit.

20 *Sic autem predicavi Evangelium hoc , non ubi nominatus est Christus , ne super alienum fundamentum edificarem : sed sicut scriptum est :*

Zelus Pastoris & Prædicatoris discretus esse debet & moderatus. . Qui ex voluntate Dei passus suos omnes metitur , non facile audax erit in suscipiendo. . Charitas limites non habet , sed non nisi in necessitate : sollicitè vitat occasiones querelarum & æmulationis , atque alios Ministros Evangelicos delicatius tractat. Ipse S. Paulus limites agnoscit , timetque alienos limites invadere. Idem post ipsum timeamus.

21 *Quibus non est annuntiatum de eo , videbunt : Isai. 52. & qui non audierunt , intelligent.*

Quis in Deo non speret , ubi videt vel maximè cæcos ab eo aliquando illuminari , & maximè surdos , ipso operante , vocem illius audire ? Gratia Apostolica portio est , vocatum esse ad Evangelium gentibus hodiernis portandum. Ubi-que invenias qui aliquid paganismi habent , saltem in moribus.

22 *Propter quod & impediabar plurimum venire ad vos , & prohibitus sum usque adhuc.*

Zelus ferendi Verbum Dei ad loca remotiora sisti non debet per ignaviam , metum , & molli-

tiem, sed dirigi debet per ordinem charitatis, per fidelitatem in exequendo opere quod commissum est, per voluntatem Dei.

22 *Nunc verò ulterius locum non habens in his regionibus, cupiditatem autem habens veniendi ad vos ex multis jam precedentibus annis:*

Deus voluntatem suam circa opus aliquod manifestat, quando viam illi aperit eo ipso tempore, quo inutiles reddimur alibi. . Suis id quod desiderant largitur, sed facit ut illud emanet longâ dilatore, oratione perseverante, magnâ patientiâ, & ferè per viam crucis eò ipsos perducit.

24 *Cum in Hispaniam proficisci cæpero, spero quòd præteriens videam vos, & à vobis deducar illuc, si vobis primum ex parte fruius fuero.*

Certò non constat, S. Paulum fuisse locis omnibus, ad quæ proficisci desiderabat, sed dubitari non potest, quin desideria ipsius, zelum, & dispositionem cordis Deus compensârit. . Operarius ad omne bonum paratus, vel ob id ipsum quod non fecit coronatur; quemadmodum cor ad omne malum venundatum non rarò punitur ob malum quod committere non potuit.

25 *Nunc igitur proficiscar in Jerusalem ministrare sanctis.*

Tantum laborum sanctos exanthlare facit desiderium serviendi pauperibus, quantum alios tollerare facit desiderium amplificandæ fortunæ & dominandi. . Talis Apostolus portando eleëmofynas, non timet nè quid nimis abjectum committat. Cum sit pars sacrificii fidei, partem etiam Apostolatûs hoc ministerium constituit. Juvat illud aliquando per seipsum obire, in necessitate autem in alios conijcere.

26 *Præbaverunt enim Macedonia & Achaia, collationem aliquam facere in pauperes sanctorum, qui sunt in Jerusalem.*

Christianus cum gaudio bona sua largitur ignotis & peregrinis, dum eos intuetur in J. Christo,
in

in quo omnes unum corpus sunt. . . Talis unitas, tamque admiranda Ecclesiarum Christianarum etiam remotissimarum fraternitas, non postrema est, quæ facit ut religio amabiliorem se præbeat, & divinius appareat. Ubi has fidei & charitatis prærogativas alibi invenias?

27 *Placuit enim eis & debitores sunt eorum. Nam I. Cor. si spiritualium eorum participes facti sunt Gentiles: 9. 11. debent & in carnalibus ministrare illis.*

Eleëmofyna in divitibus debitum est erga Ecclesiæ ministros, sanctos religiosos, & pauperes; quia Deus illos per ministerium sacerdotum sanctificat, per religiosorum preces sustinet, & sæpè non nisi in favorem pauperum illos ditat aut tolerat. . . Quam bonus est Deus, dum per manus ministrorum suorum, fervorum suorum, & pauperum non recusat accipere exiguum hoc grati animi testimonium pro magnis gratiis, quas ipsis per ministerium illorum largitus est. Nova hæc gratia est, pro qua ipsi debitores existunt.

28 *Hoc igitur cum consummavero, & assignavero eis fructum hunc: per vos proficiſcar in Hispaniam.*

Pastor, qui præstare debet eleëmofynas, quæ ipsi commissæ sunt, nimium circumſpectus esse non potest in iis ritè dispensandis. Per se id facere debet, si tutò aliter non possit, Pastor sanctus sibi ipsi gaudet eam benedictionem obtingere, dum eleëmofynas illas tamquam fructum divinæ providentiæ, Verbi J. Christi, sollicitudinis Pastorum, pietatis fidelium, & lachrymarum pauperum considerat.

29 *Scio autem quoniam veniens ad vos, in abundantia benedictionis Evangelii Christi veniam.*

Pastoris & Prædicatoris erga pauperes charitas, non rarò copiosâ in ministerium ipsius benedictione compensatur. . . Deus nonnumquam ministros suos in suis laboribus consolatur intuitu non dubio fructus, quem verbum ipsius in ore illorum producet.

30 *Obsecro ergo vos fratres per Dominum nostrum*

Iesum Christum, & per eharitatem sancti Spiritus, ut adjuvetis me in orationibus vestris pro me ad Deum,

Parum est humilitati & zelo Pauli, auxilium precum à fidelibus simpliciter postulare, nisi & per id quod sacratissimum est ipsos obsecret. Ad sanctificationem animarum, & corporis J. Christi formationem, tria conspirant: Mysteria ipsius, quibus Spiritum Sanctum nobis meritus est; Spiritus Sanctus, qui merita mysteriorum J. Christi nobis applicat; & preces Ecclesiae, quas in cordibus fidelium J. Christus per spiritum suum efformat. Oratio lucta est, figurata per luctam Jacob cum Angelo: luctamur illic adversus Dei iustitiam & propria nostra peccata.

31 *Ut liberer ab infidelibus qui sunt in Iudaea, & osequi mei oblatio accepta fiat in Ierusalem sanctis,*

Spiritum Apostolicum habere oportet, ut non desideremus liberari à malis praelentibus, nisi ob bonum Ecclesiae. Eleemosyna sacrificium est, quod per charitatem offerendum est Deo, priusquam accipiatur à pauperibus. Deus illud corde bono accipit, dum corde bono offertur. Vir dives qui bonus est, magis timet ne non inveniat qui eleemosynam ipsius accipiat, aut non bene accipiat; quam timet pauper, ne non inveniat qui eleemosynam ipsi largiatur.

32 *Ut veniam ad vos in gaudio per voluntatem Dei, & refrigerer vobiscum.*

Gaudium nullum par gaudio hominis charitate pleni, qui sollicitudinem suam egenis J. Christi membris utilem esse intelligit. Ne consolationes vel maxime spirituales desideres, nisi cum submissione ad voluntatem divinam: unio & conformitas cum voluntate ista pro omni tibi consolatione sit oportet.

33 *Deus autem pax sit cum omnibus vobis. Amen.*

Possideri Deus non potest nisi in pace cordis; nec

nec pax cordis haberi, nisi possidendo Deum. Hoc omne est veri Christiani desiderium. Hoc omne est quod iis optare debemus, quos secundum fidem diligimus. Ad Deum pacis pertinet, pacem Dei largiri.

CAPUT XVI.

S. I. COMMENDAT ET SALUTAT VARIOS.

1 **C**ommendo autem vobis phæben sororem nostram, quæ est in ministerio Ecclesiæ, quæ est in Cenchris:

2 Ut eam suscipiatis in Domino dignè sanctis: & assistatis ei in quocumque negotio vestri indiguerit: etenim ipsa quoque assistit multo, & mihi ipsi.

Exemplar mulieris Christianæ, quæ sub directione Pastorum se bonis operibus impendit. Origo ministerii Diaconissarum, quæ impendebantur, non ministerio altaris, sed auxilio subministrando personis sui sexus in necessitate spirituali & corporali. Litteræ commendatitiæ. Indignum non est Ecclesiâ, autoritate suâ adjuvare & fulcire fideles. Omnia negotia charitatis, negotia ipsius sunt; quia ipsa & filia charitatis Dei est, & mater charitatis Christianorum. Potentia ad succurrendum Fratribus nostris motiva. 1. Merita & ipsa persona J. Christi, qui in illis est. 2. Dignitas & sanctitas Christianismi. 3. Obsequia Ecclesiæ præstita. 4. Pietas ipsorum personalis. 5. Gratitude specialis.

3 Salutate Priscam & Aquilam adiutores meos in Christo Jesu; Act. 18. 2.

Apostolus humilis non recusat vel cum ipsis discipulis suis gloriam laboris & successus Evangelici dividere. Nec status matrimonii, nec sexus fragilitas, impediunt quominus quis utilis esse possit Ecclesiæ, modo id ardentè desideret. Laici aliquando colligunt gratias, quas Ecclesiastici rejiciunt: in colligenda autem gratia negligentem esse, gratiam rejicere est.

4 (Qui pro anima mea suas cervices supposuerunt:

quibus non solus ego gratias ago, sed & cuncta ecclesia Gentium)

Obligationes & officia Pastorum, sua facere debent fideles, quemadmodum commoda fidelium, sua facere debent Pastores. . Quos fides, ordo Hierarchicus, & amor Ecclesiae in charitate conjunxit, eos separare non potest persecutio. . Nimia sollicitudo esse non potest, ut vel cum vitae discrimine conservetur Ecclesiae sanctus aliquis Episcopus: Hoc opus inter ea, quae praestare possumus, non minimum est & imprimis utile. . Vix status est, in quo obsequium praestare non liceat Ecclesiae, & gratitudinem illius promereri: haec gratia nec solis Ecclesiae ministris, nec sexui illorum annexa est.

5 *Et domesticam Ecclesiam eorum. Salutate Epænetum dilectum mihi, qui est primitivus Asia in Christo.*

Aequum est, ut qui in domum Dei, quae est Ecclesia, receptus fuit, vicissim etiam Ecclesiam, dum refugium & azylum quaerit, in domum suam recipiat. . Primitiae in operibus Dei specialem benedictionem habent. Beatus qui zelo & fidelitate sua primus est ad gratiam, quam Deus offert, accipiendam!

6 *Salutate Mariam, qua multum laboravit in vobis.*

Magni in sexu infirmo labores non possunt non esse opus gratiae. . Facile obliviscimur quod sumus & quod possumus per naturam, dum convicti sumus de eo quod debemus J. Christo, & quod possumus per illius auxilium.

7 *Salutate Andronicum & Juniam, cognatos & concaptivos meos: qui sunt nobiles in Apostolis, qui & ante me fuerunt in Christo.*

Utilius sane est conjungi sanctis societate crucis, quam vinculis carnis & sanguinis. . Quod inventum non suggerit S. Paulo sua humilitas, ut se aliis inferiorem faciat, dum illos quod ante se in Christo fuerint extollit? . Magnos sanctos, ut
hos

hos S. Pauli cognatos, in oblivione mundi relinquit Deus, ut doceat nos, non hic esse locum gloriæ ipsorum, & nè de sanctitate illorum iudicetur ex splendore honoris, qui ipsis exhibetur in terra. Fortè in quibusdam usque ad suam manifestationem concedit hoc illorum desiderio, quo vitam absconditam & incognitam ambiebant.

8 *Salutate Ampliatum dilectissimum mihi in Domino.*

Faustum salutis omen est, specialiter diligere sanctis; quemadmodum infaustum est, illis adversari.

9 *Salutate Urbanum adiutorem nostrum in Christo Jesu, & Stachyn dilectum meum.*

Securè laudatur minister Ecclesiæ, dum laudantur in ipso, non desideria sterilia, sed labores re-ipsa pro J. Christo præstiti.

10 *Salutate Apellen probum in Christo.*

Fidelitas in obeundis officiis status humilis & absconditi, sæpè coram Deo prævalet laboribus illustribus.

11 *Salutate eos, qui sunt ex Aristobulî domo. Salutate Herodionem cognatum meum. Salutate eos, qui sunt ex Narcissi domo, qui sunt in Domino.*

Plus est, J. Christi esse, quò digni simus studio & amicitia magni Apostoli, quam esse Apostoli cognatum.

12 *Salutate Tryphanam & Tryphosam, quæ laborant in Domino. Salutate Persidem charissimam, quæ multum laboravit in Domino.*

In ministris Ecclesiæ non laudatur quies. Ipsorum est in hac vita amplecti laborem, & non nisi in coelo expectare à Deo quietem.

13 *Salutate Rufum electum in Domino, & matrem ejus, & meam.*

Sancti non sumus, eò quod simus sanctorum filii: Est quidem hoc electis gratia, sed improbis est condemnationis causa. . Beata mulier, quæ digna est honorari à Paulo ut mater! . Qualitas hæc magnum elogium est. Non nisi ingentia me-

rita & virtus inusitata hunc illi honorem acquirere potuerunt.

14 *Salutate Asincritum, Phlegontem, Hermam, Patrobam, Hermen; & qui cum eis sunt, fratres.*

Tuto fide Pauli licet Sanctos illos honorare, etsi virtus illorum nobis abscondita sit.

15 *Salutate Philologum & Fuliam, Nereum & sororem eius, & Olympiadem, & omnes, qui cum eis sunt, sanctos.*

Utile admodum ac præstans est, sanctorum societati conjungi in terra; est hoc veluti initium societatis quam sperare debemus cum illis constituere in coelo.

16 *Salutate invicem in osculo sancto. Salutans vos omnes Ecclesia Christi.*

Actiones exteriores, bonas vel malas efficit cordis dispositio. Ex osculo, actionem profanam, indicium cordis corrupti, characterem amoris mali, & non raro odii ac prodicionis instrumentum, facit cupiditas; ex eodem, ceremoniam sanctam, mysteriis plenam, & prorsus sacram, facit charitas & religio. En hic originem osculi sancti vel pacis, quæ in sacrorum mysteriorum celebratione datur etiamnum: Figura est, juxta Sanctos Patres, earum rerum quæ in religione sunt maximæ; Spiritus Sancti, qui est vinculum sacrum & quasi osculum Patris & Filii; Unionis duarum naturarum in J. Christo per Incarnationem; reconciliationis peccatorum cum Deo; fidei & charitatis Christianæ, quæ omnes Christianos unit in J. Christo, & Ecclesias omnes inter se. Da nobis, Domine, id quod figurat; & fac ut sit omnibus symbolum charitatis & vinculum pacis.

2. SEDUCTORES BLANDIUNTUR INNOCENTIBUS, SAPIENTES ESSE OPORTET IN BONO; SIMPLICES IN MALO.

17 *Rogo autem vos fratres, ut observetis eos, qui dissen-*

diffensiones & offendicula, prater doctrinam quam vos didicistis, faciunt; & declinate ab illis.

18 *Hujusmodi enim Christo Domino nostro non serviunt, sed suo ventri: & per dulces sermones, & benedictiones, seducunt corda innocentium.*

Varii Pseudo-Apostolorum characteres. 1. Spiritum diffensionis habere. 2. Offendicula ponere doctrinæ traditionis. 3. Res J. Christi non habere recordi. 4. Toto studio satisfacere sibi & vitæ commodis frui velle. 5. Blanditiis uti ad seducendum innocentes. . Quantumvis quis fortis sit, vitare debet seductores, ut eos confundat, ut autoritatem ipsis adimat, ut eos ad se redire faciat, atque etiam ut peccati occasionem fugiat.

19 *Vestra enim obedientia in omnem locum divulgata est. Gaudeo igitur in vobis. Sed volo vos sapientes esse in bono, & simplices in malo.*

Nil melius, nil magis Christianum, nil quod magis ædificet, quam obedientia; sed comes ei esse debet sapientia discretionis, nè specie boni decipiatur; & juncta simplicitati, nè malum leviusculè suspicetur. . Sapientia in bono, ut discutiatur boni principium, finis, & circumstantiæ, sine quo verum bonum esse non potest: Simplicitas in malo, ut repudiantur pudenda illæ subtilitates cupiditatis, quibus via invenitur corruptas peccatoris inclinationes fulciendi, & concupiscentias seculi cum professione Christianismi conciliandi.

20 *Deus autem pacis conterat satanam sub pedibus vestris velociter. Gratia Domini nostri Jesu Christi vobiscum.*

Quam oratio illa sancta est! Quam omni tempore Ecclesiæ necessaria! . Si pax haberi non possit, inimicos Ecclesiæ convertendo; pax procuranda est, bene per gratiam J. Christi utendo malis, quæ ab illis patimur. Ad illam fine intermissione recurramus.

21 *Salutat vos Timotheus adjutor meus, & Lu-*

citus, & Jason, & Sosipater cognati mei.

Vitæ civilis officia cum religione Christiana non pugnant; modò tamen illis non nisi in spiritu religionis utamur. Conjunctio sanguinis conjunctioni spiritûs contraria non est; & potest altera ad alterius sanctificationem esse utilis.

22 *Saluto vos ego Tertius, qui scripsi epistolam, in Domino.*

In cuius nomine utiliter optari potest salus, nisi in nomine illius, qui salutis fons & auctor est, & salus ipsi? Curandum est, ut, quantum fieri potest, comitates mundi sanctificentur. In omnibus e habere nos debemus Christianos.

23 *Salutat vos Caius hospes meus, & universa Ecclesia. Salutat vos Erastus arcarius civitatis, & Quartus, frater.*

Qui J. Christum in Apostolis vel membris ipsius in domum suam recipit, & ipse aliquando in domum Dei & J. Christi recipietur. Nomen & charitas ipsius digna sunt, quæ jam inde libro Verbi Dei inscribantur.

24 *Gratia Domini nostri Jesu Christi cum omnibus vobis. Amen.*

Quid optari potest Christiano, quod ipso dignum sit, nisi amor & gratia J. Christi? Numquam cessat Apostolus de hac loqui & eam apprecari, quia pretium, necessitatem, & efficaciam illius noverat. Et nos illam, exemplo ipsius, æstimemus. Assuescamus illius desiderium in corde nostro per orationem excitare.

25 *Ei autem, qui potens est vos confirmare juxta Evangelium meum, & prædicationem Jesu Christi, secundum revelationem mysteriorum temporibus æternis secreti,*

26 *(Quod nunc patefactum est per Scripturas Prophetarum secundum præceptum æterni Dei, ad obedi-
tionem fidei) in cunctis Gentibus cogniti,*

27 *Soli sapienti Deo, per Jesum Christum, cui honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen.*

Totius Epistolæ recapitulatio; totius religionis

nis Christianæ compendium, in formam elevationis & orationis ab Apostolo redactum: Omnem salutis nostræ gloriam Deo deberi: potentiam gratiæ ipsius unicum esse nostrum adminiculum, & omnem nostram fiduciam: Ipsam esse, quæ, ut fidem in nobis format, ita etiam illam confirmat & perficit: fidei regulam esse Evangelium J. Christi & Apostolorum doctrinam: Mysteria, quæ in novo Testamento revelantur per Evangelium, figurata fuisse in antiquo, & per Prophetas prædicta: Revelata fuisse locis, temporibus, & personis privatis, non casu, sed secundum ordinem & voluntatem divinam: Etsi prædicata sint omnibus, Deum tamen præcipue propositam sibi habuisse fidem & salutem electorum: In omnibus illis veritatibus, quæ ingenio humano molestiam afferunt, planè conquiescendum esse in divinâ sapientiâ: Omnes hominum super hisce veritatibus ratiocinationes non esse nisi stultitiam, cum Deus solus verè sapiens sit: œconomiam sapientiæ in reparatione hominis cõtendere, ut honorari se faciat per ipsam sapientiam Incarnatam, quæ filius ipsius est, non justificando hic hominem nisi in ipso & per gratiam ipsius, & faciendo ut non adoretur nisi per ipsum in cœlo: postremò gloriam, quam procurat sibi Deus per filium suum Incarnatum & per Spiritum suum in membris ipsius, esse solam gloriam verè dignam Deo, quæ nunquam mutabitur, quæ durabit in sæcula sæculorum, & religionem cœli in æternitate constituet. Amen.

F I N I S.

EPL.

*cant nomen Domini nostri Jesu Christi, in omni loco
ipsorum, & nostro.*

Exemplar & origo epistolarum pastoralium. .
Episcopus accusatus saltem gregi suo debet suam
justificationem; Apostolus, toti Ecclesiae. . Chri-
stianum esse, est sanctum esse vi status sui: sed
nequaquam nobis sanctitate religionis nostrae
blandiamur, nisi ei respondeamus per sanctita-
tem vitae nostrae. . Omnes sumus ejusdem Do-
mini, omnes uniti in eadem spe in nomine ip-
sius, omnes vocati per eandem ipsius gratiam,
omnes sanctificati per eundem ipsius spiritum; &
post hæc omnia non uniemus nos omnes per ean-
dem charitatem?

3 *Gratia vobis & pax à Deo Patre nostro, & Do-
mino Jesu Christo.*

Majestas nominis Dei qualitate Patris tempe-
ratur. . Deus Pater noster tantum est ob eam
causam, quod sumus membra filii ipsius. Filius
Dominus noster est, quia redemit nos sanguine
suo. Pater dedit nos Filio suo redimendos &
sanctificandos in ipso per gratiam ipsius. Filius
obtulit nos Patri suo, ut donaret nobis pacem æ-
ternam in sinu ipsius. . Cum J. Christus apelle-
tur Dominus, quemadmodum Deus appellatur
in toto antiquo testamento, nota est Divinitatis
ejus, & debita illi à nobis adorationis;

4 † *Gratias ago Deo meo semper pro vobis in gra-
tia Dei, qua data est vobis in Christo Jesu:*

† Dom.

Gratiarum actio sæpissimè in ore erat primo- 18. post
rum Christianorum: cur tam rarò in nostro est? Pentec.

Numquid minus, quam ipsi, Deo debemus! .
Cum audimus dicentem: Deo meo, videri pos-
set Deus esse solius Pauli: cum orantem videmus,
videtur esse solarum ovium Deus; adeo attentus
est misericordiis Dei super ipsis & super seipso,
adeo plenus est officiis ipsarum & suis erga
Deum! . Illi soli qui Deum verè diligunt, pos-
sunt sibi illum, ut ita loquamur, appropriare; &
pro thesauro suo habere, dicendo cum S. Paulo:

Deo

Deus meus. . Nulla amplius gratia, nisi per J. Christum, & in J. Christo, quia nemo salvatur, nisi in ipso.

5 *Quod in omnibus divites facti estis in illo, in omni verbo, & in omni scientia:*

Veritas, Ecclesiae thesaurus est. Abundantia luminum, quæ Deus illi certis temporibus affundit, iis, qui illum amant, est materia gratiarum actionis & laudis, interea dum saepe aliis est occasio emulationum,urbationum, schismatum, animositatum & scandalorum.

6 *Sicut testimonium Christi confirmatum est in vobis:*

Veritates religionis magis ac magis stabiliuntur, & illustrentur: sed heu! amor & praxis veritatum in dies magis refrigerant. O Deus meus, minus luminis, & plus operum; minus scientiæ & plus amoris!

7 *Ita ut nihil vobis desit in ulla gratia, expectantibus revelationem Domini nostri Jesu Christi.*

Quam parum ii habent, qui tot dona & tantum luminis habere hic videntur, si comparetur ei quod J. Christus nobis aliquando revelabit! . Sollicitè caveamus, ne tempus manifestationis prævenire velimus per curiositatem, aut beatitudinis per voluptatem: utrumque expectemus per fidem & spem.

8 *Qui & confirmabit vos usque in finem sine crimine, in die adventus Domini nostri Jesu Christi.*

Nihil est efficacius ad confirmandos nos, & operandam in nobis perseverantiam in bono, quam fides adventus supremi judicis. . Illius est, qui in altera vita erit felicitas nostra, in hac vita operari virtutes nostras & perseverantiam nostram. . Sic loquitur S. Paulus Christianis, quasi omnes essent electi; quia omnes sperare debent se ex illo esse numero & in eum finem laborare.

9 *Fidelis Deus: per quem vocati estis in societatem filii ejus Jesu Christi Domini nostri,*

Fidelitas Dei in promissis suis fons est voca-
tionis Sanctorum, & omnis spei nostræ funda-
mentum. Fideliter permaneamus in societate
corporis, Spiritûs, vitæ, virtutum, & passio-
num J. Christi, & fidelis erit Deus ut nos cum
eo recipiat in sinum suum, & societatem gloriæ
suæ.

10 *Obsecro autem vos fratres, per nomen Domini
nostri Jesu Christi: ut id ipsum dicatis omnes, & non
sint in vobis schismata sitis autem perfecti in eodem
sensu, & in eadem sententia.*

Unum inter nos sumus, quandoquidem om-
nes unum sumus in Christo. Nomen ipsius, unita-
tis & societatis nomen est. Unitas naturæ & so-
cietatis personarum in S. trinitate; unitas perso-
næ & societas naturarum in incarnatione; unitas
spiritûs & societas bonorum ac malorum in Ec-
clesia ipsius, potens motivum unionis & charitatis
inter Christianos.

11 *Significatum est enim mihi de vobis fratres
mei, ab iis qui sunt Chloes, quia contentiones sunt in-
ter vos.*

Capitalis obligatio unius Pastoris in Ecclesia,
superioris in sua communitate, Patris in sua fa-
milia, ut in ea conservet pacem & unionem, & se
informari curet de iis, qui eam perturbant.

12 *Hoc autem dico, quod unusquisque vestram di-
cit: Ego quidem sum Pauli: ego autem Apollo: ego
verò Cepha: ego autem Christi.* Ad. 18, 24.

J. Christum aspiciamus velut fontem verita-
tum & gratiarum, nec nos iis addicamus, qui
earum sunt canales, nisi cum respectu ad illum,
& ob amorem ipsius. Nihil minus est tolera-
bile vero J. Christi servo, quam videre sibi ad-
dictos, cum præjudicio Domini sui.

13 *Divisus est Christus? Numquid Paulus cruci-
fixus est pro vobis? aut in nomine Pauli baptizati estis?*

Nihil est magis necessarium, quam sapiens ac
prudens submissio erga Pastores; sed nihil est ma-
gis periculosum, quam adhesio carnalis vel im-
perfecta,

perfecta, vel superstitiosa, quæ eo usque procedat, ut illis tribuat quod solius est J. Christi. Solus ipse mortuus est pro nobis, in eo solo gloriari nos oportet; ab eo solo omnia expectanda sunt.

Ad. 18. 8 14 Gratias ago Deo, quod neminem vestrum baptizavi, nisi Christum & Cajum:

15 Ne quis dicat quod in nomine meo baptizati estis.

16 Baptizavi autem & Stephanam domum: ceterum nescio si quem alium baptizaverim.

Operarius evangelicus debet habere zelum prævenientem, sed ordinatum. Optimis in rebus Sanctorum exemplo cavendum est, ne occasionem demus adhaesionibus hominum & malis quæ ex iis consequi possunt. Ingenium & prudentia hominis non potest ea semper prævidere, & particularis quædam gratia est dispensationis divinæ, quam se illi debere agnoscit S. Paulus.

2. Petr. 1. 16. 17 Non enim misit me Christus baptizare, sed evangelizare: non in sapientia verbi, ut non evacuatur crux Christi.

Infr. 2.

1. 4.

Prædicatio est principalis functio Apostolorum & successorum ipsorum. Merito hoc tempore, plus quam unquam alias, timendum est à modis nimis humanis annunciandi veritatem & Verbum Dei. Is criminolus abusus est, contrarius consilio Dei & spiritui religionis Christianæ. 1. Ratio (v. 15.) ne præbeatur hominibus occasio addicendi se ministris veritatis, plus quam ipsi veritati. 2. Ne cruci detrahatur honor conversionis mundi, eam tribuendo viribus ratiocinii humani. Quanta prædicatori timoris ratio, si possit in iudicio Dei accusari exinanitæ crucis Christi! Multum est, si quidam homines hunc timorem non explodant. Nec ideo tamen minus fundatus est in Verbo Dei.

§. 2. SAPIENTIA HUMANA A DEO REPRO-
DATA. CRUX SCANDALUM UNIS,
ALIIS SALUS.

18 Verbum enim crucis, pereuntibus quidem stul- Rom, 1.
titia est; iis autem qui salvi fiunt, id est nobis, Dei 16.
virtus est.

3. Ratio. Humilitati prædicationis crucis an-
nexuit Deus gratiam conversionis peccatorum,
& potentiam suam ad salvandos electos suos. 4.
Quia est deplorandus abusus prædicationis, ma-
jorem habere rationem gustus & iudicii pusilli
numeri hominum mundanorum, qui inde non
proficiet, quam utilitatis eorum, quos Deus
vult salvare! Character reprobationis est, contem-
nere simplicitatem verbi, & humilitatem doctri-
næ Evangelicæ; & è contrario pro salute præjudi-
cium est, eam æstimare, ejus gustum habere,
ea vivaciter affici, eam cum veneratione tracta-
re, velut instrumentum potentiae Dei.

19 Scriptum est enim: Perdam sapientiam sapien- Isai. 29.
tium, & prudentiam prudentium reprobabo 14.

5. Quia Deus vult evidenter ostendere & con-
temptui exponere vanitatem eloquentiæ, scien-
tiæ, & ingenii Philosophorum, de repente efficien-
do per stultitiam prædicationis, quod nunquam
ullis falsæ sapientiæ suæ conatibus patrare potue-
runt.

20 Ubi sapiens? ubi scriba? ubi conquistor hujus Isai. 33.
saeculi? Nonne stultam fecit Deus sapientiam hujus 18.
mundi?

6. Quia hæc est summa gloria J. Christi, quod
per homines sine litteris, & auxiliis humanis de-
stitutos faciat annunciari Evangelium, & recipi,
quantumvis repugnantibus potentibus & sapien-
tibus sæculi. Post hæc qui humanæ sapientiæ ali-
quid adhuc tribuit, is non magno in pretio habet
sapientiam Dei.

21 Nam quia in Dei sapientia non cognovit mun-
dus.

*du per sapientiam Deum : placuit Deo per stultitiam
prædicationis salvos facere credentes.*

7. Peccatum mutavit viam salutis. In prima via volebat Creator homines adducere ad cognitionem sui per usum rationis ipsorum, & per considerationem sapientiæ operum suorum; in secundâ Reparator attrahit eos per stultitiam verbi crucis, & per subjectionem rationis, & submissionem voluntatis ipsorum. Sine gratia Salvatoris prima via facta foret non solum inutilis, sed etiam periculosa per superbiam & curiositatem mentis humanæ.

22 *Quoniam & Judæi signa petunt, & Græci sapientiam quarunt :*

23 *Nos autem prædicamus Christum Crucifixum : Judæis quidem scandalum, Gentibus autem stultitiam ;*

24 *Ipsis autem vocatis Judæis, atque Græcis, Christum Dei virtutem, & Dei sapientiam :*

8. Ratio. Via eò mirabilior & Deo dignior, quo simul adversatur variis propensionibus hominum peccatorum, seu gentilium, seu Judæorum, vanitatem eorum confundit, & sanat vulnera.. Ubi gratia J. Christi non reperitur, falsa sapientia hominis gentilis, superba scientia Judæi, fides mortua Christiani ex æquo conferunt ad eos à salute removendos : gentilem quidem, cum se propria sapientia inflat; Judæum, cum tentat potentiam Dei; Christianum, cum abutitur J. Christo, qui est sapientia & potentia Dei.. Timeamus nos, ne omnia ista crimina in nobis jungamus, & fiamus ethnici abutendo Evangelio Adami, hoc est creaturis & cognitionibus naturalibus per tumorem mentis; Judæi, abutendo Evangelio Moysis, hoc est, lege, promissis & Verbo Dei per infidelitatem & diffidentiam; mali Christiani, abutendo evangelio & Mysteriis J. Christi per ingratitudinem & violationem legis ipsius & contemptum crucis ejus.

25 *Quia quod stultum est Dei, sapientius est hominibus :*

minibus: & quod infirmum est Dei, fortius est hominibus.

9. Velle opus Dei facere aliis viis, quam ipsius Dei, temeritas hominis est. Deus sapientior est in dispensatione sua, etiam quæ indignissima videatur sapientiæ ipsius, quam quidquid humano spiritui sapientissimum videtur; & volet hic consilium Dei reformare? Id quisque suo modo facit, & sæpius quam putetur.

9: 3. NON MULTI POTENTES, NON MULTI NOBILES INTER FIDELES. INFIRMITAS FORTITUDINEM CONFUNDENS.

26 *Videte enim vocationem vestram fratres, qui a non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles:*

10. Experientia & successus Evangelii tantus respectu pauperum & simplicium, tantillus respectu potentium & sapientium ostendit, qui sint quos Deus velit vocare, & quibus modis eos velit vocare.. Dotes ingenii, auctoritatis, nobilitatis, obstacula sunt salutis magis ordinaria, quam homines vulgò existiment.

27 *Sed quæ stulta sunt mundi elegit Deus, ut confundat sapientes: & infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia:*

Nihil medium: oportet aut contemnere quod Deus contemnit, aut eò procedere audaciæ & stultitiæ, ut iudicium mundi iudicio Dei præferatur. Id dicere horrent homines, quos tamen non pudet passim facere.

28 *Et ignobilia mundi, & contemptibilia elegit Deus, & ea quæ non sunt, ut ea quæ sunt, destrueret:*

Quamdiu honor & splendor mundi nobis in aliquo pretio erit, valde viles & contemptibiles erimus in oculis Dei. 11. Deus omnis falsæ celsitudinis æstimationem destruere vult, nec alia superest via, qua ad veram celsitudinem perveniamur,

tur, quam conformare se J. Christo exinanito & humiliato, & in eo ponere fiduciam suam.

29 *Ut non gloriatur omnis caro in conspectu ejus.*

12. Magnum Dei consilium super filiis Adama in eo est, ut illos humiliet. Confundit per successum Evangelii eos, qui per superbiam illud se indignum reputarunt; eos verò, qui illud receperunt aut annunciarunt, humiliat, redigendo illos ad impossibilitatem sibi quidquam attribuendi. Felicitas nostra in eo est, quod nihil habeamus, cujus gloria Deo non sit debita.

Jerem.
23, 5,

30 *Ex ipso autem vos estis in Christo Jesu, qui factus est nobis sapientia à Deo, & justitia, & sanctificatio, & redemptio:*

13. Ne nobis salutem nostram tribuere possemus, voluit Deus ut eam extra nos & in J. Christo quærere deberemus. Egrediamur extra nos ipsos, renunciando propriæ intelligentiæ, falsæ justitiæ nostræ, peccatis nostris & omni corruptioni cordis nostri; ut J. Christus sit sapientia nostra, per lucem verbi sui; justitia nostra, per merita sacrificii sui; sanctificatio nostra, per virtutem & sanctitatem vitæ suæ resuscitatæ; redemptio & libertas nostra per potentiam spiritus sui, & gratiæ suæ.

Jerem.

9. 23. 24.

2. Cor.

10. 17.

31 *Ut quemadmodum scriptum est: Qui gloriatur, in Domino gloriatur.*

14. Ut non possimus gloriari, nisi in J. Christo: adeo ipsi totum debemus, ut hoc ipsum sit donum gratiæ ipsius, ut in eo solo de aliis ipsius donis gloriemur. Quomodo homo corruptus posset per seipsum agnoscere sapientiam Dei velatam Incarnatione & Mysteriis salutis nostræ, quandoquidem cum adhuc innocens esset, eam non satis cognoverit, cum tam lucidè affulgebat rationi ipsius nondum obscuratæ, in ordine & pulchritudine creaturarum & gubernatione mundi.

CAPUT II.

9. 1. NIHIL HUMANUM IN SERMONIBUS S. PAULI. NIHIL SCIT NISI J. CHRISTUM CRUCIFIXUM. MIRACULIS PROBANT DOCTRINAM SUAM.

1 **E** T ego, cum venissem ad vos, fratres, veni *Sup. 1. 17*
non in sublimitate sermonis, aut sapientia,
annuntians vobis testimonium Christi.

Exemplar prædicatoris Evangelici in S. Paulo. Procul ab eo absunt, ut te imitentur, Magne Apostole, qui in elegantia sermonis & ratiocinii humani vim prædicationis constituunt.

2 Non enim judicavi me scire aliquid inter vos, nisi Jesum Christum, & hunc crucifixum.

Quantus prædicatori doctrinæ thesaurus est bene scire J. Christum & sacrificium ipsius! At quis prædicator, quis Christianus scit eum, aut scire quemadmodum oportet laborat? Omnium cæterarum rerum ignorantia inæstimabili scientia crucis cumulata compensatur. Tu solus, ô Jesu crucifixe, illius scientiæ Doctor es. A te solo eam volo discere. Imprime eam cordi meo modo tibi proprio, id est ejus amorem illi infundendo.

3 Et ego in infirmitate, & timore, & tremore *Act. 18. 1*
multo fui apud vos:

Humilitas vitæ simplicitati verbi respondere debet. Prædicator, cui ex parte mundi omnia succedunt ex sententia, non inagnum ex parte Dei successum sperare potest: at verò quantam non adfert fiduciam animi dispositio similis dispositioni S. Pauli, & similis status pro J. Christo & Evangelio ejus toleratus?

4 Et sermo meus, & prædicatio mea, non in persuasibilibus humana sapientia verbis, sed in ostensione *2. Petr. 1. 16,*
spiritus & virtutis:

Efficax modus Spiritum & potentiam Dei nostris partibus conciliandi est, nulla re carnali & humana niti. Frustra est omnis redargutio,
nisi

nisi magna Dei ipsius misericordia subveniat. Homo semper humano modo agere volet in operibus Dei. . . Cur post tot prædicationes tam pauci spectantur effectus Spiritus & virtutis Dei, nisi quia iis nimium sapientiæ & eloquentiæ humanæ admiscetur, & parum orationis & humilitatis?

5 *Ut fides vestra non sit in sapientia hominum, sed in virtute Dei.*

Solus Deus supra rationem est & Dominus cordis: igitur & solus ille potest captivare intellectum, & voluntatem sub jugum fidei inflectere. Id donum Dei est, & Deus vult, ut id esse donum suum appareat. Non est vera fides, quæ proficiscitur ex naturali quadam rationis assensione, non vero ex submissione erga Verbum Dei, & fiducia in potentia ejus.

§. 2. SAPIENTIA MUNDO OCCULTA, REVELATA ECCLESIAE. SPIRITUS DEI DAT NOTITIAM DEI. HOMO CARNALIS ET SPIRITUALIS.

6 *Sapientiam autem loquimur inter perfectos: sapientiam verò non hujus sæculi, neque principum hujus sæculi, qui destruuntur:*

Stultitia prædicationis sapientiam suam & sublimitatem & eloquentiam habet, sed litam in sublimitate veritatum, in profunditate mysteriorum, & ardore Spiritus Dei. Hoc est, quod Christianis etiam perfectissimis dignum est. . . Sapientia non minus vana, nec minus peritura, quam mundus, & quæ sæpe dæmoni pro instrumento est ad perdendos homines, indigna est quæ hominem Christianum occupet, & pro basi serviat ædificio æterno fidei & salutis.

7 *Sed loquimur Dei sapientiam in mysterio, quæ abscondita est, quam prædestinavit Deus ante sæcula in gloriam nostram.*

Qui Dei sapientiam absconditam in Mysterio Incar-

Incarnationis illustrare, explicare, ac justificare velit per humanam sapientiam, perinde faciat, ac si lucem ipsam tenebris velit illustrare.. Istud adhuc incomprehensibilis est omni creaturæ sapientiæ, quod Deus ab æterno prædestinet, & ad salutem ac gloriam creaturæ suæ referat sapientiam suam exinanitam, & absconditam in Mysterio Hominis-Dei, & adimpleat propter hominem Mysterium istud, quod nec Angelus, nec homo comprehendere potest. Quæ adoratio, quæ gratitudo, quis amor Deo dignus esse potest pro tali beneficio?

8 *Quam nemo principum hujus sæculi cognovit: si enim cognovissent, numquam Dominum gloria crucifixissent.*

Abyssus judiciorum & viarum Dei! Ad tempus se occultat, ut post nodum se evidentius manifestet. J. Christus privat se gloria sua, ejusque cognitionem dæmonibus subtrahit, ut possit pati & salutem nostram operari per mortem suam: O bonitas infinita! Quot crimina, at etiam quot bona nascuntur ex pœnali ignorantia! Deus omnibus utitur ad consilia sua adimplenda.. An non justum est, ut Deus cor hominis tradat propriis tenebris, & peccatis inde consequentibus, quando cor seipsum tradidit peccato, aut ad illud vitandum tantum dispositum est per cupiditatem propriam, aut rationem proprii commodi.

9 *Sed sicut scriptum est: Quod oculus non vidit, Isai. 64. 4 nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus iis, qui diligunt illum:*

Quanti refert bene comprehendere, nos non esse factos Christianos, ut fruamur bonis sensibilibus, sed ut fruamur bonis, quæ non possunt cognosci, nisi per fidem, nec possideri nisi per amorem!. Tota mysteriorum salutis œconomia est propter electos.. Deus gloriam suam præparat iis, qui diligunt illum, sed illum non diligunt, nisi quia ipsis illum amorem præparavit:

vit: ut omnia Deo accepta referantur, & de omnibus Deo reddatur omnis gloria.

10 *Nobis autem revelavit Deus per Spiritum suum: Spiritus enim omnia scrutatur, etiam profunda Dei.*

Mercēs æterna à solis Christianis cognoscitur, quia est tantum propter eos. Solus Spiritus Dei dignus est, qui de ea loquatur; & eo nos oportet esse plenos, ut de ea digne loquamur. Deus omnia revelavit Apostolis, & per eos Ecclesiæ, & ab Ecclesiâ oportet eas revelationes accipere. Sumus omnes durante hac vita in statu puerorum: omnia à matre nostra debemus accipere. Illi promissus est & datus Spiritus, qui omnia scrutatur; nec ullus particularis certus est, ut ipsa, eum à se possideri.

11 *Quis enim hominum scit quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est? ita & quæ Dei sunt, nemo cognovit, nisi Spiritus Dei.*

Sedulò caveamus, ne de mysteriis, veritatibus, & rebus Dei per spiritum mundi judicare velimus. Ea præsumptio nimium certè communis est, eoque magis excæcans homines, quo majus intelligentiæ lumen se putant habere. Oportet nos Spiritum habere, qui Deus sit, ut peneremus consilia Dei.

12 *Nos autem non spiritum hujus mundi accepimus, sed Spiritum qui ex Deo est, ut sciâmus quæ à Deo donata sunt nobis:*

Ut judicemus de pretio misericordiarum, quas Deus Ecclesiæ fecit, & de donis quæ reservat electis suis, non est satis quod semel in baptismo acceperimus Spiritum ejus: sed oportet nos sequi ejus motus, & indefinenter per humilitatem, gratitudinem, & orationem eum in nos attrahere. Non per enthusiasmum revelat nobis Spiritus Dei secreta sua, sed mentes nostras adaperiendo Scripturis, benedicendo labori nostro, & applicando nos veritatibus & mysteriis per studium oratione adjutum, & per fidem ordinatum.

13 Quæ & loquimur non in doctis humana sapientia verbis, sed in doctrina Spiritus, spiritualibus spiritualia comparantes. Sup. 1. 17
2. Petr. 1. 16.

Sermo humanus non assequitur sublimitatem Divinæ religionis. Quod solus Spiritus Sanctus potest revelare, solus etiam potest explicare. Optandum est, ut de Deo non loquantur homines, nisi eo modo, quo ipse de seipso per verbum suum loquitur. Caveamus, ne mysteria & veritates ejus profanemus per ideas abjectas & planè humanas, vel per expressiones novas, mundanas, indignas spiritu Dei.

14 Animalis autem homo, non percipit ea quæ sunt spiritus Dei: stultitia enim est illi, & non potest intelligere: quia spiritualiter examinatur.

In eo est Dei gloria, & in eo etiam nostra esse debet, quod hominibus carnalibus non placeamus. Animalis homo semper invenit, quo excuset incredulitatem suam, aut respiciendo Mysteria religionis tanquam vel nimis supra hominem elevata, vel nimis infra Deum depressa: homo spiritualis eo credibilia judicat, quo minus sensui humano credibilia sunt. Oppositio, contemptus, tenebræ mundi respectu rerum divinarum, reddunt semper eum recusabilem in judicio quæ fert de illis rebus. Cæcitas ista in rebus spiritualibus est justa poena vitæ carnalis.

15 Spiritualis autem judicat omnia: & ipse à nemine judicatur.

Judicat omnia judicio non publico, & ex auctoritate profecto, sed judicio particulari, & ex discretionem. Homo spiritualis, cum sit humilis, subjectus & obediens, multum alienus est ab eo, ut velit judicare de omnibus, aut nullius velit se judicio subicere: magis etiam alienus ab eo ut recuset parere superioribus, aut usurpet auctoritatem judicum suorum. Quicumque fidem habet illuminatam, & soli Deo adheret per purum legis ipsius amorem, sanè judicat de

246 EPISTOLA B. PAULI
rebus Divinis, & non subiacet iudicio hominum
carnalium.

Sap. 9. 13 16 Quis enim cognovit sensum Domini, qui in-
Is. 40. 13 instruât eum? Nos autem sensum Christi habemus.

Roman. Judicare Sanctos, est iudicare Spiritum Dei,
II. 34. qui in ipsis est. . Nihil abjectius, nihil infir-
mius hominum illorum ingeniiis, qui se in rebus
religionis à vulgari credulitate alienos gloriantur,
qui se supra Deum extollunt, ut damnent vias
ejus, & consilia ejus in Ecclesia. . Solum Deum
amemus in cælis, solam Ecclesiam in terris, &
poterimus cum S. Paulo confidenter dicere, nos
habere Spiritum J. Christi. . Nemo potest re-
ctè iudicare de rebus regni ipsius, nisi in quan-
tum particeps est Spiritûs, qui illud formât &
regit.

CAPUT III.

§. I. HOMO CARNALIS EFFICITUR ETIAM
PER VITIA MENTIS. MINISTRI
PLANTANT, INCREMEN-
TUM A DEO EST.

1 **E**T ego, fratres, non potui vobis loqui quasi spi-
ritualibus, sed quasi carnalibus. Tamquam
parvulus in Christo,

Verus Pastor animarum iis blandiri in suis im-
perfectionibus non novit. . Sæpe inutiliter lo-
quimur hominibus carnalibus & imperfectis,
quia illis loqui volumus tanquam spiritualibus &
profectis, ut nos ipsi spirituales videamur. . Co-
gnoscendus est ager, quem conferere volumus:
& instructiones nostræ capacitati ejus, quem in-
struimus, accommodandæ sunt. . Fides my-
steriorum & veritatum ad omnes Christianos
pertinet, intelligentia, ad spirituales.

2 Lac vobis potum dedi, non escam: nondum
enim poteratis: sed nec nunc quidem potestis: adhuc
enim carnales estis.

Quanto lucis thesauro nos ipsos privamus ma-
nendo

nendo in nostris imperfectionibus? Cæca agendi ratio est, & multum periculosa, ac nihilominus valde communis, quod sinantur homines jacere in crassis & capitalibus defectibus, dum interim ludificantur, aut seipsos ludificant quadam spiritualitate vana, sterili & præsumptuosa. Quamto etiam perniciosius est eos avertere à via mortificationis, exercitio virtutum, applicatione animi ad mysteria vitæ & mortis J. Christi, & meditatione veritatum Evangelii, ut temerariè impellantur in quemdam contemplationis modum fallacem, illusorium & fanaticum, sub prætextu prætensæ cujusdam orationis quietis.

3 Cum enim sit inter vos zelus, & contentio: nonne carnales estis, & secundum hominem ambulatis?

Nunquam homo magis se hominem esse prodit, quàm per zelum & contentiones: contra character maximè visibilis Spiritûs Dei est unitas, charitas & pax. Frustra credit se quis spiritua-lem eo quod vitia crassiora reliquerit: carnalis est, quamdiu arrogans est, quamdiu amat vanam gloriam, quamdiu aliis vitiis mentis obnoxius est.

4 Cum enim quis dicat: Ego quidem sum Pauli, alius autem: Ego Apollos: nonne homines estis? Quid igitur est Apollos? quid verò Paulus?

Homo carnalis negligit veritatem, & vano se replet splendore verborum, quæ sensus afficiunt; id autem est spernere & sinere sibi elabi thesaurum, & vas fictile, quo thesaurus continetur, apprehendere. Qui tantum aurem corporis præbet Verbo Dei, ordinariè prædicatori qui auribus insonat animum addicit; sed is qui illud aure cordis excipit, ei soli inhæret, qui tangit & docet cor.

5 Ministri ejus, cui credidistis, & unicuique sicut Dominus dedit.

Quantumcumque talentum habeat Pastor, meminimus semper eum servum tantum esse,

non auctorem fidei; canalem, non ipsum fontem. A Deo accepit & ministerium suum, & donum eo bene fungendi: ei inhærendum, ad eum omnia referenda.

6 Ego plantavi, Apollo rigavit: sed Deus incrementum dedit.

Prima figura Ecclesiæ. Ecclesia, & quævis anima ager Dei est. In eo Apostoli fidem plantaverunt per auctoritatem J. Christi. Eam Pastores irrigant verbo, Sacramentis & oratione; Deus facit eam crescere & fructum facere per operationem interiorum gratiarum suarum, & dando ipsum incrementum. Id solus ipse facit, & per seipsum; sed ipse etiam est, qui plantat cum Paulo, & irrigat cum Apollo.

7 Itaque neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat: sed qui incrementum dat, Deus.

Illud est solidum fundamentum humilitatis Pastorum; & gratitudinis fidelium erga Deum; quod Deus omnia operetur in nobis. Ab eo dependemus & quoad laborem & quoad successum laboris. Nemo potest sibi nimium persuadere se nihil esse. Nunquam erimus animabus multum utiles, donec nobis aliquid tribuemus, quod Deus in iis operatur.

Psalms.

61. 13.

Matth.

16. 27.

Rom. 2. 6

Gal. 6. 5.

8 Qui autem plantat, & qui rigat unum sunt.

Unusquisque autem propriam mercedem accipiet secundum suum laborem.

Non successum sed laborem coronat Deus.

Omnes operarii inter se sunt pares quoad succes-

sum; distinguit illos labor & benedictio, quam impertit Deus, & eam benedictionem humilitas & oratio conciliant.

9. 2. FIDELIS, AGRICULTURA ET EDIFICATIO

DEI. J. CHRISTUS FUNDAMENTUM. QUI

SUPERÆDIFICAT FŒNUM ET STIL-

PULAM SALVUS PER IGNEM.

9 Dei enim sumus adiutores: Dei agricultura est is.
Dei edificatio est is.

Homo

Homo associat sibi ad opera sua cooperatores per indigentiam & infirmitatem; Deus, per potentiam & bonitatem. Eam tantum operis partem debet sibi quisque sumere, quam Domino operis placet dare. 2. Figura. Ecclesia & anima sunt ædificatio, cujus Deus est Dominus, & primus architectus: J. Christus fundamentum principale: Apostoli, architecti subordinati; Episcopi, operarii; Sacerdotes, adjuutores eorum; opera bona, corpus ædificii; fides, fundamentum secundum; charitas, culmen & perfectio. Beatus, qui est unus ex vivis istius ædificii lapidibus! Sed beatior, qui in eo permanebit in æternum.

10 Secundum gratiam Dei, qua data est mihi, ut sapiens architectus fundamentum posui: alius autem superædificat. Unusquisque autem videat quomodo superædificet.

Pars Apostolorum & successorum ipsorum est fundare Ecclesias, in iis stabilire fidem ut fundamentum, judicare de doctrina ejus, & omnibus, quæ ad eam pertinent. Nihil in pietate solidum, nisi in fide Apostolorum fundata sit. Isti fundamento nihil, quod eo sit indignum, superstruamus: seu, quod idem est, non oportet nos vitam omnino humanam sociare cum fide Divina, corruptionem peccati cum professione Christianismi.

11 Fundamentum enim aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Jesus.

Fides in J. Christum velut mediatorem inter Deum & homines fundamentum est Ecclesiæ Christianæ, omnium functionum ministrorum ejus, & omnium actionum sanctarum membrorum ipsius. Nullam igitur exerceamus, nisi nos illi uniendo, & offerendo illum Patri suo; nullam, nisi ex principio fidei, & ex instinctu amoris ejus.

12 Si quis autem superædificat super fundamentum hoc, aurum, argentum, lapides preciosos, ligna, fœnum, stipulam,

Qui coram Deo non subsistit nisi in J. Christo, nec vitam habet, nisi in illo, debetne aliter agere, quam secundum puritatem intentionum & maximarum ejus, secundum sanctitatem Spiritus & dispositionum ejus, & ad exemplar vitæ & virtutum ipsius? Per unionem cum illis, & per meritum illarum fit, ut actiones nostræ, per seipsas pretio & merito destitutæ, efficiantur aurum, argentum, & lapides pretiosi. . . Quod fit per vanitatem spiritus humani, lignum est quod computrescit in terra, fœnum quod arefcit in tectis, ignis ex stipula, qui momento temporis deficit & evanescit in aëra.

13 *Uniuscujusque opus manifestum erit: Dis enim Domini declarabit, quia in igne revelabitur: & uniuscujusque opus quale sit, ignis probabit.*

Qui nos tunc judicabit, jam inde nos videt & judicat, nec attendimus. . . Solliciti simus, ut quidquid agimus, velut sub oculis Dei agamus, & per fidei lumen ignem judicii præveniamus. . . Probemus nos ipsos, opera nostra examinemus, ut præteritum reparemus per humiliationem, præsens rectificemus per charitatem, futuro prospiciamus per prudentiam & Christianam orationem.

14 *Si cujus opus manserit quod superædificavit, mercedem accipiet.*

Nihil in cælo mercedem accipiet, nisi quod in judicio Dei inviolatum manebit. . . Nihil permanebit, nihil coronabitur in æternitate, nisi quod factum fuerit propter æternitatem, ex principio æternæ charitatis, & ex motivo æterno gloriæ Dei.

15 *Si cujus opus arserit, detrimentum patietur: ipse autem salvus erit; sic tamen quasi per ignem.*

Quantus inœror in morte & in judicio, videre tot opera nostra infructuosa, eo quod gloriam hominum quæsierimus! . . . Quanta Dei bonitas, quod nos non repellat, etsi scatentes infinitis defectibus! . . . Timeamus: quis enim potest satis discernere.

discernere id, quod poterit purificari per ignem transitorium, ab eo quod dignum est puniri igne aeterno? Utrumque præveniamus per ignem charitatis & zeli iustitiæ Dei, puniendo nos ipsos. Quot actiones in speciem bonæ destruentur & consummentur propter occultas impuritates cordis humani!

§. 3. CHRISTIANUS TEMPLUM DEI. VERUS SAPIENS MUNDO STULTUS. OMNIA SUNT HOMINIS, QUI EST CHRISTI.

16 Nescitis quia templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in vobis?

3. Figura. Ecclesia, & qualibet anima est Templum Dei consecratum per Spiritum Sanctum: quanta dignitas! Sed quanta ei debet respondere sanctitas! Id scimus, id credimus, eo gloriamur; sed numquid opera nostra pugnant cum lingua, fide & scientia nostra?

17 Si quis autem templum Dei violaverit, disperdet illum Deus. Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos. *Infr. 6. 19.* *2. Cor. 6. 16.*

Magna est fidei ministro gloria, quod aliquid conferat ad ædificationem illius templi, quod solum Deus inhabitare velit, & quod reddat dignum se. Sed non satis dici potest, quantam mereatur pœnam minister malus, qui per suam infidelitatem, negligentiam, malum exemplum corrumpit, aut corrumpi sinit templum istud, quod Deus curæ ipsius committit. Judæi puniti sunt ut rebelles; mali Christiani punientur ut sacrilegi profanatores sanctitatis Dei & Templi ejus.

18 Nemo se seducat: si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc sæculo, stultus fiat ut sit sapiens.

Sapientia Evangelica in eo consistit, ut renunciemus falso lumini sapientiæ mundanæ, id credendo, quod ipsa judicat impossibile, id adorando,

rando, quod ipsi contemptibile videtur, id amando, quod suæ felicitati contrarium arbitratur, ut humilitationem & passionem.

*Job. 5.
13.*

19 *Sapientia enim hujus mundi stultitia est apud Deum. Scriptum est enim: Comprehendam sapientes in astutia eorum.*

Optio inevitabilis, aut à Deo, aut à mundo condemnari. Numquid ea extrema stultitia est, præferre judicium mundi judicio Dei? Qui non alium vult judicem, regulam & patronum suæ agendi rationis, quam mundum, tam stultus est, quam ipse mundus. Prudentia, quæ non est secundum Deum, laqueus est illis, qui ea nituntur.

*Isalm.
93. 11.*

20 *Et iterum: Dominus novit cogitationes sapientium, quoniam vana sunt.*

Quis melius novit quæ sit vera sapientia, quam ipsa sapientia? Ea tamen nobis confirmat mundi sapientiam non esse nisi vanitatem; nec possumus animum inducere ut ei hac in re credamus,

21 *Nemo itaque gloriatur in hominibus.*

Hoc est fiduciam suam collocare in hominibus, aliter habere Prædicatorem, Pastorem, Directorem, quam velut ministros & instrumenta Dei, & in eorum talentis etiam supernaturalibus acquiescere. Si illi ipsi in eis conquiescunt & innituntur, in seipsis gloriantur.

22 *Omnia enim vestra sunt, sive Paulus, sive Apollo, sive Cephas, sive mundus, sive vita, sive mors, sive presentia, sive futura: omnia enim vestra sunt:*

13 *Vos autem Christi: Christus autem Dei.*

Quidquid creatum est, & quidquid evenit in mundo, disponitur & ordinatur per providentiam Dei, & refertur ad formationem Ecclesiæ & ad salutem electorum: quemadmodum tota Ecclesia & omnes electi ad hoc tantum sunt, ut forment Christo corpus, & unum Christum ex capite & membris componant: & quemadmodum etiam J. Christus perfectus, & omnibus membris

bris suis completus ad hoc tantum est, ut exhibeat Deo sacerdotem æternum & victimam ipso dignam, & ut offerat ipsi magnum sacrificium æternitatis in celo. . . Ecclesia est J. Christi, sed ministri sunt Ecclesiæ. . . Consideremus eos veluti canales, quibus Deus utitur ad communicandas ei gratias suas, & quibus ipsa uti debet, ut per eos sua gratitudo ad eum refluat. . . Nos sumus Christi, & Christus Dei; quantæ res istis verbis continentur! Eas assidue nobis inculcemus, & ponderemus coram Deo trutina fidei.

CAPUT IV.

§. I. S. PAULUS NON AUDET SEIPSUM JUDICARE. NON JUDICANDI MINISTRI DEI; IIS ANIMUS NON AFFIGENDUS.

† *Si nos existimet homo ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei.* † Dom. 4. Adv.

4. Figura: Ecclesia, & qualibet anima est regnum Dei & J. Christi. Apostoli & successores eorum sunt ministri ejus; mysteria, merita, & gratiæ ipsius, sunt ipsius thesauri; Pastores omnes sunt eorum dispensatores. . . Fideles, honorate Pastores vestros, in nomine & auctoritate Dei vos instruunt: vice J. Christi vos dirigunt. Pastores, humilitate vos cum tremore: servi tantum estis, & exactam rationem Deo dispensationis vestræ reddetis, proportionem habitam ad sanctitatem & pretium thesaurorum, quos dispensandos accepistis. 2. Cor. 6. 4.

2 *Hic jam quaritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniatur.*

Fidelis Deo, annunciando cum zelo veritatem ejus, eam fortiter defendendo, & prudenter dispensando. Fidelis J. Christo, sancta libertate honorando ministerium, prædicando mysteria & maximas ejus in tota sua puritate, applicando sacramenta gratiæ & sanguinis ejus cum discre-

ne & charitate. Fidelis Ecclesie & animabus, eas dirigendo in vias Dei, cum vigilantia, suppor-
tando eas prudenti indulgentia, eas animando
exemplo suo. Fidelis proprio ministerio, non
querendo dominari, ditescere, extolli; sed id
agendo, ut is dominetur & regnet, cujus est
minister, ut bene dispenset thesauros ejus, ut
permaneant in ordine fervorum, semper paratus
ad laborandum & obediendum.

3 *Mihi autem pro minimo est ut à vobis judicer, aut ab humano die: sed neque meipsum judico.*

Sive laudetur, sive vituperetur minister fide-
lis officio suo, debet ad utrumque esse fere æque
surdus. Regula ipsius est voluntas regis ejus, non
judicium hominum. Qui judicio hominum mo-
vebitur, numquam officium suum implebit.

4 *Nihil enim mihi conscius sum: sed non in hoc justificatus sum: qui autem judicat me, Dominus est.*

Testimonio conscientie nostrae potius creda-
mus, quam hominum; sed adhuc potius testi-
monio Dei, quam nostro ipsorum. . . Ejus judi-
cium timeamus, qui, ut judicet nos, non con-
sulet nisi veritatem suam & officia nostra, gratias
suas & vitam nostram. . . Si tam illuminatus A-
postolus se justificatum non putat, quamvis ni-
hil sibi conscius sit; magne Deus, quantum ti-
mere debent judicia tua ii, quibus conscientia
sua & tota vita & Evangelium ipsum tot culpas
& peccata repræsentant.

5 *Itaque nolite ante tempus judicare, quoadusque
veniat Dominus: qui & illuminabit abscondita tene-
brarum, & manifestabit consilia cordium: & tunc
laus erit unicuique à Deo. ¶*

Pastor, & quisquis vult implere officium suum,
versatur inter occultum Dei tui judicium, & pu-
blicam hominum censuram: numquid delibe-
rare debet, utrius potiore rationem habeat? .
Quantum boni & quantum mali sub tenebris sæ-
culi præsentis, & in secreto cordis humani?
Quot cæca judicia; quot injusta vituperia; quot
malè

malè collocatæ laudes; quot malè fundatæ nominis celebritates! expectemus cum fide & pace lucem futuri sæculi, & apertionem magni libri conscientiarum.

6 *Hac autem, fratres, transfiguravi in me & Apollo, propter vos: ut in nobis discatur, ne supra quàm scriptum est, unus adversus alterum infletur pro alio.*

Excellens monitum, tum pro magistris, tum pro discipulis. Schisma inter ministros Ecclesiæ causam Dei perdit, quantum ulla re perdi & corrumpi potest. Arrogantia, vanitas & adhesio prava fidelium, hujus rei sæpe occasio est; ejus remedium est, utrorumque humilitas.

§. 2. DISCRETIO EX DEO EST. PASSIO ET PATIENTIA APOSTOLORUM.

7 *Quis enim te discernit? Quid autem habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis?*

Mirabile pro Pastoribus Ecclesiæ Documentum humilitatis & æquitatis! Amor proprius omnia sibi attribuit; amor Dei totam Deo. Cum certissimus omnia à Deo esse, qui fieri potest, ut talentis & gratis inflemur, quasi essent nobis ex nobis ipsis? Ea est stupenda cæcias & injustitia: sed nihil est vulgatius, nihilque ad quod minus in nobis ipsis animum advertamus. Si motus voluntatis, quo gratiæ credendi, orandi, & amandi Deum assentimur, non est effectus gratiæ ipsius, & donum Dei, homo ipse se discernit. Quomodo hominem discernit Deus, nisi quia ipse est, qui facit in homine id quo ab altero homine discernitur in iis, quæ ad salutem spectant?

8 *Fam saturatus es, iam divites factus es: sine nobis regnatis: & utinam regnetis, ut & nos vobiscum regnemus.*

Id pertinet ad aliquos Doctores Ecclesiæ Corinthi, qui in seipsis gloriabantur talentis suis, & non in Domino. Væ Pastoribus, in quos eadem

exprobratio convenire potest. . Quam vacuus, inops & miser ille est, qui sic extollit se de abundantia sua, de divitiis & auctoritate sua.

† S. Jac. 9 † Puto enim quod Deus nos Apostolos novissimos
Apost. ostendit, tamquam morti destinatos: quia † specta-
† Vigil. culum facti sumus mundo, & Angelis, & homini-
SS Apost. bus.

Simon & Judæ. Minister Domini, qui inviolabili fidelitate, animo intrepido & summa tranquillitate officium suum exequitur inter opprobria, contradictiones & injurias hominum, verè spectaculum dignum est curiositate & veneratione hominum, admiratione Angelorum, & oculis ipsius Dei: hoc est quod merito appellatur, vivere ut decet Episcopum & Pastorem.

10 Nos stulti propter Christum, vos autem prudentes in Christo: nos infirmi, vos autem fortes: vos nobiles, nos autem ignobiles.

Prudentia humana in eo consistit, ut quis non velit sibi accersere molestias, nec in discrimen mittere suam existimationem, auctoritatem, favorem, fortunam, rite fungendo suo munere; sapientia Evangelica, in eo ut velimus omnia pati, & omnia amittere potius, quam illi desimus. Jesus Christus seipsum vermi comparat, qui calcatur ab hominibus: qui igitur possunt Apostoli & ministri ejus recusare ne contemnantur & conterantur super terram pro causa ipsius?

11 Usque in hanc horam & esurimus; & sitimus, & nudi sumus, & colaphis cadimur, & instabiles sumus,

Non hoc sane exemplo approbabitur mensæ splendidae & lautæ, magnifici apparatus, sumptuosa & luculenta supellectilia, superba palatia, nec vita mollis & plena arrogantia & fastu.

Apost. 12 Et laboramus operantes manibus nostris: maledicimur, & benedicimus: persecutionem patimur, & sustinemus:

20. 34. Nequaquam etiam hoc exemplo laboris, cha-
1. Thes. ritatis, & patientiæ Apostolicæ, ita vivitur ex
2. 9. gaudio
2. Thes. gaudio
2. 8.

patrimonio pauperum, ut Ecclesiæ non serviatur; non hoc item exemplo infamatur bonum omne quod alii in Ecclesia faciunt; aut bonis, qui invisi sunt, molestiæ & difficultates suscitantur.

13 *Blasphemamur, & obsecramus: tamquam purgamenta hujus mundi facti sumus, omnium peripsa usque adhuc.*

Quam beatus est, qui semel bene comprehendit melius esse rejici & calcari ab hominibus, exemplo S. Pauli, quam æstimationem & favorem mundi nactum esse! Pretiosa purgamenta, quæ Deus propria manu colligit, collocat in throno suo, condit in sinum suum!

§. 3. REGNUM DEI IN OPERIBUS, NON IN
VERBIS. SEVERITAS PATERNA
SANCTI PAULI.

14 *Non ut confundam vos, hæc scribo, sed ut filios meos charissimos maneo.* ¶

Semper aliquid proficiet qui sedulo conjunget mansuetudinem cum reprehensionibus necessariis, & severitatem amore temperabit; qui magis patrem se quam Dominum verbis exhibebit.

15 *Nam si decem millia pedagorum habeatis in Christo, sed non multos patres. Nam in Christo Jesu per Evangelium ego vos genui.* ¶

Multi Pastores, qui docent cum scientia & auctoritate; plures etiam magistri, qui cum imperio & dominatione regunt; pauci Patres, qui zelo & charitate sua gignunt. Quam amabilem se reddit ovibus suis Pastor, cum vident eum pro patris nomine retinendo tanto zelo certare, & cum tota ejus agendi ratio re ipsa paterna est.

16 *Rogo ergo vos, imitatores mei estote, sicut & ego Christi.*

Unde potest ea confidentia proficisci, nisi ex cruce & humiliatione J. Christi cum amore & gaudio toleratis, & ex perseveranti fidelitate in officiis ministerii exhibita? Quis auderet se exem-

plaris loco aliis proponere, nisi qui seipsum vitam suam Christi imaginem reddiderit?

17 Ideo misi ad vos Timotheum, qui est filius meus charissimus, & fidelis in Domino: qui vos commonefaciet vias meas, quae sunt in Christo Jesu, sicut ubique in omni Ecclesia doceo.

Sollicitudo Pastoralis nunquam non supplet defectum praesentiae per vicarios zelosos, fideles, & quibus merito confidat ore, ut servent uniformitatem in doctrina, & exemplum verbo coniungant. Unus est ex characteribus veritatis, invariabilem esse.

18 Tamquam non venturus sim ad vos, sic inflati sunt quidam.

Necessitas residentiae. Quantam imprimit audaciam inimicis boni, absentia Pastoris?

19 Veniam autem ad vos cito, si Dominus voluerit: & cognoscam non sermonem eorum qui inflati sunt, sed virtutem.

Deus requirit in Ecclesia sua non seminarios, sed operarios; non promissa, sed rem ipsam exhibentes; non vanum splendorem, sed solidam virtutem. Cum Pastor abest à grege suo, debet semper eum expectatione sui tenere, ut bonos consoletur, & perturbatores in ordine & timore contineat.

20 Non enim in sermone est regnum Dei, sed in virtute.

Sæpè multum strepitus in cathedris, parum fructus in cordibus. Non eloquentiâ humanâ stabilitur regnum Dei; sed virtute & unctione, quam ipse affundit verbo suo. Peculiariter noscitur virtus Spiritus Sancti in una Ecclesia per conversiones & per pietatem.

21 Quid vultis? in virga veniam ad vos, an in charitate, & spiritu mansuetudinis?

Charitas cum severa est, non minus est charitas, quam cum est benigna, modo ad Deum ducat. Eius diversae temperamenta studiosè cognoscenda, & pro variâ circumstantiarum exigentiâ adhibenda sunt.

CAPUT V.

§. 1. INCESTUOSUS CAUSA LUCTUS UNIUS
ECCLESIAE; TRADITUS SATANÆ.

1 **O**mnino auditur inter vos fornicatio, & talis *Levit.*
fornicatio, qualis nec inter Gentes, ita ut *18. 7. 8.*
uxorem patris sui aliquis habeat. *20. 11.*

2 Et vos inflati estis: & non magis luctum habui-
stis ut tollatur de medio vestrum qui hoc opus fecit.

Impuritas poena est ordinaria arrogantiæ & tu-
moris non minus communitatum, quam parti-
cularium personarum. Potest fieri illius reme-
dium, sed per solam gratiam J. Christi. . Pu-
blicæ prolapsiones publicum luctum exigunt. .
Propter unius particularis personæ delictum ge-
mere debet una Ecclesia tota. . Non est satis re-
parare peccatum præteritum per poenitentiam;
quæ ex eo consequi possunt mala prævenienda
sunt per rescissionem & punitionem peccatoris
publici.

3 Ego quidem absens corpore, præsens autem spiritu, *Col. 2. 5.*
jam judicavi ut præsens, eum, qui sic operatus est,

Exemplum vigoris auctoritatis Episcopalis. .
Quando magnum est malum & notorium, ma-
gnis remediis, & nulla interposita mora utendum
est.

4 In nomine Domini nostri Jesu Christi, congrega-
ris vobis & meo spiritu, cum virtute Domini nostri
Jesu,

5 Tradere hujusmodi satana in interitum car-
nis, ut spiritus salvus sit in die Domini nostri Jesu
Christi.

Ecclesiæ tribunal tam antiquum est, quam ipsa
Ecclesia. . In ea residet potestas & auctoritas
puniendi & excommunicandi. Data est corpori
cum dependentia à capite; exercetur à capite pro
& in nomine totius corporis Ecclesiæ, & capi-
tis ejus invisibilis, id est per auctoritatem ejus,
in spiritu & secundum intentiones ipsius, in per-
sona

sona ejus, & quemadmodum ipsemet faceret. Stupendus abusus est id facere more dominantis, ex passione, morositate, aut privatis rationibus, ac non potius eo animo, quo decet facere Pastorem Ecclesiæ, vicarium J. Christi, & secundum regulas ab iis præscriptas. Terribilis effectus excommunicationis; sed incomparabiliter terribilius est peccatum, cujus ipsa est poena. Oportet, ut Diabolus regnet, ubi non regnat J. Christus. In ejus regno & potestate est, qui non est in Ecclesia, & sub protectione J. Christi. Homo excommunicatus, traditus Satanæ, expositus malignitati & furori ejus, non aliud est quam homo coopertus vulneribus, exarmatus, destitutus omni auxilio inter manus capitalis inimici sui. Sed Deus inimico isti non permittit facere quidquid vellet. Primus finis excommunicationis est destruere corpus peccati, & convertite peccatorem. Quantum malum est peccatum, quod tali remedio indiget! Mirabile est sapientiæ & potentiæ Dei secretum, salutem hominis ex ipso salutis ejus inimico ducere. Remedia etiam præstantissima in manu hominis sæpè commutantur in mala insanabilia; maxima mala in manu J. Christi fieri possunt præstantissima remedia.

2. J. CHRISTUS PASCHA NOSTRUM. AZYMA SINCERITATIS ET VERITATIS.

NULLUM HABERE COMMERCIUM CUM CHRISTIANIS VITIOSIS.

Gal. 5, 9. 6 Non est bona gloriatio vestra. Nescitis quia modicum fermentum totam massam corrumpit?

An non justum est, ut corpus ferat confusionem & humiliationem ex delictis membrorum suorum, quemadmodum accipit honorem ex eorum meritis? 2. Finis excommunicationis: Conservatio corporis & bonum Ecclesiæ. Nihil

hil est magis contagiosum, quam malum exemplum; prudentiæ est malosejus effectus & sequelas prævenire.

7 † *Expurgate vetus fermentum, ut sitis nova † Pascha. conspersio, sicut estis azymi. Etenim pascha nostrum immolatus est Christus.*

5. Figura Ecclesiæ, & uniuscujusque Fidelis: conspersio pura & nova. Vel unus defectus deformat animam, vel unus viciosus communitatem; vel unus criminofus unam Ecclesiam integram. Cum tam sanctus sit status noster, etiam illi vitæ nostræ sanctitas respondeat. Ut eam sanctitatem nobis promereretur, mortuus est Deus, & ea tam malè utimur! O adorabilis victima paschatis nostri, & transitus nostri à peccato ad justitiam, ab Adam ad J. Christum, à captivitate in libertatem filiorum, à terra ad cælum; trahere nos ad te; nutre nos de te; muta nos in te.

8 *Itaque epulemur; non in fermento veteri, neque in fermento malitia & nequitia: sed in azymis sinceritatis, & veritatis.* ¶

Vita veri Christiani debet esse Pascha continuum, festum semper novum, communio seu participatio nunquam interrupta spiritûs, vitæ resuscitatæ, sanctarum dispositionum J. Christi, & abrenunciatio æterna omnium, quæ sunt ex corruptione peccati & propensionibus veteris hominis.

9 *Scripsi vobis in epistola: Ne commisceamini fornicariis.*

10 *Non utique fornicariis hujus mundi, aut avaris, aut rapacibus, aut idolis servientibus: alioquin debueratis de hoc mundo exisse.*

Homo resuscitatus potestne pati conversationem impudici per impuritatem mortui? Sola necessitas cogit S. Paulum istud commercium indulgere. Homo Christianus est res tam sancta, ut nunquam deberet, si fieri posset, conversari cum peccatoribus publicis. Quot hostes ipsum impu-

impugnant? Ubinam possunt latere Sancti? Peccatoribus tota terra cooperta est.

11 *Nunc autem scripsi vobis non commisceritis his qui frater nominatur, est fornicator, aut avarus, aut idolis serviens, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax: cum ejusmodi nec cibum sumere.*

Numquid adhuc verius est hoc tempore, quod oporteret de Ecclesia exire, si vitandi essent omnes Christiani istorum peccatorum rei? Non sunt modò minora, quam tunc: sed nimis communia sunt, quam ut eà specie excommunicationis puniantur. Indulgentia necessaria, sed deploranda, quæ procedit tantum ex multitudine reorum, & abundantia peccatorum!. Quo devenimus? Maledicentia, quæ id temporis inter Christianos hominem infamem reddebat, hoc tempore poene facta est character hominum qui honesti appellantur.

12 *Quid enim mihi de iis, qui foris sunt, judicare? Nonne de iis, qui intus sunt, vos judicatis?*

Sunt Christiani non pauci, quorum conversatio periculosior est, quam foret ipsorum Ethnicorum. Eò damnabilior est, qui vivit in Ecclesia, contra spiritum Ecclesiæ.

13 *Nam eos, qui foris sunt, Deus judicabit. Auferite malum ex vobis ipsis.*

Ecclesia rescindendo à suo corpore eos, quos judicat à nobis esse vitandos, docet nos per nos ipsos fugere amicitiam & consortium eorum, quorum moribus corrumpi possumus.. Quilque Christianus circumfert in medio sui unam Ecclesiam, unde ut expellat istum hominem peccati, qui in ipso habitat, & cor ejus corrumpit, assidue laborare debet.

CAPUT VI.

§. 1. FUGIENDÆ LITES; POTIUS INJURIA PATIENDA.

1 **A**udet aliquis vestrum habens negotium adversus alterum, judicari apud iniquos, & non apud sanctos?

Frater

Frater adversus fratrem, membrum adversus membrum, & sæpe ovis adversus Pastorem: quanta oblivio fidei, aut certè quanta miseria! Quid igitur diceret S. Paulus, si videret homines ecclesiasticos & religiosos vitam terere in cavillis fori, & homines sæculares decidere causas sanctuarii? . 1. Ratio adversus lites Christianorum, ex sanctitate Christianismi deducta.

2. *An nescitis quoniam sancti de hoc mundo iudicabunt? Et si in vobis iudicabitur mundus, indigni estis qui de minimis iudicetis?*

2. Ratio: Auctoritas & excellentia potestatis, quæ ipsis destinata est in celo. . Homines Ecclesiastici jam inde iudicant mundum; & malunt se submittere iudicio ipsius, quam arbitrio fratrum suorum. . Christianus conscientiam & æternitatem suam iudicio unius Sacerdotis committit; & vix invenitur, qui fratri suo fidat in negotio temporali.

3. *Nescitis quoniam angelos iudicabimus? quanto magis secularia?*

3. Ratio: Eorum potestas in dæmones. . Ratio commodi temporalis, est dæmon magis indomitus, quam ipsi dæmones. . Mundus iudicat, condemnat, & opprimit sanctos in præsentis sæculo; sed sancti vices suas habebunt. Modicum expectemus, spatium præfixum breve est.

4. *Sæcularia igitur iudicia si habueritis: contempnibiles qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad iudicandum.*

4. Ratio. Bona peritura tantumne cautionis & curæ merentur? . Bonis æternis magna nostra sollicitudo reservata est. 5. Ratio. Ipsa temporalia negotia tutius versantur in manibus unius hominis probi, quamvis minus periti, quam in manibus peritioris, sed conscientia carentis.

5. *Ad verecundiam vestram dico. Sic non est inter vos sapiens quisquam, qui possit iudicare inter fratrem suum?*

6. Ratio. Honori esset Ecclesiae, si ad conservandam

vandam pacem inter filios suos non egeret nisi interventione unius hominis sapientia & charitate præditi: eam deprimunt, qui sæculare tribunal præferunt tribunali charitatis ejus, aut indigentiam ejus patefaciunt.

6 *Sed frater cum fratre judicio contendit: & hoc apud infideles?*

7. Ratio: Scandalum. Christianus expectans regnum cæleste & æternum potestne pro minima terræ parte nulla cogente necessitate lite contendere? Bona mundi possunt etiam conjunctissimos animos disjungere; bona cælestia etiam avversissimos reconciliabunt. Ea reconciliatio hic per charitatem incipit.

Matth.

5. 39.

Luc. 6. 29

Roman.

12. 17.

1. Thess.

4. 6.

7 *Fam quidem omnino delictum est in vobis, quod judicia habetis inter vos. Quare non magis injuriam accipitis? quare non magis fraudem patimini?*

8. Ratio. Si Christianis in peccatum imputatur, per defectum charitatis habere lites, multo magis eas extra Ecclesiam deferre. Non esset opus alio tribunali ubi charitas regnat. Fierine potest, ut sit innocens fons tot malorum? 9. Ratio. Nihil est magis alienum à patientia Christiana. 10. Nihil magis contrarium spiritui paupertatis, & isti abrenunciationi, quam Christus à nobis exigit,

8 *Sed vos injuriam facitis, & fraudatis: & hoc fratribus.*

Hominem se probat, qui suum non dimittit, ne litiget; sed litigare, ut rapias alienum, & per injustitias palpabiles, vel occultas technas, aut exquisitos cavillos eripias, hoc diabolicum est. Qui sic agit cum Christiano, quomodo aget cum Turca?

§. 2. VITIA ET PECCATA, QUÆ NOBIS CÆLUM CLAUDUNT. NON QUIDQUID LICET, EXPEDIT.

9 *An nescitis quia iniqui regnum Dei non possidebunt?*

*debunt : Nolite errare : Neque fornicarii ; neque idolis
servientes , neque adulteri ,*

*10 Neque molles , neque masculorum concubitores ,
neque fures , neque avari , neque ebriosi , neque male-
dici , neque rapaces , regnum Dei possidebunt.*

Ideo Patres dixerunt , nos , ut sumus de numero
verorum Christianorum qui jus habent ad cæ-
lum , debere esse ab istis criminibus liberos. Sed
numquid liberi sunt , qui assidue confessiones &
relapsus in ea peccata alternant ? Quis fas est hu-
jusmodi peccatores absolvere & mittere ad sacram
mensam , qui nulla adferunt conversionis signa ,
& quorum pravi habitus sunt adhuc vivi & inte-
gri ? Hoc est eos judicare dignos hæreditate cæ-
lesti contra hanc Apostoli sententiam , & hoc
oraculum Spiritus Sancti. Quam multi sunt , qui
decipiuntur , & seiplos decipiunt in hoc puncto !

*11 Et hæc quidam fuistis ; sed abluti estis , sed
sanctificati estis , sed justificati estis in nomine Domi-
ni nostri Jesu Christi , & in spiritu Dei nostri.*

Quantum interest inter id quod sumus per nos
iplos , & id quod sumus per J. Christum , inter
primam nativitatem nostram , & secundam ! Hæc
nos *abluit* liberando nos à peccatis ; *Sanctificat*
nos Deo consecrando velut membra filii ipsius ,
& velut templa Spiritus ejus ; *justificat* nos , cor
nostrum per amorem legis Dei reformando .
Peccatum est proprius fundus filiorum Adam ;
merita J. Christi & operatio medicinalis Spiritus
ipsius sunt unica spes nostra.

*12 Omnia mihi licent , sed non omnia expediunt :
Omnia mihi licent , sed ego sub nullius redigar pote-
state.*

Sæpe accidit , ut spiritus legis vetet id , quod
ipsa lex permittit . Sapiencia & charitate præ-
ditus Pastor id sollicitè agit , ut usum legis necessi-
tati & statui infirmorum accommodet in rebus
per se indifferentibus. Qui sine discrimine & mo-
do juribus suis utitur , sæpe jus ipsum suæ liberta-
tis amittit.

13 *Esca ventris, & venter escis: Deus autem & hunc, & has destruet: corpus autem non fornicationi, sed Domino: & Dominus corpori.*

Quando erit, ut corpus hoc alimento non indigeat, & solus Deus illud sustentet, animam seipso nutriendo! Quando erit, ut membra nostra nullum habeant usum, nisi glorificandi creatorem suum? Voluptarie, quod Deus destruet non potest esse Deus tuus.. Corpora nostra J. Christi sunt, velut membraeius: qui cor habent in aeternitate fixum, debent uti corporibus suis super terram, ut ibi continuent vitam & virtutes capitis sui, ut eis utatur in caelo ad demonstrandam in eos immortalitatem & gloriam suam.

14 *Deus vero & Dominum suscitavit: & nos suscitabit per virtutem suam.*

Resurrectio membrorum sequela est resurrectionis capitis. Quod ab hominibus accipit filius Dei est corpus mortale & mors ipsa: vicissim ipsis donat vitam & immortalitatem. Qualis commutatio, Deus meus. Qui eam felicitatem corpori suo communicandam cum fide expectat, qui potest illud profanare per impuritatem aut intemperantiam?

5. 3. CHRISTIANUS IMPURUS POLLUIT IN SE J. CHRISTUM: CORPUS EJUS TEMPLUM SPIRITUS SANCTI. SERVUS REDemptus NON EST AMPLIUS SUUS.

15 *Nescitis quoniam corpora vestra membra sunt Christi? Tollens ergo membra Christi, faciam membra meretricis? Absit.*

15. Scimus & credimus nos portare Christum in corporibus nostris, & hoc pudendum & damnable est in uno Christiano ita vivere, quasi hoc nec sciret, nec crederet. Fornicatio magnum est peccatum in homine ethnico, sed in Christiano species est Sacrilegii.. Numquid corpora nostra

stra minus sunt Deo consecrata & J. Christo per operationem Dei & J. Christi ipsius, qualis est in Baptismo & aliis Sacramentis, quam corpus unius Virginis, quæ non nisi propria voluntate, & per unam actionem humanam, quamvis sanctam & Religiosam illud Deo consecrat? . Jesus Christus æque verè dicit in Baptismo unius Christiani: *Hoc est corpus meum verum*, quamvis mysticum & per adoptionem; quam in Eucharistia: *Hoc est corpus meum verum & naturale per transubstantiationem*. Hoc ergo est J. Christo avellere membra, tradere corpora nostra, aut aliquod eorum membrum impudicitiae per verba inhonestæ, per aspectus impudicos, per corrupta desideria, &c.

16 *An nescitis quoniam qui adhæret meretrici, unum corpus efficitur? Erunt enim (inquit) duo in carne una.* Genes. 2. 24. Matth.

17 *Qui autem adhæret Domino, unus spiritus est.* 19. 5. Homo inter Deum & creaturas constitutus est. Marc. 10. 8. Optionem habet vel ut fiat totus carnalis & materialis uniendo se creaturis: aut totus spiritualis adhærendo creatori. Eph. 5. 31. Et faciemur id, quod amabimus: amor transformatur quod unit. . Unus cum Deo spiritus! Quis id crederet, nisi ille ipse Spiritus diceret? Et adhuc tergiversamur deliberando? Quanta cæcitas!

18 *Fugite fornicationem. Omne peccatum, quodcumque fecerit homo, extra corpus est: qui autem fornicatur, in corpus suum peccat.*

Sollicitè vitandæ omnes occasiones propinquæ peccati, & maxime impudicitiae. Non debet nos pudere, si illam fugiendo impugnemus: ea actio est digna magnanimitate Christiana. Alia peccata corporalia inhonorant & profanant sanctitatem corporis; sola fornicatio privat illud sua libertate & proprio Domino, tradendo illud meretrici, cujus corpus efficitur.

19 *An nescitis quoniam membra vestra, templum sunt Spiritus sancti, qui in vobis est, quem habetis à Deo, & non estis vestri?* Sup. 3. 16 2 Cor. 6. 16,

Quod corpus hominis Christiani sit templum constructum Dei manu, à diabolo usurpatum, per peccatum profanatum, redemptum sanguine J. Christi, unctum & rursus consecratum per Spiritum Sanctum; vanus est hominibus carnalibus sermo, & metaphora nimium à veritate rei recedens; sed filiis fidei veritas est sancta & divina, & consolatio infinitum excedens omnem expressionem. Fornicatio in homine Christiano est sacrilega profanatio, conjuncta cum injustitia & ingratitude.

20 *Empti enim estis pretio magno. Glorificate & portate Deum in corpore vestro.*

Quam aliam ob causam J. Christus tanto pretio nos redemit, nisi ut nos solus possideret? Qui bene intelligit quid sit servitus peccati & dæmonis, intelligit quid liberatori suo debeat. Si Spiritus Dei vult honorari in corporibus nostris, non nisi spiritualiter id fieri vult. Eum etiam *Glorificemus & portemus in mente nostra*, quia tum hæc tum illa Dei sunt, ut addit textus græcus; in tantum enim hoc fit in corpore, in quantum fit in mente. Quicumque se templum impudicitie tradit, glorificat & portat dæmonem in templo Dei.

CAPUT VII.

6. I. MONITUM AD PERSONAS CONJUGATAS.
UNUSQUISQUE DONUM SUUM HABET.

1 **D**E quibus autem scripsistis mihi: Bonum est homini mulierem non tangere:

Felicitas & dignitas virginum excellit Sanctitatem matrimonii. Sæpe consilium in generali utile, fit quibusdam præceptum necessarium. Beatus, qui non reddit se servum voluptatis, cui solum vinculum matrimonii indulgentiam conciliat.

2 *Propter fornicationem autem unusquisque suam uxorem habeat, & unaquæque suum virum habeat.* Quodnam

Quodnam tandem est istud commodum, quo non fruuntur, nisi qui se majori bono privant, & ut majus malum vitent! . Qua in re dæmonis laqueos meritò non extimescamus, cum eos nobis tendat per ipsam continentiam?

3 *Uxoris vir debitum reddat: similiter autem & uxor viro.* 1. Petr. 3. 7.

Meminerint ergo homines esse debitum, quod non exigatur nisi per justitiam, & non exsolvatur per voluptatem, non vero donum quod dari possit sine modo, aut exigi possit sine necessitate, aut aliter, quam propter finem matrimonii.

4 *Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir. Similiter autem & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier.*

Utriusque partis jura hac in parte æqualia sunt, pares item obligationes. Neuter duorum potest se alteri tradere, ne quidam mutuo consensu. . Vir, qui auctoritate sua fretus matrimonio abutitur contra ordinem temperantiæ, raptor est & adulter propriæ uxoris.

5 *Nolite fraudare invicem, nisi fortè ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi: & iterum revertimini in idipsum, ne tentet vos satanas propter incontinentiam vestram.*

Istud monitum Apostolicum fundamentum est disciplinæ sequentium sæculorum, quæ præscribit personis conjugatis, ut separent se temporibus peculiariter destinatis orationi, poenitentiae, communioni, & solemnitati magnorum mysteriorum, ut puriori corde, & sine distractione ac divisione animi se iis applicent. . Quam utile est, sumere tempus aliquod ad se expurgandum per orationes sanctiores & ferventiores, præcipuè iis qui matrimonio vel mundanis negotiis illicati sunt! . Voluptates, quantumvis etiam legitimæ, communicationibus Divinis & exercitiis religionis nihilominus impedimento sunt. . Magna opus est sapientia & prudentia, ut justum temperamentum capiatur inter tentationem usus

matrimonii nimis continui, & tentationem separationis diuturnæ. Vel ideo autem expedit separare se orationis causâ.

6 *Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium.*

Carere peccato non potest quod indiget indulgentiâ & veniâ. Voluptas non potest esse finis matrimonii, sed generatio sola liberorum.. Quid aliud est ad hoc sola voluptate duci, ut damnabilior voluptas vitetur, nisi parvum sibi vulnus inferre, ut majus præveniat?

7 *Volo enim omnes vos esse sicut meipsum: sed unusquisque proprium donum habet ex Deo: alius quidem sic, alius vero sic.*

Coelibatus S. Pauli imitatione dignus est. Optabilis est ille status perfectionis; sed, nisi Deus vocet, periculosissimus status efficitur. Magnis se miseriis exponunt, qui antequam eum statum amplectantur, non satis se ipsos & propriam infirmitatem, mensuram & qualitatem gratiæ suæ, instinctum & voluntatem Dei explorant.

8 *Dico autem non nuptis, & viduis: bonum est illis si sic permaneant, sicut & ego*

Duo statûs Ecclesiæ honorifici & particularibus personis utiles; castitas viduarum & virginum. Beatus qui scit conservare libertatem suam, eam Deo addicendo!. Audacter res difficiles proponit, qui proprio exemplo ostendere potest eas non esse impossibiles.

9 *Quod si non se continent, nubant. Melius est enim nubere, quam uri.*

Licet uti remediis; sed durum est iis carere non posse. Saltem meminisse utile est, non sumi remedia sine necessitate, sine repugnantia, sine fastidio, nec ob ipsorum remediorum amorem; nec id fieri, nisi cautè, moderatè, circumspectè, & propter amorem sanitatis.. Nec fortissimi debent per præsumptionem matrimonio abstinere: nec maximè infirmi matrimonium inire per diffidentiam auxilii divini, sed propter metum offensionis Dei,

10 *Iis autem, qui matrimonio juncti sunt, precipio non ego, sed Dominus, uxorem a viro non discedere:* Matth. 5. 32. & 19. 9.

11 *Quod si discesserit: manere inuuptam, aut viro suo reconciliari. Et vir uxorem non dimittat.* Marc. 10. 5.

Vinculum inviolabile, & nexus jure divino indissolubilis, qui fieri debet dulcis & amabilis societas per submissionem voluntariam, & complacentiam ex charitate procedentem, & sincerum amorem.. Matrimonium est signum honorarium unitatis, societatis, inseparabilitatis mutuae, ac charitatis conjugalis spiritualis conjugii inter J. Christum & Ecclesiam, quod debet representare & imitari.. Deus reconcilians sibi sponsam suam per crucem suam, & abluens eam proprio sanguine, ut eam uniat sibi in aeternum, nimiumne postulat, dum exigit, ut vir & mulier se invicem Christianè diligant, aut suas sibi invicem infirmitates condonent & inter se reconcilientur?

12 *Nam ceteris ego dico, non Dominus. Si quis frater uxorem habet infidelem, & hac consentit habitare cum illo, non dimittat illam.*

13 *Et si qua mulier fidelis habet virum infidelem, & hic consentit habitare cum illa, non dimittat virum:*

Si quis patitur consortium infidelis ex charitate conjugali & spe salutis ejus, quando religio & salus propria nihil inde patiuntur, non Deo infidelis est, sed conjugis sui Apostolus.. Qui ab eo discedit, nulla cogente necessitate, magis quietem suam amat, quam conjugem. Qui permanet cum eo, si adsit periculum, magis amat conjugem, quam Deum suum.. Quod nulla speciali lege imperatum est, saepe obligationem habet ex generali lege charitatis.

14 *Sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidem, & sanctificata est mulier infidelis per virum fidem: alioquin filii vestri immundi essent, nunc autem sancti sunt.*

Ha

Qui

Qui vult cum iis, qui J. Christum sequuntur, pacificè vivere, magnam habet dispositionem, ut illum ipse sequatur. Vita Christiana viri vel uxoris continua est missio domui ejus, cujus fructus est fere infallibilis. Quò maritus est magis dissolutus, eò magis debet uxor illius animum sibi devincire, ut eum hoc pacto avertat ab illicitis conjunctionibus, undè nascuntur filii peccati, & ut melius possit invigilare educationi propriarum prolium, unde earum salus pender.

15 *Quod si infidelis discedit, discedat: non enim servituti subjectus est frater aut soror in hujusmodi: in pace autem vocavit nos Deus.*

Religio non debet servire infidelitati. Sola charitas & bonum pacis efficiunt tolerabilem unionem tam disproportionatam: ad quod ergo bonum conducirer, si abesset charitas, & nulla posset pax sperari?

16 *Unde enim scis mulier, si virum salvum facies? aut unde scis vir, si mulierem salvam facies?*

Nullus est prædicator tam efficax & tam potens, quam bonum exemplum domesticum amicitia & charitate adjutum. Sæpe Deus annectit salutem mariti pietati uxoris, & salutem uxoris pietati mariti: & uterque sedulò cavere debet, ne consiliis Dei super altero delit.

17 *Nisi unicuique sicut divisit Dominus, unumquemque sicut vocavit Deus, ita ambulet, & sicut in omnibus Ecclesiis doceo.*

Applicatio consiliorum aut præceptorum conditionatorum multum pendet à circumstantiis status particularis, & dispositionis, quam Deus unicuique donat. Exploremus voluntatem ejus, & instinctum, quem nobis donat tam in uno, quam in altero. Auctoritas Apostolorum, & successorum ipsorum ad ordinandam disciplinam Ecclesiarum in his postremis verbis perspicitur, uti & uniformitas in modo agendi.

§. 2. SERVI, LIBERI. UNUSQUISQUE IN QUA
VOCATIONE VOCATUS EST, IN EA
PERMANEAT.

18 *Circumcisis aliquis vocatus est? non adducat
præputium. In præputio aliquis vocatus est? non cir-
cumcidatur.*

Nihil ejus refert, qui jam in possessione gra-
tiæ & veritatis est, siue particeps umbrarum &
figurarum fuerit, siue non. Quid fuerimus, an-
tequam J. Christi essemus, oblivisci debemus,
& id unum agere, ut mentem & cor ei conse-
cremus.

19 *Circumcisio nihil est, & præputium nihil est:
sed observatio mandatorum Dei.*

In eo totum situm est, ut voluntatem Dei fa-
ciamus, diligendo eum ex toto corde: cætera
mera sunt illusio. Is, qui in Christianismo ex-
ercitiis exterioribus contra mandatum Dei addicit
animum, habet aliquid obstinationis falsorum
judæorum: & quisquis ritus à Deo profectos aut
non vetitos contemnit, habet aliquid superbiæ
cordis incircumcisi.

20 *Unusquisque in qua vocatione vocatus est, in
ea permaneat.* Ephes.
4. 1.

Auctor ordinis procul abest ab eo, ut velit re-
ligionem suam prætextum esse, ad turbandum
ordinem statuum & familiarum. Vita res est
nimis exigua, quam ut quis de mutanda con-
ditione sollicitus sit, nisi mandato Dei coga-
tur.

21 *Servus vocatus es? non sit tibi cura: sed & si
potes fieri liber, magis utere.*

Periculosum est dimittere statum subjectionis
& humilitatis: multò securius est homini eo uti,
ut ad Deum tendat, & ad eundem adducat eum,
cui servit. Satis est bono Judæo patienter ferre
servitutem & subjectionem suam; sed Christia-
nus debet illam amare propter eam, quam affert
illi cum J. Christo conformitatem:

22 Qui enim in Domino vocatus est servus, liber-
tus est Domini: similiter qui liber vocatus est, servus
est Christi.

Qui novit verum pretium libertatis filiorum
Dei, pro nihilo habet libertatem sæculi. . . Tanta
res est esse servum J. Christi, ut nulla sit alia
servitus, in qua Christianum, qui peccati jugum
excussit, servitus J. Christi non consoletur.

Sup. 6. 20

1. Petr.

1. 12.

23 Pretio empti estis, nolite fieri servi hominum.

J. Christus nos redemit, ei servire debemus..

Vera servitus ea est quæ prohibet nos Deo ser-
vire. . . Il sunt veri servi, quos præsentium
malorum metus reddit servos voluntatis homi-
num, aut quos spes & amor bonorum terreno-
rum potentibus sæculi addicit. Magis adhuc servi
ii, qui suis aut aliorum passionibus serviunt eo us-
que, ut eo etiam detorqueant causam Dei, reli-
gionis & propriæ salutis.

24 Unusquisque in quo vocatus est, fratres, in hac
permaneat apud Deum.

Lex ceremonialis ad solos Judæos pertinebat;
fides indifferenter omnes homines sanctificat. .
Mundus est plenus hominibus, qui quærunt
mutare statum ex ambitione vel levitate; sed
beatus ille, qui sequendo prudentiam Spiritûs
Dei id unum agit, ut se sanctificet in eo statu,
in quo se positum invenit. Commodum tempo-
rale talis mutationis, operæ pretium non est. Bre-
vi aderit magna illa mutatio, quæ nos omnes
æquabit.

§. 3. PRÆCELLENTIA VIRGINITATIS: INCOM-
MODA MATRIMONII. UTI MUNDO,
QUASI NON UTENDO. FELI-
CITAS VIDUARUM.

25 De virginibus autem præceptum Domini non
habeo: consilium autem do. tamquam misericordiam
consecutus à Domino, ut sim fidelis.

Virginitas consilii est & pefectionis, non o-
bligacionis

obligationis & præcepti. . Ne imponamus animabus jugum, quod lex Dei eis non imponit. Mentitur Spiritui Sancto, qui ejus nomine eas inducit, ut se illi subjiciant, nisi magna habeat signa voluntatis ejus; easque exponit periculo, ne eo opprimantur. Sed nec illud negligere debet qui vult esse fidelis ministerio suo, ut eis proponat vias perfectionis & consilia Evangelica: hoc est implere quod Deo & animabus debetur. . Cum Pastor aut director hac in re & cæteris omnibus officio suo fungitur, est purus effectus misericordiæ Dei.

26 *Existimo ergo hoc bonum esse propter instantem necessitatem, quoniam bonum est homini sic esse.*

Non mediocre emolumentum est posse Deo vagare sine divisione animi, posse ei servire cum libertate, liberum esse à sollicitudinibus sæculi & curis familiæ. Sed quantò majus illud, nescire voluptatem, cujus sensus inevitabilis est, moderatio difficilis, periculum certum, tentatio violentia, & adhæsiō criminosa?

27 *Alligatus es uxori? noli querere solutionem. Solutus es ab uxore? noli querere uxorem.*

Quisquis se inconsideratè in ea vincula conjicit, nescit quid sit esse liberum: & quisquis iis oneratus non inducit animum ea sanctè ferre, eorum vim & obligationem non agnoscit.

28 *Si autem acceperis uxorem, non peccasti. Et si nupserit virgo, non peccavit; tribulationem tamen carnis habebunt hujusmodi. Ego autem vobis parco.*

Matrimonium res bona est, sed quæ ex eo consequuntur molesta sunt. Pastor, Director, Prædicator debet ad imitationem Apostoli esse sollicitus, ut animas non relinquat in dubio & scrupulo in hac materia. . Ignorantia tribulationum hujus statûs in eo, qui illum suscipit, deploranda est; sed magis adhuc notitia, quam illi affert experientia. . Est qui super hac electione consilium Apostoli Spiritu Dei animati non audiat, quem poenitebit, sed serò.

29 *Hoc itaque dico, fratres: Tempus breve est: reliquum est, ut & qui habent uxores, tamquam non habentes sint:*

Quam salutare est hoc monitum, sed quam difficile est illud exequi! In Deo robur nostrum est; meritum in J. Christo. Tempus breve est, & inutiliter consumitur quasi semper esset duraturum.. Ei, qui in corde æternitatem habet, sæcula pro nihilo sunt.. Uxorem habere quasi non habeas, est non gaudere, quod habeas; sed gemere, quod ea carere non possis; in ea non amare, nisi bonum, propter quod Deus eam dedit; odisse malum quod ei insinuat cupiditas.

30 *Et qui flent, tamquam non flentes: & qui gaudent, tamquam non gaudentes: & qui emunt, tamquam non possidentes:*

Spes viva bonorum futurorum extinguit sensum malorum præsentium; & metus judiciorum Dei, totum gaudium mundi. Ad hoc fide opus est. Ea dat robur, quo frangi nos adversitate non sinamus, nec prosperitate corrumpi.. Ubi eos invenias, qui tam parùm adhæreant bonis temporalibus in eorum possessione, quam in eorum privatione? Ea bona non sunt amari digna, quæ nobiscum ex hoc mundo non auferimus. Data sunt, ut iis cum moderatione & ex necessitate utamur; non ut iis fruamur cum adhæsiōe & ex cupiditate.

31 *Et qui utuntur hoc mundo, tamquam non utantur: præterit enim figura hujus mundi.*

Umbra boni, pulchritudo transitoria, figura momentanea, species grata, id omne est, quod in hoc mundo invenire possunt ejus amatores.. Perfectiones & pulchritudines mundi visibilis traditi filiis Adæ, non sunt nisi lineamentum quoddam & rudis expressio earum, quæ in mundo invisibili electis destinato reperiuntur. Contemptus, fastidium, aversio animi, quibus mundum priorem aspernamur, pretium sunt fruitionis secundi.

32 Volo autem vos sine sollicitudine esse. Qui sine uxore est sollicitus est quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo.

Quò cor est magis vacuum, eo magis Deus illud replet. Quò minus creaturis est addictum, eo magis est Creatoris. Favores & beneficia Divina ad eos pertinent, qui mundana respuunt. Quisquis hæc eligens, prioribus renunciat, ea nunquam gustavit, aut novit.

33 Qui autem cum uxore est, sollicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori, & divisus est.

Infelix ne essitas cor dividendi, quod Deus vult sibi totum! Furesta divisio, in qua minus datur, si quid datur! Quanto facilius est totum cor suum, totam animi applicationem indivisim in Deum conferre, quam illud partiri sine injustitia!

34 Et mulier innupta, & virgo, cogitat quæ Domini sunt; ut sit sancta corpore, & spiritu. Quæ autem nupta est, cogitat quæ sunt mundi, quomodo placeat viro.

Parum est videri elegisse J. Christum in sponsum unicum, si datur, non J. Christo, sed mundo vel sibi ipsi, quod daretur marito. Hoc non est esse virginem J. Christi, si quæ eum statum arripiat per indifferentiam animi, indolis aut morosæ mentis instinctu, aut ut seipsa fruatur. Quæ non est virgo propter Deum solum, potest esse adultera proprii cordis. Status virginis Christianæ non est sola privatio viri, sed perfecta consecratio corporis, animi & cordis, & zelus ardens pro omnibus & solis J. Christi & Ecclesiæ ipsius rebus,

35 Porro hoc ad utilitatem vestram dico: non ut laqueum vobis injiciam, sed ad id, quod honestum est, & quod facultatem prabeat sine impedimento Dominum obsecrandi.

Consilia sæpe sunt laquei superbis, qui, inconsulta Dei voluntate & propria infirmitate, perfecta sectantur per spirituales quandam am-

bitionem, & cupiditatem aliis excellendi. . . Caveamus, ne fortibus proponendo vias perfectionis, materiam scrupuli demus infirmis. . . Qui matrimonio renunciat, ut se det curis sæculi tantâ vel majori libertate, quam persona juncta matrimonio, procul abest ab eo, ut statum suum consideret tanquam medium se à mundo separandi, & uniendi Deo.

36 *Si quis autem turpem se videri existimat super virgine sua, quod sit superadulta, & ita oportet fieri: quod vult faciat: non peccat, si nubat.*

Auctoritas parentum in filios circa electionem statûs à S. Paulo asserta est: sed limites suos & regulas habet. . . Qui non potest bonum virginitatis assequi, potest Deum honorare per castitatem conjugalem. . . Ecclesia est tota virgo, etiam in personis conjugatis, quæ conservant puritatem fidei, spei & charitatis. Ea virginitatis species subsistit in matrimonio, & sæpe excellenter.

37 *Nam qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem autem habens sua voluntatis, & hoc judicavit in corde suo, servare virginem suam, bene facit.*

Qui consecrat Deo filiam suam, sequendo Dei & filiae voluntatem, is sacerdos efficitur victimæ sanctæ & voluntariæ. Sed carnifex ejus efficitur, qui eam cæco modo sacrificat propriis consiliis & passionibus, aut commodis carnalibus unius familiæ, & contra ipsius filiae voluntatem.

38 *Igitur & qui matrimonio jungit virginem suam, benefacit: & qui non jungit, melius facit.*

Nullus matrimonii abusus impedire potest, quo minus sit sancta ejus institutio, vinculum sacrum, sacramentum divinum, finis honestus, fructus utiles & necessarii Ecclesiæ. Neque etiam sanctitas ejus impedire potest, quo minus virginitas habeat bona, excellentias & commoda inæstimabilia.

Rom. 7.2 39 *Mulier alligata est legi quanto tempore vir
ejus*

ejus vivit. quod si dormierit vir ejus, liberata est : cui vult nubat : tantum in Domino.

Inviolabilis unitas matrimonii. . Secunda nuptia, in seipsis permixta, saepe efficiuntur mala, quando ad eas convolatur per concupiscentiam effrenatam & insatiabilem. Qui ethnicorum more sacramentum hoc suscipit, vix aliter eo utetur, quam more bestiarum. . Nubere *in Domino* est, id non facere ex ambitione, nec ex cupiditate, nec ex intuitu divitiarum, sed ex necessitate, aut explorando Dei voluntatem, & sequendo spiritum & maximas Evangelii.

40 *Beatior autem erit si sic permanserit, secundum meum consilium : puto autem quod & ego Spiritum Dei habeam.*

Qui nescit proficere experimento primi matrimonii, meretur certe pati tribulationes secundi. . Qui permisit sibi elabi coronam virginitatis, reliquum est ut coronam castitatis vidualis ambiat. . Director sequens lumen Evangelii non potest non dare bona consilia, idque cum fiducia plena consolationis. Non est illud consilium humanum, quando fundatur in lumine Scripturae & traditionis.

CAPUT VIII.

§. 2. CIBI IMMOLATI. SCIENTIA INFLANS, CHARITAS AEDIFICANS. QUI DILIGIT DEUM, COGNITUS EST AB EO.

DEiis autem, quae idolis sacrificantur, scimus quia omnes scientiam habemus. Scientia inflat, charitas vero aedificat.

Fortium est consulere infirmis. Daemonum more scientiam habet, qui ea utitur ad inducendos infirmos ad lapsum. . Non fugiamus scientiam, sed praferamus illi charitatem; scientia sine charitate vana est & arrogans, charitas sine scientia caeca est & periculosa.

2 *Siquis autem se existimat scire aliquid, nondum cognovit quemadmodum oporteat eum scire.*

Quotamcumque scientiam quis habeat, in magna versatur ignorantia, si ejus principium & finem nesciat. Deus est ejus principium: hoc fundamentum est humilitatis. Finis ejus est salus proximi: & hoc est fundamentum charitatis. Pars una officii & scientiæ Pastoris est, scire rectè instituire ordinem, fervorem & usum studiorum & scientiæ suæ.

3 *Si quis autem diligit Deum, hic cognitus est ab eo.*

Nemo potest Deum diligere, nisi ab eo ante dilectus, & nisi simul majorem in se illius dilectionem attrahat. Notitia, qua Deus novit suos, non sterilis est, sed fecunda; benefica, & amoris conjuncta; talis etiam cum proportionem debet esse scientia Pastoris, & cujuslibet Christiani.

4 *De escis autem, quæ idolis immolantur, scimus quia nihil est idolum in mundo, & quod nullus est Deus, nisi unus.*

Idolum nihil est: nullus est Deus, nisi unus: sed numquid peccator totidem sibi fingit Deos, quot amat creaturas, & constituit sibi in corde suo vera idola. Cor suum quisque discutiat.

5 *Nam etsi sunt qui dicantur dii, sive in calo, sive in terra; (siquidem sunt dii multi, & domini multi:)*

Nemo hoc tempore audet sibi tribuere nomen Dei; sed certè nimis quam multi affectant gloriam, summum fastigium, & independen-
tiam. Vix ferre possumus nos videri aliquid ignorare, cum inter eruditos censerì volumus, aut à quoquam superari, aut voluntati & potestati nostræ resisti, cum in mundo aliquo loco sumus,

6 *Nobis tamen unus Deus, Pater, ex quo omnia, & nos in illum: & unus Dominus Jesus Christus, per quem omnia, & nos per ipsum.*

Summa-

Summarium totius religionis : unus Deus creator : unus reparator J. Christus. Deus omnia creat per sapientiam suam, quæ Filius ipsius est : Deus ad seipsum omnia refert per charitatem suam, quæ Spiritus ejus est. Unum caput nos illi unit per incarnationem suam ; unus Dominus nos appropriat illi per redemptionem ; unus sacerdos & mediator nos omnes reconciliat Deo, & dat nobis accessum ad eum per religionem suam : & hæc omnia in omnibus est J. Christus. Imitemur Deum in nostro esse, in vita & moribus nostris, nihil agendo, nisi per Filium ipsius, & per Spiritum ejus omnia ad ipsum referendo ; in eo propriè situs est Christianismus.

§. 2. QUI SCANDALIZAT INFIRMOS, IN J. CHRISTUM PECCAT.

7 Sed non in omnibus est scientia. Quidam autem cum conscientia usque nunc idoli, quasi idolorum manducant : & conscientia ipsorum cum sit infirma, polluitur.

Lumen scientiæ eruditorum debet infirmis prælucere, non esse illis in laqueum. Scientia non est omnibus data, sed est data in commodum omnium. Illa, non minusquam cætera dona, Ecclesiæ est proprio jure dominii : particulares ea præditi depositarii tantum sunt, & usum ejus debent Ecclesiæ. Quocumque exemplo niti quis possit, semper est peccatum agere contra conscientiam suam, & in dubio, etiam infundato.

8 Esca autem nos non commendat Deo. Neque enim si manducaverimus, abundabimus : neque si non manducaverimus, deficiemus.

Quam male ea quæ religionis sunt intelligimus, si credimus per rem aliquam exteriorem posse honorari aut inhonorari Deum, vel nos salvari aut perire ! Talis rei usus lege Dei vel Ec-

clesia, necessitate aut charitate ordinandus est.

9 Videre autem ne forte hac licentia vestra offe-
diculum fiat infirmis.

Libertas, quam fides illuminata impertitur, debet semper esse ordinata per charitatem. . Res bona, sed male usurpata, vel indifferens malè exercita, saepe valde multum nocent.

10 Si enim quis viderit eum, qui habet scientiam, in idolo recumbentem: nonne conscientia eius, cum sit infirma, edificabitur ad manducandum idolothyta?

Quin expositi sumus oculis infirmorum, debemus etiam innocentissimis actionibus nostris sollicitè invigilare. Qui per fidem magis illuminatam vult aliis eminere, periculosius labitur fratrem suum inducendo in malum.

Rom. 14. II Et peribit infirmus in tua scientia frater, propter quem Christus mortuus est?

Talis scientia admodum certè funesta est. Hujusmodi sunt non unius speciei, quibus ignorantia meritò præferretur. . Qui recusat modicum accommodare se uni membro J. Christi ad salutem ipsius, procul dubio non satis meminit, quid pro ipso fecerit & passus sit Salvator. . Is, cui ruina fratris pro nihilo est, magno ipse in periculo est seipsum perdendi.

12. Sic autem peccantes in fratres, & percutientes conscientiam eorum infirmam, & in Christum peccatis.

Quisquis peccat in membra, peccat in caput,
& in totum corpus.. Scandalum nascens ex
corde maligno & invido non nisi contemptu &
indignatione dignum est; quod proficiscitur ex
conscientia tenera & infirma meretur aut sanari
per instructionem, aut molliter tractari per cha-
ritatem.

Rom. 14. 13 Quapropter si esca scandaliza fratrem meum:
31. non manducabo carnem in aeternum, ne fratrem
meum scandalizem.

Potestne cibus quilibet, & vita ipsa, cum ani-
ma.

ma, & cum sanguine, quem J. Christus pro ipsa fudit, ullo modo conferri, cum utriusque pretium noscitur? Da nobis, Domine, talem charitatem. Doce nos scientiam istam, quæ docet nihil præter salutem fratrum nostrorum.

CAPUT IX.

§. I. QUI PRÆDICAT EVANGELIUM DEBET DE EVANGELIO VIVERE.

Non sum liber? Non sum Apostolus? Nonne Christum Jesum Dominum nostrum vidi? Nonne opus meum vos estis in Domino?

2 Et si alius non sum Apostolus, sed tamen vobis sum: nam signaculum Apostolatus mei vos estis in Domino.

Potest quis innocenter gloriari, imo merito, de eminentioribus dotibus & juribus suis, quando id postulat gloria Dei & necessitas confundendi adversarios. . . Testimonium operum, est testimonium irreprehensibile. . . Unus ex characteribus veræ missionis est fides populorum. Conversio animarum & constitutio Ecclesiarum sunt sigillum prædicationis & opus hominis, sed per gratiam J. Christi. 1. Argumentum Juris, quod habebat S. Paulus, ut de altari viveret: Vocatio ejus ad ministerium. 2. Fundatio istius Ecclesiæ particularis. 3. Labores ejus.

3 Mea defensio apud eos, qui me interrogant, hæc est.

Alienatio animi ab omni quæstu temporali efficacissima est Apologia, qua possit minister Evangelii suam agendi rationem defendere. . . Ab Ecclesia alimentum accipere, nec pro ea laborare, furtum domesticum est; accipere illud, dum laboratur, jus est servi boni; plus accipere, quam alimenti & necessaria victus ratio postulet, est avaritia mercenaria; ne alimentum quidem accipere, sapientia est & heroica Pauli ab omni quæstu.

quæstu averſio. 4. Argumentum: Auctoritas S. Pauli.

+ Numquid non habemus poteſtatem manducandi, & bibendi?

5. Numquid non habemus poteſtatem mulierem ſorem circumducenſi, ſicut & ceteri Apoſtoli, & fratres Domini, & Cephas?

5. Apoſtolorum conſuetudo permittendi, ut mulieres Chriſtiana ipſos in ſuis itineribus comitarentur, quæ omnem eos alendi curam in ſe reciperent. 6. Exemplum aliorum Apoſtolorum. 7. Exemplum ipſorum fratrum ſeu conſanguineorum J Chriſti. 8. Exemplum ipſorum principum Apoſtolorum. . Poteſt quis participare gratiam Apoſtolicam per charitatem, quando non poteſt per miniſterium. . Charitas bene collocata & utiliſſima eſt, operariis Evangelicis ruri agentibus de victu providere: hoc eſt, ut ita diſam, ex auro, argento & lapidibus pretioſis ſuſcitare filios Abrahamæ & Apoſtolos.

6. Aut ego ſolus, & Barnabas, non habemus poteſtatem hor operandi?

Laudabilis ſingularitas eſt pro gloria Dei eò venire, ut non utamur communibus juribus omnium aliorum miniſtrorum Eccleſiæ. . Non eſt quod timeatur ne iſta ſingularitas nimis communis fiat, aut ſcandalizet bonos.

7. Quis militat ſuis ſtipendiis umquam? Quis plantat vineam, & de fructu ejus non edit? Quis paſcit gregem, & de lacte gregis non manducat?

Quam ſæpe accidit, ut quis ſit liberalis, uſque ad profuſionem in miniſtros ſuarum voluptatum, qui ægrè concedet uni pauperi Paſtori ruſtico panem ſuum & victum neceſſarium, quamvis hic & toleret labores militis depugnando adverſus vitia & Eccleſiæ ſerviando, & adhibeat cultoris vineæ indiſtriſm formando fideles ad pietatem, & habeat vigilantiam opilionis ad omnes neceſſitates & ſecuritatem eorum. 9. 10. 11. Argumenta ducta ex lege naturali & conſuetudine.

8 Num.

8 Numquid secundum hominem hac dico? An & lex hac non dicit?

9 Scriptum est enim in lege Moysi: Non alligabis Deum os bovi trituranti. Numquid de bobus cura est Deo? 2 s. 4.

12. Argumentum ductum ex lege & jure divi- 1. Tim. no. . Omnia in antiquo testamento figuræ sunt, 5. 18, usque ad res ipsas vilissimas. Spiritus Sanctus novit explicare ipsemet in Testamento novo, quod dictavit in antiquo; pertinet ad venerationem ipsi debitam ei attentum se præbere. . Sic spiritualiter Scripturam explicarunt Patres sequendo vestigia & specimina Spiritus Sancti: & qui eum modum contemnunt, seipsum reddunt valde contemptibiles.

10 An propter nos utique hoc dicit? Nam propter nos scripta sunt. quoniam debet in spe, qui arat, arare: & qui triturat, in spe fructus percipiendi.

13. & 14. Argumenta, ex similitudine colorum & satorum. . Qui agrum Ecclesiæ colunt debent imitari eos qui laborant, quia sperant, & qui sperant, quia laborant. . Nihil otii, nihil pigritiæ in operario Evangelico; nihil impatientiæ in dilatione fructus aut mercedis.

11 Si nos vobis spiritualia seminavimus, mag- Rom. 15. num est si nos carnalia vestra metamus? 27.

Gratitudo pro semine Evangelico est debitum justitiæ. Ingratitudo crudelitate mista est in Christianis, qui tam pretiosa & tam necessaria bona acceperunt, denegare necessaria ministris altaris; sed pudenda animi abjectio est ministris istis, servire altari ut vivant.

12 Si alii potestatis vestra participes sunt, quare non potius nos? sed non usi sumus hac potestate: sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum demus Evangelio Christi

15. Argumentum: Exemplum ipsum ministrorum carnalium, qui alimento non privantur. . Magnanimitas est quæ debetur Deo, non uti juribus suis, etiam cum suo incommodo, quando usus redderet religionem onerosam infirmis

mis vel pauperibus. . . Homo ecclesiasticus, qui nihil vult finire sibi deesse, ne quidem ubi id conduceret ad promovendum opus Dei, non est in dispositione admodum Apostolica. . . Non potest haberi inter opera supererogationis, illud quo tolluntur obstacula progressus fidei vel pietatis Christianæ.

Deut.
18. 1,

13 *Nescitis quoniam qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt, edunt; & qui altari deserviunt, cum altari participant?*

16. Argumentum: Exemplum ministrorum legis. . . Oblationes sunt bona Dei; ipse est qui alit ministros suos, eas ipsis dispartiendo. . . Certo non est ipsius voluntas alere ministros otiosos & inutiles, sed ministros qui laborent, & serviant Ecclesiæ ipsius,

14 *Ita & Dominus ordinavit iis, qui Evangelium annunciant, de Evangelio vivere.*

17. Argumentum: Lex J. Christi. Quo ergo jure, vel potius quâ injuriâ qui nihil agunt cogunt Ecclesiam ut sumptum suppeditet non tantum in ipsorum necessitates, sed etiam in luxum, ambitionem, avaritiam & inordinatas ipsorum voluptates? . . . Sub ministerio prædicationis, veluti digniori, & principali, ac maximè necessario, cætera ministeria comprehenduntur.

§. 2. S. PAULUS IN EO GLORIAM SUAM PONIT, QUOD GRATIS PRÆDICET: EXHIBET SE OMNIA OMNIBUS.

15 *Ego autem nullo horum usus sum. Non autem scripsi hæc ut ita fiant in me: bonum est enim mihi magis mori, quàm ut gloriam meam quis evacuet.*

Quot reperias qui in eo gloriantur, quod regibus terræ serviendo bona sua consumant, at quam paucos, qui velint Deo servire impensis propriis! . . . Occurrunt occasiones, ubi quidlibet pati oporteat potius, quam ab ea agendiratione recedatur, quæ semel ex Spiritu Dei pro Ecclesiæ

fræ bono suscepta est. Ejus est Ecclesiæ, sacrificare, cum id necessitas postulat, jura ejus temporalia pacipfius, aut aliis emolumentis magis spiritualibus.

16 *Nam si evangelizavero, non est mihi gloria: necessitas enim mihi incumbit: vñ enim mihi est, si non evangelizavero.*

Vir Dei alio planè oculo res divinas considerat, quàm alii. . Pastor non habet liberam dispositionem officiorum suorum, præcipuè ut pro arbitrio prædicet, vel non prædicet. Magnam committit infidelitatem si non faciat, cum id munus sit illi impositum, quemadmodum sacrilegam committit usurpationem quĩ id facit non vocatus.

17 *S enim volens hoc ago, mercedem habeo: si autem invitus, dispensatio mihi credita est.*

Deus intuetur cor, & id solum remuneratur. Unusquisque accipit quod quærit in labore; si vanitatem quærit, invenit vanitatem: si Deum, Deus est pretium fidelitatis & laboris ipsius. . Non est satis adimplere officia sua externe, ut merces expectetur, nisi fiat propter amorem ejus, à quo expectatur.

18 *Qua est ergo merces mea? Ut Evangelium prædicans, sine sumptu ponam Evangelium, ut non abutar potestate mea in Evangelio.*

Deo dat, qui ipsi serviendo nihil ab hominibus accipit. Non debemus uti juribus etiam maximè legitimis & potestate Ecclesiastica, quando Ecclesiæ bonum & causa exigunt, ut iis non utamur. Qui tunc iis utitur, contra J. Christi intentionem abutitur.

19 *Nam cùm liber essem ex omnibus, omnium me servum feci, ut plures lucrifacerem.*

Omne detrimentum, quo animas Deo acquirimus, lucrum est. . Qui rite capit spiritum servitutis J. Christi, nihil invenit ibi nimis abjectum. Sancta cupiditas salutis animarum extinguit cupiditatem conservandi mundani honoris, quã tam multi homines Ecclesiastici deterrentur ab implendo munere suo,

20 Et factus sum Judais tamquam Judais, ut Judæos lucrarer;

Quod agebat non erat in se malum: & agebat ut eos lucrificeret, non ut perderet aut proderet. Indulgentia ex charitate procedens impellit Sanctos ut faciant id, quod peccatores faciunt ex cupiditate plena callidæ simulationis. Hi, in variis suis transformationibus imitantur diabolum, isti J. Christum.

20 *Is qui sub lege sunt, quasi sub lege essem (cum ipse non essem sub lege) ut eos, qui sub lege erant, lucrificarem; is qui sine lege erant, tamquam sine lege essem (cum sine lege Dei non essem: sed in lege essem Christi) ut lucrificarem eos, qui sine lege erant.*

Nulla est subjectio, quam non amplectatur qui veram habet charitatem. Nulli etiam rerum indifferentium adhæret, qui cordi habet causam Dei & utilitatem proximi. Inconstantia apparet Apostoli, sed procedens ex firmitate charitatis ejus. Quò quis in ea magis radicans est, eò porator est, ut omnia faciat, aut dimittat, & mutet personam, modos & agendi rationem &c. pro salute proximi. Hoc est imitari mirabilem istam varietatem effectuum sapientiæ Dei in mundo, & gratiorum ejus in animabus.

22 *Factus sum infirmus infirmis, ut infirmos lucrificarem. Omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos.*

Hæc illa est arcana officii Pastoralis ratio, sanare infirmitates hominum portando eas in corde per compassionem charitatis, indulgendo eis prudenti mansuetudine, eos instruendo secundum ipsorum caput. Nunquam tam multum hac in parte præstabimus, quam princeps pastorum, qui verè se omnibus omnia fecit, dum pro omnibus homo factus est, & similis omnibus absque peccato.

Et in omnia se convertit, ut omnes salvos faceret. Et in omnia se convertit, ut omnes salvos faceret.

5. 3. CURSUS ET LUCTA S. PAULI AD OBTINENDUM BRAVIUM. TIMET, NE A DEO REPROBETUR.

23 *Omnia autem facio propter Evangelium: ut particeps ejus efficiar.*

Prædicator mercenarius & mundanus refert & ordinat ad omnia Verbum Dei, prædicator Apostolicus omnia refert & ordinat ad successum Verbi Dei. Non potest seipsum salvare, nisi laborando, ut salventur alii.

24 † *Nescitis quod ii qui in stadio currunt, omnes † Dom. quidam currunt, sed unus accipit bravium? Sic cur- Septuag. rite ut comprehendatur.*

Deus non coronat, nisi charitatem: frustra currit, qui alio fine & motivo currit. Charitas agens, quæ ducit nos ad Deum; charitas ardens, quæ facit nos currere ad eum; charitas perseverans, quæ facit nos ad eum pervenire. Non ipsum opus, sed ratio illud faciendi reddit opus Deo gratum. Non est satis currere, sed oportet currere in via, quæ ducit ad metam: & via illa est J. Christus & lex ejus.

25 *Omnis autem, qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet: & illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant: nos autem incorruptam.*

Unus Ecclesiasticus, unus Christianus debet esse paratus privare se omnibus, ut omnia lucretur, ut mereatur coronam æternam. Temperantia & jejunium disponunt ad luctam, debilitando corpus nostrum, quod est inimicus noster; magis disponit generalis temperantia, quæ in eo consistit, ut omnibus rebus visibilibus sobriè utamur, & contineamus nos intra id quod necessarium est.

26 *Ego igitur sic curro, non quasi in incertum: sic pugno non quasi aerem verberans:*

Gratia Christiana est gratia cursûs & gratia luctæ, & luctæ quidem assiduæ. Quies & victoria perfecta

perfecta cælo reservantur. . Certè in incertum currit, qui Patriam cælestem, ad quam adspiramus, non perpetuò intuetur, & viam à J. Christo in Evangelio descriptam relinquit, ut sequatur distortas semitas hominum. . Non dare operam morificandis sensibus nostris, & concupiscentiæ, quæ in nobis est, hoc est aërem verberare. . Dura sunt ea certamina, cursus iste fatigans, ictûs acerbi. Sed tu, Domine, pugas, curris, & pateris in nobis.

27 *Sed castigo corpus meum, & in servitutem redigo: ne forte cum aliis perdicaverim, ipse reprobus efficiar.*

Quem non exterrebit iste S. Pauli timor? Quam præsumptionem aut mollitiem animi non commovebit ac percellet tantum humilitatis & poenitentiae exemplum in tanto Apostolo? Quis modò promitteret sibi sine poenitentia salutem? Quisquis ab ejus obligatione se eximit, & blanditur corpori suo sub prætextu prædicationis, id non didicit in schola Apostoli.

C A P U T X.

9. 1. JUDÆI FIGURÆ CHRISTIANORUM. QUI STAT, VIDEAT NE CADAT. DEUS ATTEMPERAT NOBIS TENTATIONEM, ET AS EAS NOS LIBERAT.

Exod.

13. 21.

Num.

9. 21.

Exod.

14. 22.

Exod.

16. 15.

1 **N**olo enim vos ignorare fratres, quoniam patres nostri omnes sub nube fuerunt & omnes mare transierunt;

2 Et omnes in Moyse baptizati sunt, in nube, & in mari:

3 Et omnes eandem escam spiritalem manducaverunt,

Veritatem in figuris inquiramus. Meminerimus nos baptizatos in morte J. Christi; submersa ab eo peccata nostra in sanguine suo; illum temperare ardorem concupiscentiæ nostræ, & gratia sua

sua nos illuminare, dirigere & protegere per potentiam suam in deserto terræ, ubi peregrinamur, & illum ibi nos alere carne & sanguine suo. Quanta differentia inter figuras & veritatem! Quanta item differentia quoad poenam vel mercedem, inter legem & Evangelium!

4 Et omnes eundem potum spiritalem biberunt: *Exod.*
(bibebant autem de spiritali, consequente eos, petra: 17. 6.
petra autem erat Christus) *Num. 20,*

J. Christus percussus à Patre suo per Judæos 11.
& Gentiles in vita & in morte sua, est fons aquæ vivæ gratiarum, Sacramentorum & salutis. .
Quemadmodum petra consecuta est Israëlitas per aquam ex ipsa manantem; Ita J. Christus nos consequitur, comitatur, & in nobis est per Spiritum Sanctum, qui ab ipso procedit in æternitate, quem nobis promeritus est & misit in tempore, & quo omni momento nobis opus est. Petra ista, Deus meus, nobis semper aperta sit. Ea aqua nunquam nobis deficiat.

5 Sed in pluribus eorum beneplacitum est Deo: nam *Num. 26*
prostrati sunt in deserto. ¶ *64. 65.*

Multi baptisati, pauci Christiani; multi manducant J. Christum, pauci eo nutriuntur; multi frequentant Sacramenta, pauci inde proficiunt; multi ad cælum vocantur, pauci perveniunt. .
Maximæ gratiæ non sunt nisi causæ tremoris, nisi illis vita respondeat.

6 † Hæc autem in figura facta sunt nostri, ut non † Dom.
simus concupiscentes malorum sicut & illi concupie- post Pen
runt. tecost.

Nisi pravis desideriis nostris renunciemus, & *Psalms.*
mortificemus passionibus nostras, Baptismus & *105. 14,*
sacra Communio condemnabunt nos. Id nos docent omnes antiquæ figuræ. Beneficia & poenæ antiqui testamenti imagines sunt eorum, quæ in Ecclesia & in unoquoque Christiano geruntur.

7 Neque idololatra efficiamini, sicut quidam ex *Exod.*
ipsis: quemadmodum scriptum est: Sedit populus 32, 6;
mandu-

manducare & bibere, & surrexerunt ludere.

Utinam inter Christianos quidam tantum essent idololatæ sui-ipsorum & creaturarum! Otium, mensæ lautitia, oblectatio animi numquid summa sunt vitæ multorum Christianorum? Eheu! quot homines mane non surgunt, nisi ut saltent, comedant, ludant, & animum oblectent? Atque utinam intra eos limites se continerent.

Num.

25. 1.

8 Neque fornicemur, sicut quidam ex ipsis fornicati sunt, & ceciderunt una die viginti tria milla.

Hoc peccatum communius hoc tempore, quam unquam alias, rarius visibili poena, atque ideo terribiliori punitur à Deo. Poena mortis temporalis in antiquo testamento inflicta notat peccatum esse mortale, & mortem æternam corporis & animæ figurat.

Num.

21. 5. 6.

9 Neque tentemus Christum: sicut quidam eorum tentaverunt, & a serpentibus perierunt.

Deum tentare est, se subtrahere ab ordine, quem sapientia ejus constituit vitæ nostræ rationi; aut potentiæ ipsius diffidere, & quærere illius signa & argumenta, hoc etiam est exponere se tentationi & furori serpentis. Igitur J. Christus verè Deus est, quandoquidem ipsum tentent, qui Deum tentant. Conspicitur semper præsens Ecclesiæ, cujus caput & dux est, vel in figura in deserto, vel in veritate post incarnationem suam.

Num.

11. 1. &

14. 2.

10 Neque murmuraveritis, sicut quidam eorum murmuraverunt, & perierunt ab exterminatore.

In Deum ipsum insurgunt, qui resistunt auctoritati legitimæ, qui murmurant adversus Pastores, munus suum implentes, & eorum agendi rationem infamant. Si peccatum istud, & tam terribilis ejus poena figuræ tantum sunt, quantum crimen & quantum supplicium in lege nova? Peccatum istud admodum commune est, & minimum ad illud attenditur.

11 Hac autem omnia in figura contingebant illis: scripta sunt autem ad correptionem nostram, in quos fines sæculorum devenerunt.

Hoc

Hoc loco Paulus magnum principium, & magni usus in studio Scripturarum statuit: Omnia quæ in veteritamento sunt, figuras esse, quæ in novo, veritatem. Ad religionem nostram pertinet præbere nos attentos instructionibus, quas nobis dat Deus in imaginibus propheticis dispensationis, qua utitur super Ecclesia sua, & super animabus.

12 *Itaque qui se existimat stare, videat ne cadat.*

Cum nos firmos & fortes existimamus, tunc maximè timere debemus nobis ab infirmitate & impotentia nostra. Diffidentia sui-ipsius fundamentum est fortitudinis Christianæ. Qui terræ inhæret per humilitatem multos lapsus prævenit.

13 *Tentatio vos non apprehendat nisi humana: fidelis autem Deus est, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum ut possitis sustinere.*

Deus sæpe permittit primas tentationes vel persecutiones, ut à somno nos excitet & præparet ad majores per pœnitentiam, vigiliantiam & orationem. Deus Ecclesiæ suæ & electis suis fidelis est, efficiendo eos fideles legi suæ per invictam charitatem, quæ dominatur cordibus eorum, nullam iis vim necessitatis inferendo. Tentationes etiam violentissimæ non aliud sunt, quam occasio meriti & triumphi iis, qui in manu Dei sunt; levissimæ, sunt laqueus & abyssus iis, qui in manu sua sunt.

§. 2. UNITAS CHRISTIANORUM PER EUCHARISTIAM. NON QUÆRERE QUOD SUUM EST. LIBERTAS CHRISTIANA. OMNIA PROPTER DEUM FACERE.

14 *Propter quod charissimi mihi, fugite ab idolorum cultura:*

Multiplex est tentatio impellens ad idololatriam; suam quisque habet. Perfectio est angelica,

lica, nunquam falli: tentatio humana, incidere in tenebras erroris, aut luce veritatis percepta superbire: tentatio diabolica, & idololatria maxime periculosa, amare errores suos, & proprium lumen eo usque, ut rumpas unitatem Ecclesiæ per schisma, aut ex illa exeas per hæresim.

15 *Ut prudentibus loquor, vos ipsi judicate quod dico.*

Prudentiæ Superioris & Pastoris est temperare monita sua significatione æstimationis & venerationis & multa mansuetudine, & argumentis tam evidentibus suam agendi rationem probare, ut etiam eorum judicio, quos monet, non dubitet se subicere.

16 *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est? & panis, quem frangimus, nonne participatio corporis Domini est?*

Veritas Sacramenti, Sacrificii & communionis Eucharisticæ veri corporis & sanguinis J. Christi adeo erat eo tempore extra omnem controversiam posita, ut eo velut recepto & agnito ab omnibus principio utatur S. Paulus. . . Iste calix benedictionis sæpe per indignam communionem mutatur in calicem maledictionis & iræ Dei. Mutet me, Domine, nè ego eum mutem.

17 *Quoniam unus panis, unum corpus multi sumus, omnes qui de uno pane participamus.*

Religio, & Sacrificium, quod est ejus anima, vera sunt vincula societatis & unitatis Christianæ. Meminerimus nos ideo tantum fieri omnes unum corpus, dum omnes manducamus eandem istam victimam, quæ est panis Dei, & corpus Filii ejus, ut omnes etiam unum cor habeamus communicando charitati & spiritui ejus, qui est vinculum æternum Patris & Filii.

18 *Videte Israel secundum carnem: nonne qui edunt hostias, participes sunt altaris?*

19 *Quid ergo? dico quod idolis immolatum sit aliquid? aut quod idolum, sit aliquid?*

20 *Sed quæ immolant Gentes, demoniis immolant,*

lant, & non Deo. Nolo autem vos socios fieri demoniorum: non potestis calicem Domini bibere, & calicem demoniorum:

Manducatio victimæ facit nos intrare in communionem sacrificii & societatis cum eo cui offertur, & qui primam sibi ex eo partem tollit. Quale est sacrificium, talis est ista unio & societas. Societas sacrilega & damnabilis paganorum cum dæmone; societas figurativa & inutilis iudeorum cum Deo; societas sancta, Divina & ineffabilis Christianorum cum Deo. . Multo periculosius est, partem habere cum dæmonibus, & communicare, ut ita loquamur, spiritui eorum per superbiam, invidiam, calumniam, maledicentiam, aliaque vitia, quibus pascuntur, quam manducare carnes victimarum, quæ ipsis offeruntur, quæ nullam habent ad ipsos relationem, nisi per stultitiam hominum.

21 *Non potestis mensa Domini participes esse, & mensa demoniorum.*

Qui affert ad sacram mensam passiones suas vivas ac vigentes, & conscientiam alligatam peccato, numquid eodem tempore bibit calicem J. Christi & calicem demoniorum? . Vanitas honorum, voluptatum, & divitiarum terrenarum sunt verus calix, quo diabolus inebriat filios sæculi, & panis, quo alit servos suos. . A Sacrificio Missæ & communione transire ad spectacula ubi dæmon præfidet, hoc est realiter transire à mensa Domini ad mensam diaboli.

22 *An æmulamur Dominum? Numquid fortiores illo sumus?* Sup. 64
12,

Quot sunt in templo & juxta altaria, qui eò accedunt, quasi eo animo, ut Deo contumeliam faciant, qui eum sic orant, quasi vellent irritare, quique ibi tantum versari videntur, ut ei insultent, atque ad æmulationem eum provocent adorando creaturam!

* *Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt.*

23 *Omnia mihi licent, sed non omnia aedificant.*

Charitas est optimus interpres legum, consuetudinum, permissionum & tolerantiarum in Ecclesia: ad eam pertinet sub regimine & ministerio auctoritatis, earum usum ordinare, earumque facere applicationem in occasionibus & secundum circumstantias. . Aedificatio Ecclesiae & causa salutis periculum personarum duae sunt regulae quae pro ducibus habendae sunt: sine his aberratur, & in errorem inducuntur alii, dum fit quod lex permittit & quod charitas prohibet.

24 *Nemo quod suum est quærat, sed quod alterius.*

Verus character charitatis Christianae, & magis adhuc fidelitatis Pastoralis est sacrificare propriam satisfactionem bono proximi. . Quisque debet se considerare quasi tutorem fratris sui, alius per legem generalem charitatis, alius per officium particulare ministerii.

25 *Omne, quod in macello vanit, manducate, nihil interrogantes propter conscientiam.*

26 *Domini est terra, & plenitudo ejus.*

Psal.

23. 1.

Eccli. 17.

21.

Simplicitas magnum est adversus scrupulos remedium. Reflexiones inutiles, & sæpe curiositas illos fovent & augent. . Opus Dei non potest esse malum, nec ulla creatura potest illud reddere impurum, & corrumpere. . Nulla res potest coinquinare eum, à quo manducatur; sed intemperantia, gula, infidelitas, oblivio Dei, contemptus præcepti Ecclesiae &c. illud est, quod coinquinat hominem, qui eam in istis circumstantiis utitur.

27 *Si quis vocat vos infidelium, & vultis ire: omne, quod vobis apponitur, manducate, nihil interrogantes propter conscientiam.*

Non satis æstimat libertatem, quam nobis J. Christus acquisivit, qui eam perit per scrupulos infundatos.

28 *Si quis autem dixerit: Hoc immolatum est idolis: nolite manducare, propter illum qui indicavit, & propter conscientiam:*

In

In eo sita est pars sollicitudinis Pastoralis & charitatis Christianæ, ut ratio habeatur teneritudinis conscientiarum, & infirmitatis animarum, & non negligentur molestiæ, quibus afficiuntur.

29 *Conscientiam autem dico non tuam, sed alterius. Ut quid enim libertas mea iudicatur ab aliena conscientia?*

30 *Si ego cum gratia participo, quid blasphemor pro eo quod gratias ago?*

Pertinet ad Ecclesiæ bonum, ut res bonæ non exponantur indiscretè censuræ infirmorum, aut hominum non satis instructorum. Libertas Christianismi perniciosa redditur quibusdam, aliis scandalosa per malum usum, quem suadet imprudentia. Pastor illuminatus nequaquam exponet se periculo amittendi apud suos auctoritatem qua indiget ut suos regat, per inordinatum usum donorum Dei, aut per inordinatum affectum, quo adhæreat rebus indifferentibus.

31 *Sive ergo manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis: omnia in gloriam Dei facite.*

Quidlibet honorat Deum, quando fit propter Deum. Quidlibet inhonorat Deum, quando quis sibi alium finem ultimum proponit, quam gloriam Dei. Principium immutabile moralis Christianæ: Omnia à Deo procedunt per amorem ipsius, ad eum omnia referri debent per amorem nostrum. Ea inviolabilis est regula, quam semper debemus habere præ oculis, quæque in mandato diligendi Deum super omnia & in omnibus includitur.

32 *Sine offensione estote Judæis, & Gentibus, & Ecclesiæ Dei:*

Charitas nos omnibus debitores facit, & exerceri debet ac reddere nos circumspectos erga omnes. Opus est sapientia & prudentia plusquam humana, ut expositi iudicio tot personarum tam diversarum, neminem lædamus: recurramus ergo ad Deum, & postulemus ab eo sapientiam Spiritus ejus. Discamus quid prox-

imo debeamus in aliis occasionibus ex cura sapientiae & charitatis plena, qua cavet Apostolus, ne suscitetur invidia & zelum Judæorum, ne videatur approbare superstitionem gentilium, & ne laqueos tendat infirmitati Christianorum in materia ciborum immolatorum,

33 *Sicut & ego per omnia omnibus placeo, non quaerens quod mihi utile est, sed quod multis, ut salvi fiant.*

Assentatio est abjecta & quaerens quod suum est, si aliis blandiamur super ipsorum praerogativis propter propriam utilitatem; quemadmodum assentatio est abjecta & crudelis, iis blandiri in malo ex timiditate. Sed Christiana & salutaris indulgentia est, quæ pro scopo habet placere, ut placeat veritas, & ut veritati placeamus.

CAPUT XI.

§. I. VIRI ORENT DETECTO, MULIERES VELATO CAPITE.

1 **I**mitatores mei estote, sicut & ego Christi.

Ubi reperias Pastorem, ubi Christianum, qui sic loqui possit? Zelus ardens pro salute proximi, cum viva fide, & usu assiduo huius veritatis: omnia à Deo esse; sola possunt dare animabus insigniter fidelibus fiduciam sic loquendi,

2 *Laudo autem vos fratres, quod per omnia mei memores estis: & sicut tradidi vobis, praecepta mea tenetis.*

Nimis quam sæpe homines amant conciliare sibi corda hominum per amorem proprium; sed rarum est ut id non desideretur, nisi ut iis insinuetur Deus & amor legis ipsius, ut facit S. Paulus: hoc est amare Deum & legem ipsius plus quam seipsum. Ecclesia aliqua erit sancta & florens, cum in ea studiosè conservabuntur regulæ traditionis & ordinationes Pastorum sanctorum,

3 Volo autem vos scire, quod omnis viri caput Ephes. 5.
 Christus est: caput autem mulieris, vir: caput vero 23.
 Christi, Deus.

Dependentia, subjectio & obedientia J. Christi erga Patrem suum, sunt exemplar ejus quod debemus J. Christo omnes, & quod mulier debet viro suo. J. Christus Dei est, velut principii omnis magnitudinis, vitæ & gloriæ suæ; vit est J. Christi, velut supremi sui principis per nativitatem ipsius, velut Domini, qui ipsum redemit, velut Liberatoris, qui ipsum libertate donavit; mulier est viri; velut principii, directoris & capitis sui. Omnia rectè ordinata erunt, cum quisque servabit legem suæ subordinationis, quemadmodum servat J. Christus erga Patrem suum.

4 Omnis vir orans aut prophetans velato capite, deturpat caput suum.

Magnum est in Apostolo, in Episcopo, demittere se usque ad res levissimas disciplinæ Ecclesiasticæ. Periculum incurrit, vilem & contemptibilem reddendi auctoritatem à Deo acceptam, qui negligit præ se ferre ejus insignia. Sed si ejus ferre insignia est honorare eum, qui ejus principium est; hoc est oblivisci eum, à quo acceperis, in superbiam extolli ob splendorem eorum exteriorem.

5 Omnis autem mulier orans aut prophetans non velato capite, deturpat caput suum: unum enim est ac si decalvetur.

Modestia, moderatio, dependentia, humilitas mulierum, præsertim in Ecclesia. Ab his nihil est quod illas eximat, nec officia religionis, nec gratiæ extraordinariæ. Non debent videri ægrè ferre jugum suum, nec erubescere de sua subjectione: & inhonorant viros suos, cum affectant independentiam.

6 Nam si non velatur mulier, tondeatur. Si vero turpe est mulieri tonderi, aut decalvari, velet caput suum.

Quid diceret S. Paulus de nuditatibus sæculi,

quo vivimus, & de ornatu qui theatro dignior est, quàm Ecclesiâ, in quam impudenter affertur? Immodestia illa, quam S. Paulus hic culpat, non accedit ad eam, quam hodie cum dolore conspicimus.

Gen. I.
26.

7 *Vir quidem non debet velare caput suum: quoniam imago & gloria Dei est, mulier autem gloria viri est.*

Ordo à Deo præscriptus honorat eum qui ordinem servat: omnia ordinata sunt per relationem ad gloriam ipsius, etiam in natura. . Honorat auctoritatem, sapientiam & independentiam suam in homine, qui earum gerit imaginem. Constituit illum ut vice sui, & ut ita loquamur, commodo suo jura sua recipiat. Recipit autem per subjectionem, dependentiam, & indigentiam mulieris. Mulier, quæ ea officia denegat viro suo, denegat illa Deo; vir qui ea attribuit sibi sine relatione ad Deum, Deo illa aufert & sibi usurpat. . Beatus, qui eò profectus est, ut per virtutem incapax sit qui sentiat voluptatem, quæ percipitur ex honore qui ipsi defertur, & qui eum appropriet sibi, atque illi amore adhæreat! Is eum honorem accipit, velut eum accipit imago, & quemadmodum accipiunt qui sunt imagines Dei.

8 *Non enim vir ex muliere est, sed mulier ex viro.*

Gen. 2.
23.

9 *Etenim non est creatus vir propter mulierem, sed mulier propter virum.*

Vir est veluti principium & finis mulieris, & in hoc etiam est imago Dei. Ex illo exivit cum proportionem, uti ipse ex Deo; & propter illum solum est in qualitate sponsæ, uti ipse non est nisi propter Deum. Debet quisque honorare principium suum, & finem respicere. . Perturbatio ordinis est, si mulier insurgat adversus virum, & vir stulto amore servum se exhibeat mulieris, & in ea felicitatem suam constituat. Numquid ea, quæ data est viro in adiutorium, debet illi fieri laqueus, occasio peccati, & impedimentum salutis?

10 *Ideò*

10 Ideò debet mulier potestatem habere supra caput propter Angelos.

Mulier immodesta, quæ nullam habet in Ecclesia rationem puritatis Angelorum terrestrium, hoc est Sacerdotum, quibus potest esse scopulus per immodestiam suam, revereatur saltem & timeat potentiam Angelorum caelestium, qui zelatores sunt sanctitatis altarium, & ministrorum ipsorum.

11 Verumtamen neque vir sine muliere, neque mulier sine viro, in Domino.

Christianismus ostendit in J. Christo & ejus Ecclesia reciproca illa officia mutui amoris, fidelitatis & obsequii, quæ sibi invicem debent vir & mulier. Nihil est ea societate dulcius, quando ordinata est secundum Spiritum & intentionem J. Christi.

12 Nam sicut mulier de viro, ita & vir per mulierem: omnia autem ex Deo.

Creatura à se mutuo dependent. Solus Deus est supremum principium & independens, ad quod omnia referri debent.

13 Vos ipsi judicate: decet mulierem non velatam orare Deum?

Pudor & modestia debent regnare in actionibus religionis. . . Quam absurdum est velle Deum placare per orationes eo ipso tempore, quo illum ad iracundiam provocamus per immodestiam, vanitatem, inobedientiam, & spiritum independentiæ & superbiæ?

14 Nec ipsa natura docet vos, quod vir quidem si comam nutriat, ignominia est illi:

Erubescite, qui possetis quotannis magnum pauperum numerum sustentare, iis impensis, quas insumitis in comas adscititias & ornamenta capitis sine mensura ac pretii modo.

15 Mulier verò si comam nutriat, gloria est illi: quoniam capilli pro velamine ei dati sunt.

At vos etiam magis erubescite, quæ pudori sexus vestri renunciatis rejiciendo velum, quod

vobis dat aut præscribit. Mulieres sexus sui & pudoris, quem ei Deus annexuit, pudere videtur, cum conspiciuntur studiosè exponere oculis viro-
rum quod illis naturæ instinctus occultare suadet.

16 *Si quis autem videtur contentiosus esse: nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei.*

Quot certamina quotidie sustinere oportet, ut mulieribus Christianis persuadeatur modestia? Spiritus contentionis non est Spiritus Apostolorum, Ecclesiæ, nec J. Christi. Is, cui mandatum Pastorum, traditio Apostolorum & usus Ecclesiæ non sunt loco validissimarum quarumlibet rationum, & legis inviolabilis, non est dignus, qui inter filios eorum numeretur.

1. 2, INSTITUTIO EUCHARISTIÆ. PROBARE SEIPSUM. JUDICARE SEIPSUM, UT NON JUDICEMUR.

17 *Hoc autem præcipio: non laudans, quod non in melius, sed in deterius convenitis.*

Non est satis, accurate frequentare conventus Parochiæ, quoad Missam, laudes divinas, orationem, instructiones, Sacramenta & negotia charitatis; oportet id facere cum spiritu charitatis, humilitatis, modestiæ, unionis & pacis.

18 *Primum quidem convenientibus vobis in Ecclesiam, audio scissurasse inter vos, & ex parte credo.*

Væ illis qui convertunt domum pacis Christianæ in theatrum schismatum, contentionum & partialitatum. Quæ fieri potest, ut eò quis veniat animo contendendi de loco honorationi, & honore aliquo chimerico, aut insultandi Pastoribus Ecclesiæ? Ea est sacrilega superbia, quæ ne in ipsis quidem ethnicis conspecta est.

19 *Nam oportet & hæreses esse, ut & qui probati sunt, manifesti fiant in vobis.*

Oportet, non ex necessitate, sed secundum consilia Dei, qui vult id permittere ut exerceat per hoc patientiam, sapientiam aut charitatem Ecclesiæ

clesiæ suæ; & ut amorem veritatis exsuscitet, ejus intelligentiam donet, eam apertius prædicari faciat, excitet vigilantiam Pastorum, prodatur lupos latentes in ovili, manifestet oves in charitate crescentes & in occulto se veritate pascentes: ut expurget vasa misericordiæ per vasa iræ, confundat dæmonem & adimpleat Scripturas,

† 20 *Convenientibus ergo vobis in unum, jam non est Dominicam cœnam manducare.* † Coena Domini.

Non est mensa J. Christi, nec cœna Domini, si loco pacis, unionis, & charitatis verè fraternæ, ad eam non affertur nisi rancor inimici animi, indifferentia hominis extranei, contemptus Judæi superbi, aut inhumana duritia ethnici. Cum videmus Agapas, seu convivia charitatis communia divitibus ac pauperibus, & expensis divitum celebrata, à sua puritate delapsa jam inde à temporibus suæ institutionis, eheu! quid expectandum ab iis conviviiis, per quæ prætendunt homines amicitiam & concordiam animorum foveri?

21 *Unusquisque enim suam cœnam præsumit ad manducandum. Et alius quidem esurit, alius autem ebrius est.*

Viderur divitiis annexa maledictio superbæ ferme inseparabiliter, quandoquidem ea sacula tam sancta ab ea non essent libera. Gula, intemperantia, contemptus pauperum, & duritia erga illos vitia sunt ordinaria divitum mundi, quos pietas à divitiis suis non abstraxit.

22 *Numquid domos non habetis ad manducandum & libendum? aut Ecclesiam Dei contemnitis, & confunditis eos, qui non habent? Quid dicam vobis? Laudo vos? in hoc non laudo.*

Contemnere pauperes in Ecclesia est insultare membris J. Christi in propria domo. Ecclesia & Evangelium sunt præcipuè propter pauperes, quandoquidem venerit J. Christus, ut iis illud annuntiaret: & ignorant Evangelium, inhono-

rant Ecclesiam, & contemnunt J. Christum, qui confundunt hæredes regni ipsius.

† Die SS. 23 † Ego enim accepi à Domino quod & tradidi
Sacram. vobis, quoniam Dominus J. Jesus in qua nocte trade-
batur, accepit panem,

Matth. 24 Et gratias agens fregit, & dixit: Accipite,
26. 26. & manducate: hoc est corpus meum, quod pro vobis tra-
Marc. detur: hoc facite in meam commemorationem.

14. 22. Quidquid fit in Ecclesiis & in conventibus
Luc. 22. Christianorum, respectum & ordinem habet ad
17. sacram Eucharistiam & ordinari debet secundum
spiritum & finem institutionis ejus. . Ecclesia
sequitur, non minus quam S. Paulus, traditio-
nem in celebratione & administratione Eucharis-
tiæ. Docet nos agere in spiritu charitatis & uni-
tatis id quod est repræsentatio eximie charitatis
J. Christi, unitatis corporis ejus, & unitatis illius,
quam nobis promittit in cælo. . Quid aliud est
celebrare mysterium istud in memoriam J. Chri-
sti, quam id facere in sacra Missa & in Commu-
nione, quod facere debuissimus juxta crucem:
assistere illic debemus pleni fide, charitate, grati-
tudine, spiritu mortificationis & sacrificii, me-
moriâ passionum & mortis J. Christi, desiderio
eas imitandi, & nos sacrificandi cum illo & prop-
ter illum, ad ipsum referendo vitam & mortem
nostram, destruendi peccatum in nobis, & im-
pugnandi in nobis propensiones & motus ejus.

25 Similiter & calicem, postquam cœnavit, di-
cens: Hic calix novum testamentum est in meo san-
guine, hoc facite quotiescumque bibetis, in meam
commemorationem.

O Deus, quale foedus, coagmentatum Dei san-
guine! Quis impunè violabit illud? Meminerimus
nos ei sanguinem nostrum debere, qui dedit no-
bis suum. Nec cor saltem nostrum ei denege-
mus. Novum enim illud foedus consistit in con-
secratione cordis nostri Deo.

26 Quotiescumque enim manducabitis panem
hunc, & calicem bibetis: mortem Domini annun-
tiabitis donec veniat, Eu-

Eucharistia instituta est ad reddendam omnibus locis & sæculis præsentem mortem J. Christi, ad manifestandam ejus virtutem, applicandum meritum, exigendam gratitudinem à Christianis, & reddendas pro ea Deo actiones gratiarum. . Is mortem J. Christi annunciat, qui eam imitatur, continuat, adimplet, portat, & in se ostendit per mortificationem & poenitentiam. Apostolus hîc nomine Dèi nobis affirmat Ecclesiam nunquam futuram sine sacrificio, & fore ut Sacrificium Eucharistiæ semper subsistat usque ad secundum adventum J. C. Et erit, qui audiat desertores Ecclesiæ, qui volunt nobis illud eripere?

27 *Itaque quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indignè: reus erit corporis & sanguinis Domini.*

Terribilis comminatio, sed salutaris. Sola ejus cogitatione exhorrescimus, & facere quod ea vetatur pro nihilo ducimus. Quot interfectores J. Christi sub nomine sacrificatorum & communicantium?

28 *Probet autem seipsum homo: & sic de pane illo edat, & de calice bibat.*

Scrutemur cor nostrum: per amorem, qui in eo dominatur digni vel indigni efficimur communione. Non probare seipsum, hoc ipso est esse indignum. Frustra confidis probationi unius confessorii, etiam si Apostolus esset, si remordet te conscientia tua, si pravæ consuetudines, si amor peccati, si impoenitentia te eâ indignum reddunt.

29 *Qui enim manducat & bibit indignè, judicium sibi manducat & bibit: non dijudicans corpus Domini.*

Si accipit illud indignè, qui id facit negligenter & inconsideratè, quid meretur is, qui accipit uti Judas, nisi supplicium Judæ? . Qui ad Altare non affert innocentiam, nec poenitentiam, in ipsa vita inveniet mortem. . Numquid hoc est tradere J. Christum inimico suo, & tradere

seipsum suo iudici, accipere J. Christum cum peccato in corde?

30 *Ideo inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi.*

Ea est executio publica occulti iudicii, quod Deus pronunciat in communionem indignas. Nihil est terribilius, quam ista quies & prosperitas qua fruuntur peccatores, postquam sibi iudicium manducaverunt.. Exhorrescerent homines, si Sanctus quis minaretur morte punire communionem indignas; Spiritus sanctus nobis mortem æternam comminatur, & nemo recogitat.. Non ergo immerito tribui possunt sacrificiis sacrilegis & communionibus indignis mala, quibus affliguntur personæ, familiæ, communitates, provinciæ & regna. Væ illis, qui ad hoc conferunt per suam ignorantiam, aut pravam agendi rationem, dum impellunt ad sacram mensam peccatores, qui cor & corpus adhuc habent totum sanguinolentum à suis criminibus.

31 *Quod si nosmetipsos dijudicaremus, non utique iudicaremur.*

Separet se igitur peccator ab isto altari visibili per iudicium poenitentiae, nisi velit separari ab altari invisibili per iudicium reprobationis.. Deo gratum est videre præveniri iustitiam suam per poenitentiam voluntariam: & nihil magis illum irritat, quam quod nolimus ipsi peccata nostra videre, ne cogamur nos ipsos puniendo iustitiæ ipsius satisfacere.

32 *Dum iudicamur autem, à Domino corripi mur, ut non cum hoc mundo damnemur.*

Deus facit misericordiam, non solum peccata remittendo, sed etiam puniendo. Castigat ut filios durante hac vita eos, quos non vult tractare ut reprobos, quemadmodum tractabit mundum in æternitate.

33 *Itaque fratres mei, cum convenitis ad manducandum, invicem expectate.*

Si exponunt se periculo communionis indignæ,

gnæ, qui contemnunt pauperes, aut eis bona sua non communicant, quid iis fiet, qui aliena rapiunt per usuras, fraudes, iniustitias, aut creditoribus non solvendo; vel qui proximo honorem rapiunt per obrectationes, & calumnias, nec de earum reparatione cogitant?

34 *Si quis esurit, domi manducet: ut non in iudicium conveniatis. Cetera autem, cum venero, disponam.*

Conventus fidelium aut Pastorum, ubi Ecclesiæ ordo non servatur, ubi lex charitatis violatur, ubi regulæ traditionis contemnuntur, non possunt esse, nisi ad condemnationem convenientium. Potestas data Apostolis ad omnia disponenda in Ecclesia, transivit ad successores eorum Episcopos. Cæcitas est nolle agnoscere auctoritatem eorum ad condendas novas ordinationes.

CAPUT XII.

§. I. DONA ET OPERATIONES DIFFERENTES SPIRITUS SANCTI.

1 **D**E spiritualibus autem, nolo vos ignorare fratres.

Non est satis, quod Pastor malas plantas vitiorum evellat; debet bonas rigare, instruendo animas de veritatibus & viis Dei, & regulis vitæ Christianæ. Quam multiplex in Ecclesia corruptela ex eo, quod non satis cognoscatur aut consideretur principium, finis, usus donorum spiritualium, auctoritatis, scientiæ, verbi Dei &c.

2 † Scitis quoniam cum Gentes essetis, ad simulachra muta prout ducebamini euntes.

Quid prodest Christiano non permittere se adduci ad idola aurea vel argentea, si ipse sibi aurum & argentum, voluptates & vanos honores sæculi pro idolis statuat, quæ colat cor ejus, in quibus collocet fiduciam & felicitatem suam? Pau-

† Dom.
10. post
Pentec,

ci

ci sunt, qui non habeant sua idola parva vel magna, spiritualia vel corporalia. Omnium pessimum nos ipsi sumus.

Marc.
9. 38.

3 Ideò notum vobis facio, quòd nemo in Spiritu Dei loquens, dicit anathema Jesu. Et nemo potest dicere, Dominus Jesus, nisi in Spiritu sancto.

Quod eramus per nos ipsos, cum ad passionem nostras abduci nos sinebamus, debet nos docere solà nos gratià J. Christi ad Deum esse reductos. Gratia vis summa, sine qua nemo potest confiteri J. Christum, & cum qua nemo illum negat unquam. Amemus ab ea dependere, in ea constituere fiduciam nostram, eam postulare, ei nos toto tradere.

4 Divisiones verò gratiarum sunt, idem autem Spiritus:

5 Et divisiones ministrationum sunt, idem autem Dominus:

6 Et divisiones operationum sunt, idem verò Deus qui operatur omnia in omnibus.

Adoranda Trinitas seipsam pingit in omnibus effectibus suis naturalibus & donis suis supernaturalibus: eam in illis quærere & adorare oportet. Tria genera donorum ad formationem corporis mystici: Donum potentia ad patranda miracula, per respectum ad Patrem: donum laboris & ministerii ad gubernationem & obeunda munia, per respectum ad Filium: donum intellectus ad instructionem, per respectum ad Spiritum Sanctum. Pater principium & finis est omnis creatæ potestatis: Omnia ergo ad ejus gloriam referamus. J. Christus institutor & caput est omnium ministeriorum hierarchicorum: ab eo dependeamus. Spiritus Sanctus plenitudo est & fons omnium gratiarum spiritualium: eas non requiramus, nisi in illo, iis non utamur, nisi per illum. Nihil bonum & utile ad salutem, nisi fiat in virtute Dei, communicata per J. Christum, & in sanctitate dispositionum, quas format Spiritus ejus. Non aliud sunt Pastores, quam

quam instrumenta operationis Dei; depositarii auctoritatis J. Christi, canales charitatis & gratiarum Spiritus Sancti: dum interim homines sibi omnia tribuunt, iis utuntur cum independentia, & inde occasionem arripiunt violandi unitatem, pacem & charitatem.

7 *Unicuique autem datur manifestatio Spiritus ad utilitatem.*

Omnia dona, talenta & bona temporalia; omnis celsitudo, potestas & auctoritas dantur propter Ecclesiam; qui ea refert ad propriam gloriam & utilitatem, committit speciem quandam sacrilegii, & abusum poenâ dignum.

8 *Alii quidem per Spiritum datur sermo sapientiae: alii autem sermo scientiae secundum eundem Spiritum:*

Quo major est scientia, magisque supernaturalis, eo cor humiliter esse debet. Sapientia Pastoris, quæ non est ipsi à Spiritu Sancto, tantum conferet ad ipsius confusionem, & maxime etiam sublimis intelligentia ad ipsius inflationem. Duo sunt differentia dona pro perfectis; accipere cognitiones maxime altas & sublimes, & uti scientia ordinaria secundum Spiritum Dei.

9 *Alteri fides in eodem Spiritu: alii gratia salvatum in uno Spiritu:*

Ne ambiamus fidem, quæ montes transferat, aut sanet morbos corporales; eam fidem postulemus, quæ deprimat arrogantiam, sanet tumorem cordis nostri, & nostris nos applicet officiis.

10 *Alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum.*

Convertere se ad Deum per miraculum gratiæ ipsius, prævidere momentum mortis & æternitatis, discernere motus Spiritus Dei aut spiritus maligni, loqui omnibus generibus sermonum quibus charitas utitur, sermonem cælestem & vocem Dei bene discernere; ah! quanto ea dona majoris sunt pretii, magis utilia, & desiderabilia.

abilia, quam ea, quæ S. Paulus hic enumerat:

Rom.

12. 3.

Ephes. 4.

11 *Hæc autem omnia operatur unus atque idem Spiritus, dividens singulis prout vult. ¶*

Omnia ab unitate procedunt, omnia debent ad unitatem tendere. . Deus est dominus donorum suorum: debet quisque esse sua mensura contentus. Imo sæpe magnum est donum, nullum accepisse donum quo à cæteris discernamus. Adoremus istum Spiritum, qui omnia operatur in Ecclesia & in Filiis ejus. Cum veneratione & gratitudine intueamur dona omnia, quæ in eos diffudit. Quod acceperunt, ad utilitatem nostram acceperunt, & vicissim nos ad ipsorum utilitatem accepimus, quæ accepimus: omnia sunt omnium & propter omnes.

§. 2. TOTA ECCLESIA UNUM CORPUS. CUIQUE MEMBRO SUA FUNCTIO. OMNES SIBI INVICEM NECESSARIJ.

12 *Sicut enim corpus unum est, & membra habet multa, omnia autem membra corporis cùm sint multa, unum tamen corpus sunt: ita & Christus.*

Excellentia gratiæ Christianæ, quæ nos sanctificat in J. Christo per viam unitatis cum ipso, constituendo ex ipso & nobis *unum corpus*, cujus ipse est caput, & nos membra; *unum Christum*, qui plenitudinem unctionis Spiritus Sancti & gratiæ ipsius recipit in se, & participationem in nobis; *unum Sacerdotem*, & *unam victimam*, quæ refert & sacrificat omnia & seipsam Deo; *unum Filium*, qui erit objectum æternum amoris & complacentiæ ejus. Quis possit cohibere eor suum in contemplatione magnæ istius veritatis, quæ fundamentum est Christianismi, compendium totius religionis, clavis Scripturarum, unum ex primis principiis omnium veritatum Christianarum, fons officiorum charitatis & unionis fidelium, ratio essentialis ordinis hierarchici, regula executionis Pastoralis officii, & totius œconomix Ecclesiæ?

13 *Etenim*

13 *Etenim in uno Spiritu omnes nos in unum corpus baptizati sumus, sive Judai, sive Gentiles, sive servi, sive liberi: & omnes in uno Spiritu potati sumus.*

Quantam unitatem, quantam charitatem & sanctitatem postulat à nobis Deus, qui facit nos omnes unum corpus per suum Spiritum unitatis charitatis & sanctitatis? Spiritus Sanctus, qui Virginem foecundam reddidit, ut conciperet J. Christum, impertitur foecunditatem aquis baptismi, ut formet membra sua, & verbo Sacerdotis, ut producat ipsis in corpore & sanguine J. Christi alimentum tam divinum, quam divinum est principium nativitatis eorum. Tota religio Christiana eò tantum tendit, ut uniat nos omnes per charitatem: baptismus origo est istius unitatis, Eucharistia, ejus perfectio. Qui eam violat, non meminit se eandem cum fratre suo accepisse nativitatem, & cum eo constituere unum corpus, eodem spiritu vivere, eodem pane ali.

14 *Nam & corpus non est unum membrum, sed multa.*

Qui fieri potest, ut quis velit vivere cum ea independentia erga Pastores, & cum ea indifferentia erga fratres suos, ac si solus esset in Ecclesia? Hoc est prorsus ignorare spiritum religionis Christianæ. Vitam amisit membrum quod solum esse vult.

15 *Si dixerit pes: Quoniam non sum manus, non sum de corpore: num ideo non est de corpore?*

Periculosa tentatio est, velle laborare in Ecclesia & manum ejus esse, cum quis pes tantum est ad ambulandum & progrediendum in via perfectionis. Alia item tentatio est, nihil velle agere, cum quis in ea ad laborem vocatus est.

16 *Et si dixerit auris: Quoniam non sum oculus, non sum de corpore: num ideo non est de corpore?*

Alia illusio, velle illuminare & dirigere alios, cum quis eo debet esse contentus, quod audiat & pareat.

17 *Si totum corpus oculus: ubi auditus? Si totum auditus: ubi odoratus?*

Fons magnæ partis malorum Ecclesiæ est defectus vel vocationis in ministris, vel fidelitatis quam suo ministerio debent. Non quærunt in eo facere quod oportet, sed quod lubet. Is sibi tribuit inspectionem & functionem Pastoralem, qui deberet eo esse contentus, ut proficeret in silentio, odore boni exempli, & verbo.

18 *Nunc autem posuit Deus membra: unumquodque eorum in corpore sicut voluit.*

Solus Deus Dominus est Ecclesiæ suæ. Ejus voluntate, non nostra, constitui debent ordines & munia. Uniuscujusque est se in ordine suo continere. Ut Deum honoremus, & Ecclesiæ serviamus, oportet esse in statu & ordine, in quo ipse nos esse vult. Sed rarum est, ut in eo homines manere velint: quisque dicit ipse sibi: Ascende superius.

19 *Quod si essent omnia unum membrum, ubi corpus?*

20 *Nunc autem multa quidem membra, unum autem corpus.*

Multitudo & diversitas membrorum Ecclesiæ, ejus essentiam & pulchritudinem efficit. Quantumcumque in ea pusilli simus, multum est quod in ea simus.

21 *Non potest autem oculus dicere manui: Operâ tuâ non indigeo; aut iterum caput pedibus: Non estis mihi necessarii.*

Multitudo, diversitas, & mutua dependentia membrorum & ministrorum Ecclesiæ, ei sunt necessaria. Quid posset unus Episcopus præstare, nisi varios sub se laborantes haberet operarios? Verum quid facerent isti operarii, nisi immittere confusionem in Ecclesiam, si nollent in ea fervare subordinationem & dependentiam respectu sui mutuo? Qui supra alios maximè elevatus est, indiget eo qui est infimus. Alter conducit ad ædificationem & sanctificationem alterius.

22 *Sed*

22 *Sed multò magis quæ videntur membra corporis infirmiora esse, necessaria sunt:*

Anima humilis & contempta sustinet subinde sola magnum opus & totam aliquam Ecclesiam sua pœnitentia & suis orationibus. . Minima talenta sunt ordinariè omnium maximè utilia, quando opportunè adhibentur. Omne pretium excedit bonus catechista, zelosus & illuminatus missionarius.

23 *Et quæ putamus ignobiliora membra esse corporis, his honorem abundantiorum circumdamus: & quæ inhonestæ sunt nostra, abundantiorum honestatem habent.*

Ne judicemus de personis ex eo quod foris apparet. Solus Deus novit, quæ sint instrumenta utilia & vasa honoris. Cum tremore expectemus judicem, qui magnam faciet unius ab altero discretionem. . Magna gratia est, non extollere se supra pauperes, cum quis est dives: nec invidere divitibus conditionem suam, cum quis est pauper.

24 *Honestæ autem nostra nullius egent: sed Deus temperavit corpus, ei, cui deerat, abundantiorum tribuendo honorem,*

Eodem sæpe modo cum partibus corporis mystici agitur, quo cum partibus corporis naturalis: quæ occultiores sunt & minori in honore, forsitan maximè omnium sunt necessaria, & digniores quæ conserventur. . Plures divites salvantur per pauperes, quam pauperes salventur per divites, & illi Ecclesiæ magis necessarij sunt. Divites sunt in fide; plus sæpe fidei est in uno aliquo paupere, quam in una multitudine divitum: atqui per fidem subsistit Ecclesia.

25 *Ut non sit schisma in corpore, sed id ipsum pro invicem sollicita sint membra.*

Unio & pax membrorum corpus conservat. In id præcipuè debent Pastores incumbere. Iis uniendis operam non dare, est negligentia mercenarii; operam dare iis dividendis, lupi est, non Pastoris.

26 *Et*

26 Et si quid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra: siue gloriatur unum membrum, congaudent omnia membra.

Qui nosse vult, an vivat in spiritu veri membri J. Christi, expendat, quantum bonis gaudeat, aut malis doleat aliorum membrorum vel totius Ecclesiæ. Si bonum quod in ea est ei invidet, aut ejus mala non sentiat, est membrum mortuum, aut torpidum.

† S. Bartholom.

27 † Vos autem estis corpus Christi, & membra de membro.

Omnes igitur spiritu Jesu Christi vivamus, quemadmodum corpus nostrum vivit spiritu nostro, & unum cor habeamus omnes, quemadmodum omnia membra nostra unum cor habent. Meminerimus nos non esse corpus Jesu Christi, nisi ut continuemus vitam ejus, ut adimpleamus passionem, & portemus crucem ejus cum eo.

Ephes.
4. 11.

28 Et quosdam quidem posuit Deus in Ecclesia primum Apostolos, secundo Prophetas, tertio Doctores, deinde virtutes, exinde gratias curationum, opitulationes, gubernationes, generalium linguarum, interpretationes sermonum.

Quot Christiani reperiuntur, qui non plus cogitaverint de gratiis Deo agendis pro omnibus istis donis, quæ Ecclesiæ suæ contulit, quam si ejus membra non essent, aut si in eorum utilitatem non contulisset? Numquid non Apostolos habemus in Episcopis eorum successoribus, & Prophetas in prædicatoribus? Ex iis populis, qui eos non habent, discamus, quantum sit misericordiæ donum, habere. Dei est eos in populis constituere, non hominum constituere seipsum.

29 Numquid omnes Apostoli? numquid omnes Prophetæ? numquid omnes Doctores?

30 Numquid omnes virtutes? numquid omnes gratiam habent curationum? numquid omnes linguis loquuntur? numquid omnes interpretantur?

Aliis sua dona & talenta ne invidemus, sed in

in id seriò incumbamus, ut nostris bene utamur. Omnia nostra sunt per charitatem; omnia possidemus in unitate: de omnibus gaudeamus propter veritatem; ex iis proficiamus omnes pro æternitate.

31 *Emulamini autem charismata meliora. Et adhuc excellentiorem viam vobis demonstro.*

Emulemur charismata, non quæ magis fulgent, aut honorantur, aut quæ sublimiora sunt, sed meliora & Ecclesiæ utiliora. . Ne dona propter personas æstimemus; sed personas propter dona, & dona propter ædificationem Ecclesiæ. . Alia dona è Cælo sunt, & relinquunt nos sæpe super terram; sola charitas nos elevat in Cælum, consecrat nos & unit Deo, & consummat in illo.

CAPUT XIII.

9. I. IPSUM MARTYRIUM SINE CHARITATE INUTILE. DESCRIPTIO CHARITATIS.

1 † *SI* linguis hominum loquar, & angelorum, † Dom. *charitatem autem non habeam, factus sum* Quin-
velut æs sonans, aut cymbalum tinnuens. quages.

Charitas lingua cordis est. Hanc solam Deus intelligit. . Quid aliud est notitia linguarum, quæ nec per charitatem, nec propter charitatem impenditur, nisi confusio Babel? Sæpe multum strepitus in auribus hominum, nulla utilitas coram Deo.

2 *Et si habuero prophetiam, & noverim mysteria omnia, & omnem scientiam: & si habuero omnem fidem ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum.*

Nihil est, nosse præsens, præteritum, & futurum, & omnia mysteria etiam occultissima, nisi noverimus amare Deum propter se, & proximum propter Deum. Quot in mundo indocti, sub doctorum nomine! , Mirum in modum cæcus est in suis necessitatibus & bono proprio, qui fide utitur ad petenda miracula, non utitur ad petendam charitatem.

3 *Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.*

Nullum sacrificium Deo gratum, nisi cum sacrificio charitatis conjunctum. Totum sine affectu cordis nihil est. Bona, libertas, vita & quidquid invitis nobis eripi potest, Deo digna non sunt. Solum cor nostrum res nobis propria est, & hoc est quod à nobis unum postulat. Non solæ actiones exteriores charitatis salutem nostram certam faciunt, sed ipsa charitas, quæ debet esse radix istarum actionum. Charitas supplere potest omnem defectum operum, nihil supplet defectum charitatis. Sine hac nihil boni facimus utile ad salutem; cum hac etiam malis bene utimur. Hæc sola rectificat, ordinat, perficit, elevat, animat & sanctificat omnia.

§. 2. ANTITHESES CHARITATIS ET AMORIS
PROPRII PER RELATIONEM AD
DEUM, AD SEIPSUM, ET
AD PROXIMUM.

4 *Charitas patiens est, benigna est: Charitas non amulatur, non agit perperam, non inflatur:*

1. Charitas moras Dei sustinet, momenta ejus expectat, non prævenit ea, nec accelerat, nisi per ardorem desideriorum suorum. Sentit & tolerat proprias misérias, expectat dum ab iis liberetur, & de iis gemit coram Deo. Non morosè proximi imperfectiones patitur, eorum correctionem expectat sine impatientia, eam à Deo postulando non lassatur, nec refrigescit.

Amor proprius non vult dependere à momentis Dei, insurgit cum præcipatione & ira in defectûs hominum, molestè fert proprias imperfectiones per superbiam & inordinatum desiderium propriæ excellentiæ & existimationis alienæ.

2. Charitas benigna est, subjecta sine resistentia, sine oppositione, sine difficultate, Dei dispensationi; quieta & tranquilla in suis actionibus, accommodata & ab eo longè remota, ut cuiquam molesta sit.

Amor proprius non subijcit se Deo, nisi murmurans & coactus, in perturbatione & agitatione vivit, omnibus gravis est, & nulli se accommodat.

3. Charitas non invidet Deo gloriam donorum ipsius, ea sibi tribuendo. Vellet, si fieri posset, eum bonis propriis ditare, & inde totum ipsius gaudium, quod Deus iis non egeat, & quod Deus sit Deus, & agit ei gratias propter magnam gloriam ipsius. Eo contenta est, quod Deus det, perficiat, & glorificet hominem interiorem, cum detrimento & per humiliationem & mortificationem hominis exterioris. Gaudet bono alterius quasi suo, & sibi præferri alterum lætatur.

Amor proprius attribuit sibi bona Dei & usurpat jura ipsius, invidet & subtrahit sibi ipsi gratias, sanctitatem & bona æterna, & felicitatem aliorum suam infelicitatem & supplicium suum ducit.

4. Charitas sapiens, prudens & circumspecta est in negotiis Dei; nihil in suis agit, nisi cum maturitate, discretione, & mensura, nihil pro aliis, nisi cum reflexione, attentione & amore ordinis.

Amor proprius sæpè perceptor est, temerarius & inconsideratus.

5. Charitas amat replere se magnitudine Dei & proprii nihili, conatur oblivisci sui ipsius, & contenta est versari in oblivione aliorum; in oculis propriis semper pusilla, & aliis subijci contenta.

Amor proprius plenus propriâ excellentiâ & propriis meritis, debita sibi existimat Dei dona; seipsum semper & suam agendi rationem multum approbans; nec socium nec superiorem patitur seu in talentis seu in auctoritate.

5 Non est ambitiosa, non quarit quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat malum,

6. Charitas nihil eorum quæ Dei sunt dedignatur,

tur, sed omnes cum æstimatione, reverentia & religione intuetur; nihil contemnit in seipsa, nisi quod ex ipsa est; scrutatur & invenit semper, qua parte proximus æstimari dignus sit.

Amor proprius ex Dei rebus eas tantum æstimat, quæ ipsi æstimationem aliorum conciliant, putat sibi semper infra merita esse tributum, alios respicit contemptim.

7. Charitas solam voluntatem & gloriam Dei præ oculis habet, parata illi omnia sua commoda sacrificare. Semper timet, ne in suis actionibus seipsam quærat, proximi commoda pro suis habet.

Amor proprius plenus studio sui, Dei & proximi res obliviscitur, easque rebus suis sacrificare semper paratus est.

8. Charitas, quantumvis rigorosam, Dei super se dispositionem portat in silentio & quiete; quidquid patitur peccatis suis acceptum refert unice, sed id tacit sine perturbatione; quantocumque zelo adversus peccatum accensa sit, tenerum illum amoris affectum erga peccatorem nunquam amittit.

Amor proprius murmurat adversus Deum, ejus dispositioni nunquam acquiescit, in agitatione passionum suarum semper versatur, semper plenus rancore & ira, semper paratus in fratrem exardescere.

9. Charitas plena sanctitate & justitia Dei, illum in omnibus justificat, oculos non habet, nisi quibus videat bonum, quod est in proximo, nec mentem habet & cor nisi plenum cogitationibus, consiliis & desideriis puris, sanctis & ædificantibus.

Amor proprius plenus est cogitationibus indignis Deo; suspicionibus & pravis consiliis adversus proximum; vanitate, mendacio & malignitate, in seipso.

6 *Non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati:*

10. Charitas ingemiscit omnibus, quæ Deum inhonorant, zelum sumit justitiæ ipsius adver-

sus propria peccata, deflet & punit in seipfa peccata aliorum, quantumcumque commodum ex iis in ipsam derivari possit.

Amor proprius sensum non habet dedecoris quod Deo infert peccatum, incapax est tristitiæ poenitentialis pro peccatis propriis, peccatis alienis lætatur, tum præcipuè cum ipsi utilia sunt.

11 Charitas jam inde in hoc mundo beata est, quandoquidem jam tum intret in participationem gaudii, pulchritudinis, regni & triumphæ æternæ veritatis, qui sanctos beatos efficit. Gaudium suum constituit in cognitione veritatis, etiam illius, quam exercere ipsi difficillimum sit, quia scit se veritate velut scuto protegendam, & per ipsam à cupiditate liberandam. Bonum amat, ubicumque reperitur, nihil amat in proximo, nisi fidelitatem ejus & conformitatem cum veritate, & lætatur si possit illum inducere in illius amorem, si videat eum illam amplecti.

Amor proprius dicit cum indifferentia & contemptu, quemadmodum Pilatus: Quid est veritas? Non vult eam noscere, ne cogatur eam exercere, eam persequitur, & quantum in se est suppressit in aliis.

7 *Omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet.*

12. Charitas adorat & reveretur tolerantiam Dei, non minus, quam severitatem judiciorum ipsius. Tolerat seipsam in suis lapsibus, & animi intemperis, sed adhuc magis eos, quibus convivere debet.

Amor proprius facile accusat tarditatis vindictam divinam, semper durus & præceps in suis correptionibus, nunquam indulgens, nisi erga seipsum.

13 Charitas nullas in fide sua exceptiones admittit; paris ponderis est ipsi in omnibus Dei auctoritas. Æquè amplectitur eas veritates, quæ ipsi præscribunt crucem & mortificationem, amorem inimicorum, remissionem injuriarum,

quam eas quæ proponunt ipsi fidem mysterio-
rum.

Amor proprius non habet nisi infirmam & vacillantem fidem super mysteriis divinis, fidem mortuam & otiosam super veritatibus quæ ipsum crucifigunt, fidem infidelem & rebellem super amore proximi.

14. Charitas, uti nullos statuit limites fidelitati & potentia Dei, ita nec fidei suæ. Ex sua impotentia & nihilo suo ducit causam sperandi omnia; & plus aliis, quam sibi sperat, quia credit eos fideiores & humiliores.

Amor proprius in animum inducere non potest, ut nihil expectet, nisi à misericordia Dei; quærit semper in proprio fundo causas gratiarum, quas vult sibi attribuere; & si plus expectat, quam cæteri, ideo expectat, quia existimat se plus mereri.

15. Charitas omnia suffert propter Deum, quia omnia illa nihil sunt, & Deus est omnia: nunquam lassatur, & nunquam conqueritur quod pro salute sua nimium patiatur, & parata est quocumque suo dispendio proximi salutem emere.

Amor proprius nescit quid sit pati propter Deum, quia non amat nisi seipsum; excutit jugum crucis & passionum J. Christi, quia id unum agit, ut fruatur vita præsentis, & semper paratus est, ut aliis omnia sufferenda imponat, potius quam ipse minimum patiatur, quia putat omnia facta propter se, & nihil se cuiquam debere.

§. 2. CHARITAS NUNQUAM EXCIDIT. COGNITIO DEI IMPERFECTA IN HAC VITA.

8 *Charitas numquam excidit: sive prophetia evan-
euabuntur, sive lingua cessabunt, sive scientia de-
struetur.*

16 Charitas virtus est, quæ sola non habebit finem; quia ipsa est finis omnium virtutum, quemadmodum earum est principium & perfectio.

ctio, meritum & corona, quia est vinculum æternum membrorum inter se, & cum capite suo J. Christo; quia per ipsam caput & membra consummabuntur in æternum in Deo, qui est charitas; quia denique ipsa peraget sacrificium & totam religionem cælestem ad glorificandum Deum in æternitate.

Quod ad amorem proprium attinet, nihil ex eo supererit, nisi quod conferre poterit ad torquendos damnatos; desiderium beatitudinis, rabies ex eo orta, quod media ad eam consequendam neglexerint, cum tempus erat, desperatio illius recuperandæ, diabolica invidia in beatos, quos aliquando habuerint pro miseris & insensatis, æterna cordis & viscerum dilaniatio adversus amorem proprium, quo facti sint quod sunt, qui erit ipsorum tortor æternus, & qui in inferno, in quem in æternum erit relegatus, in victimis suis operabitur oppositum ejus, quod operabitur charitas in cælo.. Quis locus prophetiæ, linguis & scientiæ, ubi Deus charitas plus quam intimè præsens erit menti & cordi, ut iis loquatur & ea doceat in æternum, ubi quidquid dicetur & discetur in æternitate id unum est: Deum esse Sanctum: Deum esse omnia: Deum esse Deum. O charitas Divina, quæ es Sanctitas terræ, lingua Cæli, & scientia æternitatis, quæ fit, ut homines te derelinquant, ut currant post vanam scientiam & cognitionem verborum, quæ pereunt post brevem strepitum!

9 *Ex parte enim cognoscimus, & ex parte prophetamus.*

Quidquid in hac vita etiam sancti de Deo cognoscunt modicum certè est, & adhuc modicum illud non sine periculo possidetur, cum sit occasio superbiæ.

10 *Cum autem venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est.*

Perfectio charitatis erit perfectio omnium rerum. Ea igitur sola occupet & repleat jam inde corda nostra,

11 *Cum essem parvulus, loquebar ut parvulus, sapiebam ut parvulus, cogitabam ut parvulus. Quando autem factus sum vir, evacuavi quæ erant parvuli.*

Cogitationes, ratiocinationes, & sermones, quos hic homines habent de rebus divinis, sunt tantum velut hæsitantiæ puerilis ineptiæ. Adspicemus ad ætatem perfectam J. Christi, ut Deum perfectè cognoscamus & amemus.

12 *Videmus nunc per speculum in anigmatibus: tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte: tunc autem cognoscam sicut & cognitus sum.*

Adamus per lumen naturale Deum videbat in creaturis, velut in speculo. Christianus per fidem cognoscit illum velut per lumen lucernæ in media nocte. Sancti vident illum in clara luce æternitatis in proprio suo lumine & in seipso. Primum illud lumen debet juvare secundum, secundum debet id efficere ut adspicemus ad tertium. O Dies æternitatis, quando illucesces cordibus nostris? Quando videbimus increatum lumen in seipso?

13 *Nunc autem manent, fides, spes, charitas, tria hæc: major autem horum est charitas.*

Fides, spes & charitas sola sunt dona Ecclesiæ necessaria, cujus totam efficiunt pietatem, laudem, orationem & religionem. Fides & spes sunt virtutes viatorum, quæ ad cælum nos ducunt, sed non intrant: sola intrat charitas, ut videat quod credidit per fidem, & eo fruatur, quod per spem concupivit. Sine charitate nulla fides perfecta est, omnis spes vana est. Fides est fundamentum vitæ Christianæ & bonorum operum, horum ædificatio spe confurgit, Charitas eam ædificationem perficit, consummat & coronat in beata æternitate.

CAPUT XIV.

§. I, DONUM LINGUARUM. DONUM INSTRUCTIONIS ALIIS PRÆFERENDUM.
SIMPLICITAS PRUDENS.

1 *S* Ecceamini charitatem, amulamini spiritualia: magis autem ut prophetetis.

Charitas, & quod in ea continetur, solum est nostra ambitione & inquisitione dignum objectum: cætera dona in tantum sunt æstimanda & desideranda, in quantum ad charitatem aliquid conferunt.

2 *Qui enim loquitur linguâ, non hominibus loquitur, sed Deo: nemo enim audit. Spiritu autem loquitur mysteria.*

Dona & talenta maximè extraordinaria sæpè sunt minimè omnium utilia. Quod magis aptum est pauperibus & simplicibus, magis aptum est formando regno; quod est ipsorum.

3 *Nam qui prophetat, hominibus loquitur ad edificationem, & exhortationem, & consolationem.*

Deus non dedit intelligentiam Scripturarum, nisi ad formationem Ecclesiæ per charitatem; qui ea utitur ad alium finem, sine relatione ad hunc, eâ abutitur. . Oportet præcipuè convertere animas, nutrire & roborare earum pietatem pane veritatis, docere eas uti miseriis & afflictionibus vitæ præsentis: eo tendit omnis scientia Verbi Dei.

4 *Qui loquitur linguâ, semetipsum adificat: qui autem prophetat, Ecclesiam Dei adificat.*

Quam metuenda est in usu talentorum minus communium propria satisfactio! Magnum donum est talia non habere, quorum singularitas reddat ea proximo inutilia, vel nociva habentibus. Superbus amat singularitatem, & homo vanus facillè quærit extraordinaria, ut se ab aliis discernat.

5 *Volo autem omnes vos loqui linguis; magis*

autem prophetare. Nam major est qui prophetat, quam qui loquitur linguis: nisi forte interpretetur, ut Ecclesia adificationem accipiat.

Studium linguarum non est Ecclesiæ inutile. Docta & exacta critica litterarum scripturarum, usum suum habet in occasionibus opportunis: sed utile est & necessarium omni tempore, omni loco, & omni personarum generi, scrutari & cognoscere illarum spiritum, pietatem & mysteria.

6 *Nunc autem, fratres, si venero ad vos linguis loquens; quid vobis prodero, nisi vobis loquar aut in revelatione, aut in scientia, aut in prophetia, aut in doctrina?*

Nihil magis aridum, nihil aptius ad inflandum hominem, nihil minus Ecclesiæ utile, quam scientia linguarum peregrinarum. quando sola est, & non habetur donum iis utendi, vel ad evolvenda mysteria & abdita religionis in figuris antiqui testamenti latentia, vel ad explicandas veritates Christianismi & scientiam fidei, vel ad explicandas prophetias & promissiones futuri sæculi, vel ad instruendos homines doctrinam morum & regularum moralis Christianæ.

7 *Tamen quæ sine anima sunt vocem dantia, sive tibia, sive cithara; nisi distinctionem sonituum dederint; quomodo sciatur id quod canitur, aut quod citharizatur?*

8 *Etenim si incertam vocem det tuba; quis parabit se ad bellum?*

9 *Ita & vos per linguam nisi manifestum sermonem dederitis; quomodo sciatur id quod dicitur? eritis enim in aera loquentes.*

Non id agitur in ministerio, ut paucos homines in admirationem nostri rapiamus per aliquid extraordinarium, sed ut nos utiles reddamus vulgo fidelium, accommodando ipsorum captui instructiones nostras. In id incumbendum est.

10 *Tam multa, ut puta, genera linguarum sunt in hoc mundo: & nihil sine voce est.*

11 *Si ergo nesciero virtutem vocis, ero ei, cui loquor,*

loquor, barbarus: & qui loquitur, mihi barbarus.

Est qui se ridiculum reddat etiam mundanis hominibus, volendo se extollere, qui se mirabilem redderet, si modeste talento suo uteretur ad instructiones familiares & utiles.

12 *Sic & vos, quoniam amulatores estis spirituum, ad adificationem Ecclesiae quarite ut abundetis.*

S. Paulus novit dextrè detorquere ad utilitatem Ecclesiae etiam defectus ministrorum ipsius, vanitatem prædicatoris, ambitionem Pastoris &c. id donum est Spiritus Sancti, qui solus novit bonum ex malo educere.

13 *Et ideo qui loquitur linguâ, oret ut interpretetur.*

Quis possit satis esse securus de puritate zeli sui, quod desideret talenta eo fine, ut serviat Ecclesiae? In eo vehementer timenda est illusio amoris proprii. Tutissimum illud est, ut applicemus animum ad bene utendum iis, quæ habemus, potius quam desideremus quod non habemus, quodque esse posset occasio ruinæ.

14 *Nam si orem linguâ, spiritus meus orat, mens autem mea sine fructu est.*

Pertinet ad zelum Pastorum impedire, ne spiritus & scientia fidelium sine fructu sit. Cor magis est attentum, deditum, affixum Deo, quando mens est magis repleta, enutrita, & penetrata veritate & mysteriis ipsius.

15 *Quid ergo est? Orabo spiritu, orabo & mente: psallam spiritu, psallam & mente.*

Nihil magis conforme Apostolicæ agendi rationi, & spiritui Dei, quam illuminare fidem & pietatem Christianorum, explicando iis rationes & laudes Dei, quas quotidie habent in ore. Unum ex officiis Pastorum est, humiliter sequi in oratione publica usum Ecclesiae: in privatis orationibus quisque sequi potest id quod est ipsi utilius, & magis conducens ad ipsius ædificationem.

16 *Ceterum si benedixeris spiritus: qui supplet locum idiota, quomodo dicet, Amen, super tuam benedictionem? quoniam quid dicas, nescit.*

Docendi sunt simplices fideles unire se per dispositionem cordis & applicationem mentis laudibus, orationibus & sacrificio Ecclesiae. . Justum est, ut filii intelligant id quod eorum mater facit & postulat pro ipsis, & id quod ipsi faciunt & postulant cum ipsa. . Laus & oratio publica in Ecclesia etiam ad plebem pertinet. Est usus contrarius praxi Apostolicae & consilio Dei, eripere populo consolationem uniendi vocem suam voci Ecclesiae.

17 *Nam tu quidem bene gratias agis: sed alter non edificatur.*

Bonus Pastor scit ovibus suis salutaria pascua ostendere in omnibus actionibus & ceremoniis religionis, iis adjungendo instructionem, quae mentem applicet, & cor excitet.

18 *Gratias ago Deo meo, quod omnium vestrum linguam loquor.*

19 *Sed in Ecclesia volo quinque verba sensu meo loqui, ut & alios instruam: quam decem millia verborum in lingua.*

A Deo sunt omnia, laudandus est in omnibus. . Pastor debet operam dare. 1. Ut bene intelligat ipse quod docet. 2. Ut id bene explicet paucis, clavis, facilibus, & omnium captui accommodatis verbis. Magnae istae conciones ad pompam compositae, quae tanto labore ac studio constant praedicatori, ordinariè sunt parum utiles. Majoris fructus esset instructio simplex & bene sensata.

20 *Fratres, nolite pueri effici sensibus, sed maioriâ parvuli estote: sensibus autem perfecti estote.*

Infantia Christiana non consistit in eo, ut puerorum more ex sensibus de omnibus judicemus, sed ut imitemur eorum puritatem, docilitatem, innocentiam, humilitatem, mansuetudinem. &c., Lumen & sapientia fidei tantum abest ut sit infantia

infantiæ Christianæ contraria, ut etiam sit pars ejus: puer proprio lumini non fidei, nihil videt, nihil judicat, nisi oculis matris.

21 *In lege scriptum est: Quoniam in aliis linguis & labiis aliis loquar populo huic: & nec sic exaudient me, dicit Dominus.* Isai. 28. 11.

Veritates factæ sunt maximæ Christianorum parti lingua peregrina, & modus eas prædicandi est velut lingua ignota, adeo remotus est à simplicitate Apostolica, & supra captum vulgi fidelium. Nec animadvertunt homines illud detrimentum unam esse ex maximè sensibilibus notis senescentis Ecclesiæ & iræ Dei in Filios ejus.

22 *Itaque linguæ in signum sunt non fidelibus, sed infidelibus: prophetiæ autem non infidelibus, sed fidelibus.*

Deus sua bonitate & misericordia motus dat Ecclesiæ suæ instructiones & scientiam; prodigia illi velut extorquentur per duritiam vel infidelitatem hominum. Anima fidelis quærit instrui & proficere in viis Dei, non videre signa extraordinaria ad comprobandam fidem suam.

23 *Si ergo conveniat universa Ecclesia in unum, & omnes linguis loquantur, intrent autem idiota, aut infideles: nonne dicent quod insanitis?*

Non nisi magna cum circumspectione uti oportet talentis extraordinariis, quibus populus non potest ædificari. Pastores comprobant se verè esse patres, non vana & inutili ostentatione magnorum talentorum suorum, sed balbutiendo, ut ita dicamus, cum filiis suis, quando ita ipsis opus est.

24 *Si autem omnes prophetent, intret autem quis infidelis, vel idiota, convincitur ab omnibus, & judicatur ab omnibus:*

Talentum explicandi clarè veritates Christianas & mysteria religionis, de quo S. Paulus hic loquitur sub nomine prophetiæ, est omnium utilissimum Ecclesiæ, si bene adhibeatur. Non possunt esse nimis multi, qui illud exerceant.

25 *Occulta cordis ejus manifesta sunt, & ita cadens in faciem adorabit Deum, pronuntiando quod vere Deus in vobis sit.*

Verus sed rarus character Prædicatoris Apostolici est percellere cor peccatorum, & exponere illud ipsorum oculis, prostertere & humiliare eos sub timore judiciorum Dei, & inducere in agnitionem & amorem pulchritudinis religionis. Eam benedictionem concessit Deus simplicitati sanctorum & zelosorum prædicatorum, non magnificis oratorum sermonibus.

9. 2. OMNIBUS DONIS UTI AD ÆDIFICATIONEM. DEUS EST DEUS PACIS, NON DISSENSIONIS. SILENTIUM MULIERUM

26 *Quid ergo est, fratres? cum convenitis, unusquisque vestrum psalmum habet, doctrinam habet, apocalypsim habet, linguam habet, interpretationem habet: omnia ad ædificationem fiant.*

Bonum & ædificatio Ecclesiæ debet esse regulæ usûs donorum & talentorum: his aliter uti, abuti est. Si homo à Deo inspiratus debet quandoque suppressere quod accepit, ne turbet Ecclesiam: quomodo justificabitur ille pruritus producendi fructum studiorum suorum, qui nulla ratione cohiberi potest?

27 *Sive linguâ quis loquitur, secundum duos, aut ut multum tres, & per partes, & unus interprete-
tur.*

Quærit se ipsum, qui vult loqui vel agere in Ecclesia sine missione, sine ordine, sine utilitate, & cum pruritu quodam.

28 *Si autem non fuerit interpret, taceat in Ecclesia, sibi autem loquatur, & Deo.*

Qui videt se proximo utilem esse non posse, nihil potest melius agere quàm si eligat silentium, orationem & secessum, ubi contentus sit ædificare seipsum, & pro proximo agere cum Deo.

27 Pro

29 *Propheta autem duo, aut tres dicant, & ceteri dijudicent.*

Nemo debet quidquam in Ecclesia agere, nisi ordinatè, & ita ut velit illud aliorum iudicio submittere.

30 *Quod si alii revelatum fuerit sedenti, prior taceat.*

Qualicumque talento quis sit præditus, debet ita esse paratus ad loquendum, ut adhuc sit paratus ad tacendum & alios audiendos.

31 *Potestis enim omnes per singulos prophetare: ut omnes discant, & omnes exhortentur:*

Quis in Ecclesia Dei invidiæ, pruritui & æmulationi locus, ubi abundè est, quo omnium zelus & talenta exerceantur? Cum quis tantum quæreret instruere & consolari fratres suos, inveniet facilè ubi id faciat sine contentione & cujusquam incommodo.

32 *Et spiritus prophetarum prophetis subiecti sunt.*
Nemo debet sequi cæco modo zelum suum, sed dependere à Spiritu Dei & Ecclesia in usu talentorum, quæ Deus illi dedit pro Ecclesia, & agere in spiritu subjectionis & pacis. Dona Spiritus sancti nihil habent de entusiasmo & violento impetu, quem spiritus tenebrarum olim inspirabat: voluntati auxilium non necessitatem afferunt.

33 *Non enim est dissensionis Deus, sed pacis: sicut & in omnibus Ecclesiis sanctorum doceo.*

Ubi Deus, ibi pax. Ubi nec Deus, nec pax est, inde ordo & unitas exulant. Apostolica agendi ratio in omnibus uniformis est & semper in id intenta, ut stabiliat ordinem, pacem & unionem.

34 *Mulieres in Ecclesiis taceant, non enim per-* 1. Tim.
mittitur eis loqui, sed subditas esse, sicut & lex di- 2. 11.
cit. Gen. 3. 16

Felix illa conditio, cum quis in suo statu & munere invenit inæstimabile illud commodum, ut non se foras producat, & non prædicet, nisi per

per amorem & praxim silentii, humilitatis, obedientiæ, dependentiæ, & per bonum odorem virtutum Christianarum!

35 *Si quid autem volunt discere, domi viros suos interrogent. Turpe est enim mulieri loqui in Ecclesia.*

Nulli unquam honori ducitur non fungi suo munere, & non servare ordinem. . Violat legem æternam, quæ ordinem constituit, qui solvit silentium & dependentiam, in qua à Deo positus est. . Vir est veluti Episcopus domesticus familiæ suæ; ejus est instruere privatim & intra limites parvæ suæ diocœsiseos, qui illam constituunt, de officiis suis.

36 *An à vobis verbum Dei processit? aut in vos solos pervenit?*

Quo propiores sumus fonti Evangelii, eo puriorem doctrinam, disciplinam & moralem invenimus. . Ordo postulat, ut in dubiis recurramus ad primas & antiquissimas Ecclesias, & ab iis legem disciplinæ accipiamus, à quibus fidem accepimus.

37 *Si quis videtur propheta esse, aut spiritalis, cognoscat quæ scribo vobis, quia Domini sunt mandata.*

Non licet tradere propriam doctrinam, aut ordinare Ecclesiam proprio arbitrio, sed per regulas Evangelii & traditionis. Amor proprius sæpe facit, ut magis ei quod à nobis est adhareamus, quam ei, quod procedit à J. Christo.

38 *Si quis autem ignorat, ignorabitur.*

Homines volunt ignorare quod non volunt facere, sed Deus punit & ignorantiam & violationem legis. . Quot scandala, perturbationes & contentiones in Ecclesia ex ignorantia legum & ordinis ipsius! . Commodo potius, quam detrimento est in oblivione & ignoratione hominum versari, sed oblivioni tradi & ignorari à te, o Deus meus, & hoc in æternum, quis potest ad hujus mali cogitationem non arescere præ timore? Et tamen quotusquisque seriò applicat animum.

num, ut te cognoscat & tibi serviat, ut malum istud evitet?

39 Itaque fratres amulamini prophetare: & loqui linguis nolite prohibere.

40 Omnia autem honestè, & secundùm ordinem fiant.

Modus conservandi pacem, veritatem & disciplinam in Ecclesia est, in ea quærere quod illi utile est, tolerare quod non officit ejus bono, ejus ordinem, honestatem, decorum & subordinationem amare & tueri.

CAPUT XV.

§. I. APPARITIO J. CHRISTI POST RESURRECTIONEM. S. PAULUS HABET SE PRO MINIMO APOSTOLORUM.

TOTUM DEBET GRATIÆ.

† **N**otum autem vobis facio, fratres, Evangelium, quod predicavi vobis, quod & accepistis, in quo & statis, † Dom. 11. post Pentec.

2 Per quod & salvamini: quâ ratione predicaverim vobis, si tenetis, nisi frustra credidistis. Gal. 1. 12

Quot diversæ gratiæ, quæ facile in oblivionem veniunt! 1. Missio primorum Apostolorum nostrorum ad patres nostros. 2. Prædicatio. 3. Vocatio. 4. Donum fidei. 5. Donum perseverantiæ. 6. Liberatio à miseriis & peccatis nostris, & omnia ad salutem subsidia. Eas gratias omnes in spiritu gratitudinis sæpe in memoriam revocemus.

3 Tradidi enim vobis in primis, quod & accepi: quoniam Christus mortuus est pro peccatis nostris secundum Scripturas: Isaiæ 53. 5.

4 Et quia sepultus est, & quia resurrexit tertiâ die secundum Scripturas:

Dux fidei regulæ sunt Scriptura & traditio. Deposita fidei acceptum à J. Christo per Apostolos, & transmissum ad eorum successores continetur in symbolo. Utilissimum est illud sæpe recitare, sed cum attentione, cum spiritu fidei, adoratio-

adorationis, gratitudinis, humiliationis & amoris. In eo ne unum quidem verbum est, quin plura contineat magna mysteria, nullum mysterium, quin sit lex, regula & exemplar vitæ nostræ. . Mors J. Christi obligationem nobis imponit moriendi peccato, maximis sæculi, & nobis ipsis; sepultura ejus, abscondendi nos mundo, vanitati, occasionibus peccati; resurrectio, agendi vitam novam, fastidiendi vitam præsentem, adspirandi ad vitam cælestem, & semper in corde habendi annos æternos sæculi venturi.

5 Et quia visus est Cepha, & post hoc undecim:

6 Deinde visus est plus quam quingentis fratribus simul: ex quibus multi manent usque adhuc, quidam autem dormierunt:

Primus Apostolus est primus testis resurrectionis Salvatoris. Primæ consolationes iis dantur, qui sunt veri poenitentes, ut S. Petrus; iis qui in oratione & secessu versantur, & quos mundus persequitur, ut undecim Apostoli; & veris Discipulis J. Christi, ut erant illi quingenti fratres.

7 Deinde visus est Jacobo, deinde Apostolis omnibus:

Act. 9.3. 8 Novissimè autem omnium tamquam abortivo visus est & mihi.

J. Christus ipse docet nos honorare primatum & antiquitatem, dum honorat & comprobat per visitationes & apparitiones suas prærogativam S. Petri primi Apostoli Judæorum & totius Ecclesiæ, prærogativam S. Jacobi primi Episcopi primæ & antiquissimæ omnium Ecclesiarum, & prærogativam S. Pauli primi Apostoli Gentium. . Quo magis Deus extollit Sanctos, eo magis illi seipsum deprimunt. Quam illa cum Deo lucta illi grata est! Spiritus & exemplum illius, qui cum Deus esset, humiliavit & exinanivit semetipsum, semper impellit veros ipsius Discipulos ad ipsum imitandum.

Eph. 3.8. 9 Ego enim sum minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus, quoniam persecutus sum Ecclesiam Dei,

Quan-

Quantamcumque in nobis operatus sit Deus mutationem, nunquam obliviscamur quid fuerimus, & quid fieri possimus. . Eminentia & elevatio gratiæ nunquam evidentius apparet in anima, quam cum avertit oculos ab eo, quod in ipsa magnum & sublime est. . Cum de præcellentibus Apostoli dotibus agitur, id solum meminit, quid sit ex seipso: cum de causa Dei agitur, id unum cogitat, quid sit per gratiam ipsius. . Admodum rara est gratia, ex persecutore fieri Apostolum: uti Apostasia est admodum funesta, cum quis ex Apostolo fit persecutor per abusum auctoritatis, ministerii, talentorum, per Apostasiam & pravam exemplum; non uno enim modo Ecclesiam persequi quis potest.

10 Gratia autem Dei sum id quod sum, & gratia ejus in me vacua non fuit, sed abundantius illis omnibus laboravi: non ego autem, sed gratia Dei mecum:

Qui per experimentum lapsuum suorum novit propriam infirmitatem, non ægrè agnoscit se totum gratiæ debere. . Ubi merita invenias ante gratiam, quæ merita operatur? . Si nullus amor otiosus est, non debet etiam ulla esse gratia otiosa, cum gratia sit inspiratio amoris. Vocatio, introitus, fidelitas in ministerio, cogitationes, desideria, electio laboris, initium, progressus, perfectio operis, id totum à Deo est, à quo omnia procedunt, per quem fiunt & in quo consummantur omnia. . Nihil gratiæ adimamus, nihil nobis tribuamus, si velimus esse veri Discipuli S. Pauli. Sine hoc principio humilitatis Christianæ, quo majorem habemus zelum, motum & successum in labore, eo majus periculum incurrimus offendendi & nos ipsos perdendi.

11 Sive enim ego, sive illi: sic predicamus, & sic credidistis.

Hoc est compendium omnium, quæ hactenus docuit S. Paulus: unus Deus, unus J. Christus, qui omnia operatur in omnibus ministris suis,
unum

unum ministerium possessum ab omnibus in solidum, unum Evangelium ubique prædicatum, una fides, quæ renuit omnia, una charitas, quæ omnium nostrum debet facere cor unum & animam unam.

§. 2. ARGUMENTA RESURRECTIONIS, REGNUM SOLIUS DEI. OMNIA FILIO SUBJECTA, ET FILIUS PATRI.

12 *Si autem Christus prædicatur quòd resurrexissit à mortuis, quomodo quidam dicunt in vobis, quoniam resurrectio mortuorum non est?*

Quod fuit prædicatum semper, ab omnibus, ubique, fides Ecclesiæ est: errat, qui ei contradicit. Nulli novi articuli fidei, nullæ veritates novæ. Quod à primis Christianis creditum est, debet etiam ab iis credi, qui ultimis temporibus vivunt. Cum fides resurrectionis mortuorum tanti momenti sit, multum prodest tam evidens ejus argumentum habere in ipsa resurrectione Jesu Christi.

13 *Si autem resurrectio mortuorum non est: neque Christus resurrexit.*

14 *Si autem Christus non resurrexit, inanis est ergo prædicatio nostra, inanis est & fides vestra:*

Resurrectio mortuorum est punctum fundamentale totius religionis Christianæ. Sacerdotium æternum J. Christi, missio Apostolorum, stabilimentum Ecclesiæ, in fide J. Christi resuscitati subsistunt. Nos ipsos super hoc articulo, & sequelis ejus sæpe interrogemus.

15 *Invenimur autem & falsi testes Dei: quoniam testimonium diximus adversus Deum, quod suscitaverit Christum; quem non suscitavit, si mortui non resurgunt.*

Qui Verbum Dei hominibus annuntiant, cavere sollicitè debent, ne reddant se falsos testes ejus, res fabulosas proponendo, & à veritate Evangelii recedendo

procedendo sive in dogmate fidei, sive in morali doctrina.

16. *Nam si mortui non resurgunt, neque Christus resurrexit.*

17. *Quod si Christus non resurrexit, vana est fides vestra, adhuc enim estis in peccatis vestris.*

18. *Ergo & qui dormierunt in Christo, perierunt.*

Per solam virtutem mysteriorum J. Christi nobis applicatam per fidem vivam & sacramenta justificamur. Per mortem ejus peccato morimur, per resurrectionem ejus vivimus Deo efficacius & sanctius, quam si nos ipsi crucifixi & resuscitati fuissetemus.

19. *Si in hac vita tantum in Christo sperantes sumus, miserabiles sumus omnibus hominibus.*

Sine immortalitate animæ & spe resurrectionis corporis Evangelium non nisi miseros faceret; boni non nisi poenam improborum sustinerent, & scelerati mercede soli fruerentur. . . Quam utiles sunt passionem, cum animum nostrum à præsentem vita abstrahant, & faciant ut credamus, desideremus & expectemus meliorem! . . . Quidquid boni in hac vita habere possumus impedire non potest quo minus miseri simus, si simus criminosi; quidquid hic pati possimus, non potest eum reddere miserum, qui fidem habet sæculi venturi.

20. *Nunc autem Christus resurrexit à mortuis primitiæ dormientium:*

Col. 1. 18.

Apocal.

1. 5.

Corpus J. Christi mortuum & sepultum, granum frumenti est, quod jactum in terram multum fructum affert; corpus ejus resuscitatum exiens è sepulcro plenum gloriâ, totum vivens Deo & ex Deo, manipulus spicarum est oblatus Deo in terra promissionis, quemadmodum primitiæ messis elevatæ coram Domino, consecratæ honori ipsius. Divinus iste manipulus simul est sacrificium Eucharisticum, & pignus benedictionis, quam toti messi conciliat, & quam pro ea accipit. . . J. Christum desideriis nostris in cælum sequamur.

quamur. Spiritus vitæ resuscitata est, elevare se coram Domino cum sacris istis primitiis membrorum electorum ipsius, vitam agendo, ut ipse egit, abstractam à rebus terrenis.

21 Quoniam quidem per hominem mors, & per hominem resurrectio mortuorum.

22 Et sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes vivificabuntur.

Cognitio Adami & J. Christi totam scientiam religionis Christianæ constituunt. Eam profite-mur abrenunciando Adamo, propensionibus & corruptioni ejus; & tradendo nos J. Christo, spiritui & vitæ novæ ipsius. Ea est principium & exemplar vitæ gratiæ præsentis; ea est fons & exemplar vitæ gloriæ in cælis.

1. Thes.
4. 15.

23 Unusquisque autem in suo ordine, primitia Christus: deinde ii, qui sunt Christi, qui in adventu ejus crediderunt.

J. Christus primitiæ resuscitatorum est, & caput electorum. Quale futurum est corpus sub talicapite? Mirabilis est dispositio & ordo membrorum ejus, & resurrectionis ipsorum. Eum quisque locum & ordinem in ea obtinebit, quem Deus illi destinaverit, & quem illi mereri dederit per donum gratiæ suæ. Mensura charitatis laborum & passionum erit mensura gloriæ.

24 Deinde finis; cum tradiderit regnum Deo & Patri, cum evacuaverit omnem principatum, & potestatem, & virtutem.

Psalms.

109. 1.

Heb. 1. 13

10. 13.

Pf. 8. 8.

Hebr. 2. 8

25 Oportet autem illum regnare, donec ponat omnes inimicos sub pedibus ejus.

26 Novissima autem inimica destruetur mors: Omnia enim subjecit sub pedibus ejus. Cum autem dicat:

27 Omnia subiecta sunt ei; sine dubio præter eum, qui subjecit ei omnia.

Frustra laborant homines, ut stabiliant se super terram, finis omnium rerum brevi aderit: finis everisionis, omnibus consiliis hominum: finis desolationis, mundo Adami & filiorum ejus; finis exinan-

manitionis, regno satanæ & subditorum ejus; finis destructionis, peccato, concupiscentiæ & morti: sed finis consummationis, Sanctis in Deo; finis plenitudinis & perfectionis, toti Ecclesiæ & membris ejus; finis victoriosus & triumphalis, Jesu Christo de omnibus inimicis ipsius; finis beatus & consummans, omnibus consiliis Dei in formatione Christi sui, stabilimento regni & gloriæ suæ in ipso, & oblatione sacrificii æterni charitatis. Quid nobis hoc intuitu agere incumbit, nisi gemere & desiderare, expectare & nos præparare: conspirare ad destructionem inimicorum Dei & J. Christi, impugnando & destruendo in nobis peccatum & propensiones ejus: promovere regnum ipsius, nos ei subjiendo in dies magis ac magis, desiderare mortem, ut videamus in nobis mori ultimum inimicorum ab ipso vincendorum & destruendorum.

28 *Cum autem subiecta fuerint illi omnia: tunc & ipse Filius subiectus erit ei, qui subjecit sibi omnia, ut sit Deus omnia in omnibus.*

In statu innocentiae Deus homini loquebatur & se communicabat immediate per seipsum; omnia mutavit peccatum. In statu legis naturalis & legis Mosaicæ id fiebat per Angelos, per homines, & varios alios exteriores modos. In statu legis gratiæ id facit Deus per J. Christum Filium suum ad homines missum, ut eos ad obedientiam reduceret, & restitueret regnum Patris sui. In cælo omnia Deus in omnibus faciet per seipsum. Cum J. Christus consummaverit opus suum recolligendi electos Dei, regendi eos super terram, deducendi eos ad Patrem suum, non erit amplius mediatio, nec sacrificium J. Christi pro peccato, nec interventio Angelorum, nec subsidium sanctorum, nulla ministeria hominum, nulla Scripturarum necessitas aut ullius exterioris medii. Deus in Trinitate Personarum suarum regnabit per seipsum, subsistere faciet & vivere in seipso & ex seipso totum corpus Ecclesiæ,

fiat, caput & membra, reddet ea immortalia per seipsum ut æternitatem, illuminabit & luminosa ea reddet ipse ut veritas, diffundet se in eis, & consummabit ea in seipso ut charitas.

29 *Alioquin quid facient qui baptizantur pro mortuis, si omnino mortui non resurgunt? ut quid & baptizantur pro illis?*

Omnia resurrectionem comprobant, non minus ipsæ superstitiosæ consuetudines, quæ in gratiam mortuorum practicabantur eo fine, ut ipsis requies procuraretur, quam poenitentia, preces & opera bona, quæ pro ipsis fiunt. Unum etiam resurrectionis argumentum est cura, quæ habetur à moribundis suscipiendi baptismum, aut se per baptismum poenitentia purificandi. Ut quid enim desiderant homines mori cum Christo & in Christo per baptismum, nisi ut reviviscant & resuscitentur in ipso? Hæ duæ veritates, ô Deus meus, se invicem in mente mea renoveant! Da, ut semper meminerim me baptisatum non esse nisi propter vitam cælestem; & fides ac spes vitæ istius cælestis in memoriam mihi revocet sanctitatem & obligationes baptismi à me suscepti!

30 *Ut quid & nos periclitamur omni hora?*

Contemptus vitæ præsentis adeo in nobis elucescat, ut fidem probet resurrectionis & vitæ venturi sæculi; verum fides illa adeo viva sit in corde nostro, ut nobis æquè ac Apostolis præsentis vitæ contemptum ingeneret.

31 *Quotidie morior per vestram gloriam, fratres, quam habeo in Christo Jesu Domino nostro.*

Ah! si cum S. Paulo dicere possemus, nullum præterire diem, quo non inbriamur ex parte aliqua nobis ipsis, peccato & mundo, & quo non sacrificemus aliquid & vitæ nostræ & pensionum nostrarum! Mundus non potest capere continuam istam Sanctorum mortem, nisi unus Apostolus id juramento confirmet, & suo

Sap. 2. 6: exemplo comprobet.

32 Si (secundum hominem) ad bestias pugnavi *Isai. 22.*
Ephesi. quid mihi prodest, si mortui non resurgunt? *13. 56.*
manducemus, & bibamus, cras enim moriemur. 12.

Quam juvat sæpe oculos conjicere in vitam futuram, ut animemur ad pugnam! Non semper nobis res est cum hominibus brutalibus, qui nos exercent; adhuc minus cum tortoribus, qui nos crucifigant: sed tota vita nostra portabimus in nobis hominem totum animale, & propensiones brutales, in quas depugnare debeamus. Vitæ brevisitas principium commune est doctrinæ moralis tum J. Christi, tum Epicuri: sed quam oppositæ inter se sunt utriusque conclusiones! Cur non dicunt potius: Vigilemus, jejunemus, oremus, poenitentiam agamus, cum forte nobis unicum diem vivere supersit?

33 Nolite seduci: Corrumpunt mores bonos colloquia mala.

Quot periisse putamus, quia stultè crediderunt se à mortifero isto veneno tutos esse? Forte præstat excessiva diffidentia fiduciæ præsumptuosæ. Miscentur subinde colloquia & familiares sermones, qui sub fallaci velo honestatis mundanæ venenum occultant fidei & moribus periculosum.

34 Evigilate iusti, & nolite peccare: ignorantiam animi Dei quidam habent, ad reverentiam vobis loquor.

Qui non credit vitam aliam à præsentī, in Deum non credit: qui eam credit & manet in peccato, potius in mortifero lethargo, quam languore versatur. Erant etiam tunc in Ecclesia Athei. Verum erat aliquid, sperare posse tunc illos de ista ignorantia confundere, quam hoc tempore homines sibi honori ducunt.

5. 3. QUOMODO PERAGENDA SIT RESURREC-
TIO. CORPUS ANIMALE ET SPIRITUA-
LE. HOMINES TERRESTRES
ET CÆLESTES.

35 *Sed dicit aliquis: Quomodo resurgunt mortui?
qualive corpore venient?*

Mens humana vult semper sibi satisfacere in mysteriis, quæ ejus captum excedunt. Videtur velle compensare per illud, *Quomodo*, id quod præbet submissionis ipsis veritatibus. Eum nobis periculosum laqueum tendit dæmon, ut nos intricet explicatione modi, quo mysteria adimplentur, ad evertendam in nobis fidem ipsorum mysteriorum. Illa nos jubet acquiescere Deo tam quoad modum, quam quoad reliqua. Difficultas credendi non est sita in credendo quod Deus dicit, sed in credendo quod nec capere, nec explicare valemus.

36 *Insipiens, tu quod seminas non vivificatur, nisi prius moriatur.*

Natura subservit gratiæ, Philosophia ritè accepta viam facit ad fidem. Insipientia est, secundum S. Paulum, scrutari naturam, nec assurgere ad creatorem. VERA sapientia in eo consistit, ut agnoscamus creatorem in creatura, & in ea inveniamus quo religionem & veritates ejus demonstramus. Mors & resurrectio assidua, quam videmus in natura, nos debet docere aliam, quæ consistit in eo, ut moriamur peccato & vivamus Deo, atque efficere ut eam expectemus, quæ est destructio vitæ & corporis Adami, & reparatio ejus ad similitudinem J. Christi resuscitati.

37 *Et quod seminas, non corpus, quod futurum est, seminas, sed nudum granum, ut puta tritici, aut alicujus ceterorum:*

Hinc est, quod homines carnales sibi persuadere nequeant gloriam debere nasci ex humilia-
tione, abundantiam ex paupertate, gaudium æ-
ternum ex luctu transitorio &c.

38 *Deus autem dat illi corpus sicut vult: & unicuique seminum proprium corpus*

O Deus meus, si tam mirabilis es in rebus tam exiguis, quanto magis in Sanctis tuis, in Jesu Christo, in teipso! Tu es, qui formas spicam ex uno grano quod creasti; tuum etiam est producere fructum amoris, quo vis ut rapiar in te, ex desiderio amoris illius quod in me formasti.

39 *Non omnis caro, eadem caro: sed alia quidem hominum, alia vero pecorum, alia volucrum, alia autem piscium.*

Eheu, quot Christiani more bestiarum agunt cum corpore suo, omnem suam applicationem, omnes curas suas in illud intendendo, & id unum cogitando, ut illud beatum reddant! non sic præparatur ad capeffendam similitudinem corporis gloriosi J. Christi.

40 *Et corpora caelestia, & corpora terrestria: sed alia quidem caelestium gloria, alia autem terrestrium.*

Is non amat proprium corpus suum, qui illi nimium in hac vita indulgendo exponit illud periculo, non solum ut semper maneat terrestre in vita altera, sed etiam ut in æternum sit miserum in tormentis.

41 *Alia claritas solis, alia claritas lune, & alia claritas stellarum. Stella enim à stella differt in claritate:*

Est varietas meritorum in hac vita, & gloriæ in altera. Quo minus splendoris & amoris gloriæ humanæ habetur in hoc mundo, eo plus habebitur gloriæ in futuro sæculo. Ad hanc hic aspiratur sine ambitione; illic possidetur sine invidia.

42 *Sic & resurrectio mortuorum. Seminatur in corruptione, surget in incorruptione.*

43 *Seminatur in ignobilitate, surget in gloria: Seminatur in infirmitate, surget in virtute:*

Præparemus per poenitentiam istud granum, quod projiciendum est in terram, ut possit germinare in gloriam., Quem agricolam reperias.

qui timeat, ne granum suum putrescat in terra, & conetur remove tempus sementis? Id nos facimus, cum fugimus mortificationem & mortem. Non est nostrum eligere extremum istud tempus; sed paratos esse, cum veniet.

44 *Seminatur corpus animale, surget corpus spiritale. Si est corpus animale, est & Spiritale, sicut scriptum est:*

Quis possit effari, quid futurum sit istud corpus spiritale? Sed sufficit hoc scire, fore illud conforme corpori J. Christi. Id excedit quidquid dici de illo potest.

Gen. 2. 7. 45 *Factus est primus homo Adam in animam viventem, novissimus Adam in spiritum vivificantem.*

Quod anima facit in corpore in hac vita, id Spiritus Sanctus quodam sensu faciet in utroque post resurrectionem. Ex animo abrenunciemus Adamo, principio periturae vitae nostrae; tradamus nos & uniamus J. Christo, principio & fonti vitae spiritualis, immortalis & Divinae per Spiritum ejus, quemadmodum & ejus est exemplar.

46 *Sed non prius quod spiritale est, sed quod animale: deinde quod spiritale.*

Oportet humiliter portare, ferre patienter, animosè mortificare istud corpus mortis, quod ex Adamo trahimus: hoc modo damus operam, ut mutetur in corpus istud spiritale & gloriosum, quod à novo Adamo expectamus.

47 *Primus homo de terra, terrenus: secundus homo de calo, caelestis.*

48 *Qualis terrenus, tales & terreni: & qualis caelestis, tales & caelestes.*

Quis recusabit dare seu consecrare Deo vitam terrestrem, animalem, & mortalem, pro vita caelesti, spirituali & immortali, tamque à prima differenti, quam corpus J. Christi gloriosum differt à corpore Adami?

49 *Igitur, sicut portavimus imaginem terreni, portemus & imaginem caelestis,* Quid

Quid est aliud imago Adami, hominis terrestris, quam peccatum & poenæ peccati in anima & in corpore? Quid aliud imago hominis cælestis, quam sanctitas & immortalitas gloriosa in anima & in corpore resuscitato? Certè nimis diu imitati sumus Adamum peccatorem, serio vitam & propensiones secundi Adami amplectamur. Ad portandam imaginem hominis istius cælestis adspiremus.

§. 4. RESURRECTIO SANCTORUM. MORS DEVICTA. VICTORIA PER J. CHRISTUM.
STABILITAS IN DEO.

50 *Hoc autem dico fratres: quia caro & sanguis regnum Dei possidere non possunt: neque corruptio incorruptelam possidebit.*

Oportet spoliatum esse, ut induaris. Oportet animam expurgatam esse à vitiis & corruptis inclinationibus suis, ut participet sanctitatem & justitiam J. Christi; & corpus abstractum esse è qualitatibus suis corruptibilibus & animalibus, ut induatur qualitatibus cælestibus & spiritualibus. Non satis incumbimus in hanc renovationem interiorem animæ nostræ, & nimis timemus destructionem corporis istius corruptibilis, cum tamen sciamus inde pendere æternam felicitatem nostram.

† 51 *Ecce mysterium vobis dico: Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur.* † In die obitus,

Mors certa est, indubitata resurrectio: sed de modo mortis & resurrectionis bona vel mala vita deciderit. Est resurrectio ad vitam, & resurrectio ad mortem: prima, ut transeamus ad similitudinem J. Christi gloriosi, secunda, ut portemus in æternum corpus peccati & corruptionem Adami in supplicio æterno.

52 *In momento, in ictu oculi, in novissima tuba: canet enim tuba, & mortui resurgent incorrupti: & nos immutabimur.*

Ista tuba signum victoriae electorum est, & signum cruenti & æterni belli quod geret Deus adversus peccatores. . . Audiamus nunc vocem Patris & Patris pleni bonitate, ut tunc non audiamus vocem iudicis & regis in furore suo. . . Vita momentum est, unde dependet momentum mortis; & à momento mortis dependet momentum resurrectionis felicitis vel infelicitis. Quis hoc recogitat, vel saltem satis recogitat?

§ 3 *Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem: & mortale hoc induere immortalitatem.*

Cor mutemus, si velimus corpus mutare. Abstrahamus illud ab omni quod corruptibile & mortale est, si velimus huic procurare securitatem fore ut aliquando sit immortale & incorruptibile.

Isaia.
25. 8.

§ 4 *Cum autem mortale hoc induerit immortalitatem, tunc fiet sermo, qui scriptus est: Absorpta est mors in victoria.*

Pugnandum nobis est, ut talis victoriae confortes simus. Pugna ad totam vitam extenditur, sed ea vita brevis est: victoria tantum in vita cælesti obtinetur, sed æterna futura est.

§ 5 *Ubi est mors victoria tua? ubi est mors stimulus tuus?*

Non est hic tempus insultandi, sed se humiliandi & timendi, gemendi & tremendi in expectatione mortis. Vigilemus, oremus, resistamus, ut obtundatur acumen istius stimuli, qui est lex peccati: Ille unicus modus est quo aliquando de utroque triumphare possimus. Quando adveniet, Domine, beatum illud momentum? Si caro illud timet, fides desideret.

§ 6 *Stimulus autem mortis peccatum est: virtus vero peccati lex.*

Debemus peccatum magis odisse, quam mortem, quandoquidem mors nobis nocere non possit, nisi per peccatum. . . Nemo potest mortem vincere, nisi impugnando peccatum, nec impugnare & destruere peccatum, nisi adimplendo legem

AD CORINTHIOS. I. CAP. I5. 145

legem per charitatem. . Lex est virtus peccati, quia sine charitate inflat cor, non sanat, & reddendo illud præsumptuosum reddit insanabile donec quærat gratiam humiliando se in contemplatione suæ impotentiae.

57 Deo autem gratias, qui dedit nobis victoriam *per Dominum nostrum Iesum Christum.* ¶

Justum est, Deus meus, ut eo nomine lauderis, & tota istius victoriæ gloria ad te referatur, cum ea sit donum gratiæ tuæ; & ut id fiat per J. Christum, quia illam das per ipsum.

58 Itaque fratres mei dilecti, stabiles estote, & immobiles: abundantes in opere Domini semper, scientes quod labor vester non est inanis in Domino.

Non est igitur unquam integra in hoc mundo victoria, cum hic nunquam desit in quod pugnemus, & propter quod vigilemus & oremus. Ne momentum quidem est, quo non indigeamus, ut Deus superet in nobis peccatum per gratiam J. Christi. Sine ipso nihil est in nobis, nisi impotentia & indignitas. Unicum perfugium est, ut recurramus ad eam & adhæreamus illi per fidem vivam, & orationem humilem, ut laboremus in ipso per abundantem charitatem, ut mercedem æternam ab eo expectemus per spem immobilem.

CAPUT XVI.

§. I. COLLECTÆ PRO FIDELIBUS JEROSOLYMITANIS. S. PAULUS SE OFFERT UT EAS DEFERAT.

I **D**E collectis autem, quæ fiunt in sanctos, sicut ordinavi Ecclesiis Galatiæ, ita & vos facite.

Verus Pastor necessitates pauperum oblivisci non potest.. Ordinationes Pastorales pro eleëmofynis.. Non potest melius usurpari auctoritas, quam ad excitandam & sollicitandam charitatem,

tem. Iustum est præferri necessitates filiorum Ecclesiæ, alienis; bonos, malis.

2 *Per unam sabbati unusquisque vestrum apud se seponat, recordens quod ei bene placuerit: ut non, cum venero, tunc collectæ fiant.*

Exercitium charitatis pars est religionis, & consequenter sanctificationis diei Dominicæ. Iustum est, ut plus Deo retribuatur in persona pauperum iis diebus, quibus plus à Deo accipitur. Sit eleëmofyna proportionata facultatibus, prompta, libera, & voluntaria. Eleëmofyna diei Dominicæ decima est eorum quæ septimana præcedente accepimus, vel primitiæ eorum, quibus uti debemus septimana sequente, aut potius utrumque est.

3 *Cum autem præsens fuero: quos probaveritis per epistolas, hos mittam perferre gratiam vestram in Jerusalem.*

Admiremur magnam istam cautionem in translatione bonorum pauperum. Depositarii eleëmofynarum ab ipsa Ecclesia electi, & à S. Paulo comprobati. Fauperum & necessitatum primæ Ecclesiæ mundi semper apud alias Ecclesias ratio habita est. Ea, à qua ipsæ fidem acceperunt, meretur ab illis fructum aliquem accipere per subsidia temporalia.

4 *Quod si dignum fuerit ut & ego eam, mecum ibunt.*

Nihil eorum, quæ ad pauperes pertinent, Episcopo vel Apostolo indignum est. Nullum ministerium se indignum reputat S. Paulus ad omnia paratus.

5 *Veniam autem ad vos, cum Macedoniam pertransiero: nam Macedoniam pertransibo.*

6 *Apud vos autem forsitan manebo, vel etiam hiemabo: ut vos me deducatis quocumque iero.*

7 *Nolo enim vos modò in transitu videre: spero enim me aliquantulum temporis manere apud vos, si Dominus permiserit.*

Is cui cor Pastorale est, sollicitè curat eas partes gregis,

gregis, ubi non potest residere, instruit eas per litteras & consoatur spe visitationum suarum. Pastor vel Christianus, qui semper à Deo dependere vult, nullum unquam suscipit negotium, nisi sub ejus beneplacito. Non utitur se, suo tempore, suis bonis &c. nisi consulto eo, qui eorum Dominus est.

8 *Permanebo autem Ephesi usque ad Pentecostem.*

9 *Ostium enim mihi apertum est magnum, & evidens: & adversarii multi.*

Opus Dei non fit, nisi in medio contradictionum, & per crucem. Qui oppositionibus & persecutionibus absterretur & animum despondet, obliviscitur se ministrum esse Dei crucifixi. Omnia opera bona in Ecclesia, & ea maxime, quæ pertinent ad stabiliendam veritatem & salutem animarum, partes & dependentiæ quædam sunt mysterii crucis, & ejus debent gerere characterem. Minister verè fidelis laborat, uti Apostoli, in opere Dei, eò se conferendo, ubicumque sperat se illi utiliter posse servire, nec absterretur ullis molitionibus inimicorum Evangelii.

10 *Si autem venerit Timotheus, videte ut sine timore sit apud vos: opus enim Domini operatur, sicut & ego.*

Necessitas persecutionum & amor crucis non impediunt quo minus ad eas evitandas adhibeantur præcautiones magis propter opus ipsum, quam propter operarium. Is habet characterem cordis verè Christiani & Apostolici, qui parum sollicitus de malis sibi impendentibus, de aliis adeo sollicitus est.

11 *Ne quis ergo illum spernat: deducite autem illum in pace, ut veniat ad me: expecto enim illum cum fratribus.*

Eo magis debemus sustinere eos, qui in Ecclesia laborant, eo magis eorum curam habere, eorum utilitatem commonstrare & auctoritatem eis conciliare, quo magis eorum adolescentia aut aliud in iis contemptibile potest eorum

estimationem apud homines imminuere.

12 De Apollo autem fratre vobis notum facio, quoniam multum rogavi eum ut veniret ad vos cum fratribus: & utique non fuit voluntas ut nunc veniret: veniet autem, cum ei vacuum fuerit.

Quam delectatur hic fides videndo prudentiam, humilitatem, facilitatem unius Apostoli eò se demittentis, ut de omnibus rationem omnibus reddat; quam hoc S. Paulo dignum est & remotum à pharisaica arrogantia mercenariorum! Procul abest ab eo, ut non conservet eam authoritatem, qua indigent ministri subordinati.

§. 2. VIGILANTIA. ANIMOSA FIDES. CHARITAS IN OMNIBUS. QUI NON AMAT J. CHRISTUM SIT ANATHEMA.

13 Vigilate, stete in fide, viriliter agite, & confortamini.

Homo Christianus est miles circumdatus & impetitus undique ab hostibus suis. Debet vigilare semper, si nunquam opprimi velit; nunquam deserere stationem fidei & arcem Ecclesiae, si nolit hosti cedere in prædam: viriliter pugnare, si nolit vi expugnari: munire se, & reparare labeles illatas post aggressiones, ut novas sustinere possit.

14 Omnia vestra in charitate fiant.

Amor est principium omnium desideriorum nostrorum & omnium motuum cordis nostri; & qualis est iste amor, talia sunt desideria & tota vita nostra. Quod procedit ex amore malo non potest esse non malum. Bonus amor seu charitas debet in homine Christiano omnia operari: charitas est quæ vigilat adversus tentationes, quæ firmat animum in fide, pugnat in hostes, promuro & arce est, reparat labeles, & sanat vulnera. Charitas est principium, anima, vita & cor omnium actionum nostrarum, ea est quæ omnia refert in Deum ut finem ultimum. Non

fit

o	o	
u	u	u
u	u	u
u	u	u
o	o	o
u	u	u

fit prout oportet quod non refertur ad charitatem, & peccatur cum non fit prout oportet, quod fieri oportet. . Charitas sola non peccat, cum sola legem impleat.

15 *Obsecro autem vos, fratres, nostis domum Stephanæ, & Fortunati, & Achaici: quoniam sunt primitiæ Achaia, & in ministerium sanctorum ordinauerunt seipsos:*

16 *Ut & vos subditi sitis ejusmodi, & omni cooperanti, & laboranti.*

Primitiæ gratiæ fidei, sacrificium voluntarium charitatis erga pauperes, zelus pro omnibus operibus bonis, digna sunt honore & veneratione speciali. . Quot laici zelo suo condemnant temporem & ignaviam Ecclesiasticorum, & coronam illorum sibi auferunt!

17 *Gaudeo autem in praesentia Stephanæ, & Fortunati, & Achaici: quoniam id, quod vobis deerat, ipsi suppleverunt:*

18 *Refecerunt enim & meum spiritum, & vestrum. Cognoscite ergo qui hujusmodi sunt.*

Gaudeamus inveniri animas, quæ suppleant nostram impotentiam & negligentiam per suam fidelitatem erga Deum & proximum, erga Ecclesiam & ministros ejus. In illos non nisi sancta æmulatione feramur, ut imitemur. . Diligamus & grato animo complectamur eos, qui erga nos charitatem habent, sed magis eorum charitatem, quam personam.

19 *Salutant vos Ecclesia Asia. Salutant vos in Domino multum, Aquila & Priscilla, cum domestica sua Ecclesia: apud quos & hospitor.*

Beatus ille, qui Ecclesiæ vel ministris ejus in persecutione præbet perfugium, & sic facit domum suam domum fidei & charitatis & velut parvam Ecclesiam. . Civilitatis officia, quæ exhibet charitas tam sunt sincera, quam ea, quæ exhibet amicitia mundana, sæpe sunt fallacia.

20 *Salutant vos omnes fratres. Salutate invicem in osculo sancto.*

Qui accidit, ut illud signum charitatis puræ, spiritualis & divinæ, tam sæpe sit signum amoris carnalis, impudici & diabolici!

21 *Salutatio, mea manu Pauli.*

22 *Si quis non amat Dominum nostrum Jesum Christum, sit anathema, Maran Atha.*

Numquid hæc verba vim habent tonitruorum? & vix excitant quemquam eorum, quorum vita publica professio est, ipsos non amare J. Christum.. Qui non amat maximas, Ecclesiam & crucem ipsius, is non dubitet se non amare J. Christum.. Si anathema est & excommunicatus, qui non amat J. Christum, quid debent ii expectare qui eum non amandi præcepta tradunt?

23 *Gratia Domini nostri Jesu Christi vobiscum.*

Nescit verus Pastor optare ovibus suis bona peritura, & quæ mortem afferre possunt.. Id dignum est ambitione & desideriis nostris, in quo sita est sanitas, vis & vita cordium nostrorum.

24 *Charitas mea cum omnibus vobis in Christo Jesu. Amen.*

Beatus Pastor ille, cui sua vita, labores, zelus & testimonium conscientiae fiduciam præbent dicendi, se amare gregem J. Christi, & non nisi propter Christum & in Christo amare, nec nisi ex charitate & Spiritu ipsius!

EPISTOLA
 BEATI PAULI
 APOSTOLI
 AD
 CORINTHIOS
 SECUNDA.

CAPUT PRIMUM.

§. I. S. PAULUS AFFLICTUS, ET CONSOLATIO-
 NEM ACCIPIENS AD CONSOLANDUM
 ALIOS, MALA EIUS SUPRA
 MODUM, EIUS FIDUCIA.

PAULUS Apostolus Jesu Christi per vo-
 luntatem Dei, & Timotheus frater, Ec-
 clesia Dei, quæ est Corinthi, cum om-
 nibus sanctis, qui sunt in universa A-
 chaia.

S. Paulus lassari non potest nobis inculcando
 Dei voluntatem unicam esse regulam vocationis
 & unicam esse portam, quâ in ministerium
 intretur.. Tantus Apostolus non erubescit sibi
 associare in capite Epistolæ Canonicae adolescen-
 tem, & eum fratrem suum appellare, quia in
 sublimitate sua humilis est.

2 Gratia vobis & pax à Deo Patre nostro, & Do-
 mino Jesu Christo.

Si Deus est Pater noster, quanta ei observantia, & quantus amor non debetur? Si Jesus Christus est Dominus noster, quanta obedientia, quantaque subjectio? . Gratia filiorum est substantia, pax eorum hæreditas, utrumque effectus puræ bonitatis Patris, & meritorum Jesu Christi.

† Unius
Martyr.
Pontif.
Ephes. 1.3
1. Petr.

† 3 *Benedictus Deus & Pater Domini nostri Jesu Christi, Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis,*

Deus non est peccatoribus Pater misericordiæ, & Deus consolationis, nisi quia Deus & Pater est J. Christi, & quia ex quo nos in illo dilexit, & illum punivit atque afflixit propter nos, ab illo omnia debemus sperare. . Diversi generis sunt misericordiæ & consolationes: sunt misericordiæ dulces, sunt & amaræ; sunt consolationes afficientes sensum, pro infirmis; sunt etiam omnino spirituales & secundum fidem, pro fortibus. Qualescumque nostræ sint, sufficit scire, ab eo nobis immitti, qui & Deus noster & Pater est; justum est ei arbitrium relinquere.

4 *Qui consolatur nos in omni tribulatione nostra: ut possimus & ipsi consolari eos, qui in omni pressura sunt, per exhortationem, quâ exhortamur & ipsi à Deo.*

Deus non semper suos à persecutionibus eximit, sed illos semper & sustentat, & consolatur. . Bonus Pastor nihil sibi vindicat; nihil enim à Deo se putat accipere nisi gregis sui causa. Ordinarius est canalis consolationum æque ac aliarum gratiarum, quas Deus populo ejus vult infundere: ipse ex illis fructum capiat.

5 *Quoniam sicut abundant passionες Christi in nobis: ita & per Christum abundat consolatio nostra.*

Novit Deus pro laborum magnitudine consolationes adhibere. Ignoramus quid perdamus dum crucibus nostris petimus liberari. Sine modo patiamur, ut sine modo accipiamus consolationem. Patiamur in dispositione æterna, & infinita,

nita, ut infinitam ac æternam nobis consolationem pro jure nostro vindicemus.

6 *Sive autem tribulamur pro vestra exhortatione & salute, sive consolamur pro vestra consolatione, sive exhortamur pro vestra exhortatione & salute, qua operatur tolerantiam earundem passionum, quas & nos patimur:*

Verus Pastor nunquam sollicitus est pro statu suo quem scit Deum in gregis sui salutem posse convertere. Si pulsus sit, afflictus, exagitatus persecutione, id eo fert animo, suos ut pati doceat, & ipsis mereatur gratiam, ut ex instructionibus ejus fructum percipiant. Si consolatione afficitur, eam admittit, ut suos juvet in afflictionibus ferendis.

7 *Ut spes nostra firma sit pro vobis: scientes quod sicut socii passionum estis, sic eritis & consolationis.*

Spes Christiana fructus est tolerantiae, illa enim ad cælum est via. Teneritudo Pastoris in eo firma non est, quod suarum ovium calamitatibus angatur; sed quod iis passionum amorem inspiret mercedis intuitu.

8 *Non enim volumus ignorare vos fratres de tribulatione nostra, quæ facta est in Asia, quoniam supra modum gravati sumus supra virtutem, ita ut taderet nos etiam vivere.*

Quo magis Dei sumus, hoc minus desiderare debemus à passione esse immunes. Fortissimorum oppressio, infirmorum est consolatio. Malum reputari non debet, pondus crucis sentire, & eo propemodum opprimi; sed verum ac maximum malum, in Deum fiduciam ac erga voluntatem ejus subjectionem amittere. Quis non contremiscat videns magnum illum crucis amatorem pænè afflictionum ponderi succumbentem? Hinc discamus magnam necessitatem in isto statu ad Deum confugiendi.

9 *Sed ipsi in nobismetipsis responsum mortis habuimus, ut non simus fidentes in nobis, sed in Deo, qui suscitavit mortuos:*

Status tenebrarum, interitus, & mortis unius Apostoli, magnum est humilitatis documentum. Dum nihil superest homini, quo in se confidat, tum beata necessitate compellitur non nisi Deo fidere. Numquam Deus magis paratus est ad nos eripiendum è propriæ miseriæ tumulto, quam dum in illo nos continemus, agnoscendo nos sine ejus gratiâ æquè ac mortuos esse, in idoneos ad noscendum, amandum, & faciendum bonum uti oportet. Maximum obstaculum lumini, & virtuti Dei in nobis, est fiducia ex proprio lumine & viribus concepta, atque illud est, quod destruere vult in illis, quos diligit, permittendo ut suam infirmitatem experiantur. Discamus nos Deo permittere in maximis periculis, & in Ecclesiæ malis, in quibus minima remedii spes affulget.

10 Qui de tantis periculis nos eripuit, & eruit: in quem speramus quoniam & adhuc eripiet,

Abfit, ut gratiæ Apostolus omnia in Deum non referat. Præteritorum beneficiorum memoria, in præsentibus malis fiduciæ est titulus, & pro futuris spes.

11 Adjuvantibus & vobis in oratione pro nobis: ut ex multorum personis, ejus quæ in nobis est donationis, per multos gratiæ agantur pro nobis.

Verè humilis in se acceptarum gratiarum fundamentum non quærit, sed in mera Dei misericordiâ tamquam in fonte, & in Ecclesiæ, Sanctorumque precibus, tamquam in canali. Æque se indignum credit, ut pro acceptis gratiis Deo gratias agat, quam ut eas obtineat, & ubique auxilium quærit, quo munus suum rectè exequatur. Humilitas est, hoc motivo alios, & propriarum miseriæ & gratiarum Dei conscios facere.

§. 2. CORDIS SIMPLICITAS, ET SINCERITAS
DEI. ITA ET NON, IN S. PAULO NON
SUNT. NON DOMINATUR
HOMINUM FIDEI.

12 Nam gloria nostra hæc est, testimonium conscientia nostra, quòd in simplicitate cordis & sinceritate Dei, & non in sapientia carnali, sed in gratia Dei, conversati sumus in hoc mundo: abundantius autem ad vos.

Nihil tam gloriosum ministro J. Christi quam à carnalium hominum judicio non pendere, & propriæ conscientia testimonio acquiescere.. Nihil tam potens adversus duplicitatem, & falsam hujus mundi sapientiam, quam magna in Deum fiducia, agendi ratio sincera atque ab omni simulatione aliena, & sapiens quædam simplicitas, quæ in eo posita sit ut unum tantum habeamus finem Deum & voluntatem ipsius, ut non sciamus aliam præter Evangelium viam, quæ ducat ad Deum.

13 Non enim aliascribimus vobis, quàm quæ legistis, & cognovistis. Spero autem quòd usque in finem cognoscetis.

14 Sicut & cognovistis nos ex parte, quòd gloria vestra sumus, sicut & vos nostra, in die Domini nostri Jesu Christi,

Tota Pastoris astutia in eo sita est, quod dolo careat, & quod agendi rationem teneat, semper sibi similem, apertam, & irreprehensibilem, quæque suam in se justificationem complectatur.. Frustra apud homines gloriamur sanctos nos habere Pastores, nisi illis occasionem præbeamus ut pro nobis apud Deum gloriantur.

15 Et hæc confidentiâ volui prius venire ad vos, ut secundam gratiam haberetis:

Visitatio unius Episcopi, qui & vitæ sanctitate, & agendi ratione ab omni cupiditate alienâ sibi populi

populi sui benevolentiam devicit, uberrimus est gregi ejus fons gratiarum, & benedictionum.

16 *Et per vos transire in Macedoniam, & iterum à Macedonia venire ad vos, & à vobis deduci in Judæam.*

17 *Cum ergo hoc voluisssem, numquid levitate usus sum? Aut quæ cogito, secundum carnem cogito, ut sit apud me EST & NON?*

18 *Fidelis autem Deus, quia sermo noster, qui fuit apud vos, non est in illo EST & NON.*

Nulla levitas aut inconstantia in Pastoris agendi ratione potest inesse. Sed in hoc debet incumbere ut sequatur Dei lumen, ejus consilia atque voluntatem, non proprii cordis impetus. Non semper consilii mutatio uniformitati repugnat. Cum suus non sit Pastor, obligat eum charitas ad mutanda consilia, ubi ita exigat eorum necessitas quibus Dei causâ ministerium impendit. Episcopus publico expositus judicio nihil debet decernere, nec ullum auspiciari negotium, nisi probè perpensum, & in quo nihil apparet humani.

19 *Dei enim Filius Jesus Christus, qui in vobis per nos predicatus est, per me, & Silvanum, & Timotheum, non fuit EST & NON, sed EST in illo fuit.*

Pastor nimis est fortis, dum agendi ejus ratio nequit vituperari, nisi agendi ratio J. Christi damnetur. Unitas doctrinæ in Ecclesia.

20 *Quotquot enim promissiones Dei sunt, in illo EST: ideo & per ipsum Amen Deo ad gloriam nostram.*

J. Christus omnium Dei promissionum sigillum atque perfectio, omnium prophetiarum veritas, & totius legis finis; per ipsum se nobis Deus manifestavit. Spiritus in Apostolis & Ecclesia residens, idem reddit testimonium J. Christo. Ea est ministerii Evangelici gloria, quod per illud in Christo & Ecclesia adimpleri videamus, quod Prophetæ non nisi remote annuncaverunt, & quod istud ministerium isti adimplerioni serviat,

21 *Qui autem confirmat nos vobiscum in Christo, & qui unxit nos Deus:*

22 *Qui & signavit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus nostris.*

Ipse est Deus Pater, qui ministros suos itidem ut omnes Christianos consecrat. Interior unctio quo consecrantur Spiritus Sanctus est, & quidquid sunt ista consecratione, illud Christi causa sunt. Ipse est qui illis os aperit, dirigit linguam, & Apostolorum voces spiritus sui virtute efformat; ipse iterum est, qui gratiae suae unctio fidelium cor aperit, subjicit voluntatem, & fidem operatur. Spiritus Sanctus sigillum est veritatis per externa miracula, & per omnia dona quae ipsam comprobant, per fiduciam quam eam annuntiantibus tribuit, per internam pacem, quam conquiescunt & perseverant Christiani. O Jesu qui Christus Dei es, in quo signatus fui infantium signaculo, & per quem accepi pignus promissionum aeternarum, gratiae tuae unctio corrobora me, & in me conserva divinae adoptionis sigillum, & aeternae hereditatis pignus.

23 *Ego autem testem Deum invoco in animam meam, quod parcens vobis, non veni ultra Corinthum: non quia dominamur fidei vestrae, sed adjutores sumus gaudii vestri: nam fide statis.*

Licitum est juramentum in necessitate, & ea satis gravis est in Pastore, dum ad gregis sui benevolentiam conservandam vitae ac morum innocentia probanda est. Debet prudenter utendi severitate necessitatem vitare, tempus concedere se corrigendi, pati imperfectos, plus minari, quam punire, pro animarum salute suavitatem suam commendare. Quid est Dominari fidei? Est, solam auctoritatem sine instructione adhibere; est, velle populi fidem non secundum Dei sed suum verbum dirigere; in directione Ecclesiae proprio sensui, passionibus, atque commodis adherere; exigere coecam obedientiam nullam habitam ratione, aut difficultatum, quas patientur for-

fortes, aut laboris quo opprimuntur infirmi, aut animarum salutis. Ille solus magister est & Dominus, qui eos creavit suâ potentiâ, direxit suo lumine, & gratiâ sua sanctificabit.

CAPUT II.

9. I. CHARITAS S. PAULI ERGA FIDELIS, EJUS INDULGENTIA ERGA INCÆSTUOSUM PŒNITENTEM.

1 **S**tatui autem hoc ipsum apud me, ne iterum in tristitia venirem ad vos.

Pastor qui non habet præ oculis nisi animarum salutem, magnam adhibet curam, ut parcat infirmis, ut vitet occasiones eos increpandi dum in eo nondum sunt statu ut ex increpationibus utilitatem accipiant, nè sine utilitate tristitiam aut molestiam pariat.

2 Si enim ego contristo vos: & quis est, qui me latificet, nisi qui contristatur ex me?

3 Et hoc ipsum scripsi vobis, ut non cum venero, tristitiam super tristitiam habeam, de quibus oportuerat me gaudere: confidens in omnibus vobis, quia meum gaudium, omnium vestrum est.

Verus Pastor gaudium percipere non potest nisi ex bono Ecclesiæ suæ statu, nec potest filiorum suorum tristitiis non angî. Ratio sibi conciliandi eorum fiduciam atque amorem, est, ea ipsis exhibere. Felix est Ecclesia dum inter Pastorem & fideles mutua illa animorum conjunctio videtur.

4 Nam ex multa tribulatione & angustia cordis scripsi vobis per multas lachrymas: non ut contristemini: sed ut sciatis, quam charitatem habeam abundantius in vobis.

Mercenarius parum sollicitus atque anxius Ecclesiæ corruptos mores intuetur; verus Pastor ex eorum intuitu incredibili quodam afficitur dolore. Ad efficiendum reprehensiones utiles, persuadere oportet proficisci eas non ex acerbo animo

mo aut infligendi molestias consilio, sed ex charitate pura, & vero zelo.

5 *Si quis autem contristavit, non me contristavit: sed ex parte, ut non onerem omnes vos.*

S. Paulus probè sciebat quod docuerit nos J. Christus & verbo & exemplo, maximis peccatoribus consulere, nec nimiam eos acerbitate deicere. Pastoralis charitas nescit insultare ovibus maxime deviiis, sed novit eas commiserationis argumentis consolari.

6 *Sufficit illi, qui ejusmodi est, objurgatio hac, quæ fit à pluribus:*

7 *Ita ut e contrario magis donetis, & consolemini, ne fortè abundantiori tristitiâ absorbeat qui ejusmodi est.*

Argumentum evidens authoritatis Ecclesiæ pro peccatorum correctione, censuris, praxi pœnitentiæ publicæ pro peccatis publicis, & origine Canoniarum indulgentiarum. Earum fructus evertitur, dum non adhibetur cura eas applicandi pro animarum indigentia, & ex charitate illuminata. Satisfactiones cum medicinales sint, animæ viribus accommodatæ sunt, æquè ac viribus corporis, & ratio habenda utilitatis peccatoris æquè ac magnitudinis aut multitudinis vitiorum.

8 *Propter quod obsecro vos, ut confirmetis in illum charitatem.*

Quanta moderatione S. Paulus authoritate sua utitur! Mavult obsecrare, quam imperare. Charitatis est, non justitiæ, indulgentia; sed exigit à matre justitia, ut erga filios charitate utatur.

9 *Ideò enim & scripsi, ut cognoscam experimentum vestrum, an in omnibus obedientes sitis.*

Exemplum authoritatis in Pastores inferiores, quantum ad censuras, & pœnitentiæ disciplinam. Potestas & jurisdictio Apostolica ubique, & in omnes res spirituales se extendit. Nullum æquius est mandatum quam quod charitas injungit, nulla iniquior inobedientia quam quæ illud aspernatur;

aspernatur; primum enim illud est ac potissimum debitorum.

10 *Cui autem aliquid donastis, & ego: nam & ego quod donavi, si quid donavi, propter vos in persona Christi,*

Agamus semper in spiritu charitatis & unitatis, charitatis & unitatis opera. Perfecta concordia atque unio superiorum Pastorum cum inferioribus totaque eorum Ecclesiâ, præclarum hic habent exemplar. Ex eo quod inter se non conveniant, quod in unum consilia non conferant, alter alterum lædit, res in litem erumpit, & sæpe evertitur disciplina quam restauratam volebant. In nomine & personâ J. Christi Ecclesia peccata remittit, & peccatorum reatus, quia ille est supremus ejus Sacerdos, & quia solius Dei est quo vult modo justitiæ suæ jura remittere. Potissimum in indulgentiis Ecclesiæ bono consulendum est.

11 *Ut non circumveniamur à satana: non enim ignoramus cogitationes ejus.*

Opus est sapientia in Pastore & Confessario, ut inter disciplinæ remissionem atque austeritatem modum teneat, nec ulli debet nimiam indulgentiâ blandiri, nec ullum in desperationem adducere nimiam austeritate. Diversæ sunt dæmonis fraudes: Per nimiam confidentiam hominem in peccatum adducere, illum in eo detinere per desperationem, à pœnitentiâ deterrere, aut ad pœnitentiam Judæ more inducere, infligere illi mortifera vulnera, & ipsa remedia veneno corrumpere.

§. 2. APOSTOLUS ALIIS ODOR VITÆ, ALIIS MORTIS. ADULTERATORES VERBI DEI. VERI PRÆDICATORES.

12 *Cum venissem autem Troadem propter Evangelium Christi, & ostium mihi apertum esset in Domino,*

13 *Non habui requiem spiritui meo, eo quod non invenerim*

invenerim Titum fratrem meum, sed valefaciens eis, profectus sum in Macedoniam.

Omnes viæ S. Pauli sunt Evangelicæ, in illis nec curiositas nec avaritia ullam sibi partem vindicant. . Maximus est dolor veris ministris J. Christi unam occasionem amisisse ejus regnum propagandi: nec illud imitari est prudentiam Apostolicam, dum temerè, & sine auxiliis necessariis negotium aliquod suscipitur.

14 Deo autem gratias, qui semper triumphat nos in Christo Jesu, & odorem notitiæ suæ manifestat per nos in omni loco:

Quod Deus innotescat atque glorificetur, quod gratia J. Christi triumphet, hoc fidelem ministrum complet gaudio, non verò successus amor. Nemo est qui contribuere non possit ad effundendum bonum istum odorem, alius hoc, alius alio modo. . Gratiarum actio nullibi tam frequens est quam in S. Paulo, quia nemo illo melius noverat, Deum in nobis quidquid præstamus boni operari.

15 Quia Christi bonus odor sumus Deo, in iis qui salvi fiunt, & in iis qui pereunt:

16 Aliis quidem odor mortis in mortem; aliis autem odor vitæ in vitam. Et ad hæc quis tam idoneus?

Res magni est momenti, veritatis ministrum esse. . Veritas & bonum exemplum, bonum J. Christi odorem præferunt. Ille, qui rectè eo utitur per ejus gratiam, vitam indè accipit; qui verò perversum zelum indè concipit aut eum rejicit per voluntatem perversam, accipit ex eo mortem. . Obstinatio, præventio, pertinacia, nihil velle examinare, nec errorem agnoscere, plurimis hominibus indies in odorem mortis convertunt id quod Deus constituit in Ecclesia ut esset in odorem vitæ: libros, instructiones, bona exempla &c.

17 Non enim sumus sicut plurimi, adulterantes verbum Dei, sed ex sinceritate, sed sicut ex Deo, coram Deo, in Christo loquimur.

Qui sincerè veritatem amat & moralem Evangelicam

gelicam, absit ut illam adulteret; sed ut ametur, in praxim debet reduci, uti vicissim amari eam necesse est, ut in praxim deducatur. Ad prædicandum Dei verbum modo illi condigno, cum Sancto Paulo semper in memoria tria habenda sunt. 1. Ministros à Deo esse missos, eos loqui ejus vice ac nomine, tamquam ejus legati. 2. Illos loqui coram & in ejus præsentia. 3. Illos J. Christi vices supplere, in ejus persona loqui, & illum esse qui loquitur per os prædicatorum. Si minister in tanto ministerio debet contremiscere; ille qui auscultat considerare debet, utrum reverentia ejus atque docilitas erga Dei verbum respondeat ideæ quam nobis de illo S. Paulus præbet.

CAPUT III.

6. 1. EPISTOLA VIVA SCRIPTA IN TABULIS
CORDIS PER SPIRITUM SANCTUM.
NULLA BONA COGITATIO NISI
DEUS ILLAM IMMITTAT.

I Incipimus iterum nosmetipsos commendare? aut numquid egemus (sicut quidam) commendatitiis epistolis ad vos, aut ex vobis?

Dura est necessitas Pastori verè humili dum cogitur se ipsum laudare, & ministerii sui magnitudinem extollere. Exteriores commendationes admodum vanæ sunt, dum veris meritis non sunt innixæ.

2 Epistola nostra vos estis, scripta in cordibus nostris, quæ scitur & legitur ab omnibus hominibus.

Vita & opera, solæ sunt commendationes dignæ ministro Jesu Christi. Una Ecclesia Jesu Christo acquisita & ejus maximis addicta, signum publicum est, charitatis, zeli, & missionis unius Pastoris.

3 Manifestati quòd epistola estis Christi, ministrata a nobis, & scripta non atramento, sed spiritu Dei vivi: non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus.

† 4 *Fiduciam autem talem habemus per Christum* † Dom. 12. post
ad Deum : Pentec.

Charta Dei, cor hominis est; quod ibi scribit, ejus est amor; digitus ejus, ejus est spiritus; atramentum, est gratia. Caveamus ne sub digito Dei cor nostrum indurescat, ne charitatem timor eradat, & ne diabolus divitiarum, voluptatum, & pompæ sæcularis illi amorem imprimat. Illud totum est, quod ex nobis habemus, & non nisi per J. Christum accipere possumus impressiones Spiritus Dei, & legis ipsius amorem in cordibus nostris. Per ipsum operarii Evangelii ad istud opus operam conferunt.

5 *Non quòd sufficientes simus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex Deo est :*

Bonæ cogitationes, quæ primum sunt semen & minima initia boni operis, æquæ ac reliqua effectus sunt gratiæ; neque hæc gratia meritorum nostrorum est fructus, sed gratiæ fructus sunt omnia merita. Referamus cum gaudio ad Deum gloriam omnis bonitatis, quæ est in intellectu & in corde nostro.

§. 2. MINISTER LITTERÆ ET SPIRITUS, MORTIS ET VITÆ.

6 *Qui & idoneos nos fecit ministros novi testamenti; non litterâ, sed Spiritu: littera enim occidit, Spiritus autem vivificat.*

Cum solus sit Deus, qui nos aptos reddit ministerio, per ipsum solum oportet in illud intrare, per ipsum oportet in eo laborare, & ab ipso suorum donorum successum & mercedem expectare. Vetus Testamentum litteram tantum habet: Novum Testamentum hic in terris & litteram & spiritum: in consummatione non nisi spiritum habebit. Ipsa Evangelii littera destituta spiritu occidit, & nos relinquens in nostra impotentia, atque concupiscentiam irritans, auget præsumptio-

sumptionem; sed littera, quam Deus gratia sua atque spiritu replet, quamque canalem charitatis suæ efficit, illa est, quæ per adimplentionem legis vivificat.

7 *Quòd si ministratio mortis, litteris deformata in lapidibus, fuit in gloria, ita ut non possent intendere filii Israël in faciem Moysi, propter gloriam vultus ejus, quæ evacuatur:*

8 *Quomodo non magis ministratio Spiritus erit in gloria?*

Dignitas & excellentia ministerii Evangelici tota interior atque æterna est: Judaicum est captare illic gloriam caducam & carnalibus in oculis resplendentem. . . Quantam fiduciam, quantum animum atque libertatem parere debet Episcopo aut Pastori ministerii sui dignitas; non ad sua, sed ad Ecclesiæ commoda; non superbè, sed fideliter; non dum adhibet carnalia media, sed dum utitur armis Dei!

9 *Nam si ministratio damnationis gloria est: multo magis abundat ministerium iustitiæ in gloria.*

10 *Nam nec glorificatum est, quod claruit in hac parte, propter excellentem gloriam.*

Quid repræsentat fulgor vultus Moysi & tabularum in ejus manibus, nisi quod J. Christus, cujus referebant figuram, fidei suæ lumen ac legis amorem cordibus nostris deberet infundere, simulque efficere ut legis opera exequamur. . . Novæ legis minister, qui J. Christi partes sustinet, debet veritatis luce effulgere atque ejus ardere charitate, primusque esse ad eam colendam, & virtutum Evangelicarum præbenda exempla. Hac gloriâ oportet suam ut authoritatem illustret, illud est quod ejus debet in Dei auxilium fiduciam erigere.

§. 3. VELAMEN SUPER CORDA IUDÆORUM,
LIBERTAS ET ILLUMINATIO. TRANS-
FORMATIO PER SPIRITUM
S A N C T U M.

11 Si enim quod evacuatur, per gloriam est: multo magis quod manet, gloria est.

Ministerium æternum, quod pro principio, pro objecto, & pro fine habet charitatem, habere debet gloriam atque excellentiam tam immutabilem ac æternam, quam ipsa charitas.

12 Habentes igitur talem spem, multâ fiduciâ nitimur:

Qui hominibus libertatis legem annunciat, caveat oportet ne se hominibus ac eorum passionibus mancipet. Debetne ille, qui J. Christi vices obit, minus animi conferre ad Ecclesiæ commoda curanda, quam Moyses quondam contulit ad curanda commoda Synagogæ?

13 Et non sicut Moyses ponebat velamen super faciem suam, ut non intenderent filii Israel in faciem ejus, quod evacuatur, Exod. 34. 33

Væ illis Judæis temporis gratiæ, qui veris Israëlitis mysteriorum J. Christi, & legis amoris splendorem ac pulchritudinem occultant. Negligentia Pastorum, qui moralis Evangelicæ luminosam sanctitatem populo non detegunt, & eorum ignavia, qui in sua puritate veritatem prædicare non audent, fecundi fontes sunt ignorantiae, excacationis, obdurationis atque damnationis multorum Christianorum.

14 Sed obtusi sunt sensus eorum. Usque in hodiernum enim diem id ipsum velamen in lectione veteris testamenti manet non revelatum, (quoniam in Christo evacuatur.)

Heu, quot Christiani qui docti existimantur, toto vitæ decursu velamen istud habent in lectione Scripturæ sacrae! Habetur illud velamen dum non nisi litteræ inhæretur, non dum noscuntur

illius mysteria, nec debita in ea videntur munia, aut non eo modo, quo videre oporteret. Tu solus es, ô Jesu, qui velamen illud potes tollere, ut creaturas omnes in tui notitiam atque amorem inducas.

15 *Sed usque in hodiernum diem, cum legitur Moyses, velamen positum est super cor eorum.*

Si Christianus aliquis legit Scripturas oculo Judaico, propriâ justitiâ, viribus, meritisque corrupto, exigua veneratione atque fiduciâ erga J. Christum ejusque gratiam, mirumne videri debet, quod in obduratione atque cæcitate sua persistat?

16 *Cum autem conversus fuerit ad Dominum, auferetur velamen.*

Ut intretur in spiritum Scripturæ Sacræ, rectèque intelligantur cælestia mysteria, non oportet adstrictum esse litteræ more Judæorum, sed quærere J. Christum, & intentum non habere spiritum nec patens cor nisi ad J. Christum. Hæc ratio est quâ instruamur, nutriamur & divini verbi consolatione sustentemur. Inveniemus quod quærimus, dum in illis non nisi Deum & J. Christum quæremus.

Joan.
4. 24.

17 *Dominus autem Spiritus est: Ubi autem Spiritus Domini, ibi libertas.*

Qui spiritum mundi habet, mundo Verbum Dei subjicit; qui Dei spiritum habet, illud perfectâ libertate prædicat; nihil liberius animo, in quo Spiritus Dei dominatur, quoniam non dominatur nisi per amorem, utque Deum amore colat faciat. Ne timeamus libertatem amittere permittendo illam Spiritui isti supremo, ut pro jure suo de illa disponat. Opus ejus est nostra voluntas, novit ejus occulta, novit modum, nihil ei adimit dominii, quod illi in se ipsam dedit.

18 *Nos vero omnes, revelatâ facie gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur a claritate in claritatem, tamquam à Domini Spiritu.*

Quæ

Quæ prodigia in Scripturis etiam legis antiquæ, dum leguntur in lumine Spiritus Dei, & dum J. Christus habetur præ oculis! Sine eo nihil tam obscurum, nihil tam insipidum: cum eo verò luminosus efficitur spiritus, transformatur animus in J. Christum. Non videmus, non amamus, non sapimus, nisi illum. Sed quid erit, dum in ipso lumine lumen legemus: & nostræ tenebræ in claritatem convertentur?

CAPUT IV.

§. I. S. PAULI AGENDI MODUS PLENUS SINCERITATE. EVANGELIUM ALIIS LUMEN, ALIIS TENEBRÆ.

I Deò habentes administrationem, juxta quod misericordiam consecuti sumus, non deficimus, Generositas veri Pastoris semper est humilis, & humilitas semper generosa. Quos perimit Deum terribili judicio per seipsos in ministerium intrare, facile ex idea prorsus humana, quam de ministerii dignitate conceperunt, intumescunt; quos verò vocat per misericordiam hi se supra seipsos, omnesque res terrenas sanctâ quadam libertate, infracto in adversis animo, non erigunt, nisi per fiduciam quam ipsis tribuit ministerii sanctitas, Dei sublimitas quam tuentur, & potentia gratiæ ejus.

2. Sed abdicamus occulta dedecoris, non ambulantes in astutia, neque adulterantes verbum Dei, sed in manifestatione veritatis commendantes nosmetipsos ad omnem conscientiam hominum coram Deo.

Qualis est Pastorum animus, talis eorum est agendi ratio. Politica est, simulata, & artificiosa in iis, qui bonorum æstimationem nolunt amittere, & volunt eodem tempore ambitioni ac aliis occultis animi sui cupiditatibus satisfacere. Candida omnino est atque sincera, dum aliud non intenditur quam implere ministerium exhibendo se veritati fidelem coram Deo & ho-

minibus.. Officium atque honor Episcopi in eo sita sunt, quod profiteatur se veritati studere, tanto majori cum libertate, quanto videt majori conatu incumbere, alios quidem ut eam erroribus corumpant, alios verò ut vel timore quodam vel humano obsequio eam prodant.

3 *Quod si etiam opertum est Evangelium nostrum; in iis, qui pereunt, est opertum:*

Effectus est gratiæ J. Christi, tollere istud velamen quod peccatum cordi nostro obduxit. Illud est quod singulis momentis oportet petere, sive legendo Scripturam Sacram, sive audiendo Dei Verbum, sive quærendo veritatem.. Adoremus judicia Dei in illos, quibus velamen illud non adimit: laudemus misericordiam in alios quibus est ablatum, ex his & illis proficiamus.

4 *In quibus Deus hujus sæculi excavit mentes infidelium, ut non fulgeat illis illuminatio Evangelii gloriæ Christi, qui est imago Dei.*

Quomodo illi, qui numquam habuerunt animum nisi propensum in voluptates, honores & sæculi divitias, amare poterunt evangelium, quod non prædicat nisi mortificationem, humilitatem, & paupertatem? Non videtur nisi quod amatur, quoad cætera amor animum excavat.. Evangelium imago est, & gloria J. Christi, uti J. Christus Patris sui est, & gloria, & imago. Evangelium est, quod nos inducit in notitiam Mysteriorum Filii Dei incarnati, ejus divinitatis, magnitudinis, ejus in Ecclesiam amoris, supremi imperii gratiæ ipsius, authoritatis verbi ejus, potentiæ operationum ipsius, majestatis gloriæ ipsius, amplitudinis, & sanctitatis regni ipsius, & in omnibus illis incipimus noscere magnitudinem, sapientiam, potentiam, bonitatem & omnes Dei perfectiones, alio prorsus modo, quam in creaturis: Evangelium est in quo omnia

† S. A-
thanas. in tempore innotescere.

Episcop. † & Non enim nosmetipsos prædicamus, sed Jesum Christum

Christum Dominum nostrum; nos autem servos vestros per Jesum:

Ille seipsum prædicat, qui magis conatur placere quam prodesse fidelibus. Servitus quædam est ministerium Evangelicum: fidelitas, dependentia, humilitas, labor, zelus &c. ejus munia sunt indispensabilia. Species imperii, celsitudinis & dominatus, servo non rectè conveniunt. Prædonis est domestici, non servi, sibi, non magistro laborare; veritates ad propria, non ad J. Christi ejusque Ecclesiæ commoda retorquere.

6 *Quoniam Deus, qui dixit de tenebris lucem splendescere, ipse illuxit in cordibus nostris, ad illuminationem scientiæ claritatis Dei, in facie Christi Jesu.*

Potentia illa quæ in mundi primordio condidit lucem, ut Deus in creaturis suis innotesceret, creat aliam multo nobiliorem in hominum animis, ut eis Deus in Jesu Christo innotescat. Quid est exiguus ille fulgor, qui in Moyse vultu resplendet, si cum eo comparetur, quod Deus effulgere fecit è gloriâ sua in J. Christo ut in eo innotesceret, & cum eo quod effundit de lumine ac gratia in Apostolos ut mundum per Evangelium in Christi notitiam adduceret? Eorum successores tantum inde participant, quantum intrant in humilitatem, paupertatem, & alias virtutes Apostolicas.

5. 2. **THESAURUS IN VASIS FICTILIBUS. APOSTOLI AFFLICTI, SED SPE PLENI. MALUM MOMENTANEUM BONUM ÆTERNUM.**

7 *Habemus autem thesaurum istum in vasis fictilibus: ut sublimitas sit virtutis Dei, & non ex nobis.*

Hoc male est intel ligere Dei judicia, sibi persuadere quod splendor sæculi & magnæ naturales dotes sint media à Deo electa ad opus Evangelii.

Deus omnia ex nihilo vult facere, ne aliquid homo sibi arroget, sed totum Deo tribuat. Illud est primum & aeternum Dei in omnibus operationibus gratiae decretum. Operemur cum timore, humilitate, fidelitate; sed etiam cum fiducia, & gratarum actione.

8 *In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur: apertamur, sed non destituimur:*

9 *Persecutionem patimur, sed non derelinquimur: deiecitur, sed non perimus.*

Dispositiones Apostolicæ in medio maximarum persecutionum, & durissimarum probationum. 1. Libertas spiritus & gaudium cordis. 2. Animus erectus, & constantia invicta. 3. Fides viva decretorum ac providentiæ Dei, qui omnia videt atque disponit. 4. Fiducia perfecta in ejus auxilium in quibuscumque malis versemur.

10 *Semper mortificationem Jesu in corpore nostro circumferentes, ut & vita Jesu manifestetur in corporibus nostris.*

5. Oculos fidei conjicere in passionem J. Christi; existimare nos beatos dum eligimur ad eam continuandam atque implendam in corpore ejus mystico; eam suscipere in dispositionibus obedientiæ & amoris, quandoquidem potius ejus sit quam nostra; orare ut illam ipse sibi dignam efficiat. 6. Eam considerare tamquam semen & principium vitæ gloriosæ in nobis. Nihil tantum nobis jus acquirit ad vitam J. Christi, quam vitam nostram illius causâ profundere.

11 *Semper enim nos, qui vivimus, in mortem tradimur propter Jesum: ut & vita Jesu manifestetur in carne nostra mortali.*

Nullum evidentius argumentum resurrectionis J. Christi, quam illius fidem esse stabilitam per Apostolos, adversus quos totus mundus conspirat. Regnum Apostolorum passioni ac morti superstructum, nec conservari potest nec amplificari à ministris vitæ molli ac pigra, deditisque mundi cupiditatibus ac sæculi pompis.

12 *Ergo*

12 Ergo mors in nobis operatur, vita autem in vobis.

Imago exterior J. Christi patientis ac persecutionibus vexati, partitio est præsentis vitæ: non nisi in corde vita ejus nova ac rediviva in hoc mundo nobis impertitur. Verus Pastor in eo totum gaudium ponit, ut eam ovibus suis acquirat, dum primus eam circumfert in expectatione imaginis J. Christi triumphantis.

13 Habentes autem eundem spiritum fidei, sicut Psalm. scriptum est: Credidi, propter quod locutus sum: & nos 115. 1. credimus, propter quod & loquimur:

Plures sunt status ac diversæ in Ecclesia gratiæ, sed fides una & eadem est, ubique & in omnibus. Magna est gratia homini Christiano, vivere ex fide; fidelitas rara, non loqui nisi ex motu fidei; verum pro fide & tormenta & mortem subire, gratia & fidelitas maximè eminens est atque perfecta.

14 Scientes quoniam qui suscitavit Jesum, & nos cum Jesu suscitabit, & constituet vobiscum.

Non nisi pro uno momento amittitur vita, quæ Christo impenditur, & in ipso cum fœnore invenietur. Ventilabrum persecutionis nos ab invicem separabit: sed quantum gaudium, inveniri denuo aliquando omnes coram J. Christo & perfectè cum illo pro tota æternitate uniri! vivamus hac spe & nihil animum nostrum frangat.

15 Omnia enim propter vos: ut gratia abundans, per multos in gratiarum actione, abundet in gloriam Dei.

Vult Deus glorificari in operibus suis, & totum indè honorem sibi tribui. Gratiæ, labores, tolerantia, omnia diriguntur ad formandam Ecclesiam, atque ad constituendum ex electis ac Jesu Christo, qui eorum est caput, unum corpus laudis & gratiarum actionis erga Deum, cujus hic in terra inchoetur sacrificium, & consummetur sine fine in cœlo.

16 Propter quod non deficimus: sed licet is, qui

foris est, noster homo corrumpatur: tamen is, qui intus est, renovatur de die in diem.

Destructio inimici domestici, qualis nostrum est corpus, magnum est victoriae complementum. Quid refert quo pacto dissolvatur materies, quæ impedit perfectam renovationem animæ nostræ, & Dei sui aspectum illi subtrahit. Illud est, quod homini Christiano parere debet latitiam & animum ejus confirmare in morbo, senectute, poenitentiae molestiis, in ipsis suppliciis & mortis adventu.

17 *Id enim, quod in presenti est momentaneum & leve tribulationis nostra, supra modum in sublimitate aeternum gloriae pondus operatur in nobis,*

O sæculum futurum, pro mundo præsentis! ô æternitas, pro uno momento! ô quies non habitura finem, pro labore transitorio! ô participatio æterna vitæ beatæ, & æternæ in Deo, pro sacrificio vitæ criminosa, atque corruptibilis! Qui magni non facit semen hoc æternitatis beatæ, illa quid complectatur, ignorat.

18 *Non contemplantibus nobis quæ videntur, sed quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt: quæ autem non videntur, æterna sunt.*

Felix oblivio rerum terrenarum quæ æternitatis memoriam animo suggerit! Quod oculus & caro possunt comprehendere, dignum non est animo qui Dei capax est: nihil quod caducum atq; transitorium est, explere cor potest natum æternitati. Occludamus ergo oculos istis nugis & terræ quisquiliis, eos aperiamus bonis cæli certis atque immutabilibus, atque illis stabiliter animum affigamus.

CAPUT V.

§. I. CORPUS DOMUS TERRESTRIS. EXILIUM
HUIUS VITÆ. SUSPIRIA AD CŒLUM.
TRIBUNAL JESU CHRISTI.

1- **S**imus enim, quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissolvatur, quod adificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, æternam in cælis.

Et scimus, & credimus, & prædicamus, sed nimis parum perpendimus & minus adhibemus laboris, ut corporis nostri amorem exuamus. Fac, ô Deus, ut semper hoc corpus considerem tamquam domum confectam è luto, quæque singulis momentis minatur ruinam, & trahere animam meam ad te, tu qui ipsis esse vis patria, cælum & domus in æternum.

2 Nam & in hoc ingemiscimus, habitationem nostram, quæ de cælo est, superindui cupientes:

Quid convenientius miseris, quam gemitus; quid proprium magis exilibus, quam ad patriam aspirare: sed ad hoc sentire oportet & miseras & exilium, & quotusquisque est Christianus, qui alterutrum sentit?

3 Si tamen vestiti, non nudi inveniamur.

Iustitia, & charitas nec consummari nec coronari possunt in cælo, nisi initium sumant in terris. Ille qui indutus non est Jesu Christo ejusque iustitiâ, indui non potest ejus gloriâ. Laboremus bonis operibus nobis conficere vestimentum quo coram Deo superinduamur.

4 Nam & qui sumus in hoc tabernaculo, ingemiscimus gravati: eo quod nolumus expoliari, sed supervestiri; ut absorbeat quod mortale est, a vita.

Audiamus potius vocem spiritus, qui in nobis captivitati suæ ingemiscit & ad liberationem suspirat, quam vocem carnis, quæ separationem perhorrescit. Ad sentiendum gravitatem corporis sentire oportet pondus cupiditatis; sed illis solum

M 5

grave

Apocal.
16. 1.

grave est, qui charitate ducuntur. Subjectio erga Deum facit pati vitam præsentem, desiderium fruendi Deo desiderari facit vitam futuram; hæc est illa lucta spiritus adversus carnem, quæ sanctis gemitum exprimit. . Quantamvis impatientiam eundi ad Deum amor pariat, necesse est ut mortis timor cogat justissimum quemque experiri mortem esse peccati poenam, & in memoriam ei reducat quod peccator sit.

5 *Qui autem efficit nos in hoc ipsum, Deus, qui dedit nobis pignus spiritus.*

Ah si rectè recordaremur nos terræ genitos non esse, quantopere essemus solliciti, ne animus illi adhæresceret! Quidquid accepimus à Deo in creatione, quidquid in Christo sumus per regenerationem, quidquid efficit in nobis Spiritus Sanctus durante vita ad debellandam cupiditatem formandamque charitatem, id omne adigit nos, ut credamus quod nos sibi creaverit, velitque nos seipso beare. Benè servemus istud pignus. Quicumque illud in corde non exhibebit in horâ mortis suæ, in æternum privabitur gloriâ, cujus est pignus.

6 *Audentes igitur semper, scientes quoniam dum sumus in corpore, peregrinamur à Domino:*

7 *(Per fidem enim ambulamus, & non per speciem.)*

8 *Audemus autem, & bonam voluntatem habemus magis peregrinari à corpore, & præsentem esse ad Dominum.*

Christianus qui non sentit suum exilium, numquam bene cognovit aut amavit suam patriam: interim Christiani patria est ipse Deus. Ab ea per peccatum relegatus est, ab ea arcetur per terrenum corpus, ad illam redit per vitam fidei, & illam ingreditur atque inhabitat per gloriam. . Nos miseros! quare prolongatum est exilium nostrum? sed miseres si illud amemus, & ex illo revocari timeamus.

9 *Et ideo contendimus, sive absentes, sive præ-*
sentem, placere illi,

Am-

Ambitio sola Christiano digna, & sola digna quæ animum ipsius impleat. Festinemus nos exhibere revocatione nostrâ dignos. Ex momento quod superest nostra de pendet æternitas.

10 *Omnes enim nos manifestari oportet ante Tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum.* Rom. 14, 10,

Agnoscamus hic merita bonorum operum æquæ ac malorum. Non habemus nisi hanc vitam ad merendum; ut quid igitur illius momenta tam pretiosa amittimus? Quanto vis nos gaudio afficiat spes nostræ revocationis & restitutionis in patriam, non tamen abiciamus salutarem iudicii Dei timorem. Iudex hic justus est, inflexibilis, iudicium ejus inevitabile, hora incerta, sine appellatione sententia, & nemo ea serio perpendit

§. 2. CHARITAS ET MODERATIO S. PAULI.

OMNES DEBENT ILLI VIVERE, QUI
MORTUUS EST PRO OMNIBUS.

11 *Scientes ergo timorem Domini, hominibus suademus, Deo autem manifesti sumus. Spero autem & in conscientiis vestris manifestos nos esse.*

Tria tribunalia in quibus homo in hac vitâ judicatur. Primum publicum & externum hominum, in quo sæpè illud damnatur, quod approbatur in animo. 2. Tribunal internum & secretum conscientiæ, in quo plerumque suum cuique jus addicitur. 3. Tribunal Dei, qui videt & judicat quidquid sua creatura facit, qui nec veritatem, nec iustitiam potest labefactare. Adoremus hæc iudicia, illis adhæreamus, atque illa nobis & vitæ nostræ & iudiciorum regulam præfigamus.

12 *Non iterum commendamus nos vobis, sed occasionem damus vobis gloriandi pro nobis: ut habeatis ad eos, qui in facie gloriantur, & non in corde.*

Minister Ecclesiæ suam debet famam non propriæ satisfactioni, nec vanitati, sed Ecclesiæ &

proximi ædificationi. . Industria admodum innocua est bono Pastori, ovibus suis persuadere suam famam ipsorum esse gloriam, quia illis non vult placere nisi ut illis Deus placeat aut confundantur ipsius inimici.

13 *Sive enim mente excedimus, Deo: sive sobrii sumus, vobis.*

Qualemcumque necessitatem Dei gloria verè humili imponat ut honorificè de se loquatur, non potest tamen, quin in eo se tamquam insolentem existimet. . Si licet aliquando Pastori ut Dei causâ sui obliviscatur, numquam tamen licitum est in oblivionem venire infirmitatis ovium suarum, & illi sese non accommodare. . Pauci possunt in præcipuarum veritatum meditatione ad Deum mentem attollere, & in illo se absorbere; sed omnes se dimittere possunt ad prima fidei elementa in gratiam eorum, qui inter fideles infirmis ni sunt, atque illud maxime proximo est utile ac omnium Pastorum officio accommodatum.

14 *Charitas enim Christi urget nos: astimantes hac, quoniam si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt:*

Episcopus qui æquè se considerat tamquam vicarium charitatis J. Christi ac ejus potentia, iis vehementer semper urgetur. Æque omnes mortui sunt, & J. Christus etiam pro omnibus mortuus est; itaque dispensatores meritorum mortis ejus applicare debent hoc remedium omnibus sine personarum exceptione, sive Judæus sit sive Gentilis, sive amicus sive inimicus, ex æquo omnibus verbum Dei dispensando.

15 *Et pro omnibus mortuus est Christus: ut, & qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est & resurrexit.*

Quid justius quam illi vitam nostram consecrare qui sua morte vitam nobis redemit? . J. Christus in Cruce nostras vices subiit; vices ejus cum gaudio in laboribus pro proximo suscipiamus.

mus. Non in sola morte J. Christi sacrificium illius pro nobis positum est: illa nos redimit, liberat à peccato & eripit dæmonibus; sed ejus resurrectio tamquam sacrificii ipsius complementum nos trahit, sanctificat, ac Deo conlecrat. Hæc duo myſteria ſingularem à nobis pietatem exigunt.

16 Itaque nos ex hoc neminem novimus secundum carnem. Et si cognovimus secundum carnem Christum: sed nunc jam non novimus.

Nihil sit in ministerio Ecclesiastico aut humanum aut carnale, secundum exemplum J. Christi, qui non ingreditur in exercitium sacerdotii sui nisi per vitam resuscitatam, & solutus omni carnis peccati similitudine. Etiam in hoc statu exemplar est vitæ fidei, omnibus Christianis, vitæ non adhærentis sensibus, remotæ ab omni carnali consilio, infractæ temporalibus commodis, & quæ gustum aut amorem nisi ex rebus cælestibus non percipit.

6. 3. CHRISTIANUS, NOVA CREATURA. RECONCILIATIO MUNDI. MINISTRI DEI, LEGATI JESU CHRISTI.

17 Si qua ergo in Christo nova creatura: vetera Isaiâ transferunt: ecce facta sunt omnia nova. 43. 19.

Omnia nova sunt, sed illi, qui cor novum habet. Quomodo ille qui adhuc affixus est vitæ, mundo, & cupiditatibus Adami, se credere potest esse novam creaturam? Nec servitus legis, nec antiquitas litteræ transeunt illi, qui non intrat in spiritum aut novi hominis inclinationem. Apocal. 21. 5.

18 Omnia autem ex Deo, qui nos reconciliavit sibi per Christum: & dedit nobis ministerium reconciliationis.

Deus author est salutis, J. Christus est mediator, Episcopi sunt ministri. J. Christus Apostolis & eorum successoribus concedit ministerium, cujus à Patre supremum accepit imperium, qui

principium est omnis missionis, authoritatis, & jurisdictionis in Ecclesiâ. Quæcumque ab ipso non ducunt originem, falsæ sunt, injuria occupata, & destructioni tantum idonea.

19 *Quoniam quidem Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta ipsorum, & posuit in nobis verbum reconciliationis.*

Non erat nisi unus Deus-homo qui poterat cum Deo hominem reconciliare, & tamquam mediator rem creatoris ac creaturæ agere: atque ideo Deus factus est homo. Verbum reconciliationis à verbo æterno dimanavit: quicumque illud à J. Christo non accepit per Apostolos aut eorum successores, à nemine potest obtinere.

20 *Pro Christo ergo legatione fungimur, tamquam Deo exhortante per nos. Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo.*

Qui in suâ personâ sacerdotium permittit evilesce, non recordatur se successorem esse Apostolorum, & vicarium J. Christi. Quanta est dignitas, sed quanta debet esse sanctitas istius qui J. Christi vice hominibus Dei verbum prædicare perseverat! Non eum loquentem oportet inducere modo indigno, nec verbum humanum substituere Scripturæ sacrae & traditioni, quæ solæ Dei verbum continent. O bonitatem Dei incomprehensibilem, qui creaturæ suæ amicitiam ambit, qui mittit Filium suum ad eam invitandam! sed ô duritiem incomprehensibilem miserabilis peccatoris, qui sæpe subterfugit vel minimum laborem lucrandi fratris gratia suscipere.

21 *Eum, qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit, ut nos efficeremur iustitia Dei in ipso.*

Inventio admirabilis sapientiæ Dei, pro salute hominis! Modum invênit, ut ex stirpe corruptâ nasceretur homo sanctus non sola operatione divinæ gratiæ, sed unione ipsius divinitatis, faceretque, ut ita loquar, ex homine Deo peccatorem universalem, cum omnibus mun-

di peccatis onerando; victimam universalem, tradendo eum morti vice omnium peccatorum; & justum universalem, in eum cumulando omnem veram justitiam & omnes justos in eo concludendo. Tres magnæ differentiæ inter gratiam Jesu Christi, & gratiam Adami. 1. Adami gratia effectus quidam erat creationis, & naturæ integræ erat veluti debita. 2. Erat gratia quæ ipsi in se independententer ab alio sanctitatem conferebat. 3. Erat gratia accommodata naturæ creatæ sanæ, integrè in usu dependens à voluntate humana, & quæ tantum humana merita producebat. Gratia Jesu Christi, 1. Gratia est *reparationis*, tota gratuita, quod attinet ad hominem; sed debita J. Christo, & ejus sacrificio promerita. 2. Est gratiâ *Christianâ* quæ sanctificat peccatorem in persona & corpore Jesu Christi & per dependentiam ab ipso tamquam à capite. 3. Gratia est *divina* tamquam instituta pro J. Christo, digna Filio Dei, fortis & potens ad superandum invincibiliter peccatum, Dominans & suprema, tamquam operatio voluntatis omnipotentis Dei in rebellem hominis voluntatem; denique est effectus & ipsa operatio Dei incarnantis & resuscitantis Filium suum. (Eph. 1. 19.) Quot officia circa tot ac tantas veritates! Adoratio, amor, gratiarum actio, æstimatio, fiducia, fidelitas.

CAPUT VI.

§. I. NON ACCIPERE GRATIAM IN VACUUM.
 DESCRIPTIO VIRTUTUM ET PERSECUTIONUM
 MINISTRORUM
 EVANGELII.

† 1 **A** *Djuvantes autem exhortamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.* † Dom. 1. Quadrages.

Quantopere timendum est Christiano non rectum usum facere verbi, mysterii & donorum Dei, & præcipuè J. Christi, qui est verbum æternum, Mysterium universale, & donum ineffabile ac substantiale Dei,

Isai.

49. 8.

2 *Ait enim: Tempore accepto exaudiui te, & in die salutis adiuui te. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis.*

Quanta misericordia, quæ nimis raro in cogitatione nostra versatur, fuisse reservatum in tempus gratiæ & esse natum sub J. Christo & habitare in medio Christianismi! sumus adhuc in illo tempore quo exaudiri possumus, & juvari, in tempore salutis; sed labuntur hi dies, & tempus iræ imminet. Festinemus nos convertere.

3 *Nemini dantes ullam offensio-rem, ut non vituperetur ministerium nostrum:*

Exemplar Prædicatoris Apostolici. 1. Dispositio: Ut quod sermone statuit, actione non refellat, nec pravo exemplo evertat quod verbis ædificat. 2. Ut prædicet cum autoritate & confidentiâ S. Pauli, modo, ut S. Paulus, plus actionibus quam verbis prædicet.

† Plures
SS. Mar-
tyres.

1. Cor. 4. 1.

4 † *Sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis,*

5 *In plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigiliis, in jejuniis,*

3. Dispositio: Magnus fundus patientiæ, in multa; in omnibus occasionibus, in omnibus; quæ in omnibus probetur, quæ erigit jacentem maximè animum, quæ sua firmitate corporis infirmitatem suppleat & sustineat spiritum omni solatio destitutum, quæ efficiat ut tolerantur tormenta corporis, captivitas, exilium, labores voluntarii, molestiæ viarum, post labores privatio somni & nutrimenti post vigilias. . Quam sunt beati illi Episcopii aliique ministri Evangelii, qui etiam hoc tempore patiuntur hæc omnia inter fideles; quam sunt beati quod sint hæredes Spiritus, vitæ & laborum Apostolicorum, & Ecclesiæ hanc prærogativam suppeditent, quod sola possideat signum successionis Apostolicæ.

6 *In castitate, in scientia, in longanimitate, in suavitate, in Spiritu sancto, in charitate non ficta,*

4. Dis-

4. Dispositio : Magna vigilantia ad evitandos castitatis scopulos & scandali occasiones. 5. Implere se salutis scientiâ ad imbuendum eâ alios. 6. Non frangi difficultatibus, inurbanitate, indole aliorum agresti, ingratitude &c. 7. Multum dulcedinis ad devinciendum sibi animos. 8. Committere se sine mora Spiritui Dei, ut animemur, dirigamur, protegatur in actione. 9. Charitas, teneritudo, animi candor &c.

7 *In verbo veritatis, in virtute Dei, per arma iustitia à dextris, & à sinistris;*

10. Amare ardentem veritatem, eam prædicare cum sinceritate, eam cum prudentiâ dispensare.

11. Non expectare successum nisi à Dei potentiâ, non habere fiduciam nisi in illum; in illum totum quem fecimus fructum referte. 12. Omnia in regni ejus augmentum convertere, sive prosperitatem sive adversitatem.

8 *Per gloriam, & ignobilitatem; per infamiam, & bonam famam: ut seductores, & veraces; sicut qui ignoti, & cogniti:*

13. Remittere ad Deum honorem, qui ministro exhibetur, sibi humilitatem vindicare. 14. Uti hominum æstimatione ad confirmandum Dei Verbum, pati contemptum & calumnias ad expiandum quod humanum aut carnale ministerio admiscuimus.

9 *Quasi morientes, & ecce vivimus, ut castigati, & non mortificati:*

15. Sibi & in vita & in morte constare. Quid interest quales simus in oculis hominum, modò vivamus in oculis & corde Dei? 16. In medio maximorum periculorum in eum collocare spem, qui suos affligit ut castiget, non ut perdat. Permittit à mundo eos excerci; sed sibi reservat de hora sacrificii disponere.

10 *Quasi tristes, semper autem gaudentes: sicut egentes, multos autem locupletantes: tamquam nihil habentes, & omnia possidentes. ¶*

17. Gaudio affici propter afflictiones. 18. Con-

fiderare

derare paupertatem tamquam fontem divitiarum spiritualium in gregis salutem profluentem. Apostoli & Sancti patrarunt miracula, ad restituendam vitam & sanitatem, & suppeditandum necessaria in indigentia. Numquam ad conferendum temporales divitias. 19. Inniti providentiae. Fides tradit omnia Dei bona in potestatem illius, qui omnia propter Deum relinquit. Omnia possidentur, dum ille possidetur, & nihil amittitur dum illud perditur quod perire debet.

§. 2. S. PAULUS AMAT ET VULT AMARI. CUM J. CHRISTO ET BELIAL NULLA CONVENTIO. FUGIANT FILII DEI EJUS INIMICOS.

11 *Os nostrum patet ad vos, o Corinthii, cor nostrum dilatatum est.*

20. Plus loqui ex abundantia charitatis, ex animi candore & dilatatione, quam ex imperio, & dominatione. Conciliamus nobis cor aliorum, dum illis cor nostrum pandimus; illud autoritas constringit, dilatat charitas.

12 *Non angustiamini in nobis: angustiamini autem in visceribus vestris:*

21. Denique oportet amare illos, à quibus volumus amari propter Deum; non emitur amicitia nisi per amicitiam. Quantumvis in alios homines exerceamus imperium, numquam occupamus eorum corda, nisi illis cor nostrum largiendo.

13 *Eandem autem habentes remunerationem, tamquam filiis dico, dilatamini & vos.*

Qui nimiae teneritudinis Paulum accusabit, nescit quid sit esse patrem. Licitum est Pastori quilibet agere ad conciliandum sibi ovium animos, dum eos non quarit nisi ut Deo reddat.

14 *Nolite iugum ducere cum infidelibus. Quia enim participatio iustitiae cum iniquitate? Aut quae societas luci ad tenebras?*

15 *Qua*

15 *Qua autem conventio Christi ad Belial? Aut qua pars fideli cum infideli?*

Non oportet contrahere necessitudinem aut societatem particularem, aut nimiam familiaritatem cum iis, quos nolumus, nec debemus imitari. Recordemur semper in mundanâ conversatione, quod eo conferamus unum corpus, unum spiritum, unum cor, quæ J. Christi sunt. Quis non redit ex humana conversatione infecto corde per illius corruptionem, tenebris illius obscurato intellectu, per illius pompas fascinati sensibus, debilitatâ per ejus maximas fide, aspectu falsorum bonorum illius corruptâ spe, perversitate spiritus illius diminutâ charitate?

16 *Qui autem consensus templo Dei cum idolis? 1. Cor. 3. Vos enim estis templum Dei vivi, sicut dicit Deus: 16. 17. Quoniam inhabitabo in illis, & inambulabo inter eos, 6. 19. & ero illorum Deus, & ipsi erunt mihi populus. Leviticâ*

Quid est, intellectum atque cor sæculi vanitatibus aperire, nisi inducere in Dei templum idola? Illud inhabitat per suam gratiam, illud dilatat per suam charitatem, in illo obambulat faciens hominem incedere per viam mandatorum suorum, illud sibi subjicit dum hominem voluntati suæ conjungit. O beatum illum qui potest dicere, Deum verè esse Deum cordis sui, cum in illo sibi fixisse domicilium, vivere, operari, regnare.

17 *Propter quod exite de medio eorum, & separamini, dicit Dominus, & immundum ne tetigeritis: 52. 11. Isaia*

Mira illusio, sibi inducere in animum, quod possit cor Deo conservari amando mundi infectionem. Si mundum exterius relinquere non possumus, saltem oportet se sejungere ab ejus cupiditate, & fugere corruptionem.

18 *Et ego recipiam vos: & ero vobis in patrem, Jer. 31. & vos eritis mihi in filios & filias, dicit Dominus 9. omnipotens.*

Qui mavult mancipium esse cupiditatum sæculi, quam filius & hæres Dei, meretur cor-
dis

dis sui inordinationi relinqui. Quandoquidem omnipotentia seipsam interponat pro eo quod suprema veritas promisit, quid moramur post tale promissum nos Deo dare? Forſan quia tam anguſto cordi noſtro non ſufficit? Forſan quia ſperamus nos inventuros aliquid melius in creaturis?

CAPUT VII.

§. I. SANCTIFICATIO CORPORIS ET ANIMI
IN TIMORE DEI. AFFLICTIO ET
CONSOLATIO S. PAULI.

I *Has ergo habentes promiſſiones, chariſſimi, mundemus nos ab omni inquinamento carnis & ſpiritus, perficientes ſanctificationem in timore Dei.*

Nihil eſt utilius ut ſe ipſum quis ad virtutem animet, quam ſi ſæpe ante oculos fidei magnitudinem promiſſionum Dei ſibi proponat. . Hic mundus adeo corruptus, à quo nos tueri debemus, & in carne & in animo noſtro remanet; ibi eum oportet oppugnare, ibi oportet vires ejus frangere. . Multi ſunt reprobi qui opus ſanctificationis inchoant, ſoli ſunt electi qui illud perficiunt. . Timor caſtus & filialis, qui ſolus nos facit peccatum odiſſe, ſolus etiam opus perfectionis poteſt abſolvere.

2 *Capite nos. Neminem laſimus, neminem corrupimus, neminem circumvenimus.*

Modus innocens aperiendi oculos illis, qui à falſis doctoribus ſeduci ſe permiferunt. Ut ab eorum quis avertatur errore, eorum agendi modus tantum conferendus eſt cum Sanctorum charitate, doctrinâ, & agendi ratione ab omni cupiditate aliena. S. Paulus ſolum cor aucupatur, alii & bona, & quidquid ſervire poteſt propoſito ſuo ambitioſo & propriis commodis.

3 *Non ad condemnationem veſtram dico: prædiximus enim quòd in cordibus noſtris eſtis, ad commoriendum, & ad convivendum,*

Dum

Dum Pastor semel ovium suarum sibi conciliavit animos, quidlibet illis potest dicere; & dum oves Pastoris animum sibi exploratum habent, qui illis debent audire. . Vita & mors Pastoris, non ipsius sed Ecclesiæ sunt.

4 *Multa mihi fiducia est apud vos, multa mihi gloriatio pro vobis, repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra.*

Annitendum est, ut fidelitas in conservandâ disciplinâ sine humano respectu, conjungatur cum industria in conservanda benevolentia per argumenta æstimationis, satisfactionis, & teneritudinis. Primum fit sine discrimine alterius, dum habetur Dei Spiritus, nec propriis commodis studetur.

5 *Nam & cum venissemus in Macedoniam, nullam requiem habuit caro nostra, sed omnem tribulationem passi sumus: foris pugna, intus timores.*

Verus Pastor numquam quiescit. Semper patiendum, semper pugnandum, semper armorationis & verbi expedienda, semper in animo versanda cura adversus vires invisibilis hostis, & latentium inimicorum machinationes. . Sed Deus omnia operatur in suo ministro, si sit fidelis suo ministerio.

6 *Sed qui consolatur humiles, consolatus est nos Deus in adventu Titi.*

Solius est Dei suos consolari. Numquam eos qui pro sua causa laborant, aut patiuntur, sine aliquo solatio destituit. Quam illa solatia, quæ ab ejus immittuntur manu, diversa sunt ab illis quibus nos ipsos afficimus. Magnum est Pastori solatium, auxilium & societas cooperatoris fidelis, zelosi, laboriosi, & ab omni proprii commodi studio remoti.

7 *Non solum autem in adventu ejus, sed etiam in consolatione, quâ consolatus est in vobis, referens nobis vestrum desiderium, vestrum fletum, vestram emulationem pro me, ita ut magis gauderem.*

Pastor qui officio suo rectè fungitur primum mole-

molestiam & tristitiam parit; sed deinde & in maiori aestimatione & in amore habetur. . Oportet excolere & seminare magno cum labore & molestia, ad metendum cum gaudio & solatio.

§. I. TRISTITIA SECUNDUM DEUM MATER
PŒNITENTIÆ: TRISTITIA MUNDI
PARIT MORTEM.

8 Quoniam etsi contristavi vos in epistola, non me pœnitet: etsi pœniteret, videns quod epistola illa (etsi ad horam) vos contristavit;

9 Nunc gaudeo: non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad pœnitentiam. Contristati enim estis secundum Deum, ut in nullo detrimentum patiamini ex nobis.

Falsa est crudelisque charitas, relinquere animam in peccatis ac vitiis, ne contristetur. Tristitia & amaritudo pœnitentiæ, semen est gaudii divini & salutis æternæ. Qui non vult seminare in lachrymis, fructum non metet in gaudio æterno.

1. Petr.
2. 19.

10 Quæ enim secundum Deum tristitia est, pœnitentiam in salutem stabilem operatur: sæculi autem tristitia mortem operatur.

Qui reddunt pœnitentiam tam dulcem & tam facilem, potius student satisfacere hominibus, quam eos ad æternam salutem perducere. Nimia indulgentia causa est relapsuum. Tristitia secundum Deum oritur ex dolore propter amissum Deum, & est effectus charitatis, quæ cordis est vita: sæculi tristitia oritur ex dolore propter amissa sæculi bona, & est cupiditas, quæ mors est animæ: cupiditate enim possidetur, quod sine dolore amitti non possit.

11 Ecce enim hoc ipsum, secundum Deum contristari vos, quantam in vobis operatur sollicitudinem: sed defensionem, sed indignationem, sed timorem, sed desiderium, sed emulationem, sed vindictam. In omnibus exhibuistis vos, incontaminatos esse negotio.

Indicia

Indicia salutaris pœnitentiæ. Quæ nihil operatur, vera non est; quæ sincera est, operatur applicationem seriam ad reparandum proprium peccatum, ad non participandum ex alienis, ad ea habendum odio, ad amandum eos qui in eorum nos adduxerunt notitiam, ad concipiendum zelum iustitiæ divinæ per pœnitentiam, ad timendum ejus judicia &c.

12 *Igitur, etsi scripsi vobis, non propter eum qui fecit injuriam, nec propter eum qui passus est: sed ad manifestandam sollicitudinem nostram, quam habemus pro vobis.*

Magnum momentum est Pastori, convincere peccatorem, quod ipsius tantum studeat saluti; & magna est stultitia peccatori, quod sibi persuadeat aliud intendi, dum per securam pœnitentiæ viam deducitur. Dum in passionibus suis palpatur, tum rationem habet credendi, quod intendatur aliud, quam conversio ipsius & salus.

13 *Coram Deo: ideo consolati sumus. In consolatione autem nostra, abundantius magis gavisi sumus super gaudio Titi, quia refectus est spiritus ejus ab amicis vobis.*

Est charitas Apostolica, & amicitia verè Christiana, tristitias atque molestias aliorum tamquam suas persentiscere. Hoc debet Episcopus præcipuè erga eos, qui ei auxilio sunt in tolerandis oneribus sui ministerii.

14 *Et si quid apud illum de vobis gloriatus sum, non sum confusus: sed sicut omnia vobis in veritate locuti sumus, ita & gloriatio nostra, quæ fuit ad Titum, veritas facta est,*

Plurimum interest Pastoris, semper inventum esse sincerum, & veracem. Periclitatur confundi, & ovium suarum amittere fiduciam, si adhibeat, tueatur aut comprobe illos ministros, pro quibus respondere nequit tamquam pro seipso.

15 *Et viscera ejus abundantius in vobis sunt: reminiscens omnium vestræ obedientiam, quomodo*

cum timore & tremore exceperitis illum.

16 *Gaudeo quod in omnibus confido in vobis.*

Obligatio naturalis Pastoris, & ovium. . Hæ lenire debent amaritiem muneris Pastoralis observantiâ, obedientia, & timore filiali. Hic in occasionibus respondere debet curâ suâ & eas fovere novis argumentis satisfactionis, gaudii, & teneritudinis.

C A P U T VIII.

9. I. FIDELES MACEDONIÆ PAUPERES, ET
PRODICI ERGA PAUPERES.

Notam autem facimus vobis, fratres, gratiam Dei, quæ data est in Ecclesiis Macedonia:

Charitas & pietas Christianorum, donum sunt Dei, & effectus gratiæ ejus. Effectus est communionis Sanctorum, percipere gaudium ex bonis, quæ alibi aguntur, & indicum est zeli pastoralis bona extollere aliena ad accendendum aliorum charitatem.

2 Quod in multo experimento tribulationis, abundantia gaudii ipsorum fuit; & altissima paupertas eorum, abundavit in divitias simplicitatis eorum:

Nihil magis Dei magnitudinem manifestat, aut clarius potentiam gratiæ J. Christi exhibet, quam hæc lætitiæ congemminatio in malorum incremento, & hæc abundantia charitatis in maxima indigentia cumulo.

3 Quia secundum virtutem testimonium illis reddo, & supra virtutem voluntarii fuerunt,

Excessus laudabilis, qui non ex defectu luminis aut discretionis oritur, sed ex superabundantiâ charitatis. Beatus ille, qui in æs alienum, aut paupertatem non incidit, nisi propter pauperes! Illud est J. Christum imitari.

4 Cum multa exhortatione obsecrantes nos gratiam, & communicationem ministerii, quod sit in sanctis,

Eleē.

Eleemofyna admodum perfecta est, quæ non est extorta per violentiam, sed quam sola vis charitatis coëgit accipere. . Recipitur à Deo quod datur pauperibus, atque illud est pecuniam fœnori dare, sponse Deo & in computum suum id referente. . Pecunia sacra est, nec possunt pecuniæ pauperum credi nisi homini fideli. Apostoli, & illorum successores primi sunt œconomi, & administratores nati bonorum pauperum.

5 *Et non sicut speravimus, sed semetipsos dederunt primum Domino, deinde nobis per voluntatem Dei;*

Dum donatur cor Deo, tempus & labor Ecclesiæ, bona pauperibus; tum verè Christiana & Apostolica fit divisio. Sed non est illa gratia multum communis, eam Deus solus potest in nobis operari.

6 *Ita ut rogaemus Titum, ut quemadmodum cepit, ita & perficiat in vobis etiam gratiam istam.*

Muneris est & fidelitatis Pastoris & directoris, indagare uniuscujusque indolem ac gratiam, eamque perficere. Sæpe ex defectu luminis, zeli, & applicationis, in medio itinere destituuntur animæ, cum ad illam quam ab ipsis Deus requirit perfectionem essent adducendæ.

7 *Sed sicut in omnibus abundatis fidē, & sermone, & scientiâ, & omni sollicitudine, insuper & charitate vestra in nos, ut in hac gratia abundetis.*

8 *Non quasi imperans dico: sed per aliorum sollicitudinem, etiam vestra charitatis ingenium bonum comprobans.*

Ecclesia non verè floret, quibuscumque aliunde instructa sit præfidiis, nisi cum in eâ charitas in pauperes eminet. Si hæc charitas non resideat in corde, nullius sunt momenti aliæ virtutes. Hanc exempla inspirant efficacius, quam leges & prædicationes. S. Pauli agendi ratio blanda est, nihil ibi dominatur, quam charitas & mansuetudo.

§. 2. PRO VIRILI PAUPERIBUS AUXILIARI.

† S. Pau- 9 † Scitis enim gratiam Domini nostri Jesu Christi,
lin. Episc quoniam propter vos egenus factus est, cum esset di-
ves, ut illius inopiā vos divites essetis.

Quis obsistat exemplo Dei pro creaturis suis ad egestatem redacti? Partiamur ad minus cum ipso illa bona, quæ non habemus nisi per merita ipsius paupertatis. J. Christus sacrificando sua bona gloriæ divinæ nostræque saluti, simul nos docet bonorum nostrorum & usum & contem-
ptum.

10 Et consilium in hoc do: hoc enim vobis utile est, qui non solum facere, sed & velle cœpistis ab anno priore:

Non oportet permittere elabi occasiones sua-
viter ad bona opera inducendi illos, quorum bona nobis perspecta est voluntas, ne fructum illius amittant.

11 Nunc verò & factō perficite: ut quemadmo-
dum promptus est animus voluntatis, ita sit & per-
ficiendi ex eo quod habetis.

Non immoremur bonis desideriis. Condem-
nabunt hæc illos, qui ea per suam pigritiam red-
dunt sterilia. Bonum desiderium talentum est,
quod executioni mandandum est, & cujus redde-
tur ratio, tamquam doni quod nobis sanguinis sui
pretio Christus emit.

12 Si enim voluntas prompta est; secundum id
quod habet, accepta est, non secundum id quod non
habet.

Multum datur, dum modicum magno affectu
datur. Bona voluntas facit meritum eleëmofynæ;
quia hæc bona voluntas non aliud est, quam cha-
ritas. Debet cor erogare eleëmofynam, dum ne-
quit manus.

13 Non enim ut aliis sit remissio, vobis autem tri-
bulatio, sed ex aequalitate.

Debet prudentia charitatem dirigere, & nec
hæc,

hæc, nec illa permittit inconsultas profundere eleemosynas, nedum alios ad tales faciendas inducere abutendo bona illorum dispositione. Quisque suas debet vires metiri, & perpendere propriam indigentiam, necessitatem familiæ suæ &c. sed absque fraude & affectatione.

14 *In presenti tempore vestra abundantia illorum inopiam suppleat: ut & illorum abundantia vestra inopiæ sit supplementum, ut fiat æqualitas, sicut scriptum est:*

Non constituit Deus æqualitatem inter homines per eorum nativitatem, ut æqualitas illa esset opus gratiæ suæ & charitatis. . Posuit Deus portionem temporalem pauperis in manu divitis, & portionem spirituales divitis in manu pauperis, ad fovendam mutuâ dependentiâ bonam concordiam inter membra. . Qui partem pauperis detinet, sibi plus quam pauperi furatur. . Quisque respondeat admirabili isti Dei consilio, & allaboret ad inducendam æqualitatem; pauperes, multum pro divitibus orando; divites, multa pauperibus largiendo.

15 *Qui multum, non abundavit: & qui modicum, non minoravit.* ¶ Exod. 16. 18.

Frustra laboramus à pauperibus nos distinguere: veniet dies cum omnia ad æqualitatem redigentur. Intueamur terræ bona veluti cæleste Manna, quod Dei est donum, non opus hominum, pro necessitate, non pro deliciis; pro viatoribus & peregrinis, cujus corrumpitur superfluum in deserto; non pro civibus stabilitis in sua patriâ; & quod æquè datum est pauperibus ac divitibus.

16 † *Gratias autem Deo, qui dedit eandem sollicitudinem pro vobis in corde Titi,* † S. Luc.

17 *Quoniam exhortationem quidem suscepit: sed cum sollicitior esset, suâ voluntate profectus est ad vos.*

Zelus salutis animarum & sollicitudo Pastoralis donum est Dei quod infundit cordibus. Quam procul adest verus J. Christi minister ab invidia

ob aliorum zelum conceptâ ! Propter eorum doctores Deo agit gratias æquè ac propter suas, atque ita demonstrat quod non studeat nisi Deo & bono Ecclesiæ.

18 *Misimus etiam cum illo fratrem, cuius laus est in Evangelio per omnes Ecclesias:*

Fama Apostolorum magis procul extenditur, & diutius duratura est, quam Cæsarum. Laudantur ministri Evangelii ex amore ipsius Evangelii, & ad comprobandum Dei Verbum. Valde sapiens est cautio, non committere nummos Ecclesiæ & pauperum, nisi hominibus probitatis undique manifestæ, & quorum fidelitas probata sit.

19 *Non solum autem, sed & ordinatus est ab Ecclesiis comes peregrinationis nostræ, in hanc gratiam, quæ ministratur a nobis ad Domini gloriam, & destinatam voluntatem nostram:*

Quis crederet S. Lucam indiguissse testimonio suorum laborum, æstimatione S. Pauli, & approbatione Ecclesiæ, ut oneraretur fidelium eleëmofynis? Patrimonium est pauperum, & illi, qui eorum est Pater, reddenda erit ratio. . . Gloria Dei, & donantium intentio regula est justæ dispensationis eleëmofynarum & proventuum Ecclesiasticorum qui eleëmofynarum quædam sunt species.

20 *Devitantes hoc, ne quis nos vituperet in hac plenitudine, quæ ministratur a nobis.*

Magnâ curâ vitanda est, vel minima suspicio avaritiæ, studii erga proprium commodum, aut infidelitatis in eleëmofynarum administratione. Quam pauci sunt divites & Ecclesiastici, immunes in materia eleëmofynæ à conscientia stimulis! Sed quis exprobrationes J. Christi in morte & in iudicio sustinebit? Nec possumus sine injustitia dissipare, nec sine peccato negligere bona, quorum tantum sumus dispensatores, & œconomi. Sacrificium est Christianæ charitatis: Apostoli & eorum successores sunt illius ministri & dispensatores.

21 *Providemus enim bona non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus.*

22 *Misimus autem cum illis & fratrem nostrum, quem probavimus in multis sapè sollicitum esse: nunc autem multo sollicitiorem, confidentia multa in vos,*

Potest sufficere simplici Christiano, irreprehensibilem esse in oculis Dei; non satis est ministro J. Christi, qui irreprehensibilis debet esse coram hominibus.. Zelus, vigilantia, applicatio, virtutes sunt Pastorales maxime Ecclesiæ utiles.

23 *Sive pro Tito, qui est socius meus, & in vos adiutor, sive fratres nostri, Apostoli Ecclesiarum, gloria Christi.*

24 *Ostensionem ergo, qua est charitatis vestra, & nostræ gloriæ pro vobis, in illos ostendite in faciem Ecclesiarum.*

Esse comitem S. Pauli, non aliud est, quam cum ipso multum & pati & laborare.. Succesor Apostolorum imitabitur S. Paulum, quando non dedignabitur honorare ministros inferiores. Minister fidelis gloria est J. Christi, quia tota vita ejus sacrificium est pro gloria illius à quo missus est; & quia J. Christus illum gratia sua formavit.. Bonus operarius Evangelicus, thesaurus est pro quo magna habenda cura. Tres tituli, qui ad hoc obligant fideles. Primus est charitatis, veluti erga fratres suos in Christo Jesu. 2. Justitiæ, veluti erga ministros Ecclesiæ. 3. Recognitionis erga J. Christum, cujus res & gloriam eordi habere debent.

C A P U T IX.

§. I. DARE LIBERALITER, ET CUM GAUDIO. QUI PARCE SEMINAT PARCE ET METET.

1 **N**am de ministerio, quod sit in sanctos, ex abundanti est mihi scribere vobis.

2 Scio enim promptum animum vestrum: pro quo de vobis gloriatur apud Macedones. Quoniam & Achaia parata est ab anno praterito, & vestra emulatio provocavit plurimos.

Semper lucratur officiosè loquendo infirmis, ut eos incitemus ad bonum. Nihil aequius est quam rationes humanas accommodare ad illustrandum Dei opera. Bonum est honoris stimulo pro pauperibus incitare illos, qui nondum aliis motivis ducuntur. Hæc eleëmofyna ipsis orationes procurabit, obtinebunt orationes gratiam ad faciendum eleëmofynas alias & abundantiores & puriores.

3 Misi autem fratres: ut ne quod gloriamur de vobis, evacuetur in hac parte, ut (quemadmodum dixi) parati sitis:

4 Ne cum venerint macedones mecum, & invenerint vos imparatos, erubescamus nos (ut non dicamus vos) in hac substantia.

Fervor ministri pro commodis Ecclesiæ impellit ipsum, ut suis solerter consulat, nec refrigerescere permittat bonas dispositiones, quas Deus iis immisit. Uti debet dispositionibus naturalibus, humanis, & vitiosis, ut eos in bonum inducat. Plurimum interest efficere, ut mutantur habitus, quantumvis imperfecto motivo id fiat.

5 Necessarium ergo existimaui rogare fratres, ut præveniant ad vos, & præparent repromissam benedictionem hanc paratam esse, sic quasi benedictionem, non tamquam avaritiam.

† S. Laurent. 6 † Hoc autem dico: Qui parcè seminat, parcè & metet: & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet.

Nihil excidit charitati veri Pastoris: expendit omnia, prævidet omnia. Deus qui nostrum non eget ut alat pauperes, non vult adhibere ad cooperandum suæ charitati, nisi ipsam charitatem. Eleëmofyna sacrificium est voluntarium animi Christiani & liberalis, non munus extortum animo divitis, & avari; semen est temporale fructus æterni.

æterni, Seminemus in manu pauperis, ut metamus in gremio Dei. A nobis tantum pendet, messem uberem efficere.

7 *Unusquisque prout destinavit in corde suo, non ex tristitia, aut ex necessitate: hilarem enim datorem diligit Deus.* Eccli. 35. 11.

Tria genera eleëmofynarum. 1. Eleëmofyna hypocritarum, qui donant coacti & invitati: imperfectorum, qui parce & ægrè largiuntur: eleëmofyna verorum Christianorum, qui abundanter & cum gaudio profundunt. Patitur Deus illos, qui, ut ita loquar, ad illum se trahi permittunt; recipit illos qui voluntarie se illi largiuntur quamvis ægrè; sed gaudium cordis ejus pro illis est, qui ex tota latitudine & animi gaudio sese donant.

8 *Potens est autem Deus omnem gratiam abundare facere in vobis: ut in omnibus semper omnem sufficientiam habentes, abundetis in omne opus bonum:* Psalm. 111. 9.

9 *Sicut scriptum est: Dispersit, dedit pauperibus: justitia ejus manet in sæculum sæculi.*

Pastor, qui scit Deum esse primum pauperum patrem, pro illis intercedit, sed sine inquietudine: acquiescit providentiæ atque omnipotentia Dei, qui dare potest magna bona & præparare animum ad illa elargiendum. Nihil in hac vita deest nisi illis, quibus deest fides ad animum avocandum à bonis terrenis, fiducia pro sustentatione necessaria, charitas ad eam communicandam pauperibus, spes erga promissa æternitatis.

§. 2. DEUS GLORIFICATUS IN ELEËMOSYNIS, ET PER ILLOS QUI DONANT, ET QUI ACCIPIUNT.

10 *Qui autem administrat semen seminanti: & panem ad manducandum præstabit, & multiplicabit semen vestrum, & augebit incrementa frugum justitiæ vestra:*

Expendamus cum S. Paulo hæc quatuor eleëmofynarum genera quæ à Deo accipimus : alimentum quotidie; variis anni tempestatibus quæ feminemus; singulis annis amplam messem; omni tempore & omni hora fructum Justitiæ. . Non erogamus pauperibus nisi quod à Deo accepimus, & timemus ne nobis defit? Multum est pro eleëmofynarum suarum fœnore centuplum recipere bonorum temporalium : amplius est, centuplo gratiæ & virtutis donari; sed quis centuplum gloriæ comprehendat?

11 *Ut in omnibus locupletati abundetis in omnem simplicitatem, quæ operatur per nos gratiarum actionem Deo.*

Quam nobis bene pro eleëmofynis solutum est, dum illæ nobis gratiam accersunt & elargiendi eas abundantius, & sanctius, & omni modo! Eleëmofyna in bonum pauperem erogata, fructus est fiduciæ & semen gratiarum actionis.

12 *Quoniam ministerium hujus officii, non solum supplet ea quæ desunt sanctis, sed etiam abundat per multas gratiarum actiones in Domino,*

Pastores procuratores sunt, & œconomi pauperum. Eleëmofynæ quæ transeunt per manus quæ Deo I. Christum consecrant & offerunt, oblatio sancta & sacrificii istius pars efficiuntur. . Quot bona ex charitate profluunt! Salva præstat vita membris Jesu Christi : ex ipsorum cordibus totidem efficiuntur altaria incensi ubi Deus colitur & adoratur : quodammodo Deus ipse datur, ad quem omnia referuntur per millenas gratiarum actiones.

13 *Per probationem ministerii hujus, glorificantes Deum in obedientia confessionis vestra, in Evangelium Christi, & simplicitate communicationis in illos, & in omnes,*

Exuere se propriis bonis ad succurrendum procul remotis, ignotis, peregrinis, esse non potest nisi opus fidei & Christianis proprium. Hæc sancta charitatis profusio argumentum est illustre san-

sanctitatis nostræ religionis, omnipotentia Dei in corda hominum, & benedictionis verbi Evangelici.

14 *Et in ipsorum obsecratione pro vobis, desiderantium vos propter eminentem gratiam Dei in vobis.*

Bonus pauper semper est gratus, & magis cor quam manum benefactoris sui pensat, & minus movetur eleemosynâ quam ab illo accepit, quam dono, quod hic ipse accepit à Deo ut eleemosynam faceret, & Dei bonitate in utrumque.

15 *Gratias Deo super inenarrabili dono ejus.*

Quis comprehendat excellentiam & effectus doni charitatis? Portio est sponsæ Jesu Christi relicta. Divites, benedicite Deum, quod vobis largitus sit unde promereri potestis intercessionem, & protectionem pauperum apud ipsum. Pauperes, agite Deo gratias quod liberaverit vos à curâ & divitiarum malitiâ, & quod divitibus infuderit paternum erga vos animum.

CAPUT X.

§. I. S. PAULUS ACCUSATUS PRÆSUMPTIONIS.
RATIOCINATIO EVERSA. SPIRITUS
CAPTIVUS ET SUBJECTUS
JESU CHRISTO.

I *Ipse autem ego Paulus obsecro vos, per mansuetudinem & modestiam Christi, qui in facie quidem humilis sum inter vos, absens autem confido in vobis.*

Veri Pastores semper à mundo dampnantur. Illius judicio ipsorum mansuetudo tantum est abjectio, & ipsorum constantia, tantum est superbia & præsumptio. J. Christi exemplum ipsorum est consolatio. Offendere est & irritat mansuetudinem supremi illius Pastoris, qui ipsius ministros ipsum imitantes contemnit. Quo plus indigemus mansuetudine, eo magis illam in Jesu Christo & ministris ejus oportet honoremus.

2 *Rogo autem vos ne præsens audeam, per eam confidentiam quâ existimor audere, in quosdam, qui arbitrantur nos tamquam secundum carnem ambulemus.*

J. Christi mansuetudo in ore Pastorum ponit preces; virtus spiritus ipsius ponit in eo minas. Omnia carnalia sunt oculis carnalibus, & malignè interpretantur omnia. Sed spiritualis homo eorum iudicium pro regula non habet, fungitur suo officio, quid illi obganniant parum sollicitus.

3 *In carne enim ambulantes, non secundum carnem militamus.*

Episcopus homo est ut cæteri, sed ejus agendi ratio humana esse non potest. Vita hominis Christiani, continua adversus seipsum est militia; vita Episcopi militia continua adversus mundum. Frustra intendimus pravis dissimulationibus reddere docilem & faventem Evangelio illum, quem Evangelium aperto Marte impugnat & studet convellere.

4 *Nam arma militia nostræ non carnalia sunt, sed potentia Deo ad destructionem munitionum, consilia destruentes,*

5 *Et omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam Dei, & in captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi,*

6 *Et in promptu habentes ulcisci omnem inobedientiam, cum impleta fuerit vestra obedientia.*

Hoc male est intelligere Dei decreta, & Evangelii spiritum, velle stabilire & defendere Ecclesiam politiâ humanâ, & mediis carnalibus, magnatum amicitia, auctoritate, splendore, divitiis, artificiis &c. hoc est velle Sâulis armis Davidem induere. Nihil tam infirmum quam verbum, patientia, humilitas, mansuetudo, tolerantia &c. quæ arma sunt Pastorum Ecclesiæ, sed propter id ipsum illis Deus suam addit potentiam & virtutem. Quidquid objicere possunt & spiritus & potestas hominum Dei Verbo, cedit.

cedit Episcopo, qui ministerii sui armis uti novit. Non debet humilitas & mansuetudo Episcopi extinguere ejus vigorem, aut erga disciplinam constantiam labefactare. Rigoris & severitatis via uti non debet, nisi dum pauci supersunt peccatores scandalosi & contumaces.

§. 2. POTESTAS S. PAULI AD ÆDIFICANDUM,
NON AD DESTRUENDUM. VANITAS
PSEUDO - APOSTOLORUM.

NULLA GLORIA NISI

SI IN DEO.

7 *Qua secundum faciem sunt, videte. Si quis confidit sibi Christi se esse, hoc cogitet iterum apud se quia sicut ipse Christi est, ita & nos.*

Non est humilitas, sed abjecta & ingrata pravaricatio in Pastore, non cognoscere quid sit in J. Christo, & in necessitate non demonstrare, quid ab ipso acceperit. Nulli debet cedere honorem quod J. Christi sit servus.

8 *Nam, & si amplius aliquid gloriatus fuero de potestate nostra, quam dedit nobis Dominus in ædificationem, & non in destructionem vestram: non crubescam.*

Dum homines affectant deprimere ac in contemptum adducere ministerium, ministri humilitas cedere debet necessitati, in qua versatur, dignitatem extollendi. Regula magni momenti, & quæ plurimas difficultates dissolvit: Quod Pastor institutus sit ad ædificandam Ecclesiam, non ad placendum hominibus. Est agere more destructoris Ecclesiæ, non Pastoris, uti potestate Ecclesiastica adversus veritatem & bonos mores. J. Christus est qui illam concessit, oportet illam honorare & conservare, illi sese submittere: sed illam concessit in bonum Ecclesiæ, solum illum ob finem eam uti possumus.

9 *Ut autem non existimer tamquam terrere vos per epistolas :*

10 *Quoniam quidem epistola, inquit, graves sunt & fortes : praesentia autem corporis infirma, & sermo contemptibilis :*

Libertinorum mos est, Episcoporum auctoritatem imminuere, confirmare peccatores adversus justum timorem minarum atque censurarum quas intentant, easque ridiculo vertere. . Laus Epistolarum S. Pauli, in ipso ore inimicorum. Videtur in illis character litterarum & constitutionum Pastoralium, qui in eo situs est quod plenae sint virtute Verbi Dei, quod nihil contineant nisi Episcopali gravitati respondens, quod immittant in animos religiosum ac salutarem timorem, & quod illis imprimant pro Dei lege reverentiam.

11 *Hoc cogitet qui ejusmodi est, quia quales sumus verbo per epistolas absentes, tales & praesentes in facto.*

Plurimum interest Pastoris, ut cum factis sermo non pugnet, ut eundem ubique agendi modum teneat, ut sibi semper sit similis, sive praesens sive absens, omnibus tamen omnia factus.

12 *Non enim audemus inferere, aut comparare nos quibusdam, qui se ipsos commendant : sed ipsi in nobis nosmetipsos metientes, & comparantes nosmetipsos nobis.*

Admodum pusillus est, qui sibi magnus videatur. Quotusquisque est qui hoc in puncto non habet quod metuat propriae imaginationis illusionem ? Debet Episcopus superior esse judiciis hominum, nec metiri se ideis aut meritis aliorum ; sed excellentiam proprii ministerii, & suis officiis.

Eph. 4.7.

13 *Nos autem non in immensum gloriabimur, sed secundum mensuram regulae, quam mensus est nobis Deus, mensuram pertingendi usque ad vos.*

Deus cuique Apostolo designavit regionem in qua praedicare deberet. Suos quisque habet limites

mites, & suos agnoscit S. Paulus. Primum vestigium territorii Ecclesiastici, cuius constituendi consilium ipsius Dei manu expressum videtur.

14 *Non enim quasi non pertinentes ad vos, superextendimus nos: usque ad vos enim pervenimus in Evangelio Christi.*

Acquirimus jus & auctoritatem patris in illos quos in J. Christo genuimus. Debent filii jus illud revereri submissione filiali, & amare ab hac auctoritate dependere. Admodum excecatus est zelus aut male ordinatus, dum cogit sibi quidpiam ex alieno jure vindicare.

15 *Non in immensum gloriantes in alienis laboribus: spem autem habentes crescentis fidei vestra, in vobis magnificari secundum regulam nostram in abundantiam,*

16 *Etiā in illa, qua ultra vos sunt, evangelizare, non in aliena regula in qua preparata sunt gloriari.*

Charitas Apostolica tota zelo ardescit, sed sine impetu aut ambitione: amat Ecclesiam, sed amat etiam ordinem: vult agere, sed intra suos limites. Sapiens Pastor sollicitè etiam evitat facessere molestiam inferioribus suis ex munere aut jure illorum aliquid decerpando.

† 17 *Qui autem gloriatur, in Domino gloriatur.* † Unius Debet minister J. Christi æmulatione ardere ad S. Virg. conservandum cum gratitudine quod accepit, non nec laborare nisi secundum Dei voluntatem, ut Mart. ad illum referat gloriam & laboris successum. Jerem. Qui nihil habet, quod non accepit, nihil habet 9. 23. unde gloriatur. Quid est in Domino gloriari? 1. Cor. Est gloriari quod totum illi debeamus, & semper 1. 31, ab illo pendere, nec alia habere merita quam quæ in nobis efficit suâ gratiâ.

18 *Non enim qui seipsum commendat, ille probatus est: sed quem Deus commendat.*

Qui seipsum intrudit in Ecclesiam, & in ministerium se ingerit, qualemcumque habeat successum, à Deo non probatur. Nihili Deus facit,

quidquid sine præscripto aut spiritu ejus geritur : non potest æstimare aut probare nisi opus suum in nobis.

CAPUT XI.

§. I. ZELUS S. PAULI. ECCLESIA VIRGO ET SPONSA. SEDUCTORES TRANSFORMATI IN APOSTOLOS.

1 *U*tinam sustineretis modicum quid insipientia mea, sed & supportate me :

Defensio tui maximè necessaria vitium esse videtur verè humili, quamvis non defendat se, nisi se humiliando. . . Humilitas, vera est sapientia Christiani: genus quoddam est insanix se ipsum efferre laudibus; sed hæc insania in sapientiam convertitur, dum hoc fit propter Deum.

2 Amulor enim vos Dei æmulatione. Despondi enim vos uni viro virginem castam exhibere Christo.

Qui alios tantum diligit propter J. Christum, considerat illos, qui sibi eos volunt vindicare, uti adulteros. Hoc propriè efficit animæ virginitatem quod habeatur fides pura & simplex, non speretur nisi in Deum, non ametur nisi ille.

Gen. 3. 4. 3 Timeo autem, ne sicut serpens Evam seduxit astutiâ suâ, ita corrumpantur sensus vestri, & excidant simplicitate, quæ est in Christo.

Corruptores fidei & Christianorum morum successores sunt serpentis. Tales semper erunt in Ecclesia. Oponi debet duplicitati ejusque machinationibus simplicitas verbi Evangelici: & modus conservandi simplicitatem Christianam & fidei puritatem est acquiescere illis quæ ab Ecclesia accepimus, quæque ipsa hausit ex Scripturis ac Apostolicis traditionibus.

4 Nam si is qui venit, alium Christum prædicat, quem non prædicavimus; aut alium spiritum accipitis, quem non accepistis; aut aliud Evangelium, quod non recepistis: rectè pateremini.

Unitas Ecclesiæ ejusque ministerii est excellentiæ

lentiæ ejus exordium. Unus Ecclesiæ Sponsus, J. Christus; unum pignus fidei, ipsius spiritus; unus contractus connubii, Evangelium. . Intolerabilis est hæreticorum illusio prætendentium adhærere eidem Ecclesiæ, eundem profiteri J. Christum, eundem recipere spiritum, & idem prædicare Evangelium, dum introducunt novam doctrinam, novum ministerium, idque viâ novâ, sine missione, sine autoritate, sine miraculis.

5 *Existimo enim nihil me minus fecisse à magnis Apostolis.*

Oportet esse humilem sicut fuit S. Paulus, ut non erubescamus nos ipsos tali modo extollere. . Quicumque prærogativas suas tantum commemorat ne infidelis sit aut Deo aut authoritati suæ, humilitatis meritum non amittit, sed illud merito charitatis auget atque amplificat.

6 *Nam etsi imperitus sermone, sed non scientiâ: in omnibus autem manifestati sumus vobis.*

Falsa foret humilitas in Pastore de sua ignorantia gloriari. Unum ex præcipuis ejus muniis est, animum imbuere scientiâ Ecclesiæ & veritatibus Christianis potius, quam sermonis elegantiam affectare. . Calumniis sumus impervii, dum actionibus nostris possumus iis respondere.

7 *Aut numquid peccatum feci, me ipsum humilians, ut vos exaltemini? quoniam gratis Evangelium Dei Evangelizavi vobis?*

Quantam parit libertatem Pastori agendi ratio ab omni cupiditate aliena! Beatum illum, qui nullius criminis reus agi potest, quam humilitatis & submissionis nimie ovium gratiâ. Ea est Apostolica fidelitas, pauperem ac humilem vitam agere, dum pro jure nostro facere possemus ut pascere, potius quam nocere Ecclesiæ ac ministerio.

8 *Alias Ecclesias expoliavi, accipiens stipendium ad ministerium vestrum.*

Particulares Ecclesiæ, cum membra sint ejusdem corporis, sibi mutuo debent esse auxilio. Ob
eandem

eandem rationem uti oportet perfectissimorum virtute, ut parcamus infirmis.

9 Et cum essem apud vos, & egerem; nulli onerosus fui: nam quod mihi deerat, suppleverunt fratres, qui venerunt a Macedonia: & in omnibus sine onere, me vobis servavi, & servabo.

Oeconomia est late se extendens, propriis sumptibus servire Ecclesiae ne quid ex caelesti mercede decedat aut ex libertate ministerii. Multi admodum ministri inutiles onerosi sunt Ecclesiae per luxum suum & inutiles sumptus, interea dum Apostolus timet sibi necessaria admittere.

10 Est veritas Christi in me, quoniam hac gloriatio non infringetur in me in regionibus Achaiae.

Debet Pastor libertatis suae esse retinens, nec obstringere se obligationibus aut muneribus, nec etiam, quantum fieri potest, retributionibus iustissimis ac necessariis.

11 Quare? Quia non diligo vos? Deus scit.

12 Quod autem facio, & faciam: ut amputem occasionem eorum, qui volunt occasionem, ut in quo gloriantur, inveniantur sicut & nos.

Hae animi moderatio laudabilis est, & admodum utilis, sed nullam aut languoris, aut diffidentiae speciem potest praeferre. Plurimum interest non permittere ut vel haeretici vel falsi Doctores praevalcant ex eo, quod rationem agendi praferant ab omni cupiditate alienam: hoc maxime populi animos conciliat, circa hoc maxime vigilandum est.

13 Nam ejusmodi pseudoapostoli, sunt operarii subdoli, transfigurantes se in apostolos Christi.

Pseudo-Apostoli, veris Apostolis parè coavi sunt quorum mores & agendi modum affectant. Dum eos durè tractamus ac increpamus verborum aculeis, non illud semper indicium est animi acerbi ac amari, sed saepè effectus est veri zeli & veritate inflammari, sitientis veritatem.

14 Et non mirum: ipse enim satanas transfigurat se in angelum lucis, Verus.

Verus Pastor, sanctus director, prædicator Apostolicus, est Angelus semper præsens, & Deo per preces conjunctus; quique Dei lumen per ministerium suum in animos diffundit. Utinam sub luminis splendore Angeli tenebrarum non lateant!

15 *Non est ergo magnum, si ministri ejus transfigurentur velut ministri justitiæ: quorum finis erit secundum opera ipsorum.*

Ministri Ecclesiæ mercenarii, ambitiosi, hypocritæ, & qui illam passionibus suis sacrificant, indigni sunt, qui benignè tractentur. Interest Ecclesiæ eos quales sunt in fidelium notitiam adducere, in quantum ordo, pax, ac characteris reverentia patitur, & servando mensuram quam suggerit prudentia, ac regulæ correctionis fraternæ, quas præscripsit Dominus: tractari possunt tamquam imitatores & ministri diaboli, ita ut charitas, teneritudo, sapientia, & humilitas Apostolica nullum patiantur detrimentum. Possunt durante sua vita decipere ac persequi homines; sed quod judicium in illos, urgente jam morte!

§. 2. LABORES CONTINUI, ET PASSIONES SANCTI PAULI OPPOSITÆ VANITATI PSEUDO-APOSTOLORUM.

16 *Iterum dico, (ne quis me putet insipientem esse, alioquin velut insipientem accipite me, ut & ego modicum quid glorier)*

An igitur S. Pauli humilitas nostram superbiam & vanitatem non confundet? Seipsum pati non potest humilis, quantavis eum necessitas cogat extollere suum ministerium, de suis prærogativis honorificè loquendo. Superbus vix illos pati potest, qui eum præconiis non effertunt.

17 *Quod loquor, non loquor secundum Deum, sed quasi in insipientia, in hac substantia gloriæ.*

Mun-

Mundus propria vanitate dementatus, & laudum appetens, semper præsto est illos damnare, qui animo purissimo se laudant. Magno hoc solatio est sanctis Episcopis & Doctoribus, quorum agendi ratio in similibus occasionibus imprudentiæ & temeritatis, aut superbiæ censurâ notatur.

18 *Quoniam multi gloriantur secundum carnem: & ego gloriabor.*

Intentio & dispositio cordis magnam in actione eâdem differentiam inducunt. Licitum est adhibere, sed rarò idque summâ cum prudentiâ, prærogativas humanas & temporales, ad confundendam vanitatem Doctorum hypocritarum aut ambitiosorum.

19 *Libenter enim suffertis insipientes: cum sitis ipsi sapientes.*

Ironia innocens; ad cogendum eos, qui se seduci patiuntur, ut proprium agendi modum attento animo perpendant. Nimis sæpe contingit, ut cuncta patiamur à miserabili quodam, qui lupus potius est, quam Pastor, & ut cuncta existimentur intolerabilia in homine secundum Deum.

† Dom.
Sexages.

20 † *Sustinetis enim si quis vos in servitutem redigit, si quis devorat, si quis accipit, si quis extollitur, si quis in faciem vos cedit.*

Væ Pastoribus aut directoribus avaris, qui relinquunt poenitentes suos peccatis suis onustos, & eos tantum divitiis suis exonerant. Deus sæpe tradit populos mercenariis ac prædonibus, eò quod noluerint habere in honore Pastores fideles, ab omni avaritiâ remotos, & qui seipso redigebant ad paupertatem ut oves suas dicerent.

21 *Secundum ignobilitatem dico, quasi nos infirmi fuerimus in hac parte. In quo quis audet (in insipientia dico) audeo & ego:*

Beati illi Pastores, quibus nihil potest obijci, nisi quod fuerint nimis à proprii commodi cupiditate

cupiditate alieni, nimis humiles, nimis in propriis laudibus parci!

22 *Hebræi sunt, & ego: Israelita sunt, & ego: Semen Abrahæ sunt, & ego:*

23 *Ministri Christi sunt, (ut minus sapiens dico) plus ego: in laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter.*

Nihil magis humiliat verum Christianum, quam quod recordari debeat prærogativarum, quas ex criminosa nativitate retulit; magis eum humiliat, quod gloriari debeat in prærogativis gratiæ: sunt tamen aliquando occasiones in quibus id agendum est.. Quo magis se quisquam Ecclesiæ causa consumit, atque sacrificat, eo evidentius signa vocationis ad Sacerdotium J. Christi aut sacrum ministerium præfert.

24 *A Judæis quinquies, quadragenis, unâ minus, accepi.* Deut. 25. 3.

Permittit Deus calumniis sanctos vexari, ut ipsi nobis cogantur detegere vitæ suæ singulares quasdam actiones, quæ semper latuissent.. S. Paulus à Judæis durius habitus quam à gentilibus, in eo characterem refert similitudinis cum J. Christo. Illud etiam solatio est Christianis proditis & malè habetis à falsis fratribus.

25 *Ter virgis cæsus sum, semel lapidatus sum, iter naufragium feci, nocte & die in profundo maris fui,* Act. 16. 22.

Ecce unde Apostolus gloriam capiet & undè non facile se jactent alii, quod rebellis mancipii more virgis fuerit cæsus, quod lapidatus quasi impio ore in Deum blasphemus, quod instar scelerati à Deo protellis ac tempestatibus permissus. Act. 14. 18.

Sors ista est tanto dignior Apostolo in oculis fidei, quanto indignior & abjectior in oculis carnis.. Numquam amittamus in Deum fiduciam, in quamcumque simus præcipitati afflictionis abyssum: eadem manus quæ Paulum è profundo maris eduxit, ex omnibus malis, ac periculis nos potest eripere. Act. 27. 41.

26 *In itineribus sæpè, periculis fluminum, periculis latronum, periculus ex genere, periculus ex gentibus, periculis in civitate, periculis in solitudine, periculus in mari, periculis in falsis fratribus:*

Quo Deus magis decrevit uti quodam instrumento, eo illud laboribus magis aptat politque. Dæmon totum mundum adversus S. Paulum concitat, quia totius mundi est Apostolus. De omnibus solus triumphat: argumentum hoc est veritatis religionis & divinæ providentiæ, justificatio & motivum fiduciæ in maximis adversitatibus.

27 *In labore & arumna, in vigiliis multis, in fame & siti, in jejuniis multis, in frigore & nuditate:*

Hoc modo, Christiani, discipuli S. Pauli; Ecclesiastici, ejus in ministerio successores; hoc modo vult sibi Deus cultam ac servitium exhiberi, non in otio, mollitie, luxu, aut delitiis.

28 *Præter illa quæ extrinsecus sunt; instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum.*

Parum sunt tolerantia externa vero Pastori, si cum iis conferantur, quæ zelus ejus & sollicitudo spiritui ac cordi ejus infigunt. Qui pondus Pastoralis officii non sentit, illius ignorat obligationes: qui eas novit, ac illis se sine vocatione ingerit & non quodammodo coactus, stultus est aut præsumptuosus.

29 *Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non uror?*

Oportetne mirari, illum, qui in corde circumfert totam Ecclesiam ac omnia ejus membra, omnia ejus mala persentiscere, atque ab iis cox illi transfigi & consumi? Solus mercenarius potest esse indifferens, aut ovium defectibus non moveri, & obdurescere adversus infirmos. Ostendit quod eas inter proprias oves non habeat, sed habeat ut alienas, qui discrimine jacturæ illarum non percellitur.

30 *Si gloriari oportet: quæ infirmitatis meæ sunt, gloriabor.*

Nihil

Nihil majori honore afficit membrum & ministrum J. Christi, quam capiti suo ac magistro per passionem assimilari. Gloria crucis sola digna est Christiano in hoc mundo, quia via est quam Deus ad sui glorificationem elegit.

31 Deus & Pater Domini nostri Jesu Christi, qui est benedictus in saecula, sit quod non mentior.

Rarum est non mentiri, dum de nobis ipsis sermonem habemus. Ipse Apostolus rectè timet, ne sibi non habeatur fides, nisi Deum appellet, in testem & amoris sui erga crucem, & eorum quæ passus est.

32 Damasci praepositus Gentis Aretæ regis, custodiebat civitatem Damascenorum, ut me comprehenderet: A. Flor. 9. 14.

33 Et per fenestram in sporta dimissus sum per murum, & sic effugi manus ejus.

Media maxime humilia ad evitandam persecutionem, maxime digna sunt Christiano & Apostolo. Sic exercitium humilitatis occasionem patiendi, quæ exciderat, quodammodo compensat. Fidelitatis est hasce vias præferre viis maxime splendidis nec desiderare supernaturales sine necessitate; nec immorari periculis sine utilitate.

CAPUT XII.

§. 2. RAPTUS S. PAULI. DEUS ILLUM HUMILIAT NE EXTOLLATUR. QUO EST INFIRMIOR EO FORTIOR.

I **S**I gloriari oportet (non expedit quidem :) veniam autem ad visiones & revelationes Domini.

Non absque periculo tenetur Pastor agere pro Ecclesiæ bono id, quod excitare potest atque palpare vanitatem spiritus humani; sed adigitur ad hoc aliquando ipsius charitas aut infirmitate aut durezza ovium suarum. Extraordinariæ gratiæ thesaurus sunt qui conservari sine humilitate nequit, nec retegì sine necessitate, nec occultari Ecclesiæ in necessitate sine infidelitate.

2 Scio hominem in Christo ante annos quattuordecim, (sive in corpore nescio, sive extra corpus nescio, Deus scit) raptum huiusmodi usque ad tertium cælum.

Act. 9.3.

3 Et scio huiusmodi hominem, (sive in corpore, sive extra corpus, nescio, Deus scit)

Occultari saltem debet, quidquid potest, ex gratiis quas cogimur in lucem proferre. Cedere debet charitatis necessitati humilitas, sed debet charitas sanctæ humilitatis teneritudini consuleré. Verè humilis timet semper verbis excedere, ubi de se ipso habendus est sermo: nec immerito.

4 Quoniam raptus est in Paradisum: & audivit arcana verba, quæ non licet homini loqui.

S. Paulus in cælo ex speciali privilegio de suo Apostolatu edoctus. Deus magnis consolationibus ad magnas passiones præparat, ut maioribus eas coronet in cælo. Non omnes veritates omnibus accommodatæ sunt. Sunt quædam extraordinariæ, quas solum capiunt homines quidam eminentiores, quæque alios latent.

5 Pro huiusmodi gloriabor: pro me autem nihil gloriabor nisi in infirmitatibus meis.

Consideratio infirmitatis ac abiectionis nostræ plerumque utilior est, quam excellentiæ nostræ, aut rerum præclare gestarum æstimatio. Quod conducit ad reformandum cor nostrum pluris nobis valet, quam quod solum intellectum illustrat. Quis non admiretur Sancti Pauli modestiam videns eum quattuordecim annorum silentio tegere extraordinarias gratias, post tot annorum spatium strictim tantum eas exhibere, & de tegere rem adeò ipsum inter gratias istas humiliantem? Sane illud est ostendere exiguum sui ipsius laudandi studium, & demonstrare quod soli cedat necessitati.

6 Nam, & si voluero gloriari, non ero insipiens: veritatem enim dicam: parco autem, ne quis me existimet supra id quod videt in me, aut aliquid audiat ex me.

Facilius

Facilius est se humiliare, quam laudare se cum moderatione, & intra necessitatis terminos. . . Quam rarum est timere sui ipsius nimiam imprimere ideam!

7 *Et ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis mee angelus satana, qui me colaphizet.*

Opus habet S. Paulus æqui-pondio adeo humiliante; & audebunt infirmi sine necessitate & præcautione se conicere in maximas superbiæ ac vanitatis tentationes? . . . Quantum vulnus, quod tali debet sanari remedio. . . Quid? Permitti carnem unius hominis in tertium cælum rapti tentationi adeo probrosæ, ut protegatur cor illius ab aliâ tentatione magis mortali? . . . Ea est gloria ac triumphus Jesu Christi, ut etiam maximos hostes hominum faciat saluti ipsorum servire.

8 *Propter quod iter Dominum rogavi ut discederet à me:*

Frustrà alia remedia tantis malis adhibentur, nisi conjuncta sit oratio. Tentatio maximè periculosa est, existimare satis se esse fortem, nec Dei auxilium implorare. . . Perseverantia & perfectio orationis hoc numero denotantur.

9 *Et dixit mihi: Sufficit tibi gratia mea: nam virtus in infirmitate perficitur. Libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi. ¶*

Vox Christi, quæ magno nobis est solatio, ac notatu digna, cujus Paulus solus est Evangelista. . . Vult nos sanare Deus, sed suo modo. Ut illi nos conformemus, multum orare oportet, in illo fiduciam collocare, & permittere se totum omnipotenti ipsius gratiæ. Hic est illam provocandi modus. . . Non anemus in infirmitatibus nostris nisi gloriam quam indè refert gratia Dei, & humiliationem quam indè referimus nos ipsi: decætero gemamus.

10 *Propter quod placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus,*

in angustiis pro Christo: Cum enim infirmor, tunc patiens sum.

Homōne est is, qui linguā tam incognitā hominibus loquitur? Loquitur eā in terrā; sed illam in cœlo didicit. . Novit Deus propria nostra mala in remedium convertere, ut malo omnium maximo, superbiæ, medeatur. . Non est nisi gratia, oratio, & humilitas, quæ in imbecillitate suggerunt virtutem, gaudium in infirmitate carnis, in satanæ impugnationibus, in naturæ necessitatibus, in hominum persecutionibus; & in afflictionibus à Deo immisiss.

§. 2. TOLERANTIA, SIGNUM VERORUM APOSTOLORUM. S. PAULUS EIUSQUE DISCIPULI AB OMNI PROPRII COMMODI CUPIDITATE REMOTI. PECCATORES DEPLORAT.

11 Factus sum insipiens, vos me coëgistis. Ego enim à vobis debui commendari: nihil enim minus fui ab iis, qui sunt supra modum Apostoli: tamen si nihil sum:

S. Paulus semper sollicitus, atque anxius circa humilitatis materiam. Ex eo nimirum, quod ejus noscat necessitatem. Non vetat illa, quæ in nobis bona sunt laudare, sed laudem appetere. Non occludit oculos ministro J. Christi ne videat, quid suæ debeatur dignitati, sed ne in te ipso proprium meritum inveniat.

12 Signata enim Apostolatus mei facta sunt super vos, in omni patientia, in signis, & prodigiis, & virtutibus.

Una ex primariis notis Apostolatus in Apostolo, est amor passionis, qui nisi à Deo proficisci non potest. Ex parte Dei notæ illius sunt miracula, si in ministerio desit successio.

13 Quid est enim, quod minus habuistis præ cæteris Ecclesiis, nisi quod ego ipse non gravavi vos? Donate mihi hanc injuriam. ratione

S. Paulus toties insinuans rationem suam agendam ab omni cupiditate alienam, prævidisse videtur quam necessarium foret tam grande exemplum postremis hisce seculis. . Utinam nil ulli Doctori, Pastori, aut operario Ecclesiæ exprobrari possit, quam quod suis sumptibus Ecclesiæ servierit, nec ex divitiis fidelium rem suam augere noverit!

14 Ecce, tertio hoc paratus sum venire ad vos: & non ero gravis vobis. Non enim quero quæ vestra sunt, sed vos. Nec enim debent filii parentibus thesaurizare, sed parentes filiis.

15 Ego autem libentissimè impendam, & superimpendar ipse pro animabus vestris: licet plus vos diligens, minùs diligar.

16 Sed esto: ego vos non gravavi: sed cum essem astutus, dolo vos cepi.

Zelus, & animus ab habendi cupiditate alienus, possunt ad tempus apparere in Hypocrita; usque ad finem esse non possunt nisi in vero Pastore. . Quicumque habet erga oves suas cor paternum, magis dispositus est ut ad illas ditandum egenum se faciat, quam ut ex illis sibi vel maximè necessaria usurpet. . Gradus admirabiles animi Apostolici ab habendi cupiditate abhorrentis. 1. Nil accipere, ubi jus habet. 2. Ubi pauper est. 3. Ubi ad levandam paupertatem laborat. 4. Ubi quidquid habet impendit. 5. Effusè. 6. Ingratis. 7. Ad eorum salutem. 8. Id facere non ægrè, sed cum gaudio. 9. Ex charitate pura. 10. A Deo solo expectare mercedem. 11. Pati ut illi ipsi, pro quibus ab habendo alieni sumus, ipsam illam integritatem habeant pro artificio acquirendi subtiliori & callidiori. 12. Super omnia impendere seipsum.

17 Numquid per aliquem eorum, quos misi ad vos, circumveni vos?

18 Rogavi Titum, & misi cum illo fratrem: Numquid Titus vos circumvenit? nonne eodem spiritu ambulavimus? nonne iisdem vestigiis?

Optima Pastoris defensio est, ipsius in agendo integritas, magnamque adversus calumniam adfert fiduciam. . . Dum ratio agendi irreprehensibilis est in Pastore, ad cooperarios ipsius se vertit maledicentia. Interest ergo ut impendatur nemo, qui adversus omnia tutus non sit. Ratio agendi recta & uniformis ministrorum Ecclesiae, inimicos ipsius confundit.

19 *Olim putatis quod excusemus nos apud vos? Coram Deo in Christo loquimur: omnia autem charissimi propter aedificationem vestram.*

Conditiones tres defensionem aliquam verè Christianam efficiunt. Dum fit 1. cum sinceritate quasi coram Deo, quasi ipsi Deo loquendo. 2. Cum humilitate ad exemplum J. Christi, in spiritu ipsius, & ipsi sese uniendo. 3. Ex necessitate aedificandi proximum.

20 *Timeo enim, ne fortè cùm venero, non quales volo, inveniam vos: & ego inveniar a vobis, qualem non vultis: ne fortè contentiones, amulationes, animositates, dissensiones, detractiones, susurrationes, inflationes, seditiones sint inter vos:*

21 *Ne iterùm cùm venero, humiliet me Deus apud vos; & lugeam multos ex iis qui ante peccaverunt, & non egerunt poenitentiam super immunditia, & fornicatione, & impudicitia, quam gesserunt.*

Maximus veri Pastoris dolor est, videre in grege sue charitatem extinguì. . . Adversus eos qui pravis sermonibus, & conspirationibus dissensiones seminant, severitate opus est. . . Inordinationes fidelium humiliant Pastores humiles, qui non dubitant illas sibi adscribere. . . Qui populi sui mala non plorat, nec lachrymis suis supplet illius impoenitentiam, dignus non est qui mediator illius sit apud Deum. . . Impuritas, tamquam vitium maximè contagiosum, maximè pertinax, & maximè probrosum, præ cæteris vitiis gemitum provocat. Quod corpori pestis est, id vitium istud est animæ. CA-

CAPUT XIII.

§. I. IMPŒNITENTIBUS NON PARCET. JESUS
CHRISTUS LOQUITUR IN IPSO. NIL
POTEST CONTRA VERITATEM;
SED PRO VERITATE.

Ecce tertio hoc venio ad vos: In ore duorum Deut.
vel trium testium stabit omne verbum. 19. 15.
Non semper debet bonus pater filiis suis blan- Matth.
diri. Debet minis puniendi necessitatem præ- 18. 16.
vertere, idque simul & mansuetudo & pruden- Joan.
tia est. . Cavet S. Paulus accusationes vagas aut 8. 17.
occultas, sine probationibus & sine testibus, Hebr.
fovere: noverat à judiciorum ordine pendere 10. 28.
pacem Ecclesiæ, delatoresque occultos esse non
rarò pestes publicas.

2 Prædixi, & prædico, ut præsens, & nunc
absens, in qui ante peccaverunt, & ceteris omnibus,
quoniam si venero iterum, non parcā.

Nisi timore punitiōis excitetur peccator, fa-
cile sibi spe impunitatis blanditur. . Minæ ip-
sum dociliorem & instructionis capaciorem effi-
ciunt, atque à vitiis & punitiōe præservant.

3 An experimentum queritis ejus, qui in me lo-
quitur Christus, qui in vobis non infirmatur, sed po-
tens est in vobis?

Verbum Apostolorum & successorum eorum,
ipsius J. Christi Verbum est, dum veritati illius
& regulis conformatur. Potentia J. Christi re-
suscitati quæ animas convertit, fructus & mer-
ces est statuum impotentia vitæ & mortis ip-
sius. . Præstat sanè omnipotentem gratiæ ipsius
suavitatem experiri in conversione cordis, quam
terribilem justitiæ ipsius omnipotentiam in sup-
plicio. Necessarium est horum alterutrum, id
quod debet tremorem incutere.

4 Nam et si crucifixus est ex infirmitate: sed vi-
vit ex virtute Dei. Nam & nos infirmi sumus in illo:
sed vivemus cum eo ex virtute Dei in vobis,

Dux in J. Christo natiuitates, duos in ipso formant status diversissimos. Primum, vitæ ipsius mortalis, ubi omnem humanæ carnis infirmitatem portat Deus. Alterum, vitæ ipsius gloriosæ, ubi potentiâ divinâ impletur homo. Primum portemus humiliter in hac vita, ut de secundo participare mereamur in cælo. Ambojam inde in hac vita adimplentur in Apostolis, sanctis Episcopis & viris Apostolicis. Primus quidem, per malorum perpeffionem aut pœnitentiam. Secundus verò, per potentiam quam Deus illis in animas aliasque res creatas concedit.

5 *Vosmetipsos tentate si estis in fide: ipsi vos probate. An non cognoscitis vosmetipsos, quia Christus Iesus in vobis est? nisi forte reprobi estis.*

In fide sumus per baptismum, non est quod de eo dubitemus; sed vivitne & operatur fides in nobis? Hoc in oratione explorandum est, & operibus probandum, ut hanc radicem cognoscamus ex fructibus.. Ecclesiarum constitutio per fidem, certa nota est missionis divinæ ac Apostolicæ, & resurrectionis J. Christi probatio.. J. Christus in nobis est per fidem, & crescit in nobis fide crescente. Non fatigemur augmentum illius petendo.

6 *Spero autem quòd cognoscetis, quia nos non sumus reprobi.*

Beatus ille, cui testimonium fidelitatis, fervoris, & zeli ad Deo serviendum perseverantis conscientia sua perhibet! Sed quis econtrà non habet, quod de defectione sua ingemiscat?

7 *Oramus autem Deum ut nihil mali faciat, non ut nos probati appareamus, sed ut vos quod bonum est faciat: nos autem ut reprobi simus.*

Episcopus Spiritu Dei plenus non ambit auctoritatem suam extollere; sed tantum quærit stabilire J. Christum in cordibus; ad hoc magnâ animi puritate anniti; oblivisci seipsum; existimationis suæ curam non gerere, nisi quatenus hæc eò utilis est; paratus eam saluti animarum immolare.

molare. Spiritus Sancte, dignare multos ejusmodi in Ecclesia tua formare.

8 *Non enim possumus aliquid adversus veritatem, sed pro veritate.*

Non nisi veritati servire debet autoritas. Deploranda sanè est fors hominis in autoritate constituti, siue Ecclesiastici siue sæcularis, dum ratio ipsius agendi cogit dicere, quod siue ex ignorantia, siue ex obstinatione, siue ex pravis consiliis, videatur nil posse nisi contra veritatem vel contra viros probos. . Dei erga Ecclesiam suam Charitas, origo autoritatis est, debetque eadem esse illius finis, motivum, regula, & mensura.

9 *Gaudemus enim, quoniam nos infirmi sumus, vos autem potentes estis. Hoc & oramus vestram consummationem.*

Gaudium Pastoris est, videre se feliciter coactum ovium suarum fidelitate, ut illis non exhibeat nisi quod in autoritate dulce est & amabile: gaudii verò illius cumulus foret, adeò illas perfectas conspiceret, ut nihil in ipsis reprehensione dignum superesset.

§. 2. OPTAT NON UTI SUA POTESTATE. VULT ÆDIFICARE ET NON DESTRUERE.

10 *Ideò hæc absens scribo, ut non præsens durius agam, secundum potestatem, quam Dominus dedit mihi in ædificationem, & non in destructionem.*

Occasiones puniendi vitare, propensio est veri Patris: cupere omnes officio suo deditos invenire, spiritus est veri Pastoris: severitate delectari, est dominari velle in Ecclesia more Tyranni, est Ecclesiam destruere, cum formari deberet. . Terribile est, sed verum, quod quidquid in utenda autoritate ad gregem J. Christi ædificandum non confert, autoritatis abusus sit & usurpationis.

11 *De cetero, fratres, gaudete, perfecti estote, exhortamini, idem sapite, pacem habete, & Deus pacis & dilectionis erit vobiscum,*

Hæc cogitatio, quod J. Christi simus, gaudium affert cordi; ex hoc gaudio desiderium perfectionis nascitur; hoc desiderium consolatur & animat; hæc consolatio & hic animus, dum se extrinsecus diffundunt & aliis se communicant, quamdam charitatis unionem efficiunt, quâ simul ad eundem finem contendunt; unio & charitas pacem stabiliunt; charitas & pax corda Christianorum totamque Ecclesiam faciunt Templum Dei, ubi in spiritu & veritate adoratur & laudatur.

12 *Salutate invicem in osculo sancto. Salutant vos omnes sancti.*

Osculum verè sanctum est, si signum sit sincerum & efficax unitatis cordium in J. Christo, & communionis sanctorum in ipsius spiritu. Per statum nostrum sancti sumus; simus & sancti per vitam.

13 *Gratia Domini nostri Jesu Christi, & charitas Dei, & communicatio sancti Spiritus sit cum omnibus vobis, Amen.*

En quod Christianos decet precari sibi invicem: Gratiam omnipotentem filii, quæ cor tangit, convertit, & sanat: Charitatem omnino gratuitam Patris, qui quos vult eligit, adoptat, coronat: Unctionem prorsus divinam Spiritûs Sancti, qui dum se in corda diffundit, ea animat, sanctificat, & consecrat magnitudini & Sanctitati Dei in æternitatem, tamquam Filios Patris, tamquam membra Filii, & tamquam Tempia Spiritûs Sancti. Amen.

INDEX

CAPITUM

ET PARAGRAPHORUM.

EPISTOLA

BEATI PAULI APOSTOLI

ad Romanos.

CAPUT PRIMUM.

§. 1. **C**haritas S. Pauli erga Romanos. Non erubescit Evangelium. Iustus ex fide vivit. pag. 1

§. 2. Ingratitudo & impietas Philosophorum. Sapientes insipientes. Deus per ea, quæ facta sunt, visibilis. 6

§. 3. Impietas punita per traditionem in passionem ignominie & desideria cordis. 8

Cap. II. §. 1. Iudæi facientes quod condemnant. Patientia Dei impænitentibus formidabilis. 11

§. 2. Non audienda lex, nisi & in praxim reducatur. Lex scripta in cordibus. 13

§. 3. Iudæi aliorum Doctores, seipsos non docent. Quis verus Iudæus & quæ vera circumcisio. 15

Cap. III. §. 1. Prærogativa Iudæorum præ gentilibus. Error imputatus S. Paulo. 18

§. 2. Iudæi & Gentiles, omnes sub peccato. Nemo per opera legis iustificatus. 20

§. 3. Fides in J. Christum iustificat. Legem non destruit, sed statuit. 24

I N D E X

Cap. IV. §. 1. Abraham iustificatus non per sua opera, sed per suam fidem.	27
§. 2. Abraham iustificatus ante Circumcisionem & legem. Igitur neque ex circumcisione neque ex lege iustitia.	29
§. 3. Magnitudo fidei Abrahæ. Imitatores ipsius iustificantur ut ipse. Mors & resurrectio Jesu Christi.	31
Cap. V. §. 1. Fiducia in Deo. Constantia & gaudium in tribulationibus. Charitas & S. Spiritus in corde.	35
§. 2. J. Christus mortuus pro suis inimicis. Quid pro Amicis suis facturus?	37
§. 3. Peccatum originale. Jesus Christus fons copiosior gratia, quam Adamus peccati. Effectus legis.	39
Cap. VI. §. 1. Baptizatus peccato mortuus, non debet illi iterum vivere. Vita nova.	42
§. 2. Ut non amplius rex noster sit peccatum; neque nos ipsius servi; neque corpora nostra ipsius arma.	46
§. 3. Tradere se quis debet totum Deo, quemadmodum se tradidit injustitia. Fructus peccati, & gratia.	48
Cap. VII. §. 1. Fideles legi mortui non vivunt amplius nisi Deo.	49
§. 2. Lex peccati contraria legi gratia.	51
§. 3. Paulus non quod vult facit. Lex carnis, lex spiritus: pugna duorum.	53
Cap. VIII. §. 1. Justus liberatus à lege mortis. Vita carnis, vita spiritus, contraria & qua conjungi non possunt.	57
§. 2. Filii Dei Spiritu Dei acti, amant ipsum ut Patrem; ad redemptionem suam suspirant.	60
§. 3. Spe salvi sumus. Spiritus Sanctus in nobis. Deus pro nobis, quis contra nos?	64
Cap. IX. §. 1. Mysterium predestinationis.	70
§. 2. Electio Dei, non secundum opera. Misericordiam facit cui vult. Vasa honoris & vasa ignominia.	73
	§. 3.

I N D E X

§. 3. <i>Iustitia & misericordia Dei circa Reprobos & Electos.</i>	76
Cap. X. §. 1. <i>Zelus Iudaorum sine scientia. Non subijciunt se gratia qua iustificat. Iustitia fidei & legis.</i>	80
§. 2. <i>Os confiteatur, quod credit cor. Prædicatores missi.</i>	82
§. 3. <i>Electio gentium. Incredulitas Iudaorum.</i>	84
Cap. XI. §. 1. <i>Quidam Iudæi reservati & salvati per gratiam. Excacatio aliorum.</i>	86
§. 2. <i>Iudæi, rami excisi ex oliva; gentiles, rami oleastri oliva insiti.</i>	89
§. 3. <i>Iudæi aliquando misericordiam consequentur. Altitudo sapientiæ & iudiciorum Dei.</i>	92
Cap. XII. §. 1. <i>Corpora nostra hostia vivens Deo. Renovatio spiritus. Nemo mensuram doni sui excedat.</i>	97
§. 2. <i>Omnes non nisi unum corpus sunt. Quodvis membrum faciat quod debet.</i>	98
§. 3. <i>Præcipua vitæ Christianæ officia.</i>	100
Cap. XIII. §. 1. <i>Potestatibus subactum esse. Tributum solvere principibus.</i>	103
§. 2. <i>Reddere omnibus debita. Amor proximi, compendium legis.</i>	106
§. 3. <i>Ambulandum quasi in die. Vitia fugienda. J. Christus induendus.</i>	107
Cap. XIV. §. 1. <i>Non contemnendi infirmi, Non condemnandi fortiores. Nemo vivit sibi, sed Deo.</i>	109
§. 2. <i>Instructio infirmis qui iudicant & condemnant alios.</i>	110
§. 3. <i>Monita ad doctiores qui infirmos contemnunt.</i>	113
Cap. XV. §. 1. <i>Firmiores imbecillitates infirmorum sustineant. Consolari & confortare nos debemus per S. Scripturas.</i>	116
§. 2. <i>Bonitas Dei erga gentiles. Pax & gaudium in Spiritu Sancto</i>	118
§. 3. <i>Fructus prædicationis S. Pauli inter gentiles. Eleemosyna Ecclesiarum.</i>	120
Cap.	

I N D E X.

- Cap. XVI. §. 1. Commendat & salutatur varios. 125
 §. 2. Seductores blandiuntur innocentibus. Sapientes
 esse oportet in bono; simplices in malo. 128

EPISTOLA BEATI PAULI APOSTOLI ad Corinthios I.

CAPUT PRIMUM.

- §. 1. **S**chisma inter Corinthios. Unus Pauli; alter
 Apollo. 132
 §. 2. Sapientia humana a Deo reprobata. Crux scan-
 dalum unis, aliis salus. 137
 §. 3. Non multi potentes, non multi nobiles in-
 ter fideles. Infirmitas fortitudinem confundens. 139
 Cap. II. §. 1. Nihil humanum in sermonibus S. Pau-
 li. Nihil sit nisi J. Christum crucifixum. Mira-
 culis probat doctrinam suam. 141
 §. 2. Sapientia mundo occulta, revelata Ecclesie.
 Spiritus Dei dat notitiam Dei. Homo carnalis &
 spiritualis. 142
 Cap. III. §. 1. Homo carnalis efficitur etiam per vi-
 tia mentis. Ministri plantant, incrementum à
 Deo est. 146
 §. 2. Fideles, agricultura & edificatio Dei. Jesus
 Christus fundamentum. Qui superedificat scænum
 & stipulam salvus per ignem. 148
 §. 3. Christianus Templum Dei. Verus sapiens mun-
 do stultus. Omnia sunt hominis, qui est Christi. 151
 Cap. IV. §. 1. S. Paulus non audet seipsum judi-
 care. Non judicandi ministri Dei; iis animus
 non affigendus. 153
 §. 2.

I N D E X.

- §. 2. Discretio ex Deo est. Passio & patientia Apostolorum. 155
- §. 3. Regnum Dei in operibus, non in verbis. Severitas paterna S. Pauli. 157
- Cap. V. §. 1. Incestuosus causa luctus unius Ecclesiae; traditus Satana. 159
- §. 2. Iesus Christus pascha nostrum. Azyma sinceritatis & veritatis. Nullum habere commercium cum Christianis vitiosis. 160
- Cap. VI. §. 1. Fugienda lites; potius injuria patienda. 162
- §. 2. Vitia & peccata, quae nobis calum claudunt. Non quidquid licet, expedit. 164
- §. 3. Christianus impurus polluit in se I. Christum: corpus ejus Templum Spiritus Sancti. Servus redemptus non est amplius suus. 166
- Cap. VII. §. 1. Monitum ad personas conjugatas. Unusquisque donum suum habet. 168
- §. 2. Servi, liberi. Unusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat. 173
- §. 3. Praeellentia virginitatis: incommoda matrimonii. Uti mundo, quasi non utendo. Felicitas viduarum. 174
- Cap. VIII. §. 1. Cibi immolati. Scientia inflans, charitas edificans. Qui diligit Deum, cognitus est ab eo. 179
- §. 2. Qui scandalizat infirmos, in I. Christum peccat. 181
- Cap. IX. §. 1. Qui praedicat Evangelium debet de Evangelio vivere. 183
- §. 2. S. Paulus in eo gloriam suam ponit, quod gratis praedicet: exhibet se omnia omnibus. 186
- §. 3. Cursus & lucta S. Pauli ad obtinendum bravium. Timet, ne a Deo reprobetur. 189
- Cap. X. §. 1. Iudaei figura Christianorum. Qui stat, videat ne cadat. Deus attemperat nobis tentationem, & ab ea nos liberat. 190
- §. 2. Unitas Christianorum per Eucharistiam. Non querere quod suum est. Libertas Christiana. Omnia propter Deum facere. 193
- Cap.

I N D E X.

Cap. XI. §. 1. Viri orent detecto, mulieres velato capite.	198
§. 2. Institutio Eucharistiae. Probare seipsum. Judicare seipsum, ut non judicemur.	202
Cap. XII. §. 1. Dona & operationes differentes Spiritus Sancti.	207
§. 2. Tota Ecclesia unum corpus. Cuique membro sua functio. Omnes sibi invicem necessarii.	210
Cap. XIII. §. 1. Ipsum martyrium sine charitate inutile. Descriptio charitatis.	215
§. 2. Antitheses charitatis & amoris proprii per relationem ad Deum, ad seipsum, & ad proximum.	216
§. 3. Charitas nunquam excidit. Cognitio Dei imperfecta in hac vita.	220
Cap. XIV. §. 1. Donum linguarum. Donum instructionis aliis praeferendum. Simplicitas prudens.	223
§. 2. Omnibus donis uti ad edificationem. Deus est Deus pacis, non dissensionis. Silentium mulierum.	228
Cap. XV. §. 1. Apparitio J. Christi post resurrectionem. S. Paulus habet se pro minimo Apostolorum. Totum debet gratia.	231
§. 2. Argumenta resurrectionis, regnum solius Dei. Omnia Filio subiecta, & Filius Patri.	234
§. 3. Quomodo peragenda sit resurrectio. Corpus animale & spirituale. Homines terrestres & caelestes.	240
§. 4. Resurrectio Sanctorum. Mors devicta. Victoria per J. Christum. Stabilitas in Deo.	243
Cap. XVI. §. 1. Collecta pro fidelibus Ierosolymitanis. S. Paulus se offert ut eas deferat.	245
§. 2. Vigilantia. Animosa fides. Charitas in omnibus. Qui non amat J. Christum sit anathema.	248

EPISTOLA

BEATI PAULI APOSTOLI

ad Corinthios II.

CAPUT PRIMUM.

- §. 1. **S**anctus Paulus afflictus, & consolationem accipiens ad consolandum alios, mala ejus supra modum, ejus fiducia. 251
- §. 2. Cordis simplicitas, & sinceritas Dei. Ita & non, in S. Paulo non sunt. Non dominatur hominum fidei. 255
- Cap. II. §. 1. Charitas Sancti Pauli erga fideles. Ejus indulgentia erga incastuosum pœnitentem. 258
- §. 2. Apostolus aliis odor vitæ, aliis mortis, Adulteratores Verbi Dei. Verbi Prædicatores. 260
- Cap. III. §. 1. Epistola viva scripta in tabulis cordis per Spiritum Sanctum. Nulla bona cogitatio nisi Deus illam immittat. 262
- §. 2. Minister litteræ & spiritus, mortis & vitæ. 263
- §. 3. Velamen super corda judæorum. Libertas & illuminatio. Transformatio per Spiritum Sanctum. 265
- Cap. IV. §. 1. S. Pauli agendi modus plenus sinceritate. Evangelium aliis lumen, aliis tenebræ. 267
- §. 2. Thesaurus in vasis fictilibus. Apostoli afflictis, sed spe pleni. Malum momentaneum bonum æternum. 269
- Cap. V. §. 1. Corpus domus terrestres. Exilium hujus vitæ. Suspiria ad cælum. Tribunal Jesu Christi. 273
- §. 2. Charitas & moderatio Sancti Pauli. Omnes debent

I N D E X.

<i>Debent illi vivere, qui mortuus est pro omnibus.</i>	275
<i>§. 3. Christianus, nova creatura. Reconciliatio mundi. Ministri Dei, legati J. Christi.</i>	277
<i>Cap. VI. §. 1. Non accipere gratiam in vacuum. Descriptio virtutum & persecutionum ministrorum Evangelii.</i>	279
<i>§. 2. Sanctus Paulus amat & vult amari. Cum Jesu Christo & Belial nulla conventio. Fugiant Filii Dei ejus inimicos.</i>	282
<i>Cap. VII. §. 1. Sanctificatio corporis & animi in timore Dei. Afflictio & consolatio Sancti Pauli.</i>	284
<i>§. 2. Tristitia secundum Deum Mater pœnitentia. Tristitia mundi parit mortem.</i>	286
<i>Cap. VIII. §. 1. Fideles Macedonia pauperes, & prodigi erga pauperes.</i>	288
<i>§. 2. Pro virili pauperibus auxiliari.</i>	290
<i>Cap. IX. §. 1. Dare liberaliter, & cum gaudio. Qui parce seminat parce & metet.</i>	293
<i>§. 2. Deus glorificatus in eleemosynis, & per illos qui donant, & qui accipiunt.</i>	295
<i>Cap. X. §. 1. S. Paulus accusatus presumptionis. Ratiocinatio eversa. Spiritus captivus & subiectus Jesu Christo.</i>	297
<i>§. 2. Potestas S. Pauli ad adificandum, non ad destruendum. Vanitas Pseudo-Apostolorum. Nulla gloria nisi in Deo.</i>	299
<i>Cap. XI. §. 1. Zelus Sancti Pauli. Ecclesia Virgo & Sponsa. Seductores transformati in Apostolos.</i>	302
<i>§. 2. Labores continui, & passionis S. Pauli opposita vanitati Pseudo-Apostolorum.</i>	305
<i>Cap. XII. §. 1. Raptus Sancti Pauli. Deus illum humiliat ne extollatur. Quo est infirmior eo fortior.</i>	309
<i>§. 2. Tolerantia, signum verorum Apostolorum. Sanctus Paulus ejusque Discipuli ab omni proprio commodi cupiditate remoti. Peccatores deplorat.</i>	312
	Cap.

I N D E X.

Cap. XIII. §. 1. *Impænitentibus non parcat. Iesus
Christus loquitur in ipso. Nil potest contra verita-
tem, sed pro veritate.* 315

§. 2. *Operat non vii sua potestate. Vult adificare &
non destruere.* 317

F I N I S.

21 N 1 2

EPISTOLA BEATI PAULI APOSTOLI AD GALATAS.

CAPUT PRIMUM.

§. I. MISSIO S. PAULI. ANATHEMA OMNI QUI
ANNUNTIAT DIVERSUM A SUO
EVANGELIUM.

PAULUS Apostolus non ab hominibus ;
neque per hominem, sed per Jesum Chri-
stum, & Deum Patrem, qui suscitavit
eum à mortuis :

Refert bene persuasum esse populo, suum sibi
Pastorem datum esse à manu Dei, qui missionis
Pastorum fons est & origo. . . Sacerdotium,
missio, & auctoritas J. Christi, tamquam Ec-
clesiæ suæ capitis, consummata fuerunt in ipsius
resurrectione, ubi incipit eas communicare.
Verorum Apostolorum missio est prorsus divina :
falsorum Apostolorum & hæreticorum non nisi
falsa esse potest cum sit prorsus humana : Episco-
porum Pastorumque subalternorum divina est in
sua origine & institutione ; humana in modo &
canali suæ communicationis.

2 *Et qui mecum sunt omnes fratres, Ecclesiis Galatia.*

Felix Ecclesia ubi nihil agit Pastor nisi in unionep perfectaque fratrum omnium consensione.

3 *Gratia vobis & pax à Deo Patre, & Domino nostro Jesu Christo,*

Nequicquam Deus largiretur missionem & auctoritatem Pastoribus, nisi gratiam quoque, charitatem & pacem largiretur ovibus. Duplex gratiarum fons pro Christianis, alter alteri subordinatus: Deus per bonitatem, tamquam Pater; & J. Christus per merita tamquam Salvator: Deus non dat ipsis amplius gratias nisi tamquam Pater, cum non det amplius nisi filio & in filio suo, nisi in nomine & per ipsius merita. Per ista merita est noster JESUS vel Salvator, supremus noster gratiarumque suarum Dominus. Pater, salva tuos Filios: JESU, sanctifica tua membra: Domine, defende servos tuos redemptos.

4 *Qui dedit semetipsum pro peccatis nostris, ut eriperet nos de presenti saeculo nequam, secundum voluntatem Dei & Patris nostri,*

5 *Cui est gloria in saecula saeculorum: Amen.*

J. Christus est Sacerdos & victima Dei pro nostris peccatis: quas non debemus ipsi gratiarum actiones? Qui se mundo ejusque cupiditatibus tradunt, meminerint J. Christum esse mortuum, ut ipsos ex eis liberaret. Voluntas & consilia Dei sunt regula applicationis istius sacrificii. Adoptio per Patrem, redemptio per Filium, Sanctificatio per Spiritum Sanctum sunt illius sacrificii fructus: gloria Dei est ejus finis. Dicamus cum Sancto Paulo unum Amen adorationis, laudis, gratiarum actionis, & dicamus cum ardenti desiderio: Glorificetur Deus per suas misericordias.

6 *Miror quòd sic tam citò transferimini, ab eo qui vos vocavit in gratiam Christi, in aliud Evangelium:*

Quam

Quam frequens hodie est mutato iſthæc Evangelii; nec miramur! Videmurne recordari, ad Evangelium J. Chriſti atque ad gratiam Chriſtianam vocatos nos eſſe, ubi non ſequimur niſi maximas ſæculi?

7 *Quod non eſt aliud, niſi ſunt aliqui, qui vos conturbant, & volunt convertere Evangelium Chriſti.*

Si cæremonias Judaicas à Deo inſtitutas jungere Evangelio J. Chriſti, hoc ſit illud evertere, quid igitur erit velle ipſum conſociare cum pompis Diaboli? Nequit ferre confuſionem puritas Evangelii. Qui hoc non amat, adeo non ædificat, ut ſubruat potius conturbetque omnia. Nullam habent fiduciam ejuſmodi operarii.

8 *Sed licet nos, aut Angelus de calo evangelizet vobis præterquàm quod evangelizavimus vobis, anathema ſit.*

Unus Paulus, unus Angelus, meretur eſſe anathema, ſi prædicet aliud Evangelium. Et an non eſt prædicare aliud, moralem Chriſtianam depravare & corrumpere? J. Chriſtus locutus eſt: Qui aliud quam ipſius Verbum annuntiat, impoſtor eſt non Evangeliſta. Prædicat quis aliud per vitam ſuam æque ac per ſua verba.

9 *Sicut prædiximus, & nunc iterùm dico: Si quis vobis evangelizaverit præter id quod accepit, anathema ſit.*

Silere nequit Apoſtolus de unitate, puritate & immutabilitate Evangelii. Non eſt quod vereamur ne plus nimio illam extendamus, quando ſequimur J. Chriſtum ejuſque Apoſtolum. Evangelium J. Chriſti eſt crucifixum inter duos latrones: inter Judæos, qui illud reddunt difficilius, adjungendo illi importabile pondus legis; & inter malos Chriſtianos, qui conantur illud facere levius diminuendo amabile jugum crucis. Satis ſe tuetur natura contra primos; debet gratia nobis dare horrorem aliorum.

10 *Modo enim hominibus suadeo, an Deo? An quare hominibus placere? Si adhuc hominibus placerem, Christi servus non essem.*

Studium placendi hominibus, & amor estimationis mundi, sunt fontes corruptionis Evangelii. Qui adeo contraria J. Christi & mundi commoda putat se posse componere, nec mundum ille nec J. Christum cognoscit. Examine-mus & metiamur cor nostrum per hanc Apostoli regulam, si nobis ipsis velimus cautum. Si Sancto Paulo credimus, paucos servos habet Jesus Christus, cum tam pauci sint qui non libenter placeant hominibus.

§. 2. EVANGELIUM SUUM NON DIDICIT NISI
A JESU CHRISTO. QUALIS FUERIT
ANTE, ET POST SUAM CON-
VERSIONEM.

† Com-
memo-
ratio S.
Pauli A-
postoli.
I. Cor.
15. 1.
Eph. 3. 3.

11 † *Notum enim vobis facio, fratres, Evange-
lium, quod evangelizatum est à me, quia non est
secundum hominem:*

Caveamus sedulò sanctitatem moralis Chri-
stianæ abscondere Christianis; vel lactare pecca-
torem spe dulcis alicujus vitæ atque conformis
corruptis ipsius inclinationibus. Quanto minus
habet de homine, tanto est dignior Deo.

12 *Neque enim ego ab homine accepi illud, neque
didici, sed per revelationem Jesu Christi.*

Doctrina Ecclesiæ est prorsus divina. Homines
non nisi depositarii ipsius sunt & canalis; Deus
solus est fons ejus, & J. Christus Doctor ac ma-
gister. Illa doctrina nec est foetus ingenii huma-
ni, nec fructus studii; sed Dei donum per Je-
sum Christum. Ad ipsum solum pertinet scire ac
docere sicut vult coli ab hominibus.

13 *Audistis enim conversationem meam ali-
quando in Judaismo: quoniam supra modum perse-
quebar Ecclesiam Dei, & expugnabam illam,*

14 *Et proficiebam in Judaismo supra multos con-
taneos*

tanquam meos in genere meo, abundantius amulator existens paternarum mearum traditionum.

Peccata sua præterita divulgare quis potest vel abdere ex superbia, utrumque fieri potest ex humilitate. Qui ob hoc adeo non quærit gloriam ut humiliet se potius coram Deo, qui ignominiam ex iis ortam coram hominibus amat, simulque hoc pacto discit non sibi fidere, hic securè potest de illis loqui. Publicatione autem ista sic nos uti juxta consilia Dei oportet, ut eum inde glorificemus, manifestando hac ratione misericordiarum ipsius magnitudinem, gubernationis sapientiam, & gratiæ potentiam. . Quinque obstacula quæ tot homines detinent in errore, quæque momento temporis in Sancto Paulo vicit gratia. 1. Antiquæ religionis præjudicia. 2. Animositas contra novitatem apparentem. 3. Rerum præclarè gestarum existimatio. 4. Existimatio & princeps locus in aliqua parte. 5. Falsum lumen & zelus falsus.

15 *Cum autem placuit ei, qui me segregavit ex utero matris meæ, & vocavit per gratiam suam,*

16 *Ut revelaret Filium suum in me, ut evangelizarem illum in Gentibus: continuo non acquievi carni & sanguini,*

Quinque effectus misericordiæ Dei in S. Paulo, inque pluribus aliis. 1. Electio gratuita. 2. Vocatio efficax. 3. Præcellens cognitio J. Christi. 4. Prompta ad vocem Dei obedientia. 5. Perfecta carnis & sanguinis abrenuntiatio. Estne vita satis longa ad reddendum Deo adorationem, gratiarum actionem, fidelemque communicationem, quam à tali Christiano postulant ejus misericordiæ?

17 *Neque veni Jerosolimam ad antecessores meos Apostolos: sed abii in Arabiam: & iterum reversus sum Damascum:*

Secessus & silentium sunt plerumque præferenda sanctissimis quibuscumque conversationibus, præsertim sub initium conversionis.

18 Deinde post annos tres veni Ierosolimam videre Petrum, & mansi apud eum diebus quindecim:

19 Alium autem Apostolorum vidi neminem, nisi Iacobum fratrem Domini.

Si unus Apostolus, omnino renovatus post conversionem miraculosam, quique non peccaverat nisi in veteri homine, & per falsum zelum, triennio secessus indigere se putat antequam exerceat ministerium Apostolicum; quot annis opus esset illis qui postquam tot modis violarunt sanctitatem sui baptismi, aspirant ad sacerdotium? Primatus S. Petri ab ipso S. Paulo fuit honoratus. Videt Iacobum ex occasione; sed datâ operâ visit Petrum.

20 Quæ autem scribo vobis; ecce coram Deo, quia non mentior.

Jurare, cum id postulant gloria Dei & bonum Ecclesiæ, non ex levitate nec ex perversa consuetudine, est actus religionis qui honorat Deum. Non oportet jurare citra necessitatem ne jurandi quis accipiat habitum.

21 Deinde veni in partes Syria, & Cilicia.

22 Eram autem ignotus facie Ecclesiis Judææ, quæ erant in Christo:

23 Tantum autem auditum habebant: Quoniam qui persequabatur nos aliquando, nunc evangelizat fidem, quam aliquando expugnabat:

24 Et in me clarificabant Deum.

Felix quem secessus fecit mundo incognitum, quique illic ostendit conversionem suam, non ostendendo faciem!. Probat Deus cum sibi lubet, esse se Dominum cordis. Solus ipse potest nos mutare, solus ipse debet in nostra mutatione glorificari.

CAPUT II.

§. I. PURITAS EVANGELII PROPUGNATA A
S. PAULO CONTRA JUDAIZANTES. HA-
BETUR APOSTOLUS GENTILIUM,
SICUT SANCTUS PETRUS
JUDÆORUM.

I *D* E inde post annos quattuordecim, iterum as-
cendi Jerosolymam cum Barnaba, assumpto
& Tito.

Prudentia S. Pauli digna quam imitemur. Va-
dit ad concilium rationem redditurus sui ministe-
rii cum duobus conversationis suæ testibus, altero
Judæo, altero gentili, quorum hunc elegerat
ipse, illum Deus.

2 *Ascendi autem secundum revelationem: &*
contuli cum illis Evangelium, quod prädico in Gen-
tibus, seorsum autem iis, qui videbantur aliquid
esse: ne fortè in vacuum currerem, aut cucurrissem.

Quemadmodum non est nisi unus Apostolatus,
ita non est, nisi unum Evangelium. Interest
commonstrare doctrinæ conformitatem cum do-
ctrina collegii Apostolici: non inniti suæ sapien-
tiæ quantumlibet magnæ: semper esse paratum
discere ab iis; prævenire quidquid impedire po-
test vel retardare opus Dei, nec media humana
negligere, qualecumque auxilium extraordina-
rium accipiatur à Deo.

3 *Sed neque Titus, qui mecum erat, cum esset*
Gentilis, compulsus est circumcidi:

Zelus pro Evangelii progressu facit notari &
impendi quidquid ei promovendo potest servi-
re, facit ex omnibus percipi fructum. Unifor-
mis Episcoporum agendi ratio plurimum valere
potest ad stabiliendam doctrinam. Disciplina
utilis est dogmati, sicut dogma confirmat disci-
plinam.

4 *Sed propter subintroductos falsos fratres, qui*
subintroierunt explorare libertatem nostram, quam

habemus in Christo Jesu, ut nos in servitutem redigerent.

5 Quibus neque ad horam cessimus subiectione, ut veritas Evangelii permaneat apud vos:

Sunt falsi fratres omnibus Ecclesiæ sæculis: non est quod miremur. Quidam illorum non sunt in ea, nisi ad corrumpendam ejus doctrinam, ad enervandam disciplinam, ad exercendos Pastores, ad probandum filios. Id quod obligat Pastores ut multum vigilent & orent, ut decertent, ut patiantur, ut Ecclesiæ veritatem ac libertatem nihil de ea remittendo propugnent.

Deut. 6 Ab iis autem, qui videbantur esse aliquid, (quales aliquando fuerint, nihil mea interest. Deus personam hominis non accipit) mihi enim qui videbantur esse aliquid, nihil contulerunt.

Sap. 6. 8. Nullus verè spectatus est, nec opinionem meretur, nisi per hoc quod est in J. Christo & secundum J. Christum. Spiritus Christianismi & spiritus ministerii sacri, omnis adulationis ac dissimulationis sunt hostes. Est falsa humilitas, & vera prævaricatio, velle dare hominibus quod non nisi Deo debetur.

Eph. 6. 9. 7 Sed e contra cum vidissent quod creditum est mihi Evangelium præputii, sicut & Petro circum-

Col. 3. 25. sionis:
1. Petr. 1, 17. 8 (Qui enim operatus est Petro in Apostolatum circum-

cisionis, operatus est & mihi inter Gentes)
Placuit Deo accommodare se diversis geniis populi Judaici, & Gentilis, dando utrique diversos Pastores: discere hinc possunt Episcopi. Sub modo agendi qui apparet humanus abscondit divinæ suæ potentiae magnitudinem, ut nos doceat evitare pompam extra necessitatem. Est velle formare & regere gregem Dei aliter quàm ille ipse faciat, dum in hoc opus incumbitur non per gubernationem prudentem, suavem, benevolam, sed per dominatum & per imperium.

9 Et cum cognovissent gratiam, quæ data est mihi, Jacobus, & Cephas, & Joannes, qui videban-

ut columna esse, dextras dederunt mihi & Barnabæ societatis: ut nos in Gentes, ipsi autem in circumcissionem:

Unus è characteribus Apostolorum eorumque successorum est, habere stabilitatem columnæ ad sustinendum doctrinam, disciplinam, & bonum Ecclesiæ. Vivent facile in concordia Ecclesiastici, cum non quærent nisi Deum & stabilimentum regni J. Christi. Scinduntur in partes animi, quia privata rationes variant & multiplicantur. Amica primorum Ecclesiæ Pastorum in controversiis quæ in ea nascuntur collatio quantum posset impedire malorum, & quæ ipsi bona non valet procurare? Cum S. Paulus non accepisset nec missionem nec Evangelium cum aliis Apostolis, nec per ipsos, nec per eandem viam, oportebat, præter miracula, ut per societatem & communicationem Collegii Apostolici, quod factum fuerat in cælo, ratificaretur quodammodo in terra. Adeo debet missio extraordinaria poni extra omnem suspensionem! Adeo necessaria est cum capite & Episcoporum corpore communio!

Io Tantum ut pauperum memores essemus: quod etiam sollicitus fui hoc ipsum facere.

Quàm isthæc in pauperes sollicitudo decet charitatis J. Christi Vicarios, quales sunt Apostoli eorumque successores. Negotia pauperum & miserorum, sunt verè negotia Episcoporum aliorumque Pastorum. Habet limites suos jurisdictio Ecclesiastica; non habet charitas in pauperes; quia tam est universalis quàm fides, tam diffusa atque Ecclesia, tam indivisibilis ac Apostolatus & Episcopatus cujus ipsa facit partem.

9. 2. QUOD DEBUERIT IN FACIEM RESISTERE
 RE SANCTO PETRO. NEMO JUSTIFI-
 CATUR NISI PER FIDEM. JE-
 SUS CHRISTUS VIVIT IN
 SANCTO PAULO.

11 *Cum autem venisset Cephas Antiochiam, in
 faciem ei restiti, quia reprehensibilis erat.*

Libertas & fidelitas admirandæ in S. Paulo :
 humilitas & docilitas adhuc magis mirandæ in
 S. Petro. . Facilius quidem est, sed periculo-
 sius, imitari corripientem : rarius autem est, sed
 utilius, imitari correptum. . Episcopus qui nihil
 in terra magnopere curat, nemini parcit ubi agi-
 tur de conversatione quæ posset nocere veritati
 Evangelii. . Felix Petrus quod Paulum aliquem
 invenerit qui eum erigeret ! Felix Paulus quod
 Petrum aliquem invenerit qui non resisteret !
 Felix Ecclesia quæ per adeo prosperam sanctam-
 que contentionem conservat pacem & Evangelii
 puritatem ! . Rarò magnates, ceu mundi ceu
 Ecclesiæ corriguntur, quia rarò reperiunt viros
 qui audeant eos monere, vel iis obistere. . Quis
 non diffidat suo ipsius lumini, postquam eo fal-
 sus est S. Petrus ? Quis se putabit irreprehensi-
 blem post exemplum Principis Apostolorum ? .
 Noluit Deus ea occasione instruere S. Petrum per
 seipsum nec per Angelum, quia volebat instruere
 Ecclesiam per ipsius humilitatem. . Non pro-
 mittamus nobis extraordinarios modos quibus
 convertamur ; primus qui officii nos nostri ad-
 monet, est nobis Angelus.

12 *Prius enim quàm venirent quidam à Jacobo,
 cum Gentibus edebat : cum autem venissent, subtra-
 hebat & segregabat se, timens eos qui ex circumci-
 sione erant.*

Potius permittendum est oriri scandalum,
 quam aliquid facere quod nocere posset veritati
 fidei & Evangelii. . Magna opus est prudentia
 ad

ad discernendum quandonam oporteat habere rationem scandali, & quandonam oporteat contemnere.

13 Et simulationi ejus consenserunt ceteri Judai, ita ut & Barnabas duceretur ab eis in illam simulationem.

Quò altius evectus quis est, hoc debet conversationem suam melius dirigere ac moderari. Nihil pestilentius malo exemplo potestatum sive sæcularium sive Ecclesiasticarum. Quis modus trahendi simulationem adusum veritatis? Solius hoc est Dei & facit operâ S. Pauli: sed eam oppugnando.

14 Sed cum vidissem quòd non rectè ambularent ad veritatem Evangelii, dixi Cepha coram omnibus: Si tu, cum Judæus sis, gentiliter vivis, & non Judaicè: quomodo Gentes cogis Judaizare?

Publica publici delicti reprehensio roborata auctoritate duorum Principum Apostolorum. Omnis fictio est indigna religione quæ pro fundamento habet veritatem incarnatam & cui illa est totum. Debet conversatio Pastorum esse simplex, sincera, & uniformis. Ingens est discrimen inter prudentem indulgentiam S. Pauli qui tolerat & ad tempus practicat caeremonias legis, tamquam non malas, & rationem agendi timidam & non rectam S. Petri qui subtrahendo se à Gentilibus ansam præbet existimandi eas caeremonias esse necessarias. Quot devotiones superstitiosæ & malè ordinatæ, evadunt per tolerantiam plus æquo timidam Pastorum in cerebro populi necessaria? Sunt non Pauca quæ Paulo aliquo indigerent.

15 Nos naturâ Judai, & non ex Gentibus peccatores.

16 Scientes autem quòd non justificatur homo ex operibus legis, nisi per fidem Jesu Christi: & nos in Christo Jesu credimus, ut justificemur ex fide Christi, & non ex operibus legis: propter quòd ex operibus legis non justificabitur omnis caro. Rom. 9.

Est prævaricari & ingratum se exhibere gratiæ J. Christi, per conversationem fucatam enervare fidem necessitatis ejus & efficaciam, cum eam credimus, & ipsi eam sumus experti.

17 *Quod si quærentes justificari in Christo, inveni sumus & ipsi peccatores, numquid Christus peccati minister est? Absit.*

Nihil est quod vereamur ne salus nostra veniat in discrimen, non quærendo eam nisi in Jesu Christo, & obediendo ipsius Evangelio. Ipsius foret damnationem nostram præstare, si ideo contingeret quod æstimemus gratiam, quam nobis ipse inspirat, quodque velimus ipsi omnia debere in salutis nostræ negotio.

18 *Si enim quæ destruxi, iterum hac ædifico: prævaricatorem me constituo.*

An est igitur prævaricatio minus scelerata Evangelii ministris, destruere per suam exemplum quod per verbum ædificarunt?

19 *Ego enim per legem, legi mortuus sum, ut Deo vivam: Christo confixus sum Cruci.*

20 *Vivus autem, jam non ego: vivit verò in me Christus. Quod autem nunc vivo in carne: in fide vivo filii Dei, qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me.*

Lex bene intellecta nihil nobis dicit aliud, quam quod fortitudo & vita nostra non sint in illa, sed in J. Christo. Lex cæremonialis quæ J. Christi non nisi umbra est ac figura, se ipsa destruit ostendendo nobis J. Christum qui est veritas. Lex moralis, relinquendo nos in nostra impotentia, in peccato, in maledictione, facit sentire necessitatem legis cordis & Salvatoris qui eam dat. Lex, quantum ad illud quod habet terribile ac servile, est pro veteri homine, fuitque crucifixa & cum J. Christo in cruce mortua, non minus atque vetus homo. Novus homo & lex nova novam postulant victimam. Quid indiget aliis, qui habet J. Christum? Nullus eum habet pro victima, nisi una eademque cum ipso fiat

fiat victima, factus membrum aliquod ipsius per baptismum. In quo vivit illa hostia, vivit ipse soli Deo cum ista hostia; & quomodo vivit nisi per fidem? In quo vita illa fidei consistit, nisi quod cum J. Christo moriatur bonis presentibus, ac tamquam ipsius cohaeres expectet bona futuri saeculi? Sed quis tandem illa omnia in nobis operabitur, nisi ille qui vivit in nobis? Ad quem mortificationis gradum oportet pervenisse ut possimus dicere: vivit in me Jesus Christus? Quantopere oportet renunciassse bonis terrenis sibi que adeo ipsi, ut habeat quis fiduciam appropriandi sibi, ut ita loquamur, J. Christum, ipsius amorem, ipsius mortem, & ipsius mysteria, sicut facit S. Paulus, dicendo: Dilexit me & tradidit semetipsum pro me?

21 *Non abjicio gratiam Dei. Si enim per legem justitia, ergo gratus Christus mortuus est.*

Gaudium veri Christiani est in omnibus dependere à gratia Dei, omnia debere J. Christo, nihilque velle, esse nisi per mortis ipsius merita. Quicumque tribuit totum timori, qui est effusus legis, & per hoc excludit necessitatem amoris qui est fructus gratiae, numquid inutilem reddit gratiam & non necessariam, aequè ac ille qui tribuit totum legi?

CAPUT III.

S. I. CAVENDUM NE CUM SPIRITU COEPERMUS CARNE FINIAMUS. FILII ABRAHAM JUSTIFICATI SICUT IPSE PER FIDEM, ET NON PER LEGEM.

1 **O** *Insensati Galatae, quis vos fascinavit non obedire veritati, ante quorum oculos Jesus Christus praescriptus est, in vobis crucifixus?*

Suos habet aculeos lingua charitatis aequè ac cupiditatis: Sed hæc ad lædendum, illa ad sanandum, Non rarò in Sanctorum scriptis ad

mordacitas & animositas creditur id quod est vivax & animatus zelus veritatis. . Utra lingua fuit magis salutaris Galatis, an Pauli, qui tumorem eorum incidit ut eliceret pus superbiæ, & ex sua eos lethargia excitavit ut faceret audire veritatem; an Pseudo-Apostolorum, qui falsa sua dulcedine ipsos fascinabant, ut eos mactarent facerentque amplecti mendacium? . Effrænatis sermonibus aurem præbere facit periculosa curiositas. Error intellectus est ejus justa punitio. Excipit eam cordis rebellio, unde nascitur oblivio J. Christi, & contemptus religionis, quæ ducunt ad integram ruinam, ac tandem ad Apostasiam, vel publicam, vel occultam.

2 *Hoc solum à vobis volo discere: Ex operibus legis Spiritum accepistis, an ex auditu fidei?*

Jure S. Paulus interiorum sensum admirabilis operationis S. Spiritus in corde, descensum ejus visibilem in primos Christianos, donaque ipsius supernaturalia in Ecclesia, accipit tamquam indubitata veræ religionis argumenta. Id quod imitari nequit spiritus mendacii.

3 *Sic stulti estis, ut cum spiritu cœperitis, nunc carne consummemini?*

4 *Tanta passi estis sine causa? si tamen sine causa.*

Initia tam fervida, fidesque adeo viva ut J. Christum crucifixum redderet præsentem, ut descendere faceret Spiritum Sanctum visibiliter, ut tot esset arumnis probata, non habent sibi comitem perseverantiam: & nos non timebimus? . Potest unum momentum totius vitæ fructum perdere; & tam parum hoc nobis cordi est! Debet quisque timere, se humiliare, gemere, fiduciam suam non collocare nisi in J. Christo, sed non fiduciam quamdam inertem. Frequenter ac instanter petere gratuitum perseverantiæ donum, hoc est quod fides nostra debet nobis hæc verba legentibus inspirare.

5 *Qui ergo tribuit vobis Spiritum, & operatur*
virtutes

virtutes in vobis: ex operibus legis, an ex auditu fidei?

Erat cæcitas & ingratitude adhærere cæremoniis legis ex opinione insufficientiæ fidei, posteaquam operum illorum perspexerant inutilitatem, & præstantiam fidei in J. Christum. Adeo verum est generis & consuetudinis præjudicia difficile vinci, semperque nos inclinari ad favendum iis rebus quibus plus nostri admiscetur.

6 Sicut scriptum est: Abraham credidit Deo, & Gen. reputatum est illi ad justitiam. 15. 6.

7 Cognoscite ergo, quia qui ex fide sunt, ii sunt Rom. 4. 3 filii Abrahe. Jac. 2.

8 Providens autem Scriptura, quia ex fide ju- 23. stificat Gentes Deus, prænuñtiavit Abraha: Quia Gen. benedicentur in te omnes Gentes. 12. 3.

Fides est origo justitiæ, fundamentum pietatis, character Filiorum Dei, titulus spei hæreditatis, & benedictionum coelestium in J. Christo per charitatem. Eccli. 44. 20.

9 Igitur qui ex fide sunt, benedicentur cum fidei Abraham.

Fides est ingens thesaurus, sed non ditat nisi pauperes spiritu. . Nihil in hoc mundo morari, sicut Abraham, est jus accipere, prout ipse, expectandi omnia à Deo per fidem. Est ipse fidei Pater, in ipso oportet eam meditari. Est illa fons omnis benedictionis spiritualis.

§. 2. LEX NON JUSTIFICAT. JUSTUS EX FIDE VIVIT. JESUS REDIMIT NOS A LEGE PER SUAM CRUCEM.

10 Quicumque enim ex operibus legis sunt, sub Deum maledicto sunt. Scriptum est enim: Maledictus 27. 26, omnis, qui non permanserit in omnibus qua scripta sunt in Libro legis, ut faciat ea.

Quæ major poena animæ, quæ alia re quam J. Christo nititur, quam relinqui sibi ipsi, peccato ac justitiæ Dei? Huc redigitur qui non habet auxi-

auxilium præter auxilium legis, quia sine gratia J. Christi nihil potest fieri utile ad salutem.

*Hab. 2. 4. 11 Quoniam autem in lege nemo justificatur
Rom. 1. apud Deum, manifestum est: quia iustus ex fide
17. vivit.*

Si vita gratiæ Christianæ sit fructus fidei, mors peccati est inevitabilis omnibus qui non fidunt nisi legi & rebus externis. Iustus vivit ex fide, quia fides est fons orationis, & oratio attrahit gratiam, & gratia facit implere legem.

*Levit. 12 Lex autem non est ex fide, sed, Qui fecerit
18. 5. ea, vivet in illis.*

Sine dubio consistit vita in observatione legis Dei: sed an lex sola aliud præstare potest, quam quod sentire nos faciat impotentiam illam adimplendi, quodque nos in novas impellat prolapsiones, faciendo ut irritos adhibeamus conatus?

*Deut. 21. 13 Christus nos redemit de maledicto legis, factus
23. pro nobis maledictum: quia scriptum est: Maledictus
omnis qui pendet in ligno:*

Benedictus modò ac unicè benedictus qui sacro isti ligno cum J. Christo est affixus! . Qualis abyssus miseriæ in homine, & qualis abyssus misericordiæ in Deo, quod homo non potuerit liberari à maledictione Dei, nisi Deus se exponeret maledictioni hominis! Non ergo sola est remissio peccatorum, sed insuper gratia faciendi bonum, quam per mortem suam nobis meritus est J. Christus: siquidem quamdiu non adimplemus legem Dei, maneamus sub ejus maledicto.

*14 Ut in Gentibus benedictio Abraha fieret in
Christo Jesu, ut pollicitationem Spiritus acciperemus
per fidem.*

Adoranda Dei providentia, dum esse vult judæis ludibrio per crucem, ut consilia sua perficiat circa gentiles. . Fides, communis omnibus nationibus, est surrogata in locum legis ceremonialis quæ non nisi pro solis erat Judæis.

Est.

Est hic fructus crucis. Inscrit corpori J. Christi gentiles æquè ac Judæos, facitque eos in eo accipere Spiritum Sanctum. Plenitudo istius spiritus residet in J. Christo, undè diffusus in ejus membra, est benedictio, hæreditas, adimpletio omnium promissionum factarum Abraham in favorem unici Isaac, id est J. Christi ejusque membrorum.

9. 3. PROMISSIO DEI FACTA ABRAHÆ ANTE LEGEM. LEX ERGO EAM NON DESTRUIT.

15 Fratres (secundum hominem dico) tamen Hebr. 9. hominis confirmatum testamentum nemo spernit, aut 17. superordinat.

16 Abrahæ dictæ sunt promissiones, & semini ejus. Non dicit: & seminibus, quasi in multis: sed quasi in uno: Et semini tuo, qui est Christus.

Nihil Deus promisit, nihil promissionis suæ vi donavit, nisi J. Christo. Nulla gratia, nullum jus ad hæreditatem, nulla spes nisi in ipso. Propterea in ipso adimplentur omnia, id est, in J. Christo integro, qui complectitur caput & membra. Quicumque in hac unitate non permanet, perit infallibiliter. Promissio absoluta & irrevocabilis facta Abraham, est figura infallibilis Decreti prædestinationis J. Christi Sanctorumque ejus in ipso.

17 Hoc autem dico, testamentum confirmatum à Deo: quæ post quadringentos & triginta annos facta est Lex, non irritum facit ad evacuandam promissionem.

18 Nam si ex lege hereditas, jam non ex promissione. Abrahæ autem per repromissionem donavit Deus.

Deus summè beatus, obligat se per promissionem irrevocabilem, perque juramentum solemne cum sua creatura quod dabit se illi perinde ac si ea indigeret. O infinita bonitas; incompre-

prehensibilis amor! An non videtur se voluisse obstringere ante prævaricationem legis, ut ne iustitia ipsius posset prohibere misericordiæ consilia? An non diceret quod sibi contra seipsum præcaveat in favorem peccatorum?

19 *Quid igitur lex? Propter transgressionem posita est, donec veniret semen, cui promiserat, ordinata per Angelos in manu mediatoris.*

Admirabile consilium coelestis nostri medici, qui præbet occasionem qua morbus recrudescat, ut ex ipso morbo primam faciat morbi curationem! Humilitas est usque adeo necessaria homini ad recipiendum J. Christum, ut malorum maxima permittat Deus, quo eum ad istam virtutem perducatur. Infelix peccator, si lapsus ipsius eum non convincant saltem quod sit peccator! Felix si eum cogant agnoscere suam impotentiam, quærere suum liberatorem, nec habere fiduciam nisi in ipso! Deus dat per ministros suos legem exteriori, quæ non operatur nisi timorem: Dat per seipsum legem interiori charitatis, quæ sola adimplet legem.

20 *Mediator autem unus non est: Deus autem unus est.*

Magnum intercedit discrimen inter fœdus Dei cum Judæis, & fœdus quod pepigit cum Abraham. In priore Deus non est solus, sed intervenit tertius Deus inter & Judæos; in posteriore Deus est solus, tractatque solus cum Abraham. Prius est contractus conditionatus qui fit irritus, propter non adimpletas condiciones: posterius est simplex, absolutum, & ab omnibus conditionibus independens; quia involvit eas & largitur. Prius est pactum cujus executio dependet à multis; posterius est promissio quæ non dependet nisi à solo Deo. Illud supponit mediatorem; hoc dat mediatorem, quidquid necessarium est ad fideliter vivendum, ipsamque adeo fidelitatem. Prius est revocabile, & hominum culpâ revocatum fuit; secundum
tam

nam est immutabile tamque æternum, ac Verbum Dei, & ac Deus ipse à quo solo dependet. Tale est foedus Dei cum sua Ecclesia suisque electis pro æternitate, figuratum in Abraham.

§. 4. LEX VELUT PÆDAGOGUS DUCIT AD FIDEM. FIDES FACIT FILIOS DEI. OMNES UNUM IN J. CHRISTO.

21 *Lex ergo adversus promissa Dei? Absit. Si enim data esset lex, quæ posset vivificare, verè ex lege esset iustitia.*

22 *Sed conclusit Scriptura omnia sub peccato, ut Rom. 3.5 promissio ex fide Jesu Christi daretur credentibus.*

Non expectanda iustitia & vita nisi ab eo qui potest dare fidem & charitatem. . Nihil aliud omnes Scripturæ nobis dicunt, quàm quod omnes homines sint peccatores, & velut captivi servique peccati; quodque salus non sit nisi per J. Christum.

23 *Priùs autem quàm veniret fides, sub lege custodiebamur conclusi, in eam fidem qua revelanda erat.*

Lex cohibet manum per timorem, donec cor sit mutatum per amorem. Ita cupiditas, quæ istius timoris est origo, servit charitati. . Fides est omnium sæculorum, æque ac Christianismus. Novum Testamentum erat veteri tamquam velum quodam opertum; vetus fuit per novum apertum.

24 *Itaque lex pædagogus noster fuit in Christo, ut ex fide justificemur.*

Qui non invenit J. Christum in antiquis Scripturis, nec in cæremoniis legis, non intelligit eas: non sunt illæ nisi imago aliqua quæ ipsum repræsentat, nisi umbra quæ ipsum præcedit, nisi dux qui ad eum ducit.

25 *At ubi venit fides, jam non sumus sub pædago.*

Ita est, si fideles simus in utendo nostra fide;
si talis

si talis sit ut ex ea vivamus; si operetur per charitatem: alioquin adhuc sumus sub lege, semper parvi, semper reptantes, semper servi.

26 *Omnes enim filii Dei estis per fidem, qua est in Christo Jesu.*

Vivamus ergo ex vita Filiorum Dei, vel designamus eorum usurpare nomen. Augustâ hac qualitate condecoramur in J. Christo & tamquam ejus membra: ab ipso oportet illius expectare spiritum; ab ipso oportet illum petere sine ulla intermissione.

Rom. 6. 9.

27 *Quicumque enim in Christo baptizati estis, Christum induistis.*

Nativitatis nostræ primæ dedecus tectum est justitiâ J. Christi quo induti sumus per nativitatem secundam. Si induti simus J. Christo, nihil ergo in nobis appareat nisi J. Christus, nisi ejus charitas, nisi humilitas, nisi mansuetudo, nisi puritas, modestia, patientia, & quidquid spectat ad morum ipsius sanctimoniam. O Jesu, vestis pretiosa, vestis incorruptibilis, vestis divina fidelium tuorum membrorum! Fac numquam te amittam, inveniamque me vestitum te coram tribunali tui Patris.

18 *Non est Judæus, neque Græcus, non est servus, neque liber: non est masculus, neque femina. Omnes enim vos unum estis in Christo Jesu.*

Quomodo propter commoda carnalia dissidere possunt qui per baptismum facti sunt unus ac solus Filius Dei in unitate corporis J. Christi per unitatem ipsius Spiritus? Qui à reliqua mortalium turba tam immensum distant per generis nobilitatem, per suos honores ac dignitates, meminisse debent, quod nihil appareat coram Deo nisi quod sumus in J. Christo, quod non aspiciat nos nisi in ipso, quod non amet nos nisi ipsius causâ.

29 *Si autem vos Christi: ergo semen Abrahae estis, secundum promissionem heredes.*

Admirabile verbum, quod complectitur totum
arca-

arcanum fœderis Dei cum homine, veterum ac novarum Scripturarum clavem, magni mysticii Ecclesiæ toriusque Christi enodationem. J. Christus est semen promissum Abraham, promissionumque spiritualium hæres: efficimur nos ipsi illud semen & ille hæres, cum efficimur ejus membra; & in jura ejus intramus quoad finem & quoad media, cum efficimur unus cum ipso Christus. Nihil aliud quàm adoremus, immensas agamus gratias, totoque amoris pondere feramur in Deum, considerando veritates illas quæ tantam afferunt consolationem.

CAPUT IV.

§. I. JUDÆI TUTELÆ OBNOXII SUB LEGE, LIBERI PER FIDEM. SPIRITUS DEI DATUS FILIIS DEI.

1 **D**ico autem: † Quanto tempore heres parvulus est, nihil differt à servo, cum sit Dominus † Dom.
omnium: in Oct.

2 Sed sub tutoribus & aëtoribus est, usque ad præ- Nativit.
finitum tempus à patre: Vigil.

Quicumque est in peccato, est in statu pejore Epiphan.
statu infantia: est in servitute non minus ac Judæi quantum Judæi. Habet Deus sua tempora & momenta destinata, quibus particularem quemque æque ac genus humanum transire faciat à lege ad fidem, & à peccato ad gratiam, desiderare, orare, sperare.

3 Ita & nos cum essemus parvuli, sub elementis mundi eramus servientes.

Ah, Deus meus! Quot baptizati ne crassiores quidem illas instructiones habent? Judæis tamquam filiis legis, datur exterius, cortex & littera: Christianis, tamquam filiis gratia, spiritus, veritas, & intelligentia. Sed hac ratione, quàm pauci veri Christiani, quàm multi Judæi sub mutuato isto nomine.

4. At ubi venit plenitudo temporis, misit Deus, Filium

Filium suum, factum ex muliere, factum sub lege.

5 *Ut eos, qui sub lege erant, redimeret, ut adoptionem filiorum reciperemus.*

6 *Quoniam autem estis filii, misit Deus Spiritum filii sui in corda vestra, clamantem: Abba, Pater.*

7 *Itaque jam non est servus, sed filius. Quod si filius: & haeres per Deum.*

Quot mysteria! quot prodigia! Quot instructiones quatuor istis versiculis qui totam complectuntur religionem! 1. Mysterium æternum Sanctissimæ Trinitatis, Patris, Filii, Spiritus Sancti. 2. Generatio æterna Verbi ex suo Patre, cujus est Filius, antequam ab eo mittatur. 3. Processio Spiritus Sancti à Patre & Filio; quia procedit & à Patre qui eum mittit, & à Filio cujus est Spiritus, (v. 6.) quia ab ipso procedit. 4. Missio temporalis Filii Dei propter redemptionem hominum. 5. Missio temporalis Spiritus Sancti in sanctificationem hominum. 6. Filius Dei mittitur in mundum; hic est primus exinanitionis ipsius gradus. 7. Fit homo, secundus gradus. 8. Assumit corpus non immediatè creatum à Deo, sicut erat corpus primi Adam, sed conceptum ex muliere, viâ nativitatis & infantia. tertius gradus. 9. Accipit formam & statum servitutis sub contemptibili & aggravante iugo legis, quartus gradus. 10. Constituit se victimam & lytrum servorum peccati, quintus gradus. 11. Conjungit sibi servos & peccatores, divinamque suam filiationem iis communicat, gradus sextus. 12. Aperit cor suum, & inimicis suis dat suum spiritum, gradus septimus. Denique hæreditatem suam æternam dividit cum suis interfectoribus, gradus octavus.

O momentum incarnationis, momentum benedictionis, tam ardentè expetitum, tam hominibus necessarium, quàm cito te homines sunt oblii! Quis refugiet humiliationem, obedientiam, & subjectionem post tale exemplum?

Estne

Estne quidquam utilius quam illud frequenter ponere ob oculos Christianorum, eisque occasionem præbere adorandi, meditandi, & imitandi unum Deum natum, Deum infantem, Deum pro ipsis exinanitum!

Quo pretio acquisivit nobis Filius Dei qualitatem Filiorum Dei! Et interim nos illud obliviscimur, contemnimus, deprimimus, erubescimus. O quantum discrimen inter necessariam, poenalem & imperfectam peccatorum subjectionem sub littera legis; & subjectionem voluntariam, medicinalem, ac divinam quam exhibet J. Christus, non modò umbræ atque litteræ, sed spiritui etiam & veritati legis: sicuti, exempli gratiâ, non dando agnum ad celebrandum Pascha in sua familia, sed dando seipsum tamquam agnum ut esset victima & Pascha familiæ suæ, quæ est Ecclesia & tradendo se in mortem, ut sanguine suo primogenitos, id est, electos, ex manu Angeli exterminatoris æternum liberaret.

Spiritus Dei non est nisi pro Filiis Dei. Spiritus Sancti effusio in corda nostra est fructus missionis Filii Dei in carne, adoptionis nostræ in ipso pignus, ac principium omnis commercii quod per religionem nobis est cum Deo. Quid est oratio, nisi clamor cordis, plenus fiducia, formatus per Spiritum Sanctum, directusque ad Deum tamquam ad nostrum Patrem. Nihil nos certiores reddit nos esse ipsius quàm amor orationis.

Christianus accepit spiritum amoris tamquam filius, & suscipit partes timoris tamquam servus: qualis oblivio! qualis cœcitas!. Hæreditas non est nisi pro filiis, nec sumus filii nisi per amorem; possumusne meminisse Christianos nos esse propter cœlum, & interim occupari nugis terræ? Non utrumque; sed unum aut alterum: vel terram, vel cœlum; vel momentum, vel æternitatem eligamus,

§. 2. GALATÆ LAPSI IN JUDAISMUM AMANT
PRIMÒ S. PAULUM, ET AB EO A-
MANTUR. OPTAT EOS DE-
NUÒ PARERE.

8 *Sed tunc quidem ignorantes Deum, iis, quæ naturâ non sunt dii, serviebatis.*

9 *Nunc autem cum cognoveritis Deum, immò cogniti sitis à Deo: quomodo convertimini iterum ad infirma & egena elementa, quibus denuò servire vultis?*

Status paganismi est status tenebrarum ac servitutis; Christianismus, status lucis & libertatis, in quo peccata sunt multò graviora. In hunc non intramus nisi per benevolentiam quamdam amoris & gratiæ Dei, erga nos; illo statu egredi coecitas est deploranda.

10 *Dies observatis, & menses, & tempora, & annos.*

Oportet timere dum nos convertimus, ne superstitionem accipiamus pro devotione, & ne religionem nostram atque fiduciam constituamus in exercitiis externis, quæ sine fide & amore Dei nihil sunt. Magni refert incidere in bonam manum, & circa officia sua probè esse instructum.

11 *Timeo vos, ne fortè sine causa laboraverim in vobis.*

Quicumque laborat pro Deo, numquam laborat incassum pro seipso, licet ipsius labor sit inutilis aliis. Si Pastor sit Pater quidam, sicut S. Paulus, num potest non trepidare pro filiorum suorum salute?

12 *Estote sicut ego, quia & ego sicut vos: fratres obsecro vos: Nihil me la sistis.*

Verus Pastor non sentit nisi quod est contrarium gloriæ Dei omniumque suarum salutis. Industria est, quâ ingenia à nobis alienata reducantur, si ipsorum alienationem videamur non ad-

advertere, faciliusque restituiimus animorum conjunctionem dum persuademus eam nunquam interruptam fuisse.

13 Scitis autem quia per infirmitatem carnis evangelizavi vobis jam pridem: & tentationem vestram in carne mea

14 Non sprevestis, neque respuistis: sed sicut Angelum Dei excepistis me, sicut Christum Jesum.

Imprudenter agit Pastor qui fidelium vitia nunquam dissimulat, qui contra ipsorum defectus indefinenter declamat, & numquam eos consolatur & erigit propter bona quæ faciunt. Oblivisci injuriam, & extollere quàm bene simus ab illis excepti, plurimum valet devinciendis animis. Opus Evangelii est opus crucis, nec nisi per crucem perficitur, sicut & opera quæ ab eo dependent. Scire oportet & amare Evangelium, ad agnoscendum inter opprobria & calumnias Deum in Angelis suis visibilibus, & Jesum Christum in suis Ministris. Qualis debet esse reverentia ex parte fidelium, sed qualis etiam sanctitas ex parte ministrorum, in quibus oportet invenire unum Paulum, unum Angelum, & ut sic loquamur, unum Jesum Christum.

15 Ubi est ergo beatitudo vestra? Testimonium enim perhibeo vobis, quia, si fieri posset, oculos vestros eruissetis, & dedissetis mihi.

Plus aliquid quam oculos corporis debemus illis qui nobis aperuerunt oculos mentis. Qui novit pretium fidei ac pietatis, numquam est contentus teneritudine sua & gratiarum actione in eos quorum ministerio illas est adeptus.

16 Ergo inimicus vobis factus sum, verum dicens vobis?

Molestum est amittere suos amicos, & comparare sibi inimicos, dicendo veritatem; sed adhuc molestius est ipsam veritatem sibi facere inimicam, detestabili silentio eam prodendo, cum ipsa debeat nos judicare.

17 *Emulantur vos non bene: sed excludere vos volunt, ut illos amulemini.*

Quot mala designant in Ecclesia æmulatio & privati commodi studium! Eo tandem res venit ut fidei & Hierarchiæ subruant fundamentum, separando à Pastoribus oves, easque aver- tendo à Doctrina Apostolica.

18 *Bonum autem amulamini in bono semper: & non tantum cum præsens sum apud vos.*

Qui non adhæret suis Pastoribus vel directoribus nisi per amorem boni, non diligit in eis nisi bonum: sed diligit ardentè, semper, & ubique. Quàm utilis est gregi præsentia Pastoris! Quàm necessaria est residentia, quam perniciofa absentia!

19 *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis.*

In vero Pastore reperitur teneritudo matris, & sollicitudo Patris. Non nisi semel partus dolores patitur mater; per totam vitam Pastor. Non sufficit dare J. Christo membra per nativitatem & poenitentiam, nisi conemur ea efficere digna ipso, ac de die in diem in eis fingere ipsius imaginem.

9. 2. ISMAEL NATUS EX AGAR, FIGURA VETERIS LEGIS: ISAAC NATUS EX SARA, FIGURA NOVÆ.

20 *Vellem autem esse apud vos modò, & mutare vocem meam: quoniam confundor in vobis.*

Quanti interest penitus cognoscere dispositionem eorum quibus oportet loqui, ut hoc fiat cum fructu! Comitas & prudentia charitatis, quantumlibet videantur humanæ, procedunt à Spiritu Dei. Sive loquamur ut patres aut magistri, ut medici aut iudices, suaviter aut fortiter, semper debet loqui charitas.

21 *Dicite mihi qui sub lege vultis esse, legem non legistis?*

Qui

Qui amat jugum legis judaicae, propriam amat servitutem. Eo tandem ascendit humani cordis corruptio, ut velit manere mancipium peccati, & contemnere libertatem quam J. Christus suo sanguine nobis acquisivit.

22 † Scriptum est enim: Quoniam Abraham † Dom. duos filios habuit: unum de ancilla, & unum de libera. 4. Quadragel. Genes.

Vita Patriarcharum est prorsus prophetica. Filius qui nascitur Abraham non nisi servitutem habet pro hereditate, qui per miraculum nascitur, est liber. Sic quidquid fit per vires naturae, spectat ad servitutem legis: quod verò gratia operatur in nobis pertinet ad libertatem Spiritus Dei. 16. 15. Genes. 21. 2.

23 Sed qui de ancilla, secundum carnem natus est: qui autem de libera, per repromissionem:

Natura post peccatum est ancilla quae non generat nisi filios carnales & peccatores. Ecclesia est femina libera quae non gignit nisi filios sanctos ac spirituales. Stans procedit momentis natura: sed pro operibus gratiae sua habet Deus tempora. Promissionum suarum differt effectum ut ad eum disponat homines per humiliationem, per ardentia desideria, fiduciam, & orationem, faciatque elucescere suam gratiam.

24 Quae sunt per allegoriam dicta. Hae enim sunt duo testamenta. Unum quidem in monte Sina, in servitutem generans: quae est Agar:

Numquam legamus vetus testamentum quin in eo quaeramus novum. Omnia sunt mystica in populo qui non vivit nisi ad significandum. Numquam respicere Deum nisi tamquam terribilem quemdam Dominum qui semper teneat baculum manu, est revocare foedus illud servile. Discamus amare bonitatem Dei: ad hoc unum sumus nati.

25 Sina enim mons est in Arabia, qui conjunctus est ei, quae nunc est Jerusalem, & servit cum filiis suis.

Quot gradus ad iterum semitam salutis delineandam iis qui ab ea declinarunt. Femina significat montem, mons civitatem, civitas populum, populus Ecclesiam hic in terris, & illa Ecclesia perducit nos ad coelum. Sed quantum viam istam contrahit fides.

26 *Illam autem, qua sursum est Ierusalem, libera est, qua est mater nostra.*

Christiani, æque ac Ecclesia eorum mater, de supernis sunt, quia sunt protecti de coelo per Spiritum qui fecit eos nasci, & quia non suspirant nisi ad bona coeli. Qui animum suum affigit bonis terrenis, degenerat à divina sua nativitate, & libertati matris nostræ ac religionis nuncium remittit. Non est nisi una Ecclesia, mater eorum omnium qui veniunt de coelo.

Isai. 54.1

27 *Scriptum est enim: Latere sterilis, qua non parit: erumpe, & clama, qua non parturit: quia multi filii deserta, magis quam ejus qua habet virum.*

Quicumque amat Ecclesiam tamquam suam matrem, videre nequit ipsius foecunditatem & incrementa, quin præ gaudio exiliat. Infelix est foecunditas non procreare nisi servos, sicut facit lex. Felix Ecclesia quæ tot habet reges quot per charitatem habet filios!

Rom. 9.8

28 *Nos autem fratres, secundum Isaac promissionis filii sumus.*

Qualis lætitia videre se Filium Dei per baptismum! Sed qualis exuperantia consolationis est iis quibus Spiritus Sanctus divinæque misericordiæ eam in fundo cordis præbent fiduciam, quod sint Filii Dei secundum promissionem æternam, secundum electionis divinæ immutabile decretum.

29 *Sed quomodo tunc is, qui secundum carnem natus fuerat, persequebatur eum, qui secundum spiritum: ita & nunc.*

Istud nunc est tota vita pro Christiano; & saeculorum decursus pro tota Ecclesia. Ah quam est utile

tile bene animo percipere, filiis gratiæ, civibus civitatis liberæ, hæredibus pacis cœli, non esse hic in mundo sperandam pacem cum Christianis carnalibus! Quantum parit solatium, in manibus nostris habere illud jus hæreditatis cœlestis.

30 *Sed quid dicit Scriptura? Ejice ancillam, & Genes. filium ejus: non enim hæc, erit filius ancilla cum filia 21. 10. libera.*

Feramus patienter confusionem filiorum divisionis & cupiditatis. Appropinquat æternitas, ubi non amplius habebimus concives nisi filios unitatis, pacis, & charitatis.

31 *Itaque, fratres, non sumus ancilla filii, sed libera: quia libertate Christus nos liberavit. ¶*

Libera est Ecclesia, non ut principibus non subsit, sed ut subsit per amorem, quantum ad ea quæ spectant ad vitam præsentem; utque eos doceat servare legem charitatis, perducaturque ad vitam cœli. Quam tandem libertatem tuo nobis sanguine potuisti acquirere, ô mi amabilis Liberatorem, nisi eam quæ per charitatem facit cor liberum à cupiditate? Sed quis eam mihi potest dare nisi qui meritus est? Non est vera libertas ad bonum post lapsum Adami, nisi per merita secundi Adam: Adscribere sibi gloriam suæ libertatis, aut eâ abuti contra liberatorem, est iterum subjici jugo servitutis. Si Deum non amemus, non amamus nec observamus ipsius legem, quæ non impletur nisi per ejus amorem: & qui eam non amat, vitæque moribus exprimit, est filius ancillæ, & non liberæ.

CAPUT V.

§. I. QUI IN LEGE CONFIDIT, EXCLUSUS EST A GRAIA. FIDES QUÆ PER CHARITATEM OPERATUR, SALVAT.

1 **S**tare, & nolite iterum jugo servitutis contineri.

Quis contemptus magis injuriosus J. Christo, quam

quàm rejicere ineffabile amoris sui donum quod nobis tam carò emit ? Hoc interim facit omnis Christianus qui mortaliter offendit Deum.

Act. 15.
1.

2 *Eccè ego Paulus dico vobis: quoniam si circumcidamini, Christus vobis nihil proderit.*

Totum cor vult Deus. Citra sacrilegium partiri non possumus nostram fiduciam & amorem, creatorem inter & creaturam, J. Christum & Moysen, legem & fidem. . Non amplius habere J. Christum! quis hanc comminationem valeat sustinere? Et quis tamen non quotidie periculo se committit inutilem sibi eum reddendi per adhesiones magis culpabiles quàm erant Galatarum?

3 *Testificor autem rursus omni homini circumcedenti se, quoniam debitor est universæ legis facientia.*

Quantò magis spiritualis circumcisio baptismi obligat Christianum ad observandum omnia præcepta Evangelii, quod est ipsius lex, & ad imitandum J. Christum, quod in baptismo est professus?

4 *Evacuati estis à Christo, qui in lege justificamini: à gratia excidistis.*

Ad seipsum perdendum sufficit contra voluntatem Dei adhærere rebus per se indifferentibus. . Quale vacuum, ô Jesu, in corde quod te deserit, quodque tu deseris, & quis illud poterit implere? Sed tu, Domine, noli me tradere meæ corruptioni, meæ infirmitati, meæque paupertati.

5 *Nos enim spiritu ex fide, spem justitiæ expectamus.*

Spiritus Sanctus est principium fidei: fides autem est origo veræ justitiæ. . Fundent alii, si velint, salutem suam super rebus merè externis; quod ad me attinet, non exspecto eam nisi à fide ac amore Dei mei, qui legem suam faciet me adimplere, omnesque sanctificationis vias, omniaque salutis media mihi faciet prodesse.

6 *Nam*

6 Nam in Christo Jesu, neque circumcisio aliquid valet, neque praeputium: sed fides, qua per charitatem operatur.

Nihil in nobis Deus respicit præter id quod per fidem sumus in Jesu Christo: non per fidem sine operibus; sed per fidem cujus charitas est anima, quæque agit per charitatem. Non minus ergo nos charitas quàm fides justificat; illa in nobis facit opera bona, & quidquid vere bonum est & sanctificans.

§. 2. GALATÆ SEDUCTI. VERA LIBERTAS.
AMOR PROXIMI COMPENDIUM LEGIS.

7 Currebatis benè: quis vos impedivit veritatē non obedire?

Qualemcumque in via Dei sentiamus zelum, semper timeamus ne quod in via nostra offendamus obstaculum.

8 Persuasio hæc non est ex eo, qui vocat vos.

Cogitationes & consilia nostra nunquam non metiamur vocationis nostræ obligationibus, iisque quæ Deus à nobis exigit. Sine ulla hæsitatio-
ne judicare possumus, cogitationem aliquam, animi propositum, consilium, non venire à Salvatore, qui nos vocat ad sanctitatem & ad salutem, cum alterutri contrariantur.

9 Modicum fermentum totam massam corrumpit. 1. Cor. 5. 6.

Vel unica mala conversatio inficere potest animam; vel unus hæreticus, Ecclesiam; amor proprius, optima quæque opera.

10 Ego confido in vobis in Domino, quod nihil aliud sapietis: qui autem conturbat vos, portabit judicium, quicumque est ille.

Percipimusne etiam quid sit homines avertere à via salutis, abstrahere eos à veritate, turbare pacem Ecclesiæ, separare greges à Pastoribus? Sunt hæc crimina quorum fere inevitabilis est puni-
tio: paucos enim videmus qui ab iis resipiscant.

11 Ego autem, fratres, si circumcisionem adhuc prædico: quid adhuc persecutionem patior? Ergo evacuatum est scandalum crucis.

Facile est vivere in quiete, cum pro nihilo ducimus veritatem; sed quies illa non ultra vitam durabit. . . Invenire medium vivendi in pace cum mundo, sequendo vel prædicando Evangelium in sua puritate, pulchra quidem ars est, sed incognita Apostolis & sanctis.

12 Utinam & abscindantur qui vos conturbant.

Licet, aut magna cum prudentia, proximo confusionem aliquam vel malum temporale ad ipsius animæ salutem optare. Nec est hoc desiderium contrarium charitati. In rem Ecclesiæ est rescindere ab ea membra quæ ipsam turbant, cum sunt incorrigibilia.

13 Vos enim in libertatem vocati estis fratres: tantum ne libertatem in occasionem detis carnis, sed per charitatem Spiritus servite invicem.

Inaudita corruptio quæ hominem constituit vel in necessitate pudendæ consuetudinis, vel in periculo libertatis carnalis. . . Quàm lubricum est iter, quamque est facile à libertate charitatis transire ad effrænatam licentiam cupiditatis! . . Libertas Christiana non consistit in eo quod quis à nemine pendeat, nec in eo quod sequatur quis suam ipsius voluntatem, sed quod ei renunciet subjiciendo eam voluntati Dei, eorumque quibus nos subjecit Deus, quodque nos fratrum nostrorum omnium faciamus fervos per charitatem. . . Ah, æterna charitas, illumina meum intellectum, reple memoriam, move cor meum, sanctifica sensus, ut à sua eos servitute liberares, & frui eos facias libertate tui spiritus!

Levit.

19. 18.

Mat. 22.

39.

Rom. 13.

8.

14 Omnis enim lex in uno sermone impletur:

Diliges proximum tuum sicut te ipsum.

Totâ vitâ nostrâ meditemur hoc verbum:

Præceptum Domini est, & si solum fiat, sufficit. Sed tuum est, ô Domine, dare quod jubes. .

Quo

Quo pacto impleas legem sine charitate, quæ tota ad charitatem reducitur? O incomprehensibilem cordis humani depravationem! Non postulat ab eo Deus nisi amorem, & hunc omnino ipsam non vult Deo dare.

15 *Quod si invicem mordetis, & comeditis: videte ne ab invicem consumamini.*

Nihil perniciosius civili bello in Republica, schismate in Ecclesiâ, dissidio in familia. Væ qui illorum sunt vel incentores vel instrumenta. Odium, invidia, & maledicentia habent dentes magis formidabiles quam sint dentes leonis alicujus aut serpentis; cum hi non dilacerent propria membra, ut faciunt Christiani inter se discordes.

§. 3. PUGNA, DESIDERIUM, OPERA ET FRUCTUS CARNIS AC SPIRITUS. CARNEM SUAM CRUCIFIGERE. SPIRITU AMBULARE.

16 † *Dico autem: Spiritu ambulate, & desideria* † Dom. 1-4. post
carnis non perficietis. Pentec.

Quicumque sequitur proprium suum ingenium, venit in discrimen sequendi cæcum in præcipitium. Oportet permittamus nos duci Spiritu Dei, si velimus sequi lumen vitæ. Humana ratio corrupta, sicut est, adeo non est dux quem dat nobis S. Paulus, ut potius omnium desideriorum carnalium, omniumque aberrationum sit origo. 1. Pet. 2. 11.

17 *Caro enim concupiscit adversus spiritum: spiritus autem adversus carnem: hæc enim sibi invicem adversantur: ut non quæcumque vultis, illa faciatis.*

Ecce hæreditas quæ gloriari possunt filii Adam; & poena quæ primum peccatum est punitum: violenta quædam inclinatio ad malum, impotentia maxima ad bonum, & continua pugna hominis contra seipsum. Qui subsistere potest

hominis superbia cum tanta humiliatione? Sed humilitatis tuæ exemplo, ô Jesu, & invincibili tuæ gratiæ potentiæ, hæc victoria reservatur.

18 *Quod si spiritu ducimini, non estis sub lege.*

Quatuor status per quos transit genus humanum, & per quos quilibet electus transit plerumque, propositi à S. Paulo. 1. Sine lege (*Rom. 2.*) 2. Sub lege. 3. Sub gratia (*Rom. 5. 15.*) 4. In pace & gloria coeli. In primo, vincitur à peccato sic ut illud nec cognoscat nec oppugnet. In secundo, vincitur sed noscendo illud & contrapugnando. In tertio certat adversus peccatum & vincit. In quarto, victoriam reportat citra pugnam, cum nihil amplius sit quod ei resistat. In pace coeli sumus incommutabiliter confirmati in bono. Sub imperio gratiæ, in quo Spiritu agimur, infallibiliter facimus bonum. Sub maledicto legis, numquam facimus bonum; quia peccamus, vel faciendo malum, vel non fugiendo nisi ex timore. Sine lege nec malum nec bonum cognoscimus prout cognoscere oportet.

19 *Manifesta sunt autem opera carnis: quæ sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria,*

20 *Idolorum servitus, veneficia, inimicitia, contentiones, amutationes, ira, rixæ, dissensiones, secta,*

21 *Invidia, homicidia, ebrietates, comestationes, & his similia: quæ prædico vobis, sicut prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.*

Si ipsa spiritus vitia sint opera carnis, id est, corruptionis tractæ ex Adam, quot sunt pseudo-spirituales in mundo! Si homines qui nihili ducunt fovere dissidia in familiis, & contentiones in Ecclesia, ad horribilem hanc sententiam non contremiscant, ubi est eorum fides? Circa sua quisque vitia se examinet.

22 *Fructus autem Spiritus est: charitas, gaudium,*

diū, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas,

23 *Mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas. Adversus huiusmodi non est lex.*

Charitas est primus fructus Sancti Spiritus, & origo, radix, meritum, aliorumque omnium vita. . . Quid facere posset timor legis, cum regnat in corde charitas? Quod malum minari quis poterit ei qui non aliud malum cognoscit, quam non amare Deum, ejusque violare legem?

24 *Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis.* ¶

Si hæc sit nota qua cognoscamus num simus J. Christi, ah, Deus meus, quis promittere sibi possit quod sit ipse, sicut oportet? Crux quotidiana, quamque declinare nemo queat, non modo religiosorum, sed omnium Christianorum, est passiones suas contrari crucifigere, & inordinata desideria reprimere. . . Cum ambitionem, avaritiam, voluptates, omnesque sæculi cupiditates eo contemptu & horrore aspicimus, quo hominem suspensum, tunc demum dicere possumus eas esse crucifixas, & cruci velut affixas. Est tua Crux, ô Jezu, quæ sola mihi gratiam mereri valet istius crucifixionis: solus tuus spiritus hoc in me potest facere.

25 *Si ¶ spiritu vivimus, spiritu & ambulemus.* † Dom. 25 post
Si à Spiritu Sancto acceperimus animæ nostræ vitam, degeneramus ergo cum non sequimur Pentec. ipsius inclinationes, motiones & fervorem. Debent actiones convenire cum statu; vita cum nativitate; propensiones cum origine ac sanguine.

26 *Non efficiamur inanis gloriæ cupidi, invicem provocantes, invicem invidentes.*

Nihil adeo vanum, atque gloria quæ dependet à iudicio hominum, quia nihil adeo falsum, adeo fallax, & adeo mutabile. . . Tria vitia fere inseparabilia: amor vanæ gloriæ excitat ut aliquid esse velint supra alios, & hinc detegit in ipsis vel defectus quos cum acerbitate reprehendunt.

dant, ad eos humiliandum; vel dona quædam singularia, ad eis invidendum.

CAPUT VI.

§. I. CORRIPERE IN MANSUETUDINE. ALTER ALTERIUS ONERA PORTET.

EXISTIMARE SE NIHIL ESSE.
SEMINARE AD
METENDUM

1. **F**Ratres, & si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans te ipsum, ne & tu tentetur.

Officia hominis Christiani in lapsu proximi. 1. Excusare saltem eum pro parte, si fieri possit, adscribendo lapsum vel incogitantiam, vel ignorantiam, vel tentationi violentam. 2. Instruere ipsum & erigere, suas ei obligationes ponendo ob oculos. 3. Multa uti mansuetudine & commiseratione. 4. Considerare nos ipsos ac humiliare, tanquam qui omnia mala patrare possimus quæ patrat alius aliquis. 5. Timere sibi & vigilare, vel contra eandem tentationem, vel contra tentationem amaritudinis, superbiam, oblivionis sui ipsius, aliorumque defectuum qui ex consideratione proximi nascuntur. Anima sapiens & fidelis novit proficere tum ex peccatis propriis, tum ex alienis.

2. Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi.

6. Vel ipsa proximi peccata portare, patienter ea ferendo, lubenter condonando, misericordiam pro ipso implorando, ad poenitentiam animando, cum ipso eam faciendo. 7. Hanc agere cum respectu ad J. Christum ipsius nomine, in ipsius spiritu, ex obedientia erga mandatum eius novum, in unione, ad imitationem, perque charitatis ipsius motionem.

3. Nam si quis existimat se aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit.

8. Ni-

8. Nimis bonam quam de nobis ipsis habemus opinionem, aliorum exemplo deponere.. Qui expectat donec propriam experientiam sui se de nihilo suo convicerit, versatur in discrimine vel illud cognoscendi nimis citò per suos lapsus; vel cognoscendi numquam; quia suis ipsius peccatis excoecari meretur ille, qui non accipit lumen quod per aliorum peccata offert ipsi Deus. Nihil æquè fallax & cœcum ac superbia, & hanc tamen filii Adam consulunt lubentius, huiusque instinctibus & consiliis auscultant sæpius.

4 Opus autem suum probet unusquisque, & sic in semetipso tantum gloriam habebit, & non in alio.

9. Expendere in nobis esse defectus qui debeant ferri ab aliis. 10. Nos examinare, non comparatione factâ ad proximum qui legem Dei non observat, sed nos ipsos nobis metientes. Secundum illam judicabimur, secundum illam debemus nos ipsos judicare. 11. Potest aliorum exemplum nos coram Deo condemnare; non potest purgare.

5 Unusquisque enim onus suum portabit.

1. Cor. 3.

Denique modus priorum peccatorum sarcinam reddendi levem in extremo die, est levem facere & in præsentia sustinere sarcinam aliorum. Peccator plerumque vivax est, fervidus & curiosus ad cognoscendam vitam proximi: sed lentus, torpidus, & cœcus ad cognoscendum, ad corrigendum, & ad condemnandum suam ipsius agendi rationem.

6 Communiceat autem, is qui catechizatur verbo, ei qui se catechizat, in omnibus bonis.

Jure divino debetur Ecclesiæ ministris honorarium, cum per calamum S Pauli hinc loquatur Spiritus Sanctus. Quid dare possimus quod adæquet fidei ac pietatis thesaurum, quem nos illi fecerunt invenire?

7 Nolite errare: Deus non irridetur.

8 Quia enim seminaverit homo, hac & metet.

Quo-

Quoniam qui seminat in carne sua, de carne & metet corruptionem: qui autem seminat in spiritu, de spiritu metet vitam æternam.

Quâ ratione expectemus à Deo & postulemus mercedem quam per totam vitam nostram contempserimus, & pro qua consequenda nihil voluerimus facere? An hoc non est ipsum habere tanquam Deum aliquem vel cœcū vel injustū? An hoc non est ipsum ridere? Nequit Spiritus Sanctus remunerari nisi actiones quarum ipse principium est, regula, & finis. Si mercedem speremus cœlestem ac æternam, vivamus cœlo ac æternitati.

2. *Thef.*

3. 13.

9 *Bonum autem facientes, non deficiamus: tempore enim suo metemus non deficientes.*

Tempus est ad seminandum, æternitas ad metendum. Potestne labor, quem excipere debet merces æterna, videri nimis longus, nosque defatigare? Agricola non quatit nisi tempus & occasionem ferendi, abdit semen & obruit diligenter, laborum suorum sementisque fructum non expectat nisi tempore messis, in sudore & in spe ad extremum usque persistit. Talis debet esse vita divitis circa eleëmofynas: talis debet esse vita omnium Christianorum circa omnia bonorum operum genera.

10 *Ergo dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei.*

Bene utamur tempore, antequam absorbeatur in æternitate vel infelici vel felici. Qui J. Christum quatit in paupere, quo ipsi assistat, non debet se nimia sollicitudine torquere ut idcirco reperiat in eo aliud meritum quam Jesu Christi. Homines probos anteponamus in dandis eleëmofynis, sed non excludamus malos.

§. 2. NON GLORIARI NISI IN CRUCE. MUN-
DUS CRUCIFIXUS S. PAULO, ET PAULUS
MUNDO. NOVA CREATURA.

11 *Videte qualibus litteris scripsi vobis meâ manu.*

Dati

Dat frequenter charitas eloquentiam qua ipsi percellamur. Cum admiramur, prout Sanctus Paulus, non opus nostrum proprium, sed opus Spiritus Dei, hoc non est vanitas, sed fides & gratiarum actio.

12 Quicumque enim volunt placere in carne, hi cogunt vos circumcidi, tantum ut crucis Christi persecutionem non patiantur.

Serutatur Deus fundum cordis. Frustra conantur nonnulli falso religionis & pietatis zelo velare veram pro veritate ignaviam, inordinatum amorem quietis, putidamque oppositionem adversus crucem & humiliationem JESU-CHRISTI. Utinam hocce vitium sola præterita sæcula pervasisset, & novissimis temporibus foret incognitum! Cum periculosum aliquod consilium quis iniit, vel opus suscepit à recto devium, pronus est ad volendum alios eodem implicare, ut eorum exemplo suam tegat culpam, palpetque eos quibus studet placere, vel quos timet.

13 Neque enim qui circumciduntur, legem custodiunt: sed volunt vos circumcidi, ut in carne vestra glorientur.

Unum crimen trahit aliud. Compellimur alios vel persuademus eis deferere veritatem aut pietatem, ut ne illo pudore suffundamur quod deseruerimus eam soli. Vanitas habendi discipulos & imitatores multorum est origo malorum in Ecclesia. Quicumque inconsulto Deo nec expensis suis viribus, voluntarias sibi statuit obligationes, per lapsus suos & infidelitates forte discet, quod Deus superbis resistat & præfidentes irideat.

14 † Mibi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi: per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. † S. Francis. Conf.

Multum est obmittere se cruci ac humiliationi cum sese offert: Multò amplius est eam desiderare cum absens est, estque hæc generositas verè Christiana, sed ad hoc ut quis in ea glorie-

tur, habeatque velut malorum aliquod maximum in alia re gloriari, oportet esse Paulum aliquem. Hoc enim revera est efficere ut crux JESU-CHRISTI in corde nostro triumphantis instar regnet. . . Ad consentiendum ut horrore simus mundo tamquam sceleratus aliquis, excommunicatus, suspensus, & ad aspiciendum eodem oculo mundum, maximas ejus & quidquid amat; ah Domine, quid non facere te oportet in corde hominis!

15 *In Christo enim Jesu, neque circumcisio aliquid valet, neque praputium, sed nova creatura.*

Non amat in nobis Deus nisi id quod sumus in JESU-CHRISTO, estque illud totum quod in nobis amare debemus ipsi, & unde desiderate oportet ut ament nos alii. Qui gloriari potest meritum se esse quod per primam creationem sit homo, hic adscribere sibi potest meritum quod per secundam creationem Baptismi factus sit novus homo. Prima educit nos ex nihilo naturali; secunda ex nihilo peccati, & ex abyssu indignitatis.

16 *Et quicumque hanc regulam secuti fuerint, pax super illos, & misericordia, & super Israel Dei.*

Nulla vera pax nisi iis qui in nullo præterquam in JESU-CHRISTO confidunt. Nulla misericordia nisi per ipsius Crucem. Israel secundum carnem gloriatur in justitia carnis, per caeremonias carnales, perque hoc quod credat eas necessarias cum Cruce ac gratia JESU-CHRISTI. Israel Dei nihil quàm justitiam Dei quærit, & in hoc pacem suam ponit quod agnoscat veritatem, necessitatem, efficaciam ac sufficientiam gratiæ Christianæ, quodque ab ea æternam dependeat.

17 *De cetero nemo mihi molestus sit: ego enim stigmata Domini Jesu in corpore meo porto.*

Felix qui de se prædicare potest quod faciat professionem Crucis JESU-CHRISTI aliter quam per verba. JESUS-CHRISTUS in omnibus Corporis

poris sui partibus universalem portavit circum-
 cisionem per spinæ coronæ, clavorum flagro-
 rumque plagas, & hujus circumcisionis partici-
 pem se esse per suas plagas gloriatur Apostolus,
 Judæorumque circumcisioni, quæ eorum signifi-
 cabat sub lege servitutem, opponit aliam illam
 velut tesseram quæ ostendat ipsum esse JESU-
 CHRISTI. Certi esse nequimus quod eum dili-
 gamus, ipsique vivamus, nisi aliquid pro ipso
 sanguis passi.

18 Gratia Domini nostri Jesu Christi, cum spi-
 ritu vestro, fratres. Amen.

Ah, Domine Jesu, quomodo potero mane-
 re in te, si gratia tua non maneat & operetur in
 me? Quid aliud erunt tot veritates quas hîc me
 per Apostolum tuum doces, quàm nubes quæ-
 dâm testium contra me, nisi spiritum iis meum
 tu ipse imbuas, & amare me eas facias ac opere
 complere per spiritum tuum?

EPISTOLA BEATI PAULI APOSTOLI AD EPHESIOS.

CAPUT PRIMUM.

§. I. PRÆDESTINATIO, MYSTERIUM VOLUNTATIS DEI. JESUS-CHRISTUS CŒLI AC TERRÆ VINCULUM.

PAULUS Apostolus Jesu Christi per voluntatem Dei, omnibus sanctis, qui sunt Ephesi, & fidelibus in Christo Jesu.

Sat dici non potest Ecclesiasticis, quod in ministerium sacrum per voluntatem Dei oporteat intrare. Non potest nimium repeti Christianis, quod suâ vocatione sint sancti, quodque vitæ puritate sancti esse debeant.

2 Gratia vobis & pax à Deo Patre nostro, & Domino Jesu Christo.

Gratia, est ille panis quem fides nos debet facere petere quotidie à nostro Patre : Pax, est illa hæreditas quam spes nos debet facere ab ipso expectare : utrumque per merita JESU-CHRISTI perque charitatis ipsius infusionem.

3. Be-

3 *Benedictus Deus & Pater Domini nostri Jesu Christi, qui benedixit nos in omni benedictione spiri-* 2. Cor. I.
tuali in caelestibus in Christo, 3.
 1. Pet. I.

Quam est justum, O magne Deus, jam inde incipere Te laudare & adorare in agnitione consiliorum tuorum & misericordiarum circa electos! Horum se in numero ponere, sicut fecit S. Paulus, non presumptuosa est effectus credulitatis, sed Christianae fiducia fructus. Una eademque maledictio divina contra Adamum peccatorem ejusque posteritatem, comprehendit omnia mala: Una eademque Patris benedictio erga J. Christum ejusque electos, involvit omnia bona. Temporalia & carnalia bona reprobis plerumque cedunt: bona spiritalia, coelestia & aeterna, haereditas sunt praedestinatorum: eligamus.

4 *Sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti & immaculati in conspectu ejus in charitate.*

Verum igitur est quod non eligat nos Deus, quia sumus aut erimus sancti, sed ut simus. Gratiā suā credidit Deus homini in prima creatione; sed, proh dolor, quam est ea malè usus! Consilia sua reddit immutabilia, electisque suis infallibiliter dat gratiam & gloriam quas eis praeparat, non committendo eas in secunda creatione nisi proprio suo Filio, in quo solo sunt benedicti, sanctificati & glorificati tamquam ejus membra & ex cujus membris nemo valet eos rapere. Non sumus verè sancti nisi quantum sumus in oculis Dei, ejusque divino judicio.

5 *Qui praedestinavit nos in adoptionem filiorum per Jesum Christum in ipsum, secundum propositum voluntatis suae,*

Cogitavit de nobis Deus ut beatos nos faceret, antequam nos possemus de ipso cogitare ut ipsum glorificaremus: O talis misericordia! Non quaramus in corrupto fundo, prout est noster, causam electionis quae non nisi à pura bonitate Dei

Dei potest, procedere. Quidquid sunt electi, hoc sunt per J. Christum, in J. Christo, & pro J. Christo. Per J. Christum, id est per ipsius mysteria, mediationem, merita, sacerdotium, & sacrificium: in J. Christo, id est, in ejus persona, in ejus corpore, adhaerendo ipsi tamquam ejus fratres ac membra adoptiva, & ab eo accipiendo spiritum & vitam tamquam à suo capite: pro J. Christo, hoc est, ut Ecclesiam ipsius forment, ut in ea mysteria & virtutes adimpleant, ut omnibus ejus membris repleant magnum illud corpus, à quo Deus vult adorari in æternitate. Deus misericordiae, fac nos dignos harum virtutum tuorumque consiliorum.

6 *In laudem gloriae gratia sua, in qua gratificavit nos in dilecto filio suo.*

Gratia data Adamo cum ipsum in seipso sanctificaret, erat ei proportionata: Gratia Christiana cum nos sanctificet in J. Christo, est omnipotens & digna filio Dei. In prima voluit Deus ostendere quid posset liberum arbitrium; in secunda, quid posset ipsius gratia. Huic debetur laus & gloria boni quod facimus, quia hæc est quæ illud in nobis operatur.

7 *In quo habemus redemptionem per sanguinem ejus, remissionem peccatorum, secundum divitiarum gratia ejus,*

8 *Qua superabundavit in nobis, in omni sapientia & prudentia:*

Servus tuo sanguine redemptus, ô Jesu, reus tuo Spiritu sanctificatus, cæcus sapientiæ tuæ luce illuminatus, pauperculus nudus, tuis bonis ditatus, vestitus, teque ipso repletus; hoc fit Adami filius, quem membrum aliquod tuum dignaris facere.

9 *Ut notum faceret nobis sacramentum voluntatis suæ, secundum beneplacitum ejus, quod proposuit in eo,*

10 *In dispensatione plenitudinis temporum, instaurare omnia in Christo, quæ in calis, & quæ in terra sunt, in ipso:*

Si tanto lumine ac sapientia sit opus ad bene cognoscendum J. Christum & magnum voluntatis divinæ mysterium, an est quod miremur tam parum eum esse cognitum, cum tam parum ad has veritates intendamus animum, & tam parum nobis cordi sit earum petere intelligentiam? Incarnatio est mysterium prorsus liberum, prorsus gratuitum. Per hanc Jesus-Christus est figurarum omnium veritas, omnium Prophetiarum adimpletio, divinorum consiliorum omnium executio, promissionum ejus effectus, finis legis, peccatorum reconciliatio, naturæ reparatio, gratiæ restauratio, hominum & Angelorum unio, vinculum, compendium, omnis creaturæ centrum, cum omnia per ipsum rursus ingrediantur in suum principium, omnesque creaturæ intellectuales sub illo solo capite in unum colligantur. Felix ille qui non habet intellectum & voluntatem nisi ad cognoscendum, adorandum & amandum Deum & Jesum Christum in fide harum veritatum.

11 In quo etiam & nos sorte vocati sumus, predestinati secundum propositum ejus, qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ:

Nihil æquè sapiens atque electorum delectus, quandoquidem ipsius sapientiæ fiat consilio. Nihil æquè gratuitum, & ab omni merito independens, cum velut per sortem fiat. Nihil æquè infallibile, cum supremæ cujusdam & omnipotentis voluntatis decreto peragatur. Nihil æquè justum, cum hæc gratia sit data Jesu-Christo, nec nisi per ipsum eam accipiamus.

12 Ut simus in laudem gloriæ ejus nos, qui ante speravimus in Christo:

Ipsi data sunt omnia, & solus ipse dignus est pro omnibus glorificare Deum. Jesus Christus adorat Deum, cum aliquod membrorum ejus vel tota Ecclesia, ipsius nomine & spiritu Deum adorat. Adimpletio promissionum Dei circa Judæos est prima ratio gratiarum actionis Jesu Christi & ipsius Ecclesiæ.

13 In quo & vos, cum audissetis verbum veritatis, (Evangelium salutis vestrae) in quo & credentes signati estis Spiritu promissionis sancto,

14 Qui est pignus hereditatis nostrae, in redemptionem acquisitionis, in laudem gloria ipsius.

Gentiles vocati ad adoptionem & hereditatem post Judaeos, accipiunt cum eis Spiritum S. tamquam adoptionis divinae sigillum, & pignus hereditatis coelestis. Hic est ille Spiritus, qui Deum inducit in possessionem hominis in hac vita, qui debet hominem mittere in possessionem Dei in futura; qui adumbrat hic in mundo lineamenta quae filios efficiunt Patri suo coelesti conformes, quique imagini huic extremam manum adhibebit in gloria; qui inchoat hic eorum liberationem ab amore servili creaturarum, eamque absolvet perficiendo eos in amore ac unitate Creatoris. Non sine causa S. Paulus nobis ter denuntiat Zelotypum esse Deum gloriae J. Christi, ejus Spiritus, & gratiae in opere nostrae salutis (v. 6. 12. 14.) Sedulo caveamus de ea cum ipso contendere, vel non concedere ipsi integram.

§. 2. SPIRITUS SAPIENTIAE DATUS FIDELIBUS.
SPEI IPSORUM MAGNITUDO. JESUS CHRISTUS
SUPER OMNIA, ET CAPUT ECCLESIAE.

15 Propterea & ego audiens fidem vestram, quae est in Domino Jesu, & dilectionem in omnes sanctos,

16 Non cesso gratias agens pro vobis, memoriam vestri faciens in orationibus meis:

Charitas ejusque opera, sola sunt idoneus cautor fidei: Est haec frigida & otiosa, nisi illa eam calefaciat & faciat agere. Apostolus nos docet cui debeamus utramque referre acceptam per preces & gratiarum actiones, duo magna necessitatis gratiae argumenta. Haec ipsae sunt effectus fidei ipsius Apostolicae & charitatis Pastoralis, quae urgent ipsum ut ovium suarum obligatio-

gationes in se suscipiat, & sua propria æstimet commoda quæ sunt illarum.

17 Ut Deus, Domini nostri Jesu Christi pater gloria, det vobis spiritum sapientiæ & revelationis, in agnitione ejus;

18 Illuminatos oculos cordis vestri, ut sciatis quæ sit spes vocationis ejus, & quæ divitiæ gloria hereditatis ejus in sanctis,

19 Et quæ sit supereminens magnitudo virtutis ejus in nos, qui credimus secundum operationem potentia virtutis ejus, Infr. 3. 7.

20 Quam operatus est in Christo, suscitans illum à mortuis, & constituens ad dexteram suam in celestibus,

21 Supra omnem principatum, & potestatem, & virtutem, & dominationem, & omne nomen, quod nominatur non solum in hoc sæculo, sed etiam in futuro.

Quanti non debemus facere potentiam gratiæ Jesu-Christi in corda nostra, post ideam quam de ea nobis dat S. Paulus? 1. Ad hoc bene cognoscendum oportet habere oculos valde illuminatos, spiritum sapientiæ & revelationis, tum lumen aliquod quod non nisi summis precibus obtinetur. 2. Operatio Dei per suam gratiam comparari potest cum ea qua operatur gloriam in Sanctis. 3. Efficacia ipsius non est vulgaris, sed magna, sed eminenter & supereminenter magna. Est par operationi isti efficaci supremæ & omnipotenti, quam Deus ostendit in maximis rebus quas umquam est operatus in divinarum suarum operationum opere perfectissimo quod est Jesus-Christus, hoc est, in ipsius Resurrectione & Ascensione. Eadem virtus quæ resuscitavit caput ut faceret illud vivere Deo in gloria, resuscitat membra, facitque ea vivere Deo per fidem & spem ejusdem gloriæ. O Deus cordis mei! committo illud supremæ potentia tuæ gratiæ per Jesum-Christum. Id quod ipsi reservas in coelis, dignum est tuâ magnitudine

dine ac bonitate : sed medium, quo illud cœlo præparas, infirmitati ejus & corruptioni erat necessarium.

Psal. 8. 3. 22 Et omnia subjecit sub pedibus ejus: & ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam,

23 Quæ est corpus ipsius, & plenitudo ejus, qui omnia in omnibus adimpletur.

Qualem vitam debet ducere membrum sub tali capite? Qualem debet habere cum ipso unionem? Qualem submissionem ad ejus voluntatem? Qualem dependentiam ab ejus lumine ac directione? . Jesus-Christus est plenitudo & fortitudo suæ Ecclesiæ suorumque membrorum, dando eis vitam fidei, motum spei, & operationem charitatis: Ecclesia est ipsius plenitudo, dando ei omnia membra quæ debet habere ut sit homo ille perfectus & completus, ex quo Deus vult facere suum templum in æternitate. . Jesus-Christus pergit insistere vestigiis suæ vitæ, & denuò sua mysteria in corpore suo mystico adimplet; & ipse est qui patitur in Martyribus, in ægrotis, in pauperibus &c. qui orat & gemit, qui est humilis, dulcis, obediens, benevolus, in membris suis, quique adimpletur in eis, prout completus est in corpore suo naturali. O perfectum totius Christi complementum, quando tandem te videbimus?

C A P U T. II.

§. I. FILII IRÆ SALVATI PER GRATIAM JESU-CHRISTI. DEUS NOS CREAT IN JESU CHRISTO IN OPERIBUS BONIS.

I *ET* vos, cum essetis mortui delictis & peccatis vestris,

2 In quibus aliquando ambulastis secundum sæculum mundi hujus, secundum principem potestatis aeris hujus, spiritus, qui nunc operatur in filios diffidentia,

3. In

3 In quibus & nos omnes aliquando conversati sumus in desideriis carnis nostræ, facientes voluntatem carnis & cogitationum, & eramus naturæ filii iræ, sicut & ceteri:

Quis non horreat seipsum, discens hinc ex Apostolo quid sit peccator, hoc est, homo mortuus in oculis Dei, licet vivat in oculis hominum, cujus spiritus est spiritus mundi, cujus princeps est dæmon, cuius regulæ sunt passionēs: qui claudens oculos lumini fidei, dedit se corruptioni voluntatis suæ prorsus carnalis, & quem jure potest tradere Deus tamquam furoris sui victimam, furori dæmonis? Ira Dei est hereditas filiorum Adam, & fructus corruptæ per peccatum originale naturæ. Cui nos oportet vivere nisi illi qui ab ea nos morte liberavit, perque foecundam quamdam nativitatem reddidit nobis vitam?

4 Deus autem, qui dives est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, quæ dilexit nos,

5 Et cum essemus mortui peccatis, convivificavit nos, in Christo, (cujus gratia estis salvati)

6 Et conresuscitavit, & consedere fecit in celestibus in Christo Jesu:

Quanta profecto est sperandi ratio peccatori misericordia tua, ô Deus meus. Nihil æque demonstrat quàm inexhaustæ sint sapientia & bonitas Dei, atque consilium quod adinvenit modo tam opportuno reparandi gratiam in Adamo amissam, faciendo nos eam denuò invenire in J. Christo secundo Adam. Derivatur gratia Christiana ex Mysteriis J. Christi. Est eorum quædam participatio efficaciarum eorum derivatio quædam, communicatio cum ipsorum spiritu & dispositione interiori, quæ in carne sua complevit ea Jesus Christus, vitæ ipsius gratiæ ac sanctitatis quædam transfusio, mortis ipsius applicatio quædam & appropriatio, resurrectionis item ejus & ascensionis, quæ operantur in nobis mortem peccato ejusque concupiscentiis, vitam novam

& quodammodo resuscitatam, separationem à terra in spiritu, & desiderium nos denuò unien-
di cum J. Christo capite nostro in cœlis. O
thesauros gratiarum & misericordiarum! ô si-
ne mensura charitatem! ô suavissimas religio-
nis Christianæ veritates! quàm parum vos cog-
noscit mundus, & quàm est indignus vos cog-
noscere!

7 *Ut ostenderet in sæculis supervenientibus abun-
dantes divitias gratiæ suæ in bonitate super nos in
Christo Jesu.*

Quæ superbia, quàm horribilis oppositio con-
tra consilia Dei, qualis cœcitas in scientia sa-
lutis, omnem vim, omnem industriam inge-
nii humani exhaurire ad stabiliendam liberta-
tem quamdam criminofam & peccati servam,
ubi Deus videtur exhaurire divitias suæ sapien-
tiæ ac potentiæ, ut gratiæ suæ ostendat virtutem.
Jam quartò nos hanc rem hîc monet S. Paulus.

8 *Gratiâ enim estis salvati per fidem, & hoc
non ex vobis, Lex enim donum est;*

Fides ante omne meritum data, omnis me-
riti initium est & origo. Est voluntas, quæ cre-
dit verbo fidei ei adhærendo, quæque obedit
inspirattoni, ad bonum illi consentiendo: sed
illa fides & adhæsiô, illa obedientia & consen-
sus sunt proprius effectus gratiæ, purumque do-
num Dei. Gratia facit totum; voluntas facit
etiam totum; cum utraque in individuo agat:
sed gratia facit totum in voluntate, & voluntas
facit totum per gratiam: Totum quîdem hoc, &
totum illa, sed ut totum in illo, sic totum ex illa.
S. Bernard.

9 *Non ex operibus, ut nequis gloriaretur.*

Ne simus ingrati gratiæ, adscribendo nostræ
voluntati nostrisque propriis operibus quod de-
betur ipsi... Si aliquid boni in nobis est, si quis
bonus voluntatis nostræ motus quem non for-
met in ea gratia J. Christi, cur non licebit nobis
inde gloriari?

10 *Ipsi enim sumus factura, creati in Christo Jesu in operibus bonis, quae prae paravit Deus ut in illis ambulemus.*

Quid est creatum esse in J. Christo, nisi non habere esse, vitam, substantiam, motionem, operationem praeterquam in ipso, praeterquam in ejus Spiritu & gratia, ad bonum? Quid supponit creatio? Nihilum & impotentiam quamdam, unde solus Deus nos valeat extrahere, & unde non possimus mereri ut emergamus... Nulum est in nobis bonum opus ad quod non simus praedestinati per puram misericordiam Dei, qui non praedestinat nisi ea, quae ipse vult facere in nobis. Vive & operare in nobis, Domine Jesu, ut subsistamus, ut vivamus, utque operemur in Te. Cor novum crea in me, Deus meus.

§. 2. GENTILES EX ADVENIS FACTI FILII
JESUS CHRISTUS DUORUM POPULORUM
RECONCILIATOR.. LAPIS AN-
GULARIS.

11 *Propter quod memores estote, quod aliquando vos Gentes in carne, qui dicimini praeputium, ab ea qua dicitur circumcisio in carne, manu facta:*

Minusne rei sunt, qui per incircumcisionem & paganismum sui cordis, Deum sibi faciunt ex omnibus quae magis quam Deum amant? Quantum ad peccata praeterita, est quaedam recordatio cum voluptate conjuncta, eaque infidelis, quae destruit gratiam: est quaedam recordatio diffidentiae ac inquietudinis, quae sistit progressum gratiae: sed est alia doloris & agnitionis quae auger gratiam.

12 *Quia eratis in illo tempore sine Christo, alienati a conversatione Israel, & hospites testamentorum, promissionis spem non habentes, & sine Deo in hoc mundo.*

Tristis ac terribilis descriptio status alicujus

si talis sit ut ex ea vivamus; si operetur per charitatem: alioquin adhuc sumus sub lege, semper parvi, semper reptantes, semper servi.

26 *Omnes enim filii Dei estis per fidem, qua est in Christo Jesu.*

Vivamus ergo ex vita Filiorum Dei, vel designamus eorum usurpare nomen. Augustâ hac qualitate condecoramur in J. Christo & tamquam ejus membra: ab ipso oportet illius expectare spiritum; ab ipso oportet illum petere sine ulla intermissione.

Rem. 6.9. 27 *Quicumque enim in Christo baptizati estis, Christum induistis.*

Nativitatis nostræ primæ dedecus rectum est iustitiâ J. Christi quo induti sumus per nativitatem secundam. Si induti sumus J. Christo, nihil ergo in nobis appareat nisi J. Christus, nisi ejus charitas, nisi humilitas, nisi mansuetudo, nisi puritas, modestia, patientia, & quidquid spectat ad morum ipsius sanctimoniam. O Jesu, vestis pretiosa, vestis incorruptibilis, vestis divina fidelium tuorum membrorum! Fac numquam te amittam, inveniamque me vestitum te coram tribunali tui Patris.

18 *Non est Judæus, neque Græcus, non est servus, neque liber: non est masculus, neque femina. Omnes enim vos unum estis in Christo Jesu.*

Quomodo propter commoda carnalia dissidere possunt qui per baptismum facti sunt unus ac solus Filius Dei in unitate corporis J. Christi per unitatem ipsius Spiritus? Qui à reliqua mortalium turba tam immensum distant per generis nobilitatem, per suos honores ac dignitates, meminisse debent, quod nihil appareat coram Deo nisi quod sumus in J. Christo, quod non aspiciat nos nisi in ipso, quod non amet nos nisi ipsius causâ.

29 *Si autem vos Christi: ergo semen Abrahae estis, secundum promissionem heredes.*

Admirabile verbum, quod complectitur totum
arca-

arcanum foederis Dei cum homine, veterum ac novarum Scripturarum clavem, magni myste-
rii Ecclesiae toriusque Christi enodationem. J. Chri-
stus est semen promissum Abrahae, promissio-
numque spiritualium haeres: efficimur nos ipsi il-
lud semen & ille haeres, cum efficimur ejus mem-
bra; & in jura ejus intramus quoad finem & quo-
ad media, cum efficimur unus cum ipso Christus.
Nihil aliud quam adoremus, immensas agamus
gratias, totoque amoris pondere feramur in
Deum, considerando veritates illas quae tantam
afferunt consolationem.

CAPUT IV.

§. I. JUDAEI TUTELAE OBNOXII SUB LEGE, LI-
BERI PER FIDEM. SPIRITUS DEI
DATUS FILIIS DEI.

- 1 **D**ico autem: † Quanto tempore heres parvulus
est, nihil differt a servo, cum sit Dominus † Dom.
omnium: in Oct.
2 Sed sub tutoribus & auctoribus est, usque ad pra- Nativit.
efinitum tempus a patre: Vigil.
Quicumque est in peccato, est in statu pejore Epiphan.
statu infantiae: est in servitute non minus ac Ju-
dai quantum Judaei. . Habet Deus sua tempo-
ra & momenta destinata, quibus particularem
quemque aequae ac genus humanum transire faciat
a lege ad fidem, & a peccato ad gratiam, deside-
rare, orare, sperare.
3 Ita & nos cum essemus parvuli, sub elementis
mundi eramus servientes.
Ah, Deus meus! Quot baptizati ne crassiores
quidem illas instructiones habent? . Judaeis
tamquam filiis legis, datur exterius, cortex &
littera: Christianis, tamquam filiis gratiae, spi-
ritus, veritas, & intelligentia. Sed hac ratione,
quam pauci veri Christiani, quam multi Judaei
sub mutuato isto nomine.
4 At ubi venit plenitudo temporis, misit Deus,
Filium

Filium suum, factum ex muliere, factum sub lege,

5 *Ut eos, qui sub lege erant, redimeret, ut adoptionem filiorum reciperemus.*

6 *Quoniam autem estis filii, misit Deus Spiritum filii sui in corda vestra, clamantem: Abba, Pater,*

7 *Itaque jam non est servus, sed filius. Quod si filius: & hæres per Deum. ¶*

Quot mysteria! quot prodigia! Quot instructiones quatuor istis versiculis qui totam complectuntur religionem! 1. Mysterium æternum Sanctissimæ Trinitatis, Patris, Filii, Spiritus Sancti. 2. Generatio æterna Verbi ex suo Patre, cujus est Filius, antequam ab eo mittatur. 3. Processio Spiritus Sancti à Patre & Filio; quia procedit & à Patre qui eum mittit, & à Filio cujus est Spiritus, (v. 6.) quia ab ipso procedit. 4. Missio temporalis Filii Dei propter redemptionem hominum. 5. Missio temporalis Spiritus Sancti in sanctificationem hominum. 6. Filius Dei mittitur in mundum; hic est primus exinanitionis ipsius gradus. 7. Fit homo, secundus gradus. 8. Assumit corpus non immediate creatum à Deo, sicut erat corpus primi Adam, sed conceptum ex muliere, viâ nativitatis & infantia. tertius gradus. 9. Accipit formam & statum servitutis sub contemptibili & aggravante iugo legis, quartus gradus. 10. Constituit se victimam & lytrum fervorum peccati, quintus gradus. 11. Conjungit sibi servos & peccatores, divinamque suam filiationem iis communicat, gradus sextus. 12. Aperit cor suum, & inimicis suis dat suum spiritum, gradus septimus. Denique hæreditatem suam æternam dividit cum suis interfectoribus, gradus octavus.

O momentum incarnationis, momentum benedictionis, tam ardentè expetitum, tam hominibus necessarium, quàm cito te homines sunt obliti! Quis refugiet humiliationem, obedientiam, & subiectionem post tale exemplum?

Estne

Estne quidquam utilius quam illud frequenter ponere ob oculos Christianorum, eisque occasionem præbere adorandi, meditandi, & imitandi unum Deum natum, Deum infantem, Deum pro ipsis exinanitum!

Quo pretio acquisivit nobis Filius Dei qualitatem Filiorum Dei! Et interim nos illud obliviscimur, contemnimus, deprimimus, erubescimus. O quantum discrimen inter necessariam, poenalem & imperfectam peccatorum subjectionem sub littera legis; & subjectionem voluntariam, medicinalem, ac divinam quam exhibet J. Christus, non modò umbræ atque litteræ, sed spiritui etiam & veritati legis: sicuti, exempli gratiâ, non dando agnum ad celebrandum Pascha in sua familia, sed dando seipsum tamquam agnum ut esset victima & Pascha familiæ suæ, quæ est Ecclesia & tradendo se in mortem, ut sanguine suo primogenitos, id est, electos, ex manu Angeli exterminatoris æternum liberaret.

Spiritus Dei non est nisi pro Filiis Dei. Spiritus Sancti effusio in corda nostra est fructus missionis Filii Dei in carne, adoptionis nostræ in ipso pignus, ac principium omnis commercii quod per religionem nobis est cum Deo. Quid est oratio, nisi clamor cordis, plenus fiducia, formatus per Spiritum Sanctum, directusque ad Deum tamquam ad nostrum Patrem. Nihil nos certiores reddit nos esse ipsius quàm amor orationis.

Christianus accepit spiritum amoris tamquam filius, & suscipit partes timoris tamquam servus: qualis oblivio! qualis cœcitas!. Hæreditas non est nisi pro filiis, nec sumus filii nisi per amorem; possumusne meminisse Christianos nos esse propter cœlum, & interim occupari nugis terræ? Non utrumque; sed unum aut alterum: vel terram, vel cœlum; vel momentum, vel æternitatem eligamus,

§. 2. GALATÆ LAPSI IN JUDAISMUM AMANT
PRIMÒ S. PAULUM, ET AB EO A-
MANTUR. OPTAT EOS DE-
NUÒ PARERE.

8 *Sed tunc quidem ignorantes Deum, his, quæ naturâ non sunt dii, serviebatis.*

9 *Nunc autem cum cognoveritis Deum, immò cogniti sitis à Deo: quomodo convertimini iterum ad infirma & egena elementa, quibus denuò servire vultis?*

Status paganismi est status tenebrarum ac servitutis; Christianismus, status lucis & libertatis, in quo peccata sunt multò graviora. In hunc non intramus nisi per benevolentiam quamdam amoris & gratiæ Dei, erga nos; illo statu egredi cœcitas est deploranda.

10 *Dies observatis, & menses, & tempora, & annos.*

Oportet timere dum nos convertimus, ne superstitionem accipiamus pro devotione, & ne religionem nostram atque fiduciam constitua-
mus in exercitiis externis, quæ sine fide & amo-
re Dei nihil sunt. Magni refert incidere in bo-
nam manum, & circa officia sua probè esse in-
structum.

11 *Timeo vos, ne fortè sine causa laboraverim in vobis.*

Quicumque laborat pro Deo, numquam la-
borat incassum pro seipso, licet ipsius labor sit
inutilis aliis. Si Pastor sit Pater quidam, sicut
S. Paulus, num potest non trepidare pro filiorum
suorum salute?

12 *Estote sicut ego, quia & ego sicut vos: fratres obsecro vos: Nihil male sistis.*

Verus Pastor non sentit nisi quod est contra-
rium gloriæ Dei omniumque suarum salutis. In-
dustria est, quâ ingenia à nobis alienata reducan-
tur, si ipsorum alienationem videamur non ad-

advertere, faciliusque restituiamus animorum conjunctionem dum persuademus eam nunquam interruptam fuisse.

13 Scitis autem quia per infirmitatem carnis evangelizavi vobis jampridem: & tentationem vestram in carne mea

14 Non sprevestis, neque respuistis: sed sicut Angelum Dei excepistis me, sicut Christum Jesum.

Imprudenter agit Pastor qui fidelium vitia nunquam dissimulat, qui contra ipsorum defectus indefinenter declamat, & numquam eos consolatur & erigit propter bona quæ faciunt. Oblivisci injuriam, & extollere quàm bene simus ab illis excepti, plurimum valet devinciendis animis. Opus Evangelii est opus crucis, nec nisi per crucem perficitur, sicut & opera quæ ab eo dependent. Scire oportet & amare Evangelium, ad agnoscendum inter opprobria & calumnias Deum in Angelis suis visibilibus, & Jesum Christum in suis Ministris. Qualis debet esse reverentia ex parte fidelium, sed qualis etiam sanctitas ex parte ministrorum, in quibus oportet invenire unum Paulum, unum Angelum, & ut sic loquamur, unum Jesum Christum.

15 Ubi est ergo beatitudo vestra? Testimonium enim perhibeo vobis, quia, si fieri posset, oculos vestros eruissetis, & dedissetis mihi.

Plus aliquid quam oculos corporis debemus illis qui nobis aperuerunt oculos mentis. Qui novit pretium fidei ac pietatis, numquam est contentus teneritudine sua & gratiarum actione in eos quorum ministerio illas est adeptus.

16 Ergo inimicus vobis factus sum, verum dicens vobis?

Molestum est amittere suos amicos, & comparare sibi inimicos, dicendo veritatem; sed adhuc molestius est ipsam veritatem sibi facere inimicam, derestabili silentio eam prodendo, cum ipsa debeat nos judicare.

17 *Emulantur vos non bene: sed excludere vos volunt, ut illos amulemini.*

Quot mala designant in Ecclesia æmulatio & privati commodi studium! Eo tandem res venit ut fidei & Hierarchiæ subruant fundamentum, separando à Pastoribus oves, easque aver- tendo à Doctrina Apostolica.

18 *Bonum autem amulamini in bono semper: & non tantum cum præsens sum apud vos.*

Qui non adhæret suis Pastoribus vel directoribus nisi per amorem boni, non diligit in eis nisi bonum: sed diligit ardentè, semper, & ubique. Quàm utilis est gregi præsentia Pastoris! Quàm necessaria est residentia, quam perniciofa absentia!

19 *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis.*

In vero Pastore reperitur teneritudo matris, & sollicitudo Patris. Non nisi semel partus dolores patitur mater; per totam vitam Pastor. Non sufficit dare J. Christo membra per nativitatem & pœnitentiam, nisi conemur ea efficere digna ipso, ac de die in diem in eis fingere ipsius imaginem.

§. 2. ISMAEL NATUS EX AGAR, FIGURA VETERIS LEGIS: ISAAC NATUS EX SARA, FIGURA NOVÆ.

20 *Vellem autem esse apud vos modò, & mutare vocem meam: quoniam confundor in vobis.*

Quanti interest penitiùs cognoscere dispositionem eorum quibus oportet loqui, ut hoc fiat cum fructu! Comitas & prudentia charitatis, quantumlibet videantur humanæ, procedunt à Spiritu Dei. Sive loquamur ut patres aut magistri, ut medici aut iudices, suaviter aut fortiter, semper debet loqui charitas.

21 *Dicite mihi qui sub lege vultis esse, legem non legistis?*

Qui

Qui amat jugum legis judaicæ, propriam amat servitutem. Eo tandem ascendit humani cordis corruptio, ut velit manere mancipium peccati, & contemnere libertatem quam J. Christus suo sanguine nobis acquisivit.

22 † Scriptum est enim: Quoniam Abraham † Dom. duos filios habuit: unum de ancilla, & unum de libera. 4. Quadragel.

Vita Patriarcharum est prorsus prophetica. Genes. Filius qui nascitur Abraham non nisi servitutem 16. 15. habet pro hæreditate, qui per miraculum nascitur, est liber. Sic quidquid fit per vires naturæ, Genes. 21. 2. spectat ad servitutem legis: quod verò gratia operatur in nobis pertinet ad libertatem Spiritus Dei.

23 Sed qui de ancilla, secundum carnem natus est: qui autem de libera, per repromissionem:

Natura post peccatum est ancilla quæ non generat nisi filios carnales & peccatores. Ecclesia est femina libera quæ non gignit nisi filios sanctos ac spirituales. Statis procedit momentis natura: sed pro operibus gratiæ sua habet Deus tempora. Promissionum suarum differt effectum ut ad eum disponat homines per humiliationem, per ardentia desideria, fiduciam, & orationem, faciatque elucescere suam gratiam.

24 Quæ sunt per allegoriam dicta. Hæc enim sunt duo testamenta. Unum quidem in monte Sina, in servitutem generans: quæ est Agar:

Numquam legamus vetus testamentum quin in eo quæramus novum. Omnia sunt mystica in populo qui non vivit nisi ad significandum. Numquam respicere Deum nisi tamquam terribilem quemdam Dominum qui semper teneat baculum manu, est revocare foedus illud servile. Discamus amare bonitatem Dei: ad hoc unum sumus nati.

25 Sina enim mons est in Arabia, qui conjunctus est ei, quæ nunc est Jerusalem, & servit cum filiis suis.

Quot gradus ad iterum semitam salutis delineandam iis qui ab ea declinarunt. Femina significat montem, mons civitatem, civitas populum, populus Ecclesiam hic in terris, & illa Ecclesia perducit nos ad coelum. Sed quantum viam istam contrahit fides.

26 *Illam autem, qua sursum est Ierusalem, libera est, qua est mater nostra.*

Christiani, æque ac Ecclesia eorum mater, de supernis sunt, quia sunt protecti de coelo per Spiritum qui fecit eos nasci, & quia non suspirant nisi ad bona coeli. Qui animum suum affigit bonis terrenis, degenerat à divina sua nativitate, & libertati matris nostræ ac religionis nuncium remittit. Non est nisi una Ecclesia, mater eorum omnium qui veniunt de coelo.

Isai. 54.1

27 *Scriptum est enim: Latere sterilis, qua non parit: erumpe, & clama, qua non parturit: quia multi filii deserta, magis quam ejus qua habet virum.*

Quicumque amat Ecclesiam tamquam suam matrem, videre nequit ipsius foecunditatem & incrementa, quin præ gaudio exiliat. Infelix est foecunditas non procreare nisi servos, sicut facit lex. Felix Ecclesia quæ tot habet reges quot per charitatem habet filios!

Rom. 9.8

28 *Nos autem fratres, secundum Isaac promissionis filii sumus.*

Qualis lætitia videre se Filium Dei per baptismum! Sed qualis exuperantia consolationis est iis quibus Spiritus Sanctus divinæque misericordiæ eam in fundo cordis præbent fiduciam, quod sint Filii Dei secundum promissionem æternam, secundum electionis divinæ immutabile decretum.

29 *Sed quomodo tunc is, qui secundum carnem natus fuerat, persequebatur eum, qui secundum spiritum: ita & nunc.*

Istud nunc est tota vita pro Christiano; & saeculorum decursus pro tota Ecclesia. Ah quam est utile

tile bene animo percipere, filiis gratiæ, civibus civitatis liberæ, hæredibus pacis coeli, non esse hic in mundo sperandam pacem cum Christianis carnalibus! Quantum parit solatium, in manibus nostris habere illud jus hæreditatis cœlestis.

30 *Sed quid dicit Scriptura? Ejice ancillam, & Genes. filium ejus: non enim hæc eris filius ancilla cum sitia 21. 10. libera.*

Feramus patienter confusionem filiorum divisionis & cupiditatis. Appropinquat æternitas, ubi non amplius habebimus concives nisi filios unitatis, pacis, & charitatis.

31 *Itaque, fratres, non sumus ancilla filii, sed libera: quia libertate Christus nos liberavit. ¶*

Libera est Ecclesia, non ut principibus non subsit, sed ut subsit per amorem, quantum ad ea quæ spectant ad vitam præsentem; utque eos doceat servare legem charitatis, perducaturque ad vitam coeli. Quam tandem libertatem tuo nobis sanguine potuisti acquirere, o mi amabilis Liberatorem, nisi eam quæ per charitatem facit cor liberum à cupiditate? Sed quis eam mihi potest dare nisi qui meritus est? Non est vera libertas ad bonum post lapsum Adami, nisi per merita secundi Adam: Adscribere sibi gloriam suæ libertatis, aut eâ abuti contra liberatorem, est iterum subjici jugo servitutis. Si Deum non amemus, non amamus nec observamus ipsius legem, quæ non impletur nisi per ejus amorem: & qui eam non amat, vitæque moribus exprimit, est filius ancillæ, & non liberæ.

CAPUT V.

§. I. QUI IN LEGE CONFIDIT, EXCLUSUS EST A GRAIA. FIDES QUÆ PER CHARITATEM OPERATUR, SALVAT.

I **S** *Tate, & nolite iterum jugo servitutis contineri.*

Quis contemptus magis injuriosus J. Christo, quam

quàm rejicere ineffabile amoris sui donum quod nobis tam carò emit ? Hoc interim facit omnis Christianus qui mortaliter offendit Deum.

Act. 15. 1. 2 Ecce ego Paulus dico vobis: quoniam si circum-
cidamini; Christus vobis nihil proderit.

Totum cor vult Deus. Citra sacrilegium partiri non possumus nostram fiduciam & amorem, creatorem inter & creaturam, J. Christum & Moysen, legem & fidem. . Non amplius habere J. Christum! quis hanc comminationem valeat sustinere? Et quis tamen non quotidie periculo se committit inutilem sibi eum reddendi per adhesiones magis culpabiles quàm erant Galatarum?

*3 Testificor autem rursus omni homini circumciden-
tem se, quoniam debitor est universæ legis fa-*
ciendæ.

Quantò magis spiritualis circumcisio baptismi obligat Christianum ad observandum omnia præcepta Evangelii, quod est ipsius lex, & ad imitandum J. Christum, quod in baptismo est professus?

4 Evacuati estis à Christo, qui in lege justifica-
mini: a gratia excidistis.

Ad seipsum perdendum sufficit contra voluntatem Dei adherere rebus per se indifferentibus. . Quale vacuum, ô Jesu, in corde quod te deserit, quodque tu deseris, & quis illud poterit implere? Sed tu, Domine, noli me tradere meæ corruptioni, meæ infirmitati, meæque paupertati.

5 Nos enim spiritu ex fide, spem justitiæ exspe-
ctamus.

Spiritus Sanctus est principium fidei: fides autem est origo veræ justitiæ. . Fundent alii, si velint, salutem suam super rebus merè externis; quod ad me attinet, non exspecto eam nisi à fide ac amore Dei mei, qui legem suam faciet me adimplere, omnesque sanctificationis vias, omniaque salutis media mihi faciet prodesse.

6 Nam

6 Nam in Christo Jesu, neque circumcisio aliquid valet, neque praputium: sed fides, quæ per charitatem operatur.

Nihil in nobis Deus respicit præter id quod per fidem sumus in Jesu Christo: non per fidem sine operibus; sed per fidem cujus charitas est anima, quæque agit per charitatem. Non minus ergo nos charitas quàm fides justificat; illa in nobis facit opera bona, & quidquid vere bonum est & sanctificans.

§. 2. GALATÆ SEDUCTI. VERA LIBERTAS.
AMOR PROXIMI COMPENDIUM LEGIS.

7 Currebatis benè: quis vos impedivit veritati non obedire?

Qualemcumque in via Dei sentiamus zelum, semper timeamus ne quod in via nostra offendamus obstaculum.

8 Persuasio hæc non est ex eo, qui vocat vos.

Cogitationes & consilia nostra nunquam non metiamur vocationis nostræ obligationibus, iisque quæ Deus à nobis exigit. Sine ulla hæsitatio- ne judicare possumus, cogitationem aliquam, animi propositum, consilium, non venire à Salvatore, qui nos vocat ad sanctitatem & ad salutem, cum alterutri contrariantur.

9 Modicum fermentum totam massam corrumpit. 1. Cor. 5. 6.

Vel unica mala conversatio inficere potest animam; vel unus hæreticus, Ecclesiam; amor proprius, optima quæque opera.

10 Ego confido in vobis in Domino, quod nihil aliud sapietis: qui autem conturbat vos, portabit iudicium, quicumque est ille.

Percipimusne etiam quid sit homines avertere à via salutis, abstrahere eos à veritate, turbare pacem Ecclesiæ, separare greges à Pastoribus? Sunt hæc crimina quorum fere inevitabilis est puni- tio: paucos enim videmus qui ab iis resipiscant.

11 *Ego autem, fratres, si circumcisionem adhuc prædico: quid adhuc persecutionem patior? Ergo evacuatum est scandalum crucis.*

Facile est vivere in quiete, cum pro nihilo ducimus veritatem; sed quies illa non ultra vitam durabit. . Invenire medium vivendi in pace cum mundo, sequendo vel prædicando Evangelium in sua puritate, pulchra quidem ars est, sed incognita Apostolis & sanctis.

12 *Utinam & abscendantur qui vos conturbant.*

Licet, aut magna cum prudentia, proximo confusionem aliquam vel malum temporale ad ipsius animæ salutem optare. Nec est hoc desiderium contrarium charitati. In rem Ecclesiæ est rescindere ab ea membra quæ ipsam turbant, cum sunt incorrigibilia.

13 *Vos enim in libertatem vocati estis fratres: tantum ne libertatem in occasionem detis carnis, sed per charitatem Spiritus servite invicem.*

Inaudita corruptio quæ hominem constituit vel in necessitate pudendæ consuetudinis, vel in periculo libertatis carnalis. . Quàm lubricum est iter, quamque est facile à libertate charitatis transire ad effrænatam licentiam cupiditatis! . Libertas Christiana non consistit in eo quod quis à nemine pendeat, nec in eo quod sequatur quis suam ipsius voluntatem, sed quod ei renunciet subjiciendo eam voluntati Dei, eorumque quibus nos subjecit Deus, quodque nos fratrum nostrorum omnium faciamus servos per charitatem. . Ah, æterna charitas, illumina meum intellectum, reple memoriam, move cor meum, sanctifica sensus, ut à sua eos servitute liberares, & frui eos facias libertate tui spiritus!

Levit.

19. 18.

Mat. 22.

39.

Rom. 13.

8.

14 *Omnis enim lex in uno sermone impletur:*

Diliges proximum tuum sicut te ipsum.

Totâ vitâ nostrâ meditemur hoc verbum:

Præceptum Domini est, & si solum fiat, sufficit. Sed tuum est, ô Domine, dare quod jubes. .

Quo

Quo pacto impleas legem sine charitate, quæ tota ad charitatem reducitur? O incomprehensibilem cordis humani depravationem! Non postulat ab eo Deus nisi amorem, & hunc omnino ipsam non vult Deo dare.

15 *Quod si invicem mordetis, & comeditis: videte ne ab invicem consumamini.*

Nihil perniciosius civili bello in Republica, schismate in Ecclesiâ, dissidio in familia. Væ qui illorum sunt vel incentores vel instrumenta. Odium, invidia, & maledicentia habent dentes magis formidabiles quam sint dentes leonis alicujus aut serpentis; cum hi non dilacerent propria membra, ut faciunt Christiani inter se discordes.

6. 3. PUGNA, DESIDERIUM, OPERA ET FRUCTUS CARNIS AC SPIRITUS. CARNEM SUAM CRUCIFIGERE. SPIRITU AMBULARE.

16 † Dico autem: Spiritu ambulate, & desideria † Dom. 14. post Pentec. 1. Pet. 2. 11.
carnis non perficietis.

Quicumque sequitur proprium suum ingenium, venit in discrimen sequendi cæcum in præcipitium. Oportet permittamus nos duci Spiritu Dei, si velimus sequi lumen vitæ. Humana ratio corrupta, sicut est, adeo non est dux quem dat nobis S. Paulus, ut potius omnium desideriorum carnalium, omniumque aberrationum sit origo.

17 *Caro enim concupiscit adversus spiritum: spiritus autem adversus carnem: hæc enim sibi invicem adversantur: ut non quacumque vultis, illa faciatis.*

Ecce hæreditas qua gloriari possunt filii Adam; & pœna qua primum peccatum est punitum: violenta quædam inclinatio ad malum, impotentia maxima ad bonum, & continua pugna hominis contra seipsum. Qui subsistere potest

hominis superbia cum tanta humiliatione? Sed humilitatis tuæ exemplo, ô Jesu, & invincibili tuæ gratiæ potentiæ, hæc victoria reservatur.

18 *Quod si spiritu ducimini, non estis sub lege.*

Quatuor status per quos transit genus humanum, & per quos quilibet electus transit primumque, propositi à S. Paulo. 1. Sine lege (*Rom. 2.*) 2. Sub lege. 3. Sub gratia (*Rom. 5. 15.*) 4. In pace & gloria cœli. In primo, vincitur à peccato sic ut illud nec cognoscat nec oppugnet. In secundo, vincitur sed noscendo illud & contra pugnando. In tertio certat adversus peccatum & vincit. In quarto, victoriam reportat citra pugnam, cum nihil amplius sit quod ei resistat. In pace cœli sumus incommutabiliter confirmati in bono. Sub imperio gratiæ, in quo Spiritu agimur, infallibiliter facimus bonum. Sub maledicto legis, numquam facimus bonum; quia peccamus, vel faciendo malum, vel non fugiendo nisi ex timore. Sine lege nec malum nec bonum cognoscimus prout cognoscere oportet.

19 *Manifesta sunt autem opera carnis: quæ sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria,*

20 *Idolorum servitus, veneficia, inimicitia, contentiones, emulationes, ira, rixa, dissensiones, secta,*

21 *Invidia, homicidia, ebrietates, comestiones, & his similia: quæ prædico vobis, sicut prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.*

Si ipsa spiritus vitia sint opera carnis, id est, corruptionis tractæ ex Adam, quot sunt pseudo-spirituales in mundo! Si homines qui nihili ducunt fovere dissidia in familiis, & contentiones in Ecclesia, ad horribilem hanc sententiam non contremiscant, ubi est eorum fides? Circa sua quisque vitia se examinet.

22 *Fructus autem Spiritus est: charitas, gaudium,*

diu, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas,

23 *Mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas. Adversus huiusmodi non est lex.*

Charitas est primus fructus Sancti Spiritus, & origo, radix, meritum, aliorumque omnium vita. . . Quid facere posset timor legis, cum regnat in corde charitas? Quod malum minari quis poterit ei qui non aliud malum cognoscit, quam non amare Deum, eiusque violare legem?

24 *Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis.* ¶

Si hæc sit nota qua cognoscamus num simus J. Christi, ah, Deus meus, quis promittere sibi possit quod sit ipse, sicut oportet? Crux quotidiana, quamque declinare nemo queat, non modo religiosorum, sed omnium Christianorum, est passiones suas conari crucifigere, & inordinata desideria reprimere. . . Cum ambitionem, avaritiam, voluptates, omnesque sæculi cupiditates eo contemptu & horrore aspicimus, quo hominem suspensum, tunc demum dicere possumus eas esse crucifixas, & cruci velut affixas. Est tua Crux, ô Jesu, quæ sola mihi gratiam mereri valet istius crucifixionis: solus tuus spiritus hoc in me potest facere.

25 *Si ¶ spiritu vivimus, spiritu & ambulemus.* † Dom.

Si à Spiritu Sancto acceperimus animæ nostræ vitam, degeneramus ergo cum non sequimur Pentec. ipsius inclinationes, motiones & fervorem. Debent actiones convenire cum statu; vita cum naturitate; propensiones cum origine ac sanguine.

26 *Non efficiamur inanis gloriæ cupidi, invicem provocantes, invicem invidentes.*

Nihil adeo vanum, atque gloria quæ dependet à iudicio hominum, quia nihil adeo falsum, adeo fallax, & adeo mutabile. . . Tria vitia fere inseparabilia: amor vanæ gloriæ excitat ut aliquid esse velint supra alios, & hinc detegit in ipsis vel defectus quos cum acerbitate reprehendunt,

dant, ad eos humiliandum; vel dona quædam singularia, ad eis invidendum.

CAPUT VI.

§. I. CORRIPERE IN MANSUETUDINE. ALTER ALTERIUS ONERA PORTET.

EXISTIMARE SE NIHIL ESSE. SEMINARE AD METENDUM

Fratres, & si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans te ipsum, ne & tu tentetur.

Officia hominis Christiani in lapsu proximi. 1. Excusare saltem eum pro parte, si fieri possit, adscribendo lapsum vel incogitantiam, vel ignorantiam, vel tentationi violentam. 2. Instruere ipsum & erigere, suas ei obligationes ponendo ob oculos. 3. Multa uti mansuetudine & commiseratione. 4. Considerare nos ipsos ac humiliare, tamquam qui omnia mala patrare possimus quæ patrat alius aliquis. 5. Timere sibi & vigilare, vel contra eandem tentationem, vel contra tentationem amaritudinis, superbiam, oblivionis sui ipsius, aliorumque defectuum qui ex consideratione proximi nascuntur. Anima sapiens & fidelis novit proficere tum ex peccatis propriis, tum ex alienis.

2. Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi.

6. Vel ipsa proximi peccata portare, patienter ea ferendo, lubenter condonando, misericordiam pro ipso implorando, ad poenitentiam animando, cum ipso eam faciendo. 7. Hanc agere cum respectu ad J. Christum ipsius nomine, in ipsius spiritu, ex obedientia erga mandatum eius novum, in unione, ad imitationem, perque charitatis ipsius motionem.

3. Nam si quis existimat se aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit.

8. Ni-

8. Nimis bonam quam de nobis ipsis habemus opinionem, aliorum exemplo deponere.. Qui expectat donec propriam experientiam sui se de nihilo suo convicerit, versatur in discrimine vel illud cognoscendi nimis citò per suos lapsus; vel cognoscendi numquam; quia suis ipsius peccatis excoecari meretur ille, qui non accipit lumen quod per aliorum peccata offert ipsi Deus. Nihil æquè fallax & cœcum ac superbia, & hanc tamen filii Adam consulunt lubentius, huiusque instinctibus & consiliis auscultant sæpius.

4 *Opus autem suum probet unusquisque, & sic in semetipso tantum gloriam habebit, & non in altero.*

9. Expendere in nobis esse defectus qui debeant ferri ab aliis. 10. Nos examinare, non comparatione factâ ad proximum qui legem Dei non observat, sed nos ipsos nobis merientes. Secundum illam judicabimur, secundum illam debemus nos ipsos judicare. 11. Potest aliorum exemplum nos coram Deo condemnare; non potest purgare.

5 *Unusquisque enim onus suum portabit.*

I. Cor. 3.

Denique modus propriorum peccatorum sarcinam reddendi levem in extremo die, est levem facere & in præsentia sustinere sarcinam aliorum. Peccator plerumque vivax est, fervidus & curiosus ad cognoscendam vitam proximi: sed lentus, torpidus, & cœcus ad cognoscendum, ad corrigendum, & ad condemnandum suam ipsius agendi rationem.

6 *Communicet autem, is qui catechizatur verbo, ei qui se catechizat, in omnibus bonis.*

Jure divino debetur Ecclesiæ ministris honorarium, cum per calamum S. Pauli hinc loquatur Spiritus Sanctus. Quid dare possimus quod adæquet fidei ac pietatis thesaurum, quem nos illi fecerunt invenire?

7 *Nolite errare: Deus non irridetur.*

8 *Qua enim seminaverit homo, hæc & metet.*

Quo-

Quoniam qui seminat in carne sua, de carne & metet corruptionem: qui autem seminat in spiritu, de spiritu metet vitam æternam.

Quâ ratione expectemus à Deo & postulemus mercedem quam per totam vitam nostram contempserimus, & pro qua consequenda nihil voluerimus facere? An hoc non est ipsum habere tamquam Deum aliquem vel cœcum vel injustum? An hoc non est ipsum ridere? Nequit Spiritus Sanctus remunerari nisi actiones quarum ipse principium est, regula, & finis. Si mercedem speremus cœlestem ac æternam, vivamus cœlo ac æternitati.

2. *Thes.*

3. 13.

9 *Bonum autem facientes, non deficiamus: tempore enim suo metemus non deficientes.*

Tempus est ad seminandum, æternitas ad metendum. Potestne labor, quem excipere debet merces æterna, videri nimis longus, nosque defatigare? Agricola non quatit nisi tempus & occasionem ferendi, abdit semen & obruit diligenter, laborum suorum sementisque fructum non expectat nisi tempore messis, in sudore & in spe ad extremum usque persistit. Talis debet esse vita divitis circa eleemosynas: talis debet esse vita omnium Christianorum circa omnia bonorum operum genera.

10 *Ergo dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei.*

Bene utamur tempore, antequam absorbeatur in æternitate vel infelici vel felici. Qui J. Christum quatit in paupere, quo ipsi assistat, non debet se nimia sollicitudine torquere ut idcirco reperiat in eo aliud meritum quam Jesu Christi. Homines probos anteponamus in dandis eleemosynis, sed non excludamus malos.

§. 2. NON GLORIARI NISI IN CRUCE. MUN-
DUS CRUCIFIXUS S. PAULO, ET PAULUS
MUNDO. NOVA CREATURA.

11 *Videte qualibus litteris scripsi vobis mea manu.*

Dati

Dat frequenter charitas eloquentiam qua ipsi percellamur. Cum admiramur, prout Sanctus Paulus, non opus nostrum proprium, sed opus Spiritus Dei, hoc non est vanitas, sed fides & gratiarum actio.

12 Quicumque enim volunt placere in carne, hi cogunt vos circumcidi, tantum ut crucis Christi persecutionem non patiantur.

Serutatur Deus fundum cordis. Frustra conantur nonnulli falso religionis & pietatis zelo velare veram pro veritate ignaviam, inordinatum amorem quietis, putidamque oppositionem adversus crucem & humiliationem JESU-CHRISTI. Utinam hocce vitium sola præterita sæcula pervasisset, & novissimis temporibus foret incognitum! Cum periculosum aliquod consilium quis iniit, vel opus suscepit à recto devium, pronus est ad volendum alios eodem implicare, ut eorum exemplo suam regat culpam, palpetque eos quibus studet placere, vel quos timet.

13 Neque enim qui circumciduntur, legem custodiunt: sed volunt vos circumcidi, ut in carne vestra glorientur.

Unum crimen trahit aliud. Compellimus alios vel persuademus eis deserere veritatem aut pietatem, ut ne illo pudore suffundamur quod deseruerimus eam soli. Vanitas habendi discipulos & imitatores multorum est origo malorum in Ecclesia. Quicumque inconsulto Deo nec expensis suis viribus, voluntarias sibi statuit obligationes, per lapsus suos & infidelitates forte discet, quod Deus superbis resistat & præidentes irideat.

14 † Mibi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi: per quem mihi mundus crucis. Conf. † S. Francis. Conf. cifixus est, & ego mundo.

Multum est submittere se cruci ac humiliationi cum sese offert: Multò amplius est eam desiderare cum absens est, estque hæc generositas verè Christiana; sed ad hoc ut quis in ea gloriatur,

tur, habeatque velut malorum aliquod maximum in alia re gloriari, oportet esse Paulum aliquem. Hoc enim revera est efficere ut crux JESU-CHRISTI in corde nostro triumphantis instar regnet... Ad consentiendum ut horrore simus mundo tamquam sceleratus aliquis, excommunicatus, suspensus, & ad aspiciendum eodem oculo mundum, maximas ejus & quidquid amat; ah Domine, quid non facere te oportet in corde hominis!

15 *In Christo enim Jesu, neque circumcisio aliquid valet, neque praputium, sed nova creatura.*

Non amat in nobis Deus nisi id quod sumus in JESU-CHRISTO, estque illud totum quod in nobis amare debemus ipsi, & unde desiderare oportet ut ament nos alii. Qui gloriari potest meritum se esse quod per primam creationem sit homo, hic adscribere sibi potest meritum quod per secundam creationem Baptismi factus sit novus homo. Prima educit nos ex nihilo naturali; secunda ex nihilo peccati, & ex abyssu indignitatis.

16 *Et quicumque hanc regulam secuti fuerint, pax super illos, & misericordia, & super Israel Dei.*

Nulla vera pax nisi iis qui in nullo præterquam in JESU-CHRISTO confidunt. Nulla misericordia nisi per ipsius Crucem. Israel secundum carnem gloriatur in justitia carnis, per caeremonias carnales, perque hoc quod credat eas necessarias cum Cruce ac gratia JESU-CHRISTI. Israel Dei nihil quàm justitiam Dei quærit, & in hoc pacem suam ponit quod agnoscat veritatem, necessitatem, efficaciam ac sufficientiam gratiæ Christianæ, quodque ab ea æternam dependeat.

17 *De cetero nemo mihi molestus sit: ego enim signata Domini Jesu in corpore meo porto.*

Felix qui de se prædicare potest quod faciat professionem Crucis JESU-CHRISTI aliter quam per verba. JESUS-CHRISTUS in omnibus Corporis

poris sui partibus universalem portavit circum-
cisionem per spinæ coronæ, clavorum flagro-
rumque plagas, & hujus circumcisionis partici-
pem se esse per suas plagas gloriatur Apostolus,
Judæorumque circumcisioni, quæ eorum signifi-
cabat sub lege servitutem, opponit aliam illam
velut tesseram quæ ostendat ipsum esse JESU-
CHRISTI. Certi esse nequimus quod eum dili-
gamus, ipsique vivamus, nisi aliquid pro ipso
sinus passi.

18 *Gratia Domini nostri Jesu Christi, cum spi-
ritu vestro, fratres. Amen.*

Ah, Domine JESU, quomodo potero mane-
re in te, si gratia tua non maneat & operetur in
me? Quid aliud erunt tot veritates quas hîc me
per Apostolum tuum doces, quàm nubes quæ-
dâm testium contra me, nisi spiritum iis meum
tu ipse imbuas, & amare me eas facias ac opere
complere per spiritum tuum?

EPISTOLA BEATI PAULI APOSTOLI AD EPHESIOS.

CAPUT PRIMUM.

§. I. PRÆDESTINATIO, MYSTERIUM VOLUNTATIS DEI. JESUS-CHRISTUS COELI AC TERRÆ VINCLUM.

PAULUS Apostolus Jesu Christi per voluntatem Dei, omnibus sanctis, qui sunt Ephesi, & fidelibus in Christo Jesu.

Sat dici non potest Ecclesiasticis, quod in ministerium sacrum per voluntatem Dei oporteat intrare. Non potest nimium repeti Christianis, quod suâ vocatione sint sancti, quodque vitæ puritate sancti esse debeant.

2 Gratia vobis & pax à Deo Patre nostro, & Domino Jesu Christo.

Gratia, est ille panis quem fides nos debet facere petere quotidie à nostro Patre: Pax, est illa hæreditas quam spes nos debet facere ab ipso expectare: utrumque per merita JESU-CHRISTI perque charitatis ipsius infusionem.

3. Re-

3 *Benedictus Deus & Pater Domini nostri Jesu Christi, qui benedixit nos in omni benedictione spiri-* 2. Cor. I.
tuali in caelestibus in Christo, 3.
 1. Pet. I.

Quam est justum, O magne Deus, jam inde incipere Te laudare & adorare in agnitione consiliorum tuorum & misericordiarum circa electos! Horum se in numero ponere, sicut fecit S. Paulus, non presumptuosæ est effectus credulitatis, sed Christianæ fiduciæ fructus. Una eademque maledictio divina contra Adamum peccatorem ejusque posteritatem, comprehendit omnia mala: Una eademque Patris benedictio erga J. Christum ejusque electos, involvit omnia bona. Temporalia & carnalia bona reprobis plerumque cedunt: bona spiritalia, coelestia & æterna, hæreditas sunt prædestinatorum: eligamus.

4 *Sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti & immaculati in conspectu ejus in charitate.*

Verum igitur est quod non eligat nos Deus, quia sumus aut erimus sancti, sed ut simus. Gratiâ suam credidit Deus homini in prima creatione; sed, proh dolor, quam est ea malè usus! Consilia sua reddidit immutabilia, electisque suis infallibiliter dat gratiam & gloriam quas eis præparat, non committendo eas in secunda creatione nisi proprio suo Filio, in quo solo sunt benedicti, sanctificati & glorificati tamquam ejus membra & ex cujus membris nemo valet eos rapere. Non sumus verè sancti nisi quantum sumus in oculis Dei, ejusque divino judicio.

5 *Qui prædestinavit nos in adoptionem filiorum per Jesum Christum in ipsum, secundum propositum voluntatis suæ,*

Cogitavit de nobis Deus ut beatos nos faceret, antequam nos possemus de ipso cogitare ut ipsum glorificaremus: O talis misericordia! Non quæramus in corrupto fundo, prout est noster, causam electionis quæ non nisi à pura bonitate Dei

Dei potest, procedere. Quidquid sunt electi, hoc sunt per J. Christum, in J. Christo, & pro J. Christo. Per J. Christum, id est per ipsius mysteria, mediationem, merita, sacerdotium, & sacrificium: in J. Christo, id est, in ejus persona, in ejus corpore, adhærendo ipsi tamquam ejus fratres ac membra adoptiva, & ab eo accipiendo spiritum & vitam tamquam à suo capite: pro J. Christo, hoc est, ut Ecclesiam ipsius forment, ut in ea mysteria & virtutes adimpleant, ut omnibus ejus membris repleant magnum illud corpus, à quo Deus vult adorari in æternitate. Deus misericordiæ, fac nos dignos harum virtutum tuorumque consiliorum.

6 *In laudem gloria gratia sua, in qua gratificavit nos in dilecto filio suo.*

Gratia data Adamo cum ipsum in seipso sanctificaret, erat ei proportionata: Gratia Christiana cum nos sanctificet in J. Christo, est omnipotens & digna filio Dei. In prima voluit Deus ostendere quid posset liberum arbitrium; in secunda, quid posset ipsius gratia. Huic debetur laus & gloria boni quod facimus, quia hæc est quæ illud in nobis operatur.

7 *In quo habemus redemptionem per sanguinem ejus, remissionem peccatorum, secundum divitiarum gratia ejus,*

8 *Qua superabundavit in nobis, in omni sapientia & prudentia:*

Servus tuo sanguine redemptus, ô Jesu, reus tuo Spiritu sanctificatus, cæcus sapientiæ tuæ luce illuminatus, pauperculus nudus, tuis bonis ditatus, vestitus, teque ipso repletus; hoc fit Adami filius, quem membrum aliquod tuum dignaris facere.

9 *Ut notum faceret nobis sacramentum voluntatis suæ, secundum beneplacitum ejus, quod proposuit in eo,*

10 *In dispensatione plenitudinis temporum, instaurare omnia in Christo, quæ in calis, & quæ in terra sunt, in ipso:*

Si tanto lumine ac sapientia sit opus ad bene cognoscendum J. Christum & magnum voluntatis divinæ mysterium, an est quod miremur tam parum eum esse cognitum, cum tam parum ad has veritates intendamus animum, & tam parum nobis cordi sit earum petere intelligentiam? Incarnatio est mysterium prorsus liberum, prorsus gratuitum. Per hanc Jesus-Christus est figurarum omnium veritas, omnium Prophetiarum adimpletio, divinorum consiliorum omnium executio, promissionum ejus effectus, finis legis, peccatorum reconciliatio, naturæ reparatio, gratiæ restauratio, hominum & Angelorum unio, vinculum, compendium, omnis creaturæ centrum, cum omnia per ipsum rursus ingrediantur in suum principium, omnesque creaturæ intellectuales sub illo solo capite in unum colligantur. Felix ille qui non habet intellectum & voluntatem nisi ad cognoscendum, adorandum & amandum Deum & Jesum Christum in fide harum veritatum.

11 *In quo etiam & nos sorte vocati sumus, predestinati secundum propositum ejus, qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ:*

Nihil æquè sapiens atque electorum delectus, quandoquidem ipsius sapientiæ fiat consilio. Nihil æquè gratuitum, & ab omni merito independens, cum velut per sortem fiat. Nihil æquè infallibile, cum supremæ cujusdam & omnipotentis voluntatis decreto peragatur. Nihil æquè justum, cum hæc gratia sit data Jesu-Christo, nec nisi per ipsum eam accipiamus.

12 *Ut simus in laudem gloriæ ejus nos, qui ante speravimus in Christo:*

Ipsi data sunt omnia, & solus ipse dignus est pro omnibus glorificare Deum. Jesus Christus adorat Deum, cum aliquod membrorum ejus vel tota Ecclesia, ipsius nomine & spiritu Deum adorat. Adimpletio promissionum Dei circa Judæos est prima ratio gratiarum actionis Jesu Christi & ipsius Ecclesiæ.

13 In quo & vos, cum audissetis verbum veritatis, (Evangelium salutis vestrae) in quo & credente signati estis Spiritu promissionis sancto,

14 Qui est pignus hereditatis nostrae, in redemptionem acquisitionis, in laudem gloriae ipsius.

Gentiles vocati ad adoptionem & hereditatem post Judaeos, accipiunt cum eis Spiritum S. tamquam adoptionis divinae sigillum, & pignus hereditatis coelestis. Hic est ille Spiritus, qui Deum inducit in possessionem hominis in hac vita, qui debet hominem mittere in possessionem Dei in futura; qui adumbrat hic in mundo lineamenta quae filios efficiunt Patri suo coelesti conformes, cuique imagini huic extremam manum adhibebit in gloria; qui inchoat hic eorum liberationem ab amore servili creaturarum, eamque absolvet perficiendo eos in amore ac unitate Creatoris. Non sine causa S. Paulus nobis ter denuntiat Zelotypum esse Deum gloriae J. Christi, ejus Spiritus, & gratiae in opere nostrae salutis (v. 6. 12. 14.) Sedulo caveamus de ea cum ipso contendere, vel non concedere ipsi integram.

§. 2. SPIRITUS SAPIENTIAE DATUS FIDELIBUS.
SPEI IPSORUM MAGNITUDO. JESUS CHRISTUS
SUPER OMNIA, ET CAPUT ECCLESIAE.

15 Propterea & ego audiens fidem vestram, quae est in Domino Jesu, & dilectionem in omnes sanctos,

16 Non cesso gratias agens pro vobis, memoriam vestri faciens in orationibus meis:

Charitas ejusque opera, sola sunt idoneus cautor fidei: Est haec frigida & otiosa, nisi illa eam calefaciat & faciat agere. Apostolus nos docet cui debeamus utramque referre acceptam per preces & gratiarum actiones, duo magna necessitatis gratiae argumenta. Hae ipsae sunt effectus fidei ipsius Apostolicae & charitatis Pastoralis, quae urgent ipsum ut ovium suarum obligatio-

gationes in se suscipiat, & sua propria æstimet commoda quæ sunt illarum.

17 *Ut Deus, Domini nostri Jesu Christi pater gloria, det vobis spiritum sapientia & revelationis, in agnitione ejus;*

18 *Illuminatos oculos cordis vestri, ut sciatis quæ sit spes vocationis ejus, & quæ divitiæ gloria hereditatis ejus in sanctis,*

19 *Et quæ sit supereminens magnitudo virtutis ejus in nos, qui credimus secundum operationem potentia virtutis ejus,* *Infr. 3. 7.*

20 *Quam operatus est in Christo, suscitans illum à mortuis, & constituens ad dexteram suam in caelestibus,*

21 *Supra omnem principatum, & potestatem, & virtutem, & dominationem, & omne nomen, quod nominatur non solum in hoc sæculo, sed etiam in futuro.*

Quanti non debemus facere potentiam gratiæ Jesu-Christi in corda nostra, post ideam quam de ea nobis dat S. Paulus? 1. Ad hoc bene cognoscendum oportet habere oculos valde illuminatos, spiritum sapientiæ & revelationis, tum lumen aliquod quod non nisi summis precibus obtinetur. 2. Operatio Dei per suam gratiam comparari potest cum ea qua operatur gloriam in Sanctis. 3. Efficacia ipsius non est vulgaris, sed magna, sed eminenter & supereminenter magna. Est par operationi isti efficaci supremæ & omnipotenti, quam Deus ostendit in maximis rebus quas umquam est operatus in divinarum suarum operationum opere perfectissimo quod est Jesus-Christus, hoc est, in ipsius Resurrectione & Ascensione. Eadem virtus quæ resuscitavit caput ut faceret illud vivere Deo in gloria, resuscitat membra, facitque ea vivere Deo per fidem & spem ejusdem gloriæ. O Deus cordis mei! committo illud supremæ potentia tuæ gratiæ per Jesum-Christum. Id quod ipsi reservas in coelis, dignum est tuâ magnitudine

dine ac bonitate : sed medium, quo illud cœlo præparas, infirmitati ejus & corruptioni erat necessarium.

Psal. 8. 8. 22 Et omnia subjecit sub pedibus ejus: & ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam,

23 Quæ est corpus ipsius, & plenitudo ejus, qui omnia in omnibus adimpletur.

Qualem vitam debet ducere membrum sub tali capite? Qualem debet habere cum ipso unionem? Qualem submissionem ad ejus voluntatem? Qualem dependentiam ab ejus lumine ac directione? . Jesus-Christus est plenitudo & fortitudo suæ Ecclesiæ suorumque membrorum, dando eis vitam fidei, motum spei, & operationem charitatis: Ecclesia est ipsius plenitudo, dando ei omnia membra quæ debet habere ut sit homo ille perfectus & completus, ex quo Deus vult facere suum templum in æternitate. . Jesus-Christus pergit insistere vestigiis suæ vitæ, & denuò sua mysteria in corpore suo mystico adimplet; & ipse est qui patitur in Martyribus, in ægrotis, in pauperibus &c. qui orat & gemit, qui est humilis, dulcis, obediens, benevolus, in membris suis, quique adimpletur in eis, prout completus est in corpore suo naturali. O perfectum totius Christi complementum, quando tandem te videbimus?

C A P U T. I I.

§. I. FILII IRÆ SALVATI PER GRATIAM JESU-CHRISTI. DEUS NOS CREAT IN JESU CHRISTO IN OPERIBUS BONIS.

I *ET vos, cum essetis mortui delictis & peccatis vestris,*

2 In quibus aliquando ambulastis secundum sæculum mundi hujus, secundum principem potestatis aeris hujus, spiritus, qui nunc operatur in filios diffidentia,

3. In

3 In quibus & nos omnes aliquando conversati sumus in desideriis carnis nostræ, facientes voluntatem carnis & cogitationum, & eramus naturæ filii iræ, sicut & ceteri:

Quis non horreat seipsum, discens hîc ex Apostolo quid sit peccator, hoc est, homo mortuus in oculis Dei, licet vivat in oculis hominum, cujus spiritus est spiritus mundi, cujus princeps est dæmon, cuius regulæ sunt passionēs: qui claudens oculos lumini fidei, dedit se corruptioni voluntatis suæ prorsus carnalis, & quem jure potest tradere Deus tamquam furoris sui victimam, furori dæmonis? Ira Dei est hereditas filiorum Adam, & fructus corruptæ per peccatum originale naturæ. Cui nos oportet vivere nisi illi qui ab ea nos morte liberavit, perque fœcundam quamdam nativitatem reddidit nobis vitam?

4 Deus autem, qui dives est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, quâ dilexit nos,

5 Et cum essemus mortui peccatis, convivificavit nos, in Christo, (cujus gratia estis salvati)

6 Et conresuscitavit, & consedere fecit in cælestibus in Christo Jesu:

Quanta profecto est sperandi ratio peccatori misericordia tua, ô Deus meus. Nihil æque demonstrat quàm inexhaustæ sint sapientia & bonitas Dei, atque consilium quod adinvenit modo tam opportuno reparandi gratiam in Adamo amisam, faciendo nos eam denuò invenire in J. Christo secundo Adam. Derivatur gratia Christiana ex Mysteriis J. Christi. Est eorum quædam participatio efficaciarum eorum derivatio quædam, communicatio cum ipsorum spiritu & dispositione interiori, qua in carne sua complevit ea Jesus Christus, vitæ ipsius gratiæ ac sanctitatis quædam transfusio, mortis ipsius applicatio quædam & appropriatio, resurrectionis item ejus & ascensionis, quæ operantur in nobis mortem peccato ejusque concupiscentiis, vitam novam

& quodammodo resuscitatam, separationem à terra in spiritum, & desiderium nos denuò unien- di cum J. Christo capite nostro in cœlis. O thesauros gratiarum & misericordiarum! ô si- ne mensura charitatem! ô suavissimas religio- nis Christianæ veritates! quàm parum vos cog- noscit mundus, & quàm est indignus vos cog- noscere!

7 *Ut ostenderet in sæculis supervenientibus abun- dantes divitias gratiæ suæ in bonitate super nos in Christo Jesu.*

Quæ superbia, quàm horribilis oppositio con- tra consilia Dei, qualis cœcitas in scientia sa- lutis, omnem vim, omnem industriam inge- nii humani exhaurire ad stabiliendam liberta- tem quamdam criminofam & peccati servam, ubi Deus videtur exhaurire divitias suæ sapien- tiæ ac potentiæ, ut gratiæ suæ ostendat virtutem. Jam quartò nos hanc rem hîc monet S. Paulus.

8 *Gratiâ enim estis salvati per fidem, & hoc non ex vobis, Deus enim donum est;*

Fides ante omne meritum data, omnis me- riti initium est & origo. Est voluntas, quæ cre- dit verbo fidei ei adhærendo, quæque obedit inspirationi, ad bonum illi consentiendo: sed illa fides & adhæsiō, illa obedientia & consen- sus sunt proprius effectus gratiæ, purumque do- num Dei. Gratiâ facit totum; voluntas facit etiam totum; cum utraque in individuo agat: sed gratia facit totum in voluntate, & voluntas facit totum per gratiam: *Totum quidem hoc, & totum illa, sed ut totum in illo, sic totum ex illa.* S. Bernard.

9 *Non ex operibus, ut nequis gloriaretur.*

Ne simus ingrati gratiæ, adscribendo nostræ voluntati nostrisque propriis operibus quod de- betur ipsi... Si aliquid boni in nobis est, si quis bonus voluntatis nostræ motus quem non for- met in ea gratia J. Christi, cur non licebit nobis inde gloriari?

10 *Ipsius enim sumus factura, creati in Christo Jesu in operibus bonis, quae prae paravit Deus ut in illis ambulemus.*

Quid est creatum esse in J. Christo, nisi non habere esse, vitam, subsistentiam, motionem, operationem praeterquam in ipso, praeterquam in ejus Spiritu & gratia, ad bonum? Quid supponit creatio? Nihilum & impotentiam quamdam, unde solus Deus nos valeat extrahere, & unde non possimus mereri ut emergamus... Nulum est in nobis bonum opus ad quod non simus praedestinati per puram misericordiam Dei, qui non praedestinat nisi ea, quae ipse vult facere in nobis. Vive & operate in nobis, Domine Jesu, ut subsistamus, ut vivamus, utque operemur in Te. Cor novum crea in me, Deus meus.

§. 2. GENTILES EX ADVENIS FACTI FILII
JESUS CHRISTUS DUORUM POPULORUM
RECONCILIATOR.. LAPIS AN-
GULARIS.

11 *Propter quod memores estote, quod aliquando vos Gentes in carne, qui dicimini praeputium, ab ea qua dicitur circumcisio in carne, manu facta:*

Minusne rei sunt, qui per incircumcisionem & paganismum sui cordis, Deum sibi faciunt ex omnibus quae magis quam Deum amant? Quantum ad peccata praeterita, est quaedam recordatio cum voluptate conjuncta, eaque infidelis, quae destruit gratiam: est quaedam recordatio diffidentiae ac inquietudinis, quae sistit progressum gratiae: sed est alia doloris & agnitionis quae auget gratiam.

12 *Quia eratis in illo tempore sine Christo, alienati a conversatione Israel, & hospites testamentorum, promissionis spem non habentes, & sine Deo in hoc mundo.*

Tristis ac terribilis descriptio status alicujus
C 2 Paganus;

Pagani; sed qui possit ex eo se expedire. Faxit Deus non esset hæc etiam imago ingentis turbæ baptizatorum; qui per voluntatis suæ corruptionem tales devenerunt: Quis ergo sine mentis trepidatione possit cogitare miseriam alicujus damnati, æternum separati à populo Dei, abscissi à corpore J. Christi, delapsi à foedere & adoptione divina, sine spe, sine Salvatore, & sine alio Deo, præterquam Deo vindice pro æternitate?.. Non habere partem cum Jesu Christo! Quis verus Christianus hæc sine horrore possit audire?

13 Nunc autem in Christo Jesu, vos, qui aliquando eratis longè, facti estis propè in sanguine Christi.

Una creatura, una voluptas, unum nihilum nos à Deo separat; & tanti constitit J. Christo ut nos Deo conjungeret.. Qui nihil vult facere ut ad offensum à se Deum redeat, parum curat sanguinem, quem J. Christus pro ipso fudit. Idem ille sanguis me semper & magis tibi, ô Domine, conjungat, meque tibi æternum uniat.

14 Ipse enim est pax nostra, qui fecit utraque unum, & medium parietem maceris solvens, inimicitias in carne sua:

15 Legem mandatorum decretis evacuens, ut duos condat in semetipso in unum novum hominem, faciens pacem;

16 Et reconciliet ambos in uno corpore Deo per crucem, interficiens inimicitias in semetipso.

Tu es, & Tu solus es pax nostra, Salvator mundi: quem ergo vereri debeam tumultum, si Tu sis in me, & ego in Te? J. Christus est pax nostra, quia est nostra victima. Qui nihil vult pati, parum aptus est ipsius nomine exercere ministerium reconciliationis, vel propriæ salutis invigilare.. Admirabilis Ecclesiæ unitas. Est unus dumtaxat populus compositus ex pluribus, quorum J. Christus est Rex: unus tantum homo compositus ex multis membris, quorum Jesus
Chri-

Christus est Caput, via, substantia, & persona; unum solum corpus ex pluribus compositum partibus, quarum I. Christus est soliditas; unus ac solus Christus pluribus constans Sanctis, quorum ipse est Sanctificator; una civitas, cujus ipse est sepimentum, murus & fortitudo (v. 19.) una domus, cujus ipse est fundamentum & lapis angularis; (v. 20.) unum templum, quod ipse sanctificat. (v. 21.) Infelix est quicumque hanc unitatem dirumpit turbando Ecclesiam, vel qui in seipso templi istius sanctitatem per sua crimina violat.

17 Et veniens evangelizavit pacem vobis, qui longe fuistis; & pacem iis, qui propè.

18 Quoniam per ipsum habemus accessum am- Rom. 5.
bo in uno spiritu ad Patrem. 2.

Iesus est compositum quoddam ex pace: Est Deus pacis per naturam suam divinam; Rex pacis per suam incarnationem; Mediator pacis per suum sanguinem & sacrificium; vinculum pacis per suum Spiritum: Apostolus & Evangelista pacis per suum verbum. Qui pacem non amat, non est ejus, nec habet ipsius Spiritum. Qui operæ & laboris sui parcat ut eam inter fratres suos procuret, parum æstimat unde venerit I. Christus, quidve fecerit & passus sit ut inimicis suis eam daret. Dignitas, differentia essentialis, lex indispensabilis, fundus ac spiritus Religionis Christianæ, hic est, adire Deum, ipsum adorare, rogare, ipsi servire per I. Christum nihilque facere nisi in ipso, nisi nos ei perque ejus Spiritum uniendo. Quàm parum nobis cordi est magna hæc veritas, à valde parvo hominum numero ad praxim reducta, ab ingenti multitudine indifferenter habita, à maxima parte ignorata!

19 Ergo † iam non estis hospites, & advena: sed † S. Tho-
estis cives sanctorum, & domestici Dei, ma

Quicumque hospes est domus & Civitatis Dei, quæ est Ecclesia, non potest nisi civis esse Baby- Apost.
loniæ, Has civitates duas faciunt amores duo.

Vide quid ames, Deum an mundum, & cognosces cujus sis civitatis,

20 *Superadificati super fundamentum Apostolorum. & Prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Jesu:*

21 *In quo omnis edificatio constructa crescit in templum sanctum in Domino:*

22. *In quo & vos coadificamini in habitaculum Dei in Spiritu.*

Quàm verè Ecclesia tua, ô Deus meus, est magnum aliquod & admirabile! Quàm est te dignum illud opus! Nihil æquè augustum, cum sit tuum templum. Nihil æquè decet veneratio, cum tu eam inhabites. Nihil eo antiquius, cum Patriarchæ & Prophetæ circa illud laboraverint. Nihil solidius, cum Jesus Christus ipsius sit fundamentum. Nihil magis vel unitum vel indivisibile, cum ipse sit ejus lapis angularis. Nihil magis elevatum, cum ad ipsum usque Cœlum sinumque Dei elevetur. Nihil meliori proportionem vel compositum vel ordinatum, cum ipsius architectus sit Spiritus S. Nihil pulchrius magisque variegatum, cum omnis generis lapides illud ingradientur, Judæi & Gentiles, omnia genera ætatum, locorum, & sexus & conditionum. Nihil æque spatiosum, cum omnes electi, omniumque sæculorum justii illud componant. Nihil magis inviolabile, cum sit consecratum Domino. Nihil adeo divinum, cum sit aedificium vivum quod inhabitat & animat Spiritus S.. Unus Deus, unus Jesus Christus, una Ecclesia. Nemo illum Deum adorat & amat nisi per Jesum Christum & nisi in ista Ecclesia.

CAPUT III.

§. I. RECONCILIATIO GENTILIUM REVELATA
S. PAULO: EJUS HUMILITAS; EJUS CON-
STANTIA.

1 **H** *Unus rei gratia, ego Paulus vincens Chri-*
sti Jesu, pro vobis Gentibus,

Et Minister & ministerium non sunt nisi pro Ecclesia. Qui non totum se impendit ut hac eiratione serviat, tractabitur non secus atque fur aliquis & sacrilegus. Qui non habet Ministerii sui spiritum, inutilia reddit omnia talenta, omniaque munera quibus instructus est ad serviendum Ecclesiae. Qui eo spiritu repletus est, ut erat S. Paulus, in Ecclesiae bonum facit cedere maxima quæque obstacula, quale est carcer. Quo captivi alicujus status abjectior est coram hominibus, eo est honorabilior, cum est captivus propter J. Christum ejusque Ecclesiam: propter veritatem vel charitatem. Potestne mundanorum Ecclesiasticorum ambitio & vanitas reperire titulum tam magnificum ac gloriosum, atque est titulus vinceti Jesu Christi.

2 *Si tamen audistis dispensationem gratia Dei, quæ data est mihi in vobis:*

Excellentia & obligatio ministerii sacri. 1. Episcopus aliquis & Sacerdos non minus est quam dispensator gratiarum Dei, & mysteriorum Jesu Christi. Quis non horreat? 2. Ministerium est pura gratia: quis ergo ausit in illud intrare sine vocatione? 3. Non datur ministerium nisi ad laborandum; & erit qui ad illud aspiret ad vivendum in otio?

3 *Quoniam secundum revelationem notum mihi factum est sacramentum, sicut supra scripsi in brevibus:*

Non est quod Pastor aliquis existimet futuram sibi revelationem quamdam particularem, simili-

lem isti Paulinæ, ut discat magnitudinem, objectum, finem, obligationes & munia sui ministerii, sed oportet se de iis instruat per studium revelationis communis & publicæ, depositæ in Ecclesiæ archivis, quæ sunt Scriptura & Traditio.

4 *Prout potestis legentes intelligere prudentiam meam in mysterio Christi:*

5. Debet Episcopus ante omnia bene cognoscere Ecclesiam, bene percipere ipsius commoda, jura, verum bonum, & populo per suam vitam ac instructiones ostendere plenum se esse J. Christo nec non scientiâ mysteriorum ejus & Ecclesiæ, quæ est magnum Mysterium Christi totius compositi ex capite ac membris.

5 *Quod aliis generationibus non est agnitus, filiis hominum, sicuti nunc revelatum est sanctis Apostolis ejus, & Prophetis in Spiritu.*

6. Efficere ut fideles bene percipiant quàm sint Deo devincti, quod fecerit eos nasci tempore lucis Evangelicæ. 7. Studiosè curare rem Ecclesiæ, Mysteria, sua propria munia tum in Veteri tum in Novo Testamento. 8. Non fingere sibi ideam quamdam eorum arbitariam, sed unicè considerare quæ Spiritus S. Apostolis & Prophetis de eis revelavit.

6 *Gentes esse coheredes, & concorporales, & participes promissionis ejus in Christo Jesu per Evangelium:*

9. Sedulo fovere unionem & charitatem inter fideles, tamquam ejusdem Patris Filios, unius ejusdemque corporis membra, ejusdem Christi partes, eodem spiritu animatos, eorundem bonorum & promissionum heredes ac proprietarios, natos ac nutritos eodem verbo Evangelii.

Sup. I.
19.

7 *Cujus factus sum minister, secundum donum gratiæ Dei, quæ data est mihi secundum operationem virtutis ejus.*

10. Cum humilitate se gerere in ministerio, tamquam illud non habentes nisi per gratiam quam sumus admodum indigni. 11. Officio suo fungi

gi cum fiducia & libertate tamquam agentes nomine, autoritate & omnipotenti virtute Dei, qui in Ministris suis & per Ministros suos operatur.

8 *Mihi omnium sanctorum minimo data est gratia hac, in Gentibus evangelizare investigabiles divitias Christi,* 1. Cor. 15. 9.

9 *Et illuminare omnes, quæ sit dispensatio sacramenti absconditi a seculis in Deo, qui omnia creavit.*

10 *Ut innotescat principatibus & potestatibus in caelestibus per Ecclesiam, multiformis sapientia Dei,*

11 *Secundum præfinitionem seculorum, quam fecit in Christo Jesu Domino nostro:*

Denique quo Deus aliquem magis elevat, eo debet se magis humiliare, seque ipsum facere, ut S. Paulus, minorem minimo (*textus græcus.*) Nemo Episcopus est & Pastor, nisi ut faciat cognosci Jesum Christum, ejus Evangelium, ejus Ecclesiam, eisque curas suas & vitam consecret. Quis, ut tenetur, tale ministerium administrat? Quid est quod optima quæque ingenia se conficiunt in studio naturæ, & fidem suam non applicent Thesauris infinitis qui absconditi sunt in Deo, quosque per Apostolos nobis suos manifestat? Nihil adeo dives, adeo mirabile, adeo dignum Deo, atque consilia ejus & agendi ratio in formatione Ecclesiæ suæ æternæ, ubi electi omnes non nisi unum erunt corpus, unus idemque Filius Dei. Hæc est vera Christianismi scientia; & tam pauci Christiani dignantur animum suum ad eam adjicere! Nihil potest illustriorem dare ideam magnitudinis & sapientiæ Dei. Ipsi Angeli etiam maxime illuminati ad istius Mysterii studium animi sui vires contulerunt, illicque didicerunt cognoscere Deum ejusque sapientiam infinitam ratione quâdam digna Deo: illi verò pro quibus opus illud absolutissimum est adimpletum, ignorant opus, ejusque negligunt scientiam!

12 *In quo habemus fiduciam, & accessum in confidentia per fidem ejus.*

Qui coram Deo audet comparere aliter quàm cum J. Christo & in J. Christo tamquam membrum aliquod ejus, nequit comparere nisi tamquam ipsius hostis, nec aliud quàm mereri ejus indignationem. Exercitium minimè omnium interruptum debet esse, animo se unire illi sine quo nec orare possumus Deum, nec aliquid à Deo exspectare. Cui esset libertas cum fiducia accedendi ad Reges terræ, num eam negligeret?

† Dom.

16. post

Pent.

13 *Propter quod † peto ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis: quæ est gloria vestra.*

Gloria & salus alicujus Ecclesiæ est, habere Pastorem qui gloriatur & confidat, non in favore hominum, sed in cruce Jesu-Christi. Non alia quàm fides timida & parum illuminata, despondet animum in tribulationibus & persecutionibus contra viros probos & sanctos Pastores; ubi contra deberent inde fundamentum jácere fiduciæ verè Christianæ.

§. 2. COR CHRISTIANORUM DOMICILIUM
J. CHRISTI; ROBORATUM PER SPIRITUM
S. RADICATUM IN CHARITATE.

14 *Hujus rei gratiâ flecto genua mea ad Patrem Domini nostri Jesu Christi,*

15 *Ex quo omnis paternitas in calis & in terra nominatur,*

Si Pastoris humiliatio sit occasio tentationis pro ovibus, in ejus humilitate & orationis fervore invenire debent suum nutrimentum & fortitudinem. Ad quem recurret ipse, tum pro se tum pro illis, nisi ad Patrum omnium primum & optimum, ex quo derivatur nomen & omnis auctoritas, charitas & paterna Pastorum providentia, ipsaque J. Christi ejusque ministrorum missio?

16 *Ut det vobis secundum divitias gloriæ suæ, virtute corroborari per Spiritum ejus in interiorem hominem,*

Quàm est admirabilis, quàm est supra hominem, homo ille interior, cujus fides est ratio &

& lumen; charitas, cor & vita; Spiritus S. anima & virtus; Jesus-Christus, persona & subsistentia; Deus, pater & hæreditas; gloria, divitiæ & tabernacula æterna; quemque Deus format in tempore per operationem quamdam, cuius potentia respondet divitiis & gloriæ ipsius magnificentiæ!

17 *Christum habitare per fidem in cordibus vestris: in charitate radicati, & fundati,*

Si cor plenum est aut sui ipsius aut mundi amore, quomodo J. Christus illud replebit? Quanto anima est magis vacua cupiditate, tanto magis fit Deus ejus plenitudo per charitatem vel fidem vivam. Sed quid valet animum præparare charitati nisi charitas ipsa; charitas operans, charitati habitanti, bonæ arboris radici, ac ædificii spiritualis fundamento?

18 *Ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis, quæ sit latitudo, & longitudo, & sublimitas, & profundum,*

Quando consummata erit in omnibus Sanctis charitas, tum demum comprehendi poterit magnum charitatis Dei erga suos electos mysterium, quod per formationem corporis filii ipsius, secundum omnes dimensiones suas completur: secundum *latitudinem*, quæ nullum excludat locum; sexum, ætatem, statum, tempus &c. Secundum *altitudinem*, cum totum sit pro cælo proque gloria Dei. Secundum *longitudinem*, cum debeat esse æternum. Secundum *profunditatem*, quandoquidem electorum istorum membrorum electio fundata non sit nisi supra inscrutabilem voluntatis Dei ejusque beneplaciti abyssum. Interea contenti sumus imitari charitatem Dei: ipsius *profunditatem*, succurrendo iis qui in profundissima jacent miseria, & amando eos qui omnium minimè amorem merentur: ipsius *latitudinem*, diligendo & adjuvando promiscuè omne hominum genus propter Deum: ipsius *longitudinem*, ad nihil se restringendo, & numquam

quam manus præ lassitudine remittendo: ipsius altitudinem, non agendo nisi per ipsum tamquam nostrum principium, non aspiciendo nisi ipsum tamquam nostrum exemplar, omnia ad ipsum dirigendo tamquam ad finem nostrum.

19 *Scire etiam supereminentem scientiæ charitatem Christi, ut impleamini in omnem plenitudinem Dei.*

Amor J. Christi crucifixi est viva imago amoris Dei, & perfectum amoris Christianorum archetypum. Crucis ipsius *altitudo* in hoc consistit, quod simul sit & gloria & salus aliquorum, & stultitia & scandalum aliorum. Ejus *latitudo* in eo sita est, quod in omnia sæcula ipsius se meritum extendat, possitque se ad mille mundos extendere. Ejus *profunditas*, quod Filius sit crucifixus pro servis, & dilectus pro inimicis. *Longitudo* ejus, quod passus sit cum divina quadam longanimitate, eaque animi comparatione, ut per multa sæcula voluisset manere affixus cruci, si quidem id voluisset Pater. . O plenitudo & supereminens plenitudo Dei ad quam destinatus est homo, quæque consiliorum Dei omnium & mysteriorum Jesu Christi est finis, non es ergo tu sufficiens ad explendum animum hominis? An præterea oportet millenis se impleat nugis ut felicitatem suam perficiat?

20 *Ei autem, qui potens est omnia facere superabundanter quam petimus, aut intelligimus, secundum virtutem, qua operatur in nobis:*

21 *Ipsi gloria in Ecclesia, & in Christo Jesu, in omnes generationes sæculi sæculorum. Amen.*

Qui semel expertus fuit efficaciam operationis Dei in suo corde, hic profectò non timebit ne illi plus nimio tribuat. . Quantumcumque illustrem possimus nobis ideam formare de potentia & efficacia gratiæ, quantumcumque ea indigeamus, superat tamen illa infinitis partibus utrumque. . Equum certè est, ô Deus meus, ut tu solus glorificeris in tua Ecclesia per J. Chri-

Christum, cum tu sis qui omne quod in ea fit bonum facis! Tam vivaciter afficiantur corda nostra misericordiae tuae sensu, quam illa misericordia se reddit nobis sensibilem per suam operationem salutarem.

CAPUT IV.

§. I. MANSUETUDO, PATIENTIA, TOLERANTIA. UNITAS SPIRITUS SICUT OMNIA MEMBRA NON NISI UNUM CONSTITUUNT CORPUS.

Obsacro itaque vos vinctus in Domino, ut Dom. *digne ambuletis vocatione, quâ vocati estis.* 17. post
Qua in re possit jure in Jesu Christo gloriari Pentec.
verus Pastor, nisi quod se videat haberi sicut ha- 1. Cor. 7.
bitus fuit suus Magister? Quid non faceremus, 27.
si bene ante oculos haberemus statûs nostri sanctitatem, & bona quæ expectamus? Philip. 1.
27.

2 Cum oranti humilitate, & mansuetudine, cum patientia, supportantes invicem in charitate,

Ah! quâ fiduciâ, quâque efficacîâ non prædicat virtutes suas Pastor aliquis suis ovibus, cum videt eas gloriari in ipso in mediis catenis? Dignissima vivendi ratio vocationis nostræ, ea est quæ humilior est & magis propensa in benevolentiam. . Nihil frequentius quàm videre defectus proximi tolerari per insensibilitatem, per benignitatem quamdam complexionis, per obsequentiam aliquam humanam, mundanam honestatem, emolumentum aliquod temporale, hypocrysim quamdam Pharisaicam; sed nihil rarius quàm hoc facere per veram aliquam & bene Christianam charitatem.

3 Solliciti servare unitatem Spiritus in vinculo pacis. Rom. 12.
10.

Pax & unio est fructus humilitatis, mansuetudinis, & patientiæ. . Tantum bonum est unitas, ut crimen sit eam non curare, nec esse sollicitum ad eam conservandam,

4 Unum corpus, & unus Spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis vestrae.

5 Unus Dominus, una fides, unum baptisma.

Mal. 1.
20,

6 Unus Deus & Pater omnium, qui est super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis.

Fortia motiva pacis & unionis in Ecclesia. 1. Unitas corporis J. Christi, cujus nos omnes sumus membra. 2. Unitas Spiritus Sancti, qui nos simul ligat in isto corpore. 3. Unitas essentiae divinae, in qua debemus omnes esse confirmati in aeternitate. 4. Unitas Magistri cuius sumus, & sacrificii quo nos redemit. 5. Unitas fidei ac Evangelii, cuius facimus professionem. 6. Unitas Baptismi qui nobis omnibus eandem donat nativitatem, aliorumque Sacramentorum quae unum idemque nobis praebent nutrimentum, iisdemque nos ditant bonis. 7. Unitas Creatoris qui ex eadem nos massa extraxit. 8. Unitas ejusdem Patris coelestis, qui eadem nos regit autoritate, sua nos praesentia replet, & amore nos suo sibi unit. . Omnia Deus in operibus suis reducit ad Unitatem, & praesertim in opere perfectissimo Ecclesiae. Qui eam in partes scindit, is directe se opponit consiliis Dei, & missioni J. Christi.

2. GRATIA SECUNDUM MENSURAM DATA.
NON OMNI VENTO DOCTRINAE SINERE SE
CIRCUMFERRI. JESUS CHRISTUS CA-
PUT ET VINCLUM OMNIUM MEM-
BRORUM SUI CORPORIS

† In Vig. 7 † Unicuique autem nostrum data est gratia
Ascens. secundum mensuram donationis Christi.
& in Fe- Diversitas gratiarum donorumque in Ecclesia,
sto SS. A. contribuit ad ipsius unitatem. Non est meritum
post. Si- quod eorum ordinat distributionem; sed volun-
monis & tas Dei, & consilium quod habet Jesus Christus
Jud. circa quodlibet sui Corporis membrum, ut il-
Rom. 12. lud occupet ubi ipsi placuerit. Obligatio & bo-
3- num

num cujusque membri est, sua mensura vivere 1. Cor. 12
 contentum; non se erigere; accommodare se 11.
 cum impenditur: recipere citra vanitatem, & 2. Cor. 10
 communicare absque invidia quod à capite datur. 13.

8 Propter quod dicit: *Ascendens in altum captivam duxit captivitatem: dedit dona hominibus.* Psal. 67. 19.

Consummatâ Filii Dei missione per ejus ascensionem, incipit missio Spiritus S. per formationem Ecclesiæ.. Ad hanc bina donorum genera adhibentur, alia sanctificant animum, alia dantur illuminandæ ac regendæ Ecclesiæ gratiâ. Utraque sunt fructus triumphi Jesu Christi, & consummationis mysteriorum ejus. Doce nos, ô Jesu, sic eis uti ut postulat eorum pretium. Sit cor meum è numero feliciùm istorum captivorum quos tecum trahis in Cœlos. Efficiant tua dona ut me donem tibi.

9 *Quod autem ascendit, quid est, nisi quia & descendit primum in inferiores partes terra?*

Consummatio humiliationum Jesu Christi per descensum ad inferos, est meritum, consummatio & sigillum victoriæ ejus & triumphi. Quò magis nos humiliamus, eò majorem reportabimus triumphum de peccato, de damone ac de morte.

10 *Qui descendit, ipse est & qui ascendit super omnes calos, ut impleret omnia.*

Ascendit in Cœlos, ut impleat omnes Prophe-
 tias, omnesque figuras suâ veritate; ut impleat
 corda nostra suo spiritu, omnem Ecclesiam suis
 donis, omnem terram magnificentiâ sui nomi-
 nis, Cœlum suâ gloriâ & præsentîâ, sicut jam
 ante repleverat mundum suo verbo, suis mira-
 culis, suisque Mysteriis; & infernum suâ poten-
 tiâ. Quàm horribile vacuum in tota natura post
 peccatum Adæ usque ad Jesum-Christum! Ex-
 inanis te ipsum, ô Jesu, ut rerum omnium sis
 plenitudo; fac ut me ipsum exinanium, meque
 ipso me evacuem, ut tu sis mea, & ego sim tua
 plenitudo.

1. Cor. 12.

28.

II Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos ;
 quosdam autem Prophetas , alios verò Evangelistas ,
 alios autem pastores , & doctores ,

Stabilitus in regno suo Jesus-Christus , stabil-
 lit ipse Præfectos suos & ministros, formatque
 hierarchiam Ecclesiasticam , cujus institutio est à
 Deo. . Primatus , plenitudo , & foecunditas
 omnium donorum omniumque ministeriorum
 sunt in Apostolis inque eorum successoribus. E-
 piscopi qui tales sunt ordinatione divinâ , non
 habent missionem suam perfectam & comple-
 tam , nisi postquam Jesus-Christus Apostolus &
 Episcopus sempiternus Ecclesiæ, ingressus est in
 consummationem sui Sacerdotii. Secundum hu-
 manitatem suam debebat esse in eo statu, ut mit-
 tere posset Spiritum S. antequam communicaret
 potestatem eum dandi. . In Ecclesia dependent
 omnia ex vero intellectu , & bonâ dispensatione
 verbi Dei. Prophetæ ad hoc sunt, ut verbi illius
 dent intelligentiam ; Evangelistæ, ut iis qui sunt
 extra Ecclesiam illud annuntient ; Pastores &
 Doctores, ut fidei domesticis dispensent. . Obli-
 gatio instruendi est inseparabilis ab officio pasto-
 rali (*Pastores & Doctores.*) Habet suos quæque ætas
 Prophetas non minus quàm Pastores. Nostrum
 est eos honorare , laudare Deum qui eos dat , &
 in gratiarum actione ex donis ipsorum proficere.

12 *Ad consummationem sanctorum in opus mi-
 nisterii , in ædificationem corporis Christi :*

Munus pastorale est status quidam , non otii
 & deliciarum , sed laboris & fatigationum, non
 imperiosæ dominationis , sed humilis servitutis ;
 non in destructionem , sed in ædificationem ;
 non ad privata sectandum commoda , sed ad
 incumbendum in bonum Ecclesiæ ; non ad blan-
 diendum hominibus, sed ad eos sanctificandum ;
 non ad quærendam propriam gloriam , sed ad
 propagandam gloriam Jesu Christi, ad consum-
 mandam pietatem Sanctorum , patiendo à malis.

13 Donec occurramus omnes in unitatem fidei, & agnitionis filii Dei, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi:

14 Ut iam non simus parvuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrina in nequitia hominum, in astutia ad circumventionem erroris.

O unitatem fidei! O uniformem scientiam Jesu-Christi! O perfectam Ecclesiæ ætatem! quousque ad te suspirabunt Sancti? Ad finem usque erit Ecclesiæ fides exposita dubitationibus, obscurationibus, erroribus, dolis, præliis, hæreticorum & malorum Christianorum contradictioni: Non oportet propterea turbari, sed orare, laborare, & sine intermissione pugnare. Unumquodque Ecclesiæ membrum, æquè ac totum corpus, sua habet incrementa, suam mensuram, perfectamque ætatem in fide & in charitate; festinemus eò pertingere, & præveniamus mortem quæ omnem accretionem finiet, omnemque mensuram absolvet.

15 Veritatem autem facientes in Charitate, crescamus in illo per omnia, qui est caput Christus:

16 Ex quo totum corpus compactum, & connexum per omnem juncturam subministrationis, secundum operationem in mensuram uniuscujusque membri, augmentum corporis facit in ædificationem sui in Charitate.

Si scientia veritatis sit sola, nequit nos facere crescere nisi in nobis ipsis, inque nostra superbia. Sola charitas facit nos crescere in Jesu-Christo, sicut ipsa sola ædificare potest ejus corpus, ipsique formare membra. Admirabilis corporis mystici Jesu-Christi œconomia. Ille ipse est ejus caput; fideles, membra; fides & charitas, vincula quæ eos & inter se & cum suo capite uniunt; Sacramenta sunt veluti vasa ejus & venæ; corpus, sanguis, & verbum Jesu-Christi. ejus nutrimentum; diversa ministeria, diversæ cujusque membri sunt functiones. Quodlibet suam habet functionem, debetque ea esse con-

sentum, fideliter eam obire, expectare cum fiducia, & recipere cum humilitate, virtutem agendi à Jesu Christo, tamquam à capite quod influit perque gratiam suam potenter in quolibet membro operatur quidquid debet facere.

§. 3. VITA PAGANA, VITA CHRISTIANA.
INDUERE SPIRITUM ET NOVUM
HOMINEM.

Rom. I.
21.

17 Hoc igitur dico, & testificor in Domino, ut jam non ambuletis, sicut & Gentes ambulantes in vanitate sensus sui,

Quò nos ergo ducet proprii nostri sensus vanitas, nisi ad vitam quamdam prorsus Paganam; cum hâc viâ eò pervenerint Pagani? In hoc nos discrimen conjicimus, cum finimus in nobis extingui lumen fidei, nec est hâc amplius nobis viâ dux.

18 Tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati à vita Dei, per ignorantiam quæ est in illis, propter cæcitatem cordis ipsorum,

Propriarum cogitationum amor frequenter punitur per intellectus cæcitatem, quæ ducit ad duritiam cordis, unde nascitur omne genus effrenatæ licentiæ. Quàm est igitur necessarium advigilare contra illusionem imaginationis, contra sensuum impressionem, contra motus passionum, ut non audiamus nisi Deum, sequamur ipsius lumen, & vivamus ejus vitâ.

19 Qui desperantes, semetipsos tradiderunt impuditiæ, in operationem immunditiæ omnis, in avaritiam.

Est apertè contradicere Sancto Spiritui, sibi persuadere Gentiles plerumque non peccare sine lumine aliquo & remorsu qui sui eos officii commonefaciat. Si non possent Christiani in eum incidere statum, ubi sine ulla cogitatione contraria patrantur crimina, non moneret S. Paulus nec per J. Christum adjuraret Ephesios, ut caverent sibi ne in eum prolaberentur.

20 Vis

20 Vos autem non ita didicistis Christum,

21 Si tamen illum audistis & in ipso edocti estis,
Sicut est veritas in Jesu.

22 Deponere vos secundum pristinam conversationem veterem hominem, qui corrumpitur secundum desideria erroris,

23 Renovamini autem spiritu mentis vestra, Rom. 6.

Studere & discere J. Christum est solum studium necessarium, sola vera scientia. Ecclesia, est J. Christi Schola visibilis; Pastores, Magistri foris docentes: sed cor est ipsius schola invisibilis; Deus, magister interior; J. Christus, liber scriptus intus & foris, in seipso & in suis membris, in corpore suo & in anima, in vita sua & in actionibus exterioribus, & in corde suo & in dispositionibus interioribus, in statibus suis & in mysteriis. Non bene studemus gratiae ac spiritui nisi per applicationem & exercitium fidei & religionis. adorationis & orationis. Non pertingimus ad illam scientiam, nisi cum pertingimus ad amorem & imitationem J. Christi, per infusionem S. Spiritus, perque efficacem ipsius operationem in corde. Fructus atque effectus hujus scientiae est, seipsum exuere, renuntiando suis passionibus & inordinatis desideriis, & induere ipsum J. Christum, id est, fieri imaginem quamdam & exemplar J. Christi, inque nobis formare vitae ipsius similitudinem per virtutum ejus & mysteriorum imitationem. Tu te ipsum imprime in corde meo, ô Jesu, divinum mihi exemplar, tu ipse in me imaginem tuam efforma per tuum Spiritum.

24 Et induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia, & sanctitate 12.
veritatis.

Homo totus vestitus nihil ostendit hominis, sub veste sua latet totus: Christianus vestitus J. Christo nihil ostendit vitiorum veteris hominis, nec aliud in ipso conspicitur quam humilitas, charitas, modestia, mansuetudo, aliaeque virtu-

tes hominis novi. Domine, qui velut te ipsum exuisti ut te nobis indueres, tuum est nos exuere nobis ipsis, & nos induere te, tuâ justitiâ, verâ tuâ sanctitate.

1. Pet. 2. 25 Propter quod deponentes mendacium, loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo: quoniam sumus invicem membra.

Qui considerabit proximum suum tamquam membrum ejusdem Corporis Jesu Christi, numquam committet ut ipsum fallat vel circumveniat. Peccatum aliquod contra charitatem majus est in Christiano & contra Christianum; quia peccat in Jesum Christum qui peccat in aliquod membrorum ipsius.

Psal. 26 Irascimini, & nolite peccare: sol non occidat super iracundiam vestram.

2 Nolite locum dare diabolo:

Tres iræ christianæ conditiones. 1. Ut tendat ad destruendum peccatum, nedum ad illud patrandum. 2. Ut non diu duret, cum sit motus quidam haud naturalis, quique verti posset in passionem. 3. Cavere ne portam aperiamus tentationi rancoris, amaritudinis, superbiæ, &c. Non habet dæmon in nos potestatem, nisi quantam nos ei damus. Parva infidelitas sufficit ad præbendum ipsi aditum & introitum, quia sufficit ipsi ut nos indignos faciat auxilio gratiæ.

Fac. 4. 28 Qui furabatur, jam non furetur: magis autem laboret operando manibus suis quod bonum est, ut habeat unde tribuat necessitatem patienti.

Nemini injuriam irrogare, virtus est & gentilibus cognita. Non nisi Christianus novit quid sit opere manuum suarum lucrari vitam proximo. Sed ubi terrarum est ille Christianus? Quàm hæc S. Pauli monita sunt contraria tot Christianorum desidiæ, & injustitiæ eorum, qui reliquum mundi non nisi pro se creatum existimant!

2 Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat: sed si quis bonus ad ædificationem fidei, ut det gratiam audientibus.

Unum

Unum ex præcipuis maximèque necessariis pietatis punctis, est advigilare ad suam linguam, efficere ut conversationes sint Christianæ, miscere eas colloquiis utilibus & ad captum & indigentiam proximi accommodatis; servare in eis constanter quod pietatem decet cum prudentia.

30 *Et nolite contristare Spiritum sanctum Dei: in quo signati estis in diem redemptionis.*

Animæ sunt sub dominio Dei. Spiritus ejus Sanctus conservat ipsi earum possessionem, & impedit quò minus dæmon in eas intret. Verbum aliquod repugnans charitati aut puritati contristat Spiritum S. & in eo qui profert, & in illis qui audiunt. Quicumque habet Spiritum Dei, non potest non affligi cum aures & corda hominum cernit veneno affici per improbos discursus. . . Felix ille qui, cum Filii Dei erunt perfectè liberati à servitute peccati & corruptione, integrum custodierit signaculum gratiæ.

31 *Omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor, & blasphemia tollatur à vobis, cum omni malitia.*

32 *Estote autem invicem benigni, misericordes, Coloss. 34 donantes invicem, sicut & Deus in Christo donavit vobis. 13.*

Varii isti iræ ac inimicitiae gradus horribiles inferunt vastitates, nisi curæ nobis sit minimas etiam eorum radices evellere. . . Nisi Spiritus S. diceret, num possemus credere, ex alienis defectibus posse nos nobis comparare thesaurum, ubi inveniremus unde redderemus Deo misericordiam & bonitatem quam ab ipso percepi-
mus? Prorsus sumus inimici nostro ipsorum bono, quod possimus imitari Deum, debitorumque nostrorum partem ei solvere per solam oblivionem injuriarum proximi; & nihilominus commodum istud negligamus. . . Misericordia est attributum quo Deus se reddit magis imitabilem homini; sicuti acerbitas & vindicta hominis, faciunt ipsum magis indignum misericordia

diâ Dei. Nostra cum Deo reconciliatio est principium, lex, motivum, regula & exemplar reconciliationis nostræ cum proximo.

CAPUT V.

§. I. IMITARI DEUM, ET JESUM CHRISTUM.
MODERARI SUA VERBA, AGERE GRATIAS,
VIVERE UT DECET FILIOS LUCIS. FU-
GERE OPERA TENEBRARUM.

1 **E** Stote ergo imitatores Dei sicut filii charissimi:

Prima lex, suprema ratio, exemplar perfectum quod nos oportet sequi, Deus est. An aliquid aliud magis decet creaturam quam observare Creatorem in suis perfectionibus, in modo agendi, in suis verbis? Condidit Deus creaturas ut iis imprimeret aliarum suarum perfectionum lineamenta; sed filios suos adoptavit ut haberet objecta & amoris sui imitatores.

2 *Et ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo in odorem suavitatis.*

Joan. 13. 34. 15. 12. 1. Joan. 4. 21. **J**esus Christus est secunda lex, secunda ratio, & secundum exemplar Christianorum. Per charitatem venit ad nos; per charitatem oportet nos ire ad ipsum. In ipsius sacrificio triumphat ejus charitas, & ad illud expendendum, omnesque circumstantias ponderandum invitat nos Sanctus Paulus. Non exteras ille victimas emendicat, sed ipse est sui victima sacrificii. Seipsum, non partem sui, sacrificat; non tamquam oblationem quamdam inanimatam ac insensibilem, sed tamquam victimam viventem, quæ dolorem mortemque sustineat. Non finit se offerri per alium; se ipse sacrificat tamquam verus & unicus sacrificii sui Sacerdos; non per coactionem, sed per motionem suæ charitatis; non ex necessitate, sed seipsum tradendo; non Diis extraneis, sed suo Deo suoque Patri; non pro

San.

Sanctis & innocentibus, sed pro noxiis & impiis; non pro suis amicis, sed pro inimicis; non tamquam victimam execrationis, sed tamquam hostiam puram, sanctam, innocentem, & dignam Deo. Tecum nos offer, Victimam sancta & adoranda, & fac nos assequi tuas dispositiones tuique sacrificii spiritum.

3 Fornicatio autem, & omnis immunditia, Coloss. 3. aut avaritia, nec nominetur in vobis, sicut decet 5, sanctos;

Corpus foedatum per impuritatem, & animus corruptus per bonorum temporalium cupiditatem, an hæc digna sunt quæ unam eandemque hostiam faciant cum corpore & spiritu Jesu Christi, sicut eò per Baptismum destinantur? Nomen illud, Sanctos, in memoriam nobis revocet obligationem quâ adstringimur anniti ad sanctitatem.

4 Aut turpitudine, aut stultiloquium, aut scurrilitas, quæ ad rem non pertinet; sed magis gratiarum actio.

Reformidaret animus profanare vas aliquod sacrum, sicut fecit Rex Balthassar, eo abutendo ad potandum; & hoc est crimen quod Deus ne momento quidem differt punire; & interea nihil veremur per impura & flagitiosa verba polluere linguam & aures Deo consecratas modo infinitis partibus sanctiore. Comœdiæ, Romani, ridiculæ Poëses, nuptiæ inhonestæ, sunt indignæ Christiano; Spiritus orationis, gemitus cordis, adeò decentes Christianum, longissimè distant ab homine professo jocos, & ab aliquo qui ex vitæ instituto scurram agit & ludionem.

5 Hoc enim scitote intelligentes, quod omnis fornicator, aut immundus, aut avarus, quod est idolorum servitus, non habet hereditatem in regno Christi & Dei.

Hoc adoratur quod amatur; cum nihil non ei sacrificemus; & pecunia nobis est Deus, quando ejus possessione putamus nos beatos. Glo-
ria

ria coelestis est sola hæreditas quam Pater Coelestis habet dandam : non est hæc nisi pro filiis. Est acquisitio Jesu Christi, non est nisi pro membris ejus.

Matth.

24. 4.

Marci

13. 5.

Luca

21. 8.

2. Theff.

2. 8.

6 *Nemo vos seducat inanibus verbis: propter hac enim venit ira Dei in filios dissidentia.*

7 *Nolite ergo effici participes eorum.*

Seduci amamus, cum lubenter audimus verba, nec evitamus consortium libertinorum vel hæreticorum. Quò pacto possumus eos tolerare, cum nihil sit aptius divinam Nemese[m] provocare; quia directè se opponunt regno veritatis, & stabilire conantur regnum mendacii.

8 *Eratis enim aliquando tenebræ; nunc autem lux in Domino. Ut filii lucis ambulate:*

Quid esse possumus nisi tenebræ, nisi error, & nisi peccatum, sine lumine fidei, sine Jesu Christo, sine charitate? Sæpe conferamus id quod sumus per nos ipsos, cum eo quod sumus per misericordiam Dei. Christianus qui non utitur lumine fidei ad incedendum & progrediendum in via cœli, est viator per diem dormiens quem nox incautum opprimit.

9 *Fructus enim lucis est in omni bonitate, & iustitia, & veritate:*

10 *Probantes quid sit beneplacitum Deo:*

Non est lux qua facit peregrinatorem in patriam suam advenire; sed lucis usus. Non est fides qua nos salvat, sed usus fidei & fructus qui sunt bona opera, bona ex officio, quoad omnes etiam circumstantias, citra damnum proximi, cum vera & pura intentione placendi Deo.

11 *Et nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum, magis autem redarguite.*

Nequicquam bonis operibus incumbimus, si per dissimulationem, approbationem, consilium, consensum, adulationem, auxilium, protectionem, &c. communicamus peccatis alienis. Pater aliquis, Præceptor, Magistratus, amicus, & quilibet homo vel amicitia alienâ, vel suâ auctoritate

ritate valens, non est coram Deo defunctus suo officio quod malum non approbet: oportet monere, instruere, corripere, reprehendere, condemnare, punire &c.

12 *Qua enim in occulto sunt ab ipsis, turpe est & dicere.*

Magna opus est discretione & prudentia cum loquendum est de peccatis pudendis, deque omni impudicitia: cedendum quidem est necessitati, sed parcendum pudori.

13 *Omnia autem, qua arguuntur, à lumine manifestantur: omne enim, quod manifestatur, lumen est.*

Valde parum vel etiam nihil cognoscimus miseriam nostram, cum sumus in tenebris erroris aut peccati. Fidei ac gratiae lumen patefacit nobis ipsis quid simus. Vita aliorum est etiam lumen quoddam pro nobis, modò invidia vel prava æmulatio illud non obscuret. Non alia est condemnatio efficacior, correptio suavior & modestior, nec exhortatio magis viva, quam bona vita.

14 *Propter quod dicit: Surge, qui dormis, & exurge a mortuis, & illuminabit te Christus.*

Sed, ô Domine, an non est hoc tuæ luci proprium quod requirat pigrum, qui avertit se ne eam videat: quod suscitet aperiatque oculos ei qui per Dei salutisque suæ oblivionem dormit: quod resuscitet cor mortuum ac induratum, quod odit lucem: quod reddat ipsi oculos ad eam videndam, & voluntatem ad amandam? Sine dubio, ipsa tua lux est quæ prævenit & præparat cor in quo vult habitare. Luceat ergo in cordibus nostris; illic operetur; tenebras nostras dissipet, divina illa tuæ gratiæ lux,

§. 2. CAUTÈ AMBULARE. REDIMERE TEMPUS
IMPLERE SE SPIRITU S. CANERE CANTI-
CA. HONORE INVICEM PRÆVENIRE.

† Dom. 15 † Videte itaque fratres, quomodo cautè am-
20. post buletis: non quasi insipientes,
Pentec. 16 Sed ut sapientes: redimentes tempus, quo-
Coloss. 4. niam dies mali sunt.
5.

Quàm est prudentia Evangelica, & Christiana
quædam circumscriptio, necessaria inter tot hostes
veritatis, salutis & Ecclesiæ! Docet nos, nemi-
nem ne lædamus & per zelum indiscretum irrite-
mus; ut Christiana cum patientia feramus om-
nia; ut benè collocemus dies salutis, separando
nos ab omnibus quæ eò non ducunt; ut, si qui-
dem necessarium est, relinquamus omnia ad sal-
vandam omnia.

Rom. 12. 17 Propterea nolite fieri imprudentes, sed in-
2. telligentes quæ sit voluntas Dei.

1. Theff.
4. 3.

Prudentia Christiana in hoc insuper consistit,
ut quæramus & in omnibus observemus volun-
tatem Dei; scientiam ad eam cognoscendam;
vires ad eam perfectè adimplendam. Numquam
inconsulto Deo magni ponderis rem oportet ag-
gredi; potest isthæc inconsiderantia magno con-
stare.

18 Et nolite inebriari vino, in quo est luxu-
ria: sed implemini Spiritu sancto,

Indulgere genio, & committere impudicitias,
sunt duo focii qui vix separantur: carnales vo-
luptates corporis, & castæ deliciæ spiritus tam
non possunt inter se convenire, quàm commu-
nicatio esse nequeat inter mensam Jesu Christi
& mensam Belial. . Duæ ebrietates multum dis-
crepantes; ebrietas corporis per intemperatam
potationem vini, & ebrietas animæ per ple-
nitudinem Spiritus Sancti; altera, quæ dat cor-
pori vires perniciosas, ardorem nefarium, con-
fidentiam temerariam, producit oblivionem
Dei.

Dei, tollitque usum rationis; altera, quæ animæ largitur sanctum quoddam gaudium, magnanimitatem humilem, vires salutare, facit oblivisci mundum ejusque cupedias, aufert usum rationis corruptæ, ut per fidem faciat amplecti rationem supremam & supremè sanctam, quæ est Deus.

19 *Loquentes vobismetipsis in Psalmis, & hymnis, & canticis spiritualibus, cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino,*

20 *Gratias agentes semper pro omnibus, in nomine Domini nostri Jesu Christi, Deo & Patri.*

Laus & gratiarum actio sunt effectus ac sancta quædam exundatio plenitudinis Spiritus S., & exilii nostri consolatio. Est sacrificium quod oportet offerre. 1. *Semper*, non modò diebus locisque consecratis Deo; sed omnibus locis, omnibus diebus, in medio suarum occupationum & laboris: dici nequit quàm sit utile inspirare opificibus istud exercitium cantandi cantilenas sanctas & spirituales cum laborant, docere eos ejusmodi cantilenas; ubique earum usum introducere; eosque deterrere à cantilenis inhonestis & profanis. 2. *Psalmi* præferuntur, tum in laudibus privatis, tum in publicis. Quem in iis Ecclesiâ servat ordinem, descendit ab Apostolis. 1. Psalmi, 2. Hymni, 3. Cantica. 3. Ut omnia sint *spiritualia*, nihil profanum. 4. *Ex fundo cordis*, tamquam qui loquamur Deo, non primoribus labris, nec habitu aliquo mundano, nec modo molli & effeminato. 5. Non ad suam propriam satisfactionem, sed ad *gloriam Dei*. 6. Per desiderium referendi ad ipsum omne bonum quod ab ipso percipimus, quod propter ipsum facimus, quod non nisi pro ipso possidemus. 7. Ut ipsi gratias agamus de *omnibus*, vel de ipsis afflictionibus ac malis. 8. Laudare Deum tamquam Deum, in essentiæ suæ omniumque perfectionum divinarum unitate, in personarum suarum Trinitate, in sanctitate suarum operatio-

num in seipso, & in suis creaturis. Benedicere ipsum tamquam *Patrem* in trinitate, *Patrem* in Incarnatione, *Patrem* in christiana adoptione filiorum, inque omnibus ejus effectibus. 10. Laudare Deum *in nomine Jesu-Christi*, id est, in ejus persona, ut prosequamur tamquam ejus membra laudes ipsius super terram; per ipsius merita; per ipsius spiritum; in ipsius dispositionibus; uniendo nos ei tamquam veræ laudi sui Patris, quæ sola sit digna ipso, toti quæ ejus corpori, Ecclesiæ triumphanti ac militanti, quæ capiti suo unita erit unica Dei laus in æternitate, quando consummata cum ipso in Deo, acceperit ultimam & perfectissimam plenitudinem Spiritus S.

21 *Subjecti invicem in timore Christi.*

11. Indigna est laus Deo, nisi cum laude linguæ conjungatur laus operum. Exinanitio statumque servi ad quem Jesus Christus se depressit, est maxima laus quam suo Patri dedit. Qui melius ipsum imitatur in humilitate, subiectione & dependentia, ille est qui amplius ipsum laudat.

§. 3. SANCTITAS MATRIMONII. VIR CAPUT MULIERIS, SICUT J. CHRISTUS EST CAPUT ECCLESIAE.

† Pro
Iponfali-
bus.

Gen. 3.
16.

Coloss. 3.
18.

1. Petr. 3.
1.

1. Cor.
11. 3.

22 † *Mulieres viris suis subdite sint, sicut Domino:*

23 *Quoniam vir Caput est mulieris: sicut Christus caput est Ecclesiae: Ipse, salvator corporis ejus,*

24 *Sed sicut Ecclesia subiecta est Christo, ita & mulieres viris suis in omnibus.*

Officia matrimonii, primæ societatis. Quam hæc debet esse sancta, cum formata sit super foedere ac societate Verbi cum nostra carne, ac Jesu Christi cum sua Ecclesia, & hinc profluxerit ipsius gratia? Quo sanctior est Mariti in suam uxorem auctoritas, velut quæ sit participatio quædam auctoritatis Jesu Christi in suam Eccle-

Ecclesiam, eo minus debet ea vir abuti ad malum, honorando Ecclesiam in sua sponsa; eoque magis debet femina ipsi esse subiecta, honorando Jesum Christum in suo viro. Debet ei unionem & fidelitatem tamquam suo sponso; obedientiam ac dependentiam in omnibus (salvo honore atque lege Dei) tamquam suo capiti; fiduciam & amorem tamquam Salvatori suo, qui eam nutrit, defendit, consolatur tamquam proprium suum corpus.

25 Viri diligite uxores vestras, sicut & Christus Coloss. 34 dilexit Ecclesiam, & semetipsum tradidit pro ea. 19.

26 Ut illam sanctificaret, mundans lavacro aqua in verbo vite,

27 Ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi, sed ut sit sancta & immaculata.

Indivisa debent esse auctoritas & amor in marito, sicut sunt in Jesu Christo. Exemplar & regula amoris ipsius erga suam sponsam, est amor Jesu Christi erga suam Ecclesiam: modus ejus est, vel vitam suam dare pro ea, si sit necessarium; finis ipsius proximus, sponsæ suæ in hac vita sanctificatio; finis ultimus, facere ex ea sponsam Dei & Jesu Christi, puram, sanctam, oculis ejus gratam, dignamque quæ æternum ei uniatur. Ubi sunt mariti, qui ad regulas istas tam puras suum erga uxores amorem conformant?

28 Ita & viri debent diligere uxores suas ut corpora sua. Qui suam uxorem diligit, seipsum diligit.

29 Nemo enim unquam carnem suam odio habuit: sed nutrit, & fovet eam, sicut & Christus Ecclesiam:

30 Quia membra sumus corporis ejus, de carne ejus & de ossibus ejus.

Felix matrimonium, in quo vir & femina semper præ oculis habent tria isthæc amoris conjugalis motiva, fundata in tribus generibus unionum; in unione corporis, in unione animi per

amorem naturalem, in unione sancta, myste-
riosa, & Sacramentali in Jesu Christo, sponsum
inter & sponsam. Hæc debet conari perficere
submissionem suam, dependentiam suam sancti-
ficare, fidelitatem suam egregiè comprobare;
ille debet providere necessitatibus suæ sponsæ,
sic ut interim luxum non foveat; ipsius rationem
vivendi observare, sic ut eam non contristet; te-
nere eam subjectam, nec tamen cogere; amare
eam citra zelotypiam: ipsius ingenio obsequi, sed
non blandiri: honorare, non inflare; totus esse
ipsius, mancipii tamen instar non serviat.

1. Gen. 2. 31 Propter hoc relinquet homo patrem, & ma-
24. trem suam, & adhærebit uxori suæ: & erunt
Matth. duo in carne una.

19. 5. Judæi matrimonio juncti obediunt in hoc legi
Marci per Moysen publicatæ; Christiani innituntur Je-
10. 7. su Christo qui ex Patre suo exivit; & Matrem
1. Cor. 6. suam Synagogam reliquit ut adhæreret Ecclesiæ
16. sponsæ suæ.. Inseparabilis matrimonii unio, &

Christianum quod inde sequitur vînculum, ma-
gis commendantur viro, quia hic est magis ne-
cessarius suæ uxori, magis tenetur eam acquire-
re, sicut Jesus Christus acquisivit Ecclesiam, &
commodis ejus prospicere, quemadmodum spon-
sæ suæ prospexit Salvator.

32 Sacramentum hoc magnum est, ego autem
dico in Christo & in Ecclesia.

Excellentia, Sanctitas, & mystica matrimo-
nii Christiani unitas, quæ emanavit ex matri-
monio Jesu Christi cum sua Ecclesia, cujus est
imago, à quo trahit gratiam & spiritum suum,
quodque adimplet illud perficitque dando fi-
lios Ecclesiæ, & membra Jesu Christo. An
est æquum ut Sacramentum adeo sanctum tam
vehementer conspurcetur? Qualem pudorem,
qualem reverentiam, qualem non postularet reli-
gionem? Quam longè absunt ab imitatione pu-
ritatis Jesu Christi & Ecclesiæ, qui pecudum
etiam vincunt brutalitatem!

33 Verumtamen & vos singuli, unusquisque uxorem suam sicut seipsum diligat: uxor autem timeat virum suum.

Omnia matrimonii officia rediguntur ad unitatem & amorem conjugalem; amorem tene- rum & purum, vigilantem ac laboriosum in vi- ro; amorem humilem & obedientem, pruden- tem & reverentialem in muliere. Unus Jesus Christus, unus maritus. Una Ecclesia, una fe- mina. Unus spiritus & unum cor & in viro & in muliere per opinionum ac voluntatis confor- mitatem, sicuti non est nisi unus spiritus & unum idemque cor in Jesu Christo, & in Ecclesia quod in utroque operatur omnia.

CAPUT VI.

§. I. MUTUA FILIORUM PARENTUMQUE OF- FICIA; SERVORUM AC DOMINORUM.

I **F**ilii, obedite parentibus vestris in Domino, hoc enim justum est.

Secundæ Societatis officia, Parentum erga Fi- lios. . Pietatis filialis character, est obedientia, sed subordinata & relata ad obedientiam quæ de- betur Deo, primo Patri. Non est hæc obser- vantia quædam civilis, sed obligatio justitiæ. Si æquum est dependere ab iis quibus leges humanæ, sors armorum, nativitas, nostrave ipsorum electio nos subjiciunt, quid æquius quam eis obedire quibus Deus, natura, & quid- quid sumus nos submitunt?

2 Honora patrem tuum & matrem tuam. quod Exod. 20
est mandatum primum in promissione: 12.

3 Ut benè sit tibi, & sis longævus super ter- Deut. 5.
ram. 16.

Religionis est, parère legi Dei: gratitudinis Eccli. 3.
est, acceptis bonis bene uti: prudentiæ est, vi- 9.

tæ præsentis sibi asserere possessionem, hono- Matth.
rando eos per quos eam accepimus: Est vi- 15. 4.

Marci 7. vere ex fide, magis adhuc contendere ad vi-
 10. tam sæculi venturi. Est pietas illuminata ve-
Coloss. 3. réque Christiana, in parentibus, pastoribus,
 20. Principibus, ministris, & magistratibus reve-
 rerer authoritatem Dei Patris, qui per illos nos
 gubernat, Sapientiam filii qui illorum ministe-
 rio nos instruit, & charitatem Spiritus S. qui
 per eos nos adjuvat & ad officium nostrum
 impellit.

4 *Et vos patres nolite ad iracundiam provoca-
 re filios vestros: sed educate illos in disciplina &
 correptione Domini.*

Sapiens & Christiana filiorum educatio, pro-
 prium est parentum munus. Valde sibi ca-
 vere debent ne naturalem corporis habitudi-
 nem, ætatis calorem, nascentesque filiorum
 passionibus laceffant, non impendendo nisi minas,
 vociferationes & punitiones; ubi contra debe-
 rent sedulo observare ipsorum inclinationes &
 indolem, detegere ingenium eorum & agendi ra-
 tionem; formare iudicium ac mores; eosque
 assuefacere ut ad sui ipsorum suarumque actio-
 num considerationem intendant animum, ut
 eas cum muniis suis & obligationibus confe-
 rant, ut consulant & auscultent veritatem le-
 gemque æternam, redeundo ad proprium cor
 ubi illæ loquuntur. Quid est corripere ac
 instruere juxta Dominum, nisi multo magis in-
 struere quàm punire: imbuere mysteriis reli-
 gionis, vitæ Christianæ regulis, vitæ honestæ,
 civilis ac politicæ officiis; punire, non par-
 vos defectus, sed magnos; non ex animi pro-
 pensione, sed ex necessitate; non ex consuetu-
 dine, stomacho, iracundiæ impetu; sed cum
 ratione, cum moderatione & postquam de ad-
 missis culpis fuerint convicti; & super hæc om-
 nia multum orare, & frequenter eos offerre
 Deo? Sed quis hæc ita præstat?

Coloss. 3. 5 *Servi obedite dominis carnalibus cum timore*
 22. *& tremore, in simplicitate cordis vestri, sicut Chri-*
 6 *sto;* Non

6 Non ad oculum servientes, quasi hominibus Tit. 2. 9.
placentes, sed ut servi Christi, facientes voluntatem Dei ex animo, 1. Petr. 2.
18,

7 Cum bona voluntate servientes, sicut Domino, & non hominibus:

8 Scientes quoniam unusquisque, quodcumque fecerit bonum, hoc recipiet a Domino, sive servus, sive liber,

Tertia societas Domini & servi. Officia famuli Christiani. 1. Observantia non exterior modo, sed interior & sincera. 2. Timor non tam ne corripiatur ac puniatur, sed ne muneri suo desit Dominumque suum offendat. 3. Ex animo facere quidquid ad ipsius spectat obsequium, ipsiusque commoda habere cordi. 4. Obedire in simplicitate rejiciendo omnes illas contradictiones interiores, malignasque illas & rebelles malorum servorum animadversiones. 5. Cum affectu, tamquam amico cui sponte nostrâ & ex animi studio serviremus, non tamquam extraneo vel inimico cui non nisi coacti obtemperaremus. 6. Considerare in ipso vel gratiam vel auctoritatem & personam Jesu Christi. 7. Non hoc tantum facere quod sufficit ad placendum homini qui videtur, sed quod necessarium est ad placendum Deo qui non videtur. 8. Pro fine ac motivo inagis habere gloriam supremi magistri, quam servitium Domini mortalis. 9. Statum suum amare, quia sic est voluntas ac beneplacitum Dei. 10. Reputare se tamquam servum Jesu Christi cui jus competat, quo voluerit modo in corpore eum suo impendere, cum sanguine suo eum redemerit. 11. Laborare animi dispositione digna J. Christo cui servitur? 12. In operis & labore his se cogitationibus animare: quod omnia sint coram Deo aequalia; quod servus aequè ipsi charus sit atque Dominus; quod non penset nisi opera, & non conditionem operarii: quod nihil eorum quæ pro Deo facta fuerint carebit præ-

- mio, quodque præmium illud sit ipse Deus.
- Deut. 10. 9* Et vos domini eadem facite illis, remittentes
17. minas: scientes quia & illorum, & vester Domi-
2. Par. nus est in calis: & personarum acceptio non est apud
19. 7. eum.
- Job 34.* Domini christiani officia. In animo se con-
19. siderat tamquam domesticorum suorum coram
Sap. 6. 8. Deo servum, tamquam fratrem ipsorum in Je-
Eccli. su Christo, tamquam ejusdem corporis mem-
35. 15. brum, tamquam ejusdem Domini servum. Præ-
Actor. cipit & famulari sibi facit adhibitâ moderatione
10. 34. viri, qui famulatu non utatur nisi ex necessitate,
Rom. 2. & non ex imperio quod superbia & vanitas in-
11. spirat. Quicumque durè & citrà misericor-
Col. 3. diam agit cum suo servo, timere debet ne se-
25. cum eodem modo agat is, cujus ipse est ma-
1. Petr. 1. gis servus, quàm mancipium aliquod sit sui Do-
17. mini. Omne conditionis discrimen coram ju-
 dicio Dei evanescet; nihil ejus restabit nisi vel
 bonus vel malus usus.

§. 2. SPIRITUALIA HOMINIS CHRISTIANI
 ARMA. VIGILANTIA ET PERSEVE-
 RANTIA IN ORATIONE.

*10 De cetero fratres, confortamini in Domino,
 & in potentia virtutis ejus.*

Visis obligationibus nostris, quid restabit no-
 bis, Domine Jesu, nisi ut recurramus ad Te qui
 es nostra fortitudo, nosque committamus om-
 nipotenti tuæ gratiæ? Sine illa nihil possumus;
 cum illa possumus omnia.

*11 Induite vos armaturam Dei, ut possitis sta-
 re adversus insidias diaboli.*

Oportet nos esse totos indutos Jesu Christo
 ad pugnandum; nihilque negligere mediorum
 omnium quæ dedit nobis Deus ad repellendos
 inimici nostri impetus. Omnes virtutes Chri-
 stianæ necessariae sunt ut contra dæmonem nos
 defendamus. Si vel ab una parte pateamus, hoc
 satis

fatis est ad accipiendum vulnus mortale. Opponamus dæmoni humilitatem atque simplicitatem christianam: hâc ratione technas ejus omnes eludemus.

12 Quoniam non est nobis colluctatio adversus carnem & sanguinem; sed adversus principes, & potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitia, in caelestibus.

Parum timeamus jacturam vitæ alicujus carnis & sanguinis; pereant nobis omnia ut defendamus vitam gratiæ contra inimicos, quorum natura tam est spiritualis, numerus tam prodigiosus, potestas tam terribilis, regnum tam vastum, fallaciæ tam subtiles, malitia tam absoluta, quique omni tempore, omnibus locis, modis omnibus nos cingunt & invadunt. . Magna illa nomina principatum, potestatum, Principum mundi, continent quidquid infelicibus istis spiritibus de sua magnitudine restat: idem accidit magnatibus mundi post suam mortem si suâ se magnitudine permittant inebriari, vitæque suæ tempore potestate suâ abutantur.

13 Propterea accipite armaturam Dei, ut possitis resistere in die malo, & in omnibus perfectis stare.

Nisi Deus ipse suis nos armis induat, formando ea in nobis per suam gratiam, nec vincere possumus, nec pugnare, nec resistere.. Tota ergo vita non est nisi unus dies, sed dies malus; cum non sit nisi una tentatio, & pugna continua à qua dependet totum. Qui per hanc diem dormit, de æternitate periclitatur.

14 State ergo succincti lumbos vestros in veritate, & induti lorica[m] justitiæ,

1. Qui non cupit esse deceptus, debet semper esse in armis, semper erectus in pedes, semper expectans hostem, pugnantis habitu: *State.* 2. Sincerus veritatis affectus tenet animum benè compositum, sicut cingulum tenet corpus. 3. Bona conscientia & amor justitiæ armat ipsum

induitque perfecta in Deum fiducia in omnibus tentationibus.

15 *Et calceati pedes in preparatione Evangelii pacis :*

4. Fervor & zelus perfectionis Christianæ facit ipsum fideliter ire ad Deum per durissimas quasque Evangelii vias, paratum currere quocumque charitas & voluntas Dei vocaverint.

16 *In omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere :*

5. Fides bonorum æternorum facit ipsum molestissimas cupiditatis aggressiones, variasque prosperitatum & adversitatum hujus vitæ tentationes depellere.

Isaia 59. 17. *Et galeam salutis assumite ; & gladium spiritus, (quod est verbum Dei)*

1. Theff. 5. 8.

6. Fiducia habendi Jesum Christum pro capite ac Salvatore, & consideratio eorum omnium quæ fecit pro illis quos decrevit salvare, nihil non eum facit sperare, omnesque diffidentia ac desperationis tentationes propulsare. 7. Verbum Dei subministrat ipsi ad avertendas intellectus humani illusiones arma, quibus impetere possit & destruere errorem atque peccatum, & fugare dæmonem.

Coloss. 4. 2.

18 *Per omnem orationem & obsecrationem orantes omni tempore in spiritu : & in ipso vigilantes in omni instantia, & obsecratione pro omnibus sanctis ;*

8. Præsertim oratio. 1. Per hanc omnia ista divina arma format gratia ; per hanc utitur eis charitas. 2. Nullam orationis methodum negligamus, non vocalem, non mentalem, non publicam, non privatam &c. 3. Obsecremus Deum Patrem nostrum ; & per quem, nisi per Filium ejus Jesum Christum, per ejus sacrificium, charitatem, omniaque ejus merita? 4. Omniloco, omni tempore, omni occasione. 5. Precemur ex animo in spiritu & in veritate, modo quodam pleno reverentiâ & religione, perque

que sanctam quamdam mentis elevationem, veramque cordis humilitatem. 6. Cum vigilantia supra nos ipsos, ut ne in ea evagemur animo & aberremus, ut ne quid in ea faciamus vel indignum actione tam sancta atque est oratio, vel illo quem rogamus. 7. Cum fervore, instantia & perseverantia. 8. In Communione Sanctorum, cum charitate pura quæ propria comoda non spectet, generali erga totam Ecclesiam, necessitates suas offerente, perfectionem suam exposcente, consummationem suam desiderante.

19 Et pro me, ut detur mihi sermo in aper- *Coloss.*
tione oris mei cum fiducia, notum facere myste- *4. 3.*
rium Evangelii: *2. Thess.*

20 Pro qua legatione fungor in catena, ita ut *3. 1.*
in ipso audeam, prout oportet me, loqui.

9. Singulariter orare pro Pastoribus, concionatoribus & missionariis, proque iis omnibus qui in Ecclesia laborant. Quod autem pro ipsis peti debet, est 1. Ut in ministerii sui exercitio multum dependeant à Deo, & hic sit qui ipsis aperiat os, non vanitas, ambitio, avaritia, &c. 2. Ut ab ipso accipiant quod eos oportet dicere, non per novam aliquam revelationem, sed per viam orationis ac studii Sacrarum Scripturarum Patrumque Ecclesiæ. 3. Ipsa etiam verba modosque expendentes quid operi Dei maxime conveniat. 4. Ut habeant sanctam istam libertatem adeo necessariam annuntiando in sua puritate Evangelio, nihil timentes, nihil sperantes, nihil erubescences. 5. Ut sint fideles, ne quid admisceant profani, sed mancant intra mysteria religionis & veritates Evangelii. 6. Ut se considerent tamquam Vicarios Jesu Christi, legatos & Apostolos Dei, ejusque ministerio nihil agant indignum. 7. Ut vel medias inter catenas & humiliactiones, ministerii illius dignitatem præstent. 8. Nihil deperdentes vel de libertate Evangelica, vel de constantia Apostolica in afflictionibus

nibus & vexationibus mundi. 9. Confiderantes hasce velut quamdam stipendii sui partem, & tamquam proprium characterem ministri Jesu Christi. 10. Ne par pari referant sequentes in eo humani spiritus impetum; ubi deberent se permittere duci à Spiritu Dei, in ipso.

21 *Ut autem & vos sciatis quæ circa me sunt, quid agam: omnia vobis nota faciet Tychicus, charissimus frater, & fidelis minister in Domino:*

22 *Quem misi ad vos in hoc ipsum, ut cognoscatis quæ circa nos sunt, & consoletur corda vestra.*

Operæ pretium est, quoad ejus fieri potest, commercium fovere cum sua Ecclesia; ab ea oculos numquam avertere; suum ei statum & necessitates indicare: consolari ipsam, sequi ipsum consolari cum illa: hæc numquam Pastori fas est omittere inter maximas quasque suas adversitates & persecutiones. Mutuum est & Pastori & ovibus adminiculum, communicatio ista qua de statu suo se invicem reddunt certiores.

23 *Pax fratribus, & charitas cum fide, à Deo Patre, & Domino Jesu Christo.*

Quam efficax debet esse hæc oratio in Pastore qui pacem ac charitatem pro ovibus suis ipse conservat in mediis molestiis quas ipsi suscitant, & in quo hoc unum agunt, quod ipsius fidem adaugeant! . Tres tituli pro hæreditate pacis: titulus Creatoris Dei, titulus adoptionis Patris, & titulus redemptionis Domini nostri Jesu Christi, qui omnes complectitur.

24 *Gratia cum omnibus, qui diligunt Dominum nostrum Jesum Christum in incorruptione. Amen.*

Gratia quæ est effectus amoris Jesu Christi erga nos, fit etiam merces amoris nostri erga ipsum. Nihil non ab ipso expectandum est cum diligimus: nihil non timendum, cum non diligimus. . Qui cupit cognoscere an Jesum Christum vero & puro amore diligat, is examinet. 1. An magni faciat ea quæ magni facit Jesus Christus,

stus, bona immortalia, & incorruptibilia, & an ei serviendo non sectetur bona peritura. 2. An oderit ea quæ odit Jesus Christus, proprii animi sui corruptionem, & peccati foeditatem. Amen ita fiat, Domine Jesu; sed ama me, ut te amem ego, producatque in me gratia tua amorem quem vult coronare. Amen.

EPISTOLA BEATI PAULI APOSTOLI AD PHILIPPENSES.

CAPUT PRIMUM.

§. I. S. PAULI ERGA PHILIPPENSES
AMOR. DESIDERIUM PERSEC-
TIONIS IPSORUM.

PAULUS & Timotheus, servi Jesu Christi, omnibus sanctis in Christo Jesu, qui sunt Philippis, cum Episcopis, & diaconibus.

Apostoli eo gloriati sunt, quod essent servi I. Christi tum, cum is esset titulus ignominiosus & capitale crimen coram hominibus; & nos modo eum erubescemus? Eo adhuc major est eorum culpa, qui cum non erubescant nomen, opera

opera erubescunt . Ecclesia perfecta & visibilis, constans Pastoribus & grege, clero & populo.

2 Gratia vobis & pax a Deo Patre nostro, & Domino Jesu Christo.

Gratia super terram & pax in Cælo sunt patrimonium filiorum Dei, promissum à Patre, & redemptum per Filium. Hoc speciali titulo Jesus Christus eorum Dominus est & magister.

3 Gratias ago Deo meo in omni memoria vestri, Gratiarum actio unum est ex capitalibus religionis officiis. Cur primi Christiani isti officio fideiores erant, quàm nos, nisi quia pluris faciebant, quam nos, fidem & gratiam Jesu Christi!

4 Semper in cunctis orationibus meis pro omnibus vobis, cum gaudio deprecationem faciens,

5 Super communicatione vestra in Evangelio Christi a prima die usque nunc.

Orationes, quas pro aliis fundimus solent habere conjunctam consolationem & fiduciam. Acceptarum gratiarum recordatio facit, ut cum gaudio loquamur. Nihil efficacius Pastorem consolatur in passionibus & laboribus suis, quam eorum fructum cernere in fidelitate populorum.

† Dom.
22. post
Pentec.

6 Confidens hoc ipsum, quia qui cæpit in vobis opus bonum, perficiet usque in diem Christi Jesu.

Quid potest sibi præsumptuosa hominis voluntas tribuere, si initium & progressus, perfectio & perseverantia sunt effectus operationis Dei in corde? Primæ gratiæ sunt pignus, non securitatis, sed fiduciæ respectu ultimæ. Perfice ergo, Deus meus, opus misericordiæ tuæ, quod in me inchoasti.

7 Sicut est mihi iustum hoc sentire pro omnibus vobis: eò quòd habeam vos in corde, & in vinculis meis, & in defensione, & conformatione Evangelii, socios gaudii mei omnes vos esse.

8 Testis enim mihi est Deus, quomodo cupiam omnes vos in visceribus Jesu Christi,

Cha-

Charitas & zelus Pastoris erga aliquas ex ovibus suis, ovium amor Pastoris amor & curis respondens, earum fidelitas in communicando passionibus & bonis operibus ipsius, felicia sunt salutis præsagia. . . Quantam affert quietem, esse in corde Pastoris prudentis, illuminati & zelo pleni, atque in id unum incumbentis, ut ponat nos in corde & visceribus J. Christi! . . . Juramentum istud utile est & necessarium, cum adhibeatur ad fovendam fiduciam & unionem inter Pastorem & gregem.

9 Et hoc oro ut charitas vestra magis ac magis abundet in scientia, & in omni sensu:

10 Ut probeis potiora, ut sitis sinceri, & sine offensa in diem Christi,

11 Repleti fructu justitiæ per Jesum Christum, in gloriam & laudem Dei.

Qui vult Dominari in animas, exigit ab iis adhesionem & obedientiam cæcam; qui iis servit propter Deum, vult ut ambulent in viis ejus cum scientia & discretionem. . . Scientiæ lumen, ut oculos mentis non perstringat, sed illuminet, debet crescere in charitate. Charitas, ut non labatur, nec alios ad lapsum impellat, debet crescere in scientia. . . Conemur igitur semper crescere in notitia & amore officiorum nostrorum, is efficax modus est, quo obtimeamus perseverantiam, quam mereri non possumus. . . Charitas inchoata, inchoata justitia est; charitas plena & perfecta, est plenitudo justitiæ & bonorum operum. Horum fructuum plenitudini, non quibuldam tantum, perseverantia datur. Sine intermissione laboremus, nec unquam satis esse putemus. Omnia per Jesum Christum omnia propter gloriam Dei.

§. 2. VINCUŁA S. PAULI CONFIRMANT FIDELIS, VERITAS PRÆDICATA PER SPIRITUM INVIDIÆ. FIDUCIA S. PAULI.

12 Scire autem vos volo fratres, quia quæ circa
me

me sunt, magis ad profectum venerunt Evangelii;

13 *Ita ut vinculu mea manifesta fierent in Christo in omni pratorio, & in ceteris omnibus;*

Qui animum abjicit in contradictionibus, parum novit vias Evangelii. Per passiones operariorum opera Dei stabiliuntur & firmanantur. Humana obstacula sunt adminicula Divina: quo desolantur homines carnales, id consolatur filios fidei. Non eo gloriatur Paulus, quod sua eloquentia & talenta in pratorio celebrentur, sed quod illic humiliaationes suæ manifestæ factæ sint. Cum Deus vult suos manifestare, facit ut infensissimi ipsorum hostes isti fini serviant. Sinamus Deum agere, & ductum ejus sequamur.

14 *Et plures è fratribus in Domino confidentes vinculis meis, abundantius auderent sine timore verbum Dei loqui.*

Quanti refert, ut homo gratia & auctoritate pollens in Ecclesia, & in cujus mores intenti sunt hominum oculi, in defensione veritatis nusquam cedat! Deus sæpe annectit unius firmitati, magnanimitati, & fidelitati reliquorum omnium firmitatem & fidelitatem.

15 *Quidam quidem & propter invidiam & contentionem, quidem autem & propter bonam voluntatem Christum prædicant,*

16 *Quidam ex charitate, scientes quoniam in defensionem Evangelii positus sum.*

17 *Quidam autem ex contentione Christum annuntiant non sincerè, existimantes pressuram se suscitare vinculis meis.*

18 *Quid enim? Dum omni modo, siue per occasionem, siue per veritatem, Christus annuntietur; & in hoc gaudio, sed & gaudebo.*

Quam multiplici spiritu & motivo suscipiunt homines ministerium verbi! 1. Spiritus invidiæ propter famam proximi. 2. Spiritus contentionis & disceptationis. 3. Spiritus malignitatis ad alios humiliandos, & suscitandam ipsis pressuram. 4. Spiritus vanitatis & ambitionis. 5. Spi-
ritu

ritus assentationis & obsequii. 6. Spiritus Dei, qui diffundit charitatem & format bonam voluntatem. Solus hic Spiritus efficit, ut prædicet quis Evangelium Dei ex amore regni ejus & salutis animarum, cum æstimatione, veneratione, submissione, dependentia & subordinatione respectu ordinis hierarchici, intrepido animo (v. 4.) solo intuitu causæ J. Christi (v. 18.) Væ illi, qui passionibus suis, velut gradibus, evehitur in cathedram veritatis; quantumcumque bonum inde Deus eliciat!

19 *Scio enim quia hoc mihi proveniet ad salutem, per vestram orationem, & subministrationem Spiritus Jesu Christi,*

Spiritus Dei facit, ut omnibus bene utamur; is omni occasione invocandus est. Deus illum concedit desideriis, gemitibus, & orationibus Ecclesiæ; quia is ipse Spiritus est, qui in ea desiderat, gemit, orat. . Omne meritum laboris mercenariorum transfertur ad veros Pastores. Hi ex ipsa aliorum invidia proficiunt.

20 *Secundum expectationem & spem meam, quia in nullo confundar: sed in omni fiducia sicut semper, & nunc magnificabitur Christus in corpore meo, sive per vitam, sive per mortem.*

21 *Mihi enim vivere Christus est, & mori lucrum.*

Unica res vero Pastori cordi est, facere officium suum. Nihil est, quod possit illi suam libertatem, pacem, fiduciam auferre, quando scit se opus Dei facere. . Modò Deus glorificetur, parum refert quomodo, aut quo nostro dispendio. . Non est victimæ, eligere modum, quo honoret Deum suum. Victimæ gloria in eo consistit, ut consumatur propter gloriam ejus, qui eam fecit id quod est. . Mors lucrum est, sed ei, qui cum non vixerit, nisi propter J. Christum, vitam suam per mortem in J. Christo recuperat. Id cupio, ô Jesu, te esse vitam meam, quemadmodum Deus Pater tuus vita tua est: id igitur
in

in me per gratiam tuam operare, ut eam impendam & consumam propter te, quemadmodum tu propter Deum vitam tuam consumpsisti & sacrificasti.

§. 3. S. PAULUS INTER DEUM ET FRATRES SUOS DIVISUS. FIRMITAS HOMINIS CHRISTIANI. MAGNA GRATIA PATI PRO JESU CHRISTO.

22 *Quod si vivere in carne, hic mihi fructus operis est, & quid eligam ignoro.*

Beatus ille Pastor, qui nullum invenit in vita bonum, nisi laborare pro J. Christo! Quanta confusio iis, quibus ea est unica cura ut nihil agant, & vitam degant mollem, & totam carnalem!

23 *Coarctor autem è duobus: desiderium habens dissolvi, & esse cum Christo, multo magis melius:*

24 *Permanere autem in carne, necessarium propter vos.*

Quam tenaciter tibi adhæret, ô Deus meus, cor non divisum, nisi inter desideria, ut sit cum Jesu Christo Filio tuo, & ut serviat Ecclesiæ Sponsæ tuæ! . Qua sanctiori ratione potest quis imitari J. Christum, quam se privando, ut ipse fecit, sinu Patris sui, ad stabiliendam Ecclesiam suam super terram laboribus suis & passionibus?

25 *Et hoc confidens scio quia manebo, & permanebo omnibus vobis, ad profectum vestrum, & gaudium fidei:*

Perfectio Christiana est, desiderium habere terram relinquendi, ut ad Deum eatur: non recusare in ea permanere pro salute animarum, culmen est Sanctitatis Apostolicæ.. Non multum laborat Pastor vel director, ut in Christiano aliquo naturam exhilaret; sed potius ut gaudium fidei per spem afferat.

Eph 4.1.
Coloss.
1. 10.

26 *Ut gratulario vestra abundet in Christo Jesu in me, per meum adventum iterum ad vos.*

27 *Tantum dignè Evangelio Christi conversami-*
ni

ut siue cum venero, & video vos, siue absens 1. Theff. audiam de vobis, quia statim in uno spiritu unanimiter, 2. 12. collaborantes fidei Evangelii:

Vernus Pastor non aliam quærit consolationem, quam ex fide & profectu gregis sui, nec aliam mercedem super terram, quam videre illum vivere dignè Evangelio. Eo nihil dignius est, quam unitas mentis & cordis, quæ nos reddit conformes Deo & Jesu Christo. Nihil aptius ad promovendum opus fidei, & triumphum Evangelii.

28 *Et in nullo terreamini ab adversariis: quæ illis est causa perditionis, vobis autem salutis, & hoc à Deo:*

Afflictiones utiles sunt ad salutem: sed illis, qui norunt iis bene uti. Fidelitas erga Deum magnam affert libertatem & firmitatem in tempore tentationis.

29 *Quia vobis donatum est pro Christo, non solum ut in eum credatis, sed ut etiam pro illo patiamini:*

Summa vitæ christianæ est, credere & pati. Utrumque est opus gratiæ in nobis. Gratia patientiæ excellentior est, quàm gratia fidei; una ad alteram ducit, & est ejus principium. Fides in J. Christo Christianum facit: passio propter J. Christum, Martyrem, id est Christianum primi ordinis.

30 *Idem certamen habentes, quale & vidistis in me, & nunc audistis de me.*

Admodum eloquens est Pastor, qui exemplo suo loquitur. Actiones sunt probationes verbi. Facilius credunt homines quod fieri vident, quàm quod dici audiunt.

CAPUT II.

§. 1. UNIO ET CONSOLATIO IN J. CHRISTO FUGA CONTENTIONUM. SE SIBI INVICEM SUBMITTERE.

I *Si qua ergo consolatio in Christo, si quod solatium charitatis, si qua societas spiritus, si qua viscera miserationis:*

2 Implete gaudium meum, ut idem sapiatis, eandem charitatem habentes, unanimes, id ipsum sentientes,

Nemo tam vera ratione Pater est, quàm verus Pastor. Qui fieri posset, ut cor ejus careret amoris teneritudine, cum teneritudine & charitate ipsa J. Christus plenus sit? Qui habent idem caput, quod est J. Christus eandem vitam, quæ est charitas, eandem animam, quæ est Spiritus Sanctus, eadem viscera, quæ sunt compassio, necesse est ut easdem habeant maximas, eosdem animi sensus, & idem cor. Unio ovium est plenitudo & cumulus gaudii Pastoris. Modo se invicem diligant, remittit ipsis quidquid ab ipsis jure expectare potest consolationis, adjumenti, compassionis & teneritudinis. An par aliqua magnanimitas nota mundo est?

3 Nihil per contentionem, neque per inanem gloriam: sed in humilitate superiores sibi invicem arbitantes,

4 Non quæ sua sunt singuli considerantes, sed ea quæ aliorum.

Quatuor fontes divisionis & peccati. Amor 1. proprii sensus, & desiderium efficiendi, ut præpolleat. 2. Existimationis & gloriæ mundanæ. 3. Dominationis & prælationis. 4. Proprii commodi. Quatuor media opposita. Diffidere propriis cogitationibus, contemnere honorem mundanum, amare dependentiam, parum adhærere bonis terrenis. Hâc ratione conservatus

AD PHILIPPENSES. CAP. 2. 95
vatur pax & unio, quam ut stabiliret venit J.
Christus per incarnationem, destruendo fontes
divisionis.

5. 2. INDUERE SENSUS J. CHRISTI QUI CUM
DEUS ESSET HOMO FACTUS EST. GLO-
RIAM EJUS EXPECTARE.

† 5 *Hoc enim sentite in vobis, quod & in Christo* † Dom.
Jesu: Psalm. ad

6 *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam ar-* Miss.
bitratus est esse se aequalem Deo: Item, in

7 *Sed semetipsum exinaniuit formam servi acci-* Invent.
piens, in similitudinem hominum factus, & habitu & Exal-
inventus ut homo. tat. S.

Numquid nimium est, exigere à membris, ut Crucis.
capitis sui dispositiones imitentur? Quid est, Hebr.
quod quis recusare possit, cum viderit J. Chri- 2. 9.
stum divinitatis prærogativam non obtendisse,
ne semetipsum exinaniret; reddidisse se per om-
nia homini similem; ingressum esse statum ser-
vitutis; renunciassse toto vitæ suæ mortalis tem-
pore pro corpore suo, gloriæ & omnibus juri-
bus ejus, ut pati & mori posset: hoc est quod
quatuor istis divisionis fontibus opponit, ut re-
vocet omnia ad unitatem suam. . Quantum est
vulnus superbiæ nostræ, cum sanari non possit,
nisi Dei ipsius exinanitione! Sed quàm despera-
tus est illius hominis status, quem tale remedium
non sanat!

8 † *Humiliavit semetipsum factus obediens usque* In Miss.
ad mortem, mortem autem crucis. de S.

Conticescat ingenium humanum super his
mysteriis & magnis veritatibus, in quibus ratio
cæcutit. Tu solus, ô Jesu, de his loquere,
quandoquidem ea solus comprehendere possis;
sed magis cordi meo, quàm menti loquere, &
doce illud, quid debeat Deo exinanito, Deo mo-
rienti, Deo pro se crucifixo; & quid illi debeat
justitia tua, si tali exemplo non cedat superbia
& mollities ejus, 9 Prop-

9 Propter quod & Deus exaltavit illum, & donavit illi nomen, quod est super omne nomen:

Quàm justum est, ô Deus meus, ut Filius tuus ad tantam gloriam exaltetur! Sed quantam merentur illi humiliationem, qui adeo non glorificant illum in seipsis per vitam sanctam, ut humiliant illum in gloria sua per superbiam & dissolutionem suam? Vera gloria respondebit humiliationi; sed humiliatio etiam respondebit vanæ & criminosa gloriæ.

Isaia

45. 24.

Rom.

14. 11.

10 Ut in nomine Jesu omne genu flectatur caelestium, terrestrium, & infernorum;

Frustra flectitur genu, si id non fiat, uti in cælo per amorem filialem & religiosum, sed per timorem & coactionem servilem, uti in inferno. Incurventur corda & voluntates nostræ sub voluntate Dei & sub lege J. Christi: ea est vera adoratio, quam ab homine Christiano exigit.

11 Et omnis lingua confiteatur, quia Dominus Jesus Christus in gloria est Dei Patris.

Opera sunt lingua cordis; J. Christum imitari, laudare est. Laus digna ejus magnitudine, est vita per charitatem animata. Fides & conversio omnium nationum sunt fructus humiliationum J. Christi, & quisquam reperietur, qui eas convertere per vias contrarias molietur?

§. 3. TIMOR UTILIS. DEUS DAT VELLE ET PERFICERE. SANCTI, LUMINARIA MUNDI. ZELUS S. PAULI.

12 Itaque charissimi mei, (sicut semper obdistis) non ut in præsentiâ mei tantum, sed multo magis nunc in absentia mea, cum metu & tremore vestram salutem operamini.

13 Deus est enim, qui operatur in vobis & velle & perficere, pro bona voluntate.

Absentia Pastoris probatio est obedientiæ ovium. Qui obedit tantum ad oculum homini, non cogitat magis se debere ei obedire, quem non

non videt, quàm ei, quem videt. . Amor salutem operatur, & amorem istum in nobis operatur J. Christus, & hoc est quod nobis tremorem debet incutere, cum videamus nos amore isto adeo esse indignos.. Nostra salus in manu Dei est: ea est consolatio humilibus, & horro-
ris materia superbis. Nos igitur volumus & facimus liberrimè; sed Deus est, qui operatur in nobis & velle & perficere, non solum non lædens libertatem nostram, sed etiam liberiores & fortiores ad bonum reddens voluntatem nostram.

14 *Omnia autem facite sine murmurationibus, 1. Petr. & hesitationibus:*

15 *Ut sitis sine querela, & simplices filii Dei, sine reprehensione, in medio nationis pravae & perversae: inter quos lucetis sicut luminaria in mundo,*

4. 9.

Murmurare adversus legem & cavillari super obligationibus ejus, est character servi per coactionem agentis, non filii obedientis per amorem.. Oportet nos ex intimo corde & bona fide Deo servire, ut ab eo mereamur obtinere ut fideles permaneamus in medio corruptionis sæculi.. Si Christianus, qui non illuminat mundum per sanctitatem vitæ suæ, est sidus sine lumine; quot existimamus astra esse obscurata in Cælo Ecclesiæ!. Numquam illustriora apparent astra quam in nocte, nec homo Christianus fidelior, quam in tempore tenebroso afflictionum & persecutionum.

16 *Verbum vitæ continentes ad gloriam meam in die Christi, quia non in vacuum cucurri, neque in vacuum laboravi.*

Bonus usus verbi Evangelici continet & figit illud in corde. Fides illud suscipit, spes eo nutritur, charitas & opera bona illud conservant. Bonis est verbum gratiæ & vitæ; impii convertunt illud sibi in verbum maledictionis & mortis. Possumus & debemus jam inde in hac vita desiderare, ut verbum Dei ferat fructum suum; sed non debemus, nisi moderatè desiderare, ut

dulcedinem fructus istius gustemus, sicut S. Paulus, nisi in die iudicii & in præsentia Domini.

17 Sed & si immolor supra sacrificium, & obsequium fidei vestrae, gaudeo, & congratulor omnibus vobis.

18 Idipsum autem & vos gaudete, & congratulamini mihi.

Fides hominis Christiani ab omnibus iurebus abstracti, & zelus unius Pastoris nulli rei amore affixi, duo sunt Sacrificia unita & confusa in Sacrificio J. Christi. Beata anima, quæ Pastorem seu directorem nacta est, qui paratus sit ipsi fidem & fidelitatem etiam vitæ suæ dispendio emere: beatior ille Pastor, qui occasionem nactus est se pro una anima immolandi, & qui nulli deservit, nisi in spiritu Sacrificii! Quod pretium salutis unius animæ nimium esse potest, quæ vita ipsa constitit Filio Dei?

§. 4. VIRTUS TIMOTHEI. OMNES QUÆ SUA
SUNT, QUÆRUNT, NON QUÆ JESU
CHRISTI. LAUS EPA-
PHRODITI.

Act. 16. 1.

19 Spero autem in Domino Jesu, Timotheum me cito mittere ad vos: ut & ego bono animo sim, cognitis quæ circa vos sunt.

Nescit quid sit esse Patrem & Pastorem, qui eam sollicitudinem & teneritudinem Pastoralem non habet.

20 Neminem enim habeo tam unanimum, qui sincera affectione pro vobis sollicitus sit.

Quatuor officia alicujus Pastoris superioris. 1. Debet unire sibi Pastores subalternos, & eos unire inter se vinculo perfectæ correspondentiæ quoad maximas & agendi rationem. 2. Debet his zelum pro salute animarum inspirare ab omni proprii commodi studio alienum. 3. Populis inspirare debet existimationem & fiduciam erga Pastores.

Pastores. 4. Absentiæ necessariæ tempore neminem debet mittere ad eos visitandos vel regendos, de quo non sit, velut de seipso, securus.

21 *Omnes enim quæ suæ sunt quarunt, non quæ sunt Jesu Christi.* 1. Cor. 13. 5.

Cum jam inde Apostolorum temporibus tam promiscuum & pervulgatum esset, etiam inter discipulos S. Pauli, proprii emolumenti studium, numquid ideo tamen Ecclesia minus erat J. Christi Ecclesia? Quæ debet emolumenta sua censere minister, nisi Domini sui? Ea unice quærat. Unusquisque nostrum discutiatur cor suum. Non existimavit S. Paulus debere se toti isti Ecclesiæ occultare dedecora Ecclesiasticorum sui temporis, ut de iis gemeret coram Deo, & pro iis oraret.

22 *Experimentum autem ejus cognoscite, quia sicut patri filius, mecum servivit in Evangelio.*

Unus minister probatus, centum aliis æquivalet. Nihil debemus omittere, ut talem conservemus. Amor laboris, & dependentiæ hierarchicæ & filialis unio cum Episcopo suo, sunt ejus character & probatio.

23 *Hunc igitur spero me mittere ad vos, mox ut videro quæ circa me sunt.*

24 *Confido autem in Domino, quoniam & ipse veniam ad vos citò.*

S. Paulus, cujus grex quaquaversum erat dispersus, optasset ubique simul esse, ut illi inserviret. Verus Pastor semper in corde circumfert populum suum. Nullam accipit aliunde consolationem, etiam in absentia summè necessaria, quam ex spe promptæ ad eum reversionis, & fiducia, quam concipit ex fidelitate, zelo & experientia prudentis, experti & laboriosi ministri, quem sibi substituit.

25 *Necessarium autem existimavi, Epaphroditum fratrem, & cooperatorem, & commilitonem meum, vestrum autem apostolum, & ministrum necessitatis meæ, mittere ad vos.*

Quis igitur est Episcopus, nisi Apostolorum in fide frater, cooperator in ministerio, socius in certaminibus, Apostolus in propria Diœcesi, Pater, procurator & servus pauperum? Quot officia vacua & deserta in absentia vel otiositate ejus!

26 Quoniam quidem omnes vos desiderabat: & convectus erat, propterea quod audieratis illum infirmatum.

Bonus Pastor à populo suo remotus in statu admodum violento versatur. Ad hoc unum adspirat, ut iterum illi jungatur. Mutua charitas Pastoris & ovium fons est mutue sollicitudinis: Sed sollicitudo ex amicitia naa non minus habet dulcedinis, quam amaritudinis.

27 Nam & infirmatus est usque ad mortem: sed Deus misertus est ejus; non solum autem ejus, verum etiam & mei, ne tristitiam super tristitiam haberem.

Nihil magis timendum, quam jactura bonorum Pastorum. Deus illos restituit ad preces & consolationem sanctorum Episcoporum. Conservat illos Ecclesiæ per misericordiam; quemadmodum eosdem quandoque aufert terribili judicio super populos.

28 Festinantius ergo misi illum, ut viso eo iterum gaudeatis, & ego sine tristitia sim.

Justa admodum & æqua est consolatio, quam capit populus restituto Pastore, quem ereptum sibi putavit; sed ea charitas, quæ in eo ponit gaudium suum, ut illis eam consolationem impertiatur, non reperitur, nisi in corde patris & Apostoli.

29 Excipite itaque illum cum omni gaudio in Domino, & ejusmodi cum honore habetote.

Populus, qui charitati unius veri Pastoris non respondet, per gratitudinem, venerationem, subsidia, & bonum usum monitorum ipsius, mercenarium habere meretur: & revera sæpè
istiusmodi

istiusmodi punitionis exempla videre est.

30 Quoniam propter opus Christi usque ad mortem accessit, tradens animam suam, ut impleret id, quod ex vobis deerat erga meum obsequium.

Duplex martyrium: unum fidei J. Christi, & alterum charitatis erga ministros ejus persecutionem patientes. Non semper offertur occasio prioris: alterum est omnium sæculorum. Causa ministrorum J. Christi, est causa ipsius. Qui illis deest in necessitate, ipsi J. Christo deest; & erubescit ipsum, quisquis illos erubescit. Qui non est paratus pro illis sacrificare quietem suam, patriam, amicitiae dulcedinem, & quaecumque commoda temporalia, numquid vitam daret!

CAPUT III.

§. I. CHRISTIANUS VERUS CIRCUMCISUS; JUSTITIA LEGIS ET FIDEI. SOCIETAS PASSIONUM J. CHRISTI.

1 **D**E cetero fratres mei gaudete in Domino. Eadem vobis scribere, mihi quidem non pigrum, vobis autem necessarium.

Quocumque stet dispendio, gaudium J. Christo serviendi superare debet omnem alium animi sensum. Verus Pastor nunquam lassatur prædicando J. Christum, nec populus fidelis audiendo. Non semper se eorum gutturi debet accommodare, quos debet instruere, sed eorum necessitatibus & proprii officii rationi.

2 Videte canes, videte malos operarios, videte concisionem.

Non habet Ecclesia periculosiores hostes, quam apostatas fidei vel pietatis, malos pastores, & hypocritas, qui circumcidunt & rescindunt multa de rebus exterioribus, non vero cor suum nec passiones suas.

3 Nos enim sumus circumcisio, qui spiritu servimus Deo, & gloriamur in Christo Jesu, & non in carne fiduciam habentes:

4 Quamquam ego habeam confidentiam & in carne. Si quis alius videtur confidere in carne, ego magis,

Act. 23. 6.

5 Circumcissus octavo die, ex genere Israel, de tribu Benjamin, Hebraeus ex Hebraeis, secundum legem Pharisaeus,

6 Secundum emulationem persequens Ecclesiam Dei, secundum iustitiam, quae in lege est, conversatus sine querela.

Idea verè & falsò devoti. Verè devotus ille est, qui circumcidit cor suum, rescindendo pravas inclinationes & spiritu Deo servit. Spiritu Deo servire, est adorare & amare Deum per Jesum Christum, adorare illum perfecta submissione nostrae voluntatis respectu voluntatis ipsius; amare illum non quærendo nisi gloriam ipsius, atque ad eam referendo omnem vitam nostram, consilia, actiones, conversationes, &c. & amando proximum propter ipsum, & maxime inimicos, pauperes, & omnes illos, qui per se minus amabiles sunt: per J. Christum, omnem fiduciam nostram in ipso collocando, nihil nobis vindicando iustitiae & meritorum, nisi per iustitiam & merita ipsius; nullam legem & regulam, nisi Evangelium & Ecclesiam ejus; nullum robur, nisi per ipsius gratiam; & utendo rebus exterioribus, veluti mediis, sine adhaesione animi, sine superstitione, sine ostentatione. Falsò devotus est, qui negligens praecepta amoris & obedientiae cordis, quae sunt summa pietatis Christianae, rebus purè exterioribus animum addicit, superstitiosa exactitudine, in iis ponit fiduciam suam, iis gloriatur, & captat hominum aestimationem & propriam satisfactionem.

† Pro
Confess.
non Pon-
tif.

7 Sed † quae mihi fuerunt lucra, haec arbitratus sum propter Christum detrimenta.

Quantum differunt oculi fidei ab oculis carnis! Da mihi, Domine, hos oculos fideles, quibus mundus talis videtur, qualis est, quique falsitatem promissorum, vanitatem voluptatum, &

& nihilum omnium ejus commodorum patefaciunt.

8 Verumtamen existimo omnia detrimentum esse, propter eminentem scientiam Jesu Christi Domini mei: propter quem omnia detrimentum feci, & arbitror ut stercora, ut Christum lucrifaciam,

Ah, quam parva & contemptibilia videntur omnia ei, qui semel bene cognovit, & gustavit J. Christum! Totum debet profundi, ut hoc acquiratur, sed illud totum nihil est. Nihil potest deperdi eorum, quæ propter J. Christum derelinquuntur, quia omnia recuperantur in illo. In cognitione & gustu legis, religionis & mysteriorum ejus ea proportionem proficitur, qua in eo elaboratur, ut perdatur gustus falsorum bonorum, & animus ab iis abstrahitur. Quatuor gradus abstractionis animi à rebus mundanis. 1. Eas rejicere velut inutiles. 2. Contemnere ut viles & nobis indignas. 3. Fugere ut nocivas. 4. Eas horrere velut sordidas & probrosas. Da nobis, ô Jesu, eas animi dispositiones respectu mundi & cupiditatum ejus, quas dedisti Apostolo tuo.

9 Et inveniar in illo, non habens meam justitiam, qua ex lege est, sed illam, qua ex fide est Christi Jesu: qua ex Deo est justitia in fide.

10 Ad cognoscendum illum, & virtutem resurrectionis ejus, & societatem passionum illius: configuratus morti ejus:

11 Si quo modo occurram ad resurrectionem, qua est ex mortuis.

Fructus istius abstractionis. 1. Est lucrari, acquirere & possidere J. Christum. 2. Esse illius & in illo, ut membra ejus; in eo sanctificari per propriam ipsius gratiam. Gratia enim Adami ipsum sanctificabat in ipso & in propria ipsius persona; gratia Christiana sanctificat nos in Jesu Christo, facit nos subsistere in ipso, & nobis cum eo communes reddit spiritum & gratiam ejus, communicando nobis de plenitudine & superabundan-

bundantia gratiæ ipsius. . Justitia legis & justitia exterior, tota humana, fundata in solis operibus & solis viribus hominis; justitia Christiana est interior, tota divina, non subsistens nisi per relationem ad J. Christum, per nostram cum illo unionem, & in ipso incorporationem, qui sunt effectus fidei & charitatis, quam format ipse in nobis. 3. Fructus: Cognitio excellens & practica J. Christi, mysteriorum ejus. & veritatum Evangelii ipsius. . Quatuor partes capitales scientiæ Christianissimæ. 1. Magnitudo J. Christi resuscitati, jura & potestas ipsius in nos, velut qui per istum statum constitutus est Summus Pontifex altissimi & caput nostrum, ut nos trahat ad se, uniat sibi, sanctificet in seipso, immutando & resuscitando corda nostra. 2. Dispensatio mysteriorum J. Christi, & unio ac societas capitis & membrorum, quæ ex utrisque unicam efficit victimam, utpote cum passionibus capitis communicatæ sint membris, & justitiæ Dei plenius sit satisfactum, quam si ipsa essent mortua pro peccatis suis. 3. Horum applicatio, quæ ipsis fit per baptismum & alia Sacramenta, conformitas cum J. Christo quæ per hoc in ipsis inchoatur, obligatio, quam contrahunt in hoc elaborandi tota vita sua, ut perficiant in seipsis imaginem Jesu Christi. 4. Labor & violentia, quam nobis inferre debemus, nullius dispendii ad hunc effectum consequendum habita ratione, intuitu resurrectionis, quæ consummabit Jesum Christum & mysteria ejus in nobis, & perñiciet imaginem istius hominis celestis, quam debemus gerere in æternum.

2. S. PAULUS NON EXISTIMAT SE PERFECTUM ; ID PERSEQUITUR INDESINENTER. INIMICI CRUCIS. PRAXIS SPIRITUALIS PASTORUM , EXEMPLAR DISCIPULORUM.

12 *Non quòd jam acceperim , aut jam perfectus sim : sequor autem , si quo modo comprehendam in quo & comprehensus sum a Christo Jesu.*

Una pars perfectionis huius vitæ in eo consistit , ut nos ab ipsa perfectione longe remotos credamus. Quis audebit sibi eo blandiri , ut credat se ad illam multum processisse , cum Apostolus , susceptis propter Deum laboribus jam consumptus , arbitretur se tantum incipere ? Minus debemus considerare iter jam factum , quam id quod restat faciendum , & id quod à nobis Deus postulat.

13 *Fratres , ego me non arbitror comprehendisse. Unum autem , quæ quidem retro sunt obliviscens , ad ea verò quæ sunt priora extendens meipsum ,*

14 *Ad destinatum persequor , ad braviũ supernæ vocationis Dei in Christo Jesu.*

Proprium veri Christiani est , oblivisci commoda & præsidia sæculi præsentis , non deficere in via Dei , adspirare ad cælum & æternitatem. Eheu ! quam multi in cursu salutis aberrant , & avertunt se à via , implicando se mille curis , quæ illos alio deducunt , quam ad cælum ! Unicum habeamus , uti S. Paulus , scopum , qui sit salvare nos ipsos , id faciendo quod Deus à nobis postulat ; illa est via destinatum scopum attingendi.

15 *Quicumque ergo perfecti sumus , hoc sentiamus : & si quid aliter sapitis , & hoc vobis Deus revelabit.*

Cum ardenter urgemus fortes ad perfectionem , debemus ex charitate supportare parvulos in infirmitate sua , donec Deus illuminet & con-

firmet fidem eorum. Deus non relinquit in errore eos, qui bona fide veritatem per studium & orationem quærant.

16 *Verumtamen ad quod pervenimus, ut idem sapiamus; & in eadem permaneamus regula.*

Condescendentia, quæ debetur infirmis in fide, postulat, non ut nos cum ipsis infirmemus, sed ut adiutorium illis præbeamus, quo fiant fortes sicuti nos. Ex instructionibus, quæ ipsis debentur, una est, ut sint immobiles in veritate semel cognita, sequendo immutabilem regulam fidei, Scripturam & traditionem.

† Dom.
23. post
Pent. &
in Fest.
S. Clem.
Papæ.

17 † *Imitatores mei estote fratres, & observate eos qui ita ambulant, sicut habetis formam nostram.*

Debet fides Pastoris esse adeo pura & firma, ut sine hæsitacione possit illam proponere in exemplar ovibus suis. Falsa humilitas est id non facere, cum illæ tentantur aut circumfidentur à seductoribus, qui eas perturbant.

Rom.
16. 17.

18 *Multi enim ambulant, quos sapè dicebam vobis (nunc autem & flens dico) inimicos crucis Christi:*

Parum loquamur de lapsibus & miseriis aliorum, nec loquamur insultando sed gemendo, si velimus ipsi in eadem mala non incidere. Docet nos S. Paulus in Judæis, de quibus loquitur, esse inimicum gratiæ, & esse inimicum crucis, quæ ejus pretium est, idem esse.

19 *Quorum finis interitus: quorum Deus venter est: & gloria in confusione ipsorum, qui terrena sapiunt.*

Commiseratione movemur cum consideramus unum Judæum carnalem, qui fundabat salutem suam super carne pecorum occisorum, quibus ventrem implebat, non super sacrificio Dei viventis; qui in pudenda plaga corporis sui constituebat gloriam suam, non in circumcisione cordis; qui non adspirabat per fidem ad hæreditatem cælestem, sed promissis temporalibus desideria

desideria sua terminabat : at quid igitur est unum membrum J. Christi quod per intemperantiam ventrem pro Deo habet , quod in probrosissimis criminibus ponit gloriam suam , nec magis de cælo cogitat , quam si ipsi Cælum non esset ?

20 *Nostra autem conversatio in cælis est : unde etiam Salvatorem expectamus Dominum nostrum Jesum Christum ,*

21 *Qui reformabit corpus humilitatis nostræ , configuratum corpori claritatis suæ , secundum operationem , quâ etiam possit subicere sibi omnia.*

Quo debet Christianus dirigere desideria sua & cor suum , nisi ubi est Pater , patria , hæreditas & status ipsius æternus ? . Iudæus gloriatur circumcissione , quæ consistit in præcissione unius particulæ carnis : sed quanto major est nobis ratio gloriandi circumcissione spirituali , quæ incipit per baptismum , & perficitur per resurrectionem , quæ est ultimus effectus ejus ? Baptismus peccata animæ rescindit ; resurrectio , omnes ipsius corporis vilitates , misérias & defectus . Quandoam veniet verus ille Josue , quem è cælo expectamus , ut secundam hanc circumcissionem faciat , non per dolorosam plagam cultri lapidei , sed per seipsum , qui est lapis vivus , & per operationem efficacem & infusionem beatificam spiritus sui ? Adhibe , ô mi Salvator , adhibe jam indè efficacem istam potestatem in cor meum , quam tunc exercebis in corpus meum , ut circumcideas illud . Fac , ut desiderem & expectem beatum illum diem , & ad eum me , ut debeo , comparem .

CAPUT IV.

§. I. GAUDIUM IN DEO ; MODESTIA ; ORATIO ; PAX . GENERALIA CHRISTIANORUM OFFICIA .

I. **I**taque fratres mei charissimi , & desideratissimi , gaudium meum , & corona mea : *stete in Domino , Charissimi .* E 6 Nunc

Nunc Pastori optio est, ut populum suum faciat sibi materiam gaudii & triumphi, aut desperationis & damnationis in extremo die. Qui illum gestat in corde, non potest sine illo vivere; non cessat uti S. Paulus, laborare pro salute ipsius; & ejusdem exemplo, facit sibi zelum suum, residentiam & labores suos coronam immortalē. An deberet sinere se in fidelitate, quam J. Christo debet, conculci, qui non hæsitat in fide bonorum æternorum?

2 *Evodiam rogo, & Syntychem deprecor, id ipsum sapere in Domino.*

Una ex primis veri Pastoris curis est restituere unionem inter filios suos. Mavult rogare & deprecari, quam imperare & minari; quia non querit demonstrare auctoritatem suam, sed per charitatem inspirare charitatem.

3 *Etiam rogo & te germane compar, adjuva illas, quæ mecum laboraverunt in Evangelio cum Clemente, & ceteris adiutoribus meis, quorum nomina sunt in libro vita.*

Unum ex officiis Episcopi, & quod potest multum illi conciliare fiduciam cooperatorum suorum, est magnam semper gerere curam operariorum subalternorum. Quod fit pro Ecclesia super terram, scriptum est in cælo. Quo magis id homines obliviscuntur, eo magis recordatur Deus.

† Dom.
4. Adv.

4 † *Gaudete in Domino semper: iterum dico gaudete.*

Non uti mundus, de fruitione bonorum, honorum & voluptatum transitoriarum; sed uti discipuli J. Christi, quod nullam in iis partem velitis, & quod in ista privatione & tristitia Christiana, felix præsagium habeatis bonorum æternorum, deliciarum cælestium, gaudii nunquam finiendi.

5 *Modestia vestra nota sit hominibus: Dominus propè est.*

Moderatio, mansuetudo, modestia: in actione,

ne, tanquam qui geramus in nobis J. Christum & spiritum ejus: in passionibus, tanquam qui expectemus eum, qui nos coronaturus est: in usu rerum præsentium, tanquam qui brevi reddituri simus rationem abusus & superflui ei, qui non permittit nobis nisi necessarium: in commercio cum proximo, tanquam qui sumus sub oculis communis Domini nostri. Verbum istud, *Dominus prope est*, admodum aptum est, ut nos recolligat, & revocet ad præsentiam Dei, exsuscitet fidem nostram & dissipet stultas cogitationes & vana desideria, quibus mens nostra & cor nostrum sensum replentur.

6 *Nihil felicitati sitis: sed in omni oratione, & obsecratione, cum gratiarum actione, petitiones vestrae innotescant apud Deum.*

Fides nulla re inquietatur, quia vult solam voluntatem Dei; sed multum orat, quia Deus orationi concedere vult quidquid vult concedere. Deus cordis humilis & grati gemitus audit. Qui obliviscitur acceptarum gratiarum, novas non meretur accipere. Vera oratio includit præcipua officia religionis, & quodlibet istorum officiorum est oratio; fides, adoratio & amor Dei, quæ includunt cognitionem bonitatis & potentiae ipsius, oratio; gratiarum actio de bonis acceptis, gratiarum actio; sensus propriæ indignitatis, qui efficit ut Deum per Filium suum, vel per seipsum obsecremus, obsecratio; & expositio necessitatum, petitiones.

7 *Et pax Dei, quæ exuperat omnem sensum, custodiat corda vestra, & intelligentias vestras, in Christo Jesu.*

Quando Spiritus Dei in corde hominis orat, fit cum quadam pace, quæ Deum sentiri facit & cujus sensum non capit homo carnalis. Fons ejus & radix sunt fiducia, submissio, & adhesio animi respectu Dei solius. Qui inde nascuntur fructus sunt, esse plenum Deo & Jesu Christo, spiritu non perturbari in medio tenta-

tionum interiorum vel exteriorum contra fidem, nec corde commoveri in passionibus & persecutionibus etiam violentissimis

8 De cetero fratres, quaecumque sunt vera, quaecumque pudica, quaecumque iusta, quaecumque sancta, quaecumque amabilia, quaecumque bonae fama, si qua virtus, si qua laus disciplina, haec cogitate.

Quid Deo non debet is, quem in eo statu collocavit, ut non debeat ulla re occupari, nisi officiis vitae Christianae, nec debeat exponi inutilibus & criminosis mundi conversationibus?

9. 2. S. PAULUS SCIT IN PENURIA ET ABUNDANTIA VIVERE. OMNIA POTEST IN CHRISTO. DATUM IPSORUM AMAT PROPTER IPSOS, NON PROPTER SE.

9 Quae & didicistis, & accepistis, & audistis, & vidistis in me, haec agite: & Deus pacis erit vobiscum.

Tres regulae fidei & vitae Christianae. 1. Verbum Dei scriptum vel praedicatum per Apostolos. 2. Traditio ab ipsis derivata. 3. Eorum fides & exemplum.. Periculosum est seipsum proponere in exemplum; sed id facere licet in necessitate ei, qui exacte vitam suam juxta tres hasce regulas formavit. Nulla quies, nulla pax fidei vel moribus, nisi eas sequendo.

10 Gavisus sum autem in Domino vehementer, quoniam tandem aliquando reflorulistis pro me sentire: sicut & sentiebatis: occupati autem eratis.

Charitas accipit effectus charitatis cum gaudio non quae sua sunt quarente; & facile paritet defectus ipsius excusat. . Pauper verè Apostolicus & Evangelicus magis gaudet de bono quod sibi ipsis faciunt, qui nobis propter Deum subveniunt, quam de eo quod ab ipsis accipit.

11 Non quasi propter penuriam dico: ego enim didici, in quibus sum, sufficiens esse.

12 Scio & humiliari, scio & abundare; (ubique

que & in omnibus institutus sum) & satiari, & esurire; & abundare, & penuriam pati.

Regulæ sanctæ paupertatis. 1. Nihil facere, & nihil dicere in exercitio ministerii, quo hominum animi adducantur ad considerationem propriæ indigentiae nostræ. 2. Nihil desiderare, cum habemus modicum illud, quod naturæ sufficit. 3. Ferre humiliter & in pace maximam etiam indigentiam. 4. Scire bene uti abundantia in spiritu paupertatis & poenitentiae. Hoc postremum est omnium forsitan difficillimum & rarissimum: & nihilominus omnium utilissimum & maximè necessarium,

13 *Omnia possum in eo, qui me confortat.*

Qui propriis tantum viribus nititur, brevi cognoscat tristi experimento se nihil posse sine Jesu Christo: qui sola ejus gratia nititur, experietur per fidelitatem suam, eam esse omnipotentem. Qualis consolatio in extremo malorum nostrorum & infirmitatis nostræ! Eam nobis ipsis non eripiamus per diffidentiam aut præsumptionem.

14 *Verumtamen benè fecistis, communicantes tribulationi meæ.*

Sæpe periculosum & subinde funestum est communicare gaudio & prosperitati hominum mundanorum: sed qui communicat tribulationibus sanctorum, ipsius Jesu Christi tribulationibus communicat, & hac ratione acquirit novum jus adspirandi ad gaudium & gloriam ejus.

15 *Scitis autem & vos Philippenses, quod in principio Evangelii, quando profectus sum a Macedonia, nulla mihi Ecclesia communicavit in ratione dati & accepti, nisi vos soli:*

16 *Quia & Thessalonicam semel & bis in usum mihi misistis.*

Gratitudinem impedire non debet alienatio animi à proprii commodi studio, & nemini plus juris est laudandi charitatem, quam iis, qui ejus pretium norunt per propriam experientiam.

17 *Non quia quero datum, sed requiro fructum abundantem in ratione vestra.*

Sancti factum sibi reputant bonum quod fit propter Deum; quemadmodum Deus reputat sibi exhibita officia, quæ exhibentur sanctis. Quo charitas magis pura est, minusque quærit quæ sua sunt, magis etiam sentit beneficia ex charitate profecta.

18 *Habeo autem omnia, & abundo: repletus sum, acceptis ab Epaphrodito quæ misistis, odorem suavitatis, hostiam acceptam, placentem Deo.*

Rom.

12. 1.

Eleëmofyna Christiana sacrificium est, maxime quando fit ministro Jesu Christi persecutionem patienti, & propter causam ipsius spoliato. Sacrificium istud non potest Deo offerri, nisi manu charitatis, quæ ejus Sacerdos est, & in altari cordis puri & religione pleni.

19 *Deus autem meus impleat omne desiderium vestrum, secundum divitias suas, in gloria in Christo Jesu.*

Quam bonum est subvenire inopiæ sanctorum, qui Deum habent pro se vadem & thesaurarium! Quanta merces pro modico temporali bono! Qualis eleëmofyna, quæ respondet divitiis creatoris, complet omnia creaturæ sanctæ desideria, & quam sequitur & coronat gloria Salvatoris!

20 *Deo autem & Patri nostro gloria in sæcula sæculorum: Amen.*

Officii nostri est desiderare gloriam Dei, & pro ejus incremento sæpe orare. Illud est valde ordinarium exercitium iis, qui Deum multum diligunt, & de quo non cogitant plurimi ex cæteris.

21 *salutate omnem sanctum in Christo Jesu.*

22 *Salutant vos, qui mecum sunt, fratres. Salutant vos omnes sancti, maxime autem qui de Cæsaris domo sunt.*

Omnes Christiani sancta quadam amicitia inter se colligati sunt, cujus Spiritus Sanctus est prin-

Principium & vinculum, & ex qua honestas non exulat. Habet aula principum sanctos suos, sed eos ipsa tales non facit. Deus relinquit quandoque servos suos in medio mundi, ut ostendat supremam gratiæ suæ potestatem.

23 Gratia Domini nostri Jesu Christi cum spiritu vestro. Amen.

Apostolus non optat filiis suis alia bona, quia alia non novit in hac vita. Malum in corde versatur, & unicum remedium, quod eo pertinere & illud sanare valeat, est gratia J. Christi. Applica tu ipse, Domine, remedium, pro quo omnia dedisti; & per gratiam tuam animam salva, quam redemisti sanguine tuo. Amen.

EPI.

EPISTOLA
BEATI PAULI
APOSTOLI
AD
COLOSSENSES.

CAPUT PRIMUM.

§. I. VITA CHRISTIANORUM DEBET ESSE DI-
GNA DEO. J. CHRISTUS IMAGO DEI;
OMNIA CONDITA PER IPSUM;
CAPUT ECCLESIE.

1 **P**AULUS *Apostolus Jesu Christi per vo-*
luntatem Dei, & Timotheus frater:

Duo fontes vocationis legitimæ ad mi-
nisterium Ecclesiasticum: voluntas Dei,
& missio J. Christi. Nihil est cujus arbitrium si-
bi magis vindicet rex, quam electionis mini-
strorum suorum: & quisquam erit, qui cum
rege regum de jure illo contendere audeat, imo illi
eripere? Quo in pretio debet gloria mundi es-
se ei, cujus vera gloria in eo est, quod sit legatus
unius regis à mundo crucifixi!

2 *Eis, qui sunt Colossis, sanctis, & fideli-*
bus fratribus in Christo Jesu.

Qui sanctitatem dicit, dicit & separationem ab
omni

omni eo, quod profanum est, & consecrationem sanctitati Dei. . Christianus sanctus est, velut unitus Deo per fidem vivam, abstractus à rebus terrenis per spem bonorum cælestium, & paratus ad benefaciendum omnibus tanquam fratribus suis, per charitatem. . Gratia est semen pacis, & pax est fructus gratiæ: utrumque hæreditas filiorum Dei & acquisitio J. Christi pro membris suis.

3. Gratia vobis & pax à Deo Patre nostro, & Domino Jesu Christo. Gratias agimus Deo, & Patri Domini nostri Jesu Christi, semper pro vobis orantes:

Nostra interest semper orare, & æquum est nos semper Deo gratias agere; quia omnibus momentis gratias & bona ejus percipimus, omnibusque item momentis nova laboramus eorum indigentia. Oratio & gratiarum actio duæ sunt probationes, quibus gratia nobis necessaria demonstratur.

4 Audientes fidem vestram in Christo Jesu, & dilectionem quam habetis in sanctos omnes,

5 Propter spem, quæ reposita est vobis in calis: quam audistis in verbo veritatis Evangelii:

Si Deus non format in nobis istam fidem, spem & charitatem, oratio & gratiarum actio non sunt actus religionis erga ipsum, sed irrisio. . Amemus Verbum Dei tanquam fundamentum, titulum, & alimentum spei nostræ. . Mercenarius est, qui bonum facit ex intuitu mercedis temporalis; sed qui facit ex intuitu hæreditatis cælestis, quæ Deus est, agit ex spiritu civis cælestis & Filii Dei.

6 Quod pervenit ad vos, sicut & in universo mundo est, & fructificat, & crescit, sicut in vobis, ex ea die quâ audistis, & cognovistis gratiam Dei in veritate,

Quis possit dicere ex eo tempore, quo Deus ipsum tetigit & illuminavit, gratiam in se semper fructum & incrementum fecisse, prout debet,

debet, ea proportionem, qua idem fecit in mundo verbum Evangelicum?

7 Sicut didicistis ab Epaphra charissimo conservo nostro, qui est fidelis pro vobis minister Christi Jesu,

8 Qui etiam manifestavit nobis dilectionem vestram in spiritu.

Qui considerat ministerium Evangelicum veluti sanctam quandam servitutem, non statuet illud sibi pro objecto mundanæ ambitionis, nec illud suscipiet, nisi ad revera serviendum animabus. Si Pastor consideret se Jesu Christo servire in animabus, & ipsum Jesum Christum illis servire per ministerium suum; qua humilitate, quaque charitate feretur ad illud exercendum.

† Dom.
ult. post
Pentec.

9 Ideo & nos ex qua die audivimus, † non cessamus pro vobis orantes, & postulantes ut impleamini agnitione voluntatis ejus, in omni sapientia & intellectu spiritali:

Quo Pastor aliquis videt animas ferventiores & fideliores ut in pietate proficiant, eo magis ipse debet intendere orationes & curas suas, ut possit sequi Spiritum Dei, usque ad gradum perfectionis, quem ab illis postulat. Ipsorum profectui non invidet, nec timet ne nimium acquirant intellectum spiritualem, & ipso deinceps non amplius indigeant. Director animarum optabit, ut Deus immediatè ipsis det lumen, quo indigent, potius quam sibi pro ipsis, si zelum satis purum, sibi ipsi non studentem & humilem habeat, qui illi timorem ingerat, ne quod detrimentum capiant gratiæ in manibus ipsius cum damno ipsius & animarum. 1. Gratia est, bene cognoscere viam nostram, & quid Deus à nobis postulet.

10 Ut ambuletis dignè Deo per omnia placentes: in omni opere bono fructificantes, & crescentes in scientia Dei:

2. Ad Deum tendere dignè Deo, adorando illum

illum, & serviendo ei in spiritu & veritate, quem-
admodum ipse spiritus & veritas est, & omnia
faciendo ex amore ipsius & spiritu religionis.
3. In bono ipso eligendo non id sequi quod no-
bis utilius est, sed id quo magis honoratur Deus,
quodque illi magis placitum est. 4. Non in qui-
busdam tantum occasionibus, sed omnibus in
rebus. 5. Non solum habere desideria sterilia
& instructuosa, sed replere vitam suam operi-
bus & effectibus. 6. Omnigenis operibus, non
adstringendo & limitando se certa aliqua specie,
sed ad omnia paratum se exhibendo. 7. Nutrire
se semper Verbo Dei ad crescendum in scientia
ejus, & accendendum in se magis ac magis amo-
rem veritatis ipsius.

*14 In omni virtute confortati secundum poten-
tiam claritatis ejus, in omni patientia & longani-
mitate cum gaudio.*

8. Sola niti vi omnipotente Dei, quæ soli
magnitudini infinitæ gloriæ ipsius commensu-
rari potest. 9. Paratum esse ad toleranda omnia
sine ulla limitatione, exceptione, vel animi re-
missione. 10. Numquam sibi persuadere se jam
satis sperasse, aut laborasse, aut passum esse vel
expectasse destinata à Deo tempora. 11. Horum
omnium nihil Deo dignum est, nisi conjunctam
habeat pacem & lætitiā cordis, quæ ostendat
Deum esse illi loco omnium.

*12 Gratias agentes Deo Patri, qui dignos nos fe-
cit in partem sortis sanctorum in lumine:*

12 Semper in corde gerere fundum inexhau-
stum gratitudinis erga Deum propter donum,
quo dedit nobis J. Christum per incarnationem,
propter fidem illius quam donavit nobis, & glo-
riam ad quam in ipso vocati sumus. Hanc nul-
lus participabit, nisi dignus & promeritus; sed
gratia est, quæ nos ea dignos efficit, & meri-
tum illud in nobis operatur. Ea est hæreditas
Sanctorum; demus operam, ut tales efficiamur,
si ad eam adspiramus.

13 *Qui eripuit nos de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum filii dilectionis sue;*

Quanta adhibenda fuit violentia, ut diabolo extorquerentur servi sui & præda sua? Verum cui, ô Jesu, eam violentiam intulisti, nisi tibi ipsi, gloriæ tuæ, adorandæ vitæ tuæ? O durum & ingratum, qui obliviscitur quis fuerit ex seipso, & quis sit effectus per tantam misericordiam! O cæcum & præsumptuosum, qui in servitutem dæmonis relabi non timer! O miserum & insensatum, qui pro nihilo ducit, se iterum in eam pro momentanea voluptate induere! Hic igitur est effectus baptismi, transitus à tyrannide inferni & peccati ad libertatem filiorum Dei & ad finem Ecclesiæ, quæ est regnum Jesu Christi. Numquid æquum est celebrari istum transitum, non solum quotannis per Sanctum & Christianum Pascha; sed etiam quotidie, & omni tempore offerendo J. Christum Pascha nostrum in Sancto Missæ Sacrificio?

14 *In quò habemus redemptionem per sanguinem ejus, remissionem peccatorum:*

Poteras, ô mi Salvator, minori impendio tuo hæc præstare; sed nescit tibi consulere amor tuus, aut ulli rei parcere pro gloria Patris tui, & salute mea. Numquid igitur mihi ipse parcam, & verebor ne tibi nimium rependam?

15 *Qui est imago Dei invisibilis, primogenitus omnis creaturæ:*

Joan.
1, 3.

16 *Quoniam in ipso condita sunt universa in calis, & in terra, visibilia, & invisibilia, sive throni, sive dominationes, sive principatus, sive potestates: omnia per ipsum, & in ipso creata sunt:*

17 *Et ipse est ante omnes, & omnia in ipso constant.*

Ut J. Christus perfectè cognoscatur, oportet illum considerare cum relatione ad Deum Patrem suum, ad creaturas, & ad Ecclesiam suam.

1. Relatio: Est Dei imago coæterna velut Verbum
ejus

eius, splendor gloriæ ipsius & Filius consubstantialis in æternitate, & per ipsum & in ipso Deus seipsum videt velut in speculo, & operum suorum sibi format ideas. Imago etiam est perfectionum ipsius, velut creatura ejus secundum humanitatem suam; & per ipsum & in ipso invisibilis factus est visibilis, & creator cognitus à creaturis suis. 2. Relatio ad creaturas: Est earum primogenitus, velut prima productio Patris sui ante omnia sæcula, & velut primus homo in consiliis ipsius: cum omnia facta sint & subsistant *per ipsum*, tanquam sapientiam & virtutem Patris sui; *in ipso*, tanquam cogitatione & idea ejus æterna; *propter ipsum*, velut quæ non destinantur nisi ad formationem corporis ejus mystici, ad usum membrorum ipsius, & ad gloriam, quam Deus sibi per ipsum exhiberi vult in æterna societate electorum quos eligit, sanctificat & glorificat in ipso & per ipsum.

1. Cor.
I, 20,
Apoc.
I, 5.

18 Et ipse est caput corporis Ecclesiæ, qui est principium, primogenitus ex mortuis: ut sit in omnibus ipse primatum tenens.

19 Quia in ipso complacuit, omnem plenitudinem inhabitare:

20 Et per eum reconciliare omnia in ipsum, pacificans per sanguinem crucis ejus, sive quæ in terris, sive quæ in celis sunt.

3. Relatio ad Ecclesiam. 1. Caput illius est, Episcopus, Primas, & Pontifex summus, consecratus per unctionem ipsius divinitatis in Incarnatione: ei nos cum gaudio submittamus. 2. Mediator ejus & reconciliator per Sacerdotium suum: ab eo dependeamus, ut habeamus accessum ad Deum. 3. Victima ejus per sanguinem suum & mortem: offeramus nos illi & Deo cum illo. 4. Principium ejus in cruce, ubi eam peperit: uniamus nos illi, ad accipiendam ab eo vitam. 5. Exemplar & fons vitæ ejus immortalis & gloriosæ, velut primogenitus è sepulchro per resurrectionem suam: adspiremus & suspiremus. 6. Thesaurus, plenitudo

nitudo & dispensator omnium gratiarum, quas Deus destinavit Ecclesiæ. Ex hoc fonte Salvatoris per fidem hauriamus desideria & orationem.

7. Pax Ecclesiæ militantis & corona Ecclesiæ triumphantis: adoratio, amor, gratiarum actio, & quæcumque sunt religionis officia.

§. 2. CHRISTIANI SANCTI CORAM DEO,
IMMOBILES, SAPIENTES, PERFECTI.

S. PAULUS ADIMPLET QUÆ DESUNT
PASSIONUM CHRISTI.

21 *Et vos cum essetis aliquando alienati, & inimici sensu in operibus malis:*

Quid per peccatum fuimus? Quid adhuc ex nobis ipsis essemus? Quid sumus per misericordiam Dei & gratiam Jesu Christi? Id nunquam memoria nostra excidat.

22 *Nunc autem reconciliavit in corpore carnis ejus per mortem, exhibere vos sanctos, & immaculatos, & irreprehensibiles coram ipso:*

Hæc duo multum differunt, quamvis inter se unita, esse reconciliatum Deo, & offerri illi tanquam sacrificium acceptabile; non esse amplius justitiæ illius obnoxium propter peccata præterita, & esse illi perfectè unitum. Primum est in nobis velut immolatio sacrificii, quæ purificat hostiam, & eximit illam ab ea, in qua per peccatum constituta est, indignitate ut offeratur & sacrificetur Deo. Secundum est oblatio, perfecta consecratio & consummatio nostra in Deo velut victimæ ejus. Primum est effectus proprius mortis J. Christi in cruce, ubi totus vetus Adam continebatur in carne mortali J. Christi & in qua crucifixus est, immolatus & destructus quoad hoc quod erat in eo peccati. Secundum est, eritque effectus resurrectionis gloriosæ J. Christi, qui glorificat in seipso corpus suum mysticum, offert & consecrat illud Deo tanquam summus Pontifex, ut faciat illud vivere & consummari in

Pon-

illo, tanquam eandem cum eo constituens victimam æternam. Meminerimus hic esse locum & tempus immolationis, quæ cum vita incipit, & non perficitur, nisi per mortem. Jesus Christus nos plus amavit, quam corpus suum mortale, cum sacrificaverit illud, ut nos purificaret: & quot reperiuntur peccatores, qui plus ament corpus suum, quam J. Christum, cum J. Christum sacrificent impuris & criminosis voluptatibus corporis sui?

23 *Si tamen permanetis in fide fundati, & stabiles, immobiles a spe Evangelii, quod audistis, quod predicatum est in universa creatura, quæ sub calo est, cujus factus sum ego Paulus minister.*

Absque reverentia, quidquid J. Christus pro nobis fecit, nobis redditur inutile ad salutem. Unum ex mediis eam obtinendi est, in eo elaborare, ut confirmemur in fide & spe bonorum futurorum per lectionem Evangelii. Stupendus est iste fidei progressus in mundo tam exiguo tempore, & manifestè ostendit, id esse opus Dei: hoc nomine Deus laudandus est, & honorandi ii, quos adhibuit & adhibet quotidie ad illud perficiendum.

24 *Qui nunc gaudeo in passionibus pro vobis, & adimpleo ea quæ desunt passionum Christi, in carne mea, pro corpore ejus, quod est Ecclesia:*

Id quod passionibus Christianis ex parte dignitatem & excellentiam conciliat est, quod elevata sint ad rationem supplementi & consummationis passionis J. Christi. Pastor considerare se debet tanquam vicarium charitatis J. Christi erga Ecclesiam suam, non solum ad docendum, sed etiam ad patiendum. In eo ponit gaudium & consolationem suam minister veritatum Christianarum in mediis tribulationibus & persecutionibus. Omnia mysteria adimpleta in corpore naturali J. Christi, debent iterum exhiberi & adimpleri in corpore ejus mystico, alia in uno membro, alia in aliis, realiter & sen-

libiliter; omnia in omnibus Sacramentaliter per Baptismum, & durante eorum vita per dispositionem cordis. Adimple in me, Domine, quod adimpleturus es.

25 *cujus factus sum ego minister secundum dispensationem Dei, quae data est mihi in vos, ut impleam verbum Dei:*

Vocatio, labor, fidelitas in toto ministerio fuerunt in S. Paulo inseparabiles: & utinam in omnibus aliis J. Christi ministris idem contingeret! Res multò quam dici possit rarior est, invenire unum prædicatorem, qui in prædicatione Verbi Dei plenè satisfaciat officiis suis.

26 *Mysterium, quod absconditum fuit à saeculis, & generationibus, nunc autem manifestatum est sanctis ejus,*

27 *Quibus voluit Deus notas facere divitias gloriae Sacramenti hujus in Gentibus, quod est Christus, in vobis spes gloriae,*

S. Paulus nihil aliud prædicat, quam J. Christum & mysterium incarnationis ejus & adoptionis Sanctorum in ipso. Cujus pluris refert de eo instrui, quam Christiani? Nimis tamen verum est J. Christum ejusque mysteria hodiedum thesauros esse absconditos plurimæ parti Christianorum. . Adorabilis est & impenetrabilis voluntas Dei in electione & vocatione Gentilium ad fidem, & electorum ad gloriam, cujus sola ipsa est causa & principium, quemadmodum solus J. Christus est ejus adimpletio, exemplar & spes quoad executionem.

28 *Quem nos annuntiamus, corripientes omnem hominem, & docentes omnem hominem, in omni sapientia, ut exhibeamus omnem hominem perfectum in Christo Jesu.*

29 *In quo & laboro, certando secundum operationem ejus, quam operatur in me in virtute.*

Officia prædicatoris & Pastoris. 1. Prædicare J. Christum, vitam, mysteria, & maximas ejus, 2. Corripere & monere omnem peccatorem,

tem, adhibito quidem necessario modo & ratione, sed absque ignavia & humano respectu. 3. Operam dare instructioni omnis generis hominum, simplicium, pauperum, idiotarum &c. sine exceptione. 4. Non detinere lumen sive ex avaritia spirituali, sive ex vanitate; sed prudenter aperire animabus vias perfectionis, quarum sint capaces. 5. Nullum sibi proponere alium scopum, quam ut in ipsis formetur Christus, & in illo perfectæ reddantur. 6. Amare laborem, & omnia referre ad salutem ipsarum. 7. Persuasum habere non defutura obstacula superanda, nec propterea animo cadere. 8. Collocare fiduciam suam non in talentis suis naturalibus, sed in virtute & operatione Dei suprema & omnipotente. 9. Laborare secundum totam mensuram gratiæ suæ & talenti accepti. 10. Gloriam successuum exemplo S. Pauli Deo semper adscribere.

CAPUT II.

§. I. THESAURUS SCIENTIÆ IN CHRISTO. IN ILLO RADICATUM ESSE ET FUNDATUM.
FIDES CRESCIT PER GRATIARUM ACTIONEM.

I Volo enim vos scire qualem sollicitudinem habeam pro vobis, & pro iis qui sunt Laodicia, & quicumque non viderunt faciem meam in carne:

Non debet Pastor occultare ovibus suis zelum suum & charitatem. Parum refert an eos oculis corporis videamus, quos non volumus amare, nisi in Christo & spiritu ipsius. Quo spiritua-
lior est affectus, eo est Deo dignior.

2 Ut consciantur corda ipsorum, instructi in charitate, & in omnes divitias plenitudinis intellectus, in agnitionem mysterii Dei Patris & Christi Jesu:

Deus amat effundere consolationem suam, lucem & benedictiones in unam Ecclesiam, ubi regnat charitas Pastorum & unio fidelium.. Dives est ea Ecclesia, in qua abundat fides, & solida scientia religionis. Ea tota continetur cognitione Dei & J. Christi, unius Dei Patris & principii, Patris unius Filii naturalis in sinu proprio per generationem ipsius æternam, & in sinu virginis per incarnationem: Patris filiorum adoptivorum in sinu Ecclesiæ per justificationem: Principii unius Spiritus Sancti cum Filio suo in æternitate; principii ejusdem Spiritus in Filio suo incarnato & in membris, in tempore.

3 *In quo sunt omnes thesauri sapientia & scientia absconditi.*

Igitur ex J. Christo haurienda est vera sapientia; ex plenitudine ejus accipiendum est. Nec falli ipse potest, nec quemquam fallere, aut quicquam ignorare.. J. Christus magnus liber est. Qui eum in Verbo Dei accuratè didicerit, sciet quidquid scire debet. Humilitas eum aperit, fides legit, charitas discit.

4 *Hoc autem dico, ut nemo vos decipiat in sublimitate sermonum.*

Omnis ratio falsa est, & omne verbum fallax in materia religionis, nisi emanaverit ex Jesu Christo, prima & suprema ratione, verbo æterno & infallibili. In schola cordis auditur & discitur.. Scopulus fidei semper fuit ratiocinationum humanarum subtilitas.

I. Cor.
5. 3. 5 *Nam etsi corpore absens sum, sed spiritu vobiscum sum: gaudens, & videns ordinem vestrum, & firmamentum ejus, quæ in Christo est, fidei vestra.*

6 *Sicut ergo accepistis Jesum Christum Dominum, in ipso ambulate,*

Sollicitudo charitatis Pastoralis reddit verum Pastorem gregi suo præsentem, etiam cum ab eo necessaria aliqua de causa remotus est. Nihil est. in quo magis sita sit lætitia cordis ejus, causa

causa sollicitudinis, vita & felicitas gregis ipsius, quam in eo videre puritatem fidei, ordinem disciplinæ & sanctitatem morum conformes Evangelio & traditioni Apostolicæ.

7 *Radicati, & superadificati in ipso, & confirmati fide, sicut & didicistis, abundantes in illo in gratiarum actione.*

Nulla vita cordis, nisi quam ducimus ex J. Christo velut radice nostra. Nihil firmum, nisi quod firmitate sua sustentat. Fides quæ à Deo procedit non potest crescere, nisi in corde grato; & gratitudo est fructus humilitatis. Homo, qui non collocat in Jesu Christo fiduciam suam est arbor sine radice, & domus sine fundamento. Idem de una societate & Ecclesia dicendum, quæ non conservavit fidem secundum traditionem, nec potest demonstrare originem, quam trahit ex J. Christo per successionem.

§. 2. CAVERE SIBI A SEDUCTORIBUS ET PHILOSOPHIS. CIRCUMCISIO SPIRITUALIS.

HOMINES LIBERATI; DÆMONES
EXARMATI PER CRUCEM.

8 *Videte ne quis vos decipiat per philosophiam, & inanem fallaciam, secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, & non secundum Christum:*

Ecclesia non est schola Philosophorum, ubi quisque habeat libertatem venditandi hallucinationes mentis suæ. In rebus fidei humana ratio est dux fallax & infidelis, quæ nos errori & illusioni tradit. Stultitiæ extremum est, velle metiri potentiam Dei angustiis mentis humanæ; subicere J. Christum censuræ Philosophorum, Platonis & Aristotelis; scientiam, quæ tota divina est, superstruere fundamentis merè humanis; atque id est quod faciunt, qui ex principiis Philosophiæ de rebus fidei judicare volunt. Evangelium Philosophia Christiana est, omnibus

scientiis & traditionibus humanis superior, quibus subijci nullatenus potest.

9 *Quia in ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter :*

Quid extra J. Christum quærimus, cum omnia in ipso reperiantur? Divinitas in ipso residet, non in figura, quemadmodum in arca, sed in veritate; non per participationem, sed in plenitudine; non per aliquos effectus, sed per seipsam, non per transitoriam visitationem, sed per habitationem permanentem; non per effusionem gratiæ, sed per unionem substantialem & personalem; non velut in anima & corpore extraneis, sed in anima & corpore, quæ ipsi propria facta sunt. Qui non sistit se sæpe coram ista arca & propitiatorio novi foederis in corde & spiritu, parum meminit se esse Israelitam Dei.

10 *Et estis in illo repleti, qui est caput omnis principatus, & potestatis:*

Non expectemus salutem nostram ab Angelis aut ulla creatura, sed à J. Christo capite Angelorum & Deo omnis creaturæ. Solus ille potest nos Deo replere, quia solus ille ejus habet plenitudinem. Nos eo replet velut membra sua in baptismo; velut templa Spiritus sui, in confirmatione; velut seipso nutritos, in Eucharistia; velut amicos, sponsas, ministros suos, & instrumenta sua in aliis Sacramentis. Sed quis capere potest, ô Jesu, quanta sit ea plenitudo, quam nobis reservas in sinu Patris tui? Quanta reverentia, quanta attentio & fidelitas, quanta recollectio in præsentia & plenitudine Dei in nobis? Quantum desiderium illius, quam expectamus?

11 *In quo & circumcisi estis circumcisione non manu factâ in expoliatione corporis carnis, sed in circumcisione Christi:*

Qualitates & excellentiæ baptismi. 1. Est circumcisio, quæ resecat in nobis omnia peccata, &

& separat nos ab Adamo ut inferat J. Christo. Homo Christianus in hac vita debet cultrum semper habere in manu, ut perficiat istam circumcisionem, rescindendo inclinationes corruptas veteris hominis. Ea circumcisio tantum in morte perfecta erit quoad animam; & in resurrectione quoad corpus.

12 *Consepulti ei in baptismo, in quo & resurrexistis per fidem operationis Dei, qui suscitavit illum a mortuis.*

13 *Et vos, cum mortui essetis in delictis, & praputis carnis vestrae, convivificavit cum illo, donans vobis omnia delicta:* Eph. 2. 1

2. Sepultura quædam est, ut mortificetur peccator, & peccatum computrescat, ut ita loquamur. . Quis usque adeo felix est, ut nunquam exeat è tumulo J. Christi, ut revivifcat peccato? Et quoruscunque manet mundo absconditus, vanitati & concupiscentiis ejus velut homo sepultus? Vita secessus amans, vita abscondita, illud est ad quod impellere nos debet baptismus noster, quantum conditio & officia uniuscujusque id permittunt. 3. Est resurrectio à peccato ad gratiam, à vita Adami, quæ vera mors est, ad vitam J. Christi resuscitati, à terra separati & viventis Deo. . Quam indignus est Christiano vitæ præsentis amor, cujus cor debet assidue versari in fide, desiderio, spe & expectatione vitæ cælestis & status gloriæ!

14 *Delens quod adversus nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affigens illud cruci:*

4. Solutio quædam est omnium, quæ justitiæ Dei debebamus, cui satisfactum est per passionem & mortem Filii ipsius. 5. Abolitio chirographi, & revocatio legis prævaricationis, iræ, mortis & maledictionis scriptæ in carne peccatorum ipso sanguine circumcisionis Judaicæ, & deleræ ipso Sanguine J. Christi in cruce. ,

Æquumne est, mi Salvator, ut tanti stes tibi pro debitis

debitis meis satisfacere, & liberare me ab onere legis, & nullo mihi stet dispendio placare iustitiam Dei, & adimplere ejus voluntatem?

15 *Et expolians principatus, & potestates, traxit confidenter, palam triumphans illos in semetipso.*

6. Victoria est & triumphus J. Christi de inferno. Illum exarmat destruendo peccatum, in quo sita est tota vis dæmonis, & abolendo maledictionem legis, in qua est vis peccati. Infelix ille, qui novis peccatis restituit arma dæmoni, qui vim reddit peccato per fiduciam in propriis viribus, in lege & in rebus merè externis, qui que triumphare facit dæmonem de ipso Jesu Christi triumpho, iterum se illi subijciendo.

§. 3. CONTRA OBSERVATIONES JUDAICAS
CIBORUM ET DIERUM, ET FALSUM
ANGELORUM CULTUM.

16 *Nemo ergo vos judicet in cibo, aut in potu, aut in parte diei festi, aut neomenia, aut sabbatorum:*

Abstinentiæ à Synagoga præscriptæ, abrogatæ sunt veluti partes legis ceremonialis; sed sine præjudicio auctoritatis Ecclesiæ, quæ potest aliquas imperare; vel charitatis Christianæ, quæ aliquas potest exigere; vel necessitatis reprimen- di concupiscentiam, quæ potest tales postulare. Quanta cæcitas hæreticorum, quod confundant festa & observantias, quas lex præscribit, & J. Christus abolet, cum iis, quas religio ejus inspirat, Ecclesia ejus imperat, quæ non referuntur ad aliquod criminofum, supersticiosum & judaicum otium; sed ad occupationes sanctas, religiosas, & Christianas.

17 *Quæ sunt umbra futurorum: corpus autem Christi.*

Observantiæ legis sunt promissivæ, propheti- cæ & figurativæ J. Christi & Ecclesiæ ejus. Eas
non

non capit, qui in iis non videt aut caput, aut membra. . Beatus, qui non est inter eas umbras natus, & quem Deus in tempora lucis & veritatis reservavit! Infelix, qui in medio lucis Evangelicæ ambulat in tenebris, judaicè vel gentiliter vivendo!

18 *Nemo vos seducat, volens in humilitate, & religione angelorum, quæ non vidit ambulans, frustra inflatus sensu carnis suæ,* Matth. 24, 4.

Nihil est magis oppositum fidei & religioni, quam funesta illa commixtio Philosophiæ Ethnicæ cum superstitione Judaica. Cælestes intelligentiæ Philosophorum Ethnicorum, & Angeli, quamvis ministri tantum solarum umbrarum J. Christi, semper præferentur J. Christo exinanto & crucifixo, si electio mediatoris, per quem accedatur ad Deum, deferatur vanitati ingenii humani. . Nunquam hæreses capient finem, nisi cum finem capiet hominum superbia. Humilitas cordis format discipulos veritatis; tumor cordis, magistros erroris.

19 *Et non tenens caput, ex quo totum corpus, per nexus & conjunctiones subministratum & constructum, crescit in augmentum Dei.*

Nullum aliud caput, nullus alius mediator sufficiens, nisi tu, ô mi Domine Jesu, qui solus per infusionem interiorem spiritus tui, & per vasa & vincula exteriora verbi tui & sacramentorum tuorum effundis in corda nostra vitam gratiæ, sensum fidei, motum spei, & vires charitatis. Fac, ô Deus meus, ut hæc omnia crescant in me, quandoquidem id facere solus possis.

20 *Si ergo mortui estis cum Christo ab elementis hujus mundi; quid adhuc tamquam viventes in mundo decernitis?*

21 *Ne tetigeritis, neque gustaveritis, neque contrectaveritis:*

Si hoc est renunciare baptismo, fructibus mortis J. Christi & vitæ ipsius novæ, adhuc adhære-

re legibus cultus terreni, quamvis à Deo instituti, quid de Christiano censendum, qui non renunciat peccato, & qui est adhuc servus legum peccaminosarum & passionum mundi? . Quam depravatum est & Deo oppositum cor hominis! Jugum recusat, cum Deus illi vult imponere; & ipse sibi imponere affectat, cum Deus illum iugo eximit. Sed numquid potest aliud aliquod esse importabilius, quam in seipso tota vita ferre tantum fundum oppositionis adversus Deum? . Quandonam, Domine, virtus & unctio gratiæ tuæ confringet in me jugum istud ferreum:

22 *Quæ sunt omnia in interitum ipso usu, secundum præcepta & doctrinas hominum:*

23 *Quæ sunt rationem quidem habentia sapientiæ in superstitione, & humilitate, & non ad parcendum corpori, non in honore aliquo ad saturitatem carnis.*

Non est jus hominibus, sine auctoritate Ecclesiæ, statuendi media honorandi Deum, & habendi accessum ad illum. . Nihil perituum potest esse vinculum necessarium religionis perfectæ, cælestis & æternæ, nec, nisi Dei ordinatione, potest illi deservire, & quantum ipse vult. . Nec usus, nec privatio rerum externarum Deum honorat, sed submissio quæ exhibetur voluntati ipsius vel Ecclesiæ ejus: sed quis potest voluntatem nostram submittere voluntati Dei, nisi Spiritus Dei?

CAPUT III.

§. I. AMOR RERUM CÆLESTIUM. VITA ABSCONDITA IN DEO. HOMO VETUS ET NOVUS. IN OMNIBUS CHRISTUS.

† Sabb.
Sancto
Epist.

1 **I**gitur, † si consurrexisti cum Christo, quæ sursum sunt quarite, ubi Christus est in dextra Dei sedens:

2 *Quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram.*
Na.

Naturæ studiosi, vana curiositate ducti totum tempus suum, totam mentis suæ attentionem dedicant rebus terrenis. Judæi per cultum suum carnalem in iis constituunt summam suæ religionis. Voluptuosus brutali passione in iis ponit felicitatem suam & Paradysum suum. At quid Christianus? Is homo est resuscitatus, civis cælestis, qui nec vitam, nec mentem, nec cor habet, nisi cæli studio dicatum. . 1. Hominis Christiani gratia est Deum quærere per fidem, & obedire legi ejus per fidelitatem. 2. Quæ fidei merces est, & fructus probatæ fidelitatis, est gustare res divinas, & cum gaudio ambulare in via consiliorum ejus.

3 *Mortui enim estis, & vita vestra est abscondita cum Christo in Deo.*

Ah, Deus meus, ubi Christianos reperimus, si ut tales simus, oporteat nos mundo esse mortuos, id est non magis, quam mortui, affici debeamus voluptatibus, honoribus, divitiis mundi, non recusare quo minus ab eo confideremur velut homines mortui, ad nihil utiles, & terræ mandandi? Cor igitur nostrum semper sit unitum J. Christo, & semper in motu versus Deum, cum tota ejus vita sit in ipso per fidem.

4 *Cum Christus apparuerit, vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria.*

Expectemus igitur donec Christus appareat, ut non nisi cum illo appareamus: nec vocem vanitatis exaudiamus inclamantis nobis: Apparete mundo. . Homo carnalis capere non potest vitam hominis Christi ni, quæ tota spiritalis est, & gloriam, quæ tota est interior: nec Christianus ipse eam cognoscit, si alibi gloriam quærit, quam in sæculo venturo. Patrimonium ipsius in hac vita, crux est: sed illa crux semen est gloriæ.

5 *Mortificate ergo membra vestra, quæ sunt super terram; fornicationem, immunditiam, libidinem.* Eph. 5. 3.

nem, concupiscentiam malam, & avaritiam, quæ est simulacrorum servitus:

Id semel nobis in animum inducamus, baptismum inducere obligationem mortificationis. In eo peccata mortua sunt, sed radix peccatorum viva remansit: mortem istam in nobis perficiamus, si volumus vitam. Virtutes membra sunt novæ creaturæ; vitia & concupiscentiæ ea sunt, quæ componunt corpus peccati; unum illorum ea proportionem format, qua alterum deperit. Tres radices peccati, tria veteris hominis capita: Impuritas, illum bestiam facit; superbia vel ambitio, dæmonem; avaritia idololatram, qui pecuniæ causa facit quidquid Dei causa facere debet.

6 Propter quæ venit ira Dei super filios incredulitatis:

Sola hominum peccata possunt iram Dei provocare. Sub Deo justo nemo miser est, nisi nocens. Cessemus peccare, cessabit Deus punire. Omne peccatum infidelitate mixtum est, quemadmodum omnis virtus habet in fide radicem suam.

7 In quibus & vos ambulastis aliquando, cum viveretis in illis.

Rom. 6. 4. Ephes. 4. 22. Hebr. 12. 1. 1. Petr. 2. 1. 4. 2. *8 Nunc autem deponite & vos omnia; iram, indignationem, malitiam, blasphemiam, turpem sermonem de ore vestro.*

Non ut insultet peccatori, sed ut eum convertat, charitas illum humiliat intuitu miserationum illius præteritarum. An illi, qui nihilo ducunt obtreptionem & inhonesta verba, credent S. Paulo, per ea probari iram Dei, qua denotatur punitio peccatorum mortalium?

9 Nolite mentiri invicem, expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis,

Ne veterem hominem & concupiscentias ejus hypocrisi velemus, sed expollemus eum per renunciationem & veram conversionem. Indumentum cordis est amor & opera ejus: hoc signo

gno Deus nos agnoscit, quemadmodum ex toga & functionibus hominem distinguimus indig-
nitate constitutum.

10 *Et induentes novum, eum qui renovatur in Gen. 1. agnitionem, secundum imaginem ejus qui creavit 26. illum.*

Homo per peccatum deformatus agnosci amplius non potest, nisi gratia per novam nativitatem in eo rursus formet lineamenta Filii Dei ad exemplar autographi J. Christi velut primæ imaginis Dei invisibilis: planè uti J. Christus deformatus per similitudinem carnis peccati, per resurrectionem suam renovatus est, ut unigenitus Filius Dei agnosci possit, acceptâ per tertiam hanc nativitatem gloriâ se dignâ. Tuum est, ô divinum exemplar, teipsum in me expingere, & me tibi similem reddere.

11 *Ubi non est Gentilis, & Judæus, circumcisio, & præputium, Barbarus, & Scytha, servus, & liber: sed omnia, & in omnibus Christus.*

Deus in nobis nihil æstimat, nisi filium suum & imaginem ejus, quemadmodum nihil odit in nobis, nisi veterem hominem & corruptionem ejus. Personâ J. Christi in baptismo superinduti sumus: & ipse est in nobis quidquid Spiritus ejus facit nos esse in ipso; & facit in nobis quidquid Spiritus ipsius in nobis operatur.

§. 2. COMPENDIUM VIRTUTUM CHRISTIANARUM. SUPPORTATIO PROXIMI. CANTICA SPIRITUALIA. GRATIARUM ACTIO.

12 † *Induite vos ergo sicut electi Dei, sancti, & † Dom. dilecti, viscera misericordiæ, benignitatem, humi- 5. post litatem, modestiam, patientiam: Epiph. &*

Qui fieri potest, ut quis viscera induat? Quid 26. post tibi vis, magne Apostole, nisi id vis intelligi, Pentec. frustra quem bona opera externa facere, nisi ea radicem suam & principium habeant in charitate,

quæ est cor & velut viscera novi hominis; frustra item homines sibi blandiri quasi cor istud & ista viscera habeant, nisi exterius demonstrent, exercendo mansuetudinem, misericordiam, humilitatem & patientiam erga proximum? Istæ virtutes sunt characteres verorum Christianorum. . *Electi, sancti, & dilecti*, tria nomina quæ continent totam œconomiam salutis: electionem Dei æternam, separationem eorum à massa corrupta, & sanctificationem in tempore, & glorificationem, ultimum & principale effectum amoris Dei.

13 *Supportantes invicem, & donantes vobismet-
ipsis, si quis adversus aliquem habet querelam: sicut
& Dominus donavit vobis, ita & vos.*

Per has potissimum virtutes, ô Jesu, effici-
mur Discipuli & imitatores tui, & cor Christia-
num habemus; sed in eo præcipuè cor nostrum
indiget operatione manus tuæ summè medici-
nalis.

14 *Super omnia autem hac, charitatem habete,
quod est vinculum perfectionis:*

Amor proprius, hypocrisis, consuetudo fa-
cere possunt, ut exerceantur actiones Christia-
næ: sola charitas eas Christianè exercet per re-
lationem ad Deum & ad J. Christum, nos unien-
do & conformando capiti nostro velut vera
membra... Amor proprius est valde infirmum
vinculum, & quod non potest figere inquietudi-
nem cordis humani; sola charitas est vinculum
perfectum figens cor & alligans Deo.

15 *Et pax Christi exultet in cordibus vestris,
in qua & vocati estis in uno corpore: & grati e-
stote.*

Pax Diaboli unit filios sæculi adversus Jesum
Christum & servos ejus; pax Jesu Christi unit
Christianos adversus mundum & maximas ejus. .
Nihil fortius, nihil victoriosius corde, quod
stabilitum est in pace J. Christi, per contemp-
tum bonorum & malorum hujus vitæ, & quod
nulla

Nulla re conturbari potest, nisi timore displicendi Deo: nihil eo gratius, qui eam possidet; quia scit eam per Spiritum Dei dari. . In eo sita est gratitudo, quam J. Christo debemus, quia nos reconciliavit ponendo nos in proprio corpore suo, ut in pace vivamus cum fratribus nostris, eosque in corde gestemus.

16 *Verbum Christi habitet in vobis abundanter, in omni sapientia, docentes, & commonentes vosmetipsos, psalmis, hymnis, & canticis spiritualibus, in gratia cantantes in cordibus vestris Deo.*

Lex Moyse scripta est in lapidibus; sed Christianus debet facere cor suum tabulas legis Jesu Christi. Varii usus, in quos eam adhibere debet. 1. Non leviter ac velut in transcurso eam mente volvere præcipitata lectione; sed imprimere eam & figere in corde suo, eam cum otio meditando, eaque se nutriendo. 2. Ea se abundanter replere. Non potest ejus fames non esse laudabilis, saturitas sancta; sed adhuc sanctior fames ejus insaturabilis. 3. Eam consulere & audire velut magistram nostram, eam sequi velut regulam morum nostrorum, ex ea velut fonte haurire veram sapientiam. 4. Ex ea ducere instructiones & exhortationes pro aliis. 5. Effundere se in laudes Dei ex plenitudine verbi istius divini. 6. Cum applicatione cordis ad Deum, & cum decentia ac modestia pro ædificatione proximi. . Credibile est hanc originem esse partium & ordinis officii Ecclesiastici à temporibus Apostolicis: psalmi, hymni & cantica. . Profanæ cantiones indignæ sunt Christiano. Quanta abominatio, cantare cantica diaboli in Templo Spiritus Sancti, quale templum est homo Christianus! Quam sancta & utilis consuetudo, in labore manuum per cantica spiritualia sese ædificare. animare & consolari!

17 *Omne quodcumque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini Jesu Christi, gratias agentes Deo & Patri per ipsum,*

Deus

Deus bone! quid est Christianus, & quis tandem Christianè vivit, si omnia verba, & omnes actiones ejus debent esse sacrificium gratiarum actionis oblatum Deo per J. Christum tanquam Sacerdotem, Pontificem & Mediatorem Christianorum; cum J. Christo, tanquam vera Dei victima; in J. Christo, velut Templo ejus; super J. Christo velut ipsius Altari; secundum J. Christum, tanquam exemplar & legem Christiani; sub J. Christo tanquam ipsius Magistro & Rege; in spiritu, intentionibus, motivis, dispositionibus & fine J. Christi tanquam capitis ipsius; cum dependentia à J. Christo, qui omnem excellentiam & omne meritum actionibus nostris conciliat; & ipsum Patri suo offerendo velut continentem & totam gratitudinem, quam illi debemus, quod nobis illum dederit, & omnia in illo nobis dederit, & omnia reliqua religionis officia?

§. 3. OFFICIA CONJUGUM, FILIORUM, PATRUM, ET SERVORUM.

Eph. 5. 22. Mulieres subditæ estote viris, sicut oportet, in Domino.

1. Petr. 3. 1. Ista submissio conformis legi Dei non est consilii, sed obligationis. Cum imitetur submissionem, quam Ecclesia J. Christo exhibet, debet continere amorosam obedientiam, obsequium rationabile & Christianum, fidelitatem inviolabilem, & indissolubilem societatem.

19 Viri diligite uxores vestras, & nolite amari esse ad illas.

Solus amor mariti potest reddere submissionem & dependentiam uxoris dulcem, amabilem & utilem. Non est superior, ut dominetur imperiosè, ut metum sui incutiat, ut humiliet, ut injuriosè tractet; sed ut cum mansuetudine, prudentia & pace dirigat.

Eph. 6. 1. 20 Filii obedite parentibus per omnia: hoc enim placitum est in Domino. Filius.

Filius, qui considerat in Patre suo auctoritatem Patris, quem habet in cælis, nullos alios ponit limites obedientiæ suæ, nisi quos lex Dei ipsum ponere jubet. Ea una illi sufficit obediendi ratio; quod res sit Domino grata. . Cur J. Christus magis hic videtur sibi complacere in unius filii obedientia, nisi quia fuit virtus universalis ejus, anima & principium omnium actionum ipsius?

21 *Patres, nolite ad indignationem provocare Eph. 6.4. filios vestros, ut non pusillo animo fiant.*

Pater acerbè & impotenter tractans filios suos non est dignus, qui sit imago Dei & Vicarius J. Christi in familia sua. Deum & J. Christum non imitatur, qui auctoritati suæ amore non conciliat, eam mansuetudine temperando, ea ad instillandam charitatem non utendo, ac demum eam exemplo suo non fulciendo.

22 *Servi obedite per omnia dominis carnalibus, Tit. 2. 9. non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes, 1. Petr. sed in simplicitate cordis, timentes Deum. 2. 18,*

Idea servi Christiani. 1. Propria virtus ejus est obedientia. 2. Obedientia ejus exacta est, & ad omnia se extendit, quæ non sunt Deo contraria. 3. Non agit spiritualement & devotum, ut eximat se ab officio suo erga Dominos, qui tales non sunt. 4. Obedit non ex humano respectu, hypocrisi, adulatione, studio quæstûs; sed sincere & bona fide, ex submissione erga voluntatem Dei.

23 *Quodcumque facitis, ex animo operamini, sicut Domino, & non hominibus:*

5. Debet, in eo cui servit, intueri auctoritatem ejus, propter quem illi servit; in eo amare vel charitatem Dei, quæ facit, ut sua auctoritate bene utatur, vel justitiam ipsius, quæ permittit ut Dominus auctoritate sua abutatur ad bonum servi.

24 *Scientes quod à Domino accipietis retributionem hereditatis. Domino Christo servite.*

6. Servire modo digno hæreditate cælesti, quam à Deo expectat, magis quam ex intuitu mercedis temporalis, quam à Domino suo accipit. 7. Non considerare defectus Domini sui, sed J. Christum à quo auctoritatem habet & cui servire debet in illo.

1m. 2. 6 25 *Qui enim injuriam facit, recipiet id quod inique gessit: & non est personarum acceptio apud Deum.*

8. Ultionem injuriarum Domini sui Deo permittere, non desiderare. Totum discrimen inter hominem potentem & servum in judicio Dei erit severitas, qua Deus vindicabit in illo abusum suæ auctoritatis, gratiæ & potentiæ, &c.

CAPUT IV.

5. OFFICIA DOMINORUM. PERSEVERANTIA
IN ORATIONE. SAPIENTIA ET SAL
DISCRETIONIS IN SERMONE.
LAUS PLURIMORUM DISCI-
PULORUM.

I Domini, quod justum est & æquum, servis præstate: scientes quod & vos Dominum habetis in calo.

Deum obliviscitur, qui cum servis suis injustè & durè agit: sub manu nostra sunt ad momentum quod præterit; sub manu Dei sumus in totam æternitatem: quales fuerimus erga illos, talem se exhibebit Deus erga nos.

Luca 18. 2 *Orationi instate, vigilantes in ea in gratiarum actione:*

1. Theff. Meminerimus nos esse mendicos Dei in oratione, imo ipsam orationem esse eleëmofynam ab ipso acceptam, & non ægrè intelligemus has illi necessarias esse conditiones. 1. Assiduitatem, instantiam, continuitatem, fervorem, perseverantiam. 2. Diligentiam, applicationem, attentionem, reverentiam, præsentiam Dei, vigilantiam. 3. Humilitatem, sensum propriæ indi-

indignitatis, timorem religiosum, submissionem cordis, gratitudinem. Perseveremus, quia Deus vult nos sibi esse importunos. Vigilemus, quia Deus habet sua momenta luminis, gratiarum, misericordiarum & liberalium ac salutarium visitationum. Gratitudine pleni simus, quia ipsa est, quæ misericordiæ manum aperit ad effundendum, & cor pauperis ad accipiendum.

3 *Orantes simul & pro nobis, ut Deus aperiat nobis ostium sermonis ad loquendum mysterium Christi* Eph. 6.
(propter quod etiam vincitus sum) 19.

Pastor captivus pro J. Christo minus cogitat de vinculis. quibus corpus suum alligatum est, quam de iis, quæ alligant animas sibi commissas. S. Paulus non petit ostium, quo de carcere exeat, sed quo introducat in corda Jesum Christum. Mercenarius abjicit animum ad prima obstacula sibi objecta, primasque passiones; sed hæ ipsæ in uno Apostolo novum zelum accendunt annunciandi veritates propter quas paritur. Quodnam est ostium sermonis, nisi lingua irrigata precibus Ecclesiæ & unctione Spiritus Sancti, & corda aperta ac præparata à Domino? Ab eo totum pendet; illi oportet nos offerre animas, antequam illis loquamur. 2. Thess. 3. 1. Coloss. 4. 3.

4 *Ut manifestem illud ita ut oportet me loqui.*

Multi prædicatores; & pauci forsitan qui annuncient veritates quas debent: pauciores, qui eas prædicent eo modo quo debent. Ars hominum & ars Dei multum differunt. Ingenium humanum novit veritates enunciare modo quodam, quo suaviter in aures influant; Spiritus Dei eas in ore prædicatorum sic adornat, ut invictè corda convertant. Primum est fructus studii, alterum orationis.

5 *In sapientia ambulate ad eos qui foris sunt; tempus redimentes.* Eph. 5. 15.

Sapientia & prudentia, potissimum temporibus adversis; maximè necessaria sunt ministro veritatis,

veritatis, seu prædicet seu scribat. Non parva culpa est præbere occasionem excitandi persecutiones adversus Ecclesiam & ministros ejus, nec temporum, nec passionum hominis carnalis rationem habendo.

6 *Sermo vester semper in gratia sale sit conditus, ut sciatis quomodo oporteat vos unicuique respondere.*

Talentum verè pastorale est, scire modum regendi & accommodandi linguam suam necessitatibus, statui, dispositioni, & captui uniuscujusque. Natura potest ad illud disponere, sed per solam gratiam potest reddi utile. . Non solum in munere concionatoris, vel aliis functionibus sacris debet minister J. Christi meminisse qui sit; sed etiam in commercio mundi. Suavis, prudens & ædificans conversatio plures quandoque conciliabit Deo, quam magnus numerus concionum.

7 *Quæ circa me sunt, omnia vobis nota faciet Tychicus, charissimus frater, & fidelis minister, & conservus in Domino:*

8 *Quem misi ad vos ad hoc ipsum, ut cognoscat quæ circa vos sunt, & consoletur corda vestra,*

9 *Cum Onesimo charissimo, & fideli fratre, qui ex vobis est. Omnia, quæ hic aguntur, nota facient vobis.*

Eam sibi mutuo debent grex & Pastor consolationem, ut alter alteri communicent statum suum & molestias suas. . Nihil humilior Apostolo & Martyre. Tantum abest ut S. Paulus ad se extollendum abutatur splendore suæ dignitatis, aut gloria passionum suarum, ut potius se ipse submittat inferiores suos sibi associando.

10 *Salutat vos Aristarchus concaptivus meus, & Marcus consobrinus Barnabæ, de quo accepistis mandata: si venerit ad vos, excipite illum:*

Satis patet in S. Paulo, charitatem & sollicitudinem Pastoralem non posse esse captivas in corde unius captivi Evangelici. . Modo exhibet mansuetudinem suam ei, qui ex ipsius severitate profecit.

AD COLOSSENSES. CAP. 4. 141
profecit. (*Act. 15. 38.*) Magni momenti est
scire utraque bene uti juxta cum tempera-
mento.

11 Et Jesus, qui dicitur Justus: qui sunt ex
circumcisione: hi soli sunt adiutores mei in regno
Dei, qui mihi fuerunt solatio.

Quam pauci sunt qui fideles permaneant &
ministerio suo & charitati quam debent ministris
Ecclesiæ, cum is casus incidit, ut periculum
subeundum sit vitæ vel fortunæ suæ!

12 Salutat vos Epaphras, qui ex vobis est, ser-
vus Christi Jesu, semper sollicitus pro vobis in ora-
tionibus, ut steteris perfecti, & pleni in omni volun-
tate Dei.

13 Testimonium enim illi perhibeo, quod habet
multum laborem pro vobis, & pro iis qui sunt
Laodicia, & qui Hierapoli

Oratio est quædam pugna, in qua Deus lu-
benter se vinci patitur, quando sine intermissio-
ne pugnatur. Sic pugnat verus Pastor tum præci-
puè, cum cæteræ functiones ipsius sunt ipsi in-
terdictæ. . Salutem ii soli consequentur, qui
plenè voluntatem Dei faciunt, non ii qui satis
habent partem ejus facere. . Utile est bonis &
ministris J. Christi, colere, sed sine affectatione
& jactura temporis, officia amicitiae Christianæ,
ad unienda J. Christo omnium corda

14 Salutat vos Lucas medicus charissimus, & De- 2. Tim.
mas. 4. 11.

15 Salutate fratres, qui sunt Laodicia, & Nym-
pham, & quæ in domo ejus est, Ecclesiam.

16 Et cum lecta fuerit apud vos epistola hæc,
facite ut & in Laodicensium Ecclesia legatur; &
eam qua Laodicensium est, vos legatis.

Necessitates gregis quamvis remoti semper
præsentibus sunt menti Pastoris, qui eum in corde
suo portat. . Epistolæ Apostolorum jam tum
publicè legebantur in conventibus fidelium. Om-
nes sunt filii ipsorum, omnes debent eorum la-
cte nutriti; velle illis cibum istum eripere, est
velle

EPISTOLA
BEATI PAULI
APOSTOLI
AD
COLOSSENSES.

CAPUT PRIMUM.

§. I. VITA CHRISTIANORUM DEBET ESSE DI-
GNA DEO. J. CHRISTUS IMAGO DEI;
OMNIA CONDITA PER IPSUM;
CAPUT ECCLESIE.

1 **P**AULUS *Apostolus Jeshu Christi per vo-*
luntatem Dei, & Timotheus frater:

Duo fontes vocationis legitimæ ad mi-
nisterium Ecclesiasticum: voluntas Dei,
& missio J. Christi. Nihil est cujus arbitrium si-
bi magis vindicet rex, quam electionis mini-
strorum suorum: & quisquam erit, qui cum
rege regum de jure illo contendere audeat, imo illi
eripere? Quo in pretio debet gloria mundi es-
se ei, cujus vera gloria in eo est, quod sit legatus
unius regis à mundo crucifixi!

2 *Eis, qui sunt Colossis, sanctis, & fide-
libus fratribus in Christo Jeshu.*

Qui sanctitatem dicit, dicit & separationem ab
omni

Omni eo, quod profanum est, & consecrationem sanctitati Dei. Christianus sanctus est, velut unitus Deo per fidem vivam, abstractus à rebus terrenis per spem bonorum cælestium, & paratus ad benefaciendum omnibus tanquam fratribus suis, per charitatem. Gratia est semen pacis, & pax est fructus gratiæ: utrumque hæreditas filiorum Dei & acquisitio J. Christi pro membris suis.

3. Gratia vobis & pax à Deo Patre nostro, & Domino Jesu Christo. Gratias agimus Deo, & Patri Domini nostri Jesu Christi, semper pro vobis orantes:

Nostra interest semper orare, & æquum est nos semper Deo gratias agere; quia omnibus momentis gratias & bona ejus percipimus, omnibusque item momentis nova laboramus eorum indigentia. Oratio & gratiarum actio duæ sunt probationes, quibus gratia nobis necessaria demonstratur.

4 Audientes fidem vestram in Christo Jesu, & dilectionem quam habetis in sanctos omnes,

5 Propter spem, quæ reposita est vobis in calis: quam audistis in verbo veritatis Evangelii:

Si Deus non format in nobis istam fidem, spem & charitatem, oratio & gratiarum actio non sunt actus religionis erga ipsum, sed irrisio. Amemus Verbum Dei tanquam fundamentum, titulum, & alimentum spei nostræ. Mercenarius est, qui bonum facit ex intuitu mercedis temporalis; sed qui facit ex intuitu hæreditatis cælestis, quæ Deus est, agit ex spiritu civis cælestis & Filii Dei.

6 Quod pervenit ad vos, sicut & in universo mundo est, & fructificat, & crescit, sicut in vobis, ex ea die quâ audistis, & cognovistis gratiam Dei in veritate,

Quis possit dicere ex eo tempore, quo Deus ipsum tetigit & illuminavit, gratiam in se semper fructum & incrementum fecisse, prout debet,

debet, ea proportionem, qua idem fecit in mundo verbum Evangelicum?

7 *Sicut didicistis ab Epaphra charissimo conservo nostro, qui est fidelis pro vobis minister Christi Jesu,*

8 *Qui etiam manifestavit nobis dilectionem vestram in spiritu.*

Qui considerat ministerium Evangelicum veluti sanctam quandam servitutem, non statuet illud sibi pro objecto mundanae ambitionis, nec illud suscipiet, nisi ad revera serviendum animabus. Si Pastor consideret se Jesu Christo servire in animabus, & ipsum Jesum Christum illis servire per ministerium suum; qua humilitate, quaque charitate feretur ad illud exercendum.

† Dom.
ult. post
Pentec.

9 *Ideo & nos ex qua die audivimus, † non cessamus pro vobis orantes, & postulantes ut impleamini agnitione voluntatis eius, in omni sapientia & intellectu spiritali:*

Quo Pastor aliquis videt animas ferventiores & fideliores ut in pietate proficiant, eo magis ipse debet intendere orationes & curas suas, ut possit sequi Spiritum Dei, usque ad gradum perfectionis, quem ab illis postulat. Ipsorum profectui non invidet, nec timet ne nimium acquirant intellectum spiritualem, & ipso deinceps non amplius indigeant. Director animarum optabit, ut Deus immediatè ipsis det lumen, quo indigent, potius quam sibi pro ipsis, si zelum satis purum, sibi ipsi non studentem & humilem habeat, qui illi timorem ingerat, ne quod detrimentum capiant gratiae in manibus ipsius cum damno ipsius & animarum. 1. Gratia est, bene cognoscere viam nostram, & quid Deus à nobis postulet.

10 *Ut ambuletis dignè Deo per omnia placentes: in omni opere bono fructificantes, & crescentes in scientia Dei:*

2. *Ad Deum tendere dignè Deo, adorando illum*

illum, & serviendo ei in spiritu & veritate, quem-
admodum ipse spiritus & veritas est, & omnia
faciendo ex amore ipsius & spiritu religionis.
3. In bono ipso eligendo non id sequi quod no-
bis utilius est, sed id quo magis honoratur Deus,
quodque illi magis placitum est. 4. Non in qui-
busdam tantum occasionibus, sed omnibus in
rebus. 5. Non solum habere desideria sterilia
& instructuosa, sed replere vitam suam operi-
bus & effectibus. 6. Omnigenis operibus, non
adstringendo & limitando se certa aliqua specie,
sed ad omnia paratum se exhibendo. 7. Nutrire
se semper Verbo Dei ad crescendum in scientia
ejus, & accendendum in se magis ac magis amo-
rem veritatis ipsius.

*11 In omni virtute confortati secundum poten-
tiam claritatis ejus, in omni patientia & longani-
mitate cum gaudio.*

8. Sola niti vi omnipotente Dei, quæ soli
magnitudini infinitæ gloriæ ipsius commensu-
rari potest. 9. Paratum esse ad toleranda omnia
sine ulla limitatione, exceptione, vel animi re-
missione. 10. Numquam sibi persuadere se jam
satis sperasse, aut laborasse, aut passum esse vel
expectasse destinata à Deo tempora. 11. Horum
omnium nihil Deo dignum est, nisi conjunctam
habeat pacem & latitiam cordis, quæ ostendat
Deum esse illi loco omnium.

*12 Gratias agentes Deo Patri, qui dignos nos fe-
cit in partem sortis sanctorum in lumine:*

12 Semper in corde gerere fundum inexhau-
stum gratitudinis erga Deum propter donum,
quo dedit nobis J. Christum per incarnationem,
propter fidem illius quam donavit nobis, & glo-
riam ad quam in ipso vocati sumus. Hanc nul-
lus participabit, nisi dignus & promeritus; sed
gratia est, quæ nos ea dignos efficit, & meri-
tum illud in nobis operatur. Ea est hæreditas
Sanctorum; demus operam, ut tales efficiamur,
si ad eam adspiramus.

13 *Qui eripuit nos de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum filii dilectionis sue;*

Quanta adhibenda fuit violentia, ut diabolo extorquerentur servi sui & præda sua? Verum cui, ô Jesu, eam violentiam intulisti, nisi tibi ipsi, gloriæ tuæ, adorandæ vitæ tuæ? O durum & ingratum, qui obliviscitur quis fuerit ex seipso, & quis sit effectus per tantam misericordiam! O cæcum & præsumptuosum, qui in servitutem dæmonis relabi non timet! O miserum & insensatum, qui pro nihilo ducit, se iterum in eam pro momentanea voluptate induere! Hic igitur est effectus baptismi, transitus à tyrannide inferni & peccati ad libertatem filiorum Dei & ad finem Ecclesiæ, quæ est regnum Jesu Christi. Numquid æquum est celebrari istum transitum, non solum quotannis per Sanctum & Christianum Pascha; sed etiam quotidie, & omnitem-pore offerendo J. Christum Pascha nostrum in Sancto Missæ Sacrificio?

14 *In quo habemus redemptionem per sanguinem ejus, remissionem peccatorum:*

Poteras, ô mi Salvator, minori impendio tuo hæc præstare; sed nescit tibi consulere amor tuus, aut ulli rei parcere pro gloria Patris tui, & salute mea. Numquid igitur mihi ipse parcam, & verebor ne tibi nimium rependam?

15 *Qui est imago Dei invisibilis, primogenitus omnis creaturæ:*

Joan.
1, 3.

16 *Quoniam in ipso condita sunt universa in calis, & in terra, visibilia, & invisibilia, sive throni, sive dominationes, sive principatus, sive potestates: omnia per ipsum, & in ipso creata sunt:*

17 *Et ipse est ante omnes, & omnia in ipso constant.*

Ut J. Christus perfectè cognoscatur, oportet illum considerare cum relatione ad Deum Patrem suum, ad creaturas, & ad Ecclesiam suam.

1. Relatio: Est Dei imago coæterna velut Verbum
ejus

eius, splendor gloriæ ipsius & Filius consubstantialis in æternitate, & per ipsum & in ipso Deus seipsum videt velut in speculo, & operum suorum sibi format ideas. Imago etiam est perfectionum ipsius, velut creatura ejus secundum humanitatem suam; & per ipsum & in ipso invisibilis factus est visibilis, & creator cognitus à creaturis suis. 2. Relatio ad creaturas: Est earum primogenitus, velut prima productio Patris sui ante omnia sæcula, & velut primus homo in consiliis ipsius: cum omnia facta sint & subsistant per ipsum, tanquam sapientiam & virtutem Patris sui; in ipso, tanquam cogitatione & idea ejus æterna; propter ipsum, velut quæ non destinentur nisi ad formationem corporis ejus mystici, ad usum membrorum ipsius, & ad gloriam, quam Deus sibi per ipsum exhiberi vult in æterna societate electorum quos eligit, sanctificat & glorificat in ipso & per ipsum.

1. Cor.
1. 20.
Apoc.
1. 5.

18 Et ipse est caput corporis Ecclesiæ, qui est principium, primogenitus ex mortuis: ut sit in omnibus ipse primatum tenens.

19 Quia in ipso complacuit, omnem plenitudinem inhabitare:

20 Et per eum reconciliare omnia in ipsum, pacificans per sanguinem crucis ejus, sive qua in terris, sive qua in calis sunt.

3. Relatio ad Ecclesiam. 1. Caput illius est, Episcopus, Primas, & Pontifex summus, consecratus per unctionem ipsius divinitatis in Incarnatione: ei nos cum gaudio submittamus. 2. Mediator ejus & reconciliator per Sacerdotium suum: ab eo dependeamus, ut habeamus accessum ad Deum. 3. Victima ejus per sanguinem suum & mortem: offeramus nos illi & Deo cum illo. 4. Principium ejus in cruce, ubi eam peperit: uniamus nos illi, ad accipiendam ab eo vitam. 5. Exemplar & fons vitæ ejus immortalis & gloriosæ, velut primogenitus è sepulchro per resurrectionem suam: adspiremus & suspiremus. 6. Thesaurus, plenitudo

nitudo & dispensator omnium gratiarum, quas Deus destinavit Ecclesiæ. Ex hoc fonte Salvatoris per fidem hauriamus desideria & orationem. 7. Pax Ecclesiæ militantis & corona Ecclesiæ triumphantis: adoratio, amor, gratiarum actio, & quæcumque sunt religionis officia.

§. 2. CHRISTIANI SANCTI CORAM DEO,
IMMOBILES, SAPIENTES, PERFECTI.
S. PAULUS ADIMPLET QUÆ DESUNT
PASSIONUM CHRISTI.

21 *Et vos cùm essetis aliquando alienati, & inimici sensu in operibus malis:*

Quid per peccatum fuimus? Quid adhuc ex nobis ipsis essemus? Quid sumus per misericordiam Dei & gratiam Jesu Christi? Id nunquam memoria nostra excidat.

22 *Nunc autem reconciliavit in corpore carnis ejus per mortem, exhibere vos sanctos, & immaculatos, & irreprehensibiles coram ipso:*

Hæc duo multum differunt, quamvis inter se unita, esse reconciliatum Deo, & offerri illi tanquam sacrificium acceptabile; non esse amplius justitiæ illius obnoxium propter peccata præterita, & esse illi perfectè unitum. Primum est in nobis velut immolatio sacrificii, quæ purificat hostiam, & eximit illam ab ea, in qua per peccatum constituta est, indignitate ut offeratur & sacrificetur Deo. Secundum est oblatio, perfecta consecratio & consummatio nostra in Deo velut victimæ ejus. Primum est effectus proprius mortis J. Christi in cruce, ubi totus vetus Adam continebatur in carne mortali J. Christi & in qua crucifixus est, immolatus & destructus quoad hoc quod erat in eo peccati. Secundum est, eritque effectus resurrectionis gloriosæ J. Christi, qui glorificat in seipso corpus suum mysticum, offert & consecrat illud Deo tanquam summus Pontifex, ut faciat illud vivere & consummari in

Poa-

illo, tanquam eandem cum eo constituens victimam æternam. Meminerimus hic esse locum & tempus immolationis, quæ cum vita incipit, & non perficitur, nisi per mortem. Jesus Christus nos plus amavit, quam corpus suum mortale, cum sacrificaverit illud, ut nos purificaret: & quot reperiuntur peccatores, qui plus ament corpus suum, quam J. Christum, cum J. Christum sacrificent impuris & criminosis voluptatibus corporis sui?

23 *Si tamen permanetis in fide fundati, & stabiles, immobiles a spe Evangelii, quod audistis, quod predicatum est in universa creatura, quæ sub calo est, cujus factus sum ego Paulus minister.*

Absque perieverantia, quicquid J. Christus pro nobis fecit, nobis redditur inutile ad salutem. Unum ex mediis eam obtinendi est, in eo elaborare, ut confirmemur in fide & spe bonorum futurorum per lectionem Evangelii. Stupendus est iste fidei progressus in mundo tam exiguo tempore, & manifestè ostendit, id esse opus Dei: hoc nomine Deus laudandus est, & honorandi ii, quos adhibuit & adhibet quotidie ad illud perficiendum.

24 *Qui nunc gaudeo in passionibus pro vobis, & adimpleo ea quæ desunt passionum Christi, in carne mea, pro corpore ejus, quod est Ecclesia:*

Id quod passionibus Christianis ex parte dignitatem & excellentiam conciliat est, quod elevata sint ad rationem supplementi & consummationis passionis J. Christi. Pastor considerare se debet tanquam vicarium charitatis J. Christi erga Ecclesiam suam, non solum ad docendum, sed etiam ad patiendum. In eo ponit gaudium & consolationem suam minister veritatum Christianarum in mediis tribulationibus & persecutionibus. Omnia mysteria adimpleta in corpore naturali J. Christi, debent iterum exhiberi & adimpleri in corpore ejus mystico, alia in uno membro, alia in aliis, realiter & sen-

libiliter; omnia in omnibus Sacramentaliter per Baptismum, & durante eorum vita per dispositionem cordis. Adimple in me, Domine, quod adimpleturus es.

25 *cujus factus sum ego minister secundum dispensationem Dei, qua data est mihi in vos, ut impleam verbum Dei:*

Vocatio, labor, fidelitas in toto ministerio fuerunt in S. Paulo inseparabiles: & utinam in omnibus aliis J. Christi ministris idem contingeret! Res multò quam dici possit rarior est, invenire unum prædicatorem, qui in prædicatione Verbi Dei plenè satisfaciat officiis suis.

26 *Mysterium, quod absconditum fuit à seculis, & generationibus, nunc autem manifestatum est sanctis ejus,*

27 *Quibus voluit Deus notas facere divitiarum gloria Sacramenti hujus in Gentibus, quod est Christus, in vobis spes gloria,*

S. Paulus nihil aliud prædicat, quam J. Christum & mysterium incarnationis ejus & adoptionis Sanctorum in ipso. Cujus pluris refert de eo instrui, quam Christiani? Nimis tamen verum est J. Christum ejusque mysteria hodie dum thesauros esse absconditos plurimæ parti Christianorum. . Adorabilis est & impenetrabilis voluntas Dei in electione & vocatione Gentilium ad fidem, & electorum ad gloriam, cujus sola ipsa est causa & principium, quemadmodum solus J. Christus est ejus adimpletio, exemplar & spes quoad executionem.

28 *Quem nos annuntiamus, corripientes omnem hominem, & docentes omnem hominem, in omni sapientia, ut exhibeamus omnem hominem perfectum in Christo Jesu.*

29 *In quo & laboro, certando secundum operationem ejus, quam operatur in me in virtute.*

Officia prædicatoris & Pastoris. 1. Prædicare J. Christum, vitam, mysteria, & maximas ejus, 2. Corripere & monere omnem peccatorem,

tem, adhibito quidem necessario modo & ratione, sed absque ignavia & humano respectu. 3. Operam dare instructioni omnis generis hominum, simplicium, pauperum, idiotarum &c. sine exceptione. 4. Non detinere lumen sive ex avaritia spirituali, sive ex vanitate; sed prudenter aperire animabus vias perfectionis, quarum sint capaces. 5. Nullum sibi proponere alium scopum, quam ut in ipsis formetur Christus, & in illo perfectæ reddantur. 6. Amare laborem, & omnia referre ad salutem ipsarum. 7. Persuasum habere non defutura obstacula superanda, nec propterea animo cadere. 8. Collocare fiduciam suam non in talentis suis naturalibus, sed in virtute & operatione Dei suprema & omnipotente. 9. Laborare secundum totam mensuram gratiæ suæ & talenti accepti. 10. Gloriam successuum exemplo S. Pauli Deo semper adscribere.

CAPUT II.

§. I. THESAURUS SCIENTIÆ IN CHRISTO. IN ILLO RADICATUM ESSE ET FUNDATUM.
FIDES CRESCIT PER GRATIARUM ACTIONEM.

Volo enim vos scire qualem sollicitudinem habeam pro vobis, & pro iis qui sunt Laodicia, & quicumque non viderunt faciem meam in carne:

Non debet Pastor occultare ovibus suis zelum suum & charitatem. . Parum refert an eos oculis corporis videamus, quos non volumus amare, nisi in Christo & spiritu ipsius. Quo spiritua-
lior est affectus, eo est Deo dignior.

2 Ut consciantur corda ipsorum, instructi in charitate, & in omnes divitias plenitudinis intellectus, in agnitionem mysterii Dei Patri & Christi Jesu:

Deus amat effundere consolationem suam, lucem & benedictiones in unam Ecclesiam, ubi regnat charitas Pastorum & unio fidelium. . Dives est ea Ecclesia, in qua abundat fides, & solida scientia religionis. Ea tota continetur cognitione Dei & J. Christi, unius Dei Patris & principii, Patris unius Filii naturalis in sinu proprio per generationem ipsius æternam, & in sinu virginis per incarnationem: Patris filiorum adoptivorum in sinu Ecclesiæ per justificationem: Principii unius Spiritus Sancti cum Filio suo in æternitate; principii ejusdem Spiritus in Filio suo incarnato & in membris, in tempore.

3 *In quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi.*

Igitur ex J. Christo haurienda est vera sapientia; ex plenitudine ejus accipiendum est. Nec falli ipse potest, nec quemquam fallere, aut quicquam ignorare. . J. Christus magnus liber est. Qui eum in Verbo Dei accuratè didicerit, sciet quidquid scire debet. Humilitas eum aperit, fides legit, charitas discit.

4 *Hoc autem dico, ut nemo vos decipias in sublimitate sermonum.*

Omnis ratio falsa est, & omne verbum fallax in materia religionis, nisi emanaverit ex Jesu Christo, prima & suprema ratione, verbo æterno & infallibili. In schola cordis auditur & discitur. . Scopulus fidei semper fuit ratiocinationum humanarum subtilitas.

I. Cor. 5. 3. 5 *Nam etsi corpore absens sum, sed spiritu vobiscum sum: gaudens, & videns ordinem vestrum, & firmamentum ejus, quæ in Christo est, fidei vestra.*

6 *Sicut ergo accepistis Jesum Christum Dominum, in ipso ambulate,*

Sollicitudo charitatis Pastoralis reddit verum Pastorem gregi suo præsentem, etiam cum ab eo necessaria aliqua de causa remotus est. Nihil est, in quo magis sita sit lætitia cordis ejus, causa

causa sollicitudinis, vita & felicitas gregis ipsius, quam in eo videre puritatem fidei, ordinem disciplinæ & sanctitatem morum conformes Evangelio & traditioni Apostolicæ.

7 *Radicati, & superadificati in ipso, & confirmati fide, sicut & didicistis, abundantes in illa gratiarum actione.*

Nulla vita cordis, nisi quam ducimus ex J. Christo velut radice nostra. Nihil firmum, nisi quod firmitate sua sustentat. Fides quæ à Deo procedit non potest crescere, nisi in corde grato; & gratitudo est fructus humilitatis. Homo, qui non collocat in Jesu Christo fiduciam suam est arbor sine radice, & domus sine fundamento. Idem de una societate & Ecclesia dicendum, quæ non conservavit fidem secundum traditionem, nec potest demonstrare originem, quam trahit ex J. Christo per successionem.

§. 2. CAVERE SIBI A SEDUCTORIBUS ET PHILOSOPHIS. CIRCUMCISIO SPIRITUALIS.

HOMINES LIBERATI; DÆMONES
EXARMATI PER CRUCEM.

8 *Videte ne quis vos decipiat per philosophiam, & inanem fallaciam, secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, & non secundum Christum:*

Ecclesia non est schola Philosophorum, ubi quisque habeat libertatem venditandi hallucinationes mentis suæ. In rebus fidei humana ratio est dux fallax & infidelis, quæ nos errori & illusioni tradit. Stultitiæ extremum est, velle metiri potentiam Dei angustiis mentis humanæ; subjicere J. Christum censuræ Philosophorum, Platonis & Aristotelis; scientiam, quæ tota divina est, superstruere fundamentis merè humanis; atque id est quod faciunt, qui ex principiis Philosophiæ de rebus fidei judicare volunt. Evangelium Philosophia Christiana est, omnibus

scientiis & traditionibus humanis superior, quibus subijci nullatenus potest.

9 *Quia in ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter:*

Quid extra J. Christum quærimus, cum omnia in ipso reperiuntur? Divinitas in ipso residet, non in figura, quemadmodum in arca, sed in veritate; non per participationem, sed in plenitudine; non per aliquos effectus, sed per seipsam, non per transitoriam visitationem, sed per habitationem permanentem; non per effusionem gratiæ, sed per unionem substantialem & personalem; non velut in anima & corpore extraneis, sed in anima & corpore, quæ ipsi propria facta sunt. Qui non sistit se sæpe coram ista arca & propitiatorio novi foederis in corde & spiritu, parum meminit se esse Israelitam Dei.

10 *Et estis in illo repleti, qui est caput omnis principatus, & potestatis:*

Non expectemus salutem nostram ab Angelis aut ulla creatura, sed à J. Christo capite Angelorum & Deo omnis creaturæ. Solus ille potest nos Deo replere, quia solus ille ejus habet plenitudinem. Nos eo replet velut membra sua in baptismo; velut templa Spiritus sui, in confirmatione; velut seipso nutritos, in Eucharistia; velut amicos, sponsas, ministros suos, & instrumenta sua in aliis Sacramentis. Sed quis capere potest, ô Jesu, quanta sit ea plenitudo, quam nobis reservas in sinu Patris tui? Quanta reverentia, quanta attentio & fidelitas, quanta recollectio in præsentia & plenitudine Dei in nobis? Quantum desiderium illius, quam expectamus?

11 *In quo & circumcisi estis circumcissione non manu factâ in expoliatione corporis carnis, sed in circumcissione Christi:*

Qualitates & excellentiæ baptismi. 1. Est circumcisio, quæ resecat in nobis omnia peccata, &

& separat nos ab Adamo ut inserat J. Christo. Homo Christianus in hac vita debet cultrum semper habere in manu, ut perficiat istam circumcisionem, rescindendo inclinationes corruptas veteris hominis. Ea circumcisio tantum in morte perfecta erit quoad animam; & in resurrectione quoad corpus.

12. *Consepulsi ei in baptismo, in quo & resurrexistis per fidem operationis Dei, qui suscitavit illum a mortuis.*

13. *Et vos, cum mortui essetis in delictis, & praputis carnis vestrae, convivificavit cum illo, donans vobis omnia delicta:* Eph. 2. 1.

2. Sepultura quædam est, ut mortificetur peccator, & peccatum computrescat, ut ita loquamur. . . Quis usque adeo felix est, ut nunquam exeat e tumulo J. Christi, ut revivifcat peccato? Et quoruscunque manet mundo absconditus, vanitati & concupiscentiis ejus velut homo sepultus? Vita secessus amans, vita abscondita, illud est ad quod impellere nos debet baptismus noster. quantum conditio & officia uniuscujusque id permittunt. 3. Est resurrectio à peccato ad gratiam, à vita Adami, quæ vera mors est, ad vitam J. Christi resuscitati, à terra separati & viventis Deo. . . Quam indignus est Christiano vitæ præsentis amor, cujus cor debet assidue versari in fide, desiderio, spe & expectatione vitæ cælestis & status gloriæ?

14. *Delens quod adversus nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affigens illud cruci:*

4. Solutio quædam est omnium, quæ justitiæ Dei debebamus, cui satisfactum est per passionem & mortem Filii ipsius. 5. Abolitio chirographi, & revocatio legis prævaricationis, iræ, mortis & maledictionis scriptæ in carne peccatorum ipso sanguine circumcisionis Judaicæ, & deleræ ipso Sanguine J. Christi in cruce. . . Equumne est, mi Salvator, ut tanti stes tibi pro

debitis meis satisfacere, & liberare me ab onere legis, & nullo mihi stet dispendio placare iustitiam Dei, & adimplere ejus voluntatem?

15 *Et expolians principatus, & potestates, traxit confidenter, palam triumphans illos in semetipso.*

6. Victoria est & triumphus J. Christi de inferno. Illum exarmat destruendo peccatum, in quo sita est tota vis dæmonis, & abolendo maledictionem legis, in qua est vis peccati. Infelix ille, qui novis peccatis restituit arma dæmoni, qui vim reddit peccato per fiduciam in propriis viribus, in lege & in rebus merè externis, qui-que triumphare facit dæmonem de ipso Jesu Christi triumpho, iterum se illi subijciendo.

§. 3. CONTRA OBSERVATIONES JUDAICAS
CIBORUM ET DIERUM, ET FALSUM
ANGELORUM CULTUM.

16 *Nemo ergo vos judicet in cibo, aut in potu, aut in parte diei festi, aut neomenia, aut sabbatorum:*

Abstinentiæ à Synagoga præscriptæ, abrogatæ sunt veluti partes legis ceremonialis; sed sine præjudicio auctoritatis Ecclesiæ, quæ potest aliquas imperare; vel charitatis Christianæ, quæ aliquas potest exigere; vel necessitatis reprimen-
di concupiscentiam, quæ potest tales postulare. Quanta cæcitas hæreticorum, quod confundant festa & observantias, quas lex præscribit, & J. Christus abolet, cum iis, quas religio ejus inspirat, Ecclesia ejus imperat, quæ non referuntur ad aliquod criminofum, superstitiosum & judaicum otium; sed ad occupationes sanctas, religiosas, & Christianas.

17 *Quæ sunt umbra futurorum: corpus autem Christi.*

Observantiæ legis sunt promissivæ, prophetica & figurativæ J. Christi & Ecclesiæ ejus. Eas
non

non capit, qui in iis non videt aut caput, aut membra. . Beatus, qui non est inter eas umbras natus, & quem Deus in tempora lucis & veritatis reservavit! Infelix, qui in medio lucis Evangelicæ ambulat in tenebris, judaicè vel gentiliter vivendo!

18 *Nemo vos seducat, volens in humilitate, & religione angelorum, quæ non vidit ambulans, frustra inflatus sensu carnis suæ,* Matth. 24, 4.

Nihil est magis oppositum fidei & religioni, quam funesta illa commixtio Philosophiæ Ethnicæ cum superstitione Judaica. Cælestes intelligentiæ Philosophorum Ethnicorum, & Angeli, quamvis ministri tantum solarum umbrarum J. Christi, semper præferentur J. Christo exinuito & crucifixo, si electio mediatoris, per quem accedatur ad Deum, deferatur vanitati ingenii humani. . Nunquam hæreses capient finem, nisi cum finem capiet hominum superbia. Humilitas cordis format discipulos veritatis; tumor cordis, magistros erroris.

19 *Et non tenens caput, ex quo totum corpus, per nexus & conjunctiones subministratum & constructum, crescit in augmentum Dei.*

Nullum aliud caput, nullus alius mediator sufficiens, nisi tu, ô mi Domine Jesu, qui solus per infusionem interiorem spiritus tui, & per vasa & vincula exteriora verbi tui & sacramentorum tuorum effundis in corda nostra vitam gratiæ, sensum fidei, motum spei, & vires charitatis. Fac, ô Deus meus, ut hæc omnia crescant in me, quandoquidem id facere solus possis.

20 *Si ergo mortui estis cum Christo ab elementis hujus mundi; quid adhuc tamquam viventes in mundo decernitis?*

21 *Ne tetigeritis, neque gustaveritis, neque contraxeritis:*

Si hoc est renunciare baptismo, fructibus mortis J. Christi & vitæ ipsius novæ, adhuc adhære-

re legibus cultus terreni, quamvis à Deo instituti, quid de Christiano censendum, qui non renunciat peccato, & qui est adhuc servus legum peccaminosarum & passionum mundi? . Quam depravatum est & Deo oppositum cor hominis! Jugum recusat, cum Deus illi vult imponere; & ipse sibi imponere affectat, cum Deus illum iugo eximit. Sed numquid potest aliud aliquod esse importabilius, quam in seipso tota vita ferre tantum fundum oppositionis adversus Deum? . Quandonam, Domine, virtus & unctio gratiæ tuæ confringet in me jugum istud ferreum:

22 *Quæ sunt omnia in interitum ipso usu, secundum præcepta & doctrinas hominum:*

23 *Quæ sunt rationem quidem habentia sapientiæ in superstitione, & humilitate, & non ad parcendum corpori, non in honore aliquo ad saturitatem carnis.*

Non est jus hominibus, sine auctoritate Ecclesiæ, statuendi media honorandi Deum, & habendi accessum ad illum. . Nihil perituum potest esse vinculum necessarium religionis perfectæ, cælestis & æternæ, nec, nisi Dei ordinatione, potest illi deservire, & quantum ipse vult. . Nec usus, nec privatio rerum externarum Deum honorat, sed submissio quæ exhibetur voluntati ipsius vel Ecclesiæ ejus: sed quis potest voluntatem nostram submittere voluntati Dei, nisi Spiritus Dei?

CAPUT III.

§. I. AMOR RERUM CÆLESTIUM. VITA ABSCONDITA IN DEO. HOMO VETUS ET NOVUS. IN OMNIBUS CHRISTUS.

† Sabb.
Sancto
Epist.

1 **I**gitur, † si consurrexisti cum Christo, quæ sursum sunt quaerite, ubi Christus est in dextra Dei sedens:

2 *Quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram.*
Na.

Naturæ studiosi, vana curiositate ducti totum tempus suum, totam mentis suæ attentionem dedicant rebus terrenis. Judæi per cultum suum carnalem in iis constituunt summam suæ religionis. Voluptuosus brutali passione in iis ponit felicitatem suam & Paradysum suum. At quid Christianus? Is homo est resuscitatus, civis cælestis, qui nec vitam, nec mentem, nec cor habet, nisi cæli studio dicatum. . 1. Hominis Christiani gratia est Deum quærere per fidem, & obedire legi ejus per fidelitatem. 2. Quæ fidei merces est, & fructus probatæ fidelitatis, est gustare res divinas, & cum gaudio ambulare in via consiliorum ejus.

3 *Mortui enim estis, & vita vestra est abscondita cum Christo in Deo.*

Ah, Deus meus, ubi Christianos reperimus, si ut tales simus, oporteat nos mundo esse mortuos, id est non magis, quam mortui, affici debeamus voluptatibus, honoribus, divitiis mundi, non recusare quo minus ab eo confideremur velut homines mortui, ad nihil utiles, & terræ mandandi? Cor igitur nostrum semper sit unitum J. Christo, & semper in motu versus Deum, cum tota ejus vita sit in ipso per fidem.

4 *Cum Christus apparuerit, vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria.*

Expectemus igitur donec Christus appareat, ut non nisi cum illo appareamus: nec vocem vanitatis exaudiamus inclamantis nobis: Apparete mundo. Homo carnalis capere non potest vitam hominis Christi ni, quæ tota spiritalis est, & gloriam, quæ tota est interior: nec Christianus ipse eam cognoscit, si alibi gloriam quærit, quam in sæculo venturo. Patrimonium ipsius in hac vita, crux est: sed illa crux semen est gloriæ.

5 *Mortificate ergo membra vestra, quæ sunt super terram; fornicationem, immunditiam, libidinem.* Eph. 5. 3.

nem, concupiscentiam malam, & avaritiam, quæ est simulacrorum servitus:

Id semel nobis in animum inducamus, baptismum inducere obligationem mortificationis. In eo peccata mortua sunt, sed radix peccatorum viva remansit: mortem istam in nobis perficiamus, si volumus vitam. Virtutes membra sunt novæ creaturæ; vitia & concupiscentiæ ea sunt, quæ componunt corpus peccati; unum illorum ea proportionem formatur, qua alterum deperit. Tres radices peccati, tria veteris hominis capita: Impuritas, illum bestiam facit; superbia vel ambitio, dæmonem; avaritia idololatram, qui pecuniæ causa facit quidquid Dei causa facere debet.

6 *Propter quæ venit ira Dei super filios incredulitatis:*

Sola hominum peccata possunt iram Dei provocare. Sub Deo justo nemo miser est, nisi nocens. Cessamus peccare, cessabit Deus punire. Omne peccatum infidelitate mixtum est, quemadmodum omnis virtus habet in fide radicem suam.

7 *In quibus & vos ambulastis aliquando, cum viveretis in illis.*

8 *Nunc autem deponite & vos omnia; iram, indignationem, malitiam, blasphemiam, turpem sermonem de ore vestro.*

Rom. 6. 4

Ephes.

4. 22.

Hebr.

12. 1.

1. Petr. 2.

1. 4. 2.

Non ut insultet peccatori, sed ut eum convertat, charitas illum humiliat intuitu miserationum illius præteritarum. An illi, qui nihilo ducunt obtreptionem & inhonesta verba, credent S. Paulo, per ea probari iram Dei, qua denotatur punitio peccatorum mortalium?

9 *Nolite mentiri invicem, expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis,*

Ne veterem hominem & concupiscentias ejus hypocrisi velamus, sed expoliamus eum per renunciationem & veram conversionem. Indumentum cordis est amor & opera ejus: hoc signo

gno Deus nos agnoscit, quemadmodum ex toga & functionibus hominem distinguimus indig-
nitate constitutum.

10 *Et induentes novum, eum qui renovatur in Gen. 1. agnitionem, secundum imaginem ejus qui creavit 26. illum.*

Homo per peccatum deformatus agnosci amplius non potest, nisi gratia per novam nativitatem in eo rursus formet lineamenta Filii Dei ad exemplar autographi J. Christi velut primæ imaginis Dei invisibilis: planè uti J. Christus deformatus per similitudinem carnis peccati, per resurrectionem suam renovatus est, ut unigenitus Filius Dei agnosci possit, acceptâ per tertiam hanc nativitatem gloriâ se dignâ. Tuum est, ô divinum exemplar, teipsum in me expingere, & me tibi similem reddere.

11 *Ubi non est Gentilis, & Judæus, circumcisio, & præputium, Barbarus, & Scytha, servus, & liber: sed omnia, & in omnibus Christus.*

Deus in nobis nihil æstimat, nisi filium suum & imaginem ejus, quemadmodum nihil odit in nobis, nisi veterem hominem & corruptionem ejus. Personâ J. Christi in baptismo superinduti sumus: & ipse est in nobis quidquid Spiritus ejus facit nos esse in ipso; & facit in nobis quidquid Spiritus ipsius in nobis operatur.

§. 2. COMPENDIUM VIRTUTUM CHRISTIANARUM. SUPPORTATIO PROXIMI. CANTICA SPIRITUALIA. GRATIARUM ACTIO.

12 † *Induite vos ergo sicut electi Dei, sancti, & † Dom. dilecti, viscera misericordie, benignitatem, humi- 5. post litatem, modestiam, patientiam:* Epiph. &

Qui fieri potest, ut quis viscera induat? Quid 26. post tibi vis, magne Apostole, nisi id vis intelligi, Pentec. frustra quem bona opera externa facere, nisi ea radicem suam & principium habeant in charitate,

quæ est cor & velut viscera novi hominis; frustra item homines sibi blandiri quasi cor istud & ista viscera habeant, nisi exterius demonstrent, exercendo mansuetudinem, misericordiam, humilitatem & patientiam erga proximum? Istæ virtutes sunt characteres verorum Christianorum. . *Electi, sancti, & dilecti*, tria nomina quæ continent totam œconomiam salutis: electionem Dei æternam, separationem eorum à massa corrupta, & sanctificationem in tempore, & glorificationem, ultimum & principalem effectum amoris Dei.

13 *Supportantes invicem, & donantes vobismet ipsis, si quis adversus aliquem habet querelam: sicut & Dominus donavit vobis, ita & vos.*

Per has potissimum virtutes, ô Jesu, effici-mur Discipuli & imitatores tui, & cor Christianum habemus; sed in eo præcipuè cor nostrum indiget operatione manus tuæ summè medicinalis.

14 *Super omnia autem hac, charitatem habete, quod est vinculum perfectionis:*

Amor proprius, hypocrisis, consuetudo facere possunt, ut exercentur actiones Christianæ: sola charitas eas Christianè exercet per relationem ad Deum & ad J. Christum, nos uniendo. & conformando capiti nostro velut vera membra. . Amor proprius est valde infirmum vinculum, & quod non potest figere inquietudinem cordis humani; sola charitas est vinculum perfectum figens cor & alligans Deo.

15 *Et pax Christi exultet in cordibus vestris, in qua & vocati estis in uno corpore: & grati estote.*

Pax Diaboli unit filios sæculi adversus Jesum Christum & servos ejus; pax Jesu Christi unit Christianos adversus mundum & maximas ejus. . Nihil fortius, nihil victoriosius corde, quod stabilitum est in pace J. Christi, per contemptum bonorum & malorum hujus vitæ, & quod
nulla.

Nulla re conturbari potest, nisi timore displicendi Deo: nihil eo gratius, qui eam possidet; quia scit eam per Spiritum Dei dari. . In eo sita est gratitudo, quam J. Christo debemus, quia nos reconciliavit ponendo nos in proprio corpore suo, ut in pace vivamus cum fratribus nostris, eosque in corde gestemus.

16 *Verbum Christi habitet in vobis abundanter, in omni sapientia, docentes, & commonentes vosmetipsos, psalmis, hymnis, & canticis spiritualibus, in gratia cantantes in cordibus vestris Deo.*

Lex Moyfi scripta est in lapidibus; sed Christianus debet facere cor suum tabulas legis Jesu Christi. Varii usus, in quos eam adhibere debet. 1. Non leviter ac velut in transcurso eam mente volvere præcipitata lectione; sed imprimere eam & figere in corde suo, eam cum otio meditando, eaque se nutriendo. 2. Ea se abundanter replere. Non potest ejus fames non esse laudabilis, saturitas sancta; sed adhuc sanctior fames ejus insaturabilis. 3. Eam consulere & audire velut magistram nostram, eam sequi velut regulam morum nostrorum, ex ea velut fonte haurire veram sapientiam. 4. Ex ea ducere instructiones & exhortationes pro aliis. 5. Effundere se in laudes Dei ex plenitudine verbi istius divini. 6. Cum applicatione cordis ad Deum, & cum decentia ac modestia pro ædificatione proximi. . Credibile est hanc originem esse partium & ordinis officii Ecclesiastici à temporibus Apostolicis: psalmi, hymni & cantica. . Profanæ cantiones indignæ sunt Christiano. Quanta abominatio, cantare cantica diaboli in Templo Spiritus Sancti, quale templum est homo Christianus! Quam sancta & utilis consuetudo, in labore manuum per cantica spiritualia sese ædificare. animare & consolari!

17 *Omne quodcumque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini Jesu Christi, gratias agentes Deo & Patri per ipsum,* I. Cor. 10. 31,

Deus

Deus bone! quid est Christianus, & quis tandem Christianè vivit, si omnia verba, & omnes actiones ejus debent esse sacrificium gratiarum actionis oblatum Deo per J. Christum tanquam Sacerdotem, Pontificem & Mediatorem Christianorum; cum J. Christo, tanquam vera Dei víctima; in J. Christo, velut Templo ejus; super J. Christo velut ipsius Altari; secundum J. Christum, tanquam exemplar & legem Christiani; sub J. Christo tanquam ipsius Magistro & Rege; in spiritu, intentionibus, motivis, dispositionibus & fine J. Christi tanquam capitis ipsius; cum dependentia à J. Christo, qui omnem excellentiam & omne meritum actionibus nostris conciliat; & ipsum Patri suo offerendo velut continentem & totam gratitudinem, quam illi debemus, quod nobis illum dederit, & omnia in illo nobis dederit, & omnia reliqua religionis officia?

§. 3. OFFICIA CONJUGUM, FILIORUM, PATRUM, ET SERVORUM.

Eph. 5. 22. Mulieres subdita estote viris, sicut oportet, in Domino.

1. Petr. 3. 1. Ista submissio conformis legi Dei non est consilii, sed obligationis. Cum imitetur submissionem, quam Ecclesia J. Christo exhibet, debet continere amorosam obedientiam, obsequium rationabile & Christianum, fidelitatem inviolabilem, & indissolubilem societatem.

19 Viri diligite uxores vestras, & nolite amari esse ad illas.

Solus amor mariti potest reddere submissionem & dependentiam uxoris dulcem, amabilem & utilem. Non est superior, ut domineatur imperiosè, ut metum sui incutiat, ut humiliet, ut injuriosè tractet; sed ut cum mansuetudine, prudentia & pace dirigat.

Eph. 6. 1. 20 Filii obedite parentibus per omnia: hoc enim placitum est in Domino. Filius,

Filius, qui considerat in Patre suo auctoritatem Patris, quem habet in cælis, nullos alios ponit limites obedientiæ suæ, nisi quos lex Dei ipsum ponere jubet. Ea una illi sufficit obediendi ratio; quod res sit Domino grata. . Cur J. Christus magis hic videtur sibi complacere in unius filii obedientia, nisi quia fuit virtus universalisejus, anima & principium omnium actionum ipsius?

21 *Patres, nolite ad indignationem provocare Eph. 6.4. filios vestros, ut non pusillo animo fiant.*

Pater acerbè & impotenter tractans filios suos non est dignus, qui sit imago Dei & Vicarius J. Christi in familia sua. Deum & J. Christum non imitatur, qui auctoritati suæ amorem non conciliat, eam mansuetudine temperando, ea ad instillandam charitatem non utendo, ac demum eam exemplo suo non fulciendo.

22 *Servi obedite per omnia dominis carnalibus, Tit. 2. 9. non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes, I. Petr. 2. 18, sed in simplicitate cordis, timentes Deum.*

Idea servi Christiani. 1. Propria virtus ejus est obedientia, 2. Obedientia ejus exacta est, & ad omnia se extendit, quæ non sunt Deo contraria. 3. Non agit spiritualemente & devotum, ut eximat se ab officio suo erga Dominos, qui tales non sunt. 4. Obedit non ex humano respectu, hypocrisi, adulatione, studio quæstus; sed sincere & bona fide, ex submissione erga voluntatem Dei.

23 *Quodcumque facitis, ex animo operamini, sicut Domino, & non hominibus:*

5. Debet, in eo cui servit, intueri auctoritatem ejus, propter quem illi servit; in eo amare vel charitatem Dei, quæ facit, ut sua auctoritate bene utatur, vel justitiam ipsius, quæ permittit ut Dominus auctoritate sua abutatur ad bonum servi.

24 *Scientes quòd à Domino accipietis retributionem hereditatis. Domino Christo servite.*

6, Ser-

6. Servire modo digno hæreditate cælesti, quam à Deo expectat, magis quam ex intuitu mercedis temporalis, quam à Domino suo accipit. 7. Non considerare defectus Domini sui, sed J. Christum à quo auctoritatem habet & cui servire debet in illo.

1m. 2. 6 25 *Qui enim injuriam facit, recipiet id quod inique gessit: & non est personarum acceptio apud Deum.*

8. Ultionem injuriarum Domini sui Deo permittere, non desiderare. Totum discrimen inter hominem potentem & servum in judicio Dei erit severitas, qua Deus vindicabit in illo abusum suæ auctoritatis, gratiæ & potentiæ, &c

CAPUT IV.

5. OFFICIA DOMINORUM. PERSEVERANTIA IN ORATIONE. SAPIENTIA ET SAL DISCRETIONIS IN SERMONE. LAUS PLURIM DISCIPULORUM.

I **D**omini, quod justum est & æquum, servis præstate: scientes quod & vos Dominum habetis in calo.

Deum obliviscitur, qui cum servis suis injustè & durè agit: sub manu nostra sunt ad momentum quod præterit; sub manu Dei sumus in totam æternitatem: quales fuerimus erga illos, talem se exhibebit Deus erga nos.

Luca 18. 2 *Orationi instate, vigilantes in ea in gratiarum actione:*

1. Theff.

5. 17.

Meminerimus nos esse mendicos Dei in oratione, imo ipsam orationem esse eleëmofynam ab ipso acceptam, & non agrè intelligemus has illi necessarias esse conditiones. 1. Affiduitatem, instantiam, continuitatem, fervorem, perseverantiam. 2. Diligentiam, applicationem, attentionem, reverentiam, præsentiam Dei, vigilantiam. 3. Humilitatem, sensum propriæ indi-

indignitatis, timorem religiosum, submissionem cordis, gratitudinem. Perseveremus, quia Deus vult nos sibi esse importunos. Vigilemus, quia Deus habet sua momenta luminis, gratiarum, misericordiarum & liberalium ac salutarium visitationum. Gratitudine pleni simus, quia ipsa est, quæ misericordiæ manum aperit ad effundendum, & cor pauperis ad accipiendum.

3 *Orantes simul & pro nobis, ut Deus aperiat nobis ostium sermonis ad loquendum mysterium Christi* (propter quod etiam vinctus sum) Eph. 6. 19. 2. Thess.

Pastor captivus pro J. Christo minus cogitat de vinculis, quibus corpus suum alligatum est, quam de iis, quæ alligant animas sibi commissas. S. Paulus non petit ostium, quo de carcere exeat, sed quo introducat in corda Jesum Christum. Mercenarius abjicit animum ad prima obstacula sibi objecta, primasque passionis; sed hæ ipsæ in uno Apostolo novum zelum accendunt annunciandi veritates propter quas patitur. Quodnam est ostium sermonis, nisi lingua irrigata precibus Ecclesiæ & unctione Spiritus Sancti, & corda aperta ac præparata à Domino? Ab eo totum pendet; illi oportet nos offerre animas, antequam illis loquamur.

4 *Ut manifestem illud ita ut oportet me loqui.*

Multi prædicatores; & pauci forsitan qui annuncient veritates quas debent: pauciores, qui eas prædicent eo modo quo debent. Ars hominum & ars Dei multum differunt. Ingenium humanum novit veritates enunciare modo quodam, quo suaviter in aures influant; Spiritus Dei eas in ore prædicatorum sic adornat, ut invictè corda convertant. Primum est fructus studii, alterum orationis.

5 *In sapientia ambulate ad eos qui foris sunt; tempus redimentes.* Eph. 5. 15.

Sapientia & prudentia, potissimum temporibus adversis; maximè necessaria sunt ministro veritatis,

veritatis, seu prædicet seu scribat. Non parva culpa est præbere occasionem excitandi persecutiones adversus Ecclesiam & ministros ejus, nec temporum, nec passionum hominis carnalis rationem habendo.

6 *Sermo vester semper in gratia sale sit conditus, ut sciatis quomodo oporteat vos unicuique respondere.*

Talentum verè pastorale est, scire modum regendi & accommodandi linguam suam necessitatibus, statui, dispositioni, & captui uniuscujusque. Natura potest ad illud disponere, sed per solam gratiam potest reddi utile. . Non solum in munere concionatoris, vel aliis functionibus sacris debet minister J. Christi meminisse qui sit; sed etiam in commercio mundi. Suavis, prudens & ædificans conversatio plures quandoque conciliabit Deo, quam magnus numerus concionum.

7 *Quæ circa me sunt, omnia vobis nota faciet Tychicus, charissimus frater, & fidelis minister, & conservus in Domino:*

8 *Quem misi ad vos ad hoc ipsum, ut cognoscat quæ circa vos sunt, & consoletur corda vestra,*

9 *Cum Onesimo charissimo, & fideli fratre, qui ex vobis est. Omnia, quæ hic aguntur, nota facient vobis.*

Eam sibi mutuo debent grex & Pastor consolationem, ut alter alteri communicent statum suum & molestias suas. . Nihil humilior Apostolo & Martyre. Tantum abest ut S. Paulus ad se extollendum abutatur splendore suæ dignitatis, aut gloria passionum suarum, ut potius se ipse submittat inferiores suos sibi associando.

10 *Salutat vos Aristarchus concaptivus meus, & Marcus consobrinus Barnabæ, de quo accepistis mandata: si venerit ad vos, excipite illum:*

Satis patet in S. Paulo, charitatem & sollicitudinem Pastoralem non posse esse captivas in corde unius captivi Evangelici. . Modo exhibet mansuetudinem suam ei, qui ex ipsius severitate profecit.

AD COLOSSENSES. CAP. 4. 141
profecit. (*Act. 15. 38.*) Magni momenti est
scire utraque bene uti iusto cum tempera-
mento.

11 Et Iesus, qui dicitur Iustus: qui sunt ex
circumcisione: hi soli sunt adiutores mei in regno
Dei, qui mihi fuerunt solatio.

Quam pauci sunt qui fideles permaneant &
ministerio suo & charitati quam debent ministris
Ecclesiæ, cum is casus incidit, ut periculum
subeundum sit vitæ vel fortunæ suæ!

12 Salutat vos Epaphras, qui ex vobis est, ser-
vus Christi Iesu, semper sollicitus pro vobis in ora-
tionibus, ut steteris perfecti, & pleni in omni volun-
tate Dei.

13 Testimonium enim illi perhibeo, quod habet
multum laborem pro vobis, & pro iis qui sunt
Laodicia, & qui Hierapoli

Oratio est quædam pugna, in qua Deus lu-
benter se vinci patitur, quando sine intermissio-
ne pugnatur. Sic pugnat verus Pastor tum præci-
puè, cum cæteræ functiones ipsius sunt ipsi in-
terdictæ. . Salutem ii soli consequentur, qui
plenè voluntatem Dei faciunt, non ii qui satis
habent partem ejus facere. . Utile est bonis &
ministris J. Christi, colere, sed sine affectatione
& jactura temporis, officia amicitiae Christianæ,
ad unienda J. Christo omnium corda

14 Salutat vos Lucas medicus charissimus, & De- 2. Tim.
mas. 4. 11.

15 Salutate fratres, qui sunt Laodicia, & Nym-
pham, & quæ in domo ejus est, Ecclesiam.

16 Et cum lecta fuerit apud vos epistola hæc,
facite ut & in Laodicensium Ecclesia legatur: &
eam qua Laodicensium est, vos legatis.

Necessitates gregis quamvis remoti semper
præsentes sunt menti Pastoris, qui eum in corde
suo portat. . Epistolæ Apostolorum jam tum
publicè legebantur in conventibus fidelium. Om-
nes sunt filii ipsorum, omnes debent eorum la-
cte nutriti; velle illis cibum istum eripere, est
velle

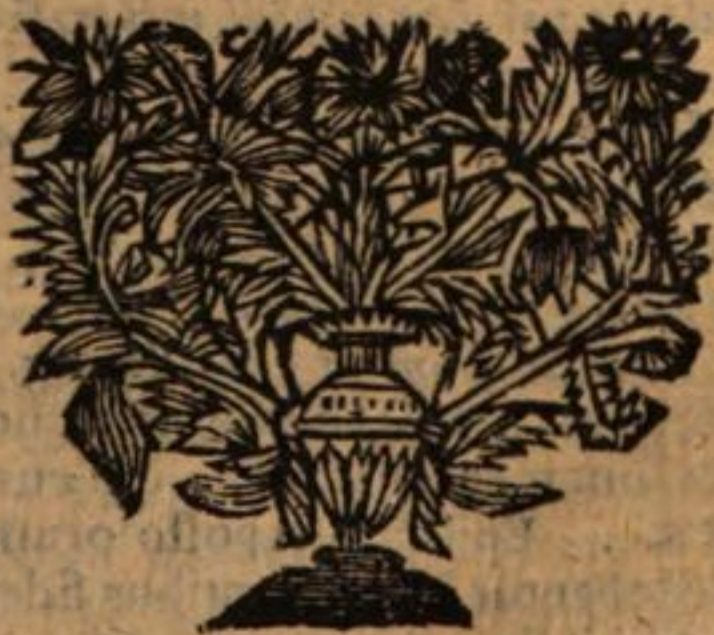
velle occidere. Omnes sumus Discipuli Sancti Pauli, doctrinam ipsius nobis familiarem red-
damus,

17 *Et dicite Archippo: Vide ministerium, quod accepisti in Domino, ut illud impleas.*

Hic Pastor interventu gregis sui accipit monita superioris sui. Debet sæpe officia sua perpendere, ne incidat in negligentiam. . Episcopus à J. Christo accipit ministerium suum, quamvis per canalem hominum. . Implere omnia officia Sacerdotii J. Christi & muneris Pastoralis: quis ad hoc verbum non contremiscat? Sed quanto magis debent ii contremiscere, qui nullum illorum implent, aut modicum faciunt & hoc perfunctorie?

18 *Salutatio, mea manu Pauli. Memores estote vinculorum meorum. Gratia vobiscum. Amen.*

Sentiamus ea quæ patiuntur Pastores nostri in sollicitudine quam pro nobis gerunt. . Subscriptio epistolarum Episcopaliū adjunctum habet signum crucis; Epistola S. Pauli, uti & veritates omnes quas continet, signata est ipsa cruce, & vinculis ipsius. . Meminerimus igitur & nos vinculorum Apostolorum: æstimemus, & vereamur, diligamus & practicemus veritates, quas nos docuerunt libertatis & vitæ suæ dispendio.

EPIS.

EPISTOLA
BEATI PAULI
APOSTOLI
AD
THESSALONICENSES
PRIMA.

CAPUT PRIMUM.

§. I. FIDES, SPES, CHARITAS. EFFICACIA
VERBI. GAUDIUM IN MALIS. PRÆ-
DICATIO BONI EXEMPLI.

PAULUS, & Silvanus, & Timotheus, Ec-
clesia Thessalonicensium, in Deo Patre, &
Domino Jesu Christo.

Exemplar unius Episcopi primi ordinis, qui
novit quid ipse à Deo acceperit, nec partem alio-
rum detrectat agnoscere. S. Paulus unit se coo-
peratoribus suis, sed se primum nominat. Falsa
humilitas est nolle conservare primatum suum
in ministerio, sed vera superbia est velle in eo
regnare solum. Quantumvis quis sit sublimatus
& illuminatus, non debet negligere fulcire suam
agendi rationem & monita sua testimonio fra-
trum suorum. Ecclesia, non minus quam ca-
put

put ipſius exivit à Deo, nec ſinum ejus reliquit : In Deo eſt, qui tota vita ejus eſt abſcondita cum Chriſto in illo : & in Chriſto eſt uti membra in illo, cujus corpus componunt. Gratia & pax ſunt unicum objectum deſiderii & pietatis animæ Chriſtianæ. Gratia facit, ut regnet Deus in homine in hac vita ; pax facit, ut regnet homo in Deo in æternitate.

† Dom.

6. poſt

Epiph. &

27. poſt

Pent.

2 Gratia vobis, & pax. † Gratias agimus Deo ſemper pro omnibus vobis, memoriam veſtri facientes in orationibus noſtris ſine intermiſſione,

Verus Paſtor perpetuo ſe oneratum ſentit neceſſitatibus & officiis ovium ſuarum. Illis ſatisfacit per orationem, hiſ per gratiarum actionem. Verus Chriſtianus duobus ſemper motibus fertur ad Deum ; uno motu gemitus, ad attrahendas è cælo gratias ſuper miſerias ſuas ; altero gratitudinis, ut eodem remittat gratias illas, & referat ad gloriam principii ſui.

3 Memores operis fidei veſtra, & laboris, & charitatis, & ſuſtinentia ſpei Domini noſtri Jeſu Chriſti, ante Deum & Patrem noſtrum :

Omnia petuntur, quando petitur incrementum fidei, ſpei, & charitatis ; nec hoc peti poſteſt melius, quam Deo offerendo recordationem plenam gratitudinis de eo quod jam inde in corde noſtro operatus eſt. Opera bona ſunt fructus fidei. Tranquilla & immobilis expectatio futurorum bonorum eſt character ſpei : labor & paſſiones pro Eccleſia ſunt effectus charitatis.

4 Sciſntes fratres, dilecti à Deo, electionem veſtram :

5 Quia Evangelium noſtrum non fuit ad vos in ſermone tantum, ſed & in virtute, & in Spiritu ſancto, & in plenitudine multa, ſicut ſciſtis quales fuerimus in vobis propter vos.

Conſilia Dei ſuper Eccleſia aliqua vel anima manifeſtantur Paſtoribus per guſtum verbi Dei, & bonum uſum veritatum Chriſtianarum, quem perſpiciunt in animabus : & eadem hiſ ipſis manifeſtan-

nifestantur per Pastorum applicationem & zelum non quærentem quæ sua sunt. Non est vanitatis de iis loqui, quando eo fine fit, ut animæ non ipsi loquenti, sed Deo arctius uniantur. . . Miracula, quæ modò debent comitari verbum prædicatoris, sunt ipsius vita bona & exemplum.

6 *Et vos imitatores nostri facti estis, & Domini, excipientes verbum in tribulatione multa, cum gaudio Spiritus sancti:*

Non semper oportet humiliare animas per exprobrationem defectuum ipsarum; sed eas quandoque consolari & animare intuitu boni quod Deus facit illas facere. . . Quantam consolationem non affert Verbum Dei, quando pro veritate patimur? Gratia est Apostolica, & velut proprium J. Christi, nullum recusare detrimentum & dispendium, dummodo cognoscamus & faciamus voluntatem Dei. Beatus ille, qui nullam prætermittit occasionem illum imitandi! Apostolus nullam aliam novit laudem Christianis digniorem. . . Unio gaudii cum afflictione extrema, arcanum est J. Christo reservatum & privilegium Christianismi.

7 *Ita ut facti sitis forma omnibus credentibus in Macedonia, & in Achaia.*

8 *A vobis enim diffamatus est sermo Domini, non solum in Macedonia, & in Achaia, sed & in omni loco fides vestra, quæ est ad Deum, profecta est, ita ut non sit nobis necesse quidquam loqui.*

Nemo aptus est, ut sit aliorum exemplar, antequam ipse factus sit imago J. Christi. . . Odor boni exempli longe lateque modico tempore diffunditur. Fides plurium populorum potest esse fructus pietatis vel unius Ecclesiæ, & quandoque vel unius familiæ, aut unius animæ.

9 *Ipsi enim de nobis annuntiant qualem introitum habuerimus ad vos: & quomodo conversi estis ad Deum à simulacris, servire Deo vivo, & vero.*

Quanta consolatio, quanta lætitia ministro Evangelii, quod videat Deum per labores

suos cognitum & honoratum ! . Nemo ad Deum verè convertitur , nisi relinquat idola sua : alius divitias suas , voluptates & quietem ; alii idola mentis suæ , corporis sui , falsi honoris . Quamdiu sequuntur homines spiritum mundi , Deum vivum & verum sacrificant hujusmodi idolis : ea Deo sacrificare , proprium est gratiæ J. Christi.

10 Et expectare Filium ejus de calu (quem suscitavit ex mortuis) Jesum , qui eripuit nos ab ira ventura.

Summa vitæ hominis Christiani est, servire Deo & expectare J. Christum. Qui expectat, desiderat ; qui desiderat, dilationem moleste patitur ; qui patitur, gemit ; qui gemit, miseriam suam sentit , & procul abest ab eo , ut quærat voluptates & oblectationes animi. Doce nos , Domine , expectare te , quemadmodum captivus expectat liberatorem suum ; exul , revocationem suam ; ægrotus , medicum ; Filius Patrem ; Sponsa , Sponsum suum ; ovis , Pastorem ; debitor , lytrum ; pupillus oppressus , judicem & protectorem suum. Imitemur eum quem expectamus, si nolumus reincidere in iram, à qua nos liberavit.

CAPUT II.

6, 1. S. PAULUS SO^{ci} DEO VULT PLACERE ;
NULLI ADULATUR ; LABORAT MANIBUS : EST VELUTI NUTRIX
ANIMARUM.

1 **N**am ipsi scitis , fratres , introitum nostrum ad vos , quia non inanis fuit :

2 Sed antè passî , & contumeliosè affecti (sicut scitis) in Philippis , fiduciam habuimus in Deo nostro , loqui ad vos Evangelium Dei in multâ solitudine.

Act. 16. 19.

Quis fructus non est expectandus ab uno ministro , cujus fidelitas , zelus & fiducia in Deum
mag nis

magnis passionibus comprobata sunt? Exemplar Pastoris & Prædicatoris Evangelici. 1. Antequam ingrediatur in ministerium scrutari proprium cor suum, & intheri labores & passiones in quas se induit. Qui intrat in unam messem per favorem hominum, timere debet, ne in ea sit aliis valde inutilis, & pro se magno in periculo versetur: qui intrat per ostium molestiarum & crucis, inveniet benedictionem, virtutem & unctionem crucis pro salute animarum & propria sanctificatione. Quam dulce est perhiberi nobis à corde nostro hoc testimonium, quod non timuerimus homines cum Deo serviendum fuit!

3 Exhortatio enim nostra non de errore, neque de immunditia, neque in dolo,

2. Non nisi puram doctrinam tradere, quæ nihil habeat nec de erroribus hæreticorum, nec de probrosis superstitionibus Ethnicorum, nec de artificiosa mixtura Judæorum.

4 Sed sicut probati sumus à Deo ut crederetur nobis Evangelium: ita loquimur, non quasi hominibus placentes, sed Deo, qui probat corda nostra.

3. Eatenus tantum applicare se operi Dei, quatenus Deus ipse per suam electionem ad illud vocat. 4. Magnam habere rationem dispositionis divinæ providentiæ, qua nos certis vel negotiis vel muneribus implicuit, quaque nobis Dei voluntas indicatur. 5. Prædicare veritates fidelitate depositarii, non libertate proprietarii. 6. Pro nihilo ducere approbationem hominum, nisi sit conformis iudicio Dei. 7. Se ita in prædicatione gerere, ut qui testem & iudicem cordis sui habeat Deum. Non est res levis, debere electioni & consiliis Dei respondere.

5 Neque enim aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scriptum: neque in occasione avaritia: Deus testis est:

3. Nihil turpis abjectionis, nihil humanæ
G 2 adula-

adulationis in ministro Verbi Dei. Qui nihil timet & nihil sperat ab hominibus non laborat quomodo accomodet Evangelium ipsorum cupiditatibus. 9. Vitare ipsam umbram avaritiæ & studii proprii commodi. Homines de avaritia judicare possunt; solus Deus cognoscit quatenus alienus sit animus à studio commodi proprii. Est quædam cupiditas aperta & manifesta; est quædam recusatio artificiosa, & simulata animi magnitudo, quæ rejicit modicum, ut multum accipiat.

6 *Nec quærentes ab hominibus gloriam, neque à vobis, neque ab aliis.*

10. Laborare humiliter & sine cupiditate gloriæ hominum. 11. Nullo ardore ferri ad consequenda jura sua honorifica aut lucrativa: etiam ipsum necessarium relinquere, si operi Dei utile est.

7 *Cum possemus vobis oneri esse ut Christi Apostoli: sed facti sumus parvuli in medio vestrum, tamquam si nutrix foveat filios suos.*

8 *Ita desiderantes vos, cupidè volebamus tradere vobis non solum Evangelium Dei, sed etiam animas nostras: quoniam charissimi nobis facti estis.*

12. Nihil præferre asperum, vel molestum, nihil imperiosum aut offensivum. In suo agendi modo conjungere cum teneritudine, curis & applicatione unius nutricis & matris, mansuetudinem, simplicitatem & affabilitatem unius parvuli. 13. Non tantum præbere lac Verbi Dei; sed paratum etiam esse ad fundendum sanguinem suum. Quam remotus ab eo est ille, qui nec animas nec corpora nutrire satagit! Vicarius zeli & charitatis Jesu Christi debet esse animo ad omnia comparatus. Si minus in cruce sacrificat vitam suam, debet eam consummare in laboribus Sacerdotii. Fieri potest ut quis sibi de hac dispositione male blandiatur, cum certus de ea non redditur per vitam laboriosam & crucifixam, ut Sanctus Paulus.

9 Memores enim estis fratres laboris nostri, & fatigationis: nocte ac die operantes, ne quem vestrum gravaremus, predicavimus in vobis Evangelium Dei. Actor. 20. 34. 1. Cor.

14. Nec laboribus nec fatigationibus parcere, ut serviatur animabus. 15. In sudore vultus sui panem suum lucrari, potius quam simus oneri cuiquam cum detrimento Evangelii. . . Tantus Apostolus diu noctuque in laboribus, ut habeat unde vivat: Ah, quid nobis fiet cum nostra otiositate, mollitie, luxu, deliciis, superfluitatibus, & oppositione nostra adversus omne id quod aliquod naturæ affert dispendium? 4. 12. 2. Theff. 3. 8.

S. 2. S. PAULUS PATER FIDELIUM. VERBUM EJUS ACCEPTUM UT VERBUM DEI. TERRIBILE IN JUDÆOS JUDICIUM.

10 Vos testes estis, & Deus, quam sanctè, & justè, & sine querela, vobis, qui credidistis, fuimus:

16. Magna à rebus terrenis animi abstractio: magna plenitudo rerum cælestium. 17. Semper agere in spiritu æquitatis erga proximum, omnem animi præventionem vitare studendo. 18. Exacta rectitudo, perfecta modestia in moribus & persona sua. Non debet virtus ministri Evangelici esse soli Deo cognita. Debet esse pura & sincera in oculis ejus: debet esse ordinata & ædificans in oculis hominum, usque adeo ut possit eorum testimonio de illis stari.

11 Sicut scitis, qualiter unumquemque vestrum (sicut pater filios suos)

12 Deprecantes vos & consolantes, testificati sumus, ut ambularetis dignè Deo, qui vocavit vos in suum regnum & gloriam:

19. Esse omnia unicuique animæ, quasi sola esset, & cor habere paternum erga omnium minimum. 20. Sine intermissione exhortari imperfectos,

stos ut ad profectum ulteriorem promoveantur. 21. Consolari & animare ad progressum eos, quibus fiducia & animus deest. 22. Obtestari & urgere eos, qui à Deo sunt remotissimi, ut compellantur intrare in viam salutis. 23. Ostendere perfectioribus quantum intersit inter id quod sunt, & id quod esse debent, ut vivant in sanctitate dignâ Deo, tam magno, tam bono, tam sancto, qui eos ad eam sanctitatem vocat: dignâ mediis tam gratuitis, tam efficacibus, tam prudenter ordinatis, quibus eos ad illam ducit; dignâ regno & gloria tam abundanti, tam perfecta, tam divina, ad quam eos destinat. Verbum istud: *dignè Deo*, insonet assiduè auribus fidei nostræ. Id agitur ut honoremus Deum, ei serviamus & satisfaciamus, nosque illo dignos reddamus.

13 Ideò & nos gratias agimus Deo sine intermissione: quoniam cum accepissetis à nobis verbum auditus Dei, accepistis illud, non ut verbum hominum, sed (sicut est verè) verbum Dei, qui operatur in vobis, qui credidistis.

24. Fideliter & indefinenter ad Deum referre gloriam profectus verbi ejus. 25. Inspirare animabus & populis magnam æstimationem & profundam venerationem Verbi Dei, nec ullam præbere occasionem ut in contemptum adducatur. 26. Sed bene intelligere, & ut bene intelligatur efficere, quod illud inutile sit quamdiu aures tantum pulsat, & quamdiu Deus non agit in corde ut per fidem recipiatur. Tum tantummodo apparet efficacia Verbi Dei, cum cor occupat, & victoris more ingreditur, atque in eo triumphat de duritie & corruptione illius. Ah, quando erit, Domine, ut verbum tuum quod à tanto tempore obsidet & pulsat cor meum, viadigat illud, ut se tibi dedat?

14 Vos enim imitatores facti estis fratres Ecclesiarum Dei, quæ sunt in Judæa in Christo Jesu: quia

quia eadem passistis & vos à contribulibus vestris, sicut & ipsi à Judæis :

27. Roborare & animare Christianos exemplis Apostolorum & primorum Christianorum. Tres rationes, quæ nos debent Ecclesiæ ejusque fidei alligare: prima, quia credimus quod crediderunt Prophetae, Apostoli & primæ Ecclesiæ: secunda, quia pro doctrina, quam credimus, mortui sunt: tertia, quia Ecclesia Catholica easdem modo experitur oppositiones & easdem contradictiones, quas ipsi experti sunt, & martyres habet hodieum, qui pro eadem fide moriantur.

15 Qui & Dominum occiderunt Jesum, & Prophetas, & nos persecuti sunt, & Deo non placent, & omnibus hominibus adversantur;

16 Prohibentes nos Gentibus loqui ut salva fiant, ut impleant peccata sua semper: parvenit enim ira Dei super illos usque in finem.

28. Efficere, ut ex malis exemplis, maxime exemplo Judæorum, proficiant, ad imprimendum timorem judiciorum Dei. Omnium terribilissimum est derelinqui in peccato, in poenam præcedentium delictorum; & peccatorum maximum est impugnare veritatem ex invidia, persequi eos, qui illam annunciant aut defendunt, & J. Christum rejicere. Quam sollicitè cavendum est, ne nos gratiæ Salvatoris opponamus, ut fecerunt Judæi; qui hoc facit inimicus est generis humani, cujus unicuique hoc est perfugium. 29. Peccatoribus induratis hunc metum incutere, ne mensura peccatorum ipsorum impleatur. Nihil est quod citius eam mensuram impleat, quam reddere se reum perditionis aliorum, postquam propriæ salutis cura abjecta est.

17 Nos autem fratres desolati à vobis ad tempus hora, aspectu, non corde, abundantius festinavimus faciem vestram videre cum multo desiderio:

18 Quoniam volumus venire ad vos: ego quidem

*dem Paulus, & semel, & iterum, sed impedi-
vit nos satanas.*

30. Amare residentiam, non nisi raro & in casu necessitatis abesse, & animo nunquam abesse, redire quamprimum ad gregem suum, tentare omnia media superandi obstacula, considerare non-residentiam tamquam rem diabolo omnium optatissimam, quamque omni ope procuret velut fontem perditionis animarum.

19 *Qua est enim nostra spes, aut gaudium, aut corona gloria? Nonne vos ante Dominum nostrum Jesum Christum estis in adventu ejus?*

20 *Vos enim estis gloria nostra & gaudium.*

31. Illud saepe considerare, unum Pastorem nullam posse salutem sperare, nisi laborando pro salute aliorum. 32. Ejus consolationem & solidum gaudium consistere in eo, ut se utilem reddat animabus, easque videat magno animo ad Deum tendere. 33. Gregem ejus debere esse gloriam vel confusionem ipsius, condemnationem vel coronam in judicio Dei, ipsiusque sortem aeternam pendere à fidelitate erga illud depositum, juxta quam sententia de ipso ferenda formabitur.

CAPUT III.

§. I. PERSECUTIO NON DEBET NOS CONTURBARE. OMNIS CHRISTIANUS DEBET ESSE AD EAM SUSTINENDAM COMPARATUS.

Propter quod non sustinentes amplius, placuit nobis remanere Athenis, solis:

Ei, qui plus Ecclesiam aliquam pauperem, persecutionem patientem, omni splendore & omni humano subsidio spoliata amat, quam alii divitem, florentem & in omnibus potentem, debet esse cor & vocatio unius Apostoli. Quale sacrificium, & quam S. Paulo dignum, uno Timotheo

AD THESSALON. I. CAP. 3. 153
motheo in mediis tribulationibus se privare pro-
pter amorem Ecclesiæ?

2 Et misimus Timotheum fratrem nostrum, & *Actor.*
ministram Dei in Evangelio Christi, ad confirman- 16. 1,
dos vos, & exhortandos pro fide vestra:

In Pastoribus, qui non quærunt quæ sua sunt,
nulla est invidia: tantum abest, ut cooperatores
suos deprimant, ut potius in eo ponant gau-
dium suum, quod meritum eorum extollant. In
eo consistunt dignitas & officia ipsorum respectu
Dei, ut sint veluti ministri regni ejus; respec-
tu J. Christi, velut missioni ipsius associati;
respectu Apostolorum, velut fratres & coope-
ratores eorum. Eorum occupatio in eo est, ut
veritates Evangelicas annuncient, confirment,
earumque amorem imprimant.

3 Ut nemo moveatur in tribulationibus istis: ipsi
enim scitis quod in hoc positi sumus.

4 Nam & cum apud vos essemus, prædicebamus
vobis passuros nos tribulationes, sicut & factum est,
& scitis.

Persecutio Pastorum est ovibus magna tenta-
tio. Pauci sunt sic animo comparati, ut fideles
usque in finem permanere possint iis, quos semel
aggressæ sunt perdere potestates sæculi. Con-
firmare se considerando. 1. Eam esse gra-
tiam, quæ sit pars missionis Apostolicæ. 2. Esse
consilium Dei annectere successum operis passio-
nibus operariorum. 3. Certè oportere, ut in iis
statuant gaudium suum, quandoquidem cum
eas prædixissent aut prævidissent, vitare potue-
rint.

5 Propterea & ego amplius non sustinens, misi ad
cognoscendam fidem vestram: ne forte tentaverit vos
is qui tentat, & inanis fiat labor noster.

Finis visitationum Pastoralium sunt. 1. Co-
gnoscere an fides sit pura, rescindere superstitio-
nes, supplere defectum instructionum. 2. Con-
firmare infirmos adversus tentationes persecu-
tionis, malorum exemplorum, & prave agen-
di

154 EPISTOLA B. PAULI
dī rationis falsorum Pastorum. 3. Fovere bonum
jam stabilitum & fructum laborum præteritorum.

9. 2. SALUS ANIMARUM, CONSOLATIO SAN-
CTI PAULI, CHARITAS SIT GENE-
RALIS ET SEMPER CRESCAT.

6 *Nunc autem veniente Timotheo ad nos à vobis,
& annuntiante nobis fidem & charitatem vestram,
& quia memoriam nostri habetis bonam semper, desi-*
derantes nos videre, sicut & nos quoque vos:

7 *Ideò consolati sumus fratres in vobis, in omni
necessitate & tribulatione nostra, per fidem ve-*
stram,

Puritas fidei, fervor charitatis, amor Evan-
gelii J. Christi, æstimatio, fiducia & adhæsiō
hierarchica respectu verorum Pastorum quan-
tumvis contranitante mundo, ea sunt, quæ bo-
num efficiunt statum alicujus Ecclesiæ, & conso-
lationem ac gaudium Episcopi in mediis tribu-
lationibus ac persecutionibus.

8 *Quoniam nunc vivimus, si vos statis in Do-*
mino.

Si res ita se habet, multi certe sunt Pastores in
oculis hominum valentes ac vigentes, qui co-
ram Deo mortui sunt per suam indifferentiam
erga gregem suum. Exsuscita, Domine, ani-
mos eorum propter gloriam tuam, propter ho-
norem sponsæ tuæ, propter bonum electorum
tuorum. Da nobis, ô Deus meus, hujusmodi
Pastores, qui nec sentiunt nec amant vitam, nisi
in quantum utilis est gregi tuo.

9 *Quam enim gratiarum actionem possumus Deo
retribuere pro vobis, in omni gaudio, quo gaudemus
propter vos ante Deum nostrum,*

Pauci sunt qui in mediis tribulationibus &
persecutionibus non cogitent nec de propriis ma-
lis, nec de quærendis consolationibus, nec ul-
lum admittant gaudium, nisi illud quo pleni sunt
ex progressibus Ecclesiæ, semperque servant gra-
titu-
titu-

titudinis sensum propter gratias quas Deus in eam effundit. Hoc verè est Deo servire propter ipsum, & ut dignum est Vicario J. Christi.

10 *Nocte ac die abundantius orantes, ut videamus faciem vestram, & compleamus ea quæ desunt fidei vestræ?*

Quo magis videt Pastor gratiam crescere in anima vel in aliqua Ecclesia, eo magis se debet rursus sacrificare pro ea per orationem & laborem, & intendere curam detegendis iis, quæ desunt ejus perfectioni, & assidue coram Deo necessitates ejus præsentare habere. Quantumcumque S. Paulus Timotheo confidat, nullam tamen admittit quietem, nisi per seipsum statum ovium suarum cognoscat. Etiam si unum Timotheum habeas, quem tuo loco mittere possis, memento, exemplo S. Pauli, nulla re suppleri posse præsentiam unius Pastoris.

11 *Ipse autem Deus & Pater noster, & Dominus noster Jesus Christus, dirigat viam nostram ad vos.*

Necesse est tam illuminatum & tam humilem Apostolum firmiter esse persuasum de utilitatibus præsentiae Pastoralis, ut tantum desiderium septies vel octies declararet veniendi Thessalonicam. Deus ut Pater, & J. Christus ut Dominus titulo redemptionis, jus habent disponendi de nobis, de nostris momentis, de nostris functionibus, & omnibus gressibus nostris, quod magis adhuc in ministris Ecclesiae locum habet. Qui Deum & Dominum per orationem non consulit de voluntate eorum, an is hæc eorum jura agnoscit?

12 *Vos autem Dominus multiplicet, & abundare faciat charitatem vestram in invicem, & in omnes, quemadmodum & nos in vobis.*

Ut minimum debet Pastor absens fervore orationum supplere absentiam suam. Charitas debet esse maxime ordinaria earum materia, quia illa maxime necessaria est. Oportet illam in hoc mundo semper crescere, esse universalem, &

ab iis incipere quibuscum divinæ providentiæ ordinatione nobis major est connexio. Oportet illam esse tam eminentem & tam publicam in in uno Pastore, ut possit confidenter illam proponere gregi suo in exemplum.

13 *Ad confirmanda corda vestra sine querela in sanctitate, ante Deum & Patrem nostrum, in adventu Domini nostri Jesu Christi cum omnibus sanctis ejus. Amen.*

Parum est incipere, nisi indefinenter detur opera acquirendæ pietati exactæ, interiori & perseveranti. Nihil cor nostrum confirmabit ante tribunal Dei, nisi bona conscientia & bona vita. Conemur nihil agere, nisi cum præsentī intuitu rationis, quam de omnibus debemus reddere Deo, tanquam Patri, qui nobis omnia donavit propter gloriam suam, & J. Christo, tanquam Domino, qui nos acquisivit sibi sanguine suo, ut stabiliret in nobis regnum Patris sui.

CAPUT IV.

§. I. SANCTE UTI MATRIMONIO. NULLI FACERE INJURIAM. DILIGERE INVICEM, LABORARE MANIBUS.

† Dom. 1. **D**E cetero ergo, † fratres, rogamus vos & obsecramus in Domino Jesu, ut quemadmodum accepistis à nobis, quomodo oporteat vos ambulare, & placere Deo, sic & ambuletis, ut abundetis magis.

Instantiæ istæ & obsecrationes tam urgentes S. Pauli, ostendunt zelum ipsius pro animarum, quas Deus illi commiserat, profectu. Sciebat quam esset periculosum dedicisse viam salutis & perfectionis & in ea non ambulare. Non est adinventum ad blandiendum hominibus, sed ad placendum Deo. Timeamus ab ea deviare, vel retrogredi si non progredimur in ea.

2 Scitis enim quæ præcepta dederim vobis per Dominum Jesum.

Regulæ traditionis Apostolicæ sunt regulæ divinæ, quia Apostoli non dant, nisi quod acceperunt à J. Christo. Ab eo emanavit ipsorum auctoritas, & transmissa est ad Episcopos; nemo potest eam inhonorare aut contemnere sine offensa ejus, cujus vice & nomine nos instruunt & gubernant.

3 *Hac est enim voluntas Dei, sanctificatio vestra: ut abstineatis vos à fornicatione:* Rom. 12. 2.

Quocumque in statu quis sit constitutus per vocationem suam specialem, debet semper præ oculis habere vocationem generalem ad sanctitatem. Hæc debet esse regula illius. Omnis status, omne munus vel opificium, omnis conditio contraria voluntati Dei, ad hoc tantum valet, ut nos damnet, & deserenda est. Prohibitio fornicationis non est mandatum novum Christianæ religioni proprium, sed renovatio legis naturæ deletæ de corde hominis per peccatum, condemnatæ per doctrinam & vitam impudicam etiam sapientissimorum inter ethnicos, & impugnatæ per falsas traditiones Judæorum. Hæc una est ex prærogativis Christianismi, quod id quod juxta opinionem eorum, qui inter ethnicos virtute eminebant, erat ut summum virtus heroica, ad quam non existimabant se teneri aspirare, primus tantum gradus sit puritatis Christianorum.

4 *Ut sciat unusquisque vestrum vas suum possidere in sanctificatione, & honore;*

Qui inhonorat corpus suum per impuritatem; non meminit illud esse vas à Deo creatum, ut donis ejus impleatur; à J. Christo in propria persona sua sanctificatum, ut faceret illud unum ex membris suis; à Spiritu Sancto consecratum velut templum suum, ut inhabitaret illud.

5 *Non in passione desiderii, sicut & Gentes, que ignorant Deum:*

More brutalium ethnicorum est uti matrimonio, nullam in eo servare regulam nisi cupidita-

tis & voluptatis. Finis proximus matrimonii est dare Deo Filios & membra J. Christo. Finis ultimus est glorificare Deum. Illo ergo non utitur secundum ordinationem & institutionem ejus, qui non ordinat usum illius secundum istum finem, atque adeo illo sic utitur, ut usus illius non possit honorare Deum, nec ad gloriam ejus referri. Ignorantia Dei & legis ejus causa est multarum in moribus prolapsionum, sed eas non excusat.

6 *Et ne quis supergrediatur, neque circumveniat in negotio fratrem suum: quoniam vindex est Dominus de his omnibus, sicut prädiximus vobis, & testificati sumus:*

Animum ne abjiciamus, & causam nostram Deo permittamus, si opprimamur sive per apertam violentiam, sive per secretas hominum machinationes. Si Deus est pro nobis, sufficit. Caveamus desiderare vindictam, si volumus eum habere protectorem. Cum Deus punit, id facit, ut justitiæ suæ satisfaciatur, non vero ut blandiatur & faveat animorum nostrorum affectionibus. Demens, qui cum habeat Deum contra se partem, testem & judicem, existimat se posse ejus notitiæ vel justitiæ subtrahi.

7 *Non enim vocavit nos Deus in immunditiam, sed in sanctificationem.*

Quot interim sunt Christiani, qui videntur constituere vocationem & religionem suam in voluptatibus suis, in lusu, in epulis, in fortuna sua, & suis passionibus atque animi inclinationibus fræna laxando: quasi non e contrario vocati essent ad illas impugnandas atque ad abrenunciandum illis; quasi non eo fine eaque conditione vocati essent.

8 *Itaque qui hæc spernit, non hominem spernit, sed Deum: qui etiam dedit Spiritum suum sanctum in nobis.*

In mundo pro nihilo ducitur, regulas & praxes pietatis Christianæ explodere; impuritas tantum.

AD THESSALON. I. CAP. 4. 159
tum habetur ingenua festivi animi oblectatio, ac
pæne virtus: nec cogitant homines Deum, J.
Christum, & Spiritum Sanctum contemni ac pro-
culcari.

9 De charitate autem fraternitatis non necesse ha-
bemus scribere vobis: ipsi enim vos à Deo didicistis
ut diligatis invicem.

Joan. 13.

34. 15.

12. 17.

1. Joan.

2. 10.

4. 12.

Numquid & nos didicimus æque ac ipsi cæle-
stem istam doctrinam charitatis? Sed si mores
nostri inspiciantur, eam certè multum oblii su-
mus. Tuum est, ô Deus meus, tuum est so-
lius, qui es ipsa charitas, esse Doctorem & ma-
gistrum charitatis. Illius legem, exemplum & ar-
chetypum per Filium tuum dedisti: sed inspira
cordibus nostris illius voluntatem, ardorem, &
motum per Spiritum tuum, ut simus veri ipsius
Discipuli.

10 Etenim illud facitis in omnes fratres in uni-
versa Macedonia. Rogamus autem vos fratres ut
abundetis magis,

Beatus qui per opera sua probat legem charita-
tis scriptam esse in corde suo digito Dei!. Nun-
quam debemus esse contenti ea mensura charita-
tis, quæ in nobis est; laudabilis ambitio est &
sancta cupiditas, velle in ea sine mensura crescere.
Quo quis plus habet charitatis, eo plus habere de-
siderat, nec potest nimium desiderare.

11 Et operam detis ut quieti sitis, & ut vestrum
negotium agatur, & operemini manibus vestris, sicut
præcepimus vobis: & ut honestè ambuletis ad eos qui
foris sunt: & nullius aliquid desideretis.

12 † Nolumus autem vos ignorare fratres de dor-
mientibus, ut non contristemini, sicut & ceteri,
qui spem non habent.

† In Mis-
sis Defun-
ctorum,

Spiritus pietatis cum inquietudine & otiositate
subsistere non potest. Ut unusquisque in suo
statu occupetur, non est consilium perfectionis,
sed lex Apostolica. Labor manuum inunctus
Christianis ab Apostolis & Pastoribus ad duo u-
tilis est, 1. Ad impediendum ne pietatis hostes
eam

eam traducant velut prætextum otiositatis. 2. Ut necessitas non cogat personas pias retinere cum mundo commercium quodpiam salutis vel perfectioni contrarium. . Cum volumus Deo servire, prudentiæ est eligere statum, in quo ad hoc cogi non possimus, ut mundo serviamus.

§. 2. FLERE MORTUOS NON MORE ETHNICORUM, SED UT DECET CHRISTIANOS. SPERARE RESURRECTIONEM.

13 Si enim credimus, quod Iesus mortuus est, & resurrexit: ita & Deus eos, qui dormierunt per Iesum, adducet cum eo.

Mors non est nisi requies & somnus iis, qui salutis suæ operam dederunt, quique in fine vitæ non inveniunt se in morte peccati. . Mirus est effectus fidei & spei, rem omnium naturæ terribilissimam reddere optatissimam & maxime necessariam, ut est somnus! Ethnici sint desolati, & in desperationem agantur ob necessitatem vitam relinquendi, quia aliam non noverunt: sed Christianus cum gaudio mortem consideret velut finem laborum suorum & miserationum & velut transitum ad vitam beatam.

14 Hoc enim vobis dicimus in verbo Domini, quia nos, qui vivimus, qui residui sumus in adventum Domini, non præveniemus eos, qui dormierunt.

I. Cor.

15. 23.

Mors & resurrectio capitis, consolatio est & spes membrorum: mors quidem, quia mortem nostram sanctificat, & ex isto supplicio facit sacrificium gratum Deo & homagium justitiæ ipsius, estque mors mortis ipsius: resurrectio ipsius, quia est origo, causa & exemplar vitæ Christianæ super terram & vitæ beatæ in cælo. . Ut cum J. Christo resurgamus, oportet dormivisse nos in illo, id est illi unitos & animatos Spiritu ipsius velut membra ejus viventia.

15 Quoniam ipse Dominus in iussu, & in voce Archangeli, & in tuba Dei descendet de cælo: & mortui, qui in Christo sunt, resurgent primi.

Nihil debemus prædicare, nihil dicere fidelibus de fine mundi, nisi quod sit fundatum in Verbo Dei, & quod à Domino didicerimus. Constituamus nos, uti S. Paulus, in numero eorum, quos ultimus dies derepente occupabit: eundem debet in nobis mors habere effectum. Ut illam cum gaudio excipere possimus, debemus totâ vitâ illam intueri ut propinquam.

16 Deinde nos, qui vivimus, qui relinquimur, simul rapiemur cum illis in nubibus obviam Christo in aera, & sic semper cum Domino erimus.

Beatus ille, in quo fides facit, ut indefinenter auribus ipsius per anticipationem tuba ista insonet, quique eam prævenit per pænitentiam! Beatior ille, quem spes verè Christiana, & sanctitate vitæ roborata, languere facit in expectatione Domini! Sed millies ille beatior, cui mors sancta securitatem dedit vitæ æternæ & beatæ! O diem beatum, ô millies beatum, qui reuniet nos in Christo, & vivere faciet & consummabit in illo in totam æternitatem! Quas lacrymas non debet spes ista extergere? Quos labores non alleviare? Ad quas pœnitentias amplectendas non debet nos inducere? Quæ desideria non accendere? Quas non operari separationes à rebus terrenis, uttendamus in occursum J. Christo?

17 Itaque consolamini invicem in verbis istis.

Ah! Deus bone! Cur recurrunt homines ad vanas ratiocinationes ingenii humani, aut ad Philosophiam paganicam, ut consolationem inveniant in afflictionibus suis; cum potius audienda foret vox Dei, qui dignatur nos in Scripturis suis consolari?

CAPUT V.

§. I. DIES DOMINI INCERTUS. IMPROBORUM
REPERTINA COMPREHENSIO. FILII
DIEI ET NOCTIS. ARMA FIDEI.

DE temporibus autem, & momentis, fratres
non indigetis ut scribamus vobis.

2. Petr. 2. Ipsi enim diligenter scitis, quia dies Domini,
3. 10. sicut fur in nocte, ita veniet.

Apoc. 3. Tota scientia diei iudicii in eo consistit, ut cre-
3. 16. 15. damus eum nobis notum esse non posse. Quid-
quid de illo ex verbo Dei non discimus, illusio est
& vana conjectura. Semper vigilare, non versari
in tenebris peccati; fide & oratione se armare,
vera ratio est qua fieri possit, ut dies illa nos de-
repente non opprimat.

3 Cum enim dixerint pax, & securitas; tunc
repentinus eis superveniet interitus, sicut dolor in
utero habenti, & non effugient.

Pax ruinosa, imaginaria securitas, nisi nascan-
tur ex conscientia bona & amore legis Dei. Ti-
mor utilis, perturbatio salutaris, excitata in no-
bis per fidem iudiciorum Dei, & notitiam cor-
ruptionis nostræ. Procul ab eo abest, ut velit
nos Deus non opinantes opprimere, cum toties
totque modis nos moneat fore, ut derepente
comprehendamus. Repentinæ istius & irrepara-
bilis oppressionis causæ sunt oblivio Dei & pro-
pria incredulitas nostra. Faxit, ô Deus meus, gra-
tia tua, ut oppressionem istam devitem provida
fide; interitum istum, firmitate spei; dolores
istos, poenitentiae dolore; & desperationem de
mediis recuperandæ salutis, fidei usu eorum me-
diorum, quæ mihi præbuiisti, ut in eam incum-
berem.

4 Vos autem fratres non estis in tenebris, ut vos
dies illa tamquam fur comprehendat:

Extremus dies seu mundi seu vitæ nostræ au-
feret nobis tanquam fur, quidquid Deo non de-
deri-

derimus. . . Quis in tenebris comprehendetur in hora mortis, nisi qui in lampade sua nec habebit lumen fidei, nec oleum bonorum operum; vel qui fidem mortuam habebit defectu bonorum operum, vel opera bona inutilia, defectu vivæ fidei?

5 *Omnes enim vos filii lucis estis, & filii diei: non sumus noctis, neque tenebrarum.*

J. Christus sol ille est, qui producit lumen fidei & diem justitiæ facit: voluntas corrupta noctem efficit infidelitatis & tenebras peccati. Quid nobis proderit quod simus filii lucis & diei per nostrum Baptismum, si per vitam nostram simus filii tenebrarum; nisi ut eo digniores reddamur ira Dei, & damnatione terribiliori?

6 *Igitur non dormiamus sicut & ceteri, sed vigilemus, & sobrii simus.*

Serva me, Domine, ab isto somno lethargico tam universali, qui non aliud est, quam oblivio Dei & salutis; & ab ista ebrietate peccatorum, ab isto amore voluptatum & concupiscentiarum sæculi, qui homines stupefacit, privat ratione, & inopinantes damnat. Da mihi vigilantiam istam, quæ est fructus fidei, custos gratiæ, & pignus salutis.

7 *Qui enim dormiunt, nocte dormiunt: & qui ebrii sunt, nocte ebrii sunt.*

Qui fieri potest, ut homines opera peccati faciant, & vitam ducant gentilium in Christianismo? Hoc est vertere diem sanctitatis in noctem dissolutionis & criminum.

8 *Nos autem qui diei sumus, sobrii simus, indui lorica[m] fidei & charitatis, & galeam spem salutis:*

Isaia

59. 17.

Ephes. 6.

14. 17.

In eo est sita vita Christiani, ut semper præ oculis habeat lucem Evangelii, utatur sobrie creaturis, vigilet adversus insidias & fraudes inimici, semper accinctus, ut ita loquar, & paratus ad pugnam maneat. Arma ipsius sunt fides attenta & penetrans, quæ per nebulas sæculi præ-

præsentis & illusionem falſorum bonorum pervidet bona ſæculi venturi; ſpes humilis & invariabilis, quæ ea bona expectet; charitas viva & operans, quæ ea mereatur.

9 *Quoniam non poſuit nos Deus in iram, ſed in acquisitionem ſalutis per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum,*

Ad J. Chriſtum ſpectat nos armare, facere ut pugnemus & ſalutem obtineamus ſecundum conſilia Dei. Non enim nos creavit, ut perderet, ſed ut ſalvaret. Eam ſemper fiduciam gerere debemus in corde noſtro, eandem aliis inſpirare, quod ſumus de numero electorum; ſed ſimul omnibus viribus in hoc elaborare, ut electionem noſtam certam faciamus.

10 *Qui mortuus eſt pro nobis: ut ſive vigilemus, ſive dormiamus, ſimul cum illo vivamus.*

Quis Deum non diligat, fructus mortis ſux eo terminantem ut vitam nobis donet? Illa mors omne meritum, omnem vim, & omnem ſucceſſum certamini Chriſtiano communicat, ſive in vita, ſive in morte. In ea omnem noſtram fiduciam conſtituamus: propter eam exhibeamus perfectam gratitudinem, & ſæpe Deo illius ſacrificium offeramus, & cum eo ſacrificio vitam & mortem noſtram.

11 *Propter quod conſolamini invicem, & edificate alterutrum, ſicut & facitis.*

Nulla ſolida conſolatio, niſi in intuitu eorum, quæ J. Chriſtus pro nobis fecit. Non reſeſamus ſubſidium boni exempli, nec exhortationum animabus, quibus J. Chriſtus Sanguinem & vitam ſuam cedit. Officia duo & qualitates duæ Chriſtianæ converſationis: 1. Se mutuò conſolari, de myſteriis & regulis Domini noſtri J. Chriſti colloquia miſcendo. 2. Excitare & animare ſe invicem ad praxim bonorum operum.

§. 2. HONOR PASTORUM. SUSCEPTIO INFIRMORUM. GAUDIUM ET ORATIO ASSIDUA, SPIRITUM NON EXTINGUERE. OMNEM SPECIEM MALI FUGERE.

12 *Rogamus autem vos fratres, ut noveritis eos, qui laborant inter vos, & præsunt vobis in Domino, & monent vos,*

Mira S. Pauli moderatio in usu maximæ potestatis Ecclesiæ. Nullum mandatum est tam efficax, quam oratio Pastoris, qui totum se dedit gregi suo. De commodis Pastorum & operariorum Ecclesiæ cum modestia loquendum est, sed ea etiam non sunt negligenda. Tria officia & tres dispositiones ministerii ipsorum: Assidue & animosè laborare; sapienter & sollicitè dirigere; fortiter & mansuete monere: omnia juxta maximas & spiritum J. Christi.

13 *Ut habeatis illos abundantius in charitate propter opus illorum: pacem habete cum eis.*

Tria officia erga Pastores. 1. Liberaliter providere necessitatibus eorum, qui sibi ipsis minus parcunt. 2. Respondere eorum fervori & zelo per majorem æstimationem & affectum. 3. Vitare omnem causam contentionis cum ipsis.

14 † *Rogamus autem vos fratres; corripite inquietos, consolamini pusillanimes, suscipite infirmos, patientes estote ad omnes.*

† Sabb.
4. Temp
Quadr.
Epist. 6.

Debet Pastor variis dispositionibus animarum accommodare suam agendi rationem. Patientia est virtus generalis & necessaria Pastoribus erga omnes. Severitate opus est, ad reprimendas perturbationes, quæ proveniunt ab hominibus turbulentis & inquietis; mansuetudine, ad eos animandos, qui intuitu peccatorum suorum, aut scrupulis suis animo dejiciuntur; applicatione & charitate ad eos tolerandos & instruendos, qui peccant per defectum scientiæ & instructionis.

Proverb. 15 *Videte ne quis malum pro malo alicui reddat: sed semper quod bonum est sectamini in invicem, & in omnes.*

Rom. 12. 17. *Magnum caput est & magnam requirens prudentiam, posse eradicare omnia semina rancoris, animositatis & vindictæ in uno grege, & in eo fovere pacem, mansuetudinem & charitatem mutuam.*

16 *Semper gaudete.*

Semper iub cruce, & semper in gaudio: paradoxum est quod per Evangelium docemur: quodque per solam J. Christi gratiam intelligere & exercere possumus.

Eccli. 17 *Sine intermissione orate.*

18. 22. Luca Is cesset orare & gemere, qui non indiget Deo indefinenter, quique non sentit sine intermissione miseriam suam. Is semper orat, qui semper esurit justitiam. Is semper orat, qui semper diligit Deum & proximum. Is semper orat, qui semper facit voluntatem Dei, seu patiando, seu agendo propter ipsum, in præsentia & Spiritu ipsius. Etiam semper orat, qui orat quotidie, mane, vespere, aliisque itatis horis, qui interrumpit occupationes suas, ut Deo debitum cultum reddat, & fidelis est ut ad orationem recurrat in necessitatibus. Minus etiam exercitium istud interrompebant primi Christiani, nocte surgentes ut orarent.

18 *In omnibus gratias agite: hæc est enim voluntas Dei in Christo Jesu, in omnibus vobis.*

Qui Deo non agit gratias pro bono quod ipsi Deus impertiri vult, is aut illud sibi tribuit, aut obliviscitur. Dei in omnibus dispositionem probat & laudat qui, in omnibus non quærit nisi ejus voluntatem. Eam voluntatem consulere, & nihil nisi illi conforme præscribere ovis suis, hoc S. Paulum imitari est.

19 *Spiritum nolite extinguere.*

Verè Spiritum Sanctum extinguunt, qui opponunt se ejus consiliis, operibus, instructionibus

Bus ad ædificationem Ecclesiæ tendentibus, qui inutilia reddunt talenta operatorum Evangelicorum, os occludunt prædicatoribus Apostolicis, suffocant vocem miraculorum, calumniantur & proscindunt Pastores sanctos, cum Spiritus Sanctus sit auctor omnium istorum donorum.

20 *Prophetias nolite spernere.*

Dubitare de omnibus, impietatis est; de nulla re dubitare, superstitio. Deus tolerat potius humilem credulitatem minus illuminatam, quam superbam & contemptricem scientiam. Mira in Verbo Dei discretio, quo in iis quæ fidei non sunt prohibetur contemptus, non vituperatur circumscriptio, non injungitur credulitas, non approbatut incredulitas.

21 *Omnia autem probate: quod bonum est tenete.*

De fide non est judicandum; sed judicandum est de omnibus juxta regulas fidei, siue sint miracula, revelationes, prophetiæ, effectus singulares, siue viæ extraordinariæ, doctrinæ mysticæ, speciales orandi rationes, novi directionis modi. Ad superiores pertinet judicare, inferiorum est submittere se eorum judicio, nisi sit manifeste Evangelio & Ecclesiæ moribus contrarium.

22 *Ab omni specie mala abstinete vos.*

Species mala potest quandoque plus nocere infirmis, quam exemplum ipsius mali spiritualibus & fortibus. Qui non est sollicitus ut vitet id quod potest occidere animam fratris sui, sibi ipsi vulnus lethale infligit.

23 *Ipse autem Deus pacis sanctificet vos per omnia: ut integer spiritus vester, & anima, & corpus sine querela in adventu Domini nostri Jesu Christi servetur.*

Quantumvis sanctæ sint instructiones Pastorum, solus Deus potest ex iis nostram sanctificationem educere. Ubi pax non invenitur, ibi
nec

nec sanctitas inveniri potest. Et pax in homine perfecta est, quando motus corporis sunt subiecti animæ; passionēs animæ, rationi; & lumen rationis, Deo, qui lumen est & veritas æterna. Ratio multum conducens ut Deo fideles permaneamus, est, si præsentem animo habeamus adventum futurum J. Christi.

1. Cor.
1. 9.

24 *Fidelis est, qui vocavit vos: qui etiam faciet.*

Gratia, quæ Deus per seipsum in nobis operatur bonum, & in bono perseverantiam, est quædam sequela istiusmodi vocationis, quæ est secundum æternum Dei decretum, & fidelitatis quam sibi ipsi debet. Quomodo Deus securus esset de executione consiliorum suorum super electis suis, & de infallibilitate promissionum, quibus Filio suo confirmavit se illos ipsi daturum, nisi ipsorum salutem ipse operaretur? Si Deus voluntati hominis inniteretur, ab ea expectando consensum gratiæ suæ præbendum, quem per seipsum in ea voluntate non operaretur, ipsi inniteretur inconstantia & infirmitati quoad certitudinem & immutabilitatem electionis suæ. Igitur Deus non potest sibi ipsi esse fidelis, nisi efficiendo nos fideles gratiæ suæ. Adoratio, submissio, dependentia, fiducia, nec orationibus, nec laboribus parcendo.

25 *Fratres orate pro nobis.*

S. Paulus non existimat se injuriam inferre J. Christo invocando auxilium hominum. Honor est capitis, quod membra se invicem adjuvent per ipsam virtutem, quam à capite accipiunt.

26 *Salutate fratres omnes in osculo sancto.*

Sanctum & mysticum osculum, si est imago quædam repræsentativa & honoraria unionis Verbi cum carne nostra per incarnationem, symbolum præsentis unionis cordium nostrorum per charitatem, & signum propheticum unionis nostræ cum J. Christo per resurrectionem gloriosam.

27 *Ad*

27 *Adjuro vos per Dominum, ut legatur epistola hac omnibus sanctis fratribus.*

Non est, hic quædam vanitatis ardor, sed sollicitudo charitatis & zeli pro adimplerione ministerii sui.

28 *Gratia Domini nostri Jesu Christi vobiscum, Amen.*

Quem ad finem pertinent instructiones, nisi ut accendant in nobis desiderium gratiæ, qua in praxim deducantur; desiderium istud, ut oramus; oratio, ut humiliemur; purificemur, & corda nostra inflammentur? Amen.

EPISTOLA BEATI PAULI APOSTOLI AD THESSALONICENSES SECUNDA.

CAPUT PRIMUM.

§. I. PATIENTIA ET FIDES IN AFFLICTIONE.
MALA JUSTORUM. PROBATIONES JUSTI-
TIÆ DEI. PŒNA IMPROBORUM;
GLORIA BONORUM.

PAULUS, & Silvanus, & Timotheus
Ecclesiæ Thessalonicensium, in Deo Patre no-
stro, & Domino Jesu Christo.
Tom. III. H 2 Gra

2 Gratia vobis & pax à Deo Patre nostro, & Domino Jesu Christo.

S. Paulus scit conservare dignitatem suam, non amore dignitatis ipsius, nec primatus, sed amore ordinis à Deo constituti & Ecclesiæ necessarii. . . Quid aliud est Ecclesia, quam congregatio Filiorum Dei, in sinu ejus manentium, adoptatorum in J. Christo, in persona ejus subsistentium, sanguine ejus redemptorum, ex Spiritu ejus viventium, per gratiam ejus agentium, & pacem futuri sæculi expectantium. Vivamus, ut decet talis Ecclesiæ filios.

3 Gratias agere debemus semper Deo pro vobis, fratres, ita ut dignum est, quoniam supercrevit fides vestra, & abundat charitas uniuscujusque vestrum in invicem :

Est quoddam sacrificium orationis & gratiarum actionis in Ecclesia & pro Ecclesia, quod debet esse continuum, maxime in Ecclesiasticis & religiosis. . Facile in ea preces multiplicantur, quia necessitates augentur, & homines eas magis sentiunt : gratiarum autem actio obsolescit; quia rarius est gratitudo, & languescit amor Dei. . Non aurum nec argentum, nec ædificiorum magnificentia, nec hominum multitudo, nec spatia regionum, pulchritudinem & divitias unius Ecclesiæ efficiunt, sed magnitudo fidei & abundantia charitatis.

4 Ita ut & nos ipsi in vobis gloriemur in Ecclesiis Dei, pro patientia vestra, & fide, & in omnibus persecutionibus vestris, & tribulationibus, quas sustinetis

Fidelitas gregis in magnis tentationibus est consolatio & gloria Pastoris, sed sine detrimento gloriæ Dei. . Ægre quis potest de fide sua reddi securus, nisi patientia in tribulationibus, & firmitas in mediis persecutionibus ei testimonium perhibeant.

5 In exemplum justi judicii Dei, ut digni habeamini in regno Dei, pro quo & patimini.

NALi

Nullum terribilius signum iræ Dei super potentes, quam quando finit illos persequi sanctos. Nusquam severitas justitiæ ipsius manifestius apparet, quam in ea quam exercet in proprium Filium suum, & Ecclesiam suam. Rigor amabilis & consolatione plenus, qui præparat electos Dei regno æterno: patientia terribilis in impios, quos finit de sanctis triumphare, & saginare se falsis mundi bonis, ut eos faciat victimas æternæ justitiæ suæ.

6 *Si tamen justum est apud Deum, retribuere tribulationem iis qui vos tribulant:*

Væ illis, qui bonos vexant, quemcumque zelum obtendant. Deus ulciscetur suos, cum eos purificaverit. Quid proderunt omnes isti falsi justitiæ & zeli colores, quibus utuntur ut maximas injurias approbent hominibus, cum justitia qualis est coram Deo manifestata fuerit.

7 *Et vobis, qui tribulamini, requiem nobiscum in revelatione Domini Jesu de cælo cum angelis virtutis ejus,*

Cum eandem acceperimus fidem, quam Apostoli, & eandem expectemus consolationem, cur recusamus iisdem tentationibus probari? Proprium fidei est nutrire se amaritudine tribulationum expectando adventum J. Christi. Humiliamur coram hominibus: sed glorificabimur coram Angelis. Creatura tribulat nos; Deus est, qui consolatur.

8 *In flamma ignis dantis vindictam iis, qui non noverunt Deum, & qui non obediunt Evangelio Domini nostri Jesu Christi.*

Si Deus talem vindictam sumit de iis, qui ipsum non noverunt nec acceperunt ipsius Evangelium, quanto majorem de iis, qui cum illum cognoverint, legemque ipsius gustaverint, gentiliter vivunt? Nulla ratio effugiendi iram tam terribilis Dei, nisi obediendo Evangelio & sequendo exemplum Dei mansueti & humilis corde,

de. Præveniamus ignem judicii ipsius per ignem charitatis & poenitentiae.

9 *Qui pœnas dabunt in interitu aeternas à facie Domini, & à gloria virtutis ejus:*

Idem objectum quod efficiet gaudium & delicias sanctorum, efficiet miseriam & desperationem damnatorum. Qui noluerint pro Salvatore & exemplari suo Deum in humilitate & infirmitate, quique de illo erubuerint, videbunt illum fulgentem gloria & armatum potentia ad ipsorum damnationem. Voluptates, honores, potentia ad momentum! Dolor, confusio, oppressio in totam aeternitatem!

10 *Cum venerit glorificari in sanctis suis, & admirabilis fieri in omnibus qui crediderunt: quia creditum est testimonium nostrum super vos in die illo.*

Cum quod deest passionum J. Christi completum fuerit in electis ejus, in iis etiam adimplebit quod deest gloriae suae. Sic in corpore suo mystico adorandum caput nostrum invenit plenitudinem & perfectionem omnium mysteriorum suorum. . Quod admirabilius spectaculum, quam videre magnum istud corpus formatum ex semine tam pusillae fidei, fieri integrum & perfectum per unionem omnium membrorum ejus cum suo capite! In die illo obscuritas fidei mutabitur in evidentiam: usque ad illum, Deo servire debemus nixi fide verbi ipsius.

11 *In quo etiam oramus semper pro vobis: ut dignetur vos vocatione sua Deus noster, & impleat omnem voluntatem bonitatis, & opus fidei in virtute,*

Tota œconomia salutis unius animae consistit in bonitate gratuita per quam Deus illam eligit; in gemitu assiduo, quem Spiritus Sanctus ipsius in ea format, & pro ea in corde Ecclesiae; in prædicatione verbi per quod vocatur, & in potenti operatione gratiae, quæ in illa format fidem, & consummat opus per finalem perseverantiam. Pars nostra est audire Deum in verbo ipsius, nos humiliare & gemere in oratione.

12 *Ut clarificetur nomen Domini nostri Jesu Christi in vobis, & vos in illo, secundum gratiam Dei nostri, & Domini Jesu Christi.*

Non quæramus, nisi gloriam J. Christi in salute nostra propria, non desideremus glorificari, nisi in ipso, referendo ad eum omne bonum, quod in nobis operatur; justum est, ut membrum capiti suo id præstet. . Christianus debet Christianè desiderare virtutes Christianas, id est in iis præcipue spectare consilium Dei Filium suum honorandi, & se in illo, reddendo nos conformes ipsi per imitationem virtutum ejus, ad perfectionem corporis ejus mystici, in quo tota religio æternitatis continetur.

CAPUT II.

§. I. JUDICIUM DILATUM. HOMO PECCATI PRO DEO SE GERENS. QUI NON AMAT VERITATEM, SUC-
CUMBIT ERRORI,

1 **R**ogamus † autem vos fratres, per adventum † Sabb.
Domini nostri Jesu Christi, & nostræ congre- 4. Temp.
gationis in ipsum: Advent

Cur rogat nos S. Paulus per secundum Jesu Epist. 6.
Christi adventum, nisi quia nihil est charius vel optabilius uni Christiano, quam reunio illa capitis & membrorum: nihil quod debeat esse magis præsens fidei ipsius, nec magis vivens in corde,

2 *Ut non citò moveamini à vestro sensu, neque terreamini, neque per spiritum, neque per sermonem, neque per Epistolam tamquam per nos missam, quasi instet dies Domini.*

Quis discernet Epistolas veri Pauli, ab Epistolis suppositiis pseudo-Paulorum & pseudo-Apostolorum? Ecclesia per Spiritum Dei, non singula membra Ecclesiæ per spiritum proprium. . Quanta inordinatio cordis humani? Perturbatur

& agitur incertis & falsis prædicationibus judicii Dei; & non tangitur nec convertitur per id quod nobis per ipsam veritatem annuntiatur.

Ephes.
5. 6.

3 Ne quis vos seducat ullo modo: quoniam nisi venerit discessio primum, & revelatus fuerit homo peccati, filius perditionis,

4 Qui adversatur, & extollitur supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur, ita ut in templo Dei sedeat ostendens se tamquam sit Deus.

Quibus fallaciis, quibusve illusionibus non utitur dæmon, ut nos perdat? Aliis soporem quendam inducit, adimendo illis fidem vel memoriam judicii Dei: alios turbat & illudit persuadendo illis, tempus ejus jam venisse. Hac fraude uti solet, ut conetur confundere veras prophetias cum falsis prædictionibus, ad destruendam illarum fidem harum falsitate. Vera ratio illum confundendi est adhærere Verbo Dei ejusque Ecclesiæ.. Antichristus erit velut compositum quoddam ex homine & peccato, vel peccatum incarnatum, oppositus Jesu Christo, qui est compositum quoddam ex homine & ipsa sanctitate, vel sanctitas incarnata. Præcursor ejus erit rebellio & apostasia: status ejus & vita, formalis oppositio respectu J. Christi: character ejus, superbia usque ad constituendum se loco Dei: religio ejus, facere se adorari: finis, interitus & damnatio. Quis non habet aliquam rationem timendi ne portet in se aliquid de Antichristo, per superbiam, amorem independentiæ, oppositionem adversus vitam & sanctitatem Evangelii?

5 Non retinetis quod cum adhuc essem apud vos, hac dicebam vobis?

6 Et nunc quid detineat scitis, ut reveletur in suo tempore.

Quot mysteria, veritates & praxes docuerunt Apostoli viva voce? Pars una ad nos pervenit per traditionem, alia manet abscondita, velut
ratio

ratio istius dilationis. Adoremus consilium Dei: recipiamus cum veneratione quod ostendit nobis; ignoremus cum submissione quod occultat nobis.

7 *Nam mysterium jam operatur iniquitatis: tantum ut qui tenet nunc, teneat, donec de medio fiat.*

Antichristus habet in mundo præcursores suos. Mundus ipse verus Antichristus est, ejusque agendi ratio, mysterium iniquitatis. Opponere se illi per vitam Christianam, & contra illum stare pro Evangelio J. Christi, Antichristum ipsum impugnare est.

8 *Et tunc revelabitur ille iniquus, quem Dominus Iesus interficiet spiritu oris sui, & destruet illustratione adventus sui eum:* Isaia
11. 4.

J. Christus absconditus est in corde electorum suorum, & Antichristus in corde reproborum. Uterque manifestabitur in fine temporum. Fides & zelus charitatis debent modo efficere in fidelibus id quod præsentia Jesu Christi & status Spiritus ejus tunc facient, id est destruere maximas & vitia opposita Jesu Christo per Verbum & Spiritum ejus, qui sunt velut flatus oris ejus. Alterum scrutemur per meditationem sanctam; alterum attrahamus per orationem assiduam: id maximè Pastorum officium est, qui debent pugnare adversus inimicos J. Christi.

9 *Cujus est adventus secundum operationem satanæ, in omni virtute, & signis, & prodigiis mendacibus,*

Quam justum est, Domine, ut qui verbo tuo & miraculis tuis sunt increduli, ac rebelles regno amoris tui, tradantur illusioni falsorum miraculorum & tyrannicæ potestati satanæ! Sed quam gloriosum tibi est facere, ut justitia tua cedat misericordiæ tuæ, confringendo duritiam istam incredulorum hominum, in quos satanas exercet potentiam suam, quique sunt præcursores Antichristi.

10 *Et in omni seductione iniquitatis iis qui pe-
reunt: eo quod charitatem veritatis non receperunt ut
salvi fierent. Ideo mittet illis Deus operationem erro-
ris, ut credant mendacio,*

Homo humiliat Deum, præferendo menda-
cium & illusionem diabolicam veritati divinæ:
sed Deus vice sua terribili quoddam modo humi-
liat hominem, cum subtrahendo veritatem
suam finit mendacium in ipsum regnare. . Val-
de periculosum est non amplecti & amare veri-
tatem; sed hic error nobis timendus est, ne pro
ipsa veritate amemus solam voluptatem, hono-
rem vel emolumentum quod iis provenire po-
test, qui eam inquirunt aut defendunt.

11 *Ut judicentur omnes, qui non crediderunt
veritati, sed consenserunt iniquitati.*

12 *Nos autem debemus gratias agere Deo semper
pro vobis, fratres dilecti à Deo, quod elegerit vos
Deus primitias in salutem, in sanctificatione spiri-
tus, & in fide veritatis:*

Terribilis poena, & eo magis, quo minus
eam quisquam sentit, imo de ea homines glo-
riantur. O Deus meus, mortem potius turpissi-
mam & dolorosissimam inflige, quam talem
poenam, quæ me à te separet. . Qui veritatem
non recipit ex ore unius sancti Pastoris, meretur
tradi uni lupo, qui eum abripiat in viam erroris
& mortis.

§. 2. SERVARE TRADITIONES SCRIPTAS ET NON SCRIPTAS. CONSOLATIO ÆTERNA.

13 *In qua & vocavit vos per Evangelium no-
strum, in acquisitionem gloria Domini nostri Jesu
Christi.*

14 *Itaque fratres stete: & tenete traditiones,
quas didicistis, sive per sermonem, sive per episto-
lam nostram.*

Deus parcit nobis & cumulat nos gratiis, ubi
interim

interim tot peccatores conterit in furore suo: ubi gratitudo nostra? Æterna Dei electio fons est gratiarum vocationis, fidei, justificationis, perseverantiæ & gloriæ. Qualis electio, quæ pro principio habet amorem Dei! Qualis gratia, quam Spiritus ejus format in nobis! Qualis vita, quæ pro regula habet Evangelium! Qualis gloria, quæ est quædam effusio gloriæ Jesu Christi in membra ejus! Donum Dei est, expectemus illud cum humilitate & timore. Acquisitio quædam est; in eam fortiter incumbamus, & ad eam obtinendam nulli rei parcamus.

15 *Ipse autem Dominus noster Jesus Christus, & Deus & Pater noster, qui dilexit nos, & dedit consolationem æternam, & spem bonam in gratia,*

Non igitur soli Scripturæ adherere debemus, ut fideles simus & firmi in fide, sed etiam traditionibus Apostolicis. Quanto se praesidio privant qui eas rejiciunt!

16 *Exhortetur corda vestra, & confirmet in omni opere & sermone bono.*

J. Christus verus Deus est, cum operetur in cordibus (quod Deo proprium est) & omnia in iis faciat cum Patre suo. Deus scit imprimere electis suis certam quandam salutis suæ fiduciam, quæ illos gaudio & consolatione cumulet, eorumque spem animet, nullam tamen dans securitatem, quæ possit illis esse causæ desidiæ & præsumptionis. Quam insipidæ sunt transitoria consolationes sæculi cordi hominis, cui hæc est æterna consolatio, quod Deus ipsum diligat pro æternitate! Firmitas in bona doctrina, & in praxi boni operis, pignus illius sunt, cujus solus Deus auctor est. Ad illum solum pertinet dare consolationes, quæ penetrent usque ad cor.

CAPUT III.

S. I. CHARITAS DEI. PATIENTIA JESU
CHRISTI. FUGERE DISSOLUTOS.
LABOR S. PAULI.

Ephes.
6. 19.
Coloss.
4. 3.

DE cetero fratres orate pro nobis, ut sermo Dei
currat, & clarificetur, sicut & apud vos:
2 Et ut liberemur ab importunis, & malis homi-
nibus: non enim omnium est fides.

Una pars illius gratitudinis, quam illi debe-
mus, qui dedit nobis fidem, & non dedit om-
nibus, in eo sita est, ut oremus pro opere fidei,
& pro operariis. . Potior habenda est cura de ho-
nore verbi Dei, quam de gloria eorum, qui il-
lud annunciant. Duo genera inimicorum veri-
tati repugnant, alii per irrationabilem perfina-
ciam, alii per malitiam proprii emolumenti stu-
diosam. Priores nihil audire volunt; posteriores
nihil credere.

3 Fidelis autem Deus est, qui confirmabit vos,
& custodiet à malo.

Deus non deest illis, qui veram habent fidu-
ciam in illum. Ejus est, qui fidem donat, in ea
homines confirmare & roborare in tentationi-
bus. Sollicitè caveamus, ne diffidamus fidelitati
Dei: & nostræ semper diffidamus.

4 Confidimus autem de vobis, in Domino, qua-
miam quæ precipimus, & facitis, & facietis.

Hominem nimis novit S. Paulus, quam ut ab
eo aliud bonum expectet, quam id quod Deus per
gratiam suam ipsum facere faciet. . Obedientia
semper sequitur mandatum, quando Spiritus
Sanctus est in lingua Pastoris & in corde ovium.
Auctoritas Apostolorum & successorum ipso-
rum patet ubique in Scripturis. Eadem est, quæ
subsistit ab initio Ecclesiæ usque ad hoc tempus;
sit etiam eadem ejus veneratio.

5 Dominus autem dirigat corda vestra in chari-
tate Dei, & patientia Christi.

Valde

Valde rectum oportet esse cor quod non amat, nec timet nisi Deum, nec ulla novit vera bona, nisi quæ à J. Christo expectant electi, nec vera mala, nisi quibus opprimit reprobos in adventu suo glorioso. Te solum, ô Deus meus, amare debemus. Tuum solius est, ut amari te facias. Tuum etiam est, ô Jesu, nobis dare cor patiens, vigilans, & in id unum intentum, ut te desideret, te expectet, te recipiat.

6 Denunciamus autem vobis fratres in nomine Domini nostri Jesu Christi, ut subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate, & non secundum traditionem, quam acceperunt à nobis.

Quandoquidem in nomine & vice J. Christi Pastores gubernent Ecclesiam, debent mandata sua condere in Spiritu ipsius; in Spiritu ipsius oportet illis parere. Nihil est magis contagiosum, quam homo turbulentus & inquietus; nihil quod magis sollicitè fideles vitare debeant, aut cujus frequentationem debeant fortius interdiceret Pastores, ut hic facit S. Paulus. Traditio canalis est non minus formæ vitæ, quam doctrinæ Apostolorum.

7 Ipsi enim scitis quemadmodum oporteat imitari nos: quoniam non inquieti fuimus inter vos:

Quam fortis & eloquens est ille Pastor, qui potest justam habere fiduciam seipsum proponendi in exemplum. Vita certè mollis, otiosa & dissoluta Pastoris, exemplum est admodum perniciosum.

8 Neque gratis panem manducavimus ab aliquo, sed in labore, & in fatigatione, nocte & die operantes, ne quem vestrum gravaremus.

Vita Ecclesiastica est vita laboriosa & poenitens. Quale spectaculum, quale exemplum, unus Apostolus, unus Paulus, labore manuum, fatigatione, & vigiliis panem suum sibi quærens. Ejus nos servos reddimus, à quo accipimus. Charò certè emit suam sustentationem, qui pro ea oppignorat libertatem annunciandi veritates Evan-

Actor.

20. 34.

1. Cor.

4. 12.

1. Theß.

2. 9.

geli; reprehendendi vitia; gratias injustas recusandi; nulli se parti addicendi; & servandi regulas Sanctæ & benevolæ severitatis, quando necessitas occurrit. Quid est quod pro ejus conservatione facere non debeamus, cum videmus quid fecerit S. Paulus?

9 *Non quasi non habuerimus potestatem, sed ut nosmetipsos formam daremus vobis ad imitandum nos.*

Quam paucos habiturus es imitatores, Vir Sanctissime, nisi gratiam te imitandi nobis impetres!. Labor honorans Deum non est labor procedens ex avaritia, indolis ratione, aut amore proprio; sed labor procedens ex charitate, poenitentia, desiderio honorandi laborem Jesu Christi, imitandi Apostolos, otium fugiendi, & utilem se pauperibus atque operi Dei reddendi.

6. 2. QUI VULT MANDUCARE, LABORET.
INQUIETI, OTIOSI, CURIOSI. ARGUERE EX CHARITATE.

10 *Nam & cum essemus apud vos, hoc denuntiabamus vobis: quoniam si quis non vult operari, nec manducet.*

Non dicit S. Paulus: qui non operatur, sed: qui non vult operari, ut significet potissimum à Deo spectari dispositionem cordis. Labor corporis aut mentis est generalis poenitentia imposita toti generi humano in persona Adami: & ideo S. Paulus neminem eximit à labore, nec divites, nec pauperes, unumquemque suo modo secundum vires suas & statum suum. Paccator non habet jus accipiendi alimentum suum, nisi iis conditionibus, quibus illi concedit justitia Dei. Istud pretium & ista conditio est labor.

11 *Audivimus enim inter vos quosdam ambulare inquietè, nihil operantes, sed curiosè agentes.*

Non

Non sunt qui se pluribus negotiis immisceant, aut plus aliis faceant negotii, quam qui sine negotio sunt. . Otium est parens inquietudinis, dissolutionis & curiositatis: Curiositas sacrilega in rebus religionis; curiositas periculosa in scientiis; curiositas damnabilis quoad res futuras; curiositas seditiosa in rebus politicis; curiositas familiarum quieti contraria; curiositas pudenda & infamis illis ipsis, qui eâ laborant.

12 *Iis autem, quieiusmodi sunt, denuntiamus, & obsecramus in Domino Jesu Christo, ut cum silentio operantes, suum panem manducent.*

Quam bene scit S. Paulus Vicarium J. Christi plus uti debere charitate, quam auctoritate; plus orare, quam imperare; plus obsecrare per paterna viscera J. Christi, quam terrere modis dominationem spirantibus, & minis injuriosis & omnino secularibus. . Qui non laborat, non manducat panem suum, sed panem aliorum. Qui cum fastu & ostentatione laborat, diabolo laborat. Qui laborat in spiritu pacis, recollectionis, humilitatis & poenitentiae, à quibus inseparabile est silentium, is laborat Christianè propter Deum & propter æternitatem.

13 *Vos autem fratres nolite deficere benefacientes.* Gal. 6.9.

Qui ex naturæ habitu, ex vanitate, aut studio proprii commodi bonum facit, mutatur pro ratione naturæ, suæ vanitatis, & commodi. Qui illud facit ex principio æterno charitatis, & intuitu æternitatis, non facile mutatur.

14 *Quod si quis non obedit verbo nostro per epistolam, hunc notate, & ne commisceamini cum illo, ut confundatur:*

Pœna excommunicationis non nisi in inobedientes & contumaces constituta est. Magnum illud supplicium est, sed medicinale, iis, qui norunt quid valeant subsidia unionis & societatis Christianæ. Debet illa pœna imponi non ex superba quadam & inhumana durtie, sed ex cha-

ritate firma & prudenti; non ad perdendum, sed ad confundendum; non ad insultandum, sed ad sanandum.

15 *Et nolite quasi inimicum existimare, sed corripite ut fratrem.*

Remedium, quod non proficiscitur nisi ex charitate Ecclesiae, quodque non applicat, nisi ad resuscitandam charitatem in filiis suis, possetne eam occidere in cordibus fratrum ipsorum, imprimendo ipsis cor inimicum? Quo magis humiliantur, eo magis juvandi sunt, ut ex ista humiliatione proficiant. Quo minus adjuvantur per suffragia publica Ecclesiae, eo magis pro iis in secreto cordis gemere debemus.

16 *Ipse autem Dominus pacis, det vobis pacem sempiternam in omni loco. Dominus sit cum omnibus vobis.*

Qui Deum portat in corde suo, circumfert secum pacem suam. Pax mundi æque vana est, inconstans, & contemptibilis, quam ipse mundus. Pax Domini æque vera est, solida & desiderabilis, quam ille ipse qui eam format in nobis. Illa prior dependet à temporibus, locis & circumstantiis; hæc à solo Deo.

17 *Salutatio, mea manu Pauli: quod est signum in omni epistola ita scribo*

18 *Gratia Domini nostri Jesu Christi cum omnibus vobis Amen.*

Omnia officia urbanitatis magni doctoris gratiæ J. Christi eo terminantur, ut eam opter amicis suis. Is est ejus character, id sigillum, quia assidua est effusio cordis ejus. Diligamus cum ipso istam gratiam, sine qua nihil diligere possumus, nisi ad nostram condemnationem.

EPISTOLA
BEATI PAULI
APOSTOLI
AD TIMOTHEUM
PRIMA.

CAPUT PRIMUM.

§. I. QUÆSTIONES INUTILES, NON ÆDIFICANTES. CHARITAS, FINIS PRÆCEPTI. SANCTITAS, ET
USUS LEGIS.

PAULUS *Apostolus Jesu Christi secundum imperium Dei Salvatoris nostri, & Christi Jesu spei nostræ:*

In Epistolarum suarum exordio declarat S. Paulus suam vocationem & missionem; tanquam instructionum suarum, ac obedientiæ quæ ministerio nostro debetur, fundamentum. Non oportet illud suscipere nisi ad parendum mandato Dei, ad cooperandum ipsius misericordiæ circa animas quas vult salvare, & ad deducendum eas ad Jesum Christum, ipsarum spem.

2 Timotheo dilecto filio in fide. Gratia, miseri- Aclor.
cordia, 16. 1.

184 EPISTOLA B. PAULI
cordia, & pax à Deo patre, & Christo Jesu Domino nostro.

Omnis Jesu Christi minister debet esse Timotheus aliquis, verus Apostolorum in fide filius, id est, eam habere puram, ferventem, inconcussam; qui non timeat nisi mala à quibus nos liberat *miserericordia* Patris; qui non speret nisi bona quæ mereri nos facit *gratia* J. Christi; qui non quærat *pacem*, nisi quam in cordibus operatur Spiritus Sanctus.

3 *Sicut rogavi te ut remaneres Ephesi cum irem in Macedoniam, ut denuntiares quibusdam ne aliter docerent,*

Quantumcumque elevatus sit Apostolus, reverenter tamen agit cum suis inferioribus. . . Digna prudentiæ ac charitatis Paulinæ moderatio est, quod citra necessitatem non manifestet eos qui sunt in culpa, sed privatim eos curet moneri ut resipiscant. Unum è primariis Episcopi officii est, advigilare puritati doctrinæ, nullam pati admixtionem quæ eam posset corrumpere, doctrinæ Apostolicæ inhærere.

Infra. 4 Neque intenderent fabulis, & genealogiis interminatis: quæ quæstiones præstant magis quàm adificationem Dei, quæ est in fide.

4. 7.

2. Tim.

2. 23.

Tit. 3. 9.

Procul ab Ecclesia, quæ est columna veritatis, & domus charitatis, non modò quidquid cum incertum sit ac fabulosum, ipsius fidem non mereatur; sed id etiam quod cum sit inutile atque contentiosum, turbare potest ipsius pacem.

5 *Finis autem præcepti est charitas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta.*

Quandoquidem omnes Scripturæ tendant ad finem charitatis, nihilque aliud præcipiat lex, nec intelliguntur nec bene explicantur lex & Scripturæ, nisi cum in iis invenitur firmamentum regni charitatis, in qua consistit sanctitas Christiana. Format charitatem justitiamque Christianam. 1. Fides vera & fiduciæ plena in J. Christum, exclusa multitudo ista innumera-

bili

bili præscriptionum, cæremoniarum & operum legis Moyſaicæ. 2. Puritas cordis per remiſſionem peccatorum; quæ eſt effectus ſanguinis & ſacrificii J. Chriſti, quamque victimarum legalium ſanguis nequivit producere, cum non conferret niſi puritatem quamdam carnalem & exteriorem. 3. Bona conſcientia quæ non tantum externa peccati opera, more juſtitie Phariſaicæ excludit, ſed quæ ipſarum cogitationum peccati- que deſideriorum complectitur odium. Bene- dictus ſis, & glorificatus, ô Deus meus, quod viam nobis dederis eundi ad te tam facilem, tam compendioſam, tam perfectam & tam effica- cem.

6 *A quibus quidam aberrantes, converſi ſunt in vaniloquium,*

7 *Volentes eſſe legis doctores, non intelligentes neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant.*

Nihil niſi erramus & verba jaſtamus de lege ac præceptis Dei, cum non habemus præ oculis finem legis, qui eſt J. Chriſtus, finemque præ- ceptorum, qui eſt charitas. Hæc res clavis eſt veterumque Scripturarum arcanum; eſt fundus & ſubſtantia novi Teſtamenti. . . Diſcamus ex his falſis zelatoribus legis quam ſit periculolum male & contra præſcriptum Dei amare res quaſque op- timas. Cæcitas & inordinata adhæſio & juſta pu- nitio eorum qui non alio ſcopo amarunt lucem, nec alio æſtimarunt dona Dei, niſi ut inde cap- tent gloriam. . . Qui ſemper egit partes magi- ſtri & Doctore, erubeſcit fieri Diſcipulus & ab aliis diſcere. Ah quam eſt illa diſpoſitio terri- bilis, quamque frequenter facit ut ii repellant oppugnentque veritatem, qui deberent eſſe primi ad eam recipiendam & propugnandam! Largire nobis, Domine, cor ſemper do- cile & ad veritatem tuam numquam non aper- tum.

8 *Scimus autem quia bona eſt lex, ſi quis ea legi- Rom. 7, 12,*

Quid

Quid ante J. Christum poterat esse melius lege quæ nobis eum promittebat, nos eum faciebat cognoscere, nosque ducebat ad ipsum, ut in eo inveniremus id quod ipsa dare nobis non poterat? Est hic spiritus legis, estque ea abuti, eamque destruere, tribuere ipsi quod non potest habere. Est regula nostra, non fortitudo; lumen nostrum, non iustitia; dux, non via; monitor, qui facit cognosci peccatum, non Salvator qui sanctificat peccatorem.

9 *Sciens hoc quia lex iusto non est posita, sed iniustus, & non subditis, impius, & peccatoribus, sceleratis, & contaminatis, parricidis, & matricidis, homicidis,*

10 *Fornicariis, masculorum concubitoribus, plagiaris, mendacibus, & perjuris, & si quid aliud sana doctrina adversatur,*

Lex non fuit insculpta lapidi, nisi quia per peccatum è corde suo eam deleverat homo: non est exposita oculis carnis ejus, nisi quia redire detrectat ad proprium suum cor, ut in illo cernat officium suum & obligationes per manum Creatoris cordi impressas. Quid illa doceret justum, qui animo eam suo portat inscriptam? Qua de causa minaretur ei qui eam amat? Cur puniret qui eam adimplet?

11 *Qua est secundum Evangelium gloria beati Dei, quod creditum est mihi.*

Tota lex moralis antiqua cum in Evangelio comprehendatur modo clariore ac perfectiore quam in Moysè qui non dat nisi litteram; sileat hic, & audiamus J. Christum qui Deus cum sit, gratiam donat & spiritum. Sine nobis beatus est Deus, nec nisi ut nos beatos efficiat, in gloriæ suæ cognitionem per Evangelium nos adducit, nostramque postulat obedientiam.

§. 2. S. PAULUS PRIMUS PECCATORUM, DATUS IN EXEMPLUM MISERICORDIÆ DEI. VITA EPISCOPALIS, MILITIA SANCTA.

12 *Gratias ago ei, qui me confortavit, Christo Jesu Domino nostro, quia fidelem me existimavit, ponens in ministerio:*

Saris ostendit fidelem se esse, referendo ad J. Christum non vocationem suam dumtaxat ad ministerium, sed fortitudinem suam, talenta, ipsamque adeo in usu ministerii fidelitatem. Quid boni, Domine, invenies in nobis, nisi illud in nobis ponas? Quam fidelitatem, si tu eam formes in nobis?

13 *Qui prius blasphemus fui, & persecutor, & contumeliosus: sed misericordiam Dei consecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate.*

Quid non sperare oportet à gratia, quæ de blasphematore J. Christi facit gratiæ ipsius prædicatorem; ex persecutore Ecclesiæ, Apostolum, qui eam fundat & per universum mundum instituit; ex cæco crudelique zelatore legis Judæorum, doctorem gentilium? Qui veritatem oppugnat agnitam, est penè incorrigibilis; qui bonâ fide versatur in errore, reputans esse veritatem, citius misericordiam consequetur. Quod aliud in S. Paulo meritum quo attraxerit in se magnam Dei misericordiam, fideique gratiam, quàm magna ipsius miseria, & summa cœcitas.

14 *Superabundavit autem gratia Domini nostri, cum fide, & dilectione, quæ est in Christo Jesu.*

Felix Paulus in quo cæcitati succedit fides, & ferociæ charitas? Paulus sibi relictus non est nisi infidelitas & oppositio contra Deum: Paulus repletus gratia J. Christi fit plenus fide & abundantissima charitate.

15 *Fidelis sermo, & omni acceptione dignus: Matth. quod 9. 13.*

Marc.

2. 17.

quod Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere, quorum primus ego sum.

Qua tandem re maxime se occupare debet nostra fides? Quæ veritas debet magis inflammare cor nostrum, quàm incarnatio unius Dei pro salute peccatorum? Pauci de ea quemadmodum oportet cogitant, pars maxima ne cogitat quidem ullo modo, nemo ei sicut tenetur, respondet per gratiarum actionem perque vitæ suæ sanctimoniam. Remedii magnitudo faciat nos æquè ac S. Paulum statuere de magnitudine morbi. Non habet humilitas oculos nisi ut suos ipsius defectus videat; non habet charitas nisi ut bonum videat in aliis. Est non raro quod nihil advertentes resistamus operibus & servis Dei; est tamen peccatum quod S. Paulus reputat tamquam omnium maximum. Quot post ipsum falsi ipsius zeli & provicaciæ imitatores? Quam pauci resipiscentiæ ipsius & pœnitentiæ.

16 Sed ideo misericordiam consecutus sum: ut in me primo ostenderet Christus Iesus omnem patientiam, ad informationem eorum, qui credituri sunt illi, in vitam æternam.

Quanta debet esse patientia Pastoris erga peccatores, cum eam tam admirabili modo doceat Deus S. Paulum? Oportuit eum esse exemplar fiduciæ, quam maximi quique peccatores habere debent in gratia J. Christi, ut ejus esset prædicator maximus.

17 Regi autem sæculorum immortalis, invisibili, soli Deo, honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Misericordiarum Dei recordatio facit animum beneficiorum memorem ingentes ei laudes referre, facitque sibi ut diffidat ne fortè aliquid ejus sibi adscribat, totamque gloriam non reddat Deo: Deo, qui pro ipsius salute, ex Deo & rege sæculorum, invisibili, immortalis soloque summè sapienti, factus est homo, servus, temporibus, creaturis, infantia ac morti subiectus,

18 *Hoc praeceptum commendo tibi, fili Timothee, secundam præcedentes in te prophetias, ut milites in illis bonam militiam,*

Ministerium sacrum non est status aliquis otiositatis nec deliciarum, sed militia sancta, ubi semper dolores sudoresque sunt qui devorentur. Qui non statuit semper tenere manibus arma adversus peccatum, generosè tueri partes J. Christi, assiduè in augmentum ipsius regni incumbere, non est ad istam militiam idoneus.

19 *Habens fidem, & bonam conscientiam, quam quidam repellentes, circa fidem naufragaverunt:*

Per fidem certatur pro Deo, & per vitam bonam custodiuntur arma. Justum esset quod fidei donum auferret Deus ab iis omnibus qui eam dedecorant & per opera sua impugnant: sed linquit eam ex misericordia. Quis possit dicere non esse se ex hoc numero? Quicumque renuit conscientiam suam formare ex fide, versatur in discrimine ne fidem sibi formet ex sua conscientia.. Semper ita naufraganti spes est evadendi si ad mentem redire cupiat: sed quàm iste reditus est rarus!

20 *Ex quibus est Hymeneus, & Alexander: quos tradidi Satanae, ut discant non blasphemare.*

Excommunicatio terribilis in eos qui Ecclesiae destruunt fundamentum quod est fides.. Quicumque est extra regnum J. Christi quod est Ecclesia, esse nequit nisi sub regno & sub potestate diaboli, salvo iure, quæ alienari nequeunt, Dei ac J. Christi. O Deus! Ad quam scholam, ad quem magistrum mittit, ut officia sua discant, eos qui noluerunt esse discipuli veritatis? Præstat tamen esse inter manus diaboli quàm propriæ voluntatis; cum fideles tradantur satanae, ut à corrupta sua voluntate liberentur.. Rigidissimæ Ecclesiae poenæ, benignæ matris sunt castigationes, quæ filios suos non ad desperationem vult adigere, sed corrigere.

re.. Subjiciuntur ei & obediunt diaboli, rebellibusque istis Angelis utitur ut filios suos magis dociles magisque reddat obedientes.

C A P U T I I.

§. I. ORARE PRO REGIBUS ET MAGNATIBUS.

J. CHRISTUS MEDIATOR; RE-
DEMPTOR OMNIUM.

1 **O**bscuro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones, pro omnibus hominibus.

Primorum Pastorum jus est & officium, præscribere, ordinare, & applicare preces publicas, cum ad illorum munus spectet omnibus necessitatibus publicis prospicere. . Quatuor orationum genera (juxta S. Aug.) quæ suam singulæ habent dispositionem propriam. 1. Oratio præparatoria ad sacrificium: debet in ea purificare se peccator per humilitatem. 2. Ipsius oratio sacrificii: justo competit jus uniendi se per eam J. Christo, seque in Deum per spem elevandi. 3. Oratio Pastoralis super populum: debet omnis Ecclesiæ filius fiduciam in ea habere plenam reverentia erga divinam auctoritatem. 4. Oratio pro bonis receptis: ingrati animi est, divinam misericordiam non multum agnoscere.. Omnibus incumbit orare, quia miseria communis est omnibus, nullique statui affixa misericordia.

2 *Pro regibus, & omnibus qui in sublimitate sunt, ut quietam & tranquillam vitam agamus, in omni pietate, & castitate.*

Officium est religionis & actio quædam justitiæ, singulari zelo ferri in salutem Regum, personarum & familiarum regalium, eorum ministrorum, Senatuum, Magistratum, regii muneris administratorum &c. ex reverentia erga dignitatem & auctoritatem regiam, quæ participatio quædam est dignitatis auctoritatisque divinæ, sicut quæ

quæ ministris Regiis competit excellentia ab ipsa Regia derivatur. . Temporalis Christianorum quies dependet à quiete Ecclesiæ : quies Ecclesiæ , à quiete Regni : quies Regni , à Principe qui illud moderatur : Ita quæ pro ipso obtinentur gratiæ , sunt universales. . Non vult Ecclesia pacem quamdam ignavam & mollem, sed honestam , conjunctam cum pietate , quæque hujus sit & fructus pariter & semen.

3 *Hoc enim bonum est , & acceptum coram Salvatore nostro Deo ,*

4 *Qui omnes homines vult salvos fieri , & ad agnitionem veritatis venire.*

Quid gratius Salvatori, quam zelus procurandi salutem peccatorum , vel per sacri ministerii labores, vel per preces & bona opera ? Caveamus sedulo terminos constituere gratiæ ac misericordiæ Dei. Est hoc injuriam facere ipsius charitati, & gratiam Ecclesiæ Judaicæ confundere cum gratia Ecclesiæ Christianæ. Veritas est incarnata pro omnibus ; induentes ergo Spiritum veritatis debemus orare pro omnibus.

5 *Unus enim Deus , unus & mediator Dei & hominum homo Christus Jesus :*

6 *Qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus , testimonium temporibus suis :*

Figuræ non erant nisi pro populo qui debebat dare Salvatorem ; vera salus est pro omnibus nationibus quæ datæ fuerunt Salvatori. . Debent Episcopi ac Sacerdotes promiscuè omnium incumbere saluti, tamquam administri benignitatis Dei , qui omnibus largitur essentiam : tamquam cooperatores charitatis J. Christi qui omnium assumpsit naturam , ut omnium esset mediator , tamquam dispensatores sanguinis ipsius, qui omnium est lytrum , tamquam Sacerdotes ipsius sacrificii quod pro omnibus offerunt. , Jesus est solus mediator per naturam suam hominis-Dei , per suum sacrificium , per sua ipsius merita ; solus mediator omnibus necessarius.

rius, quique solus nullo indiget mediatore; qui repelli nequit quia jure justèque petit: solus qui pro omnibus est mortuus; solus naturâ sua omnipotens & immortalis: sancti immortales non sunt nisi per ipsius gratiam, virtutem & merita. Qualem fiduciam non debet inspirare peccatori poenitenti hæcce qualitas mediatoris?

7 *In quo positus sum ego prædicator & Apostolus (veritatem dico, non mentior) doctor Gentium in fide, & veritate.*

Episcopi, Apostolorum successores debent Ecclesiæ manifestationem veritatis, tamquam prædicatores; debent ei sollicitudines suas & labores, tamquam Apostoli; sanguinem etiam & vitam si res ita postulat, pro conversione gentilium, tamquam Doctores nationum. Ipsorum est novas inter infideles formare Ecclesias: quidquid circa eas independentem ab ipsorum auctoritate fit, juris alieni temeraria est violatio.

§. 2. IN OMNI LOCO ORARE. MODESTIA
FEMINARUM IPSARUM SUBMISSIO
ET SILENTIUM.

8 *Volo ergo viros orare in omni loco, levantes puras manus sine ira, & disceptione.*

Cum salus sit pro toto mundo, pro toto oportet mundo orare. J. Christus eum redimendo, purificando, suoque adventu & sanguine consecrando, fecit ex eo Templum & Domum orationis. Nihil prodest Templorum sanctitas profano corde oranti: loca vel maximè profana sunt apta orationi, dum cor est sanctum. Manuum in oratione elevatio est antiqua cæremonia conservata in Ecclesiæ oratione quæ est Missa, est hæc signum elevationis mentis ad Deum, fiduciæ fidei, spei, fervorisque amoris sui & desideriorum erga ipsum. Ita, inimicitia, & dissensio incompatibiles sunt cum spiritu orationis. Charitas audit orationem, illa debet hanc formare,

9 Similiter & mulieres in habitu ornato, cum *1. Petr.*
 verecundia & sobrietate ornantes se, & non in *3. 3.*
 tortis crinibus, aut auro, aut margaritis, vel veste
 pretiosa:

10 Sed quod decet mulieres, promittentes pietatem
 per opera bona.

Vanitas, luxus, profusio, amor mundi, &
 adhæſio ad pompas sæculi extinguunt in feminis
 spiritum orationis. . In quacumque sis condi-
 tione, vel fatere immodestiam stultamque &
 immoderatam luxuriam adversari Christianismo,
 vel dicito, si audes, Apostolum ipsumque adeo
 Spiritum Sanctum falli. . Quâ ratione humili-
 tas, poenitentia, & compunctio quæ faciunt
 medullam orationis, convenire possent cum
 splendore isto mundano, quando procedit ex su-
 perbia, vanitate &c. ? . Si non nisi consilium
 sit & non præceptum obligationis, quod hic
 dat Apostolus, pariter contendere oportet, non
 esse obligationem evitandi quod Apostolus op-
 ponit honestati, modestiæ, castitati, & pro-
 fessione pietatis, quæ sunt à Christianismo inse-
 parabilia. . Non oportet confundere id quod
 status & conditio possent exigere, quodque
 prudentia in particularibus quibusdam conditio-
 nibus debet tolerare, cum eo quod vetat Apo-
 stolus.

11 *Mulier in silentio discat cum omni subiectio-*
ne.

Modestia in vestibus parvi momenti est in fe-
 mina, si cum ea non conjungat modestiam lin-
 guæ per silentium, modestiam intellectus per
 docilitatem ad instructiones, & modestiam vo-
 luntatis per submissionem & dependentiam. .
 Quæ ingerunt sese ad judicandum & decidendum
 res ad religionem spectantes, discant se continere
 in silentio, quod Spiritus Dei ipsis imponit.

12 Docere autem mulieri non permitto, neque *1. Cor.*
 dominari in virum; sed esse in silentio. *14. 34.*

Audire, obedire, à Viro suo dependere,
 Tom, III. 1 pacifi-

pacificam esse & silentii amantem in domo, media sunt sanctificationis pro muliere, & lex quam Dei nomine ei declarat Apostolus.

Genes.

1. 27.

Genes.

3. 6,

13 Adam enim primus formatus est, deinde Heva:

14 Et Adam non est seductus, mulier autem seducta in pravaricatione fuit.

Voluntas Creatoris, ordo creationis, infirmitas sexus, infelix ejus in peccato primatus, rebellio in Deum, malum exemplum, & tentatio qua virum suum pulsabat, totidem sunt tituli superioritatis viri in feminam.

15 Salvabitur autem per filiorum generationem, si permanserit in fide, & dilectione, & sanctificatione cum sobrietate.

Ad matrem spectat bona filiorum educatio: sine hac valde periclitatur ejus salus. Sita est, non ut grati reddantur mundo, sed ut formentur pro cœlo: non ut inspiretur eis honorum, divitiarum, mundique oblectationum cupiditas; sed ut impleantur fide quæ contemnit honores; charitate quæ erogat divitias; sanctitate, quæ est inimica voluptatum; & fidelitate in sobrie utendo rebus iis omnibus quæ transeunt, vivendo vitam Christianam, & exactè servando regulas modestiæ.

CAPUT III.

§. I. QUALITATES PASTORUM.

1 **F**idelis sermo: Si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat.

O veritas certa, veritas Apostolica, veritas divina, quàm parum hodie perciperis! Episcopus est depositarius rei multò excellentissimæ, eminentissimæ, sanctissimæ, quæ est Sacerdotium J. Christi, sed frequenter, & nimis frequenter, maximè neglectæ, maximèque profanatæ per eos qui ad rem tam sanctam non adferunt, nisi cœcam quamdam vel præfidentem ambitionem.

ambitionem, vitæque sceleratam ac prorsus mundanam. Si citra vocationem maxima quæque talenta, mores castissimi, intentiones optimæ purgare nequeant desiderium ingressumque in statum adeo sanctum, quid tandem faciet vita corrupta & tota sæcularis, sine talentis, sine vocatione, sine desiderio serviendi Ecclesiæ.

2 Oportet ergo episcopum irreprehensibilem esse, Tit 1.7. *unius uxoris virum, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem,*

Episcopus est Ecclesiæ sponsus. Quas qualitates, quam non debet habere virtutem? Dignum profectò est, Domine, ut qui in Sacerdotium tuum intrant quo non nisi unum tecum constituent Sacerdotem, unum Episcopum, unum ac solum Ecclesiæ tuæ sponsum, intrent etiam in tuam sanctitatem. Pœnitentia sufficit ad suam ipsius operandam salutem: Innocentia à S. Paulo postulatur, & postulata fuit plus quàm mille annis post ipsum, ad exercendum ministerium salutis erga alios. Quo pacto in aliis reprehendamus quod ipsi reprehendere possunt in nobis? Qua ratione exemplaris loco erimus, si non sumus perfecti? Necessitas & honor erga matrimonium adniserunt olim ad ministerium eos qui semel fuerant iuncti matrimonio: Verum non potuit Ecclesia adduci ut admitteret eos quos secundæ nuptiæ reddunt suspectos de incontinentia vel in ipsis, vel in ipsorum sponsis.

Sine sobrietate difficilis est vigilantia, dominatur pigritia, tumultuantur passiones, caro & sanguis prævalent. Quî regere quis poterit absque prudentiâ, quî præluere exemplo absque modestia, prædicare castitatem, & vacuus esse illius amore, Pater esse pauperum, nec tamen eos velle nutrire, instruere sine scientia? Sunt hæc paradoxa, quæ nimis quàm vulgaria, nimisque hodie credibilia facit experientia.

3 *Non vinolentum, non percussorem, sed modestum; non litigiosum, non cupidum, sed*

Episcopus est iudex populi Dei. Potestne sperari futurus iudex, sapiens, doctus, expertus passionis, suavis, humanus, pacificus & incorruptus, homo aliquis cui vinum sepelit rationem, quem bilis excoecat & abripit, qui ne in proprio suo quidem agendi modo servat regulas æquitatis ac moderationis, qui amat dissidia, lites & pecunias, quique privatis suis studet compendiis?

4 *Sua domui benè prepositum, filios habentem subditos cum omni castitate.*

5 *Si quis autem domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit?*

Episcopus est fidelium Pater. Non est isto nomine dignus, si pro Ecclesiâ ejusque filiis non gerat affectum paternum, sapientiam per familiæ suæ regimen comprobata, sollicitudinem quamdam & vigilantiam quarum jam nunc cernantur fructus in filiorum suorum pietate, & auctoritatem quæ valeat permovere ad sibi obediendum ex amore.

6 *Non neophytum: ne in superbiam elatus, in iudicium incidat diaboli.*

Episcopus est Ecclesiæ Doctor. Novitius aliquis in scientia praxique Christianismi num docere poterit ejus mysteria, tueri veritates, propugnare fidem? Poteritne puer aliquis habere auctoritatem Magistralem, corroborare infirmos, dæmonis cognoscere præstigias, alios, seipsum ab eis defendere, excipere invidiam eorum quibus ipse præfertur, & lervare se à superbia, à vanitate, & à studio placendi, quæ ex Angelo Ecclesiæ Luciferum aliquem possint efficere.

7 *Oportet autem illum & testimonium habere bonum ab iis qui foris sunt, ut non in opprobrium incidat, & in laqueum diaboli.*

Episcopus est exemplar quoddam gregis Dei.

Si

Si probitas ipsius non sit universè perspecta & intus & foris, quomodò ad Ecclesiam trahet ejus inimicos? Quomodò filios ejus ædificabit? Quomodo erit lumen mundi & sal terræ? Omnibus calumniæ telis debet patere. Pastor jure ob suos mores infamatus, ad nihil valet nisi ut se aliosque damnet.

§. 2. QUALITATES DIACONI. MYSTERIA INCARNATIONIS.

8 *Diaconos similiter pudicos, non bilingues, non multo vino deditos, non turpe lucrum sectantes:*

Virtutes Diaconorum in ordine ad ipsorum functiones. Postulat prudentia, honor ac fidelitas Ecclesiæ, ut nec pura & casta religionis nostræ mysteria, nec Virginum viduarumque cura committantur impudico; verbum veritatis, mendaci; disciplina & negotia Ecclesiæ, ebrioso; oblationes fidelium & patrimonium pauperum, homini cui dominantur cupiditas & avaritia.

9 *Habentes mysterium fidei in conscientia pura.*

Quid est minister altaris, cujus vita non respondet fidei, vel cujus fides non sustentat animatque vitam, nisi continuum omnium oculis patens scandalum?

10 *Et hi autem probentur primum: & sic ministrent, nullum crimen habentes.*

Virtus quæ incipit semper est laudabilis, sed non sufficit ad vindicandum honorem Ecclesiæ in ministrorum suorum Electione. Non quærit illa ministros sine defectibus, sine peccato; sed quærit qui sint sine crimine, quique non habeant, nisi peccata justorum. Utinam perinde saltem vellemus probari antequam consecraremur ad statum longè omnium sanctissimum, & ad mysteria maximè terribilia, atque probatur novitius aliquis ut consecratur pœnitentiæ,

11 *Mulieres similiter pudicas, non detrahentes, sobrias, fideles in omnibus.*

Si Apostolus agat de feminis quibuscum ante ordinationem nuptias poterant inivisse Diaconi, tum vult præsumi eum qui non habuit uxorem bene moratam, caruerit vel prudentia & circumspectione in electione, vel zelo, auctoritate, & sagacitate in sua agendi ratione, vel pietate & bono exemplo in sua vita. Sin loquatur de Diaconissis, quibus bona opera concredebantur, quale hinc commodum percipiet Ecclesia, si eam per dissolutam suam vitam ei labem aspergant, per linguas suas maledicas eam turbent, & malè gerendo, vel dissipando bona pauperum, eam ad paupertatem redigant?

12 *Diaconi sint unius uxoris viri: qui filiis suis benè præsent, & suis domibus.*

In Ecclesia lex est nec ordines nec dignitates Ecclesiasticas conferre nisi merito. Quanto plus servimus Ecclesie, tanto amplius meremur ei servire; & merces eorum qui viriliter laboraverunt, est major aliqua obligatio ad sanctam istam servitutem & ad laborem.

13 *Qui enim benè ministraverint, gradum bonum sibi acquirent, & multam fiduciam in fide, qua est in Christo Jesu.*

Qui non nisi per istos gradus ascendit ad ordines & dignitates Ecclesie, non propterea statim est securus, sed majores habet fiducia rationes. Nihil ampliorem dat libertatem coram Deo in oratione, nihil solidiorem in prædicatione coram hominibus auctoritatem, atque fidelem esse in suo ministerio spectando commoda J. Christi, & in sua vita irreprehensibilem coram oculis Christianorum.

14 *Hæc tibi scribo, sperans me ad te venire citò.*

15 *Si autem tardavero, ut scias quomodo oporteat te in domo Dei conversari, qua est Ecclesia Dei vivi, columna & firmamentum veritatis.*

Quicum-

Quicumque hanc facit animadversionem, non esse opus nisi uno momento ad salvandum vel ad perdendum animam aliquam & multa animarum millia, non potest nimis sollicitus esse ut provideat earum saluti. Periculosa est omnis dilatio, omne momentum pretiosum, cum agitur de obeundo suo munere, de serviendo Ecclesiæ, deque cooperando J. Christo ad opus sanctificationis animarum. Ecclesia Christiana & Catholica, est sola Dei viventis Ecclesia, quæ est unitas, veritas & charitas, quia ipsa sola habet cathedram unitatis, doctrinam veritatis, & vitam charitatis. Idololatria destruit unitatem; hæresis, veritatem; schisma, charitatem. . Qui huic columnæ non adhæret, erroris vento abripitur. Qui super hoc fundamentum non ædificat, hic ædificat super arenam. Ecclesia est columna & basis veritatis: utpote quæ sola habeat clavem & Scripturarum intelligentiam. Si fidelis aliquis proprio animi sui motu se judicem statuatur veritatis sensusque Scripturarum, se ipse constituit columnam & basim veritatis, in locum Ecclesiæ sese ingerit, evertitque, imprudens licet, Ecclesiam, veritatem, & Scripturas.

16 *Et manifestè magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, justificatum est in spiritu, apparuit angelis, prædicatum est Gentibus, creditum est in mundo, assumptum est in gloria.*

Ecclesia vel J. Christus totus, quæ pro capite habet Verbum incarnatum, & pro membris omnes sanctos, à mundi exordio usque ad finem, est verè mysterium, & magnum mysterium Dei: mysterium, non impiarum superstitionum, sicut mysteria paganorum; non figurarum egenarumque cæremoniæ, qualia Judæorum: sed mysterium veritatis ac pietatis, quod solum veritatem omnem complectitur, omnem cultum, omnemque religionem qua Deus vult dignè æternumque adorari in spiritu

& veritate. . Myſterium Verbi Incarnati, & in ipſo & per ipſum, myſterium Eccleſiæ, fidei & Evangelii, reconditorum in æternitate conſiliorum Dei, inque ſæculis promiſſionum ac figurarum, tandem aliquando apparuit, & manifeſtatum eſt hominibus, cum in mundo apparuit Deus carnem accipiens hominum. . Miracula omnipotentia divina in J. Chriſto ſunt argumentum veritatis exinanitionis ipſius in carne. Spiritus Dei evidenter illud oſtendit mundo: ſpiritus mundi explodit. Angeli ſe applicant & adorant: homines pro quibus eſt, oblivifcuntur & inhonorant. Recipiunt nationes, repellunt Judæi. Perficit Deus abſolvitque in ſua gloria, ſed qualis gloria quæ tali reſpondeat humiliatiōni. Adoremus Deum in ſuis conſiliis, agamus ei gratias ob Incarnationem ſui Filii, ſuæque Eccleſiæ foundationem, magni faciamus & agnoſcamus felicitatem quæ nobis obtigit quod iſtius Eccleſiæ ſimus membra.

CAPUT IV.

9. 1. FUGERE FABULAS ET ERRORES. PAS-
CERE SE VERITATE. PRÆFERRE
EXERCITIA PIETATIS EX-
ERCITATIONIBUS
CORPORIS.

2. Tim. 1 **S**piritus autem manifeſtè dicit, quia in no-
3. 1. viſſimis temporibus diſcedent quidam à fi-
2. Petr. de, attendentes ſpiritibus erroris, & doctrinis dæ-
3. 3. moniorum,

Juda. 18 Donum prophetiæ ſibi ut proprium vindicat
Eccleſia Chriſtiana, & illud tantum ad ipſius
utilitatem acceperat Eccleſia Judaica. Ipſæ hæ-
reſes ab exordio Eccleſiæ prædictæ naſcendo
conferunt ad probandam veritatem religionis
ipſius. . Diceſſus à fide eſt juſta punitio curio-
ſitatis, qua ducti homines aures commodant re-
ligionis contemptoribus. . Cur Deus infinite
bonus

bonus tantum malum permittit, nisi ut moneat nos fugere hujusmodi seductores, ut veritatem magis illustret, excitet zelum Ecclesiæ, Pastorum soporem discutiat, probet fideles, excitet humiles ad gratitudinem, præsumptuosorum superbiam deprimat, promoveat amorem veritatum sanctarum, lapsos gemere faciat.

2 *In hypocrisis loquentium mendacium, & cauteriatam habentium suam conscientiam,*

Exerrationes mentis sæpe sunt poenæ depravationis cordis; & quandoque error voluntatem occupavit, antequam intellectum sibi subjiceret. . Hæreticus hypocrita periculosior est, quam qui palam crimen profitetur. . Timeamus fidem Evangelii amittere, si mores non teneamus.

3 *Prohibentium nubere, abstinere à cibis, quos Deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus, & iis qui cognoverunt veritatem.*

Deploranda cæcitas est abstinere à certis cibis ex superstitione paganica, judaica discretione, pertinacia hæretica, vel phanatica illusionem; sed cum id fit in spiritu poenitentiae, mortificationis & obedientiae, virtus est, pietas est, sapientia & religio. . Qui non utitur creaturis, nisi omnia referendo grato animo ad creatorem, is verè sequitur consilium creatoris, cujus mens erat, ut homines religionem exercerent, & sibi sacrificia offerrent in usu rerum etiam maximè naturalium. Id faciunt animæ, quæ non tantum per sacramentum fidei fideles sunt, sed etiam per vitam & continuum exercitium fidei, & per attentionem animi ad consilia Dei.

4 *Quia omnis creatura Dei bona est, & nihil rejiciendum quod cum gratiarum actione percipitur:*

5 *Sanctificatur enim per verbum Dei, & orationem.*

Omnis creatura est sacramentum naturale bonitatis, sapientiae, & potentiae Dei, quemadmodum est quadam ejus effusio. Eam sacramenti

mentirationem in illa ostendit lumen rationis in statu innocentiae; fides, quæ est ratio novi hominis debet modo eam investigare. . . Quidquid ad Deum referri potest, velut ad principium & finem suum, bonum est; quidquid ad illum non potest sic referri, malum est. . . Qui creaturas, ut in seipsis malas considerat, non solum injuriam facit bonitati creatoris, sed etiam erga Salvatorem ingratus est, qui eas servitute liberavit, & earum nobis usum per sanguinem suum promeritus est; & erga Spiritum Sanctum, qui earum usum sanctificat per verbum & orationem, & facit eas religioni cordis deservire. Quantum gratiarum & meritorum ei, qui in decursu vitæ suæ iis veritatibus fideliter utitur!

6 *Hæc proponens fratribus, bonus eris minister Christi Jesu, enutritus verbis fidei, & bonæ doctrinæ, quam asssecutus es.*

Vere fidelis est ministerio suo, qui docet fideles sanctè & Christiane actiones communes exercere, non minus, quam eas, quæ ad religionem pertinent; & bene uti donis creatoris, æque ac mysteriis Salvatoris. Quomodo ipse alios nutriet verbo, qui seipsum ante alios eo non nutrit? Aliud est eo illuminare mentem suam, replere phantasiam, memoriam onerare; aliud eo cor suum nutrire. Eo se nutrit, qui eo vivit: eo vivit, qui id velut in propriam substantiam convertit, qui in praxim deducit, proprium sibi reddit & familiare, ut ex eo cibum conficiat, quo alios pascat.

Supra

1. 4.

2. *Tim.*

2. 23.

Tim. 3. 9.

7 *Ineptas autem, & aniles fabulas devita: exerce autem te ipsum ad pietatem.*

Non possumus fabuloso fundamento solidam pietatem superstruere. Quomodo possumus sine prævaricatione revereri credulitatem populorum, quando nugis ducitur, aut ea abuti, ut inducantur in exercitia devotionis vana vel puerilia. Bene notemus S. Paulum eam agendi rationem.

tionem opponere pietati. . Promoveant & fir-
mant religionem, qui impugnant superstitiones
populares: & multum remoti sunt ab Aposto-
lica pietate, qui eam in eo consistere faciunt,
ut homines omnia credant & amplectantur.

8 *Nam corporalis exercitatio, ad medicum utilis
est: pietas autem ad omnia utilis est, promissionem
habens vite, quæ nunc est, & futura.*

Vana, vana omnia exteriora pietatis exer-
citia, nisi in charitate radicem suam habeant;
vanus omnis cultus carnalis Judaismi, nisi ani-
matus fuerit spiritu Christianismi. Religio, pie-
tas, & charitas, quibus omnia continentur,
ad omnia utiles sunt, quia faciunt nos omnibus
bene uti, & jam inde in hac vita mercedem ac-
cipiunt, saltem per suum incrementum, & alia
bona spiritualia.

§. 2. BONUM EXEMPLUM PRÆBERE. LEGERE
ET DOCERE. GRATIAM NON NEGLI-
GERE. SIBI ATTENDERE.

9 *Fidelis sermo, & omni acceptione dignus.*

Satis prævidebas, magne Apostole, semper
agrè adducendos homines, ut servirent Deo in
spiritu fidei, & agrè impediendos ne fiduciam
suam ponant in rebus merè corporeis & exterior-
ibus. Quanti momenti sunt istæ veritates, &
dignæ quæ expendantur, quandoquidem iam
operosè eas S. Paulus inculcet.

10 *In hoc enim laboramus & maledicimur, quia
speramus in Deum vivum, qui est Salvator omnium
hominum, maxime fidelium.*

Ad quid non est utilis pietas, & qua non ful-
citur ipe, si amare etiam faciat omnia ludibrio-
rum afflictionumque genera? An est iactura, an
infinitum potius lucrum, vitam perdere propter
causam, sub oculis, in verbo unius Dei viventis,
qui eam non petit nisi ut ad centuplum reddat?
Omnia proveniunt à Deo, bona temporalia, bo-
na

na aterna; si priora dando Salvator est, quanto magis cum facit ea servire posterioribus, ipsum Salvatorem dando, potenterque inspirando fidelitatem ac perseverantiam ad ipsum sequendum & ad ei obediendum?

11 *Præcipe hæc, & doce.*

Functio Episcopatus maximè essentialis & Ecclesiæ imprimis perutilis est, tum publicè tum privatim, cum pompa & cum simplicitate, omni datâ opportunitate, omnibus modis, omnibus hominibus divinas veritates cum auctoritate annuntiare, docere cum charitate.

12 *Nemo adolescentiam tuam contemnat: sed exemplum esto fidelium, in verbo, in conversatione, in charitate, in fide, in castitate.*

Ætatis immaturitatem supplere oportet per sanctimoniam vitæ. Non ætas, sed ordinarii ætatis defectus vilipendi faciunt ministrum Jesu Christi. Non sumus amplius juvenes, cum exemplar sumus omniumque archetypum. Habere in verbis suis circumspectionem senis, in societatis politicæ commercio experientiam, in charitate lumen, in fide constantiam, ad voluptates insensibilitatem, est nimium quid exigere à juvene aliquo, sed non est nimium exigere à juvene Episcopo.

13 *Dum venio, attende lectioni, exhortationi, & doctrinæ.*

Non studere est Deum tentare; sed nihil aliud quàm studere, est oblivisci sui ministerii. Pudenda etiam vanitas est studere eo fine ut in scientia quis sua gloriatur; estque deploranda prævaricatio studere excogitandis mediis ad lætandum peccatores. Verùm qui per studium & orationem se ipsum implet scientia Sanctorum, sequè per solidas instructiones, potentesque exhortationes effundit, hic demum prudentis, zelosi, & Pastoris patientis officio perfungitur.

14 *Noli negligere gratiam, quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam, cum impositione manuum presbyterii.*

Si

Si minister aliquis vel ipso iubente Deo vocatus non debeat committere quin timeat negligentiam gratiæque suæ languorem, quid erit de iis qui electionem suam non debent nisi vel propriæ ambitioni, vel temporum necessitati, vel hominum ignorantia, vel tremendo alicui iudicio Dei? Quis possit exprimere quot modis negligatur pastoralis oneris gratia? Sibi quisque applicet Apostoli consilium, reputetque quale sit cor suum, qualis vita in statu qui totus est pro Deo & pro Jesu Christo, totus pro Ecclesia & pro proximo.

15 *Hac meditare, in his esto: ut profectus tuus manifestus sit omnibus.*

Quanti refert Ecclesiastici, frequenter meditari super suis obligationibus, sibi que ipsi applicare regulas & partes sui ministerii. Est hoc medium adeo necessarium quo illud bene adimpleat, ut ne ipse quidem Timotheus eo sit exemptus. Pastoris meditatio ac studium sterilia esse nequeunt, nec fructus eorum absconditus: labor ipsius & exemplum sunt in bonum gregis ipsius, cum ipse sui gregis sit ductor.

16 *Attende tibi, & doctrina: insta in illis. Hoc enim faciens, & te ipsum salvum facies, & eos qui te audiunt.*

Vigilate sine intermissione, ministri Domini, perseverate, laborate, officium hominis Christiani cum Pastoris officiis copulate. Quomodo prætere dere possimus stabilire Regnum Dei in aliis, si illud in nobis ipsis stabilire negligamus: & contra quid non sperare debeat pro sua salute, qui per charitatem se pro aliorum salute sacrificat, sic ut interim sui ipsius non obliviscatur.

C A P U T V.

9. I. REVERENTIA SENIBUS DEBITA. HONORARE VERAS VIDUAS : EARUM QUALITATES. VIDUA IN DELITIIS.

1. **S**eniores ne increpaveris, sed obsecra ut patrem; juvenes, ut fratres;

Auctoritas ministerii debet aliquid auctoritati ætatis: nec modo quodam duro & feroci tentare oportet ætatem cui debetur reverentia, nec deesse oportet quin ratio habeatur ejus status quem necesse est aliis obsecundare. . Hoc à juvenibus postulat ætatis fortitudo, quod in senibus infirmitas.

2. *Avus, ut matres; juvenulas, ut sorores, in omni castitate:*

Quàm est rarum, & quàm nihilominus est necessarium scire adinvenire medium inter acerbitatem quamdam intempestivam, & indulgentiam plus æquo mollem in sexus illius regimine! Sexus est imbecillis, prudentiæ est ei aliquid dare: sed adhuc imbecillior est caro, est totum perdere, ei non diffidere. . *In omni castitate,* ait Apostolus, id est, in corde, oculis, auribus, verbis, habitu, compositione, cum temporum locorumque præcautione.

† Pro nec
Virg. nec
Mart.

3. † *Viduas honora, quæ verè viduæ sunt.*

Ecclesia honorat viduas: quia est mater afflictorum, & quod ipsa sentiat viduitatis desolationem. Ipsius consolatio & auxilium non sunt pro illis quæ utraque illa captantes in recreationibus & in commerciis mundi, non sunt veræ viduæ.

4. *Si qua autem vidua filios, aut nepotes habet: discat primum domum suam regere, & mutuam vicem reddere parentibus: hoc enim acceptum est coram Deo.*

Prudenter uti & dispensare oportet bona Ecclesiæ, nec his alere pauperes qui ali possunt à suis parentibus; foret hoc dissipare patrimonium eorum.

eorum qui sunt desolati.. Parentes recipiunt fructum bonæ educationis quam procurant suis prolibus, & pietatis quam illi ipsi erga suos parentes gerunt.

5 *Quæ autem vere vidua est, & desolata, speret in Deum, & instet obsecrationibus & orationibus nocte ac die.*

Felix desolatio, quæ nos impellit, non sperare nisi in Deum, & esse in manu ipsius providentiæ !. Vidua quæ pro fundo non habet nisi fiduciam in Deo, magnum habet fundum, cum de statu suo jure possit esse secura.. Quæ magis est in statu gemendi, magis est in statu orandi: nihilque deesse potest ei quæ Deum invenit in oratione. Quo amplius urgetur ipsa suis necessitatibus, eo amplius habet jus urgendi Deum.. Vidua quæ in Matrimonio vitam duxit inordinatam & planè mundanam, expiare debet per preces diei scandalum quod dedisse potuit per suam vanitatem, luxum, immodestiam, suarumque oblectationum libidinem; & per orationes noctis; peccata noctis.. Omnis anima Christiana est vidua Jesu Christi qui ab ipsa fuit ablati, debetque in oratione adferre animum pauperem, afflictum ac desolatum, animum sollicitum, animum viduatum.

6 *Nam quæ in deliciis est, vivens mortua est.*

An est vivere non habere vitam nisi pro mundo, & mortuum esse Deo? Vidua quæ statum suum non sentit, vel quæ libertate sua non utitur nisi ut habenas laxet animi recreationibus, est semi-vivens & semi-mortua.

7 *Et hoc præcipe, ut irreprehensibiles sint.*

Si viduæ quæ Ecclesiæ non servant nisi in ministeriis temporalibus, esse debeant irreprehensibiles; quales oportet esse Sacerdotes, Pastores, omnesque salutis aternæ administratos?

8 *Si quis autem suorum, & maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit, & est infideli deterior.*

Num

Num ergo verbum adeo terribile non excitabit tot præceptores, Patres, & Pastores stertentes & demersos vel in oblivione, vel in deflenda quadam oscitantia respectu suorum, & quoad spiritualia & quoad temporalia? Horrori nobis est apostasiæ nomen, nec interim formidamus ejus opera. Lingua confitetur Jesum Christum, vita ei renunciat: Quantum ad exteriora, Christiani; in corde, Pagani & Paganis peiores per crudelitatem in Jesu Christi, inque propria membra.

9 *Vidua eligatur non minùs sexaginta annorum, quæ fuerit unius viri uxor,*

Impotentia ad laborem, & facilitas ad continentiam, duæ senectutis circumstantiæ, quæ ansam præbent Ecclesiæ onerandi se viduis citra timorem vel fovendi desidiæ vel sibi ipsi creandi ignominiam.

10 *In operibus bonis testimonium habens, si filios educavit, si hospitio recepit, si sanctorum pedes lavit, si tribulationem patientibus subministravit, si omne opus bonum subsecuta est.*

Æquum est facere periculum charitatis in ministro charitatis: primumque charitatis officium in matre, est probe educare suas proles. Qui se non exercuit in operibus charitatis voluntariæ, cum potuit, indignus est qui sit subiectum, depositarius vel minister charitatis Ecclesiæ. Diversos pro diversitate occasionum characteres diversasque functiones habet charitas: zelosa pro regno Dei respectu prolium, per bonam educationem; liberalis erga peregrinos; humilis erga fideles; propensa in auxilium eorum qui patiuntur: omnibus omnia.

11 *Adolescentiores autem viduas devita. Cum enim luxuriata fuerint in Christo, nubere volunt:*

Votum continentiae vidualis apparet fuisse in usu inter Christianos jam inde ab initio Ecclesiæ. Non est hujus voti concedenda gratia juvenis alicujus viduæ levitati. Quæ semel omni cum liber-

libertate gustavit voluptatem, fecit inde sibi catenam difficilem ruptu.

12 *Habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt.*

J. Christus est sponsus viduarum consecrarum, æque ac Virginum, sed dissimili ratione. Post votum continentiae, nec matrimonium contrahere licet, nec ejus contrahendi habere desiderium: esset hoc violare datam Jesu Christo fidem conjugalem. Damnabile desiderium, quando pudor vel timor impediret ipsius executionem.

13 *Simul autem & otiosa discunt circuire domos: non solum otiosa; sed & verbosa, & curiosa, loquentes quæ non oportet.*

Quam est propter seipsam deflenda juvenis vidua quæ huic assimilatur exemplari; quam periculosa est aliis! Infelix fallaxque dulcedo libertatis viduitatis est funestus laqueus & juvenibus viduis & hominibus qui eos frequentant. Otiositas est origo & primus vitæ dissolutioris gradus; visitationes producit inutiles; hæ, garulitates, unde nascitur curiositas rerum novarum spectantium ad blandimenta amatoria; tandem impletur animus mundo, cupiditatibus ejus intoxicatur, sinitque se abduci & abripi in peccatum,

14 *Volo ergo juniores nubere, filios procreare, matres familias esse, nullam occasionem dare adversario maledicti gratia.*

Minus aliquod bonum præferri potest, cum est necessarium. Secundi matrimonii frenum magis expedit salutis & ædificationi, quàm incontinens, licentiosa & scandalosa continentia. Tentatio quandoque est periculosa infirmis, velle tendere ad id quod perfectius est. Præstat perfectum esse in statu aliquo minoris perfectionis, quàm imperfectum in statu perfectionis maximæ. Nihil magis scandalizat mundum nihil æque roborat ejus contemptum circa sanctissimos

mos quosque status, atque peccata eorum qui eos sunt amplexi,

15 *Fam enim quadam conversa sunt retro satanam.*

Quæ deserit Jesum Christum postquam eum elegit in sponsum, nequit sponsum habere alium quam dæmonem. Contremiscite, juvenes viduæ, si quidem in vobis sit aliquid fidei. Est Apostolus, est Spiritus Sanctus qui loquitur, quique vobis commonstrat præcipitium in quod ruere possunt viduæ quas otium facit prostitutas, garrulas & curiosas.

16 *Si quis fidelis habet viduas, subministret illis, & non gravetur Ecclesia: ut iis, quæ verè viduæ sunt, sufficiat.*

Est furari bona pauperum, relinquere Ecclesiæ curam pauperes nostros nutriendi, cum hac eam expensâ possumus liberare. Duplicem facimus eleëmofynam cum alimus nostros parentes, eaque ratione damus Ecclesiæ medium alios pauperes sustentandi.

§. 2. SUSTENTATIO, ACCUSATIO, REPRESENTATIO, ORDINATIO SACERDOTUM.
PECCATA PUBLICA.

17 *Qui benè præsumt presbyteri, duplici honore digni habeantur: maxime qui laborant in verbo & doctrina.*

Deut. 25. 4. 18 *Dicit enim Scriptura: Non alligabis os bovi trituranti. Et: Dignus est operarius mercede sua.*

1. Cor. 9. 9 Fidelium est, honestè prospicere sustentatio-

Matth. ni ministrorum Ecclesiæ: ministrorum est modi-

10. 10. co esse contentos. Felix Ecclesia, ubi non alia

Luc. 10. 7 contentio est nisi inter liberalitatem illorum, &

animum propriis commodis non studentem a-

liorum! Plura Sacerdotum ab initio genera pro-

variis functionibus. Prædicatio & instructio re-

servatæ quibusdam. Præferenti data ministerio

verbi. Operarius in Ecclesia est quidam bos in

area

area Domini, ut illic infracto animo laboret, insudore vultus sui lucretur victum, separetque bonum frumentum à palca per verbum Dei & Sacramenta.

19 *Adversus presbyterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus aut tribus testibus.*

Rationi consentaneum est Pastorum existimationem servare illaeram, nec pati ut ea sine magno fundamento magnisque cautelis impetatur. Qui tenetur corripere peccatores, non debet eorum exponi vindicta.

20 *Peccantes coram omnibus argue: ut & ceteri timorem habeant.*

Pœnitentia publica pro peccatis publicis necessaria est in exemplum. Unius solius pœna utilis est omnibus. Debetur ædificatio humilitatis iis quibus datum est scandalum peccati. Possunt peccata verti in bonum peccatoris per cordis sui operumque pœnitentiam; & in utilitatem Ecclesiæ, per pœnitentiam publicam.

21 *Testor coram Deo & Christo Jesu, & electis angelis, ut hæc custodias sine præjudicio, nihil faciens in alteram partem declinando.*

Nihil gravius majorisque momenti quam administratio pœnitentiæ ac ordinationis: nihil est ubi magis inter sit gloriæ Dei, Sanguinis J. Christi, & boni totius Ecclesiæ: nihil ubi Pastores melius cognoscant se esse homines, per suam timiditatem vel præcipationem, suas incertitudines & modicum lumen, suas præoccupaciones respectusque humanos, suas propensiones, antipathias, &c. S. Paulus tam vehementer obtestando in persona Timothei Pastores ut servant regulas, minatur ipsis iram Dei, vindictam J. Christi, & indignationem Angelorum tutelarium zelatorumque Ecclesiæ.

22 *Manus citò nemini imposueris, neque communicaveris peccatis alienis. Teipsum castum custodi.*

In quo consistit levis & inconsiderata ordinatio,

tio, nisi in eo quod præveniatur ætatis maturitas, quod qui se præsentant, non probentur, quod non expendatur meritum laboris, aptitudo, talentum, experientia, probitas &c. Oporteret esse valde cœcum & egregiè temerarium ad se onerandum peccatis alienis eorumque sequelis per inconsultas ordinationes. . . Satisne percipimus quod obligemus nos ad respondendum Deo de tot personis quot per consilium, persuasionem, inductionem, nominationem ad beneficia, ordinationem &c. facimus intrare in statum qui tantam postulat virtutem?

S. Paulus non dicit Timotheo: satage recuperare castitatem ac innocentiam: nisi enim irreprehensibilem reperisset, non ordinasset Episcopum: sed dicit: *castum te custodi*. Nec juvenem illum Episcopum mittit ad remedium matrimonii ut se conservet, sicut eò misit juvenes viduas: nota legis celibatus. . . Vir adeo infirmus, adeo pœnitens, adeo innocens, adeo laboris amans, indiget nihilominus admonitione ut advigilet conservandæ suæ castitati, & nos non contremiscimus cum dispositionibus fortè prorsus contrariis.

23 *Noli adhuc aquam bibere, sed modico vino utere, propter stomachum tuum, & frequentes tuas infirmitates.*

Si labores Apostolici & vitæ innocentia non impediunt unum Timotheum quo minus per temperantiam domet suam carnem, quæ in Ecclesia monstra sunt Ecclesiastici qui nec temperantiam habent, nec laborem, nec innocentiam? . . . Consideremus S. Pauli prudentiam in componendo discipuli sui zelo. Nimis bene novit quid possit Episcopus sanctus quàm ut non suaviter cum ipso agat: nimis bene novit quantopere sanctissimis etiam pastoribus necessarium sit agere pœnitentiam, tum pro peccatis suis propriis tum pro alienis, quàm ut prorsus eam fieri prohiberet. Quin plus quam unam debet

bet rationem habere ut usum modici vini permittat Timotheo.

24 *Quorundam hominum peccata manifesta sunt, precedentia ad iudicium: quosdam autem & subsequuntur.*

Eheu quot sunt qui in fronte ferant rationes suæ exclusionis pro ordinibus & beneficiis, & qui interim violentiam faciunt ut ad ea admittantur? Episcopus timere debet ne decipiatur ab illis quorum occulta est indignitas, & in faciem resistere iis in quibus est nota.

25 *Similiter & facta bona manifesta sunt: & quæ aliter se habent, abscondi non possunt.*

Num amamus Ecclesiam si non æquè ardentibus sumus in quærendis iis qui meritum suum ex humilitate abscondunt, ac sumus vigilantes ad retegendum eos qui sub larva hypocritis contegunt suam indignitatem.

C A P U T VI.

§. I. SERVI ET DOMINI. PSEUDO-DOCTORES.
PUGNA VERBORUM. QUÆSTUS PIETATIS.
PAUPERTAS CONTENTA.
LAQUEI DIVITIARUM.

1 *Quicumque sunt sub iugo servi, dominos suos omni honore dignos arbitrentur, ne nomen Domini & doctrina blasphemetur.*

Religio fundata supra humilitatem & obedientiam ipsius Dei cavebit ne foveat arrogantiam & rebellionem. Fides spiritusque Dei non ad hoc collata sunt Christianis ut statuum familiarumque ordinem conturbent, sed ut eum stabiliant; nec ut aboleant, sed ut sanctificent dependentiam legitimamque subjectionem in qua eos fides invenit, & ubi eorum officium eos adstringit. Posteaquam J. Christus accepit nomen, conditionem naturamque servi, servitus est in oculis fidei honor quidam & prærogativa pro salute. Semper valde timemus lædere religionem & existimationem

mationem Ecclesiæ, cum utraque sunt nobis cordi.

2 *Qui autem fideles habent dominos, non coitem-
nant, quia fratres sunt: sed magis serviant, quia
fideles sunt & dilecti, qui beneficii participes sunt.
Hac doce, & exhortare.*

Servus qui abutitur benevolentia quam ipsius
causa Domino ejus inspirat Christianismus, me-
reretur Dominum habere Turcam aliquem vel
idololatram.. Christianus qui societatis civilis
officia non adimplet & perfectius quoad exteriora,
& dispositione magis absoluta, quoad inte-
riora, vel non cognoscit vel non sequitur instin-
ctum spiritus suæ religionis quæ ipsum obligat
aspicere in suo Domino Jesum Christum ejusque
gratiam. Episcopus aliquis, omnisque adeo Pa-
stor debet esse lucerna lucens & ardens ad illu-
minandum intellectum, & inflammandum vo-
luntatem.

3 *Si quis aliter docet, & non acquiescit sanis
sermonibus Domini nostri Jesu Christi, & ei, quæ
secundum pietatem est, doctrina:*

4 *Superbus est, nihil sciens, sed languens circa
questiones, & pugnas verborum: ex quibus oriuntur
invidia, contentiones, blasphemia, suspensiones ma-
la,*

5 *Conflictationes hominum mente corruptorum, &
qui veritate privati sunt, existimantium quæstum
esse pietatem.*

Doctrina, quæ tribus hisce characteribus in-
signitur, quod habeat Jesum Christum pro Au-
thore, Apostolos pro Magistris, pietatem pro
fundamento, non est doctrina quædam humana..
Ignorantia & superbia sunt hæresim schismatum-
que origines.. Quot nascuntur mala ex conten-
tionibus doctrinæ, & quanti refert tempestivè
illa reprimere in Ecclesia: sed cum cognitione
causæ & sic ut vox veritatis non præfocetur..
Cum à Pastore aliquo retraxit Deus Spiritum Ve-
ritatis, nihil amplius ejus habet præter corpus,
non

non amplius eam vertit nisi ad suas cupiditates; cumque privati commodi amor pectus occupavit, ad nihil amplius valemus nisi ad prodendam instar Judæ vendendamque Veritatem.

6 † *Est autem quæstus magnus, pietas cum suffi-* † S. A-
cientia. *lexii.*

Quàm sumus divites, cum habemus parum, cum nihil desideramus, cumque non sumus ardentes & avidi nisi solius boni quod potest explere cor! Ingens est lucrum, & magnus thesaurus non esse expositum nec multarum divitiarum maledictioni, nec summæ paupertatis tentationi.

7 *Nihil enim intulimus in hunc mundum: haud* Job. I.
dubium quòd nec auferre quid possumus. 21.

An possumus nos dedere opum cupiditati, cum expendimus statum in quo nati sumus, & in quo moriemur? Non habebas illas heri, non habebis amplius cras: quæ stultitia iis te affigere hodie pro uno momento! Eccles. 5. 14.

8 *Habentes autem alimenta, & quibus tegamur,* Proverb.
his contenti simus. 27. 26.

Fames est quidam morbus, cibus est ejus remedium. Ah! Quæ mentis everasio in filiis Adam, remedium hoc magis ex sua cupiditate quàm ex ægritudine metiri! Pudor nuditatis est pœna peccati in omnibus hominibus; in plerisque est occasio millenorum & millenorum peccatorum novorum, vanitatis, luxus &c. Pauci eo utuntur in spiritu poenitentiae, humiliationis & confusionis. Ah, Deus meus, num hæc Apostoli tui verba non intentant litem toti generi humano, quod velut demersum jacet in immodica vivendi ratione, luxu & superfluitatibus? Istæ imtemperantiæ sint licet communes, non propterea sunt minus sceleratæ, nec minus punientur.

9 *Nam qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa inutilia, & nociva, quæ mergunt homines in interitum & perditionem.* Quot

Quot super hisce verbis fieri possent considerationes & pro pauperibus & pro divitibus! Tentatio divitis, est affixum esse suis divitiis; pauperis, eas concupiscere. . Non possessionem sed bonorum terrenorum cupiditatem damnat S. Paulus. Potest quis esse pauper spiritu in medio divitiarum; potest quis esse dives per cupiditatem in egestate. Prior eas possidendo se sanctificat: Posterior se damnare potest eas desiderando. Hoc solum desiderium quàm multa producit alia, & hæc quot generant crimina inquietudines & mala! sed quantumcumque hi fructus sint horribiles, divitiæ non incutiunt timorem hominibus.

10 *Radix enim omnium malorum est cupiditas: quam quidam appetentes, erraverunt a fide, & inferuerunt se doloribus multis.*

Fidem nostram sedulo exerceamus circa magnam hanc veritatem, cum fides ipsa nostra illic agatur. . Qui tanto studio sectatur bona visibilia & terrena, ægrè conservare potest fidem bonorum coelestium ac invisibilium. . Quàm fallax est laqueus quem per amorem divitiarum nobis tendit dæmon! Avarus negligit comparare bona futura propter illecebram alicujus boni præsentis in quo suam felicitatem putat se reperturum; & est illud falso nomine bonum quod facit eum jam nunc inchoare suum infernum.

§. 2. VIRTUTES HOMINIS-DEI. EXPECTATIO
JESU CHRISTI. MONITA PRO DIVI-
TIBUS. DEPOSITUM SERVARE.
FUGERE NOVITATES.

11 *Tu autem ô homo Dei hæc fuge: sectare verò justitiam, pietatem, fidem, charitatem, patientiam, mansuetudinem.*

Pastor est homo Dei, si agat negotia Dei: verum si propriis ea cupiditatibus immolet, est suæ

suæ ipsius homo cupiditatis. . Omnes eas virtutes libidini habendi opponit Apostolus, quia sicut amor pecuniarum bona rapit aliena, religione abutitur ut habeat, extinguit fidem, non servit nisi suis ubique rationibus, dejicitur in iactura, nullam non violentiam adhibet ut eam effugiat, fiatque dives; econtrario *justitia* non appetit bona cum damno proximi, pietas non servit Deo ut bona ejusmodi accipiat, *fides* facit ea contemni, *charitas* profundit, *patientia* citra dolorem fert eorum iacturam, mansuetudo non irritatur adversus eos qui eam causant.

12 *Certa bonum certamen fidei, apprehende vitam æternam, in qua vocatus es, & confessus bonam confessionem coram multis testibus.*

Felix certamen, ubi pro ipsa fide pugnat fides, ubi victoria consistit in vincendo mundum ejusque cupiditates, & cujus finis, præmium ac triumphus, est vita æterna! Confessio fidei Timothei in suo Baptismo, tamquam catechumeni; in decursu sanctæ vitæ, tamquam Christiani; in ordinatione, tamquam Sacerdotis & Episcopi; & ante Tyrannos, tamquam Martyris. Certemus ad ipsius imitationem, si ad eundem cum ipso triumphum atque ad idem præmium aspiremus: & væ nobis si non aspiremus.

13 *Præcipio tibi coram Deo, qui vivificat omnia, Matth. 27. 11. & Christo Jesu, qui testimonium reddidit sub Pontio Pilato, bonam confessionem: Joan. 18*

Cum agitur de reddendo testimonio veritati (id quod est primarium officium Episcopi & Sacerdotis) non timeamus vel ipsam vitam nostram exponere coram oculis unius Dei cui eam debemus, quique ideo dignatur nobis debere vitam quamdam æternam. Meminerimus membra nos esse ac discipulos ejus qui est mortuus, præbendo nobis exemplum fidelitatis quam debemus veritati. 33. 37.

14 *Ut serves mandatum sine macula, irreprehensibilem.*

hensibile, usque in adventum Domini nostri Jesu Christi:

Oportet esse fidelem usque ad mortem, ubi Jesus Christus venit nos judicare in particulari. Valde quidem hoc rarum est, attamen decretorium est æternitatis. . . Iste Jesu Christi adventus est admodum desiderabilis tum Christianis qui vestem baptismalem sine macula conservarunt, aut qui eam in aqua poenitentiae iterum dealbaverunt; tum Pastoribus qui ministerio suo sunt perfuncti: verum terribilis tam his quam illis qui consecrationem suam violaverunt, quique vixerint in officiorum suorum oblivione atque torpore.

Apoc. 17. 15 Quem suis temporibus ostendet beatus & solus potens, Rex regum, & Dominus dominantium:

Joan. 1. 16 Qui solus habet immortalitatem, & lucem inhabitat inaccessibilem: quem nullus hominum vidit, sed nec videre potest: cui honor, & imperium sempiternum. Amen.

Quantumlibet magna sit idea quam nobis hic dat Apostolus de Deo, meminerimus hominem esse qui de Deo loquatur hominibus demittendo se ad eorum infirmitatem, eorumque usurpando linguam, licet afflatus sit, excitatus & animatus per Spiritum Dei. . . Omnia tempus habent. Modò tempus est ut fideles simus veritati, proque ea patiamur: solus Deus novit tempus mercedis, ipsamque adeo mercedem, cum sit ipse Deus. Magno animo intremus in fidelitatem unius Dei patientis & morientis pro Deo: si volumus intrare in felicitatem, potentiam & immortalitatem, &c. unius Dei pro se ipso viventis.

Luca 12, 15. 17 Divitibus hujus sæculi præcipe non sublimè sapere, neque sperare in incerto divitiarum, sed in Deo vivo (qui præstat nobis omnia abundè ad fruendum)

Evangelium divitum. Eorum officia erga Deum, seipsos & proximum. . . Superbia est ver-

vermis divitiarum; & divitiæ, origo cœcæ cujusdam ac temerariæ confidentiæ in seipso. Qui obliviscitur omnia venire à Deo, pecunias colit pro Deo, suntque hæ ipsi omnia. Superbia & in pauperes crudelitas faciunt id quod vocamus divites mundi: humilitas & charitas faciunt divites sæculi venturi. Qui fidit bonis fluxis & perituris, peribit cum illis. Qui sperat in Deum vivum & immortalem, ejus vita & substantia vivet, & particeps erit ipsius immortalitatis.

18 *Bene agere, divites fieri in bonis operibus, facile tribuere, communicare,*

Duplicatum est commodum divitibus, & quod benefacere queant aliis in tempore, & quod seipsum ditare possint pro æternitate. Binx conditiones eleëmofynæ Christianæ: facere illam bono animo, atque ex motivo charitatis: facere illam cum humilitate, & ex motivo justitiæ, quæ sibi superflua sunt considerando tamquam partem pauperum cujus non sumus nisi depositarii, & velut dividentes cum iis commune aliquod patrimonium: *communicantes.*

19 *Thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant veram vitam.*

Quid tandem in divitiis temporalibus captant filii Adam, nisi frui voluptate possidendi thesauros, magnificas habere domos, & vitam ducere affluentem deliciis? Sed quid in eleëmofyna sua invenit qui bona sua profundit in pauperes, qui in ædes suas illos recipit, qui vitam eis conservat, nisi thesaurum quemdam bonorum immortalium, fundamentum ædificii Cælestis & æterni, & pretium vitæ beatæ ac divinæ?

20 *O Timothee, depositum custodi, de vitans profanas vocum novitates, & oppositiones falsi nominis scientiæ,*

Doctrina Ecclesiæ depositum quoddam est, cujus Episcopi sunt, non proprietarii & Domini, sed custodes, interpretes ac defensores. Una ex primariis eorum obligationibus hæc est, ut

ne ullam in ea ferant mutationem, non magis quam in Scriptura & Traditione quæ illius doctrinæ sunt divini fontes.. Nec profana est nec ab Apostolo damnata nominis novitas, nisi cum doctrina quam nomen illud significat profana est & nova: Est Sancta, utilis & sæpe necessaria, cum ipsam fidem illustrat, veros detegit novatores, & sistendis errorum illorum progressibus subservit.. Quam sollicitè debent Pastores principes ponderare veritatem quam tantà vi Timotheo suo commendat Apostolus, & unde velut sigillum facit totius suæ Epistolæ. Quidquid contrariatur fidei & spiritui & œconomix fidei, contrariatur & veræ pietati & solidæ scientiæ.

21 *Quam quidam promittentes, circa fidem ex-
ciderunt. Gratia tecum. Amen.*

Quis est ordinarius vanæ curiositatis & turgidæ superbiæ & arrogantix Philosophiæ fructus, nisi funesta in fide aberratio? Id quod mentem inflat, vanitate implet, redditque incapacem humilitatis & docilitatis quam postulat fides, nequit esse nisi ejus ruina.. Instructiones etiam sanctissimæ non sanctificant hominem, nisi gratia eum faciat illas redigere ad praxim.. Aperiamus aurem verbo annuntiato per homines: aperiamus cor gratiæ Dei. Sed quis aperiet? Nisi qui aperit & nemo potest claudere, claudit & nemo valet aperire. Aperi ergo, Domine, cor quod cupis implere tuis veritatibus, & fac eas ut amet, diligenter eas conservet, & fideliter in praxim deducat.

E P I S.

EPISTOLA
BEATI PAULI
APOSTOLI
AD TIMOTHEUM
SECUNDA.

CAPUT PRIMUM.

§. I. RESUSCITARE IGNEM GRATIÆ. INDUE-
RE SPIRITUM QUEMDAM FORTITUDI-
NIS. IN REBUS AFFLICTIS STA-
BILITER PERMANERE
IN DEO.

PAULUS Apostolus Jesu Christi per voluntatem
Dei, secundum promissionem vitæ, quæ est in
Christo Jesu:

Pertimescite ministri & Pastores voluntarii,
qui per propriam vestram electionem intratis in
ministerium Apostolicum. Voluntas Dei est prin-
cipium & regula vocationis Ecclesiasticæ; finis,
est annuntiare promissionem, & mittere in pos-
sessionem vitæ novæ & immortalis: ejus functio,
est ducere ad J. Christum, viam, veritatem &
vitam.

2 Timotheo charissimo filio, gratia, misericor-
dia,

dia, pax à Deo Patre, & Christo Jesu Domino nostro.

Cur, magne Apostole, non apprecaris dilecto isti filio, divitias, honores, favorem principum, si hac ratione spectabilem se facere debeat Episcopus. Gratia J. Christi ad instandum operi sanctificationis animarum: misericordia Dei tum pro seipso tum pro aliis; pax Sanctus Spiritus qua nihil timeat speretque nihil ex parte mundi, hoc est totum quod necessarium est Episcopo omnique Pastori ad ministerium suum implendum.

3 *Gratias ago Deo, cui servo à progenitoribus in conscientia pura, quòd sine intermissione habeam tui memoriam in orationibus meis, nocte ac die.*

Interest Episcopi ipsiusque adeo Ecclesiæ, sine intermissione orare pro iis quos ad sacrum ministerium evexit, tamquam qui pro iis debebit respondere. Donum Dei est rem hanc fideliter agere, cum pro ea agantur gratiæ. . Malè metuit Timetheo Paulus: quid faciendum est aliis? Nulla in oratione relaxatio pro Pastore, quamvis esset unus Apostolus, diu noctuque. Nullane igitur requies esse potest Episcopo, Pastori?

4 *Desiderans te videre, memor lacrymarum tuarum, ut gaudio implear,*

5 *Recordationem accipiens ejus fidei, quæ est in te non ficta, quæ & habitavit primùm in avia tua Loide, & matre tua Eunice, certus sum autem quòd & in te.*

Cor unius Apostoli non est cor aliquod lapideum, ut circa amicitiam omni careat sensu? Desiderare in afflictione solatium amici, esset forsitan imperfectio in alio aliquo: est virtus in eo qui in ea nihil spectat præter Deum. . Fides, pietas, & unio in operibus Dei, sunt amicitia Christianæ vincula quæ nulla res valet rumpere. Non mediocriter in rem ministri Ecclesiæ est, quod vitam & educationem acceperit à personis Christianis.

6. Prop-

6 *Propter quam causam admoneo te, ut resuscites gratiam Dei, quæ est in te per impositionem manuum mearum.*

Est non rarò ubi honori nobis ducamus parentum nostrorum probitatem, amicitiam sanctorum, studium & curas egregii alicujus Episcopi, benevoli Pastoris, quodque vel ex ipsorum ore instructiones, vel ex manibus receperimus Sacramenta: nec interim cogitamus hæc totidem esse gratias quarum reddemus rationem, quæque debeant nos movere ut majori fidelitate perfectiorique fervore serviamus Deo. Qualis ignis est gratia ordinationis, cum sit ipse Spiritus Sanctus! Si nihil ipsi demus in quod agat per laborem, extinguitur. Si relaxatio & tempor etiam in Viro Sancto & tempore Apostolico sint timenda; ah quid non vereri debent animæ jam nunc tepidæ & languidæ, vel fortassis omnino frigidæ in fine sæculorum?

7 *Non enim dedit nobis Deus spiritum timoris; sed virtutis, & dilectionis, & sobrietatis.* Rom. 8. 15.

Spiritus Episcopalis non est spiritus aliquis timiditatis, sed nec etiam est fervor quidam præproperus, temerarius & arrogans. Animus & constantia ad resistendum mundo, charitas ad non spectandum nisi Dei & Ecclesiæ commoda, & prudens quædam moderatio quoad bona & jura temporalia, hæc sunt ex quibus fieri possit Episcopus vere Apostolicus.

8 *Noli itaque erubescere testimonium Domini nostri, neque me vinctum ejus: sed collabora Evangelio secundum virtutem Dei;*

Generositatis & firmitatis Pastoralis tria objecta, Jesus Christus, ministri ejus, & Evangelium. Qui talis est, numquam erubescet vel veritatem vel justitiam, quantumcumque desertæ sint à maxima hominum parte. Qui indefinenter patitur & laborat ad stabiliendam veritatem & pietatem Christianismi, non modò illud facit cum Apostolo, sed ipse Jesus Christus facit cum ipso

ipso & in ipso. Desolatio fere generalis in qua plerumque videmus Ecclesiæ ministrum exagitatatum per magnates terræ, ad oculum demonstrat necessariam ipsi esse, ut sit fidelis, fortitudinem humana maiorem.

9 *Qui nos liberavit, & vocavit vocatione suâ sanctâ, non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum, & gratiam, quæ data est nobis in Christo Jesu ante tempora secularia.*

Nihil æquè cor gratiæ animat ad nihil non audendum, ad nihil non ferendum pro Deo, atque consideratio misericordiæ purè gratitiæ qua ipsum prævenit. Quem Deus vocat hoc modo qui ei proprius est, appellaturque vocatio ejus sancta, jam nunc in ipsius consiliis salvatus est, nec porro hac ratione vocatus est nisi quia prædestinatus est ad salutem. *Vocatio sancta & sanctificans* quæ à peccato segregat filium Adæ ut ex eo faciat filium Dei: *Gratia* redemptionis ac liberationis, quam accipimus à Jesu Christo, id est, tamquam ipsius membra, per ipsius merita, per dependentiam ab ipso, & pro perfectione corporis ipsius æternorumque Dei consiliorum de ipso: *Decretum* voluntarium, efficax, supremum, infinitæ sapiens & æquum, sed cujus rationes & motiva non sunt fundata in meritis hominum, sed recondita in inscrutabili & adoranda sapientia Dei. Humiliemus nos ipsos. Adoremus Deum. Agnoscamus gratiam esse gratiam, perque eam diligamus illum qui nos prior ipse dilexit ut nobis eam daret.

10 *Manifestata est autem nunc per illuminationem Salvatoris nostri Jesu Christi, qui destruxit quidem mortem, illuminavit autem vitam & incorruptionem per Evangelium:*

Creatio Adam in gratia libertatis ipsius subiecta, lapsus ipsius permissio, potestas data dæmoni & morti in hominem, consilia Dei super Ecclesia suisque electis, & omnia alia sapientiæ ipsius arcana, ab æterno in ejus lumine, inque
umbra

umbris legis abscondita, incipiunt tandem pate-
 fieri in Incarnatione Filii Dei lucis æternæ, &
 in ejus morte ac resurrectione perficiuntur..
 Discrimen inter gratiam Creatoris quam in seip-
 so accipit homo; & gratiam Salvatoris, quam
 accipit in Jesu Christo, notitia potestatis Dei in
 cor hominis, voluntas Filium suum dandi in Sal-
 vatorem, faciendi eum victorem peccati & mor-
 tis modo qui ipso erat dignus, fundatio legis
 vitæ gratiæque Christianæ ac Evangelicæ, glo-
 riæque ipsius nec non immortalitatis in gloria
 electorum manifestatio: hæc scilicet sunt secreta
 ante incarnationem abdita, & in Jesu Christo
 manifestata.. Quo lumine, quibus consolationi-
 bus non se privant homines, negligendo ani-
 mum suum intendere veritatibus quas in Filio
 suo nobis revelavit Deus!

11 *In quo positus sum ego prædicator, & Aposto- 1. Tim.
 lus, & magister Gentium.* 2. 7.

Prædicator, ut homines in cognitionem ad-
 ducat Jesu Christi ejusque mysteriorum: Apo-
 stolus, ut fundet ipsius Ecclesiam: magister na-
 tionum, ut per earum vocationem & conversio-
 nem adimpleat promissiones. Succediturne in-
 dignitatem & qualitates Sancti Pauli, cum obli-
 gationes quas illæ involvunt, non assumuntur?
 An non propterea Pastores sunt id quod sunt?.

12 *Ob quam causam etiam hæc patior, sed non
 confundor. Scio enim cui credidi, & certus sum quia
 potens est depositum meum servare in illum diem.*

Tres illæ qualitates quæ præ cæteris extollunt
 Sanctum Paulum, totidem sunt diversi afflictio-
 num pro ipso fontes ex parte Judæorum, Pseudo-
 Apostolorum & Gentilium.. Qui fugit ministros
 quibus humiliatio & vexatio sunt velut affixæ,
 jure debet timere ne superbia & amor proprius
 ipsum abripiant ad alios. Fides viva magnitudinis
 & omnipotentia divina, admodum forte fulci-
 mentum est in violentissimis quibuscumque exa-
 gitationibus.. Non valde sentiuntur præsentis
 vitæ

vitzæ mala, cum in corde habetut magnus ille dies qui decidet de æternitate. Vita nostra non est nisi depositum quoddam, cujus non sumus Domini. Qui eam sacrificat pro Deo, nihil aliud quàm reponit in ejus manus, ut ab ipso recipiat in ultimo die, sed immortalem atque gloriosam. Quale donum! Quàm admirabilis inventio Dei est fides, quæ facit certò cognosci quod nequit comprehendi, quæ facit possideri quod necdum existit, quæ vel in maximis miseriis facit inveniri delicias.

§. 2. VITAM SUAM COMPONERE JUXTA VERBUM DEI. SERVARE DEPOSITUM VERITATIS PER SPIRITUM SANCTUM.

13 *Formam habe sanorum verborum, quæ à me audisti in fide & in dilectione in Christo Jesu.*

Ad quid ordinabimus vitam nostram nisi ad verbum quod eam debet judicare? Omnes instructiones reducuntur ad fidem & ad charitatem: fides debet illarum esse fundamentum ac principium; charitas, substantia & finis. Qui non docet nisi doctrinam Jesu Christi, non nisi cum fiducia debet de illa loqui.

14 *Bonum depositum custodi per Spiritum sanctum, qui habitat in nobis.*

Doctrina Ecclesiæ est depositum de quo respondere debent Episcopi. Hanc potissimum ob rem datus est eis in consecratione Spiritus Sanctus. Ille Thesaurum istum eis concredit, per illum conservant, illi de eo reddent rationem. Sunt ejus depositarii, quia interpretes sunt ac judices sensus Scripturæ, præcipui traditionis testes, & custodes duorum istorum fidei rivorum quorum solus Deus est origo. Nequit igitur sine Episcopis esse Ecclesia, sicut esse nequit sine fide.

35 *Scis hoc, quid aversi sunt à me omnes qui in Asia*

Asia sunt, ex quibus est Phigellus, & Hermogenes.

Persecutio Pastorum demonstrat qui sint veræ oves. Qui ad veritatem non ducitur nisi per admirationem & existimationem prædicatoris, citò deseret utrumque cum videbit malè excipi.

16 *Det misericordiam Dominus Onesiphori domui: Infr. 4. quia sape me refrigeravit, & catenam meam non 19. erubuit:*

Post gratiam qua persecutionem patiamur propter causam Dei, non alia fortè major est quàm quod nos ipsi objiciamus persecutioni, subveniendò iis quos mundus persequitur. Cum prudenti humilique libertate declarare se pro illis qui patiuntur opprobrium J. Christi, est se declarare pro ipso J. Christo; estque erubescere insum, erubescere illos. . Benedictio Apostolorum & misericordia Dei, & merces intrepidorum discipulorum veritatis. Qui hocce pretio renuit eas emere, parum habet fidei circa tam ingentem thesaurum.

17 *Sed cum Romam venisset, sollicitè me quasi- vit, & invenit.*

Felix qui in medio pompæ, divitiarum, & amplitudinum principis urbis mundi, ambitionem suam felicitatemque in hoc collocat ut mediū adinveniat accedendi ad captivum Jesu Christi ejusque veritatis, ut ei succurrat. . Non est satis inquirere pauperes & captivos, facere illud oportet eā curā animique contentione quam meretur J. Christus, quem inquirimus & qui est in eis. Semper illic invenitur, quando fides & charitas eum quarunt.

18 *Det illi Dominus invenire misericordiam à Domino in illa die. Et quanta Ephesi ministravi mihi, tu meliùs nosti.*

Argumentum orationis pro mortuis; quandoquidem Onesiphorus esset mortuus, ut patet ex versu 16. ubi non loquitur nisi de ipsius familia. . Ultima dies est dies retributionis, qua
K 6
crudeli.

crudelitatem recipiemus pro crudelitate, pro misericordia misericordiam. . Justum est ut misericors consequatur misericordiam quam fecit; sed est etiam gratia eam consequi, cum gratia fuerit eam facere. . Humilitas Apostolica gratiam se præbet, quia nihil sibi attribuit: Falsi Pastores sunt ingrati, quia putant omnia sibi deberi.

CAPUT II.

9. I. DARE ALIIS QUOD IPSI ACCEPIMUS.
NEGOTIA SÆCULARIA VETITA MI-
NISTRIS JESU CHRISTI.

1 **T**U ergo fili mi confortare in gratia, qua est in Christo Jesu:

Multa Pastorum officia. 1. Esses licet Timotheus aliquis, ne unquam intermittas laborare ut confortes in te notitiam & amorem Dei. . Gratia & fortitudo Adæ erat in illo ipso; gratia Christiani est in Jesu Christo ipsius capite. Ad ipsum recurrere, ipsique unire nos oportet ut de ea participemus.

2 Et qua audisti à me per multos testes, hac commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt & alios docere.

2. Sacrum traditionis depositum per omnes quos adferre licet testes adstruere. 3. Seipsum eo implere. 4. Formare operarios Evangelicos, depositum illud eos docendo. Eruditio & fidelitas sunt binæ qualitates ipsis necessariae.

3 Labora sicut bonus miles Christi Jesu.

Vita ministri J. Christi est vita quædam militaris, ad omnia debet esse paratus, ad omnia factus: & semper accinctus esse ad ingrediendum, ad pugnandum, ad patiendum, ad moriendum. Quilibet Christianus est etiam suo modo miles J. Christi, & obligatus in omnibus sequi suum caput.

4 Nemo

4 *Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus: ut ei placeat, cui se probavit.*

Qui curare tenetur negotia Dei, non debet habere alia. Nihil commercii, molitionis, administrationis secularis, ut totum se impendat ministerio Evangelico: cætera ne digna quidem sunt eo qui pro regno cœlesti & æterno laborat decertatque. Cum nullo alio habet quod agat miles nisi cum eo cui nomen dedit. Si Pastore aliquo contentus sit Deus, parum ipsius refert placeat displiceatne hominibus.

5 *Nam & qui certat in agone, non coronatur nisi legitime certaverit.*

Nihil eorum æstimat Deus quæ quis facit ex proprio sensu, contra ipsius præscriptum, contra regulas ipsius spiritus. Quam est jucundum oculis Dei spectaculum, minister qui contra mundum ejusque maximas generose luctatur: pugnat, qui patitur persecutionem: triumphat, qui in ea moritur.

6 *Laborantem agricolam oportet primum de fructibus percipere.*

In celo quies, solutio, triumphus; hîc est tempus & locus pugnæ, laboris & afflictionis, ubi nihil oporteret quærere nisi quod necessarium est vitæ istius ferendis miseriis, id est, victum & vestitum.

7 *Intellige quæ dico: dabit enim tibi Dominus in omnibus intellectum.*

Adesse oportet animo ad intelligendas veritates Dei: Sed studii nostri successum non oportet expectare, nisi à gratia Dei: estque hæc gratia nobis necessaria, non pro certis dumtaxat rebus, sed pro omnibus sine exceptione. In tribus istis præcedentibus S. Pauli comparationibus animadvertamus sanctitatem & officia ministerii Evangelici: ut illud suscipiamus mente tam ab omni privatorum compendiorum studio liberâ ac liber est miles aliquis, qui relinquit suam domum, uxorem, liberos &c. ut in eo certemus

ea perseverantia quâ in agone contendens qui non nisi post pugnam coronatur : ut mercedem non expectemus nisi post laborem, sicut agricola, qui eo non fruitur nisi post messem.

† In natal. unius Mart. non Pont.

8 † *Memor esto Dominum Jesum Christum surrexisse à mortuis ex semine David, secundum Evangelium meum,*

Memoria resurrectionis Jesu Christi quam excipiet resurrectio membrorum ipsius, quæque veritatum ejus ac promissionum est sigillum, est vera consolatio Pastoris fidelis in laborando & patiando usque ad mortem. O quali cum usura illic denuò inveniemus quidquid pro veritate & justitia perdiderimus !

9 *In quo laboro usque ad vincula, quasi malè operans : sed verbum Dei non est alligatum.*

Nihil mundo abjectius quàm pati pro Deo & mori, & interim reputari tamquam sceleratum : sed illud etiam reddit Christianum similem Jesu Christo & Apostolis. . Veri Pastoris zelus novit penetrare in tenebras, carcerumque portas ut prosit suis ovibus ; nihil deiecit retinetque cum quem sustentat gratia, quique gaudet libertate Spiritus Jesu Christi.

10 *Ideo omnia sustineo propter electos, ut & ipsi salutem consequantur, quæ est in Christo Jesu, cum gloria cælesti.*

Omnia sunt propter electos : propter ipsos fit quidquid in Ecclesia fit. . Charitas Christiana adeo non est invida & alienæ laudis æmula, ut numquam non parata sit se sacrificare pro salute proximi. Quanto magis charitas Pastoralis ? . Quæ consolatio prò ministro Jesu Christi, cum ipso per suos labores cooperari saluti electorum, sudoresque suos & sanguinem miscere cum sudoribus & sanguine Salvatoris !

11 *Fidelis sermo : Nam si commortui sumus, & convivemus :*

An moritur qui sacrificat Deo vitam quamdam miseram, & ab eo recipit immortalem in
J. Chri-

J. Christo ? Quod talem Deus vitam reddat iis qui eam pro ipso per martyrium perdunt, nemo dubitat; sed quod omnis Christianus obligetur cum J. Christo mori per mortificationem suorum sensuum, suarum passionum, propriarumque cupiditatum, & peccata sua præterita occidere per martyrium pœnitentiæ, hoc nimirum est quod non volumus credere, & hoc tamen est fidei sicut cætera.

1.2 *Si sustinebimus, & conregnabimus: si negaverimus, & ille negabit nos:* Matth. 10. 33.

Satisne reputamus animo, leves illas afflictiones quas ferimus, esse pretium regni & regni J. Christi, si quidem Christianè illas & cum amore feramus? Ne fallamus nos ipsos: magis per vitam & mores quàm per linguam negari se à Christiano judicat J. Christus: Negat ipsum, qui vel Discipulos ejus vel ministros, maximas Evangelii, vel veritates negat: & negat ipsum qui ea non defendit cum impetuntur. An non est abrenuntiare J. Christo, repetere sæculi pompas quibus abrenuntiavimus ut essemus ipsius per baptismum? Negari à J. Christo! Qui ad solum hoc verbum non concutitur timore, neque contabescit horrore, non satis illud capit.

1.3 *Si non credimus, ille fidelis permanet, negare se ipsum non potest.* Rom. 3. 3

Possunt homines infideles esse Deo, sed non Deus sibi. Si indignos se faciant qui cooperentur ipsius consiliis & operibus propter suam ignaviam, sciet sine ipsis perficere faciliè sua opera & consilia, & ex ipsa eorum infidelitate trahere suam gloriam.

§. 2. VIRTUTES MINISTRI J. CHRISTI. FUNDAMENTUM DEI INCONCUSSUM. VAS IN HONOREM.

1.4 *Hæc commune, testificans coram Domino. Noli contendere*

contendere verbis : ad nihil enim utile est, nisi ad subversionem audientium.

Contentiones & disputationes non conveniunt cum spiritu Apostolico. A deo non promoveretur opus Dei ut potius destruaturs cum magis cordi est cavillari quàm instruere. Non oportet intrare in veritatem nisi per viam charitatis, & frequenter tamen prætextu veritatis contribuit quis vel ad extinguendam vel debilitandam in aliis ipsam charitatem.

15 Sollicitè cura te ipsum probabilem exhibere Deo, operarium inconfusibilem, rectè tractantem verbum veritatis.

Æquum profectò est, magis ut laboremus de Dei quàm de iudicio hominum. Nihil verè sumus nisi quod sumus in oculis Dei. Ipsi oportet placere in functionibus ministerii sacri. Quo pacto eas nos functiones possumus erubescere? An illud non est summo nostro Sacerdoti dare rationem erubescendi & nos? Qui Verbum Dei administrat modo quodam ipsius spiritui contrario, pudore suffundi debet coram hominibus, & timere iram ac indignationem Dei pro approbatione.

16 Profana autem, & vaniloquia devita: multum enim proficiunt ad impietatem:

Quod contrarium est vel veritati vel sanctitati Evangelii, numquam debet esse in ore prædicatoris Pastorisque Ecclesiæ. . Quid causæ est quod Deus faciat nos admoneri de progressu quem per fautorum suorum auctoritatem ac machinationes debent facere error & corruptio, nisi ut fideles nec illis decipiantur nec conturbentur, ut fortiter se iis opponant Pastores, utque tam hi quàm illi sollicitè vigilent & orent?

17 Et sermo eorum ut cancer serpit: ex quibus est Hymenaus, & Philetus:

Est hic character malæ doctrinæ, quod nullo labore nulloque negotio recipiatur, ubi contra doctrina

doctrina Evangelii non stabilitur nisi per oppositiones, cruces & tribulationes.

18 *Qui à veritate exciderunt, dicentes resurrectionem esse iam factam, & subvertierunt quorundam fidem.*

Fides resurrectionis est unum ex præcipuis fundamentis religionis; hinc effecit Dæmon ut inter prima impugnaretur.

19 *Sed firmum fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc: Cognovit Dominus qui sunt ejus; & discedat ab iniquitate, omnis qui nominat nomen Domini.*

Quibuscumque viribus contendat per supposita sua infernus, ædificium æternum cujus electi sunt lapides vivi est inconcussum, cum fundamentum sit supra immutabile electionis divinæ Decretum, & supra media efficacia & infallibilia, quæ filios Adam segregant ab iniquitate ut eos ducant & uniant cum J. Christo. Nihil curiositatis, nec altercationis circa veritates adeo certas, sed adeo investigabiles: Verum multum adorationis & submissionis, orationis & fiduciæ.

20 *In magna autem domo non solum sunt vasa aurea, & argentea, sed & lignea, & fictilia: & quædam quidem in honorem, quædam autem in contumeliam.*

Electorum cum reprobis, bonorum cum malis in præsentī Ecclesia permixtio est necessaria ad bonorum electorumque exercitium. Habere debemus tamquam sanctificationis nostræ instrumenta eos qui nos exercent, tantum abest ut eos oderimus velut inimicos. . . Justī per ignem afflictionum transeunt dumtaxat, & exeunt purificati non secus ac aurum & argentum: impii in eo permanent, in eo vel comminuntur perinde ac vasa fictilia, vel consumuntur instar ligni. . . Honor vasorum aureorum & argenteorum non est de hoc mundo: est hic tempus ferendarum sub malleo & scalpō afflictionum & opprobiorum.

21 *Si qui ergo emundaverit se ab istis, erit vas in honorem sanctificatum, & utile Domino, ad omne opus bonum paratum.*

Qua non est opus puritate, ut quis sit unum ex istis vasis pretiosis, quibus Deus vult, ut sic dicamus, se cohonestare, quæque ipso Deo debent impleri? . . . Potestne cor cuius Deus ipse cupit esse plenitudo in æternitate, nimium se evacuare seipso, & omnibus quæ illud possunt inquinare, potestne plus nimio se replere amore & religione in Deum? . . . Bonum hominis in eo situm est quod sit velut quoddam instrumentum in manibus sui Dei; quod circa omnia ejus consilia se in ipsum projiciat: quod nimis felicem se reputet, quod ipsi aliqua in re quantumcumque oculis hominum appareat exigua, sit utilis. Quis valet nos reddere aptos ad usum quem nostri vis facere, ô Domine, si tu ipse non redas?

§. 3. FUGERE QUÆSTIONES VANAS ET CONTENTIONES. CORRIPERE CUM MODESTIA. SPERARE FUTURUM UT DEUS CONVERTAT PECCATORES.

22 *Juvenilia autem desideria fuge, seclare verò justitiam, fidem, charitatem, & pacem cum iis qui invocant Dominum de corde puro.*

Oportet nihil esse juvenile in Episcopo, etiam juvene, sed præditum esse maturitate ac prudentia senis quo ducat gregem Dei cum justitia: zelo & scientiâ, ut conservet fidem in sua puritate; sapientiâ & vigiliantiâ, ut foveat charitatem; constantiâ & obsequendi studio, ut inter oves suas faciat regnare pacem.

1. Tim. 23 *Stultas autem, & sine disciplina quæstiones evita: sciens quia generant lites.*
 1. 4. 7.
 Tit. 3. 9. Numquam conservabitur pax in Ecclesia, nisi omnes dissensionis & contentionis excendantur radices,

radices, clarè explicando quidquid est fidei & morum, & supprimendo quidquid his admiscere nonnulli conarentur quæstionum inutilium. Episcopus, divinæ legis interpres, traditionis depositarius, Minister pacis, Vicarius charitatis J. Christi, nihil debet ferre deposito suo, dignitati, vel ministerii sui fini contrarium.

24 *Servum autem Domini non oportet litigare: sed mansuetum esse ad omnes, docibilem, patientem,*

Quo in spiritu vivere debet & agere minister J. Christi qui est nostra pax, nisi in spiritu sui magistri? Omnibus debet moderationem, malis patientiam, fidelibus instructionem, hæreticis correctionem.

25 *Cum modestia corripientem eos, qui resistunt veritati; nequando Deus det illis pœnitentiam ad cognoscendam veritatem,*

26 *Et resipiscant à diaboli laqueis, à quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem.*

Nullus vel impetuofus animi impetus, vel acerbitas in correptione peccatoris. Qui eum considerat non tamquam hostem irreconciliabilem, sed tamquam fratrem errantem, hic errori atque peccato opponet auctoritatis vigorem & vim doctrinæ; sed hæreticum & peccatorem lucrifaciet per mansuetudinem & indulgentiam charitatis. Qui bene percipit quod fides & pœnitentia sint donum Dei, quàm illusiones fallaciæque dæmonis sint vehementes, tum qualis sit captivitas peccati, adeo non insultabit peccatori, ut potius miseriam ejus sit commiseratione prosecuturus. Adoremus misericordiam Dei erga nos ipsos; speremus eam pro maximis peccatoribus: timeamus nobis, oremus pro eis: possunt illi se erigere & salvare: nos possumus cadere & perire.

CAPUT III.

§. I. VITIA TEMPORUM NOVISSIMORUM. HOMINES SEIPSOS AMANTES: PIETAS IN SPECIEM. MENTIS CORRUPTIO.

1. Tim. 1 **H**oc autem scito, quod in novissimis diebus instabunt tempora periculosa:

4. 1.

2. Petr.

3. 3.

Juda 18

Utinam oculis nostris non videremus novissimorum dierum tristiumque temporum notas. Non hoc agitur ut nobis ipsis eruamus oculos quo non videamus quod videmus, sed ut oremus & vigilemus ad sustinendum periculum cujus nos præmonet spiritus Dei.

2 Erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemæ, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti,

Terribilis passionum vitiorumque series è quibus peccatores catenam sibi nectunt quavis ferreâ duriores. Amor sui est illius velut primus annulus, quem sequitur cupiditas opum, tamquam quæ sint generale passionum omnium instrumentum, mediumque ordinarium quo vivitur amor proptius, ut sibi formet felicitatem quamdam carnalem, & paradysum prorsus terrenum. Tumor animi est fructus divitiarum, radix omnis fastus quem superbia ostentat exterius, ut opinionem sibi mundique existimationem comparet, origo invidentiæ quæ alios per maledicentiam abjicit, & spiritus dominationis, qui nec dependentiam nec obedientiam valet sustinere. Inobedientia incipit à parentibus: Non enim lubet debere quod non lubet præstare. Denique ab imagine transitur ad exemplar, & à creatura ad Creatorem, hinc per inobedientiam & ingratitude in ipsum, fit progressus usque ad impietatem & atheismum.

3 Sine affectione, sine pace, criminatores, continentales, immixti, sine benignitate,

Post

Post amoris proprii in improbis effectus quoad seipfos suosque superiores, sequuntur alii qui concernunt æquales & inferiores. Qui seipfos citra regulam mensuramque diligunt nihil se aliis debere autumant, nec propter legem naturæ, nec propter fidem præstandam verbis, nec propter justitiam, nec propter honestatem, nec propter charitatem & commiserationem, nec propter reverentiam erga virtutem. Immoderatus nostri ipsorum amor producit communiter ingentem quamdam indifferentiam, & non rarò etiam formalem oppositionem contra veritatem, contra justitiam, & contra viros quosque optimos. An videre citra horrorem possumus quod S. Paulus inhumanitati, calumniæ, & damnatissimis criminibus adjungat istam indifferentiam, quæ prudentiæ nomen obtinet inter homines mundanos?

4 *Proditores, protervi, tumidi, & voluptatum amatores magis quam Dei:*

Quid aliud expectare liceat ab eo qui sui ipsius amoris se devovit? Sacrificamus illi rei quam præ cæteris amamus: & nunquam non parati sumus, vel ipsius Dei commoda privata nostræ ambitioni, foedissimisque voluptatibus immolare, cum nos ipsos amplius quam Deum diligimus.

5 *Habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem ejus abnegantes. Et hos devita:*

Eheu, quot frequenter sunt crimina scientiæ pallio & pietatis cortice tecta! Est res ex periculosissimis laqueis, maximisque Ecclesiæ plagis. Actum est de omnibus cum eò semel venit ut ipsius religionis prætextu religionis spiritus destruat. Fugere oportet ejusmodi homines, eorumque existimationem elevare, si nihil possumus amplius, tantum abest ut patrocinari eis liceat in veritatis pietatisque Christianæ præjudicium.

6 *Ex his enim sunt, qui penetrant domos, & captivas*

tivas ducunt mulierculas oneratas peccatis, quæ dantur variis desideriis:

Directorum privata compendia spectantium character hic est, nusquam non se insinuare, penetrare in secreta & res familiarum, illic auctoritatem sibi stabilire per suas technas, occupare animos feminarum, in suis eas propensionibus palpare, & tropheum erigere ingentis turbae devotarum. Ministri non J. Christi sed diaboli, cum hujus agant negotia, novis animas onerando peccatis, ubi deberent eas exonera- re, cumque eas oporteret convertere, conversionem impediunt. Est hoc judicium terribile quidem, sed justissimum tamen, ut errori & illusioni pateat intellectus, cum peccato se subjecit voluntas.

7 Semper discentes, & numquam ad scientiam veritatis pervenientes.

Non meremur invenire veritatem, quando eam inquirimus ex curiositate, vel quando accommodare eam volumus & ad nostras cupiditates inflectere.

Exod. 7. 11. 8 Quemadmodum autem Jannes & Mambres restiterunt Moysi: ita & hi resistunt veritati, homines corrupti mente, reprobi circa fidem,

Omnibus sæculis habuit suos veritas inimicos, habuit discipulos. Moyfes fuit figura Apostolorum & concionatorum Evangelicorum; duo isti magi, figura eorum qui fallaciis suis corrumpunt animos, vel qui eloquentiæ prorsus humanæ præstigiis eos dementant.

9 Sed ultra non proficient: insipientia enim eorum manifesta erit omnibus, sicut & illorum fuit.

Suos habet limites regnum erroris & malitiæ hominum; regnum veritatis & charitatis non alios habet quam æternitatem. Fidelis persistit in amore veritatis oppressæ, seque triumpho ipsius spe consolatur, expectando statuta in consiliis Dei momenta.

§. 2. AFFLICTIONES S. PAULI. QUI VULT PIE
VIVERE, PERSECUTIONEM PATIE-
TUR. DISCERE SACRAS
LITTERAS.

10 *Tu autem affecutus es meam doctrinam, insti-
tutionem, propositum, fidem, longanimitatem,
dilectionem, patientiam,*

Partes quæ componunt virum Apostolicum:
doctrina sana, vita poenitens, intentio pura,
fides generosa, longanimitas erga infirmos,
charitas indefessa, patientia in adversis, perse-
cutionibus, & oppositionibus contra bonum.

11 *Persecutiones, passiones: qualia mihi facta
sunt Antiochia, Iconii, & Lystri: quales perse-
cutiones sustinui, & ex omnibus eripuit me Domi-
nus.*

Recenset Apostolus suas humiliactiones & a-
rumnas, quemadmodum magnus aliquis dux vi-
ctorias suas & subactas provincias; non ut seip-
sum deprædicet, sed ut manifestam faciat po-
tentiam & fidelitatem illius qui eum liberavit,
utque discipulum suum animet quo fiduciam
suam collocet in Deo.

12 *Et omnes, qui pie volunt vivere in Christo
Jesu, persecutionem patientur.*

Quid ergo miramur quod adimpleri videamus
quod ab ipso Spiritu Sancto fuit prædictum?
Num aliud est Christianismus quàm participatio
& adimpletio mysteriorum J. Christi patientis
in mundo, & morientis in cruce? Pugna qua
spiritum infestat, caro, mortificatio qua carnem
premit, spiritus, violentia Evangelica, continua
sui ipsius abnegatio, tolerantia eorum qui con-
trariam habent indolem, contradictiones, ca-
lumnia, calamitates, mala publica &c. toti-
dem sunt persecutiones omni Christiano inevi-
tabiles. Cui omnia ista desunt, nequit deesse
sibi ipsi per zelum pro justitia divina, & per spi-
ritum

ritum poenitentiae. Qui nihil patitur in proprio suo corpore, non potest non pati in corpore Ecclesiae quae tot locis patitur persecutionem, si quidem eam diligit, ejusque malis moveatur.

13 Mali autem homines, & seductores, proficient in pejus; errantes, & in errorem mittentes.

Qui miratur se videre quod omnia prospera sint improbis, omnesque eorum iniquae machinationes eis succedant ex voto, hic parum attendit ad verbum, gubernationem & consilia Dei circa suam Ecclesiam. Fallunt seipsos qui se consolantur quod futurum sperent ut ante finem saeculorum cessent persecutiones & mala Ecclesiae. Gratia quae nos sustinet, & aeternitas quam exspectamus, sunt unica spes, unica consolatio qua debeamus niti.

14 Tu verò permane in iis, quae dedicisti, & credita sunt tibi: sciens à quo didiceris.

Didicit ea à Scriptura Sacra, à Traditione Apostolica, ab auctoritate Ecclesiae, & qui triplici hocce vinculo non est alligatus veritati, erroris vento abripietur, & per falsos Doctores seducetur. Concreditum doctrinae Catholicae depositum Episcopis, solitudinis eorum partem debet occupare facile principem.

15 Et quia ab infantia sacras litteras nosti, quae te possunt instruere ad salutem, per fidem, quae est in Christo Jesu.

Non est quod matres Christianae, quae se nutriunt Verbo Dei ut eodem liberos suos nutrant ipsae, vereantur ne Ecclesia illud molestè ferat, cum defendat eas auctoritas Apostoli & Sanctae Matris exemplum. Scriptura est liber Episcoporum, essent licet Timothei; est haec Sacerdotis Christiani substantia & basis. Motivum eam legendi, est ut quis de suis se officiis instruat; modus, cum fide; fructus, in ea crescere cum J. Christo: finis, salus. O librum divinum, castas mentis Christianae delicias, quomodo tam vehementer te negligunt homines!

16 *Omnia scriptura divinitus inspirata, utilis 2. Petr. est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, 1. 20. ad erudiendum in iustitia:*

Quo spiritu Veritas & Verbum æternum conceptum fuit in sinu Virginis, eodem veritas & verbum Dei fuit conceptum in sinu Scripturæ. Quis eam non adoret, quis non diligat, quis eam se non nutriet eam convertendo in propriam substantiam. Comprehenduntur eam cuncta Pastorum oviumque officia. Per eam Theologia Positiva & Scholastica veritates religionis stabilit, Theologia Speculativa & Theoretica impugnat errores, Theologia Concionatoria restituit convertitque peccatores, Theologia Moralis docet doctrinam pietatis, & artem dirigendi animas. Est thesaurus & armamentarium Ecclesiæ.

17 *Ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus.*

Ad verbum Dei spectat formare hominem Dei, id est, Episcopum Ecclesiæ, Pastorem animarum, Doctorem veritatis. Est necessarium ad ritè peragendas omnis generis in Ecclesia functiones: ægrè ad eas apti erunt & probè comparati, nisi divino isto verbo seipsos impleverint ac nutritiverint. Infelix qui limpidos hosce vivosque fontes derelinquit, ut sectetur lutulentos rivus, vel aquas mortuas atque corruptas.

CAPUT IV.

5. 1. **DOCERE; CORRIPERE; TOLERARE.**
TURBA DOCTORUM AD OMNIUM SE NUTUS
PINGENTIUM. AVERSIO A VERITATE.
CORONA POST PUGNAM.

1 **T** *Estifcor † coram Deo, & Jesu Christo, qui judicaturus est vivos, & mortuos, per adventum ipsius, & regnum ejus:*

Qua de causa S. Paulus vitatur re ut sanctissimâ sic & horribilissimâ, quo unum Timothe-

† S. Silvestri Pap.
 Item S. Aug. Epif. & aliorum Doct,

quam misericordiae gratiaeque revocationem.

7 *Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi.*

Qualis consolatio in morte, cum non propriorum meritorum arrogantia, sed humilis gratusque erga Divinam misericordiam, gratiamque Jesu Christi sensus impellit ad sic loquendum. Ad mortem tamquam ad victoriam vadimus, cum totâ nostrâ vitâ certavimus. Mortem tamquam requiem & tamquam præmii coronaeque fructum intuemur, quando sine intermissione currimus viam Mandatorum Dei. Occurrimus Regi nostro Sponsoque cum fiducia, quando fuimus ei fideles. Non hic homo aliquis loquitur, est charitas unius Apostoli qui animat suum discipulum, est teneritudo patris qui consolatur suum filium, est humilitas Christiani qui reddit gloriam Deo. Ad loquendum eâ animi fiduciâ quâ S. Paulus, oportuisset habuisse eandem fidelitatem quam habuit S. Paulus.

8 *In reliquo reposita est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus iudex: non solum autem mihi, sed & iis qui diligunt adventum ejus. Festina ad me venire cito.*

Disca mus ab Apostolo qualis in hora mortis sit Thesaurus bona conscientia, sed instemus sicut ipse totâ vitâ nostrâ, ut eam nobis acquiramus. Paradisus est jam tum, ut ita dicam, in corde hominis, qui adventante morte tanta cum fiducia loquitur, quique adeo sensibilem accipit consolationem Spiritus Dei. Est corona iustitiae: cum vi promissionis divinae debeat meritis laboris & certaminis; sed est etiam corona gratiae ac misericordiae: quandoquidem gratia faciat merita, & misericordia condonet demerita. Consolemur nos, corona ista non tantum est pro virtutibus heroïcis & Apostolicis, sed pro iis omnibus qui sunt perseveranter fideles Deo in suo statu, & secundum gratiae suae mensuram. Esse bonum Christianum & diligere gloriosum adventum

Jesu

Jesus Christi, una eademque res est Sancto Paulo. Ille eum diligit, qui sic vitam exigit ut cum fiducia possit illum desiderare: ille non diligit, qui ita vivit quasi non expectaret.

§ 2. SANCTUS PAULUS SUAM DEFENDENS CAUSAM, DERELICTUS AB OMNIBUS, SED PROTECTUS A DEO.

9 *Demas enim me reliquit, diligens hoc seculum & abiit Thessalonicam:*

Mandato opus est Apostolico ad Timotheum inducendum ut gregem suum deferat pro modico tempore, in magna Ecclesiae necessitate, ut Sancto Paulo in postremis suis certaminibus assistat, vel ultimas ejus accipiat instructiones. Multi alii non tam multis indigent.

10 *Crescens in Galatiam, Titus in Dalmatiam,*
Licet discipuli essemus S. Pauli, non ideo certo scimus permansuros nos fideles Deo nostræque vocationi. . . Quàm est timenda tentatio amoris mundi ac vitæ, quandoquidem nec consortium Apostoli, nec tot gratiarum visio eam potuerint vincere in Dema!

11 *Lucas est mecum solus. Marcum assume, & Coloss. 4, adduc tecum: est enim mihi utilis in ministerium.* 24.

Adoremus & vereamur judicia Dei. Demas deserit & S. Paulum & suam vocationem, postquam ei longo tempore fuerat fidelis; e contrario gratia reducit Marcum ad S. Paulum quem aliquando deseruerat, facitque ex ipso ministrum fidelem & perutilem. Quis non timeat? Quis non speret?

12 *Tychicum autem misi Ephesum.*

Sanctus Paulus totus licet catenatus, est ubique per suam sollicitudinem, & omnibus prospicit per suas curas.

13 *Penulam, quam reliqui Troade apud Carpum, veniens affer tecum, & libros, maxime autem membranas.*

Ne ipsi quidem Apostoli negligunt media humana, tum pro necessitatibus vitæ, tum ut suas perdiscant obligationes.

14 *Alexander ararius multa mala mihi ostendit: reddit illi Dominus secundum opera eius:*

Aliud est spiritus vindictæ qui abripit filios Adam; aliud zelus gloriæ Dei, qui impellit Apostolum ut maledicto feriat inimicum Ecclesiæ in utriusque bonum, vel qui ob oculos ponit imminens capiti ejus supplicium.

15 *Quem & tu devita: valde enim restitit verbis nostris.*

Non semper expedit inimicos doctrinæ Jesu Christi impetere cominus. Est tempus pugnandi, est & fugiendi & declinandi.

16 *In prima mea defensione nemo mihi affuit, sed omnes me dereliquerunt: non illis imputetur.*

17 *Dominus autem mihi assistit, & confortavit me, ut per me predicatio impleatur, & audiant omnes Gentes: & liberatus sum de ore Leonis.*

Quò minister propugnatorque veritatis magis est derelictus ab hominibus, hoc est magis conformis Jesu Christo, & hoc etiam plus accipit virium & consolationis interioris à Deo. Suam Sancto Paulo coronam reservat prorsus integram, reservando eam reliquarum gentium conversioni. Non tanto tempore relinqueret Deus suos in mundo, nisi pluribus eos meritis facere divites, perque ipsorum labores iuum intenderet opus promovere. Ecclesiæ persecutores eorumque ministri non tam homines fuerunt quàm arculentæ belluæ quæ in ipsis discerpebant Agnum Dei.

18 *Liberavit me Dominus ab omni opere malo: & salvum faciet in regnum suum caeleste, cui gloria in saecula saeculorum. Amen.*

Satis hic ostendit Sanctus Paulus, quòd se hominem esse meminerit, quòdque usque ad finem tentationis oporteat timere. Docet nos esse humiles in mediis victoriis etiam maximis, & meminisci,

ministrari, quod gratia sit nostrum sustentaculum, nostra liberatio, nostra fortitudo. Illi soli vult Sanctus Paulus debere suam salutem: soli Deo fert eam acceptam.

19 Saluta Priscam, & Aquilam, & Onesiphori domum, Sup. 1. 16

Amicitiae teneritudo non est incompatibilis cum fortitudine spiritus Apostolici: & gratitudo quam debemus eis quibus Deus usus est ut nos adjuvaret, est pars gratitudinis quæ ipsi debetur Deo.

20 Erastus remansit Corinthi. Trophimum autem reliquit infirmum Mileti.

Trophimum non restituit sanitati, quantumcumque ipso indigeret, ut sineret eum colligere gratiam tribulationis, ut auxilii ipsius privationem ille ipse pateretur, ut nos doceret non quærere media extraordinaria ad fugiendum id quod à nobis postulat Deus, vel ad evitandum afflictiones aut jacturas.

21 Festina ante hiemem venire. Salutant te Eubulus, & Pudens, & Linus, & Claudia, & fratres omnes.

Admiranda Christianorum in locis remotissimis degentium, maximèque ignotorum unio, tamquam qui sint ejusdem corporis membra, & uno eodemque spiritu animati. Fides & charitas nec locorum nec temporum poterunt distantiam.

... Spiritu tuo, Gratia

22 Dominus Jesus Christus cum vobis
tia vobiscum. Amen.

Sanctus Paulus non apprecatur nisi Jesum Christum ejusque gratiam; quia scit haberi omnia cum possidentur. Qui alia bona avidè in hac vita desiderat, veras suas indigentias haud cognoscit. Oportet medicinalis Jesu Christi gratia sanet, purget, liberetque cor nostrum, ut ipse Jesus Christus illuc veniat, in eo habitet, in eo regnet ac triumphet. Amen.

EPISTOLA BEATI PAULI APOSTOLI AD TITUM.

CAPUT PRIMUM.

§. I. QUALITATES QUAS DEBET HABERE
 EPISCOPUS. SEVERITAS NECESSARIA.

Paulus servus Dei, Apostolus autem Jesu
 Christi secundum fidem electorum Dei, &
 agnitionem veritatis, qua secundum pieta-
 tem est

2 In spem vita aeterna, quam promisit qui non
 mentitur, Deus, ante tempora saecularia:

3 Manifestavit autem temporibus suis verbum
 suum in praedicatione, qua credita est mihi secundum
 praeceptum Salvatoris nostri Dei:

4 Tito delecto filio secundum communem fidem,
 gratia & pax a Deo Patre, & Christo Jesu Salva-
 tore nostro.

Quid tandem est Sacerdos, Episcopus, Pastor;
 nisi homo quidam quem per sanctam servitutem
 sibi

sibi consecrat Deus, quemque Jesus Christus facit intrare in suum Apostolatam & Missionem, ut quærat, congreget, instruat serviatque ipsius Electis. . Veritates sublimes ac difficiles non sunt nisi pro perfectis; veritates ad pietatem necessariae, sunt pro omnibus. . Solida veritatis notitia hæc est, quæ fidem habet pro fundamento, probitatem pro regula, & bonorum æternorum acquisitionem pro fine. . Infelix, qui fallaces spes mundi præfert immutabilibus promissionibus Dei, qui nec fallere potest quemquam, nec ipse falli. . Habet tempora sua & momenta quibus adimpleat sua opera & manifestet veritates. Pastores & Prædicatores sunt earum depositarii. Ad Deum spectat eos eligere ac mittere, cum non sint nisi ut cooperentur ipsius consiliis circa suam Ecclesiam, Electorumque suorum salutem. . Quam sustentationem quamque hæreditatem procurare possit & exoptare Apostolus ei quem genuit fidei, nisi gratiam ad vivendum ex fide, & pacem quæ ipsius est consummatio & fructus?

5. *Hujus rei gratiâ reliqui te Creta, ut ea quæ desunt corrigas, & constituas per civitates presbyteros, sicut & ego disposui tibi.*

Tria Pastorum superiorum officia in Ecclesia. 1. Ordinare ac tueri ejus disciplinam. 2. Bonos ei Pastores providere. 3. In utroque se gerere conformiter ad traditionem & ad spiritum Apostolicum. Subordinatio in regimine inque Hierarchia Ecclesiæ, nec non diversitas graduum Pastoralium, stabilita deprehenduntur jam inde à temporibus Apostolorum ex præscripto Jesu Christi qui eos instruxit.

6. *Si quis sine crimine est, unius uxoris vir, filios habens fideles, non in accusatione luxuria, aut non subditos.*

Qualitates ministrorum Ecclesiasticorum juxta institutionem Apostolorum. 1. Innocentia vitæ, pura non à peccatis, sed à criminibus, prima est & fundamentalis conditio vocationis ad mi-

nisterium sacrum. 2. Mundities vacua ab omni suspitione incontinentiæ, qualis nascitur ex secundis nuptiis. . Unitas Jesu Christi & Ecclesiæ, sanctitas etiam vinculi, quod eos unit, & non nisi unum corpus ex iis facit pro æternitate, non permittunt ut qui unicum illud Matrimonium nequeunt repræsentare per suum, occupent locum Jesu Christi. 3. Zelus pro salute animarum. 4. Prudentia in modo regiminis, cujus jam ante specimen dederunt in suis familiis. . Qui non rectè educavit suos filios, non meretur ut ipsi committatur educatio filiorum Dei. Si caruerit zelo ad suam ipsius familiam convertendam ad fidem, vigilantiam ad eam præservandam à corruptione seculi, vigore ad eam conservandam in disciplina & obedientia, habebitne aliquid horum pro familia Dei quæ est Ecclesia?

7. *Oportet enim Episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem: non superbum: non iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum:*

5. Probitas & integritas omnibus nota. Nemo bonorum suorum administrationem vellet tradere alicui scelerato: cum interim pauperum bona ipsiusque Dei Thesauri quotidie ponuntur in manibus hominum criminibus gravium. 6. Parum est esse sine crimine si simus sine humilitate. . Qui diligit pompam, elevationem, opes in Episcopatu, evitare nequit tumorem superbiæ; qui eum considerat tamquam onus & servitutem, nequit vivere nisi in timore & humilitate. 7. Patientia & benignitas. Iracundia est hic media inter superbiam quæ eam producit, & intemperantiam quæ nutrit, & ad eam disponit. Affectuum impetus & violentiæ nascuntur ex illis tribus, & adversantur 8. qualitati, quæ est honestas & suavitas in conversatione. . 9. Proprii commodi nulla cura. Aviditas plures semper animas lucrandi Deo, est sola avaritia permessa Pastori.

tori. Quâ ratione affixus esse poterit pecuniæ, qui numquam non paratus esse debet ad vitam suam profundendam pro suo grege?

8. *Sed hospitalem, benignum, sobrium, justum, sanctum, continentem,*

10. Charitas quæ ignotissimos quosque complectatur, quæque ne ipsos quidem excludat inimicos. 11. Singularis quædam teneritudo erga viros bonos ex amore ipsius boni. 12. Magna moderatio pro seipsis in usu rerum necessariorum. 13. Fundus quidam æquitatis & justitiæ in omnes homines. 14. Eminens pietas ingensque religionis fundus erga Deum. 15. Fuga omnis intemperantiæ in usu creaturarum.

9. *Amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem: ut potens sit exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt, arguere.*

16. Inviolabilis adhæsiō ad Ecclesiæ doctrinam. 17. Donum sermonis pro instructione Fidelium. 18. Sufficiens eruditio ad refutandos convincendosque Hæreticos & Infideles. . Languet Fidelium pietas cum per efficaces Pastoris exhortationes non inflammatur: est cæca, cum ipse Pastor non est illuminatus; vacillat ipsorum fides, cum is non est aptus eam tueri ac sustinere.

§. 2. OMNIA MUNDA MUNDIS. ABNEGANT DEUM QUI MALE VIVUNT.

10. *Sunt enim multi etiam inobedientes, vaniloqui, & seductores, maxime qui de circumcisione sunt:*

Scientiæ inflatæ ac Judaicæ fructus est indocilitas & rebellio in corde, vanitas & intemperies in lingua, falsus zelus & illusio in intellectu. Si mali Judæi dispositio reperiatur in Christiano, debet hic timere ne eidem erroris ac seductionis spiritui exponatur.

11. *Quos oportet redargui: qui universas domos subvertunt, docentes quæ non oportet, turpis lucri gratiâ,*

Adeò non est parcendum falsò sapientibus superbis qui pervicaciâ erroribus plenâ turbant Ecclesiam, ut potius oporteat eis obstruere os, dicendo eis veritates duras & confundentes, idque eo modo qui eos humiliet faciatque cognosci prout reverà sunt: non est hoc deesse vel suavitati vel charitati Christianæ, sed omnia trahere in ejus usum, sicut exemplo Apostoli tenemur. Privati emolumenti studium est lapis lydius verorum falsorumque Pastorum: illi numquam non parati sunt omnia sacrificare pro salute animarum; hi dispositi bonum animarum, Ecclesiæ, & veritatis sacrificare pro lucro vel putidissimo.

12. *Dixit quidam ex illis, proprius ipsorum propheta: Cretenses semper mendaces, mala bestia, ventres pigri.*

Sanctus Paulus non timet ne incusetur maledicentiæ, quia non proprii cordis malignitas, sed inimicorum Ecclesiæ malitia ipsiusque adeò Ecclesiæ salus impellunt ipsum ad retegendam eorum turpitudinem. Scientiâ profanâ utitur, sed rarò, S. Paulus, & magis ut Evangelii adversarios confundat, quàm ut illius stabiliat veritates.

13. *Testimonium hoc verum est. Quam ob causam, increpa illos durè, ut sani sint in fide.*

14. *Non intendentes Judaïcis fabulis, & mandatis hominum, aversantium se à veritate.*

Necessaria est verborum acerbitas, cum hæc valet ad sanandam cordis duritiem. An æquum est mollius habere inimicos veritatis, cum ipsa Veritas inde patitur, ipsiusque hostes non sunt constituti ut inde valeant proficere? Charitas dura & mordax est salutaris, quando excitat peccatorem oscitantem: mansuetudo ignava falso nomine, est mortalis, quando nihil aliud quàm palpat ægrotum, atque exacerbat ægritudinem.

Rom. 14.
20.

15. *Omnia munda mundis: coinquinatis autem, & infidelibus nihil est mundum, sed inquinata sunt eorum & mens & conscientia.*

Nihil

Nihil externi inquinare valet animam consecratam Deo. . Totum in Christiano pendet à dispositione cordis. Omnia bona bonis. Caritas vel ipsas res indifferentes reddit bonas per bonum earum usum; cupiditas res etiam optimas reddit homini malas propter malam dispositionem quâ facit eis abuti.

16. *Confitentur se nosse Deum, factis autem negant: cum sint abominati, & incredibiles, & ad omne opus bonum reprobi.*

Eheu quot homines non apparent Christiani nisi per externum Sacramentorum usum; & per suam vitam sunt Pagani! Non nisi nimis frequenter sub affectatione puritatis teguntur mores abominandi; sub apparente fidelitate circa quædam exercitia religionis, vera oppositio contra ipsius spiritum: & sub falso amore justitiæ, averſio ab omni bono, & ab omni boni principio quod est Jesus Christus. Ah, Domine, si ejusmodi monstra sint in tua Ecclesia, libera ab eis tuam Sponsam, vel cor eorum mutando per tuam gratiam, vel malignitatem reprimendo per tuam potentiam.

CAPUT II.

9. I. INSTRUCTIONES PRO SENIBUS; PRO MULIERIBUS; PRO JUVENIBUS; PRO EPISCOPIS; PRO SERVIS.

1. **T**u autem loquere quæ decent sanam doctrinam:

Non posset nimis dici, quod continua Episcopi functio sit instruere five per se five per alios. Debet ejus lingua inferre sanitatem in animas infundendo eis lumen doctrinæ sanæ ac probatæ.

2. *Senes, ut sobrii sint, pudici, prudentes, sani in fide, in dilectione, in patientia:*

Est aliquid intemperantiam, impudicitiam, levitatem, effrænatam licentiam, oblivionem Dei, vitamque mollem, delicatam & corruptam juven-

juventutis, saltem in senectute per contrarias virtutes reparare. Qui ad ultimam vitæ ætatem differt agere pœnitentiam, exponit se periculo perdendi totum; qui ne istâ quidem ætate facit, hujus conclamata salus est. Charitas & patientia in ferendis senectutis incommodis, est penè tota pœnitentia quæ trahi possit ex ætate impotente ac semi-mortua.

3. *Anus similiter in habitu sancto, non criminatrices, non multo vino servientes, bene docentes:*

4. *Ut prudentiam doceant adolescentulas, ut viros suos ament, filios suos diligant.*

Immodestia est intolerabilior in muliere adulta: sed non minore obligatione virtute contraria præditas esse oportet adolescentulas. Auctoritas quam dat ætas ad corripiendum defectus, potest degenerare in effrænem libidinem nil celandi, eâque utendi pro delectamento, nisi studiosè quis seipsum observet. Nemini rigidior injecta est obligatio quàm feminae, ut reminiscatur vinum concessum esse non sensualitati, sed infirmitati ac necessitati. Domus matris-familias ætatis provectioris debet adolescentulis esse schola quædam prudentiæ ac sapientiæ, amoris conjugalis qui sit expers mollitiei atque passionis, maternæ teneritudinis quæ sit illuminata & vigilans, omniumque virtutum quæ illis conveniunt. Si rerum notitia & observatio quas adfert ætas, si experientia ususque mundi circa conversationem seriùs veniant quàm ut iis possimus ipsi proficere, oportet ut minus uti ad instruendos formandosque alios.

5. *Prudentes, castas, sobrias, domus curam habentes, benignas, subditas viris suis, ut non blasphemetur verbum Dei.*

Dedecus est Christianismo quod in mulieribus Christianis advertatur non rarò minor conversandi ratio, minus pudoris, sapientiæ, vigilantia circa suas familias, benignitatis erga famulos, dependentiæ à maritis, quam olim no-

tare.

taretur in multis feminis paganis. Est hæc frequenter culpa matrum quæ illas malè educarunt, & infelicitas filiarum quas non educabunt melius.

6. *Juvenes similiter hortare ut sobrii sint.*

Si juvenes faciant omnia ingenti cum animi motu, fervore, excessu, impetu, passione, sæpe hoc non minus adscribendum est defectui educationis, quàm corporis habitudini ac ætati. Omni studio oportet eos moderari & per sana consilia ad rectam vitæ regulam dirigere, magis eos formando viâ rationis, instructionis, & exhortationis, quàm viâ auctoritatis & comminationis.

7. *In omnibus teipsum prabe exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in gravitate.*

Nisi verbum exemplo suo confirmet Pastor, inanis est ejus prædicatio. Omnia debent concionari in Episcopo; ipsius lingua in suggesto; innocentia in moribus, sapientia & prudentia in ministerio.

8. *Verbum sanum, irreprebensibile: ut is, qui ex adverso est, vereatur, nihil habens malum dicere de nobis.*

Hoc est totum quod potest facere aliquis Pastor, ponderando & observando omnia sua verba, obstruere os calumniæ; quid igitur erit si in sermonibus suis non sit exactus & circumspectus.

9. *Servos dominis suis subditos esse, in omnibus placentes, non contradicentes,* Ephes. 6. 5

10. *Non fraudantes, sed in omnibus fidem bonam ostendentes: ut doctrinam Salvatoris nostri Dei ornent in omnibus,* Coloss. 3. 22.

1. Pet. 2. 18.

Nihil majorem ignominiam inurit religioni & pietati, quàm hinc arripere prætextum detestandi submissione, fidelitatem, reverentiam, dependentiam quam domino suo debet famulus, & Principi subditus. Venit Salvator non disturbare ordinem & obedientiam, sed stabilire, suoque Evangelio consecrare.

crudelitatem recipiemus pro crudelitate, pro misericordia misericordiam. . Justum est ut misericors consequatur misericordiam quam fecit; sed est etiam gratia eam consequi, cum gratia fuerit eam facere. . Humilitas Apostolica gratam se præbet, quia nihil sibi attribuit: Falsi Pastores sunt ingrati, quia putant omnia sibi deberi.

CAPUT II.

1. I. DARE ALIIS QUOD IPSI ACCEPIMUS.
NEGOTIA SÆCULARIA VETITA MINISTRIS JESU CHRISTI.

1 **T**U ergo fili mi confortare in gratia, qua est in Christo Jesu:

Multa Pastorum officia. 1. Effes licet Timotheus aliquis, ne unquam intermittas laborare ut confortes in te notitiam & amorem Dei. . Gratia & fortitudo Adæ erat in illo ipso; gratia Christiani est in Jesu Christo ipsius capite. Ad ipsum recurrere, ipsique unire nos oportet ut de ea participemus.

2 Et qua audisti à me per multos testes, hac commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt & alios docere.

2. Sacrum traditionis depositum per omnes quos adferre licet testes adstruere. 3. Seipsum eo implere. 4. Formare operarios Evangelicos, depositum illud eos docendo. Eruditio & fidelitas sunt binæ qualitates ipsis necessariae.

3 Labora sicut bonus miles Christi Jesu.

Vita ministri J. Christi est vita quædam militaris, ad omnia debet esse paratus, ad omnia factus: & semper accinctus esse ad ingrediendum, ad pugnandum, ad patiendum, ad moriendum. Quilibet Christianus est etiam suo modo miles J. Christi, & obligatus in omnibus sequi suum caput.

4 Nemo

4 *Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus: ut ei placeat, cui se probavit.*

Qui curare tenetur negotia Dei, non debet habere alia. Nihil commercii, molitionis, administrationis secularis, ut totum se impendat ministerio Evangelico: cætera ne digna quidem sunt eo qui pro regno cœlesti & æterno laborat decertatque. Cum nullo alio habet quod agat miles nisi cum eo cui nomen dedit. Si Pastore aliquo contentus sit Deus, parum ipsius refert placeat displiceatne hominibus.

5 *Nam & qui certat in agone, non coronatur nisi legitime certaverit.*

Nihil eorum æstimat Deus quæ quis facit ex proprio sensu, contra ipsius præscriptum, contra regulas ipsius spiritus. Quam est jucundum oculis Dei spectaculum, minister qui contra mundum ejusque maximas generose luctatur: pugnat, qui patitur persecutionem: triumphat, qui in ea moritur.

6 *Laborantem agricolam oportet primum de fructibus percipere.*

In cælo quies, solutio, triumphus; hîc est tempus & locus pugnæ, laboris & afflictionis, ubi nihil oporteret quærere nisi quod necessarium est vitæ istius ferendis miseriis, id est, victum & vestitum.

7 *Intellige quæ dico: dabit enim tibi Dominus in omnibus intellectum.*

Adesse oportet animo ad intelligendas veritates Dei: Sed studii nostri successum non oportet expectare, nisi à gratia Dei: estque hæc gratia nobis necessaria, non pro certis dumtaxat rebus, sed pro omnibus sine exceptione. In tribus istis præcedentibus S. Pauli comparisonibus animadvertamus sanctitatem & officia ministerii Evangelici: ut illud suscipiamus mente tam ab omni privatorum compendiorum studio liberâ ac liber est miles aliquis, qui relinquit suam domum, uxorem, liberos &c. ut in eo certemus

ea perseverantia quâ in agone contendens qui non nisi post pugnam coronatur : ut mercedem non expectemus nisi post laborem, sicut agricola, qui eo non fruitur nisi post messem.

† In natal. unius Mart. non Pont.

8 † *Memor esto Dominum Jesum Christum surrexisse à mortuis ex semine David, secundum Evangelium meum,*

Memoria resurrectionis Jesu Christi quam excipiet resurrectio membrorum ipsius, quæque veritatum ejus ac promissionum est sigillum, est vera consolatio Pastoris fidelis in laborando & patiando usque ad mortem. O quali cum usura illic denuò inveniemus quidquid pro veritate & justitia perdiderimus !

9 *In quo laboro usque ad vincula, quasi malè operans : sed verbum Dei non est alligatum.*

Nihil mundo abjectius quàm pati pro Deo & mori, & interim reputari tamquam sceleratum : sed illud etiam reddit Christianum similem Jesu Christo & Apostolis. . Veri Pastoris zelus novit penetrare in tenebras, carcerumque portas ut prosit suis ovibus ; nihil deiecit retinetque cum quem sustentat gratia, quique gaudet libertate Spiritus Jesu Christi.

10 *Ideo omnia sustineo propter electos, ut & ipsi salutem consequantur, quæ est in Christo Jesu, cum gloria celesti.*

Omnia sunt propter electos : propter ipsos fit quidquid in Ecclesia fit. . Charitas Christiana adeo non est invida & alienæ laudis æmula, ut numquam non parata sit se sacrificare pro salute proximi. Quanto magis charitas Pastoralis ? . Quæ consolatio pro ministro Jesu Christi, cum ipso per suos labores cooperari saluti electorum, sudoresque suos & sanguinem miscere cum sudoribus & sanguine Salvatoris !

11 *Fidelis sermo : Nam si comortui sumus, & convivemus :*

An moritur qui sacrificat Deo vitam quamdam miseram, & ab eo recipit immortalem in-
J, Chri-

J. Christo ? Quod talem Deus vitam reddat iis qui eam pro ipso per martyrium perdunt, nemo dubitat; sed quod omnis Christianus obligetur cum J. Christo mori per mortificationem suorum sensuum, suarum passionum, propriarumque cupiditatum, & peccata sua præterita occidere per martyrium poenitentiae, hoc nimirum est quod non volumus credere, & hoc tamen est fidei sicut cætera.

1.2 *Si sustinebimus, & conregnabimus: si negaverimus, & ille negabit nos:* Matth. 10. 33.

Satisne reputamus animo, leves illas afflictiones quas ferimus, esse pretium regni & regni J. Christi, si quidem Christianè illas & cum amore feramus? Ne fallamus nos ipsos: magis per vitam & mores quàm per linguam negari se à Christiano judicat J. Christus: Negat ipsum, qui vel Discipulos ejus vel ministros, maximas Evangelii, vel veritates negat: & negat ipsum qui ea non defendit cum impetuntur. An non est abrenuntiare J. Christo, repetere sæculi pompas quibus abrenuntiavimus ut essemus ipsius per baptismum? Negari à J. Christo! Qui ad solum hoc verbum non concutitur timore, neque contabescit horrore, non satis illud capit.

1.3 *Si non credimus, ille fidelis permanet, negare se ipsum non potest.* Rom. 3. 3

Possunt homines infideles esse Deo, sed non Deus sibi. Si indignos se faciant qui cooperentur ipsius consiliis & operibus propter suam ignaviam, sciet sine ipsis perficere facilè sua opera & consilia, & ex ipsa eorum infidelitate trahere suam gloriam.

§. 2. VIRTUTES MINISTRI J. CHRISTI. FUNDAMENTUM DEI INCONCUSSUM. VAS IN HONOREM.

1.4 *Hæc commune, testificans coram Domino. Noli contendere*

contendere verbis : ad nihil enim utile est, nisi ad subversionem audientium.

Contentiones & disputationes non conveniunt cum spiritu Apostolico. A deo non promovetur opus Dei ut potius destruaturs cum magis cordi est cavillari quàm instruere. Non oportet intrare in veritatem nisi per viam charitatis, & frequenter tamen prætextu veritatis contribuit quis vel ad extinguendam vel debilitandam in aliis ipsam charitatem.

15 *Solicite cura te ipsum probabilem exhibere Deo, operarium inconfusibilem, rectè tractantem verbum veritatis.*

Æquum profectò est, magis ut laboremus de Dei quàm de iudicio hominum. Nihil verè sumus nisi quod sumus in oculis Dei. Ipsi oportet placere in functionibus ministerii sacri. Quo pacto eas nos functiones possumus erubescere? An illud non est summo nostro Sacerdoti dare rationem erubescendi & nos? Qui Verbum Dei administrat modo quodam ipsius spiritui contrario, pudore suffundi debet coram hominibus, & timere iram ac indignationem Dei pro approbatione.

16 *Profana autem, & vaniloquia devita: multum enim proficiunt ad impietatem:*

Quod contrarium est vel veritati vel sanctitati Evangelii, numquam debet esse in ore prædicatoris Pastorisque Ecclesiæ. . . Quid causæ est quod Deus faciat nos admoneri de progressu quem per fautorum suorum auctoritatem ac machinationes debent facere error & corruptio, nisi ut fideles nec illis decipiantur nec conturbentur, ut fortiter se iis opponant Pastores, utque tam hi quàm illi sollicitè vigilent & orent?

17 *Et sermo eorum ut cancer serpit: ex quibus est Hymenæus, & Philetus:*

Est hic character malæ doctrinæ, quod nullo labore nulloque negotio recipiatur, ubi contra doctrina

doctrina Evangelii non stabilitur nisi per oppositiones, cruces & tribulationes.

18 *Qui à veritate exciderunt, dicentes resurrectionem esse iam factam, & subvertierunt quorundam fidem.*

Fides resurrectionis est unum ex præcipuis fundamentis religionis; hinc effecit Dæmon ut inter prima impugnaretur.

19 *Sed firmum fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc: Cognovit Dominus qui sunt ejus; & discedat ab iniquitate, omnis qui nominat nomen Domini.*

Quibuscumque viribus contendat per supposita sua infernus, ædificium æternum cujus electi sunt lapides vivi est inconcussum, cum fundamentum sit supra immutabile electionis divinæ Decretum, & supra media efficacia & infallibilia, quæ filios Adam segregant ab iniquitate ut eos ducant & uniant cum J. Christo. Nihil curiositatis, nec altercationis circa veritates adeo certas, sed adeo investigabiles: Verum multum adorationis & submissionis, orationis & fiduciæ.

20 *In magna autem domo non solum sunt vasa aurea, & argentea, sed & lignea, & fictilia: & quædam quidem in honorem, quædam autem in contumeliam.*

Electorum cum reprobis, bonorum cum malis in præsentī Ecclesia permixtio est necessaria ad bonorum electorumque exercitium. Habere debemus tamquam sanctificationis nostræ instrumenta eos qui nos exercent, tantum abest ut eos oderimus velut inimicos. . . Justī per ignem afflictionum transeunt dumtaxat, & exeunt purificati non secus ac aurum & argentum: impii in eo permanent, in eo vel comminuntur perinde ac vasa fictilia, vel consumuntur instar ligni. . . Honor vasorum aureorum & argenteorum non est de hoc mundo: est hīc tempus ferendarum sub malleo & scalpō afflictionum & opprobiorum.

21 *Si quis ergo emunda verit se ab istis, erit vas in honorem sanctificationum, & utile Domino, ad omne opus bonum paratum.*

Qua non est opus puritate, ut quis sit unum ex istis vasis pretiosis, quibus Deus vult, ut sic dicamus, se cohonestare, quæque ipso Deo debent impleri? Potestne cor cuius Deus ipse cupit esse plenitudo in æternitate, nimium se evacuare seipso, & omnibus quæ illud possunt inquinare, potestne plus nimio se replere amore & religione in Deum? Bonum hominis inco situm est quod sit velut quoddam instrumentum in manibus sui Dei; quod circa omnia ejus consilia se in ipsum projiciat: quod nimis felicem se reputet, quod ipsi aliqua in re quantumcumque oculis hominum appareat exigua, sit utilis. Quis valet nos reddere aptos ad usum quem nostri vis facere, ô Domine, si tu ipse non reddas?

§. 3. FUGERE QUÆSTIONES VANAS ET CONTENTIONES. CORRIPERE CUM MODESTIA. SPERARE FUTURUM UT DEUS CONVERTAT PECCATORES.

22 *Juvenilia autem desideria fuge, sectare verò justitiam, fidem, charitatem, & pacem cum iis qui invocant Dominum de corde puro.*

Oportet nihil esse juvenile in Episcopo, etiam juvene, sed præditum esse maturitate ac prudentia senis quo ducat gregem Dei cum *justitia*: zelo & scientiâ, ut conservet *fidem* in sua puritate; sapientiâ & vigiliantiâ, ut foveat *charitatem*; constantiâ & obsequendi studio, ut inter oves suas faciat regnare *pacem*.

1. Tim. 23 *Stultas autem, & sine disciplina quæstiones evita: sciens quia generant lites.*

Tit. 3. 9. Numquam conservabitur pax in Ecclesia, nisi omnes dissensionis & contentionis excendantur radices,

radices, clarè explicando quidquid est fidei & morum, & supprimendo quidquid his admiscere nonnulli conarentur quæstionum inutilium. Episcopus, divinæ legis interpres, traditionis depositarius, Minister pacis, Vicarius charitatis J. Christi, nihil debet ferre deposito suo, dignitati, vel ministerii sui fini contrarium.

24 *Servum autem Domini non oportet litigare: sed mansuetum esse ad omnes, docibilem, patientem,*

Quo in spiritu vivere debet & agere minister J. Christi qui est nostra pax, nisi in spiritu sui magistri? Omnibus debet moderationem, malis patientiam, fidelibus instructionem, hæreticis correctionem.

25 *Cum modestia corripientem eos, qui resistunt veritati; nequando Deus det illis pœnitentiam ad cognoscendam veritatem,*

26 *Et resipiscant à diaboli laqueis, à quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem.*

Nullus vel impetuofus animi impetus, vel acerbitas in correptione peccatoris. Qui eum considerat non tamquam hostem irreconciliabilem, sed tamquam fratrem errantem, hic errori atque peccato opponet auctoritatis vigorem & vim doctrinæ; sed hæreticum & peccatorem lucrificet per mansuetudinem & indulgentiam charitatis. Qui bene percipit quod fides & pœnitentia sint donum Dei, quàm illusiones fallaciæque dæmonis sint vehementes, tum qualis sit captivitas peccati, adeo non insultabit peccatori, ut potius miseriam ejus sit commiseratione profecuturus. Adoremus misericordiam Dei erga nos ipsos; speremus eam pro maximis peccatoribus: timeamus nobis, oremus pro eis: possunt illi se erigere & salvare: nos possumus cadere & perire.

CAPUT III.

§. I. VITIA TEMPORUM NOVISSIMORUM. HOMINES SEIPSOS AMANTES: PIETAS IN SPECIEM. MENTIS CORRUPTIO.

1. Tim. 1 **H**oc autem scito, quod in novissimis diebus instabunt tempora periculosa:

4. 1.

2. Petr.

3. 3.

Juda 18

Utinam oculis nostris non videremus novissimorum dierum tristiumque temporum notas. Non hoc agitur ut nobis ipsis eruamus oculos quo non videamus quod videmus, sed ut oremus & vigilemus ad sustinendum periculum cujus nos pramonet spiritus Dei.

2 Erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti,

Terribilis passionum vitiorumque series è quibus peccatores catenam sibi nectunt quavis ferreâ duriorē. Amor sui est illius velut primus annulus, quem sequitur cupiditas opum, tamquam quæ sint generale passionum omnium instrumentum, mediumque ordinarium quo vivitur amor proptius, ut sibi formet felicitatem quamdam carnalem, & paradysum prorsus terrenum. Tumor animi est fructus divitiarum, radix omnis fastus quem superbia ostentat exterius, ut opinionem sibi mundique existimationem comparet, origo invidentiæ quæ alios per maledicentiam abjicit, & spiritus dominationis, qui nec dependentiam nec obedientiam valet sustinere. Inobedientia incipit à parentibus: Non enim lubet debere quod non lubet præstare. Denique ab imagine transitur ad exemplar, & à creatura ad Creatorem, hinc per inobedientiam & ingratitude in ipsum, fit progressus usque ad impietatem & atheismum.

3 Sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immixti, sine benignitate,

Post

Post amoris proprii in improbis effectus quoad seipfos suosque superiores, sequuntur alii qui concernunt æquales & inferiores. Qui seipfos citra regulam mensuramque diligunt nihil se aliis debere autumant, nec propter legem naturæ, nec propter fidem præstandam verbis, nec propter iustitiam, nec propter honestatem, nec propter charitatem & commiserationem, nec propter reverentiam erga virtutem. Immoderatus nostri ipforum amor producit communiter ingentem quamdam indifferentiam, & non rarò etiam formalem oppositionem contra veritatem, contra iustitiam, & contra viros quosque optimos. An videre citra horrorem possumus quod S. Paulus inhumanitati, calumniæ, & damnatissimis criminibus adjungat istam indifferentiam, quæ prudentiæ nomen obtinet inter homines mundanos?

4 *Proditores, protervi, tumidi, & voluptatum amatores magis quam Dei:*

Quid aliud expectare liceat ab eo qui sui ipsius amoris se devovit? Sacrificamus illi rei quàm præ cæteris amamus: & nunquam non parati sumus, vel ipsius Dei commoda privata nostræ ambitioni, foedissimisque voluptatibus immolare, cum nos ipsos amplius quàm Deum diligimus.

5 *Habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem ejus abnegantes. Et hos devita:*

Eheu, quot frequenter sunt crimina scientiæ pallio & pietatis cortice tecta! Est res ex periculosissimis laqueis, maximisque Ecclesiæ plagis. Actum est de omnibus cum eò semel venit ut ipsius religionis prætextu religionis spiritus destruat. Fugere oportet ejusmodi homines, eorumque existimationem elevare, si nihil possumus amplius, tantum abest ut patrocinari eis liceat in veritatis pietatisque Christianæ præjudicium.

6 *Ex his enim sunt, qui penetrant domos, & captivas*

*tivas ducunt mulierculas oneratas peccatis, quæ dis-
suntur variis desideriis:*

Directorum privata compendia spectantium
character hic est, nusquam non se insinuare,
penetrare in secreta & res familiarum, illic au-
toritatem sibi stabilire per suas technas, occu-
pare animos feminarum, in suis eas propensio-
nibus palpare, & tropheum erigere ingentis tur-
bæ devotarum. Ministri non J. Christi sed dia-
boli, cum hujus agant negotia, novis animas
onerando peccatis, ubi deberent eas exonera-
re, cumque eas oporteret convertere, conver-
sionem impediunt. Est hoc judicium terribile
quidem, sed justissimum tamen, ut errori &
illusioni pateat intellectus, cum peccato se sub-
jecit voluntas.

*7 Semper discentes, & numquam ad scientiam
veritatis pervenientes.*

Non meremur invenire veritatem, quando
eam inquirimus ex curiositate, vel quando ac-
commodare eam volumus & ad nostras cupidita-
tes inflectere.

Exod. 7.
11.

*8 Quemadmodum autem Fannes & Mambres
restituerunt Moyse: ita & hi resistunt veritati, homi-
nes corrupti mente, reprobi circa fidem,*

Omnibus sæculis habuit suos veritas inimicos,
habuit discipulos. Moyse fuit figura Apostolo-
rum & concionatorum Evangelicorum; duo isti
magi, figura eorum qui fallaciis suis corrup-
punt animos, vel qui eloquentiæ prorsus hu-
manæ præstigiis eos dementant.

*9 Sed ultra non proficient: insipientia enim eo-
rum manifesta erit omnibus, sicut & illorum fuit.*

Suos habet limites regnum erroris & malitiæ
hominum; regnum veritatis & charitatis non
alios habet quàm æternitatem. Fidelis persistit in
amore veritatis oppressæ, seque triumpho ipsius
spe consolatur, expectando statuta in consiliis
Dei momenta.

§. 2. AFFLICTIONES S. PAULI. QUI VULT PIE
VIVERE, PERSECUTIONEM PATIE-
TUR. DISCERE SACRAS
LITTERAS.

10 *Tu autem affecutus es meam doctrinam, insti-
tutionem, propositum, fidem, longanimitatem,
dilectionem, patientiam,*

Partes quæ componunt virum Apostolicum:
doctrina sana, vita pœnitens, intentio pura,
fides generosa, longanimitas erga infirmos,
charitas indefessa, patientia in adversis, perse-
cutionibus, & oppositionibus contra bonum.

11 *Persecutiones, passiones: qualia mihi facta
sunt Antiochiæ, Iconii, & Lystri: quales perse-
cutiones sustinui, & ex omnibus eripuit me Domi-
nus.*

Recenset Apostolus suas humiliactiones & æ-
rumnas, quemadmodum magnus aliquis dux vi-
ctorias suas & subactas provincias; non ut seip-
sum deprædicet, sed ut manifestam faciat po-
tentiam & fidelitatem illius qui eum liberavit,
utque discipulum suum animet quo fiduciam
suam collocet in Deo.

12 *Et omnes, qui piè volunt vivere in Christo
Jesu, persecutionem patientur.*

Quid ergo miramur quod adimpleri videamus
quod ab ipso Spiritu Sancto fuit prædictum?
Num aliud est Christianismus quàm participatio
& adimpletio mysteriorum J. Christi patientis
in mundo, & morientis in cruce? Pugna qua
spiritum infestat| caro, mortificatio qua carnem
premit spiritus, violentia Evangelica, continua
sui ipsius abnegatio, tolerantia eorum qui con-
trariam habent indolem, contradictiones, ca-
lumniæ, calamitates, mala publica &c. toti-
dem sunt persecutiones omni Christiano inevi-
tabiles. Cui omnia ista desunt, nequit deesse
sibi ipsi per zelum pro justitia divina, & per spi-
ritum

ritum poenitentiae. Qui nihil patitur in proprio suo corpore, non potest non pati in corpore Ecclesiae quae tot locis patitur persecutionem, si quidem eam diligit, ejusque malis moveatur.

13 *Mali autem homines, & seductores, proficient in pejus; errantes, & in errorem mittentes.*

Qui miratur se videre quod omnia prospera sint improbis, omnesque eorum iniquae machinationes eis succedant ex voto, hic parum attendit ad verbum, gubernationem & consilia Dei circa suam Ecclesiam. Fallunt seipsos qui se consolantur quod futurum sperent ut ante finem saeculorum cessent persecutiones & mala Ecclesiae. Gratia quae nos sustinet, & aeternitas quam exspectamus, sunt unica spes, unica consolatio qua debeamus niti.

14 *Tu verò permane in iis, quae dedicisti, & credita sunt tibi: sciens à quo didiceris.*

Didicit ea à Scriptura Sacra, à Traditione Apostolica, ab auctoritate Ecclesiae, & qui triplici hocce vinculo non est alligatus veritati, erroris vento abripietur, & per falsos Doctores seducetur. Concreditum doctrinae Catholicae depositum Episcopis, sollicitudinis eorum partem debet occupare facile principem.

15 *Et quia ab infantia sacras litteras nosti, quae te possunt instruere ad salutem, per fidem, quae est in Christo Jesu.*

Non est quod matres Christianae, quae se nutriunt Verbo Dei ut eodem liberos suos nutriant ipsae, vereantur ne Ecclesia illud molestè ferat, cum defendat eas auctoritas Apostoli & Sanctae Matris exemplum. Scriptura est liber Episcoporum, essent licet Timothei; est haec Sacerdotis Christiani substantia & basis. Motivum eam legendi, est ut quis de suis se officiis instruat; modus, cum fide; fructus, in ea crescere cum J. Christo: finis, salus. O librum divinum, castas mentis Christianae delicias, quomodo tam vehementer te negligunt homines!

16 *Omnia scriptura divinitus inspirata, utilis 2. Petr. est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, 1. 20. ad erudiendum in iustitia:*

Quo spiritu Veritas & Verbum aeternum conceptum fuit in sinu Virginis, eodem veritas & verbum Dei fuit conceptum in sinu Scripturæ. Quis eam non adoret, quis non diligat, quis eam se non nutriet eam convertendo in propriam substantiam. Comprehenduntur eam cuncta Pastorum oviumque officia. Per eam Theologia Positiva & Scholastica veritates religionis stabilit, Theologia Speculativa & Theoretica impugnat errores, Theologia Concionatoria restituit convertitque peccatores, Theologia Moralis docet doctrinam pietatis, & artem dirigendi animas. Est thesaurus & armentarium Ecclesiæ.

17 *Ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus.*

Ad verbum Dei spectat formare hominem Dei, id est, Episcopum Ecclesiæ, Pastorem animarum, Doctorem veritatis. Est necessarium ad ritè peragendas omnis generis in Ecclesia functiones: ægrè ad eas apti erunt & probè comparati, nisi divino isto verbo seipsos impleverint ac nutriverint. Infelix qui limpidos hosce vivosque fontes derelinquit, ut sectetur lutulentos rivus, vel aquas mortuas atque corruptas.

CAPUT IV.

5. 1. **DOCERE; CORRIPERE; TOLERARE.**

TURBA DOCTORUM AD OMNIUM SE NUTUS

FINGENTIUM. AVERSIO A VERITATE.

CORONA POST PUGNAM.

1 **T**estificor † coram Deo, & Jesu Christo, qui judicaturus est vivos, & mortuos, per adventum ipsius, & regnum ejus:

Qua de causa S. Paulus vitur re ut sanctissimâ sic & horribilissimâ, quo unum Timothe-

L

† S. Silvestri Pap.
Item S. Aug. Epif. & aliorum Doct,

um permoveat ad docendum, nisi quod Pastor nequeat operari suam salutem si omnibus nervis non incumbat in salutem aliorum? An ergo Sanctus Dei, qui glorificari cupit in animabus, pretium quod pro eis dedit Jesus Christus, timor iudiciorum ipsius, expectatio gloriosi adventus, honor cooperandi ad stabiliendum ipsius regnum, an, inquam, hæc omnia non sufficiunt excitando Pastorum mutorum & ignavorum zelo?

2 *Prædica verbum, instæ opportunè, importunè: argue, obsecra, increpa in omni patientia, & doctrina.*

Fallitur Pastor, si officio suo defunctum se putat, quod in suggestum ascendat prædicetque Evangelium: nihil non oportet agere ad lucrandam animam. Qui expectat ut veritas placeat peccatori, timetque ne illi displiceat, nec ministerii sui dignitatem, nec potentiam operationemque Dei in animas cognoscit. Non est nostrum ipsius misericordiam ponere limites, nec ad nostram hoc spectat patientiam, sed partium nostrarum est officio nostro satisfacere veritatem docendo illos, qui eam quærunt, refutando qui eam impugnant, arguendo qui non redigunt ad praxim, & confirmando magisque semper & magis confortando qui eam sunt amplexati.

3 *Erit enim tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros, prurientes auribus:*

Numquid ad infelicia ista tempora devenimus? Quò amplius videmus ea appropinquare, eò plus zeli oportet habere ad manifestandam veritatem. Ne judicemus de doctrina exingenti numero Doctorum, sed de Doctoribus ex doctrina. Non est doctrina Jesu Christi, si à sancta ipsius Evangelii severitate recedat, si peccatoris palpet inclinationes, si cupiditatibus ejus blandiatur.

4 *Et à veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur.*

Fastidium & contemptus veritatis puniuntur non

non raro per infelicem facilitatem audiendi & recipiendi mendacium. Devotio superstitiosa, puerilis, externa, inutilis, erronea & fabulosa, habet plerumque sectatores innumeros, cum interim pietas verè religiosa, solida, interior, necessaria, certissimò & immutabiliter vera, fortè deseritur. Ingenia prætensè magna suas ipsorum adorant imaginationes, redduntque se idolatras deliriorum recentis alicujus Auctoris, aut nugis se occupant fabulosæ historiæ, ubi intereà gloriantur quòd nolint credere veritates Evangelii, per sedecim seculorum fidem perque infinitum exploratissimorum miraculorum numerum confirmatas.

5 *Tu verò vigila, in omnibus labora, opus fac Evangelistæ, ministerium tuum imple. Sobrius esto.*

Audite, Pastores ignavi, otiosi & stertentes, verba Apostoli, qui suam vigilantiam, labores & fidelitatem circa omnia sua officia, suo sanguine vadi obsignatum. An igitur non sufficit vigilare pro grege Dei, pati potius quàm eum deferere, veritatem generosè atque constanter prædicare? Non; omnes muneris sui obligationes oportet explere: qui vel uni essentiali deest, suæ salutis deest. Est nonnumquam ubi se pasci sinant suavi acclamatione mundi assentatoris, qui Pastorem collaudat propter officii sui medietatem quam facit, cum Deus interim hominem condemnat ob aliam medietatem quam non facit.

6 *Ego enim jam delibor, & tempus resolutionis meæ instat.*

Ardens martyrii desiderium facit Sanctum Paulum credere non longè illud abesse. Cum nec mundum nec vitam diligimus, fierine potest ut non exiliamus præ gaudio ubi cernimus nos jam vitam consummaturos sacrificium? Qui eam impendit pro Deo, non timet eam perdere. Qui eam considerat tamquam quoddam depositum, est contentus eâ liberari. Qui in terra semper fuit velut in exiliò, hic mortem aspicit tamquam

quam misericordiae gratiaeque revocationem.

7 Bonum certamen certavi, cursum consumma-
vi, fidem servavi.

Qualis consolatio in morte, cum non proprio-
rum meritorum arrogantia, sed humilis gratus-
que erga Divinam misericordiam, gratiamque
Jesu Christi sensus impellit ad sic loquendum.
Ad mortem tamquam ad victoriam vadimus,
cum totâ nostrâ vitâ certavimus. Mortem tam-
quam requiem & tamquam præmii coronaeque
fructum intuemur, quando sine intermissione
currimus viam Mandatorum Dei. Occurrimus
Regi nostro Sponsoque cum fiducia, quando fui-
mus ei fideles.. Non hic homo aliquis loqui-
tur, est charitas unius Apostoli qui animat suum
discipulum, est teneritudo patris qui consolatur
suum filium, est humilitas Christiani qui reddit
gloriam Deo. Ad loquendum eâ animi fiduciâ
quâ S. Paulus, oportuisset habuisse eandem fi-
delitatem quam habuit S. Paulus.

8 In reliquo reposita est mihi corona justitiae, quam
reddet mihi Dominus in illa die justus iudex: non so-
lùm autem mihi, sed & iis qui diligunt adventum
ejus. Festina ad me venire citò.

Discamus ab Apostolo qualis in hora mortis sit
Thesaurus bona conscientia, sed instemus sicut
ipse totâ vitâ nostrâ, ut eam nobis acquiramus..
Paradisus est jam tùm, ut ita dicam, in corde ho-
minis, qui adventante morte tanta cum fiducia
loquitur, quique adeò sensibilem accipit conso-
lationem Spiritûs Dei.. Est corona justitiae: cum
vi promissionis divinae debeatur meritis laboris &
certaminis; sed est etiam corona gratiae ac mi-
sericordiae: quandoquidem gratia faciat merita,
& misericordia condonet demerita. Consolemur
nos, corona ista non tantùm est pro virtutibus
heroicis & Apostolicis, sed pro iis omnibus qui
sunt perseveranter fideles Deo in suo statu, &
secundum gratiae suae mensuram.. Esse bonum
Christianum & diligere gloriosum adventum

Jesu

Jesu Christi, una eademque res est Sancto Paulo. Ille eum diligit, qui sic vitam exigit ut cum fiducia possit illum desiderare: ille non diligit, qui ita vivit quasi non expectaret.

¶ 2. SANCTUS PAULUS SUAM DEFENDENS CAUSAM, DERELICTUS AB OMNIBUS, SED PROTECTUS A DEO.

¶ Demas enim me reliquit, diligens hoc seculum & abiit Thessalonicam:

Mandato opus est Apostolico ad Timotheum inducendum ut gregem suum deferat pro modico tempore, in magna Ecclesie necessitate, ut Sancto Paulo in postremis suis certaminibus assistat, vel ultimas ejus accipiat instructiones. Multi alii non tam multis indigent.

¶ Io Crescens in Galatiam, Titus in Dalmatiam,

Licet discipuli essemus S. Pauli, non ideo certo scimus permansuros nos fideles Deo nostraeque vocationi. . . Quam est timenda tentatio amoris mundi ac vitae, quandoquidem nec consortium Apostoli, nec tot gratiarum visio eam potuerint vincere in Dema!

¶ 11 Lucas est mecum solus. Marcum assume, & Coloss. 4, adduc tecum: est enim mihi utilis in ministerium. 24.

Adoremus & vereamur iudicia Dei. Demas deserit & S. Paulum & suam vocationem, postquam ei longo tempore fuerat fidelis; e contrario gratia reducit Marcum ad S. Paulum quem aliquando deseruerat, facitque ex ipso ministrum fidelem & perutilem. Quis non timeat? Quis non speret?

¶ 12 Tychicum autem misi Ephesum.

Sanctus Paulus totus licet catenatus, est ubique per suam sollicitudinem, & omnibus prospicit per suas curas.

¶ 13 Penulam, quam reliqui Troade apud Carpum, veniens affer tecum, & libros, maxime autem membranas.

Ne ipsi quidem Apostoli negligunt media humana, tum pro necessitatibus vitæ, tum ut suas perdiscant obligationes.

14 *Alexander ararius multa mala mihi ostendit: reddit illi Dominus secundum opera eius:.*

Aliud est spiritus vindictæ qui abripit filios Adam; aliud zelus gloriæ Dei, qui impellit Apostolum ut maledicto feriat inimicum Ecclesiæ in utriusque bonum, vel qui ob oculos ponit imminens capiti ejus supplicium.

15 *Quem & tu devita: valde enim restitit verbis nostris.*

Non semper expedit inimicos doctrinæ Jesu Christi impetere cominus. Est tempus pugnandi, est & fugiendi & declinandi.

16 *In prima mea defensione nemo mihi affuit, sed omnes me dereliquerunt: non illis imputetur.*

17 *Dominus autem mihi assistit, & confortavit me, ut per me prædicatio impleatur, & audiant omnes Gentes: & liberatus sum de ore Leonis.*

Quò minister propugnatorque veritatis magis est derelictus ab hominibus, hoc est magis conformis Jesu Christo, & hoc etiam plus accipit virium & consolationis interioris à Deo. . Suam Sancto Paulo coronam reservat prorsus integram, reservando eam reliquarum gentium conversioni. Non tanto tempore relinqueret Deus suos in mundo, nisi pluribus eos meritis facere divites, perque ipsorum labores iuum intenderet opus promovere. . Ecclesiæ persecutores eorumque ministri non tam homines fuerunt quàm arculentæ bellæ quæ in ipsis discerpebant Agnum Dei.

18 *Liberavit me Dominus ab omni opere malo: & salvum faciet in regnum suum caeleste, cui gloria in sæcula sæculorum. Amen.*

Satis hic ostendit Sanctus Paulus, quòd se hominem esse meminerit, quòdque usque ad finem tentationis oporteat timere. Docet nos esse humiles in mediis victoriis etiam maximis, & meminisci,

minisci, quod gratia sit nostrum sustentaculum, nostra liberatio, nostra fortitudo. Illi soli vult Sanctus Paulus debere suam salutem: soli Deo fert eam acceptam.

19 *Saluta Priscam, & Aquilam, & Onesiphori domum.* Sup. I. 16

Amicitiae teneritudo non est incompatibilis cum fortitudine spiritus Apostolici: & gratitudo quam debemus eis quibus Deus usus est ut nos adjuvaret, est pars gratitudinis quae ipsi debetur Deo.

20 *Erastus remansit Corinthi. Trophimum autem reliquit infirmum Mileti.*

Trophimum non restituit sanitati, quantumcumque ipso indigeret, ut fineret eum colligere gratiam tribulationis, ut auxilii ipsius privationem ille ipse pateretur, ut nos doceret non quærere media extraordinaria ad fugiendum id quod à nobis postulat Deus, vel ad evitandum afflictiones aut jacturas.

21 *Festina ante hiemem venire. Salutant te Eubulus, & Pudens, & Linus, & Claudia, & fratres omnes.*

Admiranda Christianorum in locis remotissimis degentium, maximèque ignotorum unio, tamquam qui sint ejusdem corporis membra, & uno eodemque spiritu animati. Fides & charitas nec locorum nec temporum noverunt distantiam.

22 *Dominus Jesus Christus cum vobis.*
Gratia vobiscum. Amen.

Sanctus Paulus non apprecatur nisi Jesum Christum ejusque gratiam; quia scit haberi omnia cum possidentur. Qui alia bona avidè in hac vita desiderat, veras suas indigentias haud cognoscit. Oportet medicinalis Jesu Christi gratia sanet, purget, liberetque cor nostrum, ut ipse Jesus Christus illuc veniat, in eo habitet, in eo regnet ac triumphet. Amen.

EPISTOLA BEATI PAULI APOSTOLI AD TITUM.

CAPUT PRIMUM.

§. I. QUALITATES QUAS DEBET HABERE
 EPISCOPUS. SEVERITAS NECESSARIA.

Paulus servus Dei, Apostolus autem Jesu
 Christi secundum fidem electorum Dei, &
 agnitionem veritatis, qua secundum pieta-
 tem est

2 In spem vita aeterna, quam promisit qui non
 mentitur, Deus, ante tempora saecularia:

3 Manifestavit autem temporibus suis verbum
 suum in predicatione, qua credita est mihi secundum
 praeceptum Salvatoris nostri Dei:

4 Tito dilecto filio secundum communem fidem,
 gratia & pax a Deo Patre, & Christo Jesu Salva-
 tore nostro.

Quid tandem est Sacerdos, Episcopus, Pastor;
 nisi homo quidam quem per sanctam servitutem
 sibi

sibi consecrat Deus, quemque Jesus Christus facit intrare in suum Apostolatam & Missionem, ut quærat, congreget, instruat serviatque ipsius Electis. . Veritates sublimes ac difficiles non sunt nisi pro perfectis; veritates ad pietatem necessariae, sunt pro omnibus. . Solida veritatis notitia hæc est, quæ fidem habet pro fundamento, probitatem pro regula, & bonorum æternorum acquisitionem pro fine. . Infelix, qui fallaces spes mundi præfert immutabilibus promissionibus Dei, qui nec fallere potest quemquam, nec ipse falli. . Habet tempora sua & momenta quibus adimpleat sua opera & manifestet veritates. Pastores & Prædicatores sunt earum depositarii. Ad Deum spectat eos eligere ac mittere, cum non sint nisi ut cooperentur ipsius consiliis circa suam Ecclesiam, Electorumque suorum salutem. . Quam sustentationem quamque hæreditatem procurare possit & exoptare Apostolus ei quem genuit fidei, nisi gratiam ad vivendum ex fide, & pacem quæ ipsius est consummatio & fructus?

5. *Hujus rei gratiâ reliqui te Creta, ut ea quæ desunt corrigas, & constituas per civitates presbyteros, sicut & ego disposui tibi.*

Tria Pastorum superiorum officia in Ecclesia. 1. Ordinare ac tueri ejus disciplinam. 2. Bonos ei Pastores providere. 3. In utroque se gerere conformiter ad traditionem & ad spiritum Apostolicum. Subordinatio in regimine inque Hierarchia Ecclesiæ, nec non diversitas graduum Pastoralium, stabilita deprehenduntur jam inde à temporibus Apostolorum ex præscripto Jesu Christi qui eos instruxit.

6. *Si quis sine crimine est, unius uxoris vir, filios habens fideles, non in accusatione luxuria, aut non subditos.*

Qualitates ministrorum Ecclesiasticorum juxta institutionem Apostolorum. 1. Innocentia vitæ, pura non à peccatis, sed à criminibus, prima est & fundamentalis conditio vocationis ad mi-

nisterium sacrum. 2. Mundities vacua ab omni suspitione incontinentiæ, qualis nascitur ex secundis nuptiis. . Unitas Jesu Christi & Ecclesiæ, sanctitas etiam vinculi, quod eos unit, & non nisi unum corpus ex iis facit pro æternitate, non permittunt ut qui unicum illud Matrimonium nequeunt repræsentare per suum, occupent locum Jesu Christi. 3. Zelus pro salute animarum. 4. Prudentia in modo regiminis, cujus jam ante specimen dederunt in suis familiis. . Qui non rectè educavit suos filios, non meretur ut ipsi committatur educatio filiorum Dei. Si caruerit zelo ad suam ipsius familiam convertendam ad fidem, vigilantia ad eam præservandam à corruptione seculi, vigore ad eam conservandam in disciplina & obedientia, habebitne aliquid horum pro familia Dei quæ est Ecclesia?

7. *Oportet enim Episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem: non superbum; non iracundum, non vinulentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum:*

5. Probitas & integritas omnibus nota. Nemo bonorum suorum administrationem vellet tradere alicui scelerato: cum interim pauperum bona ipsiusque Dei Thesauri quotidie ponuntur in manibus hominum criminibus gravium. 6. Parum est esse sine crimine si simus sine humilitate. . Qui diligit pompam, elevationem, opes in Episcopatu, evitare nequit tumorem superbiæ; qui eum considerat tamquam onus & servitutem, nequit vivere nisi in timore & humilitate. 7. Patientia & benignitas. Iracundia est hæc media inter superbiam quæ eam producit, & intemperantiam quæ nutrit, & ad eam disponit. Affectuum impetus & violentiæ nascuntur ex illis tribus, & adversantur 8. qualitati, quæ est honestas & suavitas in conversatione. . 9. Proprii commodi nulla cura. Aviditas plures semper animas lucrandi Deo, est sola avaritia permessa Pastori.

flori. Quâ ratione affixus esse poterit pecuniæ, qui numquam non paratus esse debet ad vitam suam profundendam pro suo grege?

8. *Sed hospitalem, benignum, sobrium, justum, sanctum, continentem,*

10. Charitas quæ ignotissimos quosque complectatur, quæque ne ipsos quidem excludat inimicos. 11. Singularis quædam teneritudo erga viros bonos ex amore ipsius boni. 12. Magna moderatio pro seipsis in usu rerum necessariarum. 13. Fundus quidam æquitatis & justitiæ in omnes homines. 14. Eminens pietas ingensque religionis fundus erga Deum. 15. Fuga omnis intemperantiæ in usu creaturarum.

9. *Amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem: ut potens sit exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt, arguere.*

16. Inviolabilis adhæsiō ad Ecclesiæ doctrinam. 17. Donum sermonis pro instructione Fidelium. 18. Sufficiens eruditio ad refutandos convincendosque Hæreticos & Infideles. . . Languet Fidelium pietas cum per efficaces Pastoris exhortationes non inflammatur: est cœca, cum ipse Pastor non est illuminatus; vacillat ipsorum fides, cum is non est aptus eam tueri ac sustinere.

9. 2. OMNIA MUNDA MUNDIS. ABNEGANT DEUM QUI MALE VIVUNT.

10. *Sunt enim multi etiam inobedientes, vaniloqui, & seductores, maxime qui de circumcisione sunt:*

Scientiæ inflatæ ac Judaicæ fructus est indocilitas & rebellio in corde, vanitas & intemperies in lingua, falsus zelus & illusio in intellectu. Si mali Judæi dispositio reperiatur in Christiano, debet hic timere ne eidem erroris ac seductionis spiritui exponatur.

11. *Quos oportet redargui: qui universas domos subvertunt, docentes quæ non oportet, turpis lucri gratiâ,*

Adeò non est parcendum falsò sapientibus superbis qui perviciacià erroribus plenà turbant Ecclesiam, ut potius oporteat eis obstruere os, dicendo eis veritates duras & confundentes, idque eo modo qui eos humiliet faciatque cognosci prout reverà sunt: non est hoc deesse vel suavitati vel charitati Christianæ, sed omnia trahere in ejus usum, sicut exemplo Apostoli tenemur.. Privati emolumenti studium est lapis lydius verorum falsorumque Pastorum: illi numquam non parati sunt omnia sacrificare pro salute animarum; hi dispositi bonum animarum, Ecclesiæ, & veritatis sacrificare pro lucro vel putidissimo.

12. *Dixit quidam ex illis, proprius ipsorum propheta: Cretenses semper mendaces, mala bestia, ventres pigri.*

Sanctus Paulus non timet ne incusetur maledicentiæ, quia non proprii cordis malignitas, sed inimicorum Ecclesiæ malitia ipsiusque adeò Ecclesiæ salus impellunt ipsum ad relegendam eorum turpitudinem.. Scientià profanà utitur, sed rarò, S. Paulus, & magis ut Evangelii adversarios confundat, quàm ut illius stabiliat veritates.

13. *Testimonium hoc verum est. Quam ob causam, increpa illos durè, ut sani sint in fide.*

14. *Non intendentes Judaïcis fabulis, & mandatis hominum, aversantium se à veritate.*

Necessaria est verborum acerbitas, cum hæc valet ad sanandam cordis duritiem. An æquum est mollius habere inimicos veritatis, cum ipsa Veritas inde patitur, ipsiusque hostes non sunt constituti ut inde valeant proficere?.. Caritas dura & mordax est salutaris, quando excitat peccatorem oscitantem: mansuetudo ignava falso nomine, est mortalis, quando nihil aliud quàm palpat agrotum, atque exacerbat ægritudinem.

Rom. 14.

20.

15. *Omnia munda mundis: coinquinatis autem, & infidelibus nihil est mundum, sed inquinata sunt eorum & mens & conscientia.*

Nihil

Nihil externi inquinare valet animam consecratam Deo. Totum in Christiano pendet à dispositione cordis. Omnia bona bonis. Charitas vel ipsas res indifferentes reddit bonas per bonum earum usum; cupiditas res etiam optimas reddit homini malas propter malam dispositionem quâ facit eis abuti.

16. *Confitentur se nosse Deum, factis autem negant: cum sint abominati, & incredibiles, & ad omne opus bonum reprobi.*

Eheu quot homines non apparent Christiani nisi per externum Sacramentorum usum; & per suam vitam sunt Pagani! Non nisi nimis frequenter sub affectatione puritatis teguntur mores abominandi; sub apparente fidelitate circa quædam exercitia religionis, vera oppositio contra ipsius spiritum: & sub falso amore justitiæ, averſio ab omni bono, & ab omni boni principio quod est Jesus Christus. Ah, Domine, si ejusmodi monstra sint in tua Ecclesia, libera ab eis tuam Sponsam, vel cor eorum mutando per tuam gratiam, vel malignitatem reprimendo per tuam potentiam.

CAPUT II.

§. I. INSTRUCTIONES PRO SENIBUS; PRO MULIERIBUS; PRO JUVENIBUS; PRO EPISCOPIS; PRO SERVIS.

I. **T**u autem loquere quæ decent sanam doctrinam:

Non posset nimis dici, quod continua Episcopi functio sit instruere sive per se sive per alios. Debet ejus lingua inferre sanitatem in animas infundendo eis lumen doctrinæ sanæ ac probatæ.

2. *Senes, ut sobrii sint, pudici, prudentes, sani in fide, in dilectione, in patientia:*

Est aliquid intemperantiam, impudicitiam, levitatem, effrænatam licentiam, oblivionem Dei, vitamque mollem, delicatam & corruptam juven-

juventutis, saltem in senectute per contrarias virtutes reparare. Qui ad ultimam vitæ ætatem differt agere pœnitentiam, exponit se periculo perdendi totum; qui ne istâ quidem ætate facit, hujus conclamata salus est. Charitas & patientia in ferendis senectutis incommodis, est penè tota pœnitentia quæ trahi possit ex ætate impotente ac semi-mortua.

3. *Anus similiter in habitu sancto, non criminatrices, non multo vino servientes, bene docentes:*

4. *Ut prudentiam doceant adolescentulas, ut viros suos ament, filios suos diligant.*

Immodestia est intolerabilior in muliere adulta: sed non minore obligatione virtute contraria præditas esse oportet adolescentulas. Auctoritas quam dat ætas ad corripendum defectus, potest degenerare in effrænem libidinem nîl celandi, eâque utendi pro delectamento, nisi studiosè quis seipsum observet. Nemini rigidior injecta est obligatio quàm feminae, ut reminiscatur vinum concessum esse non sensualitati, sed infirmitati ac necessitati. Domus matris-familias ætatis provectioris debet adolescentulis esse schola quædam prudentiæ ac sapientiæ, amoris conjugalis qui sit expers mollitiæ atque passionis, maternæ teneritudinis quæ sit illuminata & vigilans, omniumque virtutum quæ illis conveniunt. Si rerum notitia & observatio quas adfert ætas, si experientia ususque mundi circa conversationem feriùs veniant quàm ut iis possimus ipsi proficere, oportet ut minus uti ad instruendos formandosque alios.

5. *Prudentes, castas, sobrias, domus curam habentes, benignas, subditas viris suis, ut non blasphemetur verbum Dei.*

Dedecus est Christianismo quod in mulieribus Christianis advertatur non rarò minor conversandi ratio, minus pudoris, sapientiæ, vigilantia circa suas familias, benignitatis erga famulos, dependentiæ à maritis, quam olim notare

raretur in multis feminis paganis. Est hæc frequenter culpa matrum quæ illas malè educarunt, & infelicitas filiarum quas non educabunt melius.

6. *Juvenes similiter hortare ut sobrii sint.*

Si juvenes faciant omnia ingenti cum animi motu, fervore, excessu, impetu, passione, sæpe hoc non minus adscribendum est defectui educationis, quàm corporis habitudini ac ætati. Omni studio oportet eos moderari & per sana consilia ad rectam vitæ regulam dirigere, magis eos formando viâ rationis, instructionis, & exhortationis, quàm viâ auctoritatis & comminationis.

7. *In omnibus teipsum præbe exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in gravitate.*

Nisi verbum exemplo suo confirmet Pastor, inanis est ejus prædicatio. Omnia debent concionari in Episcopo; ipsius lingua in suggesto; innocentia in moribus, sapientia & prudentia in ministerio.

8. *Verbum sanum, irreprehensibile; ut is, qui ex adverso est, vereatur, nihil habens malum dicere de nobis.*

Hoc est totum quod potest facere aliquis Pastor, ponderando & observando omnia sua verba, obstruere os calumniæ; quid igitur erit si in sermonibus suis non sit exactus & circumspectus.

9. *Servos dominis suis subditos esse, in omnibus placentes, non contradicentes,* Ephes. 6. 5

10. *Non fraudantes, sed in omnibus fidem bonam ostendentes: ut doctrinam Salvatoris nostri Dei ornent in omnibus;* Coloss. 3. 22. 1. Pet. 2. 18.

Nihil majorem ignominiam inurit religioni & pietati, quàm hinc arripere prætextum detestandi submissionem, fidelitatem, reverentiam, dependentiam quam domino suo debet famulus, & Principi subditus. Venit Salvator non disturbare ordinem & obedientiam, sed stabilire, suoque Evangelio consecrare.

§. 2. GRATIA SALVATORIS. TEMPERANTIA; JUSTITIA; PIETAS; FERVOR IN BONO. EXPECTATIO JESU CHRISTI.

† In Nativ.

Dom. ad

1. Missā

& in Cir

cumcis.

Domini.

Infr 3. 4.

11. † Apparuit enim gratia Dei Salvatoris nostri omnibus hominibus,

12. Erudiens nos, ut abnegantes impietatem, & secularia desideria, sobrie, & justè, & piè vivamus in hoc seculo,

13. Expectantes beatam spem, & adventum gloria magni Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi:

Totius Christianismi & Moralis Evangelicæ compendium. Totum consistit in oeconomia duorum adventuum Jesu Christi, quorum alter est humiliationis & afflictionum, jam tum impletus; alter, gloriæ ac potentiae quem expectamus: Prior ut nos faciat sanctos, docendo legem Dei, per gratiam suam faciendo nos eam amare, segregando nos hanc ob rem à mundo & à peccato: Posterior ut beatos efficiat, uniendo nos Deo, consummando in sua gloria, & perficiendo in nobis charitatem per destructionem omnis cupiditatis.

Gratia) Lex per Moysen data est, gratia per Jesum Christum facta est. Ille ipse est gratia substantialis, essentialis, divina; splendor Patris & imago æterna, emanans ab ipso tamquam ejus pulchritudo fulgorque gloriæ; primum donum gratuitum factum peccatoribus, quod complectitur, & unde cætera profluunt omnia, decor, perfectio & gratia quâ Deo gratum est, quidquid ipsi est gratum.

Dei Salvatoris nostri) Non gratia Creatoris, data Adamo, quamque perdidit perdendo seipsum; sed gratia Salvatoris, gratia Redemptionis, reparationis, sanationis & salutis, quæ seipsa conservat atque sustinet, sustinendo nos & salvando. Juxta textum Græcum, illa gratia quæ est salutaris. Lex est quædam gratia, sed func-

ta.

sta, cum est sola; lex mortis & damnationis, cum gratia Jesu Christi, gratia illa salutaris quæ operatur salutem, illam non comitatur.

Apparuit) Verbum Dei, ipsius gratia, imago, pulchritudo invisibilis, Salvator tanto tempore desideratus, tanto tempore expectatus, apparuit mundo, visibilem se fecit per Incarnationem. Gratia Salvatoris, sub umbris legis inque corde paucorum Electorum veteris Testamenti per quatuor annorum millia abscondita, in novo est revelata, seque in Jesu Christo incipit manifestare.

*Omni*bus hominibus) Lex Moysis non erat nisi pro exiguo populo & pro aliquo tempore; lex & gratia novi Testamenti est pro omnibus nationibus & pro omnibus seculis, sine exceptione sexûs, ætatum & conditionum. Non igitur aliud Evangelium est pro divitibus magnatibusque mundi; aliud pro pauperibus & face populi. Omnes eandem habent fidem, easdem obligationes abrenuntiandi secularibus desideriis, servandique sobrietatem, justitiam & leges religionis; sicut omnes habent eundem Deum, eundem Jesum Christum, easdem promissiones.

Erudiens nos) Novus magister, nova schola; novæ lectiones, novus docendi modus, novæ gratiæ, spes novæ, omnia sunt nova in Jesu Christo. Pulsat sensus per verba sua & exempla; commovet elevatque cor per suam gratiam.

Non nisi ad eum, qui ipse est verbum, veritas, lux, scientia Patrisque sui imago substantialis, quique cum ipso non spirat æternam nisi charitatem, pertinet loqui animis pro sola veritate & charitate factis. Nec Moyses, nec Prophetæ, nec ipsi Apostoli docere potuerunt homines nisi per sonum vel exteriorem verborum scripturam: modus docendi Salvatoris, est lumen veritatis inferre in animos ejusque amorem infundere cordibus, ibidemque legem suam scribere digito Dei qui est Spiritus

nitentiam, ad status nostri officia adimplenda, ut dignos nos reddamus vitâ meliore ac æternâ.

Sobriè) Temperanter, in mensura, manendo intra limites necessitatis, in regulis utilitatis & in fine charitatis. Peccatum nos privavit omni jure quod habebamus ad usum creaturarum quæ in rem justitiæ divinæ fuerunt confiscatæ. Usum earum necessarium redemit nobis Jesus Christus: præter hoc, est usurpatio peccatoris & species quædam rebellionis contra justitiam Dei.

Justè) Quicumque permittit in se dominari desideria secularia, numquam non est paratus omnis generis injustitias committere contra suum proximum, in ejus fama, in corpore, bonis. Ipsa charitatis officia sunt officia justitiæ, cum ad ea nos obliget Deus, & membra ejusdem corporis sint sibi invicem devincta.

Piè) Nihil nos avertit ab iis quæ debemus Deo nisi cupiditas earum rerum quas prohibet nobis ipsius lex. Quanto fidelior est homo in purgando animo suo ab affectionibus terrenis, tanto est magis inflammatus veræ justitiæ & incommutabilis sapientiæ amore, in quo consistit vera pietas. Illusio est sibi imaginari impios esse & idololatrias qui sub statuæ alicujus figura adorant aurum & argentum, & non esse impios ac idola-

trios, quando cor suum immolant amor auri & argenti vel sub impressa moneta vel sub alia forma, quando se faciunt servos favoris hominum, totumque ipsorum animum occupant creaturæ. Injustè prætendit aliquis religioni se deditum esse & pietati cum externa illarum exercitia facit exactè, nisi legem æternamque justitiam respiciat tamquam regulam ad quam exigere debeat sua desideria, mores & actiones, nisi Deum tamquam justitiæ ac beatitudinis suæ principium adoret atque amet, nisi agnoscat Jesum Christum esse suum Salvatorem, seque non modò ipsi debe-

debere cognitionem boni suorumque officiorum, sed illum etiam esse qui ipsum faciat velle, posse ac facere quidquid facit boni.

Exspectantes beatam spem, &c. Si inspiciamus plerisque Christianos laborantes ut acquirant sibi beatitudinem in terra, an diceremus eos aliam quamdam desiderare in coelo? Isti oportet renuntiare, si ad hanc aspiremus. Non spes Christiana, sed praesumptio est coeca & temeraria, promittere sibi effectum promissionum, nec velle interim eum promereri per adimplerionem legis. Tum demum expectare illam possumus cum fiducia; si ex amore Dei abnegantes omnem impietatem & cupiditates, vivamus in temperantia & mortificatione circa nosipsum, in iustitia & aequitate erga proximum, in religione & amore respectu Dei.

Et adventum gloria) Gratia Judaismi consistebat in expectatione Dei humiliati & patientis; gratia Christianismi in expectatione Dei gloriosi ac triumphantis. Illic religio apparatu splendido & magnifica in ceremoniis ad figurandum praestolandumque adventum Dei pauperis & exinaniti; hic cor contritum & humiliatum, ut se praepararet ad adventum Dei in magnificentia & splendore suae gloriae. Gloria terribilis & perditura superbos qui vixerint in adventus istius oblivione: gloria amabilis ac beatifica pro humilibus, qui in illius expectatione ingemuerint atque suspiraverint.

Magni Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi) Qui non credit evidenti huic Divinitatis Jesu Christi argumento, est vel Judaeus qui velamen habet super oculos, vel impius quem cordis sui corruptio excoecat. Amabilis trium istorum nominum unio, quae constituunt totam nostram spem. Non est Jesus, nisi quia est Salvator; non est Salvator, nisi quia est Deus; estque in Dei gloria merito suae humiliationis in carne.

14. *Qui dedit semetipsum pro nobis, ut nos redime-*

vet ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum.

O infinita Dei bonitas, qui se dat nobis non tantum assumendo nostram naturam, sed qui se tradit pro nobis semetipsum sacrificando! . Admiremur diversos operationis ipsius gradus, diversosque ejus in nobis sacrificii effectus. 1. Redimit nos & sanguine suo eripit è potestate demonis. 2. A peccatis nos nostris mundat per suum Spiritum. 3. Deo nos consecrat, in sanctitate & unitate sui corporis. 4. Facit nos facere bonum datque meritis, per suam gratiam. Per primum meretur nobis charitatem. Per secundum diffundit in nobis charitatem. Per tertium corroborat nos in charitate. Per quactum facit in nobis agere charitatem.

Qui dedit semetipsum) Suprema Majestas exposuit se opprobriis, gloria ignominia, sapientia stultitia crucis, Deus tortoribus, vitam morti, per sacrificium omnino voluntarium, irrevocabile, omnique ex parte perfectum.

Pro nobis) Deus pro suis inimicis, Dominus pro servis, sanctitas pro peccatoribus, ipsa bonitas pro ingratis. Judex locum sumpsit rei, extremoque est supplicio damnatus, ut reum evehat in tribunal atque in thronum; Deus dat se homini propter hominem, & homo vix vult se dare Deo propter suum ipsius bonum. Commodamus nos potius Deo quam demus; sed qualicum violentia, quot cum imperfectionibus, quocum frigore, quâ infidelitate, quot ambagibus?

Ut nos redimeret.) Homo sine Jesu Christo est igitur servus: Non habet ergo veram ad bonum libertatem nisi quam acquisivit ipsi Jesus Christus. Infelix millies & millies ingratus, si eâ abutatur contra suum Liberatorem. Cujusnam sumus? Cui debemus laborare? Cujus servitio obstringimus vitam nostram consumere nisi ejus qui nos redemit? Sed à quo redemit?

Ab omni iniquitate) Licet Jesus Christus non
nisi

nisi ab unico peccato mortali nos redemisset, semper equidem à peccati servitute, à dæmonis captivitate, ab inferno nos & à morte æterna redemisset: Quid igitur est redemptos esse ab omni iniquitate, tum originali tum actuali, voluntariâ & involuntariâ, præteritâ, præsentē atque futurâ, & in radice ipsius & in ramis? Qui gerit iniquitatem in suo corde, omnem illic gerit iniquitatem in sua origine.

Non nisi infusio charitatis liberat nos à servitute cupiditatis. Liberatio remissionis quoad præteritum, operationis quoad præsens, præventionis quoad futurum. O Jesus, quot modis Tu es meus Liberator! Et quod est momentum quo non indigeam ut me liberes à dominatu istius mundi iniquitatis, qui in me est: *ut non domine-
tur mei omnis injustitia.*

Et mundaret) Peccatum reddit nos irregulares ad omnia quæ Dei sunt; nisi mundaret nos sacrificium Jesu Christi, essemus æternum indigni qui offerremur & consecraremur Deo. Qualis immundities, quæ delavari nequeat nisi in sanguine ipsius Dei! Quæ Dei bonitas, quòd non dedignetur suo ex sanguine facere balneum ad nos purificandum.

Sibi populum acceptabilem) Quid est homo, o Deus meus, quòd memor es ejus. Sed quid est homo, quod etiam gloriari velis habere te ejus cor; ut sacrificii tui tuorumque mysteriorum limites fructum, cum tibi eum consecras, ut amore quodam zelotypo ipsum ames, tamquam tuum populum, tuum patrimonium, tuum regnum?

Non consistit ergo Christianismus in transitoria aliqua actione pietatis, nec in exteriori fuga mali quam proprii amoris timor potest operari, nec in officiis quibusdam, ad quæ vel consuetudo, vel honestas vel privatum commodum nos provocant, sed in consecratione interiore, permanente ac inviolabili, quæ mundando nos à pec-
cato.

otio, & ab divitiarum, honorum atque voluptatum mundanarum amore nos separando, affigit Deo per charitatem quæ facit nos veros ejus servos in spiritu & veritate, fidelesque ipsius Filii imitatores. Cognoscam, o Deus meus, æstimem, amem, rerumque omnium damno conservem consecrationem usque adeo gloriosam

Væ mihi, si unquam cor tibi meum auferam ut dem illud mundo & peccato. Jesus, sacerdos Deique mei victima, tuum est meam consecrationem conservare, quandoquidem sum per te & in te ipsi consecratus.

Señtatoreni bonorum operum) Non sumus consecrati Deo ut vivamus in otio. Charitas quæ nos ei consecrat nequit subsistere sine bonis operibus sicut bona opera nec nobis utilia esse possunt, nec Deo grata, sine charitate.

Haud satis est Christiano, facere bona opera, oportet insuper, ut ita dicam, eorum amore esse captum, ea quærere in omnibus occasionibus, amplecti cum gaudio, exequi cum fervore, alacritate, generositate & perseverantia, ex ardente liberoque amore justitiæ, non ex frigido servilique timore poenæ. Igitur ad bonorum operum, id est, justitiæ amorem reducit Apostolus consilia Dei in incarnatione, morte ac sacrificio Jesu Christi.

Est hic character Christiani, hæreditas filiorum, differentia populum electum inter & reprobum consecrationis nostræ sigillum, electionis pignus, & adimpletæ redemptionis Jesu-Christi in nobis, nostræque libertatis in ipso, nota certissima.

15 Hæc loquere, & exhortare, & argue cum omni imperio. Nemo te contemnat.

Sunt ergo istæ veritates quas oportet prædicare, quæ non prædicantur satis, quæ non possent prædicari nimis: Servitus hominis per peccatum, necessitas Liberatoris, Incarnatio ejus & sacrificium, consilia, Evangelium, doctrina
mora-

moralis, iudicia, adventusque ipsius ultimus, beneficia, obligatio iis respondendi per ardentem charitatem, potentiaque Redemptionis eius atque gratiæ ad nos liberandum à cupiditate, inque nobis creandum charitatem. Debet Pastor, ut officiis suis fungatur, instruere omnes, animare infirmos, corripere ac urgere perveraces, in omnibus & per omnia se gerere servatâ auctoritate ac maiestate ministerii, non reddere illud contemptibile per modos agendi viles & pueriles; sed loqui & agere cum gravitate viri, qui tenet locum Dei.

CAPUT III.

§. I. SUBJECTIO DEBITA PRINCIPIBUS. EFFUSIO GRATIÆ JESU CHRISTI. UNDE NOS EXTRAXERIT; QUO EVEXERIT.

I Admone illos principibus & potestatibus subditos esse, dicto obedire, ad omne opus bonum paratos esse.

Tria erga Principes ac potestates officia, quæ docet pietas, quæque commendare debent pastores: Subjectio erga auctoritatem, obedientia erga leges, dispositio cordis ad illud omne quod iustè possunt desiderare,

2. Neminem blasphemare, non litigiosos esse, sed modestos omnem ostendentes mansuetudinem ad omnes homines.

Est aliquid nec lædere personam proximi nec famam: plus est non inclementer exigere id quod debetur; amplius adhuc, multa suapte sponte remittere spiritu quodam æquitatis; sed habere semper erga omne genus hominum omnem modis omnibus possibilem benevolentiam. perfectio fere est charitatis christianæ.

3. Eramus enim aliquando & nos insipientes, increduli, errantes, servientes desideriis & voluptatibus variis, in malitia & invidia agentes, edibiles, odientes invicem,

Vide.

Videamus in hac filii Adam imagine, quid essemus sine Jesu Christo, & quid fortè fuerimus, cum nos nobis ipsis reliquit. Quid illic non agnoscit corruptum suum fundum, numquam se cognoscendo suo ipsius cordi bene applicuit.

4 † Cum autem Benignitas & humanitas apparuit † In Na-
Salvatoris nostri Dei: tiv. Do-

Dei nostri benignitas, bonitas & indulgentia, mini 2.
quæ maximè nobis necessaria fuit & numquam Miss.
non est; & incomprehensibilis excessus ipsius Sup. 2. 11.
erga nos misericordiæ in filii sui incarnatione, 2. Tim.
sunt duo fortia motiva eliciendæ à nobis bene- 1. 9.
volentia in proximum & in omnes.

5 Non ex operibus iustitia, quæ fecimus nos,
sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit,
per lavacrum regenerationis & renovationis Spiritus
Sancti,

6 Quem effudit in nos abunde per Jesum Chri-
stum Salvatorem nostrum:

Confundatur hic humanorum præsumptio
meritorum, quæ gratiam Jesu Christi non ha-
bent pro principio: deturque omnis salutis no-
stræ gloria misericordiæ Dei per Jesum Christum.
Nova nativitas, novus homo, novus spiritus..
Effusio aquæ supra corpus in Baptismo est figura
effusionis ac salutaris inundationis Spiritûs Sancti
in animam, ut eam renovet faciatque filium Dei.
Admiranda & divina prorsus adoptio! ubi Deus
Pater fit noster pater, & novæ essentia novæque
in nobis vitæ principium; ubi Filius ipsius uni-
genitus est caput nostrum & veluti persona in
qua vivimus & subsistimus; ubi Spiritus Sanctus
diffusus in corde nostro fit ejus spiritus, cor,
anima ipsa, & veluti sanctificationis ejus forma.

7 Ut iustificati gratiâ ipsius, hæredes simus se-
cundum spem vitæ æternæ

Esse iustificatum & sanctificatum per gratiam
Jesu Christi, est hoc esse per mysteriorum ipsius
merita, per ipsius Spiritûs operationem, inque

corporis ipsius unitate, tamquam ejus membra & tamquam in ipso essemus filii Dei. Adoptio est unicum spei Christianæ fundamentum, sicut vita æterna & beata unicus est adoptionis finis. Quâ ratione fieri potest ut filii Dei, qui habent hæreditatem viventem, æternam & divinam in cœlo, tantâ inquietudine incumbant ad se stabiliendos in terra? Si hæreditatem illam sperant, cur non totis ad eam viribus contendunt? Si non sperant, quare sunt Christiani?

§. 2. ANIMUM ADJICERE AD BONA OPERA,
FUGERE CONTENTIONES. EVITARE
HÆRETICOS MANIFESTOS.

8. *Fidelis sermo est: & de his volo te confirmare: ut curent bonis operibus præesse qui credunt Deo. Hæc sunt bona & utilia hominibus.*

Compendium Evangelii, credere & facere. Fides sine operibus vana est & fallax: opera sine fide inutilia sunt, nec aliud quàm inflant. Omnia studia, omnes sermones, omnes applicationes Pastoris debent tendere ad hæc duo: ut omnibus suis reddat fidem puram, claram & constantem, utque eis inspiret charitatem ardentem, perseverantem, ac bonis operibus fecundam: reliqua omnia prosunt nihil, nisi huc referantur.

1. Tim. 1. 9. *Stultas autem quæstiones, & genealogias, & contentiones, & pugnas legis devita. sunt enim*
4. & 47. *inutiles, & vana.*
2. Tim. 2.

23.

Quæ perturbatio vel mentis vel cordis! Occupari circa millenas res vanas & inutiles; nec interim curare suam salutem; implere sibi memoriam decem millibus nominum Paganorum, profanorum, impiorum, & ignorare Jesum Christum. In immensum extrahere disputationes ad persuadendam rem aliquam futilem; & non credere Deum pro negotio æternitatis: sine intermissione altercari circa litteram legis, nihil interim

Interim sollicitum esse pro ejus possidendo spiritu. In his tamen vitam suam ferè terunt mortales innumeri, qui appellantur præclara ingenia & sapientes mundi.

10. *Hæreticum hominem, post unam & secundam correptionem devita:*

11 *Sciens quia subversus est, qui ejusmodi est, & delinquit, cum sit proprio judicio condemnatus.*

Cum ex charitate Ecclesiæ nihil proficiunt Hæretici, debet illa recurrere ad suam auctoritatem ad eos humiliandum. Ubi hominem, qui non vult curam gerere salutis propriæ, eo in statu ponere valemus ut non impediat salutem aliorum, cautela est hæc salutaris quam filiis suis debet Ecclesia. Conversatio illorum qui pertinaciter propugnant errores notorios vel sufficienter manifestos, quique Ecclesiæ auctoritatem contemnunt, non potest nisi periculosa esse pro particularibus, scandalosa pro Ecclesia, & ipsi Hæretico perniciosa. Auctoritate suâ & exemplo reprimere debet Pastor & excommunicare, quos zelo, admonitionibus atque instructionibus suis nequit lucrari. Homo in errore pervicax est ædificium ab ipso fundamento eversum, quodque erigi denuò nisi jactis fundamentis non potest. Tam solidè stabilita fides est, ut aliquis instructus de Scriptura ac Traditione, bonâ fide Hæreticus esse nequeat, sed proprio suo in conscientia judicio sit condemnatus.

12. *Cum misero ad te Artemam, aut Tychicum, festina ad me venire Nicopolim: ibi enim statui hyemare.*

13 *Zenam legisperitum, & Apollo sollicitè præmitte, ut nihil illis desit.*

Quis hic non agnoscat S. Paulum, cum videt auctoritatem, sollicitudinem & vigilantiam, quibus, pro diversis usibus, impendere studet diversa Ecclesiæ ministeria quæ in ejus sunt potestate, & prospicere necessitatibus ac securitati ministrorum Evangelicorum?

14 *Discant autem & nostri bonis operibus praeesse ad usus necessarios, ut non sint infructuosi.*

Qui propius accedunt ad Episcopos, tenentur etiam amplius ædificare zelo suo, fidelitate & studio bonorum operum, & strenuè partem capere in ipsorum laboribus, nullam partem prætendentes in sublimi dignitate.

15. *Salutant te qui mecum sunt omnes: saluta eos, qui nos amant in fide. Gratia Dei cum omnibus vobis, Amen.*

Nullum vinculum vel magis tenerum vel fortius est vinculo fidei & charitatis. Nihil nos verè colligat, nisi quod nos omnes connectit cum Deo & Jesu Christo per unitatem earundem sententiarum fidei, eorundem motuum charitatis, & earundem inclinationum gratiæ, Amen.

EPISTOLA BEATI PAULI APOSTOLI AD PHILEMONEM.

CAPUT PRIMUM.

PAULUS *vinculus Christi Jesu, & Timotheus*
frater; Philemoni dilecto, & adjutori no-
stro,

Simus misericordes, ut S. Paulus, & cum res
 postulabit, ut pro fratribus nostris loquamur,
 erimus, ut ipse, ingeniosi & eloquentes. Ille,
 cum impetrare vellet servo fugitivo veniam &
 libertatem, Philemonis cor tangit intuitu capti-
 vitatis & passionum, quas propter J. Christum
 sustinet. Non per solum ministerium Eccle-
 siasticum possumus gratiae Apostolicae communi-
 care: quod suo modo facit auctoritas, hoc etiam,
 ut in Philemone, suo modo facit charitas.

2. Et Appiae sorori charissima, & Archippo
 commilitoni nostro, & Ecclesiae, qua in domo tua
 est.

Felix Philemon, felix Uxor ejus Appia,
 M 3 quod

14 *Discant autem & nostri bonis operibus præesse ad usus necessarios, ut non sint infructuosi.*

Qui propius accedunt ad Episcopos, tenentur etiam amplius ædificare zelo suo, fidelitate & studio bonorum operum, & strenuè partem capere in ipsorum laboribus, nullam partem prætendentes in sublimi dignitate.

15. *Salutant te qui mecum sunt omnes: saluta eos, qui nos amant in fide. Gratia Dei cum omnibus vobis, Amen.*

Nullum vinculum vel magis tenerum vel fortius est vinculo fidei & charitatis. Nihil nos verè colligat, nisi quod nos omnes connectit cum Deo & Jesu Christo per unitatem earundem sententiarum fidei, eorundem motuum charitatis, & earundem inclinationum gratiæ. *Amen.*

EPISTOLA BEATI PAULI APOSTOLI AD PHILEMONEM.

CAPUT PRIMUM.

PAULUS *vinctus Christi Jesu, & Timotheus*
frater; Philemoni dilecto, & adiutori no-
stro,

Simus misericordes, ut S. Paulus, & cum res
 postulabit, ut pro fratribus nostris loquamur,
 erimus, ut ipse, ingeniosi & eloquentes. Ille,
 cum impetrare vellet servo fugitivo veniam &
 libertatem, Philemonis cor tangit intuitu capti-
 vitatis & passionum, quas propter J. Christum
 sustinet. Non per solum ministerium Eccle-
 siasticum possumus gratiae Apostolicae communi-
 care: quod suo modo facit auctoritas, hoc etiam,
 ut in Philemone, suo modo facit charitas.

2. Et Appia sorori charissima, & Archippo
 commilitoni nostro, & Ecclesia, qua in domo tua
 est.

Felix Philemon, felix Uxor ejus Appia,
 M 3 quod

Marty-
rol. Rom
22. No-
vemb.

quod arctius fuerint per fidem & charitatem in J. Christo, quàm per Matrimonium colligati! Sacrificium bonorum temporalium per charitatem erga membra J. Christi specimen quoddam est, tyrocinium & meritum sacrificii vitæ pro J. Christo, etiam per martyrium, in quo Philemon & Appia unionem mutuam consummarunt.. Felix Onesimus, cui contigit in manus tam puræ charitatis, quàm erat charitas S. Pauli, incidere! Hic interponit unam Ecclesiam integram cum Apostolo & Episcopo ejus, in causa unius miseri, quia pretium animæ ejus non metitur conditione ipsius, sed sanguine J. Christi.

3 *Gratia vobis & pax à Deo Patre nostro, & Domino Jesu Christo.*

Pax & gratia, ô Philemon, bona sunt, quæ non possunt tibi per servos eripi, & quæ te ipsum feliciter servum J. Christi efficiunt, filium Dei, hæredem bonorum æternorum.

4 *Gratias ago Deo meo, semper memoriam tuam faciens in orationibus meis,*

5 *Audiens charitatem tuam, & fidem, quam habes in Domino Jesu, & in omnes sanctos:*

Quisquis fert semper oves suas in corde suo, defert & offert indefinenter necessitates & officia earum ante Deum. Gratias illi agit pro istis bonis, quia opus illius sunt. Oratio gratiarum actionis omnium minimè quarit quæ sua sunt, & Deo omnium gratissima est.

6 *Ut communicatio fidei tue evidens fiat in agnitione omnis operis boni, quod est, in vobis in Christo Jesu.*

Ea verè Christiana libertas est, cujus principium non est naturalis quædam magnanimitas, sed fides sincera: cujus fructus, non vana & mundana impendia, sed opera misericordiæ & charitatis: cujus motivum & finis, non inanis æstimatio mundi, sed amor J. Christi.

7 *Gaudium enim magnum habui, & consolationem in charitate tua: quia viscera sanctorum requieverunt per te, frater.*

Qui

Qui non novit alia, quàm fidei bona, is nec potest alia in amicis suis aestimare, amare vel laudare. Homini verè Christiano duplex gaudium est, duplex solatium, quòd videat pauperibus subsidium & solatium impendi per amicos suos. Pars Sanctorum est pati in hoc mundo. Vel unica miseria magnus thesaurus est, cum ut minimum duas tresve personas possit sanctificare, eam, quæ per patientiam Christianè illam portat in corpore suo, eam, quæ illi compatiendo ex charitate portat in corde suo, & eam, quæ sublevando portat eam in corde suo & manibus suis cum bonitate benefica.

8 *Propter quod multam fiduciam habens in Christo Jesu imperandi tibi quod ad rem pertinet:*

9 *Propter charitatem magis obsecro, cum sistalis, ut Paulus senex, nunc autem & vinculus Jesu Christi:*

Expedit Pastori, ut cognoscant homines quid possit; sed non semper expedit, ut potestate sua utatur. Sæpe debet charitas auctoritatis partes agere: & quandoque necessarium est, ut quis se esse Superiorem obliviscatur, & meminerit esse fratrem. Quod de se tantum consilium est, potest à Pastoribus imperari, & fieri præceptum. Quid non valet in mentem unius Christiani minister, cujus divina auctoritas sustinetur venerabili senectute magnis laboribus acceleratâ, & pondere vinculorum & passionum quas pro J. Christo portat.

10 *Obsecro te pro meo filio, quem genui in vinculis, Onesimo*

Deus Filium suum in cruce consolatus est intuitu filiorum quos in ea gignebat; Jesus Christus per communicationem ejusdem gratiæ ministros sibi confixos cruci consolatur.

11 *Qui tibi aliquando inutilis fuit, nunc autem & mihi & tibi utilis,*

Non possumus esse securi de fidelitate servi, qui Deo fidelis non est; sed de eo securi esse possumus, qui Deum amat, & vivit ex fide. Magn

num lucrum est amanti Jesum Christum, lacratum illi esse animam miseri servi fugitivi: magnum item domino ejus, nactum esse occasionem exercendi patientiam in fuga ejus, & charitatem in reditu.

12 *Quem remisisti tibi. Tu autem illum, ut mea viscera, suscipe:*

Alios, quàm carnis oculos, habebat unus Apostolus sic tractans servum & furem.. Episcoporum maximo pretiosa esse debet qualiscumque anima. Meritò ut viscera sua considerat quem Jesus Christus considerat velut unum ex membris suis. Qualis hìc tacitè exprobratio ingeritur iis, qui servos suos ut canes tractant, & sæpe minus illis quàm uni pecudi curæ impendunt!

13 *Quem ego volueram mecum detinere, ut pro te mihi ministraret in vinculis Evangelii:*

14 *Sine consilio autem tuo nihil volui facere, uti ne velut ex necessitate bonum tuum esset, sed voluntarium.*

Miremur hìc S. Paulum; privare se tam necessario in tali necessitate auxilio, ne incommodet cuiquam, imitatione digna prudentia & mortificatio est.. Discamus magna cum discretione uti in rebus temporalibus, eà libertate, quam præbet amicitia, & magis adhuc fiduciâ, quam præbet ministerium.. Utile est permittere animabus ut bonum facere possint ex propria electione & cum merito omnino voluntario, non nimis eas urgendo, nec compellendo rationibus quibusdam velut cogentibus.

15 *Forsitan enim ideò discessit ad horam à te, ut aeternum illum reciperes:*

16 *Fam non ut servum, sed pro servo charissimum fratrem, maxime mihi; quanto autem magis tibi, & in carne, & in Domino?*

Deus permittit misericorditer in Electis suis quædam delicta, & facit ut peccata eorum ad conversionem & salutem ipsorum conducant.. Charitas lapsibus proximi speciem pulchram no-

vit inducere, atque eâ parte in conspectum eos dare, quæ si minus amabiles, certè magis tolerabiles, imò admiratione dignos reddat. Nexus quos formant fides & charitas, tam sunt æterni, quàm ipsa charitas. Sanctas hujusmodi metamorphoses solus Christianismus efficere potest, & temporalem servitutem mutare in fraternitatem æternam erga Dominum.

17 *Si ergo habes me socium, suscipe illum sicut me:*

Postquam servum istum vocavit amicum suum, fructum vinculorum suorum, fratrem, filium suum & viscera sua, quid restabat cordi isti Apostolico, ut totum se effunderet, nisi ut vocaret illum alterum se?

18 *Si autem aliquid nocuit tibi, aut debet; hoc mihi imputa.*

Eò nique procedit charitas unius Pastoris, ut non recuset quominus sibi imputentur debita proximi. Id sine dubio magis heroicum est, quàm ea condonare. Sed charitati unius S. Pauli non est nimium.

19 *Ego Paulus scripsi mea manu: ego reddam, ut non dicam tibi, quod & te ipsum mihi debes:*

Ad postulandum beneficium egregius titulus est deprecatio Apostolica. Promissio ejus, si quid pro eo anticipetur, facile & sine periculo præstabit. Debitum, quo Philemon obstrictus est, nimis securum est, ut super eo cambiales litteras scribere dubitet. Quid illis non debemus, quibus salutem æternam debemus?

20 *Ita frater. Ego te fruor in Domino. Refice viscera mea in Domino.*

Quid amplius pro vita sua præstare posset hic Apostolus? Nescit vera charitas suam sibi auctoritatem & gratiam reservare, cum ea indiget proximus. Eò unicè latatur, quòd ei serviat & utilem se præbeat.

21 *Confidens in obedientia tua scripsi tibi: sciens quoniam & super id, quod dico, facies.*

22 *Simul autem & para mihi hospitium : nam spero per orationes vestras donari me vobis.*

Debet quis inexhaustum habere charitatis fundum, ut talem habeat in aliena charitate fiduciam. Quem vinculorum suorum commemoratione contristaverat, spe liberationis suæ consolatur.

23 *Salutat te Epaphras concaptivus meus in Christo Jesu,*

24 *Marcus, Aristarchus, Demas, & Lucas, adjuutores mei.*

Quo tandem impendio non deberemus emere gloriam laborandi, certandi & patiendi cum S. Paulo, horum exemplo? Possumus & cum ipso Christo, sed omni ratione defugimus. Ubi fides?

25 *Gratia Domini nostri Jesu Christi cum spiritu vestro. Amen.*

Quidquid de suo donare poterat Philemon potestne ullâ ratione comparari thesauro gratiæ? Desideria unius Apostoli sunt efficacia. Magni pendamus, & cum reverentia recipiamus benedictiones & postulationes sanctorum successorum ipsorum, & hominum Apostolicorum, velut Patrum ipsorum. Qui Spiritum Dei habent, desideriorum suorum vadem Deum habent.

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD HEBRÆOS.

CAPUT PRIMUM.

§. I. JESUS CHRISTUS SPLENDOR PATRIS;
 PRO DEO AGNITUS IN PSALMIS.
 ANGELI DIRECTORES HOMINUM.

I **M**ultifariam, & multisque modis olim Deus loquens patribus in Prophetis: *† In Nativ. Domini 3. Miss.*
 Iovissime,

Magnificum elogium Domini nostri Jesu Christi, per comparationem & relationem ad Deum, ad Angelos, ad Moysen, ad Prophetas, ad Patriarchas, ad mundum, ad Ecclesiam terrestrem, ad Ecclesiam coelestem &c. I. Comparatio: cum Prophetis. Jesus Christus est Propheta eminenter dictus (Deut. 18. 15.) Alii fuerunt illuminati per gradus, ad aliquod tempus, de quibusdam veritatibus, alii plus, alii minus; Jesus Christus

Propheta est omnium veritatum, omnium temporum, & ipsius æternitatis, cum plenitudine scientiæ, certitudinis, efficaciam, & unctionis gratiam, quique quod annunciat ipse adimplet. Si quis homo Dei in mundo apparet, ad illum audiendum concurratur; Homo-Deus dignatur ipse nobis loqui, quis attendit? Aut quis id facit cum fide, cum reverentia, cum amore? Fac ipse, ô Jesu, ut te audiamus, fac ut audiendo tibi obediamus.

2. *Diebus istis locutus est nobis in filio, quem, constituit heredem universorum, per quem fecit & sæcula.*

2. Comparatio: cum Patriarchis. Non hæres, ut ipsi, ad tempus unius agelli, promissorum carnalium; sed hæres in æternum totius universi, cœli novi & terræ novæ, & veritatis, cujus ipsi solam figuram habebant, id est Ecclesiæ suæ, & electorum suorum, & in iis omnium nationum. Tu es, Domine, hæres universalis, sed non vis esse solus.

Redde me dignum, ut cōhæres tuus sim secundum consilia tua. 3. Comparatio: cum creatione mundi. Imago est, idea originalis juxta quam omnia formata sunt; sapientia & ars divina per quam omnia creata sunt. Da, exemplar divinum, ut me ex te formem, aut potius teipsum in me forma.

Sap. 7. 26

3. *Qui cum sit splendor gloria, & figura substantiæ ejus, portansque omnia verbo virtutis suæ, purificationem peccatorum faciens, sedet ad dexteram maiestatis in excelsis:*

4. Comparatio: Ad Patrem suum, à quo procedit, ut radius à sole, ita ut ab eo non separetur, & tanquam Filius, qui est imago ejus viva, subsistens & substantialis, perfectè repræsentans totum id quod est Pater ipse, per totum id quod est ipse. O Jesu, imiter te, nunquam derelinquendo Deum meum, ejus notitiam mundo ingerendo, & Divinas ejus perfe-

perfectiones per vitam meam exprimendo. 5. Comparatio: Ad gubernationem mundi. Per voluntatem suam sustentat esse quod dedit creaturis suis, operatur in illis per potentiam suam, & ordinat earum motus & actiones per sapientiam suam. Portem te, ô Jesu, in corde meo, vivendo in præsentia tua, quandoquidem me perpetuò portes in manu tua. 6. Comparatio: Ad Ecclesiam. Velut magister & doctor ejus, sanat eam ab ignorantia, per verbum suum; velut victima & sacrificium ejus portat, expiat, & delet peccata ipsius, per sanguinem suum; velut sacerdos & mediator ejus, reconciliat eam, dirigit & reunit Deo, per interpellationem & mediationem suam apud Patrem suum. Illumina me, expurga me, da mihi, & uni me Deo, ô qui Salvator meus es tot modis & tot titulis.

4 *Tantò melior Angelis effectus, quantò differentius præ illis nomen hereditavit.*

5 *Cui enim dixit aliquando Angelorum: Filius meus es tu, ego hodie genui te? Et rursus: Ego ero illi in patrem, & ipse erit mihi in filium?*

*Ps. 2. 7.
2. Reg.
7. 14.*

7. Comparatio: Ad Angelos, qui non sunt nisi creaturæ ejus, cujus ipse Filius est: Filius unius Patris, qui per unicum actum purissimum, simplicissimum, & æternum generat filium suum & in proprio sinu, & in sinu Virginis, & in sinu gloriæ, & in sinu altarium nostrorum: Filius æqualis Patri suo in 1. nativitate; infra angelos depressus in 2. Rursus supra ipsos elatus ad summum cœlorum & usque ad dexteram supremæ majestatis in 3. (v. 3.) rursus deinde subiectus voluntati hominum in 4. sed in omnibus admirabilis, amabilis, adorabilis.

6 *Et cum iterum introducit primogenitum in orbem terra, dicit: & adorent eum omnes Angeli Dei.*

Ubi.

Ubicumque & quocumque in statu sit Jesus Christus, adorabilis est. Angeli, propter quos non est factus Angelus, eum adorant ex Dei mandato: nunquid recusabunt homines, propter quos homo factus est, illum adorare? Negligere autem recusare est.

Pf. 103. 4. 7 Et ad Angelos quidem dicit: qui facit Angelos suos spiritus, & ministros suos flammam ignis.

Pf. 44. 7. 8 Ad filium autem: Thronus tuus Deus in seculum seculi: virga aequitatis, virga regni tui.

Angeli non sunt nisi ministri & legati ad tempus: Christus est Rex in æternum. Virgâ regni sui regit qui sunt ejus; & eâdem conterit eos, qui adversantur regno ipsius. Regnum ejus, Regnum justitiæ est, sic regnando Reges ipsi assimilantur.

Pf. 101. 26. 9. Dilexisti justitiam, & odisti iniquitatem: propterea unxit te Deus, Deus tuus, oleo exultationis præ participibus tuis.

8. Comparatio: cum Regibus terræ. 1. Differentia. Hi non sunt consecrati, nisi ab hominibus, nec nisi oleo materiali; Jesus Christus à Patre suo unctus est ipsâ divinitate. 2. David Regum sanctissimus non fuit immunis ab amore iniquitatis & peccato; Jesus Christus ea perfectè odit, & summè amavit justitiam. Eo efficitur homo justus & pius, non quod opera exerceat justitiæ & pietatis, sed quod earum amorem gerat in corde.

10 Et: Tu in principio Domine terram fundasti: & opera manuum tuarum sunt celi.

3. Differentia. Reges non sunt creatores suorum statuum; Jesus Christus est Creator regni sui. 4. Nemo unquam toti terræ imperavit, sed tantum uni ejus portioni; tota est Jesu Christi. 5. Nullam in hac vita habent partem in regno cœlorum, Jesus Christus ab initio vitæ suæ Rex est cœlorum.

11 Ipsi peribunt, tu autem permanebis, & omnes ut vestimentum veterascent: 12.

12 Et velut amictum mutabis eos, & mutabuntur :
tu autem idem ipse es , & anni tui non deficient.

6. Reges moriuntur , & regna ipsorum post ipsos manent : Jesus Christus solus est Rex æternus & immutabilis , etiam in immutatione cœli & terræ secundum præsentem suum statum. Qui adhæret rei perituræ etiam ipse pariter peribit : qui adhæret Jesu Christo , qui æternus est , subsistet cum illo in æternum.

13. Ad quem autem Angelorum dixit aliquando : Sede à dexteris meis , quoadusque ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum ?

Psf. 109.

I. Cor.

15. 25.

7. Nec Reges , nec ipsi Angeli sedent ad dexteram Dei , nec in throno ipsius , quemadmodum Jesus Christus. 8. Nemo unquam triumphavit , nec triumphabit unquam de inimicis suis , uti Jesus Christus per summum amorem devinciendo sibi corda eorum. Jam tum de me , ô Jesu , triumphâ , per amorem istum Divinum.

14 Nonne omnes sunt administratorii spiritus , in ministerium missi propter eos , qui hæreditatem capient salutis ?

9. Denique Angeli , & Reges , qui sunt Angeli visibiles , tantum sunt destinati ad serviendum suo quique modo Ecclesiæ , quæ est corpus Jesu Christi , & electis , qui sunt ejus membra ; utrorumque gloria in eo sita est , ut intrent in missionem Jesu Christi , in servitutem ejus erga Patrem suum , & erga eos quos dignatur fratres suos appellare , & in dispensationem providentiæ & charitatis ipsius super hominibus. Reverentia , amor , fiducia in invicem. Pluris faciamus qualitatem hæredum salutis , quàm quosvis alios nobilitatis & celsitudinis titulos. Cum habeamus Jesum Christum advocatum & mediatorem ad dexteram Dei , & Angelos ejus auxiliares , tutores , & custodes , interpretes , ministros & executores consiliorum Dei in favorem electorum ; quid amplius optare possumus ?

CA-

CAPUT II.

§. I. NON ESSE VELUTI VAS PERTUSUM,
UNDE AQUA EFFLUAT. VIOLATIO LEGIS
NOVÆ AC RITER PUNITA.

Propterea abundantius oportet observare nos ea
qua audivimus, ne forte pereffluamus.

Magnitudine & maiestate Legislatoris nostri
metiamur excellentiam legis Christianæ & o-
bedientiam Evangelio debitam. Oblivio &
substractio verbi Dei est iusta poena eorum, qui
illud non habent in debito pretio &, ut par est,
non observant. Quò magis amatur veritas, eò
magis cor replet; frigida & desidiosa corda de-
serit.

2 Si enim qui per Angelos dictus est sermo, fa-
ctus est firmus, & omnis pravaricatio & inobedientia
accepit justam mercedis retributionem:

Temporalis rigor antiquæ legis adversus pec-
catores umbra tantum est severitatis judiciorum
Dei adversus pravaricatores Evangelii. Deus
non potest sinere peccatum esse impunitum:
misericordia ipsius nihil potest adimere iustitiæ.

3 Quomodo nos effugiemus, si tantam neglexeri-
mus salutem? qua cum initium accepisset enarrari
per Dominum, ab eis, qui audierunt, in nos con-
firmata est.

Lex & timor per Angelos; Evangelium &
gratia per Filium Dei: amabile fidelibus dis-
crimen. Mors temporalis Judæis inobedienti-
bus; mors æterna Christianis infidelibus: ter-
ribile discrimen.

Marc.

16. 20.

4 Contestante Deo signis & portentis, & variis vir-
tutibus, & Spiritus sancti distributionibus secundum
suam voluntatem.

Quo tandem dementiæ deveniunt sapientes
seculi, ut dubitent de mysteriis fidei, & de E-
vangelio i. Cujus primus Apostolus est ipse
Do-

Dominus. 2. De Myſteriis, quæ teſtes irrefragabiles conteſtantur. 3. Quæ verificat adimpletio prophetiarum & ſignorum prædictorum. 4. Comprobant tot prodigia in morte Jeſu Chriſti, in deſcenſu Spiritûs Sancti & in prædicatione Apoſtolorum. 5. Confirmat ſeries omnium ſeculorum innumeris miraculis. 6. Quæ diſfuſa & recepta ſunt per totum orbem per operationem & ſenſibilia dona Spiritûs Sancti. Non ſufficit fidem exercere circa veritates Evangelii, ejuſque amare doctrinam, oportet iis inviolabiliter adharere, earumque lucem ſequi in moribus.

5 *Non enim Angelis ſubjecit Deus orbem terra futurum, de quo loquimur.*

Deus utitur Angelis in gubernatione præſentis ſeculi; ſolus Jeſus Chriſtus Rex eſt, Caput, Pater & ſupremus Adminiſtrator mundi renovati, qui eſt Eccleſia ipſius, cujuſ renovatio hæc incipit per gratiam, & non perficietur, niſi per gloriam cœleſtem.

6 *Teſtatus eſt autem in quodam loco quis, dicens: Pſ. 8. 5. Quid eſt homo quod memor eſ ejus, aut filius hominis quoniam viſitas eum?*

Recordatio Dei reſpectu noſtri, in qua maxima ejus miſericordia ſpectatur, in tempore profundiffimæ oblivionis hominis reſpectu Dei ſui, ea eſt, de qua Deum laudat Beata Virgo, cum ait eum eſſe recordatum miſericordiæ ſuæ, &c. Amabilis & adorabilis viſitatio, de qua Zacharias in Cantico ſuo *Luc. 1. 68.* Viſitatio, quæ in eadem perſona unit Filium Dei, Filio hominis. Natura humana, etiam in Jeſu Chriſto intimè conſcia eſt nihili, unde educta eſt, & magnitudinis Dei & Incarnationis: nihil enim habet, quod non acceperit. Quo igitur animi ſenſu debet peccator dicere: Quid eſt homo?

7 *Minuiſti eum paulominus ab Angelis: gloria & honore coronavi eum: & conſtituiſti eum ſuper opera manuum tuarum.*

Tres

Tres in Christo status diversi. 1. In humiliatione, similitudine, in terra peccatorum per incarnationem. 2. In gloria & in similitudine Filii Dei, sed adhuc in terra cum peccatoribus post Resurrectionem suam. 3. In elevatione in supremo imperio in coelis per Ascensionem suam.. Oportet exemplo Capitis nostri animos nostros in hoc confirmare, ut non detrectemus transire per humiliationem & subjectionem, ut ad gloriam & thronum perveniamus.

8 *Omnia subiecisti sub pedibus ejus. In eo enim quod omnia ei subjecit, nihil dimisit non subiectum ei. Nunc autem necdum videmus omnia subiecta ei.*

Sola peccata nostra potuerunt infra Angelos Filium Dei deprimere; quamobrem postquam in cruce de peccato triumphavit, supra ipsos est. Quandiu voluntas nostra erit opposita voluntati Dei, victoria Jesu Christi non erit completa in nobis. Festinemus perficere triumphum ipsius, quantum ad nos pertinet, per subjectionem perfectam cordis nostri,

Phil. 2. 8. 9 Eum autem, qui modico quàm Angeli minoratus est, videmus Jesum, propter passionem mortis, gloriâ & honore coronatum: ut gratia Dei, pro omnibus gustaret mortem.

Status potentiae, gloriae & elevationis, quem Jesus Christus per passiones & mortem suam mereri voluit, ei debitus erat jam inde à primo momento Incarnationis suae, titulo Filiationis Divinae: sed eo se ipse privare voluit, & esse passibilis & mortalis. 1. Ob amorem hominum: ut posset omnium peccatorum locum obtinere in cruce, & efficere, ut gratiâ Dei frueremur, quâ dignatus est acceperare mortem temporalem ipsius pro morte aeterna, ad quam eramus condemnati. O beneficium Patris! O bonitatem Filii!

§. 2. JESUS CHRISTUS PATIENS VICTOR
MORTIS ET DIABOLI; SALVATOR NON
ANGELORUM, SED HOMINUM.

1o Decebat enim eum, propter quem omnia, & per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, auctorem salutis eorum per passionem consummare.

2. Propter gloriam Dei Patris sui: cum nihil esset dignius supremâ ejus Majestate, quàm ista via sacrificii & mortis Filii Dei pro reconciliatione hominum: in qua elucet ejus magnitudo, tali sacrificio digna; justitia, quæ tam abundantem accipit satisfactionem; potentia, quæ novit facere, ut sibi plus exhibeatur honoris, quàm possit auferre creatura; sapientia, quæ remedium tam excellens invenit omnium malorum maximè insanabili; implacabile odium ipsius in peccatum; sanctitas, quæ non potest sinere illud impunitum in ipsa innocentia, quæ peccata nostra in se susceperat; excessiva ipsius erga nos charitas, quæ eò procedit, ut Auctorem vitæ in mortem tradit. . Ab eo momento, quo Filius Dei intravit ordinem creaturarum secundum naturam creatam, debuit intrare in spiritum sacrificii, paratus seipsum perdere & annihilare secundum omne quod habet creati pro gloria & causa illius, qui est principium & finis ipsius esse. . Magnum Dei in mundo negotium est salvare Electos suos; magnum negotium Jesu Christi est eos dirigere ad gloriam per viam Patri suo maximè gloriosam, & Ecclesiæ suæ maximè utilem. Via passionum & mortis maximè idonea erat, ut Jesu Christo titulum Salvatoris pateret, & aptaret membra ejus operandæ saluti suæ, præbendo illis exemplum, robur & animum inspirando, & promerendo gratiam renunciandi sibi ipsis, pugnandi adversus voluptatem, & amandi tolerantiam, & per hæc omnia magnificando omnipotentiam gratiæ suæ. .

11 Qui enim sanctificat, & qui sanctificantur ex uno omnes.

3. Cum Deus eam viam elegisset ad dirigendos electos suos ad gloriam, quæ ea est, ut daret illis Filium suum caput & Salvatorem, ut sanctificaret & salvaret membra in persona capitis, ita ut eundem cum ipso haberent in coelis Patrem per gratiam adoptionis, quemadmodum habet super terram eandem cum ipsis naturam per mysterium incarnationis; conveniens erat, ut susciperet eorum infirmitates, debita, & officia, & necessitatem passionum & mortis, quam communis eorum natura contraxerat. Confundat superbiam humanam humilitas Dei nos fratres suos agnoscentis. Quantæ nobis est molestiæ portare opprobrium paupertatis, aut depravatæ vitæ consanguineorum nostrorum; dum interim Jesus Christus opprobrium peccatorum nostrorum portat.

*Pf. 21.
23.*

12 Propter quam causam non confunditur frater eos vocare, dicens:

Jesus Christus non alio fine fratres sibi adsciscit, nisi ut det eis notitiam Patris sui, & cum eis unam Ecclesiam formet, quæ ipsum glorificet in æternum. Zelum ejus imitemur, & fidelitatem in stabiliendo regno ipsius & ipsius solius gloria quærenda.

*Pf. 17.3.
Isai. 8.8.*

13 Nuntiabo nomen tuum fratribus meis: in medio Ecclesia laudabo te.

Eo se abiecit Filius Dei, ut Patre suo indigeret, & ab eo dependeret, ut doceret, nos in eo solo collocare fiduciam nostram. Christiani discipuli sunt & filii Jesu Christi, in cruce geniti, & oblati Patri ipsius cum eo & per eum. Felix ille, qui eam oblationem ratam facit & consummat sacrificium istud per opera mortificationis & poenitentiae.

*Osia 13.
14.
1. Cor. 15.*

14 Et iterum: Ego ero fidens in eum. Et iterum: Ecce ego, & pueri mei, quos dedit mihi Deus.

24.

In.

Incomprehensibilis indulgentia charitatis Filii Dei, quæ eo progreditur, ut communicet infirmitatibus & miseriis corporis similis corporibus nostris, ut ipse una eademque sit nobiscum victima. . 4. Ratio passionum Jesu Christi: ad vincendum & destruendum justè & per mortem principium mortis & mortem ipsam. Victoria Jesu Christi de ipsa & diabolo constitit ipsi vitâ, & nos vellemus eam nullo nostro dispendio obtinere. Natus est, ut moreretur ipse, qui est ipsa sanctitas; & peccator vivere vult, quasi non esset nisi ad delicias natus.

15 *Quia ergo pueri communicaverunt carni & sanguini, & ipse similiter participavit eisdem: ut per mortem destrueret eum, qui habebat mortis imperium, id est, diabolum:*

5. Ratio: ut liberaret nos à timore mortis uno ex tortoribus peccatoris, aut velut carcere, ubi Princeps mortis in hac vita detinet peccatorem inclusum. Is est status in quo hic dignus esset toto vitæ suæ tempore teneri, cum ea sit fors servorum rebellium. Officii ipsius est in eo Christianè versari, considerando se velut in Adam ad mortem condemnatum. Illam omni momento expectemus, & tremamus velut sub gladio justitiæ Dei; ea est ratio efficax quâ fiat, ut cum veniet, eam non timeamus.

16 *Et liberaret eos, qui timore mortis per totam vitam obnoxii erant servituti.*

Deus se Angelum non fecit ad salvandum Angelum: hominem se fecit ad salvandum hominem. O Justitia! ô misericordia! ô prærogativa, quæ debet nos incredibili quodam gratitudinis sensu afficere!

17 *Nusquam enim Angelo apprehendit, sed semen Abrahæ apprehendit. Unde debuit per omnia fratribus similari, ut misericors fieret, & fidelis pontifex ad Deum, ut repropitiaret delicta populi.*

6. Ratio : ut frater noster primogenitus per omnia esset similis nobis. Cæcus & ingratus ille Christianus, qui oblitus per eam similitudinem sibi legem imponi similitudinis cordis, similem se bestiis reddit per peccatum.

7. Ut sensus miseriæ humanæ daret ipsi viscera misericordiæ erga nos. An sic erga fratres nostros agimus nos, qui debemus eos diligere quemadmodum ipse dilexit nos ? 8. Ut fidelitatem suam erga Deum demonstraret, fungendo officiis sacerdotii sui eo modo, qui esset ipso dignissimus.

Nullos debet sacerdos limites zelo suo ponere ; qui est virtus ipsi propria. 9. Ut & ipse esset victima pro peccato, idque modo perfectissimo. . Sacerdotium honorat & extollit homines supra se ipsos ; sed deprimat & humiliat Jesum Christum usque ad nihilum nostrum. . Misericordia & teneritudo charitatis erga peccatores : & fidelitas pro causa justitiæ & magnitudinis Dei, duæ sunt dotes ab uno vero Pastore inseparabiles.

18 *In eo enim, in quo passus est ipse & tentatus potens est & eis qui tentantur, auxiliari.*

10. Ut sanctificaret diversos status, quibus se subiecit, ut eos faceret membris suis fontes gratiarum, ut fieret fortitudo nostra per infirmitates suas, gaudium nostrum per passionem suas, firmitas nostra per tentationes suas & vita nostra per mortem suam. Adoratio. ! Gratiarum actio. Imitatio.

CAPUT III.

§. 4. MOYSES SERVUS ; JESUS CHRISTUS FILIUS DEI, FIRMITAS IN FIDUCIA REDDIT NOS DOMUM DEI.

IU^Ne fratres sancti, vocationis celestis participes, considerate Apostolum & pontificem confessionis nostræ Jesum :

In

In eo sita est magnitudo & excellentia Ecclesiæ Christianæ, quod Apostolum & Pontificem habeat Filium Dei: Apostolum, ut ejus constituat fundamentum, quod est fides, per verbum Dei: Pontificem, ut in ea fundet & exercent Religionem, quæ est ejus anima & perfectio; communicando hominibus gratiam & dona Dei per Sacramenta, & offerendo Deo gratitudinem & officia hominum per sacrificium. Quàm meritò hortatur Christianos S. Paulus, ut considerent Jesum Christum & excelsas atque augustas ejus dotes; & quanta est hominum cœcitas, quòd eas tam parum adorent & scrutentur, tamque exiguum ex iis fructum ad mores suos traducant! Attentio, æstimatio, dependentia, unio, obedientia.

2 *Qui fidelis est ei, qui fecit illum, sicut & Num. 71*
Moyſes in omni domo ejus.

9. Relatio: cum Moyſe figura Jesu Christi in fidelitate sua circa ministerium suum. . Unus ex præcipuis characteribus unius Vicarii Jesu Christi & veri Pastoris est fidelitas in annuncian-
 7.
 da hominibus veritate & voluntate Dei, in promovenda ipsius causa, in reconciliatione peccatorum.

3 *Amplioris enim gloria iste præ Moyſe dignus est habitus. quanto ampliore honorem habet domus, qui fabricavit illam.*

4 *Omnis namque domus fabricatur ab aliquo: qui autem omnia creavit, Deus est.*

Quidquid magni & splendidi in Moyſe & lege reperitur rude tantum lineamentum est magnitudinis Jesu Christi, qui est Deus legis & Creator Moyſis. Hic ductor tantum erat populi Israel, Ecclesiæ figurativæ, Jesus Christus ipse Ecclesiam suam fecit & totum mundum.

5. *Et Moyſes quidem fidelis erat in tota domo ejus tamquam famulus, in testimonium eorum quæ dicenda erant:*

Fidelitas unius ministri in eo sita est, ut doceat
 ceat

ceat sine mixtione & sine studio quæstus quidquid didicit à magistro suo nulla parte imminutum. Doctrinæ Jesu Christi suam substitueret, criminosa infidelitas est.

6 *Christus verotamquam filius in domo sua: quæ domus sumus nos, si fiduciam, & gloriam spei usque ad finem, firmam retineamus.*

Audiendi sunt Moyse & pastores veluti qui nobis annunciant voluntatem Dei; sed in J. Christo fiducia collocanda est, veluti in eo, qui illam adimplet in nobis. O Jesu, ipse exerce omnem auctoritatem in cor meum, quæ tibi debetur, cum illud sit domus tua & opus tuum: da mihi fiduciam istam perfectam in gratia tua pro vita præsentis, & spem istam inconcussam de bonis futuri seculi, quæ facit nos triumphare de malis.

§. 2. NON INDURARE COR SUUM, MORE JUDÆORUM. CONSERVARE USQUE IN FINEM PARTICIPATIONEM J. CHRISTI, ET ESSE NOVUM.

7 *Quapropter sicut dicit Spiritus sanctus: Hæc die si vocem ejus audieritis,*

Pf. 94.8. 8 Nolite obdurare corda vestra, sicut in exacerbatione secundum diem tentationis in deserto.

Infr. 47.

8. Spiritus Sanctus in Psalmis loquitur, & de Jesu Christo loquitur, jubetque nos audire vocem ejus. A quanto tempore nobis, & quot modis loquitur! Quot Christiani illum corde Judaico & obdurato audiunt! A tali corde quid aliud expectari potest, quam obmurmuratio, infidelitas, contradictio, & abusus verbi & gratiarum Dei, donec Moyse loquetur auribus carnis, & Jesus Christus non loquetur auribus cordis.

9 *Ubi tentaverunt me patres vestri; probaverunt & viderunt opera mea.*

Quantò inexcusabiliore ille inter Christianos; qui

qui adhuc de veritate verbi ejus dubitant, possunt prodigia, quæ illud confirmant! . Qui Judaico more accipit immixtas afflictiones, facile obliviscitur quæcumque Deus propter ipsum fecit. . Tantum abest, ut miracula & signa demonstrantia potentiam Dei, quorum desiderium ingerit curiositas vel infidelitas, conducant ad sananda vitia, ut potius iis augmentum sint allatura.

10 *Quadraginta annis: Propter quod infensus fui generationi huic, & dixi: Semper errant corde. Ipsi autem non cognoverunt vias meas,*

Terra est velut desertum, & duratio seculorum, velut quadraginta anni itineris & erroris. Qui finit effluere tempus istud patientiæ Dei, nec revertitur ad eum, non intrabit in requiem Dei. Ignorantia viarum ipsius non reddidit Judæos excusabiles; numquid excusabit Christianos?

11 *Sicut juravi in ira mea: Si introibunt in requiem meam.*

Quis ad hoc verbum non cohorrescit: exulare in æternum à requie Dei, & partem non amplius habere, nisi in ira & furore ejus? Nihil amplius ad Judæos pertinet, propter nos modò scriptum est.

12 *Videte fratres, ne fortè sit in aliquo vestrum cor malum incredulitatis, discedendi à Deo vivo?*

Scrutetur unusquisque cor suum, & interroget fidem suam. Tales reperire est, qui multam se fidem habere credant, & vix Deo hæreant. Quid intérest ad æternitatem, an doctrina fidei, an vita fidei rejiciatur, si damneris, seu huic, seu illi infidelis existas?

13 *Sed adhortamini vosmetipsos per singulos dies, donec Hodie cognominatur, ut non obduretur quis ex vobis fallaciâ peccati.*

Vita præsens non est nisi unus dies: beatus qui bene pro æternitate illum impendit! Non possumus nimis sæpe hanc veritatem sermonibus vel cum animis nostris ipsi tractare, ut excitemus

nos ad vivendum secundum Evangelium. . Sensim cor induratur respectu veritatum Christianarum, quando quis non animosè impugnat naturalem suam corruptionem.

14 *Participes enim Christi effecti sumus: si tamen initium substantia ejus usque ad finem firmum retineamus.*

Quam oppositionem non debet in nobis producere adversus peccatum patris nostra in Christo. Frustra enim nobis blandimur, quòd in communionem gratiæ & mysteriorum ipsius intraverimus, nisi in ea perseveremus. . Si subsistere in Christo, ablutum esse ipsius sanguine, animari spiritu, carne nutrirì, adumbratio quædam ac delineatio est, & semen ejus quod aliquando in ipso futuri sumus, quì sit, ô Deus meus, ut tam tenaciter terræ adhæreamus; ut tantam felicitatem pro re tantilla in discrimen conjiciamus?

15 *Dum dicitur: Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra, quemadmodum in illa exacerbatione.*

Caveamus, ne illud hodie, quo Deus nobis in misericordia sua loquitur, sequatur nobis unum postridie silentii, iræ & indignationis. Inobedientia, oblivio beneficiorum Dei, memoria & desiderium falsarum deliciarum Ægypti ad obdurationem Judæos perduxerunt; caveamus ne in eam etiam iisdem gradibus delabamur.

16 *Quidam enim audientes exacerbaverunt, sed non universi qui profecti sunt ex Ægypto per Moysen.*

Qui enim sunt, qui cum vocem ejus audissent, irritaverunt Deum per contradictiones suas? Numquid hoc omnibus evenit, quos Moyses ex Ægypto eduxerat? (is est sensus textûs Græci secundum S. Chrysostomum & Theodoretum) ne igitur nobis blandiamur, quòd per Baptismum Ægyptum reliquerimus, nisi deponamus eam oppositionem & inobedientiam cordis nostri adversus legem & maximas Evangelii,

17 Quibus autem infensus est quadraginta annis? Nonne illis, qui peccaverunt, quorum cada-
vera prostrata sunt in deserto? Num. 14. 37.

Quid sunt contradictiones Judæorum contra verbum Dei, si conferantur cum contradictione morum tot Christianorum adversus vocem sanguinis, vitæ & magnitudinis Jesu Christi? At etiam quid est illa punitio & mors corporalis, si conferatur cum inferno & morte nunquam finiendis?

18 Quibus autem juravit non introire in requiem ipsius, nisi illis, qui increduli fuerunt?

19 Et videmus, quia non potuerunt introire propter incredulitatem.

Nulla est terra promissa Judæis non obedientibus voci Dei per Moysen loquentis; nulla salus Christianis non obedientibus voci Dei loquentis nobis per Filium suum. Deus id juramento confirmat, & ei non creditur. Eventus monstrabit, sed serò, quid sit non audire vocem Dei, quemadmodum ostendit Judæis. Præveniamus per opera fidei poenam incredulitatis. Non est satis ut quis sit Fidelis, quòd non impugnet mysteria fidei; non oportet ejus maximis repugnare per vitam Evangelio contrariam, seu per crassa & externa crimina, seu per spiritualia & interna, superbiam, invidiam, &c.

CAPUT IV.

§. I. INGRESSE IN SABBATUM SPIRITUALE,
ET REQUIESCERE IN DEO.

TImeamus ergo ne forte relictâ pollicitatione introeundi in requiem ejus, existimetur aliquis ex vobis deesse,

Quotusquisque est, cui curæ vitæ præsentis, vel amor quietis carnalis non inducant oblivionem requietis Dei & vitæ præsentis? Paululum terræ nos occupat; & promissiones cœlestes ex mente nostra evanescent, N 2

2 Etenim & nobis nuntiaturum est, quemadmodum & illis: sed non profuit illis sermo auditus, non admistus fidei ex iis quæ audierunt.

Ea nobis quotidie annuntiatur: an vita nostra nobis testimonium perhibet nos eam credere? In magno isto Christianorum numero, qui audiunt verbum Dei, eheu! quàm pauci sunt, in quibus admisceatur fidei; pauciores, in quibus illud sequantur opera.

3 Ingrediemur enim in requiem, qui credidimus; quemadmodum dixit: Sicut iuravi in ira mea: Si introibunt in requiem meam: & quidem operibus ab institutione mundi perfectis.

Fides cœlum aperit, sed fides animata charitate, nutrita operibus bonis, & per mortificationem sensuum perfecta. Deus non ingreditur in requiem suam, nisi perfectis operibus suis, & nos in eam ingredi posse nos putamus non adimpletis iis, quæ nobis facienda imposuit? Decretum æternum misericordiæ Dei, quo vult introducere Electos suos in requiem suam, an minus efficax & minus infallibile, quàm iudicium iræ ipsius, quo ab eo excluduntur increduli? Timeamus, sed sperando; speremus, sed laborando.

Gen. 2. 2:

4 Dixit enim in quodam loco de die septima sic: Et requievit Deus die septimâ ab omnibus operibus suis,

5 Et in illo rursum: si introibunt in requiem meam.

Septimus dies est dies quietis & sanctificationis. Deus velut egreditur ex seipso per creationem operum suorum; & per requiem suam in seipsum ingreditur, ejus gloriam ad se referendo, atque iis in seipso finem suum, perfectionem & consummationem constituendo. Jam inde debemus incipere ingredi in requiem Dei separando nos à nobis ipsis & à creaturis, & renuntiando omni ei quod ex peccato est, ut adhareamus Deo, atque ita nostram in ipso sanctificationem inveniamus, ut aliquando consum-

summemur in unitate ipsius & fruamur ipso in Filio ejus per Spiritum ipsius.

6 Quoniam ergo superest introire quosdam in illam, & ii, quibus prioribus annuntiatum est, non introierunt propter incredulitatem:

Judaicum est quærere beatitudinem terrenam, & figurativam istam requiem unius regionis opulentæ & abundantis: qui ad imaginem Dei & propter Deum factus est, non debet requiescere, nisi in Deo. Si ingratitude, inobedientia, & amor Ægypti Israëlitas figurâ istâ indignos reddiderunt, quanto magis Christianum verâ istâ requie indignum reddent?

7 Iterum terminat diem quemdam, Hodie, in David dicendo, post tantum temporis, sicut supra dictum est: Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra.

Quodammodò justum erat, ut David, qui Jesu Christi certamina & humiliationes in persona sua figuraverat, etiam Apostolus esset & Prædicator bonorum æternorum & requietis cœlestis. Vita præsens dies unicus est, sed dies iste valde longus est ei, qui ardentem æternitatem desiderat. Peccatoribus dies est requietis, voluptatum, honorum & divitiarum, sed eos æternâ Dei requie privans. Acquiescamus in verbo & veritate ejus per fidem & obedientiam, ut jam inde incipiamus eam requiem, quæ non finietur, & istud sabbathum, quod nullo vespere claudetur.

8 Nam si eis Jesus requiem præstitisset, numquam de alia loqueretur, posthac, die.

Josue & requies, in quam populum Dei introducit, figura erant Jesu, & duplicis requietis novi Testamenti: requietis, quæ hominem liberat ab operibus mortalibus peccati, & operibus mortuis & figurativis legis: requietis cœlestis, quò dirigit & inducit Electos suos. Promissiones, quæ non sunt adimpletæ in populo Judaico, modo quodam planè divino adimplen-

tur in populo Christiano. Requies terrena, uti & Judaica, isto nomine indignæ sunt.

9 *Itaque relinquitur sabbatismus populo Dei.*

Sabbathum vel Dominica dies, quæ in ejus locum successit, cur nobis conceditur, nisi ut cogitemus de vero sabbatho populi electi, quod nobis reservatur in coelo post labores vitæ hujus, & ut nos ad illud requiescendo præparemus & expurgando nos ab operibus servilibus peccati? Qui dicit sabbathum, dicit requiem & sanctificationem; violat sabbathum Christianus, qui non in eo elaborat, ut seipsum sanctificet.

10 *Qui enim ingressus est in requiem ejus: etiam ipse requievit ab operibus suis, sicut à suis Deus.*

Requies Dei est vita & gloria æterna: ingreditur in requiem ejus, qui ingreditur in gloriam & beatitudinem ipsius. Requies Dei est principium causa & exemplar quietis hominis: qui illam alibi querit, non invenit nisi inquietudinem & laborem: qui illam inveniet, deinceps non aliare occupabitur, nisi videndo Deo sine fine, amando sine fastidio, & laudando sine defatigatione.

11 *Festinemus ergo ingredi in illam requiem: ut ne in idipsum quis incidat incredulitatis exemplum.*

Potestne quis nimis festinare tendendo ad istam requiem, in qua homo Deo adeò perfectè consecrabitur, tam perfectè unietur, sanctificabitur & consummabitur in illo. Eum ardorem affert fides viva, quo impulsus currimus in via Dei, & tendimus ad istam requiem: absque ea non minùs in homine Christiano, quàm in Judaico nihilest, nisi animi dejectio, fastidium, ignavia, oblivio promissionum Dei.

§. 2. VERBUM DEI EFFICAX ET PENETRANS.
JESUS CHRISTUS TENTATUS ABSQUE PEC-
CATO. THRONUS GRATIÆ. FIDUCIA.

12 *Vivus est enim sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti: & pertingens usque ad divisionem animæ ac spiritus, compagum quoque ac medullarum, & discretor cogitationum & intentionum cordis.*

Si Christianus incredulus & inobediens non perit gladio materiali uti Judæus in deserto; alium timere debet multò terribiliorem. Verbum Dei in ore Jesu Christi gladius est utraque parte acutus: si non fuerit gladius circumcisionis ad separandam animam à peccato; erit gladius maledictionis & anathematis ad eam separandam à Deo suo, qui est sabbathum & requies ejus. Qui verbum Dei negligit, & ei per fidem non adhæret; habebit in eo accusatorem nulli parciturum, testem qui cordis intima scrutatur, judicem inexorabilem & incorruptibilem, & tortorem, qui per remorsus, timorem judiciorum Dei & sensum interiorem vindictæ & furoris ipsius torquet hominem usque in intimos viscerum sinus, & in secretissimos conscientia recessus.

13 *Et non est ulla creatura invisibilis in conspectu ejus: omnia autem nuda & aperta sunt oculis ejus, ad quem nobis sermo.*

Pf. 33.

16.

Eccl. 5.

Quàm terribile est in Jesu Christo verbum Dei! Sed quid de ipso Jesu Christo censendum qui nos judicaturus est? Si Judæus vitare non potuit manum Angeli, quæ etiam maximè secreta infidelitas poterit subrepsingere oculos & iram Filii Dei, irritati per contemptum sanguinis sui & mysteriorum suorum.

20.

14 *Habentes ergo pontificem magnum, qui penetravit calos, Jesum filium Dei: teneamus confessionem.*

Jesus Christus, postquam fuisset Apostolus

mysteriorum suorum, & obsignasset sanguine suo fidem, quam prædicaverat, per hoc ipsum meritus est ingredi in illam requiem, quam nobis annuntiaverat, & in ea accipere summum Pontificatum in æternum.. Qualis Religio, quæ fidei excellentia, quæ Pontificem habet ipsum Deum, quem adorat! Nihil offerebatur Deo in templo, nisi manibus Sacerdotum; nihil recipit Deus in cœlo nisi per Filium suum, & nihil debet illi offerri, nisi per ipsum; preces, sacrificia, opera bona, laudes, passionēs, bona desideria, &c.

15 Non enim habemus pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris; tentatum autem per omnia pro similitudine absque peccato.

Conjunctio plena consolationis in summo Sacerdote nostro, altissimæ sublimitatis cum applicatione ad nostras necessitates; & summæ sanctitatis cum compassione erga peccatores. Illud est exemplar Sacerdotum, qui debent ad Deum assurgere, atque se illi unire per orationem & meditationem veritatum Religionis; & demittere se ad necessitates & infirmitates animarum per compassionem cordis & exercitium charitatis: facere se omnia omnibus; sed & arcere à se cogitationem peccati dum aliis sanandis se applicant.

16 Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiæ: ut misericordiam consequamur, & gratiam inveniamus in auxilio opportuno

Qui non habet fiduciam in Jesu Christo infidente isti throno gratiæ & misericordiæ, quomodo apparebit ante tribunal iræ & justitiæ? Quomodo vitabit secundum, si primum negligit? En id omne quod est peccatori necessarium, misericordia pro peccatis præteritis, & gratia ad bonum præsens faciendum & ad promerendum bona & requiem seculi venturi. Hi sunt fructus sacrificii Jesu Christi super terram, & exercitium Sacerdotii ejus æterni in cœlo,

CAPUT V.

§. I. PONTIFEX COMPATIENS ET VOCATUS
A DEO. JESUS ORAVIT ET CLAMAVIT
CUM LACHRYMIS. DIDICIT PATIENDO
OBEDIENTIAM.

I **O**mnis† namque Pontifex ex hominibus as-
sumptus, pro hominibus constituitur in iis
quæ sunt ad Deum, ut offerat dona, & sacrificia
pro peccatis:

† S. Tho-
ma Epif
& Mart
Item, In
Comm.
Confess
Pontif.

Meminerit semper Sacerdos & Pastor 1. se
hominem & peccatorem. 2. Se esse quidquid
est propter homines & propter peccatores. 3.
Se iis tantum esse in iis quæ sunt ad Deum.
4. Se non esse divino isto ministerio decora-
tum, ut vivat in otio, sed ut functiones il-
lius exerceat. 5. Harum præcipuam esse of-
ferre Jesum Christum & cum eo Ecclesiam ip-
sius, vota & necessitates populi sui. 6. Om-
ni ratione placare iustitiam Dei super peccatis
ovium suarum & præcipue per sacrificium ex-
piationis Corporis & Sanguinis Jesu Christi.
7. Orationem debere esse ipsius delicias; al-
tare, Centrum; sacrificium, felicitatem.

2 Qui condolere possit iis, qui ignorant, & er-
rant: quoniam & ipse circumdatus est infirmi-
tate:

8. Habere viscera misericordiæ erga pecca-
tores. 9. Instruere cum lenitate eos, qui pec-
cant per ignorantiam. 10. Acrius agere, ut
cæteri ab errore revocentur. 11. Nunquam
non habere præ oculis proprias infirmitates,
ut alios peccatores cum prudenti indulgentia
tractet.

3 Et propterea debet, quemadmodum pro populo,
ita etiam & pro semetipso offerre pro peccatis.

12 Multum orare pro populo suo & pœni-
tentiæ subsidium orationi adjungere. His duo-

bus sacrificiis, altero cordis altero corporis fit applicatio sacrificii Jesu Christi. 13 Id facere pro semetipso.

Exod. 28. 4 Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo, tamquam Aaron.

1. 2. Par. 14. Non intrare in ministerium amore elevationis, divitiarum, quietis; nec propria electione, sed vocatione Divinâ figuratâ in vocatione Aaronis. Quod nemo facere deberet, id fere omnes faciunt, cum seipsos faciant arbitros & dominos propriæ suæ vocationis.

Pf. 2. 7. 5 Sic & Christus non semetipsum clarificavit ut pontifex fieret: sed qui locutus est ad eum: Filius meus es tu, ego hodie genui te.

Pf. 109. 6 Quemadmodum & in alio loco dicit: Tu es sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech.

15. Exquirere in Jesu Christo regulas vocationis & dispensationis sacerdotalis, velut in exemplari & fonte potestatis, gratiæ & spiritus sacerdotii. 16. Illud attentè perpendere, quod gratia sacerdotii deberet semper insita esse gratiæ baptismali & vocationis divinæ in uno Christiano quemadmodum in Jesu Christo insita est sanctitati nativitatis ejus æternæ, 17. Si Deus constituit Filium suum in perfectione sacerdotii sui per resurrectionem ipsius, quæ est nova nativitas, per quam separatur à terra, & in eo statu constituitur, ut non vivat amplius nisi Deo & propter Deum; simile quidpiam deberet fieri in omnibus sacerdotibus.

7 Qui in diebus carnis suæ, preces supplicationesque ad eum, qui possit illum salvum facere à morte, cum clamore valido & lachrymis offerens, exauditus est pro sua reverentia.

18. In eo solo ponere fiduciam suam, qui potest mortuos resuscitare. 19. Profunda humilitate animare preces suas. 20. Fervidâ charitate, cujus clamor ad Deum perveniat 21.

Lacrimis

Lachrymis ex vivo dolore manantibus, & poenitentiâ interiori atque exteriori. 22. Nunquam accedere ad Deum, nisi cum isto timore religioso, & spiritu adorationis & reverentiæ, propter quem exauditus est Jesus Christus. Quot sanctas Jesu Christi in sacrificio suo dispositiones ignoraremus, nisi eas nobis Apostolus revelasset; Illæ Salvatoris lachrymæ amore & adoratione admodum certè dignæ sunt; cum eas exprimat ex oculis ipsius Dei amor, in dignissima adoratione, quam Patri suo unquam exhibuerit. Vitam ab eo petit non sibi soli, sed toti corpori electorum & membrorum suorum.

8. *Et quidem cum esset Filius Dei, didicit ex his, qua passus est, obedientiam:*

Ad quam scholam Filius Dei à Patre suo mittitur! Schola tolerantiae, humilitatis & obedientiae Dei mei, quam parum à filiis hominum frequentaris. 23. In quocumque sacerdotii gradu quis sit constitutus non debet dignitate suâ ad hoc abuti, ut eximat se à subjectione respectu legum & ordinationum Ecclesiae, aut ab accipiendis occasionibus patiendi & se humiliandi.

9. *Et consummatus, factus est omnibus obtemperantibus sibi, causa salutis aeternae,*

24. Sibi non parcere, si velit populis utilis esse ad ipsorum salutem. Eos non perducimus ad salutem, nisi in ipsorum utilitatem consumendo vitam nostram. Non debet unus pastor adspirare ad consummationem gloriae, nisi consumendo se laboribus. Ne ipse quidem Jesus Christus perfectè consecratus est Pontifex bonorum aeternorum, nisi moriendo in cruce, & mutando vitam mortalem in vitam immortalem & gloriosam. 25. Omnia sibi & aliis ab unico Salvatore Jesu Christo expectare. 26. In id incumbere ut ipsi stabiliantur in spiritu submissionis & obedientiae erga Jesum Christum qui ei salutem annexuit,

10 *Appellatus à Deo Pontifex juxta ordinem Melchisedech.*

27. Unicum agnoscere Pontificem æternum à Deo datum, & unum sacerdotem universalem, cujus alii sunt vicarii, quos associat sacerdotio suo, ut continuent super terram functiones ejus, quas exercet in cœlo, quæque in Melchisedecho figurata fuerunt.

§. 2. LAC; CIBUS SOLIDUS. CONSUETUDO IN VIRTUTE. DISCRETIO BONI ET MALI.

11 *De quo nobis grandis sermo, & interpretabilis ad dicendum: quoniam imbecilles facti estis ad audiendum.*

28. Vigilantiâ & applicatione suâ impedire ne populi incidant in ignorantiam, fastidium & incapacitatem veritatum Christianarum. Nihil est tam sublime, quàm Theologia sacerdotii & sacrificii christiani. Sæpè Ecclesiæ denegatur circa veritates multas illuminatio propter negligentiam & indignitatem populi: & quisque istius indignitatis est particeps, pro ut particeps est istius negligentia. 29. Instructiones suas eorum, qui instruuntur, capacitati attemperare.

12 *Etenim cum deberetis magistri esse propter tempus: rursum indigetis ut vos doceamini qua sine elementa exordii sermonum Dei: & facti estis quibus lacte opus sit, non solido cibo.*

Non parvus defectus est negligere altas religionis veritates. Eminens cognitio Jesu Christi est panis solidus animarum Christianarum; & ad eam deberent adspirare felicitatem, ut eâ nutrentur, & ad eam se per humilitatem præparare.

13 *Omnis enim, qui lactis est particeps, expertus est sermonis justitia: parvulus enim est.*

Est quædam infantia laudabilis, in qua debet Christianus crescere; est quædam, ex qua debet

debet egredi. Prior non novit malum; altera non satis novit bonum.

14 *Perfeſtorum autem eſt ſolidus cibus; eorum, qui pro conſuetudine exercitatos habent ſenſus ad diſcretionem boni ac mali.*

30. Officium unius Paſtoris eſt ad cognitionem Chriſtianæ perfectionis elevare animas, quas ad eam Deus vocat & diſponit. Ejus intelligentiam promeretur ſanctitas vitæ; Amor vanitatum & nugarum mundi, de quibus malunt homines quàm de myſteriis & veritatibus religionis miſcere ſermones, eos indignos reddunt, & magnum Chriſtianorum numerum in ignorantia officiorum neceſſariorum detinent, non minus, quam earum veritatum quæ maximè ædificant,

CAPUT VI.

§. I. HORRIBILIS LAPSUS POST BAPTISMUM.
JESUS CHRISTUS ITERUM CRUCIFIXUS.
TERRA STERILIS IGNI RESERVATA.

1 *Quapropter intermittentes inchoationis Chriſti ſermonem, ad perfeſtiora feramur, non ruruſum iacentes fundamentum pœnitentiæ ab operibus mortuis, & fidei ad Deum,*

Compendium doctrinæ Chriſtianæ, ſeu catechiſmi. Fundamentum juſtitie Chriſtianæ & primum caput, de quo inſtruendi ſunt, qui volunt ſe convertere, eſt corruptio naturæ, peccatum originale, & neceſſitas peccatum odio habendi, ei renuntiandi, & de eo pœnitentiam agendi. 2. Myſteria Religionis contenta in Symbolo fidei, regulæ vitæ Chriſtianæ, & ſpiritus Chriſtianiſmi.

2 *Baptiſmum doctrinæ, impoſitionis quoque manuum, ac reſurreſtionis mortuorum, & judicii æterni.*

3. *Sacramenta, myſteria, quæ continent, & diſpo-*

dispositiones, quas postulant. 4. Notitia Ecclesiae, auctoritatis, Spiritus & ceremoniarum eius, &c. 5. Resurrectio mortuorum, & quidquid ad vitam futuram pertinet, & ad felicem vel infelicem aeternitatem. 6. Iudicium particulare & generale, mors, quæ illud præcedit, purgatorium, paradysus vel infernus qui illud sequuntur, necessitas sese ad illud momentum præparandi, quod de nostra aeternitate decidit.

3 *Et hoc faciemus, siquidem permiserit Deus.*

4. *Impossibile est enim, eos qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum caeleste, & participes facti sunt Spiritus sancti,*

5 *Gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutesque sæculi venturi,*

7. Claram mentibus ingerere ideam excellentiæ gratiæ Christianæ supra iustitiam divinam. 1. Hæc umbra tantum erat iustitiæ, & hominem relinquebat in tenebris peccati; illa habet lucem vitæ, quæ est fides. 2. Hæc tantum habet dona terrena; illa, dona cœlestia, Iesum Christum, gratiam ipsius & iustitiam interiorem. 3. Hæc tantum habet legem occidentem, illa, Spiritum vivificantem. 4. Hæc tantum habet corticem litteræ Scripturarum, qui non nutrit animam; illa habet earum medullam, spiritum, intelligentiam & veritatem, quæ sunt deliciosus cordis cibus. 5. Hæc denique tantum expectat præmia temporalia; hæc habet promissionem mercedis planè divinæ, fruitionis ipsius Dei in futuro seculo. Quot commoda veris Christianis; sed qualis thesaurus iræ iis, qui Judaicè vivunt in medio Christianismi per hoc, quod adhæreant bonis, honoribus, & voluptatibus terrenis.

6 *Et prolapsi sunt; rursus renovari ad pœnitentiam, rursus crucifigentes sibi metipsis filium Dei, & ostentui habentes.*

8. Clare explicare unum esse Baptismum, qui iterari non possit; iacturam gratiæ Baptismo propriæ

priæ esse irreparabilem, aut penè irreparabilem; eam esse gratiam renovationis, per quam homo fit nova creatura & alius homo in Christo Jesu, qui nobis applicat & adeo proprias nobis reddit suam mortem & suam Resurrectionem, ut iustitia Dei non magis possit nos punire propter peccata veteris hominis, quàm si nos ipsi essemus mortui & resurrexissemus; ac denique poenitentiam posse nos Deo reconciliare & restituere in statum iustitiæ, sed non posse nos reconciliare, uti facit Baptismus; aut saltem eam non posse gratuito acquiri, ut Baptismum, sed eò non perveniri nisi per Baptismum Laboriosum lacrymarum & laborum poenitentiae. Qui contrarium posteriori huic puncto credit, incidit in errorem, quem Ecclesia damnat in Lutheranis; at quot Catholici id sustinent in praxi per vitam & maximas suas! Satisne hoc credimus, peccato mortali post Baptismum commissio nos iterum crucifigere Jesum Christum in nobismet ipsis, & toties nos reos mortis ejus reddere?

7 *Terra enim saepe venientem super se bibens imbrem, & generans herbam opportunam illis, à quibus colitur, accipit benedictionem à Deo.*

Fac, ô Deus meus, ut terra cordis mei sanguine tuo irrigata, & toties imbuta aquis salutaribus verbi tui & gratiae tuæ, reddat tibi quem exigis fructum, & à te benedictionem æternam accipiat, quam promittis.

8. *Proferens autem spinas ac tribulos, reprobata est, & maledictio proxima: cujus consummatio in combustionem.*

Quid igitur ea terrena anima fiet, quæ tam saepe recipit Sacramenta & instructiones Ecclesiæ, & non alium producit fructum, quàm luxum, vanitatem, ambitionem, avaritiam, inutilitatem, duritiem cordis erga pauperes, detractiorem, &c? Nullâ re facilius irritatur Deus, quàm usu rerum sacrarum sine conversione cordis.

9. 2. FUGERE SEGNITIEM. NITI IMMOBILITATI VERBI DEI. SPES ANIMÆ ANCHORA.

9 *Confidimus autem de vobis dilectissimi meliora, & viciniore salutis: tamen si ita loquimur.*

Is non novit artem animos hominum aptè tractandi, & corda flectendi, qui perpetuò exprobrat & invehitur. Si dejiciuntur metu damnationis & exprobrationis impœnitentiæ suæ, erigendi sunt signis æstimationis & spei.

10 *Non enim injustus Deus, ut obliviscatur operis vestri, & dilectionis quam ostendistis in nomine ipsius, qui ministrasti sanctis, & ministrasti.*

Numquid, si Paulum audias, tibi videtur Deum debere misericordiam suam ex justitia iis, qui pauperibus largiuntur, ipsumque pro ipsis se vadem constituere de eo quod ipsis super æternitate anticipatur? Eleëmofyna peccatorum perfugium est, & quidem multis ferè unicum.

11 *Cupimus autem unumquemque vestrū eandem ostentare sollicitudinem ad expletionem spei usque in finem:*

Non tam opera bona, quàm perseverantia in operibus bonis confirmat spem nostram. Charitas, quæ agendo lassatur, non est digna æternitate. Misericordia æterna, quam expectamus in præmium, unam à nobis postulat, quæ non nisi cum vita nostra finiatur.

12 *Ut non segnes efficiamini, verū imitatores eorum, qui fide & pœnitentiā hereditabunt promissiones.*

Magnitudine opus est non minus in iis quæ Dei sunt, quàm in iis, quæ sunt mundi; sed ea ex fide nascitur, & patientiā terminatur. Magnanimitas mundana in eo elucet, ut alios civexet & subjiciat sibi, Evangelica in eo, ut obediat & patiatur usque in finem.

13 *Abra-*

13 *Abrahæ namque promittens Deus, quoniam neminem habuit, per quem juraret, majorem, juravit per semetipsum,*

Numquid ergo satis foret Deum nobis sua bona promittere? Etiam per seipsum id jurat, nec videmur fidem illi adhibere. Si non impune verbum ipsius negligitur, quid erit de illius jurejurando?

14 *Dicens: Nisi benedicens, benedicam te, & multiplicans multiplicabo te.* Gen. 22, 16.

Filii Abrahæ sumus, imitando fidem ejus, obedientiam, contemptum sæculi præsentis, abstractionem animi ab omnibus, quæ illi erant charissima, si volumus frui promissis quæ accepit filiis suis.

15 *Et sic longanimiter ferens, adeptus est re-promissionem.*

Character unius hæredis promissionis, & filii Abrahæ est, in omnibus infatigabiliter expectare momenta Dei. Patientia Abrahæ respectu ipsius magnum exemplum est filiis fidei ipsius; & fidelitas Dei erga Abraham est arrha & pignus promissionum, quod nobis debet omnem adimere inquietudinem.

16 *Homines enim per majorem sui jurant: & omnis controversia eorum finis, ad confirmationem, est juramentum.*

Fides & spes nostra nititur jurejurando Veritatis ipsius, & dubitamus? Credimus homini, qui in testem veritatis verbi sui Deum assumit, & Deo juranti non credit tantus creaturarum numerus!

17 *In quo abundantius volens Deus ostendere pollicitationis hæredibus immobilitatem consilii sui, interposuit iusjurandum:*

Nequaquam profectò salus Electorum committitur levitati & inconstantia propria voluntatis eorum, sed fundatur in voluntate immobili, promissione infallibili, & inviolabili jurejurando ipsius Dei.

18 *Ut per duas res immobiles, quibus impossibile est mentiri Deum, fortissimum solatium habeamus, qui confugimus ad tenendam propositam spem:*

Nihil est quod maiorem afferat consolationem cordi fidei pleno, quàm scire salutem suam esse in manibus Dei, qui non possit falli in consiliis suis, nec fallere in promissis. Inquiramus quod non videmus, contemnamus quod videmus. Nullum habet homo Christianus in malis suis perfugium, nisi in futuro, nullum præsidium, nisi fidem & spem suam.

19 *Quam sicut anchoram habemus animam tutam ac firmam, & incedentem usque ad interiora velaminis.*

Mundus mare est, ubi regnant venti tentationum, quodque tempestate afflictionum agitur; ejus ludibrium fertur anima nostra, quamdiu non est Deo alligata anchora firmæ spei de æternitate beata.

20 *Ubi præcursor pro nobis introivit Jesus, secundum ordinem melchisedech Pontifex factus in æternum.*

Jesus Christus in cœlo spei nostræ fundamentum est. Quid nobis profuisset illum habere victimam in morte sua, nisi fuisset constitutus Pontifex noster & Caput nostrum per resurrectionem suam? Fideliter conspiremus cum ipso ut victimam ad destruendum peccatum per mortificationem, ut fecit ipse per mortem suam: ad uniendos nos ipsi, ut capiti nostro, ut communicemus vitæ ipsius novæ, & cum ipso in cœlo habitemus: ad nos offerendos & consecrandos Deo per ipsum & cum ipso velut Sacerdote & pontifice, & in ea qualitate, mediatore nostro.

CAPUT VII.

9. I. SAEERDOTIUM JESU CHRISTI, FIGURATUM PER MELCHISEDECHUM, MAJUS QUAM AARONIS. LEX VETUS IMPOTENS ET ABOLITA.

Hic enim Melchisedech, rex Salem sacerdos Dei summi, qui obviavit Abrahae regresso à cade regum & benedixit ei:

Discamus ex toto hoc capite Jesum Christum scrutari in scripturis antiquis, & cognoscere præstantiores ejus qualitates in figuris. S. Paulus pro fundo doctrinæ habet id, quod quidam haberent pro ridicule mystico, nisi id faceret unus Apostolus & ipse Spiritus Sanctus.

Qualitates, excellentiæ & differentiæ Sacerdotii Jesu Christi à Sacerdotio Aaronis ab iis ductæ quæ in Melchisedecho sunt gerente similitudinem prioris & cujus nomen ipsum totum est Propheticum & mysteriis plenum.

1. Jesus Christus sociat in persona sua nomen, Dignitatem & auctoritatem Regis & Pontificis, cujus fons est plenitudo & perfectio. Rex, ut regat populum suum, pugnet in ipso, & peccati victorem efficiat: sacerdos, ut consecret & sanctificet membra sua & in totam æternitatem benedicat, secundum veritatem benedictionis Abrahamæ promissæ, & faciat illos secum & in se offerre sacrificium æternum charitatis & laudis divinæ. 2. Jesus Christus non nisi post victoriam de principe mundi & peccato relatam pontifex constitutus est; nihil simile in Aarone. Qui audet in sacerdotium Jesu Christi ingredi, antequam didicerit sibi ipsi imperare, imo antequam inceperit impugnare & vincere passionem suam, indignè ingreditur. 3. Sacerdotium Jesu Christi

sti fons est omnium benedictionum, sacerdotium legis nullam veram dat, uti nec ipsa lex.

2 Cui & decimas omnium divisit Abraham: primum quidem qui interpretatur rex justitia: deinde autem & rex Salem, quod est, rex pacis,

4. Non nisi decima Aaroni debetur: debetur totum Jesu Christo propter Deum. Beati filii veri Abrahami, qui in æternum ad Deum referent per Jesum Christum justitiam & gloriam suam, in quibus omnes ipsorum divitiæ sitæ sunt! 5. Aaron non nisi umbram habet veræ justitiæ, quam ipsius sacerdotium attingere non potuit; Jesus Christus illam facit nasci, donat, & regenerare facit tamquam ejus supremus dominus, cum sit ipsa justitia in æternitate, & se justitiam nostram fecerit in tempore. 6. Jesus Christus regnare facit in cœlesti Jerusalem pacem æternam, & ipse est in tempore pax nostra; quam impotens est Aaron ut id efficiat! O Jesu, Rex justitiæ & pacis per sacerdotium tuum, utramque stabili in cordibus nostris, & in tota Ecclesia tua.

Sine patre, sine matre, sine genealogia, neque initium dierum, neque finem vite habens, assumptus autem filio Dei, manet sacerdos in perpetuum.

7. Sacerdotes legis sacerdotium suum accipiunt è manu hominum; J. Christus majores non habet, à quibus suum accipiat. 8. Jus priorum fundatur in una genealogia; Jesus Christus nullâ re simili indiget, ut suum justificet. 9. Titulus Jesu Christi nativitas ipsius æterna & renascentia pro æternitate; alii inceperunt & desierunt. Omnia in Scripturis loquuntur, etiam ipsum silentium: illud sæpè multum dicit, si quis satis intelligat. Hanc Theologiam bene intelligamus, in consiliis Dei Jesum Christum esse ante figuras, ipsum esse archetypum, eas esse quædam ejus imitamina ex ipso expicta, non ipsum ex illis,

Mel.

Melchisedechum ex Jesu Christo, cujus est imago, non Jesum Christum ex illo. Memenote, Sacerdotes novæ legis, ut cognatos habeatis, quasi non habentes, ut sicut Melchisedech & Jesus Christus nativitatis carnalis commoda contemnatis; ut prolixis Genealogiis non superbiatis; obliviscamini tempus, & tantum de æternitate cogitetis.

4 Intuemini autem quantus sit hic, cui & decimas dedit de præcipuis Abraham patriarcha.

5 Et quidem de filiis Levi sacerdotium accipientes, mandatum habent decimas sumere à populo secundum legem, id est, à fratribus suis: Deut. 8.
3. Joan.
14. 4. quamquam & ipsi exierint de lumbis Abrahæ.

10. Jesus Christus incomparabiliter major est Abrahamo, à quo genus ducere totam gloriam suam ducunt sacerdotes aaronici. 11. Major Melchisedecho, cui Abrahamus decimam solvit; cum debeamus nos ipsos Jesu Christo. 12. Levitæ non accipiunt decimam, nisi à filiis Abrahæ; Jesus Christus adorationem & cultum ab hominibus & angelis. Magnitudinem ejus adoremus: exhibeamus in omnibus solemnia obsequia pontifici, per quem solum adorare Deum possumus, & qui ipse est Deus, quem adoremus.

6 Cujus autem generatio non annumeratur in eis, decimas sumpsit ab Abraham, & hunc, qui habebat repromissiones benedixit.

7 Sine ulla autem contradictione, quod minus est, à meliore benedicitur.

13. Aaron non nisi filiis legis benedicit; Jesus Christus filiis promissis, & ipsi eorum Patri. Adspiremus ad spiritum adoptionis & amoris, in quo consistit & benedictio Filii & promissio Patris pro hac vita. Potestas solemniter & cum auctoritate benedicendi fidelibus, qualis est in Episcopis & sacerdotibus nota est eminentiæ & jurisdictionis eorum. Omnes eorum benedictionem accipiunt, in quocumque

cumque sint gradu constituti ; omnes igitur illis debent reverentiam , submissionem & obedientiam.

7 Et hic quidem , decimas morientes homines accipiunt : ibi autem contestatur , quia vivit.

14. Sacerdotes mortales accipiunt ab hominibus mortalibus officia tantum transitoria ; Jesus Christus semper vivens post resurrectionem suam accipit ab electis suis officia cultus æterni cum fruitione omnium jurium sacerdotii sui in sua perfectione.

9 Et (ut ita dictum sit) per Abraham , & Levi , qui decimas accepit , decimatus est :

10 Adbuc enim in lumbis patris erat , quando obviavit ei Melchisedech.

15 Levitæ decimam solverunt in persona Abrahamæ Capitis sui & stipitis familiæ suæ , & Jesu Christo per Melchisedechum repræsentato solemne obsequium exhibuerunt : hoc est, Sacerdotium Leviticum Sacerdotio Christiano. Jesus Christus nulli decimam solvit , & eam ab omnibus accipit. . Sacerdotes à Jesu Christo accipiunt quod dant Fidelibus ; debent etiam ad eum referre honorem , quem ab ipsis accipiunt.

11 Si ergo consummatio per sacerdotium Leviticum erat (populus enim sub ipso legem accepit) quid adhuc necessarium fuit , secundum ordinem Melchisedech alium surgere sacerdotem , & non secundum ordinem Aaron dici ?

16 Sacerdotium Levi incapax est ut honoret Deum , vel sanctificet homines ; Sacerdotium Jesu Christi continet omnem Religionem cœli & terræ , & fons est omnis sanctificationis hominum. . Nihil fieri aut sperari potest , nisi per Jesum Christum solum & verum Sacerdotem Altissimi. Non possumus Deum adorare , nec nos ipsos illi offerre , nec ullum exhibere officium Religionis , nisi per Jesum Christum.

12 Translato enim sacerdotio , necesse est ut & legis translatio fiat.

17 Sacerdotium istud erat mutationi obnoxium; at Sacerdotium Jesu Christi immutabile est. Nunquam erit alia, quā ad Deum eatur, via, quā Sacerdotium Jesu Christi. Lex & Sacerdotium inseparabilia sunt: Fœderis mediator est Sacerdos, sacrificium est signaculum, lex, conditio. Jesus Christus substituitur in locum Moyse & Araonis; sacrificium ipsius in locum Leviticorum: & charitas legi addita, cujus est perfectio & adimpletio. Non amplius per Aarōnem acceditur ad Deum, sed per Jesum Christum; non amplius lex à Moyse accipitur, sed à Jesu Christo, & modus eam dandi ipsi proprius est, ut eam ponat in cordibus nostris per charitatem.

13 *In quo enim hac dicuntur, de alia tribu est, de qua nullus altari præsens fuit.*

18 Unus est ex tribu Levi; alter ex tribu Juda. Sacerdotium translatum in tribum Regiam in persona Jesu Christi significat nobis, eum qui vult dignè exercere Sacerdotium suum, habere debere cor Regium, quo efferatur supra carnem & sanguinem, supra omnem timorem & spem mundanam, efficiat ipsum dominum suarum passionum, & inspiret ipsi sanctam quamdam ambitionem dilatandi regnum Jesu Christi depugnando adversus peccatum. Non nisi his conditionibus omnes Christiani sunt Sacerdotes & Reges in Jesu Christo.

14 *Manifestum est enim quòd ex Juda ortus sit Dominus noster: in qua tribu nihil de sacerdotibus Moyses locutus est.*

19 Sacerdotium Leviticum erat ordinatum per legem, & uni particulari tribui annexum; Sacerdotium Jesu Christi à lege independens, ortum est in tribu Juda, sed nulli tribui vel nationi annexum. Caveamus in Sacerdotio Jesu Christi vivere secundum arctum spiritum Sacerdotii veteris. Zelus & charitas unius Sacerdotis & minus Episcopi nullis debet limitibus contineri, sicut nec Sacerdotium quo ornatus est, 15

15 Et amplius adhuc manifestum est; si secundum similitudinem Melchisedech exurgat alius sacerdos,

16 Qui non secundum legem mandati carnalis factus est, sed secundum virtutem vite insolubilis.

Ps. 109, 4. 17 Contestatur enim: Quoniam tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech.

20. Sacerdotium vetus fundatum in carnali successione; Sacerdotium Jesu Christi. in vita resuscitata, gloriosa & immortali.. Sacerdos Jesu Christi debet esse homo quasi resuscitatus ~~et~~ dignitatem capeffat & jura Jesu Christi resuscitati

18 Reprobatio quidem fit precedentis mandati, propter infirmitatem ejus, & inutilitatem:

21. Totum est impotens & inutile in veteri Sacerdotio, nisi ad promittendum, significandum & figurandum Jesum Christum. Totum est sanctum & efficax in novo sacerdote nostro. In eo uno est tota fiducia nostra.

19 Nihil enim ad perfectum adduxit lex: introductio verò melioris spei, per quam proximamus ad Deum.

22. Vetus homines reliquit à Deo remotos, illique oppositos; Novum unit Deo, reconciliando eos illi, & efficiendo membra Jesu Christi, potestatem illis dando interpellandi Patrem suum, & jus illis acquirendo ipso fruendi in caelo., Semper meminerimus proprium effectum Sacerdotii Jesu Christi hunc esse, ut nos à terra separet, & ad coelum elevet corda nostra, quo nos deducturus est, ut illic Deo perfectè consecret.

§. 2. JESUS CHRISTUS PONTIFEX SANCTUS ET PERFECTUS; SEMETIPSUM OFFERENS SEMPER VIVENS, ET INTERPELLANS PRO NOBIS.

20 Et quantum est non sine jurejurando (alii quidem sine jurejurando sacerdotes facti sunt;

21 Hic autem cum jurejurande, per eum, qui

qui dixit ad illum: juravit Dominus, & non poenitebit eum: tu es sacerdos in æternum.)

Ibid.

23. Vetus sine jurejurando constitutum, quasi aliquando abrogandum; novum J. C. constituitur jurejurando, quo ejus immutabilitas confirmatur. Beatus Christianus, in cujus bonum Deus constituit Sacerdotium immutabile & æternum, quod respondet charitati æternæ & immutabili ipsius erga Electos suos! Beatus, quod semper, omni loco, omni momento habeat per quem accedat ad Deum, & per quem illi se consecret.

22 *In tantum melioris testamenti sponsor factus est Jesus.*

24 Aaron & successores ejus temporalis tantum foederis mediatores erant; Jesus Christus foederis spiritualis, æterni & prorsus divini, quod sit in ipsa hominis-Dei persona. Adoratio. Gratiarum actio. Unio cum Jesu Christo. Manifestum est, quanti sit momenti habere apud Regem mediatorem Filium ejus unicum; sed non apparet maximam Christianorum partem satis capere quantum sit habere Jesum Christum mediatorem apud Deum Patrem.

23 *Et alii quidem plures facti sunt sacerdotes, & circo quod morte prohiberentur permanere:*

24 *Hic autem eo quod maneat in æternum, semper æternum habet sacerdotium.*

25. Multi Sacerdotes sibi invicem successerunt in ordine Aaron; Jesus Christus obtinet suum solus omni tempore & loco, in coelo & in terra. Quanta est dignitas Sacerdotii Ecclesiæ Christianæ, quod effecit hominem Sacerdotem Sacerdotio Jesu Christi, non assignando illum Jesu Christi successorem, sed efficiendo unum eundemque cum ipso & in ipso Sacerdotem? Quanta debet ejus esse sanctitas?

25 *Unde & salvare in perpetuum potest accedentes per semetipsum ad Deum: semper vivens ad interpellandum pro nobis.*

26 Mors Sacerdotum Leviticorum erat terminus

Tom. III.

○

minus

minus auctoritatis & ministerii ipsorum ; mors Jesu Christi est meritum & porta , per quam ingreditur in Sacerdotium suum , estque sacrificium, unde accipit quod offerat in æternum. Sancti exemplo & per merita Jesu Christi nihil morte suâ amittunt, è contrario confirmat ipsis possessionem verorum bonorum. Beatus, qui per sacrificium rei sibi charissimæ, imò vitæ suæ promeretur sibi locum in corpore summi ipsius Sacerdotis!

26. *Talis enim decebat ut nobis esset pontifex, sanctus, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus, & excelsior cælis factus.*

27. Alii nascuntur peccatores, & Deo adversi; hic natus est sanctus Dei, & consecratus Deo per Spiritum ipsius, & per ipsam ipsius divinitatem: *Sanctus.* 28. Illi sunt totâ suâ vitâ peccato obnoxii; hic non potest peccare: *Innocens.* 29. Jesus Christus non potuit contrahere ullam irregularitatem, imò nec ullam impuritatem legalem, cum non esset subiectus legi, quæ iis obnoxios reddebat Sacerdotes Aaronicos; *Impollutus.* 30. Jesus Christus est segregatus à conditione Levitarum, qui erant peccatores, obnoxii poenis peccati coram Deo & hominibus: *Segregatus &c.* 31. Hi tantum inter peccatores sunt Sacerdotes: Jesus Christus in templo coelesti & in splendoribus Sanctorum: *Excelsior &c.* Nullus Sacerdotum Jesu Christi habet, uti ipse, ingentiam sanctitatem; sed Ecclesia vult ut habeat innocentiam baptismalem vel per fidelitatem ipsius conservatam, vel saltem dignâ poenitentia recuperatam. Qui amat conversationem cum peccatoribus citra necessitatem charitatis aut vitæ civilis, & terræ adhæret, non est dignus Sacerdotio Jesu Christi.

Levit.
16. 6.

27. *Qui non habet necessitatem quotidie, quemadmodum sacerdotes, prius pro suis delictis hostias offerre, deinde pro populi: hoc enim fecit semel, seipsum offerendo.*

32. *Jesu Christi non habet peccata quæ expiet;*

piet; quis aliorum non est iis pollutus? 33. Sacrificium ipsius non debet, ut alia, iterari. 34. Non aliunde sibi hostias mutuatur; semetipsum offert tamquam solum dignum Deo. . Proprium miseriarum memoriam ne perdamus in elevatione nostra, Constanter id agamus, ut antequam exerceamus ministerium sacrum, vel offeramus sacrificium Jesu Christi pro aliorum sanctificatione, nos ipsos per orationem, poenitentiam & sacrificium passionum nostrarum purificemus.

28 Lex enim homines constituit sacerdotes infirmitatem habentes: sermo autem iurisiurandi, qui post legem est, Filium in æternum perfectum.

35. Omnes alii Sacerdotes nihil sunt, nisi infirmitas & miseria; Jesus Christus solus sanctitatem habet consummatam, infinitam, æternam. Conemur saltem humiliter agnoscere vilitatem nostram & indignitatem coram Deo, & ubi se occasiones offerunt, coram hominibus propter eas humiliationem lubenter pati.

C A P U T VIII.

§. I. CHRISTUS IN COELIS SEDENS; MINISTER TABERNACULI VERI; NOVI TESTAMENTI MEDIATOR.

I. **C**apitulum autem super ea quæ dicuntur: Talem habemus pontificem, qui consedit in dextera sedis magnitudinis in celis,

Clavis totius hujus Epistolæ, compendium scientiæ Sacerdotii Jesu Christi, & fundamentum novi Testamenti est, quod Jesus Christus sit Sacerdos tantum pro cælo & in gloria, & omnem ritum religionis externum, qui in terra peragitur, non nisi figuram esse illius, quam exercet ad dexteram Dei in æternum. Quam excellens religio, cujus Sacerdos sociat in persona sua summam sanctitatem, cum summa potestate

te! Quantamcumque corruptionem & infirmitatem in nobismet ipsis sentiamus, qui possumus in tali Mediatore fiduciam non habere?

2 *Sanctorum minister, & tabernaculi veri, quod finxit Dominus, & non homo.*

3 *Omnis enim pontifex ad offerendum munera, & hostias constituitur: unde necesse est & hunc habere aliquid, quod offerat:*

Nullum tali Sacerdote dignum Sanctuarium, nisi sinus ipsius Dei; nullum tali Sanctuario dignum tabernaculum, nisi humanitas per Spiritum Sanctum formata & per personam Verbi sanctificata: nulla victima hoc Sacerdote, hoc tabernaculo, hoc Sanctuario & ipso Deo digna, nisi Jesus Christus Deus & homo, gloriolus, perfectus & omnibus membris suis completus. Magne Deus, fac nos dignos sociari sanctæ isti victimæ & Sacerdoti isti æterno. Munera in cœlo offert adorationem suam & amorem suum ac totius Ecclesiæ suæ. Si volumus cum eo in æternum offerre magnum istud sacrificium & oblationem sanctam, id jam nunc incipiamus per adorationem & amorem, quibus corda nostra subjiciantur & consecrentur Deo.

4 *Si ergo esset super terram, nec esset sacerdos: cum essent qui offerrent secundum legem munera,*

Sacerdos cœlestis & spiritualis non potest offerre nisi cœlestem & spiritualem victimam: conemur tales effici per contemptum rerum terrenarum, ut digni simus qui Deo offeramur per Jesum Christum.

Exod. 25. 5 Qui exemplari & umbra deserviunt cœlestium & 40. 44. Sicut responsum est Moyse, cum consummaret tabernaculum: Vide (inquit) omnia facito secundum exemplar, quod tibi ostensum est in monte. Act. 7. 44.

Jesus Christus est veritas omnium ceremoniarum & victimarum veterum; eum debemus in illis intueri tamquam earum exemplar & prototypum. Qui tantum offert Deo quod externum est, sacrificium offert Judaicum, non Christianum.

6 *Nunc autem melius sortitus est ministerium, quanto & melioris testamenti mediator est, quod in melioribus repromissionibus sancitum est.*

Sacerdos constituitur ut sit Mediator; Mediator, testamenti causâ; testamentum continet promissâ: & quatenus ista promissâ & istud testamentum spiritualia sunt, cœlestia & æterna, eatenus etiam sunt talis Sacerdos, Mediator & sacrificium. Prô, summe Deus, quò vocati sumus & quibus mediis! Cœcus & insensatus qui terræ inharet, & negligit ingredi in testamentum Dei, per viam quæ Deus ipse est.

§. 2. LEX NOVA SCRIPTA NON IN TABULIS LAPIDEIS, SED IN CORDIBUS.

7 *Nam si illud prius culpâ vacasset: non utique secundi locus inquireretur.*

Quomodo rudis quædam rei adumbratio & imperfecta delineatio in aliquo non deficeret? Quid homini emolumenti in uno fœdere, in quo illum Deus suæ relinquit infirmitati suam ei legem imponendo? Sed quanta fidelitas ingredi in fœdus, in quo Deus nobis donat quod à nobis postulat!

8 *Vituperans enim eos dicit: Ecce dies venient, dicit Dominus: & consummabo super domum Israel, & super domum Juda, testamentum novum;* Jer. 31.
31.

Venit illud tempus, adimpletum est illud fœdus, & de eo vix cogitatur. Quàm multi illud contemnunt! quàm multi impugnant! quàm multi destruunt!

9 *Non secundùm testamentum quod feci patribus eorum, in die quâ apprehendi manum eorum ut edu- cerem illos de Terra Egypti: quoniam ipsi non per- manserunt in testamento meo, & ego neglexi eos, dicit Dominus.*

Fœdus divinum & inconceptibile, in quo Deus non apprehendit nos per manum ut educat de Ægypto; sed Filius ejus assumit & unit personæ

sua totam naturam nostram, ut liberet eam à tyrannide diaboli & dominatione peccati & eam in sanguine suo lavet ac sanctificet. Quo igitur contemptu quâque confusione puniet Deus violationem & contemptum talis fœderis?

10 *Quia hoc est testamentum, quod disponam domui Israel post dies illos, dicit Dominus: Dando leges meas in mentem eorum, & in corde eorum. super scribam eas: & ero eis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum:*

Bono animo estote, animæ fideles, legis Dei amantes, signum est eum in vobis fœdus suum adimplere. Cor hominis sedes est amoris & obedientiæ; & Dei proprium est ei legem suam inscribere faciendo, ut eam amet & impleat. In tantum pertinemus ad fœdus novum, in quantum participes sumus novæ istius gratiæ, quæ operatur in nobis quod jubet Deus. Ipse est Deus noster, & nos populus ejus, quando nos subjicit legi suæ per gratiam suam & amorem suum, & seipsum nobis dando coronat gratiam & amorem quem nobis donavit. S. Spiritus, muta in me legem mortis & damnationis in legem vitæ & salutis, inculpando eam cordi meo per infusionem amoris tui.

11 *Et non docebit unusquisque proximum suum, & unusquisque fratrem suum, dicens: Cognosce Dominum: quoniam omnes scient me à minore usque ad majorem eorum:*

Quando igitur erit, Domine, ut totus iste mundus prædestinatus te audiat, te cognoscat, te perfectè diligat? Loquere, Domine, sed fac ut te audiam. Quatuor annorum millia transeunt, antequam Deus populo suo per semet ipsum loquatur. Opus est patientiâ ut expectetur tempus quo Deus volet loqui animabus: ut ad hoc præparentur per instructionem.

12 *Quia propitius ero iniquitatibus eorum, & peccatorum eorum jam non memorabor.*

Verbum amabile & consolationis plenum, sed
iis,

istis, qui diligunt legem Dei, aut Deum in lege sua. Deus condonat nobis peccata nostra, & quantumvis enormia sunt, vult non recordari: & nos adduci non possumus, ut levem injuriam, ut verbum unum, aut gestum contemptivum condonemus; aut si externè condonamur, id facimus, reservando nobis jus reminiscentiæ & præstandæ nobis satisfactionis per animi nostri acerbiteriam.

13 *Dicendo autem novum, veteravit prius. Quod autem antiquatur & senescit, prope interitum est.*

Utinam spiritus servitutis, quæ est veteris Testamenti, exolevisset cum ipso veteri Testamento, & sola charitas regnaret in filiis Evangelii! Nova sint in nobis omnia: novum fœdus, novus spiritus, novus amor, nova creatura, novum cor.

CAPUT IX.

§. I. PONTIFEX ANTIQVVS FIGVRA NOVI, JESVS CHRISTVS INGRESSVS SANCTVARIVM. VIRTVS SANGVINIS IPSIVS.

1 **H** Abuit quidem & prius, justificationes cultura, & Sanctum sæculare.

Testamentum terrenum non habuit nisi cultum & sanctuarium terrenum. Quod tantum terrenum & transitorium est, non est id quod placet Deo, & per quod vult honorari. Sola charitas Deo digna est, quia ea sola nos Deo unit & consecrat.

2 † Tabernaculum enim factum est primum, in quo erant candelabra, & mensa, & propositio panum, quæ dicitur Sancta.

Tabernaculum istud erat templum gestatorium, quod Jesum Christum mortalem figurabat, & imago erat Ecclesiæ peregrinæ & viatricis super terram; quemadmodum tem-

† Sabbato
4. Temp.
por. Septemb.
Epist. 6.
Exod. 26.
1. & 36.
3.
Lev. 16.
Num. 16.
3. Reg.
8. 9.
2. Par.
5. 10.

plum Hierosolymitanum imago erat Jesu Christi redivivi & Ecclesiæ caelestis fixæ, immobilis & æternæ. . Meminerit unusquisque nostrum se peregrinum & viatorem esse super terram, ut sit velut templum gestatorium, purificatum per sacrificium Jesu Christi. Sancta humanitas ejus est panis vivus, panis Dei, qui se assidue illi offert super mensam auream personæ suæ divinæ, super altare cordis sui per charitatem & dona Spiritus Sancti consecratum figurata per candelabrum septem calamorum. Portamus Deum in hoc mortali corpore, nec animum advertimus.

3. *Post velamentum autem secundum, tabernaculum, quod dicitur Sancta sanctorum:*

4 *Aureum habens thuribulum, & arcam testamenti circumtectam ex omni parte auro, in qua urna aurea habens manna, & virga Aaron, quæ fronderat, & tabula testamenti,*

Imago perfectæ religionis caelestis, quæ inchoatur super terram. Omnia in ea aurea sunt, quia in ea & omnia facit charitas & gloria consummatur & consummat omnia. Thuribulum aureum sunt corda Sanctorum, quæ plena charitate perfectâ & semper ardente effundunt se in adorationes, gratiarum actiones & laudationes ante Deum. Arca testamenti est Jesus Christus gloriosus, continens in se plenitudinem & perfectionem omnium gratiarum, (*manna*) sanctitatis & auctoritatis regalis & sacerdotalis (*virgam Aaronis*) & duplicis legis amoris Dei & proximi (*duas tabulas*) jam nunc adeamus ad istam arcam, ut ex plenitudine ejus accipiamus. His in terris incipiamus adorare, & cum gratiarum actione laudare Deum in omnibus.

5 *Superque eam erant Cherubim gloria obumbrantia propitiatorium: de quibus non est modo dicendum per singula.*

Creaturæ etiam perfectissimæ ad hoc tantum

tum sunt, ut serviant gloriæ Dei, promovendo consilia J. Christi, qui Angelis utitur ut illuminet & protegat Ecclesiam. Honoremus eos & imitemur ad Deum referendo lumen, quod ab illo accepimus. . S. Paulus nobis hic aperit partem mysteriorum sub istis velis absconditorum, ut instruat & consoletur nos; tacet cætera, ut exerceat nos, & ad studium sacrarum Scripturarum compellat.

6 *His verò ita compositis; in priori quidem tabernaculo semper introibant sacerdotes, sacrificiorum officia consummantes:*

7 *In secundo autem semel in anno solus pontifex, non sine sanguine, quem offert pro sua & populi ignorantia:*

Exod. 36.

10.

Levit. 36.

2.

Quod in religione exterius est, indifferenter omnibus patet; spiritus & quod interius est, reservatum est paucis, qui se illi teriò applicant, & suâ fide utuntur, ut debent. . Nullus est ad Deum accessus, nisi per Jesum Christum unicum Pontificem cælorum. Nullum efficax sacrificium nisi ipsius. Nulla salus aut misericordia, nisi per sanguinem ipsius. Intulit illum in cæleste sanctum sanctorum, cum die ascensionis suæ gloriosæ in cælum intravit cum omnibus meritis vitæ & mortis suæ, & sacrificii sui unici & æterni. Hac est figura ingressus istius triumphalis & sacerdotalis.

8 *Hoc significante Spiritu sancto, nondum propalatam esse sanctorum viam, adhuc priore tabernaculo habente statum.*

Cæleste sanctum sanctorum clausum fuit hominibus usque ad mortem Salvatoris. Solus ipse, sed totus, & cum omnibus electis membris suis intrat sinum Dei verum sanctum sanctorum. Unumquodque membrum debet conspirare cum Jesu Christo per sacrificium propriarum passionum & mortis suæ ut referet sibi viam Cæli.

9 *Quæ parabola est temporis instantis: juxta*

O. 5.

quam

quam munera, & hostia offeruntur, quæ non possunt juxta conscientiam perfectum facere servientem, solummodo in cibis, & in potibus,

10 Et variis baptismatibus, & justitiis carnis usque ad tempus correctionis impositis.

Nulla vera Sanctitas, nisi per veram victimam. Nihil purè externum & carnale potest per se solum purificare cor: omne id pertinet ad figuras & ad cultum judaicum, nisi Charitate animetur. Qui in hujusmodi constituit fiduciam suam, postquam Jesus Christus cultum istum correxit, & docuit nos Deum velle adorari in spiritu & veritate, non satis novit religionem.

† Dom.
Pass.

11 Christus autem assistens pontifex futurorum bonorum, per amplius & perfectius tabernaculum non manufactum, id est, non hujus creationis;

Qui non cogitat, nisi de terrenis & perituris bonis, non vult Pontificem habere Jesum Christum. Sancta Jesu Christi humanitas tabernaculum est, per quod oportet intrare in sanctuarium, hoc est via, quâ pervenitur ad cælum: via divina, adorabilis & dignum nostræ pietatis objectum. Adorabilis illa humanitas in statu suo glorioso & vita resuscitata nihil habet vitiorum generationis veteris hominis, sed habet dotes regenerationis & resurrectionis novi (c. 9. 11.) tabernaculum est fixum & erectum Dei manu (c. 8. 2.) indissolubile & æternum (2. cor. 5. 1.) via nova & viva veri sanctuarii frûs Dei (c. 9. 8. & 10. 11.) væ illi, qui aliam quærit viam, quàm Jesum Christum.

12 Neque per sanguinem hircorum aut vitulorum, sed per proprium sanguinem, introivit semel in Sancta, æterna redemptione inventa.

Deus placari non potest per victimam alienam, sed per sanguinem, qui & ipse sit, subsistens in persona Filii sui, & noster, quia à nobis est. Nisi sanguis iste esset infiniti meriti, redemptio ista non esset æterna, 13.

13 Si enim sanguis hircorum & taurorum, & Lev. 16. cinis vitula aspersus, inquinatos sanctificat ad 15. emundationem carnis:

14 Quanto magis sanguis Christi, qui per Spi- 1. Pet. ritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum 1. 19. Deo, emundabit conscientiam nostram ab operi- 1. Joan. bus mortuis, ad serviendum Deo viventi? 1. 7.

Compendium totius doctrinae sacrificii. 1. Apoc. 1. soli Deo offertur. 2. Ipse Filius ejus víctima 5. illius est. 3. Spiritus Sanctus, ignis sacer. 4. Excellentius & efficacius est in unitate sua, quam omnia sacrificia vetera in sua multipl- citate. 5. Virtus ejus promanat ex infinita san- ctitate victimæ. 6. Eo solo purificatur cor. 7. Finis ejus est nos Deo consecrare separando à mundo & peccato.. Qui mundo adherent & sequuntur passionem ejus, impugnant sacrificium Jesu Christi.. Ut Verus Deo cultus exhibea- tur, oportet esse unam eandemque cum Jesu Christo victimam, ad hoc intrare in sanctita- tem spiritus ipsius & vitam Christianam a- gere.

§. 2. TESTAMENTUM NOVUM CONFIRMATUM
MORTE TESTATORIS. JESUS CHRISTUS
SACERDOS ET VICTIMA.

15. Et ideo novi testamenti mediator est; ut morte intercedente, in redemptionem earum pra- varicationum, quæ erant sub priori testamento re- promissionem accipiant, qui vocati sunt æterna hereditatis.

Soli Jesu Christo competit esse mediatorem necessarium per sanguinem suum. Talis omni tempore existit, nec ullum fuit remedium ad- versus peccatum in statu legis, nisi ex intui- tu sanguinis & meritorum mediatoris istius, qui venturus erat. Ipse est pretium heredi- tatis caelestis, & complementum promissorum fidelibus: in eo igitur etiam fit tota ipsorum

fiducia. . . Vitam suam dat pro reconciliatione nostra, & nos nihil vellemus rependere?

16 *Ubi enim testamentum est, mors necesse est intercedat testatoris.*

17 *Testamentum enim in mortuis confirmatum est: alioquin nondum valet, dum vivit qui testatus est.*

Ut foedus cum Deo ineamus, opus est sacrificio quo purificemur, ut digni efficiamur, quo satisfiat iustitiae Dei & confirmetur foedus; & ipse Filius Dei dignatur esse illius sacrificii victima. Simus saltem cum illo & nos.

18 *Unde nec primum quidem sine sanguine edicatum est.*

Si sanguinem corporum nostrorum non damus, ut Deo reconciliemur, saltem obedientiam, amorem & lacrymas cordis nostri exhibeamus.

19. *Lecto enim omni mandato legis à Moyse universo populo, accipiens sanguinem vitulorum & hircorum, cum aqua, & lana coccinea, & hyssopo; ipsum quoque librum, & omnem populum aspersit,*

Exod. 24
8. 20 *Dicens: Hic sanguis testamenti, quod mandavit ad vos Deus.*

Non amplius à Moyse, sed à Jesu Christo legem accipere debemus: ipsius est illuminare tenebras mentis nostrae proprio suo lumine, & purificare corda nostra per interiorem adspersionem sanguinis sui. Virtus ipsius est, quae reddit verbum Dei efficax, & cor hominis docile, eam in nos attrahamus per fidem nostram, & per orationes nostras, si non frustra & ad damnationem nostram legere vel audire verbum istud velimus.

21. *Etiam tabernaculum & omnia vasa ministerii sanguine similiter aspersit.*

Verum tabernaculum Dei, id est corpus naturale & corpus mysticum Jesu Christi, irrigatum est sanguine ipsius; hoc est sine gratia per
san-

sanguinem istum acquisita, nec mysteria, nec sacramenta ejus, nec quidquam eorum quæ in ipso gesta sunt, aut quod in Ecclesia geritur ad salutem utile est. Numquid eam deberemus omni momento postulare?

22 *Et omnia penè in sanguine secundum legem mundantur: & sine sanguinis effusione non fit remissio.*

Sanguis tuus, ô Jesu, tam sæpe in cor meum receptus purificet illud, renovet & consecret in æternum majestati Dei, ac de ipsius duritie semel tandem triumphet.

23 *Necesse est ergo exemplaria quidem celestium his mundari: ipsa autem celestia melioribus hostiis quam istis.*

Quanti oportet à Deo fieri animam, quam purificat per victimam quæ Deus sit, ut ipse? Et quid est quod facere non debeamus, ut illi hac in parte respondeamus? Nihil nos poterat reddere dignos Deo, nisi sanguis Hominis-Dei: nihil eodem nos reddit indigniores, quam abusus adorabilis istius sanguinis.

24 *Non enim in manufacta Sancta Jesus introivit, exemplaria verorum: sed in ipsum calum, ut appareat nunc vultui Dei pro nobis:*

Quis potest, ô Christiani, vobis fiduciam inspirare, si id non potest tam sanctus pontifex, tam potens mediator, tam zelosus advocatus? Quis potest, ô ministri sacri, vos docere sæpe coram Deo apparere pro necessitatibus Ecclesiæ, & peccatorum, si tale exemplum vos ad hoc non impellit?

25. *Neque ut sæpè offerat semetipsum, quemadmodum Pontifex intrat in Sancta per singulos annos in sanguine alieno:*

Si Jesus Christus non obtulisset proprium sanguinem suum, nihil erat quod posset nos Deo reconciliare. Quidquid Deo offerre possumus, nihil est quod illi placere possit, nisi nosmetipsos cum Jesu Christo offeramus.

26 Alioquin oportebat eum frequenter pati ab origine mundi: nunc autem semel in consummatione saeculorum, ad destitutionem peccati, per hostiam suam apparuit.

Virtus unici sacrificii Jesu Christi in omnia secula diffusa fuit, quasi omnibus momentis passus esset, & solus poterat mille mundorum delere peccata. Eam reddamus cordi nostro praesentem per fidem, ut in eo destituatur virtus & regnum peccati.

27 Et quemadmodum statutum est hominibus semel meri, post hoc autem iudicium:

Mors inevitabilis est, hora ejus incerta, iudicium sine appellatione, quod aeternitas sine fine consequitur; & quis est qui his de rebus, ut par est, cogitat?

Rom. 5. 28 Sic & Christus semel oblatus est ad multorum exhaustiunda peccata; secundo sine peccato apparebit expectantibus se, in salutem.

9. 1. Pet. 3. 8. Sacrificium unicum sed efficax. Quantumvis multa & enormia sint peccata veri poenitentis, infinitum hujus sacrificii meritum excedere non possunt. Quanta differentia inter duos hosce status Jesu Christi, in infirmitatibus, ignominia, & poena peccatorum nostrorum, & in virtute, gloria & supremo gradu propriae suae magnitudinis? Humiliemus nos propter partem, quam habemus in primo istorum status; expectemus cum fiducia partem secundi, quam nobis communicare dignabitur. Is igitur est character unius electi, is est verus Christianus: homo vivens in desiderio & expectatione adventus gloriosi Jesu Christi, conformando se primo per amorem humiliationis, seu per veram cordis humilitatem, per tolerantiam malorum hujus vitae, & per mortis desiderium.

CAPUT X.

§. I. SACRIFICIA LEGIS INUTILIA. JESUS
HOSTIA AD DESTRUENDUM PECCATUM.

1 *U* Mbram enim habens lex futurorum bonorum, non ipsam imaginem rerum; per singulos annos eisdem ipsis hostiis, quas offerunt indefinenter, numquam potest accedentes perfectos facere:

Estne in nobis eadem veneratio idemque animi ardor respectu veritatis, qui in Judæis erat, respectu umbrarum? Anniversarium sacrificium expiationis tempore legis oblatum semel quoquo anno figura erat unici sacrificii expiatorii crucis.. Repetitio annua prioris per oblationem novarum victimarum nota erat impotentiae ipsius; quemadmodum innumerabilis repetitio secundi quæ in altaribus nostris quotidie peragitur, per oblationem ejusdem hostiæ semper viventis argumentum est perfectionis & immortalitatis ipsius.

2 *Alioquin cessassent offerri: ideo quæ nullam haberent ultra conscientiam peccati, cultores semel mundati:*

Tot sacrificia tam sæpe iterata efficiebant magnificentiam Religionis Judaicæ & vanitatem Judæorum: & hoc ipsum quo humiliari debebant, cum effectus esset inutilitatis umbrarum istarum. Idem sæpe in multis Christianis efficit fulgor externus.

3 *Sed in ipsis commemoratio peccatorum per singulos annos fit.*

Eheu! quot Christiani sunt, quorum tota poenitentia in eo sita tantum sit, ut peccata quotannis recitent! Quam debent illi timere, ne peccata ipsis sua remissa numquam fuerint, non per defectum sacrificii, sed per impoenitentiam cordis sui.

4 *Impossibile enim est sanguine taurorum & hircorum auferi peccata.*

Quod

Quod à peccatore postulatur non est mors unius pecudis, quæ non potest Deum honorare; sed mortificatio cordis ipsius per veram conversionem. . Satisfactio debet esse voluntaria, in eadem natura, & meriti infiniti: horum nihil locum habet in pecudibus, aliquid in homine, totum in solo Jesu Christo.

Pf. 39. 7.

5 *Ideo ingrediens mundum dicit: Hostiam, & oblationem noluisti: corpus autem aptasti mihi:*

Adorabilis ingressus Filii Dei in mundum per suam Incarnationem. Primæ cogitationes mentis ejus, & primi motus cordis toti Deo consecrati sunt. Quis nostrum illum imitatus est in primo usu rationis suæ? Id saltem faciamus initio cujuslibet diei, in unione ejus quod Jesus Christus fecit initio vitæ suæ; agnoscere & adorantes Deum velut Creatorem nostrum.

6 *Holocausta pro peccato non tibi placuerunt.*

An posset Deus, qui spiritus & veritas est, grata habere sacrificia carnalia & figurativa? Nihil potest illi placere, nisi id à quo potest adorari & amari. Ipsum corporis & sanguinis Jesu Christi sacrificium ei gratum non est, nisi per sacrificium spiritus & cordis ejus, quo animatur.

Ibid. v. 8.

7 *Tunc dixi: Ecce venio: in capite libri scriptum est de me: Ut faciam, Deus, voluntatem tuam.*

Prima oblatio Jesu Christi est velut primum ipsius votum obedientiæ. Primus voluntatis ejus usus is fuit, ut eum submitteret voluntati Patris sui. Eo fine nascimur omnes, uti & Jesus Christus, ut voluntatem Patris nostri cœlestis faciamus: at quotusquisque est, qui eam faciat, qui amet, qui consulat in negotiis vitæ?

8 *Superius dicens: Quia hostias, & oblationes, & holocausta pro peccato noluisti, nec placita sunt tibi, quæ secundum legem offeruntur,*

9 *Tunc dixi: Ecce venio, ut faciam, Deus, voluntatem tuam: aufert primum, ut consequens statuat.*

Non.

Non quidquid Deus permittit vel probat, propterea ipsi gratum est. Foedus, lex, Sacerdotium & sacrificium Jesu Christi subrogata in locum veterum, sola sunt digna Deo. Foedus istud, lex ista & sacrificium complentur & consummantur in voluntate Jesu Christi voluntati Patris ipsius sacrificata, & in voluntate Christiani hominis unita & conformi voluntati Jesu Christi. Multiplicia sacrificia legis figuræ sunt multiplicium officiorum religionis contentorum in unico sacrificio Jesu Christi, adorationis, gratiarum actionis, orationis & expiationis peccatorum. Ea numquam Deo exhibemus, nisi in fide, in virtute & unione adorabilis sacrificii Jesu Christi, in quo & per quod solum ea officia Deo grata redduntur.

10 *In qua voluntate sanctificati sumus per oblationem corporis Jesu Christi semel.*

Misericordia, quam Deus exhibet peccatoribus, tota voluntaria & gratuita est. Voluntas ejus est unicus fons nostræ sanctificationis, sacrificium Filii ipsius est unicum ejus medium necessarium. Perfectionem igitur nec desideremus nec consequi studeamus nisi cum submissione erga istam amabilem voluntatem & cum dependentia ab adorabili isto sacrificio, quod oblatum semel cruentâ immolatione, deinceps infinities offertur modo incruento.

11 *Et omnis quidem sacerdos præstò est quotidie ministrans, & easdem sæpe offerens hostias, quæ nunquam possunt auferre peccata:*

Soli Ecclesiæ Christianæ Sacerdotes quotidie offerre possunt non solum easdem victimarum species, quemadmodum Sacerdotes veteris legis, sed eandem in individuo victimam, semper viventem, semper sanctificantem. Væ iis, quibus per corruptionem cordis sui oblatio sacrificii Jesu Christi ipsius non solum inutilis redditur, sed etiam tantò perniciosior, quantò eam sæpius offerunt.

12 *Hic autem unam pro peccatis offerens hostiam, in sempiternum sedet in dextera Dei,*

Unicum sacrificium Jesu Christi adimplet omnia consilia Dei pro æternitate, stabilit regnum Jesu Christi, destruit potestatem tenebrarum, carnis & peccati, & consummat salutem Electorum. Gloria, in quam Jesus Christus introivit post sacrificium suum, erit etiam merces omnium qui se cum ipso sacrificabunt.

13 *De cætero expectans donec ponantur inimici ejus scabellum pedum ejus.*

Festinemus aliquid conferre ad perfectionem triumphi Jesu Christi, convertendo nos ad ipsum perfectè. Subjiciamus nos ipsi per amorem, ne ad id per justitiam ejus compellamur.

Pf. 109. 2. 1. Cor. 15. 25. 14 Unâ enim oblatione, consummavit in sempiternum sanctificatos.

Ne perdamus per ingratitudinem nostram, quam Deus nobis sanguine suo acquisivit sanctitatem. Multitudo sacrificiorum legis neminem eorum sanctificabat, qui eorum participes erant; tuum, Domine, in unitate sua sufficit ut per omnia secula veram sanctitatem operetur. Sacrificium Missæ non est secunda quædam oblatio, sed iteratio & applicatio oblationis Crucis. Cum sit una vera oblatio, verum etiam est sacrificium: sed non est aliud quoddam sacrificium, quia in eo eadem est victima, quæ offertur.

§. 2. JESUS PONTIFEX MAGNUS. ACCEDERE AD EUM PURO CORDE, PLENA FIDE, FIRMA FIDUCIA.

15 *Contestatur autem nos & Spiritus sanctus. Postquam enim dixit:*

Jer. 31. 33. Sup. 8. 8. 16 Hoc autem testamentum, quod testabor ad illos post dies illos, dicit Dominus, Dando leges meas in cordibus eorum, & in mentibus eorum superscribam eas:

17 *Et peccatorum, & iniquitatum eorum jam non recordabor amplius.*

18 *Ubi autem horum remissio: jam non est oblatio pro peccato.*

Meminerimus cum S. Paulo, Spiritum Sanctum nobis loqui, cum Prophetas legimus.. Felix Testamentum, in quo Deus per Spiritum suum inscripsit cordibus nostris legem suam & inscripsit sanguine Filii sui. In quantum legem istam diligimus, in tantum ad novum Testamentum pertinemus.. Ordo justificationis secundum Prophetas, S. Paulum & ipsum Spiritum Sanctum. 1. Principio peccatores sub lege sunt more servorum. 2. Deus amorem legis illis inspirat, ut faciat eos filios suos. 3. Obliviscitur & condonat peccata eorum per merita sacrificii Filii sui. 4. Perducit eos ad eum statum, in quo non amplius indigeant sacrificio expiationis, constituendo eos in pace coelesti.

19 *Habentes itaque fratres fiduciam in introitu sanctorum in sanguine Christi,*

20 *Quam initiavit nobis viam novam & viventem per velamen, id est, carnem suam,*

21 *Et sacerdotem magnum super domum Dei:*
Velum templi quod conspectum aufererat, & claudebat introitum sanctuarii populo, quodque in morte Jesu Christi confractum est, figurabat coelum usque ad illud tempus clausum per peccatum Adami, per virtutem sanguinis ejus nobis esse reſerandum. Quid iis ad perfectam fiduciam deesse potest, quibus purificandis talis præstò est victima, & Deo offerendis, uniendis, consecrandis, talis Pontifex? Corpus Jesu Christi conscissum vulneribus in Passione sua, ac deinde resuscitatum & renovatum per gloriam est vera via vivens & nova, quæ ducit ad coelum, & ea docet nos moriendum esse secundum corpus & secundum spiritum, ut eò sequamur Caput nostrum, Caput immortale, & Pontificem semper viventem Ecclesiæ.

22 *Accedamus cum vero corde in plenitudine fidei, aspersi corda à conscientia mala, & abluti corpus aquâ mundâ,*

23 *Teneamus spei nostræ confessionem indeclinabilem, (fidelis enim est qui repromisit)*

Jam nunc viæ isti viventi & novæ, quæ est sancta Jesu Christi humanitas, uniti introeamus corde & spiritu in sanctuarium cœleste & accedamus ad Deum: at quando id fiet, nisi per hoc quod à mundo recedamus renuntiando vetustati & corruptioni viarum ejus? 1. Viæ duplicitatis; per sinceritatem, simplicitatem & puritatem intentionis Deum quærentis absque studio proprii quæstus, toto corde & absque hypocrisi. 2. Viæ erroris & infidelitatis per fidem puram, integram & invariabilem. 3. Viæ iniquitatis & peccati; studiosè conservando gratiam & propensiones novæ nostræ nativitatis per fidelitatem exhibendam spiritui & officiis Baptismi nostri. 4. Viæ vanitatis, ambitionis & omnis adhæSIONIS erga res terrenas, per æstimationem gratiæ Dei, contemptum bonorum mundi præsentis, firmam spem & continuam expectationem bonorum cœlestium.

24 *Et consideremus invicem in provocationem charitatis, & bonorum operum:*

5. Viæ invidiæ & æmulationis, sibi invicem communicando sanctam quamdam æmulationem boni exempli & mutua subsidia charitatis.

25 *Non deferentes collectionem nostram, sicut consuetudinis est quibusdam, sed consolantes, & tanto magis quanto videritis appropinquantem diem.*

6. Viæ divisionis & schismatis; amando & procurando unitatem; æstimando & conservando gratiam, quâ sumus filii Ecclesiæ. 7. Viæ inquietudinis & singularitatis; amando publicam orationem, congregationes charitatis & consortium fidelium, & addicendo se officiis & muniis parochiæ suæ. 8. Viæ indifferentiæ & duritiæ; compatiendo malis aliorum, & invicem consolando in afflictionibus. 9. Viæ pigritiæ & languoris; per vigilantiam christianam, medi-

ditionem mortis; & expectationem diei extremæ.

§. 3. TERRIBILIS PUNITIO VIOLATIONIS
BAPTISMI. FILIUS DEI CONGULCATUS.

26 *Voluntariè enim peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis, jam non relinquitur pro peccatis hostia,* Sup. 6. 4.

Antidota adversus apostasiam fidei & morum, ad quam alia peccata ducunt. Peccata commissa post baptismum multò graviora sunt, quàm quæ illum præcedunt! 1. Apostasia, quæ ex electione voluntatis proficiscitur, multò magis criminosa est, quàm infidelitas quâ quis implicatus est sorte natiuitatis. 2. Prior peccat in media luce, & adversus lucem; posterior in tenebris. 3. Nullâ re magis irritatur Deus quàm ingratitude & contemptu acceptæ gratiæ. 4. Cum veteres victimæ inutiles sint & rejectæ, quod perfugium ei superesse potest, & quid potest Deo offerre pro peccatis qui rejicit Jesum Christum? Non est in ullo alio salus nec remissio peccatorum, nisi per sacrificium ipsius: qui ei renunciat, vult perire: qui ei non renunciat, debet illum imitari, ne eum Jesus Christus ipse rejiciat.

27 *Terribilis autem quedam expectatio judicii, & ignis amulatio, quæ consumptura est adversarios.*

5. Quid ei expectandum est, nisi ut maneat in damnatione Adæ, qui non vult manere in Jesu Christo? 6. Qui rejicit mediatorem & reconciliationem, Deo bellum indicit, & vult ab eo haberi ut hostis. Quæ spes reliqua homini sic affecto! Deut. 7. 6.

28 *Irritam faciens legem Moyfi, sine ulla miseratione duobus vel tribus testibus moritur:* Matt. 19 18. 16.

7. Si nulla superest misericordia ei, qui vel in uno capite violat legem Moyfi, quid expectandum perjuro, qui violat fœdus Christianum, Joan. 8. 17. 2. Cor. 13. 1.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

num, & avellit unum membrum Christi, eum deferendo? Consurgent adversus eum testes calum & terra, Deus iudex, ultrices rationes proprii commodi,

29 *Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia, qui filium Dei conculcaverit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, & spiritui gratia contumeliam fecerit?*

8. Judæi, qui Jesum Christum conculcarunt in vita ipsius mortali, id fecerunt in ignorantia, eo tempore quo volebat ipse humiliari, & humiliari eum necesse erat pro salute mundi: Quod Christianus humiliet Jesum Christum gloriosum, postquam eum cognovit, postquam pro eo mortuus est & resurrexit, Deus bone, quantum scelus! quanta ingratitude! & quam pervulgata! 9. Qui non pluris æstimat sanguinem Jesu Christi; quam æstimabat Judæus sanguinem unius impuri animalis, & indigni quod in sacrificium offerretur, is certè obliviscitur sanguinem istum esse unicum sacrificium quo honoretur Deus; & quod nos sanctificet, reconciliet & inducat in foedus cum ipso. 10. Deus misit Filium, suum quem rejecturi erant, & tradidit ipsemet eum in opprobria, sed non misit spiritum suum, nisi ut reciperetur & honoraretur. Uti sanguis Salvatoris est pretium & meritum sancti istius Spiritus; iste Spiritus datur, ut sanguine Salvatoris bene utamur: & contumeliam illi facimus in verbo suo, in sacrificio, in Sacramentis, in propria ipsius persona quæ nobis datur, per infidelitatem, blasphemias, profanationes & alios abusus.

Deut. 32. 30 *Scimus enim qui dixit: Mihi vindicta, & ego retribuam. Et iterum: Quia judicabit Dominus*
35.
Rom. 12 *populum suum.*

19

11. Ne sinamus effluere tempus misericordiae: tempus ultionis appropinquat: heu! quis poterit illam sustinere? Regum est punire violationem pactuum pacis & confederationis cum

cum ipsis initarum; Dei est ulcisci sanctitatem
fœderis sui violatam per apostasiam & peccatum.
Homines puniunt ut homines; Deus punit &
ulciscitur ut Deus, id est sanctè, infinitè, æter-
num.

31 *Horrendum est incidere in manus Dei viventis.*

12. Qui in hac vita negligit applicare sibi sa-
crificium Dei morientis in cruce, velut victimæ
misericordiæ, intelliget aliquando quid sit esse
victimam justitiæ Dei viventis.

§. 4. PASSIONES ET CHARITAS HEBRÆORUM.
FIDUCIA; PATIENTIA; VITA ET PER-
SEVERANTIA IN FIDE.

32 *Rememoramini autem pristinos dies, in qui- + De plur
bus illuminati, magnum certamen sustinistis pas- Mart,*
sionum,

33 *Et in altero quidem, opprobriis & tribula-
tionibus spectaculum facti: in altero autem, socii
taliter conversantium effecti.*

13. Qui plus quàm cæteri certarunt aut passi
sunt pro veritate, de ea magis convicti sunt,
quàm cæteri, eoque damnabiliore si eam dese-
rant. 14. Qui plus certavit, plus gratiarum ac-
cepit ut certaret, & maiorem debet Deo fide-
litatem. 15. Pretium & honos quem tribuimus
fidei & fidelitati aliorum, & participatio quâ
communicavimus passionibus eorum, condem-
nabunt infidelitatem nostram, si postmodò Je-
sum Christum & veritatem ipsius deseramus.

34 *Nam & vinctis compassi estis, & rapinam
bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis, cognos-
centes vos habere meliorem & manentem substan-
tiam.*

16. Contemptus, quo despeximus bona præ-
sentia per fidem bonorum invisibilium futuri se-
culi, adversum nos testimonium perhiberet, si ad
fallorum bonorum amorem nos referremus. Qui
possidet Deum per spem veram, cætera pro ni-
hilo

hilo ducit. . Qui fieri potest, ut qui subsidium habet bonorum æternorum, jacturâ levissimæ rei suæ, quæ terra est, angatur?

35 *Nolite itaque amittere confidentiam vestram, quæ magnam habet remunerationem.*

17. Quantæ dementiæ est momento temporis perdere per infidelitatem eos thesauros, quos tot annorum spatio nobis fides acquisiverat!

36 *Patientia enim vobis necessaria est: ut voluntatem Dei facientes, reportetis promissionem.*

18 An ergo intuitus mercedis æternæ non poterit firmare fidem nostram? 19. An ergo non sumus præmoniti non posse nos facere voluntatem Dei & salvari, sine aliquo nostro dispendio? Rara est fides, rara patientia quæ adversus vexationes & persecutiones illibata consistat. Vellemus nobis pretium præsens passionum nostrarum exhiberi, & ægrè adducimur, ut in Dei ipsius promisso acquiescamus.

Hab. 2. 3. 37 Adhuc enim modicum aliquantulum, qui venturus est, veniet, & non tardabit.

20. Quantumvis diu expectemus in malis nostris auxilium Dei, meminerimus omnia secula unicum esse momentum; & pretium istius momenti fidei, esse æternitatem fruitionis.

Ibid. 42. 38 Justus autem meus ex fide vivit: quod si subtraxerit se, non placebit anima mea.

17. *Gal. 3. 11.* Fides nos facit Dei esse, si nobis ejus amorem inspirat: justificat nos, si facit ut eum imitemur: vitam nobis donat, si ipsa vivit: uno verbo justus ex fide vivit, si vivit secundam fidem. 21. Acquiescimus verbo unius viri honorati; fide litterarum fiduciariarum freti rem nostram tradimus, & dubitamus verbo Dei & Litteris veritatis æternæ, infallibilis, omnipotentis fidem adhibere, ut anticipemus quod postulat à nobis. Fide Scripturarum freti credamus bona & mala vitæ hujus non esse aliud quam somnium, nulla esse vera, nisi quæ æterna, & æternitatem appropinquare, & ex fide nostra vitam ducemus soli

soli Deo adhærendo. . Totum quod præteritum est pro nihilo reputatur, nisi perseverantia de futuro securitatem afferat.

39 *Nos autem non sumus subtractionis filii in perditionem, sed fidei in acquisitionem animæ.*

22 Tandem nulla salus, nisi filiis fidei, & fides illos docet omnia lucrificare eum, qui omnium detrimentum facit, ut salvet animam suam.

CAPUT XI.

§. I. FIDES FUNDAMENTUM SPEI. ABEL, ABRAHAM ET PATRIARCHÆ EXEMPLARIA FIDEI.

E *Se autem fides sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium.*

Historia, Traditio & Theologia fidei. Adamus in ea non nominatur, quia primus eam violavit; nec Eva, quæ prima maluit credere mendacio, quàm veritati. . Qui evidentiam quærit in fide, non intelligit quid sit fides, in auctoritate divina fundata, non in ratione humana. Quis igitur est homo Christianus, verus filius Dei? Homo non amans nisi id quod sperat; non sperans nisi quod credit; & quod non videtur firmius credens, quàm quod peripicit oculis suis.

2 *In hac enim testimonium consecuti sunt senes.*

Fides viva etiam ante adventum Jesu Christi totum meritum & gratiam in oculis Dei præstitit eis qui ipsi placuerunt: quanto magis nunc?

3 *Fide intelligimus aptata esse sæcula verbo Dei; ut ex invisibilibus visibilia fierent.* Gen. I. 3.

Fides in statu innocentia. Creatio mundi est primus Articulus fidei respectu Adami. Qui semel induxit animum credere, Deum omnia fecisse voluntate & omnipotentia suâ, an potest non credere cætera? Nullum potest esse visibile principium rerum visibilium; omnia continentur invisibili Verbo Dei, velut in idea & forma originale

nali omnium rerum. Is est primus titulus, quo ad illum imitandum adstringimur.

Gen. 4. 4.
Matth.
23. 35.

4 Fide plurimam hostiam Abel, quam Cain, obtulit Deo, per quam testimonium consecutus est esse justus, testimonium perhibente muneribus ejus Deo, & per illam defunctus adhuc loquitur.

Fides post peccatum & ab initio seu prima ætate mundi. Inter Patriarchas, Abel primus justus, primus Martyr, primus testis & Prædicator fidei. Quò plus habemus fidei, eò plus Deo damus. Si volumus fidem Abelis imitari, nihil omittere debemus, ut exhibeamus gratitudinem ipsius bonitati debitam, & solemnis cultus officia, debita magnitudini ejus. Deus manifestans Abeli in sacrificio ipsius promissionem & figuram veræ hostiæ, quæ aliquando pro ipso immolandæ esset, & quæ hostiæ ipsius dignitatem omnem & meritum conciliaret, effecit ut desideraret & impetraret esse ipse per mortem suam figura adhuc dignior sacrificii Jesu Christi. Meritum & fides Sanctorum loquitur etiam post mortem ipsorum auribus Dei; & exemplum ipsorum, auribus hominum.

Gen. 5.
24.
Eccl. 44.
16.

5 Fide Henoch translatus est ne videret mortem, & non inveniebatur, quia transtulit illum Deus: ante translationem enim testimonium habuit placuisse Deo.

Enoch secundus testis Fidei in prima ætate. Diversi effectus meriti fidei in Abele & Enoch. Fides Abelis morte gloriosâ coronata, imò & primatu Martyrii, demonstrat virtutem fidei, & emolumentum maximum quod ex ipsa percipi possit super terram; fides Enoch victrix mortis non gustatæ, figura mercedis quæ in cœlis propter ipsam speranda est. Felices animæ, quas sua fides transfert ex mundo, & in solitudinem impellit, ne morte secundâ moriantur.

6 Sine fide autem impossibile est placere Deo. Credere enim oportet accedentem ad Deum quia est, & inquirentibus se remunerator sit.

Fides est fundamentum pietatis & justitiæ. Pri-
mas

mus gressus ejus est credere in Deum.. Duo immobilia animæ in maximis angustiis fuleimenta. 1. Quod Deus sit. 2. Quod cum sit justus, impossibile sit ut ii qui serviunt ei in perpetuum tradantur potestati malorum, ac non aliquando fidelitatis suæ mercedem accipiant. Unde necessario sequitur fides alterius vitæ, quandoquidem in hac multi oppressi moriantur; ac tandem fides immortalitatis animæ.

7 Fide Noë, responso accepto de iis quæ adhuc non videbantur, metuens aptavit arcam in salutem domus suæ, per quam damnavit mundum: & iustitia, quæ per fidem est, heres est institutus. Gen. 12. Gen. 6. 24.

Secunda ætas, seu altera nativitas mundi, post diluvium figuram Baptismi, qui est Sacramentum fidei & secunda creatio ac nativitas hominis. Noë testis fidei judiciorum Dei, & fidei efficacis, per quam fit ut media salutis eligantur.. Unica arca, extra quam omnia pereunt: unica Ecclesia, domus fidei, extra quam non est salus.. Obedientia & providentia filiorum fidei, mundo contempta, vicissim illum condemnabunt. Sæpe habentur stulti, qui dant operam construendæ arce, id est salutis suæ: ad hoc sustinendum præparare se debent.. Jesus Christus & Electi ejus per Noë & filios ejus figurati sunt soli heredes bonorum promissorum iustitiæ fidei. Conserveamus ac renovemus titulum istum, si volumus possidere hereditatem.

8 Fide qui vocatur Abraham obediit in locum exire, quem accepturus erat in hereditatem: & exiit, nesciens quò iret. Eccl. 44. 17.

Ætas tertia, quæ est promissionis. Abraham pater credentium fuit Apostolus, exemplar, propagator, testis & Martyr fidei & virtutum, quæ ex ea nascuntur. 1. Cœcæ obedientiæ, quæ Deo debetur. Is est primus fructus ac velut essentia fidei. 2. Abnegationis sui ipsius, patriæ suæ & mundi præsentis. 3. Perfectæ traditionis sui ipsius respectu luminis, providentiæ & dispensationis Dei.

9 Fide demoratus est in terra repromissionis, tamquam in aliena, in casulis habitando, cum Isaac & Jacob coheredibus repromissionis ejusdem.

4 Fides exilii nostri super terram. Ea est regio aliena iis, qui ex fide vivunt, patria eorum, cœlum est. 5. Contemptus vitæ præsentis, & dispositionis animi ad deferendum omni momento hoc mortale corpus, tamquam tentorium viatoris. Mirabile exemplum animi à mundo perfectè abstracti! quod homo, seculum victurus, nec urbem, nec domum ædificare dignetur. Hoc verè est fidem habere unius Christiani. Sed an is eam habere dicendus est, qui ædificando & acquirendo vitam terit?

10 Expectabat enim fundamenta habentem civitatem: cujus artifex & conditor Deus.

6. Fides & expectatio vitæ beatæ in cœlis. Nihil solidum, nisi quod est æternum. Quod est opus hominis, non est homine dignum. Dei solius est ei domum assignare, in qua ipse vult habitare in æternum.

Gen. 17.
19.

11 Fide & ipsa Sara sterelis virtutem in conceptionem seminis accepit, etiam præter tempus ætatis: quoniam fidelem credidit esse eum, qui repromiserat.

7. Fides omnipotentiae Dei & veritatis verbi ejus ac fidelitatis in promissis suis. . . Sponsa fidelis mariti fidelis meritò ex sancto Matrimonio fructum sanctum sperat. . . Impotentia naturæ cedit virtuti fidei. Deus benedicit sancto Matrimonio modo adhuc digniori se, quando tribuit illi fructus foecunditatis spiritualis.

12 Propter quod & ab uno orti sunt (& hoc emortuo) tamquam sidera celi in multitudine, & sicut arena, quæ est ad oram maris, innumerabilis.

8. Fides nihili nostri. Quantumcumque sentiamus in nobis impotentiam ad concipienda & producenda opera bona, fides nostra totum debet à Dei potentia sperare. Quod à nobis postulat ad producenda in nobis miracula gratiæ suæ, est,

est, ut simus velut mortui coram ipso per sensum nihili nostri. . Quandoque fit ut vel unus homo insigniter humilis & fidelis prodigiosas attrahat benedictiones.

13 *Juxta fidem defuncti sunt omnes isti, non acceptis repromissionibus, sed a longè eas aspicientes, & salutantes, & confitentes quia peregrini & hospites sunt super terram.*

14 *Qui enim hæc dicunt, significant se patriam inquirere.*

9. Fides perseverantiæ in expectatione promissorum Dei & inquisitione patriæ celestis. . Deus exercet fidem suorum usque ad mortem, ut eam coronet gloriosâ immortalitate. . Maximi etiam inter Sanctos satis sentiunt, nondum accepisse se, quæ Deus ipsis promisit bona : Cives cæli, sed peregrini & viatores super terram à longè adspiciunt patriam suam per fidem, salutant per spem eò brevì perveniendi, ad eam tendunt & festinant per charitatem.

15 *Et si quidem ipsius meminissent de qua exierunt, habebant utique tempus revertendi :*

10. Fides sine reversione respectu earum rerum, quæ propter Deum relictæ sunt. Totum est propheticum in Patriarchis, & maximè oblitio patriæ suæ & bonorum terrenorum. Non satis perspicitur privationem eorum plane esse voluntariam, nisi ubi iis frui possunt privati.

16 *Nunc autem meliorem appetunt, id est, cælestem. Ideo non confunditur Deus vocari Deus eorum : paravit enim illis civitatem.*

11. Fides plena & prædominans, quæ ita replet cor bonis invisibilibus, ut etiam oblitio nos capiat eorum, quæ videntur. Felix commutatio, ubi Deus seipsum dat in compensationem ejus, quod propter ipsum relinquitur. . Civitas quam præparat electis suis, nihilo est minus quidpiam, quam ipse sinus ejus. . Deus iis gloriatur qui ipsi serviunt, & sæpe erubescunt homines Deo servire.

Gen. 28. 342

1.

Eccl. 44.

21.

Gen. 21.

12.

Rom. 9. 7

17 Fide obtulit Abraham Isaac, cum tentaretur,
& unigenitum offerebat, qui susceperat repromissio-
nes;

18 Ad quem dictum est: Quia in Isaac vocabi-
tur tibi semen:

12, Fides non quærens quæ sua sunt, & magnanima, quæ cor hominis abstrahit ab eo quod est ipsi charissimum, idque Deo immolare compellit. Fides docet sibi sufficere Deum, ut perficiat quod placet sibi: & hoc est quod prohibet hominem fide præditum, ne nimium donis Dei etiam excellentissimis inhæreat, aut sollicitus sit de mediis, quibus ipse promissâ sua adimpleat,

19 Arbitrans quia & à mortuis suscitare potens est Deus: unde eum & in parabolam accepit.

13. Fides simplex, quæ non disputat nec disceptat super difficultatibus & impossibilitatibus, & certa est nihil nobis deperire quod Deo sacrificemus. Exemplar fidei & obedientiæ parentum, quibus Deus filium aut filiam eripit seu per mortem seu per religionem. Isaac sacrificio suo superstes imago est Jesu Christi resuscitati. Visio & cognitio, quam habuit Abraham de die isto Domini (Joan. 8. 56.) tam plena gaudio & consolatione digna merces fuit tantæ & tam perfectæ fidei. Consolatio consequitur fidelitatem in intentione.

Gen. 27. 20 Fide & de futuris benedixit Isaac Jacob, &
27. 39. Esau.

Gen. 48.

15.

14. Fides benedictionis Electorum in Christo figuratæ in benedictione prophetica Jacob per Isaac; & separationis æternæ heredum cæli ab hæredibus terræ. Væ illi qui terram eligit, nec curat hæreditatem cælestem.

Gen. 47.

31.

21 Fide Jacob, moriens, singulos filiorum Joseph benedixit: & adoravit fastigium virgæ ejus.

15. Fides adoptionis Christianæ, figurata in adoptione filiorum Joseph per Jacob. 16. Fides præferentiæ populi gentilis præ populo judaico

daico, in ea quā Ephraim minor præfertur Manasse majori. 17. Fides prædestinationis ad gloriam & ad gratiam respectu eorum in quibus sibi Deus complacuit; in anticipata divisione terræ Chanaan, quæ ejus figura est. 18. Fides potentie regni & supremæ auctoritatis Jesu Christi capitis & salvatoris prædestinatorum, agniti & adorati à Jacob in filio suo Joseph, velut in una ex imaginibus ejus. Libenter earum veritatum contemplatione occupemur, quarum fides est tam antiqua; sed in spiritu fidei, adorando & benedicendo Deum, magis quàm cum hominibus ratiocinando aut disputando.

22 Fide Joseph, moriens, de professione filiorum Israel memoratus est, & de opibus suis mandavit.

19. Fides constitutionis Ecclesiæ visibilis super terram, transitus Ecclesiæ primogenitorum in cælum & resurrectionis mortuorum. 20. Fides communionis catholicæ & unionis spiritualis Sanctorum, figuratæ per unionem corporum Patriarcharum ab ipsis desideratam & mandatam. . Expedi ut testificemur nos fugere omnem societatem & omne commercium cum impiis, etiam quod ex nobis in terra superest post mortem. . Facile est misero considerare se ut peregrinum super terram; sed hoc facere, uti fecit Joseph, usque ad mortem in mediis honoribus, divitiis, & potentia fere illimitata, is est ex maximè heroicis fidei effectibus.

§. 2. EXCELLENTIA FIDEI IN MOYSE; IN JUDICIBUS; ET IN PROPHETIS. SANCTI PERSECUTIONEM PASSI, QUIBUS DIGNUS NON ERAT MUNDUS.

23 Fide moyses, natus, occultatus est mensibus Exact. 2, tribus à parentibus suis, eo quòd vidissent elegantem infantem, & non timuerunt regis edictum. 2.

Quarta ætas, quæ est legis & Judicium. Moyſes, 21. Fides nativitatis liberatoris & novi legiſlatoris annunciata per nativitatem ejus à quo figuratur. Imago Jeſu Chriſti perſecutionem parientis à nativitate ſua & in infantia & fuga in Ægyptum delati à parentibus. 22. Fides obligationis obediendi Deo potius, quàm hominibus, & ſerviendi operibus cæleſtibus ſine metu poteſtatum terrenarum. Pulchritudo æterna, quam recuſarent homines ſubire conditionem propter amorem tui, ſi te noviſſent, cum vitæ periculum adeant propter pulchritudinem, quæ non eſt niſi figura tuæ?

Exod.
2. 11.

24 *Fide Moyſes grandis factus, negavit ſe eſſe filium filia Pharaonis,*

23. Fides nihili honorum temporalium. Quàm glorioſum Moyſi eſt potuiſſe dicere mille ſexcentis annis ante Incarnationem quod S. Paulus tantum poſt dixit: omnia mundi commoda arbitratus ſum detrimenta & velut ſtercora intuendo Jeſum Chriſtum. Imago exinanitionis Filii Dei, qui toto tempore vitæ ſuæ mortalis renunciavit gloriæ divinæ ſuæ nativitatis, & ſplendori regalis dignitatis. Gloria Moyſis in eo eſt, quod eum prævenit per fidem ſuam; noſtra ſit illum ſequi.

25 *Magis eligens affligi cum populo Dei, quàm temporalis peccati habere jucunditatem,*

24. Fides vanitatis & brevitatis voluptatum ſeculi & ſoliditatis gaudii evangelici in cruce & in poenitentia. Eam eligit & quærit Moyſes tanquam præcurſor Jeſu Chriſti crucifixi: nos acceptemus ſaltem velut diſcipuli & filii ipſius.

26 *Majores divitias æſtimans theſauro Ægyptiorum, improprium Chriſti: aſpiciebat enim in remunerationem.*

25. Fides vilitatis divitiarum terrenarum, & præti inæſtimabilis paupertatis Jeſu Chriſti & membrorum ejus. Cum in cælum aſpicimus

cimus, & id quod illic nos manet, quam contemptibiles sunt omnes thesauri terræ! Omnes omnium seculorum Sancti substituerunt & vixerunt in Jesu Christo, & humiliações ac Passiones ejus portarunt; & Jesus Christus per Spiritum suum, & gratiam suam operatus est in eis, etiam ante nativitatem suam. Moyses docet nos vix fieri ut aula sit habitatio veri Christiani, nisi illic ex officio maneat.

27 Fide reliquit *Aegyptum*, non veritus animo-
fitatem regis: invisibilem enim tanquam videnti sustinuit.

26 Fides præsentiæ, auxilii & omnipotentia Dei. Ubi metus hominum impedit ne Deo obediat, ibi modica fides est. Si oculi carnis nostræ ostendunt nobis id quod terret nos, an suos non habet fides nostra ut nobis demonstret invisibilem pro nobis omnipotentiam suam armatum? Quando necesse est pro salute sua mundum relinquere, nihil est quod debeat esse idoneum ut nos remoretur.

28 Fide celebravit Pascha, & sanguinis effusionem: ne qui vastabat primitiva, rangeret eos. *Exod. 12. 21.*

27. Fides sacrificii crucis & Eucharistiæ & virtutis ejus adversus infernum & peccatum. Nulla salus in die iræ, nisi per sanguinem agni. Cor nostrum illo sanguine per Baptismum velut perfunditur; eodem penetratur & velut inebriatur per communionem Eucharisticam.

29 Fide transferunt mare rubrum tanquam per aridam terram: quod experti *Aegyptii*, devorati sunt. *Exod. 14. 22.*

28. Fides Baptismi, qui nos lavat in sanguine J. Christi, & mergit in nobis hostes Dei, id est peccata nostra & separat nos à peccatoribus. Sacramenta, aliorum sunt salus, aliorum ruina, per ipsorum diversas dispositiones. Fides & temeritas idem sæpe attentant; sed successu valde dispari.

30 Fide muri *Jericho* corruerunt, circuitu dierum septem, *Jos. 6. 20.*

29. Fides destructionis civitatis mundi & constitutionis civitatis Dei, quæ est Ecclesia, per prædicationem Pastorum & orationem Fidelium. . Duratio seculorum unica hebdomas est, quæ terminatur per sabbatum & æternam requiem postquam Ecclesia perfecta fuerit, Josue testis fidei sui temporis.

Jos. 2. 3. 31 Fide Rahab meretrix non periit cum incredulis, excipiens exploratores cum pace.

30. Fides omnium sexuum est, omnium ætatum & omnium conditionum. . Quæ ex fide proficiscitur singularitas, cum à Spiritu Dei sit, etiam laudabilis est; illa quæ proficiscitur ex spiritu humano digna est contemptu & vituperio. Si solus es, qui officium tuum implere satagis, eò majores Deo debes gratias agere, non coram hominibus erubescere. . Fides sæpe ad præsentem vitam utilis est; sed qui eam isto intuitu sequitur, perdit. . Audiamus quid à nobis postulet Deus, nullâ habitâ ratione contradictionis aut censuræ hominum; in eo sita est sapientia fidei.

32 *Et quid adhuc dicam? Deficiet enim me tempus enarrantem de Gedeon, Barac, Samson, Jephthe, David, Samuel, & Prophetis:*

1. Fides potestatis Jesu Christi adversus peccatum, & humiliationis ipsius in Incarnatione sua: (Gedeon) 32. Laborum & certaminum vitæ ipsius: (Barac) 33. Victoriæ ipsius de inimicis suis per mortem suam: (Samson) 34. Fidelitatis ipsius, in consecrandis omnibus post victoriam suam Deo Patri suo, & interficiendo in Electis suis & membris suis omni eo, quod est ex corruptione Adam, ut faceret eos unice Deo vivere: (Jephthe) 35. Triumpho ipsius de principe mundi per suam humilitatem, persecutionum quas passus est. constitutionis regni ejus & zelus pro ædificatione Ecclesiæ suæ: (David prosterbens Goliathum, à proprio filio persecutionem patiens, virtute suâ recuperans regnum suum, & comparans materiam in ædificationem templi)

pli.) 36. Miraculosa natiuitas ipsius, & vocationis ad Sacerdotium, potestatis Judicialis & Sacerdotalis simul conjunctarum, & assiduarum orationum: (Samuël.) Qui Scripturas antiqui Testamenti legit cum lumine & attentione fidei, illic invenit ubique Jesum Christum figuratum in actionibus Sanctorum, & per anticipationem formatum in cordibus eorum.

33. † Qui per fidem vicerunt regna, operati sunt ju- † De
stitiam, adepti sunt reproaſſiones, obtinuerunt Plur.
ora leonum, Mar.

34. Extinxerunt impetum ignis, effugerunt a-
ciem gladii, convaluerunt de infirmitate, fortes facti
sunt in bello, castra verterunt exterorum:

Quinta ætas, quæ est Regum & Prophetarum.
37. Fides potestatis Regalis, Pastoralis, Pro-
phetica & miraculosa in Jesu Christo, adum-
brata in Davide, Samuele & Prophetis. Quid-
quid in ipsis magnum, justum & miraculosum
cernitur, rudis quædam delineatio erat ejus,
quod in Jesu Christo adoramus, & effectus fidei,
quam in ipsis jam tum operabatur. Spiritus
Sanctus in antecessum destruit errores & illusio-
nes diabolicas, quas libertini diffundunt in corda
Principum: Victorias & bellicas acquisitiones
non posse esse opus fidei, fidem & pietatem non
convenire magnis Regibus, nec magnis Bellato-
ribus, & magnanimitatem ac fidem inter se non
compati. Vis animi illa maxima est, quam dat
fides; cum nec ferrum, nec ignem timeat, nec
morbos, nec totas acies.

35. Acceperunt mulieres de resurrectione mortuos
suos. Alii autem distenti sunt, non suscipientes
redemptionem, ut meliorem invenirent resurrectio-
nem.

38. Fides mortis victrix, cui prædam suam e-
ripit. 39. Spiritus Christiana fidei est contem-
nere vitam, & mortem desiderare ex spe alterius
vitæ, quam nec sensus nec ratio capit: sed quàm
ea fides rara est!

36 *Alii verò ludibria & verbera experti, insuper & vincula & carceres:*

37 *Lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladii mortui sunt: circuierunt in melotibus, in pellibus caprinis, egentes, angustati, afflicti:*

40. Denique ultimus conatus & triumphus fidei est invenire gloriam suam in ignorantia, gustare cum voluptate dolorem, frui libertate in vinculis, invictum esse suppliciis, spectare mortem, exilium, nuditatem, paupertatem, & extremas angustias velut transitum ad delicias, ad divitias, ad gloriam & ad felicitatem æternam.

38 *Quibus dignus non erat mundus: in solitudinibus errantes, in montibus, & speluncis, & in cavernis terra.*

Mundus se Sanctis nocere existimat, dum eos persequitur, sed coronas eis procurat, & punit seipsum, imprudenter exequendo iudicium Dei, quo privatur benedictione possidendi eos, quibus est indignus. . Mundus fit horrida solitudo per excessum proborum; & solitudines in cœlum quoddam convertuntur, dum eos excipiunt. . Seculum non nisi nocendo potest prodesse Christianis. . Solitudo fidelissimus est depositarius sanctitatis Electorum. Felix necessitas quæ nos eò compellit! Felicior fides, quæ nos eò deducit!

39 *Et hi omnes testimonio fidei probati, non acceperunt repromissionem,*

Deus solam fidem laudat in omnibus Sanctis, qui inter se virtute ita differunt, quia ea est fons, anima & fulcimentum omnium virtutum, & quia in ipsis charitate animatur. . Perfectio fidei in eo est, ut numquam lassemur expectando adimplerem promissionum, qualiscumque de ea desperandi ratio appareat. Nisi credidissent immortalitatem animæ, resurrectionem corporum & vitam æternam, quomodo sperare potuissent obtinere aliquando effectum promissionum?

40 *Deo pro nobis melius aliquid providente, ut non sine nobis consummarentur,*

An nobis fides tam difficilis est, quàm antiquis, qui credebant res futuras, sine exemplo & tam longè diffitas: cum nos habeamus velut subiectas oculis, tot miraculis confirmatas. Quod credimus confirmatur eo quod jam impletum est, quodque jam obtinemus. Adventus Jesu Christi gloriosus, perfectio regni ipsius, reunitio & consummatio omnium Sanctorum veterum & novorum in Deo sub uno Capite, illud est quo cumulanda sunt desideria Patriarcharum & Prophetarum, & perficienda & consummanda Ecclesia. Illud est quod incessanter debet desiderare & expectare fides nostra.

CAPUT XII.

§. I. IMITARI PATIENTIAM JESU CHRISTI.

QUI NON CASTIGATUR, NON EST FILIUS.

SUBJICERE SE DEO UT PATRI.

I Deoque & nos tantam habentes impositam nubem *Rom. 8. 4*
 testium, deponentes omne pondus, & circum- *Eph. 4. 22*
 stans nos peccatum, per patientiam curramus ad pro- *Col. 3. 8.*
 positum nobis certamen. *1. Pet. 2. 1*

Bonorum exemplorum fructus non est admiratio sterilis & otiosa, sed fidelis & animosa imitatio Sanctorum. Testes ipsi sunt fidelitatis Dei erga nos, qui credunt & confidunt in illum, testes utilitatis fidei, testes & spectatores certaminum Ecclesiæ; sed caveamus ne in iudicio Dei testes sint adversum nos propter ignaviam nostram. Peccatum pondus est, quo trahimur ad res terrenas, iisque alligamur: id sollicitè agamus 1. Ut ab iis nos abstrahamus, & elevemus ad res coelestes per fidem. 2. Ut renunciemus peccato & occasionibus, quæ nos circumstant & captivos detinent. 3. Ut ingrediamur in viam salutis, atque in ea progrediamur, curramus & perseveremus. 4. Ne deterreamur molestiis & passionibus: quandoquidem hoc
 ipsum

Gal. 4. 1,

ipsum sit, in quo via Christianismi sita est.

2. *Aspicientes in Auctorem fidei, & consummatorem Jesum, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta, atque in dextera sedis Dei sedet.*

5. Ut excitemus nos considerando cum fide Jesum Christum velut Caput nostrum in certamine fidei; exemplar patientiæ nostræ in cruce, robur quo fit ut curramus in hoc stadio, perfectionem & consummationem & coronam cursûs nostri. 1. Ratio cur crucem amemus, & patientes simus in afflictionibus est exemplum Jesu Christi. 2. Securitas quâ certi sumus ab eo posse sustentari fidem nostram, cum sit auctor & consummator ejus. 3. Intuitus magnæ mercedis, quâ fruitur, & quam vult nobis communicare, si illi compatimur.

3. *Recogitate enim eum, qui talem sustinuit à peccatoribus adversum semetipsum contradictionem: ut ne fatigemini, animis vestris deficientes.*

4. Si nihil pateremur à mundo, qui adversus Jesum Christum insurrexit, timendum nobis esset, ne fortè Jesu Christi vestigia non sequeremur, & nimis mundo grati essemus. Recordatio Passionum Salvatoris potens est subsidium in nostris.

4. *Nondum enim usque ad sanguinem restitistis, adversus peccatum repugnantes:*

5. An potest nimio nobis impendio constare, ut stabiliamus in nobis regnum Dei, quibus tanti forsitan constitit, ut in nobis stabiliremus tyrannidem peccati?

Prov. 11. 5. *Es obliti estis consolationis, quæ vobis tamquam filiis loquitur, dicens: Fili mi, noli negligere disciplinam Domini: neque fatigeris dum ab eo argueris.*

6. Non debemus inquietari in afflictionibus, nec, velut inimicum persequentem nos ut perdat, considerare Deum & Patrem castigantem nos, ut reddat dignos se. Debet pater castigationi ad-

jungere exhortationem, & ostendere se castigare paterno affectu.

6 *Quem enim diligit Dominus, castigat: flagellat autem omnem filium, quem recipit.*

7. Minus est iræ ipsius indicium, quàm amoris. 8. Ea est necessaria quædam conditio adoptionis nostræ in Christo Jesu. Si natura esset recta & innocens, tam bonus & tam justus pater nequaquam tam duram conditionem filiis suis imposeret.

7 *In disciplina perseverate. Tamquam filius vobis offert se Deus: quis enim filius, quem non corripit pater?*

9. Dominus aliquis parum sollicitus est de moribus servorum suorum; sed pater zelosus pro bona educatione filiorum suorum, in id incumbit, ut instructionibus bonos aptet, & correptione devios reducat.

8 *Quod si extra disciplinam estis, cuius participes facti sunt omnes, ergo adulteri, & non filii estis.*

10. Numquid timendum nobis est, ne velut spurii ab hereditate excludamur, si ut ipsi morum nostrorum licentiæ tradamur? Funesta indulgentia est ita vivere, ut cruci Jesu Christi non communicemus, quandoquidem sit nota reprobationis.

9 *Deinde patres quidem carnis nostræ, eruditores habuimus, & reverebamur eos: non multo magis contemperabimus Patrem spirituum, & vivemus?*

11. Si Deus pater noster est, & pater animarum nostrarum, an recusabimus in manu ejus esse, ut accipiamus, quemadmodum subjecti & dociles filii, quod nobis necessarium est ad salutem?

10 *Et illi quidem in tempore paucorum dierum, secundum voluntatem suam erudiebant nos: hic autem ad id, quod utile est in recipiendo sanctificationem ejus.*

12. Si Deus est ipsa sapientia, debemusne timere ne castigationes ipsius sint vel casuales, vel

morositatis animi effecta? 13. An igitur tanta illa res est participem fieri sanctitatis Dei, ut nihil pati velimus quo ad participationem illam perveniamus?

11. *Omnis autem disciplina, in presenti quidem videtur non esse gaudii, sed mœroris: postea autem fructum pacatissimum exercitatus per eam reddet justitia.*

14. Denique de malis præsentibus non est judicandum ex molestia, quam natura afferunt; sed ex bonis gratiæ & gloriæ, quæ acquirunt nobis pro æternitate. Fac, Domine, ut amemus transitoriam istam tristitiam, quæ perducit ad gaudium æternum, & vexationes istas temporales, quæ nobis procuraturæ sunt delicias justitiæ perfectæ & pacis coelestis.

6. 2. FIRMITAS. RECTITUDO CORDIS. EXCELLENTIA ECCLESIAE PRÆ SYNAGOGA.
VOX SANGUINIS JESU CHRISTI.

12. *Propter quod, remissas manus, & soluta genua, erigite,*

13. *Et gressus rectos facite pedibus vestris: ut non claudicans quis errat, magis autem sanetur.*

13. Bonus Pastor debet operam dare fulciendis & confirmandis iis, qui in tentatione afflictionum versantur. Uti illæ roborant fortes, ita infirmos debilitant. 1. Reddendo illos pigriores in operibus bonis. (*manus*) 2. Remissiores & minus in oratione assiduos. (*genua*) 3. Faciliores ut aberrant a via perfectionis Evangelicæ. 4. Minus firmos in fide. 5. Magis apertos tentationi & peccato.

Rom.

12. 18,

14. *Pacem sequimini cum omnibus, & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum:*

Qui non laborat an bene an malè sibi cum proximo conveniat, non satis novit obligationem pacis & charitatis Christianæ. Ea est, quæ cœlum reseat; sed puritas animi est, quæ reddit nos

nos capaces videndi illic Dei.. Terribile verbum! quo denunciatur, nisi in aliquo gradu sanctimonix fuerimus, nos Deum non visuros. Attendamus ergo & laboremus, ut simus sancti, si volumus assecurare salutem nostram.

15 *Contemplantur ne quis desit gratia Dei: nequa radix amaritudinis sursum germinans impediat, & per illam inquinentur multi.*

Multum refert, ut attendamus animum ad officia nostra; & vivamus in præsentia Dei, ut inspirationes ejus recipiamus, discamus consilia ejus super nobis, & non prætermittamus occasiones aliquid propter eum faciendi. Nec minor nobis incumbit obligatio nos ipsos observandi in iis quæ ad proximum spectant, ne charitatem lædamus. Nulla res facilius communicatur, quàm rancores & amaritudines animi: præcidamus usque ad minimas ejus radices, si radicem charitatis conservare volumus.

Gen. 25.
33.

16 *Ne quis fornicator, aut profanus ut Esau: qui propter unam escam vendidit primitiva sua.*

Quàm plenus est hic mundus hujusmodi fornicatoribus, qui prostituunt mentem suam curiositati, aut vanitati, & cor suum amorì creaturarum! Quot profanos invenias, qui pro momentanea voluptate jus suum ad hereditatem æternam abjiciant!

Gen. 27.
8.

17 *Scitote enim quoniam & postea cupiens hereditare benedictionem, reprobatus est: non enim invenit pœnitentia locum, quamquam cum lacrymis inquisisset eam.*

Quæramus Deum, dum inveniri potest: oremus illum, dum propè est. Sunt quædam desideria, preces, lacrymæ & pœnitentiæ similes illis Esau. Sola charitas eas reddit utiles, perfectas & efficaces ad salutem.

Exod. 19

18 *Non enim accessistis ad tractabilem montem, 12. & accensibilem ignem, & turbinem, & caliginem, 20. 21, & procellam,*

19 *Et tubæ sonum, & vocem verborum, quam qui*

qui audierunt, excusaverunt se, ne eis fieret verbum.

Imago unius populi, & unius peccatoris, antequam sit reconciliatus cum Deo per fœdus sanctum. Deus procul est ab eo, nec habet ipse jus ad eum accedendi; ignem videt iustitiæ divinæ ad ipsum consumendum semper paratum, semper in caligine, in timore iræ iudicis per peccatum irritati, in expectatione supplicii & mortis. Vox Dei terribilis est iis, qui non diligunt eum, & quibus Iesus Christus nondum est victima.

Exod.

19. 13.

20 Non enim portabant quod dicebatur: Et si bestia tetigerit montem, lapidabitur.

Mons iste Ecclesia est. Illic Deus cognitionem & amorem sui donat, communicat & dat semet iis, qui diligunt eum. Qui vult accedere ad illum, nec veniat cum passionibus brutalibus, nec ex instinctu naturali, aut timore, more bestiarum; sed ex fide & amore, more filiorum.

21 Et ita terribile erat quod videbatur. Moyses dixit: Extremus sum, & tremebundus.

Mediator cui ipsi timenda sit ira Dei, non est is, quem nobis promisit Deus, ut esset pax nostra. Et populus & Moyses exterrantur ante asperionem sanguinis: ut cognoscamus per solum sanguinem Iesu Christi tribui fiduciam & expelli timorem servilem legis.

22 Sed accessistis ad Sion montem, & civitatem Dei viventis, Ierusalem cœlestem, & multorum millium Angelorum frequentiam.

23 Et Ecclesiam primitivorum, qui conscripti sunt in cælis, & iudicem omnium Deum, & spiritus iustorum perfectorum.

24 Et testamenti novi mediatorem Iesum, & sanguinis asperionem melius loquentem quam Abel.

Notæ & proprietates Ecclesiæ Christianæ. 1. Est visibilis velut mons. 2. Una, velut civitas, cujus partes omnes Spiritu Dei uniuntur. 3. Sancta, velut cœlestis Ierusalem, per adorationem suam in spiritu & veritate, per sacrificium suum &

& per religionem & charitatem suam. 4. *Catholica*, Angelos coelestes omnes continens, & omnes Electos ac Justos qui in terra sunt, & omnium seculorum. 5. *Apostolica*, velut formata die Pentecostes in monte *Sion* per Spiritum Sanctum, & gubernata per ministerium Apostolicum quod ipse constituit, & cujus exercitium aperuit in monte isto sancto, ut transmitteretur successoribus usque in finem seculorum. 6. *Divina*, velut opus & habitatio Dei. (c. 11. v. 10. & 12. 22.) qui & ipse supremus est ejus iudex. (v. 23.) 7. *Christiana*, habens Jesum Christum Mediatorem, Pontificem, victimam & Advocatum per sanguinem suum. Sanguis iste, qui nobis à Deo postulat misericordiam, nihilne à nobis ut Deo rependamus, postulat? Satisne magnificamus gratiam quâ sumus membratales Ecclesiae? Satisne intelligimus sanctitatem pacti, in quo Jesus Christus tot modis intervenit, & sub tot amabilibus qualitatibus? Univerſae in qualitatem judicis convertentur in eos, qui illis non respondebunt.

25 *Videte ne recusetis loquentem. Si enim illi non effugerunt, recusantes eum qui super terram loquebatur: multo magis nos, qui de caelis loquentem nobis avertimus.*

Moyſes descendens de monte facie resplendente à gloria Dei portans legem Dei in manibus, ut eam nomine ipsius traderet, imago est Filii Dei descendentis de coelo, ut esset Legislator noster, & Spiritus coelitus missi, & descendentis in corda nostra post glorificationem Jesu Christi, ut iis insculperet legem Dei. Si contemptus Moyſis tam terribiliter punitus est in Judæis; quæ ſtuetur poena contemptus Jesu Christi & Spiritus Sancti in Christianis? Contemptus legis, inspirationum, verbi & aliarum monitionum Jesu Christi criminofior est, ex quo gloriosus est in coelo, quàm cum esset super terram.

26 *Cujus vox movit terram tunc: nunc autem* Agg 2. repro-

repromittit, dicens: *Adhuc semel; & ego movebo non solum terram, sed & calum.*

Expectamus secundum Jesu Christi adventum, quo ultimum mutabitur calum & terra, & stabilietur regnum ipsius. Si tam terribilis visus est Deus, cum venit, ut daret legem suam Judæis, & foedus cum ipsis faceret transitorium & figurativum, quàm terribilis erit J. Christus, cum veniet ultum abusum legis evangelicæ, & contemptum foederis sanguine suo adstricti?

27 *Quod autem, Adhuc semel, dicit: declarat translationem mobilium tamquam factorum, ut maneant ea quæ sunt immobilia.*

Totus status legis & religionis judaicæ transivit velut umbra; & Quidquid in Religione christiana externum est etiam transibit & mutabitur, cum hujusmodi tantum sint, ut ita dicamus, machinaria instrumenta, æterni Dei templi structuræ servientia: sola religio, quæ permanebit in æternum in cælis, est religio charitatis & adorationis in spiritu & veritate.

28 *Itaque regnum immobile suscipientes, habemus gratiam: per quam serviamus placentes Deo, cum metu & reverentia.*

Solum regnum æternum & immutabile est regnum Dei in Jesu Christo & in tota Ecclesia cœlesti, quæ est corpus ejus. Hic incipit per fidem, spem & charitatem imperfectam, quæ interire potest, quandoquidem S. Paulus hortetur, ut eas servemus: perficitur in cælo per consummationem charitatis quæ mutat fidem in visionem, & spem in fruitionem, & perficit metum istum religiosum & spiritum istum adorationis, qui exinanivit Angelos & Sanctos in præsentia Dei.

Deut. 4.

24.

29 *Etenim Deus noster ignis consumens est.*

Deus, ut charitas, ignis est consumens in vita sua & Divina unitate sua creaturam, quæ ipsi fidelis extitit: Deus, ut justitia, ignis est con-

consumens in morte & separatione aeterna peccatorem rebellem legi suæ, & violatorem fœderis sui. Eligamus: alterutrum inevitabile est; & forsitan unicum superest faciendæ isti electioni momentum: post quod quisquis non habebit Deum mercedem, habebit ultorem.

CAPUT XIII

5. I. HOSPITALITAS, COMPASSIO, SANCTITAS MATRIMONII. FUGA AVARITIÆ. FIDUCIA.

1. **C**haritas frater itatis maneat in vobis.

Potissimum igitur charitati danda est opera super terram, cum ea sit, quæ regnatura est, & per quam nos ipsi regnaturi sumus in caelo. Si volumus evidenter cognoscere nos amare Deum, ut Patrem nostrum, amemus proximum, ut fratrem nostrum.

Rom.
12. 13.
2. Pet.
4. 9.

2. Et hospitalitatem nolite oblivisci, per hanc enim latuerunt quidam; Angelis hospitio receptis.

Nulla charitas Deo gratio, & nobis ipsi minus suspecta, quam ea quam in extraneos & ignotos exercemus. Maximo afficeremur gaudio, si domi Angelos exciperemus hospitio: possumus excipere J. Christum in membris suis, & negligimus. Hospitalitas variis modis exercetur, secundum tempora & varias regiones. Exercetur erga pauperem & peregrinum, cum ei præbetur alimentum & tectum; cum in aliquo xenodochio fundatur census unde lectus extruatur; vel aliæ illic eleemosynæ erogantur. Excipimus Jesum Christum ubicumque membra ejus adjuvamus.

3. Mementote vincitorum, tamquam simul victi; & laborantium tamquam & ipsi in corpore morantes.

Est aliquid amare fratres suos: multò amplius amare extraneos: sed sentire in corde nostro, ut membra ejusdem corporis, quod alii patiuntur in carne vel mente sua, id verò est quam proximè

mè fieri potest accedere ad perfectionem charitatis, quæ in eo consistit, ut mortem ipsam patiamur pro proximo.

4 *Honorable connubium in omnibus, & thor-
us immaculatus. Fornicatores enim & adulteros,
iudicabit Deus.*

Quam necessarium est monitum istud, at
quam pauci illud sequuntur! cum matrimoni-
um sit illud inter omnia Sacramenta, cuius
sanctitas est minus nota, gratia rarior, usus cor-
ruptior, & cuius abusus sit contagiosior, seque-
læ scandalosiores, reparatio difficilior & con-
suetudo insanabilior. . . Uti adulterium ita &
simplex fornicatio est peccatum dignum irâ Dei.
Væ illis, qui super hoc puncto corruptioni cor-
dis humani blandiuntur.

*Jos. 1.5. 5 Sint mores sine avaritia, contenti presentibus:
ipse enim dixit: Non te deseram, neque derelinquam.*

*Ps. 117.6. 6 Ita ut confidenter dicamus: Dominus mihi ad-
jutor: non timebo quid faciat mihi homo.*

Quisquis amore se divitiis perituris & terre-
nis adstringit, oblitus est se vocatum esse ad
regnum cœlestē & æternum. . . Qui persuasus
est se esse in manu Dei, eumque omnia volun-
tate suâ ordinare, semper contentus est præsen-
tatu suo. . . Deus semper auxiliatur iis, qui con-
fidunt in illum, si minus eo modo quo ipsi de-
siderant, saltem eo modo quem ipse meliorem
judicat, quique ipsis utilior est. Si permittit,
ut ipsis aliquid accadat mali, id eò facit, quia
illud malum ipsis conducibile est.

2. FERRE CRUCEM CUM JESU CHRISTO,
VIVERE MORE PEREGRINORUM. ORA-
RE. FACERE ELEEMOSYNAM.
OBEDIENTIA.

7 *Mementote præpositorum v. strorum, qui vobis
locuti sunt verbum Dei: quorum intuentes exitum
conversationis, imitamini fidem.*

Beati illi Pastores quorum vita etiam post
mortem

mortem eorum prædicat verbum Dei: Verbum transit & oblivioni traditur, bonum exemplum manet, & diu fert fructum. Mors justorum sæpe caractere insignita est, qui fidem & vitam eorum iustificet in oculis hominum: sed in morte martyrum fulget character nimis splendidus, ut latere possit, aut obscurari.

8 *Iesus Christus heri, & hodie: ipse & in sæcula*

Iesus Christus semper unicus Salvator & mediator, per quem in omnibus mundi ætatibus accedatur ad Deum; semper auctor & consummator fidei fidelium, ante & post incarnationem; semper immutabilis in persona sua, in qualitatibus suis & in doctrina sua. Unam nostram reverentiam & amor noster erga illum nunquam mutaretur, nisi ut vivacior fieret & ardentior.

9 *Doctrinis variis & peregrinis nolite abduci. Optimum est enim gratia stabilire cor, non esus: quæ non profuerunt ambulanti in eis.*

Veræ fidei debet sua inesse unitas, puritas, immutabilitas, sine divisione, sine commixtione, & novitate. Sola gratia potest inspirare vitam, sensum & motum per fidem, spem & charitatem. Qui eam sufficere non credit, Iudæus est: qui non credit necessariam Pelagianus.

10 *Habemus altare, de quo edere non habent potestatem, qui tabernaculo deserviunt.*

Ad sacrificium cruentum & expiatorium J. Christi habemus altare ligni ignominiosi crucis; & ad sacrificium Eucharisticum & sacramentale, altare lapideum ministeriale & representativum: sed altare verum, reale & solum Deo dignum est ipsa Persona J. Christi. quæ propriam suam victimam, quæ est humanitas ejus sancta, super istud altare æternum offeret: altare sanctificans victimam istam, (*Matth. 23. 19.*) & quidquid Deo offertur, cum

cum respectu istius victimæ & altaris, & in virtute ac unione ipsius. Infelix Judæus, qui adhærendo cibis figurativis legis, excommunicat seipsum, separando se ab ipso divino crucis altari. Infelix ille, qui implicitus hæresi non vult agnoscere sanctum altaris sacrificium, & contentus est figurâ, loco realitatis. Infelix ille catholicus, qui se altari cœlesti indignum reddit, profanando sacrificium & altare Ecclesiæ per indignas communionem & irreverentias suas.

Levit. 16
27.

11 Quorum enim animalium infertur sanguis pro peccato in Sancta per pontificem, horum corpora cremantur extra castra.

Abjiciamus figuras, & magis etiam spiritum legis: si volumus communicare meritis & spiritui Jesu Christi. Sacrificium expiationis, cui Judæi non communicabant, figura erat sacrificii Jesu Christi, in quo Judæus, manens Judæus, non habet partem. Benedicamus Deum, quod per gratiam, quâ indigni eramus, fecerit, ut communicaremus adorando isti sacrificio.

12 Propter quod & Jesus, ut sanctificaret per suum sanguinem populum, extra portam passus est.

13 Exeamus igitur ad eum extra castra, improprium ejus portantes.

Qui vult permanere in castris legis, aut in alia qualibet societate, quam Ecclesiæ catholicæ, non participat de victima, cujus sanguis non nisi in vero sanctuario offertur Deo. Relinquamus ea omnia, & magis quam cæteros omnes, relinquamus nos ipsos, ut sequamur Jesum Christum, legem, passionem & opprobria ipsius, & ne erubescamus esse discipuli ejus.

14 Non enim habemus hic manentem civitatem, sed futuram inquirimus.

15 Per ipsum ergo offeramus hostiam laudis semper Deo, id est, fructum labiorum consistentium nominis ejus.

Qui

Nec Jerusalem, nec religio, nec templum, nec altaria, nec Pontifex, nec victimæ aut sacrificia ejus permanent: transeunt velut figuræ Jerusalem & religionis cœlestis, quæ tota in J. Christo continetur, qui simul est templum, altare, Pontifex, victima, sacrificium & tota religio Ecclesiæ cœlestis. Igitur J. Christus est, quem Deo offerre debemus per ipsummet J. Christum, & cum eo omnes spirituales hostias cordis nostri. Quatuor sunt genera sacrificiorum, quæ Deus à nobis postulat. 1. Sacrificium laudis, adorationis, gratiarum actionis, erga Deum velut solum esse necessarium, independens, & omnipotens, & velut principium & finem omnis esse & omnis boni.

16 *Beneficentia autem, & communionis nolite oblivisci: talibus enim hostiis promeretur Deus.*

2. Sacrificium charitatis erga proximum sive parem, sive inferiorem nobis, tolerando ejus defectus, & sublevando miseras. Deum, qui charitas est, non promeremur, nisi charitate. Illi sacrificamus & consecramus bona nostra, cum ea pauperibus communicamus.

17 *Obedite præpositis vestris, & subjacete eis. Ipse enim pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri, ut cum gaudio hoc faciant, & non gementes: hoc enim non expedit vobis.*

3. Sacrificium obedientiæ erga Superiores generales & particulares, Ecclesiasticos & Seculares, supremos & subalternos. 4. Sacrificium sollicitudinis & vigilantia erga eos, quorum nobis cura à Deo imposita est. Pastor qui non contremiscit ad hoc verbum (reddere rationem pro animabus sanguine Jesu Christi redemptis) saltem tremat propter suam insensibilitatem & cœcitatem. Sed vicissim tremat ovis, si convertatur in lupum adversus Pastorem suum, & aggravet super eum jugum sanctæ & sacratæ servitutis ejus per suam indocilitatem & impenitentiam.

9. 3. POSTULAT ORATIONES IPSORUM, DESIDERAT, UT DEUS APRET ILLOS BONO, ET FACIAT EOS IMPLERE VOLUNTATEM SUAM.

18 *Orate pro nobis: confidimus enim quia bonam conscientiam habemus in omnibus bene volentes conversari.*

19 *Auplius autem deprecor vos hoc facere, quò celerius restituar vobis.*

Oratio ovium pro Pastoribus suis. Tres dispositiones ipsis postulanda. 1. Conscientia pura. 2. Voluntas firma & sincera incumbendi operi Dei. 3. Amor residentiae; is qui vero ejus desiderio tenetur, moleste ferat absencias quantumvis legitimas, & suas aliorumque orationes interponit, ut Deus ipsum citò gregi suo restituat.

20 *Deus autem pacis, qui eamxit de mortuis pastorem magnum ovium, in sanguine testamenti aeterni, Dominum nostrum Jesum Christum,*

Oratio Pastoris pro ovibus suis. Is cui impositum est ministerium reconciliationis, meminisse debet se esse Vicarium Dei pacis: & is qui sentit propriam infirmitatem & nihilum suum in ministerio tam sublimi, scire debet virtutem quæ in ipso operatur in functiones ipsius, eandem illam esse, quæ Jesum Christum à morte suscitavit, ut fieret mediator peccatorum, Pastor animarum, & Pontifex aeternus Ecclesiae. Has dotes proprii sanguinis pretio acquisivit Jesus Christus; quis est eorum, qui eas ambiunt, qui vellet fundere vel guttam sanguinis sui in eum finem?

21 *Apret vos in omni bono, ut faciatis ejus voluntatem: faciens in vobis quod placeat coram se per Jesum Christum: cui est gloria in saecula saeculorum. Amen.*

Quanti refert Pastorem ritè esse persuasum omne bonum in ovibus operari Deum, non minùs, quàm in Pastoribus: ut indefinenter coram Deo gemit

gemat, ut gratiam ipsius attrahat! . Summa eorum, quæ facere debemus super terram est voluntas Dei: medium, quo illam facimus est Jesus Christus: finis, quem in ea quærere debemus, est gloria Dei. Hisce igitur tribus divinis objectis unice animum applicemus

22 *Rogo autem vos fratres, ut sufferatis verbum solatii. Etenim perpauci scripsi vobis.*

23 *Cognoscite fratrem nostrum Timotheum dimissum: cum quo (si celerius venerit) videbo vos.*

Verus Pastor nimis brevem se esse existimat, quando agitur de instruendis & consolandis ovibus suis, & studet semper illis novam suggerere gaudii materiam.

24 *Salutate omnes prepositos vestros, & omnes sanctos. Salutant vos de Italia fratres.*

Utile est externis comitatis & urbanitatis officiis, modò sinceris, fovere unionem & charitatem paci & incremento Ecclesiæ adeò necessariam: sic ad pro novendam gloriam Dei convertuntur mundanæ consuetudines. Mundanæ esse desinunt, cum earum Deus finis est, charitas, motivum.

25 *Gratia cum omnibus vobis. Amen.*

Quid potest verus Pater Christianus apprecari, nisi gratiam, quæ est vita, sanctitas, & robur animæ. S. Paulus eam optat omnibus, neminem excipit, quia charitas limites non habet, & personarum acceptionem non novit.

I N D E X
C A P I T U M
E T
P A R A G R A P H O R U M.

EPISTOLA BEATI PAULI APO-
STOLI AD GALATAS.

C A P U T P R I M U M.

- §. 1. **M**issio S. Pauli. Anathema omni qui an-
nuntiat diversum a suo Evangelium. p. 1
- §. 2. Evangelium suum non didicit nisi a J. Christo.
Qualis fuerit ante, & post suam conversionem. 4
- Cap. II. §. 1. Puritas Evangelii propugnata a S.
Paulo contra Judaizantes. Habetur Apostolus
Gentilium, sicut Sanctus Petrus Judaeorum. 7
- §. 2. Quod debuerit in faciem resistere Sancto Petro.
Nemo justificatur nisi per fidem. Jesus Christus
vivit in Sancto Paulo. 10
- Cap. III. §. 1. Cavendum ne cum spiritu coeperi-
mus carne finiamus. Filii Abraham justificati si-
cut ipse per fidem, & non per legem. 13
- §. 2. Lex non justificat. Justus ex fide vivit. Jesus
redimit nos a lege per suam crucem. 15
- §. 3. Promissio Dei facta Abraha ante legem. Lex
ergo eam non destruit. 17
- §. 4. Lex velut pedagogus ducit ad fidem. Fides
facit Filios Dei. Omnes unum in J. Christo. 19
- Cap.

INDEX CAPITUM &c.

- Cap. IV. §. 1. *Judaei tutela obnoxii sub lege, liberi per fidem. Spiritus Dei datus Filius Dei.* 21
- §. 2. *Galata lapsi in judaismum amant primo S. Paulum, & ab eo amantur. Operatur eos de novo parere.* 24
- §. 2. *Ismael natus ex Agar, figura veteris legis: Isaac natus ex Sara, figura nova.* 26
- Cap. V. §. 1. *Qui in lege confidit, exclusus est a gratia. Fides qua per charitatem operatur, salvat.* 29
- §. 2. *Galata seducti. Vera libertas. Amor proximi compendium legis.* 31
- §. 3. *Pugna, desiderium, opera & fructus carnis ac spiritus. Carnem suam crucifigere. Spiritu ambulare.* 33
- Cap. VI. §. 1. *Corripere in mansuetudine. Alter alterius onera portet. Existimare se nihil esse Seminare ad metendum.* 36
- §. 2. *Non gloriari nisi in cruce. Mundus crucifixus S. Paulo, & Paulus mundi. Nova creatura.* 38

EPISTOLA BEATI PAULI APOSTOLI AD EPHESIOS.

- Cap. I. §. 1. *Prædestinatio, Mysterium voluntatis Dei. ¶ Christus cæli ac terra vinculum.* 42
- §. 2. *Spiritus sapientia datus fidelibus. Spei ipsorum magnitudo. Iesus Christus super omnia, & caput Ecclesie.* 46
- Cap. II. §. 1. *Filii ira salvati per gratiam ¶ Christi. Deus nos creat in ¶ Christo in operibus bonis.* 48
- §. 2. *Gentiles ex advenis facti filii. ¶ Christus duorum populorum reconciliator. Lapis angularis.* 51
- Cap. III. §. 1. *Reconciliatio gentilium revelata S. Paulo: ejus humilitas; ejus constantia.* 55
- §. 2. *Cor Christianorum domicilium ¶ Christi; roboratum per Spiritum S. radicatum in charitate.* 58
- Cap. IV. §. 1. *Mansuetudo, patientia, tolerantia. Unitas Spiritus sicut omnia membra non nisi unum constituunt corpus.* 61
- §. 2. *Gratia secundum mensuram data. Non omni*

INDEX CAPITUM &c.

- vento doctrina sinere se circumferri. Iesus Christus caput & vinculum omnium membrorum sui corporis. 62
- §. 3. Vita Pagana, vita Christiana. Induere spiritum & novum hominem. 66
- Cap. V. §. 1. Imitari Deum, & Iesum Christum. Moderari sua verba, agere gratias. Vivere ut deest filios lucis. Fugere opera tenebrarum. 70
- §. 2. Caute ambulare. Redimere tempus. Implere se Spiritu S. Canere Cantica. Honore invicem praevenire. 74
- §. 3. Sanctitas matrimonii. Vir caput mulieris, sicut I. Christus est caput Ecclesiae. 76
- Cap. VI. §. 1. Mutua filiorum parentumque officia; servorum ac dominorum. 79
- §. 2. Spiritualia hominis Christiani arma. Vigilantia & perseverantia in oratione. 82

EPISTOLA BEATI PAULI APOSTOLI AD PHILIPPENSES.

- Cap. I. §. 1. S. Pauli erga Philippenses amor. Desiderium perfectionis ipsorum. 87
- §. 2. Vincula S. Pauli confirmant fideles. Veritas praedicata per spiritum invidia. Fiducia S. Pauli. 89
- §. 3. S. Paulus inter Deum & fratres suos divisus. Firmitas hominis Christiani. Magna gratia patri pro Iesu Christo. 92
- Cap. II. §. 1. Unio & consolatio in I. Christo fuga contentionum. Se sibi invicem submittere. 94
- §. 2. Induere sensus I. Christi qui cum Deus esset homo factus est. Gloriam eius expectare. 95
- §. 3. Timor utilis. Deus dat velle & perficere. Sancti, luminaria mundi. Zelus S. Pauli. 96
- §. 4. Virtus Timothei. Omne quae sua sunt, quarunt, non quae I. Christi. Laus Epaphroditii. 98
- Cap. III. §. 1. Christianus verus circumcissus; iustitia legis & fidei. Societas passionum I. C. 101
- §. 2. S. Paulus non existimat se perfectum; id per-

INDEX CAPITUM &c.

persequitur indefinenter. Inimici crucis. Praxis spiritualis Pastorum, exemplar Discipulorum.
105

Cap. IV. §. 1. *Gaudium in Deo; modestia; oratio; pax. Generalia Christianorum officia.* 107

§. 2. *S. Paulus scit in penuria & abundantia vivere. Omnia potest in Christo. Datum ipsorum amat propter ipsos, non propter se.* 110

EPISTOLA BEATI PAULI APOSTOLI AD COLOSSENSES.

Cap. I. §. 1. *Vita Christianorum debet esse digna Deo. J. Christus imago Dei; omnia condita per ipsum; caput Ecclesiae.* 114

§. 2. *Christiani Sancti coram Deo, immobiles, sapientes, perfecti. S. Paulus adimplet quae desunt passionum Christi.* 120

Cap. II. §. 1. *Thesaurus scientiae in Christo. In illo radicatum esse & fundatum. Fides crescit per gratiarum actionem.* 123

§. 2. *Cavere sibi à seductoribus & philosophis. Circumcisio spiritualis. Homines liberati; daemones exarmati per crucem.* 125

§. 3. *Contra observationes Judaicas ciborum & dierum, & falsum Angelorum cultum.* 128

Cap. III. §. 1. *Amor rerum Caelestium. Vita abscondita in Deo. Homo vetus & novus. In omnibus Christus.* 130

§. 2. *Compendium virtutum Christianarum. Supportatio proximi. Cantica spiritualia. Gratiarum actio.* 133

§. 3. *Officia conjugum, filiorum, patrum & servorum.* 136

Cap. IV. §. *Officia dominorum. Perseverantia in oratione. Sapientia & sal discretionis in sermone. Laus plurium Discipulorum.* 138

INDEX CAPITUM &c.

EPISTOLA BEATI PAULI APOSTOLI AD THESSALONICENSES I.

Cap. I. §. 1. *Fides, spes, charitas. Efficacia verbi. Gaudium in malis. Prædicatio boni exempli.*

143

Cap. II. §. 1. *S. Paulus soli Deo vult placere; nulli adulatur; laborat manibus: est veluti nutrix animarum.*

146

§. 2. *S. Paulus Pater fidelium. Verbum ejus acceptum ut Verbum Dei. Terribile in Judæos judicium.*

149

Cap. III. §. 1. *Persecutio non debet nos conturbare. Omnis Christianus debet esse ad eam sustinendam comparatus.*

152

§. 2. *Salus animarum, consolatio Sancti Pauli. Charitas sit generalis & semper crescat.*

154

Cap. IV. §. 1. *Sanctæ uti matrimonio. Nulli facere injuriam. Diligere invicem. Laborare manibus.*

156

§. 2. *Flere mortuos non more ethnicorum, sed ut deceat Christianos. Sperare resurrectionem.*

160

Cap. V. §. 1. *Dies Domini incertus. Improborum repentina comprehensio. Filii diei & noctis. Aroma fidei.*

162

§. 2. *Honor Pastorum. Susceptio infirmorum. Gaudium & oratio assidua. Spiritum non extinguere. Omnem speciem mali fugere.*

165

EPISTOLA BEATI PAULI APOSTOLI AD THESSALONICENSES II.

Cap. I. §. 1. *Patientia & fides in afflictione. Mala justorum. Probationes justitiae Dei. Pœna improborum; gloria bonorum.*

169

Cap. II. §. 1. *Judicium dilatum. Homo peccator pro Deo se gerens. Qui non amat veritatem, succumbit errori.*

173

Cap. III. §. 1. *Charitas Dei. Patientia J. Christi. Fugere*

Fugere

INDEX CAPITUM &c.

- Fugere dissolutos. Labor S. Pauli.* 178
 §. 2. *Qui vult manducare, laboret. Inquieti, otiosi.*
curiosi. Arguere ex charitate. 180

EPISTOLA BEATI PAULI APOSTOLI AD TIMOTHEUM I.

- Cap. I. §. 1. *Quæstiones inutiles, non edificantes.*
Charita, finis præcepti. Sanctitas, & usus legis. 183
 §. 2. *S. Paulus primus peccatorum, datus in exemplum misericordia Dei. Vita Episcopalis, militia sancta.* 187
 Cap. II. §. 1. *Orare pro Regibus & Magnatibus.*
J. Christus Mediator; Redemptor omnium. 190
 §. 2. *In omni loco orare. Modestia seminarum, ipsarum submissio & silentium.* 192
 Cap. III. §. 1. *Qualitates Pastorum.* 194
 §. 2. *Qualitates Diaconi. Mystera Incarnationis.* 197
 Cap. IV. §. 1. *Fugere fabulas & errores. Pascere se veritate. Præferre exercitia pietatis exercitationibus corporis.* 200
 §. 2. *Bonum exemplum præbere. Legere & docere. Gratiam non negligere. Sibi attendere.* 203
 Cap. V. §. 1. *Reverentia senibus debita. Honorare veras Viduas: earum qualitates. Vidua in delictis.* 206
 §. 2. *Sustentatio, accusatio, reprehensio, ordinatio Sacerdotum. Peccata publica.* 210
 Cap. VI. §. 1. *Servi & Domini. Pseudo-Doctores. Pugna verborum. Quæstus pietatis. Paupertas contenta. Laquei divitiarum.* 213
 §. 2. *Virtutes Hominis Dei. Expectatio J. Christi. Monita pro divitibus. Depositum servare. Fugere novitates.* 216

EPISTOLA BEATI PAULI APOSTOLI AD TIMOTHEUM II.

- Cap. I. §. 1. *Resuscitare ignem gratia. Induere spiritum*

INDEX CAPITUM &c.

- Spiritus quemdam fortitudinis. In rebus afflictis
stabiliter permanere in Deo.* 221
- §. 2. *Vitam suam componere juxta Verbum Dei.
Servare depositum veritatis per Spiritum S* 226
- Cap. II. §. 1. *Dare aliis quod ipsi accepimus. Ne-
gotia secularia vetita ministris J. Christi* 228
- §. 2. *Virtutes ministri Jesu Christi. Fundamentum
Dei inconcussum. Vas in honorem.* 231
- §. 3. *Fugere questiones vanas & contentiones. Cor-
ripere cum modestia. Sperare futurum ut Deus
convertat peccatores.* 234
- Cap. III. §. 1. *Vitia temporum novissimorum. Ho-
mines seipsos amantes: pietas in speciem. Men-
tis corruptio.* 236
- §. 2. *Afflictiones S. Pauli. Qui vult pie vivere,
persecutionem patietur. Discere sacras litteras.* 239
- Cap. IV. §. 1. *Docere; corripere; tolerare. Turba
Doctorum ad omnium se nutus fingentium. A-
versio a veritate. Corona post pugnam.* 241
- §. 2. *Sanctus Paulus suam defendens causam, de-
relictus ab omnibus, sed protectus a Deo.* 245

EPISTOLA BEATI PAULI APO- STOLI AD TITUM.

- Cap. I. §. 1. *Qualitates quas debes habere Episco-
pus. Severitas necessaria.* 248
- §. 2. *Omnia munda mundis. Abnegant Deum qui
male vivunt.* 251
- Cap. II. §. 1. *Instructiones pro senibus; pro mulie-
ribus; pro juvenibus; pro Episcopis; pro servis.* 253
- §. 2. *Gratia Salvatoris. Temperantia; justitia; pie-
tas; fervor in bono. Expectatio J. Christi.* 256
- Cap. III. §. 1. *Subjectio debita Principibus. Effu-
sio gratia Jesu Christi. Unde nos extraxerit; quo
evexerit.* 264
- §. 2. *Animum adhibere ad bona opera. Fugere con-
tentiones. Evitare Hæreticos manifestos.* 266

EPIS-

INDEX CAPITUM &c.

EPISTOLA BEATI PAULI APOSTOLI AD PHILEMONEM.

Cap. I. 269

EPISTOLA BEATI PAULI APOSTOLI AD HEBRÆOS.

Cap. I. §. 1. ¶ Christus splendor Patris; pro Deo agnitus in Psalmis Angeli directores hominum. 275

Cap. II. §. 1. Non esse veluti vas pertusum, unde aqua offluat. Violatio Legis nova acriter punita 280

§. 2. ¶ Christus patiens victor mortis & diaboli; Salvator non Angelorum, sed hominum. 283

Cap. III. §. 1. Moyses servus; ¶ Christus Filius ei. Firmitas in fiducia reddit nos donum Dei. 286

§. 2. Non indurare cor suum, more Judæorum. Conservare usque in finem participationem ¶ Christi, & esse novum. 288

Cap. IV. §. 1. Ingredi in Sabbatum spirituale, & requiescere in Deo 291

§. 2. Verbum Dei efficax & penetrans. ¶ C. tentatus absque peccato Thronus gratia. Fiducia. 295

Cap. V. §. 1. Pontifex compatiens & vocatus a Deo. Iesus oravit & clamavit cum lacrymis. Didicit patiendi obedientiam. 297

§. 2. Lac; cibus solidus. Consuetudo in virtute. Discretio boni & mali. 300

Cap. VI. §. 1. Horribilis lapsus post Baptismum. ¶ Christus iterum crucifixus. Terra sterilis igni reservata. 301

§. 2. Fugere segnitiam. Niti immobilitati verbi Dei. Spes anima anchora. 304

Cap. VII. §. 1. Sacerdotium Iesu Christi, figuratum per Melchisedechum, magis quam Aaronis. Lex vetus impotens & abolita. 307

§. 2. Iesus Christus Pontifex Sanctus & perfectus; semetipsum offerens semper vivens, & interpellans pro nobis. 312

INDEX CAPITUM &c.

- Cap. VIII. §. 1. Christus in Caelis sedens; Minister tabernaculi veri; noui Testamenti Mediator. 319
- §. 2. Lex nova scripta non in tabulis lapideis, sed in cordibus. 317
- Cap. IX. §. 1. Pontifex antiquus figura noui. J. C. ingressus sanctuarium. Virtus sanguinis ipsius. 319
- §. 2. Testamentum nouum confirmatum morte testatoris. J. Christus Sacerdos & uictima. 323
- Cap. X. §. 1. Sacrificia legis inutilia. J. Christus hostia ad destruendum peccatum. 327
- §. 2. J. Christus Pontifex magnus. Accedere ad eum puro corde, plena fide, firma fiducia. 330
- §. 3. Terribilis punizio violationis baptisimi. Filius Dei conculcatus. 333
- §. 4. Passiones & charitas Hebraeorum. Fiducia; patientia; uita & perseverantia in fide. 335
- Cap. XI. §. 1. Fides fundamentum spei. Abel, Abraham & Patriarcha exemplaria fidei. 337
- §. 2. Excellentia fidei in Moyse; in iudicibus; & in Prophetis. Sancti persecutionem passi, quibus dignus non erat mundus. 343
- Cap. XII. §. 1. Imitari patientiam J. Christi. Qui non castigatur, non est filius. Subiucere se Deo ut Patri. 349
- §. 2. Firmitas. Reuerentia cordis. Excellentia Ecclesie prae Synagoga. Vox Sanguinis J. Christi. 352
- Cap. XIII. §. 1. Hospitalitas, compassio, sanctitas Matrimonii. Fuga a uaritia. Fiducia. 357
- §. 2. Ferre crucem cum J. Christo. Vivere more Peregrinorum. Orare. Facere eleemosynam. Obedientia. 358
- §. 3. Postulat orationes ipsorum. Desiderat, ut Deus aptet illos bono, & faciat eos implere uoluntatem suam. 362

FINIS.

COMPENDIUM
MORALIS
EPISTOLARUM
CATHOLICARUM ET APO-
CALYPSEOS.

SIVE
CONSIDERATIONES
CHRISTIANÆ

SUPER TEXTUM EPISTOLARUM CATHOLI-
CARUM ET APOCALYPSEOS.

Quo ejus Lectio & Meditatio facilior reddatur
iis, qui illi se applicare incipiunt.

E Gallico Latine versum.

TOMUS QUARTUS.

Juxta Exemplar Impressum

PARISIIS

Apud ANDREAM PRALARD, viâ Jacobæ,
ad insigne Occasionis. M. DC. XCVIII.

Cum Privilegio Regis.

Prostant LOVANII

Apud GUILIELMUM STRYCKWANT,

COMPLETUM
MORALIUM
EPISTOLARUM
CATHOLICARUM ET APO-
CALYPTICARUM

CONSIDERATIONES
CHRISTIANAE
SIVE
TEXTUM EPISTOLARUM CATHOLICARUM
ET APOCALYPTICARUM

Quo et per Lectio & Meditatio facilius reddatur
et qui illi se applicare incipiunt

TOMUS QUARTUS

PARISIIS

ANDREAS PRAEPOSITUS, VIZ. JACOBUS
ad insigne Occidentis. M. DC. XXXVII.

Cur Privilegio Regis.

Prostant LOYANI

Apud Guiljelmum ESTY

R

 EPISTOLA
 CATHOLICA
 BEATI JACOBI
 APOSTOLI

CAPUT PRIMUM.

§. I. GAUDIUM IN MALIS. PATIENTIA DUCIT AD PERFECTIONEM. POSTULARE SAPIENTIAM. POSTULARE IN FIDE.

JACOBUS Dei & Domini nostri Iesu Christi servus, duodecim tribubus, quas sunt in dispersione, salutem.

Amemus duplicem istam servitutem & dependentiam; respectu Dei per creationem, & respectu J. Christi per redemptionem. Sollicitudo universalis qua omnibus intendunt Apostoli, velut servi omnium propter Deum in nomine J. Christi, servitus est universalis, quam pluris faciant, quam totius orbis imperium.

2 † Omne gaudium existimate fratres mei, cum † Unius in tentationes varias incideritis: S. Mart.

Una ex præcipuis Episcoporum curis est consolari eos, qui pro causa Domini sui patiuntur. non Pontif.

Terre, IV.

A

In Rom. 5.3

US.

.1110.

.1110.

.1110.

.1110.

.1110.

.1110.

2 EPISTOLA CATHOLICA

In schola J. Christi discere possumus maximum gaudium nostrum ex maximis afflictionibus capere. Nullum aliud norunt animæ verè crucifixæ, nisi pati pro Jesu Christo. Illud est omne gaudium ipsorum, quia semen gaudii pleni & perfecti in æternitate percipiendi.

3 *Scientes quod probatio fidei vestra patientiam operatur.*

Si inæstimabile donum est securum esse de fide sua, magna misericordia est quod per passiones acceptatas ratio nobis suppetat qua & de illa certi efficiamur, eamque perficiamus. Patientia fructus est fidei & semen omnium aliarum Christianarum virtutum.

4. *Patientia autem opus perfectum habet: ut sitis perfecti & integri, in nullo deficientes.*

Perfecta patientia perfectio est christianismi. In nullo deficit ei, qui scit omnia pati. Quemadmodum omnes virtutes ad formandam patientiam conferunt, ita confert ad perficiendas omnes virtutes.

5 *Si quis autem vestram indiget sapientiâ, postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non impropere: & dabitur ei.*

Vera hominis christiani sapientia est scire pati; sed ea sapientia donum Dei est, donum istud fructus est orationis, sed orationis ferventis, humilis, perseverantis, & dignæ tam pretioso tamque excellenti dono. Omnes illud accipiunt, qui tali modo petunt.

Matth. 7. 7. & 21. 22. *6 Postulet autem in fide nihil hesitans: qui enim hesitat, similis est fluctui maris, qui à vento movetur & circumfertur.*

Marc. 11. 24. *Fides fons est orationis Christianæ: rivus fluere non potest, cum fons exaruit. Cum nobis Luc. 11. 9. Joann. 14. 13. & 16. 23. 24. ipsis non nitimur, sensus propriæ miseriæ nostræ non adimit fiduciam in sapientiâ, bonitate & omnipotentia Dei. Is certus est se exaudiendum, in quo fides orat, quia non petit nisi voluntatem Dei.*

7 Non ergo aestimet homo ille quod accipiat aliquid à Domino.

Non tam orat, quam tentat Deum, qui orat cum diffidentia. Quemadmodum fides orat, ita & fides est, quam audit Deus.

8 Vir duplex animo, inconstans est in omnibus viis suis.

Animus qui omnia à Deo expectare videtur, cum illum orat, quique per diffidentiam nihil à Deo expectat, est animus duplex, qui à Deo non exauditur. Unde proveniret firmitas ei, qui brachio Dei non nititur, aut qui fluctuat inter fiduciam in Deo & fiduciam in seipso, Deum considerans tanquam incertæ spei, ut cætera fallant, extremum confugium.

9. 2. HUMILES EXALTATI, DIVITES DEPRESSI. BEATA TOLERANTIA MALORUM. TARDITAS AD LOQUENDUM ET AD IRAM.

9 Glorietur autem frater humilis in exaltatione sua;

Humiliatio vera celsitudo facta est per eum illa utendi modum, quo usus est J. Christus: ea est gloria unius Christiani, unius Filii Dei, unius membri J. Christi non esse magnum, nisi eo modo quo J. Christus fuit super terram. Sed quam hoc illi arduum est, cum sit etiam filius Adæ!

10 Dives autem in humilitate sua, quoniam sicut flos fœni transibit.

Verè pudendum est animæ creatæ à Deo & destinatæ ad Cælestem gloriam, inhæreret terræ, & momentaneam gloriam amare. Fides quæ aperit oculos pauperi, ut demonstret ei magnitudinem & divitias, quas ipsa ejus fides continet, debet & diviti aperire, ut ei demonstret exaltationem & thesauros ejus esse merum nihil.

11 Exortus est enim sol cum ardore, & arefecit fœnum, & flos ejus decidit, & decor vultus ejus deperiit: ita & dives in itineribus suis marcescet.

Eccli.

14. 18.

Isai. 40.

6.

1. Pet.

1. 24.

4 EPISTOLA CATHOLICA

Hoc igitur est iudicio Spiritus Sancti humana celsitudo & omnis splendor ejus. Eò rediguntur omnia consilia quæ principes terræ formant, ut eam conservent vel augeant. An premium est operæ?

† Unius
S. Mart.
Pontif.
Job. 5.
17.

12 † *Beatus vir, qui suffert tentationem: quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se.* ¶

Vere beatus est, qui tantillo pretio emit coronam æternam. Hoc tempus est probationis: merces Cælo reservatur. Oportet ex amore pati, ut accipiatur corona soli amoris promissa. Qui sine amore patitur, non patitur Christianè.

13 *Nemo cum tentatur, dicat: quoniam à Deo tentatur: Deus enim intentator malorum est: ipse autem neminem tentat.*

Deus ordinat & adaptat consiliis suis tentationes ad peccatum; sed earum auctor esse non potest. Non nisi ad se trahere potest, quos fecit propter se. Plenitudo omnis boni, & fons omnis bonitatis non potest esse principium mali.

14 *Unusquisque verò tentatur à concupiscentia sua abstractus, & illectus.*

Circumfert unusquisque in seipso principium omnium tentationum suarum. Nobis ipsis sumus hostes infensissimi. Diabolus nobis nocere non potest sine propria voluntate nostra, ea autem sola nos perdere potest, etsi diabolus ad hoc nihil conferat.

15 *Deinde concupiscentia cum conceperit, parit peccatum: peccatum verò cum consummatum fuerit, generat mortem.*

Quinque tentationis gradus. 1. Concupiscentia sensum sui primum ingerit, titillando & sollicitando voluntatem: hætenus nihil est peccati. 2. Si tunc existat imperfectus consensus, veniale peccatum est. 3. Si consequatur deinde consensus perfectus, parit peccatum & adimit iustitiam. 4. Inde existit consummatio peccati, quæ disponit ad habitum, & sæpe peccatori complices

B. JACOBI APOSTOLI. CAP. I.

plices adjungit. 5. Mors animæ est fructus peccati, & pœna ejus est mors æterna animæ & corporis in peccatoribus impœnitentibus. Qui ad primum gradum non contremiscit, periculum adit perveniendi usque ad ultimum. Sentio in me, Domine, fontem tentationis, peccati & mortis: tu solus es Salvator, ut vincas tentationem; victima, ut deleas peccatum; vita, ut à morte liberes. Omnibus indigeo, tu mihi sis omnia.

16 *Nolite itaque errare fratres mei dilectissimi.*

Qui in corde non habet prædictas veritates, quod malitia cordis humani non possit esse à Deo, quod in nobis ipsis fons sit & principium omnis peccati; & hanc sequentem, quod Deus in nobis operetur omne bonum, timere debet incidere in illusionem & errorem.

17 † *Omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio.*

† Dom.
4. post
Pasc.

Nihil est præter peccatum, quod non sit à Deo. Nihil bonum, nihil perfectum, nihil sanctum, in natura, in gratia, in gloria, quod non sit effluxus quidam bonitatis ejus, participatio perfectionum, effusio sanctitatis ipsius. Qui tribuit sibi aliud quam peccatum & ignorantiam, mendacem facit Spiritum Sanctum, nec agnoscit eum, ut fontem omnis luminis & omnis gratiæ. Sol justitiæ non est pater nisi luminum. Immutabilis ipse, mutat peccatorem illustrando eum veritate sua; & permittit ut justus seipsum mutet, præferendo luci tenebras.

18 *Voluntariè enim genuit nos verbo veritatis, ut simus initium aliquod creaturæ ejus.*

Fons æternus omnis christianæ gratiæ est amor planè gratuitus Dei nostri. Signum & sacramentum ejus est verbum ipsius: finis & effectus ejus est, separare nos à peccato &

6 EPISTOLA CATHOLICA

præfenti sæculo, ut sacrificet & consecret nos Deo velut primitias electas & eductas ex reliqua massa. Diligamus Patrem, qui nos elegit & genuit per amorem; nutriamus nos verbo quod nobis nativitatem contulit; consecremus Deo vitam, quam nobis non nisi propter seipsum dedit.

Prov. 19. Scitis fratres mei dilectissimi. Sit autem 17.27. omnis homo velox ad audiendum; tardus ad loquendum, & tardus ad iram.

Tria media seu tres fontes sanctificationis. 1. Ardor, affectus, diligentia, docilitas, obedientia erga veritates evangelicas. 2. Fidelitas quam adhibet homo, ut se nutriat veritate in silentio charitatis, amando solitudinem saltem interioriorem, fugiendo vanos mundi sermones, excludendo à se inutilitatem & dissipationem. 3. Cura conservandæ pacis cordis per tranquillitatem animi pacatis passionibus & potissimum irâ, quæ omnium maximè impetuosâ est; item contentionibus, ex quibus nascitur acerbitas animi & vindictæ desiderium, quæ cor occludunt Spiritui Dei.

20 Ira enim viri, justitiam Dei non operatur.

Ira viri filia est superbix, mater inimicitiarum, inimica pacis, & unionis, fons præventionum & cæcitatæ cordis. Justitia Dei nihil est nisi humilitas, mansuetudo, charitas, pax, docilitas. Quis igitur eam cum ira conciliare possit?

21 Propter quod abjicientes omnem immunditiam malitiæ, in mansuetudine suscipite insitum verbum, quod potest salvare animas vestras.

Verbum Dei postulat cor purum, alienum à corruptione Adami, intentum impugnandis inclinationibus suis, humile, mansuetum, & tranquillum. Illud est germen salutis: qui non suffocat illud per passionem suam & sollicitudinem vitæ, fructus ejus percipiet. Insitum divinum est: qui evellit illud, destruit opus Dei.

§. 3. FACERE QUOD SCIAS. REFRÆNARE
LINGUAM. JUVARE AFFLICTOS. FUGE-
RE SPIRITUM MUNDI.

22 † *Estote autem factores verbi; & non audi-* † Dom.
tores tantum, fallentes vosmetipsos. 5. post

Amor otiosus & infructuosus Verbi Dei est 5. post
falsus & fallax amor: ille solus amat illud in ve- Pasc.
ritate, qui adimplet in charitate. Matth.

23 *Quia si quis auditor est verbi, & non factor:* 7. 21.
hic comparabitur viro consideranti vultum nativita- Rom. 2.
tis suæ in speculo: 13.

24 *Consideravit enim se, & abiit, & statim*
oblitus est qualis fuerit.

Verbum Dei est speculum fidele: in eo quili-
bet cognoscere potest quid ipse sit, quid non sit,
quid esse debeat. Qui non considerat se in eo
nisi leviter & velut in transcurso, reddit illud
sibi inutile. Qui non amat in eo agnoscere defe-
ctus suos, scrutando serio studio cor suum in
evangelio, & comparando vitam suam cum ista
regula, numquam satis eos emendabit.

25 *Qui autem perspexerit in legem perfectam li-*
bertatis, & permanserit in ea, non auditor oblivio-
sus factus, sed factor operis: hic beatus in facto suo
erit.

Lex vetus est tantum rude lineamentum E-
vangelii, est lex infirmorum, incipientium,
servorum, & hominem dirigens tantum per ti-
morem malorum temporalium & spem bono-
rum carnalium. Evangelium continet perfectio-
nem, lex est fortium, perfectorum, filiorum,
quæ vera bona & vera mala ostendit, quæ tota
charitate continetur, per quam dat veram liber-
tatem & felicitatem æternam.. Sola praxis Evan-
gelii cor liberat à servitute peccati, maledictio-
ne legis & morte. Eam implent illi, qui pro-
funde meditantur, sincerè consulunt velut re-
gulam suam, semper habent præ oculis velut
exemplar suum.

8 EPISTOLA CATHOLICA

26 Si quis autem putat se religiosum esse, non refranans linguam suam, sed seducens cor suum, hujus vana est religio.

Qui non novit regere linguam suam, pietatem non habet verè Christianam.. Loquelæ intemperantia maximam cordi perniciem affert. Sed quæ potest esse eorum religio qui tradunt linguam suam obtreptioni & calumniæ, qui ne sanctissimis quidem personis parcunt? Plures sunt hujusmodi, quam vulgo putetur, qui eoque seipso seducunt, ut hoc sibi laudi ducant.

27 Religio munda & immaculata apud Deum & Patrem, hæc est: Visitare pupillos & viduas in tribulatione eorum, & immaculatum se custodire ab hoc sæculo. ¶

Frustra gerit nomen Christiani, qui tantum habet pietatem exterius & in superficie relucen-tem; cum deberet se Deo gratum reddere per religionem interiorem, à superstitione & vanitate liberam, amantem & exercentem quidquid pertinet ad veram charitatem, & abhorrentem ac vitantem quidquid ex cupiditate est.. Nul- lum potest certius signum haberi religionis quæ- rentis & adorantis solum Deum, & fidei non requirentis nisi æterna bona, quam nullatenus communicare sæculo præsentī, & eos juvare à quibus nihil sperare possis.

C A P U T I I.

§. 2. NON PRÆPONERE DIVITEM PAUPERI. NULLA IN RE LEGEM VIOLARE. MISERICORDIAM FACERE, UT MISERICORDIAM IMPETRES.

Levit.
15. 15.
Deut. I.
17. &
16. 19.
Prov.

I **F**ratres mei, nolite in personarum acceptione habere fidem Domini nostri Jesu Christi gloria.

Qui uniti sunt in expectatione boni æterni, parvi facere debent omnes externas dotes, quæ inter ipsos discrimen faciunt. Is parum admodum

modum utitur fide suâ, qui pluris facit momentaneum splendorem, quàm divitias & dona gratiæ, & gloriam quod sit J. Christi. Fides nescit judicium suum accommodare æstimationi mundanæ, nec sensui ejus servire, majoris pretii eos ducendo qui carnalibus hominum oculis tales videntur. 24. 23.
Eccl.
42. 1.

2 Etenim si introierit in conventum vestrum vir aureum annulum habens in veste candida, introierit autem & pauper in sordido habitu.

3 Et intendatis in eum qui indutus est veste præclara, & dixeritis ei: Tu sede hic bene, pauperi autem dicatis: Tu sta illic; aut sede sub scabello pedum meorum:

4 Nonne judicatis apud vosmetipsos, & facti estis judices cogitationum iniquarum?

Pietas non impedit ea discrimina, quæ in conventibus fidelium, de quibus tantum S. Jacobus hic loquitur, postulare possunt meritum, auctoritas & varietas dignitatum. Sed id non approbat, quod in iis non habeatur ratio nisi divitiarum, & pauperes contemnantur. Oporteret Deum honorare in illis, quos ornavit auctoritate suâ, sed & in iis quos gratiis suis replevit. In iis quæ pertinent ad salutem & interiorem religionem paria sunt omnia diviti & pauperi. Iniquum est in dignitatibus Ecclesiasticis distribuendis non pluris facere & præferre digniores, quosque Divinæ Gratiae altius evehunt.

5 Audire fratres mei dilectissimi, nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, divites in fide, & heredes regni, quod repromisit Deus diligentibus se?

Rationes præferentiæ pauperum. 1. Deus ipse eos præfert divitibus per electionem suam, maximè in Apostolis. 2. Quo quisque minus abundat bonis terrenis, eo aptior est accipiendis bonis fidei. 3. Cælum est hæreditas pauperum. 4. Divites in terra momentaneam obtinent dominationem; pauperes in æternum regnabunt in cælo. 5. Cum nullâ re terræ alligentur, facilius Deo inhaerent.

10 EPISTOLA CATHOLICA

6 *Vos autem exhonorastis pauperem. Nonne divites per potentiam opprimunt vos, & ipsi trahunt vos ad iudicia?*

7 *Nonne ipsi blasphemant bonum nomen, quod invocatum est super vos?*

Oppressio pauperum, vexationes injustæ, alienatio animi à religione, seu oppositio respectu pietatis, per quam religio ipsa inhonoratur, tria sunt, quibus divites magis sunt obnoxii, & quorum intuitu magis humiliari debent. . . Quanta gratia opus est, ut divitiis & potentia non abutamur! . . . Nihil majus nomine Christiani, nihil magis timendum, quam ne illud indignè geramus, & ad hoc multum conferunt divitiæ.

Levit.

19. 18.

Matth.

22. 39.

Marc.

12. 31.

Rom.

13. 9.

Galat.

5. 14.

Matth.

5. 19.

8 *Si tamen legem perficitis regalem secundum scripturas: Diliges proximum tuum sicut teipsum: bene facitis:*

Primaria lex regni Dei, & cæteras omnes complexa, charitas est. Bonum est quidquid bene fit, & nihil bene fit nisi per charitatem. . . Non verè amat proximum, nisi qui amat sicut seipsum in ordine ad salutem ipsius, & optat ipsi vera bona.

9. *Si autem personas accipitis, peccatum operamini, redarguti a lege quasi transgressores.*

Si ordo charitatis assignet honores & venerationis officia præscribat in conventibus fidelium, nihil est in eo nisi laudabile: si ratio divitiarum; hoc illud est quod S. Jacobus considerat ut magnum peccatum. Quantò autem gravius, si eo usque proceditur, ut ad ministerium sacrum dives minus instructus & minus pius pauperi illuminationi, sanctiori & Ecclesiæ utiliori præferatur?

10 *Quicumque autem totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus.*

Dei voluntas æque adorabilis est in uno mandatorum suorum, atque in omnibus simul. . . Unico peccato mortali æquè amittitur amor Dei, atque per violationem omnium mandatorum. Iis omnibus lethale vulnus infligit, qui eorum animam, radicem & vitam, quæ charitas est, destruit.

11 *Qui enim dixit, Non mæchaberis, dicit & Non occides. Quod si non mæchaberis, occides autem, factus es transgressor legis.*

Quando supremi legislatoris auctoritas non alligat nos legi suæ per amorem, nullo admodum alio vinculo ei adhærere possumus. Frustra nobis blandimur, quod à pluribus vitiis liberi simus, si vel uno in damnationem pertrahimur.

12 *Sic loquimini, & sic facite, sicut per legem libertatis incipientes judicari.*

Lex libertatis est lex charitatis. Ea est, quæ nos liberat à servitute & maledictione legis. Secundum eam judicabuntur qui substituent libertati charitatis licentiam cupiditatis. Ordinemus igitur vitam nostram secundum Evangelium, quod ad charitatem omnia redigit, & secundum quod omnes judicabimur.

13 *Judicium enim sine misericordia illi, qui non fecit misericordiam: superexaltat autem misericordia judicium.*

Hæc vos excitet comminatio, homines vindictæ avidi, qui nihil inultum relinquitis; avari divites, quibus ignota est eleëmofyna. Unica ratio exarmandi justitiam Dei est, propitiam sibi reddere misericordiam. Qui eam imitatur, invenit in ea consolationem suam, & quod adversus rigorem judiciorum Dei securitatem sibi præstet.

§. 2. FIDES SINE OPERIBUS EST FIDES DÆMONUM, ET CORPUS SINE ANIMA.

14 *Quid proderit fratres mei, si fides in quis dicat se habere, opera autem non habeat? Numquid poterit fides salvare eum?*

Frustra gloriatur homo se fidem habere, nisi ejus testimonium perhibeant opera bona. Si sola religionis exterior professio, aut usus visibilis Sacramentorum distinguunt nos ab infidelibus, tantum abest, ut propter illa salvemur, ut potius in iis damnationem nostram simus inventuri.

12 EPISTOLA CATHOLICA

1. Joan.
3. 17.

15 Si autem frater & soror nudi sint, & indigeant victu quotidiano,

16 Dicat autem aliquis ex vobis illis: *Ite in pace, calefacimini & saturamini: non dederitis autem eis, quæ necessaria sunt corpori, quid proderit?*

17 Sic & fides, si non habeat opera, mortua est in semetipsa.

Fides non consistit in verbis, uti nec charitas. Fides sine charitate mortua est, & charitas sine operibus esse non potest. Is Deum irridet, decipit seipsum, & insultat miseriæ proximi, qui verba tantum & vota illi impertitur omnibus rebus egenti, cum possit illi auxiliari. Faxit Deus, ut non ex durtitia cordis nostri, potius quam impotentia quotidie pauperes à nobis hac loquendi formula solemni abigamus. Remittimus eos ad providentiam, cum mittat eos ad nos ipsa providentia.

18 Sed di, et quis: Tu fidem habes, & ego operahabeo. Ostende mihi fidem tuam sine operibus: & ego ostendam tibi ex operibus fidem meam.

Qui fert fructus pietatis Christianæ, ostendit se ejus radicem habere, quæ fides est: sed mortua est radix, si nihil producit. Opera fidem probant: per hæc foris ostenditur, quamvis corde occultetur.

19 Tu credis quoniam unus est Deus: Bene facis: & daemones credunt, & contremiscunt.

Fides quæ ex solo justitiæ Dei sensu nascitur, & solum timorem producit, non est fides unius Christiani, sed Dæmonis. Quid censendum de contemptoribus religionis, qui profitentur se nihil credere, nihil timere, si ipsi daemones nec fide, nec timore Dei carent? Sed fallunt seipsum: eo tantum quod Deum timeant vellent nullum esse, & nullum esse sibi persuadere conantur.

20 Vis autem scire o homo inanis, quoniam fides sine operibus mortua est?

Fides vivit ex operibus, velut alimento quo sustentatur, Opera vivunt ex fide, velut spiritu quo

B. JACOBI APOSTOLI. CAP. 2. 13
quo animantur. Mortem iis affert, qui ea separ-
rat.

21 Abraham pater noster, nonne ex operibus iu- Gen. 22,
9.
stificatus est, offerens Isaac filium suum super altare?

Fides par fidei Abraham inutilis esset sine ope-
ribus. Ea quæ non minus à nobis, quam ab illo
postulat, sunt obedientia præstanda voluntati
Dei, & fidelitas in eo ipsi sacrificando, quod
nobis charissimum est.

22 Vides quoniam fides cooperabatur operibus il-
lius: & ex operibus fides consummata est?

Fides radix est & regula operum; opera sunt
fructus & perfectio fidei. Fides Abraham princi-
pium fuit & mensura obedientiæ ipsius; uti obe-
dientia fuit effectus & consummatio fidei ipsius.

23 Et suppleta est Scriptura, dicens: Credidit Gen. 15.
6
Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam,
& amicus Dei appellatus est.

Promissio & spes numerosæ posteritatis per Rom. 4.
3.
miraculosam nativitatem filii fuit prima proba-
tio fidei, ultima fuit sacrificare quodammodo
in isto unico filio promissionem & spem ipsam
istius posteritatis.. Vera pietas in eo consistit, ut
Deo reddamus per obedientiam, quod ab eo per
fidem accepimus, & ut omnibus sine limitatio-
ne aut exceptione ipsius donis utamur religiosè
& in spiritu sacrificii. Hoc illud est, quod fidem
reddit sanctificantem, & quoddam inter Deum
& nos amicitia commercium format.

24 Videtis quoniam ex operibus iustificatur homo,
& non ex fide tantum?

Frustra blandimur nobis de puritate fidei no-
stræ, nisi quod credimus in praxim deducimus.

25 Similiter & Rahab meretrix, nonne ex ope- Jos. 2.4.
ribus iustificata est, suscipiens nuntios, & aliâ viâ
ejiciens?

Fides nascens, ut fides Rahab, non minus
debet esse operans, quam fides perfectissima, ut
fides Abraham. Quæ tanta est abyssus, ex qua non
possit per illam peccator emergere? . Opus fidei

14 EPISTOLA CATHOLICA

est à Deo laudatum hoc ipso quod illud remun-
ratur, confugium præbere servis Dei, & tempo-
ribus adversis subsidium, exponendo se propter
iplos iræ hominum. Ea probatione magna pec-
cata expiari possunt, ea potest esse in uno neo-
phyto semen multarum gratiarum.

26 *Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est, ita
& fides sine operibus mortua est.*

In tantum vivimus coram Deo, in quantum
fides nostra viva est, nec viva est illa nisi per
charitatem & per opera. Videmus cum horro-
re corpus exanime; non movemur cum videmus
fidem sine operibus.

C A P U T III.

§. I. PERICULUM MUNERUM. LINGUA FONS
MALORUM. FRUCTUS ARBORI SIMILES.

Matth.
23, 84

1 **N**olite plures magistri fieri fratres mei, scien-
tes quoniam magus iudicium sumitis

Quam periculosum est munus instruendi & di-
rigendi animas! 1. Ratio. Quale iudicium time-
re non debet is, qui proprio motu illud assumens
exponit se periculo in multis offendendi, & de de-
lictis alienis rationem reddendi; quod peccatum
multa alia comitatur & secum trahit. Legiti-
ma vocatio locum dat sperandæ misericordiæ.

2 *In multis enim offendimus omnes. Si quis in ver-
bo non offendit: hic perfectus est vir. Potest etiam fra-
no circumducere totum corpus.*

Secunda Ratio. Quia unus Pastor debet magna
cum circumspectione loqui, & linguæ suæ mo-
derari. Si cuique meritò timendum est ne in
verbo offendar, quanto illi magis cuius functio-
nis ratio exigit, ut loquatur & de rebus sacris,
& sæpe & sanctè loquatur? De perfectione ju-
dicari potest ex mortificatione linguæ: qui eo
profecit, ut illam regat, omnibus cordis sui pas-
sionibus dominatur.

3 *Si autem equis frana in ora mittimus ad consen-*

tiendum nobis, & omne corpus illorum circumferimus.

4 *Ecce & naves, cum magna sint, & à ventis validis minentur, circumferuntur à modico gubernaculo ubi imperius dirigentis voluerit.*

Qui linguam suam regere nescit, is similis est homini insidenti equo indomito sine fræno, aut vectori in navi sine gubernaculo in medio mari vento & procellâ agitato.

5 *Ita & lingua modicum quidem membrum est, & magna exaltat. Ecce quantus ignis quam magnam silvam incendit!*

Omnia & in mundo & in religione verbis peraguntur. Omnia pendent à bono vel malo usu linguæ. Quantum charitatis ignem cordibus non accendit lingua unius viri Apostolici, quem Spiritus Sanctus animat? Quæ mala non affert lingua unius seductoris, cum ad loquendum illum impellit spiritus erroris aut maledicentiæ?

6 *Et lingua ignis est, universitas iniquitatis. Lingua constituitur in membris nostris, qua maculat totum corpus, & inflamat rotam nativitatis nostræ, inflammata à gehenna.*

Celeritas, quâ ignis communicatur & consumit sylvam aut urbem aliquam, imago est stragis illius, quam breviter tempore edit mala lingua. Non est peccatum ullum cujus causa & instrumentum esse non possit, & quod non contineat velut semen veneratum. Ea causa est maximè ordinaria ruinæ hominis. Canalis est, per quem corruptio fluit in omnem vitæ seriem, & per quem rabies diaboli & omnia vitia inferni exundant super terram.

7 *Omnis enim natura bestiarum, & volucrum, & serpentium, & ceterorum domantur, & domitasunt a natura humana:*

8 *Linguam autem nullus hominum domare potest inquietum malum, plena veneno mortifero.*

Frustra prudentia humana laborat, ut linguam frænet. Is solus est linguæ dominus, qui dominus est cordis. Solus digitus Dei potest reprimere

16 EPISTOLA CATHOLICA

mere inquietudinem & impetuositatem, & sanare corruptionem & venenum ejus.

9 *In ipsa benedicimus Deum & Patrem: & in ipsa maledicimus homines, qui ad similitudinem Dei facti sunt.*

Lingua est semper complex hypocriteos cordis. Deus respuit laudes, quas non offert ei charitas. Extremis tantum labiis Deo benedicit, qui illum in sua imagine inhonorat violando charitatem.

10 *Ex ipso ore procedit benedictio, & maledictio. Non oportet, fratres mei, hac ita fieri*

Cor plurimis inter se pugnantibus passionibus in partes distractum non potest sibi ipsi verbis non dissonare. Quando non est in anima pax charitatis; hoc non potest lingua celare.

11 *Numquid fons de eodem foramine emanat dulcem, & amaram aquam?*

Prava verba non possunt promi nisi ex malo corde; & cum pravum est cor, non potest lingua nisi per hypocritism bene loqui.

12 *Numquid potest, fratres mei, ficus uvas facere, aut vitis ficus? Sic neque salsa dulcem potest facere aquam.*

Vix unquam est iudicium temerarium, quo de corde ex verbis iudicamus. Fons purus esse non potest, quando corruptum est quod inde profluit.

§. 2. SAPIENTIA TERRENA, AMICA CONTENTIONIS. SAPIENTIA DE SURSUM,
AMICA JUSTITIÆ ET PACIS.
PAX DEI.

13 *Quis sapiens, & disciplinatus inter vos? Ostendat ex bona conversatione operationem suam in mansuetudine sapientiae.*

3. Ratio periculi Pastoris: magnæ dotes, quas munus istud postulat. 1. Extraordinaria sapientia. 2. Scientia Scripturarum Sacrarum. 3. Aedificare per vitam exemplarem, quâ faciat pri-

primus quod docet. 4. Magna moderatio & mansuetudo rerum circumstantiis accommodata.

14 *Quod si zelum amarum habetis, & contentiones sint in cordibus vestris: nolite gloriari, & mendaces esse adversus veritatem.*

5. Charitas quæ expellat omnem animi acerbicatem & invidiam. 6! Abhorrere ab omni disceptatione & contentione. Quem fructum facere potest Prædicator legis charitatis, Minister pacis, Doctor humilitatis, si ejus exemplum verbis non respondeat?

15 *Non est enim ista sapientia desursum descendens; sed terrena, animalis, diabolica.*

Sapientia mundana multum differt ab Evangelica. Versatilis tantum quædam est in omnem partem agendi ratio omni scenæ ac tempori serviens, animata brutalibus tantum passionibus, & diabolicis utens mediis; fallaciæ, doli, proditiones, dissidia, violentia &c. omnia illi ex æquo arrident, modò eam ad optatum finem perducant.

16 *Ubi enim zelus & contentio: ibi inconstantia, & omne opus prævum.*

Cum Pastoris munus sit constituere pacem charitatis, & destruere regnum peccati; debet in id incumbere, ut extinguat omnia semina invidiæ & dissidii. Nosti, Domine, quanta mala omnibus seculis attulerunt Ecclesiæ tuæ illi, qui proprio sensui inordinatè adhæserunt, aut spiritui invidiæ se tradiderunt.

17 *Quæ autem desursum est sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suavis, bonis consentiens, plena misericordiâ, & fructibus bonis, non iudicans, sine simulatione.*

Characteres & conditiones sapientiæ Christianæ & Pastoralis. 1. Plena honestatis & pudoris. 2. Inimica omnis divisionis. 3. Non ambitiosa, nec ad fastum protensa. 4. Parata ad unicuique quod seum est reddendum. 5. Libera à præoccupationibus. 6. Semper parata ad amplectendum

18 EPISTOLA CATHOLICA
dum omne bonum. 7. Indulgens. 8. Intenta
operibus bonis. 9. Non cavillorum & captionum
studiosa. 10. Aperta & sincera.

18 *Fructus autem iustitia, in pace seminatur, facientibus pacem.*

Pax coelestis iis tantum destinata est, qui illam amant super terram, . Humilitas est semen pacis & initium iustitiae Christianae; Charitas est fructus & perfectio utriusque.

C A P U T I V.

§. I. AMICITIA MUNDI DEO INIMICA.
HUMILES; SUPERBI. RESISTERE DIA-
BOLO. SUBJICERE SE DEO.

1 **U**nde bella & lites in vobis? Nonne hinc? ex concupiscentiis vestris, quae militant in membris vestris?

Maxima pars litium ex passionibus velut fonte profluit. Donec illae regnant nulla pax speranda. Regnum illud numquam est tranquillum, quia sibi invicem repugnant passionibus; & falsam earum pacem perturbant semper remorsus conscientiae.

2 *Concupiscitis, & non habetis: occiditis, & zelatis: & non potestis adipisci: litigatis, & belligeratis & non habetis, propter quod non postulatis.*

Quò plura appetimus extra nos, eò plura intra nos certamina iustinemus. Quò minus desideriorum, eò plus pacis. Ea in infinitum multiplicat cupiditas; charitas ad unitatem redigit. Cur non tendimus ad Deum, qui solus potest desideria nostra vel complere vel mutare? Invidia, æmulatio, homicidia, vindictae, bella, lites, contentiones, dissidia, funesti sunt fructus inordinatorum desideriorum. Pax tua, o Deus meus, eorum est, qui nihil amant nisi legem tuam; qui non desiderant nisi coelestia bona; qui non habent cor conversum nisi ad gaudia vera & aeterna.

3 *Petitis, & non accipitis: eo quod malè petatis: ut in concupiscentiis vestris insumatis.*

In injustis postulationibus non exaudiri magna est miseticordia. Malè orat, qui etiam optima quæque ex inordinato desiderio aut pravo fine postulat.

4 *Adulteri, nescitis quia amicitia hujus mundi, inimica est Dei: Quicumque ergo voluerit amicus esse sæculi hujus, inimicus Dei constituitur.*

Illa veritas scitur, legitur, creditur, & nihilominus amicitia mundi emitur amicitia Dei impendio.. Qui ponderat istud verbum: inimicus Dei sum, si mundum diligo, & mundum non odit, meretur sanè tradi adulterino isti amor.

5 *An putatis quia inaniter scriptura dicat: Ad invidiam concupiscit spiritus, qui habitat in vobis?*

Deus peccatores requirit zelo sponsi æmulantis. Sed eas horret animas, quæ cum sint sponsæ Dei, fiunt adulteræ per amorem mundi. Divina illa æmulatio non est passio ipsum agitans, sed immutabilis amor justitiæ, & voluntas tota tranquilla per quam non patitur eam esse felicem, quando quærit extra ipsum felicitatem suam, nec se impunè ab ea deserere.

6 *Majorem autem dat gratiam. Propter quod dicit: Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.*

Prov. 11.

34.

1. Pet.

5. 5.

Gratia quam Deus dat amoris ipsius proportionata est. Quando vult cor sibi conciliare, fortior est gratia ipsius omnibus mundi illecebris. Eam nihil magis removet, quàm superbia; nihil magis attrahit quàm humilitas.. Gloria est velut dominium Dei: superbus eam volens usurpare inimicus Dei constituitur. Nihil est in homine post ipsius lapsum, nihil in Scripturis, quod nobis veritatem istam non prædicet.

7 *Subditi ergo estote Deo: resistite autem diabolo, & fugiet à vobis.*

Primum indicium humilitatis erga Deum est obe-

obedire legi ipsius, & subjici consiliis, & amare dependentiam à mandatis ejus. 2. Repellere tentationes diaboli, quæ eò omnes tendunt, ut eximant nobis dependentiam à Deo. Qui eas audit, prope abest ut vincatur. Earum victor existit, & omnem aditum præcludit hostis insultibus, qui iis ab initio obstitit.

3. *Appropinquate Deo, & appropinquabit vobis. Emundate manus, peccatores: & purificate corda, duplices animo.*

3. Appropinquare illi per fidem, ejusque fructum orationem. Deus venit ad nos per gratiam, misericordiam & protectionem suam; quemadmodum recedit à nobis, quando tradit nos nobisipsis, passionibus & hostibus nostris.

4. Relinquere peccatum & occasiones peccandi.

5. Abrenuntiare hypocrisi, quæ primogenita est filia superbiæ, & quærere Deum puro, sincero & simplici corde.

9. *Miseri estote, & lugete, & plorate: risus vester in luctum convertatur, & gaudium in moerorem.*

6. Verus humilis sentit miseriam suam, & de ea gemit in corde suo. 7. Amplectitur poenitentiam, & lachrymas ducit partem suam. 8.

Fugit omnia mundi gaudia, & omnibus oblationibus renuntiat. 9. Eò tristatur maximè, quo maximè gaudebat, & vitæ præteritæ scelera lachrymis suis eluit.

1. Pet.
5. 6.

10. *Humiliamini in conspectu Domini, & exaltabit vos.*

10. Semper coram Deo confusionem & humiliationem infidelitatum suarum portat. Debet semper peccator se humiliare, nec unquam credere se verè humiliatum, nec cessare in hoc incumbere. Nulla efficacior ratio à lapsibus nostris resurgendi, quàm si nos profundius adhuc, si fieri potest, abiciamus, quàm per peccatum abjecti sumus.

2. NON DETRAHERE. NON JUDICARE.
VITÆ INCERTITUDINE NON NITI.

11 Nolite detrahere alterutrum fratres. Qui detrahit fratri, aut qui iudicat fratrem suum, detrahit legi, & iudicat legem. Si autem iudicas legem: non es factor legis, sed iudex.

11. Qui peccatorum suorum intuitu ritè humiliatus est, procul abest ut occupet se alienis, aut de iis loquatur. 12. Qui cum tremore expectat iudicium Dei, neminem debet iudicare. 13. Quî fieri potest, ut peccator, qui violaverit legem Dei, eo usque insolescat, ut extollat se & supra legem, & supra Deum ipsum, usurpando ipsius auctoritatem in fratrem suum, & rebellando adversus eam ipsius auctoritatem, quâ potest illi interdicare murmurationem, detractionem, calumniam & iniqua iudicia adversus proximum suum.

12 Unus est legislator, & iudex, qui potest per- *Rom. 14.*
dere, & liberare. 4.

Deus auctoritatis suæ zelator est. Is locum ejus affectat, eique insultat, qui eam vult exercere ipso prohibente. Solius Creatoris est iudicare de interiori creaturæ suæ, nec quisquam de corde iudicare potest, nisi qui fecit illud, & qui in hominem vitæ & mortis habet potestatem, ut puniat hujus inobedientiam, & alterius coronet obedientiam.

13 Tu autem quis es, qui iudicas proximum? Ecce nunc qui dicitis: Hodie, aut crastino ibimus in illam civitatem, & faciemus ibi quidem annum, & mercabimur, & lucrum faciemus:

14. Creatura injustè, peccator superbè agit, si de se, de commoratione sua, de tempore, de muniis, de bonis suis &c. disponat inconsultâ Dei voluntate. 15. Quantum potest fieri minimum se occupare bonis hujusmodi, & semper cum relatione ad Deum. De eo ne quidem cogitant

gitant homines in negotiis vitæ civilis & commercii; & tamen tunc ejus auxilio maximè indigent homines: cum ea ordinariè sint passionum negotia.

14 *Qui ignoratis quid erit in crastino.*

Qui propriâ nititur providentiâ, ipsâ incertitudine nititur. Homo non est securus de crastino, & in futura secula curas extendit: quanta dementia!

15 *Quæ est enim vita vestra? vapor est ad modicum parens, & deinceps exterminabitur. Pro eo ut dicatis: Si Dominus voluerit; &: Si vixerimus, faciemus hoc, aut illud.*

Quot consilia vaporis isti superstruuntur. Quot spes flatui momentaneo. 16. Felix humilis, qui sciens ne istud quidem ipsum momentum sibi esse debitum, in sola spe acquiescit æternitatis, quam illum desiderare jubet Deus. Non recipit tempus nisi tamquam à misericordia Dei, nec disponit de eo, nisi juxta voluntatem ejus.

16 *Nunc autem exultatis in superbiis vestris. Omnis exultatio talis maligna est.*

Si superbia peccatum est irritans Deum adversus nos, quid de eo censendum, qui de ipsa superbia gloriatur? Præsumptio est morborum animi malignissimus, & cujus venenum est mortiferum. Humilitas est salus, & humiliatio remedium: sed superbus utrumque respuit. Ne exemplum quidem Dei humiliati sufficit ad eum sanandum sine gratia ipsius.

17 *Scienti igitur bonum facere, & non facienti, peccatum est illi.*

Præsumptio, quæ ex scientia nascitur, periculolior est quàm alia aliqua. Abusus luminis ex Angelo demonem fecit. Peccatum aggravat, qui gloriatur officii sui scientiâ. Quò major nobis inest scientia, eò major debet esse humilitas nostra: quia minus meretur indulgentiæ, qui legem cognitam violat.

CAPUT V.

6. HORRENDA CONDEMNATIO INIQUORUM
DIVITUM. PATIENTIA AGRICOLARUM;
PROPHETARUM; JOBI, ET J. CHRISTI,
QUI EST EXEMPLAR NOSTRÆ.

1 **A** Gite nunc divites, plorate ululantes in
miseriis vestris, quæ advenient vobis.

Terribiles de divitiis veritates. Exiguus nu-
merus divitum, quos in lachrymis & timore ju-
deciorum Dei videamus, ostendit amorem divi-
tiarum esse quamdam fascinationem, quæ aures
occludat voci Dei, & aditum cordis spiritui pœ-
nitentiæ. Peccatorum vulgo opus est suspiriis,
sed divitibus, ululatibus opus est.

2 *Divitiæ vestra putrefacta sunt: & vestimen-
ta vestra à tineis comesta sunt.*

Igitur in putredine spes suas constituunt divi-
tes. Nulla efficacior ratio reddendi divitias in-
corruptibiles, quàm eas Deo consecrare per ma-
nus pauperum. Incomprehensibilis stultitia!
malle vermes alere, quàm Jesum Christum in
membris suis. Insensata providentia, quæ eò
tantum spectat, ut sinatur inutiliter perire, quod
tot Christianis fame & frigore pereuntibus vi-
tam servaret.

3 *Aurum & argentum vestrum aruginavit: &
arugo eorum in testimonium vobis erit, & man-
ducabit carnes vestras sicut ignis. Thesaurizastis
vobis iram in novissimis diebus.*

Ne expectemus dum anni nobis ostendant per
falsorum istorum bonorum corruptionem, ea
nihil esse aliud, quàm terram. Conciliemus
inde nobis amicos, nisi malumus accusatores,
testes & judices. Putant homines se congregasse
thesaurum auri & argenti, & tandem non inve-
niunt nisi thesaurum iræ & ultionis.

4 *Ecce merces operariorum, qui messuerunt re-
giones*

giones vestras, quæ fraudata est à vobis, clamat: & clamor eorum in aures Domini sabaoth introivit.

Raræ sunt ingentes divitiæ, quarum acquisitio nullo vitio laboret. Omnium injustissimæ sunt, quæ proveniunt ex oppressione pauperum; unde & maximè terribilem Dei vindictam in se provocant: audit Deus clamorem pauperum: ferius aut citius eos ulciscetur, qui ipsos opprimunt. Non potest placari iustitia ipsius, nisi per exactas restitutiones, & copiosas eleëmofynas.

5 Epulati estis super terram, & in luxuriis enutristis corda vestra in die occisionis.

Rarò bene utuntur homines divitiis. Occasionem præbent vivendi lautè & luxuriosè, & hoc satis est, ut quis fiat victima æterna iustitiæ Dei. Rarò fit, ut Deo gratias agant homines, quòd non acceperint magnas opes; rarius, ut de ipsa paupertate ipsum laudent: & tamen forsitan alterutri perditio aut salus æterna annexa est.

6 Ad dixistis, & occidistis justum, & non restitit vobis.

Divitiæ auctoritatem & gratiam apud homines afferunt, quibus rarum est ut non abutantur adversus infirmos & pauperes. Violentiæ & homicidia sæpe fructus sunt divitiarum. Magna gratia est constitutum esse vel in necessitate patiendi malum, vel in impotentia faciendi.

7 Patientes igitur estote fratres, usque ad adventum Domini. Ecce agricola expectat pretiosum fructum terræ, patienter ferens donec accipiat temporaneum, & serotinum.

Patientia pars est pauperum à divitibus oppressorum. 1. Motivum patientiæ, vita brevis est, nec ultra eam extendi potest potentia divitum. 2. Tolerantia est semen fructum ferens copiosum iis, qui Christianè patiuntur. Exemplum agricolæ, qui expectat patienter imbrem & messem, debet animare eos, quibus Deus promittit messem bonorum æternorum. Ea expectabo,
Do-

Domine, si omni tempore & momento necessarius imber gratiæ tuæ cor meum irrigare dignetur.

8 *Patientes igitur estote & vos, & confirmate corda vestra: quoniam adventus Domini appropinquavit.*

4. Etiam si pati oporteret usque ad adventum J. Christi, id breve est expectanti æternitatem. Patienter feramus quæ patimur in præsentī tempore; confirmemus nos adversus mala futura: sinamus præterire diem hominis, expectemus diem Domini; non coronabit nisi perseverantiam.

9 *Nolite ingemiscere fratres in alterutrum, ut non judicemini. Ecce iudex ante januam assistit.*

5. Qui contra persecutores suos exacerbatur perdit meritum persecutionis. 6. Proclive est ab exacerbatione transire ad odium, & hoc pacto pro mercede condemnationem mereri. 7. Brevi adveniet iudex: sollicitè caveamus prævenire ipsius iudicium per desideria vindictæ.

10 *Exemplum accipite, fratres, exitus mali, laboris, & patientia, Prophetas: qui locuti sunt in nomine Domini.*

8. Exemplum Prophetarum. Quo magis cognoverunt J. Christum, eo amplius communicarunt passionibus ipsius. Si sic tractat quos magis diligit, non queramur, sed potius gaudeamus.

11 *Ecce beatificamus eos, qui sustinuerunt. Sufferentiam Job audistis, & finem Domini vidistis, quoniam misericors Dominus est, & miserator.*

9. Quandoquidem cum Ecclesia Martyrum beatitudinem canamus, debemus amare consortium passionum ipsorum. 10. Exemplum Jobi; miraculosa ipsius restitutio imago est gloriæ, quâ Deus coronabit patientiam in cælo. 11. Cum Deus sit tam clemens, numquam sine auxilio & consolatione relinquit eos qui patiuntur cum fiducia in ipso. 12. Denique qui intuetur Jesum

Christum in cruce morientem, invenit in eo non sterile & infructuosum exemplar, sed fontem roboris & magnanimitatis; Deum patientem in iis, qui cum ipso patiuntur, Salvatorem, cujus compassio & misericordia nunquam vana & impotens est.

9. 2. FUGERE JURAMENTUM. ORARE IN TRISTITIA. EXTREMA UNCTIO.
ORATIO JUSTI.

Matth.
5. 34.

12 *Ante omnia autem fratres mei nolite jurare, neque per calum, neque per terram, neque aliud quodcumque juramentum. Sit autem sermo vester: Est, Est: Non, non: ut non sub iudicio decidatis.*

Facilius est abstinere à juramento, quam illud adhibere eo modo iisque conditionibus quas Deus requirit; nimirum necessitatem, religionem, obedientiam, discretionem, veritatem, iustitiam &c. Quantumvis mundus illud reputet rem levis momenti; non frustra Deus damnationem comminatur.

13 *Tristatur aliquis vestrum? oret: Aequo animo est? psallat.*

Tristitia status est quo diabolus scit abuti ad nos tentandos: debemus nos orationis præsidio armare, nobis invigilare, nullum in eo statu magni momenti consilium suscipere instinctu proprio. Animi dissipatio timenda est in gaudio. Remedium est ejus sensibilitatem per cantica sacra rebus divinis applicare. Cantiones profanæ & impuræ sunt ordinaria effusio gaudii mundani: aut profluunt ex corde corrupto, aut ad illud corrumpendum conferunt. Quid debet unus Christianus in cantu querere, nisi ut laudet Deum, assurgat ad illum per recordationem beneficiorum ejus, & repleat cor suum officiis suis & veritatibus christianis. Canticorum spiritualium major est utilitas, quàm vulgo putetur,

14 *Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros Ecclesiae, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini:*

Extrema unctio. 1. Sacramentum est ægrotorum. 2. Confertur in nomine ex auctoritate & mandato, in virtute & secundum institutionem & promissionem J. Christi. 3. Forma ejus est oratio, cum impositione manuum super ægrotum. 4. Materia est oleum lacrum & benedictum à primariis Pastoribus, velut signum gratiæ interioris à J. Christo promissæ. 5. Ministri ejus sunt Presbyteri.

15 *Et oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus: & si in peccatis sit, remittentur ei.*

6. Dispositiones sunt fides & fiducia in bonitate, sapientia & omnipotentia Dei. 7. Finis & consilium Dei est salus ægroti per legitimum usum morbi vel mortem christianam. 8. Unus ex ejus effectibus est alleviatio corporis, & animi secundum consilia Dei, dispositiones ægroti, & bonum animæ ipsius. 9. Primus & præcipuus effectus ejus est expiatio & remissio peccatorum, quæ per pœnitentiam, cujus hoc Sacramentum supplementum est, non sunt expiata. Requirit igitur humilitatem, contritionem, amorem Dei, & alias pœnitentiæ dispositiones.

16 † *Confitemini ergo alterutrum peccata vestra, † Ad rogationes & orate pro invicem ut salvemini: multum enim valet deprecatio justi assidua.*

Non est necessarium peccata sua confiteri, nisi iis, qui auctoritatem habent ea remittendi; sed utile est ea patefacere cum fiducia iis omnibus, qui possunt nos juvare consiliis suis, orationibus & officiosis subsidiis. Humilis & sincera confessio miseriarum suarum ex una parte, & ex altera fervens & perseverans oratio misericordiam Dei potenter attrahunt. Voluntatem facit eorum qui faciunt voluntatem ipsius, nec potest respuere orationem, quam ipse format in corde justis.

17 *Elias homo erat similis nobis passibilis: & oratione oravit ut non plueret super terram, & non pluit annos tres, & menses sex.*

Si tanta est unius servi Dei potestas adversus inimicos suos, quanta est totius Ecclesiæ adversus dæmonem & ministros ejus? Horrenda res est eò adigere Sanctos, ut vindictam petant à Deo adversus persecutores suos.

18 *Et rursus oravit: & calum dedit pluviam, & terra dedit fructum suum.*

Quanta igitur gratiæ & misericordiæ pluvia debet inundare cor, quod ipse J. Christus offert Patri suo, & pro quo cum ipso gemit Ecclesia tota, si tam efficax fuit Eliæ oratio. Quam utile est unire se precibus Sponsi & Sponsæ, iisque se dignum reddere eos imitando.

19 *Fratres mei, si quis ex vobis erraverit à veritate, & converterit quis eum:*

Deus multò propensius audit preces, quæ ipsi offeruntur pro necessitate animarum, quam pro necessitatibus temporalibus. Christianus, qui videt perire proximum per errorem vel per peccatum, nec adhibet omnem conatum, ut illum inde eripiat, obliviscitur illum esse fratrem suum, & J. Christum pro ipso mortuum esse.

20 *Scire debet, quoniam qui converti fecerit peccatorem ab errore via sue, salvabit animam ejus à morte, & operiet multitudinem peccatorum.*

Quanta misericordia! ut velit J. Christus nos reddere participes ejus dignitatis quâ Salvator est animarum, & eam negligimus. An si intelligimus quid sit mors peccati & mors æterna, debemus quidquam prætermittere, ut ab ea liberemus unum peccatorem? Nullum opus est magis meritorium, quàm operam dare salutem animarum. Qui unam salvat, salvat simul suam; Deus misericordiam facit ei, qui aliis eam procurat per charitatem suam.

EPISTOLA BEATI PETRI APOSTOLI PRIMA.

CAPUT PRIMUM.

§. I. RESURRECTIO J. CHRISTI. FUNDAMENTUM SPEI NOSTRÆ. GAUDIUM IN MALIS.

† **P**ETRUS *Apostolus Jesu Christi, electis* † Sedes
advenis dispersionis Ponti, Galatia, Cappa- S. Petri.
docia, Asia, & Bithynia,

Verus Pastor non potest eos oblivisci, quos in Christo genuit, si non potest præsens eos consolari, id facit per litteras. Tot populi satis possunt contineri eo corde, quod charitas aperit, distendit & dilatat.

2 *Secundum præscientiam Dei Patris, in sanctificationem Spiritus, in obedientiam, & asperisionem sanguinis Jesu Christi: Gratia vobis & pax multiplicetur.*

Tres personæ divinæ conspirant ad salutem electorum. Pater velut principium electionis eorum per æternam præscientiam suam, & amor

rem suum omnino gratuitum; Filius velut vltima peccatorum ipsorum & fons omnis meritorum; Spiritus Sanctus velut spiritus adoptionis & amoris, qui impertitur ipsis nativitatem, animat & sanctificat eos, facit operari & perducit ad gloriam.

† Plures 3 † *Benedictus Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi, qui secundum misericordiam suam magnam*
 SS. Mart. *generavit nos in spem vivam, per resurrectionem*
 2. Cor. 1. *Iesu Christi ex mortuis.*
 3.

Eph. 1. 3. An possumus plus æquo Deum benedicere exemplo Apostolorum super bonitate, quam electis suis exhibet? Spes verè Christiana dat nobis jus, ut nos iis annumeremus.. Patris est eligere membra Filio suo, eisque in eodem Filio novam impertiri nativitatem. Nec inquiramus rationem electionis, quæ provenit ex pura Dei misericordia, nec exempla alia gratiæ istius nativitatis, quam in vita nova J. Christi redivivi, quæ est ejus exemplar, fundamentum & principium. In baptismo tantum regeneramur ad Cælum. Verus Christianus non vivit nisi ex spe alterius vitæ. Nulla via, qua ad eam perveniatur, nisi obedire J. Christo, & præceptis ejus; sed hoc ipsum est donum Dei, & effectus electionis ejus æternæ.

4 *In hereditatem incorruptibilem, & incontaminatam, & immarcescibilem, conservatam in calis in vobis,*

Qui fieri potest, ut alia re occupentur homines, quam ista, quæ nos manet, hæreditate? Mundus interit, corrumpuntur divitiæ ejus, coronæ marcescunt; sed Deus qui est mundus, divitiæ & corona electorum suorum, immortalis est & inalterabilis. Qui eo melius aliquid desiderat, nec quid spernat, nec quid alibi requirat, novit.

5 *Qui in virtute Dei custodimini per fidem in salutem, paratam revelari in tempore novissimo.*

Nisi Deus servaret per virtutem suam omnipotentem quos elegit per misericordiam suam

om-

omnino gratuitam, heu! Quis posset resistere & amoris falsorum bonorum & timori malorum presentium? Secretum sapientiae Dei quoad hoc est fides. Da mihi, Domine, eam fidem, quae est vita, vis, praesidium, & viaticum electorum tuorum. Quando velum istud tolletur? Quando mysticum istud symbolum evolvetur? Quando ille thesaurus refferabitur? Quando dissipabuntur istae tenebrae per lumen gloriae tuae, ô Jesu mi Salvator?

6 *In quo exultabitis, modicum nunc si oportet contristari in variis tentationibus:*

Brevitas vitae praesentis & aeternitas futurae duplicem suppeditant consolationis materiam in maximis afflictionibus. Quaecumque mala in hac vita patiamur, gaudemus, si fidem habemus.

7 *Ut probatio vestra fidei multo pretiosior auro (quod per ignem probatur) inveniat in laudem, & gloriam, & honorem, in revelatione Jesu Christi:*

Afflictiones vitae hujus sunt velut ignis probans fidem, & pretium ejus demonstrans, splendorem augens & puritatem, & gloriam illi acquirens. Quantus fructus ex tantillo semine & tam contemptibili oculis mundi! Deum laudamus de tali sapientiae ejus invento, de dono isto quo fit, ut omnium bonorum jacturam patiamur, & omnium malorum violentiam. Hic enim est triumphus fidei.

8 *Quem cum non videritis, diligitis & in quem nunc quoque non videntes creditis, credentes autem exultabitis latitiâ inenarrabili, & glorificatâ:*

Quomodo possunt homines credere mysteria aequae incredibilia, atque illa Incarnationis, mortis, & resurrectionis Dei-hominis; amare ignotum non aliud nobis praedicantem, quam humiliationem, crucem & abnegationem; & inter haec omnia prae gustare gaudia Caelestia & delicias gloriae? Hoc est quod Philosophia humana non

potest comprehendere, hoc est quod fides præstat in corde hominis mortalis.

9 *Reportantes finem fidei vestra, salutem animarum.*

Fides necessitatem nobis imponit multum laborandi & patiendi; sed quantulum est hoc inveniendi finem & mercedem? Si tantas delicias habent præguustationes vitæ cælestis, quid erit cum ad ipsum fontem pervenerimus?

10 *De qua salute exquisierunt atque scrutati sunt propheta, qui de futura in vobis gratia prophetaverunt:*

Exquiramus in Prophetis quod Prophetæ ipsi exquisierunt; J. Christum & Ecclesiam ejus; mysteria salutis electorum, & gratiæ quæ eos ad illam perducit. Absque his cætera sunt jejuna & insipida.

11 *Scrutantes in quod vel quale tempus significaret in eis Spiritus Christi: prænuntians eas quæ in Christo sunt passionēs, & posteriores glorias:*

Spiritus Sanctus, qui Prophetas illuminando non eximebat à labore, docet & nos labori non parcere. . Deum tentat; qui sine applicatione & studio, omnia à Deo expectat quoad intelligentiam Scripturarum; sed diabolica præsumptio est, omnia à studio expectare sine auxilio Dei. . Vita patiens J. Christi, & status gloriæ ipsius sunt secretum Scripturarum, studium & occupatio Sanctorum, etiam antequam adimpleantur; quanto magis nunc esse debent, cum omnia nobis sint executioni mandata, & cum Spiritus Sanctus nobis eorum historiam & spiritum dedit in libris novi Testamenti?

12 *Quibus revelatum est, quia sibi metipsis, vobis autem ministrant ea, quæ nunc nuntiata sunt vobis per eos qui evangelizarunt vobis, Spiritu sancto misso de calo, in quem desiderant Angeli prospicere.*

Quanta debet esse pietas nostra erga mysteria J. Christi? Quantus zelus noster, ut cognoscamus

mus veritates Christianas, quæ sunt objectum fidei & desideriorum Patriarcharum, scientia & amor Prophetarum, admiratio & delicia Angelorum, causa missionis Spiritus Sancti, hunc in finem missi, ut honorarentur, agnoscerentur, amarentur, adimplerentur & imitatione exprimerentur.

§. 2. SPES VIVA ET PERFECTA. CONVERSATIO SANCTA. PRETIUM ANIMARUM NOSTRARUM. CHARITAS PURA ET SINCERA.

13 *Propter quod succincti lumbos mentis vestra, sobrii perfectæ sperate in eam, quæ offertur vobis, gratiam, in revelationem Jesu Christi:*

Ut nos ad mortem & adventum J. Christi præparemus, debemus 1. semper stare velut viatores ad discessum accincti. 2. Extricare nos curis, amore, & ludificationibus rerum terrenarum. 3. Temperanter uti vel maximè necessariis. 4. Assurgere ad bona cælestia per spem perfectam, id est quæ nos iis reddat intentos, & reliqua omnia contemnere faciat quæ eo non referuntur, atque in hoc elaborare, ut rite comparemur ad apparendum coram J. Christo.

14 *Quasi filii obedientia, non configurati prioribus ignorantia vestra desideriis:*

5. Fidelem se exhibere omnibus officiis suis per obedientiam non servilem, sed filialem. 6. Serio per pœnitentiam incumbere delendis omnibus vestigiis corruptionis veteris hominis, quæ supersunt in nobis, & sequi lumen & propensiones novi.

15 *Sed secundum eum, qui vocavit vos Sanctum, & ipsi in omni conversatione sancti sitis:*

16 *Quoniam scriptum est: Sancti eritis, quoniam ego sanctus sum.* Levit.

7. Meminisse nos esse ad sanctitatem vocatos. 11. 44.
8. Omnes actiones nostras sapere debere sanctitatem. & 19. 2
& 20. 7

Deut.

10. 17.

Rom. 2.

11.

tem status nostri, & Christianum hominem debere esse Christianum non tantum in actibus religionis, sed in omni vitæ serie. 9. Sanctitatem ipsius Dei legem esse, principium & exemplar nostræ. Quod cum ita sit, an possumus aliquid nimium ab uno Christiano exigere?

17 *Et si invocatis eum, qui sine acceptione personarum judicat secundum uniuscujusque opus in timore incolatus vestri tempore conversamini,*

10. Fiduciam in Deo velut patre nostro habere, & illum orare corde filiali. 11. Illum adorare velut judicem nostrum, & nos velut peccatores subicere judiciis ejus. 12. Suspirare velut Cæli cives & peregrini super terram ad patriam & hæreditatem nostram. Tres causæ timendi judicia Dei. 1. Quia justitia ipsius erga omnes æquè inflexibilis est, absque respectu potestatis, dignitatum, divitiarum, conditionum, &c. 2. Quia judicabimur secundum vitam nostram, opera, officia & obligationes nostras. 3. Super J. Christo & usu sanguinis, mysteriorum & gratiarum ipsius. (v. 18.)

18 *Scientes quod non corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vana vestra conversatione paterna traditionis:*

Præjudicia natiuitatis & exempli majorum valida erant vincula, ad continendos in aliqua religione ethnicos, qui ejus originem à mille vel duobus annorum millibus repetere poterant; sed nihil est infirmius in iis, quorum patres religionem nasci viderunt, & quidem sine miraculis, sine prophetiis, sine missione.

1. Cor. 6.

20. & 7.

23.

Hebr. 9.

14.

1. Joan.

1. 7.

Apoc. 1.

19 *Sed pretioso sanguine quasi agni immaculati Christi, & incontaminati:*

Quanti pretii est sanguis Dei? Quantam in eo fiduciam habere debent etiam illi, quos longa series criminum servos reddit pravorum animi sui habituum? J. C. victima est sola digna Deo, figurata per agnum paschalem, cujus sanguis liberavit Israëlitas à servitute Egypti & angelo exter-

ter-

terminatore.. Victima sancta, sola pura & absque peccato, quando erit, ut cor meum & corpus meum adorando sanguine tuo perfecte purificentur, & per Spiritum tuum Deo perfecte consecrentur.

20 *Præcogniti quidem ante mundi constitutionem, manifestati autem novissimis temporibus propter vos:*

Natura humana in J. Christo prædestinata ad unionem æternam cum Verbo, exemplar est & fundamentum prædestinationis electorum ad unionem æternam cum Deo in ipso Jesu Christo.. Caput & membra absque meritis prædestinata sunt: istud, ut esset plenitudo & fons omnium meritorum; hæc, ut ex plenitudine ejus acciperent. Quæ gratitudo, quis amor potest ex æquo tantæ gratiæ respondere, qua nati sumus temporibus destinatis manifestationi, & dispensationi istorum amoris mysteriorum?

21 *Qui per ipsum fideles estis in Deo, qui suscitavit eum a mortuis, & dedit ei gloriam, ut fides vestra, & spes esset in Deo:*

Omnes gratiæ dantur per J. Christum, fides & usus fidei, qui in eo consistit, ut unice Deo adhæreamus per charitatem, & omnem spem nostram & fiduciam in gratia ipsius reponamus.. Resurrectio J. Christi adimpleta est, uti & cætera ejus mysteria, propter nos. Restituit nobis victimam nostram, & absque ea nec mediatorem haberemus pro reconciliatione nostra, nec spem gloriæ, nec advocatum in Cælo, nec Spiritum Sanctum in cordibus nostris.

22 *Animas vestras castificantes in obedientia charitatis, in fraternitatis amore, simplici ex corde invicem diligite attentius:*

Anima casta est, quando non amat nisi Deum suum, & subjecta est illi per amorem; dilectio Dei non est, ubi non est dilectio proximi: ubi magna est charitas, ibi non deest attentio & fidelitas erga officia. Quod à nobis postulat non est vanus officiosorum verborum iucus, qualem mundus usurpat, sed teneritudo affectus ex corde profecta,

23 *Renati non ex semine corruptibili, sed incorruptibili per verbum Dei vivi, & permanentis in æternum.*

Præcipuæ obligationes nostræ in baptismo fundantur. . Principium novæ istius nativitatis est Verbum Dei fœcundum redditum per Spiritum Sanctum. Quantam non debemus isti verbo venerationem, tamquam fonti vitæ nostræ, & canali, per quem venit in nos Spiritus Dei, ut nos vivere faciat & subsistere in Filio Dei.

Ecccl. 14.

18.

Isa. 40.

6.

Jac. 1,

30,

24 *Quia omnis caro ut fœnum: & omnis gloria ejus tamquam flos fœni: exaruit fœnum, & flos ejus decidit.*

Discite hinc, potentes terræ, quid sit omnis ille qui vos circumstat splendor; quid sit celsitudo & gloria, quæ adeo inflat cor hominis. Videte, mulieres mundanæ, quid futura sit cras forsitan ista caro, cui blandimini, quam fucatis, quam hodie pro idolo habetis.

25 *Verbum autem Domini manet in æternum. hoc est autem verbum, quod evangelizatum est in vos.*

Ne judicemus de rebus ex eo, quod in ipsis splendet, quod demulcet & seducit sensus, sed ex eo, quod de ipsis immutabile verbum Dei per Ecclesiam explicatum nos docet. Debet illud esse regula judicii nostri & vitæ nostræ, cum sit principium nostri esse in Christo; cum ab initio professi simus illi adhærere; & sit fundamentum nostræ fidei, nostræ spei & totius religionis.

C A P U T I I.

§. I. DESIDERIUM LACTIS SPIRITUALIS;
CHRISTIANI LAPIDES VIVI J. CHRISTO
UNITI; REGI ET SACERDOTI.

† Sabb.
post Pasc.

Rom. 6,

4.

Eph. 4,

22,

I **D**Epōnentes igitur omnem malitiam, & omnem dolum, & simulationes, & invidias, & omnes detractiones,

Nova nativitas novos mores postulat. Vitia veteris hominis non debent in homine renovato inve-

inveniri. . . Quī possunt membra unius corporis *Col. 3. 8.*
 se invicem decipere, odisse, sibi invicem invi- *Hebr. 12.*
 dere? &c. . Infantia Christiana non est aliud 2,
 quam mansuetudo, simplicitas, sinceritas, inca-
 pacitas invidiæ &c. Non alium habet usum lin-
 guæ, quam ut benedicat Deo, & bene de proxi-
 mo loquatur: nescit eā abuti ad mendacium vel
 detractionem.

2 *Sicut modò geniti infantes, rationabile, sine
 dolo lac concupiscite; ut in eo crescatis in salutem:*

Infantia naturalis cum tempore præterit; in-
 fantia Christiana, de qua hīc S. Petrus loquitur,
 debet totā vitā durare & crescere. Quo magis la-
 cte Verbi Dei nutrimur, illud meditando & pra-
 cticando, eo magis crescimus; & quo magis cres-
 cimus, eo magis fimus infantes. Dispositiones
 ad illud legendum. 1. Simplicitas & docilitas in-
 fantilis. 2. Fames & ardor quo infans ubera ap-
 petit. 3. Sine mixtura Interpretationum, quæ
 puritatem ejus corrumpunt. 4. Nullo alio consi-
 lio, quam crescendi ex illo alimento proficiendo.
 5. Nullo alio fine, quam salutis. 6. Nullo alio
 gustu, quam fidei & spei. (v. 3.)

3 *Si tamen gustatis quoniam dulcis est Dominus.*

Cui sapit J. Christus, sapit & verbum ejus.
 Valde dignus est miseratione cui nec hoc nec il-
 le sapiunt. Tu es, Domine, à quo istum fidei
 gustum expecto: nemo potest te gustare, nisi per
 Spiritum tuum.

4 *Ad quem accedentes lapidem vivum, ab ho-
 minibus quidem reprobatum, à Deo autem electum,
 & honorificatum:*

J. Christus est lapis angularis & fundamenta-
 lis Ecclesiæ, quæ est templum Dei. Ipse est,
 qui sustinet & connectit omnes partes ejus, &
 quælibet illarum partium per fidem vivam sub-
 sistit in illo, & unitur illi. Beatus, qui cum
 Christo & propter causam ipsius est velut lapis
 reprobatus in hoc mundo; id signum est electio-
 nis ad ædificium æternum!

5 *Et ipsi tamquam lapides vivi superadificamini, domus spiritalis, sacerdotium sanctum, offerre spirituales hostias, acceptabiles Deo per Jesum Christum.*

Quàm mortificata, quàm sancta est vita unius veri Christiani! Debet esse sacrificium, & simul habere sanctitatem unius templi, per eam cordis puritatem, quæ digna sit, ut Deus in eo se præsentem exhibeat; sanctitatem unius Sacerdotis, qui terram spernit, & solum Deum habet partem suam; sanctitatem unius victimæ semper paratæ, ut sinat se propter Deum immolari, & ut serviat gloriæ Dei per propriam exinanitionem. Solius J. Christi est sanctificare istud templum, consecrare istum Sacerdotem, sacrificare & offerre istam victimam.

Isai. 28. 16. Rom. 9. 33. 6 *Propter quod continet Scriptura: Ecce pono in Sion lapidem summum angularem, electum, pretiosum: & qui crediderit in eum, non confundetur.*

Dotes adorabiles J. Christi capitis Ecclesiæ & nexus sacri omnium partium domûs Dei figuratæ fuerunt & prædictæ, & per hoc sunt argumentum veritatis religionis ipsius. Ipsius status gloriæ & potestatis est objectum nostræ fidei, & fundamentum nostræ spei. Fides quæ non fallit, non est fides sterilis & sine operibus, sed fides practica, quæ subicit cor evangelio & maximis J. Christi, & facit nos obedire voci mandatorum ipsius.

7 *Vobis igitur honor credentibus: non credentibus autem lapis quem reprobaverunt adificantes, hic factus est in caput anguli,*

Quantus est fidei thesaurus, quæ in Christo tantam excellentiam & tot magnalia demonstrat, dum interim oculis carnis est tantum objectum contemptûs & reprobationis. Mirabile certamen inter bonitatem Dei, quæ tot commoda ex peccatis nostris per J. Christum nobis affert; & malitiam hominum, quæ sæpe in J. Christo ipso tantum invenit novas peccandi occasiones.

8 Et lapis offensionis, & petra scandali, his qui *Pf. 117.*
offendunt verbo, nec credunt in quo & positi sunt. *22.*

Quid prodest uni Christiano discernere se à *Isai. 8.*
Judæis per fidem in J. Christum, si humilitas *14.*
evangelii ipsius & salutaris rigor veritatum *Matth.*
christianarum non suggerunt ipsi per duritiam *21. 41.*
cordis ejus, nisi occasiones peccandi? Miseri- *Act. 4.*
cordia est, si non tradimur duritiæ, in qua nos *11.*
omnes posset relinquere justitia Dei. Contere,
Domine, quod in me illius superest.

9 Vos autem genus electum, regale sacerdotium,
gens sancta, populus acquisitionis: ut virtutes an-
nuntietis ejus, qui de tenebris vos vocavit in ad-
mirabile lumen suum.

10 Qui aliquando non populus, nunc autem po- *Osea 2.*
pulus Dei: qui non consecuti misericordiam, nunc *24.*
autem misericordiam consecuti. ¶ *Rom. 9.*

Magnificæ promissiones, sed quæ non com- *25.*
plentur perfectè, nisi in christianis legi Dei fi-
delibus, & foederi cum ipso inito in Baptismo
ipforum. Gratis vocantur ad gloriam & ad
gratiam, per quam participes sunt potestatis
regiæ J. Christi ad domandas passionēs suas;
Sacerdotio ipsius ornantur, ut se Deo sacrificent;
sacrificantur in spiritu & veritate, redempti
per sanguinem J. Christi, liberati per gratiam ip-
sius à cupiditate cordis sui, & à tenebris men-
tis suæ; vocati per amorem Dei æternum ut
effulgente sibi lumine fidei progrediantur ad lu-
men gloriæ celestis, ut in ea sint populus Dei
& decantent misericordias ejus in æternum.
Quantam fidelitatem, quot officia, quantam
gratitudinem & amorem à nobis reposcunt tot
& tanta beneficia!

§. 2. FIDELIS, PEREGRINUS IN HOC MUN-
DO; DEUM TIMET; REGES HONORAT; CON-
FUNDIT OBTRACTATORES PER BONAM
VITAM.

¶ Charissimi, obsecro vos tamquam advenas & † Dom.
pere-

3. post
Pascha. peregrinos abstinere vos à carnalibus desideriis, qua
militant adversus animam,

Rom. 13. Mundus est uni Christiano terra aliena. De-
14. Gal. bet in eo vivere velut viator, sine adhæsi-
5. 16. onis animi, absque animo figendæ in eo sedis,
sapienter, temperanter, cum amore & deside-
rio patriæ. Qui transit tantum per regionem
aliquam, in ea solum hæret ut inquirat quod
sit compendiosissimum iter ad patriam, totâ die
indefinenter progreditur, & tantum propter ne-
cessitatem quietem & cibum capit: imago u-
nius Christiani per hunc mundum tendentis
ad cælum.

12 *Conversationem vestram inter gentes habentes bonam: ut in eo, quod detrectant de vobis tamquam de malefactoribus, ex bonis operibus vos considerantes, glorificent Deum in die visitationis.*

Eo majori cura caveamus scandalizare homines mundanos, quo magis dispositi sunt ut credant malum, minus propensi ut excusent, magis autem, ut detorqueant adversus religionem vitia singulorum. Obrectatio est vita mundi, ei magis est exposita pietas, quia magis condemnat maximas ejus. Quantam inducit Deus mutationem, cum visitat cor per gratiam suam! For- sitan momentum imminet, quo istum rerum divinarum contemptorem visitaturus est, & ad hoc debet aliquid conferre bonum exemplum tuum. Oculi, quos visitatio ista illuminabit, cum gaudio & admiratione videbunt, quod non nisi cum horrore videbant.

Rom. 13. 1. 13 *Subiecti igitur estote omni humana creatura propter Deum: sive regi, quasi præcellenti,*

Ubi non est adversus supremos principes sub-
jectio & obedientia, ibi nec verâ pietas, nec
vera religio est. Non debent subditi vitâ vel
religione ipsorum metiri obedientiam suam,
sed mandato & voluntate Dei, qui illos con-
stituit

14 *Sive*

14 *Sive ducibus , tamquam ab eo missis ad vindictam malefactorum , laudem verò bonorum :*

Spectemus in magistratibus auctoritatem principis supremi , & in principe auctoritatem Dei. Qui principum auctoritate abutitur ad vexandos bonos , & fovendos malos , abutitur divinâ. Spiritus Dei , qui constituit & sustinet auctoritatem legitimam , ejus etiam usum simul ordinat ; sed abusus ejus , quem committere possunt qui eam obtinent , non tribuit jus illi rebellandi.

15 *Quia sic est voluntas Dei , ut benefacientes obmutescere faciat imprudentium hominum ignorantiam :*

Bona vita est magna instructio. Optima confutatio obrectationis est , vitâ irreprehensibili mendacem illam ostendere. Optimæ quæque rationes non ab omnibus capiuntur ; exemplum bonum sermo quidam est & ratio quàm omnes intelligunt.

16 *Quasi liberi , & non quasi velamen habentes malitiæ libertatem , sed sicut servi Dei.*

Quo liberiores sumus libertate christianâ , eo sumus subjectiores voluntati Dei & iis , quibus nos subjicit illa voluntas. Spiritus Dei non inspirat independentiam , & verus Christianus non cogitat eximere se nisi à servitute peccati & dominatu passionum suarum.

17 *Omnes honorate : fraternitatem diligite : Deum timete : Regem honorificate.*

Rom. 12.
10.

Honoremus in omnibus dona creatoris omnibus communia ; amemus in Christianis gratiam Salvatoris , quæ illos sanctificat , velut filios ejusdem familiæ , membra ejusdem corporis , & hæredes eorundem bonorum. Timor Dei hic adjungitur observantiæ , quæ debetur regibus , tamquam regula , mensura & motivum istius observantiæ , quæ ipsis deberur.

§. 3. GLORIA UNIUS CHRISTIANI, INJURIAM
PATI. PATIENTIA J. CHRISTI EXEMPLAR
NOSTRÆ. MORS MAGNI PASTORIS, VITA
OVIVM EJUS.

Eph. 6. 5. 18 *Servi subditi estote in omni timore dominis,*
Col. 3. *non tantum bonis & modestis ; sed etiam dysco-*
22. *lis.*

Tit. 2. 9. Religio, cujus fundamentum est adorare Deum,
qui statum & naturam servi sumpsit, procul ab-
est ab eo, ut filios suos ab eo statu eximat.
Non tantum non absolvit eos officio suo, sed
novâ etiam illi adstringit obligatione, & docet
eos Christianè servire, hoc est ex animo, cum
veneratione erga Deum, & imitando J. Christum.
Quo duriores patimur servitutem, eo confor-
miores sumus ei, qui sic servivit nobis, ut san-
guinem suum daret.

19 *Hac est enim gratia, si propter Dei consci-*
entiam sustinet quis tristitias, patiens injustè.

Qui scit Deo teste patientiæ & innocentia suæ
contentus esse, veram rationem invenit illum
sibi conciliandi. Non est ea virtus humana, sed
certè fons est prorsus divinæ cujusdam consolati-
onis... Qui non expectat coronam suam, nisi de
manu Dei, non debet etiam nisi sub oculis ejus
certare. Quis satis capiat, quid jam inde in hac
vita à Deo accipiat, qui soli Deo revelat, quod
pro ipso patiatur?

20 *Qua enim est gloria, si peccantes, & cola-*
phizati suffertis? Sed si benè facientes patienter su-
snetis; hac est gratia apud Deum.

Voluntas Dei est, ut mali patiantur. Injustum
est de eo queri; stultum esset propterea expecta-
re mercedem.. Non est poena, quæ meretur &
sanctificat, sed causa, finis & dispositio cordis..
Sæpius de iis conquerimur, quæ injustè patimur,
& tamen ea sunt quæ impensius amare oportet.

† Dom.
2. post
Pasc.

21 *In hoc enim vocati estis: quia & Christus*
passus

passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum ut sequamini vestigia ejus.

Nunquamne intelligemus nos ideo tantum esse Christianos, ut cum Christo crucifigamur? An discipulo persuadendum est, illum debere assimilari suo exemplari, & imitari magistrum suum? Quid igitur censendum de uno Christiano impoenitente, delicato, impatiente, & cujus omnis cura in eo est, ut nihil sufferat?

22 *Qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus:* Isai. 55. 9.

Ipsa innocentia & sanctitas patiens; Deus in cruce. Et pro re nihili murmurant homines, effunduntur in querelas, iniquè secum agi clamitant? Qui suam prætensam reformationem inchoarunt ab eliminatione operum mortificationis & poenitentiae, aboleant imaginem Jesu Christi crucifixi, quæ tantum illis esse potest ad opprobrium & condemnationem; sed eam illi semper præ oculis habeant, qui volunt imitari, & in ea inveniunt consolationem suam & robur suum.

23 *Qui cum malediceretur, non maledicebat: cum pateretur, non comminabatur: tradebat autem judicanti se injustè:*

Manfuetudo Jesu Christi inter tortores suos documentum nobis est nunquam satis altè animis nostris imprimendum. Rarum est & fere sine exemplo, ut homo cum potest non conetur liberare seipsum: sed hoc rationem confundit, quod Deus seipsum tradat in mortem crudelissimam, probrosissimam, injustissimam.

24 *Qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum: ut peccatis mortui, justitia vivamus: cujus livore sanati estis.* Isai. 53. 5. 1. Joan. 3. 5.

Quale spectaculum oculis fidei, Deus peccatis hominum onustus! Quod oporteat morte ipsius Dei expiari peccatum, qualis justitia! Quod illa mors sit remedium peccati in nobis, qualis misericordia! Quod inveniantur animi, quos

quos non tangat ea iustitia, quos non commoveat ea misericordia, qui tale remedium negligunt; qualis durities! qualis ingratitude!

25 *Eratis enim sicut oves errantes, sed conversi estis nunc ad pastorem & Episcopum animarum vestrarum.*

O bone Pastor, qui pro salute ovium teipsum lupis tradidisti, quære me, porta me, salva me per gratiam tuam. Sacerdos, Episcopo & Pontifex animæ meæ, qui teipsum pro ea immolasti, effunde super eam de unctione tua divina, consecra, offer sacrificia Deo; nutri eam verbo tuo, exemplo, veritate, mysteriis, corpore, sanguine, & te toto; repræsenta Patri tuo orationes, desideria & omnes actiones ejus; illumina, dirige, confirma gressus ejus; redde illam attentam, docilem, & obedientem voci tuæ; fac ut sub oculis tuis & sub manu tua permaneat fideliter, submisce & perseveranter; & sequatur te in viis tuis exacte, humiliter, fortiter, donec eam in pascua æterna perduxeris.

C A P U T III.

§ I. MONITUM AD CONJUGES. PURITAS; MODESTIA IN VESTIBUS; FIRMITAS MULIERUM CHRISTIANARUM.

Eph. 5.
22.
Col. 3.
18.

I *S*imiliter & mulieres subdita sint viris suis: *S*ut & si qui non credunt verbo, per mulierum conversationem sine verbo lucrifiant,

Bonum exemplum domesticum est viva quædam & efficax prædicatio.. Pietas unius matris-familias non est in eo sita, ut multa patret extraordinaria, sed ut fideliter ea quæ sunt officii sui obeat. 1. Mansuetudo, dependentia & submissio erga maritum sunt capitales unius mulieris virtutes. In his consistit ars tacite prædicandi, sine certamine vincendi, sine periculo omnia obtinendi.

2 Con-

2. *Considerantes in timore castam conversationem vestram.*

2. Timor reverentialis & ex amore ortus. 3. Vitæ disciplina prudens, casta & honesta. . Mulier oculos mariti non timet, cum illi uni oculos & cor suum servat; sed timet absentiam & re- veretur atque amat præsentiam ejus.

3. *Quarum non sit extrinsecus capillatura, aut circumdatio auri, aut indumenti vestimentorum cultus:* 1. Tim. 2. 9.

4. Simplicitas in compositione capilli, mediocritas in ornamentis, modestia in vestibus. Non potest unius mimæ ornatus convenire mulieri Christianæ. . Multum certè obliviscitur sui anima, quæ ita occupatur ornando corpore, carcere suo. . Quomodo potest cor esse castum in ea, quæ tendit laqueos castitati aliorum? Quomodo humile in ea quæ est ebria vanitate? Quomodo pauper in medio luxu & stulta profusione?

4. *Sed qui absconditus est cordis homo, in incorruptibilitate quieti & modesti spiritus, qui est in conspectu Dei locuples.*

5. Cor est imago & templum Dei, illi ornando studendum est. . Nihil magis prodit inquietudinem & immodestiam cordis, quam excessus curæ ornamentorum exteriorum. . Totum continetur duabus his maximis. 1. Non esse tendendum nisi ad Deum, nec adhærendum, nisi Deo, ut fini nostro, qua in re est tranquillitas & incorruptibilitas cordis: 2. Non esse utendum creaturis, nisi ex necessitate & in ordine ad Deum: qua in re consistit temperantia & modestia cordis.

5. *Sic enim aliquando & sanctæ mulieres, sperantes in Deo, ornabant se, subjectæ propriis viris.*

6. Mulier pro exemplari sibi statuere debet, non mulieres vanas & mundanas; sed eas quæ non nisi Deo placere studuerunt. S. Petrus non timet nimium esse severus, cum in exemplum mulieribus Christianis proponit eas, quæ fue-

fuerant à rebus mundanis alienissimæ.. Dependētia à marito, & plena honestatis conversatio eodem semper passu procedunt in una muliere christiana, & se mutuo juvant. Si qua excusserit jugum submissionis prope abest ut vincula pudoris abrumpat.

Gen. 11.
12.

6 Sicut Sara obediebat Abrahamæ, dominum eum vocans: cujus estis filiae benefacientes, & non permittentes ullam perturbationem.

Verbum unicum, ad quod in Scriptura sacra vix advertisset quis animum. occasionem præbet S. Petro proponendi Saram in exemplar mulieribus Christianis propter submissionem, reverentiam, bona opera, & magnanimitatem ejus in adversis & perturbationibus vitæ hujus. Ad hunc modum legere debemus verbum Dei, expendendo in eo singula verba, & flectendo ea ad nostram ædificationem.

1. Cor. 7.
3.

7 Viri similiter cohabitantes secundum scientiam, quasi infirmiori vasculo muliebri impartientes honorem, tamquam & coheredibus gratia vitæ: ut non impediatur orationes vestrae.

Officia maritorum. Ea quæ sunt hominis interioris, utrique sexui communia sunt. Inter officia specialia. 1. Est uti juribus suis, non secundum inordinata desideria sua, sed secundum lumen rationis & fidei cum moderatione, prudentia & discretione. 2. Nec sibi hoc sumere ob submissionem & infirmitatem sexûs, ut quis eo abutatur modo indigno & pudorem naturæ & sanctitatem vinculi conjugalis inhorrante. 3. Venerari in conjugē sua gratiam christianam, qua magis est Dei & Jesu Christi, quam mariti sui. 4. Præ oculis habere vitam & hæreditatem cælestem propter quam uniti sunt conjuges super terram, & ad quam omnes actiones nostras dirigere debemus. 5. Illud bene intelligere, eo modo convivendum, qui non impediat officia vitæ christianæ, quæ sub officiis orationis hic intelliguntur,

§. 2. MISERICORDEM ET COMPATIENTEM ESSE. NON TIMERE MALA. MODESTE RESPONDERE. PATI æQUO ANIMO. BAPTISMUS.

8 *In fine autem, omnes unanimes, compatientes, fraternitatis amatores, misericordes, modesti, humiles:* † Dom. 5. post Pentec.

S. Petrus, uti & Paulus & ipse J. Christus, docet totam Christianam pietatem humili charitate contineri. 1. Effectus ejus est vinculum interius cordium Christianorum. 2. Reddere bona & mala communia per compassionem, 3. Efficere, ut nos invicem spectemus ut fratres. 4. Faciles reddere ad excusandos defectus & delicta. 5. Impedire, ne quis prærogativis, quibus supra alios eminet, abutatur & extollatur. 6. Deprimere nos etiam infra inferiores nobis, cum id ordo permittit.

9 *Non reddentes malum pro malo, nec male dictum pro maledicto, sed econtrario benedicentes: quia in hoc vocati estis, ut benedictionem hereditate possideatis.* Prov. 17. 13. Rom 12. 17.

Tantum abest, ut Christianus possit vindictam seu verbo seu facto exercere, ut ne nomen quidem ejus nosse debeat. Fideliter bonum pro malo reddamus, & patiamur benedicendo iis, qui nos persequuntur; cum id nos divinus Magister noster verbo & exemplo suo docuerit. Dilectio inimicorum intimum est Christianismi. Frustra aspiramus ad participationem benedictionis, cujus hæres est J. Christus, si hoc genere dilectionis non exhibeamus nos fratres ejus. 3. Taceff. 5. 15. Ps. 33. 13.

10 *Qui enim vult vitam diligere, & dies videre bonos, coerceat linguam suam à malo, & labia ejus ne loquantur dolum.*

Mendacium & detractio portam cæli occludunt, & tamen ea duo peccata in mundo nullo in numero habentur. Id audacter dicamus, paucos

paucos esse, qui veram vitam ament, & qui adspirent ad beatam istam diem aternitatis, cum mendacium & obtrectatio etiam inter christianos tam communia sunt. Sine ulla fere reflexione homines ad detractionem procedunt: eam sæpè audenter sustinent, & mala quæ ex illa provenerunt vix unquam reparant per humilem retractationem.

11 *Declinet à malo, & faciat bonum: inquirat pacem, & sequatur eam:*

Isaia 13.
16,

Non est satis non committere magna peccata ut digni simus vitâ beatâ, sed oportet opera bona exercere, desiderare pacem & bona aternitatis, & suspirare ad patriam cælestem. Quantum dilataverimus corda nostra per sancta desideria, tantum in ea recipiemus de ista plena & abundanti pace cælesti.

12 *Quia oculi Domini super justos, & aures ejus in preces eorum: Vultus autem Domini super facientes mala.*

Deus nullos aquis oculis respicit, nisi quos adspectu suo dignos efficit. Ut possis, Domine, oculos vigilantia & amoris tui in me intentos tenere, dignare in me cor quodamari à te dignum sit, formare; & in corde isto orationem, quam non possis repellere.

13 *Et quis est qui vobis noceat, si boni amulatares fueritis?*

Nihil potest nocere, nisi peccatum. Innocentia, pietas & bona conscientia sunt efficacissimum antidotum adversus omnia mala hujus vitæ. Nihil ab hominibus ei timendum est, cui cum Deo bene convenit.

14 *Sed & si quid patiamini propter justitiam, beati. Timorem autem eorum ne timueritis, & non conturbemini.*

Quàm parum nota est mundo felicitas, quæ est in tolerantia, cum de ea loquatur modo ab hoc tam diverso! Si beatum est propter justitiam pati, non tantum occasiones ejus non fugiamus

mus; sed agnoscamus quanto nos Deus honore dignetur. Solo amore tuo, Domine, extingui in nobis potest timor hominum, & stabili pax Dei. Quam rara est ista gratia, tam instanter postulanda est.

15 Dominum autem Christum sanctificate in cordibus vestris, parati semper ad satisfactionem omniposcenti vos rationem de ea, quæ in vobis est, spe. ¶

Non tractamus J. Christum in nobis modo, qui sit dignus sanctitate & magnitudine ejus, si de justitia, cujus ipse primus martyr est, erubescimus, & non plus habemus fiduciæ in gratia & protectione ipsius, quam timoris ob nostram infirmitatem & potentiam hominum. Nul- li debet esse sua spes pudori, nisi cum in rebus terrenis collocata est. Quando spes bonorum æternorum, & fides, quæ ejus fundamentum est, satis in corde vivæ sunt, semper parati sumus, ut de iis loquamur, instruamus, respondeamus, quisque secundum donum & statum suum.

16 Sed cum modestia, & timore, conscientiam habentes bonam: ut in eo, quod detrahunt vobis, confundantur, qui calumniantur vestram bonam in Christo conversationem. Sup. 2.
11.

Christiana libertas nihil habet timiditatis, nihil ferociæ & arrogantia, ex quo vitat ignaviam & ostentationem. Quid est quod possit turbare pacem Christiani, quem coram Deo nullius delicti angit conscientia; qui paratus est justificare fidem & conversationem suam coram fratribus suis; & cujus vita etiam ipsis inimicis irreprehensibilis est?

17 Melius est enim beneficientes (si voluntas Dei velit) pati, quam malefacientes.

† Feria

18 Quia † & Christus semel pro peccatis nostris mortuus est, iustus pro injustis, ut nos offerret Deo, mortificatus quidem carne, vivificatus autem spi- ritu.

6. post
Pasc.
Rom. 5.
6.

Singularis quædam Dei gratia est æquo animo pati pro peccatis suis, uti poenitentes faciunt. Hebr. 9,
28.

Tom. IV.

C

Sed

Sed ea adhuc major est, innocentem pati propter justitiam, ut martyres; sed innocentiam ipsam pati pro peccatis aliorum, est gratia J. Christo propria, qui est princeps poenitentium & caput martyrum. Jesu, purifica me per sacrificium crucis tuæ, ut tibi conformatum & unitum possis tecum Patri tuo offerre per æternum Cæli Sacrificium. Quanta peccatoribus consolatio, quod sciant se à J. Christo redemptos, ablutos, & reconciliatos, uti victimam ipsorum per mortem ejus: se ab eo velut summo Sacerdote in vita sua resuscitata offerri, sanctificari & indefinenter Patri ejus consecrari.

19 *In quo & hi, qui in carcere erant, spiritibus veniens predicavit:*

Adoremus & amemus infinitam bonitatem boni Pastoris, qui ab ipso usque terræ centro oves suas requirit. Argumentum poenarum purgatorii. Is est carcer supremi judicis; eo non concluderentur animæ, nisi justitiæ Dei aliquid deberent: non annuntiaretur ipsis salus nisi ejus capaces essent.

Gen. 7:7. 20 Qui increduli fuerant aliquando, quando expectabant Dei patientiam in diebus Noë, cum fabricaretur arca: in qua pauci, id est octo animæ salvæ factæ sunt per aquam.

Matth. 24. 37.

Lus. 17.

26.

Quanta imminet incredulitati poena post mortem, quando in vita non est per poenitentiam proportionatam plenè reparata. Imago exigui numeri electorum, & magni reproborum. Extra Ecclesiam, quemadmodum extra arcam, nec vita, nec confugium, nec salus. Aqua, quæ salvat familiam Noë, omnes alios disperdit. Baptismus, & cætera Sacramenta, quæ salvant eos, qui cruci J. Christi adherent, damnat eos, qui iis abutuntur & infideles sunt.

21 *Quod & vos nunc similis forma salvos facit baptisma: non carnis depositio sordium, sed conscientia bona interrogatio in Deum per resurrectionem Jesu Christi,*

Bap-

Baptismus per diluvium figuratus, abluit corpus & purificat animam, submergens peccata nostra in sanguine J. Christi, introducendo nos in Ecclesiam ejus, & protegendo nos ab ira Dei in cruce sua, quæ non minus per arcam figurata est, quam Ecclesia. Non id quod in Sacramentis externum est discernit nos à reprobis, & salvat à diluvio ignis; sed latens gratia sub signo externo, puritas & sinceritas cordis, quam format in nobis, & fidelitas quam exhibemus conditionibus fœderis, quod per ea cum Deo inimus.

22 *Qui est in dextera Dei, deglutiens mortem ut vita æterna heredes efficeremur: profectus in cælum, subjectis sibi angelis, & potestatibus, & virtutibus.*

Quinque mysteria J. Christi salutem nostram in Baptismo operantur. 1. Mors ipsius in eo nostram destruit, & peccatum fontem ejus. 2. Resurrectio ipsius format in nobis vitam novam fidei, & jus nobis tribuit ad vitam gloriæ. 3. Ascensio ejus reseat nobis Cælum, & in illud subvehit in capite nostro, & cives nos ejus per spem constituit. 4. Sessio ejus ad dexteram Patris sui dat nobis Advocatum, Mediatorem & Pontificem, qui intercedit, instat & offert seipsum incessanter pro nobis. 5. Suprema ejus potestas in omnem creaturam constituit nos in libertate & fiducia Christiana. Habeamus semper animo præsentia mysteria, quibus totum debemus: ea sæpe adoremus & invocemus, ut revocemus, ut renovemus in nobis spiritum eorum, & virtutem attrahamus.

C A P U T IV.

§. I. PASSIO J. CHRISTI ARMA CHRISTIANI. NON VIVERE, NISI UT FACIAMUS VOLUNTATEM DEI.

1 **C**hristo igitur passo in carne, & vos eadem cogitatione armamini, quia qui passus est in carne, desit à peccatis: Eph. 4. 23. **C 2** Hanc

Hanc veritatem bene percipiamus: Baptismum nos ad hoc adstringere, ut simus conformes Jesu Christo. Mortuus est in æternum omni similitudini quam habebat carnis peccati; simus & nos ipsi peccato mortui, ut ei nunquam reviviscamus. Nihil nos magis confirmat adversus tentationem, quam recordatio crucis & mortis J. Christi.

2 *Ut jam non desideris hominum, sed voluntati Dei, quod reliquum est in carne vivat temporis.*

Elegimus Deum in Dominum nostrum, ei obedire nos oportet. Sequamur Spiritum ejus, si nolumus in tenebris ambulare. Jam inde multum cor aberravit, quod pro duce non voluntatem Dei, sed passionem suas habet: sed in quos deinde errores alios non per illas præcipitabitur?

3 *Sufficit enim præteritum tempus ad voluntatem Gentium consummandam, his qui ambulaverunt in luxuriis, desideriis, vinolentiis, comestationibus, potationibus, & illicitis idolorum cultibus.*

In quibus, juxta S. Petrum consistit vita Gentilis? In malis desideriis, excessibus oris, aliisque vitiis, quæ hodie inter Christianos adeo pervulgata sunt. Frustra nobis blandimur, quasi partem non habeamus in impio cultu idololatrarum, si per corruptionem cordis nostri illis assimilamur, eò quod passionibus in nobis dominantibus sacrificemus.

4 *In quo admirantur non concurrentibus vobis in eandem luxuria confusionem, blasphemantes.*

Sinamus mundum nostræ mutationi irasci, taxare nos de singularitate, ludibriis impetere; utilitas nostra est illum habere inimicum, & gloria nostra ipsius insultibus exponi, exemplo Jesu Christi. Quam fortes essemus, si nullum nobis superesset bellum cum passionibus nostris, & nullum nobis esset nisi cum mundo bellum sustinendum!

5 *Qui reddent rationem ei, qui paratus est judicare vivos & mortuos.*

Qui præ oculis habet judicium Dei, non multum laborat de judiciis hominum. Quo magis ad.

adversus est nobis mundus, eo magis aggravat
judicium suum, & diminuit nostrum. Permitta-
mus illum Deo, à quo mox judicandus est, &
tantum studeamus ex persecutionibus proficere
per patientiam. Timeamus terribile illud tribu-
nal, quod nemo vitabit, sive tunc adhuc victu-
rus sit, sive ante mortuus.

6 *Propter hoc enim & mortuis evangelizatum est :
ut judicentur quidem secundum homines in carne, vi-
vant autem secundum Deum in Spiritu.*

Pœnæ temporales veteris testamenti, utiles
redditæ fuerunt ad salutem per futura merita J.
Christi, & anticipatam virtutem passionum ejus.
Castiga, domine, corpus illud perituum, ut sal-
ves animam factam pro æternitate.

**§. 2. VIGILARE IN ORATIONE. INVICEM DI-
LIGERE. JUVARE INVICEM SECUNDUM
SUUM CUJUSQUE DONUM. LOQUI ET AGE-
RE PER SPIRITUM DEI.**

7 † *Omniū autem finis appropinquavit. Esto-
re itaque prudentes & vigilate in orationibus.*

Quis possit dicere extremum diem suum non
esse propinquum? Omnia in mundo intereunt
morienti. Vera prudentia in eo sita est, ut iis
non adhæreamus, nec utamur rebus perituris, nisi
ex necessitate, & in ordine ad æternitatem. Vi-
gilemus in oratione, ut ea sit humilis, fervens,
attenta, reverens, plena fide & fiducia & digna
Deo: cum vigilantia oremus, ut sit semper viva,
illuminata, perseverans, nunquam præsumptuo-
sa, & semper in dependentia à Deo.

8 *Ante omnia autem, mutuam in vobismetipsis
charitatem continuam habentes: quia charitas operis
multitudinem peccatorum.*

Charitas est virtus universalis, quæ debet
præcedere, comitari & subsequi alias omnes..
Charitas, quæ Deum habet pro principio, & J.
Christum pro exemplari nunquam interitura est..

† Dom,
in Oct.
Ascens.
Prov.
10. 12.
Rom. 12.
13.
Hebr.
13. 2.
1. Phil. 2.
Rom.
12. 6.
1. Cor.
4. 2.

Si charitas nostra satis dilatata sit, ut operiat defectus proximi eos tolerando, charitas Dei omnia etiam peccata nostra satis operire poterit, ea delendo. Superiores, Confessarii, parentes debent operire peccata non iis crudeliter indulgendo, sed Deum imitando, qui ea puniendo condonat misericordiae severitate.

9 *Hospitales invicem sine murmuratione.*

Plurimum differunt hospitalitas Christiana, & hospitalitas civilis & mundana. Hæc murmurat in corde de profusione, qua exterius gloriatur; hæc totum largitur cum gaudio, quia totum largitur ex charitate, & quia scit se J. Christo ipsi dare.

10 *Unusquisque, sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrantes, sicut boni dispensatores multiformis gratia Dei.*

Primus usus gratiarum gratis datarum & talentorum est agnoscere ea nos accepisse. 2. Agnoscere cum gratiarum actione nos ea gratis accepisse. 3. Non propter nos, sed propter alios. 4. Ea adhibere secundum voluntatem & consilium datoris. 5. Nemo immunis est eorum, unicuique incumbit laborare. 6. Proximo serviendum secundum totam extensionem doni accepti. 7. Nemo est suorum talentorum Dominus, sed tantum dispensator. 8. Unusquisque judicabitur secundum fidelitatem vel infidelitatem usus ab eo, qui eorum auctor & Dominus est. 9. Differentia sunt talenta, unusquisque suo uti debet, non aliis sua invidere, aut ea usurpare.

11 *Si quis loquitur, quasi sermones Dei: si quis ministrat, tamquam ex virtute, quam administrat Deus: ut in omnibus honorificetur Deus per Jesum Christum: cui est gloria, & imperium in secula seculorum: Amen.*

10. Donum verbi est omnium excellentissimum: postulat fidelitatem & dispositiones eò majores, quo verbum ipsum Dei est; in nomine ipsius administrandum, modo qui sit ipso dignus,
non

non illud enervando mollioribus interpretationibus, non alterando adinventionibus humanis, non exauctorando, per eloquentiam planè profanam. 11. Usus talenti est donum Dei, non minus quàm ipsum talentum. 12. Qui illorum altero extollitur, ingratus est, & usurpator gloriæ Dei. Omnia nobis à Deo proveniunt per J. Christum, omnia per J. Christum ad Deum redire debent. Finis omnium gratiarum & omnium talentorum est gloria Dei & J. Christi, & stabilimentum imperii Dei in Christo & per Christum; ea intentio habenda: eò debent terminari omnia desideria & consilia nostra, & maxime ministrorum ejus.

§. 3. PAX ET GLORIA IN PASSIONE. DEUS HIC SUOS JUDICAT, ET FIDELIS EST EIS.

12 *Charissimi, nolite peregrinari in fervore, qui ad tentationem vobis fit, quasi novi aliquid vobis contingat:*

Cor fidele in omni tentatione, quod nulla opprimit afflictio, nulla contradictio de statu dimovet, nulla persecutio perturbat, nullus impulsus de tranquillitate sua excutit; magnum quiddam est, sed etiam non minus rarum, quam magnum. An debet novum nobis videri, quod tam sæpe prædictum est, quod videmus in omnibus Sanctis, & in J. Christo; quod prima conditio est pacti nostri cum illo, & pretium illius coronæ, quam expectamus?

13 *Sed † communicantes Christi passionibus gaude, ut & in revelatione gloria ejus gaudeatis exultantes.*

† Unius
Mart.
non Pon-
tif.

Dux causæ summæ cujusdam consolationis in Passionibus. 1. Dignitas passionum Christianarum, quæ nos uniunt & associant J. Christo patienti. 2. Merces earum, quæ nihil minus est, quam communicare supremo gaudio, & participare statum Jesu Christi gloriosi.

14 *Si exprobramini in nomine Christi, beati eritis: quoniam quod est honoris, gloria, & virtutis Dei, & qui est ejus Spiritus, super vos requiescit.*

Multum est cum J. Christo pati, multò amplius pati pro illo & pro causa ejus. Nulla gloria mundi æquat vel honorem, quo afficimur, cum contemnimur velut membra J. Christi, vel gloriam, cujus crux ipsius archa est, nec virtutem gratiæ ejus, quæ virtus eorum est, nec Sanctitatem Spiritus & dispositionum ipsius, quibus animantur Sancti in passionibus suis. Nihil est quod faciat perseverantius Spiritum istum in nobis requiescere, nihil magis figit cor nostrum in Deo.

15 *Nemo autem vestrum patiatur ut homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor.*

Ignominiosum est puniri propter crimina sua, sed potest per gratiam specialem esse semen gloriæ immortalis, cum eam ignominiam patimur in spiritu poenitentiae. . . Sola gratia Christiana potest facere de nocente martyrem & infame supplicium mutare in actionem religionis, & sacrificium Deo gratum. . . Deus pro nihilo ducit persecutiones, quas quis in se concitat per indilcretionem, per inquietudinem, per anxiam cupiditatem omnibus rebus se ingerendi: sed potest facere, ut istis defectibus & persecutionibus bene utamur.

16 *Si autem ut Christianus, non erubescat: glorificet autem Deum in isto nomine.*

Patitur ut Christianus, qui suffert mala patienter & humiliter, propter veritatem religionis, mysteriorum & moralis Jesu Christi, & propter causam Ecclesiæ, ministrorum ejus & justitiæ. . . Gratia propter Deum patiendi non potest nisi à Deo procedere, & ei soli gloria ejus debetur. . . Possumus coram hominibus nomine Christiano gloriari ex vanitate; eo gloriari coram Deo est agnitio misericordiæ ipsius.

17 *Quoniam tempus est ut incipiat judicium à domo Dei. Si autem primum à nobis: quis finis eorum, qui non credunt Dei Evangelio?* Pas-

Passiones iustorum & Sanctorum in hoc mundo sunt terribile præjudicium ejus quod expectare debent impii in altero, quibus hic omnia ex voto fluunt. . Magna quædam Dei misericordia est purificari in hac vita; & unum ex maximis iræ ipsius signis est usque ad mortem tradi prosperitati.

18 *Et si iustus vix salvabitur, impius & peccator ubi parebunt?* Prov. 11. 32.

Ne nobis blandiamur; pati oportet ut salvemur. Qui in eo nullam invenit difficultatem, ostendit se ne quidem adhuc nosse viam salutis. . Non timere magna est timoris causa, cum videamus Sanctos tremere.

19 *Itaque & hi, qui patiuntur secundum voluntatem Dei, fidei Creatori commendent animas suas in beneficiis.* ¶

Quam beatus est, qui potest dicere se pati in ordine Dei, & permittendo se illi! Simus fideles probationibus & visitationibus ejus; erit & ipse fidelis, ut consoletur nos, ut adjuvet, ut coronet in nobis gratias & misericordias suas.

C A P U T V.

§. I. VERUS PASTOR GRATIS VIGILAT; REGIT, NON DOMINANDO; FORMA GREGIS SUI EST.

1 **S**eniores ergo, qui in vobis sunt, obsecro, consenior & testis Christi passionum: qui & ejus, quæ in futuro revelanda est, gloria communicator:

Idea veri Pastoris in S. Petro. 1. Facit ipse quod jam aliis inculcaturus est, agendo cum subditis suis, velut cum collegis. 2. Agit cum illis non imperando more Domini, sed rogando & hortando more fratris. . Quantum communicaverimus passionibus J. Christi, tantum sperare possumus nos ejus gloriæ communicaturos.

2 *Pascite qui in vobis est gregem Dei, providens*

*dentes non coacte, sed spontaneè secundùm Deum :
neque turpis lucri gratiâ, sed voluntarie :*

*3 Neque ut dominantes in cleris, sed forma facti
gregis ex animo.*

3. Pastor constituitur non ut vivat in otio, sed ut pascat gregem & nutriat verbo, exemplo bono & sacramentis. Grex Dei est, non tuus. 1. Quære ergo non quæ tua sunt, sed quæ ipsius. 2. Sis auctoritatis ejus non tuæ æmulator. 3. Pasce portionem tibi creditam, non alienam. 4. Maximè æstima honorem, quo te afficit supremus Pastor, quod dignitati suæ te associet. 5. Da te labori non velut invitus & ægro animo, sed cum gaudio & zelo qui dignus sit Deo, J. Christo & pretio, quod exsolvit, ut redimeret gregem suum. 6. Nec aliam desideres mercedem, quàm ipsum Deum, & honorem illi serviendi. 7. Non imperiosè, & specie quâdam dominationis, velut in subditos, sed cum auctoritate plena mansuetudinis & moderationis, velut in fratres tuos, quam solidæ virtutis exemplo sustineas, velut exemplar quod intueri debeant.

*4 Et cùm apparuerit princeps pastorum, percipiet
inmarcescibilem gloria coronam.*

Qui in functionibus pastoralibus quærit pecuniam, honorem, propriam satisfactionem, nihil est quod expectet aliud quam vanam istam suæ vanitatis mercedem : qui nihil desiderat super terram & in tempore, omnia in cælo obtinebit pro æternitate. Qualitas ista principis pastorum, monet eos qui sunt ex eo numero, ut nihil faciant, nisi secundum præcepta, maximas & Spiritum J. Christi.

5. 2. HUMILIARE SE CORAM DEO; IN IPSO
ACQUIESCERE. INVIGILARE SIBI. RESIS-
TERE DIABOLO. MAGIS AC MAGIS SE
CONFIRMARE.

5 *Similiter adolescentes subditi estote senioribus.* Rom. 12.
Omnes autem invicem humilitatem insinuate, quia 10.
Deus superbis resistit, humilibus autem dat gra- Jac.
tiam. 4. 6.

Ministerio magna reverentia & submissio
debetur. Nemo ab humilitate immunis est:
debemus esse nobis invicem ejus forma, eam-
que magis exemplo quam verbis docere. Deus
gloriæ suæ velut proprii boni sui zelator, bel-
lum cum superbo gerit, velut Domini sui u-
surpatore. Parcit humili, quia humilis eo se
indignum reputat & in ordine se continet.
Deus vult nos invenire in nostro nihilo, ut
inde nos donis suis excitet.

6 † *Humiliamini igitur sub potenti manu Dei, ut † Dom.*
vos exaltet in tempore visitationis: 3. post

Humiliamus nos sub manu Dei, cum sub- Pentec.
jicimus mentem nostram lumini ipsius, volun- Jac. 4.
tatem nostram, voluntati ipsius, consilia & 10.
vitam nostram adorandæ dispositioni providen- Psal. 54.
tiæ ipsius; cum agnoscimus omne malum, 23.
quod in nobis est, ex proprio fundo nostro Matth.
provenire: & omne bonum, ex divina ejus 6. 25.
operatione; absque ejus misericordia, nihil Luc. 12.
nobis nisi infernum deberi, & quidquid in 22.
hac vita patimur semper esse infra id quod
justitiæ ipsius debeamus. Sepe nos sub manu
hominum frustra humiliamus, pro imagi-
naria & momentanea fortuna; & pro æter-
na gloria dubitamus nos humiliare sub manu
ejus, qui est ipsa celsitudo? Nunquam id fru-
stra fit, quando fit sincerè.

7 *Omne sollicitudinem vestram projicientes in-*
enim, quoniam ipsi cura est de vobis,

Quid sibi vult quod projicere jubemur in sinum ejus omnem sollicitudinem nostram, nisi quod pater sit, & juvet omnem fiduciam collocare in patre, qui Deus est. Bonitas ejus neminem despicit: nihil scientiam ejus fugit: providentia ejus omnia amplectitur.

8 *Sobrii estote, & vigilate: quia adversarius vester diabolus tamquam leo rugiens circuit, quarens quem devoret:*

Diabolus in perniciem nostram vigilat, uti Deus in salutem. Corruptit sensus nostros per inordinatum usum creaturarum, & mentem nostram, eam illis occupando. Ei resistamus per mortificationem sensuum & vigiliantiam cordis.. Hostis nostri fraudes & imprevisos incursus vitamus nobis ipsis attendendo, & nos Deo occupando.

9 *Cui resistite fortes in fide: scientes eandem passionem ei, qua in mundo est, vestra fraternitati fieri.*

Per fidem pugnat Christianus. Ea nobis orationis arma suppeditat, & animum sufficit, fiduciam in Deum nobis tribuendo. . Patientia fratrum nostrorum debet nostram animare: solatium est iis, qui patiuntur, quod sciant omnes sanctos esse passos, aut pati, quemadmodum ipsi.

10 *Deus autem omnis gratia, qui vocavit nos in aeternam suam gloriam in Christo Jesu, modicum passos ipse perficiet, confirmabit, solidabitque.*

Non dejiciamur in adversis & in afflictionibus, sed potius gaudio exultemus, considerando curam, quam adhibet Deus, ut faciat omnia cooperari ad salutem electorum suorum, & intuendo has veritates solatii plenas: Deum nos vocare ad gloriam suam; & vocare in J. Chrtisto, velut membra, ex quibus decrevit in aeternitate corpus ejus formare; eum, cum sit Deus omnis gratiae, victrices quasdam habere ad

B. PETRI APOSTOLI. I. CAP. 5. 61
ad vincendam malitiam nostram & omnia ob-
stacula; nec sinere nos pati, nisi ut probando
perficiat; non diu duraturas illas passiones; iis
confirmari electos, non dejici; conformitatem
cum J. Christo patiente esse solidum funda-
mentum prædestinationis Sanctorum.

11 *Ipsi gloria, & imperium in sacula seculorum.
Amen. ¶*

Omnia sunt propter electos, & electi cum
capite suo sunt ad manifestationem magnitu-
dinis & omnipotentiae Dei. Creatura pars
est, humiliare se & obedire; solius Dei est
omnis gloria & omne imperium.

12 *Per Silvanum fidelem fratrem vobis, ut ar-
bitror, breviter scripsi: obsecrans & testans, hanc
esse veram gratiam Dei, in qua statu.*

Fides est fundamentum totius ædificii Chri-
stiani: non potest nimium firmari. Ita est Deus
meus, gratia tua digna summâ potestate tuâ,
necessaria nostræ infirmitati, sola potens adim-
plere consilia tua super electis tuis & super to-
ta Ecclesia tua. Immortales tibi sint gratiæ
pro isto ineffabili dono tuæ bonitatis.

13 *Salutat vos Ecclesia, quæ est in Babylone cœ-
lecta, & Marcus filius meus.*

Roma, olim vera Babylon per idololatriam
& colluviem omnium superstitionum mundi,
facta est per hoc vera Jerusalem, quod ocu-
los aperuerit cognitioni veri Dei, & verbum
ejus suscepit per ministerium duorum maxi-
morum J. Christi Apostolorum, & effecta sit
prima Sedes religionis per primatum S. Petri
& successorum ejus.

14 *Salutate invicem in osculo sancto. Gratia vo-
bis omnibus, qui estis in Christo Jesu. Amen.*

Unio, pax, charitas sunt signaculum Episto-
larum Apostolicarum; & osculum est symbo-
lum istarum virtutum. Osculum istud sanctum
est, quando pro principio habet cor purum,
charitate flagrans, & Deo deditum; detestabi-

le est, quando procedit ex animo impudico, immundo ac peccato tradito. . Ista oratio, ô mi Salvator, semper sit in corde Apostoli tui pro nobis; & desiderium istud, & istud *amen* attrahat super Ecclesiam tuam gratiam & pacem, quas sanguine tuo ei acquisivisti.

EPISTOLA BEATI PETRI APOSTOLI SECUNDA.

CAPUT PRIMUM.

§. I. CONNEXIO VIRTUTUM, QUÆ EX FIDE NASCUNTUR, ET TERMINANTUR AD CHARITATEM PERFECTAM. QUI VIRTUTIBUS CARET, STERILIS ET CÆCUS.

SIMON Petrus, servus & Apostolus Jesu Christi, iis qui coequalem nobiscum sortiti sunt fidem in iustitia Dei nostri, & Salvatoris Jesu Christi.

Auctoritas Apostolica evehit Pastores supra oves; sed fides christiana pares in Christo constituit universos. . Ne quæramus in nobis ipsis merita, Doni tam pretiosi. Omne meritum nostrum ex misericordia Dei; sanctitas nostra ex gratia J. Christi; præmium fidei nostræ ex iustitia ipsius.

a Græ

2 Gratia vobis & pax adimpleatur in cognitione Dei & Christi Jesu Domini nostri:

Quàm vilis est omnis alia solertia, cuicumque sapit scientia Dei & J. Christi. Cognitiones humanæ inflant, exsiccant & agitant cor mille sollicitudinibus; cognitio Dei & J. Christi fons humilitatis, unctionis & pacis est.

3 Quomodo omnia nobis divina virtutis sue, quæ ad vitam & pietatem donata sunt, per cognitionem ejus qui vocavit nos propriâ gloriâ & virtute,

Fides est prima gratia & fons omnium aliarum. Quidquid ad vitam & pietatem spectat, donum Dei est. Vita gloriosa J. Christi est origo vocationis nostræ ad gloriam & fidem. Quid est quod non valeat in corde nostro operari is, qui ut ad Deum trahat illud, adhibet summè efficacem potestatem quam in resurrectione sua à Patre suo accepit?

4 Per quem maxima & pretiosa nobis promissa donavit: ut per hac efficiamini divina consortes nature: fugientes ejus, quæ in mundo est, concupiscentia corruptionem.

Gratia J. Christi est gratia verè pretiosa, utpote pretio sanguinis ejus acquisita: verè magna est & operatur in nobis modo infirmitati nostræ, magnitudini Dei, & infallibilitati consiliorum ipsius accommodato. Ea est gratia in antiquo testamento promissa, data in novo; gratia, quæ facit ut Deum amemus, quæ facit ut legem ipsius adimpleamus inculpando illam cordi nostro, quæ illud mutat, sanat & liberat à cupiditate, & ab amore mundi, & ab affectu quo creaturis inhæret, quæque in eo imaginem Dei repingit, eique unit illud, & particeps efficit sanctitatis & puritatis esse ipsius in Christo Jesu.

5 Vos autem curam omnem subinferentes, ministrare in fide vestra virtutem, in virtute autem scientiam,

6 In scientia autem abstinentiam, in abstinentia autem

autem patientiam, in patientia autem pietatem,

7 In pietate autem amorem fraternitatis, in amore autem fraternitatis charitatem.

Utamur mensurâ fidei, quam dedit nobis Deus ad hoc, ut ejus incrementum, perfectionem & robur postulemus ab eo. Per fidem certamus: si vigore caret, brevi vincemur; sed si non est illuminata & instructa, facile aberrare possumus. Fides per orationem confirmatur & magnanima efficitur; per studium Scripturæ sacrae & mysteriorum religionis efficitur luminosa & in via veritatis confidenter ambulat. Sobriè studium istud debemus adhibere, nec velle in eo excedere mensuram fidei, idque per vitam puram & ordinatam exprimere ac tueri. Studium istud & vita ista temperans eò tendere debet, & ad hoc nos comparare, ut pro fide omnia patiamur: patientiam exteriori comitari debet amor interior passionum, debet eandem animare spiritus pietatis; debet spiritus iste facere, ut passiones referamus ad Ecclesiæ bonum, ut amemus & conservemus unitatem ejus invitâ malignitate falsorum fratrum qui nos persequuntur, & ut desideremus esse victima salutis ipsorum, perfectionis omnium fidelium & conversionis omnium peccatorum, quos omnes debet amplecti charitas nostra.

8 Hæc enim si vobiscum adsint, & suparent; non vacuos, nec sine fructu vos constituent in Domini nostri Jesu Christi cognitione.

Fac, Domine, ut cognitiones nostræ, & fides nostra non sint condemnatio nostra, per hoc quod steriles & operibus bonis destitutæ permaneant, ut haud dubiè erunt; si charitate destituantur. Primus fructus gratiæ fidei & luminis sit postulare charitatem & fidelitatem.

9 Cui enim non præstò sunt hæc, cæcus est, & manu tentans, oblivionem accipiens purgationis veterum suorum delictorum.

Cæcitas cordis, quæ subinde potest subsiste-

re cum multa cognitione mysteriorum religionis, & cuius potest esse occasio per abusum, ad quem illam detorquet superbia. Quam multi sunt, qui in media luce Evangelii quasi palpando aliam salutis viam quærunt? Qui viam cæli novit, nec vult ingredi, videtur oblitus, & quanti J. Christo steterit, ut peccata ejus ablueret, & quas obligationes ipsi injiciat baptismus, quo ab iis expurgatus est.

9. 2. CONFIRMARE ELECTIONEM SUAM PER
OPERA BONA. TRANSFIGURATIO. CER-
TITUDO PROPHETIARUM. VERBUM
DEI LUCERNA CORDIS NOSTRI.

10 *Quapropter fratres magis satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis: hæc enim facientes, non peccabitis aliquando.*

Nulla salus, nisi per opera bona: ea sunt signaculum electionis Dei, quia sunt medium per quod consilia sua adimplet, & quia electio uti finem, ita & media continet. Ut peccatum evites, semper præ oculis habe & cælum, quo tendimus, & viam, quæ eo ducit.

11 *Sic enim abundanter ministrabitur vobis introitus in æternum regnum Domini nostri & Salvatoris Jesu Christi.*

Opera sunt clavis cæli, & facilem in illud ingressum nobis præstat Deus, abundantes & efficaces gratias nobis largiendo, quæ faciunt nos perseveranter bonum facere. Tantillum pro regno æterno & regno ipsius J. Christi: & hæsitamus.

12 *Propter quod incipiam vos semper commonere de his; & quidem scientes & confirmatos vos in præsentī veritate.*

Verus Pastor non cessat instruere & exhortari etiam perfectissimos, nihil eo pertinens omittit, nunquam lassatur quia de æternitate agitur.

13 *Iustum autem arbitror quamdiu sum in hoc taber-*

tabernaculo, suscitare vos in commotione:

Non est hic locus & tempus quietis uni Pastori: debet quamdiu vivit laborare & vigilare super gregem suum. Id opus est justitiæ, quod ipsi debet, non consilii & supererogationis.. Corpus mortale est velut tabernaculum vel unius viatoris extra Patriam suam peregrinantis, vel unius militis in castris constituti in conspectu hostis ad incursum & pugnam semper parati.

Joan.

21. 19.

14 *Certus quod velox est depositio tabernaculi mei, secundum quod & Dominus noster Jesus Christus significavit mihi.*

An opus est speciali revelatione, ut quis certus sit brevi sibi esse discedendum? Vita non est nisi vapor, nullum est momentum, quod non possit nobis esse ultimum. Hoc Deus ipse pronuntiat, qui plus aliquid requirit, non querit se convertere sed decipere.

15 *Dabo autem operam & frequenter habere vos post obitum meum, ut horum memoriam faciatis.*

Charitas & sollicitudo veri Pastoris ultra vitam ipsius extenditur: Bonum solidè constituere laborat, & rationem invenire oves suas instruendi etiam post mortem suam. Diligit Ecclesiam, ut dilexit J. Christus, amore æterno.

16 *Non enim doctas fabulas secuti, notam fecimus vobis Domini nostri Jesu Christi virtutem & præsentiam: sed speculatores facti illius magnitudinis.*

Transfiguratio fuit iis qui illam viderunt comprobatio potestatis, gloriæ & præsentiae Filii Dei in carne. Nulla est tam callidè adornata fallacia, quæ possit quidpiam simile fingere. J. Christus innumeros testes habuit humiliationum suarum; tres tantum gloriæ suæ durante vitâ suâ mortali. Ostendit utilius esse & magis necessarium exemplum passionum suarum, quam intuitum statûs ipsius immortalitatis.

17 *Accipiens enim à Deo Patre honorem & gloriam,*

viam, voce delapsa ad eum hujusmodi à magnifica gloria: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi com-

Math.

17. 5.

placui, ipsum audite.

18 *Et hanc vocem nos audivimus de caelo allatam, cum essemus cum ipso in monte sancto.*

Unum momentum gloriæ tempore triginta & eo amplius annorum humiliationis.. Veritates fundamentales religionis Christianæ, omnibus modis & omni genere revelationum stabilitæ: J. Christum esse Filium Dei incarnatum; diligere illum unicè à Patre suo, & nihil diligere nisi in ipso, & ipsum esse magistrum unicum, quem audire debeamus. Væ illi, qui mavult audire homines errori & illusioni obnoxios, quam infallibilem æternæ veritatis Doctorem. Vox ejus est, quam audimus in monte sancto, cum audimus in Ecclesia veritates quas ipse ei revelavit.

19 *Et habemus firmiorem propheticum sermonem: qui benefacitis attendentes, quasi lucerna lucenti in caliginoso loco, donec dies elucescat, & lucifer oriatur in cordibus vestris:*

Scripturæ veteres majori auctoritate firmatæ sunt respectu Judæorum, & magis accommodatæ instructioni fidelium, quam revelationes particulares.. Vera regula vitæ & fidei nostræ est verbum Dei per manus Ecclesiæ nobis traditum & ab ea explicatum.. Cum sol justitiæ J. Christus apparuerit in gloria sua, & corda nostra lumine suo impleverit, nullæ tunc supererunt umbræ, nullæ scripturæ, nulla fides. Meminerimus nos in nocte sæculi ambulare, nec ullum aliud nobis securum esse lumen, quam fidei.

20 *Hoc primum intelligentes, quod omnis prophetia Scripturæ propriâ interpretatione non fit.*

Non est Spiritus hominis per seipsum interpretem agere Spiritus Dei.. Primum & indubitatum principium adversus novatores est, quod non sit privatorum arrogare sibi jus & assisten-

tiam

tiam infallibilem Spiritus Sancti ad intelligendas & explicandas Scripturas, sed hoc Ecclesiae esse cui Spiritus Sanctus promissus est.

2. Tim.

3. 13.

21 *Non enim voluntate humanâ allata est aliquando prophetia: sed Spiritu Sancto inspirati, locuti sunt sancti Dei homines.*

Spiritus sanctus auctor est Scripturae sacrae, ipso movente Prophetæ & Scriptores sacri locuti sunt & scripserunt: linguas eorum & calamos movit: inspiravit illis & quæ annuntiare, & verba quibus ea exprimere deberent. Ipse igitur etiam est ea interpretari vel per seipsum vel per Ecclesiam suam. Ea sola falli non potest inquirendo sensum Spiritus sancti in traditione, quia ei soli promisit cum ea permanere usque ad consummationem sæculorum.

CAPUT II.

§. I. FALSI PROPHETÆ IN ANIMABUS QUESTUM FACIUNT. JUSTITIA DEI SUPER DÆMONES; SUPER TOTUM MUNDUM IN DILUVIO; SUPER SODOMA.

I Verunt verò & pseudopropheta in populo, sicut & in vobis erunt magistri mendaces, qui introducent sectas perditionis, & eum, qui emit eos, Dominum negant, superducentes sibi celerem perditionem.

Falsi Doctores omnibus temporibus fuerunt, & ab iis omni tempore cavendum. Nihil apertius demonstrat cujus inordinationis sit capax mens humana, quam deplorabilis eorum lapsus, qui cum cognoverint J. Christum, & in baptismo acceperint effectum redemptionis ejus, renuntiant doctrinae & Spiritui ipsius, & ipsum redemptorem rejiciunt, ut sequantur errores & illusiones cordis sui.

2 *Et multi sequentur eorum luxurias, per quos via veritatis blasphemabitur:*

Rarò

Rarò mens corrumpitur, antequam cor. Luxuria sæpe in hæresiarchis est germen errorum ipsorum: & sæpe Deus unum per alterum punit. Duplex est & infelix effectus hæreseon, quod seducant filios Ecclesiæ, & inimicis ejus triumphandi ansam præbeant; alios avellant à sinu ejus: & impediant alios eam ingredi.

3 *Et in avaritia fictis verbis de vobis negotiabuntur: quibus judicium jam olim non cessat; & perditio eorum non dormitat.*

Avaritia eorum, qui abutuntur ministerio sacro velut arte ditescendi, conspirare solet cum aliis duabus cupiditatibus capitalibus ad pariendo hæreses. Judicium Dei in hæresiarchas, eò terribilius est, quo diutius eos relinquit impunitos, & permittit ut majores in Ecclesia strages faciant.

4 *Si enim Deus angelis peccantibus non pepercit, sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos, in judicium reservari.*

Job. 4.

18.

Jud. v. 6

Angeli apostatæ sunt primi seductores: quisquis eos in crimine suo sequitur, sequetur etiam in supplicio. Ne miremur, si videamus cadere & apostatare Angelos visibiles Ecclesiæ visibilis; non est sanctior, quàm Ecclesia Angelica. Quantum debet esse odium Dei adversus peccatum, cum illud tam terribiliter puniat in prima & nobilissima creaturarum suarum? Unum primum peccatum potest esse causa damnationis æternæ non minus in hominibus, quàm in Angelis.

5 *Et originali mundo non pepercit, sed octavum Noe justitiæ præconem custodivit, diluvium mundo impiorum inducens.*

Gen. 7.

1.

Deus æquè in omnibus peccatum odit. Non semper impedit peccatorum multitudo quo minus Deus in eos vindictam suam exercent. Deus non eximit à diluvio mundi, nisi eos, qui à corruptione ejus se exemerunt. Salvemus nos cum exiguo numero, nisi velimus perire cum mundo impiorum, 6 *Et*

Gen. 10.
25.

6 *Et civitates Sodomorum & Gomorrhæorum in cinerem redigens, everfione damnavit: exemplum eorum, qui impiè aéturi sunt, ponens:*

Severitas Dei in peccatores, sæpe est effectus misericordiæ ejus in alios. Quot familia exempla nos movere deberent; & de iis ne quidem cogitamus. Meminerimus hic unbram tantum esse poenarum inferni, & J. Christum nos præmonuisse, fore ut qui verbum ipsius contemnerent, severius punirentur quam Sodoma,

7 *Et justum Lot oppressum à nefandorum injuria ac luxuriosa conversatione eripuit:*

Maximè intoleranda vero Christiano poena est, vivere in medio abominationum mundi. Si genus istud persecutionis mundi non sentimus, timeamus ne ipsi aliqua quacumque ratione de mundo simus.

8 *Aspectu enim, & auditu justus erat: habitans apud eos, qui de die in diem animam justam iniquis operibus cruciabant.*

Qualis vexatio, quale supplicium oculis & auribus castis, perpetuo versari inter objecta scandalosa! An eam persecutionem pati oportet ut in pace Ecclesiæ, imo in azylo sacro templorum ejus? Angelus iste qui monet Loth, uti ipsum, ita & nos urget, ut, si necesse sit, omnia propter salutem nostram relinquamus, ne cum mundo corrupto pereamus.

9 *Novit Dominus pios de tentatione eripere: iniquos vero in diem judicii reservare cruciandos:*

Nec Angelos, nec miracula expectemus, ut occasiones peccati & consortium impiorum deferamus. Qui non obedit verbo J. Christi, Angeli magni consilii, tot prodigiis confirmato, quolibet alios rejiceret. Fiduciam in Deo habeamus, sed sine præsumptione: timeamus judicia ejus sed sine desperatione. Mala justorum sunt salutaris probatio; prosperitas malorum sæpè est judicium iræ Dei, eos tormentis æternis reservantis.

§. 2. FALSI DOCTORES; AUDACES; PROPRIO
SENSUI INHERENTES; AVARI IN BA-
LAAM FIGURATI.

10 *Magis autem eos, qui post carnem in concupiscentia immunditia ambulant, dominationemque contemnunt, audaces, sibi placentes, sectas non metuntur introducere blasphemantes:*

Spiritus Evangelii inspirat obedientiam, & venerationem erga potestates à Deo constitutas; spiritus hæreseos est spiritus independentiæ & rebellionis, quia est spiritus superbiæ & præsumptionis. S. Petrus non dubitat maximis criminibus annumerare contemptum potestatum.

11 *Ubi angeli fortitudine & virtute cum sint majores, non portant adversum se execrabile judicium.*

Angeli ipsi, tantum supra maximos principes erecti, reverentur etiam in pessimis auctoritatem Dei. Ideo, S. Michael non est ausus ipsum diabolum condemnare, cum execratione (*Jud. v. 9.*) Quandoque sunt ministri justitiæ Dei in ipsos, sed nunquam eos indignè tractant, numquam impellunt homines ad excutiendum jugum obedientiæ.

12 *Hi verò velut irrationabilia pecora, naturaliter in captionem & in perniciem in huiusmodi ignorant blasphemantes in corruptione sua peribunt,*

Quem in statum labuntur, qui obliviscuntur Deum, & erigunt se adversus illum per superbiam, per hæresim, per rebellionem suam adversus principes? Similes feris bestiis, cum furore & sine discrimine impetunt veritates sanctissimas, & crudeliter ac sine distinctione petulantibus sermonibus dilacerant personas etiam sanctissimas. Quid illis expectandum superest, nisi ut & ipsi sint more bestiarum, præda dæmonis, aut etiam in hac vita, justitiæ

justitiæ hominum, postquam fuerint præda propriæ corruptionis & brutalium possessionum suarum? Ignorantia sæpè fons est magnorum peccatorum & blasphemiarum, & tantum abest ut excuset peccatores, ut reddat etiam criminiosiores.

13 *Percipientes mercedem injustitia, voluptatem existimantes dici delicias, coinquinationes, & macula deliciis affluentes, in conviviiis suis luxuriantes vobiscum,*

Qui desinit æternitatem intueri, nullam amplius, nisi bestiarum felicitatem novit. Voluptates sensuum consumunt corruptionem eorum, quorum jam inde mentes & corda corrumpunt superbia & irreligio.

14 *Oculos habentes plenos adulterii, & incessabilis delicti. Pellicientes animas instabiles, cor exercitatum avaritia habentes, maledictionis filii:*

Modestia vel immodestia oculorum fundum animi patefaciunt. Qui consuetudine & professione impudicus est, non potest latere: peccatum vivens in corde ipsius, etiam ipso invito foris se prodit. Tali monstro omnia in prædam cedunt; honor ipsius brutalitati; bona, ipsius avaritiæ; cor & conscientia ipsius fraudibus.

15 *Dereliquentes rectam viam erraverunt, secuti viam Balaam ex Bosor, qui mercedem iniquitatis amavit:*

Nihil magis timendum uni Christiano, & maximè ministro Domini, quam cupiditas bonorum terrenorum. Quando propriis emolumentis incumbimus, facile Dei causam obliviscimur. Domine, si permittis, ut in Ecclesia tua mercenarii reperiantur, Balaami semper parati ad satisfaciendum cupiditatibus suis, & ambitioni suæ, ad maledicendum iis, quibus eos jubet Deus benedicere, suscita etiam in ea ministros fideles, & nulla in re sibi studentes.

16 *Correptionem vero habuit sue vesaniam: subjuga-*
gale

gale mutum animal, hominis voce loquens, prohibuit Num.

22. 28.

Deus sibi in eo subinde complacet, ut confundat falsos prophetas & doctores, qui causam ipsius produnt, per id quod est infirmissimum, & quod omnium minimè ipsis resistere posse videtur, & eos instruere.

§. 3. QUI PECCATO SUCCEMBIT, SERVUS
EJUS EST. RELAPSUS DETERIOR
PRIORI STATU.

17 *Hi sunt fontes sine aqua, & nebula turbini-
bus exagitata, quibus caligo tenebrarum reservatur.*

Quid est aliud Pastor derelictus à spiritu Dei & traditus Passionibus suis, quam fons sine aqua, & nubes ventis agitata? Quantum ei damni afferet vanus ille splendor, quo forte ad breve tempus fruitur, quando in excessu ex hac vita inveniet se in tenebris æternis?

18 *Superba enim vanitatis loquentes, pelliciunt
in desideriis carnis luxuria eos, qui paululum effu-
giunt, qui in errore conversantur:*

Periculosum est audire sermones impiorum & doctorum erroris. Sæpe per ea in errorem inducimur, à quibus nobis minimè timemus. Invenias qui resistat errori, ubi à fronte se ingerit, qui tamen in eum se pertrahi sinat indirecta passionis alicujus illecebra.

19 *Libertatem illis promittentes, cum ipsi servi
sint corruptionis: à quo enim quis superatus est, hu-
jus & servus est.*

Joan.

8. 34.

Rom. 6.

16. 20.

Heb. 6.

4.

Licentia sub larva Christianæ libertatis plures in abyssum erroris pertrahit, quam cujusvis eloquentiæ artificium, aut alia quælibet ratio. Nul- la durior & probrosior servitus, quam ea, quæ nos servos facit propriarum passionum, & alienarum, reddendo nos eorum sectatores.

20 *Si enim refugientes coinquinationes mundi in
cognitione Domini nostri, & Salvatoris Jesu Christi,*

Tom, IV,

D

his

Matth.
12. 45.

his rursus implicati superantur: facta sunt eis posteriora deteriora prioribus.

Qui postquam libertate J. Christi fruitus est iterum se diabolo addicit in servitutem, miser est, & presenti statu suo & recordatione ejus, quem perdidit. Qui te derelinquit, Domine, postquam servivit tibi, is certe non alium unquam dominum habere dignus esset, quam diabolus.

21 *Melius enim erat illis non cognoscere viam justitiae, quam post agnitionem, retrorsum converti ab eo, quod illis traditum est, sancto mandato.*

Ingratitudo, praevaricatio, apostasia, contemptus, abusus gratiarum acceptarum & cognitio officiorum suorum, toridem sunt circumstantiae quae aggravant crimen desertorum Ecclesiae vel pietatis Christianae.

22 *Contigit enim eis illud veri proverbii: Canis reversus ad suum vomitum; &, Sus lota in volutabro luti.*

Cor intuitu talis objecti nauseat: eo autem quod per illud significatur, nullatenus commovetur. Quantum fieri potest, ex his exemplis intelligamus, quid sit unus peccator iterum relabens in peccatum suum. Quae est sors ejus, qui J. Christum derelinquit, nisi ut passionum suarum luto remergatur? Quidquid est maxime foedum & pudendum tantum ruditer adumbrat quid sit in oculis fidei, & in oculis Dei anima commaculans vitiis & corruptione mundi vestem candidam baptismi sui.

C A P U T III.

§. I. MILLE ANNI CORAM DEO UNUS DIES.
JUDICIUM ET CONFLAGRATIO MUNDI. AD-
SPIRARE AD ISTUM DIEM DEI.

Hanc ecce vobis, charissimi, secundam scribo epistolam, in quibus vestram excito in comminatione sinceram mentem:

Facile per teporem obdormiscimus respectu
terrum;

rerum, quæ ad salutem pertinent. Zelosus Pastor debet incessanter excitare animas, & reddere intentas officiis suis. Quemadmodum maxime simplices & maxime sinceri facillime omnium se sinunt ab hypocritis seduci, ita etiam plus illis vigilantia impendi debet.

2 ut memores sitis eorum, quæ prædixi, verborum a sanctis Prophetis, & Apostolorum vestrorum, præceptorum Domini & Salvatoris.

Omnia continentur Verbo Dei scripto vel non scripto; inde Pastores debent haurire instructiones gregi Dei ministrandas, inde etiam oves debent petere alimentum animarum suarum.. Cor Christianum magnus thesaurus est, cum plenum est verbis Jesu Christi, Apostolorum & Prophetarum.

3 Hoc primum scientes, quod venient in novissimis diebus in deceptione illusores, juxta proprias concupiscentias ambulantes,

Quodque sæculum habet impostores suos: omni tempore ab iis cavendum, qui cum sint servi passionum suarum & alienarum, propriæ mentis illusiones substituunt verbo Dei, & doctrinam moralem corruptam, Evangelicæ.

4 Dicentes: Ubi est promissio, aut adventus ejus? ex quo enim patres dormierunt, omnia sic perseverant ab initio creaturæ.

Una ex fallaciis diaboli hæc est, ut auferat ex animis fidem vel recordationem judicii extremi & peccatores consopiat in fruitione mundi præsentis quasi nunquam perituri. Contemptores religionis conantur dubiam reddere veritatem mysteriorum jam adimpletorum, prædicando illuloriam esse prædictionem judicii, sub prætextu quod mundus in eodem statu permaneat. Insensati! Numquid in hoc ipso implentur Scripturæ, quæ prædicunt fore, ut Filius Dei opprimat homines, sicuti diluvium, sicuti fur in nocte, sicut hamus, sicut fulgur?

5 *Latet enim eos hoc volentes, quòd cali erant prius, & terra de aqua & per aquam consistens Dei verbo:*

6 *Per qua, ille tunc mundus aqua inundatus periit.*

7 *Cali autem qui nunc sunt, & terra, eodem verbo repositi sunt, igni reservati in diem iudicii, & perditionis impiorum hominum.*

Scriptura de omnibus instruit, & omni illusionum generi impugnando apta est. Ignorantia peccaminosa est ordinariè effectus vel negligentiae voluntariae, vel malitiae in hoc incumbens, ut lumen extinguat. . . Mundus subsistebat ante diluvium, sicuti modò subsistit. Quemadmodum tunc repente periit per illas ipsas aquas inter quas Deus semper illum sustinuerat, ita peribit extremo die per ignem, non obstantibus aquis, quae illum circumdant & penetrant. . . Omnia in hoc conspirabunt, ut illustrior & terribilior reddatur poena impiorum; & J. Christi ac electorum ejus victoria perfectior. O dies, quem non satis timemus! O dies, quem non satis optamus.

8 *Unum verò hoc non lateat vos, charissimi, quia unus dies apud Dominum sicut mille anni & mille anni sicut dies unus.*

Deus non magis tempore, quam loco continetur. . . Nulla duratio ipsi longa vel brevis est; omnia tempora in aeternitate sua continet sine discrimine praeteriti, praesentis vel futuri, sine successione vel divisione, sine ullo ad creaturas ordine. Quantulum nobis apparebit quod modò longum videtur, cum excefferimus tempore, & in aeternitatem Dei recepti fuerimus.

9 *Non tardat Dominus promissionem suam, sicut quidam existimant: sed patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad poenitentiam reverti.*

Nullus eorum perit, quibus Deus salutem aeternam:

ternam destinavit; mundus tantum subsistit in gratiam electorum. Omnia in eo ordinantur secundum consilia Dei super eos; generalem improborum punitionem tantum differt, ut expectet adimpletionem numeri filiorum suorum. Illa dilatio, quæ confert ad salutem eorum, qui inde proficiunt, erit eorum condemnatio, qui non proficiunt. Non incassum abutuntur homines patientia Dei; abutuntur autem, qui non agunt poenitentiam.

10 *Adveniet autem dies Domini ut fur: in quo cali magno impetu transient, elementa vero calore solventur, terra autem & quæ in ipsa sunt opera, exurentur.* 1. Thess. 5. 2. Apoc. 3. 3. & 16. 15.

Opus Dei semper subsistet quacumque tandem ratione; sed opus manûs hominum peribit per ignem. Hæc dies horrore & timore eos implet, qui de ea cogitant; sed etiam timeamus momentum istud tam certum & tam incertum, quod auferet à nobis quidquid est temporarium, & de omnibus in totam æternitatem decideret.

11 *Cum igitur hæc omnia dissolvenda sint, quales oportet vos esse in sanctis conversationibus & pietatibus,*

Nunquamne cessabimus adhærere bonis perituris? An volumus cum eis perire? Non possumus nimis cito nos ab eis separare, ut solis adhæreamus invisibilibus per sinceram pietatem.. Quis sibi persuadere possit homines credere terram aliquando perituram, cum videt eos sic se in ea stabilire?

12 *Expectantes & properantes in adventum diei Domini, per quem cali ardentes solventur, & elementa ignis ardore tabescent?*

Quid est aliud vita unius Christiani, nisi continua expectatio diei Dei, & J. Christi. Quam longum est tempus ei, qui amabilis iustius adventus desiderio languet! Parum est amanti, illum expectare: oportet illi quasi occurrere ardentibus desideriis, atque, si ita loqui fas est, adven-

Isa. 65.

37. &

66. 22.

Apoc.

21. 2.

tum ejus urgere assiduis gemitibus.

13 *Novos verò calos, & novam terram secundum promissa ipsius expectamus, in quibus justitia habitat.*

Quando disparebit, Domine, terra ista, in qua regnat peccatum, iniquitas dominatur, incipit maximæ hominum parti vita inferni; quando inibimus possessionem terræ istius promissæ, quæ fuit lacte & melle justitiæ, ubi triumphat veritas, ubi nihil vivit, nihil regnat, nisi perfecta charitas?

9. 2. S. PAULUS A S. PETRO LAUDATUS: EPISTOLÆ IPSIUS DIFFICILES. CRESCERE IN GRATIA ET SCIENTIA.

14 *Propter quod charissimi hæc expectantes, satagite immaculati & inviolati ei inveniri in pace.*

Expectatio bonorum æternorum extinguat igitur in nobis sitim bonorum terrenorum, quæ aufert à nobis pacem; odium mundi excitet in nobis, qui nos corrumpit, separet nos à peccato, quod nos impuros reddit & Deo indignos.

Rom. 24.

15 *Et Domini nostri longanimitatem, & salutem arbitremini: sicut & charissimus frater noster Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis,*

Quid nobis esset factum, Deus meus, nisi longanimitas tua nos tolerasset & expectasset? Sed quid nobis longanimitas tua proderit, nisi nobis spiritum poenitentiae largiaris? Sapientia Paulo data ad cognitionem sublimissimorum mysteriorum, & instructiones validissimas & solidissimas. Glorioso certè testimonio exornatur calamo principis Apostolorum. Charitas Apostolica nescit invidiam. . . Ægrè vulgaris virtus adducitur, ut eum laudet, à quo humiliata est; charitas Principis Apostolorum eo gloriatur, ut deprædicet excellentiam donorum ejus, à quo correptus fuerat.

16 Sicut & in omnibus epistolis, loquens in eis de his: in quibus sunt quaedam difficilia intellectu, quae indocti & instabiles depravant, sicut & cæteras Scripturas, ad suam ipsorum perditionem.

Tota S. Pauli sapientia non obstitit, quo minus epistolis ejus, uti & cæteris Scripturis abuterentur homines. Gravis igitur est in eo injustitia, ut quis velit scripta multò inferioris ordinis esse inviolabilia, ac pravarum interpretationum incapacia. Instabilitas & ignorantia eorum, qui Scripturis abutuntur, non aufert jus veris Christianis fidem & charitatem suam nutriendi solido pane verbi Dei.

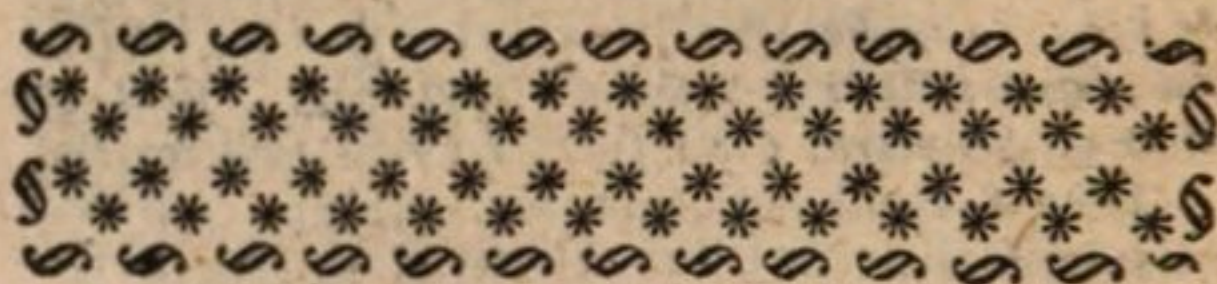
17 Vos igitur fratres præscentes custodite: ne insipientium errore tractati excidatis à propria firmitate.

Unus ex fructibus instructionum Apostolicarum & notitiæ malitiæ hominum est, non permittere se decipi per malignitatem vel calumnias corruptorum verbi Dei. Doctrina Apostolorum & fides Patrum possunt solæ nos rite confirmare in Christo Jesu, & illi invariabiliter adjungere.

18 Crescite verò in gratia, & in cognitione Domini nostri, & Salvatoris Jesu Christi. Ipsi gloria & nunc, & in diem æternitatis. Amen.

Quid in terris agimus, nisi indies in cognitione & amore J. Christi proficimus? S. Petrus plantare, S. Paulus rigare potest; sed tu solus, Domine, quod à nobis per eos postulas, dare potes incrementum. Operare illud in nobis per gratiam tuam, ut de eo & in tempore & in æternitate demus tibi gloriam, Ea tibi unicè debetur.

EPISTOLA
B. JOANNIS
APOSTOLI
PRIMA.

CAPUT PRIMUM.

§. I. J. CHRISTUS VITA ÆTERNA APPARUIT
HOMINIBUS. SOCIETAS INTER DEUM ET
NOS. GAUDIUM CHRISTIANI.

1. *Uod fuit ab initio, quod audivi-
mus, quod vidimus oculis nostris,
quod perspeximus, & manus nostræ
contrectaverunt de verbo vitæ:*

Quantum charitatis, quantum humiliationis
continetur in illo Verbo vitæ, quod ex invisi-
bili & immortali, quale est ab omni æternitate,
se visibile & mortale fecit, carnem induens pro
salute nostra. O secretum incomprehensibile sa-
pientiæ Dei, deprimentis se usque ad nos, ut ele-
varet nos ad se, manifestantis se sensibus nostris
& tradentis se omnibus creaturæ suæ usibus, ut
redderet nos spirituales, & faceret nos bona in-
visibilia diligere, & seipso frui in cælo.

2 *Et vita manifestata est, & vidimus, & re-
sta-*

stamur, & annuntiamus vobis vitam æternam, quæ erat apud Patrem, & apparuit nobis:

O Vita abscondita ab omni æternitate in Deo, & manifestata per nativitatem tuam in tempore, sis vita nostra in tempore & æternitate. Vivamus propter te, vivamus in te, vivamus ex te.

3 *Quod vidimus & audivimus, annuntiamus vobis, ut & vos societatem habeatis nobiscum; & societas nostra sit cum Patre, & cum Filio ejus Jesu Christo.*

Religio Christiana est societas hominum cum J. Christo, & per J. Christum cum Deo & cum aliis hominibus in J. Christo propter Deum per fidem. Fides nos associat Apostolis, præsentia reddendo menti nostræ mysteria quæ viderunt, imprimendo cordi nostro veritates quas audierunt, & efficiendo in eo ut inhabitet J. Christus; cui convixerunt. Associat nos J. Christo, inducendo nos in communitatem actionum, passionum & mysteriorum, in societatem meritorum, gratiarum & gloriæ; in unitatem corporis, spiritûs & cordis. Associat nos Deo, ut eo repleamur, tamquam templa ipsius; ut simus participes naturæ ipsius divinæ, tamquam ipsius filii; ut recipiamur in gloriam ejus, retracti & reuniti in unitatem ejus, nutriti veritate, consummati in charitate ipsius, velut membra filii ipsius. An unicum cor satis tantum amorem capere potest, an tot gratias tam divinas accipere, pro tantis misericordiis gratum se exhibere? Id saltem unicum totum demus.

4 *Et hæc scribimus vobis ut gaudeatis, & gaudium vestrum sit plenum.*

Nihil vanius, nihil inanium, nihil inconstantius humanis gaudiis; gaudium, quod ex magnitudine & pulchritudine religionis, ex intuitu & amore veritatum Christianarum, ex fide & expectatione bonorum æternorum & solidorum oritur, solum plenum est & divinum. Illud idem est unica solatio, quam quarunt & suggerunt Sapienti.

§. 2. AMBULARE IN LUCE, UT SOCIETATEM CUM DEO HABEAMUS. NULLUS ABSQUE PECCATO. SANGUIS J. CHRISTI EMUNDAT.

5 Et hac est annuntiatio, quam audivimus ab eo, & annuntiamus vobis: Quoniam Deus lux est, & tenebra in eo non sunt ulla.

Lux spiritualis, æterna, inaccessible, quam adoramus & imitari debemus in Deo, quid est aliud quam veritas, puritas, sanctitas & justitia ipsa? Opus ad quod à J. Christo vocamur, & quod ipse operatur in nobis, est reformare in cordibus nostris imaginem Dei, iterumque accendere lucem istam divinam, obscuratam & prope extinctam peccati tenebris.

6 Si dixerimus quoniam societatem habemus cum eo, & in tenebris ambulamus, mentimur & veritatem non facimus.

Quot falsi Christiani, quorum vita est continuum mendacium; qui profitentur societatem cum Deo, & vivunt ad nutum diaboli, sectando maximas ejus. Quid aliud est veritatem facere, quam vivere secundum fidem, servare promissa Baptismi, implere significationem mysteriorum mortis & vitæ novæ J. Christi per Sacramentum nostræ regenerationis nobis impressorum, odio peccatum velut mortem prosequendo, & conformando vitam nostram vitæ Jesu Christi resuscitati?

Hebr. 9. 7 Si autem in luce ambulamus, sicut & ipse
14. est in luce: societatem habemus ad invicem, &
1. Pet. 2. sanguis Jesu Christi, Filii ejus, emundat nos ab
19. omni peccato.
Apoc. 1. Moribus tantum Deo assimilamur. His intramus
5. in societatem cum Deo; his ab eo separamur.
3 Reg. 8. Quod in Deo est perfectionum imitabilium, ve-
46. ritas, charitas, puritas, justitia, misericordia &c.
2. Par. 8. lux est, seu via luminosa, in qua oportet nos
26. ambulare, & illustre exemplar, quod imitari de-
bemus.

B. JOANNIS APOSTOLI. I. CAP. I. 83
bemus. . Ideo per sanguinem J. Christi abluti su- *Prov. 20.*
mus à peccatis nostris; per eundem sanguinem *9.*
emundamus nos de die in diem ab iis, quæ per *Eccli. 7.*
infidelitatem vel infirmitatem nostram iis adjici- *11.*
mus.

8 *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.*

Nemo est absque peccato, etiam maximi Sanctorum indigent sanguine J. Christi. . Qui sua non confitetur humiliter, vel ex superbia confitetur, sibi portam præcludit misericordiæ Dei, inflando seipsum falsâ justitiâ.. Superbia est continua simulatio; in sola humilitate est sinceritas & veritas.

9 *Si confiteamur peccata nostra; fidelis est, & justus, ut remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate.*

Verbum consolans peccatorem, quem ad spectus peccatorum suorum implet timore judiciorum Dei. Confessio humilis & sincera ab iis protegere eum potest, sed ut talis sit, debet procedere ex odio peccati, & amore Dei. Hæc duo fructus sunt Sanguinis J. Christi, & eidem adorando sanguini Deus debet, si ita loqui fas est, salutem peccatoris conversi & per justitiam redemptionis, & per fidelitatem ipsius in promissis suis voluntariis & gratuitis.

10 *Si dixerimus quoniam non peccavimus; mendacem facimus eum, & verbum ejus non est in nobis.*

Hæc est summa totius Scripturæ: peccatum hominis, necessitas & promissio Salvatoris, & spes in misericordia Dei. . Qui negat peccatum, reliqua negat, & mendacem facit Deum & verbum ejus vanum: cum totum vetus testamentum non sit aliud, quam promissio Salvatoris millemodis expressa & diversificata. Cæcus & insensatus, quisquis vana sibi reddit promissa per superbiam vel hypocrisiam suam.

C A P U T II.

**I. I. J. CHRISTUS VICTIMA PRO PECCATIS
TOTIUS MUNDI. QUI MANET IN IPSO,
SICUT ILLE AMBULAT.**

1. **F**ilioli mei, hac scribo vobis ut non perce-
tis.

Verus Pastor novit artem temperandi vim au-
thoritatis teneritudine charitatis. Æqualem de-
bet adhibere curam, ut ingerat notitiam reme-
dii peccati, ac mali ejus & poenæ. . Nullum
aliud peccatori solatium, quam advocatum ha-
bere J. Christum. Cum nihil pro seipso justitiæ
Dei debeat, & plenè ipsi satisfecerit pro nobis,
cum gratias peccatoribus postulat, postulat justi-
tiam.

2 Sed & si quis peccaverit, advocatum habe-
mus apud Patrem, Jesum Christum justum: &
ipse est propitiatio pro peccatis nostris; non pro nostris
autem tantum, sed etiam pro totius mundi.

J. Christus non est tam fortis & tam eloquens,
ut tanquam advocatus noster defendat causam
nostram in cælo, nisi quia portavit infirmitates
nostras & peccata nostra super crucem, tanquam
victima nostra. Ne timeamus exhaurire merita
ipsius. Fiduciam absque modo habere possumus
in eo sanguine, cujus pretium est infinitum, quan-
do verè odimus peccatum.

3 Et in hoc scimus quoniam cognovimus eum,
si mandata ejus observemus.

Vita nostra fidei nostræ comprobatio est. O-
bediens est, si viva est. Non admodum persuasi
sunt de magnitudine & sanctitate Dei, qui legem
ejus non servant, & tam parvi faciunt ejus ami-
citiam.

Qui dicit se nosse eum, & mandata ejus non
custodit, mendax est, & in hoc veritas non est.

Diffidamus scientiæ nostræ, quam non comi-
tantur

B. JOANNIS APOSTOLI. I. CAP. 2. 85
tantur opera; & fidei, cui vita non respondet..
Quantamcumque Dei notitiam nos habere cre-
damus, non cognoscimus eum, ut cognoscere
debet Christianus, si non vivimus secundum
quod mandavit nobis.

5 *Qui autem servat verbum eius, verè in hoc
charitas Dei perfecta est: & in hoc scimus quo-
niam in ipso sumus.*

Charitas hujus vitæ vocatur perfecta, quando
est dominans & ordinata: quando non amatur
amore electivo, nisi quod amandum est, &
quantum amari potest & debet in hoc loco ten-
tationis & certaminis; quando amatur Deus us-
que ad odium sui, usque ad dilectionem inimi-
corum propter Deum. Charitas est vinculum
unitatis corporis J. Christi, quæ ex capite &
membris corpus unum constituit, & revelat
eis ipsa in illo subsistere.

6 *Qui dicit se in ipso manere, debet sicut il-
le ambulavit, & ipse ambulare.*

Novum esse, quod in J. Christo accepimus, est
lex insolubilis ipsum imitandi. Vita capitis est
regula vitæ membrorum. Vita carnalis unius
filii Adæ in uno membro J. Christi, monstrum
est. Magna est illusio, loqui ut electum, & vi-
vere ut reprobum.

5. 2. QUI ODI FRATREM SUUM EST IN TE-
NEBRIS. QUI DILIGIT MUNDUM, NON DI-
LIGIT DEUM. TRIPLEX CONCUPISCENTIA
IN MUNDO REGNAT.

7 *Charissimi, non mandatum novum scribo vo-
bis, sed mandatum vetus, quod habuistis ab ini-
zio: Mandatum vetus, est verbum, quod audistis.*

Obligatio diligendi Deum & proximum, cum
Evangelio, immo cum ipso mundo nata est:
Quisquis homines absolvere aggreditur ab hac
lege insculpta cordi hominis manu Creatoris,
& Spiritu Reparatoris, nec Deum, nec J.

Christum, nec legem, nec Evangelium novit.

*Joan. 12. 8 Iterum mandatum novum scribo vobis, quod
34. & verum est & in ipso, & in vobis: quia tenebrae
15. 13. transierunt, & verum lumen jam lucet.*

Præceptum charitatis in J. Christo novum est, quia exhibet in vita sua novum ejus exemplar & perfectionem novam, quia illud constituit fundamentum & discrimen legis suæ novæ à lege judaica, & quia gratia ipsius illud insculpendo cordi nostro, facit illud omnino cor novum & hominem novum. Sola charitas dissipat tenebras cordis: sola illa vera lux est ejus.

9 Qui dicit se in luce esse, & fratrem suum odit, in tenebris est usque adhuc.

Nulla fides utilis est, nullum lumen salutare, nisi quo fit ut Deum propter se & proximum propter Deum diligamus. Scrutetur unusquisque cor suum. Si in eo invenit odium proximi, non sequitur vivificans lumen veritatis, gratiæ & adoptionis Christianæ; sed errat in tenebris ignorantia, peccati & corruptionis Adæ.

*Infr. 3. 10 Qui diligit fratrem suum, in lumine manet,
14. & scandalum in eo non est.*

Via charitatis est via tuta, & quæ vivere & agere nos facit secundum qualitatem filiorum lucis per Baptismum acceptam. Sola charitas non peccat; sola ex peccatis aliorum non sumit occasionem peccandi, sed artem novit ex iis proficiendi ea tolerando per patientiam, sibi ipsi vivendo per humilitatem, postulando à Deo majorem semper amorem legis ejus & unitatis.

11 Qui autem odit fratrem suum, in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit quò eat: quia tenebrae obceaverunt oculos ejus.

Tres de odio proximi terribiles veritates. 1. Est status tenebrarum & peccati. 2. Fons errorum & novorum peccatorum, & fermentum, quod corrumpit totum corpus actionum. 3. Cæcitas, quæ impedit eâ affectos, ne se cæcos esse agnoscant, nec lapsus inde provenientes: quæ facit,

facit, ut de rebus omnibus perversè judicent, & oculos claudit ad omne bonum, quod est in aliis. Caveamus, ne in eum statum incidamus, unde tam difficile est surgere, & ubi non possumus permanere sine perniciè nostra.

12 *Scribo vobis, filioli, quoniam remittuntur vobis peccata propter nomen ejus.*

Videmus in S. Joanne omnem teneritudinem & omnem sollicitudinem unius patris pro salute filiorum. Generale officium erga omnes Christianos, ut excitemus in ipsis odium mundi & cupiditatem ejus, est ipsis sæpe inculcare opus fuisse sanguine J. Christi, ut redimerentur à corruptione & maledictione eorum. Summa stultitia & ingratitude est erga liberatorem, rursus se conjicere in servitutem peccati.

13 *Scribo vobis patres, quoniam cognovistis eum, qui ab initio est. Scribo vobis adolescentes, quoniam vicistis malignum.*

Propria unicuique ætati motiva. Mira in senibus cæcitas est diligere mundum, postquam tamdiu gustaverunt veritatem, & longo experimento misericordiarum Dei cognoverunt ipsum solum esse amabilem. Magna in adolescentibus imprudentia, qui semel superarunt vivas & violentas passiones, quales ordinariè patiuntur, periculo se exponere, mundo & peccati occasionibus se implicando, perdendi fructum victoriæ tanto labore reportatæ, & alteram sibi promittere victoriam de pravis eorum habitibus, & tentationibus principis mundi.

14 *Scribo vobis infantes, quoniam cognovistis patrem. Scribo vobis juvenes, quoniam fortes estis, & verbum Dei manet in vobis, & vicistis malignum.*

Filius derelinquens Deum suum, derelinquit patrem optimum: necessaria illi est manus ejus, si eam relinquit, quid aliud illi expectandum est, quam lapsus mortales, quam error inevitabilis, quam ut sit præda leonis, qui eum quærit devorare.

rare. . Juvenes magis expositi tentationibus mundi majori indigent vigilantia & attentione Pastorum. Quo plus gratiarum, luminum & protectionis divinae acceperunt, eo magis timere debent laqueos diaboli & mundi, eo magis laborare ut victoriam suam consumment.

15 *Nolite diligere mundum, neque ea quae in mundo sunt. Si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo:*

Si quid est istis verbis terribilius, illud est quod videamus, quam parum ea homines attendant, quam parum iis commoveantur. Quis audeat dicere se non diligere mundum? Cui auderemus dicere non esse charitatem Dei in eo? Et tamen veritas ipsa nobis affirmat duos istos amores esse incompatibiles. Quantum nos uno vacuabimus, tantum altero nos replebimus. Insensatus quicumque mundum, qui praeterit & abripit secum inhærentes sibi, praefert Deo, qui æternum beatos reddit diligentes se.

16 *Quoniam omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitae: quae non est ex Patre, sed ex mundo est.*

Quid igitur est mundus? Tu ipse, si illum diligis. Mundus fiunt, qui volunt frui voluptatibus sensuum, per cupiditatem divitiarum, & omnium vanarum aut criminofarum cupiditatum, & per superbiam & amorem honorum & humanae celsitudinis. Prima cupiditas prope sola est, quæ horrorem sui ingerat & agnoscat. Aliæ duæ fallunt sub specie nobilium animi propensionum; iis gloriantur homines, & vix fit, ut ab illis resipiscant.

17 *Et mundus transiit, & concupiscentia ejus. Qui autem facit voluntatem Dei, manet in æternum.*

Numquamne agnoscemus, nec per fidem, nec per experientiam, pulchritudinem mundi merum esse somnium; vitam, vaporem; peccatum, voluptatem momentaneam? Qualis est amor

B. JOANNIS APOSTOLI. I. CAP. 2. 89
amor noster; tales nos ipsi sumus, aut terreni,
aut cælestes. Qui Deo adhæret, participat æter-
nitatem Dei: voluntas ejus figit nos ipsi, nostra
nos ab eo separat,

§. 3. PLURES ANTICHRISTI ANTE ANTI-
CHRISTUM. UNCTIO DIVINA DOCET OM-
NIA. QUI EAM ACCEPIT DEBET IN EA
PERMANERE.

18 *Filioli, novissima hora est: & sicut audi-
stis quia Antichristus venit: & nunc Antichri-
sti multi facti sunt: unde scimus, quia novissima
hora est.*

Nihil magis oppositum J. Christo, quam
mundus. In hujus sinu per cupiditates & spiri-
tum ejus incipit formari regnum Antichristi.
Quemadmodum J. Christus habuit membra ab
exordio mundi, ita & habuit Antichristus ab ex-
ordio Ecclesiæ. Unus hæresiarcha, & quicum-
que dogmatizat contra fidem, aut sanctitatem
principiorum Evangelii J. Christi est unus An-
tichristus, quantumvis exterius profiteatur se
credere in J. Christum.

19 *Ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis.
Nam si fuissent ex nobis, permansissent utique no-
biscum: sed ut manifesti sint quoniam non sunt
omnes ex nobis.*

Quicumque sunt in Ecclesia ad Ecclesiam visi-
bilem pertinent, quamvis non sint de numero
Sanctorum & electorum. Habet membra sua vi-
va, sed & habet putrida & pravos homines. Ten-
tatio eos manifestat. Electi in hac vita reprobis
admixti sunt. Deus mixturam istam patefacit,
per aliquorum separationem, ut electi caveant
sibi ab eorum corruptione, & meminerint hu-
miliare se, timere, orare, suspirare ad libera-
tionem & separationem generalem, quæ salutem
ipsorum in æternum assecurabit.

20 *Sed vos unctionem habetis à Sancto & no-
stis omnia.* Quanta

Quanta dignitas Christiani, quod consecratus sit Deo, tanquam membrum Filii ejus per communicationem unctionis Spiritus Sancti, quo ipse semet unctus est. Christianus sanctificatur per derivationem quandam plenitudinis Sancti Sanctorum. Quis id attendens possit adduci, ut contamine se corruptione sæculi & peccati? Christianismus est status lucis. Fides est quædam scientia universalis & cognitio abbreviata omnium rerum in lumine J. Christi.

21 *Non scripsi vobis quasi ignorantibus veritatem, sed quasi scientibus eam: & quoniam omne mendacium ex veritate non est.*

Homines instruendi sunt proportionem intelligentiæ ipsorum. Non est laborandum ut excitemus horrorem hæreseon in iis, qui veritatem, spiritum & excellentiam religionis Jesu Christi noverunt.

22 *Quis est mendax, nisi is qui negat quoniam Jesus est Christus? Hic est Antichristus, qui negat Patrem & Filium.*

Corde vel membra vel hostes J. Christi sumus, faciendo opera Antichristi fit homo Antichristus. Qui non degit vitam dignam Dei filio vel membro J. Christi, cessat interius habere Deum pro Patre, & J. Christum pro capite.

23 *Omnis qui negat Filium, nec Patrem habet: qui confitetur Filium, & Patrem habet.*

Cognitio personarum divinarum est inseparabilis & indivisibilis, quemadmodum ipse sunt indivisibiles & inseparabiles. Per Filium cognoscimus Patrem. Qui non habet caput J. Christum, non habet Patrem Deum.

24 *Vos quod audistis ab initio, in vobis permaneat: si in vobis permanserit quod audistis ab initio & vos in Filio & Patre manebitis.*

Fides, quæ nos unit Deo, & facit nos in eo manere & ipsum in nobis, non est fides mortua, charitate & operibus destituta. Ratio conservandi vel reparandi gratiam baptismi, est sæpe meditari

B. JOANNIS APOSTOLI. I. CAP. 2. 9°
ditari obligationes & promissiones ejus. Parum
est habere in memoria gratias in eo acceptas,
maximas quas in eo professi sumus, pactum quod
inivimus, nisi vita nostra eorum testimonium
perhibeat.

25 *Et hac est repromissio, quam ipse pollicitus
est nobis, vitam aeternam.*

Merces unius Christiani fidelitati destinata est,
ut sit & vivat in Jesu Christo, tanquam unum
membrorum ejus, & deinde fruatur gloria ipsius
in sinu Patris, ut filius ipsius. Istius promissi
expectatio repleat & occupet totum cor nostrum,
& amor mundi aditum in illud non inveniet.
Nulla hujus vitæ dulcedo corrumpere potest, nul-
lus labor dejicere, nullum fastidium debilitare
eum, qui vivam habet fidem talis mercedis.

26 *Hæc scripsi vobis de his, qui seducunt vos.*

Unus pastor zelator est fidei & pietatis fi-
liorum suorum, & intentus ut adversus sedu-
ctionem reddat vigilantes. Quantumvis illumi-
nati sint fideles, ad officium pastorum perti-
net eos admonere de seductoribus.

27 *Et vos unctionem quam accepistis ab eo,
maneat in vobis. Et non necesse habetis ut ali-
quis doceat vos: sed sicut unctio ejus docet vos de
omnibus, & verum est, & non est mendacium.
Et sicut docuit vos: manete in eo.*

Nullæ post Evangelium novæ veritates. In
eo totum consistit ut credamus, & exercea-
mus eas, quarum semen cordibus nostris infi-
tum est in baptismo per Spiritum S. Unctio ejus
facit nos per charitatem facere, quod facit per
fidem credere. Homo non potest interius do-
ceri, nisi à Magistro cælesti. Homines pulsant
aurem corporis, Spiritus S. aperit aurem cor-
dis, loquitur illi, & facit ut auscultet sibi.

28 *Et nunc filiioli manete in eo: ut cum appa-
ruerit, habeamus fiduciam, & non confundamur
ab eo in adventu ejus.*

Conserveamus Spiritum Dei, etiam cum cæte-
rarum

rarum rerum omnium jactura. Is est thesaurus Christiani in hac vita, fundamentum fiducia ejus in die magna, arrha felicitatis aeternæ. Confusio, desperatio, aeterna infelicitas ei, qui cumque apparebit in judicio Dei absque isto pig-nore divinæ adoptionis.

29 *Si scitis quoniam justus est, scitote quoni-am & omnis qui facit justitiam ex ipso natus est.*

Deus est plenitudo, fons & principium omnis justitiæ; nemo justus, nisi per ipsum, & tan-quam natus ex ipso in Filio ejus per spiritum amoris & adoptionis. Indefinenter Spiritum istum invocemus; qui cum sit principium no-væ nativitatis Christiani, debet etiam esse prin-cipium omnis christianæ actionis. Ex talibus operibus cognoscitur, qui sint veri filii Dei.

C A P U T III.

§. I. CHRISTIANUS MUNDO IGNOTUS. QUI FACIT PECCATUM, EST FILIUS DIABOLI QUI NATUS EST EX DEO, NON PECCAT.

I **V**idete qualem charitatem dedit nobis Pater, ut filii Dei nominemur & simus. Prop-ter hoc mundus non novit nos, quia non novit eum.

Quantum amorem non debemus tanto amorì rependere? Quam utile est id sæpe coram Deo expendere? Nunquam satis intelligemus quid sit esse filium Dei. Gloriantur homines illustri secundum carnem nativitate, quamvis tantum eos constituat peccatores; & non habent in pre-tio nativitatem quæ mutat peccatores in filios Dei.

2 *Charissimi, nunc filii Dei sumus: & nondum apparuit quid erimus. Scimus quoniam cum ap-paruerit, similes ei erimus: quoniam videbimus eum sicuti est.*

Frustra conamur concipere & explicare felici-tatem

B. JOANNIS APOSTOLI. I. CAP. 3. 93
tatem Sanctorum. Videre Deum sicuti est, id superat quidquid dici potest. Id quod possibile est & necessarium, est ut ad hoc cor nostrum præparemus evacuando illud omnibus desideriis sæculi, & continendo intra solum desiderium istius æterni boni. Jam inde incipiamus istius similitudinis nobis promissæ lineamenta formare, si volumus in Cælo eam gerere. Anima est velut speculum destinatum accipiendæ Solis justitiæ imagini; sed si commaculatum & obscuratum est fumo passionum aut putido habitu creaturarum, quomodo ei imprimetur imago Dei?

3 *Et omnis qui habet hanc spem in eo, sanctificat se, sicut & ille sanctus est.*

Vera spes est illa, quæ faciens ut expectemus gaudia & bona cælestia, separat nos à mundanis. Omnis alia fallax est. In hoc elaboremus, ut conformemus animam nostram puritati & sanctitati Dei, si volumus participes effici gloriæ ipsius.

4 *Omnis qui facit peccatum, & iniquitatem facit: & peccatum est iniquitas.*

Rationes cur peccatum fugiamus, potissimum mortale. 1. Adversatur, qui peccat, voluntati Dei, quæ est regula nostra; & legi ejus, quæ est ipsa justitia. Qui in ea non vult invenire suam sanctificationem, inveniet condemnationem.

5 *Et scitis quia ille apparuit ut peccata nostra tolleret: & peccatum in eo non est.* Isa. 53. 9.

2. Adversatur J. Christo, qui venit ut peccatum destrueret, velut victima, velut sanctificator, velut exemplar: Adversatur sanguini, spiritui & vitæ ejus. 1. Pet. 2, 22.

6 *Omnis qui in eo manet non peccat, non vidit eum, nec cognovit eum:*

3. Avellit seipsum à corpore Jesu Christi, & renuntiat unioni, quam habemus cum eo, velut membra ipsius. 4. Obliviscitur quid sit ipse & quid fecerit pro nobis. Serva, Domine, cor meum, à tam funesta ingratitude & cæcitate.

7 *Fi.*

7 Filioli, nemo vos seducat. Qui facit iustitiam, iustus est: sicut & ille iustus est.

5. Christianus manifestat seipsum per opera sua; qui tradit se peccato, prodit corruptionem cordis sui, & recusat formam habere J. Christum, & vitam suam conformare vitæ ipsius. Quisquis aliam doctrinam prædicat, seductor est.

Joan.

8.44.

8 Qui facit peccatum, ex diabolo est: quoniam ab initio diabolus peccat. In hoc apparuit Filius Dei, ut dissolvat opera diaboli.

6. Diabolus est caput, forma & princeps peccatorum: qui peccat addicit se partibus ejus, reddit se imitatore, & ingreditur familiam ipsius. Si quis ad hujusmodi verbum non exhorrescit, timere debet ne jam inde illas infelices partes sit amplexus. 7. Sistit progressum regni Dei, extendit regnum diaboli, & promotorem se reddit operum ejus. Opus ejus est inspirare malum quemadmodum opus Spiritus sancti est operari in nobis bonum.

9 Omnis qui natus est ex Deo peccatum non facit: quoniam semen ipsius in eo manet, & non potest peccare, quoniam ex Deo natus est.

Utilitates charitatis. 1. Per charitatem nati sumus filii Dei. 2. Conservando charitatem, imo per ipsam charitatem conservamus gratiam divinæ istius nativitatis. 3. Nullum peccatum mortale compatitur cum charitate; cum ea quæ animam uno ictu interimunt, non possint subsistere cum charitate, quæ est vita ejus. 4. Caritas ponit legem Dei in corde, & quamdiu amamus legem Dei possumus brevibus delictis illam violare; sed non possumus criminibus, nisi simul cessemus illam amare & esse filii Dei. Quis in me o Deus meus, divinum istud semen conservabit, nisi tu qui illud inseruisti? fac, ut non agam, nisi per Spiritum, per quem mihi esse novum dedisti, & vitam novam gratiæ tuæ.

10 In hoc manifesti sunt filii Dei, & filii diaboli. Omnis qui non est iustus, non est ex Deo, & qui non diligit fratrem suum:

Abſque charitate nec baptiſmus, nec uſus exterior aliorum Sacramentorum, nec oratio, nec externum aliud quippiam diſcernit filios Dei à filiis Diaboli. Diſcernit illos charitas; & ea ſe per opera manifeſtat. Fruſtra juſtitia Dei opponemus glorioſam iſtam Filii Dei qualitatem, ſi opera noſtra & diſpoſitio cordis noſtri profeſſionem iſtius nominis falſam oſtendent.

§. 2. QUI NON DILIGIT, MANET IN MORTE.
DILIGERE NON VERBO, SED VERITATE.
DEUS MANET IN NOBIS PER SPIRITUM SUUM.

11 Quoniam hac eſt annuntiatio, quam audistis ab initio, ut diligatis alterutrum. Joan. 13. 14.

Dilectio proximi eſt primum & antiquiſſimum & 15. 12.
mandatum inſculptum fundo noſtri eſſe & naturæ

hominis ipſius Dei manu, reſtauratum in corde peccatorum verbo, exemplo, gratia & Spiritu mediatoris. Nunquam in me, Domine, lex iſta conſeneſcat. Sit ſemper præſens menti meæ, ſemper vivens in corde, ſemper operans per gratiam tuam.

12 Non ſicut Cain, qui iex maligno erat, & occidit fratrem ſuum. Et propter quid occidit eum? Quoniam opera ipſius maligna erant: fratris autem juſta.

Quale monſtrum eſt odium proximi! 1. Eſt peccatum Cain. 2. Primum peccatum filiorum Adæ. 3. Peccatum diabolicum. 4. Quod non ignoſcit fratri. 5. Quod uſque ad homicidium & fratricidium procedit. 6. Primus fructus invidia, quæ eſt monſtrum natum ex ipſa peccatoris malitia.. Invidia non ſemper audet in vitam proximi, quia ſuperbia & timor cohibent manum; ſed quot homicidia in corde, quot opera ſancta annihilata, quot ſparſæ calumniæ, quot bona

bona destructa per istum omnium sæculorum Cainum!

† Dom.
2. post
Pent.
Lev. 19.
17.
Sup. 2.
10.
Luc. 3.
11.
Joan.
15. 13.

13 † *Nolite mirari fratres, si odit vos mundus.*

7. Est spiritus mundi, hæres spiritus Cain, & imitator odii & invidiæ ejus. . Uti ex Magistro, ita ex discipulo discamus non mirari, quod mundus nos persequitur cum Deo servimus; timeamus potius non esse ex amicis Dei, si nobis parcit mundus.

14 *Nos scimus quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. Qui non diligit manet in morte:*

Qui odit fratrem, est in statu mortis, ex quo non potest emergere, nisi illum diligendo, quemadmodum diligere eum non potest, nisi diligat Deum. (*cap. 5. 2.*) An potest quis credere hæc dicere Spiritum Sanctum, & ad momentum differre reconciliationem suam? Horremus ad solum nomen mortis corporis; ubi de morte animæ agitur, non commovemur.

15 *Omnis qui odit fratrem suum, homicida est. Et scitis quoniam omnis homicida non habet vitam æternam in semetipso manentem.*

Qui proximum suum odit, uno ictu duo committit homicidia: eripit sibi vitam gratiæ & spem vitæ æternæ, & jam in corde suo occidit eum, cujus ei vita displicet & cujus morte gauderet. . Quanti pretii est, ô Jesu, gratia tua, cum inserat cordi, quod replet, germen vitæ æternæ. Eam per anticipationem possidet, qui habet charitatem. Ea sanctos efficit super terram, eadem consummata efficit beatos in cælo.

16 *In hoc cognovimus charitatem Dei, quoniam ille animam suam pro nobis posuit: & nos debemus pro fratribus animas ponere.*

Descriptio, utilitates, & conditiones veræ charitatis. 1. Exemplar ejus nihil minus est, quam charitas Dei morientis in cruce pro nobis. 2. Perfectio ejus eo procedit, ut simus pa-

rati

rati ad moriendum pro proximo, etsi foret inimicus noster. An J. Christus jus non habet respiciendi à nobis pro membris suis vitam, quam pro nobis dedit?

17 Qui habuerit substantiam huius mundi, & *Luc. 3.*
videat fratrem suum necessitatem habere, & clau- *11.*
serit viscera sua ab eo: quomodo charitas Dei ma- *Fac. 2.*
net in eo? *15.*

3. Dare bona sua & divitias suas ad sublevandum proximum non est nisi velut primum specimen charitatis. Ex nostra teneritudine vel duritie erga pauperes iudicemus, quid essemus facturi, si vitam illis impendere deberemus. 4. Tempus eam exercendi est tempus inopiæ & necessitatis. 5. Modus est, id facere non ex hypocrisi aut vanitate, sed ex fundo cordis, & compassione verè Christiana. Qui aperit marsupium & claudit cor, dat cupiditati, quod ab eo postulat charitas. Terribile verbum! Si enim verum, charitatem non esse in eo, qui non subvenit pauperibus secundum eorum indigentiam & facultatem suam, & sine charitate nullam esse salutem, quid fiet tot divitibus, qui adversus pauperes ænea habent viscera?

18 Filioli mei, non diligamus verbo, neque linguâ, sed opere & veritate.

6. Fructus charitatis non sunt vanæ verborum blanditiæ, nec compassio in verbis sita, sed opera & adjumenta vera & realia. Qui tantum vota & desideria impartitur, amat tantum in imaginatione. Non tradimus in prædā paupertati, quos vera charitate diligimus.

19 In hoc cognoscimus quoniam ex veritate sumus: & in conspectu eius suadebimus corda nostra.

7. Ejus respectu nostri utilitas est quod nobis ipsis præbeat argumentum christianismi nostri. Qui falsam tantum charitatem habet, est tantum falsus Christianus, falsus filius veritatis. 8. Privilegium quo nos donat charitas est quod faciat nos apparere cum fiducia in iudicio Dei, cujus

sententia fundabitur in exercitio vel omissione charitatis.

20 *Quoniam si reprehenderit nos cor nostrum : major est Deus corde nostro , & novit omnia.*

9. Deus nihil remisit , nisi charitati & operibus ejus ; absque ea nostra conscientia per anticipationem nos condemnat. . Si unum cor tantum parum illuminatum circa officia sua, super exactitudine justitiæ Dei, super sanctitate legis ipsius, &c. ita commovetur intuitu judiciorum Dei, quando charitas non operit multitudinem priorum ipsius peccatorum; quid de eo fiet, quando Deus examinabit vitam ejus in magna die divinæ lucis, & judicabit eum in omni splendore majestati suæ?

21 *Charissimi, si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum :*

10. Charitas dat fiduciam & speciem quandam familiaritatis cum Deo in oratione. Non possumus timere non exaudiri, quando charitas loquitur ei, qui est essentia iter charitas.

Matth.

21. 22.

22 *Et quidquid petierimus, accipiemus ab eo : quoniam mandata ejus custodimus, & ea, quæ sunt placita coram eo, facimus.*

11. Deus nihil potest recusare charitati, quæ orat in Sanctis, quia ipsa nihil negat Deo, cum non habeat aliam, quam ipsius voluntatem. Optima ad orationem præparatio est facere voluntatem Dei. Charitas omnium justorum in eo consistit, ut adimpleant mandata Dei. Sed charitas Sanctorum flagrat Sancto ardore requirendi & faciendi quod sit ipsi gratissimum. Prior subjicit voluntatem nostram voluntati Dei; altera transformat nostram in voluntatem ipsius.

23 *Et hoc est mandatum ejus : Ut credamus in nomine Filii ejus Jesu Christi : & diligamus alterutrum, sicut dedit mandatum nobis.*

12. Non sufficit diligere fratres nostros, ut charitatem habeamus : oportet illos diligere ex principio fidei, in nomine & velut membra Jesu Christi,

B. JOANNIS APOSTOLI I. CAP. 3. 99
Christi, & eo modo & fine, quem nos exemplo
& verbo suo docuit.

24 *Et qui servat mandata ejus, in illo manet, &
ipse in eo: & in hoc scimus quoniam manet in nobis
de Spiritu, quem dedit nobis.*

13 In suprema charitate, quæ Deus est, cha-
ritas Christiana invenit suam perfectionem, pa-
cem & quietem pro æternitate, ex ea emanavit
velut ex fonte suo; in eam resorbetur velut in
plenitudinem & finem suum. Per charitatem,
quæ est Spiritus Sanctus, cognoscimus charitatem
ipsam, adoramus ejus plenitudinem in Deo, &
residentia ac operationes ejus in nobis manife-
stantur. Reple me, posside me, inflama me,
ô Divina charitas, ut te cognoscam, te possideam,
te per te metipsam diligam.

CAPUT IV.

5. 1. QUI DEI EST, MAJOR EST MUNDO. MUN-
DUS AUDIT, QUI SUNT EJUS. QUI DEI
EST, DEUM AUDIT.

I **C**harissimi, nolite omni spiritui credere, sed
probate spiritus si ex Deo sint: quoniam multi
pseudoprophetae exierunt in mundum.

Ne in eo fallamur, est quædam falsa charitas,
quæ veræ charitatis symbola usurpat, sicut est
quoddam falsum lumen, quod divinum imitatur.
Oportet ea lumina bene discernere, affectus zeli,
revelationes, prophetias, vias, cogitationes, mo-
tus, & extraordinarias agendi rationes, & Spi-
ritus Malignus sæpe imitatur Spiritum Dei, falsam
inducendo spiritualitatem, quæ extollit se sine
discretionem, sine humilitate, sine scientia, sine
vocatione ad contemplationem occultissimorum
secretorum. Ea elevatio ducit ad præcipi-
tium. Valde periculosa levitas est, sine exami-
ne recipere, quod non est fidei. Præterea dam-
nabilis præsumptio est velle judicare de Scriptu-

ris & rebus fidei proprio spiritu. Sed maxime diabolica illusio, & fons omnium hæreseon & peccatorum est proprium spiritum existimare Spiritum Dei.

2 *In hoc cognoscitur spiritus Dei: omnis spiritus qui confitetur Jesum Christum in carne venisse, ex Deo est:*

Nota, qua discernantur veri Prophetæ ab impostoribus prodigia facientibus. Quemadmodum in antiquo Testamento (Deuter. 13. 1) Deus non prohibet agnoscere ut veros Prophetas inter eos, qui prodigia facerent, nisi eos, qui impugnarent unitatem Dei; ita in novo non possumus detrectare eos ut veritatis prædicatores agnoscere, qui confitentes unum Deum incarnatum comprobant miraculis veritates, quas docent.

3 *Et omnis spiritus, qui solvit Jesum, ex Deo non est; & hic est Antichristus, de quo audistis quoniam venit, & nunc jam in mundo est.*

Deus non potest propriis consiliis suis adversari, nec opera sua destruere. Unicus est Jesus Christus in unica persona, in qua natura divina & natura humana sunt verè & inseparabiliter unæ. Unicus est magister, quem audire, unicum Evangelium, quod sequi debeamus. Quidquid alterutri adversum est, non est ex Spiritu Dei. Quodammodo promovet regnum Anticheisti, qui aliqua in re lædit unitatem J. Christi, veritatem incarnationis, & spiritum Evangelii ejus, qui est charitas. Regnum istud in tantum promoveatur, quantum error & cupiditas in mundo progressum faciunt.

4 *Vos ex Deo estis filioli, & vicistis eum, quoniam major est qui in vobis est, quam qui in mundo.*

Verbum consolans, quod gratia Dei, quæ pugnat in nobis, fortior sit mundo, diabolo & peccato. Verbum, quo non debemus blandiri superbæ nostræ, fovere pigritiam, aut sumere præsumptuosam securitatem, sed inspirare infirmioribus

B. JOANNIS APOSTOLI. I. CAP. 4. 101
ribus humilem fiduciam, vigilantiam & oratione
sustentatam. Caveamus, ne fructum victoriae
amittamus, aut attribuendo nobis ejus gloriam,
quæ soli gratiæ debetur, aut negligendo inimi-
cum, qui nunquam in hoc mundo plenè victus
est, aut ex ipsa victoria reproducendo superbiam,
qua terribiliorem hostem non habemus.

5 *Ipsi de mundo sunt: ideò de mundo loquuntur,
& mundus eos audit.*

De mundo sunt, qui diligunt & sequuntur
maximas ejus, æstimant, quod æstimat ipse,
condemnant, loquuntur & agunt, ut mundus.
Per conversationes diffunditur venenum erroris,
& spiritus mundi: eo infici vult, qui eo infectos
non fugit, & amat illos de eo loquentes audire.

6 *Nos ex Deo sumus. Qui novit Deum, audit nos: Joann. I.
qui non est ex Deo, non audit nos: in hoc cognoscimus 47.
Spiritus veritatis, & spiritum erroris.*

Summa differentia, quæ est inter Apostolos
Jesu Christi & apostolos mundi, magistros veri-
tatis & magistros erroris, prædicatores charita-
tis & cupiditatis, apparet in eorum missione, do-
ctrina & discipulis (v. 5.) Gerunt singuli pro-
prios characteres in his tribus. In posterioribus
totum est ex mundo; in prioribus totum est ex
Deo: auctoritas missionis, miraculis confirmata,
veritas doctrinæ, per Evangelium comprobata,
charitas discipulorum, operibus manifestata.
Triste præjudicium est in negotio salutis, eos
affectari, quorum doctrina favet inclinationibus
mundi, & ab iis abhorreere, qui docent purita-
tem doctrinæ Evangelicæ.

§. 2. QUI DILIGIT DEUM, COGNOSCITUR AB
EO. QUI NON DILIGIT DEUM NON NOVIT
EUM. DILIGAMUS DEUM, SICUT IPSE DI-
LEXIT NOS.

7 *Charissimi, diligamus nos invicem: quia cha-
ritas ex Deo est. Et omnis qui diligit, ex Deo natus
est, & cognoscit Deum.* E 3 Nihil

Nihil majus charitate, quæ Deum habet pro principio: nihil potentius charitate, quæ efficit filios Lei: nihil amabilius & luminosius charitate, quæ dat veram notitiam Dei, quæ manifestat nobis pulchritudinem perfectionum ejus, & secreta dispensationis ejus, & quæ est anima fidei, & vitæ Christianæ.

† Dom.
1. post
Pentec.
Joan. 3.
36.

8 † *Qui non diligit, non novit Deum: quoniam Deus charitas est.*

Ibi nec Deus, nec religio est, ubi charitas non est: cum Deus sit ipsa charitas, & in charitate consistat cognitio salutaris & verus Dei cultus. Frustra scientiâ nostrâ gloriamur, quando amore Dei caremus, qui solus utilem reddit veram scientiam.

9 *In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam Filium suum unigenitum misit Deus in mundum, ut vivamus per eum.*

Maximum amoris divini argumentum est Incarnatio. Qui tali amori non respondet, & non adorat sæpe mysterium, quod est effectus ejus, indignus est tanto dono, tam necessario, indignus est tali amore. Nullus comprehendit profunditatem humiliationis Dei venientis in mundum, nisi is, qui comprehendere potest Sanctitatem Dei & corruptionem mundi. Deus dat nobis proprium Filium suum, ut nos efficiat filios suos, & faciat vivere in ipso & per ipsum vitâ ipsius: & nihil volemus nos impendere, ut acquiramus, conservemus vel augeamus in nobis tantam gratiam?

10 *In hoc est charitas: non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse prior dilexit nos, & misit Filium suum propitiationem pro peccatis nostris.*

Quot gratiæ continentur in gratia Incarnationis! 1. Deus dat nobis Filium suum. 2. Filium unigenitum. 3. Dat ex amore. 4. Ex amore præveniente. 5. Dat inimicis. 6. Annihilat illum, mittendo in mundum. 7. Ut patiatur & moriatur ut victima nostra. 8. Victima pro peccatoribus,

B. JOANNIS APOSTOLI. I. CAP. 4. 103
toribus. Meminerimus nos debere esse victimas
cum eo, per mortificationem sensuum nostro-
rum, & per poenitentiam, si volumus, ut sacri-
ficium ejus sit propitiatio & salus nostra.

11 *Charissimi, si sic Deus dilexit nos: & nos de-
bemus alterutrum diligere.*

Amor, quem Deus nobis exhibuit in Incarna-
tione est lex, ratio, forma & principium amoris
proximi. Qui totum dat, jus habet ut totum
reposcat. Omnis charitas recta tendit in Deum,
sed subsidia charitatis ad eum non tendunt, nisi
per proximum. Ea proximus accipit, in nomine
Dei, ut illi imputentur.

12 *Deum nemo vidit umquam. Si diligamus* *Joan. I.*
invicem, Deus in nobis manet, & charitas ejus in *18.*
nobis perfecta est.

Deus nec visibilis, nec accessibilis est, nisi *3. Tim.*
charitati: per eam solam ipsum in nobis posside- *1. 19.*
mus, & in proximo invenimus. Nemo certus
est Deum esse in ipso, nisi qui certus est se amare
proximum, ut seipsum, nec potest esse certus,
nisi per opera. Amor in hac vita perfectus est,
quando est Dominans, & reddit Deum Domi-
num cordis, quando illum omnibus rebus præfe-
rimus, & ex eo amore nulli rei parcimus, ut
proximo succurramus.

13 *In hoc cognoscimus quoniam in eo manemus, &
ipse in nobis: quoniam de Spiritu suo dedit nobis,*

Deus in nobis est, quando Spiritus ejus est in
cordibus nostris: sed unde sciemus Spiritum illum
esse in nobis, nisi in nobis agat, efficiendo ut
amemus & adimpleamus legem Dei, & fructus
ejus feramus, qui sunt virtutes Christianæ & o-
pera bona; dando nobis fidem, spem & gustum
bonorum spiritualium & invisibilium, & abstra-
hendo nos ab amore bonorum carnalium.

14 *Et nos vidimus, & testificamur, quoniam
Pater misit Filium suum Salvatorem mundi.*

Frustra, ô Deus meus, misisses Filium tuum
in mundum, ut salvaretur per ipsum, nisi mit-

teres Spiritum tuum in corda, ut liberentur per illum. O Jesu, exerce istam Salvatoris qualitatem in cor meum. Amor mei ipse est miseria & captivitas voluntatis meae; non nisi per inspirationem amoris tui libertatem & felicitatem suam recuperare potest.

§. 3. QUI MANET IN CHARITATE, IN DEO MANET. PERFECTA CHARITAS FORAS MITTIT TIMOREM. QUI NON DILIGIT FRATREM, NON DILIGIT DEUM.

15. *Quisquis confessus fuerit quoniam Jesus est Filius Dei, Deus in eo manet, & ipse in Deo.*

Abque confessione operum & morum, infructuosa est confessio linguæ. Confitetur J. Christum, qui imitatur, & non agnoscit illum Filium Dei, qui non obedit illi.

16 *Et nos cognovimus, & credidimus charitati, quam habet Deus in nobis. Deus charitas est: & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo,*

Quis potest dubitare de fide Apostolorum, cum videt quæ fecerint, & quæ passi sint pro fide? Sed an possumus nobis persuadere eum hominem, qui non diligit Deum, nihil propter illum facit, credere se eo usque esse à Deo dilectum ut daret ipsi Filium suum unigenitum, victimam ipsius? O summe Deus, totus in teipso amor es, totus amor erga hominem, & homo audet deliberare, an debeat te redamare, & disputare quando & quatenus obligetur id facere! Si possidet Deum, & possidetur ab eo, qui diligit illum, quantum inane est in corde, quod non diligit Deum; aut qua re plenum est, nisi vanitate, & ipsa inopia?

17 *In hoc perfecta est charitas Dei nobiscum, ut fiduciam habeamus in die judicii: quia sicut ille est, & nos sumus in hoc mundo.*

Excellentia & privilegium amoris Dei est, quod reddat nos imitatores ejus. Quo major est

B. JOANNIS APOSTOLI I. CAP. 4. 105
est in nobis charitas, eo propius ad Deum accedimus, qui est ipsa charitas. Summus charitatis apex, & tutissimum præsidium adversus iram Dei est benefacere inimicis nostris exemplo J. Christi, & propter amorem Dei. In tantum timent homines adventum Jesu Christi, in quantum diffidunt propriæ charitati. Crescamus in charitate, & crescemus in fiducia.

18 *Timor non est in charitate: sed perfecta charitas foras mittit timorem: quoniam timor pœnam habet. Qui autem timet, non est perfectus in charitate.*

Timor servilis non timet nisi pœnam, & nascitur ex amore sui; timor castus & filialis timet displicere Deo & eum perdere, ac nascitur ex charitate. Charitas pellit timorem pellendo amorem proprium. Quo plus est in nobis charitatis, eo minus est timoris: cum charitas implebit totum cor, nihil supererit timoris, nec cupiditatis. Quàm bonus es, Domine, etiam cum peccatorem tradis timori, cum is tantum illum torqueat, ut cogat eum quærere consolationem, delicias & pacem cordis sui in charitate.

19 *Nos ergo diligamus Deum, quoniam Deus prior dilexit nos.*

Deus semper & omnibus est amabilis; sed quantum iis esse debet, quos dilexit, cum essent inimici ejus? Amor Dei est semper respectu nostri amor præveniens, cum non possit esse in nobis ullus amor ipsius, qui non sit effectus amoris ejus erga nos.

20 *Si quis dixerit quoniam diligo Deum, & fratrem suum oderit, mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum quem videt, Deum, quem non videt, quomodo potest diligere?*

Amor Dei & contemptus legis ejus sunt incompatibiles. Is seipsum decipit, qui se putat eum diligere, & recusat Deo exhibere, amando inimicum suum, sensibile indicium, quod ab eo postulat, dispositionis cordis sui. Occur-

runt nobis quotidie occasiones testificandi Deo amorem nostrum eo modo, quo ipse vult & alias forsitan requirimus, quas non vult: in eo deceptio & illusio est.

Joan.
13:34.
& 15.
12.
Ephes.
5. 2.

21 *Et hoc mandatum habemus à Deo: ut qui diligit Deum, diligat & fratrem suum. ¶*

Frustra amor proprius vellet separare amorem Dei, qui semper illi profuit, ab amore proximi qui forsitan nunquam illi non nocuit. Inviolabilis lex est charitatis, ut in proximum refundatur pars boni à Deo accepti, & propter amorem Dei remittatur omne malum à proximo illatum.

C A P U T V.

§. 1. QUI NATUS EST EX DEO, VICTOR EST MUNDI. CUI TANDEM CREDEMUS, SI DEO NON CREDAMUS. QUI NON CREDIT, MENDACEM FACIT DEUM.

1 **O**mnis qui credit, quoniam Jhesus est Christus, ex Deo natus est. Et omnis qui diligit eum qui genuit, diligit & eum qui natus est ex eo.

Ne hic erremus: si hæc fides amore destituta est, non est fides unius filii Dei, sed unius servi. Deus inseparabiliter diligit J. Christum & membra ejus; oportet & nos eos inseparabiliter amare. Semper locus est amandi misericordias Dei in hominibus, & amandi homines ipsos, tamquam objecta misericordiae Dei. Si vitia proximi odibilem illum nobis reddere possunt, amabilem nobis reddere debet honor filiationis divinae, ad quem assumptus est.

2 *In hoc cognoscimus quoniam diligimus natos Dei: cum Deum diligamus, & mandata ejus faciamus:*

Tunc tantum verè diligimus proximum, quando diligimus Deum & proximum propter Deum: nec diligimus Deum, nisi in quantum facimus

cimus

B. JOANNIS APOSTOLI. I. CAP. 5 107
cimus voluntatem ejus & legem ejus servamus.
Quot reflexiones super his verbis faciendas ha-
bet fides; quam meritò omnis peccator hæc
expendens humiliare se debet!

3 *Hæc est enim charitas Dei, ut mandata ejus
custodiamus: & mandata ejus gravia non sunt.*

Non potest nimium inculcari, nos secun-
dum opera debere examinare cor nostrum;
& vitam nostram consulere, ut sciamus an di-
ligamus Deum. . Mandata sunt deliciae eorum
qui diligunt illum, nec gravia sunt nisi iis,
qui non diligunt illum. . Qui contemnunt fal-
sa bona, quæ mandata illa amari prohibent,
sine molestia & dolore se iis privant; & facile
ea contemnunt, qui æterna & divina expe-
ctant.

4 † *Quoniam omne quod natum est ex Deo, vincit* † Dom.
mundum: & hæc est victoria, qua vincit mundum, de Qua-
fides nostra. simod.

Christianus, qui sequitur propensionem &
agit per spiritum novæ suæ nativitatis, qui
dat ei cor novum & amorem novum, non est
amplius de mundo, nec amplius cognoscit cu-
piditates ejus, nisi ut inimicum à se victum,
& summo odio persequendum. . Fides victrix
est, quando gratia J. Christi facit nos eâ uti.
Fides invictum mundo reddit Christianum per
humilitatem, quæ est robur ejus, & per ora-
tionem, quæ est fructus ejus. Ea est, quæ
demonstrat, quæ sint bona diligenda, & quæ
mala timenda: ea est quæ conciliat gratiam
nec amandi, nec timendi, nisi quod æternum
est.

5 *Quis est, qui vincit mundum, nisi qui credit
quoniam Jesus est Filius Dei?*

1. Cor.

Nemo, nisi per J. Christum, invictus stat
adversus omnia, quæ mundus habet blandi-
entia vel terrentia. Credimus illum verè Fi-
lium Dei, & omnipotentem, quando fides ju-
bet nos omnem fiduciam nostram in ipso col-
locare.

15. 57.

locare, obedire verbo, recurrere ad gratiam ipsius. Tunc Fides nostra non potest non esse victrix.

6 *Hic est, qui venit per aquam & sanguinem, Jesus Christus: non in aqua solum, sed in aqua & sanguine. Et spiritus est, qui testificatur, quoniam Christus est veritas.*

Beatus ille peccator, qui hanc veritatem bene intelligit, quod in J. Christo habear victimam, cujus sanguis eum redimat in cruce, proficiet in baptismo & poenitentia, & nutrietur in Eucharistia! Qui claudit oculos testimonio quod Spiritus S. reddit veritati divinitatis & incarnationis Filii Dei & religionis christianæ à septemdecim seculis per miracula & omnes operationes suas divinas, is profecto meretur tradi spiritui erroris & illusionis.

7 *Quoniam tres sunt, qui testimonium dant in calo: Pater, Verbum, & Spiritus sanctus: & hi tres unum sunt.*

Omnis spiritus se submittat & exinaniat, quoties sermo est de adorando isto mysterio unitatis naturæ Divinæ in tribus personis subsistentis. Qui rejicit J. Christum, non credit in Deum; cum Pater eum agnoverit Filium suum, voce Prophetarum suorum, voce propria, & omnibus, quæ in illo & per illum operatus est: cum Filius divinitatem suam comprobaverit verbo suo, miraculis & resurrectione sua &c. Spiritus S. de ea mundum convicerit, per effusionem donorum suorum super Ecclesiam, per fidem totius orbis & per prodigia Apostolorum & sanctorum.

8 *Et Tres sunt, qui testimonium dant in terra: Spiritus, & aqua, & sanguis: & hi tres unum sunt.*

Jesus Christus comprobat veritatem humilitatis suæ reddendo animam suam in cruce, effundendo sanguinem suum, & aquam emittendo è latere suo. Abluat cor meum à peccatis suis, ô Jesu, aqua ista effluens è corde tuo.
Sanguis

Sanguis iste, qui redemit mundum, liberet me à servitute passionum mearum. Anima ista, quam in manus Parristui tradidisti, postulet incessanter ab eo pro me misericordiam.

9 Si testimonium hominum accipimus, testimonium Dei majus est: quoniam hoc est testimonium Dei quod majus est, quoniam testificatus est, de Filio suo.

Omnia credimus asserenti uni ignoto vel duorum aut trium hominum, & audebit impius pro nihilo reputare testimonium Dei, qui est ipsa sapientia, sanctitas & veritas. Deus terribiliter ulciscetur repulsam Testimonii sui.

10 Qui credit in Filium Dei, habet testimonium Dei in se. ¶ Qui non credit Filio, mendacem facit eum: quia non credit in testimonium quod testificatus est Deus de Filio suo.

Joan. 3.
36.

Qui Deum habet autorem fidei suæ, non debet timere ne nimium sit credulus. Non uno modo rejiciunt homines testimonium Dei & J. Christi: qui non audit, nec obedit illi, non minus rebellis est testimonio Dei, quam qui non credit in illum.

11 Et hoc est testimonium, quoniam vitam æternam dedit nobis Deus. Et hæc vita in Filio ejus est.

Quot prodigia, quot gratiæ! Cum recipimus vitam post peccatum, suscitamur à mortuis; cum accipimus eam à Deo, velut Patre, efficimur filii ejus; cum accipimus in J. Christo, sumus membra ejus; cum accipimus pro æternitate, sumus de numero electorum: ea sunt quatuor discrimina vitæ, quam accipimus à Deo per J. Christum & in J. Christo, ab ea quam Adam à Deo acceperat.

12. Qui habet Filium, habet vitam: qui non habet Filium, vitam non habet.

Quis potest capere, Domine, quot modis sis mihi vita? Tu es vita mea, ut Deus; cum vita mea sit opus tuum, cumque in te vivam; tu es vita mea, ut homo-Deus, cum redimas

cam per sanguinem tuum, formes per Spiritum tuum, & conserves per gratiam tuam, cum me in hac vita substantiâ tuâ nutrias, donec me plenè & perfectè vivere facias vitâ tuâ glorificatâ in cælis. Verum igitur illud est, ô Jesu, extra te non esse veram vitam, non esse, nisi mortem, nisi miseriam, nisi verum infernum.

§. 2. QUI NATUS EST EX DEO CONSERVAT SE PURUM. MUNDUS IN MALIGNO POSITUS. I. CHRISTUS VERUS DEUS.

13 *Hæc scribo vobis: ut sciatis quoniam vitam habetis æternam, qui creditis in nomine Filii Dei.*

Pauci Christiani cognoscunt excellentiam gratiæ adoptionis divinæ, quæ continet jus ad vitam æternam, principium & germen ejus inserit cordi nostro, & est ipsius initium & rudis quædam imago, quemadmodum gloria est ejus consummatio & perfectio. Quid est quod in mundo æstimare possit, qui credit hanc veritatem? Et quomodo qui eam non credit blanditur sibi quasi esset Christianus?

14 *Et hæc est fiducia, quam habemus ad eum: Quia quodcumque petierimus secundum voluntatem ejus, audit nos.*

Iustus semper exauditur, quia non desiderat nisi voluntatem Dei, & subicit ei omnia desideria sua. Deus exaudit differendo dare, quod nondum expedit accipi, aut recusando id quod est contrarium Sanctificationi. Tota fiducia unius Christiani in oratione est, quod sit Filius Dei, & quod Pater nihil Filio suo neget, si vivit & orat, ut verum filium decet.

15 *Et scimus quia audit nos quidquid petierimus: scimus quoniam habemus petitiones quas postulamus ab eo.*

Veri Christiani oratio est sine adhæsiōe, & expectatio ejus sine inquietudine, cum sciat eum, a quo

à quo vult exaudiri, ipsummet esse, qui eum faciat orare.. Quam dulcis est oratio & consolans, quando experiëntiâ noscitur misericordia Dei! Gratia accepta pignora sunt earum, quæ sperantur.. Debemus apparere in conspectu ejus cum fiducia, cum cor nostrum reddit nos securos, nihil nos aliud, quam ipsum desiderare.

16 *Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat, & dabitur ei vita peccanti non ad mortem. Est peccatum ad mortem: non pro illo dico ut roget quis.*

Nullæ sunt orationes, quibus libentius nos dare debeamus, & ex quibus plus sperandum sit, quàm illæ, quæ funduntur pro uno vero poenitente. Vivus dolor, opera poenitentia, omnes motûs, quibus conatur relinquere peccatum, sunt initia vitæ, quæ ostendunt ipsam mortem peccati non esse ad mortem. Qua fiducia orare quis potest pro eo, qui sibi complacuit in peccato suo? Quæ spes vitæ ei, qui diligit mortem, & qui non peccat ex infirmitate, de qua gemat, nec per impetum transitorium improvisæ tentationis; sed ex consuetudine, quam timer dimittere, aut ex passione, quæ altas radices egit in corde? Frustra confidimus precibus Ecclesiæ, & meritis bonorum, nisi matris nostræ lacrimis nostras miscemus, nisi cum Sanctis gemimus pro nobis ipsis.

17 *Omnis iniquitas, peccatum est: & est peccatum ad mortem.*

Hoc proprium est ex infirmitate peccanti, vivum habere sensum peccati sui, horrere illud, quàm citissime ab illo resurgere, & in hoc ipso ordinariè differunt peccata, in quæ labuntur quandoque electi, ab iis, in quæ labuntur reprobi; item eorum, quorum Deus mortem permittit, ut serviat ad vitam æternam, & eorum, qui non moriuntur, nisi ut moriantur.. Inhumanum est negare manum poscenti auxilium ut resurgat; frustra tenditur mortuo, qui ne quidem sentit lapsum.

lapsus suum. . Opus est miraculis extraordinariis ad conversionem certorum peccatorum. Non novit Deum, qui ea credit impossibilia; sed non semper est ratio, cur ea nobis promittamus.

18 *Scimus quia omnis qui natus est ex Deo, non peccat: sed generatio Dei conservat eum, & malignus non tangit eum.*

Justus non potest, inquit S. Augustinus, nisi quod justè potest. Unus filius Dei, quem Spiritus adoptionis animat, & in quo operatur, non potest adduci, ut displiciat Patri suo Cælesti. . Christianus est in Ecclesia, tanquam in regione lucis & gratiæ: nihil accepit à Deo in sua nova nativitate, quod illum non annectat Deo. Innocentia baptismalis dñi in anima conservata, est terribilis dæmoni. Spiritus Sanctus, qui ejus zelator est, validus est clypeus adversus insultus diaboli.

19 *Scimus quoniam ex Deo sumus: & mundus totus in maligno positus est.*

Non est hyperbole, sed veritas fidei, quam non possumus satis meditari: quod Christianus per gratiam efficitur Regnum Dei, & per peccatum mortale regreditur in mundum, qui est imperium diaboli, reddit se imitatore[m] malitiæ ejus, hæredem corruptionis, socium supplicii. Domine, cum simus tui, redempti per Filium tuum, nati ex Spiritu tuo; idem Spiritus conservet nos adversus spiritum mundi.

20 *Et scimus quoniam Filius Dei venit: & dedit nobis sensum ut cognoscamus verum Deum, & simus in vero Filio ejus. Hic est verus Deus, & vita æterna.*

Incarnatio Filii Dei veritas capitalis est, prima Christianismi, & fons omnium aliarum gratiarum. . J. Christus attulit cognitionem & amorem veri Dei super terram, & idem ipse solus potest inferere cordibus. . Solus ipse erat Filius Dei, sed noluit solus permanere; efficit nos membra sua, ut filios efficiat & hæredes Dei in se: tam incomprehensibilis gratiæ memoria penetret corda

B. JOANNIS APOSTOLI. I. CAP. 5. 113
corda nostra æterna gratitudine, & addicat nos
Deo sine exceptione, & cum omnium etiam re-
rum nostrarum jactura.

21 *Filioli, custodite vos à simulacris. Amen.*

Non est quod multum resistamus, ne idolis
lapideis servire cogamur; sed quot sunt in corde
nostro idola, quibus nimium quantum adhære-
mus! Quidquid amamus contra legem Dei, est
idolum quod adoramus. Ubi felicitatem nostram
quærimus, ibi Deus noster est. In te solo, & ex
te solo, ô vere Deus, beati esse desideremus.

EPISTOLA B. JOANNIS APOSTOLI SECUNDA.

VERITAS INCARNATIONIS. PERMANERE
IN DOCTRINA JESU CHRISTI.

Senior Electa domina, & natis ejus,
quos ego diligo in veritate, & non ego
solus, sed & omnes qui cognoverunt ve-
ritatem,

Nulla est vera amicitia, nisi Christiana; non
amantur in veritate, nisi qui amantur pro æter-
nitate. . Magna consolatio est, immo laus mag-
na,

na, nullos habere amicos, nisi amicos Dei.

2 *Propter veritatem quæ permanet in nobis, & nobiscum erit in æternum.*

Amicitia est solida, quando vinculum ejus sunt fides & charitas. Sancta est, quando non alium habet finem, quam veritatis, qui est charitas. Æterna est, quando nullam format unionem, nisi in ordine ad eam, quæ nos in æternum uniet cum Deo.

3 *Sit vobiscum gratia, misericordia, pax à Deo Patre, & à Christo Jesu Filio Patris, in veritate & charitate.*

Talis est amicitia, qualia sunt bona, quæ amicis nostris optamus: mundana, si ea sunt bona mundana, Christiana, si sunt bona Cælestia. Veritas & charitas sunt unicus thesaurus veri Christiani. Eæ sunt duæ inviolabiles regulæ dispensationis divinæ, & eædem debent esse vitæ humanæ. Gratia est gratuitum donum, quod pater tribuit filiis suis secundum voluntatem suam, & quod in ipsis operatur secundum potentiam suam: misericordia est effectus meritorum Filii, qui pro nobis satisfecit justitiæ: Pax est fructus Spiritus Sancti, qui sanctificat nos, & unit Deo per amorem suum, & inducit nos in requiem suam per suam sanctitatem, quæ separat nos ab omnibus.

4 *Gavisus sum valde, quoniam inveni de filiis tuis ambulantes in veritate, sicut mandatum accepimus à Patre.*

Gaudet mundus prosperitate temporali & gratia magnatum. Spiritualis prosperitas cordis, quæ est gaudium veri Christiani, est vivere secundum Evangelium, & esse amicum Dei.

Joan. 13
34. 15.
12.

5 *Et nunc rogo te domina, non tamquam mandatum novum scribens tibi, sed quod habuimus ab initio, ut diligamus alterutrum.*

Hæc toties repetita exhortatio non potest lassare, nisi eos, qui ignorant charitatem esse legem fundamentalem Christianismi. Hoc est mandatum

tum Domini: qui implet illud, implet omnia: nihil est quod amplius postulet unus Pastor, quando istam veritatem insinuavit cordibus ovium suarum.

6 *Et hæc est charitas, ut ambulemus secundum mandata ejus. Hoc est enim mandatum, ut quemadmodum audistis ab initio, in eo ambuletis.*

Amor Dei nec est cogitatio mentis, nec motus sensibilis, nec sterile desiderium cordis, sed conformitas voluntatis nostræ cum voluntate divina per observationem legis ipsius. Non amatur Deus, nisi cum obeditur Deo.

7 *Quoniam multi seductores exierunt in mundum qui non consentiunt Jesum Christum venisse in carnem: hic est seductor, & antichristus.*

Maximus amoris Divini effectus est, quod dederit nobis Filium suum; primum amoris nostri officium est, recipere illum per fidem vivam & gratam; & maximum criminum est rejicere illum. Frustra exterius recipitur per confessionem fidei Catholicæ, nisi fiat professio maximarum ejus per vitam Christianam.

8 *Videte vosmetipsos, ne perdatis quæ operati estis: sed ut mercedem plenam accipiat.*

Perdimus omnia defectu perseverantiæ. Meritum bonorum operum, quod hic statuit S. Joannes contra novatores, decrescit aut evanescit omnino, qua proportionem fervorem remittimus, aut viam Dei deserimus. Varii sunt gradus mercedis. Quanta Dei bonitas, quod velit eam nobis debere pro operibus bonis, quæ non nisi per gratiam ipsius faciamus.

Omnis qui recedit, & non permanet in doctrina Christi, Deum non habet: qui permanet in doctrina, hic & Patrem & Filium habet.

Infidelitas sufficit, ut perdamus Deum; sed non sufficit fides mortua, ut simus ipsius. Ille plenè permanet in doctrina J. Christi, qui juxta illam ordinat vitam & actiones suas. Qui Deum habet Patrem, & J. Christum Caput &
Sal.

Salvatorem, habet quidquid desiderare potest. Quidquid est in hac vita timendum vel fugiendum, est infelicitas tali Patri non obediendi, & tale Caput non sequendi.

10 *Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec Ave ei dixeritis.*

Oportet nos devitare consortium impiorum & hæreticorum, ut Deo fidelitatem nostram probemus, ut non exponamus periculo salutem nostram, & ut salutarem fratribus nostris confusionem afferamus.

11 *Qui enim dicit illi Ave, communicat operibus eius malis.*

Consentit errori & peccatis, qui non ostendit se ea exhorrere. Approbamus crimen, quod non condemnamus apertè; Non satis intelligunt homines, quamquam incurrant culpam contentiando iniquitati, aut eam cum indifferentia spectando, quando remedium afferre possent: quo majores sunt ejus sequelæ, eo magis coram Deo rei eo nomine sumus.

12 *Plura habens vobis scribere, nolui per chartam & atramentum: spero enim me futurum apud vos & os ad os loqui: ut gaudium vestrum plenum sit.*

13 *Salutant te filii sororis tuæ Electæ.*
Exemplum prudentiæ Pastoralis. Monita generalia possunt semper litteris committi, particularia melius vivâ voce dantur. Vivâ voce Deus Evangelium stabilivit, eadem ordinariè applicat animabus veritates ejus, & replet eas consolatione, fervore & gaudio.

EPISTOLA B. JOANNIS APOSTOLI TERTIA.

PASTORES GAUDERE DEBENT, NON QUOD
DOMINENTUR, SED QUOD FRUCTUM
FACIANT.

I *Senior Gaio charissimo, quem ego diligo in
veritate.*

Diligere in veritate est diligere in Jesu
Christo & secundum maximas ejus. Quævis
alia amicitia est falsa & fallax.

2 *Charissime, de omnibus orationem facio prosperè
te ingredi, & valere, sicut prosperè agit anima tua.*

Etiam si amicum tantum propter Deum di-
ligamus, non debemus tamen rationibus ejus
temporalibus non commoveri. Non optamus
tuto sanitatem & prosperitatem nisi iis, qui in
eo statu sunt, ut possint iis bene uti per pieta-
tem suam.

3 *Gavisus sum valdè venientibus fratribus, &
testimonium perhibentibus veritati tue, sicut tu in
veritate ambulas.*

Fides

Fides pura & vita fidei conformis sunt vera bona, quæ amico optare debemus, & de quibus debemus ipsi congaudere. Quomodo possemus æstimare in amicis nostris alia bona, quàm ea, quæ fides nos jubet unicè in nobis ipsis amare?

4 *Maiores horum non habeo gratiam, quàm ut audiam filios meos in veritate ambulare.*

Pastor, cui cor est paternum, non potest aliud sentire. quantum gaudium ei, qui filios non genuit nisi cælo & æternitati, videre eos dispositos ad possidendam hæreditatem cælestem!

5 *Charissime, fideliter facis quidquid operaris in fratres, & hoc in peregrinos.*

Vivimus secundum fidem nostram, cum tractamus ut fratres nostros, eos, qui verè fratres nostri sunt per fidem. . . Gratia charitatis opus est suscipere peregrinos: recordando nos ipsos esse tales multis modis super terram, & Jesum Christum nos suscepisse in domum suam, quæ est Ecclesia, & in proprium corpus suum, cum respectu ipsius & peregrini & inimici essemus.

6 *qui testimonium reddiderunt charitati tuæ in conspectu Ecclesie: quos, benefaciens, deduces dignè Deo.*

Humilis charitas occultat se in eo qui dat, charitas grata non potest tacere in eo qui accipit. . . Pietas primorum christianorum erga peregrinos, erat signum puritatis charitatis ipsorum. Non potest nisi Deus in ignotis amari. Debemus existimare ab eo ad nos destinari, & nobis commendari amicos suos in peregrinis, & in omnibus illis qui patiuntur propter nomen & causam ipsius.

7 *Pro nomine enim ejus profecti sunt, nihil accipientes a Gentibus.*

Quo Christiani plus relinquunt, ut Deo sint fideles, eo amplius gaudere debemus nos esse in-

instrumenta Dei ad eorum consolationem & adiutorium. Eo abundantius utrumque suppeditat Deus, quo recusant ea suscipere de manu, quæ ipsi odiosa est.

8 *Nos ergo debemus suscipere huiusmodi, ut cooperatores simus veritatis.*

Speciali obligatione tenemur adjuvandi eos, qui propter veritatem omnibus rebus nudati sunt. Communicaui eorum gratiæ & coronæ, cum iis subvenimus. Servimus veritati, & defensioni ejus, cum recipimus & adjuvamus eos, qui propter illam periculum patiuntur.

9 *Scriptum est forsitan Ecclesiæ: sed is, qui amat primatum gere e in eis, Diotrophes, non recipit nos.*

Pastor plenus superbia & ambitione à grege suo multas removeret & avertit benedictiones. Invidia, ab ambitione inseparabilis, non potest cum charitate convenire. Velle in Ecclesiâ dominari, vitium est, quod Apostoli nunquam tolerare potuerunt, & quod J. Christus terribiliter damnavit.

10 *Propter hoc si venero, commonebo ejus opera, quæ facit, verbis maligis garriens in nos & quasi non ei ista sufficiant; neque ipse suscipit fratres; & eos, qui suscipiunt, prohibet, & de Ecclesiâ ejicit.*

Falsa humilitas est in uno Pastore & in uno Sacerdote, taciturnum pati calumnias, quæ famam & auctoritatem, necessariam ut Ecclesiæ serviat, illi eripiunt. An possunt dicere se eam amare, qui in Pastoribus ejus infamant ipsius auctoritatem, qui impediunt progressus charitatis ipsius, violant & imminuunt unitatem? Unus est ex maximè visibilibus characteribus falsorum pastorum vel mercenariorum, non tantum non revocare eos, qui ab ea se segregarunt, sed & velle ratione proprii emolumenti, aut ex aliis passionibus eos ejicere, qui illi maximè addicti sunt.

11 *Charissime, noli imitari malum, sed quod bonum est. Qui benefacit, ex Deo est: qui malefacit, non vidit Deum,*

Optimi

Optimi quique debent sibi à malo exemplo timere: per se solum potest corrumpere cor unius iusti, & bonus non potest solus convertere unum peccatorem. Gratia est quæ alterutrum à nobis arcet, & facit nos ex altero proficere: & ea gratia vigilantia & oratione attrahenda est. Vita constanter christiana est optimum & solum argumentum, ex quo possumus cognoscere nos verè Deiesse. Qui non habet illam cognitionem Dei, quæ inflamat cor amore ipsius, & facit amari legem ipsius, potest illum philosophicè cognoscere, sed non cognoscit christianè.

12 *Demetrio testimonium redditur ab omnibus, & ab ipsa veritate, sed & nos testimonium perhibemus: & nosti quoniam testimonium nostrum verum est.*

Non est quis felix, quod sic laudetur; sed felicitas in eo consistit, ut sic vivat, ut laudari mereatur ab uno Apostolo veritatis, & ab ipsa veritate. Vir iustus nescit adulari; sed non denegat laudem, quæ merito & virtuti debetur. Uni Pastori magna laus est, & notabilis utilitas, famam habere sinceritatis bene stabilitam, quia fiduciam ovium suarum illi conciliat.

13 *Multa habui tibi scribere, sed nolui per atramentum & calamum scribere tibi.*

14 *Spero autem proinus te videre, & os ad os loquemur.*

Prudentiæ est non omnia chartæ committere, nequidem res maximè innoxias & sanctas.

15 *Pax tibi. Salutant te amici. Saluta amicos nominatim.*

Officia civilitatis mundanæ non sunt nisi vanitas, nuda verba, sed officia civilitatis Sanctorum sunt apprecationes sanctæ & desideria, quæ benedictionem Dei attrahunt.

EPISTOLA CATHOLICA BEATI JUDÆ APOSTOLI

9. I. CERTARE PRO FIDE ET TRADITIONE.
EXEMPLA JUSTITIÆ DEI IN DÆMONES,
IN SODOMAM, IN ISRAELITAS.

IUDAS Jesu Christi servus, frater au-
tem Jacobi, his, qui sunt in Deo Patre
dilectis, & Christo Jesu conservatis, &
vocati.

Non est extraordinarium assumere nomen
servi J. Christi, in quo nihil est nisi honorificum:
sed vivere, ut decet servum J. Christi, faciendo
voluntatem, & sequendo exemplum ejus, id ra-
rum est. Nemo illi fidelitatem unius servi ex-
hibet, nisi per amorem filialem. Vocatio ele-
ctorum originem habet ex aeterno Dei amore, &
in Sanguine J. Christi: inde omnia eorum merita
& omnis sanctitas profluunt.

2 Misericordia vobis, & pax, & charitas adim-
pleatur.

Ut ad perfectionem perveniamus, uti & ad

Tom. IV,

F

con-

conversionem, opus est nobis, ut Pater nos præveniat per misericordiam & gratiam suam, ut Filius, qui est pax nostra per sanguinem suum, merita ejus nobis applicet, ut Spiritus Sanctus indefinenter effundat in nos charitatem.

3 *Charissimi, omnem sollicitudinem faciens scribendi vobis de communi vestra salute, necesse habui scribere vobis: deprecans supercertari semel tradita sanctis fidei.*

Sedulus ardor instituendi & exhortandi in sanctis Pastoribus est effectus zeli, & vigilantia ipsorum. Sequuntur cum gaudio, quando necessitas patefacit illis voluntatem Dei. Traditio est unus ex canalibus fidei, juxta omnium Apostolorum Testimonium. Cum ea impugnatur, debemus nos armare robore & animo per ipsius fidei auxilium.

4 *Subintroierunt enim quidam homines (qui olim præscripti sunt in hoc iudicium) impii, Dei nostri gratiam transferentes in luxuriam, & solum Dominatorem & Dominum nostrum Jesum Christum negantes.*

Ecclesia semper habebit in sinu suo filios rebelles, ut exerceatur fides fidelium & vigilantia Pastorum. Hæresiarum sæpe in vita sua corrupta signa dederunt futura apostasie suæ. Valde periculosum est incidere in manus eorum, qui mutant evangelium poenitentiae & legem mortificationis christianæ in doctrinam corruptis naturæ propensionibus accommodatam. Tales in Ecclesia fuerunt ab ejus exordio, & tales erunt eo plures, quo longius ab origine sua recedet. Qui non amplius audit vocem J. Christi nec obedit maximis ejus, merum habet nomen Christiani; quanto magis qui eas impugnat, aut iis contrarias docet.

Nun.

14. 37.

5 *Commonere autem vos volo, scientes semel omnia, quoniam Jesus populum de terra Egypti salvans, secundò eos, qui non crediderunt, perdidit: Maximè singularia beneficia & misericordias Dei*

Dei maxima consequitur severitas, quando quis iis ingratus & infidelis existit. 1. Exemplum. Omnes ex Ægypto liberantur, & duobus exceptis omnes pereunt in deserto privati fructu terre promissæ: figura punitionis ingratorum & eorum, qui viam fidei deserunt, & tradunt se ductui sensuum suorum & propriæ mentis suæ.

6. Angelos verò, qui non servaverunt suum principatum, sed dereliquerunt suum domicilium, in iudicium magni diei, vinculus æternus sub caligine reservavit.

2. Damnatio angelorum est figura damnationis superborum & ambitiosorum. Si tam severè propter unicum peccatum superbiæ punit Deus angelos, qui tantum creatoris dona acceperunt, quid iis imminet, qui abusi fuerint ipso Jesu Christo & mysteriis ejus? Vita cæli est status libertatis, lucis & pacis; vita inferni est status captivitatis, tenebrarum & perpetui timoris novorum suppliciorum. Ista poena convenit superbiæ, quæ vult omnia sibi subicere, in propria luce ambulare, & in propria excellentia acquiescere.

7. Sicut Sodoma, & Gomorrha, & finitima civitate, simili modo exornata, & abeuntes post carnem alteram, factæ sunt exemplum, igni æterni pœnam sustinentes. Gen. 19. 24.

3. Exemplum: impudici puniuntur pluvia ignis & sulphuris. Ignis est supplicium proportionatum noxio ardori voluptuosorum. Admodum terribilis erat ignis Sodomæ; sed non diu duravit. Est alius qui numquam extinguatur.

§. 2. DESCRIPTIO CORRUPTORUM FIDEI ET MORUM. MODESTIA SS. ANGELORUM.

8. Simiter & hi carnem quidem maculant, dominationem autem spernunt, majestatem autem blasphemant.

Solet iustitia Dei punire superbiam mentis corpus tradendo probrosis & humiliantibus dissolutionibus. Unus ex characteribus primorum hæresiarcharum, qui in multos alios transiit, est adversari castitati, & omnibus quæ carnem mortificant, legitimas potestates contemptui habere, & insurgere in sanctissima & sacratissima quæque.

Zach. 3.
2.

9 Cum Michael Archangelus cum diabolo disputans altercaretur de Moyse corpore, non est ausus iudicium inferre blasphemia: sed dixit: Imperet tibi Dominus.

Deus utitur sanctis Angelis, ut diaboli adversus Ecclesiam suam & electos suos machinationes elidat. Justum est eos à nobis honorari, tamquam ministros consiliorum Dei & cooperatores providentiæ ipsius. Curigitur non credamus nos posse ab illis in negotio salutis adjuvari, eos posse cognoscere necessitates nostras & preces audire? Ad religionem pertinet venerari dona Dei etiam in indignissimis creaturis. Moderatio & modestia istius Archangeli est exemplum quod meritò sequamur, cum nobis certandum est cum impiis in dignitate constitutis. Verus zelus, quantumvis sit ardens, semper humilis & modestus est, uti falsus zelus semper est arrogans & violentus.

10 Hi autem, quacumque quidem ignorant, blasphemant: quacumque autem naturaliter, tamquam muta animalia, norunt, in his corrumpuntur.

Cum ratio recusat subicere se Deo in illis mysteriis, quæ ei placuit illi occultare, justum est ut corpus rationi non serviat in illis rebus, in quibus ipsa bruta animalia à natura didicerunt ordinem servare.

Gen. 4. 8. 11 Va illis, quia in via Cain abierunt, & errore Balaam mercede effusi sunt, & in contradictione Core perierunt.

Num. 16, Motiva ordinaria, quæ segregant hæreticos

ab

ab Ecclesia. 1. Invidia & emulatio, quæ reddit eos imitatores Cain. 2. Avaritia, quæ corrumpit cor eorum, sicuti Balaam. 3. Superbia & ambitio, quæ erigit se adversus auctoritatem & vult usurpare ministerium, ut in Core. Non sunt ea solorum auctorum sectarum aut schismatum vitia. Utinam nulla hujusmodi exempla in sinu Ecclesiæ cernerentur.

12 *Hi sunt in epulis suis macula, convivantes sine timore, semetipsos pascentes, nubes sine aqua, quæ à ventis circumferuntur, arbores autumnales, infructuosa, bis mortua, eradicata,* 2. Pet, 2. 17.

Descriptio pastorum falsorum, qui epulas charitatis mutant in helluationes, bona pauperum convertunt in proprium emolumentum, obliviscuntur necessitates gregis sui, suo quæstui unicè intenti & eò omnia referentes. Qui non habet radicem charitatis, nec vinculum unitatis, non potest esse nisi arbor sterilis bonorum operum, sine succo, sine vita, &c.

13 *Fluctus feri maris, despumantes suas confusiones, desideria errantia, quibus procella tenebrarum servata est in æternum,*

Quid est homo brutalis passionibus agiturus, nisi fluctus ferus spumas agens? Quid est unus pastor, qui J. Christo & causæ ejus non adhæret, nisi sidus errans, quod decidet & sepelietur tenebris æternis.

14 *Prophetavit autem & de his septimus ab Adam Enoch, dicens: Ecce venit Dominus in sanctis millibus suis*

15 *Facere judicium contra omnes, & arguere omnes impios de omnibus operibus impietatis eorum, quibus impiè egerunt, & de omnibus duris, quæ locuti sunt contra Deum peccatores impii.*

Nihil terribilius quam Deus in majestate sua venturus, ut proprias injurias suas ulciscatur. Luce judicii sui convincet eos, qui noluerunt sequi lucem fidei. Quò magis contemptores religionis & impii laborarint, ut & in seipsis

& in aliis fidei lumen extinguere, & impugnarint Deum in veritate sua, eo magis opprimuntur à gloria & lumine extremæ diei

*Pf. 16.
10.*

16 *Hi sunt murmuratores querulosi, secundum desideria sua ambulantes, & os eorum loquitur superba, mirantes personas quæstus causa.*

Imago animæ tradita amoris sui ipsius: de aliis semper querentis, quia quærit tantum sibi ipsi satisfacere; nunquam subiectæ voluntati superiorum suorum; semper parentis passionibus suis; non nisi superbiam & elationem spirantis, quando prævalet; in turpem adulationem abjectæ, quando aliis indiget. Quam verum est, Domine, quod docuisti nullam esse requiem nisi mitibus & humilibus corde, nec veram pacem impiis & superbis!

§. 3. APOSTOLIS ADHÆRENDUM. FIDES. ORATIO. FIDUCIA. AMOR DEI; ODIUM CORRUPTIONIS.

17 *Vos autem charissimi, memores estote verborum, quæ prædicta sunt ab Apostolis Domini nostri Jesu Christi,*

Scripta Apostolorum data sunt velut antidota adversus venenum hæreticorum. Difficile est, ut qui nutrit se salutaribus istis monitis, capiatur dulcedine seductorum.

1. Tim.

4. 1.

2. Tim.

3. 1.

2. Pet.

§. 3.

18 *Qui dicebant vobis, quoniam in novissimo tempore venient illusores, secundum desideria sua ambulantes in impietatibus.*

Nihil elabitur impietati unius impostoris, aut incredulitatem profitentis; corrumpit veritatem Dei suâ irreligione, corda hominum pravis sermonibus suis, seipsum omni criminum & passionum genere.

19 *Hi sunt, qui segregant semetipsos, animales, Spiritum non habentes.*

Non omnes religionis corruptores separant se ab Ecclesia; sed nemo amat propriam salutem,

tem, nisi sollicitus sit ut separet se ab eis. Ad mortem procurrunt, qui non fugiunt pestes publicas. Funditus perire amant, qui sequuntur eos qui non habent pro ducibus, nisi sensus suos, pro magistris, passionibus suas; pro Deo, ventrem suum.

20 *Vos autem charissimi, superadificantes vosmetipsos sanctissima vestra fidei, in Spiritu sancto orantes,*

Nulla alia in uno Christiano elatio, quam ea, quæ ipsum à terra separat, & effert ad res cælestes, per fidem vivam & orationem. Si fides fundamentum est ædificii Christiani, oratio velut fructus spei, extollit ædificium istud usque ad cælum, & charitas (v. 21.) est velut culmen & perfectio illius.

21 *Vosmetipsos in dilectione Dei servate, expectantes misericordiam Domini nostri Jesu Christi in vitam æternam.*

Diligamus Deum, & expectemus extremum diem magnæ misericordiæ, quam præstabit electis suis per J. Christum, adipiremur ad vitam cælestem: hæc est summa eorum quæ uni christiano facienda sunt; hæc est summa doctrinæ fidei.

22 *Et hos quidem arguite judicatos:*

Quatumvis sit induratus peccator, non est desperandum de ejus conversione, & incessanter in eo elaborandum per bona monita, orationi & operibus bonis conjuncta. Nemo est, quem non convertere possit, qui est cordium Dominus.

23 *Illos verò salvate, de igne rapientes. Aliis autem miseremini in timore: odientes & eam quæ carnalis est, maculatam tunicam.*

Qui salvat unam animam est velut angelus eripiens illam ex medio Sodomæ. . Qui memor est propriæ infirmitatis, sibi ipsi timet, ubi laborat pro salute aliorum. . Qui in mundum non infert odium ipsius mundi, anniten-

do ut alios inde eripiat, debet timere ne ab ipso corrumpatur.

24 *Ei autem, qui potens est vos conservare, sine peccato, & constituere ante conspectum gloria sua immaculatos in exultatione in adventu Domini nostri Jesu Christi;*

Deus omnia potest per gratiam suam, ea est consolatio electorum & ministrorum ejus. Quos à corruptione sæculi puros servat, cum gaudio apparebunt ante tribunal Dei, sed quantam oportet esse istam puritatem, quæ sistenda est sanctitati Dei, & ad ipsius lucem examinanda?

25 *Soli Deo Salvatori nostro, per Jesum Christum Dominum nostrum, gloria & magnificentia, imperium & potestas ante omne sæculum, & nunc, & in omnia sæcula sæculorum. Amen.*

Cui tandem, ô Deus meus, tribueremus gloriam salutis nostræ, nisi tibi, cui eam unicè debemus? Cui consecraremus corda nostra nisi ei qui ea redemit per sanguinem suum, sanctificat per Spiritum suum, & beat per gloriam suam? Regna, Domine, ex nunc in illis per amorem tuum, ut aliquando regnes cum gloria, magnificentia, & suprema potestate in cælis.

APOCALYPSIS

B. JOANNIS

APOSTOLI

CAPUT PRIMUM.

§. 1. REVELATIO S. JOANNI FACTA. JESUS CHRISTUS PRIMOGENITUS MORTUORUM. CHRISTIANI REGES ET SACERDOTES.

APOCALYPSIS Jesu Christi, quam † S. Michaelis Arch.
dedit illi Deus palam facere servis suis, quæ oportet fieri citò: & significavit, mittens per Angelum suum servo suo Joanni,

Adorandæ veritates! Quarum Deus est plenitudo & fons æternus; quarum J. Christus Propheta est, Doctor & magister; quarum cooperatores & ministri sunt Angeli; Apostoli & Episcopi, testes & depositarii; animæ fideles (v. 3.) filiæ & discipulæ. Præparemus corda nostra ad audiendum J. Christum redivivum, revelantem nobis mysteria regni sui, & veritates Evangelii gloriæ suæ.

2 Qui testimonium perhibuit verbo Dei, & testimonium Jesu Christi, quaecumque vidit.

Quo fidelior est Sacerdos, ut testimonium perhibeat veritati; contempto omni periculo, ut

S. Joannes paulo ante fecerat, eo se magis ei revelat. Quo magis cognitio J. Christi diffunditur in animas, ut fecerat S. Joannes per epistolas suas & prædicationem, eo plus novorum luminum recipitur.

3 *Beatus, qui legit & audit verba prophetia hujus: & servat ea, quæ in ea scripta sunt: tempus enim prope est.*

Ut felicitatem & consolationem nostram in hoc libro sacro inveniamus, juxta promissum Spiritus Sancti, oportet illum legere cum fide & humilitate, intelligentiam ejus cum submissione & humilitate ab Ecclesia accipere, veritates ejus cum fidelitate & sine tergiversatione in praxim deducere. Tempus prope est, quo reddenda erit ratio veritatum cognitarum; nec de eo cogitamus. Quidquid transit breve est; finis ejus semper prope est. Quid est vita unius hominis, cum sæcula non sint, nisi momenta prætervolantia? Æternitas & ipsa momentum est, sed momentum nunquam finiendum.

Exod. 3.

14

4 *Joannes septem Ecclesiis, quæ sunt in Asia. Gratia vobis & pax ab eo, qui est, & qui erat, & qui venturus est; & à septem spiritibus, qui in conspectu throni ejus sunt;*

Quid proderet nobis à Patre accipere cognitionem veritatis, nisi gratia J. Christi faceret nos eam in praxim deducere, & pax Spiritus Sancti gustare in terra fructus ejus, & sperare fruitionem in Cælo? Duplex officium unius Pastoris, à S. Joanne adimpletum, est instruere verbo, & per orationem attrahere gratiam. Deus est fons ejus & magister, Angeli, ministri & cooperatores. Si malum est ad eos se convertere, & in ea qualitate Deo in oratione conjungere, ejus mali ante nos reus est S. Joannes.

1. Cor.

15. 20.

Col. 1.

28.

5 *Et à Jesu Christo, qui est testis fidelis, primogenitus mortuorum, & princeps regum terræ: qui dilexit nos, & lavit nos à peccatis nostris in sanguine suo;*

Nulla

Nulla amplius gratia, nisi per merita J. Christi. Nullum lumen, nisi in verbo; nulla vita, nisi per resurrectionem; nulla excellentia, nisi in submissione respectu supremæ potestatis ipsius; nullum remedium, nisi in sanguine; nulla spes, nisi in amore ipsius. Ne cesses, Domine, nos diligere, ut non cesses lavare & emundare.

6 *Et fecit nos regnum & sacerdotes Deo & Patri suo: ipsi gloria, & imperium in sacula seculorum: Amen.*

Insensatus, quisquis reddit se iterum servum diaboli per peccatum, cum sit acquisitio J. Christi & Regnum Dei! Quidquid sumus, in J. Christo & propter Deum sumus; reges, ut illi omnia subjiciamus, & de mundo, de diabolo, de carne triumphemus: Sacerdotes, ut illi consacremus & sacrificemus corpus nostrum, mentem nostram, cor nostrum, & omnia nobiscum in Christo & per Christum. Gloria, imperium, æternitas, est Dominium Dei; humiliatio, dependentia, exinanitio pars est hominum:

7 *Ecce venit cum nubibus, & videbit eum omnis oculus, & qui eum pupugerunt. Et plangent se super eum omnes tribus terræ: Etiam: Amen.*

Beatus! qui prævenit iram Dei, oculum vitæ fidei conjiciendo in J. Christum crucifixum, & judicat seipsum, antequam veniat judicare. Videtur modo Deus occultare potentiam suam, & cedere peccatoribus; sed quam terribili modo id in ipsos compensabit! Crux Salvatoris est opus peccati & conversio peccatoris, tunc autem erit confusio & supplicium reproborum. Sit, ô Jesu, fiducia nostra, & confugium nostrum.

8 *Ego sum & & , principium & finis, dicit Dominus Deus, qui est, & qui erat, & qui venturus est, omnipotens.*

Ad te igitur, qui es plenitudo omnis esse, fons & finis vitæ meæ, æternitas & omnipotentia ipsa, tendere debet omnis adoratio, fiducia, gratitudo, fides, & affectio cordis mei. Ad te omnia referre debeo; propter te vivere & mori.

Heb. 9.
14.
1. Pet. 19.
1. Joann. 7.
Isa. 3.
13.
Matth. 24. 5.

Isa. 4. &
6. & 48
12.
Infr. 21.
6. & 22
13.

2. DESCRIPTIO ET SERMO FILII HOMINIS
S. JOANNI APPARENTIS.

9 Ego Joannes frater vester, & particeps in tribulatione, & regno, & patientia in Christo Jesu; fui in insula, quæ appellatur Patmos, propter verbum Dei, & testimonium Jesu:

Ecce quid sit Christianus: homo, qui erga alios charitatem habet verè fraternam, qui honori ducit sibi communicare crucibus eorum, qui vivit ex fide adventus & Regni J. Christi, & qui ipse regnat per anticipationem in medio & per amorem afflictionum. . Amabile exilium, ubi S. Joannes invenit Cælum apertum, pro terra, à qua separatur; ubi J. Christus tot fundit consolationes & delicias, & præsentem ipse se exhibet menti ejus, ut eum maximè vivis luminibus suis repleat. Quo plus propter ipsum relinquimus, eo amplius se nobis communicat.

10 Fui in spiritu in Dominica die, & audiui post me vocem magnam tamquam tuba,

Dies Dominica est traditionis Divinæ & Apostolicæ, Deo consecrata in memoriam & gratam recognitionem resurrectionis Filii ejus: dies lucis & gratiæ iis, qui illam colunt per orationem, ut S. Joannes. Privatus solatio offerendi & recipiendi cum fidelibus sacra mysteria, videt in lumine Dei adimpletionem Sacrificii J. Christi in Martyribus; & Cælo propter ipsum aperto, illic interest in spiritu mysteriis & Sacrificio Cæli.

11 Dicentis: Quod vides, scribe in libro: & mitte septem Ecclesiis, quæ sunt in Asia, Epheso, & Smyrna, & Pergamo, & Thyatira, & Sardis, & Philadelphia, & Laodicia.

Deus revelat Apostolis vcritates suas pro Ecclesiis temporis ipsorum, & in illis pro Ecclesiis omnium sæculorum. Hæc est una portio patrimonii nostri, sollicitè caveamus eam negligere, quasi in ea partem non haberemus.

12 *Et conversus sum, ut viderem vocem qua loquebatur mecum: Et conversus vidi septem candelabra aurea:*

Quam attentus & sensibilis est ad vocem Jesu Christi, qui diligit illum; quam promptus est, ut illi obediat!. Lux fidei & aurum charitatis Ecclesiam J. Christi formant figuratam per candelabra aurea. Frustra alibi quæritur lumen istud & ista charitas: sola Ecclesia est depositaria veritatis & templum charitatis.

13 *Et in medio septem candelabrorum aureorum similem filio hominis, vestitum podere, & præcinctum ad mamillas zona aurea:*

J. Christus in medio Ecclesiæ suæ est, ut eam illuminet, sanctificet, defendat, &c. Forma Pastorum est, qui debent 1. residere in medio Ecclesiarum suarum. 2. Induti sanctitate & justitia, & cincti cingulo aureo, hoc est ornati singulari pietate, & semper parati ad pugnam, & laborem per charitatem & zelum suum.

14 *Caput autem ejus & capilli erant candidi tamquam lana alba, & tamquam nix, & oculi ejus tamquam flamma ignis,*

3. Acquirere sapientiam & prudentiam similem per studium Verbi Dei & orationem. 4. Oculos habere ignitos per scientiam, vigilantiam & ardorem zeli sui, exemplo supremi Pastoris, cui nihil elabatur, qui omnia penetrat, & nulla de re coeco modo judicat, nec ex passione.

15 *Et pedes ejus similes aurichalco, sicut in camino ardenti, & vox illius tamquam vox aquarum multarum:*

Pedes animæ sunt desideria; charitas est lumen & fortitudo ejus. 4. Pastor debet adversus vitia tonare cum strepitu & vi unius torrentis 5. Vox ejus debet quaquaversum resonare per instructiones, quibus nemo priveretur.

16 *Et habebat in dextera sua stellas septem: & de ore ejus gladius utraque parte acutus exhibat: & facies ejus sicut sol lucet in virtute sua.*

6 Bonus Episcopus est stella luminosa. Est in manu J. Christi, quia J. Christus illum protegit, applicat ministerio, facit agere per spiritum suum, qui est digitus Dei, & in omnibus illum dirigit: & ipse cum proportionem debet sic habere in dextera sua cooperatores suos, & omnes qui ei crediti sunt. 7. Gladius Verbi Dei ad discernendum bonum & malum, rescindendum vitium & inferendam virtutem, pugnandum cum errore & defendendam veritatem. 8. Aura lenis & placida, vultus serenus & omnibus apertus facit, ut Episcopus spectetur velut sol beneficus.

17 Et cum vidissem eum, cecidi ad pedes ejus tamquam mortuus. Et posuit dexteram suam super me, dicens: Nolite timere: ego sum primus, & novissimus;

Primus veritatis intuitus infirmitatem humanam horrore afficit; vox & manus J. Christi, hoc est verbum & gratia ipsius illum adimunt, & sanant, consolantur & roborant eum, qui in illis consolationem & fiduciam suam collocat.

18 Et vivus, & fui mortuus; & ecce sum vivens in saecula saeculorum, & habeo claves mortis, & inferni.

Isa. 41. Tantum abest, ut passiones & mors Jesu Christi ipsi impotentiam afferant subveniendi Ecclesiae & ministris suis, ut sint etiam fontes virtutis & securitatis eorum. Mors ipsius praeterit, sed fructus ejus sunt aeterni. Idem est de servis ejus. Qui homines timet, non meminit J. Christum esse Dominum vitae & mortis nostrae.

4. & 44.
6. & 48.
12.
Infr. 22.
23.

19 Scribe ergo quae vidisti, & quae sunt, & quae oportet fieri post haec.

20 Sacramentum septem stellarum, quas vidisti in dextera mea, & septem candelabra, aurea septem stella, Angeli sunt septem Ecclesiarum: & candelabra septem, septem Ecclesiae sunt.

Quis

Quis Episcoporum non contremiscat, cum videat se à J. Christo ad hoc obligari, ut sit velut angelus, purus, spiritualis, attentus simul proximo per laborem, & Deo per orationem: & velut stella, luminosus, elevatus à terra, affixus cælo suo, quod est Ecclesia ejus, in motu perpetuo, & in eam influentias suas perpetuò effundens. Domine, mitte istiusmodi angelos, & Ecclesiam tuam talibus stellis illumina.

CAPUT II.

§. 1. ANGELUS EPHESI LAUDATUS PROPTER VIRTUTEM SUAM, CORREPTUS PROPTER REMISSIONEM CHARITATIS SUÆ.

A Ngelo Ephesi Ecclesia scribe: Hac dicit, qui tenet septem stellas in dextera sua, qui ambulat in medio septem candelabrorum aureorum:

Pastores, J. Christo chari, & sub ipsius protectione constituti, debent ab ipso dependere; si ab ipso discedant, quid illis fieri potest, nisi ut sint stellæ errantes, & funestæ Ecclesiæ? Vigilantia J. Christi super Episcopos, eos docet, ut & ipsi super Ecclesias suas vigilent, & Ecclesiis illis loquitur, dum loquitur ipsorum capitibus.

2 Scio opera tua, & laborem, & patientiam tuam, & quia non potes sustinere malos: & tentasti eos, qui se dicunt Apostolos esse, & non sunt: & invenisti eos mendaces.

Nihil præterit scientiam J. Christi, apud ipsum omnium ratio constat. Oportet laborare velut sub oculis ejus. Quod in uno Pastore æstimat, non est splendor natalium, fastus, opes, honor, humana celsitudo: sed 1. Quod ipse faciat quod alios docet. 2. Quod amet laborem, & otiosam non habeat pietatem. 3. Quod sit paratus ad omnia pro Deo.

& Ecclesia ejus iufferenda. 4. Quod cum impiis nullas admittat inducias, sed iis expurget Ecclesiam. 5. Spiritum habeat discretionis & applicationem animi, ut invigilet iis, qui seducunt animas.

3 *Et patientiam habes, & sustinuiſti propter nomen meum, & non defeciſti.*

6. Quod supportet defectus, & toleret infirmos. 7. Quod sit infatigabilis in labore, & perseverans in medio tribulationum. . Multo melius accipitur correptio, quando laudatur bonum, antequam reprehendatur malum.

4 *Sed habeo adverſum te, quod charitatem tuam primam reliquiſti.*

Magna misericordia est, quod Deus ne minimas quidem infidelitates nostras patiatur, quin simul seu interius seu exterius nos de iis corripiat. Quam rarum est etiam temporibus Apostolicis, primum fervorem conservare!

5 *Memor eſto itaque unde excideris: & age poenitentiam, & prima opera fac. ſin autem, venio tibi, & movebo candelabrum tuum de loco ſuo, niſi poenitentiam egeris.*

Debemus nobis ſæpe ob oculos reponere, quid Deo promiſerimus, quando nos ei ad-diximus. Poenitentia non tantum est peccatorum, sed etiam ſanctorum. . Quo plus acceperunt, eo accuratius debent expendere & punire delicta ſua. . Quanta est hominis infirmitas, ſi etiam Sancti poſt multos annos revocantur ad prima opera ſua, tantum abeſt, ut de die in diem profeceant? . Omni momento diem illam timeamus, quâ J. Chriſtus venturus eſt, ut reſcat rationem uſus & proſectus talentorum ſuorum. Si unius Sancti Paſtoris remiſſio poteſt ab una Eccleſia avertere lumen veritatis, quorum tandem malorum cauſæ non erunt crimina ipſius? . Non eſt ſatis vitam mutare, niſi præterita peccata expientur.

6 *Sed hoc habes, quia odisti facta Nicolaitarum, quæ & ego odi.*

Adhæsiō Ecclesiæ Doctrinæ & odium hæreseon magno in pretio sunt coram Deo, & majoris obligationis in eo, qui ex officio est depositarius fidei.

7 *Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis: Vincenti dabo edere de ligno vitæ, quod est in Paradiso Dei mei.*

Ah! quis dabit nobis illas aures cordis, Domine, nisi tu dederis? Quanti refert bene comprehendere quam vim habeant, & quam latè pateant monita J. Christi? Ad omnes Ecclesias & omnia sæcula pertinent. Non minus Communio quæ in terris, quàm quæ in cælis est, debet esse merces victoriæ de peccato. Beatus, qui passionum suarum victor, gustat fructum arboris vitæ, qui est spiritus & corpus J. Christi victimæ in cruce & in Eucharistia: beatior etiam, qui post perfectam victoriam, plenè & sine velo satiabitur veritate in cælo.

5. 2. ANGELUS SMYRNÆ DIVES IN PAUPERTATE SUA, ET BEATUS IN PERSECUTIONE.

8 *Et Angelo Smyrna Ecclesia scribe: Hac dicit primus, & novissimus; qui fuit mortuus, & vivit:*

Qui servit Domino æterno, an potest timere, ne post hanc vitam mercede careat? An debet recusare quidquam pati, qui pro exemplari Deum habet pro ipso mortuum? An potest non sperare se cum capite suo non glorificandum, qui membrum est J. Christi redi-vivi.

9 *Scio tribulationem tuam, & paupertatem tuam, sed dives es: & blasphemaris ab his, qui se dicunt Judæos esse, & non sunt, sed sunt synagoga satana.*

Sunt quædam veræ divitiæ, & vera quædam felicitas, quas in medio paupertatis & cru-

crudelissimarum persecutionum possidere possumus. Doce me, ô Jesu, istam veritatem per infusionem gratiæ tuæ & impressionem amoris tui ut omnia accipiam de manu tua, non solum sine impatientia, & sine defectione, sed cum amore & gaudio.

10 *Nihil horum timeas quæ passurus es. Ecce missus est drabolus aliquos ex vobis in carcerem ut tentemini: & habebitis tribulationem diebus decem. Esto fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ.*

Verbum capitis membra confirmat, quia eorum timorem & infirmitatem assumendo meritis est sua illos virtute superinduere.. Qui faciunt opera diaboli, merentur sanè gerere nomen ejus. Deus scit inde electorum suorum perfectionem, finalem perseverantiam, & gloriam æternam educere.. Qui coronat, ipse est qui fidelem præstat. Corona, vita, æternitas in Deo, pro vita & afflictione momentanea: ô incomprehensibilis largitas Dei nostri!

11 *Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis: Qui vicerit, non laedetur à morte secunda.*

Qui propter amorem vitæ dereliquit Deum suum, aut propter timorem mortis, meretur eam in æternum perdere.. Mors prima nos tantum à creaturis separat; mors secunda privat nos in æternum Creatore. Quantâ attentione digna est ista veritas, cum J. Christus nos ipse hortetur, ut nos ad eam attentos reddamus.

§. 3. ANGELUS PERGAMI INCUSATUS, QUOD NON SATIS RESISTAT ERRORIBUS.

12 *Et Angelo Pergami Ecclesia scribe: Hæc dicit qui habet rhomphæam utraque parte acutam:*

Jesus Christus penetrat intima cordium, & diffecat ea, ut ita loquamur, per verbum suum. His armis unus Episcopus, unus Martyr & ipse J. Christus triumphant. Unus simplex christianus debet illud servare in corde suo,

ut

ut eo seipsum nutriet; unus pastor debet illud habere in ore, ut eo alios pascat, & Ecclesiam defendat.

13 Scio ubi habitas, ubi sedes est satana: & tenes nomen meum, & non negasti fidem meam. Et in diebus illis Antipas testis meus fidelis, qui occisus est apud vos, ubi satanas habitat.

Idea unius sancti Episcopi, qui residet inter infensissimos J. Christi inimicos, nec propterea animo deficit; non erubescit discipulus ejus & minister haberi, fidem confitetur coram tyrannis, nec crudelissimorum suppliciorum exemplo terreri potest.

14 Sed habeo adversus te pauca: qui a habes illic Num. tenentes doctrinam Balaam, qui docebat Balac 24. 3. & mittere scandalum coram filiis Israel, edere, & for- 25. 2. nicari.

15 Ita habes & tu tenentes doctrinam Nicolaitarum.

Unum ex iis peccatis, quæ J. Christus etiam in sanctissimis Episcopis pati non potest, est approbare aut tolerare silentio suo eos, qui fautores sunt peccati, & fovent illud per doctrinam corruptam & scandalosam. Sunt quædam omissiones, quæ in uno pastore nullis bonis operibus compensari possunt. Defectus vigilantia super Doctoribus & Doctrina, dignus est reprehensione J. Christi.

16 Similiter poenitentiam age: si quo minus veniam tibi cito, & pugnabo cum illis in gladio oris mei.

Valde rara est poenitentia pro peccatis omissionis, quia omnium minimè ad ea attendunt homines. Hujus generis esse solent & graviora & majori numero peccata earum personarum quæ auctoritate eminent & de cætero ordinate vivunt, maximè verò Episcoporum aliorumque Pastorum. Vita concessa est ad agendam poenitentiam. Aufert illam ab eo, qui eam abutitur se non convertendo. J. Christus non indiget

get ministris ut confundat hæreticos : gloria Episcoporum est ad hoc adhiberi, & opprobrium ipsorum adigere Deum, ut aliis gratiam verbi conferat. Per illud verbum debet eas Episcopus impugnare; hoc, unus Pastor armari.

17 *Qui habet aurem audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis : Vincenti dabo manna absconditum, & dabo illi calculum candidum : & in calculo nomen novum scriptum, quod nemo scit, nisi qui accipit.*

Ipse Spiritus Sanctus instruit Ecclesiam, & qui Ecclesiam non audit, recusat audire Spiritum Dei. Intelligentia Scripturarum, & per eas totius œconomiae religionis & dispensationis Dei super Ecclesia sua, est quoddam manna saporis planè divini, & qui mille modis in cordibus Sanctorum variatur. Illa merces est Episcoporum & Pastorum pro veritate zelosorum, & officiis suis fidelium. Manna Ecclesiae Christianae est iterum J. Christus in Eucharistia absconditus, & consolationibus fidei corda nostra perfundens. Ea est esca suavissima verorum Israelitarum in deserto, subsidium in exilio, gloria in patria. Non comprehenditur nisi in Cælo excellentia qualitatis Christiani & filii Dei, qualis futurus est, quando adoptio erit perfecta, similitudo cum J. Christo adimpleta, & esse ipsius consummatum in esse Dei. Horum pignus & arrha est Spiritus Sanctus : & plenitudo Spiritus istius est incrementum firmitatis & vigilantiae Pastoralis.

§. 4. ANGELUS THYATIRÆ VITUPERATUS
EO QUOD FALSA PROPHETISSA FI-
DELES SEDUCAT.

18 *Et Angelo Thyatiræ Ecclesia scribe : Hæc dicit Filius Dei, qui habet oculos tamquam flammam ignis, & pedes ejus similes aurichalco :*

Scientia & Sanctitas J. Christi etiam in animabus purissimis & perfectissimis defectus ipsi detegunt. Quis audebit se reputare immaculatum coram eo ?

19 *Novi*

19 *Novi opera tua, & fidem, & charitatem tuam, & ministerium, & patientiam tuam, & opera tua novissima plura prioribus.*

Laus nec suspecta, nec periculosa est in ore J. Christi, quia non laudat nisi dona sua, & quos laudat humiles reddere potest. Quis credat cum Pastorem reprehensibilem, qui laboribus ministerii sui tot virtutes adjungat, & quem ea consolatione veritas ipsa dignetur, ut ipsa progressum ejus ei annunciet? Qui non tremit etiam tot acceptis gratiis & consolationibus, nescit quod sit onus Pastoralis officii.

20 *Sed habeo adversus te pauca: quia permittis mulierem Thesabel, quae se dicit propheten, docere, & seducere servos meos, fornicari, & manducare de idolothytis.*

Quam periculosum est regimen Ecclesiae, ubi etiam rei efficimur malorum, quae non impedimus! Nunquam nimium possumus in materia religionis diffidere (exui maximè obnoxio illusioni fallarum revelationum, & maxime idoneo ut seducat & seducatur. Quot saepe latent corruptiones sub fallaci velo falsorum luminum! Primum propriae mentis adinventiones amamus, deinde conamur easdem aliis adorandas & amandas ingerere. Peccatum impudicitiae est saepe poena vanitatis & superbiae & fons irreligionis.

21 *Et dedi illi tempus ut poenitentiam ageret: & non vult poenitere a fornicatione sua.*

O pretiosum ad agendum poenitentiam momentum, cujus pretium non satis noscitur! Da nobis, Domine, ejus agenda spiritum & animum, non minus quam tempus. Nihil est magis oppositum poenitentiae, quam peccatum impudicitiae, quo mens & corpus enervantur.

22 *Ecce mittam eam in lectum: & qui moechantur cum ea, in tribulatione maxima erunt, nisi poenitentiam ab operibus suis egerint.*

Quanta est Dei bonitas, quod cogat nos per
affli-

afflictiones & morbos ad se reverti ! Qui de iis murmurat , nec vias Dei , nec proprium bonum novit.

1. Reg.

16. 7.

Psal. 7.

10.

Jer. 11.

20. &

17. 10.

& 20.

12.

23 Et filios ejus interficiam in morte , & scient omnes Ecclesia , quia ego sum scrutans renes & corda : & dabo unicuique vestrum secundum opera sua. Vobis autem dico ,

Unius privati punitio exemplaris , & instructio toti Ecclesiae. . Nulla hypocrisis , nullis fallaciis fieri potest , ut lateat J. Christum cor corruptum. Sæpe exardescit ira ejus in peccata occulta , & eorum secretam turpitudinem revelat. . Sub Deo justo nemo est miser , nisi nocens ; nullus nocens à poena immunis est. Domine , porius in hac vita , & secundum magnam misericordiam tuam punias nos , quam in futuro sæculo secundum multitudinem & malitiam peccatorum nostrorum.

24 Et ceteris qui Thyatira estis : Quicumque non habent doctrinam hanc , & qui non cognoverunt altitudines satana , quemadmodum dicunt , non mittam super vos aliud pondus :

Quanta est differentia inter altitudines Dei , quas fides humiliter reveretur , & altitudines Satanae , quæ & fidem & humilitatem destruunt ! Per harum duarum virtutum simplicitatem defendemus nos à fraudibus hæreticorum & malitia seductorum. Fidelitas in temporibus seductionis est magni meriti , quo quidem æquari possit maximarum etiam passionum meritum.

25 Tamen id , quod habetis , tenete donec veniam.

Adhæreamus antiquis veritatibus ; nullas novas novit Ecclesia. Fides est immutabilis , ea super quam Ecclesia fundata est , eadem semper erit , donec appareat auctor fidei.

26 Et qui vicerit , & custodierit usque in finem opera mea , dabo illi potestatem super Gentes ,

Potestas in peccatores ad eos confundendos aut convertendos est quandoque merces fidelitatis

tatis in impugnando errore & peccato, in servanda inviolabiliter lege Dei, ejusque operibus perseveranter & absque humano respectu promovendis. Sed quanta erit potestas eorum, quos Deus imperio suo associavit, postquam dederit eis donum finalis perseverantiæ!

27 *Et reget eas in virga ferrea, & tamquam vas figuli confringentur,*

Pastor aut christianus, qui nihil sibi à mundo timet, invictus est. Sæculum & omnis potestas ejus est tantum vas figuli coram eo, quem Spiritus Dei animat. Verbum & auctoritas Dei in uno sancto Episcopo eam vim habeat, cui nihil resistere possit, seu ad defendendas, seu ad regendas oves, aut terrendos lupos; ad destruendum peccatum, aut puniendos peccatores.

28 *Sicut & ego accepi a Patre meo: & dabo illi stellam matutinam.*

Nihil auctoritatis, nihil luminis, nihil virtutis habet supremus Pastor, nisi quod ei Pater suus communicat; nec ministri Ecclesiæ, nisi quod à capite suo accipiunt. Lumen hujus vitæ non est respectu luminis vitæ alterius; nisi sicut lampas respectu stellæ matutinæ, aut solis meridiani. Utrumque postulemus, desideremus, expectemus à J. Christo, lucerna nostra, stella nostra, sole nostro.

29 *Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis.*

J. Christus docet Ecclesias usque ad finem sæculorum per evangelium & per ministros suos. Quanto nobis damno est, non habere aures fidei, aut eas tepore & assuetudine ad vocem ejus obsurdescere!

C A P U T III.

§. I. ANGELUS SARDIS CORAM DEO MORTUUS, ETIAMSÌ VIVERE PUTETUR.

1 **E**T Angelo Ecclesiæ Sardis scribe: Hæc dicit qui habet septem Spiritus Dei, & septem stellas:

las: Scio opera tua, quia nomen habes quod vivas, & mortuus es.

Magnum malum est magnum nomen infundatum. Quid juvat ab eo æstimari, qui videt tantum opus exterius, si condemnatur ab eo, qui videt cordis opera? Quot reperiuntur huiusmodi falsi viventes & veri mortui etiam inter Pastores, quandoquidem tales aperiat J. Christus primis Ecclesiæ temporibus.

2 *Esto vigilans, & confirma cetera, quæ mortura erant. Non enim invenio opera tua plena coram Deo meo.*

Qui negligit gregem Dei & salutem propriam, tantum ad damnationem suam, eamque duplicem Pastor est. Non paucae sunt omissiones mortales in officio Pastoralis. Satis est vel unam virtutem necessariam deesse uni Pastori, nec meritò timeat, ne non sit vivens coram Deo. Vita ipsius debet esse plena, tota Dei, tota Ecclesiæ ipsius. Nunquam opera ejus sunt magis vacua, quam quando sunt plena vanitate & spiritu mundi, & ipsorum anima & principium non est amor Dei.

1. Thess.

5. 2.

2. Pet.

10.

Infr. 16.

25.

3 *In mente ergo habe qualiter acceperis, & audieris, & serva, & pœnitentiam age. Si ergo non vigilaveris, Veniam ad te tamquam fur, & nescies quâ hora veniam ad te.*

Debet unus Pastor expendere officia sua, sæpe recogitare Sanctitatem ministerii, depositum doctrinæ, donum fidei, gratias acceptas. Ea est ratio fidelem se iis præstandi, quam ipse J. Christus nos docet. Cui non applicat sibi istam improvise mortis comminationem, periculum adit, ne ea imprudentem occupet. J. Christo potius credamus, nobis declaranti ne unum momentum nobis esse securum, quam nostræ præsumptioni, nobis persuadenti fore, ut semper plus satis temporis habeamus.

4 *Sed habes pauca nomina in Sardis, qui non inquinaverunt vestimenta sua: & ambulabunt mecum in albis, quia digni sunt.*

Tan-

Tantillum esse numerum, qui innocentia vestem conservavit in Ecclesia ab Apostolis fundata! Ubi igitur tales reperiemus? Talis uti in gratia, ita & in gloria ab aliis discernuntur. Eorum unio, conformitas, & societas specialis cum J. Christo, singulari innocentia merito respondent.

5 *Qui vicerit, sic vestietur vestimentis albis. & non delebo nomen ejus de Libro vitæ, & confitebor nomen ejus coram Patre meo, & coram angelis ejus.*

Quis vestimentorum luxus non debet isti vestimento lucis & gloria sacrificari? Quid nostra refert, an deleamur ex mente & memoria hominum mortalium, modo scripti simus in corde Dei vivi, quod est liber vitæ? Efficiamus ut ex moribus nostris agnoscamur super terram discipuli J. Christi, si volumus ab ipso J. Christo ut tales in Cælo agnosci.

6 *Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis.*

Cur de auribus istis toties sermo est, nisi ut nobis indicetur quæ nobis incumbit extrema necessitas eas postulandi?

5. 2. ANGELUS PHILADELPHUS DILECTUS A DEO, PROPTER FIDELITATEM ET PATIENTIAM SUAM.

7 *Et Angelo Philadelphiæ Ecclesiæ scribe: Hac Isa. 22. dicit Sanctus & Verus, qui habet clavem David: 22. qui aperit, & nemo claudit: claudit, & nemo aperit: Job. 12. 14.*

J. Christus Sanctus est per ipsam divinitatem, quâ humanitas ejus in ea subsistens consecrata est, & Verus per ipsam veritatem æternam, in qua subsistit. Sanctus & Verus in persona sua, statibus suis, mysteriis, Ecclesiâ, verbo, promissis & electis suis. Unica via Sanctitatis, fons unicus veritatis: veritas omnis Sanctitatis figurativa & legalis; Sanctitas omnis cultus spiritualis & veri. Ipsius est aditum præbere, & omnia

disponere in templo Ecclesiae terrestris & caelestis. Portam ejus nobis referat gratia ipsius: sola peccata nostra eam nobis occludunt. Beatus, qui bene vult, ut clavis salutis suae sit in manibus Jesu Christi.

8 Scio opera tua. Ecce dedi coram te ostium apertum, quod nemo potest claudere: quia modicam habes virtutem, & servasti verbum meum, & non negasti nomen meum.

Pietas, adhaesio ad doctrinam Evangelii, fidelitas in tuendis partibus J. Christi, veritate & justitia, utiliores sunt Ecclesiae, quam magna talenta. Sancti plures peccatores convertunt, quam docti; quia Jesus Christus portam cordium verbo humilium apertam retinet, & eadem clausa manet verbo superborum.

9 Ecce dabo de synagoga satanae, qui dicunt se Judaeos esse, & non sunt, sed mentiuntur: Ecce faciam illos ut veniant, & adorent ante pedes tuos: & scient quia ego dilexi te.

Heu, quot pariter christiani, qui christiani non sunt, & quorum vita est continuum mendacium! Deus amorem suum erga unum Pastorem ostendit, quando aperit corda verbo ejus, & ad orationem ipsius mutat lupos in oves. Eam consolationem praebet iis, qui non aliam quaerunt, & fideles sunt ministerio suo: quamvis ex alia parte multis infirmitatibus & defectibus laborent.

10 Quoniam servasti verbum patientia mea, & ego servabo te ab hora tentationis, quae ventura est in orbem universum tenere habitantes in terra.

Qui in primis tentationibus fidelis est, meretur maximas quasque superare. Salus subinde dependet à primis occasionibus. Quo generalior est tentatio, eo facilius infirmos trahit. Deus specialem curam agit fidelium ministrorum suorum, quando sibi ipsis non parcant pro causa gloriae ipsius.

11 Ecce venio cito: tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam.

Ne

Ne contemnamus toties iteratum monitum mortis appropinquantis. Non frustra illud dat Deus. In eo de corona æterna agitur: quantam non meretur vigilantiam & fidelitatem? Sæpe coronam martyrum abstulerunt tortores.

12 *Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei, & foras non egredietur amplius: & scribam super eum nomen Dei mei, & nomen civitatis Dei mei nova Jerusalem, quæ descendit de calo à Deo meo, & nomen meum novum.*

—Sola gloria Dei digna est coronare victoriam, quam gratia ipsius reportavit. Per illam victoriam implentur consilia Dei super electis suis: per opera perveniunt ad donum perseverantiæ finalis & ad coronam. Scribe, ô Jesu, Deus meus, super me nomen Dei Patris tui, ei me in filium assignando, & inscribendo cordi meo legem ipsius, per Spiritum adoptionis divinæ, qui amor est. Scribe super me nomen civitatis Dei, civem ejus me constituendo, lapidem vivum, columnam inconcussam pro æternitate. Scribe super me nomen novum, quod accepisti in resurrectione tua, communicando mihi de vita tua nova, Cælesti & Divina, & de dotibus Filii Dei, Regis & Sacerdotis, in quarum possessionem te plenè resurrectio tua inducit, secundum omnem gloriam, & omnia jura iis annexa.

13 *Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis.*

Quæ te aures audire possunt, ô Sancte Spiritus, nisi quas ipse formas?

§. 3. ANGELUS LAODICIÆ REJECTUS, UT TEPIDUS. REMEDIUM ADVERSUS TEPOREM.

14 *Et Angelo Laodiciæ Ecclesiæ scribe: Hac dicit: Joan. Amen, testis fidelis, & verus, qui est principium 14. 6. creatura Dei.*

Infelix ille, qui de verbis tuis dubitat, & Incarnata Veritas, quæ es fundamentum, signaculum,

& complementum omnium promissionum & omnium veritatum divini testamenti & religionis Christianæ, quemadmodum primus es testis ejus & primus martyr. . Omnia per J. Christum & propter J. Christum in gratia & in gloria. Est principium novæ creaturæ per suam incarnationem; primogenitus in gloria per suam resurrectionem; & principium novæ creationis per sacrificium & spiritum suum. Ab illo omnia expectanda sunt. Debemus perhibere, ut ipse, testimonium veritati usque ad mortem, ut participemus novam ejus nativitatem in gloria.

15. *Scio opera tua, quia neque frigidus es, neque calidus: utinam frigidus esses, aut calidus:*

Talis est vita unius honesti hominis mundani, immunis à vitiis palpabilibus, sed mollis & languida, sine ardore pro veritatibus salutis, sine gustu boni, sine fidelitate in officiis, sine amore Dei. Status admodum periculosus: & uni potissimum Pastori,

16. *Sed quia tepidus es, & nec frigidus, nec calidus, incipiam te evomere ex ore meo.*

Magna peccata terrent & ad excitandum à somno peccatorem faciunt; tepor & ignavia tantum valent ad illum consopendum. . Cum tam laxa sunt vincula charitatis, non admodum firmiter adhærent homines Deo. Quod faciunt boni non potest illi placere, cum faciunt cum tepore, cujus tam terribilis est punitio. . Qui non tremit ad illud verbum, evomi & rejici à Deo, meritò timere debet, ne ad illum pertineat ista comminatio. . Qui fastidit Deum, meretur certe ab eo fastidiri

17. *Quia dicis: Quod dives sum, & locupletatus, & nullius egeo: & nescis quia tu es miser, & miserabilis, & pauper, & cæcus, & nudus.*

Tribus gradibus falsæ felicitatis respondent sex gradus veræ miseriæ. 1. Versari in miseria & mortifero languore. 2. In miseria nota & contemptui exposita. 3. Omni auxilio destituta. 4.

Etiam

Etiam lumine veritatis. 5. Nudum esse & omni virtute spoliatum. 6. Ignorare statum suum, & eo non affici. . Maxima hominis miseria in eo non consistit, ut nihil habeat, & omnibus indigeat, sed in eo, ut nesciat paupertatem suam & miseriam, & claudat sibi thesaurum divitiarum & misericordiarum Dei per superbiam & presumptionem.

18 *Suadeo tibi emere à me aurum ignitum probatum, ut locuples fias, & vestimentis albis induaris, & non appareat confusio nuditatis tuæ, & collyrio inunge oculos tuos ut videas.*

Non reconciliamur Deo nihil faciendo: quod à nobis postulat est cor solum, sed cor totum. . Emitur charitas, quando renunciatur amorì creaturarum, ut solus Deus ametur. Oportet totum dare: ex eo enim nascitur languor, quod velimus Deum & creaturas simul amare. Quantus thesaurus est amor Dei, expurgatus & probatus passionibus! . Redimamus innocentiam amissam per orationem & mortificationem. Faciamus nobis ex meritis J. Christi, operibus misericordiarum, & fructibus pœnitentiæ togam, quæ abscondat justitiæ Dei peccata nostra, & ignaviam nostram præteritam. Postquam curati sumus, aut oculos fidei recuperavimus, oportet eos nutrire cognitione veritatum salutis, confirmare intuitu J. Christi crucifixi, iisque interdicere adspèctum cupiditatum sæculi, quæ morbus eorum fuerunt.

19 *Ego quos amo, arguo, & castigo. Emulare ergo, & pœnitentiam age.*

Prov. 3.

12.

Hebr.

12, 6.

Benedictus sit Deus, qui dignatur suis correptionibus & castigationibus salutaribus eos à somno excitare, qui per teporem & ignaviam obdormiscunt. Natura non vult intelligere, afflictiones esse effectus amoris Dei. . Peccatores consolatur, ostendendo eis quod etiam post peccata eos amet. . Duo modi reparandi delicta præterita. 1. Zelum extinctum aut remissum per orationem denuo accendere; 2. Pœnitentias voluntarias iis, quæ à Deo proveniunt, adjungere,

20 *Ecce sto ad ostium, & pulso: si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi januam, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipse mecum.*

Nullum momentum, quod non possit esse mortis nostræ & iudicii nostri. Felix ille, quem mors peccati, vel somnus teporis non reddit surdum voci J. Christi! Is aperit ei januam, qui semper paratus est vitam relinquere, ut ei se reuniat in æternum. O felix dies, qua tu, Domine, intrabis intimum cordis mei, & totius substantiæ meæ, ut eam penetres vita tua immortali & gloriosa, ut me temetipso nutrias, facias frui requie tua, & saties me deliciis tuis in sinu Patris tui!

21 *Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno meo: sicut & ego vici, & sedi cum patre meo in throno ejus.*

Thronus Filii est sinus Patris. Illic communicat membris suis potestatem suam, & totidem reges constituit. Oppugnemus & superemus peccatum; patiamur & moriamur cum J. Christo, si volumus regnare cum illo.

22 *Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis.*

Solius est Jesu Christi esse Doctorem Ecclesiæ suæ; solius Spiritus ejus, loqui ad cor filiorum suorum. Domine, cælesti hac doctrina imbutum maneat cor meum, quam modò Ecclesiæ tuæ credidisti.

C A P U T IV.

§. 1. THRONUS DEI IN CÆLO. 24. SENIORES SUPER THRONOS. 4. ANIMALIA MYSTICA.

1 **P**ost hæc vidi: & ecce ostium apertum in cælo: & vox prima, quam audiui, tamquam tuba loquentis mecum, dicens: *Ascende huc, & ostendam tibi quæ oportet fieri post hæc.*

Dens nos docet per ordinem harum revelationum;

B. JOANNIS APOSTOLI. CAP. 4. 151
num, doctrinam morum debere præcedere cognitionem mysteriorum futuri temporis. Non oportet velle plus de eo novisse, quam quod nos fides docet, & Deus vult revelare. Meminerimus Apostolo & Martyri J. Christi, & discipulo dilecto hanc cognitionem esse datam, cum jussu J. Christi ad eam animum intendere, J. Christum ipsum ei secreta Patris sui revelare. Ea indigni sunt mores profani, & curiositas temeraria & presumptuosa.

2 *Et statim fui in spiritu: & ecce sedes posita erat in caelo, & supra sedem sedens.*

Quam oportet à terra esse abstractum, ut quis cognoscat mysteria cælestia! Deus in Ecclesia sua constituit thronum suum, exercet potestatem, auctoritatem & judicia sua. Sed ipsemet est thronus suus, & in seipso residet & requiescit.

3 *Et qui sedebat, similis erat aspectui lapidis & jaspis sardinis: & iris erat in circuitu sedis, similis visioni smaragdina.*

Rudes imagines istius lucis invisibilis, æternæ, inaccessible, quæ Deus ipse est, & splendoris gloriæ, virtutis potentia ipsius, & magnitudinis adorandæ potestatis ejus. Iris in circuitu throni, est symbolum fœderis æterni Dei cum Ecclesia sua, secundum quod judicia sua disponit.

4 *Et in circuitu sedis sedilia viginti quatuor: & super thronos viginti quatuor seniores sedentes, circumamicti vestimentis albis, & in capitibus eorum corona aurea.*

Verum igitur est, nos ei domino servire, qui ministris suis communicet auctoritatem & potestatem suam super terram, & earum insignia illis tribuat, quique servos suos associet regiae dignitati suæ. Docet nos honorare eos super terram, cum ipse coronet eos, & super thronum in caelo constituat. Regnant, quia charitas regnat in eis, (*Corona aurea*) quia per eam requiescunt in Deo, velut in ultimo fine suo (*sedentes*) & participant sanctitatem & gloriam ejus (*vestimenta alba.*)

5 Et de throno procodebant fulgura, & voces, & tonitrua: & septem lampades ardentes ante thronum, qui sunt septem spiritus Dei.

Nihil terribilius iustitia, sanctitate & maiestate Dei. Angeli sunt primi adoratores ejus, & primas illius impressiones in calo accipiunt, & Episcopi ejusdem sunt imagines, ministri & predicatorum super terram. Numquid oporteret hominem esse totum spiritualem, totum igne charitatis ardentem, ut dignus sit, qui accedat ad thronum Dei per orationem, aut sit cooperator operum ejus, minister verbi, dispensator gratiarum per ministerium Ecclesiasticum.

6 Et in conspectu sedis, tamquam mare vitreum simile crystallo: & in medio sedis, & in circuitu sedis, quattuor animalia plena oculis ante & retro.

Mare immensum & profundum veritatum divinarum omnis temporis, præteriti, præsentis & futuri, fit veluti transparens, & affulgente divina luce à quatuor Evangelistis penetratur. Quo propius accedimus ad thronum gratiæ Dei per orationem, eo magis meremur ejus accipere intelligentiam.

7 Et animal primum simile leoni, & secundum animal simile vitulo, & tertium animal habens faciem quasi hominis, & quartum animal simile aquilæ volanti.

Certamina & victoriæ J. Christi figurantur per leonem; sacrificium passionum & mortis ejus, per bovem; opera divino-humana vitæ mortalis ipsius, per hominem; mysteria tota divina nativitatis æternæ & vitæ cælestis & gloriæ ipsius, per aquilam. Ea est materia quatuor Evangeliorum, objectum fidei nostræ super terram, & sacrificium, quod semper offertur Deo in calo.

§. 2. CANTICUM QUATUOR ANIMALIUM. CANTICUM ET ADORATIO VIGINTI QUATUOR SENIORUM.

8 *Et quattuor animalia, singula eorum habebant alas senas: & in circuitu, & intus plena sunt oculis: & requiem non habebant die ac nocte, dicentia Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus omnipotens, qui erat, & qui est, & qui venturus est.*

Dotes Apostolorum, Pastorum, Sanctorum per quattuor animalia designata. Per leonem, virtus & auctoritas: per bovem, patientia & labor: per hominem sapientia & charitas; per aquilam, abstractio à terra per orationem, & à studio quæstus. Per alas, promptitudo ad obediendum Deo, & ad diffundendam cognitionem nominis ejus: per oculos, vigilantia super seipsum & super gregem. Omnia sunt propter Deum, solum Sanctum & adorandum in tribus personis suis, & majestate, suprema dignitate, omnipotentia, & æternitate sui esse.

9 *Et cum darent illa animalia gloriam, & honorem, & benedictionem sedenti super thronum, viventi in sæcula sæculorum,*

Non nisi per J. Christum, per Evangelium & Ecclesiam ipsius Deus accipit gloriam in majestate esse sui, honorem in operibus suis, gratiarum actionem pro beneficiis. Praxis est, uti cælestis, ita & ejus quæ in terra est Ecclesiæ, ut laudet Deum velut viventem & regnantem in sæcula sæculorum.

10 *Procidebant viginti quattuor seniores ante sedentem in throno, & adorabant viventem in sæcula sæculorum, & mittebant coronas suas ante thronum, dicentes:*

In eodem Spiritu & per eundem J. Christum utriusque testamenti fideles, Patriarchæ & Apostoli servierunt Deo & adoraverunt illum; per prædicationem Evangelii omnia sæcula, & omnes

nes gentes reuniuntur in istam adorationem, Omnia submittantur coram maiestate ejus, adoretur in omnibus consiliis suis, omnis gloria virtutum Sanctorum illi reddatur, & omnis victoria & omne bonum ad gratiam ejus referatur.

11 Dignus es Domine Deus noster accipere gloriam & honorem, & virtutem: quia tu creasti omnia, & propter voluntatem tuam erant, & creata sunt.

Creatio, conservatio, reparatio, quæ est nova creatio, tres sunt tituli, quibus obligamur, ut omnia ad Deum referamus. Facit omnia per voluntatem suam; ea sola quærenda est & facienda in omnibus. Filii Adam non occupantur, nisi propria gloria; Sancti, non nisi gloriâ Dei & Jesu Christi.

C A P U T V.

§. I. LIBER SIGNATUS SIGILLIS SEPTEM.

1 ET vidi in dextera sedentis supra thronum, librum scriptum intus & foris, signatum sigillis septem.

Liber iste signatus repræsentat secretum impenetrabile consiliorum bonitatis Dei super electos suos, & justitiæ super impios. Eo refert & dispositionem exteriorum providentiæ suæ in mundo, & operationes interiores spiritus sui in cordibus. Adoremus eas, nec tamen penetrare concupiscamus.

2 Et vidi Angelum fortem, prædicantem vocem magnam: Quis est dignus aperire librum, & solvere signacula ejus?

3 Et nemo poterat, neque in celo, neque in terra, neque subtus terram, aperire librum, neque respicere illum.

Quidquid tempore legis, & ante legem factum est, omnia prodigia per ministerium Angeli mediatoris patrata, magna voce nobis inclamant, librum mysteriorum Dei & salutis humanæ ante

J. Chri.

J. Christum clausum fuisse. Nullus nec in caelo, nec super terram alius, quam ipse liberator; nemo qui Patrem noverit, nisi Filius, & cui voluerit Filius revelare. In ipso omnes thesauri sapientiae & scientiae Dei sunt absconditi.

4 *Et ego flebam multum, quoniam nemo dignus inventus est aperire librum, nec videre eum.*

Omnis Sanctorum devotio ante Christum in eo erat, ut gemerent & suspirarent ad adventum ejus, qui aperturus erat magnum librum consiliorum Dei, signatum in Scripturis veteribus, & revelaturus mysterium absconditum ab omni aeternitate in Deo. Venit J. Christus, adimplevit mysteria sua, aperuit librum: & quem hinc fructum capit pars maxima Christianorum?

5 *Et unus de senioribus dixit mihi: Ne fleveris: ecce vicit leo de tribu Juda, radix David, aperire librum, & solvere septem signacula ejus.*

J. Christus per Incarnationem suam cumulat desideria Patriarcharum, & fit veritas prophetiarum, complementum figurarum, & signaculum promissionum. Labores, certamina & mors victrix ejus, viam salutis relierant, manifestant secreta Regni Dei, & revelant omnibus gentibus cognitionem veri Dei & Salvatoris mundi.

§. 2. AGNUS APERIT LIBRUM. ODORAMENTA ORATIONUM. CANTICUM ANGELO-
RUM ET OMNIUM CREATURARUM.

6 † *Et vidi: & ecce in medio throni & quattuor animalium, & in medio seniorum, agnum stantem tamquam occisum, habentem cornua septem, & oculos septem: qui sunt septem spiritus Dei, missi in omnem terram.*

† Vigilia
omnium
Sanct.

Jesus Christus in statu victimae & sacrificii in medio Ecclesiae suae in Caelo & super terram, ut in ea adoret Deum, & sit centrum religionis, forma, consolatio & vita membrorum suorum. Adoremus igitur Leonem, qui factus est agnus,

nes gentes reuniuntur in istam adorationem. Omnia submittantur coram maiestate ejus, adoretur in omnibus consiliis suis, omnis gloria virtutum Sanctorum illi reddatur, & omnis victoria & omne bonum ad gratiam ejus referatur.

11 *Dignus es Domine Deus noster accipere gloriam & honorem, & virtutem: quia tu creasti omnia, & propter voluntatem tuam erant, & creata sunt.*

Creatio, conservatio, reparatio, quæ est nova creatio, tres sunt tituli, quibus obligamur, ut omnia ad Deum referamus. Facit omnia per voluntatem suam; ea sola quærenda est & facienda in omnibus. Filii Adam non occupantur, nisi propria gloria; Sancti, non nisi gloriâ Dei & Jesu Christi.

C A P U T V.

§. I. LIBER SIGNATUS SIGILLIS SEPTEM.

1 *ET vidi in dextera sedentis supra thronum, librum scriptum intus & foris, signatum sigillis septem.*

Liber iste signatus repræsentat secretum impenetrabile consiliorum bonitatis Dei super electos suos, & justitiæ super impios. Eo refert & dispositionem exteriorum providentiæ suæ in mundo, & operationes interiores spiritus sui in cordibus. Adoremus eas, nec tamen penetrare concupiscamus.

2 *Et vidi Angelum fortem, prædicantem vocem magnam: Quis est dignus aperire librum, & solvere signacula ejus?*

3 *Et nemo poterat, neque in calo, neque in terra, neque subtus terram, aperire librum, neque respicere illum.*

Quidquid tempore legis, & ante legem factum est, omnia prodigia per ministerium Angeli mediatoris patrata, magna voce nobis inclamant, librum mysteriorum Dei & salutis humanæ ante
J. Chri-

J. Christum clausum fuisse. Nullus nec in caelo, nec super terram alius, quam ipse liberator; nemo qui Patrem noverit, nisi Filius, & cui voluerit Filius revelare. In ipso omnes thesauri sapientiae & scientiae Dei sunt absconditi.

4 *Et ego flebam multum, quoniam nemo dignus inventus est aperire librum, nec videre eum.*

Omnis Sanctorum devotio ante Christum in eo erat, ut gernerent & inspirarent ad adventum ejus, qui aperturus erat magnum librum consiliorum Dei, signatum in Scripturis veteribus, & revelaturus mysterium absconditum ab omni aeternitate in Deo. Venit J. Christus, adimplevit mysteria sua, aperuit librum: & quem hinc fructum capit pars maxima Christianorum?

5 *Et unus de senioribus dixit mihi: Ne fleveris: ecce vicit leo de tribu Juda, radix David, aperire librum, & solvere septem signacula ejus.*

J. Christus per Incarnationem suam cunctat desideria Patriarcharum, & fit veritas prophetiarum, complementum figurarum, & signaculum promissionum. Labores, certamina & mors victrix ejus, viam salutis referant, manifestant secreta Regni Dei, & revelant omnibus gentibus cognitionem veri Dei & Salvatoris mundi.

§. 2. AGNUS APERIT LIBRUM. ODORAMENTA ORATIONUM. CANTICUM ANGELO-
RUM ET OMNIUM CREATURARUM.

6 † *Et vidi: & ecce in medio throni & quattuor animalium, & in medio seniorum, agnum stantem tamquam occisum, habentem cornua septem, & oculos septem: qui sunt septem spiritus Dei, missi in omnem terram.*

† Vigilia
omnium
Sanct.

Jesus Christus in statu victimae & sacrificii in medio Ecclesiae suae in Caelo & super terram, ut in ea adoret Deum, & sit centrum religionis, forma, consolatio & vita membrorum suorum. Adoremus igitur Leonem, qui factus est agnus,

Filium Dei, qui fecit seipsum victimam nostram, lucem & virtutem nostram. Angeli ministri Sacrificii Cælestis, intrant in missionem Jesu Christi, & communicant potestati ejus; & cooperantur providentiæ & vigilantia ejus super Ecclesiam suam pro salute electorum: cur igitur non dirigeremus ad eos orationes nostras?

7 *Et venit, & accepit de dextera sedentis in throno librum.*

J. Christo reservatæ sunt cognitio & executio omnium consiliorum Dei super Ecclesiam suam, & unumquemque eorum, qui scripti sunt in libro vitæ. Ab illo in omnibus dependeamus, quandoquidem in ipso sit salus nostra.

8 *Et cum aperuisset librum, quattuor animalia, & vigintiquatuor seniores ceciderunt coram agno, habentes singuli citharas, & phialas aureas plenas odoremamentorum, quæ sunt orationes sanctorum:*

Quam adorabilis est ista Dei victima, in cujus manibus est salus nostra! Laudent eam omnes Sancti, de eo quod jam nunc operata est in iis, qui regnant in gloria & gaudio cælesti; & postulent ab ea, quod operandum illi superest in iis, qui adhuc certant in lacrymis poenitentia. Ignis charitatis elevat usque ad Deum orationes, ut gratum illi incensum.

9 *Et cantabant canticum novum dicentes: Dignus es Domine accipere librum, & aperire signacula ejus: quoniam occisus es, & redemisti nos Deo in sanguine tuo ex omni tribu, & lingua, & populo, & natione:*

Earum propriè animarum tantum est laudare Deum, quæ vel per gratiam sanctificatæ sunt, vel operam dant propriæ conversioni. Canticum novum perfectæ charitatis non convenit nisi iis, quæ sunt renovatæ per gloriam. Jam nunc in terris ponat in corde & in ore nostro canticum istud grata recognitio mysteriorum redemptionis, & spes consummationis eorum in cælo. Vivamus propter Deum, quandoquidem prop-

ter

B. JOANNIS APOSTOLI. CAP. 5. 157
ter Deum redempti sumus. . Adoranda ista electio electorum eleuet corda nostra ad eum, qui ejus auctor est, & replet nos gaudio sancto. Oremus velut sperantes esse de ipso numero, & benedicendo cum fiducia eum, à quo redempti sumus. Is est spiritus, ea praxis Ecclesiæ.

10 *Et fecisti nos Deo nostro regnum & sacerdotes: & regnabimus super terram.*

Religio Christiana nihil habet servile: omnia in ea sunt libera & regalia, quando perfecta charitas pellit inde timorem servilem & peccatum. Libertas & regia dignitas unius animæ constituent in eo, ut sit perfectè subjecta Deo: & regale ejus Sacerdotium in eo, ut offerat, consecret & uniat se illi cum J. Christo & per J. Christum. Charitas consummata ea omnia operatur in cælo: jam nunc in hac vita elaboremus, ut regnet in corde nostro.

11 *Et vidi, & audiui vocem Angelorum multorum in circuitu throni, & animalium, & seniorum: & erat numerus eorum millia millium,*

† Miss.
SS. Angel.
Dan. 7.
109

Omnes Angeli & omnes Sancti unicum chorum efficiunt, qui super terram & in cælo Deum laudat. . Oportet nos à terra esse abstractos, ut uniamus nos Ecclesiæ cælesti, & intremus in societatem cum angelis & sanctis, & hic in terris incipiamus per fidem canticum æternitatis.

12 *dicentium voce magnâ: Dignus est Agnus, qui occisus est, accipere virtutem, & divinitatem, & sapientiam, & fortitudinem, & honorem, & gloriam, & benedictionem.*

Clamor cordis magnus est, quando magna illi inest charitas. . J. Christus per mortem suam meritus est statum gloriæ totum divinum, exercitium potestatis suæ, manifestationem suæ divinitatis, sapientiæ suæ in stultitia crucis, virtutis gratiæ suæ in infirmitate hominum, & gloriæ suæ in opprobriis. . Discamus ab Ecclesiâ cælesti semper habere præ oculis J. Christum.

ut adoremus illum: non lassemur illi gratias agendo pro beneficio mortis ejus. Amemus sacrificium, quod nobis ejus memoriam conservat, & præsentem nobis reddit istam victimam, totam divinitate absorptam, sine diminutione humanitatis suæ.

13 *Et omnem creaturam, quæ in cælo est, & super terram, & sub terra, & quæ sunt in mari, & quæ in eo: omnes audiui dicentes: Sedit in throno, & Agno, benedictio, & honor, & gloria, & potestas in sæcula sæculorum.*

Omnes creaturæ Deo subjectæ sunt, faciunt voluntatem ejus, & conferunt ad gloriam ipsius. Unaquæque earum modo sibi proprio benedicit creatorem suum: homo & omnes spiritus Deum in illis laudant, quando non utuntur illis, nisi secundum Deum, & ex illis occasionem sumunt laudandi Deum. Beata illæ, quæ eum adorabunt & laudabunt in cælo, & in æternum benedicent agnum, qui eas liberaverit, & denuo consecraverit Deo per sanguinem suum!

14 *Et quattuor animalia dicebant: Amen. Et viginti quattuor seniores ceciderunt in facies suas: & adoraverunt viventem in sæcula sæculorum.*

Quàm dignus es, ô Deus meus, tu & Filius tuus, ut omnes creaturæ magnitudinem tuam prædicent, & majestatem tuam adorent! Omnis spiritus humiliet se coram te, & dicat unum *Amen* confessionis & agnitionis sanctitatis & supremæ dignitatis esse tui; adhesionis erga voluntates tuas; approbationis laudis, adorationis & admirationis œconomix operum tuorum, sapientiæ dispensationis tuæ; & ordinis, quem unaquæque creatura habet ad consilia tua super J. Christo & Ecclesia ejus.

CAPUT VI.

§. I. QUATUOR PRIMA SIGILLA APERIUNTUR;
VINCENS; BELLUM; FAMES ET PESTIS.

ET vidi quod aperuisset Agnus unum de septem sigillis, & audiui unum de quattuor animalibus, dicens, tamquam vocem tonitru: Veni, & vide.

Evangelium est velut tonitru, quod ab uno terræ limite ad alterum exauditur, ad invitandos homines, ut veniant ad J. Christum. Ipse est, qui revelat secreta regni Dei, qui aperit oculos, ut cognoscatur secretus ordo omnium rerum ad illum, ad formationem corporis, & stabilimentum regni ejus. Obediamus voci fidei: consideremus omnia in J. Christo, & J. Christum in omnibus.

2 Et vidi: & ecce equus albus, & qui sedebat super illum habebat arcum, & data est ei corona; & exivit vincens ut vinceret.

J. Christus Rex Regum, victor per resurrectionem suam, penetrat omnia & subjicit sibi per sanctitatem & puritatem Evangelii, & potentiam spiritus sui. Pax & prosperitas regnorum, potestas Regum, victoriæ triumphatorum, imperium ejus promovent, iis temporibus, quæ & præcesserunt & secuta sunt.

3 Et cum aperuisset sigillum secundum audiui secundum animal, dicens: Veni, & vide.

4 Et exivit alius equus rufus: & qui sedebat super illum, datum est ei ut sumeret pacem de terra, & ut invicem se interficerent, & datus est ei gladius magnus.

Equus rufus, figura cruentorum bellorum, quæ ad fidem disseminandam conducunt, uti Romanorum & aliorum populorum; & seditionum Judaicarum, quæ ad vindicandam J. Christi mortem, destruendos inimicos Evangelii, & disti-

dislipandum quod supererat umbrarum legis, templum, societatem iudeorum &c. contulerunt. Quis non adorabit potentiam Dei, ex tanto malo tantum bonum per J. Christum elicientis?

5 Et cum aperuisset sigillum tertium, audiui tertium animal, dicens: Veni, & vide. Et ecce equus niger: & qui sedebat super illum, habebat stateram tres bilibres hordei denario, & in manu sua.

6 Et audiui tamquam vocem in medio quattuor animalium dicentium: Bilibris tritici denario, & vinum & oleum ne laferis.

Fames & alia tristissima flagella sunt in manu J. Christi: ea iustâ staterâ ordinat & temperat vel ad bonum electorum suorum vel ad punitiōnem inimicorum. Ne adscribamus casui, aut solis generalibus naturæ regulis, copiam vel inopiam, corruptionem segetum, vel vinearum aut olearum conservationem; sed adoremus Deum in speciali earum rerum dispositione, quam ordinat per J. Christum secundum consilia sua. Ex mediis evangeliiis velut vox quædam resonat, quæ nos monet, ut ad omnia eventa quæ in mundo contingunt attentos nos reddamus, & ea christianis oculis spectemus.

7 Et cum aperuisset sigillum quartum, audiui vocem quarti animalis dicentis: Veni, & vide.

8 Et ecce equus pallidus: & qui sedebat super eum, nomen illi Mors, & infernus sequebatur eum, & data est illi potestas super quattuor partes terra, interficere gladio, fame & morte, & bestiis terra.

Eriam per ordinem ad J. Christum & ad salutem electorum Deus permittit ac ordinat varia morris genera, quæ homines rapiunt de superficie terræ. Omnia flagella Dei sunt in manu ejus, quia omne iudicium datum est illi, tanquam iudici vivorum & mortuorum. Permittamus nos ei, quoad modum quo vitam nostram finire voluerit: & oremus, ut eum ad gloriam suam & salutem nostram ordinet,

§. 2. SIGILLUM QUINTUM : MARTYRES VINDICTAM SANGUINIS SUI POSTULANTES.

9. *Et cum aperuisset sigillum quintum, vidi sub-*
tus altare animas interfectorum propter verbum Dei
& propter testimonium, quod habebant,

Ægrè mundus capit, quomodo Deus permit-
 tat mortem Martyrum, oppressionem bonorum,
 & afflictionem eorum, qui veritatem defendunt.
 mysterium est sigillo obsignatum, quodque so-
 la fides per lumen J. Christi comprehendit. Fe-
 lices victimæ veritatis & Evangelii, quod se
 adeo conformes videant & intimè unitas J. Chri-
 sto vero altari & veræ victimæ Dei! . Numquid
 hinc nata est antiqua consuetudo celebrandi su-
 per sepulchra Martyrum, & omnibus altaribus
 Ecclesiæ Catholicæ supponendi aliquid de reli-
 quiis eorum?

10. *Et clamabant voce magnâ, dicentes: Us-*
quequo Domine, (sanctus, & verus) non iudicas,
& non vindicas sanguinem nostrum de iis qui ha-
bitant in terra?

Sancti, consummati in charitate Dei & puro
 zelo sanctitatis regni & justitiæ ejus minus vin-
 dictam in seipsa desiderant, quàm destructionem
 regni peccati, conversionem peccatorum, ad-
 impletionem consiliorum Dei, adventum regni
 ejus perfecti, & omnes effectus, quibus utitur
 ad punitionem peccatorum.. Eam debet ipse san-
 ctitati esse sui, quæ peccatum pati non potest
 nisi cogat illud in ordinem vel misericordiæ vel
 justitiæ suæ, & veritati verbi sui, per quod ad
 hoc seipsum obligavit.. Sancti, tum qui in cæ-
 lo, tum qui in terra sunt, postulant secundum J.
 Christi adventum, sicuti Patriarchæ & justi ad
 primum adspirarunt.

11. *Et data sunt illis singula stola alba: & di-*
ctum est illis ut requiescerent adhuc tempus modicum.
donec compleantur conservi eorum, & fratres eorum
qui interficiendi sunt sicut & illi, Quam

Quam magnificè ornata est anima, quando pro veste habet sanctitatem & gloriam ipsius J. Christi! Deus cum Sanctos honoret, docet nos eosdem honorare. . Mundus non subsistit, nisi propter J. Christum & membra ejus; Deus differt & ordinat punitionem impiorum & nationum infidelium, secundum quod exigit bonum electorum ejus, consilium formandi corpus suum, & implendi prædestinatum numerum beatorum, quorum plures adhuc reprobis mixti sunt. Nec nos laboremus, nisi propter ipsum & regnum ejus.

§. 3. SIGILLUM SEXTUM: TERROR IMPROBORUM IN DIE IRÆ AGNI.

12 Et vidi cum aperuisset sigillum sextum: & ecce terra motus magnus factus est, & sol factus est niger tamquam saccus cilicinus: & luna tota facta est sicut sanguis:

Tempus & signa præcurrentia vindictam Dei, sextum secretum Agni reservatum. Omnes creaturæ prædicant poenitentiam, & monent peccatores, ut præveniant iram Dei; quemadmodum omnes insurgent adversus eos, & conspirabunt ad punitionem eorum, quando præterierit tempus misericordiæ. Hæc sunt fausta signa, & felicia prognostica salutis, tremere ex timore judiciorum ejus, lugere tristitia salutaris, fundere saltem cordis sanguinem, hoc est lacrymas, ex dolore de peccatis nostris.

13 Et stellæ de calo ceciderunt super terram, sicut ficus emittit grossos suos cum à vento magno movetur.

Timeamus tempus tentationis & probationis. Stellæ cadunt, quando animæ fide & pietate sua fulgentes sinunt se peccato corrumpi aut excidunt Cælo Ecclesiæ per apostasiam.

14 Et calum recessit sicut liber involutus: & omnis mons, & insula de locis suis mota sunt:

Quid

Quid fiducia potest in bonis terrenis, aut creaturarum illecebris reponi? Quam præstat voluntariè se iis privare, antequam mors & justitia Dei eorum aspectum & fruitionem nobis invitis eripiat. Affectum nostrum figamus Cælo & terræ viventium, quæ nulli sunt vicissitudini obnoxia.

15 *Et reges terræ, & principes, & tribuni, & divites, & fortes, & omnis servus, & liber, absconderunt se in speluncis, & in petris montium:*

Terribilis imago nihili hominum, cujuscumque conditionis sint, coram Deo; & extremæ desolationis, ad quam redigentur ante faciem supremi judicis etiam ii, qui omnibus timorem incutiunt super terram in hac vita. . Mors & timor justitiæ Dei omnia reducit ad æqualitatem. Ista igitur differentia conditionum, quæ modo alios inflat, alios dejicit, nihil est coram Deo.

16 *Et dicunt montibus, & petris: Cadite super nos, & abscondite nos à facie sedentis super thronum, & ab ira Agni.*

Quanta in peccatoribus fidei extinctio, quod putent se posse latere & effugere justitiam Dei. Recursum habeamus ad misericordiam & benignitatem Agni, antequam in iram convertantur: vulnera & crux ejus sunt azilum nostrum, non speluncæ vel petreæ montium. Beati, qui per secessum, cujus occupatio sint oratio, poenitentia & opera bona, præveniunt ista desideria inutilia & stulta.

17 *Quoniam venit dies magnus ira ipsorum: & quis poterit stare?*

Quo major fuit Agni mansuetudo, eo erit justior ira in eos, qui sanguine ejus abusi fuerint. . Quis potest capere, quid sit creatura rea coram Deo, qui erga ipsam non nisi justitia futurus est? Constituamus nos sæpe in præsentia istius judicis per fidem vivam judiciorum ipsius: judicemus & puniamus nos ipsos, antequam ipse judicaturus & puniturus adveniat.

C A P U T VII.

§. I. QUATUOR ANGELI TENENTES QUATUOR VENTOS. SERVI DEI IN FRONTE SIGNATI.

Post hac vidi quattuor Angelos stantes super quattuor angulos terra, tenentes quattuor ventos terra, ne flarent super terram, neque super mare, neque in ullam arborem.

Angeli æquè sunt ministri misericordiæ, atque executores justitiæ Dei. Suspendunt illius effectus secundum ejus consilia, expectantes ab eo præscripta momenta. De natura per voluntatem ejus disponunt, ad accelerendam vel differendam punitionem populorum. Utile est sic assuescere spectare diversas mutationes dexteræ Dei.

† Festo
Omn.
Sanct.

2 † Et vidi alterum Angelum ascendentem ab ortu solis, habentem signum Dei vivi: & clamavit voce magnâ quattuor Angelis, quibus datum est nocere terra, & mari,

Imago subordinationis Pastorum Ecclesiæ, in subordinatione Angelorum. Primi eorum accipiunt à Jesu Christo vero sole oriente, mandata Dei, nec eorum altitudinem indagare, aut secretum penetrare præsumunt, sed significant ea Angelis inferioribus, ut exequantur. Episcopi, qui sunt angeli primi ordinis, muniti sigillo & auctoritate Dei, depositarii voluntatum ejus in verbo ipsius, pleni zelo & ardore, ut eas cognosci & adimpleri faciant, debent instruere Pastores inferiores medlis efficacibus, quæ sint veluti vox valida, quæ undique exaudiatur.

3 Dicens: Nolite nocere terra, & mari, neque arboribus, quoadusque signemus servos Dei nostri in frontibus eorum.

Novit Deus quos elegit. Omnia ordinem habent ad eorum salutem. Flagella suspenduntur, ut tempus illis concedatur se convertendi, aut ad mensuram gratiæ ipsis destinatam pervenienti.

di. Quam digna est amore, gratitudine & fidei correspondentia, ista applicatio!. Character christianorum, crux est; sed magis oportet eam in corde, quam in fronte gerere. Corde enim Jesu Christo servitur, & signum exterius, quod de eo testimonium perhibet, est fidelitas in facienda fidei professione, & vita christiana usque ad mortem agenda, mortem autem crucis, si necesse sit.

4 Et audiivi numerum signatorum, centum quadraginta quattuor millia signati, ex omni tribu filiorum Israel.

5 Ex tribu Juda duodecim millia signati: Ex tribu Ruben duodecim millia signati: Ex tribu Gad duodecim millia signati:

6 Ex tribu Aser duodecim millia signati: Ex tribu Nephthali duodecim millia signati: Ex tribu Manasse duodecim millia signati:

7 Ex tribu Simeon duodecim millia signati: Ex tribu Levi duodecim millia signati: Ex tribu Issachar duodecim millia signati:

8 Ex tribu Zabulon duodecim millia signati: Ex tribu Joseph duodecim millia signati: Ex tribu Benjamin duodecim millia signati.

Numeri isti determinati figuræ sunt numerati, ac fixi electorum ex Judæis, qui soli ex illo populo sunt veri Israelitæ, & vera posteritas Abrahamæ, non per circumcisionem, nec per legem, sed per adoptionem divinam, gratiam J. Christi, & obedientiam fidei. Deum benedicamus, quod duritia & ingratitude Judæorum vinci se non siverit. Ex parte nostra fideles simus in conservando characterē istius adoptionis, sigillo Spiritus Sancti, imagine & signo virtutum J. Christi, si volumus ab eo agnosci, tanquam qui simus de populo ejus electo.

§. 2. SANCTI INNUMERABILES DEUM LAUDANTES. CANTICUM ET ADORATIO ANGELORUM.

9 Post hæc vidi turbam magnam, quam dinumerare

C A P U T VII.

§. I. QUATUOR ANGELI TENENTES QUATUOR VENTOS. SERVI DEI IN FRONTE SIGNATI.

1 **P**ost hac vidi quattuor Angelos stantes super quattuor angulos terra, tenentes quattuor ventos terra, ne flarent super terram, neque super mare, neque in ullam arborem.

Angeli æquè sunt ministri misericordiæ, atque executores justitiæ Dei. Suspendunt illius effectus secundum ejus consilia, expectantes ab eo præscripta momenta. De natura per voluntatem ejus disponunt, ad accelerendam vel differendam punitionem populorum. Utile est sic assuescere spectare diversas mutationes dexteræ Dei.

2 † Et vidi alterum Angelum ascendentem ab ortu solis, habentem signum Dei vivi: & clamavit voce magnâ quattuor Angelis, quibus datum est nocere terra, & mari,

† Festo
Omn.
Sanct.

Imago subordinationis Pastorum Ecclesiæ, in subordinatione Angelorum. Primi eorum accipiunt à Jesu Christo vero sole oriente, mandata Dei, nec eorum altitudinem indagare, aut secretum penetrare præsumunt, sed significant ea Angelis inferioribus, ut exequantur. Episcopi, qui sunt angeli primi ordinis, muniti sigillo & auctoritate Dei, depositarii voluntatum ejus in verbo ipsius, pleni zelo & ardore, ut eas cognosci & adimpleri faciant, debent instruere Pastores inferiores mediis efficacibus, quæ sint veluti vox valida, quæ undique exaudiat.

3 Dicens: Nolite nocere terra, & mari, neque arboribus, quoadusque signemus servos Dei nostri in frontibus eorum.

Novit Deus quos elegit. Omnia ordinem habent ad eorum salutem. Flagella suspenduntur, ut tempus illis concedatur se convertendi, aut ad mensuram gratiæ ipsis destinatam pervenienti.

B. JOANNIS APOSTOLI. CAP. 7. 165
di. Quam digna est amore, gratitudine & fidei
correspondentia, ista applicatio!. Character chri-
stianorum, crux est; sed magis oportet eam in
corde, quam in fronte gerere. Corde enim Jesu
Christo servitur, & signum exterius, quod de
eo testimonium perhibet, est fidelitas in facienda
fidei professione, & vita christiana usque ad mor-
tem agenda, mortem autem crucis, si necesse sit.

4 Et audiui numerum signatorum, centum qua-
draginta quattuor millia signati, ex omni tribu fi-
liorum Israel.

5 Ex tribu Juda duodecim millia signati: Ex tri-
bu Ruben duodecim millia signati: Ex tribu Gad
duodecim millia signati:

6 Ex tribu Aser duodecim millia signati: Ex
tribu Nephthali duodecim millia signati: Ex tribu
Manasse duodecim millia signati:

7 Ex tribu Simeon duodecim millia signati: Ex
tribu Levi duodecim millia signati: Ex tribu Issa-
char duodecim millia signati:

8 Ex tribu Zabulon duodecim millia signati: Ex
tribu Joseph duodecim millia signati: Ex tribu Ben-
jamin duodecim millia signati.

Numeri isti determinati figuræ sunt numeri
rati, ac fixi electorum ex Judæis, qui soli ex illo
populo sunt veri Israelitæ, & vera posteritas
Abrahæ, non per circumcisionem, nec per le-
gem, sed per adoptionem divinam, gratiam J.
Christi, & obedientiam fidei. Deum benedica-
mus, quod duritia & ingratitude Judæorum
vinci se non siverit. Ex parte nostra fideles si-
mus in conservando caractere istius adoptio-
nis, sigillo Spiritus Sancti, imagine & signo vi-
rtutum J. Christi, si volumus ab eo agnosci, tan-
quam qui simus de populo ejus electo.

§. 2. SANCTI INNUMERABILES DEUM LAU-
DANTES. CANTICUM ET ADORATIO
ANGELORUM.

9 Post hæc vidi turbam magnam, quam dinu-
merare

merare nemo poterat, ex omnibus gentibus, & tribubus, & populis, & linguis: stantes ante thronum, & in conspectu Agni, amicti stolis albis, & palma in manibus eorum:

10 Et clamabant voce magnâ dicentes: Salus Deo nostro, qui sedet super thronum, & Agno.

Miremur structuram & unitatem mirabilem corporis mystici J. Christi, ex tam differentibus inter se partibus compositi. Honor primatus cedit Judæis, sed numeri prærogativa gentilibus. Verus christianus in hac vita est à terra abstractus, consecratus & applicatus Deo, vivit in præsentia ejus, & certat sub oculis J. Christi pro conservanda pretiosa stola innocentiae & justitiae. In Cælo creatura victrix pro corona accipit quandam sanctitatis & gloriæ divinæ velut asperginem, laudat Deum, & æternum J. Christo testimonium perhibet super victoria ejus de mundo & de peccato, & super opere redemptionis & salutis suæ. An potest cor plenum Deo & misericordiis ejus sibi temperare, quo minus prodat & effundat lætitiâ & gratitudinem suam?

11 Et omnes Angeli stabant in circuitu throni, & seniorum, & quatuor animalium: & ceciderunt in conspectu throni in facies suas & adoraverunt Deum,

Imago sanctuarii Ecclesiæ Catholicæ, ubi Sacerdotes & totus clerus thronum Dei & altare agni circumdant, & uniunt se Angelis in adoratione & laude Divina. Quis potest hic spectare Angelos sancto quodam horrore percussos, & in veneratione & adoratione exinanitos; quem non pudeat sistere se irreverenter coram Deo, & profanare templa ejus scandalosa immodestia.

12 Dicentes, Amen. Benedictio, & claritas, & sapientia, & gratiarum actio, honor, & virtus, & fortitudo Deo nostro, in sæcula sæculorum, Amen. &

Societas Angelorum & Sanctorum Ecclesiæ triumphantis & Ecclesiæ militantis ad adorandum

B. JOANNIS APOSTOLI. CAP. 7. 167
dum & laudandum Deum & J. Christum, invi-
tat nos, ut istis choris cælestibus ad solemnem
cultum illi exhibendum nos uniamus. An-
geli per istud *Amen* omnia officia humana pera-
gunt, adorant velut supra se elevatum per divi-
nitatem & potestatem suam & gloriam vitæ suæ
resuscitatæ, eum, qui infra ipsos in vita sua mor-
tali se demiserat, & faciunt velut confessionem
fidei gratiæ J. Christi, agnoscendo cum omni-
bus Sanctis, nos illi debere victoriam de omni-
bus inimicis nostris.

§. 3. PASSIONES GLORIA CORONATÆ, STO-
TÆ DEALBATÆ IN SANGUINE AGNI.

13 † *Et respondit unus de senioribus, & dixit mi-* † Plurim
hi: Hi, qui amicti sunt stolis albis, qui sunt? & Mart.
unde venerunt?

Occupatio sancta & utilis est, comparare sta-
tum fidelem Sanctorum in cælo, cum statu eo-
rum super terram, ubi ignoti sunt, contempti,
derelicti &c. Quanta differentia inter judicium
Dei & judicium hominum!

14 *Et dixi illi: Domine mi, tu scis. Et dixit*
mihi: Hi sunt, qui venerunt de tribulatione mag-
na, & laverunt stolas suas, & dealbaverunt eas
in sanguine Agni.

Nullus sanctus est, qui per afflictiones proba-
tus & purificatus non fuerit. Nullus, cui non
fuerit opus lavari in sanguine J. Christi, quique
ei non debeat suam sanctificationem. Passiones
capitis redimunt, sanctificant & consecrant mem-
bra ejus; passiones membrorum honorant, ad-
implent & applicant passiones capitis. O Ag-
nus Dei, lava me magis & magis! ô adorande
sanguis, penetra, emolli, purifica cor meum.

15 *Ideo sunt ante thronum Dei, & serviunt ei*
die ac nocte in templo ejus: & qui sedet in throno,
habitabit super illos.

Sinus Dei, id est ipse Deus, velut recipiens
servos

servos suos in sinum paternæ charitatis suæ, & consummans eos in unitate sua, est ipsemet thronus suus, templum suum, habitatio sua, ubi beati cultum & officia sua illi ut regi suo persolvunt, acquiescunt in ipso velut summo bono suo, ubi proteguntur velut in azylo quodam & sanctuario. Jam tum hic incipimus in J. Christo & in Ecclesia percipere ea commoda per fidem & charitatem.

Isa. 49.
10,

16 *Non esurient, neque sitient amplius, nec cadet super illos sol, neque ullus aestus:*

Quam famem, quamve sitim pati possent ii, qui nutriuntur pane, qui Deus ipse est, satiantur gloriâ ipsius, inebriantur torrente deliciarum ejus? Nullus error, nulla tentatio, nullus criminofus ardor, ubi regnat plenitudo & pax charitatis, & ubi nullo velo medio cernitur veritas. O fons veritatis, illumina nos! ô plenitudo charitatis, accende nos! ô pax æternitatis, attrahe, suscipe, posside nos in æternum.

Isa. 25.
8.

Infr. 21.
4.

17 *Quoniam Agnus, qui in medio throni est, reget illos, & deducit eos ad vitæ fontes aquarum, & absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum.*

O Agne, qui meritus es per mortem tuam, ut esses supremus Pontifex gregis Dei, dirige nos, pascere nos, defende nos. Sequamur humilem & patientem, si volumus ei sociari in throno & in gloria. Quo posset nos deducere is, qui est veritas, qui vita, qui Deus; nisi ad veritatem, ad vitam ipsam, & in sinum Dei totius consolationis? Quanto in pretio nobis esse debent illæ lacrymæ, quas Deus ipse exterfurus est! Qui nihil vult pati, ut tale gaudium mereatur, nunquam erit particeps illius.

C A.

CAPUT VIII.

§. 1. SEPTIMUM SIGILLUM APERTUM. SEPT-
TEM ANGELI CUM TUBIS SUIS. ORATIONES
SANCTORUM. IGNIS CONJECTUS IN TER-
RAM.

1 **E** T cum aperuisset sigillum septimum, factum
est silentium in calo, quasi mediâ horâ.

Sigillum seu mysterium, quod J. Christus
cognoscit solus, velut judex cæli & terræ, est
judicium Dei in improbos, tempus vindictæ,
separationis electorum & reproborum, & fors
utrorumque. Quis sine horrore potest cogitare
iram Dei, cum Angeli & beati eâ percellantur,
ejus adorent sanctitatem, mirentur justitiam,
& eventum expectent venerabundo silentio?

2 Et vidi septem Angelos stantes in conspectu
Dei: & data sunt illis septem tubæ.

Angeli Deo proximi eliguntur, ut annuntient
judicia ejus, & iræ ministri sint. Igitur Sacerdo-
tes, qui sunt prædicatores & ministri miseri-
cordiæ ipsius, magis quam justitiæ, vel potius
miseri cordis justitiæ, quæ in pœnitentia exerce-
tur, quam arctè debent esse Deo uniti & adstri-
cti per orationem, vivere in præsentia ipsius, &
attentos se præbere voluntatibus ejus?

3 Et alius Angelus venit, & stetit ante altare
habens thuribulum aureum: & data sunt illi incen-
sa multa, ut daret de orationibus sanctorum omnium
super altare aureum, quod est ante thronum Dei.

Tota Ecclesia gemit in justis durante cursu sæ-
culorum. Gemet adhuc amplius in fine, ut in-
vocet J. Christum de summo Cælorum & acce-
leret adventum ejus, & finem peccati. Angelus
protector Ecclesiæ, offert Deo orationes ejus
sine detrimento oblationis principalis, & so-
lius necessariæ, quæ fit per J. Christum. Angeli
sunt imago Sacerdotum, qui offerunt Deo ora-

tiones fidelium, quarum bonus odor coram Deo sunt merita J. Christi: quemadmodum dignitatem iis conciliat persona divina naturæ nostræ unita. Ipse est altare, super quo offerenda sunt, quæcumque offeruntur Deo; & ignis sacrificii istius est Spiritus ejus, qui est ipsa charitas.

4 *Et ascendit fumus incensorum de orationibus sanctorum de manu Angeli coram Deo.*

Meminerimus in orationibus nostris necessarium esse, ut eas uniamus meritis J. Christi, & per Angelos adjuvemur, ut ad altare istud adorandum perferantur. Si cor non sit elevatum in Deum, quomodo ad illum provehet orationes suas? Si in terram recidit, adhærendo falsis ejus bonis, & miscendo se deplorandis ejus gaudiis, quomodo perseverabit in gemitu cordis?

5 *Et accepit Angelus thuribulum, & implevit illud de igne altaris, & misit in terram, & facta sunt tonitrua, & voces, & fulgura, & terra motus magnus.*

Altare est ipse J. Christus; qui inde egreditur est zelus ardens, quo vult ministros suos inflammari, ut annuncient judicia Dei, & adducant peccatores ad fugiendam iram ejus per penitentiam. Illuminare mentem, commovere conscientias, timorem incutere peccatoribus, pravam eorum quietem turbare, sunt salutares effectus per prædicationem producendi.

6 *Et septem Angeli, qui habebant septem tubas, preparaverunt se ut tuba canerent.*

Postquam Deus continuit vindictam suam, & orationes sanctorum ac zelus prædicatorum nihil peccatori profuerunt, furor ejus exardescit. Angeli sunt executores ejus in eos, qui misericordiam ejus contempserunt; quemadmodum sunt ministri misericordiæ erga eos, qui hereditatem accipiunt salutis.

§. 2. TUBA PRIMA; GRANDIO IGNEA SUPER
TERRAM; SECUNDA; MONS IGNEUS
IN MARI.

7 Et primus Angelus tubâ cecinit, & facta est grando, & ignis, mista in sanguine, & missa est in terram, & tertia pars terræ combusta est, & tertia pars arborum concremata est, & omne fœnum viride combustum est.

Sic, ô Deus, percutis superbos mundi, qui extollunt se, ut Cedri Libani; sic evertis eorum fortunas, & spes vanas annihilas per herbam virentem figuratas. Sic & nos punis, quando uteris grandine, aëre, elementis ad disperdenda bona terræ ad inducendam famem.

8 Et secundus Angelus tubâ cecinit: & tamquam mons magnus igne ardens missus est in mare, & facta est tertia pars maris sanguis.

9 Et mortua est tertia pars creaturæ eorum quæ habebant animas in mari, & tertia pars navium interiit.

Nihil est quod satis possit nobis repræsentare, quam sit terribilis Justitia Dei: mons igneus conterens homines in eos ruendo, rudis tantum est ejus adumbratio. Deus in ira sua sæpè utitur potestatibus terræ, quæ sunt velut montes ejus, ad eam funestis bellis devastandam, ad destruenda regna ferro & igne, & puniendos populos significatos in Scriptura per aquas maris.

§. 3. TUBA TERTIA; STELLA ABSYNTHIUM
IN FLUMINA. QUARTA; OBSCURATIO
STELLARUM.

10 Et tertius Angelus tubâ cecinit: & cecidit de calo stella magna, ardens tamquam facula, & cecidit in tertiam partem fluminum, & in fontes aquarum:

11. Et nomen stella dicitur absynthium, & facta est tertia pars aquarum in absynthium: &

multi homines mortui sunt de aquis: quia amara facta sunt.

Pestilentia & morbi contagiosi sunt id maxime flagellum quod videtur è cælo venire, & elementa inficere. Sed adhuc terribilius est iudicium Dei in lapsu eorum hominum, qui auctoritate, scientiâ vel pietate eminere visi sunt, quique salutare aquas Verbi Dei & virtutum christianarum mutant in venenum mortiferum. Sufficit unus Doctor perversus ad evertendam fidem & Ecclesiam in pluribus provinciis. Domine, serva nos à pœna tam terribili, cuius adhuc funestos effectus nimium sentimus.

12 *Et quartus Angelus tubâ cecinit: & percussa est tertia pars solis: & tertia pars lunæ, & tertia pars stellarum, ita ut obscuraretur tertia pars eorum, & diei non luceret pars tertia, & noctis similiter.*

Iusta & terribilis pœna, quæ peccatorem privat lumine, quo abusus est! Quales in Ecclesia tenebræ, quando veritates evangelii obscurantur, Verbum Dei in oblivionem venit, cognitio solis justitiæ, Spiritus Ecclesiæ, doctrina Doctorum ejus quodammodo disparent culpâ Pastorum! O Sol justitiæ, ne te nobis abscondas, operare potius in nobis rectum usum luminis tui. Quando ii, qui debent fideles illuminare incidunt in cæcitatem, & fiunt nostræ tenebræ, unde illis affulgebit lumen? Justitia ferè semper relinquit in hoc mundo locum misericordiæ. Relinquit hic modicum aliquod lumen peccatori, quo in viam redeat.

13 *Et vidi, & audiivi vocem unius aquilæ volantis per medium cali, dicentis voce magnâ: Væ, væ, væ habitantibus in terra, de cæteris vocibus trium Angelorum, qui erant tubâ canituri.*

Præmonitiones quæ eam præcedere solent maxima flagella. Adeo Deus desiderat salutem nostram,

B. JOANNIS APOSTOLI. CAP. 9. 173
stram, & velut invitus punit. . Quando Deus
Ecclesiæ suæ concedit unum de servis suis in
modum aquilæ elevatum scientiâ & gratiâ suâ,
& abstractione à rebus terrenis, ut prædicet poe-
nitentiam, pariter punit admodum severe ab-
usum verbi & comminationum ejus.

C A P U T IX.

§. I. TUBA QUINTA; MONSTRUM SPECIE
LOCUSTÆ, EGRESSUM DE ABYSSO.

ET quintus Angelus tubâ cecinit: & vi-
di stellam de cælo cecidisse in terram, &
data est ei clavis putei abyssi.

Diabolus, stella de cælo in infernum lapsa,
præcipitat subinde de cælo Ecclesiæ lucidissimas
stellas, quæ deinde sunt instrumenta ejus ad
seducendos populos & complendum infernum.
Quid potest ex illa abyssio, quæ est regnum
tenebrarum & cupiditatis, aliud extrudere,
quàm cupiditatem, errores, illusionem & pec-
catum?

2 Et aperuit puteum abyssi: & ascendit fumus
putei: sicut fumus fornacis magna: & obscura-
tus est sol & aer de fumo putei:

Quod est os abyssi, nisi superbia & amor
proprius, per quem in eam intratur, & unde
omnes prodeunt tentationes. Fumus superbiæ,
vanitatis & præsumptionis est primus effectus
cupiditatis, quæ est ista fornax ardens. Quot
seductores & falsi prophetae! quot hæreses, quot
illusiones, quot sectæ inde in Ecclesiam diffundun-
tur! Quantæ tenebræ in mentem humanam!
fumus iste aufert illi conspectum Dei, obscu-
rat fidem mysteriorum J. Christi Solis justitiæ,
& veritatem evangelii.

3 Et de fumo putei exierunt locustæ in terram,
& data est illis potestas, sicut habent potestatem
scorpiones terra:

Locustæ istæ super terram diffusæ, sunt hæresarchæ, falsi Doctores, corruptores evangelii, qui inundant & desolant Ecclesiam, & cordibus mortifera vulnera punctiõibus infligunt. Libera, Domine, Ecclesiam tuam ab hujusmodi tam periculosis scorpionibus.

4 & præceptum est illis ne laderent fœnum terræ, neque omne viride, neque omnem arborem: nisi tantum homines, qui non habent signum Dei in frontibus suis:

Qui signum Dei, quod est Spiritus Sanctus, non gerit in fronte, nec characterem habet veri Christiani, qui est fides viva in J. Christum, & amor perseverans crucis & evangelii ejus; non evitabit punctiões venenatas corruptorum evangelii. Non possunt ei nocere, cujus fides est humilis & depressa, ut herbæ; spes viva, ut viridia; & charitas fructibus abundans, ut arbor.

5 Et datum est illis ne occiderent eos; sed ut cruciarent mensibus quinque: & cruciatus eorum, ut cruciatus scorpii cum percutit hominem.

Dens punit lentè per gradus ut peccator recurrat ad poenitentiam. Qui fidelis est fidei & legi Dei, fruitur altâ pace in corde suo; apostatæ & peccatores patiuntur remorsus conscientiæ, similes punctiõibus scorpionum.

Isa. 2. 6 Et in diebus illis quarent homines mortem,
19. & non invenient eam: & desiderabunt mori, &
Osea 10. fugiet mors ab eis.

8. Imago malæ conscientiæ exagitata metu judiciorum Dei & propriorum peccatorum remorsibus. Impius vellet in se omnia mori. Æternum mortis desiderium sine facultate moriendi, erit iusta poena nimii amoris vitæ; & status intolerabilior ipsâ morte.

Luc. 23. 30. Sap. 16. 2. 7 Et similitudines locustarum, similes equis paratis in prælium: & super capitæ earum tamquam coronæ similes auro: & facies earum tamquam facies hominum.

Hæc

7 Hæc est figura miserorum Doctorum, qui semper parati sunt ad impugnandam veritatem, qui larvâ falsæ virtutis contecti, & sub prætextu humanitatis & providæ indulgentiæ, seducunt homines, & accommodant se eorum passionibus, ut satisfaciant propriæ cupiditati & passioni dominandi.

8 *Et habebant capillos sicut capillos mulierum; & dentes earum, sicut dentes leonum erant:*

Relaxatio disciplinæ, oppositio respectu sanctæ severitatis evangelii, mundana capilli compositio, ornatus superflui, invidia, detractio, calumniæ dentibus leonum mordaciores, sunt fructus corruptorum fidei & pietatis evangelicæ.

9 *Et habebant loricas sicut loricas ferreas. & vox alarum earum sicut vox currum equorum multorum currentium in bellum:*

Cor sibi lapideum faciunt per obstinationem & inobedientiam suam. Alii reddunt viscera divitum ferrea & ænea adversus pauperes, assuefaciunt illos & assuescunt i. sinet strepitui passionum suarum, & tumultui negotiorum mundi, qui impedit eos, ne vocem veritatis audiant & testimonium conscientiæ suæ adversum se.

10 *Et habebant caudas similes scorpionum, & aculei erant in caudis earum: & potestas earum nocere hominibus mensibus quinque: & habebant super se*

Proditio, fallaciæ, calumniæ, quid sunt aliud, quàm aculeus scorpionis? . Prava doctrina hypocrisis conjuncta est scorpio, cujus venenum in cauda ejus. Deus est dominus progressuum & directionis ejus, permittit aut reprimat eos secundum consilia sua.

11 *Regem angelum abyssi, cui nomen Hebraicè Abaddon, Græcè autem Apollyon, Latine habens nomen Exterminans.*

Quodnam caput, nisi Diabolum possunt habere, qui in hoc elaborant, ut stabiliant reg-

num ejus, diffundendo errorem, comprobando cupiditatem, & exterminando charitatem? Qui facit opera diaboli, & obedit desideriis ejus, fit unum ex membris & subditis ejus: nec sentit.

12 *Va unum abiit, & ecce veniunt adhuc dua
va post hac.*

Aliud ex alio malum in eum, qui reddit se inimicum Dei, destruendo doctrinam, impugnando veritatem & conculcando legem ejus. Qui non proficit ex primis castigationibus, inde peior efficitur, & novas in se provocat.

§. 2. TUBA SEXTA EXERCITUS EQUORUM
CAPITIBUS LEONINIS ET CAUDIS
SERPENTINIS.

13 *Et sextus Angelus tubā cecinit: & audiui
vocem unam ex quattuor cornibus altaris aurei, quod
est ante oculos Dei.*

De J. Christo glorioso, qui est verum altare Dei, egreditur judicium in impios, æquè atque gratia in electos. Mala servorum Dei, & sanguis effusus propter J. Christum, provocant & postulant, ut ita loquamur, vindictam Dei, uti & sanguis ipsius J. Christi.

14 *Dicentem sexto Angelo, qui habebat tubam: Solve quattuor Angelos, qui alligati sunt in
flumine magno Euphrate.*

Diabolus non potest nocere hominibus, nisi in quantum J. Christus ipsi permittit. Vicit eum per crucem & captivum detinet. Nec justī, nec impī quidquam patiuntur, nisi secundum voluntatem ejus. Quoties & quot in occasionibus J. Christus dæmonem alligavit respectu nostri? Sit eo nomine in æternum benedictus.

15 *Et soluti sunt quattuor Angeli, qui parati
erant in horam, & diem, & mensem, & annum,
ut occiderent tertiam partem hominum.*

Da-

Dæmon semper paratus, & semper in impatientia est, ut homini noceat. Quàm necessarium est vigilare & orare ! Tempus & circumstantiæ, in quibus Deus permittit illi nocere, ad unum usque momentum descripta sunt. Qui ad istam veritatem attentus est, omnibus malis evenientibus, velut à voluntate Dei profectis se subicit.

16 *Et numerus equestris exercitus vicies millies dena millia. Et audiui numerum eorum.*

Numerus tentationum, quibus obnoxii sumus, & hostium invisibilium, qui nos impugnant, innumerabilis est; celeritas & malignitas telorum ipsorum ignitorum, incomprehensibilis. Sed omnium numerus & mensura constat sapientiæ Dei. Tu solus, Domine, potes illis in nobis resistere.

17 *Et ita vidi equos in visione: & qui sedebant super eos, habebant loricas igneas, & hyacinthinas, & sulphureas, & capita equorum erant tamquam capita leonum: & de ore eorum procedit ignis, & fumus, & sulphur.*

18 *Et ab his tribus plagis occisa est tertia pars hominum, de igne, & de ore fumo, & sulphure, quæ procedebant de ore ipsorum.*

Levis adumbratio effectuum iræ Dei: sed nimium vera imago hominum eorum, quos ira, superbia & vindicta animant ad perniciem inimicorum suorum. Passiones istæ, & bellum inde ut plurimum nascens, tertiam perdunt hominum partem.

19 *Potestas enim equorum in ore eorum est, & in caudis eorum. nam caudæ eorum similes serpentibus, habentes capita: & in his nocent.*

Quando spiritus vindictæ armat maledicentiâ, calumniis & verbis injuriis linguam hominis; non jam amplius homo est, sed fera bestia. Nihil hâc passione ingeniosius, nihil fallacius, nihil similis callidæ serpentis malitiæ.

20 *Et ceteri homines, qui non sunt occisi in his plagis,*

plagis, neque pœnitentiam egerunt de operibus manuum suarum, ut non adorarent damonia, & simulacra aurea, & argentea, & ærea, & lapidea, & lignea, quæ neque videre possunt, neque audire, neque ambulare:

Quàm verum illud est, ô Deus meus, solius gratiæ tuæ esse convertere peccatorem, cum id ne maximè quidem terribilia flagella tua efficiant! Quo mundus fini suo propinquior est, eo magis videtur inconvertibilis; quo magis impius appropinquat morti, eo magis cor ejus induratur. . Adorat homo, quod amat, Cor pro Deo colit creaturas quibus adhæret. . Species quædam idololatriæ est amare pompas diaboli. . Aurum, & quidquid vanitati & curiositati dumtaxat servit, spectat ut Deum suum, qui ea accumulât, cum interim finit fame perire membra J. Christi.

21 Et non egerunt pœnitentiam ab homicidiis suis, neque à veneficiis suis, neque à fornicatione sua, neque à furtis suis.

Utinam illa crimina essent tantum eorum sæculorum, quibus regnabat idololatria, aut extremorum temporum, nec impœnitentia tam esset vulgaris, quam modo est. Multi se reputant ab his peccatis immunes, dum interim occidunt proximum in honore suo per detractiones suas, inficiunt illum veneno pravorum sermonum suorum, scandalosis nuditatibus suis, aliisque exemplis malis corrumpunt, & creditores suos spoliant per luxum & injustitiam suam.

C A P U T X.

§. I. ANGELUS TENENS PEDEM ALTERUM SUPER TERRAM, ALTERUM SUPER MARE. TONITRUA.

1 **E**T vidi alium Angelum fortem descendentem de calo amictum nube, & iris in capite ejus &

& facies ejus erat ut sol, & pedes ejus tamquam columna ignis:

Imago Filii Dei descendentis de Cælo ad salvandum & ad judicandum mundum. Angelus est, seu missus à Patre suo, sed æqualis illi in potestate; splendor gloriæ ejus, sed amictus nube carnis nostræ: pax hominum, mediator novi Testamenti, sol mundi renovati, fulcimentum, robur, lumen, & principium charitatis Ecclesiæ suæ per Spiritum suum.

2 *Et habebat in manu sua libellum apertum: & posuit pedem suum dexterum super mare, sinistrum autem super terram.*

J. Christus est liber Dei, in quo omnia consilia ejus scripta continentur, in cujus manu est fors electorum & reproborum, omnis gratia & omne judicium, vita & mors. Omnis potestas in omnes homines illi data est. Qui non subjicitur illi amore, vi serius aut citius subjicietur.

3 *Et clamavit voce magna, quemadmodum cum leo rugit. Et cum clamasset, locuta sunt septem tonitrua voces suas.*

Postquam vox sanguinis Agni postulaverit peccatoribus misericordiam usque ad extremum diem, convertetur in fine mundi in rugitum leonis ad postulandam justitiam in contemptum istius sanguinis.. Minæ iræ Dei totidem sunt tonitrua. Ii, quos ea non excitant, inviti excitabuntur per vocem vindictæ ejus.

4 *Et cum locuta fuissent septem tonitrua voces suas, ego scripturus eram: & audiui vocem de calo dicentem mihi: Signa quæ locuta sunt septem tonitrua, & noli ea scribere.*

Temporalia Dei flagella satis nota sunt; sed tempus & circumstantiæ magnæ iræ ejus reservata sunt ipsius cognitioni. Credimus æternitatem poenarum; sed magnitudo & diversitas suppliciorum inferni sunt homini in hac vita ignotæ. Meditemur & timeamus quod de iis nos fides docet.

Dan. 12. 5 Et angelus, quem vidi stantem super mare, & super terram, levavit manum suam ad calum.

7.

6 Et juravit per viventem in secula seculorum, qui creavit calum, & ea quæ in eo sunt; & terram, & ea quæ in ea sunt; & mare, & ea quæ in eo sunt: Quia tempus non erit amplius,

Tam terribilis veritas, & tam solemni testimonio firmata, numquamne peccatori persuadebit, ut præveniat per conversionem suam, momentum vitæ suæ extremum, & quod de æternitate ejus decideret? Nec tempus, nec poenitentiae locus, nec perfugium ullum amplius pro æternitate! Et dissipamus illud, quasi ejus essemus Domini. Jesus Christus illud nobis redemit sanguine suo, & pro libitu aufert peccatori ad perniciem suam eo abutenti.

7 Sed in diebus vocis septimi angeli, cum cœperit tubâ canere consummabitur mysterium Dei, sicut evangelizavit per servos suos Prophetas:

Magnum Dei mysterium, ad quod omnes scripturæ referuntur, quodque est opus omnium seculorum, est formatio & constitutio Ecclesiæ christianæ super ruinis Ecclesiæ Judaicæ; & adhuc magis perfectio Christi per unionem omnium electorum cum capite suo, per consummationem omnium Sanctorum in unitate divina, per integram constitutionem regni Dei, & sacrificii charitatis perfectæ, per quod Deus in æternum adorabitur. O dies desiderabilis iis, qui ingredientur istud corpus mysticum & æternum!

§. 2. ANGELUS TRADIT LIBBUM S. JOANNI, ET JUBETUR AB EO ILLUM DEVORARE.

8 Et audiivi vocem de calo iterum loquentem mecum, & dicentem: Vade & accipe librum apertum de manu angeli stantis super mare, & super terram.

Solius J. Christi est revelare secreta dispensationis suæ, mysterium unitatis corporis sui, tempus,

B. JOANNIS APOSTOLI. CAP. 10. 181
pus, quo venturus est ut judicet mundum, &
rationes judiciorum Dei. Quod habet secretissi-
mum iis dumtaxat reſeratur, qui ad hoc à Deo
vocantur, & quibus aperit librum ſcripturarum
ſuarum.

9 Et abii ad angelum, dicenſei, ut daret mihi Ezech.
librum. Et dixit mihi: Accipe librum. & devora 3. 3.
illum: & faciet amaricari ventrem tuum, ſed in
ore tuo erit dulce tamquam mel.

Intelligentia veritatum verbi divini gratia eſt,
quam Deus vult poſtulari, & magis eſt orationis,
quam fidei fructus. Quantumvis ſuavis ſit chari-
tati ſapor ejus, naturæ amaræ ſunt mortificatio
& abnegatio, quas præcipit.. Charitas chriſtiana
facit nos compati iis, qui portant ſeveritatem
judiciorum Dei, ſed fides eorum juſtitiam ado-
rat, & ordinem ac œconomiam miratur.

10 Et accepi librum de manu angeli, & devoravi
illum: & erat in ore meo tamquam mel dulce: &
cum devoraſſem eum amaricatus eſt venter meus:

11 Et dixit mihi: Oportet te iterum prophetare
Gentibus, & populis, & linguis, & regibus multis.

Non debet unquam chriſtianus accipere li-
brum ſacrum verbi divini, niſi tamquam de ma-
nu J. Chriſti. Debet veritates ejus non perfun-
ctoriè guſtare, eis nutrirī, eas habere in deliciis,
ut ad omnia paratus ſit, cum tempus amaritudi-
nis advenerit, hoc eſt tentationis & probationis,
perſecutionis & vexationum, quæ nunquam de-
ſunt iis, qui volunt verbum iſtud prædicare, nec
iis, qui illud ſancta libertate prædicant.

C A P U T X I.

§. I. DUO TESTES DEI PERCUTIUNT TERRAM
PLAGIS. OCCIDUNTUR ET RESURGUNT.

1 **E**T datus eſt mihi calamus ſimilis virgæ, & di-
xit mihi: Surge & metire templum Dei,
& altare, & adorantes in eo.

Ecclesia, quæ est templum Dei, aliquando templo altero continebitur. Templum istud est sinus Dei ipsius, ubi residet J. Christus Filius ejus cum membris suis, & ubi est velut altare portans & sanctificans victimam suam, id est humanitatem suam unitam personaliter verbo & Ecclesiæ ipsius. . . Quid est metiri templum istud & altare, & eos, qui adorant in eo, nisi eo præcipuè occupari, ut cognoscamus Deum, J. Christum & Ecclesiam ejus, religioni ipsius ejusque œconomix studium suum dicare. Divina ista religio in eo consistit, ut adoremus Deum, nos illi sacrificando per J. Christum, cum J. Christo & in J. Christo. Deus non jubet metiri nisi illud, quia non diligit, nisi Filium suum, nec aliquo loco habet, nisi eos, qui sibi serviunt in ipso, & secundum ipsum. Semper præ manibus habeamus mensuram fidei: per hanc enim solam debemus æstimare & metiri perfectiones & opera Dei.

2 *Atrium autem, quod est foris templum, ejice foras: & ne metiaris illud: quoniam datum est Gentibus, & civitatem sanctam calcabunt mensibus quadraginta duobus:*

Quidquid est extra J. Christum & Ecclesiam ejus, contemnitur ac rejicitur à Deo, & hominum oblivione dignum est. . . In templo Hierosolymitano Sanctum & Sanctuarium erant imagines Ecclesiæ christianæ super terram & in Cælo; atrium gentilium, figura Ecclesiæ Judaicæ traditæ vindictæ Romanorum. . . Quis miretur loca sancta tradi furori hostium Dei, postquam civitas sancta, in qua omnia mysteria J. Christi figurata & completa sunt, illis tradita est? Aliud postulat Deus, quam lapides, ubi adoretur.

3 *Et dabo duobus testibus meis, & prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta, amicti saccis.*

Quid non facit Deus, ut peccatores convertat? Daturus est martyres & prædicatores Apostolicos extremis temporibus ad consummandam ædifi-

dificationem Ecclesiæ, quemadmodum tales dedit primis temporibus, ut fundamenta ejus jacerent. Horum exemplo, prædicabunt poenitentiam, exemplum verbo adjungendo.

4 *Hi sunt dua olive, & duo candelabra, in conspectu Domini terræ stantes.*

Prædicatores, qui sunt velut legati pacis, ministri unctionis gratiæ, & luminis fidei in Ecclesia, debent ipsimet eâ esse pleni. Ut ne lumen suum divino substituant, & frustra laborent pro aliis & pro seipsis, debent omnia facere Deum præ oculis habendo, & sæpe se illi in oratione repræsentare.

5 *Et si quis voluerit eis nocere, ignis exiet de ore eorum, & devorabit inimicos eorum: & si quis voluerit eos ladere, sic oportet eum occidi.*

Deus zelator est honoris ministrorum suorum. Sinit eos pati, sed sero aut cito eos ulciscitur. Verbum ipsorum, quod totum est pacis & benedictionis iis, qui recipiunt illud, convertitur in maledictionem in eos, qui contempnunt. Ignis vindictæ divinæ est in lingua eorum, non minus, quam ignis charitatis & Spiritus Sancti.

6 *Hi habent potestatem claudendi calum, ne pluas diebus prophetia ipsorum: & potestatem habent super aquas convertendi eas in sanguinem, & percutere terram omni plagâ quotiescumque voluerint.*

Deus potestatem suam ministris suis permittit, quando ipsi permittunt seipso furori inimicorum ejus, ut veritati & ministerio fideles permaneant. Siccitas & sterilitas terribiles admodum sunt poenæ, cum spirituales sunt, cum pluvia gratiæ Dei, & ros verbi ejus non cadunt amplius super peccatorem, cum id quod ad eum purificandum constitutum est, tantum servit ad eum magis polluendum, & cum de peccato in peccatum labitur, de poena in contemptum verbi Dei.

Et cum finierint testimonium suum, bestia quæ ascendit de abyssu, faciet adversum eos bellum, & vincet illos, & occidet eos. Fals

Fallitur, qui putat homines aliquid posse in servos Dei independentem ab ejus nutu. Quando iis usus est ad sanctificationem aliorum, utitur malis ad eos ipsos sanctificandos per passionem & per martyrium.

8 *Et corpora eorum jacebunt in plateis civitatis magna, quæ vocatur spiritualiter Sodoma, & Ægyptus, ubi & Dominus eorum crucifixus est.*

Optimi quique, etiam post mortem suam subinde tractantur ut scelerati. . Ubicumque regnat impudicitia, ibi Sodoma est. Ubicumque persequuntur bonos, ibi est Ægyptus. Ubicumque patiuntur membra J. Christi, ibi est Calvaria, ibi J. Christus in cruce pendet. . Sanctissima quæque loca abominanda fiunt; quando in iis non amplius adoratur Deus: idem fit animabus.

9 *Et videbunt de tribubus, & populis, & linguis, & gentibus, corpora eorum per tres dies & dimidium, & non sinent poni in monumentis.*

Cum semel peccatum corrumpit cor & mentem excæcavit, ad quem tandem inhumanitatis gradum non ducit peccatorem? Affectiones etiam maximè naturales brevi suffocantur in iis qui in se religionis affectus extinxerunt.

10 *Et inhabitantes terram gaudebunt super illos, & jucundabuntur: & munera mittent invicem, quoniam hi duo propheta cruciaverunt eos, qui habitabant super terram.*

Dignus certè lacrymis est mundus, ut qui etiam crimina sua lætitia & exultatione publica consecret. . Quam incurabilis est peccatoris malitia, cum etiam adversus remedia & medicos sibi à Deo missos irritetur! Et eorum pro se curas & sollicitudinem persecutionem reputet. Delicta electorum, cæli civium, serius, ocys sequitur poenitentia; crimina reproborum, habitatorum terræ, desinunt in indurationem cordis.

11 *Et post dies & dimidium, spiritus vitæ à Deo intravit in eos. Et steterunt super pedes suos, & timor magnus cecidit super eos, qui viderunt eos.*

Mo.

Momentum breve & transitorium passionum Sanctorum non est nisi transitus ad gaudium infinitum ; & triumphus peccatorum momento temporis eos ad timorem , luctum & miseriam æternam perducit.

12 *Et audierunt vocem magnam decalo, dicentem eis: Ascendite huc. Et ascenderunt in calum in nube: & viderunt illos inimici eorum.*

Vox amabilis iis, quorum fidelitas tormentis probata est, aliisve vexationibus. Deus novit eos, quos homines humiliarunt, gloriâ cumulare. Qui istam æternam felicitatem passionum transitoriarum pretio emere detrectat, modicæ fidei esse se comprobatur.

13 *Et in illa hora factus est terramotus magnus, & decima pars civitatis cecidit: & occisa sunt in terramotu nomina hominum septem millia: & reliqui in timorem sunt missi, & dederunt gloriam Deo cali.*

Deus ordinat omnes eventus externos per voluntatem suam & juxta consilia sua. Terræ motus serviens justitiæ ejus ad puniendos reprobos, servit misericordiæ ad convertendos electos, aut rapiendos ex hoc mundo antequam malitia possit eos pervertere. Agnoscere manum Dei in calamitatibus publicis, gradus est ad conversionem. Ut iis occasionibus bene utamur, oportet nos multum orare.

14 *Va secundum abiit: & ecce va tertium veniet cito.*

Quando justitia divina unum peccatorem persequitur, patitur & per sensum malorum præsentium, & per timorem imminentium. Si priora nihil conferunt ad poenitentiam, sunt semen novarum calamitatum,

§. 2. TUBA SEPTIMA: REGNUM J. CHRISTI. CANTICUM 24. SENIORUM.

15 *Et septimus angelus tubâ cecinit: & facta sunt voces*

*voces magna in calo dicentes: Factum est regnum
hujus mundi, Domini nostri & Christi ejus, & reg-
nabit in sacula saculorum: Amen.*

O incomprehensibilis lætitia Sanctorum, reg-
num Dei & J. Christi super terram, & perfe-
ctionem ejus in cælo cernentium. Discamus
ab iis & sæpe, & magnæ charitatis clamore
ingeminare: Deus meus adveniat regnum tuum.
Christus Domini est primum adorandum caput
vel sanctæ ejus humanitas juncta divinitate ipsa,
& deinde omnes, qui in æternum partici es
erunt in ipso unctionis divinæ & regni ejus.
Quàm felices essent reges, felicia regna terræ,
si ex nunc agnoscerent, sese in hoc tantum esse,
ut forment regnum Dei & Ecclesiæ ejus. Quan-
tum cælestis istud *Amen* continet adorationis,
gaudii, amoris, gratiarum actionis & affe-
ctuum religionis pro gloria & regno Dei! In-
cipiamus in terra nos iis replere, & ritè di-
cere mysticum istud *Amen*, in eo constituen-
tes gaudium nostrum, ut videamus regnum
Dei stabiliri per sanctificationem animarum.

16 *Et viginti quattuor seniores, qui in conspectu
Dei sedent in sedibus suis, ceciderunt in facies suas,
& adoraverunt Deum, dicentes:*

17 *Gratias agimus tibi Domine Deus omnipotens,
qui es, & qui eras, & qui venturus es: quia ac-
cepisti virtutem tuam magnam & regnasti.*

Regnum J. Christi est regnum Sanctorum.
In gloria ipsius suam inveniunt & ea futura est
materia laudum & gratiarum actionum ipso-
rum. Eorum æterna occupatio futura est ado-
rare Deum in æternitate sui esse & in Trini-
tate personarum suarum; eumque agnoscere prin-
cipium omnis boni, & profunda cum venera-
tione benedicere.

18 *Et irata sunt Gentes, & advenit ira tua, &
tempus mortuorum judicari, & reddere mercedem
servis tuis Prophetis, & sanctis, & timentibus no-
men tuum pusillis & magnis, & exterminandi eos
qui corruperunt terram.*

Sapè

Sæpe animo volvendum est tempus istud iræ magnæ & magnæ misericordiæ, pœnæ & mercedis, separationis boni frumenti & paleæ. Nullum granum frumenti peribit cum palea; nulla palea inferetur in horrea. Hæc vita est tempus tolerandi peccatores & expectandi eos ad pœnitentiam: extremum erit tempus iudicandi eos & exterminandi. Momentis, quæ nobis supersunt, bene utamur.

19 *Et apertum est templum Dei in calo: & visa est arca testamenti ejus in templo ejus, & factæ sunt fulgura, & voces, & terramotus, & grando magna.*

In sinu ipsius Dei mercedem suam accipiunt beati. Iphis aperitur augustum illud templum ubi residet J. Christus, arca novi testamenti. Nihil est terribilius majestate & sanctitate Dei. Jam nunc illam habemus in Ecclesia J. Christi. Quantâ non debet reverentiâ erga illum affici fides nostra? sed quo horrore non percellet impios extremo illo die?

C A P U T XII.

§. I. MULIER AMICTA SOLE, PARIENS FILIUM. DRACO TRAHENS IN TERRAM TERTIAM PARTEM STELLARUM.

1 *ET signum magnum apparuit in calo: Mulier amicta sole, & luna sub pedibus ejus, & in capite ejus corona stellarum duodecim.*

Ecclesia, filia, sponsa & corpus ipsum Jesu Christi, cuncta in calo, nata in terra, virgo simul & mater membrorum sponsi J. Christi est verè magnum & singulare prædignum. J. Christus sol veritatis & justitiæ lumen, virtus & ornamentum ejus est. Supra omnes res sublunares elata, & ab omnibus mundi vicissitudinibus independens, coronata lumine verbi & laboribus duodecim Apostolorum.

2 *Et in utero habens, clamabat parturiens, & cruciabat ut pariat.* Mar-

Martyres, omnibus Ecclesiæ temporibus, maxime primis & ultimis, ostendunt eam in dolore semper parere filios suos. In maxima Ecclesiæ pace, semper id fit per poenitentiam, & lacrimas, gemitus & clamorem charitatis. O Jesu, tuæ sint linguæ nostræ, tua corda, sint Spiritus tui, sint sponsæ tuæ, ut oremus, gemamus, & in hoc elaboremus, ut tibi membra addamus.

3 *Et visum est aliud signum in calo: & ecce draco magnus rufus, habens capita septem, & cornua decem: & in capitibus ejus diademata septem:*

Diabolus, hostis animarum nostrarum & Ecclesiæ, armat se omni suâ crudelitate, malitiâ suâ, fallaciis & omni potestate sæculi, ut nos perdat. Quid illi opponemus, nisi J. Christum, qui evertit imperium ejus destruendo peccatum in septem capitalia divisum, & liberando nos à maledictione legis duarum tabularum quæ erat virtus peccati?

4 *Et cauda ejus traherat tertiam partem stellarum cali, & misit eas in terram: & draco stetit ante mulierem, quæ erat paritura; ut cum peperisset, filium ejus devoraret.*

Ut non timeamus eum, qui è calo præcipitavit tertiam partem angelorum, & tot christianos fecit à fide & pietate desciscere, oportet ut vel satis cognoscamus infirmitatem nostram, vel magnam habeamus in virtute J. Christi fiduciam. Nunquam debemus magis timere tentationem & laqueos diaboli, quam dum incipimus nos totos J. Christo dicare, & sumus in dolore partus ut fiamus filii Dei.

5 *Et peperit filium masculum, qui rekturus erat omnes Gentes in virga ferrea: & raptus est filius ejus ad Deum, & ad thronum ejus:*

Omnes Ecclesiæ filii unicum filium constituunt, & unicum corpus mysticum Jesu Christi, justum Filium-Deum, qui subjecit sibi gladio verbi sui omnes gentes. Corpus istud tollet in
Cælum

Cælum, & particeps efficiet regni sui in throno suo, postquam ipsi super terram compassum fuerit. Non terræ, sed statui isti & regno Cælesti regeneramur. Felix ille, qui jam nunc raptus est ad thronum Dei, & ad Deum ipsum, quique draconis metu liberatus est.

6 *Et mulier fugit in solitudinem, ubi habebat locum paratum a Deo, ut ibi pascant eam diebus mille ducentis sexaginta.*

Eadem gratiæ martyrii, solitudinis, miraculorum, prophetiæ &c. concessæ sunt nascenti Ecclesiæ, & dabuntur Ecclesiæ extremorum temporum. Solitudo, in quam aliqui fideles visi sunt velut casu fortuito deducti, eis à Deo præparata erat velut azilum & via ac medium salutis eorum. Sit pariter secessus omni christiano azilum, quem mundus persequitur per impressionem voluptatum suarum, aut cui injuriæ ejus, aut mala exempla timorem succumbendi injiciunt.

§. 2. PRÆLIUM BONORUM ET MALORUM ANGELORUM. DRACO PRÆCIPITATUS E CÆLO IN TERRAM.

7 *Et factum est prælium magnum in calo: Michael, & angeli ejus præliabantur cum dracone, & dracopugnabat, & angeli ejus:*

J. Christus & Ecclesia usque ad finem sæculorum cum diabolo & mundo præliabuntur. Quid nobis fieret, Domine, nisi ipse in cordibus nostris adversus fallacias diaboli & illecebras sæculi certares? Omnes fideles debent S. Michaeli & Angelis fidelibus honorem, gratitudinem, fiduciam, & amorem & socialem affectum pro auxiliis, quæ ab iis in iis certaminibus accipiunt.

8 *Et non valuerunt, neque locus inventus est eorum amplius in calo.*

Ubi invenietur securitas; si in Cælo non est? Si Spiritus purus cecidit absque tentatore, quid est quod timere non debeat homo inhabitans corpus peccati,

peccati, & adversarium habens mundum & infernum? Excidit Cælo, qui excidit gratia natiuitatis nostræ Cælestis, & adhuc magis, qui Ecclesiam deserit, sponsam istam Agni, in sinu Dei conceptam.

9 *Et projectus est draco ille magnus, serpens antiquus, qui vocatur diabolus, & satanas, qui seducit universum orbem: & projectus est in terram, & angeli ejus cum illo missi sunt.*

Ut pugnemus adversus furorem draconis, fallacias serpentis, calumniosas accusationes diaboli, tentationes Satanae, armemus nos mansuetudine charitatis, simplicitate fidei, humili spe in Deum, & fiducia in omnipotenti gratia J. Christi. Si totus mundus in seductione & errore versatur, hoc est omnes, qui amant cupiditates mundi, stultus est, qui eum sequitur & imitatur.

10 *Et audiui vocem magnam in calo dicentem: Nunc facta est salus, & virtus, & regnum Dei nostri, & potestas Christi ejus: quia projectus est accusator fratrum nostrorum, qui accusabat illos ante conspectum Dei nostri die ac nocte.*

Si Angeli in Cælo exultant pro victoria, quam de diabolo reportat peccator, qui convertitur, quantum est eorum cum Sanctis gaudium, cum perfectum vident Regnum Dei, & consummatam J. Christi victoriam? Victoria ista adimpletur de die in diem in salute unius electi, & victoriis religionis de inimicis suis. Equum est, ut & nos de iis gratiarum actione & gaudio exulemus. An si Angeli & Sancti Fratres nostri sunt, ad preces nostras obsurdescent, & necessitatibus non inveniuntur? Totidem sunt advocati, qui coram Deo causam nostram adversus infatigabilem istum accusatorem defendunt.

11 *Et ipsi vicerunt eum propter sanguinem Agni, & propter verbum testimonii sui, & non dilexerunt animas suas usque ad mortem.*

J. Christo & morti ipsius tota salutis nostræ gloria debetur, & omnis honor uniuscujusque victoriae

B. JOANNIS APOSTOLI. CAP. 12, 19.
victoriæ de diabolo & peccato. . Salus pendet
à fidelitate Evangelio & veritati debita, & fi-
delitas ista pendet ab abnegatione vitæ, quie-
tis & commoditatum temporalium: & hæc om-
nia à gratia victrice, quam nobis sanguis Jesu
Christi promeritus est. An debemus vel mo-
mento temporis cessare ab ejus desiderio, &
pro ea gratiarum actione?

12 Propterea latamini cali, & qui habitatis in
eis. Væ terra, & mari, quia descendit diabolus ad
vos, habens iram magnam, sciens quòd modicum
tempus habet.

Victoria & lætitia perfecta cælo reservantur;
terra tentationis locus est, pugnæ & lachryma-
rum. . Quò propius accedimus ad finem, eo
magis annititur diabolus ut eos perdat, & eo
etiam amplius debemus vigilare, orare, labo-
rare.

9. 3. DRACO PERSEQUITUR MULIEREM; MIT-
TIT FLUMEN POST EAM,

13 Et postquam vidit draco quòd projectus esset in
terram, persecutus est mulierem, quæ peperit mascu-
lum:

Diabolus se ulciscitur in sponsam & membra
J. Christi de eo quod à justitia Dei patitur, &
de omni eo, quod ipsi sanguis J. Christi eripit.
J. Christum persequitur in Ecclesia ipsius, sedet
J. Christus pro ea & in ea pugnat: ad illum recur-
rendum est, illi adhærendum.

14 Et data sunt mulieri alæ duæ aquilæ magnæ,
ut volaret in desertum in locum suum, ubi alitur
per tempus & tempora & dimidium temporis, à fa-
cie serpentis.

Fides, ex qua nascitur oratio, & charitas, quæ
producit opera bona, sunt alæ duæ animæ fidelis
& totius Ecclesiæ. J. Christus totus cælestis per
resurrectionem suam, quique, tanquam aquila,
super Cælos per ascensionem suam erectus est.
dat

dat sponsæ suæ alas suas, induendo eam potentia vitæ suæ resuscitata, & virtute Spiritus Sancti, ut fugiat mundum. Ipse est, qui eam ab illo separat, & ducit eam super terram velut in desertum quoddam; ubi illuminat eam verbo suo, alit carne suâ, & animat Spiritu suo.

15 Et misit serpens ex ore suo post mulierem, aquam tamquam flumen, ut eam faceret trahi à flumine.

Mundus & cupiditates ejus sunt velut torrens egressus ex ore serpentis, quique eodem regreditur; Ecclesia & charitas ejus sunt velut fons egressus de latere J. Christi, quique cum eo velut absorbetur in sinu Dei. Crudeles mundi persecutiones, & illecebræ per serpentem venenatæ, etiam sanctissimos possent abripere, nisi qui in ipsis est, fortior esset eo, qui in mundo est.

16 Et adjuvit terra mulierem, & aperuit terra os suum, & absorbuit flumen, quod misit draco de ore suo.

Adoremus eam portionem terræ unitam Verbo, quæ tot plagis in cruce aperta, absorbuit mundum, & peccatum, & absorbet mortem in morte sua. In foraminibus petræ istius latendum nobis est: inde ducenda virtus nostra.

17 Et iratus est draco in mulierem: & abiit facere prælium cum reliquis de semine ejus, qui custodiunt mandata Dei, & habent testimonium Jesu Christi.

18 Et stetit supra arenam maris.

Semper in Ecclesiam furet diabolus. Victus à Martyribus in persecutionibus, furorem suum vertit in confessores, in solitarios & omnes, qui fideles sunt legi Dei & maximis J. Christi. Nemo evadit tentationem diaboli; nemo ab ea nisi per J. Christum liberatur. Quantum potest, se consolatur & damna sua compensat ruinâ reproborum. In similes sunt arenis maris & numero & instabilitate sua, quæ illos reddit omnibus sæculi motibus obnoxios, & servos variarum passionum hominum,

C A.

C A P U T XIII.

§. I. BESTIA HABENS CAPITA SEPTEM ET CORNUA DECEM DEUM ET SANCTOS BLASPHEMAT: ADORATUR AB HOMINIBUS.

1 **E**T vidi de mari bestiam ascendentem, habentem capita septem, & cornua decem, & super cornua ejus decem diademata, & super capita ejus nomina blasphemia.

2 Et bestia, quam vidi, similis erat pardo, & pedes ejus sicut pedes ursi, & os ejus sicut os leonis. Et dedit illi draco virtutem suam, & potestatem magnam.

Descriptio hominis peccati, Jesu Christo & Ecclesiæ ejus oppositi. Minus est homo, quam monstrum egressum ex loco procellarum & tempestatum, compositum ex malitia, potentia, superbia, impietate, & omnibus maximè brutilibus passionibus, & omni potestate diaboli, cuius instrumentum est, armatus. Quantum nobis horrorem incuteret peccatum, si esset visibile? Quanto debet esse horribilius oculis fidei, quæ docet nos quam sit Deo oppositum?

3 Et vidi unum de capitibus suis quasi occisum in mortem: & plaga mortis ejus curata est. Et admirata est universa terra post bestiam.

Ita sæpe homines fiunt admiratores & servi impiorum potentium. Quidquid fiat, ut peccati turpitudine agnoscatur, semper ab iis amabitur, qui terrenas voluptates & delicias vitæ amant.

4 Et adoraverunt draconem, qui dedit potestatem bestia: & adoraverunt bestiam, dicentes: Quis similis bestia? & quis poterit pugnare cum ea?

Nihil est, quod viâ proniori ducat ad idololatriam, quam admiratio potestatis, quæ potest aut irrogare mala, quæ timentur, aut dare bona, quæ amantur. Quisquis amat bona temporalia,

magis est dispositus, quam putet, ad adorandum diabolum & ministros ejus. Si solum Deum volumus adorare, sola amemus bona invisibilia & aeterna.

5 *Et datum est ei os loquens magna, & blasphemias: & data est ei potestas facere menses quadraginta duos.*

Spiritus Dei loquitur in Filiis suis; spiritus item diaboli in impiis loquitur, qui sunt membra ejus. Insolentia & blasphemia contra Deum est tributum & homagium quoddam, quod diabolus à suis exigit. Opponamus istis blasphemias adorationes nostras, expectantes dum manifestet Deus quod bonum velit ex tanto malo elicere.

6 *Et aperuit os suum in blasphemias ad Deum, blasphemare nomen ejus, & tabernaculum ejus, & eos qui in calo habitant.*

Quid aliud, quam blasphemiae contra Deum, prodire potest ex corde, quod diabolus possidet? Qui Deum amat, honorat & amat omnia quae sunt ipsius: qui non amat illum, saepe averfatur eos, qui sunt ejus, & quaecumque spectant ad cultum & religionem ejus.

7 *Et est datum illi bellum facere cum sanctis, & vincere eos. Et data est illi potestas in omnem tribum, & populum, & linguam, & gentem:*

Deus saepe permittit, ut homines adhibeant adversus Sanctos eam auctoritatem, quam dedit ad eos protegendos. Funesta victoria est, vincere hominem bonum, aut superando illum propter infirmitatem, aut opprimendo per potentiam. Deus non cessat nobis inculcare, nihil posse nobis mali accidere, absque ejus voluntate vel permissione.

8 *Et adoraverunt eam omnes, qui inhabitant terram: quorum non sunt scripta nomina in Libro vitae Agni, qui occisus est ab origine mundi.*

Da, Domine, ut non spectem terram tanquam patriam meam, ne geram funestum characterem adora-

B. JOANNIS APOSTOLI. CAP. 13. 193
adoratorum bestiarum. . J. Christus immolatus &
sacrificatus est ab origine mundi coram Deo, cui
etiam futurum præsens est, in Abel, aliisque omni-
nibus membris suis, & omnibus sacrificiis, quæ
illum figurabant. Agnus Dei, sacrificetur tecum
vita mea Deo per continuam mortificationem,
ut particeps efficiar vitæ tuæ gloriosæ & immor-
talis.

9 *Si quis habet aurem, audiat.*

Ex attentione, quam Deus à nobis postulat,
judicemus quanti sint momenti istæ veritates.

10 *Qui in captivitatem duxerit, in captivita-
tem vadet: qui in gladio occiderit, oportet eum gla-
dio occidi. Hic est patientia, & fides Sanctorum.*

Vita præsens non est aliud quam continuum
exercitium patientiæ & fidei. Nihil magis su-
stentat patientiam Sanctorum, quam fides po-
tentiæ & justitiæ Dei. Da, Domine, fidem istam
vivam, quæ te expectat usque ad finem sine mur-
muratione adversus voluntates tuas, & sine acer-
bitate animi adversus homines.

§. 2. BESTIA SECUNDA, QUÆ ANIMAT IMAGINEM PRIORIS.

11 *Et vidi aliam bestiam ascendentem de terra,
& habebat cornua duo similia Agni, & loquebatur
sicut draco.*

Ecclesia hostes suos domesticos habet: vel
Christianos, qui pleni sapientiâ totâ terrenâ ima-
ginationes suas profanas miscent mysteriis salu-
tis; aut aliquos ex ministris suis, qui jungunt
sermoni draconis potestatem & auctoritatem J.
Christi, & vitam planè sensualem dignitati, quæ
tota Cælestis est. Nihil periculosius, quam fal-
sus doctor, qui suæ hypocrisis præsidio spargit
errores & maximas diabolicas.

12 *Et potestatem prioris bestia omnem faciebat in
conspectu ejus: & fecit terram, & habitantes in ea,
adorare bestiam primam, cujus curata est plaga mor-*

Quando ministri J. Christi reddunt se servos mundi & maximarum ejus, & fallaciis & exemplo suo pertrahunt filios terræ ad illam speciem idololatriæ, tunc verè mysterium peragitur iniquitatis.

13 *Et fecit signa magna, ut etiam ignem faceret de calo descendere in terram in conspectu hominum.*

Sua habent seductores falsa prodigia.. Ministri etiam impii & corrupti sunt ministri gratiæ, & ignem etiam de Calo faciunt in animas descendere. Quanta opus est diligentia, ut non decipiamur?

14 *Et seduxit habitantes in terra, propter signa, qua data sunt illi facere in conspectu bestia, dicens habitantibus in terra, ut faciant imaginem bestia, qua habet plagam gladii, & vixit.*

Nullo prodigio movebitur, qui viva fide adheret verbo Dei & Ecclesiæ ejus.. Quam necessaria sunt oratio & humilitas tempore temptationis, ubi adulatio in hoc unum intenta est, ut faciat homines flectere genu sub potestate humana! Totidem facit imagines, quot imitatores.

15 *Et datum est illi ut daret spiritum imagini bestia, & ut loquatur imago bestia: & faciat ut quicumque non adoraverint imaginem bestia, occidantur.*

Solius Dei est conciliare sibi corda, & efficere, ut sibi ex amore obediatur. Falsæ religiones per violentiam & crudelitatem stabiliuntur; Evangelium, per humilitatem & patientiam.

16 *Et faciet omnes pusillos, & magnos, & divites, & pauperes, & liberos, & servos habere characterem in dextera manus sua, aut in frontibus suis.*

Hæresis, Atheismus, impietas sunt characteres diaboli, tam visibiles, quam ille bestia. Qui eorum publicam professionem faciunt, habent illum in fronte; qui eorum opera faciunt, habent in dextera. Quis sine horrore potest cogitare de numero eorum, qui gerunt istos characteres repro-

B. JOANNIS APOSTOLI. CAP. 13. 197
probationis? Gratias ei incessanter agamus, qui
nos vel Patres nostros à desolatione tam univer-
sali exemit.

17 *Et nequis possit emere, aut vendere, nisi qui
habet characterem, aut nomen bestia, aut numerum
nominis ejus.*

Heu! Quis potest sibi ipsi confidere, cum ut
in mundo subsistamus, vel aliquo loco ac numero
simus, oporteat ejus sequi maximas & approbare
impietatem? Domine, tu ipse salva nos, alioqui
peribimus.

18 *Hic sapientia est. Qui habet intellectum com-
putet numerum bestia. Numerus enim hominis est:
& numerus ejus sexcenti sexaginta sex.*

Vera sapientia in eo consistit, ut noverimus
discernere Spiritum Dei à spiritu tenebrarum,
nec nos ab hoc seduci sinamus. Septimus nu-
merus significat quietem futuri sæculi, & æter-
nitatem, quæ est tempus & numerus Dei; sex
præcedentes numeri denotant vitam præsentem,
quæ est dies hominis, tempus bestia seu diaboli.
Tota intelligentia salutaris in eo consistit, ut bene
concipiamus vanitatem præsentis sæculi, & bre-
vitatem felicitatis vitæ hujus, & solam quæra-
mus requiem futuri sæculi. Da nobis, Domine,
istam sapientiam & intelligentiam.

C A P U T XIV.

§. I. AGNUS SUPRA MONTEM SION. VIRGI-
NES ILLUM SEQUUNTUR, QUOCUM-
QUE IERIT.

1 **E**T vidi: & ecce Agnus stabat supra montem † SS. In-
Sion, & cum eo centum quadraginta quat- noc.
tuor millia, habentes nomen ejus, & nomen Patris
ejus scriptum in frontibus suis.

Quanta consolatio, cum desolati intuitu pec-
catorum hominum, & malorum Ecclesiæ, attol-
limus oculos fidei ad montem Cælestem, ubi

Ecclesia electorum regnat in gloria cum J. Christo! . Quam sancta, quam amabilia sunt ista nomina membrorum J. Christi & filiorum Dei! mundus aut ea ignorat, aut impugnat, aut de iis erubescit; verus Christianus in iis suam scientiam, gloriam & felicitatem constituit.

2 *Et audiui vocem de celo, tamquam vocem aquarum multarum, & tamquam vocem tonitruum magni: & vocem, quam audiui, sicut citharædorum citharizantium in citharis suis.*

In mediis blasphemis terræ, quæ sunt canticum diaboli, consolemur nos fide vitæ Cælestis, & spe in ea cum Sanctis laudandi Deum. . Mores Sancti verorum Christianorum, qui vitæ & maximis Jesu Christi conformantur, auribus fidei sunt suavissima & jucundissima harmonia. Qualis futura est, ô Deus meus, illa, quam nobis in Cælo reservas?

3 *Et cantabant quasi canticum novum, ante sedem, & ante quattuor animalia, & seniores: & nemo poterat dicere canticum, nisi illa centum quadragintaquattuor millia, qui empti sunt de terra.*

4 *Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati: Virgines enim sunt. Hi sequuntur Agnum quocumque ierit. Hi empti sunt ex hominibus primitia Deo, & Agno:*

Singulares Virginum in Cælo prærogativæ. 1. Gaudium æternum, quod honoraverint & adoraverint Deum in spiritu, privando se voluptatibus sensuum, & quod J. Christum per virginitatem imitati sint. 2. De ea homagium semper novum Deo exhibere, quem ejus auctorem agnoscant. 3. Esse inter proximos throno Dei. 4. Habere in corpore & in corde suo aliquid magis spirituale & Angelicum, quod respondebit statui toti Angelico, quem in corpore terrestri gesserint. 5. Quod specialiter redempti fuerint per J. Christum à concupiscentia, & liberati à periculis status conjugalis & impedimentis sæculi. 6. Quod sequantur Agnum quocumque, quod pro-

pio-

piorem accessum ad illum, & partem in favoribus ejus ampliozem habeant, tanquam sponsæ ejus. 7. Quod sint primitiæ Sanctorum, tanquam toti Deo & J. Christo consecrati, nulla in alterum sui parte dirivata, nec secundum animum nec secundum corpus,

5 *Et in ore eorum non est inventum mendacium: sine macula enim sunt ante thronum Dei.* ¶

8. Quod verius & absolutius adimpleverint professionem imitandi J. Christum factam in baptismo, cum eum secutæ fuerint etiam per viam consiliorum. 9. Quod per virginitatem multa delicta, multasque maculas vitaverint. 10. Quod propius accedant ad eam puritatem, quæ requiritur in victimis, ut Deo offerantur cum agno. Virgines J. Christi, statum vestrum in pretio habete; sed conservate illum per humilitatem.

§. 2. TRIA TRIUM ANGELORUM VERBA. SUPPLICIA ADORATORUM BESTIÆ ET IMAGINIS EJUS. PATIENTIA SANCTORUM.

6 *Et vidi alterum Angelum volantem per medium cali, habentem Evangelium æternum, ut evangelizaret sedentibus super terram, & super omnem gentem, & tribum, & linguam, & populum:*

Mittit Deus, qui electos suos requirant per omnes terræ angulos. Si desint illis Angeli visibiles, qui eos doceant J. Christum, qui est evangelium æternum, potius quam ipsis desit, mittet è cælo invisibiles. Adoremus paternam istam curam, & nos ei permittamus. Evangelium est lex æterna, quæ non consenescit, nec unquam abroganda est, ut lex Moyfi. Nihil præscribit adversus illam, nec consuetudo, nec relaxatio, nec dispensatio, nec falsa quælibet explicatio.

7 *Dicens magnâ voce: Timete Dominum, & date illi honorem, quia venit hora judicii ejus: & adorete eum, qui fecit calum, & terram, & mare, & fontes aquarum,*

Pf. 145.
6.
Aa. 14.
27.
Vox

Vox illa semper insonet auribus cordis nostri: venisse horam, & Deo sine dilatione servien- dum. Totum evangelium eo tendit, ut faciat nos adorare Deum, velut principium omnium rerum; ad illum referre omnium gloriam, ve- lut ad finem nostrum ultimum; illi obedire, ut filios Patri suo, timore illi displicendi ex amo- re profectio.

Isa. 21.

9.

Jer. 51.

3.

8 Et alius Angelus secutus est dicens: Cecidit, cecidit Babylon illa magna: qua a vino ira fornica- tionis sue potavit omnes gentes.

Cecidit; sed qui se finit inebriari amore mun- di, amat & restituit in corde suo Babylonem, & cadet cum illa. Cecidit per interitum ido- latriæ, sed resurgit per sectas & hæreses, per vitam ethnicam & idololatricam multorum christianorum.

9 Et tertius Angelus secutus est illos, dicens voce magna: Si quis adoraverit bestiam, & imaginem ejus, & acceperit characterem in fronte sua, aut in manu sua:

Deus non cessat monitionibus & minis ur- gere peccatores. Adorant mundum & imitar- tur diabolum, qui sequuntur eorum maximas, & desideriis obediunt. Adorant homines, quod imitantur, & imitantur quod amant. Idolo- latria magis est in corde & moribus, quam in mente & cultu exteriori.

10 Et hic bibet de vino ira Dei, quod mistum est mero in calice ira ipsius, & cruciabitur igne & sul- phure in conspectu Angelorum sanctorum, & ante conspectum Agni:

Ista tam terribilis imago iræ Dei & poenæ damnatorum, figura tantum est veritatis earum, ejusque quod de iis magna nobis dies revela- bit. Unum ex maximis eorum suppliciis erit, comparatio statûs ipsorum cum felicitate San- ctorum. Aspectus J. Christi & crucis ejus, qui futurus est gaudium electorum, supplicium erit & desperationis causa iis, qui inde non profe- cerint.

11 *Et fumus tormentorum eorum ascendet in secula seculorum: nec habent requiem die ac nocte, qui adoraverunt bestiam, & imaginem ejus, & si quis acceperit characterem nominis ejus.*

Non est pax impiis, nec in hoc mundo, nec in altero. . Beati cognoscent supplicia damnatorum, quatenus ipsis utile erit, ut adorent judicia Dei, & illum glorificent de justitia sua. Intuitus inquietudinis æternæ inferni reddet magis vivam eorum gratitudinem, & quietem magis amabilem.

12 *Hic patientia sanctorum est, qui custodiunt mandata Dei, & fidem Jesu.*

Longa expectatio justorum, & spes futuræ felicitatis videtur impiis stultitia; sed quàm convincet illos magna ista dies, fidem, obedientiam & expectationem electorum Dei perire non posse!

§. 3. BEATUS, QUI IN DOMINO MORITUR.
DUX FALCES, ALTERA METENS, AL-
TERA VINDEMIANS.

13 † *Et audiivi vocem de calo dicentem mihi: † Pro-
Scribe: Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Defun-
Amodò jam dicit Spiritus, ut requiescant à labori-
bus suis: opera enim illorum sequuntur illos. ¶*

Inscribe ipse cordibus nostris, ô Sancte Spiritus, istam tanti momenti veritatem. Si in eo totum consistit, ut bene moriamur, debet etiam in eo totum consistere, ut ad bene moriendum per vitam sanctam nos præparemus. . In Domino mori, in veritate fidei ejus, in unitate corporis, & amore legis ipsius. . Quàm dulces sunt labores transitorii iis, qui intuentur æternam requiem, quæ in Deo ipso futura est! . Nihil nos sequetur ante Deum, nisi quod fecerimus propter Deum.

14 *Et vidi, & ecce nubem candidam: & super nubem sedentem similem Filio hominis, habentem*

in capite suo coronam auream, & in manu sua falcem acutam.

Imago triumphi J. Christi mundum liberantis, & in eo stabilientis regnum suum per fidem; & potentiae adventus ejus ad eum judicandum. Gloria, suprema dignitas & potestas vitæ & mortis majestatem throni & tribunalis J. Christi constituent. Habebit ipse in manu sua falcem, quia exercebit ipsemet in impios justitiam suam, & rescindet eos in æternum à societate Sanctorum.

15 Et alius Angelus exivit de templo, clamans voce magnâ ad sedentem super nubem: *Mitte falcem tuam, & mete, quia venit hora ut metatur, quoniam aruit messis terra.*

Joel. 3.

13.

Matth.

13. 39.

16 Et misit qui sedebat super nubem, falcem suam in terram, & demessa est terra.

Sancti, qui in cælo sunt incessanter postulant separationem paleæ à frumento. Horrenda messis iis, qui merebuntur in æternum rescindi à terra viventium. Messis felix frumenti J. Christi, sed exterendi & conculcandi in area, antequam inferatur in horrea æterna.

17 Et alius Angelus exivit de templo, quod est in cælo, habens & ipse falcem acutam.

18 Et alius Angelus exivit de altari, qui habebat potestatem supra ignem: & clamavit voce magnâ ad eum qui habebat falcem acutam, dicens: *Mitte falcem tuam acutam, & vindemia botros vineæ terræ: quoniam matura sunt uva ejus.*

Ex desiderio videndi regnantem Deum, & finem peccati postulant Sancti finem sæculi, sub quo punitio improborum continetur. Ex altari crucis exit judicium impiorum, uti inde exit salus electorum, & zelus ardens, quo animantur Sancti adversus peccatores.

19 Et misit Angelus falcem suam acutam in terram, & vindemiavit vineam terræ, & misit in lacum ira Dei magnum:

Uti propria falx J. Christi metit frumentum
ipsum.

B. JOANNIS APOSTOLI. CAP. 15. 403
ipſius cælo maturum; ita econtrario falx ultrix
executorum juſtitia ipſius reſecat de terra pale-
am & zizania, apta tantum igni infernali. Tunc
tandem ſanguis Jeſu Chriſti deſinet calcari pe-
dibus peccatorum; & ſanguis impiorum in æ-
ternum calcabitur in inferno qui eſt lacus iræ
Dei.

20 *Et calcatus eſt lacus extra civitatem, & exi-
vit ſanguis de lacu uſque ad franos equorum per ſta-
dia mille ſexcenta.*

In æternum extra cæleſtem Jeruſalem &
conſpectum Dei! In æternum calcari & conteri
à juſtitia Dei! In æternum torqueri in corpore
& anima ſine ſpe vivendi vel moriendi! Ea eſt
fors infelix eorum, qui contempſerint legem
Dei & mortui fuerint in impœnitentia. Deus
meus, conſige cor meum ſalutari timore judi-
ciorum tuorum.

C A P U T X V.

§. I. CANTICUM MOYSI ET AGNI A VIC-
TORIBUS BESTIÆ DECANTATUM.

1 **E**T vidi aliud ſignum in cælo magnum & mi-
rabile, Angelos ſeptem, habentes plagas ſep-
tem noviſſimas: Quoniam in illis conſummata eſt
ira Dei.

Nihil non incutit horrorem in punitione dam-
natorum ei, qui eam non ſpectat niſi in infer-
no; eſt tamen adorabile judicium ei præſertim,
qui videt in cælo & in ipſo Deo rationem, æ-
quitatem, ordinem & relationem ad juſtitiam &
gloriam ejus. Quod hic de ea videmus, eſt
tantum levis & rudis quædam ejus delineatio;
ſed, ô Deus, quis poteſt ſuſtinere conſpectum
iræ tuæ in conſummatione ſua?

2 *Et vidi tamquam mare vitreum miſtum igne,
& eos, qui vicerunt beſtiam, & imaginem ejus, &
numerum nominis ejus, ſtantes ſuper mare vitreum,
habentes citharas Dei:*

Figura mundi, qui est velut mare cupiditatum; & inferni, qui est velut mare igneum. Quantum illi animæ gaudium, quam verus Moyses salvavit, eam liberando ex Ægypto mundi & abominationibus ejus! Quantus gratitudinis sensus in excessu ex hoc mundo, & velut adhuc in littore maris hujus, cujus fundum & abyssum penetrat! Gaudium Sanctorum verè est gaudium Dei, quo penetrantur per inundationem Spiritûs & gloriæ ipsius.

— 3 *Et cantantes canticum Moysi servi Dei, & canticum Agni, dicentes: Magna & mirabilia sunt opera tua, Domine Deus omnipotens: justa & vera sunt via tua, Rex seculorum.*

Canticum Moyli propheticum erat de canticò æterno J. Christi & electorum ejus. In eo ipsum & victoriam ejus conspicere oportet, secundum sensum, spiritum & veritatem, quæ hic in compendium contracta sunt. Tantum in Cælo aspicit homo pulchritudinem, & dignè miratur magnitudinem operum Dei. Magnalia potentia ejus in formatione Ecclesiæ suæ, sanctitas viarum ejus super electis suis, & æquitas dispensationis ejus super reprobis, non possunt satis cognosci, nisi ab iis, qui vident adimplerionem consiliorum ejus, ubi alios dirigebat misericordia ejus, alios sibi ipsis permittebat justitia; & quâ ratione omnia cooperarentur ad constructionem templi Dei, & perfectionem corporis mystici J. Christi. Jam nunc adoremus Deum in consiliis, & in viis suis; nosque ei dirigendos permittamus.

Jer. 10. 7. 4 Quis non timebit te Domine, & magnificabit nomen tuum? quia solus pius es: quoniam omnes gentes venient, & adorabunt in conspectu tuo, quoniam judicia tua manifesta sunt.

Id in nobis operetur fides, ut semper adspiciamus Deum cum sancto & ex amore profecto horrore, & spiritu isto laudis & gratiarum actionis, quo nunquam non aguntur Sancti. Tria hæc religionis objecta semper præ oculis habebunt.

B. JOANNIS APOSTOLI. CAP. I5. 205
bunt. 1. Sanctitas nominis Dei in unitate essen-
tiæ suæ, fecunditas æternarum ejus emanationum,
proprietas personarum ejus divinarum, & om-
nium adorabilium perfectionum. 2. Eximium
specimen bonitatis ejus in formatione & sancti-
ficatione Christi sui, totam ad ipsum naturam re-
ferendo, etiam ipsum Filium ejus per incarnatio-
nem, assignando illi ut membra omnes gentes in-
electis suis, & in totam æternitatem ex capite &
membris unicum sibi formando adoratorem. 3.
Æquitas & sanctitas judiciorum ipsius in Angelos
& homines rebelles.

§. 2. SEPTEM PHIALÆ AUREÆ PLENÆ IRA-
CUNDIÆ DEI SEPTEM ANGELIS DATÆ.

5 *Et post hæc vidi, & ecce apertum est templum
tabernaculi testimonii in calo:*

Templum Dei quodam sensu hominibus ape-
ritur, quando manifestat illis judicia & consilia
sua. Deus ea revelat fidei humili & reverenti;
occultat superbæ & temerariæ rationi.

6 *Et exierunt septem Angeli habentes septem
plagas de templo, vestiti lino mundo & candido, &
præcincti circa pectora zonis aureis.*

Ministri Cælestes supremi judicis toti puritate,
justitia & zelo ejus vestiuntur, & semper expe-
diti sunt ad exequendum ejus mandata. Terre-
stris Ecclesiæ ministri debent eos imitari.

7 *Et unum de quattuor animalibus dedit septem
Angelis septem phialas aureas, plenas iracundiæ
Dei viventis in sæcula sæculorum.*

Iracundia Dei non potest bonitati ejus per
phialam auream figuratæ esse contraria; justitia
ipsius est ipsi tam chara & pretiosa, quam mise-
ricordia. Utraque adimpletur conformiter regu-
lis & prædictionibus Evangelii. Timemus ira-
cundiam unius hominis mortalis, & ne adver-
timus quidem animum, ut timeamus iracundiam
æquæ immortalem atque Deus ipse est,

8 Et impletum est templum fumo à maiestate Dei, & de virtute ejus: & nemo poterat introire in templum, donec consummarentur septem plaga septem Angelorum.

Bonitas Dei occultior, & majestas terribilior apparet Sanctis, quando exercet justitiam suam. Arcana & consilia omnia justitiæ istius sunt templum clausum & obscurum hominibus in hac vita, nec referandum & illustrandum, nisi post extremum judicium.

C A P U T XVI.

§. I. QUATUOR PRIMÆ PHIALÆ EFFUSÆ IN
TERRAM, IN MARE, IN FLUMINA
ET IN SOLEM.

1 **E**T audiui vocem magnam de templo, dicentem septem Angelis: Ite, & effundite septem phialas ira Dei in terram.

Si fidem habemus, contremiscamus ad istud verbum, quod variis modis omni tempore adimpletur. Debet unusquisque comminationes generales sibi in particulari applicare.

2 Et abiit primus, & effudit phialam suam in terram: & factum est vulnus saevum & pessimum in homines, qui habebant characterem bestiae; & in eos, qui adoraverunt imaginem ejus.

Justum est, Domine, ut iis, qui contempserunt dona misericordiæ, nihil tunc sit in te reliquum, nisi ira & justitia. Renuntiat characteri adoptionis divinæ, & sumit characterem diaboli, qui sequitur maximas mundi. Splendor & pompa sæculi sunt imago superbiæ diaboli, & qui iis gloriatur, easque in pretio habet, adorat imaginem istam.

3 Et secundus Angelus effudit phialam suam in mare, & factus est sanguis tamquam mortui: & omnis anima vivens mortua est in mari.

Quid est mundus, aut homo mundanus passionibus

B. JOANNIS APOSTOLI. CAP. 16. 207
nibus suis agitatus, nisi mare procellosum?
Quantum ei poenarum luendum est, qui iis indulget & satisfacit, cum venit tempus ultionis Dei.

4 *Et tertius effudit phialam suam super flumina & super fontes aquarum, & factus est sanguis.*

Passiones etiam quæ maximè tranquillæ & honestæ videntur, perniciem sequacibus suis afferunt. Quam multi sunt, qui in dulcibus & jucundis istis passionibus obdormiscunt, velut ad fusurum rivuli aut fontis, & interim ira Dei cadit super illos?

5 *Et audiivi Angelum aquarum dicentem: Justus es Domine, qui es, & qui eras sanctus, qui hæc judicasti:*

Vitia hominum ordinariè in ira ipsorum manifestantur. Perfectiones Dei elucet in ira ipsius, & omnes conspirant ad puniendum peccatum, justitia, æternitas, sanctitas ipsius. Adoremus justitiam ejus, quæ id facere novit, ut poena peccatis respondeat. Adoremus æternitatem ejus, quæ eam æternam reddit propter inflexibilitatem voluntatis damnatorum in æternum Deo oppositæ. Adoremus sanctitatem ejus, quæ judicia ejus reddit passionis & vitii expertia. Angeli, qui sunt ejus ministri, sunt & adoratores & testes. Discamus ab iis non finire inutilem fidem nostram, ad conspectum judiciorum, quæ Deus in homines exercet.

6 *Quia sanguinem Sanctorum & Prophetarum effuderunt, & sanguinem eis dedisti bibere: digni enim sunt.*

Deus pro ratione criminum supplicia metiendo, docet nos inter poenitentias & peccata nostra proportionis legem servare. Occupemus id facere dum tempus est misericordiæ, ne Deus ipse faciat in tempore justitiæ suæ. . Non uno modo funditur sanguis Martyrum. Fundunt illum, qui persequuntur in illis spiritum veritatis, charitatis & justitiæ, qui est velut sanguis & vita ipsorum.

7 *Et*

7 *Et audiui alterum ab altari dicentem: Etiam Domine Deus omnipotens, vera & iusta iudicia tua.*

Judicia Dei vera sunt, quia respondent prædictionibus aut comminationibus ab eo factis: iusta, quia non punit, nisi nocentes. . Justitia Dei impiostantum irritat & blasphemare facit; Angeli & Sancti lassari non possunt admirando & deprædicando sapientiam & æquitatem iudiciorum ejus. Sit & hoc unum ex angelorum visibilium altaris, hoc est presbyterorum exercitiis.

8 *Et quartus Angelus effudit phialam suam in solem, & datum est illi aestu affligere homines, & igni:*

Justitia Dei est ignis purificans electos & consumens impios. Diverso prorsus intuitu spectant flagella Dei; & Deus unos castigat, ut filios suos, alios ut inimicos ulciscitur. Castiga nos, Domine, igni afflictionum temporalium: ut vitemus eum, qui paratus est diabolo & Angelis ejus.

9 *Et aestuaverunt homines aestu magno, & blasphemaverunt nomen Dei habentis potestatem super haec plagas, neque egerunt pœnitentiam ut darent illi gloriam.*

Flagella Dei produnt cor hominis. Ex corde reprobo tantum eliciunt verba blasphemiae, indurationis & impœnitentiae, ex corde christiano, tantum laudem, humiliationem, amorem & submissionem erga Deum.

§. 2. PHIALA QUINTA, EFFUSA SUPER SEDEM BESTIÆ. SEXTA, IN EUPHRATEN. BEATI, QUI CUSTODIUNT VESTIMENTA SUA.

10 *Et quintus Angelus effudit phialam suam super sedem bestia: & factum est regnum ejus tenebrosum, & manducaverunt linguas suas præ dolore:*

Ubi voluptas & ambitio majore cum licentia
tia

tia & impunitate regnaverint, ibi dolor, tenebrae, & desperatio magis intoleranda futura sunt. Justa punitio hujus mundi iniquitatis, cujus lingua est instrumentum per sensualitatem gustus, per iram, detractionem, calumniam, mendacium, perjurium, blasphemiam, falsa testimonia, dolos, impudicitiam, &c.. Inanes isti conatus reproborum contra Deum, eò tandem evadunt, ut seipsos torqueant in desperatione sua.

11 *Et blasphemaverunt Deum celi, præ doloribus & vulneribus suis, & non egerunt pœnitentiam ex operibus suis.*

Justi dolores suos leniunt per patientiam & submissionem suam; impii ærumnas suas augent per suam desperationem & rebellionem contra Deum, & per impœnitentiam æternos reddunt. Misericordia tua, Deus meus, castigationes, quas mihi irrogas, semper comitetur, ut me non indurent, sed convertant.

12 *Et sextus Angelus effudit phialam suam in flumen illud magnum Euphraten: & siccavit aquam ejus, ut præpararetur via regibus ab ortu solis.*

Quando Deus decrevit punire unum peccatorem vel integras nationes, nulla potestas est, quâ adversus justitiam ipsius protegi possint. Unicum perfugium est, eam prævenire aut placare per pœnitentiam.

13 *Et vidi de ore draconis, & de ore bestia, & de ore pseudopropheta spiritus tres immundos in modum ranarum.*

Pauciora corpora, quàm animæ reipsâ à dæmone possidentur: affectus istarum possessionum spiritualium est loqui, ut draco, comprobando maximas ejus. Talem reperire est, qui horreat dæmonem, cum scriptura illum draconem appellat, & eundem cum voluptate audiat, cum loquitur per os unius impudici, aut falsi prophetae, aut Doctoris corrupti.

14 *Sunt enim spiritus damoniorum facientes signa, & procedunt ad reges totius terra congregare illos in præ-*

prælium ad diem magnum omnipotentis Dei.

Potestates terræ, & frequens illa multitudo Doctorum corruptis inclinationibus servientium, de quibus S. Paulus loquitur, sunt exercitus illi, quos diabolus congregat adversus pietatem & salutem electorum. Omnes ejus conatus id tantum efficiunt, ut pereant illi, quos adhibet ad destruendam fidem & pietatem evangelicam. Quid aliud sunt ordinariè exercitus, in prælium congregati, nisi ministri iræ Dei, qui se invicem justitiæ ipsius sacrificatum eunt? Diabolus suos fines habet, dum eos congregat, homines habent suos; sed Deus etiam suos habet, ad quos omnia cooperari facit.

15 *Ecce venio sicut fur. Beatus qui vigilat, & custodit vestimenta sua, ne nudus ambulet, & videant turpitudinem ejus.*

Matth.

24. 43.

Luc. 11.

39.

Sap. 3. 3.

Quam rara est ista vigilantia toties commendata, & quàm sæpe homines improvise opprimuntur! Nolunt decipi in minimis negotiis, pro nihilo id ducunt in negotio salutis, salutari J. Christi monitioni aurem occludentes. Vestimentum unius Christiani est justitia, Charitas, ipse Jesus Christus, qui solus potest operire peccata nostra in oculis Dei.

16 *Et congregabit illos in locum, qui vocatur Hebraicè Armagedon.*

Dum Deus permittit, ut Spiritus illusionis prævaleat, ei ordinariè à justitia Dei traduntur, quos superbia supra cæteros extollit. Sic Deus punit infelicem fiduciam, quam homines in dæmone reponunt. Nisi Deus eam per rarissimam misericordiam præveniat, terminari solet in deceptionem & perniciem æternam.

§. 3. SEPTIMA PHIALA EFFUSA
IN AËREM.

17 *Et septimus Angelus effudit phialam suam in aerem, & exivit vox magna de templo à throno, dicens: Factum est.*

Ultima phiala iræ Dei in mundum. Est etiam quædam ultima in omnem peccatorem, sed quis eam novit? Oportet omnes illas prævenire citâ & sincerâ conversione. . E throno Dei sententia & fors peccatoris exire debet; eo mittenda sunt suspiria & gemitus veræ pœnitentiæ.

18 *Et facta sunt fulgura, & voces, & tonitrua, & terramotus factus est magnus, qualis numquam fuit ex quo homines fuerunt super terram: talis terramotus, sic magnus.*

Concute cor meum, ô Deus meus, & tremefac illud salutarî timore judiciorum tuorum. Excutiant me à somno minæ tuæ, intonet auribus cordis mei verbum tuum, & lumen tuum illucescat menti meæ.

19 *Et facta est civitas magna in tres partes: & civitates Gentium ceciderunt. & Babylon magna venit in memoriam ante Deum, dare illi calicem vini indignationis iræ ejus.*

Omnia pereunt morienti: beatus est, si ante illud momentum peccato & mundo mortuus est. Deus videtur oblitus ejus, quem finit residere in criminibus suis; sed serius aut ocius eum à somno excitat justitia ipsius. Væ peccatori cujus Deus non recordatur, nisi ut eum conterat.

20 *Et omnis insula fugit, & montes non sunt inventi.*

Stupendum prodigium! sed magis adhuc stupendum illud, quod videamus Christianos adhærere mundo, qui fugit & evanescit cum concupiscentiis suis. Fides ex mente mea dissipet illum, & gratia tua, ô Jesu, evellat è corde meo.

21 *Et*

21 *Et grando magna sicut talentum descendit de calo in homines: & blasphemaverunt Deum homines propter plagam grandinis: quoniam magna facta est vehementer.*

Istam peccatoris sub manu judicis sui obdurationem nimis certè credibilem reddit quotidiana experientia. Murmurationes & querelæ nostræ in iis occasionibus proveniunt ex insensibilitate nostra respectu peccatorum nostrorum, & ingratitude nostra respectu omnium, quæ J. Christus & fecit, & passus est pro nobis. Tange, ô Deus, & emolli corda nostra. Da, ut bonitatis tuæ sensu afficiantur, ne sub castigationibus tuis obdurescamus.

C A P U T XVII.

§. I. MERETRIX, BABYLON MAGNA EBRIA SANGUINE SANCTORUM.

1 **E**T venit unus de septem Angelis qui habebant septem phialas, & locutus est mecum, dicens: Veni, & ostendam tibi damnationem meretricis magna, quæ sedet super aquas multas,

Peccatum & amor mundi & cupiditatum ejus est vera prostitutio; anima, quæ ut illis adhæreat, derelinquit Deum suum, verè adultera & meretrix est; quantò magis mundus, qui est corpus omnium peccatorum, qui prostituit cultum & adorationem suam omni idolorum generi, modo per idololatriam, modo per alia crimina.

2 *Cum qua fornicati sunt reges terra, & inebriati sunt qui inhabitant terram de vino prostitutionis ejus.*

Solus Deus amandus est. Fornicatur in corde suo, qui alicui creaturæ adhæret per amorem, qui ad Deum non referatur. Amor mundi est inebriatio quædam, & cupiditates ejus vinum prostitutionis. Facilius est illud omnino non gustare, quàm eo non inebriari. Illi sunt habitati.

bitatores terræ, qui illam spectant, ut patriam suam. Beati pauperes, qui exiguam habent partem in divitiis & voluptatibus terrenis! beata necessitas, quæ iis nos privat, atque ab iis separat!

3. *Et abstulit me in spiritu in desertum. Et vidi mulierem sedentem super bestiam coccineam, plenam nominibus blasphemia, habentem capita septem, & cornua decem.*

4. *Et mulier erat circumdata purpurâ, & coccino, & inaurata auro, & lapide pretioso, & margaritis, habens poculum aureum in manu sua, plenum abominatione, & immunditiâ fornicationis ejus:*

Imago mundi. Dæmon illum portat, sustinet, & dirigit, secundum voluntatem suam; cum eo constituit velut unum corpus peccati, superbiæ, blasphemiæ & impietatis; inspirat & dat illi falsam sapientiam suam, fallacias, malignam potentiam & ambitionem suam & vicissim ab eo accipit, velut in aureo poculo, sacrificium abominationum & sacrilegiorum ejus. Hoc amant qui mundum amant: mulieres, quæ seipsas perditè amant, cupiunt, ut hæc, ornari, numquid deberent pudore suffundi, & horrore contremiscere?

5. *Et in fronte ejus nomen scriptum: Mystrium: Babylon magna, mater fornicationum, & abominationum terra.*

Uti Deo, ita & diabolo est suum mysterium. Mysterium Dei est Christus, civitas Dei, sponsa seu Ecclesia unita capiti suo, vivens vita ejus, animata spiritu ipsius, & in qua sola residet omnis pietas & religio. Mysterium diaboli est mundus, Babylon, cujus caput est ipse diabolus, quæ vivit cupiditatibus, & impellitur spiritu ejus, & mater est omnis impietatis & irreligionis. Optio nobis est vel mysterii Dei, vel mysterii diaboli, ad alterutrum horum in æternum perinebimus.

6 *Et vidi mulierem ebriam de sanguine sanctorum, & de sanguine martyrum Jesu. Et miratus sum cum vidissem illam admiratione magna.*

Uti diabolo, ita & mundo proprium est persequi Ecclesiam & filios ejus. Sitiens sanguinem Sanctorum ab initio, eo inebriabitur, quando persecutio ultima electorum mensuram criminum ejus cumulaverit. Distinguimus sanguinem sanctorum à sanguine martyrum; quia non omnes Christiani sunt martyres, quamvis omnes habeant suas cruces & passiones ferendas. Persequi bonos est unus character reprobationis; persecutionem à mundo pati ex adverso, est faustum salutis præsagium.

§. 2. ANGELUS EXPLICAT MYSTERIUM MULIERIS ET BESTIÆ, CUI INSIDET.

7 *Et dixit mihi Angelus: Quare miraris? Ego dicam tibi sacramentum mulieris, & bestiae quae portat eam, quae habet capita septem, & cornua decem.*

Nemo est, qui non horreat eam, quæ hic exhibetur ænigmaticam mundi figuram; vix est, qui obstupescat, cum veritatem ejus quotidie oculis cernit; cum vivit in medio pompæ ejus, cum eas in deliciis habet, & forsitan præ Deo ipso amet.

8 *Bestia, quam vidisti, fuit, & non est, & ascensura est de abyssu, & in interitum ibit: & mirabuntur inhabitantes terram (quorum non sunt scripta nomina in Libro vitæ à constitutione mundi) videntes bestiam, quæ erat, & non est.*

Is rectè non esse dicitur, qui privatus est amore Dei, & amisit illud esse novum, quo in J. Christo vivimus. Diabolus non accepit potestatem exercendi malignitatem suam super terram, nisi ut præcipitetur in abyssum omnium miseriarum.. Quanta vanitas, quod homines fiduciam suam collocent vel amorem suum in rebus, quæ momento temporis evanescent!

Quanta

Quanta desperatio, cum vident eas in nihilum redactas, cum vix iis frui incipiebant! Eum amemus, qui est & erit in æternum.

9 Et hic est sensus, qui habet sapientiam. Septem capita, septem montes sunt, super quos mulier sedet, & reges septem sunt.

10 Quinque ceciderunt, unus est, & alius nondum venit: & cum venerit, oportet illum breve tempus manere.

11 Et bestia, quæ erat, & non est: & ipsa octava est: & de septem est, & in interitum vadit.

Spiritus sapientiæ necessarius est, ut ex scriptura proficiamus & inveniamus in ænigmaticis istis prædictionibus, unde ædificemur. Qui eas leget in spiritu profano aut cum præsumptione, hallucinabitur in eis.. Ubi regnat & residet mundus, nisi in mentibus plenis fallaciâ & malignitate, quæque superbiâ montes sunt & reges spiritu dominationis & singularitatis. Uti Ecclesia militans, ita mundi corruptio durabit usque ad finem sæculorum, tum verò illa regnare incipiet, hæc peribit.

12 Et decem cornua, quæ vidisti, decem reges sunt: qui regnum nondum acceperunt, sed potestatem tamquam reges unâ horâ accipient post bestiam.

Quàm breve est cupiditatis regnum: quàm transitoria est mundi felicitas! horula est voluptatis: sed quam longa futura est æternitas miseriarum horulæ isti respondens.

13 Hi unum consilium habent, & virtutem & potestatem suam bestia tradent.

Rex christianus regnare facit in throno suo J. Christum, ad gloriam ejus omnia consilia sua referendo, & ad eam procurandam adhibendo auctoritatem & vires suas; regnum impii est regnum diaboli, cujus consilia exequitur, cuique auctoritatem & potentiam suam consecrat.

14 Hi cum Agno pugnabunt, & Agnus vincet illos: quoniam Dominus dominorum est, & Rex regum, & qui cum illo sunt, vocati, electi, & fideles. Pugnat

2. Tim.

6. 13.

Infr. 19.

16.

Pugnat cum J. Christo velut Agno seu victimâ Dei in cruce, qui persequitur membra ejus, & animas perdere conatur, quas acquisivit in sanguine suo. Agnus patitur & succumbit in membris suis, & membra succumbendo vincunt & triumphant in agno. Consolatio & fiducia electorum & verorum christianorum in eo est, quod sit illis caput & salvator omnipotens, cui non deerit ratio quâ eos vincere & triumphare faciet secum & in seipso, cum pugnaverint & passa fuerint cum ipso & in ipso. Efficacia vocationis & fidelitas perseverantiæ sunt duo effectus infallibiles electionis divinæ.

15 *Et dixit mihi: Aqua, quas vidisti ubi meretrix sedet, populi sunt, & Gentes, & lingua.*

16 *Et decem cornua, qua vidisti in bestia: hi odient fornicariam, & desolatam facient illam, & nudam, & carnes ejus manducabunt, & ipsam igni concremabunt.*

Sic diabolus remuneratur eos qui sibi serviunt, reddendo se servos peccati & vivendo secundum mundum. Quàm è contrario dulce est Deo servire, qui totus amor est, bonitas, magnificentia erga electos suos, quos vestit, penetrat, nutrit, vivificat & beat seipso!

17 *Deus enim dedit in corda eorum ut faciant quod placitum est illi: ut dent regnum suum bestia donec consummentur verba Dei.*

Deus magis est Dominus voluntatum humanarum, quàm ipsi homines. Etiam corruptissimos ad sua consilia inflectit, non eis prava inspirando, sed permittendo ut ea liberrimè eligant, quibus ipse deinde utitur vel ad gloriam electorum suorum, vel ad punitionem reproborum, vel ad verborum suorum consummationem.

18 *Et mulier, quam vidisti, est civitas magna, qua habet regnum super reges terræ.*

Quæ est impiis gloria, quod regnent in mundo, dum interim ipsi per corruptionem cordium suorum

suorum servi sunt mundi? Servi ejus sunt, qui agunt ex spiritu & sequuntur maximas ejus. Sæpe quo plus habent homines potestatis, eo magis serviunt passionibus ejus; eo minus sui ipsorum Domini, quo sunt absolutius Domini aliorum.

CAPUT XVIII.

§. I. CONDEMNATIO BABYLONIS MAGNÆ.
TORMENTA PROPORTIONE DELICIA-
RUM MULTIPLICATA.

ET post hæc vidi alium Angelum descendentem de cælo, habentem potestatem magnam: & terra illuminata est à gloria ejus.

Imago Episcoporum, qui sunt primi terræ angeli, quorum missio est è cælo, qui habent plenitudinem potestatis sacerdotalis, & quaquaversum diffundere debent lumen doctrinæ evangelicæ.

2 Et exclamavit in fortitudine dicens: Cecidit cecidit Babylon magna: & facta est habitatio demoniorum, & custodia omnis spiritus mundi, & custodia omnis volucris immunda & edibilis:

Mundus & potestas eorum, qui maxime ejus gratiâ florent, unâ derepente cadunt, quando ita Deo placet. Officium pastorum est christianis inculcare veram corruptionis & caducitatis falsorum bonorum ideam.. Jam tum Ecclesia salvata est & in cælum ascendit in capite suo, in magno membrorum suorum numero, & per spem aliorum; jam mundus damnatus est & præcipitatus in infernum in persona principis sui & multorum membrorum suorum, & per impoenitentiam finalem aliorum, quæ Deo præsens est. Ecclesia & unusquisque electus est habitaculum & templum Dei. Mundus & unusquisque peccator erit carcer dæmonum. In eo torquebunt damnatos, & ipsi supplicium suum invenient..

Beatus, cui sua fides mundi casum reddit jam tum præsentem; quemque de vanitate ipsius convincit! Miser ille, qui cor suum propriæ cupiditati suæ tradidit! Cor istud simul est Babylon magna per multitudinem peccatorum suorum & suæ irreligionis; & angustus carcer, per servitutem passionum suarum: cum nullus sit tam terter ac tam durus carcer, quàm conscientia unus scelerati.

3 *Quia de vino iræ fornicationis ejus biberunt omnes gentes: & reges terra cum illa fornicati sunt: & mercatores terra de virtute deliciarum ejus divites facti sunt.*

Quid est aliud mundus, quàm veneficium, corruptio, continuum luxûs, voluptatum, vanitatis, ambitionis & criminum commercium? Christianus est mercator cæli, qui sola quarit bona æterna & incorruptibilia. Peccatores sunt mercatores terræ qui vitam suam transigunt in cumulandis perituris divitiis. Quo quis magis terræ dominatur, eo solet se sinere corruptione ejus magis infici.

4 *Et audiavi aliam vocem de cælo, dicentem: Exite de illa populus meus: ut ne participes sitis delictorum ejus, & de plagis ejus non accipiatis.*

O Vox salutaris! Beatus qui obedit tibi. Mundum deserit, qui deserit maximas ejus qui exit de sectis & communionibus hæreticis & schismaticis. Qui eum sequitur civis est Babylonis. Opus est voce de cælo, ut homines de illa ex-eant, & usque in finem fideles se exhibeant in odio ejus. In medio mundi Deo est populus suus electus; ratio ipsi non deerit, quâ eum vel præservet, vel ex corruptione illius eripiat. Præcipit nobis quod vult ut ab eo postulemus, ut illud in nobis per gratiam suam operetur.

5 *Quoniam pervenerunt peccata ejus usque ad cælum, & reprobatus est Dominus iniquitatum ejus.*

Magnum indicium est iræ Dei, non puniri in hoc mundo. Puniamus nos ipsos, ut Deus in æternum

B. JOANNIS APOSTOLI. CAP. 18. 219
num obliviscatur peccata nostra. . Funesta re-
cordatio Dei ultoris , quem per poenitentiam
non placarunt homines , quemque novis pecca-
tis provocant , & irritant superbiâ suâ.

6 *Reddite illi sicut & ipsa reddidit vobis : &
duplicate duplicia secundum opera ejus : in poculo ,
quo miscuit , miscete illi duplum.*

Ecclesia judicabit mundum , qui eam judicat
& persequitur ; & humiliabit eum , à quo humi-
liatur : sed quanta , Deus bone , differentia in
ista talionis poena æternitatis ! Qui voluerint in-
stigationibus suis inebriare Sanctos vino iniqui-
tatis , inebriabuntur ipsi vino iræ Dei.

7 *Quantum glorificavit se , & in deliciis fuit ; Isai. 47.
tantum date illi tormentum & luctum : quia in
corde suo dicit : Sedeo regina : & vidua non sum : &
luctum non videbo.*

Iusta proportio inter peccatum & poenam , &
in anima humiliata propter superbiam suam , &
in corpore excruciato propter sensualitatem
suam. Jam nunc conemur inter peccata & poe-
nitentias nostras constituere proportionem , si il-
lam alteram devitare volumus. . Quid sunt aliud
elevatio , potentia & voluptates in hoc mundo ,
quam occasiones damnationis , & materia seve-
rioris Judicii ? . Nihil magis metuendum , quam
prosperitas sine mixtura & velut æquipondio ad-
versitatis : eâ gloriari magnæ cæcitatæ est.

8 *Ideo in una die venient plagæ ejus , mors , &
luctus , & fames , & igne comburetur , quia fortis
est Deus , qui judicabit illam.*

Hoc igitur est unus damnatus : creatura , in
in quam Deus quidquid habet potestatis adhi-
bet , ut eam torqueat , quemadmodum ipsa abu-
sa fuerat omnibus , quæ ab eo acceperat , ut eam
offenderet : semper ardens , sed nunquam con-
sumenda : semper fame excrucienda , sed nun-
quam satianda , aut destruenda : semper moriens ,
sed nunquam moritura : omni malorum gene-
re obruta , sine spe levaminis.

§. 2. TERROR EORUM, QUI CUM BABYLONE NEGOTIABANTUR, CUM EAM A DEO PERCUSSAM VISURI SUNT.

9 *Et flebunt, & plangent se super illam reges terræ, qui cum illa fornicati sunt, & in deliciis vixerunt, cum viderint fumum incendii eius:*

Heu! si per fidem prævidissent, mundum fumum esse, & delicias ejus, vaporem! Peccatum excoecat, poena peccati aperit oculos, sed sæpe serius.. Falsa poenitentia unius reprobī. Dolor ipsius non ex peccato, sed ex sensu poenæ peccati proficiscitur. Flet, non ruinam animæ suæ, sed mundi; non privationem Dei sui, sed voluptatum suarum.

10 *Longè stantes propter timorem tormentorum ejus, dicentes: Væ, væ civitas illa magna Babylon, civitas illa fortis: quoniam unâ horâ venit judicium tuum.*

Timor tormentorum potest nos remove-re ab objecto criminum nostrorum, sed solus amor Dei potest nobis eorum odium ingerere.. Væ illi, quem mundus deserit, antequam cor ejus deseruerit illum.. Quam tempus est breve illi, qui non expectat æternitatem! Quanta in morte desperatio ei, qui celsitudini & potentiæ momentaneæ animum addixerit, æternam autem celsitudinem & potentiam, ad quas creati fuerant, quasque sanguis J. Christi nobis acquisiverat, contempserit! Faciamus modò, quod tunc fecisse volemus.

11 *Et negotiatores terræ flebunt super illam: quoniam mercēs eorum nemo emet amplius;*

En fructum vitæ, quæ tota occupationibus vanis & inutilibus plena est.. Tam pauci sunt anni vitæ nostræ super terram, & tempus, mentem, industriam impendimus cumulandis divitiis, quæ ad æternitatem nihil conferunt! Ea stultitia est, quàm multi non nisi in fine vitæ agnoscunt.

B. JOANNIS APOSTOLI. CAP. 13. 221
nolunt. Opera bona sunt solæ merces, quæ è
terra in cælum transferuntur.

12 *Merces auri, & argenti, & lapidis pretiosi,
& margaritæ, & byssi, & purpura, & serici, &
cocci, (& omne lignum thycinum, & omnia vasa
eboris, & omnia vasa de lapide pretioso, & ara-
mento, & ferro, & marmore,*

13 *Et cinnamomum) & odoramentorum, & un-
guenti, & thuris, & vini, & olei, & similia, &
tritici, & jumentorum, & ovium, & equorum,
& rhedarum, & mancipiorum, & animarum ho-
minum.*

Qualis pompa! quantæ divitiæ! sed quan-
ta exinanitio! Quidquid tantum serviit vanitati
& luxui mundi, cum mundo peribit.. Amor
unguentorum, fastus in apparatu, immensarum
divitiarum accumulatio an iudicio Dei indiffe-
rentia sunt? Quidquid expurgatum non fuerit
igni charitatis, consumetur igni iustitiæ. Cu-
mulemus thesauros, qui possint ei resistere. Ni-
hil est æternum, nisi quod confert ad æternita-
tem.

14 *Et poma desiderii anima tua discesserunt à te,
& omnia pingua & præclara perierunt a te, & am-
plius illa iam non invenient.*

Tristis, sed omnino eventura mutatio delicia-
rum in amaritudinem, lautitiæ ciborum in fa-
mem rabidam, magnificentia in generalem ex-
spoliationem. Discamus hic cibarias delicias,
usum fructuum, quo sola voluptas quæritur,
magnificentiam supellectilis, non esse res tam
innoxias, quam cupiditas persuadet.

15 *Mercatores horum, qui divites facti sunt, ab
ea longè stabunt propter timorem tormentorum ejus,
flentes ac lugentes,*

Non cessamus amare quod fugimus, quando
ex solo timore & necessitate fugimus.. Qui non
est dives propter Deum & secundum Deum, ei
divitiæ nihil tandem nisi dolorem & lacrymas
pariunt. Eas tantum res sectemur, quibus po-

terimus in æternum uniti permanere. Id unum amemus, quod poterimus in æternum amare.

16 Et dicente: *Va, va civitas illa magna, qua amicta erat bysso, & purpura, & cocco, & deaurata erat auro, & lapide prezioso, & margaritis:*

17 Quoniam una hora destituta sunt tanta divitia. Et omnis gubernator, & omnis qui in lacum navigat, & nauta, & qui in mari operantur, longè steterunt.

Quam utiles peccatori fuissent illæ lacrymæ, si eas super seipsum effudisset in tempore misericordiæ!. Ne fleamus super desolationem terræ, super everfiones fortunarum, super jacturam divitiarum: omnia illa peritura erant. Sed deploremus jacturam unitus animæ, quæ propter Deum facta erat.. Præveniamus per fidem tam utilem conspectum istum fragilitatis & vanitatis bonorum mundi. Splendor ejus est splendor vitreus, duratio ejus, momentum, felicitas, somnium.

18 Et clamaverunt videntes locum incendi ejus, dicentes: *Quæ similis civitati huic magna?*

Quid superest post mortem divitum & potentium, nisi tristis recordatio potentia & divitiarum ipsorum? Homo iste, aiunt, præclare fortunam suam amplificaverat. Iste princeps præpotens fuit. Hic valuit ingenio; ille manu promptus fuit. Hoc est, ea ad momentum fuerant, & nihil eorum superest. Pars hominum maxima magnos hosce eventus non aliò referunt, quam ad sterilem admirationem excellentiæ præterita, & transitorium terrorem ex ejus interitu conceptum.

19 Et miserunt pulverem super capita sua, & clamaverunt fletus & lugentes, dicentes: *Va, va, civitas illa magna; in qua divites facti sunt omnes, qui habebant naves in mari, de pretiis ejus: quoniam una hora desolata est.*

Fleunt & gemunt homines super miseria temporali alterius, & super seipsis ne lacrymulam quidem

B. JOANNIS APOSTOLI. CAP. 18. 223
quidem exprimunt. Quàm pretiosus & pro æternitate fecundus esset iste pulvis, si eum spiritus poenitentiae animaret, & ad salutem referret,!

20 *Exulta super eam calum, & sancti Apostoli, & Prophetae, quoniam judicavit Deus iudicium vestrum de illa.*

Suas quisque lætandi vias habet; sed quantæ sapientiæ est, permittere peccatoribus tam brevem illam lætitiâ terrenam, & patienter expectare æternum illud cæli gaudium. Ruina mundi & vindicta divina pars sunt lætitiæ Sanctorum, non ex amore proprio, aut defectu humanitatis, sed ex amore ordinis, & abundantia charitatis, quæ illos unit Deo & justitiæ ipsius. Qui ab eo in æternum separatus est, non potest amplius esse objectum charitatis. An potest homo sine quodam excessu gaudii Deum videre de omnibus inimicis suis victorem, & regnum ejus perfectè adimpletum?

21 *Et sustulit unus Angelus fortis lapidem quasi Her. 33. molarum magnum, & misit in mare, dicens: Hoc 63. impetu mittetur Babylon civitas illa magna, & ultra jam non invenietur.*

Quo tandem evadit ista celsitudinis humanæ elatio, quam mundus adorat, nisi ut magis ex alto præcipitet? Infernus est mare dolorum, & & justitia Dei est abyssus, in quam præcipitantur damnati, ut oblivione æternâ consepeliantur.

22 *Et vox citharæ dorum, & musicorum, & tibiæ canentium, & tuba non audietur in te amplius: & omnis artifex omnis artis non invenietur in te amplius: & vox mola non audietur in te amplius:*

Nihil post hanc vitam superest voluptatum, recreationum, gaudiorum, vel commoditatum vitæ sensualis. Amor deliciarum & insatiabilis gula subsistet in illis in media privatione omnium, quæ illis placere possunt, & omnium malorum his oppositorum.

23 *Et lux lucerna non lucebit in te amplius: &*

vox sponsi & sponsa non audietur adhuc in te: quia mercatores tui erant principes terra, quia in veneficiis tuis erraverunt omne gentes.

Tenebræ, solitudo, sterilitas, universalis indigentia sunt funesta & æterna lora eorum, qui creaturis ad voluptates suas abusi sunt, & qui corruperunt sanctitatem Baptismi, violarunt fidem societatis conjugalis, indulserunt absque modo avaritiæ suæ, &c. . Superbia & avaritia mundi est quædam fascinatio, quâ pars hominum maxima corrumpitur. Humilitas & paupertas tua, ô Jesu, servet nos & sanet à tam funesta contagione.

24 *Et in ea sanguis Prophetarum & Sanctorum inventus est; & omnium qui interfecti sunt in terra.*

Unum ex gravissimis mundi criminibus est persecutio Sanctorum. Quo major est charitas Dei, hos mittentis ad homines sanctificandos, eo ita ejus dignior est ingratitude & crudelitas hominum. Hujusmodi criminibus cumulabitur mensura corporis reproborum, & Deus implacabiliter irritabitur. Qui se iis implicari finit, seu propriæ passionis, seu alienæ impulsu, seu per præventiones quas sine examine admittat in animum, seu per eam fiduciam, quâ aliorum scientiæ & conscientiæ non satis sibi notis confidat, magno suo malo id facit.

C A P U T XIX.

§. I. GAUDIUM ET CANTICUM SANCTORUM
SUPER JUDICIO BABYLONIS, REGNO DEI
ET NUPTIIS AGNI.

† Plur. 1 † **P**ost hæc audi vi quasi vocem turbarum multarum in celo dicentium: Alleluia: Salus, & gloria, & virtus Deo nostro est:

SS. Mart.

Alleluia est canticum cæli. Laudatio & lætitia Angelorum, in ordine ad judicia Dei, ex eo oritur, quod videant triumphum gratiæ in salute ele-

B. JOANNIS APOSTOLI. CAP. 19. 223
electorum, manifestationem potentiae ipsius,
in punitione reproborum, & gloriam regni ejus
in rebus omnibus.

2 Quia vera & iusta iudicia sunt ejus, qui judi-
cavit de meretrice magna, quae corripit terram in
prostitutione sua, & vindicavit sanguinem servo-
rum suorum de manibus ejus.

Quis non adorabit & timebit iudicium, quod
totum in Patre auctoritas & potentia est, in
Filio veritas & sapientia, in Spiritu sancto ju-
stitia & sanctitas; & in quo mundus tanti hu-
jus flagitii reus peragitur, quo formaverit cor-
pus reproborum, corda eorum corrumpendo,
ut opponeret Deo, & destruere corpus electo-
rum conatus sit, uti capiti eorum J. Christo,
ita & ipsis vitam auferendo?

3 Et iterum dixerunt: Alleluia. Et fumus ejus
ascendit in saecula saeculorum.

Vita caelestis est continua repetitio istius Al-
leluia beatorum. Canticum novum erit sem-
per novum in corde & ore novae creaturae. Id
quod erit reprobis aeterna materia blasphemiae,
electis erit aeterna laudis materia.

4 Et ceciderunt seniores vigintiquatuor, & qua-
tuor animalia, & adoraverunt Deum sedentem su-
per thronum, dicentes: Amen: Alleluia.

Laus Dei ex corde Deo pleno procedens,
replet illud, inflammat & penetrat adhuc ma-
gis magnitudine & sanctitate ejus. Imago vitae
christianorum quae debet esse continuum Amen,
& continuum Alleluia, per desiderium perse-
verans gratiae, & gratiarum actionum pro iis
quae acceptae sunt. Amen, uniendo se in ora-
tione omnibus laudibus J. Christi & Sanctorum,
replendo se eorum Spiritu, & desiderando in-
gredi in societatem amoris & gloriae ipsorum.
Alleluia (laudate Deum) id agendo, ut vita
ipsorum sit continua laus mysteriorum J. Chri-
sti, adoratio majestatis Dei, & fidelis relatio
omnium rerum ad gloriam ipsius,

5 Et vox de throno exivit, dicens: *Laudem dicite Deo nostro omnes servi ejus: & qui timeris eum, pusilli & magni.*

Omnis laus digna Deo, à Deo ipso procedit. Quo magis illum laudamus, eo magis mereamur attrahere è throno ejus gratiam illum laudandi. Debet unusquisque in vita sua id facere secundum talenta sua & vocationem suam tum pro majoribus tum pro minoribus gratiis. Quantumvis etiam magnæ animæ nihil sunt, nisi se gratas exhibeant & pro gloria ejus laborent: minimæ fient magnæ pro ea grato animo laborando.

6 Et audiivi quasi vocem turba magna, & sicut vocem aquarum multarum, & sicut vocem tonitruorum magnorum, dicentium: *Alleluia: quoniam regnavit Dominus Deus noster omnipotens.*

Gemitus orationis est hominum occupatio super terram; lætitia laudationis est pars eorum in celo. Hic Sancti magis afficiuntur regno J. Christi, quàm propriâ gloriâ. Cum regnum Dei consummatum fuerit, nulla nobis alia supererit occupatio nisi ut laudemus veritatem, quæ satiabit nos, divinitatem, quæ replebit nos, potentiam, quæ reget nos.

7 Gaudeamus, & exultemus, & demus gloriam ei: quia venerunt nuptia Agni, & uxor ejus præparavit se.

Quales nuptiæ! quæ præparantur ab initio mundi, incipiunt per incarnationem, manifestantur per fidem omnium gentium, adimplentur ab initio per unionem perfectam Ecclesiæ cum J. Christo, & per confirmationem sponsi & sponsæ unitate divina. Nuptiæ, quarum nunquam interrupta lætitia est, videre Ecclesiam in eo statu, in quo vult illam Deus; quarum agnus est & nuptiale convivium & sponsus; quarum opulentia est frui Deo & amare illum; quarum canticum & concentus æternus est referre illi gloriam de omnibus, quæ gratia ip-
sius

B. JOANNIS APOSTOLI. CAP. 19. 227
fius operata est in sanctis, ut perduceret eos ad salutem.

8 *Et datum est illi, ut cooperiat se byssino splendenti & candido. Byssinum enim, justificationes sunt Sanctorum.*

Opera bona sunt donum Dei & velut vestimentum fovens calorem charitatis in corde, cujus candor est simplicitas & puritas intentionis, & splendor est in sola gloria.

§. 2. JOANNES VOLENS ANGELUM ADORARE, PROHIBETUR. VERBUM DEI INSIDENS EQUO ALBO, SEQUENTIBUS EXERCITIBUS CÆLI, PUGNA BESTIÆ ET VERBI DEI.

9 *Et dixit mihi: Scribe: Beati, qui ad cœnam Matt. nuptiarum Agni vocati sunt. ¶ Et dicit mihi: Hæc 22. 2. verba Dei vera sunt. Luc. 14.*

Veritates capitales, credendæ & cordi insculpendæ, continent secretum Dei, & salutem hominum, quarum infallibilis est adimpletio; nullam esse nisi in cælo felicitatem; nullum nos jus ad eam habere, nisi per electionem & vocationem divinam; eam vocationem, cum nos felices reddat, non posse esse effectum, nisi decreti immutabilis & ab instabilitate creaturæ independentis; totâ die vitæ hujus esse laborandum, ut ad cœnam istam cælestem admittamur; id esse convivium conjunctionis æternæ sponsi & sponsæ, totius Ecclesiæ cum J. Christo, omnium electorum cum Deo; Sponsum esse Agnum mitem & humilem, & victimam immolatam antequam glorificaremur; Sponsam & membra ejus debere esse Sponso similes in diversis suis statibus.

10 *Et cecidi ante pedes ejus, ut adorarem eum. Et dicit mihi: Vide ne feceris: conservus tuus sum, & fratrum tuorum habentium testimonium Jesu. Deum adora. Testimonium enim Jesu, est spiritus prophetiæ,*

Quis non adorabit Deum, & exinaniet se coram illo in contemplatione harum veritatum? Quo plus luminis accipit minister Ecclesie, eo magis se humiliare debet; & quo magis se humiliat, eo magis exemplo angeli honorandus est. Verum igitur est, ministerium ecclesiasticum esse statum, quem angeli ipsi reveantur, cuique suum præferre non audeant. Angeli sunt ministri cælestes; Ecclesiastici sunt angeli terrestres: isti, ut annuncient & exequantur voluntates Dei; hi, ut prædicent & applicent meritum mysteriorum J. Christi. Quis in statu tam sancto non contremiscat?

11 *Et vidi calum apertum, & ecce equus albus, & qui sedebat super eum, vocabatur Fidelis & Verax, & cum iustitia iudicat, & pugnatur.*

J. Christus fidelis Patri suo, quia omnia ad illum refert tanquam Verbum & filius ipsius; causa ejus, quia omnia illi sacrificat, tanquam sponsus ipsius, pugnatur pro illa, tanquam Salvator ipsius, orat & agit in illa, tanquam Caput ipsius. Verax in verbo suo, in promissis, in comminationibus, in judiciis suis, &c.

12 *Oculi autem ejus sicut flamma ignis, & in capite ejus diademata multa, habens nomen scriptum, quod nemo novit nisi ipse.*

Novit omnia, tanquam propheta magnus, Apostolus Patris sui, & executor consiliorum ejus. Respice me Jesu & miserere mei. Potest omnia, tanquam rex universalis totius mundi, per nativitatem, per pactum, acquisitionem, hæreditatem, promissiones, donum Dei, propria merita &c. Tuus igitur sum ô Jesu, tot titulis; sum etiam per statum meum & electionem voluntatis meæ. Est unus omnia: nomen enim ejus est ineffabile, nativitas omnem intelligentiam superans, divinitas omni creaturæ incomprehensibilis. Sis mihi reipsa omnia, mi Domine Deus.

Ma. 3.

13 *Et vestitus erat veste aspersa sanguine: & vocatur nomen ejus, Verbum Dei.* O

O admirabilis unio, sed ad salutem nostram, necessaria, Filii Dei cum corpore nostro simili per mysterium incarnationis! O sacrificium verè dignum Deo, in quo Filius se offert Patri totum sanguine suo aspersum! Nisi esset sanguis ipsius Dei, non esset homini in remedium. Unio ista? O Deus meus, uniat me tibi, lux tua illuminet & penetret cor meum, O verbum æternum? Sanguis tuus, O adoranda victima, me abluat & sanctificet.

14 *Et exercitus qui sunt in calo, sequebantur eum in equis albis, vestiti byssino albo & mundo.*

J. Christus caput est angelorum & hominum. Cum eo utrique cooperantur ad stabilimentum regni ejus & mundi destructionem. Eum sequi, est imitari illum in obedientia, candore & puritate sua. Qualis Gloria! qualis consolatio, quod ubi pugnamus pro Deo ducem habeamus J. Christum?

15 *Et de ore ejus procedit gladius ex utraque parte acutus: ut in ipso percuciat Gentes. Et ipse reget eas in virga ferrea: & ipse calcet torcular vini furoris iræ Dei omnipotentis.*

Ps. 2. 9

Vita & mors in ore sunt J. Christi. Verbo suo vocat, sanctificat, attrahit, unit sibi electos suos, eodem comminatur, damnat, separat & rejicit reprobos. Væ illi, cui sanguis salutis convertitur in vinum iræ furoris & quidem furoris Dei, & Dei omnipotentiam suam exercentis, aut qui non servit ei ut debet.

16 *Et habet in vestimento & in femore suo scriptum: Rex regum, & Dominus dominantium.*

Quidquid J. Christus fecit in humanitate sua, revelat & stabilit fidem supremæ potestatis ejus, & eam novo titulo illi acquirit. Igitur exhibeamus illi submissionem, dependentiam, obedientiam. . . Eo solo Reges possunt esse felices, si se illi subjiciant, & in hoc elaborent, ut stabiliant regnum ejus, & cor suum illi dedificent in recognitionem dominii ejus.

9. 3. BESTIA ET PSEUDOPROPHETA IN IGNEM CONJECTI. IMPROBI AB AVIBUS CÆLI DEVORATI.

17 Et vidi unum Angelum stantem in sole, & clamavit voce magnâ, dicens omnibus avibus, quæ volabant per medium cæli: Venite, & congregamini ad cœnam magnam Dei:

Stupendum oculis carnis spectaculum, cum cernuntur corpora omnium potentium terræ data in prædam avibus cæli: sed quanto horribilius oculis fidei, cum cernuntur animæ traditæ dæmonibus inferni!

18 Ut manducetis carnes regum, & carnes tribunorum, & carnes fortium, & carnes equorum, & sedentium in ipsis, & canes omnium liberorum, & servorum, & pusillorum, & magnorum.

Deus & cum remuneratur & cum punit, idem est. Sacrificium ultionis gloriâcat eum, uti sacrificium misericordiæ eum honorat. Destructio hujus mundi peccati, triumphus Dei est, & lætitia Sanctorum.

19 Et vidi bestiam, & reges terræ, & exercitus eorum congregatos, ad faciendum prælium cum illo qui sedebat in equo, & cum exercitu ejus.

Mundus bellum gerit cum J. Christo & Ecclesia ipsius, nec ipsum novit: & nos hoc ipsum facimus, cum eum offendimus, maximè per superbiam. Aperi, Domine, & illumina oculos nostros, ut nunquam tibi resistamus. De mundo est, qui superbiam in cor admisit, qui adversatur Deo & servis ejus, etiam si in abditissima deserti alicujus loca secessisset.

20 Et apprehensa est bestia, & cum ea pseudopropheta: qui fecit signa coram ipso, quibus seduxit eos, qui acceperunt characterem bestia, & qui adoraverunt imaginem ejus. Vivi missi sunt hi duo in stagnum ignis ardentis sulphure:

Quis non horrebit rigorem judiciorum tuorum

Do.

Domine, nisi qui fidem amisit? Quis non exultabit gaudio cernens te de omnibus inimicis tuis victorem, nisi conscius sibi sit seipsum esse de inimicis ejus.

21 *Et ceteri occisi sunt in gladio sedentis super equum, qui procedit de ore ipsius: & omnes aves saturati sunt carnibus eorum.*

Hic est finis eorum, qui non amaverunt Deum, nec secuti sunt J. Christum.. Impii in eo delicias & lætitiā suā constituunt, ut membra ejus persequendo opprimant: sed dæmones æternā persecutorum istorum miseriam exultabunt. Quam contemptibilis est ista mundi potentia, quam J. Christus flatu suo in nihilum redigit! Nullus eam pertimescit, nisi qui non est J. Christi.

C A P U T XX.

§. I. UNUS ANGELUS ALLIGAT DRACONEM;
MITTIT EUM IN ABYSSUM AD MILLE
ANNOS. RESURRECTIO PRIMA.

1 **E**T *vidi Angelum descendentem de calo, habentem clavem abyssi, & catenam magnam in manu sua.*

Tu es, o Jesu, inferni Dominus, qui ejus imperium destruxisti super terram. & qui ex sanguine & cruce tua catenam nexuisti, qua potestatem principis ejus coerces. Potestatem istam Angelis tuis & Ecclesiæ tuæ communicare dignaris. Ideo in æternum benedicaris, adoreris, glorificeris.

2 *Et apprehendit draconem, serpentem antiquum, qui est diabolus & satanas, & ligavit eum per annos mille.*

Quis non horrore concutitur, cum hinc discit inesse diabolo rabiem draconis, calliditatem antiqui serpentis, malitiam unius calumniatoris, eundemque hostem esse implacabilem? At etiam quis est, qui non afficiatur consolatione, cum
cogitat

cogitat eum à J. Christo victum & suffixum crucis suæ.

3 *Et misit eum in abyssum, & clausit, & signavit super illum, ut non seducat amplius gentes, donec consummentur mille anni: & post hæc oportet illum solvi modico tempore.*

Vix modò seducit, nisi barbaras aliquas nationes crassa quadam idololatria; sed heu! Christianos seducit occultiori, nec minus damnabili idololatria per hos mille annos, qui sunt sæcula omnia inter utrumque J. Christi adventum. Cor à dæmone per gratiam liberatum debet assidue vigilare super se, ne dæmon potestatem accipiat illud aggreendi per tentationem.

4 *Et vidi sedes, & sederunt super eas, & iudicium datum est illis: & animas decollatorum propter testimonium Jesu, & propter verbum Dei, & qui non adoraverunt bestiam, neque imaginem ejus, nec acceperunt characterem ejus in frontibus aut in manibus suis, & vixerunt & regnaverunt cum Christo mille annis.*

Apostoli, Martyres, Confessores, sunt iudices angelorum apostatarum & reproborum. Quam juvat fidelem esse Deo & veritati ejus, non communicare criminibus & idololatræ mundi, nec per opera, nec per adulationem, nec per abjectam quandam indulgentiam vel consensum! Jam nunc regnat cum Christo in hac vita, qui cum eo patitur vel propter minimam christianarum veritatum, vel propter justitiam.

5 *Ceteri mortuorum non vixerunt, donec consummentur mille anni. Hæc est resurrectio prima.*

Justificatio animæ perseverantis usque ad finem, & gloriâ coronatæ, est initium adoptionis perfectæ, & velut resurrectio prima: secunda est illa corporis jam nunc præsens per spem, consummata in capite nostro. Impii nec vitam habent, nec spem vitæ: de morte in mortem transeunt, & pro omni hæreditate mortem æternam sortientur.

6 *Beatus,*

6 *Beatus, & sanctus, qui habet partem in resurrectione prima: in his secunda mors non habet potestatem: sed erunt sacerdotes Dei & Christi, & regnabunt cum illo mille annis.*

Semel tandem intelligamus nullam esse felicitatem, nisi ei, qui Deo fidelis & gratus est: & hanc esse unicam rationem asscurandi sibi beatam immortalitatem, participare æternum Sacerdotium Jesu Christi in Cælo, & ibi cum eo post hanc vitam regnare. . Quam sancta & divina religio, quæ in Cælo est, ubi beati omnes sunt verè clerus Cælestis, & Sacerdotes Altissimi, ut adorent Deum per J. Christum, & indefinenter offerant J. Christum Deo Patri suo!

5. 2. DIABOLUS SOLUTUS; SEDUCENS GENTES;
MISSUS IN STAGNUM SULPHURIS.

7 *Et cum consummati fuerint mille anni, solvetur satanas de carcere suo, & exibit, & seducet Gentes, quæ sunt super quatuor angulos terra, Gog, & Magog, & congregabit eos in prælium, quorum numerus est sicut arena maris.* Ezech. 39. 2.

Regnum inferni exercebitur ad tempus super terram sub Antichristo, per potestatem quæ diabolo dabitur seducendi homines & oppugnandi Ecclesiam. . Funesta admodum est ea potestas, quam Deus concedit improbis in electos suos, ut eos exerceant: sed ea adhuc funestior, quam concedit dæmoni in improbos, ut iis utatur tanquam ministris & instrumentis suis. Sæpè accidit Sanctis circa finem vitæ suæ, quod accidet Ecclesiæ in fine sæculorum: ut velut in prædam cedant inimicis suis. At ei quem Deus elegerit in regnum suum, perseverantia deesse non potest.

8 *Et ascenderunt super latitudinem terra, & circueverunt castra Sanctorum, & civitatem dilectam.*

Ecclesia est & castra cincta hostibus, & civitas in qua regnat J. Christus. In iis tantum castris

stris à furore inimici tui esse possumus. In hac tantum civitate dilecta adoratur, amatur & colitur Deus secundum voluntatem suam. Christianus est miles fide semper armatus ad pugnam, & civis celestis Jerusalem, & ubicumque alibi peregrinus.

9 Et descendit ignis a Deo de calo, & devoravit eos: & diabolus, qui seducebat eos, missus est in stagnum ignis & sulphuris, ubi & bestia

10 Et pseudo propheta cruciabuntur die ac nocte in secula seculorum.

Sperent in te, ô Jesu, inter maxima quævis pericula Ecclesia tua, & cives dilectæ hujus civitatis: non enim derelinquis, quos diligis. De calo est auxilium nostrum & liberatio nostra, eo converti debent oculi cordis nostri. Pseudo-propheta vel ministri Domini, qui causam Domini sui prodiderint, eandem cum Antichristo & cum diabolo, quem adorari procurant, poenam subibunt. Supplicium eorum erit ignis æternus. Quanta est unius momentanei peccati poena!

§. 3. JUDEX IN THRONO SUO. LIBER VITÆ APERTUS. MORTUI JUDICATI SECUNDUM OPERA SUA. MORS SECUNDA.

11 Et vidi thronum magnum candidum, & sedentem super eum, a cujus conspectu fugit terra & calum, & locus non est inventus eis.

Quis potest subsistere coram sanctitate & justitia judicis istius? Quis ferre poterit splendorem & majestatem J. Christi sedentis in tribunali suo? Timor judiciorum tuorum, ô Deus meus, quo cæli & terræ facies immutabitur, configat cor meum, mutet vitam meam, & exinaniat me in spiritu coram te.

12 Et vidi mortuos, magnos & pusillos, stantes in conspectu throni; & libri aperti sunt: & alius Liber apertus est qui est vita: & judicati sunt mor-

mortui ex his quæ scripta erant in libris, secundum opera ipsorum.

Fortè adhuc momentum unum, & comparandum nobis erit ante istud tribunal. Illic judicabimur, non ex consuetudine aut libris particularium Doëtorum; sed 1. ex libro vitæ, id est evangelio J. Christi, vita, mysteriis, sanguine & gratiis ejus, &c. 2. ex libro operum nostrorum. Momentum quod nobis superest impendamus exercendis dignis operibus charitatis, humilitatis & pœnitentiæ.

13 *Et dedit mare mortuos, qui in eo erant: & mors & infernus dederunt mortuos suos, qui in ipsis erant: & judicatum est de singulis secundum opera ipsorum.*

Generalis resurrectio appropinquat, ac deinde judicium. Opera nostra testes nostri erunt; nos nobis propitios reddamus illa rectificando. Condemnemus modò vitam nostram, ne tunc ea nos condemnet.

14 *Et infernus & mors missi sunt in stagnum ignis. Hac est mors secunda.*

Jam nunc adoremus J. Christum de omnibus inimicis suis victorem; & speremus consortes esse triumphi ipsius. Mors & miseria, cum peccato quod eas peperit, in æternum relegabuntur in infernum cum dæmonibus & damnatis post extremum judicium. Vita æterna erit hæreditas filiorum Dei. Mors secunda quæ est damnatio æterna, erit in æternum funesta sors reproborum. Quid est mors prima, quæ ad tempus animam à corpore separat, si conferatur cum secunda, quæ animam à Deo suo in æternum separat? An ulla est privatio aut separatio non amplectenda nobis, potius quàm ut nos exponamus periculo unius separationis, cujus sola cogitatio horrorem incutit?

15 *Et qui non inventus est in Libro vitæ scriptus, missus est in stagnum ignis.*

Adorandum arcanum libri vitæ & consilio-
rum

rum Dei super electis suis. Quam frustraneum est ea velle penetrare, at quam necessarium in hoc elaborare per opera bona, ut nos iis dignos reddamus! Nihil est medium, aut in omnem æternitatem erimus in sinu Dei cum Agno, aut in stagno ignis cum dracone. Cum eo autem erimus, quem imitati fuerimus.

C A P U T XXI.

9. 1. JERUSALEM DESCENDENS DE CÆLO, Sicut sponsa. FINIS LACRYMARUM ET MALORUM. VICTORES CORONATI. TIMIDI ET MENDACES EXUSTI.

Isa. 65.

17. &

66 22.

2. Pet.

3. 13.

1 **E**T vidi calum novum & terram novam. Primum enim calum, & prima terra abiit, & mare jam non est.

Si mundus veteris Adæ tam speciosus tamque magnificus visus filiis ejus, Deus bone, quantus erit splendor, quantæ divitiæ illius, qui propter J. Christum secundum Adamum, & membra ejus factus est! O Jesu! Pater futuri sæculi, redde nos dignos mundo isto novo & æterno, & fastidium nobis ac capitale odium illius, qui perit ipse & perdit nos,ingere.

† Dedicatio.

2 Et ego Johannes vidi sanctam civitatem Jerusalem novam descendentem de calo à Deo, paratam, sicut sponsam ornataam viro suo.

Ecclesia descendit de calo, quia ibi concepta est in consiliis Dei; quia indidem caput ejus descendit; & spiritus à quo formata est, & omnia dona, quæ ad sanctificationem ejus conferunt, inde missa sunt. Redit de die in diem in calum patriam suam, ubi ipsa est civitas tota sancta, quæ non habet cives, nisi sanctos, nec regem nisi ipsam sanctitatem. Jerusalem nova: tanquam sedes religionis novæ & æternæ, cujus templum est sinus Patris; cujus Sacerdos & victima est Filius consummatus per unionem omnium membro-

frorum suorum; cujus Spiritus sanctus, charitas increata, est ignis sacer, quo holocaustum istud æternum offertur & consecratur gloriæ Dei. *Sponsa* ex Deo nata, ornata Filii ejus gratia, fidelis & adhærens Sponso suo per spiritum ipsius. Simus peregrini super terram, si volumus esse cives istius civitatis sanctæ. Colamus Deum in spiritu & veritate, ut aliquando pars simus sacrificii istius æterni. Placeamus Deo faciendo voluntatem ejus, ut membra simus sponsæ istius in cælo.

3 *Et audiui vocem magnam de cælo dicentem: Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cum eis. Et ipsi populus ejus erunt, & ipse Deus cum eis erit eorum Deus:*

Non invenitur Deus, nisi in seipso & in Ecclesia sua, sive in tempore, sive in æternitate. Ibi quærendus est. Quanta felicitas, esse habitaculum Dei; sed quanta ad hoc requiritur puritas? Quid iis deerit, in quibus Deus residebit. eâ familiaritate, quâ solet pater cum filiis suis; eâ potentiâ, sapientiâ, quâ regit & protegit populum suum; & amorem illius sibi conciliat; eâ majestatem, liberalitatem & sanctitatem, quæ doceat Deum, qui se adorari facit à creatura sua, effundit se in illam, & consummat illam in unitate sua divina?

4 *Et absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum: & mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra, quia prima abierunt.*

Preliosæ lacrymæ poenitentiae peccatorum & afflictionis justorum, quæ dignæ estis abstergi ipsius Dei manu, quis vos non anteponet omnibus mundi gaudiis, & omni impiorum prosperitati? Omne malum electis abierit: quanta consolatio! omne bonum abierit reprobis: quanta desperatio!

5 *Et dixit qui sedebat in throno: Ecce nova facio omnia. & Et dixit mihi, Scribe, quia hæc verba fidelissima sunt, & vera.*

Gene-

Psal. 23.
8.Sup. 7.
17.Isa. 43.
19.2. Cor. 5.
17.

Generalis naturæ renovatio. Omnes reliquæ corruptionis Adami dissipatæ. Adspiremus ad generalem istius naturæ renovationem. Desideremus ardentè, ut omnes reliquæ corruptionis Adami brevi dissipentur. Qui capere potest mutationem, quæ facta est in corpore Jesu Christi, intrantis per resurrectionem suam in omnia jura incarnationis suæ; idem capere poterit id, quod cum proportionè fiet in corpore & anima membrorum ejus, quando transibunt in adoptionem perfectam. . Præ oculis habeamus magnalia, quæ Deus in nobis vult operari, & contemnemus quidquid possunt homines nobis mali inferre.

6 *Et dixit mihi: Factum est, ego sum, & & & : initium & finis. Ego sitiienti dabo de fonte aquæ vitæ gratis.*

Momentum optabile, quo omnia consilia Dei mei super J. Christo & super Ecclesia ejus adimplebuntur, quàm parum te homines meditantur, desiderant, expectant! . Quis potest sperare aliquando inebriari ex ipso fonte istius aquæ vitæ, id est Deo in Deo ipso, nisi desideret eam in hoc deserto, nisi suspiret ad istum fontem, qui non nisi in patria cælesti reperitur? . Qui in terra gratis inchoat & perficit opus fidei nostræ, liberalius adhuc & divinius consummat & coronat illud in cælo.

7 *Qui vicerit, possidebit hæc, & ero illi Deus, & ille mihi erit filius.*

Quisquis hæc conditione recusat pugnare, propriæ felicitatis inimicus est. Quid non possidebit, qui possidebit Deum? Creatura absorbebitur tota in adoratione illius, qui revelabit ei, ut Deus pulchritudinem & majestatem suam: tota vertetur in amorem & submissionem erga illum, qui communicabit ei omnia bona sua, ut pater ipse.

8 *Timidis autem, & incredulis, & execratis, & homicidis & fornicatoribus & veneficis, & idololatriis, & omnibus mendacibus, pars illorum e-*

rit in stagno ardenti igne & sulphure: quod est mors secunda.

Est igitur quædam timiditas, quæ sola, non minus, quam alia ista crimina, damnare potest. Non ea solum est, quæ facit ut homines fidem abnegent, sed & ea, quæ facit ut desint momentosis & essentialibus officiis ex metu, ne officiant fortunæ suæ, quieti suæ, &c. & ne inimicitias suscipiant. Nemini est major, magisve heroicus animus, quam ei, qui magnam habet fidem, & qui solum Deum timet, & illi displicere. Ea est vera fortitudo, & vera ignavia est, non habere satis animi, ut reipsum vincas, aut renunties amorì creaturarum per spem fruendi creatore.

§. 2. DESCRIPTIO CÆLESTIS JERUSALEM.

9 *Et venit unus de septem Angelis habentibus phialas plenas septem plagis novissimis, & locutus est mecum, dicens: Veni, & ostendam tibi sponsam, uxorem agni.*

Quanta debet esse pulchritudo & Sanctitas Sponsæ Filii Dei, qui se velut exhaust, seipsum ei communicando, ut eam se dignam redderet? Retinet Agni nomen, idque aliis præfert, quia ut nobis, ita & ipsi repræsentat & amorem suum erga Sponsam suam, & quod ex amore isto pro illa passus est. Quam charum & venerabile nobis esse debet nomen istud victimæ & sacrificii! Sed quantam postulat conformitatem membrorum cum isto Agno?

10 *Et sustulit me in spiritu in montem magnum & altum, & ostendit mihi civitatem sanctam Jerusalem descendentem de calo a Deo,*

Oportet assurgere supra carnem & sensus, si velimus ideam habere Ecclesiæ dignam Patre, sponso & sacrificatore ipsius. Corpus Ecclesiæ est visibile; sed pulchritudo ejus est tota interior & oculis carnis occulta. Aperiamus oculos fidei nostræ,

nostræ, ut hic detegamus ejus visibilitatem, extensionem, unitatem, (*Civitas.*) Sanctitatem ejus, religionem, beatitudinem & pacem, (*Jerusalem; visio pacis.*) Originem ejus è Cælo, nativitatem ex Deo, statum ejus peregrinæ super terram, patriam, quæ Cælum est, & hæreditatem, quæ est ipse Deus. Qui diligit terram & bona terrena, nescit quid sit esse filium Ecclesiæ.

11 Habentem claritatem Dei: & lumen ejus simile lapidi pretioso tamquam lapidi jaspæis, sicut crystallum.

Ecclesia agitata, humiliata, persecutionem patiens super terram, non desinit propterea esse regnum istud admirabilis luminis Dei, ad quod vocati sumus de tenebris ignorantiae & peccati. Nihil pretiosius, nihil luminosius, quàm fides, quæ est lapis ejus fundamentalis; quàm spes, quæ eam inhabitari facit per anticipationem in lumine Dei; quàm charitas ejus, quæ reddit eam Dei habitaculum; quàm miracula, scripturæ, dona Spiritus Sancti, quæ possidet; & quàm Sol justitiæ, qui in medio ejus est, ut eam illuminet, dirigat & protegat, donec eam omnino secum retrahat in sinum luminis æterni, quod Deus est.

12 Et habebat murum magnum & altum, habentem portas duodecim: & in portis Angelos duodecim, & nomina inscripta, quæ sunt nomina duodecim tribuum filiorum Israel.

13 Ab Oriente porta tres, & ab Aquilone porta tres, & ab Austro porta tres, & ab Occasu porta tres.

Protectio Dei & pax Spiritus Sancti est tota mutatio istius civitatis Dei, adversus omnem hostem, omne malum, omnem persecutionem invictæ. Nemo in eam ingreditur, nisi per fidem & labores Apostolorum, qui sunt portæ ejus; nisi per voluntatem & vocationem Dei, cujus Angeli sunt ministri invisibiles; & per ministerium pastorum, qui sunt Angeli visibiles,
Deus

Deus in eam undequaque vocat, & inducit electos suos per gratias tam inter se differentes, tamque oppositas vias, quam sunt unius civitatis portæ.

14 *Et murus civitatis habens fundamenta duodecim, & in ipsis duodecim nomina duodecim Apostolorum Agni.*

Eadem fides Apostolica, quæ aditum aperit in Ecclesiam, ejusdem est fundamentum & præsidium. Nulla spes salutis, nisi invariabiliter ei adhæreatur, veluti fundamento pietatis & salutis; canales ejus sunt Apostoli, sed fons est Agnus. Ipsi sunt lapides fundamenti, sed J. Christus est eorum inter se nexus, vis, unitas, & fundamentum essenziale & principale.

15 *Et qui loquebatur mecum, habebat mensuram arundineam auream, ut metiretur civitatem, & portas ejus, & murum.*

Omnia exiguntur in regno veritatis ad regulam auream charitatis. Charitas sine mensura, qua J. Christus diligit Ecclesiam suam, est unica mensura ex qua intelligamus, quam illa Deo chara sit. Quanti igitur nobis ipsis æstimanda est, quam honoranda, diligenda, colenda? Quantum beneficium quod in eam vocati & introducti sumus, in ea conservati, nutriti, protecti & sanctificati!

16 *Et civitas in quadra posita est, & longitudo ejus tanta est quanta & latitudo: & mensus est civitatem de arundine aurea per stadia duodecim millia: & longitudo, & altitudo, & latitudo ejus, æqualia sunt.*

17 *Et mensus est murum ejus centum quadraginta quatuor cubitorum, mensura hominis, quæ est angeli.*

Admiremur perfectionem, immobilitatem & admirabilem symmetriam ædificii Ecclesiæ. Oportet nostram transcendere omnem imaginem, omnem figuram, omne verbum, omnem comparationem, nisi velimus habere ideas Deo & Ecclesia

eius indignas.. Quod omnes omnium sæculo-
rum homines in unum congregati efficere non
potuissent, ut civitatem materiale tali magnifi-
centia construerent, id perficit Deus in ædificio
spirituali Ecclesiæ suæ ea magnificentia & pro-
portione, quæ omnipotentia & majestati ejus
respondeat.

18 Et erat structura muri ejus ex lapide jaspide:
ipsa verò civitas, aurum mundum simile vitro mundo.

19 Et fundamenta muri civitatis, omni lapide
pretioso ornata. Fundamentum primum, jaspis: se-
cundum, sapphirus: tertium, chalcedonius: quar-
tum, smaragdus:

20 Quintum, sardonix: sextum, sardius: sep-
timum, chrysolithus: octavum, beryllus: nonum,
topazius: decimum, chrysoprasus: undecimum, hy-
acinthus: duodecimum, amethystus.

21 Et duodecim porta, duodecim margaritæ sunt
per singulas. & singula porta erant ex singulis mar-
garitis: & platea civitatis aurum mundum, tam-
quam vitrum perlucidum.

In Ecclesia Cælesti electorum nihil est, nisi
sanctitas, puritas, lumen & stabilitas; nihil nisi
magnum, spirituale, pretiosum. Imo etiam hic
in terris totum est pulchrum & admirabile in in-
teriori Ecclesiæ, inter defectus multorum ex
membris ejus visibilibus. Totum est locuples &
splendidum, non auro isto quod tam perditæ de-
pereunt avari super terram, sed auro charitatis,
quod Sanctos facit super terram, & quo plene
satiabuntur, & perfectè beati efficientur in Cælo.
O Deus cordis mei inflammia illud desiderio bo-
norum istorum, desiderio tui ipsius: cum velis
illud te ipso replere, ditare & beare.

§. 3. DEUS EST TEMPLUM EJUS, AGNUS, SOL;
NULLA EST IN EA NOX; NIHIL COINQUI-
NATUM IN EAM INGREDITUR.

22 Et templum non vidi in ea, Dominus enim
Deus

Deus omnipotens templum illius est, & Agnus.

Uti Ecclesia, ita & religio visibilis est & invisibilis super terram. Corpus habet & spiritum, figuram & veritatem; unicum templum & unicum altare invisibile, quod solum subsistet in religione Cælesti, in qua solum est spiritus & omnino pura veritas. J. Christus est Sacerdos, víctima & altare sacrificii sui. Deus ab Ecclesia adoratur in J. Christo & cum J. Christo. In Ecclesia & cum Ecclesia Deus adoratur à Jesu Christo. Sed sanctum istud templum alio templo adhuc sanctiori continetur, quod est sinus & unitas ipsius Dei, in qua unitas Christi aliquando consummabitur & in æternum offeretur in sacrificium majestati & unitati ipsius Dei.

23 *Et civitas non eget sole, neque lunâ, ut luceant in ea. Nam claritas Dei illuminavit eam, & lucerna ejus est Agnus.*

Quale spectaculum super terram futura est ista civitas vivens Dei viventis, & vivens ex Deo ipso & J. Christo, qui per fidem & charitatem sunt sol & luna ipsius! Sed quale spectaculum futura est in Cælo eadem ista civitas, cujus quilibet lapis animabitur Spiritu ejus, penetrabitur gloria, illuminabitur lumine, & inflammabitur charitate ipsius, quæque pro sole Deum ipsum habitura est!. Conspectus humanitatis sanctæ, in qua plenitudo Divinitatis habitat, pars erit beatitudinis æternæ. Ea est adoranda lucerna, in qua lumen increatæ veritatis lucebit in æternum ut illuminet Sanctos, eoque eos nutriet, & revelet eis omnes thesauros sapientiæ & scientiæ Dei in J. Christo absconditos. O Deus meus, ô increatum lumen, quî fieri potest, ut mens, quæ te repleri debet, occupet se scientiis, quæ illam de te nihil docent? ô Jesu, ô lumen incarnatum, an possunt oculi, quorum debes esse objectum æternum, pascere se inanibus curiositatibus, & vanis terræ spectaculis?

24 *Et ambulabunt gentes in lumine ejus: & re-*

ges terra afferent gloriam suam & honorem in illam;

Ambulemus super terram in lumine fidei, quæ subiecit sibi omnes gentes; & quod nos docet faciamus, si volumus ambulare in lumine gloriæ, & pasci veritate, quam nobis revelabit. Nisi potentes jam tum in hac vita potentiam & gloriam suam ad Deum referant, iis utendo secundum regulas legis ipsius non est quod sperent eas illi offerre in homagium & sacrificium æternum in Cælo.

25 Et porta ejus non claudentur per diem: nox enim non erit illic.

Usque ad finem sæculorum Ecclesia omnibus pater. Ea est regnum charitatis, in quo semper subsistet, in quo nunquam occidet sol justitiæ, in quo virtus in medio iniquitatis sæculi conservatur, mendacium non potest extinguere veritatem, quamvis sæpe defensores ejus opprimat. Sed quid in Cælo futurum est? Nulli illic supererunt ei inimici, quos timeat, nullæ periecutiones, quas sustineat.

26 Et afferent gloriam & honorem gentium in illam.

Gloria & honor gentium est, quod vocatæ sint ad notitiam veri Dei, quod prælatæ sint Judæis per vocationem ad fidem, & omnia præsentia sacrificaverint spei honorum invisibilium. Deo & Agno, cujus sanguine lotæ sunt, de his æternas gratias agent. Jam nunc inchoemus istud sacrificium laudis & gratiarum actionis, nos qui ex illis gentibus sumus.

27 Non intrabit in eam aliquod coinquinatum, aut abominationem faciens & mendacium, nisi qui scripti sunt in libro vite Agni.

Meminerimus nos non intrasse in istam civitatem sanctam, nisi nos spoliando veteri homine, & induendo J. Christum, & lotos in sanguine Agni fuisse, ut fieremus membra ejus. Præstemus ea, quæ tunc promissimus. Emundemus nos magis ac magis, & destruamus quidquid nos red-
dis

B. JOANNIS APOSTOLI, CAP. 22. 245
dit Deo indignos. O Agne Dei, qui deles peccatum mundi, dele quidquid in me tibi displicet! Inscribe legem tuam cordi meo in æternum, ut inscribar libro vitæ æternæ, uti in libro adoptionis divinæ, quam in me per gratiam tuam inchoasti.

C A P U T XXII.

§. I. FLUVIUS AQUÆ VITÆ PROCEDENS DE
THRONO DEI. ANGELUS ADORARI
R E C U S A T.

ET ostendit mihi fluvium aqua vitæ, splendidum tamquam crystallum, procedentem de sede Dei & Agni.

O Deus, fons adorande, ex quo in nos omnis gratia vitæ Christianæ procedit; ex quo profluit in cor Sanctorum ille fluvius gloriæ, & ille torrens voluptatis, quo replentur & beati efficiuntur; trahere me ad te, ut te replear. . Sæpe accedamus per fidem & orationem ad thronum gratiæ, ut misericordiam inveniamus: ea est ratio perveniendi ad thronum gloriæ, ut inveniamus finem omnium miseriarum nostrarum.

2 In medioplatea ejus, & ex utraque parte fluminis lignum vitæ, asserens fructus duodecim, per menses singulos reddens fructum suum, & folia ligni ad sanitatem Gentium.

Lignum vitæ est imago J. Christi semper præsentis in Ecclesia sua, per Sacramentum Eucharistiæ, per gratiam Sanctorum, per adiutorium suum, per assistentiam suam in ministris suis, & præsentis omni remoto velo beatis, ipse est cibus & vita ipsorum, effundit in eos immortalitatem, gaudium & beatitudinem, & omnia bona sua eis communicat tanquam cohæredibus suis. Folia sunt merita, gratia, & præsentia ipsa J. Christi, sed Sacramentis occultata ad medelam peccatorum. Lignum & fructus in medio plateæ civitatis

Sanctæ, est J. Christus absque velo præsens in Cælo, ut sit felicitas & gaudium Sanctorum. Applicemus nobis per fidem & usum Sanctum Sacramentorum remedium horum pretiosorum foliorum. Fructum expectemus spe firma & ardentibus desideriis.

3. Et omne maledictum non erit amplius: sed sedes Dei & Agni in illa erunt, & servi ejus servient illi.

Quisquis non est in Christo, nec diligit illum, anathema est. Nihil est maledictionis ei, qui intrabit in communionem mysteriorum & gratiarum ejus per baptismum, eisque fidelis permanet. Adspicemus ad istam communionem puram, liberam & beatam æternitatis, in quam se ingerere nullus profanus poterit, à qua nulla poterit iniqua sententia seperare, quaque nullus poterit Sanctorum se privare. Deus regnans in throno suo, Agnus seipsum immolans in proprio altari suo, & omnes Sancti pleni religione, amore, & Deo ipso, exinaviti ante thronum & altare; is est Cæli status, perfectio religionis, & communio quam in terris inchoamus.

4. Et videbunt faciem ejus: & nomen ejus in frontibus eorum.

Beati illi, quibus fides semper præsentem exhibet Deum & J. Christum, quique perpetuo sic agunt, quasi viderent invisibilem. Deum videre, id excedit omne quod dici potest. Videre Deum, & mentem habere plenam lumine ipsius, & penitus veritate ejus imbutam, felicitas est animæ. Qui pro nomine ejus humiliati sunt, nec erubuerunt, propterea in æternum honorificabuntur. Sancti exterius gerent gloriosa signa unionis suæ cum J. Christo, perfectæ suæ consecrationis Deo, & plenitudinis charitatis quæ in ipsis residebit; atque ita glorificabunt & portabunt J. Christum gloriosum in corpore suo. Ipse est nomen Dei, ipse illum repræsentat tanquam Filius & imago ejus, de illo loquitur tanquam

quam

B. JOANNIS APOSTOLI. CAP. 22. 247
quam Verbum ejus, & tanquam ipsius Aposto-
lus manifestat eum mundo.

5 *Et nox ultra non erit: & non egebunt lumine* Isa. 60.
lucerna, neque lumine solis, quoniam Dominus Deus 20.
illuminabit illos, & regnabunt in sacula seculorum.

Fides ex orbe eliminavit noctem idololatriæ,
charitas, tenebras peccati, J. Christus, umbras
legis. Sed cum ad fontem veritatis perveneri-
mus, quando seipsam diffundet in Sanctos, ut
sit lumen, vis & vita immortalis eorum, & in-
troducatur eos omnes in regnum suum æternum,
tunc nulla supererit ignorantia, nullæ imperfectæ
de religione ideæ, nihil opus fide, luce Scrip-
turarum aut revelatione.

6 *Et dixit mihi: Hæc verba fidelissima sunt, &*
vera. Et Dominus Deus spirituum prophetarum misit
Angelum suum ostendere servis suis quæ oportet fieri
cito.

Fidem nostram frequenter exerceamus super
certitudine veritatum Christianarum, spe vitæ
beatæ, & infallibilitate promissionum Dei. Lucem
Veteris Testamenti & maxime Prophetarum ad-
jungamus luci Evangelii & Apostolorum ut alte-
rum per alterum explicemus. Quidquid nobis
superest temporis ut momentum spectemus.
Nobis hic Angelus annunciat Evangelium ater-
nitatis; properemus quo vocat gaudentes.

7 *Et ecce venio velociter. Beatus, qui custodit ver-*
ba prophetiæ libri hujus.

Finis temporum unicuique nostrum est finis
vitæ nostræ. J. Christus jam nunc venit ei, qui
jam nunc judicatus est. Veni, Domine Jesu, ve-
ni, sed ad te accipiendum nos præpara per fide-
lem usum libri hujus sancti. Qui considerat illum
tanquam inutilem, & in vita christiana superva-
caneum, pretium illius non novit, nec satis ad-
vertit animum ad hæc J. Christi monitum.

8 *Et ego Joannes, qui audiui, & vidi hæc. Et*
postquam audissem, & vidissem, cecidi ut adorarem
ante pedes angeli, qui mihi hæc ostendebat:

Æquum est eos à nobis honorari, quos Deus nobis assignat, ut nos instruant & consolentur. Anin & sanctæ humiles sunt & grata. Exul incredibili gaudio afficitur, cum ex patria adest illi quispiam, qui ei de illa nova apporet: quantum igitur christiano gaudium, in hoc deserto audienti ipsam veritatem de Cælo differentem.

9 *Et dixit mihi: Vide ne feceris: conseruus enim tuus sum, & fratrum tuorum Prophetarum, & eorum qui servant verba prophetia libri huius: Deum adora.*

Tanto major est in Cælo humilitas, quanto major cognitio veritatis illic habetur. Nemo debet acceptare honorem veritarum, quarum tantum dispensator est; sed earum gloriam ad Deum referre, qui fons est & magister earum. Qui fideliter eas in praxim deducit, meretur associari Angelis in obsequio Dei. An qui nos de his veritatibus instruit Angelus, non potest nobis esse adiutorio in iis practicandis? Si homo Angelum audit instruentem, quidni Angelus hominem audiat orantem?

§. 2. MALI MALITIÆ SUÆ TRADITI. SANCTI MAGIS AC MAGIS SANCTIFICATI. BEATUS QUI LAVAT SE IN SANGUINE AGNI.

10 *Et dicit mihi: Ne signaveris verba prophetia libri huius: tempus enim prope est.*

Prophetiæ veteris testamenti erant veritates signatæ & reservatæ alteri populo & sæculis posterioribus; Prophetiæ novi testamenti ad nos pertinent & sine mora in praxim deducendæ. Clavis earum est J. Christus: in ipso ipsiusque evangelio adimpletio & explicatio omnium prophetiarum antiquarum & novarum invenitur.

11 *Qui nocet, noceat adhuc: & qui in sordibus est, sordescat adhuc: & qui iustus est, iustificetur adhuc: & sanctus, sanctificetur adhuc.*

Cum electorum aliquis atatem perfectam attingit, ad quam Jesus Christus eum pervenire vult,

vult, venit ad eum, & ad se revocat: & cum completus fuerit prædestinatorum numerus, tunc secundum apparebit. Ideo urget eos, ut promoveant opus sanctificationis suæ; ut eum ipsi urgeant per orationem ad ipsos in eo adjuvandos per gratiam suam. Nulli sunt perfectioni figendi limites, nec unquam existimandum nos in ea satis profecisse. Sin vero videatur impios urgere, ut impleant mensuram suam; ideo facit, ut ostendat patientiam suam in iis tolerandis & corruptionem cordis eorum omnibus abutentis.

12 *Ecce venio cito, & merces mea mecum est, reddere uniuique secundum opera sua.*

Amabilis sollicitudo boni Pastoris, qui nec lassatur nos admonendo de appropinquante extremo die, nec nos attrahendo intuitu mercedis. Nostra est, quia nobis destinata: ipsius est, quia dona sua remuneratur in nobis, & quia illa in ipso est, cum non sit alia, quam ipse.

13 *Ego sum α & ω, primus, & novissimus, principium, & finis.*

J. Christus, ut Deus, est fons & finis omnis esse. Ut homo, novissimus hominum per humiliationes & passionem suam: primus per unionem suam cum Verbo & statum gloriæ suæ. Ut caput Ecclesiæ suæ, est initium & principium viarum Dei, finis & complementum omnium consiliorum ejus. Sim tibi, O Jesu, quidquid tibi esse debeo secundum omnes istas qualitates.

14 *Beati, qui lavant stolas suas in sanguine agni: ut sit potestas eorum in ligno vite, & per portas intrent in civitatem.*

Benedictum sit momentum, quo per Baptismum lavisti me in sanguine tuo, O sancta & adoranda victima! Fac, ut in eo me magis ac magis lavem per poenitentiam. Non est nobis jus ad J. Christum, nisi per J. Christum. Nemo potest ejus esse, nisi per merita ipsius, nec unire se ei, nisi per merita ipsius, nec in eo esse immortalis, nisi communicando immortalitati, nec in-

5
male:

trare in gloriam ejus, nisi per gratiam ipsius.

15 *Foris canes, & venefici, & impudici, & homicidæ, & idolis servientes: & omnis qui amat & facit mendacium.*

Terribilis, æterna, & sine spe reconciliationis excommunicatio. An putant homines, cum peccatum mortale committunt, id satis esse, ut tamquam canes ex Ecclesia cælesti ejiciantur, & in æternum priventur Deo & J. Christo? Mendacium in mundo pro nihilo habetur: teterrimæ impudiciæ lordes morum ac sermonis urbanitas reputantur: cætera peccata, ut aqua, deglutiuntur. Quam diversum de his erit peccatoris judicium, sed ferum, cum extremum hoc anathema oculos illi aperuerit.

9. 3. JESUS HUIC LIBRO TESTIMONIUM PERHIBET; PRONUNCIAT SE CITO VENTURUM. SPONSA ET S. JOANNES OPTANT, UT VENIAT.

16 *Ego Jhesus misi Angelum meum, testificari vobis hæc in Ecclesiis. Ego sum radix & genus David, stella splendida & matutina.*

J. Christus stabilivit fidem Ecclesiæ conversando cum apostolis suis quadraginta diebus. Sustinet spem ejus & animat charitatem in mediis persecutionibus ostendendo ei de cælo bona futuri sæculi in persona S. Joannis. Ad solum J. Christum gloriosum spectat, esse Apostolum & Evangelistam gloriæ cælestis, tamquam ad regem & heredem illius figuratum in Salomone filio David. Ipse est stella splendida & matutina per æternam nativitatem suam & resurrectionem gloriosam. Ipse est stella ista respectu Ecclesiæ suæ per gratiam suam, prævenientem omnia merita nostra, & illuminantem tenebras nostras, donec oriatur sol gloriæ.

17 *Et spiritus & sponsa dicunt: Veni. Et qui audit, dicat: Veni. Et qui sitit, veniat: & qui vult, accipiat aquam vitæ, gratis.* Eccle-

Ecclesia incessanter suspirat, gemit, postulat in filiis suis, adventum Jesu Christi, & per Spiritum sponsi sui, qui format in eis desideria & gemitus orationis. Fructus lectionis libri hujus sacri est desiderare adventum regni Dei, adspirare ad diem æternitatis, sentire pondus jugi vitæ præsentis & calamitatem exilii nostri, & vivere super terram more peregrinorum. Accende in me, O Domine istud desiderium, exure ista siti cor meum. Fac, ut anima dignè dicat, & dic ipse animæ meæ, *veni*: faustum istud verbum, verbum extremæ misericordiæ, verbum liberationis, & revocationis ejus, & reunionis ejus tecum: & ibit ut absorbeatur in te, qui es ejus centrum, Deus & omnia.. Sufficit velle, ut salvemur: sed quot obstacula in corde corrupto invenit istud velle! Postulemus indefinenter a Deo ut formet in nobis istud velle. Non dat electis suis aquam vitæ æternæ gratis, nisi quia gratis dat illis bonam voluntatem. Domine, meam tibi permitto, ut de captiva, cæca, inordinata, languida, insentata & rebeli, facias eam verè liberam, lucidam, rectam, sanam, prudentem & omnibus operationibus tuis docilem.. Gradus salutis. Spiritus facit Ecclesiam Orare; Oratio Ecclesiæ impetrat cor audiens verbi; verbum corde susceptum accendit in eo desideria sancta; & desideria confirmata fiunt voluntas plena & perfecta, & Deus replet voluntatem istam aqua vitæ æternæ.

18 *Contestor enim omni audienti verba prophetiæ libri hujus: Si quis apposuerit ad hæc, apponet Deus super illum plagas scriptas in libro isto.*

19 *Et si quis diminuerit de verbis libri prophetiæ hujus, auferet Deus partem ejus de libro vitæ, & de civitate sancta & de his quæ scripta sunt in libro isto.*

Deus Zelator est veritatis suæ & verbi sui. Non impune illud in honorant homines per alterationes, additiones, subtractiones, vel per explanationes impias & sacrilegias. Qui maximas ejus

& regulas sanctas corrumpunt, perinde faciunt, ac si fonti vitæ venenum affunderent. . Nullæ terribiliores minæ, in scriptura sacra, quam adversus corruptores verbi Dei: eorum damnatio æquatur damnationi diaboli & Antichristi. . Quanta veneratione, quanta religione, quo tremore tractandæ sunt veritates christianæ & verbum Dei?

20 *Dicit qui testimonium perhibet istorum. Etiam venio citò: Amen. Veni Domine Jesu.*

J. Christus relinquit nos in spe & expectatione adventûs sui: illud est ultimum ejus verbum è coelo auditum, ultima veritas evangelii gloriæ ejus, ultimum monitum, quod dedit Discipulo suo dilecto: quod veniet, quod veniet certò, quod veniet citò. Domine, verbum istud repleat cor meum, teneat semper illud elevatum ad te, & sit regula omnium motuum & desideriorum ejus. Forma in eo per Spiritum tuum istud *Amen* fidelis adhesionis ad omnia verba tua, perfectæ dependentiæ à voluntatibus tuis, veræ submissionis sub dispositione voluntatis tuæ, sincera venerationis erga consilia tua, ardentis desiderii regni tui, gemitûs continui ad te, unionis intimæ cum suspiriis electorum tuorum, & sanctæ impatientiæ pro integra adimplerione mysteriorum tuorum, & pro perfecta consummatione tua cum Ecclesia in Deo.

21 *Gratia Domini nostri Jesu Christi cum omnibus vobis. Amen.*

Ita fiat. Domine Jesu, veni, & dum venias in gloria tua, veni, vive, operare, & regna in nobis per omnipotentem gratiam tuam, per viarum tuarum perfectionem, per sanctitatem Spiritus tui, & per communionem mysteriorum tuorum. Veni & vince in nobis omnem potestatem inimicam tenebrarum, mundi, carnis & peccati. Veni per Spiritum tuum propter gloriam Patris tui. *Amen, Amen Amen.*

F I N I S.

I N D E X C A P I T U M E T P A R A G R A P H O R U M.

EPISTOLA CATHOLICA BEATI
JACOBI APOSTOLI.

C A P U T P R I M U M.

- §. 1. **G**audium in malis. Patientia ducit ad
perfectionem. Postulare sapientiam. Po-
stulare in fide. pag. 1
- §. 2. Humiles exaltati, divites depressi. Beata ro-
lerantia malorum. Tarditas ad loquendum & ad
iram. 3
- §. 3. Facere quod scias. Refranare linguam. Juva-
re afflictos. Fugere spiritum mundi. 7
- Cap. II. §. 1. Non proponere divitem pauperi. Nulla
in re legem violare. Misericordiam facere, ut mi-
sericordiam impetres. 8
- §. 2. Fides sine operibus est fides daemonum, & cor-
pus sine anima. 11
- Cap. III. §. 1. Periculum munerum. Lingua fons
malorum. Fructus arbori similes. 14
- §. 2. Sapientia terrena, amica contentionis. Sapien-
tia de sursum, amica iustitia & pacis. Pax
Dei. 16
- Cap. IV. §. 1. Amicitia mundi Deo inimica Hu-
miles. 2

INDEX CAPITUM &c.

miles; superbi. Resistere diabolo. Subjicere se Deo. 18

§. 2. Non deirahere. Non judicare. Vita incertitudine non uti. 21

Cap. V. §. 1. Horrenda condemnatio iniquorum divitum. Patientia agricolarum; Prophetarum; Jobi, & J. Christi, qui est exemplar nostra. 23

§. 2. Fugere juramentum. Orare in tristitia. Extrema unctio. Oratio justis. 26

EPISTOLA BEATI PETRI APOSTOLI I.

Cap. I. §. 1. Resurrectio J. Christi. Fundamentum spei nostra. Gaudium in malis. 29

§. 2. Spes viva & perfecta. Conversatio Sancta. Pretium animarum nostrarum. Charitas pura & sincera. 33

Cap. II. §. 1. Desiderium lactis spiritualis. Christiani lapides vivi J. Christo uniti; Regi & Sacerdoti. 36

§. 2. Fidelis, peregrinus in hoc mundo; Deum timet; Reges honorat; confundit obrectatores per bonam vitam. 39

§. 3. Gloria unius Christiani, injuriam pati. Patientia J. Christi exemplar nostra. Mors magni Pastoris, vita ovium ejus. 42

Cap. III. §. 1. Monitum ad conjuges. Puritas; modestia in vestibus; firmitas mulierum Christianarum. 44

§. 2. Misericordem & compatiensem esse. Non timere mala. Modeste respondere. Pater a quo animo. Baptismus 47

Cap. IV. §. 1. Passio J. Christi arma Christiani. Non vivere, nisi ut faciamus voluntatem Dei. 51

§. 2. Vigilare in oratione. Invicem diligere. Fuvare invicem secundum suum cujusque donum. Loqui & agere per Spiritum Dei. 53

§. 3. Pax & gloria in Passione. Deus hic suos judicat, & fidelis est eis. 55

Cap.

INDEX CAPITUM &c.

- Cap. V. §. 1. *Verus Pastor gratis vigilat; regit, non dominando; forma gregis sui est.* 57
§. 2. *Humiliare se coram Deo; in ipso acquiescere. Invigilare sibi. Resistere diabolo. Magis ac magis se confirmare.* 59

EPISTOLA BEATI PETRI APOSTOLI II.

- Cap. I. §. 1. *Connexio virtutum, quæ ex fide nascuntur, & terminantur ad charitatem perfectam. Qui virtutibus caret, sterilis & cacus.* 62
§. 2. *Confirmare electionem suam per opera bona. Transfiguratio. Certitudo prophetiarum. Verbum Dei lucerna cordis nostri.* 65
Cap. II. §. 1. *Falsi Prophetae in animabus quæstum faciunt. Iustitia Dei super daemones; super totum mundum in diluvio; super Sodomam.* 68
§. 2. *Falsi Doctores; audaces; proprio sensui inherentes; avari in Balaam figurati.* 71
§. 3. *Qui peccato succumbit, servus eius est. Relapsus deterior priori statu.* 73
Cap. III. §. 1. *Mille anni coram Deo unus dies. Judicium & conflagratio mundi. Adspirare ad istum diem Dei.* 74
§. 2. *S. Paulus à S. Petro laudatus: epistola ipsius difficiles. Crescere in gratia & scientia.* 78

EPISTOLA BEATI JOANNIS APOSTOLI I.

- Cap. I. §. 1. *J. Christus vita æterna apperuit hominibus. Societas inter Deum & nos. Gaudium Christiani.* 80
§. 2. *Ambulare in luce, ut societatem cum Deo habeamus. Nullus absque peccato. Sanguis J. Christi emundat.* 82
Cap. II. §. 1. *J. Christus victima pro peccatis totius mundi. Qui manet in ipso, sicut ille ambulat.* 84
§. 2. *Qui odit fratrem suum est in tenebris. Qui diligit*

INDEX CAPITUM &c.

diligit mundum, non diligit Deum. Triplex concupiscentia in mundo regnat. 85

§. 3. *Plures Antichristi ante Antichristum. Unctio divina docet omnia. Qui eam accepit debet in ea permanere.* 89

Cap. III. §. 1. *Christianus mundo ignotus. Qui facit peccatum, est filius diaboli. Qui natus est ex Deo, non peccat.* 92

§. 2. *Qui non diligit, manet in morte. Diligere non verbo, sed veritate. Deus manet in nobis per Spiritum suum.* 95

Cap. IV. §. 1. *Qui Dei est, major est mundo. Mundus audit, qui sunt ejus. Qui Dei est, Deum audit.* 99

§. 2. *Qui diligit Deum, cognoscitur ab eo. Qui non diligit Deum non novit eum. Diligamus Deum, sicut ipse dilexit nos.* 101

§. 3. *Qui manet in charitate, in Deo manet. Perfecta charitas foras mittit timorem. Qui non diligit fratrem, non diligit Deum.* 104

Cap. V. §. 1. *Qui natus est ex Deo, victor est mundi. Cui tandem credemus, si Deo non credamus. Qui non credit, mendacem facit Deum.* 106

§. 2. *Qui natus est ex Deo conservat se purum. Mundus in maligno positus. Iesus Christus verus Deus.* 110

EPISTOLA BEATI JOANNIS

2da APOSTOLI II.

Veritas Incarnationis. Permanere in doctrina Iesu Christi. 113

EPISTOLA BEATI JOANNIS

APOSTOLI III.

Pastores gaudere debent, non quod dominantur, sed quod fructum faciant. 117

EPISTOLA CATHOLICA BEATI

JUDÆ APOSTOLI.

§. 1. *Certare pro fide & traditione. Exemplar justitie*

INDEX CAPITUM &c.

- ria Dei in daemones, in Sodomam, in Israelitas.* 121
- §. 2. *Descriptio corruptorum fidei & morum. Modestia SS. Angelorum.* 123
- §. 3. *Apostolis adhaerendum. Fides. Oratio. Fiducia. Amor Dei; odium corruptionis.* 126

APOCALYPSIS BEATI JOANNIS APOSTOLI.

- Cap. I. §. 1. *Revelatio S. Joanni facta. J. Christus primogenitus mortuorum. Christiani Reges & Sacerdotes.* 129
- §. 2. *Descriptio & sermo Filii hominis, S. Joanni apparentis.* 132
- Cap. II. §. 1. *Angelus Ephesi laudatus propter virtutem suam, correptus propter remissionem charitatis suae.* 135
- §. 2. *Angelus Smyrna dives in paupertate sua, & beatus in persecutione.* 137
- §. 3. *Angelus Pergami incusatus, quod non satis resistat erroribus.* 138
- §. 4. *Angelus Thyatirae vituperatus eo quod falsa prophetissa fideles seducat.* 140
- Cap. III. §. 1. *Angelus Sardis coram Deo mortuus, etiamsi vivere putetur.* 143
- §. 2. *Angelus Philadelphus dilectus à Deo, propter fidelitatem & patientiam suam.* 145
- §. 3. *Angelus Laodiciae reiectus, ut tepidus. Remedium adversus teporem* 147
- Cap. IV. §. 1. *Thronus Dei in Calo. 24. Seniores super thronos. 4. Animalia mystica.* 150
- §. 2. *Canticum quatuor animalium. Canticum & adoratio viginti quatuor seniorum.* 153
- Cap. V. §. 1. *Liber signatus sigillis septem.* 154
- §. 2. *Agnus aperit librum. Odoramenta orationum. Canticum Angelorum & omnium creaturarum.* 155
- Cap. VI. §. 1. *Quatuor prima sigilla aperiuntur; vincens; bellum; fames & pestis* 159
- §. 2,

INDEX CAPITUM &c.

- §. 2. *Sigillum quintum: Martyres vindictam sanguinis sui postulantes.* 161
- §. 3. *Sigillum sextum: terror improborum in die ira Agni.* 162
- Cap. VII. §. 1. *Quatuor Angeli tenentes quatuor ventos. Servi Dei in fronte signati.* 164
- §. 2. *Sancti innumerabiles Deum laudantes. Canticum & adoratio Angelorum.* 165
- §. 3. *Passiones gloriâ coronata. Stola dealbata in sanguine Agni.* 167
- Cap. VIII. §. 1. *Septimum sigillum apertum. Septem Angeli cum tubis suis. Orationes Sanctorum. Ignis coniectus in terram.* 169
- §. 2. *Tuba prima; grando ignea super terram; secunda; mons igneus in mari.* 171
- §. 3. *Tuba tertia; stella absynthium in fluxina. Quarta; obscuratio stellarum.* Ibid.
- Cap. IX. §. 1. *Tuba quinta; monstrum specie locustæ, egressum de abyssu.* 173
- §. 2. *Tuba sexta exercitus equorum capitibus Leoninis & caudis serpentinis.* 176
- Cap. X. §. 1. *Angelus tenens pedem alterum super terram, alterum super mare. Tonitrua.* 178
- §. 2. *Angelus tradit librum S. Joanni, & jubetur ab eo illum devorare.* 180
- Cap. XI. §. 1. *Duo testes Dei percutiunt terram plagis. Occiduntur & resurgunt.* 181
- §. 2. *Tuba septima: Regnum J. Christi. Canticum 24 seniorum.* 185
- Cap. XII. §. 1. *Mulier amicta sole, pariens filium. Draco trahens in terram tertiam partem stellarum.* 187
- §. 2. *Prelium bonorum & malorum Angelorum. Draco præcipitatus è Cælo in terram.* 189
- §. 3. *Draco persequitur mulierem; mittit flumen post eam.* 191
- Cap. XIII. §. 1. *Bestia habens capita septem & cornua decem Deum & Sanctos blasphemat: adoratur ab hominibus.* 193
- §. 2. *Bestia secunda, quæ animat imaginem prioris.* 195

INDEX CAPITUM &c.

- Cap. XIV. §. 1. *Agnus supra montem Sion. Virgines illum sequuntur, quocumque ierit.* 197
- §. 2. *Tria trium Angelorum verba. Supplicia adoratorum bestia & imaginis ejus. Patientia Sanctorum.* 199
- §. 3. *Beatus, qui in Domino moritur. Dua falces, altera metens, altera vindemians.* 201
- Cap. XV. §. 1. *Canticum Moysi & Agni a victoribus bestia decantatum.* 203
- §. 2. *Septem phiala aurea plena iracundia Dei septem Angelis data.* 205
- Cap. XVI. §. 1. *Quatuor prima phiala effusa in terram, in mare, in flumina & in solem.* 206
- §. 2. *Phiala quinta, effusa super sedem bestia. Sexta, in Euphraten. Beati, qui custodiunt vestimenta sua.* 208
- §. 3. *Septima phiala effusa in aerem.* 211
- Cap. XVII. §. 1. *Meretrix, Babylon magna ebria sanguine Sanctorum,* 212
- §. 2. *Angelus explicat mystereum mulieris & bestia, cui insidet.* 214
- Cap. XVIII. §. 1. *Condemnatio Babylonis magna. Tormenta proportionis deliciarum multiplicata.* 217
- §. 2. *Terror eorum, qui cum Babylone negotiabantur, cum eam à Deo percussam visuri sunt.* 220
- Cap. XIX. §. 1. *Gaudium & canticum Sanctorum super iudicio Babylonis, regno Dei & nuptiis Agni.* 224
- §. 2. *Joannes volens Angelum adorare, prohibetur. Verbum Dei insidens equo albo, sequentibus exercitibus Cali, pugna bestia & Verbi Dei.* 227
- §. 3. *Bestia & Pseudopropheta in ignem coniecti. Improbi ab avibus Cali devorati.* 230
- Cap. XX. §. 1. *Unus Angelus alligat draconem; mittit eum in abyssum ad mille annos. Resurrectio prima.* 231
- §. 2. *Diabolus solutus; seducens gentes; missus in stagnum sulphuris.* 233
- §. 3. *Judex in throno suo. Liber vita apertus. Mortui* 236

INDEX CAPITUM &c.

Tui iudicati secundum opera sua. Mors secunda.

- 234
Cap. XXI. §. 1. *Ierusalem descendens de Calo,
sicut sponsa. Fins lacrymarum & malorum.
Virescentes coronati. Timidi & mendaces exusti.* 236
§. 2. *Descriptio Celestis Ierusalem.* 239
§. 3. *Deus est templum eius, Agnus, sol; nulla est
in ea nox; nihil coinquinatum in eam ingredi-
tur.* 242
Cap. XXII. §. 1. *Fluvius aqua vite procedens de
throno Dei Angelus adorari recusat.* 245
§. 2. *Mali malitia sua traditi. Sancti magis ac
magis sanctificati. Beatus qui lavat se in sanguine
Agni.* 248
§. 3. *Iesus huic libro testimonium perhibet; pro-
nunciat se cito venturum. Sponsa & S. Joannes
optant, ut veniat.* 250

F I N I S.

Compendium moralis Actuum Apost. Epistolarum S. Pauli, Epistolarum
catholic. et Apocalypscos

Paris 1698

Asc. 1113 m

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10261301-4